21. Mikor pedig Achior e' beszédet el-végezte vólna; kezde mind az egész nép, ki Holofernes' sátora környül-áll vala, morgani:

22. És a' Holofernes fő-emberi, és mind azok, kik a' tenger mellett és Moábnak földén laknak vala, hogy apróra vagdalnák; Mert azt mondják vala: nem ijedünk-meg az Izráel' fiaitól; mert olly nép az, kinek sem hatalma, sem ereje nintsl, hogy erős hartznak *meg-állhatna.*

23. Azért menjünk-el Uram Holofernes! és minden te seregeddel őket bé-nyelhetjük.

VI. RÉSZ.

1 Minekutánna azért a' környül-álló emberek-nek dühösségek (kik a' veszteg ülők körül-állanak vala) meg-tsendesedett vólna; Holofernes, az Assiriabéli hadnak Fő Hadnagya, minden idegen nemzetből-való nép előtt, Moábitáknak, és Efraimból fogadott vitézi előtt, Achiornak így szólla:

2. Ki vagy te Achior? Ki ma Prófétává tetted magadat közöttünk, és azt mondottad: hogy a' Jerusálembéli népet haddal meg nem győzhetjük; mert az ő Istene meg-óltalmazza őtet. Avagy kitsoda több Isten Nabukodonozor kivül?

3. És erejét el-botsátván, azokat a' földnek színéről el-törli, és azokat az ő Istenek meg nem szabadítja de mi, ő szolgái, mint tsak egy férjfiat, őket úgy el-vesztjük: és azok a' mi lovainknak ereit nem szenvedhetik.

4. Mert azokkal tapodtatjuk mi őket-el, és az ő hegyek a' magok' vérével el-árad, és a' mezők az ő testekkel bé-telnek: és az ő láboknak nyoma mi ellenünk meg nem állhat. Miért hogy Nabukodonozor Király, és az egész földnek Ura, meg-mondta, hogy ő nékiek el-kelljen veszniek; mert meg-mondotta, hogy az ő beszédében tsak egy sem múlik-el híjában.

5. Te pedig Achior, Ammonitáknak bérese! ki e' szókat a' te hamisságodnak napján mondottad, e' mái naptól fogva az én ortzámat nem látod addig, míg ezen az Égyiptomból jött nemzeten boszszúmat meg nem állom. Akkor az én seregemnek fegyvere, és az én népem, ki nékem szolgál, a' te oldaladat által-veri: és elesel azok között, a' kik le-vágatnak, mikor futóba juttatom őket.

6. Az én szolgáim pedig tégedet a' hegyes tartományba viznek, és a' városok közzül, mellyek a' fel-menetelben vagynak, valamellyikben helyheztetnek: és előbb meg nem halsz, hanem egygyütt vágattatol le azokkal: És ha reményled a' te szívedben, hogy azok fogságra nem jutnak, a' te színed meg ne változzék. Meg-mond ttam ezt: És tsak egy sem esik hijába az én beszédemben.

7. Parantsolá azért Holofernes az ő szolgáinak, kik a' sátor környül állanak vala; hogy megfognák Achiort, és Bétuliába vinnek, és adnák az Izráeliták' kezekbe.

8. Akkor az ő szolgái Achiort fogván, a' mező közepire a' táboron kivül viven, a' hegyes tartományba vivék: És mikor jutottak vólna Betulia alatt-való forrásokhoz, meg-látták őket a' városbéliek a' hegynek tetején, és fegyvereket ragadván a' parittyásokkal eggyütt, a' városból a' hegyeknek tetejét el-foglalák, és a' fel-menetelt el-foglalván kövekkel hajigálák őket.

9. Annakokáért akkor azok a' hegyről oda térvén, az Achiort meg-kötözvén kötelekkel, a' hegy alatt feküve hagyák, és az ő Urokhoz viszsza-térének.

10. Az Izráeliták pedig, mikor az ő városokból alá-mentek vólna, környül-vévén meg-ólták őtet, és Betuliában vivén, az ő városoknak fejedelmi' eleibe vivék.

11. Valának pedig Fejedelmek az időben: Oziás, Mika, Simeon' nemzetségéből, és Kábris, Gotóniel' fia, és Kármis, Melkiel' fia; Ezek mikor mind a' városnak Véneit, és minden ifjait öszve-hívatták vólna, és egygyetembe az asszony-népek a' gyülésben mentek vólna; Oziás Achiort a' népnek közibe állatván, a' mi esett vala, meg-kérdezé arról.

12. Akkor felelvén Achior meg-beszéllé nékik, mitsoda beszédek estenek vala a' Holofernes' gyülésében, és mind azokat a' szókat, mellyeket ő az Assiriai Fejedelmek között mondott vólna, és mitsodákat szóllott vólna kevélységből Holofernes az Izráel' háza ellen.

13. Annakokáért akkor a' nép a' földre borúlván, imádá az Istent, és ő-néki illyen ígékkel könyörge:

14. Tekintsd-meg Uram, Mennybéli Isten! ezeknek kevélységeket, és a' mi alázatos nemzetségünkön könyörülj! Tekintsd-meg azokat, a' kik tenéked szenteltettek ma!

15. Achiort pedig vígasztalák, és őtet igen dítsérék.

16. Oziás

16. Oziás pedig a' Gyülekezetből őtet az ő házába vivé, és lakodalmat szerze néki a' Vénekkel egybe, és az egész éjjel az Izráelnek Istenét segítségre hívák.

VII. RÉSZ.

1 Másod' nap pedig meg parantsolá Holofernes minden ő seregének és népének, kik segítségül mentek vala az ő hadába; hogy tábort járnának Bethulia alatt, és a' hegyeknek útait el-foglalnák, és hadat indítanának az Izráeliták ellen.

2. És azon a' napon el méne minden magabíró népe, és hadakozó férjfiaknak serege, száz hetven ezer gyalog, és tizen-két ezer lovag, egyéb készületeken kívül, kik felette sokan gyalog követik vala.

3. És tábort járának Bethuliához közel-való völgynek forrásánál, és a' Dótaimba mind Belmáimig szélességre ki-terjeszték; hoszszúságra pedig Betuliától fogva mind Cziamónig, melly Esdraelon' ellenébe vagyon.

4. Annakokáért az Izráeliták, mikor láttak vólna ezeknek sokságokat, igen meg-háborodának, és egygyik a' másiknak monda: Ezek majd mind az egész földnek színét el-lepik, annyira, hogy sem nagy hegyek, sem völgyek, sem halmok meg nem állhatják az ő sokaságokat.

5. Annakokáért mikor mindnyájan viadalhoz-való fegyvereket vettek vólna, és tüzet raktak vólna; vígyázván egész éjjel, a' tornyokban maradának.

6. Másod' napon pedig Holofernes minden ő lovagiát az Izráelitáknak, kik Betuliában laknak vala, szemek' elejbe ki-állatá, és meg-kémlelteté az ő városokra-való meneteleket: és a' hol a' forrásokat a' városba bé-vették vala; meg-járatá és el-foglalá: És ő ellenek hadakozó férjfiakat hagyván őrízni, ő maga az ő népének táborába meg-téré.

7. Akkor menének Holofernéshez E'sau' fiainak minden Fejedelmi, és egygyütt a' Moáb' népének Hadnagyi, a' tenger' szélnek hadnagyival, és mondának:

8. Hallja-meg mostan beszédünket a' mi Urunk, hogy a' te seregedben valami kár ne légyen; Mert ennek az Izráel' népének bizodalma nem a' kopjákban vagyon, hanem a' hegyeknek tetejiben, a' hol lakik; mert nem könnyű azoknak, a' hegyeknek tetejire fel-menni. Mostan azért Uram! afféle harttzal ő ellenek ne készülj, hogy meg-ütközzél vélek, és tsak egy sem vész a' te népedben-el: Maradj a' te táboridban, hogy minden hadadnak népét megtartsad; A' te szolgáid pedig a' forrásnak vizét, melly a' hegy' óldalból vagyon, őrízzék szorgalmatosan; mert Betuliának minden lakói onnan hordanak vizet. Igy szomjúval halnak-meg, avagy meg-kell a' várost adniok; Mi pedig a' mi népünkkel a' hegyeknek közel-való tetejire mégyünk-fel, és ott palánkot tsinálunk, melly óltalmunkra lészen, hogy senki a' városból ki ne jöhessen. Ekképpen mind ő magok, mind feleségek, gyermekek, éhséggel meg-epednek: és minekelőtte fegyverrel le-vágattatnának; az önnön úttzájokban meg-halnak: és ekképpen megfizetsz nékiek nagy veszedelemmel, hogy pártot ütöttek, és hogy alázatosan nem engedtek e' te akaratodnak.

9. Az ő beszédek Holofernesnek, és minden ő szolgáinak tettszék: és a' mint néki azok szólltanak vala; úgy kezde tselekedni. Elmenének azért az Ammoniták öt ezer Assiriabéliekkel, és a' völgyben tábort jártatván, az Izráeltitáknak vizeket és a' vizeknek bé menetelit el-foglalák. E'sau fiai pedig és az Ammoniták a' hegyes tartományra fel-menének, és táborokat helyheztetek Dótaim' ellenébe. Továbbá egygyik részét a' népeknek botsáták délre, és Nap-keletre Ekrebel' ellenébe Kúsi mellett, melly Mokmúr' pataka mellett épittetett. Az Assiriabélieknek több feregének a' mezőben vólt tábora, és az egész földnek színét el-lepte vala, kinek sátoroknak, és hadakozó szerszámoknak szélessége igen ki-terjedett vala; Az Izráelnek fiai pedig, mikor meg-rémültek vólna, kiáltanak vala az ő Urokhoz Istenekhez, hogy az ellenségtől bé-rekesztettek vólna, és nem vólna, honnan ki-szaladhátnának; Mert mivelhogy immár harmintz-négy napja vala, hogy az Assiriabéliek' sokasága, mind gyalogokkal, mind lovagokkal, és szekerekkel őket meg-szállotta vala.

10. Vizek el-fogyott vala Betulia' minden lakosinak, és minden edények, annyira, hogy minden kútakat ki-mervén még tsak egy napra-is inniok-való vizek nem vólna, kivel megelégedhetnének; hanem mértékkel vennének italt.

11. Annakokáért mikor az ő gyermekek meg-epedtek vólna, és aſzſzonyi-állatok és ifjak ſzomjúság miatt el-fogyatkoztanak vólna és le-esnének a' városnak úttzáin, és a' kapuk előtt, és ſemmi erejek nem vólna; Az egéſz köſség és ifjak, és gyermekekkel egygyetembe az aſzſzonyi-állatok, Oziáshoz, és a' városnak Fejedelmihez gyülének, és nagy fel-ſzóval kiáltván minden vének előtt, mondának:

12. Iſten tégyen ítéletet mi közöttünk, és ti közöttetek; mert minket nagy boſzſzúsággal illettetek, hogy az Aſſiriabéliektől békeſséget nem kérétek.

13. Moſt immár nints, ki minket meg-ſegítsen; De Iſten minket az ő kezekben adott, hogy ſzomjúsággal és nagy veſzedelemmel előttök meg-haljunk.

14. Moſtan azért hívjátok-elő őket, és az egéſz várost a' Holofernes' népének és minden hozzá tartozóknak adjátok rabságra.

15. Mert jobb, hogy rabságra adattaſsunk, hogy-nem mint ſzomjúsággal veſzſzünk-el; mert ő ſzolgájok léſzünk, és a' mi életünk megmarad: és a' mi magzatinknak halálokat, vagy feleségeinknek, és magzatinknak meg-epedéseket nem látjuk.

16. Bizonyságul hívjuk pedig ellenetek az eget és földet, és mind az Iſtent, ki mind a' mi bűneinket, mind a' mi atyáink' bűneit mi bennünk meg-bünteti, hogy ezeket mind ma mi reánk ne fordítsa.

17. És az egéſz Gyülekezetben nagy ſirást kezdének mindenek egygyenlőképpen, és az Úr Iſtenhez nagy ſzóval fel-kiáltának.

18. Akkor Oziás monda: jó reménységben légyetek atyámfiai! és még öt napokat várjunk, mellyekben a' mi Urunk Iſtenünk az ő irgalmaſságát mi hozzánk fordítja;

19. Mert nem hágy mindeneſtől fogva minket el.

20. Hogyha el-múlnak azok a' napok, és minket ſenki meg nem ſegít; a' ti kívánságtok ſzerént tselekeſzem. Igy el-botsátván tőle az ő népét, az ő állásokra ki-ki mind a' városnak kerítésére és tornyaira méne: és feleségeket, gyermekeket az ő házokhoz botsátván, magokat felette igen kesergeték.

VIII. RÉSZ.

1 Ezeket pedig akkor meg-hallá Júdit, Mérári' leánya, ki vólt Aksa' fia, ki vólt Jó'ſef' fia, ki vólt Ozieľ fia, ki vólt Helkiás' fia, ki vólt Ananiás' fia, ki vólt Gédeon' fia, ki vólt Ráfain' fia, ki vólt Akitób' fia, ki vólt Eliás' fia, ki vólt Eliah' fia, ki vólt Nathánaeľ fia, ki vólt Sámieľ fia, ki vólt Simeon' fia, ki vólt Izráeľ fia.

2. Ennek férje Manaſses vala azon egy nemzetségből, és házból Júdittal, ki árpa aratáskor meg-hala.

3. Mert mikor a' kéve-kötőknek előttök állana, és mikor nagy hévség ſzállott vólna az ő fejére, meg-betegedék; és Betuliának városában meg-halván, az ő elei közé temetteték a' mezőben, ki vagyon Dóthain és Belámó között.

4. Továbbá Júdit az ő házánál özvegységében élt vala három eſztendőt és négy hónapot.

5. És ő az ő vatsoráló-házában tsináltatott vala magának egy kamarát, és gyáſz-ruhába öltözvén, özvegységének ruháját viseli vala.

6. Melly özvegységnek idejét mind böjtölésekkel múlatá-el a' ſzombatoktól, és a' ſzombat, és újj Hóld előtt-való napoktól, és az Izráeľ' házának illő, és víg napjaitól meg-válva.

7. Vala pedig Júdit ſzép ábrázatú és tekintetű; annakfelette ſok arany és ezüſt maradott vala reá az ő férjéről, Manaſſesről, ſzolgák és leányok, barmok és mezők, mellyeket bír vala:

8. És ſenki nem vala, a' ki valami bűnt adhatna hozzája; mivelhogy Iſtent híven tiſzteli vala.

9. Ez azért mikor a' köſségnek méltatlan beſzédeket a' Fejedelem ellen hallotta vólna, hogy a' víznek ſzükségéért kétségben eſtek vólna: és mind azokat, mellyeket ő-nékik Oziás ſzóllott vólna, meg-értette vólna, mint esküdt vólna meg, hogy öt nap múlva a' várost az Aſſiriabélieknek meg-adná. El-küldvén az ő ſzolgáló-leányát, melly minden marhájával bír vala, Oziást, Chábrist, és Chármimot, és a' városnak véneit hozzá hívatá.

10. Kik mikor el-jutottak vólna, így ſzóllítá-

litá-meg őket: halljátok-meg, Bétuliában lakó népnek Fejedelmi! Nem jó a' ti beszédetek, mellyet ma szóllottatok a' köségnek, és Isten között és ti közöttetek hittel el-végeztetek, és azt mondottátok: hogy a' várost a' mi ellenségünknek meg-adjátok, ha e' napokban Isten a' mi segítségünkre nem tér.

11. De mitsodák vagytok ti, kik ma az Istent így kísértitek? És az Istennek tisztit az emberek között magatoknak vészitek?

12. Hogyha most a' Mindenható Urat próbára vonszátok; semmit nem tudtok.

13. Mert ha az ember' szívének mélységét meg-nem tudhatjátok, és az ő elméjének gondolatit meg-nem foghatjátok; az Istent, ki mind ezeket teremtette, hogy foghatjátok-meg, és az ő akaratját hogy tudhatjátok-meg? Semmiképpen atyámfiai! Annakokáért a' mi Urunkat Istenünket haragra ne indítsátok.

14. Mert ha nem akar ez öt napon megsegíteni; hatalma vagyon ő-néki, mikor akarja, és minden napon meg-óltalmazni minket; vagy a' mi ellenségünknek szemek előtt elveszteni.

15. Ti pedig ne határozzátok-meg a' mi Urunknak Istenünknek tanátsit; mert nem ollyan az Isten, mint az ember, hogy ő rajta boszszút álhatnának, avagy mint az embernek fia, hogy perbe hívhatnák.

16. Sőt tőle segítséget várván, őtet hívjuk a' mi segítségünkre; és a' mi könyörgésünket meg-hallgatja, ha néki tettszik.

17. Mert a' mi időnkben nem vólt, most sints olly' nemzetség, avagy tseléd, avagy nép, avagy város mi közöttünk, ki kézzel tsinált Istent imádna:

18. Mint az el-múlt időkbe történt; kiért a' mi atyáink halálra és prédára vettettek vólt, és nagy veszedelemmel a' mi ellenségink előtt el-hűllottak.

19. Mi pedig egyéb Istent nem esmérünk; azért reménylyük, hogy minket, és akárkit a' mi nemzetségünkből el-nem hágy: és ha mi rabságra jutunk, 'Sidóságnak az ő neve meg-nem marad; hanem a' mi szentségink meg-romolnak, és az Isten a' mi szánkból származott káromlást meg-bünteti.

20. Akkor a' mi atyánkfiainak rettegéseket, és a' földnek rabságát, és a' mi örökségünknek pusztaságát a' mi fejünkre fordítja a' Pogányok között, a' hol szolgálunk: és botránkozás és gyalázat lészünk azok előtt, a' kiknek hatalmokba lészünk; Mert a' mi rabságunk nem tiszteségünkre lészen, hanem gyalázatunkra adatik a' mi Urunktól Istenünktől.

21. Annakokáért atyámfiai! példát adjunk most a' mi atyánkfiainak; mert azoknak szívek mi tőlünk függ; és a' szentségek mind Templommal, óltárral egygyetemben mi rajtunk állanak. Először pedig hálákat adjunk a' mi Urunknak Istenünknek, a' ki minket kísért, a' miképpen a' mi atyáinkat-is kísértette.

22. Emlékezzetek-meg, mit tselekedett az Ábrahámmal, és mitsodák történtenek: mitsoda dolgokkal próbálta-meg Isákot: és mitsodák történtenek Jákóbnak Mesopotámiában, mikor Lábánnak, az ő annya' báttyának juhait őrízné.

23. Mert bizonyára miképpen azokat, szívekünek meg-kísértésének okáért; azonképpen minket-is meg-próbál, de boszszút nem áll rajtunk: Hanem tanításnak okáért az Úr meg-ostorozza azokat, kik ő hozzá közel vagynak.

24. Felele néki Oziás: valamit te mondottál, jó szívből származtak, és senki nints, ki a' te beszédednek ellene mondjon. És nem ma esmérték-meg először a' te bőltseségedet, hanem mind az egész köség a' te eszességedet eleitől fogva jól tudta; mert jó a' te elmédnek gondolatja. De a' nagy szomjúság miatt kénszerített minket, hogy ő vélek úgy tselekedjünk, a' mint szóllottunk, és kötelezett esküvésre, mellyet semmiképpen fel-nem bontunk.

25. Annakokáért te most, mivelhogy Istenfélő aszszony vagy, könyörögj mi érettünk, hogy az Úr adjon esőt, és a' mi vizeinknek folyását töltse-meg; hogy szomjúság miatt ne fogyatkozzunk-el.

26. Akkor Júdit monda: hallgassatok én hozzám, és olly' dolgot tselekeszem, mellynek a' mi nemzetségünknek maradéki közt minden időben híre lészen.

27. Ti ez éjjel álljatok a' kapura; Én pedig az én szolgáló-leányommal ki-mégyek, és az öt nap alatt, mellyek alatt mondtátok, hogy az ellenségnek a' várost meg-adjátok, az Úr az Izráelitákat az én kezem által megsegíti.

28. Ti pedig, a' mit én fogok tselekedni, arról ne túdakozzatok; mert én tinéktek minekelőtte véghez nem viszem, a' mit akarok tselekedni, meg-nem jelentem. Kinek Oziás és egygyütt a' több Fejedelmek felelének: Eredj békeséggel, és az Úr te előtted menjen, a' mi ellenségünknek meg-büntetésére; És egygyetembe ki-térvén a' házból, ki-ki mind az ő állására méne.

IX. RÉSZ.

1 Akkor Júdit artzal le-borúla, és mikor port hintett vólna az ő fejére, és gyászba öltözött vólna; le-vetvén a' ruhát, ki rajta vala, mikor az estvéli áldozatnak illatja felmenne az Úrnak házában Jérusálemben, nagy szóval fel-kiáltván monda:

2. Uram, én atyámnak, Simeonnak Istene! kinek az idegen népeknek büntetésére adtad a' fegyvert:

3. Kik a' szüzet meg-szeplősítvén, és ágyékát gyalázatra meg-mezítelenítvén (*mellyet te meg-tiltottál, hogy ne lenne,*) olly dolgokat tselekedtek vala, a' mellyekért az ő Fejedelmeket halálra adtad, hogy meg-tsalatkozván az ő ágyokat az ő vérekkel meg-áztatnák. Akkor a' szolgákat a' Fejedelmek felett, és ő magokat az ő Fejedelmeket az ő székekben levágtad; feleségeket pedig prédára, és leányokat rabságra, és mind azoktól nyert gazdagságokat adád el-osztani a' te szerelmes fiaidnak: Kik a' te hozzád-való buzgó szeretettel fel-gerjedvén útálták az ő véreknek megszeplősítését, és tégedet hívtak segítségre. óh én Istenem, óh én Istenem, engemet-is özvegyet hallgass-meg!

4. Mert mind azokat, mellyek ezek előtt vóltanak, mind azok után mellyek vóltanak, te tselekedted: Te mind jelen-valókat, mind jövendőket meg-gondoltál.

5. Tenéked készen vagynak, a' mellyeket végeztél; És ímé jelen vagyunk, azt mondják. Mert kész ek a' te rendelésid, és a' ti ítéletid meg-gondoltattak.

6. Ímé az Assiriabéliek az ő hatalmokban meg-sokasodtak: lovokban és lovagokban felfúvalkodtak: gyalogoknak erejekben kevélykedtenek: paisokban, kéz-ívekben, és parittyájokban bíznak; És nem esmérnek téged' olly Úrnak lenni, ki a' hadakat meg-vered: a' te neved Úr!

7. Te a' te hatalmaddal az ő erejeket törd-meg, és a' te haragodban az ő hatalmokat ronts-meg: Mert el-végezték, hogy a' te szentségidet meg-rútítsák, és a' te ditsőséges nevednek sátorát meg-fertézteséek, és hogy a' te óltárodnak szarvát fegyverrel le-törjék.

8. Tekints az ő kevélységekre, és a' te haragodat ontsd-ki az ő fejekre: és add az én özvegyi kezembe az erőt, mellyet gondoltam.

9. Az én álnok ajakim által, a' szolgát a' Fejedelem által, és a' Fejedelmet a' szolgája által vágasd-le: az ő kegyetlenségeket rontsd-el az aszszonyi-állatnak keze által.

10. Mert a' te erőd nem áll a' sokaságban, sem a' te hatalmad az erősekben; de az alázatosoknak vagy Ura, az erőtleneknek segítője, veszedelembe esteknek óltalma, a' kétségben esteknek meg-tartója.

11. No azért óh én atyámnak Istene, Izráelnek, te örökségednek Istene! Uram egeknek és földnek és vizeknek teremtője, minden te teremtett állatodnak Királlya!

12. Adj beszédet énnékem, és álnokságot, és sebet, és ostort azokra, a' kik a' te Testamentomod ellen, és a' te szent házad ellen, és Sionnak magassága ellen, és a' te fiaidnak birodalmának háza ellen, kegyetlen tanátsot tartottak.

13. Tégy emlékezetre-való példát minden nép közt, a' te nemzetséged közt; hogy mindenestől fogva esmértessél-meg, hogy te minden erőnek és hatalomnak Ura vagy: és hogy nints te kivüled az Izráel' nemzetségének más óltalmazója.

X. RÉSZ.

1 Mikor pedig az Izráelnek Istenéhez-való könyörgését, és mind ezeket a' beszédeket el-végezte vólna; fel-kele a' földről:

2. És az ő szolgáló-leányát elő-híván, le-méne a' házatskába, mellyben szombat napokon és innep napokon szokott lenni.

3. Ott le-vetvén a' rajta-való gyászt, és az ő özvegységének-is ruháit le-vetvén, elébb meg-förödvén, drága kenettel testét meg-kenné: és az ő fejének haját szépen bé-fonván, és fökötőjét fel-tévén; az ő inneplő ruháit, mellyben Manassesnek, az ő férjének idejében szokott vala járni, reá vévé.

4. És

4. És mikor bokántsát labára vonta vólna, és függőjét, karjának ékességét, gyűrűit, füleinek ékességit, és minden szép ruháját felvette vólna, azoknak, kik ő reá tekíntenének, szemeknek meg-tsalására, ortzáját szépen felékesité.

5. Utólszor egy palatzkot borral, és más edényt olajjal tele adá az ő szolgáló-leányának kézeibe: és egy táskát liszttel, tsomó fügével, és fejér kenyerekkel meg-raka: És mind ezeket egybe kötvén a' szolgáló-leánynak hátára adá.

6. Ekképpen ki-menvén Betulia városnak kapujához, Oziást, és a' városnak véneit Chábrist és Chármist a' kapunál talalák állani.

7. Kik mikor látták vólna őtet, és hogy más ábrázatja vólna néki, és öltözeti el-változott vólna; az ő szépségét felette igen tsudálván,

8. Igy szollíták-meg őtet: a' mi atyáinknak Istene tégyen téged' kedvessé, és a' te szándékodat töltse-bé Izráelnek ditsőségére, és Jérusálemnek fel-magasztalására:

9. És mindnyájan az Istent imádák. És ő monda: a' kaput nyittassátok-meg ennékem, azoknak el-végezesére, a' mellyeket én velem szóllottatok. Akkor azok parantsolának az ifjaknak, hogy meg-nyitnák, a' mint ő kívánta vala.

10. Kit mikor azok meg-tselekedtek vólna; Júdit az ő szolgáló leányával ki-méne: és a' városbéliek néznek vala utánna, míg a' hegyen alá-menne, és mind addig, míg őtet a' völgybe menvén nem láthatnák.

11. Ekképpen azok egyenessen mind addig menének a' völgyben, míg az Assiriabéliekre akadnának, kik stra'sát állanak vala.

12. Kik meg-fogván, meg-kérdék őtet: honvá-való vagy, és honnan jösz, és hová mégy? És ő felelvén monda: A' 'Sidók' leánya vagyok, és azoktól futottam-el; mert néktek adattatnak, hogy bé nyeljétek őket.

13. Mégyek pedig Holofernéshez, a' ti seregeteknek fő-Fejedelmekhez, hogy ő-néki igazat mondjak, és útat mutassak, melly úton el-menvén az egész hegyen-való tartományt meg-vehesse; hogy tsak egy se vesszen-el az ő vitézi közzül, és semmi lelkes állatiban kárt ne valljon.

14. Ezeket az ő beszédit hallván, meg-tekínték az ő ortzáját, és az ő szépségét igen tsudálván mondának:

15. A' te életedet te meg-tartottad, ki a' Holofernes' eleibe siettél jöni: Annakokáért menj-el mostan az ő sátorához; mert egynihányan közzülünk tégedet el-vezetnek, míg szintén az ő kezébe adnak.

16. De mikor előtte meg-állasz, meg ne rettenj szívedben; hanem, a' mit szóllál, mondmeg néki, és jól tészen veled; választának azert közzülök száz férjfiat, kik ő-néki, és szolgalo-leányának szekeret készítvén, Holofernesnek sátorához vezeték. Akkor pedig mikor az egész tábor öszve-zendült vólna; mivelhogy az ő jövetelinek híre a' sátorokba jutott vólna, a' sokaságnak serege környül-vette vala őtet, mikor a' Holofernes' sátorán kivül állana, miglen ő-néki a' Júdit felől hírt vinnének.

17. Tsudálják vala pedig az ő szépséget, és ő hozzája képest az Izráelnek fiait-is.

18. És egygyik a' másiknak mondja vala: kitsoda útálná-meg ezt a' népet, kik között illyen asszony-emberek vagynak? Bizony kár vólna tsak egy férjfiat-is hagyni ezek közzül, kik, ha el-botsátatnának, e' széles világot könnyen meg tsalhatnák: Továbbá ki-menének a' Holofernesnek vígyázói, és mindnyáján az ő szolgái bé-vivék őtet a' sátorba.

19 Akkor pedig Holofernes nyugszik vala az ő ágyán szúnyóg-hálo alatt, mellyet bársonnyal, arannyal, Smaragdussal, és drága-kövekkel elegy szőttek vala. És mikor a' Júdit felől hírt hallott vólna, a' sátornak tornátzába kiméne, kinek előtte ezüst lampásokkal mennek vala.

20. Ott Júdit mikor ő-néki, és az ő szolgáinak eleibe ment vólna, mindnyájan tsudálák az ő ortzájának szépséget; A' Júdit pedig artzúl le-borúlván tiszteséget tőn néki, kit az ő szolgái fel-emelének.

XI. RÉSZ.

1 Akkor Holofernes őtet így szóllítá-meg: Bátorságos légy aszszonyi-állat, és a' te szívedben meg ne rettenj; mert én senkit nem bántottam, valaki Nabukodonozornak, és egész föld' Kirallyának akart szólgálni.

2. Hogyha engemet meg nem útált vólna e' te néped, ki e' hegyek' tártományát megúlte, bizony kopját nem emeltem vólna ellene; de ő maga ennek oka.

3. Immár pedig mond-meg mi okon futottál-el tőlök, és miért jöttél ide; Mert te meg-maradásodra jősz: Légy bátorságos; mert ez éjjel élsz, és ennekutánna-is: Nintsen senki, ki téged' bosszúsággal illessen; de jól tartattatol, miképpen Nabukodonozornak, az én Uramnak szolgái szoktak tartattatni.

4. Kinek felele Júdit: fogadd a' te szolgáló-leányodnak beszédét, és szólljon te előtted a' te szolgáló-leányod, és hazugságot én ez éjjel az én Uramnak nem mondok: Hogy-ha mindenekben a' te szólgáló-leányodnak beszédét követed; Isten te általad véghez viszi a' dolgot, és az en Uram azokban meg nem tsalatkozik, a' mellyeket végezett.

5. Mert a' Nabukodonozornak, az egész földnek Királlyának életére mondom, és az ő hatalmára, ki tégedet el-küldött mindeneknek el-rendelésére; hogy te általad nem tsak az emberek fognak néki szolgálni, de a' mezei vadak-is, és barmok, és az égnek madarai, a' te hatalmad által, a' Nabukodonozornak, és minden házának birodalma alatt fognak élni.

6. Mert a' te böltseségedet és elmédnek okosságát hallottuk, és az egész földön híre vagyon, hogy tsak te vagy egyedül fő minden országában, és eszességben jeles, és a' hadakozásban tsudálatos.

7. Immár pedig a' beszédet-is, kit Achior a' te népednek gyülésében szóllott, és mondott, meg-értettük; Mert őtet a' Betuliai Polgárok közikbe fogadtak, kiknek mindeneket, valamit te előtted szóllott vólna, meg beszéllett: Annakokáért uralkodó Uram! az ő intésit meg ne útáld, hanem a' te szívedbe vegyed azokat; mert igazak.

8. Mert a' mi nemzetségünk nem büntettetik, és nem fog ő ellene a' fegyver; ha az ő Istenét bűneivel meg nem bántja.

9. Most pedig az én Uram kétségbe ne essék, és míg véghez nem viszi a' dolgot, el ne menjen; hanem a' halál térjen az ő ortzájokra: olly bünt tselekedtek, kivel az ő Isteneket fel-ingerlik, ha azt a' meg-tiltott dolgot tselekedendik.

10. Mivelhogy el-fogyott eledelek, és minden vizek el száradott; el-végezték, hogy az ő barmokat öljék-meg: és valamit Isten az ő törvényében meg tiltott tőlök, hogy meg ne egyék; azt egyék-meg.

11. De még a' gabonának élső 'sengéjit-is, és mind bornak és olajnak tizedit, kiket megtartottak vala, mellyek a' Papoknak rendeltettek, kik Jérusálembe a' mi Istenünk előtt szolgálnak, el-végezték, hogy meg-egyék; holott még tsak kezével sem szabad senkinek a' köfség közzül azokat illetni.

12. El-küldöttek pedig Jérusálembe, (mert annak lakosi-is ollyakat tselekedtek) hogy nékik szabadságot hozzanak a' tanátstól. Mihelyt azért onnét választ vésznek; ugyan azon napon veszedelemre adatnak.

13. Azért én, te szólgaló-leányod! mikor mind ezeket meg-értettem vólna; tőlök eljövék: és engemet Isten küldött olly dolognak tselekedésére te veled, melly minden földet, valahová annak híre menénd, meg-rettentsen.

14. Mert Isten-félő a' te szólgáló-leányod, és az égnek Istenét éjjel és nappal tiszteli; Mostan pedig én Uram! te nálad maradok, és ki-mégyen éjjel a' te leányod a' völgybe, és könyörgök Istennek, hogy énnékem jelentsemeg, mikor tselekeszik-meg e' bünt azok.

15. Akkor pedig te hozzád jövök, és a' dolgot tenéked meg-jelentem, és üss-ki minden te hadaddal: és senki nem lészen, ki tenéked ellened álljon; Én pedig 'Sidóság között általviszlek, míglen Jérusálem' eleibe jutsz, és a' te székedet közepette helyheztetem. Ekképpen őket, mint a' pásztor nélkül-való juhokat, el-hajtod, hogy még tsak egy eb-is te előtted meg-ne merjen motztzanni; mert ezek énnékem látás által mondattak, és jelentettek: és hogy meg-jelentsem tenéked, azért küldettem.

16. Ezek a' beszédek pedig tettszének Holofernesnek, és minden szolgáinak, kik az ő böltseségét tsudálván, mondának:

17. A' földnek egygyik határától fogva a' másikig, nints olly aszszonyi-állat, ki szépséggel és ékessen-szollásal hasonló vólna hozzája.

18. És Holofernes monda néki: Isten jól tette, kogy téged' a' néphez küldött, hogy a' mi kezeinknek erőt; azoknak pedig, a' kik az én Uramat meg-útálták, veszedelmet hozzanál. Te bizony ábrázattal szép vagy, és beszéddel ékes!

19. Hogyha meg-tselekeszed azokat, mellyeket szóllottál; Istenem lészen énnékem a' te

Istened

Istened. Te pedig ülsz Nabukodonozor Király' házában, és az egész földön nevezetes lészsz.

XII. RÉSZ.

1 Akkor parantsolá *Holofernes*, hogy bévinnék őtet az ő tár-házába, és rendelé, hogy az ő étkéből adnának ételt, és italt az ő borából.

2. De Júdit monda: azokból nem eszem, hogy valami botránkozást ne tégyek; hanem azokból eszem, a' mellyeket magammal hoztam.

3. Kinek Holofernes monda: ha pedig elfogy, a' mellyek nálad vagynak, honnan vegyük, hogy ezekhez hasonlokat adjunk? mert mi nékünk a' te ételed-féle semmi nintsen. Felele néki Júdit:

4. Él a' te lelked én Uram! hogy a' te szolgáló-leányod meg nem eszi, a' mi én velem vagyon, míg az Úr az ő tanátsát az én kezem által el nem végezi; Bé-vivék azért őtet Holofernes' szolgái a' sátorban: a' hol mikor éjfélig alutt vólna; hajnalkor fel-kele:

5 És külde Holoferneshez, ki meg-mondaná: Parantsolja immár az én Uram! hogy az ő szolgáló-leányát botsássák-ki könyörgeni.

6. És mikor Holofernes meg-parantsolta vólna az ő test' őrízőinek, hogy meg ne tartanák őtet.

7. Három nap a' táborban marada, éjjel Betuliának vőlgyébe ki-menvén, és a' kút-főben, ki a' táborban vala, magát meg-mosván.

8. És mikor fel-menne, imádja vala az Izráelnek Urát Istenét, hogy az ő végezését, az ő népe' fiainak könnyebbségére igazgatná.

9. Meg-térvén pedig, 's meg-mosódván, a' sátorban marad vala, míg estve-felé ennék.

10. Történék pedig negyed' nap, hogy Holofernes lakodalmat szerzene tsak az ő maga szolgáival, és senkit nem híva a' lakadalomra azok közzül, kik gondviselők valának.

11. Hanem Bagoásnak, az ő hop-mesterének, ki minden marhájával bír vala, monda: adjad tanátsúl e' 'Sidó aszszonynak, a' ki te nálad vagyon, hogy jöjjön közinkbe, és egyék igyék velünk. Mert a' mi személyünknek gyalázat lészen, ha illyen aszszonyi-állatot így el-hagyunk; hogy semmi nyájasságunk nem lészen véle: hogyha őtet hozzánk nem hívjuk; minket meg-nevet.

12. Ki-menvén azért Holofernes elől Bagoás, és ahoz bé-menvén: Ne nehezteljen, *úgy mond*, e' szép leány az én Uramhoz jőni, és ő előtte tisztességgel illettetni, és vígan lakni mi velünk: és ma az Assiriábéli leányok' módjára, kik Nabukodonozor' házában vagynak, viselni magát.

13. Kinek Júdit monda: Mitsoda vagyok én, hogy az én Uramtól valamit meg-tagadják?

14. Sőt valami kedves az ő szemének, nagy örömest meg-tselekeszem, melly bizonyára énnékem mind hóltomig dítséretemre lészen.

15. Mindjárt fel-kelvén, ruhával és minden szép öltözetivel fel-ékesité magát: és oda menvén az ő szólgáló-leánya, Holofernes előtt leteríté a' bőröket a' földre, kiket Bagoás adott vala néki mindennapi szükségére; hogy azokra le-ülvén, ennék.

16. És mikor oda ment vólna Júdit, és leült vólna; fel-gerjede Holofernesnek szíve ő ellene, és fel-indúla szíve, hogy az ő-véle hálását igen kívánná; mert attól a' naptól fogva, mellyben meg-látta vala, módot keres vala abban, hogy véle gonoszúl élhetne.

17. Inti vala azért őtet ezt mondván: Egyél immár, és vígadj velünk!

18. És Júdit monda: bátor iszom Uram! mert fellyeb-magasztaltatott ma én bennem az én lelkem, hogy-nem mint minden életemnek idejében, miólta születtettem.

19. Mindjárt enni és inni kezde ő előtte azokból, a' mellyeket az ő szolgáló-leánya készített vala.

20. Annakokáért igen örüle ő-néki Holofernes, és annyi bort ivék, mennyit soha annakelőtte egy nap nem ivott vala, miólta e' világra született vólt.

XIII. RÉSZ.

1 Mikor pedig immár bé-estveledett vólna; sietének az ő szolgái ki-menni, És Bagoás kivül bé-tévé a' sátort: És valakik jelen valának, az ő Urok elől el-botsáttatván, mind feküvő helyekre menének.

2. Mert

2. Mert mindnyájan el-fáradtak vala a' nagy bor-italba.

3. És Júdit tsak egyedül hagyattatott vala a' sátorban.

4. És Holofernes el-dült vala az ő ágyán; mivelhogy a' réſzegség el-nyomta vala.

5. Júdit pédig meg-hagyta vala az ő ſzolgáló-leányának, hogy kivül állana a' kamarán, és eſzébe venné, mikor ki-jöne az ő mindennapi ſzokása ſzerént; mert meg-mondotta vala, hogy könyörgeni ki-menne, és ugyan így ſzóllott vala a' Bagoáſsal is.

6. Mikor azért mindnyájan ki-mentek vólna előle, és ſenki nem maradott vólna a' kamarában, ſem kitsiny, ſem nagy; Júdit a' Holofernes' ágyánál meg-állván ſzívében monda: Uram minden erőnek Iſtene! tekínts e' moſtani órában az én kezeimnek tselekedetire, hogy Jérusálem fel-magaſztaltaſsék.

7. Mert most vagyon ideje, hogy a' te örökségedet meg-ſegítsd, és az én ſzándékomat elvégezd, az ellenségnek, kik mi reánk támadtak, meg-rontásokra.

8. És azonnal az oſzlophoz méne, melly a' Holofernes' fejénél vala, és onnét az ő fegyverét le-vévé.

9. És mikor az ágyhoz jutott vólna, megfogván a' fején az ő üſtökét, monda: erősíts-meg ma engemet Uram Izráelnek Iſtene!

10. És ekképpen kétſzer vágá az ő nyakát minden erejéből; és el-vágá fejét a' Holofernesnek.

11. Annakutánna az ő teſtét az ágyról levonván, és az oſzlopról a' ſzúnyog-hálót le-vévén, 's egy kevés idő múlva ki-menvén, a' Holofernesnek fejét az ő ſzolgáló-leányának adá.

12. Mellyet mikor az, az ő kenyeres táskájába bé-botsátott vólna, mind ketten ki-menének, a' mint ſzoktak vala a' könyörgésre kimenni: és ekképpen a' táborból jutván, a' völgyön által-menének, és Betuliának hegyére felmenének.

13. És mikor Betuliának kapuihoz jutottak vólna; Júdit még távól kiálta a' kapuk' őrízőinek: No nyiſsátok-meg a' kaput, nyiſsátok-meg! velünk vagyon az Iſten, ama' mi Iſtenünk, ki még az ő erejét mutatja Jérusálemben, és az ellenség ellen hatalmát, a' miképpen ma-is tselekedett.

14. Ezt az ő ſzavát meg-halván, a' városbéliek, az ő városoknak kapujához hamar lemenének: És mikor a' városnak véneit egybe hívták vólna;

15. Mindnyájan egygyütt kitsinytől fogva nagyig egybe-futának (mert reménytelen vala az ő meg-jövetele) és meg-nyitván a' kapukat, bé-botsáták őket.

16. És tüzet gyújtván világoſságnak okáért, környül-fogák őket.

17. Júdit pedig nagy ſzóval mondá; Dítsérjétek az Iſtent, Dítsérjétek az Iſtent!

18. Mert az ő irgalmaſságát az Izráelnek házától meg-nem vonta; hanem a' mi ellenſéginket ez éjjel az én kezem által meg-rontotta.

19. És azonnal a' Holofernes' fejét a' táskából ki-vévén, mutogatja vala. Imé, úgymond, Holofernesnek, az Aſsiriabéli hadnak fő Fejedelmének feje! Imé a' ſzúnyog-háló-is, a' kiben fekſzik vala réſzegen, kit az Úr egy aſzſzonyi-állatnak keze által meg-vere!

20. Él az Úr, ki engemet az úton, mellyen el-mentem, meg-tartott, hogy őtet az én ſzemélyem tsala-meg az ő veſzedelmére, és ő én velem ſemmi undok és fertelmes vétket nem tselekedett.

21. Akkor a' nép igen el álmélkodék, és mikor az Iſtent le-borúlva imádta vólna, egygyetembe mindnyájan mondának: Dítsérendő vagy mi Iſtenünk, ki a' mi ellenſéginket ma ſemmivé tetted!

22. Oziás pedig monda néki: meg-áldott tégedet leányom a' Felséges Iſten, e' földnek minden aſzſzonyi-népek felett!

23. És áldott az Úr Iſten, az égnek és földnek teremtője! ki tégedet igazgatott a' mi ellenſéginknek fejének meg-rontására.

24. Mert ſoha el-nem felejtik a' te reménységedet az emberek, kik az Iſtennek hatalmaſságát örökké meg-említik: Adja Iſten teneked ezt örökké-való dítséretedre, hogy látogaſson-meg téged' minden javaival, azért, hogy a' mi nemzetségünknek nyomorúságáért életedet nem ſzántad; Hanem Iſten előtt igaz úton járván a' mi romlásunkat elvetted.

25. Ez után monda minden nép: Ámen! Ámen!

XIV. RÉSZ.

1 Továbbá pedig Júdit így ſzóllítá-meg őket: No atyámfiai! hallgaſsátok-meg az én beſzé-

beſzédemet: és e' Holofernes' fejét vévén a' mi kerítésünknek tetejére tegyétek-fel.

2. És mikor meg-virad, és a' nap fel-támad; ki-ki mind az ő hadakozó fegyverét ragadja, és a' városból ti férjfiak az előtökbe adatott hadnagygyal ki-rohanjatok, mintha alá a' mezőre az Affiriabélieknek első ſtrá'sájára mennétek; de mindazonáltal alá ne menjetek.

3. Akkor azok ragadván minden ő fegyvereket, az ő táborokba ſietnek, hogy az Affiriabéli ſeregnek Hadnagyit fel-költsék, és a' Holofernes' sátorához futnak.

4. Kit mikor meg nem találnak; meg-rettennek, és ti előttetek el-futnak.

5. Annakutánna pedig ti őket üzvén mind azokkal egygyetembe, kik az Izráelnek határiban laknak, az útakon vágjátok őket; De minekelőtte ezek lennének, hívjátok én hozzám az Archiort, az Ammonitát, hogy meg-nézvén esmérje-meg azt, a' ki az Izráelnek házát ſemminek vélte vala, és a' ki őtet mi hozzánk úgymint halálra küldötte vala. Elő-hívattaték azért Achior az Oziásnak házából, és hogy oda juta, és meg-látá a' Holofernesnek fejét egy embernek kezében; a' nép között artzal esék-le, és el-hala. Minekutánna pedig őtet fel-emelték vólna; Júditnak lábaihoz borúla, és az ő ſzeméllyet tiſztelé, és monda: Júdának minden sátoriban dítsérendő vagy te, és minden Pogányok között, mellyek a' te nevednek hírére fel-indúltak; De moſtan beſzélld-meg énnékem, miket tselekedtél e' napokon: És meg-beſzélé Júdit, valamit tselekedett vólna, attól a' naptól fogva, hogy ki ment, mind addig az ideig, mellyben ő nékik ſzóll vala. Minekutánna pedig beſzédét el-végezé; a' köſség nagy fel-ſzóval örúlvén, vígan fel-kiálta az ő városában.

6. Achior pedig mikor látta vólna mind azokat, mellyeket Iſten az Izráellel tselekedett vala; erőſsen bízék Iſtenben, és az ő teſtét környül-metéltetvén, magát az Izráel' népe közibe adá mind e' mái napig.

7. Mikor pedig meg-virradott vólna, Holofernesnek fejét a' kerítésre fel-tévék, és mindnyájan a' férjfiak fegyvert ragadván egy ſeregbe állván, ki-menének a' hegy' tetejére: Kiket mikor az Affiriabéliek meg-látták vólna; követeket küldének a' ſzázadosokhoz: Azok továbbá a' Hadnagyokhoz, és a' köznépnek előtte járókhoz, és minden Fejedelmekhez.

8. És mikor a' Holófernes' sátorához jutottak vólna, mondának az ő gondviselőjének: Költsd-fel a' mi Urunkat; mert ezek a' ſzolgák mi ellenünk hartzal-jöttek-ki, hogy mindenestől fogva el-veſzeſſék magokat.

9. Akkor Bagoás bé-menvén a' sátornak tornatzába zörgete; mert azt véli vala, hogy Júdittal alunnék.

10. Mikor pedig őtet ſenki meg nem hallaná, az ajtót fel-nyitván a kamarába bé-méne, és találá azt az ágyban el-vettetvén feje nélkül meghalva. Akkor nagy ſzóval fel-kiáltván ſiráſsal és óhajtáſsal, és nagy jajgatáſsal az ő ruháit meg-ſzaggatá.

11. És bé-menvén a' Sátorba-is, a' hol Júdit ſzokott vala fekünni, mikor őtet ott nem találta vólna, a' nép közzé futa, kiáltván:

12. Szörnyű dolgot tselekedtek a' ſzolgák: Az egy 'Sídó aſzſzony nagy gyalázattal illette a' Nabukodonozor Királynak házát; Mert ímé a' földön fekſzik Holofernes, és a' feje nintsen.

13. E' beſzédeket mikor az Affiriabéli ſeregnek Fejedelmi hallották vólna; az ő ruhájokat meg-ſzaggaták, és felette igen megháborodának elméjekben:

14. És kiáltás és nagy üvöltés támada a' táborban.

XV. RÉSZ.

1 Annakfelette még azok-is, kik a' sátorokban valának, mikor ezeket hallották vólna; el-álmélkodának azon, a' mi lett vala.

2. Mikor pedig a' félelem és rettegés rájok jutott vólna; tsak egy ſem vala, ki az ő felebarátja előtt meg-állhatna.

3. Hanem egyſzer 's mind mindnyájan minden úton, mind mezőn, mind hegyen egy-aránt el-futának:

4. És még azok is, kik Bethúlia környül hegyes helyen jártak vala tábort, meg-futamának; akkor azért, valakik az Izráel' népe közzül hadakozók valának, reájok ki-rohanának.

5. És Oziás el-külde Bethomástba, Bébaiba, Chóbaiba, Chólámba, és Izráelnek minden határiba, kik a' meg-lett dolgot hírré tennék, és hogy az ellenségnek romlására mindnyájan ki-ütnének.

6. Meg-hallván azért azt a' hírt az Izráeliták, mind egy akarattal ki-rohanának reájok, 's mind Chóba' városáig vágák: El-jutának annakfelette a' Jérusálembéliek-is, és mind az egész hegyallyai tartományból, a' kikhez az ellenségnek táboriba lett dolgoknak híre jutott vala: Annakfelette Galaáditák és Galiléusok jutának, kik nagy vér-ontáffal Damaskuson túl mind annak határáig vágák.

7. Betuliának pedig több lakosi az Assiriabélieknek táborokat üték-meg, 's azoknak ragadományokból nagy gazdagságot nyerének.

8. A' maradékival az Izráeliták telének-bé, kik a' hartzról meg-térének: faluk és városok mind hegyen, mind mezőn valók nagy nyereséggel járának; mert prédának nagy fokasága vala.

9. El-jövének pedig Joákim, a' Fő-Pap, és az Izráelitáknak tanátsa, kik Jérusálemben láknak vala, hogy a' jó-tetteményeket, mellyekkel Isten az Izráelitákat meg-látogatta vala, meg-ékesítenék: és annakfelette hogy Júditot látnák, és őtet kegyesen köszöntenék.

10. Kik bé-menvén hozzája egygyenlő szívvel örülének néki, és mondának: Te vagy Jérusálemnek ékessége, te Izráelnek nagy öröme, Te vagy a' mi nemzetünknek nagy ditsekedése!

11. Mind ezeket te tselekedted a' te kezeddel, és te illetted e' jókkal az Izráelitákat, és az Isten' kegyelmet tselekedett vélek. Áldott légy a' mindenható Istennél mind örökké!

12. És monda azután az egész nép: úgy légyen!

13. Továbbá a' nép harmintz napig prédálá a' tábort; a' Holofernes' sátorát pedig, és minden ezüstét, ágyait, medentzéit, és minden hol-valóját Júditnak adá Ki el-vévén azokat az ő öszvérére, és szekerekre raká, azokat egybe-gyüjtvén.

14. Akkor hogy őtet láthatnák; Izráelnek minden aszszony-emberi egybe-gyülének, és őtet ditsérék, és ő-néki tántzolának; ő pedig koszorúkat vévén kezébe, a' véle-való aszszonyi-állatoknak osztogatá.

15. És magának, és az ő aszszony-társának olaj-ágból tsinált koszorút tőn fejére, és tántzolván az egész nép előtt, minden aszszonyi-állatoknak előtte mégyen vala. Az Izráel' népe pedig mindnyájan fegyverbe követik vala koszorúkkal, 's énekekkel, kiket szájokkal mondanak vala.

XVI. RÉSZ.

1 Júdit pedig e' hálá-adó dítséretet kezdé-el az egész Izráel' népe között, és az egész kösség e' dítséretet nagy fel-szóval éneklé.

2. És monda Júdit: Kezdjetek az én Istenemnek dobolni: az én Uramnak énekeljetek tzimbalmokkal, énekeljetek dítséretet néki, és az ő Nevét hívjátok szegítségül.

3. Mert Isten a' hadaknak meg-verője: Úr az ő neve.

4. Ki helyheztette a' nép között az ő táborát, és az én kergetőimnek kezekből meg szabadított.

5. El-jöve az Assiriabéli nép a' hegyekről, el-jöve éjszakról meg-számlálhatatlan ezer szereggel: kiknek sokasága a' folyó-patakokat el-rekeszté, és a' völgyeket a' lovagok el-lepék,

6. És mondá: hogy az én határimat tüzzel el-pusztítja, az én ifjaimat fegverrel le-vágja, a' tsets-szopókat földhöz veri, az én kis gyermekimet prédára bánnya, és az én szüzeimet mint egy prédát el-hajtja.

7. A' mindenható Úr' pedig őket egy aszszonyi-állatnak kezével el-veszté.

8. Mert sem ifjaknak munkájával nem hóltt az erős vitéz meg, sem a' Titánusok' fiai verték-meg őtet, sem nem a' nagy Oriások támadtak ő reá; hanem Júdit, Mérári' leánya, az ő személyének szépségével veszté-el őtet.

9. Mert mikor le-vetette vólna az ő özvegységének ruháját, hogy a' nyomorúltt Izráelitákat fel-magasztalná;

10. Ortzáját kenettel meg-kenvén, és haját ékes beretrommal meg-ékesítvén, lenből tsinált ruhájával őtet meg-tsalá.

11. A' Júditnak bokántsa az embernek szemét meg-tsalta, és az ő szépsége annak szívét meg-fogá: az ő nyakát a' fegyver járáltal.

12. A' Perſiabéliek iszonyodtak az ő vakmerőségétől: A' Médiabéliek álmélkodtak az ő bizodalmán.

13 Akkor énekeltek az én alázatosim, és az erőtlenek fel-kiáltottak; És meg-rettentek azok, és fel-kiáltván meg-futamodtak.

14. Leá-

14. Leányoknak fiai verték őket által, és mint szökött szolgákat meg-sebesítették: És az én Uramnak Istenemnek fegyverével veszték-el.

15. Éneket és dítséretet mondok az Úrnak:

16. Nagy vagy Uram, és ditsőséges: tsudálatos és győzhetetlen erős!

17. Minden teremtett állatod tenéked szolgáljon; mert parantsoltál énnékem, és lett: kiküldötted a' te lelkedet; és mindenek teremtettek: És senki nints, ki a' te beszédednek ellene álljon.

18. Mert a' hegyek fundamentomiból megindúlnak a' vizekkel: és a' kő-sziklák, mint a' viasz, ugyan el-olvadnak te előtted; Mert azokhoz, a' kik téged' félnek, kegyelmes vagy: Mert kitsiny te előtted minden áldozat, akárminémű jószágú légyen, és igen kitsiny minden meg-gyújtott áldozatnak kövérsége.

19. A' ki pedig az Urat betsülettel féli; mindenekben nagy az.

20. Jaj a' Pogányoknak! kik az én nemzetségemre támadnak: az Úr azokat meg-bünteti ítéletnek napján

21. Hogy azoknak testekre tüzet és férgeket botsásson, mellyeket örökké érezvén sirjanak.

22. Mikor pedig Jérusálembe mentek vólna; tisztelék az Urat, és a' népet meg-szentelvén, áldozatokat, és szabad akaratból-való ajándékokat vivének-fel.

23. Júdit pedig Holofernesnek minden holvalóját, mellyet a' kősség adott vala néki, megszentelé, és a' szúnyog-hálót, mellyet ő annak kamarájából el-hozott, ajándékon az Úrnak szentelé.

24. És a' kősség Jérusálemben három hónapig a' Sanctuarium előtt vígada, kikkel Júdit-is ott marada.

25. Mikor pedig a' napok bé-töltek vólna; ki-ki mind az ő tartományába méne: És Júdit Betuliába meg-térvén, az ő örökségében lakék.

26. Júdit pedig az ő életében mind a' széles földön ditsőséggel híres vala.

27. És sok kérője vala. Mindazonáltal soha életében tsak egy férjfiú sem esmérte őtet, miólta Manasses az ő férje meg-hala; és az ő népéhez takarodék.

28. Ő annakokáért nagy méltóságra juta, míglen az ő férjének házában száz öt esztendőre ére: és az ő szolgáló-leányát szabadosá tévén, Betuliában hala-meg: és az ő férjének, Manasesnek koporsójába temetteték.

29. És Izráelnek háza hét nap síratá őtet. Továbbá minekelőtte meg-halna, az ő jószágát el-osztá azoknak, kik Manassesnek, az ő férjének és ő magának közel-való nemzeti valának.

30. Júditnak pedig éltében, sem pedig az ő halála után sok ideig senki nem találtaték, ki az Izráel' népének félelmet szerzene.

Júdit' könyvének vége.

BÁRUK' KÖNYVE.

I. RÉSZ.

1. Ezek a' Könyvnek beszédi, mellyeket írott Babiloniába Báruk, Nériásnak fia, melly Nériás Mahasiásnak fia vala, ki Sédékiásnak fia vala, ki Hasabiásnak fia vala, ki Helkiásnak fia vala.

2. Ötödik esztendőben, hetedik napon, azon időben, mellyben meg-vették a' Káldéusok Jérusálemet, és tüzzel meg-égeték.

3. Ennek azért e' Könyvnek beszédit el-olvasá Báruk, Jékóniásnak, a' Joákim' Júda' Királya' fiának, és az egész kősségnek hallására, kik a' Könyvnek hallására öszve gyültek vala.

4. A' Fő-fő népeknek, a' Királyok' fiainak, a' véneknek, és az egész kősségnek hallására, kitsinytől fogva nagyig, kik Babilóniában lakoznak vala a' Súd vize mellett.

5. Kik sirnak vala, és böjtölnek vala, és imádkoznak vala az Isten előtt:

6. És szedének pénzt egymáson, kinek-kinek az ő érteke szerént.

7. (Mellyet küldének Jérusálembe a' Joákim Papnak, Helkiás fiának, ki Sallon' fia vala. és a' Papoknak, és a' több kősségnek, kik Jérusálemben ő-vele egygyetembe találtatának.

8. A' Júdának földében, a' Siván hónak tizedik napján, hogy az a' Pap' helyére állatná az Úr' házának edényit, mellyek a' Templomból kivitettek vala, az ezüst edényeket, mellyeket meg-tsináltata Sédékiás, Júdánnak Királya, a' Jósiás' fia.

9. Minekutánna Nabukodonozor, a' Babilóniai Király el-vivén Jékóniást Jérusálemből, az Urakkal, és a' Hatalmasokkal meg-kötözve, és a' kösséget-is el-vitte vólna Babiloniába.

10. És ezt izenék: Imé pénzt küldöttünk tinéktek, mellyel végyetek áldozatokat a' mi büneinknek meg-tisztúlásáért: és temjént 's ajándékot szerezzetek, és áldozzatok a' mi Urunknak Istenünknek óltáránál:

11. És imádkozzatok a' Nabukodonozornak, a' Babilóniai Királynak életéért, és az ő fiának, Bóldi'sárnak életéért, hogy az ő napjok a' földön, idővel el-érjék az égnek napjait.

12. És ádjon minékünk az Úr erősséget: és a' mi szíveinket meg-világosítja, és éljünk a' Nabukodonozornak, a' Babilóniai Királynak árnyéka alatt, és az ő fiának Bóldi'sárnak árnyéka alatt: és szolgáljunk nékiek sok napig, és kegyelmet nyerjünk nálok.

13. Annakutánna mi érettünk-is a' mi Urunknak Istenünknek imádkozzatok; mivelhogy vétkeztünk a' mi Urunknak Istenünknek: még ez ideig-is el nem fordúlt mi rólunk az ő boszszú-állása és haragja.

14. Annakfelette olvasátok-el ezt a' könyvet, mellyet néktek küldöttünk, hogy az innep napokon az Úrnak házában el olvasátok.

15. És azt mondjátok: A' mi Urunknak Istenünknek adassék igazság! (*a*) nékünk pedig szégyen-vallás, a' mint most a' Sidón vagyon és a' Jérusálemnek lakosin.

(*a*) *r.* 2: 6.

16. A' mi Királyinkon, Fő-fő Urakon, a' Papokon, a' Prófétákon, és a' mi atyáinkon!

17. Mert vétkeztünk az Úr előtt, és néki nem hittünk.

18. Sem az ő szavát nem hallgattuk, hogy az ő parantsolatiban járnánk, mellyeket nyilván nékünk ki-adott vala.

19. A' naptól fogva, mellyen az Úr a' mi atyáinkat ki-hozta vala Égyiptomnak földéből, e' napiglan ellene támadtunk a' mi Urunknak Istenünknek, és az ő szavát semminek betsültük.

20. És jóllehet szállottanak mi reánk e' veszedelmek, és az átok, mellyet az Úr Móses által, az ő szolgája által meg-mondott vala az időben, mellyben a' mi atyánkat ki-hozta Égyiptomnak földéből, hogy a' téjjel és mézzel folyó földet nékünk adná; miképpen ma-is nyilván vagyon.

21. Mindazáltal még-is nem hallottuk a' mi Urunknak Istenünknek szavát, mind azokban, mellyeket a' Próféták meg-mondottak, kiket küldött mi hozzánk.

22. Hanem ki-ki mind az ő szívének gonosz gondolatját követte, hogy idegen Isteneket követnénk, és a' mi Urunknak Istenünknek szemei előtt gonoszságokat tselekednénk.

II. RÉSZ.

1 Azokáért bé-is töltötte az Úr az ő szavát, mellyet mi ellenünk, és a' mi Bíráink ellen, kik ítélték az Izráelt: annakfelette a' mi Királyink és fő-fő Uraink ellen, továbbá minden Izráeliták, és Júda' nemzetségi ellen szóllott.

2. Hogy mi reánk nagy nyomorúságokat botsátana, minémüek semmi országban az ég alatt soha nem lettenek, a' minémüek lettenek Jérusálemben a' szerént, a' mint Móses' törvényében meg vagyon írva.

3. Hogy az ő fioknak és leányoknak húsokat ennék némellyek a' mi emberink közzül.

4. És adta őket minden országoknak kezébe, és rabságába, kik környülünk vagynak, a' szidalomnak rútságára, és pusztúlásra minden nemzetségek között, kik környülünk vagynak, kik közzé el-szélleszté őket az Úr.

5. Ekképpen meg-aláztattak, nem fel-magasztaltattak; Mert vétkeztünk a' mi Urunknak Istenünknek, hogy az ő szavát nem hallgattuk.

6. A' mi Urunknak Istenünknek igazság adassék; (*a*) minékünk pedig gyalázat, minémü mostan nyilván vagyon.

(*a*) *r.* 1: 15.

7. A' melly nyomorúságokkal minket az Úr fenyegetett; mind azok bé-töltenek rajtunk.

8. Mindazáltal nem könyörgöttünk az Úrnak, hogy ki-ki mind az ő szívének gonosz gondolatjától el-távoznék.

9. És azért vígyázott az Úr mind e' háborúknak reánk-való botsátásában, mellyeket reánk hozott; Mert igaz az Úr minden tselekedetiben, kik felől nékünk parantsolatokat adott.

10. Az

10. Az ő szavát sem hallgattuk, hogy az ő parantsolatiban járnánk, mellyeket minékünk előnkben adott.

11. És most Izráelnek Ura Istene! ki a' te népedet ki-hoztad Égyiptomnak földéből hatalmas kézzel, jelekkel és tsudákkal, nagy hatalommal és nagy erővel: és te magadnak hírt nevet szerzettél, minémű most-is nyilván vagyon.

12. Mi bizonnyára, mi Urunk Istenünk! vétkeztünk, és hamissan tselekedtünk, és minden te ítéletidben gonoszúl forgodtunk.

13. De a' te haragod fordúljon-el rólunk; mert kevesen maradtunk a' pogányok között, kik közibe ki-üztél.

14. Halld-meg Uram! a' mi imádságunkat és kérésünket, és te magadért szabadíts-meg minket: és szerezz nékünk kegyelmet azoknál, kik minket hazánkból ki-hoztanak.

15. Hogy ez egész föld meg-esmérjen tégedet mi Urunknak Istenünknek lenni: és hogy a' te nevedről neveztetett az Izráel, és az ő nemzetsége.

16. Tekínts reánk Uram! a' te Szentségednek házából, és figyelmezzél reánk: hajtsd-le a' te füledet, és hallgass-meg.

17. Nyisd-fel Uram! a' te szemeidet; mert nem a' meg-hóltak, kik vagynak a' föld alatt, (kiknek testtekből el-vétettetett a' lélek) tulajdonítanak az Úr' igazságnak dítséretet és tiszteséget;

18. Hanem a' nyomorúságnak és gyalázatnak nagysága miatt bánkódó lélek, és a' megfogyatkozott szemek, és az éhező lélek, tulajdonítt Uram! tenéked ditsőséget és igazságot.

19. Mert nem a' mi atyáinknak jó tselekedetiben, sem a' mi Királyinknak jó tselekedetiben bízván, könyörgünk Uram tenéked!

20. Hanem miért hogy a' te haragodat, és boszszú-állásodat botsáttad mi reánk; a' miképpen a' te szolgáid által, a' Próféták által szóllottál vala;

21. Mondván: Azt mondja az Úr: hajtsátok-meg a' ti hátaitokat, és szolgáljatok a' Babiloniai Királynak: és meg-maradtok a' földön, mellyet a ti atyáitoknak adtam.

22. Ha az Úrnak szavát nem akarjátok hallani, hogy szolgálnátok a' Babiloniai Királynak, azt tselekeszem; hogy Júda' városiból és Jérusálemből

23. El-vétessék az öröm és a' vígasság, a' vőlegénynek és a' menyasszonynak szava, és az egész föld el-pusztíttassék lakozó nélkül.

24. Mi pedig nem hallgattuk a' te szódat, hogy szolgálnánk a' Babiloniai Királynak; Azért valóba meg-jelentetted a' te szavaidat, mellyeket a' te szolgáid által, a' Próféták által szóltál vala: tudni-illik, hogy a' Királyoknak és a' mi atyáinknak tsontjok helyekből másuvá vitetnének.

25. Ímé azon tsontok a' napnak melegségére, és az éjtszakának hidegségére ki-hajtatván feküsznek: és azok keserves fájdalommal, éhséggel, fegyverrel, és számkivetéssel haltanak-meg.

26. A' te házadat pedig, mellyben nevedet segítségre hívták, olly állapotra juttattad, minémút e' nap meg-mutat az Izráel' és a' Júda' házának gonoszságáért.

27. És te mi Urunk Istenünk! a' te jóvoltod és irgalmasságod szerént tselekedtél mi velünk.

28. Miképpen Móses által, a' te szolgád által tanú-bizonyságot tettél a' napon, mellyen parantsoltad a' te törvényedet az Izráel' fiai előtt meg-írni,

29. Mondván: Ha az én szómat nem hallandjátok; e' népnek sokasága, melly mint a' rajméh zeng a' pogányok között, igen meg-kevesedik, kik közzé én titeket ki-vetlek.

30. Mert tudom, hogy engemet nem hallgatnak; mert kemény nyakú nép: hanem az ő rabságának földében eszében vészi magát.

31. És akkor meg-esmérik, hogy én vagyok az ő Urok Istenek: és adok nékik szívet; hogy értsenek: és füleket; hogy halljanak.

32. És dítsérnek engemet és az én nevemről meg-emlékeznek.

33. És amaz ő engedetlen hátokat le-tészik, és az ő gonoszságokat el-hagyják; mikoron meg-emlékeznek az ő attyoknak útairól, kik vétkeztenek az Úrnak.

34. És viszsza-hozom a' földre, mellyet hitemmel ígértem az ő attyoknak, Ábrahámnak, Isáknak, és Jákóbnak, hogy el-vegyék azt: annakfelette őket meg-sokasítom, megsem kevesednek.

35. És szerzek ő-vélek örökké-való frigyet, hogy Istenek legyek ő-nékiek; ők viszontag nékem légyenek népeim, többé az Izráelnek népét a' földről, mellyet nékiek adtam, ki-nem vetem.

III. RÉSZ.

1 URam Izráelnek hatalmas Istene! a' nyomorúságban lévő lélek kiált te hozzád:

2 Halld-meg Uram! és könyörülj mi rajtunk; mert irgalmas vagy: Azt mondom, hogy légy kegyelmes nékünk; mert vétkeztünk ellened.

3. Mert te örökké meg-maradsz; Mi pedig örökké el-vesznünk.

4. Uram Izráelnek hatalmas Istene! halld meg, kérlek, a' meg-hóltt Izráelnek könyörgését, és a' te ellened vétkezett fiaknak, kik az ő Uroknak Isteneknek szavát nem hallgatták, mellyért szállottak mi reánk e' nyavalyák.

5. A' mi atyáinknak álnokságokról meg ne emlékezzél; hanem emlékezzél-meg hatalmasságodrol, és a' te nevedről ez időben.

6. Mert te, vagy a' mi Urunk Istenünk, és dítsérünk tégedet Uram!

7. Mert azért vetetted a' mi szíveinkbe a' te félelmedet, hogy a' te nevedet segítségre hívjuk, és tégedet a' mi szám-kivetésünkben dítsérjünk, úgy mint, kik a' mi atyáinknak, kik te előtted vétkeztenek, minden gonosságokról megemlékeztünk.

8. Imé mi most a' mi szám-kivetésünkben szidalomban vagyunk, átokban és nagy adófizetésben, és a' mi atyáinknak minden álnokságok szerént, kik a' mi Urunktól Istenünktől el-szakadtanak.

9. Halld-meg Izráel! az életnek parantsolatit, és a' bőltseségnek meg-esméretire hajtsad füleidet.

10. Mi dolog Izráel! hogy ellenségnek földén lakol?

11. Az idegen földön meg-aggottál, a' hóltakkal meg-fertéztettél: és azok közzé számlaltattál, kik a' földnek gyomrában vagynak.

12. A' bőltseségnek kút-fejét el-hagytad.

13. Mert ha Istennek útán maradtál vólna meg; örökké-való békeségben élhettél vólna.

14 Tanúld-meg, hol légyen az eszesség, hól az erő, hól légyen az értelem: Hogy egygyetembe meg-tudjad, hol légyen a' hoszszú élet, és ő maga az élet, és a' szemeknek világossága, és a' békeség.

15 Ki találta-meg annak helyét, avagy az ő tár-házában ki ment valaha bé?

16. Hól vagynak a' Pogányok' Fejedelmi, és azok, kik a' földnek oktalan állatin uralkodnak?

17. Kik az égnek madaraiból játékokat és tsúfságokat tsinálnak: kik el-rejtik ezüstöket és aranyokat, mellyben az emberek bíznak, sem annak keresetinek véget nem vetnek.

18. Mert az ezüstnek és a' pénznek verői, kik azokat olly nagy szorgalmatosággal tsinálják, melly meg sem gondoltathatik,

19. Immáron el-múltanak és alá-szállottanak a' földbe, és egyebek azóknak helyekbe szállottanak.

20. Ifjúságokban látták a' világosságot, és laktanak a' földön: A' tudománynak pedig útát meg nem tudták.

21. Nem értették a' ő ösvényit, sem az ő fiok azt meg nem tapasztalták: messze távoztak tőle.

22. Sem pedig a' Kanaánnak földében nem hallattatott, sem Themanba nem láttatott.

23. Sem az Ágárnak fiai kereső a' földön az eszességet, sem a' Mérának, sem Themanak kereskedői, sem a' példa-beszédeknek magyarázoi, sem a' több eszességnek keresői, meg nem esmérték a' bőltseségnek útát, sem az ő útairól nem emlékeztek.

24 Óh Izráel! melly tágas az Úrnak háza, melly széles az ő lakó-helye!

25. A' hely nagy és véghetetlen, mágas és mérhetetlen.

26. Vóltanak ott Oriások, kik eleitől fogva híresek vóltak: kiknek nagy testek vólt, és a' hadkozásban bőltsek vóltanak

27. Mindazáltal az Úr őket nem választotta, sem a' tudománnyak útát nékik nem adta; azért el-vesztenek.

28. Mert eszek nem vólt; az ő esztelenségekkel vesztenek-el.

29 Kitsoda ment az égben, és kereste a' bőltseséget, avagy azt alá-hozta a' felhőkből?

30. Ki ment által a' tengeren, és kitsoda találta meg a' bőltseséget, hogy onnét azt hozná inkább, hogy sem tiszta aranyat?

31. Senki nints, ki tudja annak útát; sem pedig ki elméjébe foghatná az ő ösvényit.

32. A' kinél nyilván vagynak mindenek; az tudhatja azt: és az ő értelmével meg-találja azt, a' ki a' földet örökké meg-erősítette, és bétöltötte azt négy labú állatokkal.

33. Ki mikoron ki-botsátja a' világosságot;

ki jő

ki-jő az: mikoron viſzſza hívja ugyan azont; rettegéſſel enged néki.

34. A' tsillagok az ő állásokban világoskodtak, és örvendeztek.

35. Mihelyt ſzóllította őket, azt mondották: Jelen vagyunk! és örömmel világoskodtak az ő teremtőjöknek.

36. Ez a' mi Iſtenünk, és nintsen hozzá hasonló ſenki.

37. Ő találta a' bőltseſségnek minden útát, és azt az ő ſzolgájának, Jákóbnak, és Izráelnek, az ő ſzerelmeſének adta.

38. És annakutánna láttatott e' földön, és az emberek között forgott.

IV. RÉSZ.

1 Ez az Iſten' parantsolatinak könyve, és az örökké meg-maradandó törvény: valakik azt meg-fogadják, az életre mennek; kik pedig el-hagyják azt, meg-halnak.

2. Térj-meg Jákób! és ragadd meg azt, és az ő világoſságának fényeſségénél járj.

3. A' te ditsőſségedet ne add másnak, ſem a' te haſznaidat az idegen nemzetségnek.

4. Bóldogok vagyunk óh Izráel! mert a' mellyek az Iſtennek tettſzettenek, nékünk megjelentettek.

5. Légy bátorságos óh én népem, Izráelnek maradéka!

6. Nem azért adattatok-el, hogy el-veſzſzetek; de mivelhogy az Urat haragra indítottátok, azért adattattatok az ellenségnek hatalmába.

7. Mert haragra gerjeſztettétek azt, ki teremtett titeket, áldozván az ördögöknek, és nem az Iſtennek.

8. El-felejtkeztetek arról, ki titeket ſzült, az örökké-való Iſtenről: és a' Jérusálemet, ki titeket fel-tartott, keserűséggel illettétek.

9. Mert látta az Iſtentől reátok ſzállott boſzſzú-állást és ezt mondotta: halljátok-meg Sionnak ſzomſzédsági! hogy ſiralmat hozott az Iſten én reám.

10. Mert láttam az én fiaimnak, és leányimnak rabságát, mellybe őket az örökké-való vetette.

11. Mert a' kiket örömmel fel-tartottam; azokat ſíralommal el-botsátottam.

12. Senki ne örüljön én rajtam özvegyen, és ki ſokaktól el-hagyattattam; mert el-puſztúltam az én gyermekeimnek vétkekért, kik az Iſtennek törvényétől el hanyatlottanak.

13. Az ő ítéletit pedig meg-nem esmérték, ſem az ő parantsolatinak útain nem jártanak, ſem az ő igazságának ösvényin nem állottanak.

14. Sionnak ſzomſzédi jöjjetek én hozzám, és emlékezzetek-meg az én fiaimnak és leányimnak fogságokról, mellybe az örökké-való őket vetette!

15. Mert meſzſzűl-való nemzetséget hozott ő rájok, ſzemtelen és paraſzt nemzetséget.

16. Olly embereket, kik ſem a' véneket betsüllették, ſem a' gyermekeken nem könyörültenek: kik az özvegyeknek ſzerelmes gyermekit el-vitték, és az egyedűl-való leányitól meg-foſztották.

17. Én pedig mi ſegítséggel lehetek tinéktek?

18. Mert a' ki reátok e' nyomorúságokat hozta; azon titeket a' ti ellenségtek' kezéből meg-ſzabadit.

19. Menjetek-el fiaim, menjetek-el! mert én egyedűl el-hagyattattam.

20. Le-vetettem pedig a' békeſségnek ruháját: az én könyörgésemnek gyáſz-ruháját vettem-fel, hogy az én életemben az örökké-valóhoz kiáltsak.

21. Jó hitben légyetek fiaim! és kiáltsatok a' ti Iſtentekhez, ki titeket a' ti ellenségteknek uralkodásából és kezéből jövendőben megſzabadit.

22. Mert én immár az örökké-való Iſtentől reménylem a' ti meg-ſzabadúláſtokat, és öröm adatott nékem a' Szenttűl, az irgalmaſságért, melly az örökké-való Meg-Szabadítónktól rövid időn tinéktek meg-adattatik.

23. Mert titeket jóllehet ki botsáttalak ſíralommal; de titeket az Iſten nékem örökké-való örömmel és vígaſsággal meg-áld.

24. Mert miképpen Sionnak ſzomſzédi most látták a' te rabságodat; azonképpen rövid nap' meg-látják az Iſtentől meg-adattatott ſzabadúláſtokat, melly nagy ditsőſséggel, és örökkévaló fényeſséggel adattatik-meg tinéktek.

25. Fiaim! békeſséggel ſzenvedjétek az Iſtentől reátok botsáttatott boſzſzú-állást: jóllehet tégedet háborgatott a' te ellenséged; de te hamar meg-látod annak veſzedelmét, és az ő nyakát tapodván, tsúfolod őtet.

26. Az én kedvekre neveltetett fiaim, a' darabos útakra mentenek: mint az el-ragadozott nyáj, az ellenségtől el-vitettek.

27. Bízzatok fiaim! és az Iſtenhez kiáltsatok; mert a' ki titeket ez állapatban hozott, ugyan azon meg-is emlékezik rólatok.

28. Mert

28. Mert miképpen hogy arra hajlott ſzívetek, hogy az Iſtentől el-ſzakadnátok; azonképpen ő hozzá térvén tíz-ſzerrel inkább őtet kereſsétek.

29. Mert a' ki e' nyomorúságokat ti reátok botsátotta; ugyan azon örökké-való örömet a' ti meg-ſzabadúláſtokkal egygyetemben ád.

30. Jó reménységben légy Jérusálem! Mert a' ki el-nevezett tégedet, meg-vígaſztal tégedet.

31. Nyomorúlt emberek azok, kik téged' gyötörtték, és a' kik a' te eseteden örültenek.

32. Nyomorúlt, és bóldogtalan városok, kiknek a' te fiaid ſzolgáltanak! nyomorúlt az, ki a' te fiaidat el-vette.

33. Mert miképpen a' te romlásodon örült, és a' te eseteden örvendezett; azonképpen az ő puſztaságában bánkódik.

34. És az ő örvendező ſokaságát el-veſzem, és az ő kérkedéſit ſiralomra fordítom.

35. Mert az örökké-való Iſtentől ő reája ſok ideigleu-való tűz botsáttatik, és ſok ideig lakoztatik az ördögöktől.

36. Jérusálem! tekínts nap-kelet-felé, (*a*) és nézd-meg a' vígaſságot, ki az Iſtentől te reád következik. (*a*) *r.* 5: 5.

37. Imé a' te fiaid, kiket el-botsátottál vala, nap-kélettől fogva nap-nyúgotiglan elő-jönek öſzve-gyüjtetvén a' ſzent Iſtennek ígéje által, örvendezvén az Iſtennek ditsőſségén.

V. RÉSZ.

1 Vesd-le a' ſiralomnak és a' te gyötrelmednek ruháját óh Jérusálem! és öltözzél-fel a' ditsőſségnek ékeſségeiben, mellyet néked örökké ád az Iſten.

2. Vedd reád az Iſtentől néked adattatott igazságnak kétſzeres ruháját: vedd fejedbe a' tiſzteſségnek birétomát, mellyel az örökkévaló Iſten tégedet meg-akart ékesíteni.

3. Mert az Iſten a' te fényeſségedet, mind az egéſz ég alatt-való nemzetségnek meg-mutatja.

4. Mert neveztetel Iſtentől örökké-való igazságnak, békeſségének, és Iſteni tiſzteletnek ditsőſségének.

5. Serkenj-fel Jérusálem! és állj magas helyen: tekínts nap-kelet-felé, és lásd-meg Iſten' ígéjével öſzve-gyüjtött fiadat nap-kelettől fogva nap-nyúgotiglan, kik a' Szentnek nevét ditsérik.

6. (*a*) Mert gyalog mentek-ki te belőled azok, kiket az ellenség el-vitt; az Iſten pedig őket ditsőſséggel és méltósággal fel-magaſztalván, mint Király fiakat viſzſza-hozza te hozzád. (*a*) *r.* 4. *v.* 36.

7. Mert el-rendelte az Iſten, hogy a' hegyeket és kő-ſziklákat le-rontsa, és a' völgyeket meg-egyenesítse; hogy az Izráelnek bátorságos útja légyen nagy ditsőſséggel.

8. Az erdők és a' jó illatú fák-is az Izráelnek árnyékot tartanak, az Iſten' parantsolatjából.

9. Mert az Iſten Izráelt viſzſza-hozza örömmel az ő ditsőſségének világoſságában, az Irgalmaſságnak és az igazságnak általa, melly őtőle vagyon.

Báruk' könyvének vége.

JERÉMIÁS' LEVELE

melly a' Báruknak 6. Réſze.

1 A' bűnökért, mellyeket Iſten ellen tseleke-détek, fogva vitettek-el Babiloniába Nabukodonozortól, a' Babiloniai Királytól.

2. Azért bé-menvén Babilonban ſok eſztendeig léſztek ott, és ſok ideig, tudni-illik, hetedik nemzetségig; azután pedig békeſséggel onnat titeket ki-hozlak.

3. És akkor meg-látjátok az arany, ezüst, és fa Iſteneket, kik viseltetnek a' vállakon, kik rettegtetik a' pogányokat.

4. Meg-láſsátok azért, hogy magatokat ne ſzabjátok az idegen pogányoknak erköltsökhöz, és ſzokásokhoz: és az ő Iſteneknek félelmétől meg-ne rettenjetek.

5. Mikoron látjátok a' ſokaságot, hogy elől és utól imádják azokat; a' ti ſzívetekben azt mondjátok: Téged' kell Uram imádni!

6. Mert az én Angyalom veletek vagyon, ki a' ti lelketeket óltalmazza.

7. Mert azoknak ſzájok az áts-meſtertől ékeſíttetett-meg: és az arannyal és ezüſtel megboríttatott képek, híjában valók; nem tudnak ſzóllani.

8. Mint az el-adó ſzűz leányt, ki az ékeſséget kívánja, úgy aranyozzák azokat.

9. És koſzorúkat tsinálnak, mellyeket az ő Iſteneknek fejekbe téſznek; történik pedig néha, hogy a' Papok el-foſztván az ő Iſtenektől az aranyat, az ő tulajdon haſznokra költik-el.

10. Avagy a' házoknál-való kurvákra költik: ismét az ezüst, arany, és fa Iſteneket mint embert ruhába fel-öltöztetik.

11. Ezek

11. Ezek pedig ſem a' rosdától, ſem a' molytól meg nem óltalmazhatják magokat.

12. Jóllehet bárſonyban öltöztetsék őket, és tiſztogaſsák a' portól, ki a' házban fel-támadván reájok ſzáll.

13. Páltza-is vagyon kezében, mintegy országnak Királlyának: maga meg nem öli az ő ellene vétkezett embert.

14. Annakfelette fegyvert, és ſzekertzét viſel az ő kezében; ki mindazáltal a' hadtól és latroktól magát meg nem óltalmazhatja, mellyekből könnyen meg-tettſzik, hogy azok nem Iſtenek.

15. Ne féljetek azért tőlök; mert miképpen az el-töretett edény haſzontalan az embernek, ollyan ezeknek Iſtenek.

16. Mikor a' házakban helyheztetnek, azoknak ſzemek bé-telik porral, melly a' bé-jövőknek lábaktól támad

17. És mint a' ki a' Királyt meg-sérti, avagy a' ki fő-vételre ki-vitetik, erős őrizet alatt vagyon; azonképpen a' Papok azoknak házokat, ajtókkal, zárokkal, és retezekkel meg-erőssítik, hogy a' latroktól meg ne foſztaſsanak.

18. Szövétnekeket gyújtanak nekik, és még többet, hogy-ſem mint magoknak, mellyeknek egygyikét ſem látják; mivelhogy ollyanok a' házban, mintegy gerendák.

19. Azoknak pedig belső réſzek, azt mondjátok, hogy a' földből-való férgektől meg-eméſztetik, kiktől ruhájokkal egygyetemben meg-étetnek, és nem érzik.

20. Ortzájok meg-feketedik, a' házban támadott füſttől:

21. Az ő teſtek és fejek felett a' baglyok, fetskék, és egyéb madarak repesnek; azonképpen a' matskák-is.

22. Honnan meg-esmérhetitek, hogy nem Iſtenek; ne féljetek azért tőlök.

23. Soha az aranytól, kivel meg-ékesíttetnek, nem fénylenek; hanem ha ſzüntelen tiſztogatják: mikor tsináltatnának; akkor ſem vólt érzekenység bennek.

24 Nagy árron vették őket, kikben ſemmi lélek nintsen.

25. Nintsen lábok: az embereknek vállokon viſeltetnek, az ő magok gyalázatját mutogatván az embereknek; a' kik őket tiſztelikis, meg ſzégyenülnek.

26. Mert ha valamellyik el-eſik; fel nem kelhet: ha egyenesen állatja-is; meg nem mozdúl ő magától: ha le-hajól; fel nem egyenesítheti magát: hanem mint a' meg-hólttakhoz kézzel nyúlnak.

27. Az ő áldozatjokat pedig el-adván, a' Papok, gonoſzúl élnek véle; Azonképpen az aſzſzony-népek abból valamit el-rejtvén, és meg-tartván a' tár-házban, ſemmit belőle a' ſzegénynek, és a' ſzükölködőnek nem adnak.

28. Végezetre az ő áldozatjokat a' gyermekſzülő, és a' havas aſzſzonyi-állat meg-illeti. Azért, holott ezekből értitek, hogy nem Iſtenek: ne féljetek tőlök.

29. Mert honnan hívattatnak Iſteneknek? azért-é, hogy az aſzſzony-népek, az ezüſt, arany, és fa Iſteneknek ajándékokat adnak?

30. A' Papoknak pedig ſzakadozott ruhájok vagyon: és fejeket, ſzakállokat meg-nyíretvén azoknak házokban ülnek, kiknek fejek mezítelen.

31. Az ő Iſtenek előtt pedig nagy kiáltáſsal ordítanak, mint a' meg-hóltt embernek torjában. A' Papok az ő ruhájoktól meg-foſztják őket, és a' feleségekre, gyermekekre ruházzák.

32. Ha pedig valaki vagy jót, vagy gonoſzt téſzen vélek; meg nem fizethetik: ſem Királyt nem tehetnek, avagy ki nem vethetik az országból.

33. Senkinek gazdagságot, ſem pénzt nem adhatnak: Ha valaki fogadást téſzen nékik, 's meg nem tellyesítheti; ſoha tőle meg nem kívánják.

34. Az embert haláltól meg nem menthetik; ſem a' hatalmasbtól az erőtlent.

35. A' vaknak látást nem adhatnak; ſem a' nyomorúságban lévőt meg nem ſegíthetik.

36 Az özvegyen nem könyörülhetnek; ſem az árvával jól nem tehetnek.

37. A' hegyekben vágatott kövekhez hasonlatosok a' meg-aranyozott és meg-ezüſtözött fa-bálványok: a' kik azokat tiſztelik; meg-ſzégyenülnek.

38. Azért mi-módon tarhatják azokat Iſteneknek, avagy mi-módon neveztethetnek azoknak?

39. Még a' Káldéusok-is gyalázatot téſznek azokon; mert ha látják, hogy nem ſzóllhat a' néma, a' Bélhez mennek, és kívánják, hogy ſzólljon:

40. Mintha érzékenysége vólna annak; ezeket holott eſzekben véſzik ők, mindazál-

tal el nem hagyhatják; holott ő magoknak-is nintsen értelmek.

41. Az aſzſzony-népek-is kötelekkel bé-övedezvén magokat az útakon ülnek, kik azoknak korpájokkal áldoztak *bálványoknak.*

42. És mikoron valamelly közzülök az úton járótól meg-ſeplősíttetik, a' másiknak ſzemére hánnya; hogy nem ſzerették azt úgy, mint őtet, és annak kötele el nem ſzakadott.

43. Mindenek pedig, mellyek azok környüllétznek, hamiſsak; miképpen vélhetjük azért, avagy mondhatjuk őket Iſteneknek?

44. Az átsoktól, és az ötvösöktől tsináltattanak: egyebek ſem lehettenek; hanem a' minek az áts-meſter emberek akarták őtet lenni.

45. Ő magok az átsok nem ſokáig élhetnek; miképpen lehetnek hát azok Iſtenek, kiket ők tsináltak?

46. Mert hazugságot, és gyalázatot hagytak azoknak őrízőinek.

47. Mert mikor vagy had, vagy egyéb haborúság vagyon: tanátskoznak a' Papok közöttök, hol rejtezzenek-el az ő faragott képekkel.

48. Mi hát az oka, hogy el nem akarjuk hinni, hogy ſemmiképpen nem Iſtenek, kik ſem a' hadban, ſem egyéb háborúságokban magokat nem óltalmazhatják?

49. Mert holott fából tsináltattanak, és ezüſtben vagy aranyban foglaltattanak, hogy azok hamiſság; ennekutánna könnyen meg-érthetni: minden nemzetségeknek és Királyoknak nyilván léſzen, hogy ezek nem Iſtenek, hanem emberek által lettenek: ezekben Iſtennek ſemmi munkája nintsen.

50. Honnét kell azért meg-tudni, hogy nem Iſtenek?

51. Innét: Mert egy orſzágnak ſem adnak Királyt: ſem az embereknek esőt nem adnak.

52. Sem törvényt ő közöttök nem téſznek, ſem, holott erőtelenek, a' boſzſzúság-tételért ſemmit nem tehetnek: mert ollyanok, mint a' varjak, mellyek az ég és a' föld között repdesnek.

53. Mert mikoron a' fa, ezüſt, és arany Iſteneknek házokat fel-gyújtják; a' Papok ő magok el-ſzaladnak a' tüzből, azok pedig mint a' gerendák meg-égnek.

54. Sem pedig királynak, vagy ellenségnek ellene nem állanak; azért mi-módon vélhetjük, vagy mi-módon vehetjük-bé azokat, mintha Istenek vólnának?

55. Sem lopókat, ſem latrokat el nem távoztathatnak a' fa Iſtenek, kik aranyban és ezüſtben foglaltattanak; holott azok ezeknél erősſebbek légyenek:

56. Az aranyat, ezüſtöt, és ruhát, mellyel fel-ruháztattak, vélek egygyetemben el-vigyék, és el-menjenek; ezek magokat meg ſe ſegítsék.

57. Nagyobb hát a' Király, ki meg-mutatja az ő erőſségét; avagy a' házban-való haſznos edény, ki az ő Urának haſznára vagyon, hogy ſem a' hamis Iſtenek: jobb a' háznak ajtaja, ki meg-őrzi azokat, kik benne vagynak; avagy a' Királyi házaknak oſzlopi, hogy ſem mind a' hamis Iſtenek.

58. Mert a' nap, és a' hóld, és a' több tsillagok, mivelhogy világosok, és fénylenek, mikor a' ſzolgálatra ki-ereſztetnek, örömeſt engednek.

59. Haſonlatosképpen, a' villámás-is, mikoron meg-jelenik, látható és nézhető; azonképen a' ſzél, ki minden tartományon által-jár.

60. És minden felhők, mikor parantsolják hogy minden oſzágon által-menjenek, a' parantsolatot fel-véſzik, és el-végezik.

61. A' hegyeknek, és erdőknek meg-égetésére ki-botsáttatott tüz-is azt tselekeſzi, a' mit parantsoltak; Ezeknek pedig ſem ábrázatjok, ſem erejek nintsen, hogy haſonlatosoknak láttaſsanak azokhoz.

62. Mellyből meg-tettſzik, hogy Iſteneknek tsak vélni ſem kell, ſem mondani; holott ſem törvényt nem tehetnek, ſem jól emberekkel nem tehetnek.

63. Azért ne féljetek tőlök; ha meg-esmértétek, hogy nem Iſtenek.

64. Mert a' Királyokat ſem meg nem áldják, ſem meg nem átkozzák.

65. A' pogányok között jegyet nem téſznek, ſem az égen: ſem pedig nem fénylenek, mint a' nap: és nem világosítanak, mint a' hóld.

66. Az oktalan állatok jobbak azoknál, kik hajlékokban futhatnak, és magoknak haſználhatnak.

67. Nyilván vagyon hát mi nálunk, hogy nem Iſtenek; azért ne féljetek tőlök.

68. Mert minémű a' veteményes kertben a' váſz, ki-ſenkit meg nem őríz; ollyan ezeknek a' fa, ezüſt, és arany Iſtenek.

69. Mint

69. Mint a' kerti tövis, kire minden madár reá szál: továbbá a' fetétben el-vettetett hóltt testhez hasonlatos az ő sa, ezüst és arany Istenek.

70. A' rajtok meg-rothadott fényes bársonyról meg-esméritek, hogy nem Istenek: ő magok végre meg-emésztetnek, és minden tartományra gyalázatot hoznak.

71. Jobb hát az igaz ember, kinek nintsen faragot képe; mert távol lészen a' szégyentől, és a' gyalázattól.

Jerémiás' levelének vége.

DÁNIEL PRÓFÉTÁHOZ,

adatott tóldalék.

Azáriás imádsága, a' melly Dániel' harmadik Részének huszon-harmadik verse után vettetik.

24 És járnak vala a' láng' közepette, dítsérvén az Istent, és az Urat áldván.

25. Fenn-állván azért Azáriás, igy könyörge, és száját meg-nyitván a' tüz közepette, monda:

26. Áldott vagy Uram, a' mi Atyáinknak Istene! dítséretes a' te neved, és mind örökké ditsőséges.

27. Mert igaz vagy mindenekben, valamiket velünk tselekedtél: és minden tselekedetid igazak.

28. Mert igaz ítéletidet meg-mutattad mindenekben, valamiket reánk, és a' mi atyáinknak szent városára, Jérusalemre botsátottál; mert igazságban és ítéletben hoztad mind ezeket *mi reánk*, a' mi büneinkért.

29. Mert vétkeztünk, és álnokúl tselekedtünk: kik el-szakadtunk te tőled, és mindenekben vétkeztünk.

30. Kik nem hallgattuk a' te parantsolatidat: sem meg nem tartottuk, sem nem tselekedtük, a' mit parantsoltál, hogy jól lenne dolgunk.

31 Valamiket azért hoztál reánk, és tselekedtél; igaz ítélettel tselekedted.

32. És adtál minket a' hamis és Istentől elszakadt kegyetlen ellenségeknek, és a' hamis Királynak, ki gonoszszabb *mindeneknél*, valakik vagynak az egész világon.

33. És mostan szánkat nem szabad fel-nyitnunk: gyalázat és szidalom lettünk a' te szolgáidnak, és mindeneknek, kik téged' tiszteltnek.

34. Ne vess azért el minket tellyességgel a' te nevedért, és a' te frigyedet meg ne szegd.

35. És mi tőlünk a' te irgalmasságodat meg ne vonjad Ábrahámért, ki nálad kedves vólt, és Isákért, a' te szolgádért, és a' te szentedért, Izráelért.

36. Kiknek szóllottál, ígérvén ő-nékik, hogy az ő magvokat, mint az égi tsillagokat, és a' tenger' határa' fövenyit meg-szaporítod.

37. Mert Uram! minden népek felet, kik e' világ' kerekségében vagynak, igen meg kevesedtünk: és e' mái napon minden földön a' mi büneinkért meg-aláztattunk.

38. Nintsen minékünk Fejedelmünk e' mostani időben, nintsen Próféta: nintsen előttünkjáró, nintsen tüzes áldozat: nintsen hálá-adásravaló áldozat, nintsen ajándék áldozat: nintsen jó illatú füst, nintsen hely, holott kelljen áldoznunk előtted;

39. Hogy a' te irgalmasságodat meg-nyerhessük: de miért hogy töredelmes elmével és sanyarodott lélekkel vagyunk; végy hozzád minket.

40. És miként kosoknak és bikáknak tüzes áldozati, és sok ezer kövér bárányoknak áldozati vitetnének elődben; úgy légyen ma te előtted a' mi áldozatunk, és a' te színed előtt kedves áldozatúl legyen; mert meg nem szégyenülnek azok, kik az ő bizodalmokat te benned helyheztetik.

41. És mostan tellyes szíből követünk, és félünk, és a' te színedet keressük.

42. Ne szégyeníts-meg minket; hanem a' te kegyességedért, és irgalmasságodnak nagy vóltáért tselekedjél mi velünk.

43. A' te tsuda tételid szerént szabadíts-meg minket: és a' te nevednek Uram! szerezz ditsőséget.

44. Szégyenüljenek-meg, a' kik gonoszúl tselekedtenek a' te szolgáiddal: és minden ő hatalmasságokkal egygyütt gyaláztassanak-meg, és minden ő erejek rontassék-meg.

45. És esmérjenek téged' egyedül Úrnak Istennek lenni, és az egész földnek kerekségén ditsőségesnek.

46. Ezenközben meg nem szűnnek vala, a' kik őket bé-vették vala, a' Király' szolgái, a' kementzét, enyvvel, szurokkal, tsepüvel, és venyikével gyújtogatni.

47. Úgy annyira, hogy a' láng mikor kiütött, a' kementzét negyven-kilentz ſingnyi magaſsággal haladná-meg.

48. És a' kiket körül Káldéusokat találá, meg-égeté.

49. Az Úrnak pedig Angyala, a' ki Azáriás' társaival egygyütt a' kementzébe alá-ſzállott vala,

50. Két-felé ütvén a' kementzéből a' tüzes lángot, zúgó, úgymint harmatos ſzellőt támaſzta közepén, hogy a' tüz tellyeſséggel nem illetné őket, ſem meg mem sértené, és ſemmi bántáſsal nem lenne nékik.

Azáriás' imádságának vége.

MÁS TOLDALÉK DÁNIELHEZ. Tudni-illik:

A' három férfiaknak a' tüzes kementzében-való Éneke, Melly a' harmadik Réſzben következik az Azáriás' imádsága után.

51 Akkor az a' három, úgymint egy ſzájjal az Iſtent a' kementzében énekkel dítsérik, és ditsőſséggel és dítsérettel így tiſztelik vala:

52. Áldott vagy a' mi atyáinknak Ura Iſtene! dítsérendő és mind örökké fel-magaſztalandó! áldott a' te ditsőſségednek ſzent, és mindeneknek felette igen dítsérendő neve, és örökkön örökké fel magaſztalandó!

53. A' te ſzent Felségednek templomában méltó vagy, ki dítsérteſsél, és örökké-való dítséretekkel tiſzteltеſsél, ki felette igen ditsőſséges *vagy*.

54. Dítsérendő vagy a' te orſzágodnak ditsőſséges ſzékiben, és minden időkre minden nagy dítsérettel, és ditsőſséggel tiſztelendő!

55. Dítsérendő vagy, ki a' mélységeknek mély fenekeit el látod: Kérubimon ülſz; örök időkig dítsérendő és fel-magaſztalandó!

56. Dítsérendő vagy az égnek erős állandóságában, és felette igen tiſztelendő, ditsőséges örökké.

57. Az Úrnak minden munkái hírdeſsétek az Urat, és őtet örökké énekeljétek, és fel-magaſztallyátok.

48. Az Urnak Angyali hírdeſsétek az Urat: dítsérjétek őtet és magaſztaljátok örökké.

59. Hírdeſsétek egek az Urat: dítsérjétek őtet és magaſztaljátok örökké.

60. Az Egek felett-való minden vizek hírdeſsétek az Urat: dítsérjétek őtet és magaſztaljátok örökké.

61. Az Úrnak minden erei hírdeſsétek az Urat: őtet dítsérjétek és magaſztaljátok örökké.

62. Nap és Hóld az Urat hírdeſsétek: őtet dítsérjétek és magaſztaljátok örökké.

63. Égnek tsillagi Urat hírdeſsétek: őtet dítsérjétek és magaſztaljátok örökké.

64. Minden zápor eső, és harmat hírdeſsétek az Urat: dítsérjétek őtet, és magaſztaljátok örökké.

65. Minden lelkek hírdeſsétek az Urat: dítsérjétek őtet és magaſztaljátok örökké.

66. Tüz és hévség az Urat hírdeſsétek: dítsérjétek es magaſztaljátok örökké.

67. Hidegség és hévség az Urat hírdeſsétek: dítsérjétek és magaſztaljátok örökké.

68. Hírdeſsétek az Urat harmatok és kő-esők: dítsérjétek őtet, és magaſztaljátok örökké.

69. Fagy és hideg az Urat hírdeſsétek: őtet dítsérjétek és magaſztaljátok örökké.

70. Zuzmarázok és havak az Urat hírdeſsétek: őtet dítsérjétek és magaſztaljátok örökké.

71. Hírdeſsétek az Urat éjjek és napok: dítsérjétek őtet és magaſztaljátok örökké.

72. Világoſság és setétség az Urat hírdeſsétek: őtet dítsérjétek és magaſztaljátok örökké.

73. Villámások és felhők az Urat hírdeſsétek: őtet dítsérjétek és magaſzraljátok örökké.

74. Az Urat hírdeſſe a' föld; őtet dítsérje és magaſztalja örökké.

75. Hegyek és halmok az Urat hírdeſsétek: őtet dítsérjétek és magaſztaljátok örökké.

76. A' földnek minden jövési hírdeſsék az Urat: dítsérjétek őtet, és magaſztaljátok örökké.

77. Hírdeſsétek forráſsok az Urat: dítsérjétek őtet, és magaſztaljátok örökké.

78. Tengerek és folyó-vizek hírdeſsétek az Urat: dítsérjétek őtet, és magaſztaljátok örökké.

79. Czet-halak és minden vízben úſzó állatok hírdeſsétek az Urat: Dítsérjétek őtet, és magaſztaljátok örökké.

80. Minden égi madarak az Urat hírdeſsétek: őtet dítsérjétek és magaſztaljátok örökké.

81. Hírdeſsétek az Urat oktalan állatok, és minden barmok: dítsérjétek őtet, és magaſztaljátok örökké.

82. Emberek' fiai! hírdeſsétek az Urat: dítsérjétek őtet és magaſztaljátok örökké.

83. Izráel hírdeſse az Urat; őtet dítsérje és magaſztalja örökké.

84. Ur

84. Úr' Papjai hírdeſsétek az Urat: dítsérjétek őtet, és magaſztaljátok örökké.

85. Úr' ſzolgái hírdeſsétek az Urat: dítsérjétek őtet, és magaſztaljátok örökké.

86. Lelki állatok és igazaknak lelkei! az Urat hírdeſsétek: őtet dítsérjétek és magaſztaljátok örökké.

87. Hírdeſsétek az Urat ſzentek, és alázatos ſzívvel valók! dítsérjétek őtet, és magaſztaljátok örökké.

88. Anánia, Azária, és Misáel, az Urat hírdeſsétek: őtet dítsérjétek és magaſztaljátok örökké; mert ki-ragadott minket pokolból, és a' halálnak hatalmától meg-ſzabadított minket, és a' lánggal égő kementzének közepiből ki-mentett minket.

89. Vallást tégyetek az Úrról; mert jó, mert örökké-való az ő irgalmaſsága.

90. Az Úrnak minden tiſztelői hírdeſsétek az Iſteneknek Iſtenét: dítsérjétek, vegyétek eſzetekbe; mert az ő irgalmaſsága minden időkre-való.

HARMADIK TÓLDALÉK
DANIEL mellé, Tudni-illik:

Susanna' hiſtóriája, melly a' tizen-harmadik Réſz helyett vagyon.

1 Vala egy Férjfiú, ki lakik vala Babiloniában, kinek neve Joákim.

2. Ki feleségül vett vala egy Susanna nevűt, Helkiás' leányát: ki igen ſzép termetű és Iſtenfelő vala.

3. És ſzüléi-is igazak valának, és leányokat a' Móses' törvényében oktatták vala.

4. Joákim pedig igen gazdag vala, kinek háza mellett kertje vala: kihez a' 'Sidók gyakran járnak vala; mivelhogy egyebeknél mindeneknél betsületeſsebb vala.

5. Továbbá abban az eſztendőben, két vén embert tettek vala bíróvá, kiről az Úr ſzóllott: hogy Babiloniából ſzármazott az álnokság, a' vén bíráktól, kik a' népet igazgatják vala.

6. Ezek-is azért gyakorta valának a' Joákim' házánál, kihez mennek vala azok, a' kiknek valami perek vala.

7. Mikor pedig a' nép délbe el-oſzol vala; ſzokott vala Susanna bé-menni az ő férje' kertébe múlatni.

8. A' két vén bíró pedig látja vala őtet, hogy minden-nap bé-mégyen, és ott járogat; és éktelen ſzeretettel reája fel-gerjedének.

9. És az ő elméjeket és ſzemeket el-fordíták, hogy az égbe nem tekíntenének és az ítéletről meg-nem emlékeznének.

10. És mikor mindketten annak ſzerelme miatt meg-ſebhettek vólna; mindazáltal egygyik a' máſiknak az ő fájdalmát nem jelenti vala.

11. Mivelhogy ſzégyenlik vala az ő bujaságokat ki-jelenteni; hogy kívánnák ő véle-való egygyesüléseket.

12. Továbbá mikor ſzorgalmatosan reá vígyáznának, hogy őtet láthatnák minden nap; Mondának egymásnak:

13. Menjünk-el haza; mert immár ebédnek ideje vagyon, és ki menvén, egymáſtól el-válának.

14. És meg-térvén, mind egy helyre menének: és mikor köztök okát kérdeznék: végezetre buja kívánságokat meg-vallák, és köz tanáttsal időt rendelének, mellyen ő magát egyedül találhatnák.

15. Lőn azért, hogy mikor alkalmatos időt gondoltak vólna; Susanna az ő minden-napi ſzokása ſzerént, két leánnyal a' kertbe bé-méne, és mivelhogy hévség vala, mosódni akara:

16. És ſenki ott nem vala, a' két vén embernél egyéb, kik ott lappangnak vala, és reá vígyáznak vala.

17. Akkor a' Susanna a' leányoknak monda: Hozzatok énnékem olajt és ſzappant, hogy mosódjam-meg, és a' kertnek ajtaját zárjátok-bé.

18. Mellyet, a' mint parantsolta vala, megtselekedének, és bé-tévén a' kert' ajtaját, ők rejtek helyen ki-menének, hogy el-hoznák, a' mit parantsolt vala nékiek: és a' véneket nem láták; mivelhogy el-rejteztenek vala.

19. Lőn azért, hogy mikor a' leányok kimentek vólna, a' két vén ember fel-kele, és Susannához futamának, mondván:

20. Ímé a' kertnek ajtaji bé-zárolva vagynak, és ſenki nintsen, ki minket láſſon, és minket a' te ſzerelmed el-fogott; azért engedj minekünk, és magadat add minékünk.

21. Ha azt nem miveled, bizonyságot téſzünk ellened, hogy egy ifjú vólt veled; és azért botsáttád-el a' leányokat tőled.

22. Akkor foháſzkodék Susanna es monda: Minden felől ſzorongatnak engemet a' búsongások. Mert ha tselekeſzem-is ezt; a' halál nékem kéſzen vagyon: ha nem tselekeſzem-is azt; ki-nem menekedem a' ti kezeitekből.

23. De mindazonáltal jobb énnékem, hogy a' gonoſzságot ne tselekedjem, és úgy eſſem

kezetekbe, hogy-ſem az Úr' ſzíne előtt vétkezzem.

24. És azonnal Susanna nagy fel-ſzóval kiálta, és a' két vén emberek-is ő ellenek kiáltának.

25. Egygyik azért ő közzülök futamék a' kert' ajtajához, és meg-nyitá.

26. És mikor a' kiáltást a' kertből a' ház-népe meg-hallotta vólna; bé-futamának az ajtón, hogy látnák, mi dolog vólna.

27. Mikor azért a' vének az ő beſzédeket meg-mondották vólna, felette igen ſzégyenlék a' ſzolgák; mert ſoha ſemmi efféle dolog Susannáról nem hallatott vólna.

28. Mikor pedig más napon a' nép Joákimhoz, az ő férjéhez bé-gyűlt vólna, a' két vén-is elő-jöve, kik rakva valának hamis gondolatokkal Susanna ellen, hogy őtet halálra ítélnék.

29. És a' nép előtt mondának: Küldjetek Susannáért, Helkiás' leányáért, Joákim' feleségéért.

30. Akkor elő-hívák: és elő-méne ſzüléivel és gyermekeivel és minden rokonival.

31. Vala pedig Susanna igen kedvére tartott, és ſzép ábrázatú;

32. Annakokáért azok a' hamiſſak (mivelhogy bé-fedezte vala magát,) el-vették ortzájáról a' fedél, hogy ſzépségével meg-elégedhetnének.

33. Ezután mikor rokoni ſirnának, és mindenek, kik őtet esmérték vala;

34. Ugyan azon két vén ember fel-kele a' nép között, és kezeket fejére veték.

35. És ő ſirván az égbe néz vala; mivelhogy lelkének bizodalma vala az Úrban.

36. Mondának azért a' vének: mikor mi magunk járnánk a' kertben, e' két leánnyal bé-jöve: és mikor a' kert' ajtaját bé-tévén leányit tőle el-botstátotta vólna;

37. Méne hozzája egy ifjú, ki ott titkon vala, és véle vétkezék.

38. Továbbá mikor mi a' kert' ſzegeletében vólnánk, és e' gonoſzságot látnánk; hozzájok futamánk:

39. És mikor kaptuk vólna a' tselekedetben, az iſmat meg-nem foghatánk; mert nálunknál erősebb vala, és az ajtót ki-nyitván el-ſzalada.

40. Ezt pedig meg-fogván, mikor kérdenénk, ki vólna az ifjú; nékünk nem akará meg-jelenteni: ezeknek mi bizonyságí vagyunk!

41. Ezeknek a' Gyülekezet mikor hitt vólna, úgymint véneknek, és a' nép' bíráinak; őtet halálra ítélék.

42. Akkoron Susanna nagy fel-ſzóval kiálta, és monda: örök Iſten, titkoknak értője! ki mindeneket tudſz, minekelőtte meg-lennének:

43. Te tudod, hogy ezek hamis tanú-bizonyságot ſzóllának én ellenem: ímé én meg-halok; holott ſemmit azokban nem tselekedtem, a' mellyeket ezek én ellenem gonoſzúl, és álnokúl gondoltanak.

44. És meg-hallgatá az Úr az ő beſzédét.

45. És mikor halálra vitetnék; indítá az Isten egy iſjúnak az ő lelkét, kinek Dániel vala neve.

46. És nagy fel-ſzóval kiálta: Tiſzta vagyok és ennek vérétől!

47. Kire fordúla a' nép, és monda: Mitsoda ſzó ez, a' mellyet ſzóllál?

48. Akkoron ő közikbe állván, monda: Illyen bolondok vagytok-é Izráel' fiai! hogy az Izráel' leányát, jól végére nem menvén a' dolognak, kárhoztatjátok?

49. Térjetek-viſzſza az ítéletre; mert ezek hamis tanú-bizonyságot ſzóllottak az ellen.

50. Ezokáért akkor viſzſza-téte a' ſokaság: És mondának néki a' vének: Jöjj ide, és ülj mi közinkbe, és minékünk mutasd-meg, hogy Iſten tenéked adta ezt a' vénekhez illendő tiſztet.

51. És monda Dániel: Válaſzſzátok-el őket egymáſtól, hogy őket meg-kérdezzem.

52. Minekutánna pedig egymáſtól el-válaſztották vólna; akkor Dániel hivá egygyiket, és monda néki: Te régi időtől fogva megrögzött gonoſzságnak véne! moſtan jöttenek elődbe a' te bűneid, mellyeket ez előtt tselekedtél?

53. Hamis ítéleteket tselekedvén, mikor az ártatlanokat kárhoztatod vala, az ártalmasokat pedig igazítod vala; holott az Úr megparantsolta, hogy az ártatlant, és az igazat meg-ne öld.

54. Moſtan azért ha ezt láttad, mitsoda fa alatt láttad, hogy vétkeztenek? A' pedig feléle: Lentiskus fa alatt látám.

55. Kinek Dániel monda: Igazán hazudál a' te magad' fejére; mert ímé az Iſtennek Angyala tőle értelmet vévén, ketté vág tégedet.

56. Akkor azt fél-felé küldvén, hagyá, hogy a' máſikat hívnák elő. Kinek monda: Kanaán nemzetsége inkább, hogy nem Judáé, a' ſzépség tsalt-meg tégedet, és a' bujaság fordította-el a' te elmédet.

57. Így

57. Igy tselekeſztek vala Izráel' leányival, és azok féltekben veletek élnek vala; De a' Júda' leánya a' ti álnokságtokat nem ſzenvedte.

58. Moſt azért mond-meg énnékem: mitsoda ſa alatt kaptad őket, hogy vétkeztek? a' pedig monda: tőlgy-fa alatt látám.

59. Kinek Dániel monda: Igazán hazudál te-is a' te magad' fejére; mert immár téged' vár az Iſten' Angyala, fel-húzván a' fegyvert; hogy téged' ketté vágjon, és mind kettőtöket el-veſzeſsen.

60. Akkor az egéſz Gyülekezet fel-ſzóval kiálta, és áldá az Iſtent, azoknak meg-tartóját, a' kik ő benne vetik reménységeket.

61. És egygyetembe a' két vén emberre támadának; mivelhogy Dániel az ő magok' ſzája által meg-győzte vólna őket, hogy hamis-tanú vallást mondottak vólna.

62. És őket azon halálnak nemével bűnteték a' Móses' törvénye ſzerént, mellyet gonoſzúl felebarátjok ellen gondoltak vala: őket megölék; és azon a' napon az ártatlan vér megtartaték.

63. És Helkiás, és az ő felesége az ő leányokért Susannáért Joákimmal, az ő férjével egybe, és minden rokonival dítsérék az Iſtent, hogy ſemmi gonoſzság ő benne nem találtatott vólna.

64. Dániel pedig attól a' naptól fogva, és az után, a' népnél nagy betsületben vala.

65. Mikor pedig Aſtiages Király meg-hóltt vólna; a' Perſiai Czírus vévé magához az országot.

NEGYEDIK TOLDALÉK

Dánielhez: A' Babiloniai Bélről, Melly tizennegyedik Réſznek mondatik Dánielnél.

1 Dániel a' Királlyal él vala barátságosan, és minden baráti között tiſzteletes vala.

2. Vala pedig a' Babiloniabélieknek egy bálványok, kinek Bél vala neve, mellyre minden nap költenek vala tizen-két véka liſztet, negyven juhot, és hat mérték bort,

3. És a Király tiſzteli vala azt, és hogy imádná, minden napon hozzája mégyen vala; Dániel pedig az ő Iſtenét imádja vala, kinek a' Király monda: miért nem imádod a'Bélust?

4. Mert úgymond nem tiſztelem a' kezzel tsináltt bálványokat, hanem az élő Iſtent, ki földet mennyet teremtette, és kinek hatalmában vagynak minden lelkes állatok.

5. Kinek a' Király monda: Bél nem láttatik-é tenéked élő Iſtennek lenni? avagy nem látod-é, melly ſokat eſzik és iſzik?

6. Akkor Dániel nevetvén, monda: Ne tévelyegj Király! e' belől sarból, kivül pedig értzből vagyon tsinálva: és ſoha ſem eſzik ſem iſzik.

7. A' Király azért meg-háragudván, az ő Papjait hivatá és monda nékiek: Ha énnékem nem mondjátok-meg ezt, a' mit költünk, ki eſzi és iſzſza-meg; meg-haltok.

8. De ha meg-mutatjátok, hogy Bél eſzi-meg; Dániel meg-hal; mivelhogy káromlást ſzóllott a' Bél ellen. És Dániel monda: Légyen úgy, a' mint mondod.

9. Valának pedig a' Bél' Papjai hetvenen, feleségek nélkül és gyermekek nélkül: és mikor a' Király Dániellel a' Bél' Templomába ment vólna;

10. Azon Bél' Papjai mondának: Imé mi ki-mégyünk, te pedig Király az étkeket tétesd elő; a' rendeltt bort-is tétesd elő, és az ajtót bé-tévén petsételd-bé petséteddel.

11. És ha reggel viſzſza térvén, nem találſz mindeneket, hogy Bél meg-ett; haljunk-meg mi: avagy hamiſsat ſzóllott Dániel mi ellenünk.

12. Azok pedig bátran ſzóllnak vala; mert az aſztal alatt titkon-való bé-menést tsináltak vala, mellyen mindenkor bé-mennek vala, és a' mi az aſztalra tétetett vala; el-viſzik vala.

13. Mikor azért ki-mentek vólna, a' Király Bélnek az étket elő-tételé: és a' Dániel' ſzolgái hamvat hozának, a' miut meg-hagyta vala: és a' Király előtt az egéſz Templomot bé-hinték, és ki-menvén, az ajtót bé-tévén, és a' Király' petsétivel meg-petsételvén el-menének.

14. A' Papok pedig az ő ſzokások ſzerént éjtſzaka bé-menvén feleségestől, gyermekestől, meg-evének mindeneket, és meg-ivának.

15. És mikor a' Király Dániellel egygyüt jó reggel fel-kőlt vólna,

16. Monda: Épen vagynak-é Dániel a' petsétek? kinek Dániel monda: épen vagynak Király!

17. Mihelyt

17. Mihelyt pedig a' Király meg-nyitá az ajtót, tekíntvén az aſztalt, nagy ſzóval fel-kiálta: Nagy vagy óh Bél és ſemmi tsalárdság nálad nintsen!

18. De Dániel nevetvén a' Királyt, meg-tartoztatá, hogy bé ne menne, és monda: Tekíntsd-meg a' pádimentomot, és vedd eſzedbe, mitsoda nyomdokok légyenek ezek.

19. Akkor a' Király monda: Látom férjfiaknak, aſzſzonyi-állatoknak és gyermekeknek nyomdokát.

20. És meg-haragudván, a' Papokat feleségestől, gyermekestől meg-fogatá; kik, mikor mutatták vólna a' rejtek ajtokat, mellyeken bé-menvén meg-eméſztik vala, a' mit az aſztalra téſznek vala,

21. A' Királytól meg-öletének, és ő-tőle a' Bél a' Dániel' hatalmába adaték, ki őtet mind Templomostól el-veſzté.

A' DÁNIELHEZ

Ötödik toldalék a' Sárkányról.

22 Vala pedig ugyan azon helyen nagy Sárkány, kit a' Babiloniabéliek tiſztelnek vala.

23. És monda a' Király Dánielnek: Avagy ezt-is értzből tsinálttnak mondod-é? Imé ez él, és eſzik iſzik. Nem tagadhatod, hogy ez élő Iſten ne légyen. Azért imádjad ezt.

24. De Dániel monda: Az én Uramat Iſtenemet imádom; mert ő az élő Iſten.

25. Te pedig Király adj hatalmat énnékem, és ezt a' Sárkányt fegyver nélkül és dorong nélkül meg ölöm; kinek a' Király monda: adok néked arra hatalmat.

26. Dániel azért ſzurkot, fagygyat, és ſzőrt egygyütt meg-főze, és mikor abból téſztákat tsinált vólna, a' Sárkány' ſzájába veté; és az meg-hasada. Dániel pedig monda: Imé ez a' ti Iſtentek!

27. Mellyet mikor a' Babiloniabéliek hallották vólna; felette igen boſzſzonkodának, és a' Királyra támadván, mondának: A' Király 'Sidóvá lett, ki Bélt el-veſzte; a' Sárkányt-is el-veſzté, a' Papokat-is meg-ölé.

28. És menvén a' Királyhoz mondának: Add kezünkbe Dánielt; vagy téged' házad-népével egybe el veſztünk.

29. Mikor azért látná a' Király, hogy feletébb erőltetnék; ſzükségesképpen kénſzerítetvén, Dánielt kezekbe adá.

30. És azok őtet az oroſzlányok' vermébe veték, holott hat napon lőn.

31. Vala pedig a' veremben hét oroſzlány, mellyeknek minden napra, két tagot és két juhot adnak vala ételekre; Az' napon pedig ſemmit nem adtak vala, hogy Dánielt meg ennék.

32. Továbbá vala Júda'-orſzágában Habakuk Próféta, ki pépet főzött vala, és kenyeret törtdelt vala a' kosárba, és mégyen vala a' mezőre, hogy az aratóknak vinné.

33. Kinek mondá az Angyal: vidd-el az ebédet, ki nálad vagyon, Babiloniába Dánielhez az oroſzlánok' vermébe.

34. Felele Habakuk: Babilont, én Uram! ſoha nem láttam, és a' verem hol légyen, nem tudom.

35. Akkor az Angyal az ő tetejét meg-fogá, és feje' hajánál fogva el-ragadván, és el-vivén az ő lelke' ſzebeſségével Babiloniában az oroſzlánok' verme felett helyheztete.

36. Ott mikor Habakuk kiáltott vólna: Dániel, Dániel! úgymond, vedd-el az ebédet, mellyet néked az Iſten küldött;

37. Akkor Dániel monda: Még-is meg-emlékeztél rólam Iſten! és azokat, a' kik téged' keresnek, és ſzeretnek, el nem hagytad.

38. Azért azonnal fel-kele, és evék. Az Úr Angyala pedig Habakukot azonnal helyére vivé.

39. A' Király pedig heted' napra méne ſiratni Dánielt: és mikor a' veremhez ment vólna, és bé-tekíntett vólna; ímé Dániel ül vala az oroſzlánok között.

40. Akkor a' Király nagy ſzóval kiáltván: Nagy, úgymond, a' Dánielnek Ura Iſtene, és nintsen más te kivüled!

41. Őtet azért a' veremből ki vonatá, és hányatá ugyan azonba azokat, kik az ő veſzedelmére igyekeznek vala, kiket azonnal ő előtte meg-évének az *oroſzlánok*.

A' Dánielhez adott tóldalékoknak vége.

ESDRÁS

ESDRÁS APOKRIFUS'
KÖNYVE, MELLYET KÖZÖNSÉGESEN ESDRÁS' Harmadik Könyvének neveznek.

I. RÉSZ

1 Mikoron Jérusálemben Jósiás az Úrnak húsvétet szentelne, az első hónak tizen-negyedik napján ölé-meg a' húsvétra-való állatokat.

2. Minekutánna rendelt vólna az Úr' házában-való szolgálatra, az ő ruhájokba fel-öltözött Papokat:

3. És a' Lévitáknak meg-parantsolta vólna, kik a' szent dolgokban az Izráelért szolgálnak vala, hogy magokat az Úrnak meg-szentelvén, az Úr' házában, mellyet Salamon Király, a' Dávidnak fia építtetett, a' szent ládához szenteltetett marhákat elő-készítenék,

4. Ezt mondván: Nem kell néktek annak terhét vállatokon hordoznotok, csak hogy mostan szolgáljatok a' ti Uratoknak Istentek-nek, és az ő népére, az Izráelre viseljetek gondot; és készüljetek-el nemzetenként a' ti rendetek szerént, mellyeket Dávid, az Izráelnek Kir llya parantsolt, és Salamon, az ő fia előtökbe szabott.

5. És mindnyájan ki-ki mind az ő attyáról-való nemzetségének oszlása szerént, a' Templomban a' ti atyátokfiai előtt, az Izráeliták előtt álljatok.

6. Akképpen öljétek a' húsvétre-való állatokat, és meg-szenteltetvén, a ti atyátokfiaiért készítsétek-el azokat, tselekedvén az Úrnak Móses által parantsoltatott beszéde szerént.

7. És Jósiás ajándékoza a' jelen-való népnek, bárányokat a' juhok közzül, és gödölyéket a' ketskék közzül harmintz ezeret, öreg barmot-is három ezeret, mellyek ígéretből adattatának a' Király' marhájából.

8. És a' Fejedelmek-is húsvéti áldozatra a' Papoknak két ezer és hat száz juhokat, és száz tulkokat ajándékozának.

9. Konániás pedig, és Semájás és Natánael, kik attyafiak valának: és Hasábiás és Jéhiel és Józabád, a' húsvétre öt ezer juhokat, és öt száz tulkokat adának.

10. Ezeket azért szépen el-készítvén a' Papok és Léviták nemzetenként állának *a' Templomban*, élvén kovásztalan kenyérrel.

11. És az atyák' tselédjének oszlása szerént a' nép előtt áldoznak vala az Úrnak, a' Móses' könyvében parantsoltatott törvények szerént.

12. Mert a' húsvéti bárányokat a' szokás szerént meg-süték a' tüznél; Az áldozatra-valókat pedig üstökben és fazekakban meg-főzék az ő akaratjok szerént.

13. És adják vala a' Köfségnek; azután magoknak és a' Papoknak készítenek vala.

14. Mert a' Papok áldoznak vala a' barmoknak kövérivel, míg el-jőne a' húsvéti bárány' meg-ételének órája, és a' Léviták magoknak és az ő attyokfiainak, az Áron' fiainak készítenek vala ételt.

15. És a' szent énekeseknek, az Asáf' maradékinak, kik az ő tisztekben szolgálnak vala a' Dávidnak, Asáfnak, Hémánnak, Jédutunnak, a' Király' Prófétájinak parantsolatjok szerént.

16. Az ajtón-állóknak-is, kik mindenik ajtón vígyáznak vala, kik el-nem mehetnek vala az ő szolgálatjok mellől, ezeknek-is az ő attyokfiai készítének ételt.

17. És ekképpen végezték-el az Úrnak egész tiszteletit azon a' napon,

18. Mikor húsvétet szentelnének, és égő-áldozatokkal áldoznának az Úrnak óltárán, a' Jósiás' parantsolatja szerént.

19. Mert az Izráeliták, kik az' napon jelen valának, a' húsvétet és a' kovász nélkül-való kenyereknek innepét hét napokon szentelék:

20. És Izráelben Sámuel' Próféta idejétől fogva ehez hasonló húsvétet nem szenteltenek.

21. Az Izráelnek, mondom, hogy egy Királlya-is nem tett illyen húsvétet, a' minémüt Jósiás a' Papok', Léviták', 'Sidók', és mind az Izráelitáknak, és a' Jérusálem' lakosinak.

22. Jósiás Király' birodalmának tizen-nyóltzadik esztendejében lőn ez a' húsvét.

23. A' Jósiásnak tselekedeti igazak vóltak az ő Ura Istene előtt, ki tökélletes szívből tiszttelte őtet.

24. A' minémü veszedelmeket írtak pedig régen, hogy ő rajta estenek; azok estenek az Izráelen azokért, a' kik vétkeztenek, és a' kik minden népeknek felette az Isteni tiszteletet el-vetették, és az Úrnak beszédét nem követték.

25. Minekutánna mind ezeket el-végezte vólna Jósiás; az Égyiptomnak Királlya, Faraó mégyen vala az úton Kárkamis felé, melly vagyon az Eufrátes mellett, kinek Jósiás eleibe szálla.

26. És külde az Égyiptomnak Királlya Jósiáshoz, ezt izenvén: mitsoda dolgom vagyon nékem te veled Júdának Királlya?

27. Nem küldött engemet az Úr, hogy te ellened hadakozzam: Az Eufrátes felé mégyen az én hadam; sietséggel eredj haza.

28. Jósiás pedig az ő hadával nem tére-el előle; hanem ellene kezde hartzolni, nem fogadván a' Prófétának Isten' szájából származott beszédit:

29. És meg-ütközék ő-véle a' Megiddó' mezején: és mikor a' Jósiás Királyt a' Fejedelmek környül-vették vólna;

30. Monda a' Király az ő szolgáinak: Vigyetek-el engemet a' hartzról; mert igen meg-sebesíttettem: és az ő szolgái azonnal el-vivék őtet a' hartzról.

31. És mikor az ő második szekerébe ülvén, Jérusálembe vitetett vólna, meg-hala; és az ő eleinek koporsójában el-temetteték:

32. És az egész 'Sidóságban siraták Jósiást; a' Fejedelmek-is mind az ő feleségekkel egybe kesergettek ő rajta mind e' mái napig: és ugyan szokássá lett ez az egész Izráel' nemzetségében.

33. Ezek pedig meg-vagynak írattatva a' Júda' Királlyai' hiſtóriájoknak könyvében: A' Jósiásnak, tudni-illik, tselekedeti, az ő ditsőssége, és az Úrnak törvényében-való értelme: és a' minémü dolgokat tselekedett, még a' mellyek meg-nem írattanak-is az Izráel' és Júda' Királlyainak könyvökben.

34. Annakokáért a' kik Júdának nemzetségéből valának, vévén a' Jékóniást, a' Jósiásnak fiát, őtet az attyának, Jósiásnak helyette Királlyá választák, mikor huszon-három esztendős vólna.

35. És mikor Izráelben három hónapig uralkodott vólna; az Égyiptombéli Király le-veté őtet a' Királyságból, hogy ne uralkodnék Jérusálemben.

36. És a' népen száz tálentom ezüstöt és egy tálentom aranyat vön.

37. És az Égyiptombéli Király a' Joákimot, az ő báttyát választa Júda' országának és Jérusálemnek Királlyává.

38. És a' Joákim' országát magához kötelezé; Jékóniást pedig, a' Joákimnak attyafiát fogva vivé Égyiptomba.

39. Huszon-öt esztendős vala Joákim, mikor Júdában és Jérusálemben uralkodni kezde, és az Úrnak színe előtt gonoszúl tselekedék.

40. Ez ellen pedig Nabukodonozor, a' Babiloniának Királlya fel-jöve, és minekutánna Babiloniába vitte vólna; értz békóba veréte.

41. És az Úrnak szent edényit vévén Nabukodonozor el-vivé, és az ő Templomában helyhezteté azokat Babiloniában.

42. Ennek tisztátalansága pedig és gonoszsága meg-írattatott a' Királyokról-való Krónikákban.

43. És uralkodék ő helyette az ő fia Joákim, ki tizen-nyóltz esztendős vala, mikor Királlyá tennék.

44. Uralkodék pedig három hónapokat és tíz napokat Jérusálemben: és gonoszt tselekedék az Úr előtt.

45. Azért esztendő múlván, el-küldvén Nabukodonozor, el-viteté őtet Babiloniába az Úrnak szent edényivel.

46. És Sédékiást tévé Királlyá Júdán és Jérusálemen, mikor huszon-egy esztendős vólna, ki tizen-egy esztendeig uralkodék.

47. És gonoszt tselekedvén az Úr előtt, nem féle a' beszédektől, mellyeket megmondott vala Jerémiás Próféta az Úrnak szájából.

48. És noha esküvéssel kötelezteteett vólna Nabukodonozor Királyhoz; mindazáltal hitit meg-szegvén el-szakada tőle, és az ő nyakát és szívét meg-keményítvén, megrontá az Izráel' Urának Istenének parantsolatit.

49. Az Úr' népének Fejedelmi-is sokat tselekedének hamisan és istentelenül, a' Pogányoknak minden útálatosságoknak felette. És meg-fertézteték az Úrnak Templomát, melly Jérusálemben szent vala.

50. És mikor az ő attyoknak Istene ő hozzájok küldene, és az ő követe által őket megtérésre hívná, mivelhogy kedvez vala nékik és az ő szent házának;

51. Ők meg-tsúfolák az ő követit: és mikor az Úr szóll vala; nevetik vala az ő Próféták.

52. Ki meg-búsúlván az ő népe ellen az ő is-

ő istentelenségekért, parantsolá a' Káldéusok' Királlyainak, hogy fel-jőnének.

53. Ezek ölték-meg az ő ifjú népeket, az ő Templomok környül: és nem kedveztenek gyermeknek, vagy vén embernek, leányzónak és ifjúnak, mikor mindnyájan azoknak kezekbe adattattak vólna

54. És az Úrnak minden szent edényit, és minden királyi kintseket el-vitték Babiloniába.

55. És az Úrnak házát meg-gyújtották: és a' Jérusálemnek falait el-rontván, azoknak tornyait tűzzel fel-gyújták.

56. Mindeneket meg-emésztvén, és semmivé tévén, a' mi kívánatos szépség a' városban vólt; A' kik pedig a'fegyvertől meg-maradtanak, Babiloniába el-vitték.

57. Holott a' Babiloniabéli Királynak rabjai vóltak, míg-nem a' Perſiabéliek uralkodnának, hogy az Úrnak beszéde, mellyet Jerémiás' szája által szollott, meg-tellyesednék.

58. Míg-nem ki-töltötte vólna a' föld az ő szombatit, és az ő pusztaságának idején nyúgodott vólna, a' hetven esztendőket bé-töltvén.

II. RÉSZ.

1 Mikor Czírus, a' Persáknak Királlya uralkodnék, hogy az Úrnak a' Jérémiás' szája által mondott beszéde bé-tellyesednék.

2. Az Úr Czírusnak, a' Persák' Királlyának szívét fel-indítá, hogy az ő egész birodalmában ráffal-is el-hírdetné,

3. Mondván: Ezt mondja Czírus, a' Persáknak Királlya: Engemet e' föld' kerekségének Királlyává tett az Izráelnek Ura, a' magasságbéli Úr:

4. Ez parantsolta énnékem, hogy őnéki házat építsek Jérusálemben, melly Júdeában vagyon.

5. Valaki a' ti nemzetségtek közzül építeni akar; az ő Ura' segítségével menjen-fel Jérusálembe.

6. Valakik pedig széllyel meg-telepedtenek; a' helyen lakozó emberek meg-segítsék azokat arannyal és ezüsttel:

7. Ajándékokkal, lovakkal és barmokkal, azokkal egybe, mellyeket fogadásból küldenek az Úr' házába, melly vagyon Jérusálemben.

8. Annakokáért a' Júda' és Bénjámin' nemzetiből-való atyai nemzetségeknek, a' Papoknak és Lévitáknak Fejedelmi fel-kelének, kiket az Isten fel-indította, hogy fel-mennének az Úr' házának építésére, melly Jérusálemben vagyon.

9. És az ő szomszédi meg-segíték őket arannyal és ezüsttel, barmokkal és sok fogadott ajándékokkal, nagy sokak, kiknek szívek fel-indíttatott vala.

10. Ő maga-is Czírus Király elő-hozatá az Úrnak szent edényit, a' mellyeket Jérusálemből Babiloniába vitt vala, és az ő bálványinak szentelt vala Nabukodonozor.

11. És Czírus, a' Persáknak Királlya azokat elő-hozatván Mithridatesnek, a' kints-tartónak adá

12 Ki által Sesbaſárnak, a' Júdea' Fejedelmének adattatának.

13. Azoknak pedig számok ez: harmintz arany medentze, ezer ezüst medentze, áldozat' fel-metélő huszon-kilentz kések, harmintz arany tsészék, más módú tsészék, négy száz tíz, és egyéb ezer edények.

14. Minden arany és ezüst edények, öt ezer és négy száz.

15. Ezek számon adattatának Sesbasárnak, ki el-mégyen vala azokkal, a' kik a' Babiloniai fogságból Jérusálembe haza-menének.

16. Artaxerxesnek pedig, a' Persák' Királlyának idejében, Júdának és Jérusálemnek lakói ellen írák ő-néki Bilsám, Mithridátes, Tabéel, Rehum a' fő tanáts, és Simsai, törvény-tudó, és a' többi, kik Samariában és a' környül-való helyeken laknak vala, e' következendő levelet, *mondom*, *hogy írák* Artaxerxes Királynak.

17. Mellyet Réhum a' fő tanáts és Simsai, a' törvény tudó szerzének a' Király' szolgáinak, és az ő udvarainak, biráinak nevekkel, kik Czilesiriában és Fénicziában laknak vala.

18. Tudtára légyen Urunknak, a' Királynak, hogy a' 'Sidók, kik onnét ti tőletek mi hozzánk fel-jöttenek, Jérusálemet a' versenyes és gonosz várost építik, annak kő-falait *hamar* elvégezik; és a' benne-való Templomot-is építik.

19. Hogyha e' város és annak kerítése véghez menénd; ők adót nem adnak, hanem a' Királynak kárt tésznek.

20. Mivel pedig hogy a' Templom felől gondunk vólt; méltó dolognak véltuk, ha azt el nem halgatnánk;

20. Hanem a' mi Urunknak a' Királynak tudtára adnánk; hogyha a' Királynak tettſzik, a' te eleidnek könyvében kereſsék-meg.

21. És azokról írattatott könyvekben megtalálod, és meg-tudod, hogy e' város engedetlen vólt, és a' Királyoknak és városoknak káros vólt.

22. És hogy a' 'Sidók versenyesek, és abban eleitől fogva pártalkodások vóltanak: és ez okáért puſztíttatot-el ez a' város.

23. Moſtan azért hírré téſzſzük Urunknak, a' Királynak, hogyha e' város meg-épülhet, és kerítési el-végeztetnek; Cziléſiriába és Fénicziába meneteled nem léſzen.

24. Akkoron Rehumnak, a' fő-tanátsnak, és Simsainak, a' törvény-tudónak, és azoknak több társainak, Síriában és Féniaziában lakozóknak a' Király ezeket írá:

25. Meg-olvasám a' levelet, mellyet énnékem küldétek; Annakokáért parantsolám, hogy meg-tudakoznának felőle, és meg-találák, hogy e' város elcitől fogva a' Királyoknak ellenekállott.

26. És hogy engedetlen, és hogy pártolkodásnak ſzerzői lakoztak abban; ſőt igen hatalmas Királyok-is uralkodtanak Jérusálemben, kik Cziléſirián és Féniczián adót vettenek.

27 Moſtan azért parantsolom, hogy e' férjfiakat meg-tiltsátok, hogy azt a' várost ne épitsék, és többet ſemmit ne miveljenek.

28. Hogy ne következzenek nehezebb dolgok onnét, a' honnét gonoſzok jöttenek: és a' Királyoknak kár ne következzék.

29 Akkoron el-olvasván azokat, mellyeket Artakserses Király írt vala, Rehum és Simsai a' törvény-tudó, és azoknak tiſztbéli társai, lovokat el-kéſzítvén, ſietve lovagokkal, néppel és ſereggel Jérusálembe menének.

30. És kezdék az építőket meg-tiltani; Ekképpen Jérusálemben a' Templomnak építésétől meg-ſzűnének a' 'Sidók, mind a' Dáriusnak, Perſiai Király' birodalmának második eſztendejéig.

III. RÉSZ.

Dárius Király nagy vatsorát kéſzíte minden ő udvara' népének, Médiának és a' Perſiának minden Fejedelminek:

2. És minden fő embereknek, Fejedelmeknek, tiſzt-tartóknak, Hadnagyoknak, kik alatta Júdeától fogva mind Szeretsen-orſzágig Száz huſzon-hét tartományokban-való tiſztartók vóltanak.

3. Kik mikoron ettenek, ittanak vólna, és meg-elégedvén haza mentenek vólna; Dárius Király az ő ágyas-házában fel-méne, kitsinyt aluvék, és fel-ſerkene.

4. Akkoron ama' három udvarló ifjak, a' kik a' Király' teſtét őrízik vala, mondának egygyik a' máſiknak.

5. Irjon mindenink valami ſzép jeles mondást, hogy a' mellyikünknek beſzéde a' máſiknál böltsebbnek találtatik; annak Dárius Király nagy ajándékot adjon.

6. Hogy bárſonyba öltözteſsék, arany pohárból igyék, aranyas házban alugyék, arannyal meg-ékesített lovaktól vonattaſsék ſzekérben, bíbor patyolatot viseljen, és nyakában arany láncot:

7. Dárius után az ő böltseſségéért második helyen üljön, és Dáriusnak rokonságának hívattaſsék.

8. Akkoron meg-írá mindenik az ő mondását, és bé-petsételvén Dárius' Királynak feje alá tévék.

9. Mondván: minekutánna fel-kelénd a' Király, adjuk néki a' mi irásunkat, és a' hármunk közzül valamellyinknek mondását leg-böltsebbnek ítéléndi a' Király, és a' Perſiának Fejedelmi, annak adattaſsék a' győzedelem, a' mint írva vagyon.

10 Egyik ezt írta: Erős a' bor. Máſik:

11. Erős a' Király.

12. Harmadik ezt írta: Erősebbek az aſzſzonyi-állatok; mindeneknek felette pedig Győzedelmes az Igazság.

13. Mikoron azért fel-kőlt vólna a' Király, vévén az ő írásokat néki adák, és el-olvasá.

14. Annakutánna el-küldvén hívatá a' Perſiának és Médiának minden Fejedelmit, nevezetesit, ítélő meſterit és tiſzt-tartóit,

15. Kik a' tanátsban bé-ülvén meg-olvasák az írásokat.

16. Annakutánna parantsolá a' Király, hívjátok úgymond az ifjakat, kik az ő írásokat meg-magyarázzák: és mikoron hívattatván bé-jöttenek vólna;

17. Meg-parantsolá nékik a' Király: No magyarázzátok meg minékünk, a' mit írtatok. Annakokáért el-kezdé az előſzör, a' ki a' bort mondotta vala erősnek, mondván:

18. Óh férfiak! melly igen nagy ereje vagyon a' bor-

a' bornak, mennyivel erősebb a' bor, mind azoknál a' kik őtet meg-iſzſzák? El hajtja az elmét.

19. A' Királynak és árvának elméjét egyaránt, egyenlőképpen hijába-valóvá téſzi, ſzólgának, ſzabadosnak, ſzegénynek, gazdagnak elméjét.

20. És minden elménck bátorságot, és gyönyörüséget ſzerez, úgy annyira, hogy ſemmi, ſzomorúságról és adóſságról meg nem emlékezik:

21. És minden embert adakozóvá téſzen, tselekedvén ezt, hogy a' réſzeg ember ſem Királyról, ſem Fejedelemről meg ne emlékezzék; hanem mindenkor ſok pénzről ſzóll az ő ſzája.

22. Avagy minekutánna meg-réſzegednek, ſem barátságról, ſem atyafiúságról meg nem emlékeznek; hanem egy kevés idő múlva fegyvert ragadoznak.

23. Minekutánna pedig a' bortól meg-ſzabadúlvan, meg-józanodnak, a' tselekedet eſzekbe nem jút.

24. Ó férjfiak! avagy nem felette igen erős-é a' bor? Mert kitsoda merné, avagy tsak gondolni-is, hogy illyen nagy dolgokat tselekednék? És ezeket ſzóllván hallgata.

IV. RÉSZ.

1 Akkoron kezde ſzólltni a' máſik-is, a' ki a' Királyt írta vala erősebbnek lenni.

2. Óh férfiak! nemde nem igen erősek-é az emberek, a' kik e' földet és tengert bírják, és mindeneket, mellyek azokban vagynak?

3. A' Király pedig azoknál erősb, ki úgy uralkodik azokon, hogy valamit parantsoland; meg- tselekedjék.

4. Mert ha őket a' hadakozásra küldendi; el-mennek: hegyeket, kerítéseket, kő-falakat és tornyokat le-rontanak:

5. Öletnek és ölnek, hogy a' Királynak parantsolatja ſzerént tselekedjenek; ha pedig győzedelmeſsek leendnek, valamit a' hadban nyertenek, mindent a' Királynak viſznek.

6. Haſonlatosképpen mind azok, a' kik nem vitézkednek, és nem hartzolnak, hanem a' földet mivelik; ezek minekutánna bé aratándnak, a' Királynak adójokat bé-hozzák.

7. Végezetre ha ő egyedül azt mondja: öljétek meg; meg-ölik; ha el-hagyatja; el-hagyják.

8. Ha veretteti; verik: ha ki-törölteti; ki-törlik: ha épitett; epittnek:

9. Ha ki-vágattat; ki-vágják; ha plántáltat; plántálnak.

10. Minden erőtlenek és hatalmasok ő-néki engednek: ezekkel környül-fogattatván ül-le: és iſzik, és alúſzik, ezektől: környül-vétettetvén:

11. És ſenki az ő akaratja ſzerént el nem mehet, hogy az ő maga dolgára viseljen gondot; hanem az ő beſzédinek engednek.

12. Óh ferjfiak! mi-módon nem vólna a' Király mindennél erősebb? Mert kinek volnának ennyi dítséreti? És ezeket ſzóllván hallgata.

13. A' harmadik pedig, a' ki az aſzſzonyi-állatokról és az igazságról írt vala, (ez a' Zerubabel,) ſzóllni kezde.

14. Óh férjfiak! nem a' Király leg-nagyobb, nem az embereknek ſokasága, nem a' bor mindennél erősb; Kitsoda tehát, a' ki ezeken uralkodik?

15. Avagy nem az aſzſzonyi-állatok ſzülték-é a' Királyt, és minden népet, ki a' földön és tengeren uralkodik.

16. Avagy nem ezektől ſzülettettenek-é, és neveltettenek-é, a' kik ültetik a' ſzőlőt, mellyekből a' bor léſzen?

17. Ezek, a' kik minden embereknek ruhájokat tsinálják: ezek ſzereznek ditsőſséget az embereknek: ezektől a' férjfiak el nem ſzakaſztathatnak.

18. Ha aranyat, ezüſtöt és minden drága marhát gyüjtenek-is, és látándnak valamelly ſzép aſzſzonyi-állatot;

19. Mind azokat el-hagyván erre figyelmeznek, reája függeſztett ſzemmel fohászkodnak arra, és azt inkább kívánják, hogy nem mint az aranyat, ezüſtöt és akármelly drága marhát-is.

20. A' férjfiú még attyát-is, a' ki őtet fel-tartotta, és tartományát-is el-hagyja; és adja magát az aſzſzonyi-állathoz:

21. És önnön magát az aſzſzonyi-állattal megvídámitván, ſem az ő attyáról, ſem annyáról, ſem tartományáról meg nem emlékezik.

22. És tsak innét-is meg-kell tinéktek tudnotok, hogy az aſzſzonyi-állatok uralkodjanak ti rajtatok: Avagy nem nagy nyomorúságot véſztek-é-fel?

23. Az ember az ő fegyverét vévén, útra nem mégyen-é, hogy lopást és gyilkoſságot tselekedjék? nem a' tengeren és folyó-vizeken hajokázik-é?

24. Nem lát-é oroſzlánt, és nem éjjel jár-é? és mikoron lopást, tsalárdságot, és ragadományt kaphatánd, mindeneket nem az ő ſzeretőihez hord-é?

25. Sőt hogy az ő férje, attyánál avagy annyánál feleségét inkább szereſſe-é; ez meg-bizonyítja.

26. Mert sokan bolonddá lettenek az ő feleségekért: sokan szolgákká lettenek azokért.

27. Sokan el-veſztenek, és meg-öletettenek, mikoron az aſzſzonyi-állatokért vétkeztek vólna.

28. Immár pedig el-hidjétek beſzédemet, hogy noha nagy a' Király az ő hatalmaſságával, kit minden tartományokban-való emberek még tsak meg-illetni-is félnek.

29. Láttam mindazáltal, hogy Appajima, a' Rabsakes' leánya, az igen hatalmas Királynak ágyasa, a' Királynak jobb-keze felől ülvén,

30. A' Koronát a' Király' fejéből el-vévén az ő maga fejébe téſzi vala, és bal-kezével a' Királyt üti vala:

31. És ezek mikoron léſznek, a' Király ſzája-tátván nézi azt: ha az neveténd; ő-is nevet: ha meg-haragſzik; hizelkedik, míglen meg-békélendik ő-vele.

32. Óh férjfiak! miképpen nem vólnának mindennel erősbek az aſzſzonyi-állatok? Mert kitsoda tselekedhetnék illyen dolgokat?

33. Akkoron mikor a' Király, és a' fő népek egymásra tekintettek vólna; kezde az igazságról szóllni.

34. Óh férjfiak! az aſzſzonyi-állatok avagy nem erősek-é? Nagy pedig a' föld, és magas az ég, és gyors a' Napnak futása, ki az eget bé-kerüli, és ismét az ő helyére mégyen egy nap.

35. Avagy pedig nem vólna-é igen nagyságos, a' ki ezeket tselekeſzi? Annakokáért mindennél leg-nagyobb, és erősebb az igazság.

36. Minden föld az igazságot hívja ſegítségül, és őtet az ég-is áldja; és ő előtte minden állatok meg-indúlnak és reſzketnek, és annál semmi hamiſság nintsen.

37. Hamis a' bor, hamis a' Király, hamisak az aſzſzonyi-állatok, hamiſak az embereknek minden fiai, és azoknak minden tselekedetek hamiſak: és nintsen azokban igazság; hanem el-veſznek az ő hamiſságokban.

38. De az igazság meg-marad, és erejében örökké él, és mind örökké meg-áll.

39. Kinél sem személy-válogatás nintsen, sem külömbözés; hanem igazat szolgáltat minden igazaknak és hamiſsaknak, kik mindnyájan az ő kegyelmes tselekedetivel élnek.

40. Mert nintsen az ő ítéletiben hamiſság; hanem erősség, és birodalom és hatalmaſság és felséges dicsőſség minden időben.

41. Áldott légyen az igazságnak Iſtene! E' pedig a' szóllaſtól mikor meg-szünt vólna; a' fő népek mind fel-kiáltván mondának: igen nagy az igazság és mindennél erősebb!

42. A' Király pedig monda: Ha valamit akarſz kérni, annak felette, a' mint írva vagyon, kérjed, és meg-adom tenéked; miert hogy legbőltsebnek találtattál, leg-közelebb ulſz én hozzám, és én rokonomnak hívattatól.

43. Akkoron az *monda* a' Királynak: megemlékezzél a' te fogságodról, hogy meg-fogadtad te Jérusálemnek meg-építését, a' melly napon az orſzágot kezedhez vennéd.

44. És Jérusálemből minden el-hordatott edényeknek meg-adását, mellyeket mikor Babilóniát meg-vette vólna Czírus, ki válaſztván oda viſzſza akar vala küldeni.

45. És fogadtad vala a' Templomnak-is építését, mellyet az Eduméusok meg-égettenek, mikoron Júdeát a' Káldéusok el-puſztították.

46. Moſtan azért Uram! ez, a' mit kívánok és kérek, és a' mire kérem te Felségedet, hogy véghez vigyed a' fogadást, mellyet a' mennyei Királynak a' te ſzáddal fogadtál.

47. Akkoron fel-kelvén Dárius Király megtsókolá őtet, és meg-irá minden kints-tartóknak, tiſzt-tartóknak, és jeles embereknek, hogy elkésérnék őtet, és az ő úti-társait, kik Jérusálemnek építésére fel-mennek.

48. És minden gondviselőknek, kik Síriában, Fénicziában és Libánuson valának, hogy a' Libánus' hegyéről Czédrus-fákat hordatnának Jérusálembe, azoknak a' város' építésében-való ſegítségekre.

49. Annakfelette mind a' 'Sidóknak, kik az orſzágból Júdeába fel-mennek vala, ſzabadságot hírdetvén, hogy egy hatalmasnak, Fejedelménck, avagy tiſzt-tartónak-is ne légyen ſzabad az ő kapujokra menni.

50. Hanem mind az egéſz tartományt, mellyet bírándnak, azoktól ſzabadosnak lenni parantsolá: és hogy az Eduméusok a' 'Sidóknak kastéllyokból, mellyeket bírnak vala, ki-menjenek.

51. És a' Templomnak építésére eſztendőnként, húſz-húſz tálentomot adnának, míglen felrakattatnék.

52. A' ſzent óltáron-való egéſzlen naponként meg-

meg-égető áldozatra pedig a' mint parantsolva vagyon, esztendőnként tíz-tíz talentomat szolgáltatnának.

53. Végezetre mindeneknek, kik Babilóniából a' városnak építésére mennek vala, magoknak és az ő maradékoknak szabadságot engede.

54. Ismét íra, hogy minden Papoknak adnának bizonyos számú szent ruhákat, mellyekbe fel-öltöztetvén szólgálnának.

55. A' Lévitáknak-is hagyá, hogy élést adnának, míglen a' ház el-végeztetnék, és Jérusálem fel-építtetnék.

56. És hogy a' városnak minden őrízőinek jutalmat és fizetést adnának.

57. És el-küldvén minden edényeket, mellyeket Babilóniából Czírus ki-választott vala, valamellyeket Czírus hagyott vala; ezt-is parantsolá meg-lenni, és Jérusálembe küldettetni.

58. Ki-menvén azért az ifjú, fel-emelvén orczáját Jérusálem felé, hálát ada a' Mennyei Királynak

59. Mondván: te tőled vagyon a' győzedelem, te tőled a' bőltseség és világosság; én pedig te szolgád vagyok!

60. Áldott vagy, óh ki énnékem bőltseséget adtál! Dítsérlek tégedet Uram, mi atyainknak Istene!

61. És a' levelet vivén Babilóniába méne: és oda jutván, meg-mondá ezeket mind az atyafiaknak, kik Babilóniában valának.

62. Kik az ő elejeknek Istenének hálákat adának, hogy adna immár ő-nékik könnyebséget és nyúgodalmat;

63. Hogy fel-menvén meg-építenék Jérusálemet és a' Templomot, a' mellyben az ő neve segítségül hívattatot: És örvendezének énekszókkal, és vígasággal hét napokon.

V. RÉSZ.

1 Ezeknek utánna pedig az atyai tselédeknek Fejedelmi az ő nemzetségek szerént el-választatának, kik feleségekkel, fiokkal, leányokkal, az ő szolgájokkal és barmokkal felmenjenek.

2. És Dárius ő-vélek botsáta ezer lovagokat, kik békeséggel el-kísérnék Jérusálembe a' Sidókat, kik éneklő szerszámokkal, dobokkal és sípokkal élnek vala.

3. (Mert az atyafiak mindnyájan énekelnek vala nékik,) és azokat parantsola vélek felmenni.

4. Ezek pedig a' férjfiaknak nevek, kik az ő attyai nemzetek szerént az ő nemzetségekben és Fejedelemségekben fel-mennek vala.

5. A' Papok közzül: Az Áron' fiának, a' Fineásnak fiai közzül Jésua, Jósedeknek fia, Joákimmal az ő fiával, és Zorobábel Salátielnek fia, Dávid' házából-való Péreznek nemzetségéből, Júda' nemzetségének Fejedelme.

6. A' ki Dárius Királynak az ő országának második esztendejében a' Nisán nevű első hónapban ama' tsudálatos beszédeket szólla.

7. Ezek a' Júdeából valók, kik fel-menének abból a' Babiloniai rabságból, kiket Nabukódonozor, a' Babiloniának Királlya Babilóniába vitt vala, kik Jérusálembe meg-térvén Júdeának részeire viszsza-menének ki-ki az ő városában.

8. A' kik jöttek vala Zorobábellel, Jésuával, Néhémiással, Azariással, Raámiával, Nahamánival, Márdokéussal, Bilsánnal, Mispérettel, Bigvaival, Néhummal, Baanával, az ő Fejedelmivel: E' pedig a' népnek az ő Fejedelmekről-való meg-számlálások.

9. Párósnak fiai: két ezer száz hetven-kettő; Séfátiásnak fiai: három száz hetven-kettő.

10. Aráhnak maradéki: hat száz ötven-kettő.

11. Paháth' Moábnak maradéki, Jésuának és Joábnak maradékiból: két ezer, nyóltz száz tizen-nyóltz.

12. Elám' maradéki: ezer két száz ötven-négy; Zattu' maradéki: nyóltz száz negyven-öt; Zakkainak maradéki: hét száz hatvan; Binnuinak maradéki: hat száz negyven-nyóltz.

13. Bébai' maradéki: hat száz huszon-nyóltz; Azgád' maradéki: két ezer, három száz, huszon-kettő.

14. Adonikám' maradéki: hat száz hatvan-hét; Bigvai' maradéki: két ezer hatvan-hét; Adin' maradéki: hat száz ötven-öt.

15 Aternek, Ezékiástól-való maradéki: kilentzven-nyóltz; Hásumnak maradéki: három száz huszon-nyóltz; Bésai' maradéki: három száz huszon négy.

16. Hárif' maradéki: száz tizen-kettő.

17. A' Gibbeoniták, kilentzven öt.

18. Bethlehemiták és Nétofatéusok: száz nyóltzvan-nyóltz; Anatót városbéliek: száz huszon-nyóltz; Beth-azmávetbéliek: negyven-kettő.

19. Kirját-Jearimbéliek, Kéfirabéliek, és Beerót-

rótbéliek: hét száz negyven-három; Ráma és Gába városbéliek: hat száz huszon-egy.

20. Mikmás városbéliek: száz huszon-kettő; Béthel városbéliek és Aibéliek: száz huszon-három.

21. A' második Nébó városbeliek: ötven-kettő; a' második Elám' maradéki: ezer két-száz ötven-négy; Magbiskus' maradéki: száz ötven-hat.

22. Hárim' maradéki: három-száz húsz; Jérikó városbéliek: három száz, negyven-öt.

23. Lódéusok, Hádidéusok, és Onó városbéliek: hét száz huszon-egy; Sénaánusok: három ezer, kilentz száz harmintz.

24. A' Papok: Jédájának maradéki, Jésuának nemzetségiből: kilentz száz hetven-három; Immér' maradéki: ezer, ötven-kettő.

25. Páshúr' maradéki: ezer két száz negyven-hét; Hárim' maradéki, ezer tizen-hét.

26. A' Léviták: Jésua' maradéki Kadmiellel, egybe a' Hodéva' fiai közzül: hetven négy.

27. Asáf' maradéki, a' kik a' Templomban énekelnek vala: száz negyven-nyóltz.

28. Ajtón-állók pedig: Sallúm' maradéki, Ater' maradéki, Tálmon' maradéki, Akkub' maradéki, Hátita' maradéki, Sóbai' maradéki: száz, harmintz-nyóltz.

29. A' kik a' Papoknak a' Templomban szolgálnak vala: Siha' maradéki, Hasúfa' maradéki, Tabaóth' maradéki, Kérós' maradéki, Sia' maradéki, Pádon' maradéki:

30. Lebána' maradéki, Hagába' maradéki, Sálmai' maradéki, Hanán' maradéki, Giddél' maradéki, Gahár' maradéki, Reája' maradéki, Rézin' maradéki, Nekóda' maradéki:

31. Gazzám' maradéki, Uzza' maradéki, Páseah' maradéki, Bésai' maradéki, Meúnimi' maradéki, Nefiséfim' maradéki, Bakbuk' maradéki, Hákufa' maradéki, Hárhur' maradéki:

32. Basliť maradéki, Méhida' maradéki, Hársa' maradéki, Barkós' maradéki, Sisera' maradéki, Támah' maradéki, Nésiah' maradéki, Hatifa' maradéki:

33. Salamon Nétinéusi, Sótai' maradéki, Sóféret' maradéki, Périda' maradéki, Jaála' maradéki, Dárkon' maradéki, Giddél maradéki:

34. Sefátiás' maradéki, Hattil' maradéki, Pokéret-Hásebaim' maradéki, Amon' maradéki:

35. Mind a' Nétinéusok' és Salamon' szólgáinak maradéki három száz kilentzven-kettő.

36. Ezek azok, a' kik Télmelából és Télharsából fel-jövének, és azoknak Fejedelmek:

37. Kérub, Áddon és Immér. De nem mondhaták-meg az ő városokat, és az ő nemzetségeket, mi-módon vólnának Izráelből: Delája' maradéki, Tóbiás' maradéki, Nékodának maradéki: hat száz negyven kettő.

38. A' Papok közzül pedig, kik Papságot viselnek vala, kik azoknak lenni nem találtatának: Habaja' maradéki, Hakkós' maradéki, Barzillai' maradéki, ki a' Gileádbéli Barzillai' leányi közzül feleséget vévén, az ő nevekről nevezettek.

39. Ezeknek nemzetek', a' mellyet mondának vala, írását keresék; de meg-nem találtaték: annakokáért el-tiltatának a' Papságtól.

40. Mert a' Király' követe meg-parantsolá nékik, hogy a' szent állatokat ne ennék, míglen olly Pap támadna, ki az Urimnak és a' Thummimnak igazságát meg-tanítaná.

41. Mindnyájan az Izráeliták tizen-két esztendőstől fogva és fellyebb negyven-két ezeren, három százan és hatvanon valának.

42. Azoknak szolgájok és szolgálójok kivül, kik hét ezeren három százan harmintz heten valának; két száz negyven-öt éneklő férjfiak, és aszszonyi állatok kivül.

43. Lovok hét száz harmintzhat, az ő öszvérek hét száz negyven-öt, tevéjek négy száz harmintz-öt, szamaraik hat ezer hét száz húsz.

44. Az attyokról-való nemzeteknek fejei közzül pedig, mikoron a' Jérusálemben lakozó Istennek házához jutottanak vólna, némellyek szabad akaratjok szerént ajánlák magokat az Isten' házának az ő helyén-való megépítésére.

45. És az ő értekek szerént az alkotványra adának hatvan-egy ezer drakmát, öt ezer Gyra ezüstöt, és Papi ruhát százat.

46. És lakának a' Papok és Léviták, és a' köfség közzül, a' kik Jérusálembe és Júdeába jöttenek vala, Nétinéusok, Kántorok, és ajtón-állók, és az Izráeliták mind az ő tartományokban.

47. Mikoron pedig a' hetedik hónap el-jött vólna, és az Izráeliták az ő városokban lakoznának; egygyenlő akarattal a' Nap-keleti kapu előtt-való tornátzba gyülének.

48 Holott Jósua, Josadáknak fia az ő attyafiaival a' Papokkal meg-állván, és Zorobábel, Seáltielnek az attyafiaival óltárt rakának;

49. Hogy az égő áldozattal áldoznának, miképpen

képpen a' Mósesnek, az Isten' emberének törvényében írva vagyon.

50. És mikoron az óltárt az ő helyébe fel-állatták vólna, jóllehet a' Pogányok ő ellenek gyültenek vólna; mindazáltal azon az Istennek hálá adó áldozatokat, és egészen meg-égető áldozatokat áldozának reggel és estve.

51. És sátoros innepet szentelének, a' miképpen írva vagyon, a' szokás szerént naponként áldozván.

52. És szüntelen-való égő áldozatokat, szombatoknak, új holdoknak, és szokott nevezetes napoknak áldozatit áldozának, és minden szent dolgokat tselekedének.

53. Valakik az Úrnak fogadást tettenek vala; a' hetedik hónapnak első napjától fogva kezdének égő áldozatokkal áldozni, mikor még az Úr' Templomának fundamentoma fel-nem vettetett vólna.

54. És pénzt adának a' fa-vágóknak és mester-embereknek, és ételt és italt olajjal egybe.

55. A' Sídon és Tírus városbélieknek, hogy ő-nékiek a' Libánus hegyéről szálakon Czédrus fákat hoznának alá a' Joppe' tengerén, a' miképpen Czírus, a' Persáknak Királlya ő-nékiek erre szabadságot adott vólna.

56. Második esztendőben pedig, minekutánna Jérusálembe az Istennek Házába mentek vólna második hónapban, Zorobábel, Salátielnek fia, és Jósua, Josadáknak fia, az ő attyafiaival, a' Papokkal, és Lévitákkal, és valakik a' rabságból Jérusálembe mentek vala.

57. A' második hónapnak első napján második esztendőben, kezdék az Isten' Házának fundamentomát fel-vetni, valakik Júdeában és Jérusálembe jöttenek vala.

58. És mikoron Lévitákat választottak vólna, kik húsz esztendősek és nagyobbak valának: hogy az Úr' Házának munkájában pallérok lennének.

59. Elő-állván Jósue, az ő fiai és rokonsági, és azoknak attyokfiai, a' Léviták, az Isten' Házában építőknek egy aránt vóltanak igazgatói.

60. A' Papok-is elő-állának fel-készülvén trombitákkal, és a' Léviták az Asáfnak maradéki Czimbalmokkal.

61. Dítsérven az Urat és áldván, a' Dávidtól, Izráelnek Királlyától írattatott énekekkel.

62. Az egész nép pedig igen nagy kiáltással kiált vala dítsérvén az Urat, mikoron az Úrnak Háza rakattatnék.

63. El-jövén pedig a' Papok és Léviták közzül és az atyai nemzetségeknek fejei közzül vén emberek, kik az első Házat is látták vala.

64. Ennek építésére nézve nagy fel-szóval sírnak vala; sokan ismét a' nagy örömnek miatta kiáltanak vala,

65 Úgy annyira, hogy a' nép nem tudná meg-válaszlani az örömből-való kiáltást a' siralmas szótól; mert a' nép igen nagy kiáltással kiált vala, el-annyira, hogy messze földre meg-hallattatnék.

66. Júdának pedig, és Bénjáminnak ellensége meg-hallván, el-jövének meg-tudni: mire-való vólna az a' nagy kiáltás?

67. És meg-értvén, hogy a' rabságra vitetett emberek az Izráel' Urának Istenének Templomot építenének;

68. Zorobábelhez, és az atyai nemzetségeknek fejeihez menének, és mondának nékik: Hadd építsünk mi-is ti veletek.

69. Mert miképpen ti, azonképpen mi-is engedünk a' ti Istenteknek, és mi-is Esár-Haddonnak, az Asíriai' Királlyának idejétől fogva, ki minket ide hozott, hasonlóképpen áldozunk.

70. Kinek Zorobábel és Jésua az Izráelbenvaló atyai nemzeteknek eleivel egygyetemben monda: Nem illik ti hozzátok mi velünk a' mi Istenünknek házat építeni.

71. De az Izráel Urának Istenének mi magunk építünk, a' miképpen Czirus Király, Persiának Királlya minékünk meg-parantsolta!

72. A' tartományoknak pedig népei a' Júdának népét boszszontván az építést meg-háborítják vala, mind álnoksággal 's mind embereket bérelvén ellenek, hogy ne építenének.

73. És rájok ütvén meg bántják vala, hogy az építés Czírus Király' idejében el-ne végeztetnék: és halogatják vala az építést Dárius Királynak szintén második esztendejéig.

VI. RÉSZ.

1 Dárius' birodalmának pedig második esztendejében Aggéus, és Zakariás' Hiddó Prófétának fia, profétála az Izráel' Istenének nevével azoknak, a' kik Júdeában és Jérusálemben valának.

2. Akkoron Zorobábel, Salátielnek fia, és Jésua, Josadáknak fia fel-kelvén, ismétlen kezdék a' Jérusálemben lakozó Úrnak Házát építeni, mikoron jelen vólnának ő-vélek az Úrnak Prófétái, kik őket segítenék.

3. Melly időben Tatténai a' folyó-vízen túlvaló Fejedelem, és Setárboznai ő hozzájok jöve az ő seregével.

4. És mondának nékik: ki engedelméből építitek e' házat, és ez alkotmányt? és ki akaratjából visztek mindent egyebet véghez?

5. És kitsodák ezek az építők? De e' kegyelmet nyerék a' 'Sidóknak vénei az Úrnak a' fogságságból haza-jöttekhez-való szerelméből.

6. Hogy meg-ne bántatnának az építésben, míglen Dáriusnak mindeneket meg-jelentvén ő tőle válaszok jőne.

7. A' levélnek másza ez, mellyet Tatténai, a' vízen túl-való Fejedelem, és Setárboznai, és az ő szolga-társaik, kik a' folyó-vízen túl valának, Dáriusnak küldének: Dárius Királynak egéséget kívánunk!

8. Tudtára légyen a' Királynak, hogy mi Júdeának tartományába el-mentünk vólt, és Jérusálembe bé-menvén, találtunk férjfiakat, kik az Istennek nagy Házat építenek,

9. A' Templomot szép és nagy kövekkel, és annak falait drága állatokból:

10. És ez alkotvány gyorsan léfzen, és azoknak kezek által szerentsés: nagyságosan és igen szorgalmatosan véghez mégyen.

11. Ott meg-kérdénk a' véneket mondván: Ki engedelméből építitek e' Házat, és a' dolgokat ki akaratjából mivelitek?

12. Ennekokáért kérdénk pedig, hogy a' kik e' munkában fők, tenéked tudtodra adnánk: és kívánánk, hogy azoknak neveket minékünk írva adnák.

13. Kik felelének minékünk, mondván: Mi annak az Istennek, ki a' mennyet, az eget, és földet teremtette, szolgái vagyunk.

14. E' Ház pedig ennek előtte sok esztendővel építtetett vala, és el-is végeztetett vala az Izáelnek nagy és hatalmas Királlyától.

15. De miólta a' mi eleink meg-bosszantván az Izráelnek Istenét, ő ellene vétkeztenek; adá őket Nabukodonozornak, Babiloniának és a' Káldéusok' Királlyának kezébe.

16. Kik e' Házat le-rontván meg-gyújták, és a' népet fogva vivék Babiloniába.

17. De Czírusnak, Babilóniai Királynak első esztendejében parantsolá Czírus, hogy e' Ház meg-építtetnék.

18. És azokat az arany és ezüst szent edényeket, mellyeket Nabukodonozor e' Jérusálemben-való szent Házból ki-hordván az ő Templomának szenteltt, azokat, mondom, a' Babiloniai Templomból, elő-hozatá Czírus, és adá Zorobábelnek és Sesbásár Fejedelemnek.

19. Kiknek meg-parantsolá, hogy ez edényeket el-hozván, le-tennék a' Templomban, melly leendő vala Jérusálemben: és az Istennek Templomát az ő helyén építetnék.

20. Akkoron Sesbasár az Isten' Házának, melly Jérusálemben vagyon, fundamentomit felveté, és az időtől fogya ez ideig rakattatik; de még-is el-nem végeztetett.

21. Mostan azért ha tettszik tenéked Király! keresék-meg a' Czírus Király' könyves tár-házában, melly vagyon Babiloniában.

22. Ha meg-találják-é, hogy Czírus Király' méltóságából kezdették építeni az Úrnak Házát, melly Jérusálemben vagyon? és a' mi Urunk Király e' dolog felől írja-meg minékünk az ő ítéletit.

23. Akkoron Dárius Király parantsolá, hogy meg-keresnék a' könyves tár-házakat; és Médiának tartományában Achméta nevű városban találtaték egy ládátska, mellyben illyen írás vala:

24. Czírus Királynak első esztendejében, parantsolá Czírus Király, hogy meg-építtetnék az Istennek Háza, melly vagyon Jérusálemben, a' hól szünetlen-való tüz égjen.

25. Mellynek magasága légyen hatvan sing, és szélessége hatvan sing, három rend nagy kövekből, és új fáknak rendiből, és hogy költséget a' Király' házából adjanak.

26. És az Úr' Házának arany és ezüst edényi, mellyeket Nabukodonozor az Úrnak házából, melly vagyon Jérusálemben, ki-hordott vólt, azon helyre tétessenek, a' hol vóltanak helyheztetve.

27. Mostan azért parantsolom, hogy légyen gondotok reá, Tatténai a' vízen-túl-való Fejedelem, és Setárboznai, és a' ti szolga-társaitok, kik a' folyó-vízen túl tiszt-tartók vagytok, hogy a' helynek békét hagyjatok!

28. És parantsolom: hogy ugyan meg-építtessék, és hozzá láfsanak, hogy a' haza-mentt 'Sidók segítessenek, míglen el-végeztetik az Úrnak Temploma.

29. És hogy a' vízen-túl-való jövedelemből segítséget adjanak az embereknek, és Zorobábel Fejedelemnek, az Úrnak áldozatjára-való ökrökre, kosokra, és bárányokra.

30. Hasonlatosképpen sót, bort és olajt szakadat-

kadatlanúl esztendőnként, a' miképpen a' Jérusálemben-való Papok mondándják, hogy naponként el-kél; ezt pedig késedelem nelkúl.

31. Hogy a' nagy Istennek áldozzanak a' Királyért, és az ő fiaért, könyörögvén azoknak életekért.

32. Annakfelette hírdessék-meg ezt, hogy valaki által hágánd valamit azokban, a' mellyek meg-írattattanak; ugyan az önnön maga házából vonjanak fát, a' kire fel-akaszszák, és a' jószágát a' Királynák foglalják.

33. Az Úr pedig, a' kinek neve ott segítségül hívattatik, meg-rontson minden Királyt, és népet, a' ki kezét ki-nyújtándja; hogy megbántsa, avagy gonoszúl illesse az Úrnak házát, melly Jérusálemben vagyon.

34. Én Dárius Király végeztem, hogy ezek nagy szorgalmatosan meg-légyenek.

VII. RÉSZ.

1 Akkoron Tatténai, a' folyó-vízen-túl-való Fejedelem, Setárboznai, és az ő szólga-társok, a' Dárius Király' parantsolatinak engedvén:

2. A' szent épületen szorgalmatoson rajta valának, és a' 'Sidóknak véneit segítik vala.

3. Ekképpen a' szent alkotványok nevekednek vala, mikor Aggéus és Zakariás prófétálnának.

4. És mindenek el-végeztetének az Izráel' Urának Istenének jó kedvéből, és Czírusnak Dáriussal egybe, és Artaxerxesnek, a' Perssiai Királynak akaratjából.

5. Mikor pedig el-végeztetett vólna a' mi Hazunk az Adár' hónak harmadik napjára, Dárius Királynak hatodik esztendejében.

6. Az Izráeliták, Papok és Léviták, a' rabságból haza jöttek, a' kik bé-írattattanak vala, a' mint a' Móses' törvényében írva vagyon,

7. Az Úr' Templomának meg-szentelésére, áldozának-meg száz tulkokat, két száz kosokat, négy száz bárányokat.

8. És az egész Izráelnek bűnéért, az Izráel' nemzetséginek száma szerént, tizen-két gödölyéket.

9. A' Papok pedig és a' Léviták Papi ruhákban fel-öltözvén, az Izráel' Urának Istenének minden dolgaiban szorgalmatosak vóltak az ő rendek szerént, a' Móses' könyvének parantsolatja szerént: és az ajtón-állók mindenik ajtókon allottanak.

10. Annakutánna a' fogságból haza-jöttek, az első hónapnak tizen-negyedik napján, Húsvétet szentelének, a' Papokat és a' Lévitákat meg-tisztítván.

11. Mert jóllehet a' viszsza jöttek nem mindnyájan egyszer tisztíttatanak-meg; mindazáltal a' Leviták mind tiszták valának.

12. És Húsvétet áldozának mind a' fogságból meg-szabadúltákért, és az ő rokonságokért, a' Papokért, és ő magokért-is.

13. Mellyet meg-evének az Izráeliták, kik a' rabságból haza jöttenek vala, valakik annak a' föld' pogányinak útalatosságoktól önnön magokat el-választották vala, keresvén az Urat.

14. És a' kovasztalan kenyérnek innepét szentelék hét napig, lakozván az Úr előtt.

15. Mivelhogy az Assiriai Királynak szívét ő hozzájok hajtotta vala, hogy az Izráel' Urának Istenének dolgaiban szabadságot adott vólna nékiek.

VIII. RÉSZ.

1 Annakutánna e' dolgok meg-lévén, mikoron Artaxerxes, a' Perssiai Király uralkodnék, járúlván Esdrás, ki Serája' fia vala, ki Azáriás' fia, ki Hilkiás' fia, ki Sallúm' fia.

2. Ki Sádók' fia, ki Ahitúb' fia, ki Amáriás' fia, ki Azáriás' fia, ki Mérajót' fia, ki Zerák' fia, ki Uzzi' fia, ki Bukki' fia, ki Abisua' fia, ki Fineás' fia, ki Éleázár fia, ki Áronnak, az első Fő-Papnak fia, vala.

3. Esdrás azért Babiloniából fel-jöve, (vala pedig törvény-tudó és a' Móses' törvényében bőlts, mellyet az Izráelnek Ura Istene tanítani, és tselekedni hagyott vala.)

4. Minekutánna minden ő kívánságát ditsősségesen és gazdagon a' Király néki meg engedte vólna; illy nagy kedvet talált vala a' Király előtt.

5. És fel-jövének ő-véle az Izráeliták, Papok, Léviták, és a' Templomnak szent Kántori, ajton állók, és a' Nétinéusok közzúl Jérusálembe.

6. Artaxerxes' Királyságának hetedik esztendejében, ötödik hónapban, a' hónapnak első napján jövének-ki-Babiloniából.

7. El-jutának Esdrással Jérusálembe, mivelhogy az ő útokat az Úr meg-szerentsésítette vala.

8. Mert Esdrás igen szorgalmatosan figyelmez vala arra, hogy valamit el-ne hagyna azokban, mellyek az Úrnak törvényéből vagynak, meg-tselekedvén azokat, és az Izráelt minden igazságra, és ítéletre meg-tanítván.

9. Mikoron pedig fel-akarnának indúlni; az

Artaxerxesnek iró-deáki meg-adák a' levelet, mellyet Artaxerxes Király engedett vala Esdrás' Papnak, a' Törvény-tudónak, kinek másza ez:

10. Artaxerxes Király, Esdrás Papnak, ki az Isten' törvényében bőlts, egéſséget kíván!

11. Miért hogy én a' máſsal-való jó-tételt emberséges dolognak ítélem; parantsolom azoknak, a' kik a' Sidó nemzetségből, a' Papok, és Léviták közzül, kik az én orſzágomban vagynak, ſzabad akaratjok ſzerént akarnak te veled Jérusálembe el-menni.

12. Ha valakik azért akarnak te veled elmenni; hogy öſzve-gyülvén az én jó akarátomból, és az én hét fő tanátsoſimnak ítéletjekből, el-menjenek.

13. Hogy meg-látván, a' mellyeket Júdában és Jérusálemben tselekednek az Úrnak törvényéből, melly nálad vagyon; azokat megtartsák.

14. És az Izráel' Urának Istenének az ajándékokat el-vigyék Jérusálembe, mellyeket én, és az én tanátsóſim fogadtunk, mind az aranyál és ezüſttel, valamellyet Babilóniának tartományában találándnak, hogy a' Jérusálemben lakó Istené vólna.

15. Hogy az aranyat és az ezüſtöt, mellyet a' nép az ő Uroknak Jérusálemben-való Templomára ajandékozott, egybe-gyüjtvén, tulkokra, kosokra, bárányokra, gödölyékre, és ezekhez valókra költsék.

16. Hogy Jérusálemben az ő Uroknak óltárán az Úrnak áldozatot tégyenek.

17. Valamellyeket pedig az aranyból, és ezüſtből a' te atyádfiaival tsináltatni akarſz; a' te akaratod ſzerént, tsináltaſsátok a' ti Istenteknek parantsolatja ſzerént.

18. És a' ſzent edényeket, mellyek tenéked a' te Istened' Házának ſzólgálatjára adattattanak, Jérusálemben meg-adván;

19. A' többit, mellyek néked a' te Istened' Házára ſzükségesek leéndnek, a' Király' kintséből adjad.

20 Valámit aranyból és ezüſtből, a' te atyádfiaival egybe akarſz tsináltatni; az Úrnak akaratja ſzerént tsináltasd meg.

21. Én-is Artaxerxes Király meg-parantsolom az én kints-tartóimnak, kik a' folyó-vízen túl vagynak; hogy valamit íránd Esdrás az Úrtörvényének bőlts Papja, ſzorgalmatoſon megadattaſsék néki ſzáz talentum ezüſtig.

22. És ſzáz véka búzáig, és ſzáz köböl borig, és annyi olajig, és sót minden mérték nélkül.

23. Mindenek az Istennek törvénye ſzerént légyenek a' magaſságos Istennek, hogy valami módon az ő haragja a' Királynak, és fiának, avagy annak fiainak jóſzágokra fel ne gerjedjen.

24. Tinéktek pedig tudtotokra légyen, hogy a' Papokra, Lévitákra, ſzent Kántorokra, Nétinéusokra, és a' Templomnak ſzolgáira,

25. Semmi adót, ſemmi ſzólgálatot ne veſſenek, és ſenki ſemmivel azokat ne bántsa.

26. Te pedig Esdra! az Istennek bőltseſsége ſzerént rendelj bírákat, és igazgatókat a' vízentúl: és mindeneket, kik a' te Istenednek törvényét nem tudják, taníts-meg.

27. Hogy valakik az Istennek törvényét által-hágándják; ſzorgalmatoſan meg-büntettessenek, avagy halállal, vagy kinnal, vagy birsággal, vagy ſzám-kivet ſsel.

28. És monda a' Törvény-tudó Esdrás: Áldott a' mi eleinknek Istene! ki adott a' Királynak ſzívében illyen ſzándékot, hogy ékeſitené az Úrnak házát, a' melly vagyon Jérusálemben:

29. És engemet a' Király előtt, az ő tanátsoſi es hatalmas Fejedelmi előtt betsületeſsé tett.

30. Én annakokáért lelkemben meg-erősödvén, miképpen az én Uram Istenem én velem jelen vólt, Izráelből férjfiakat gyüjték öſzve, kik én velem fel-jőnének.

31. Ezek pedig az atyai tselédeknek, és az ő nemzeteknek Fejedelmi, kik én velem Artaxerxes' Királyságában fel-jövének Babilóniából,

32. Fineás' maradékából: Gerſon; Ithamár' maradékából: Dániel; David maradekából: Háttus.

33. Sékániás maradékából: Páros' fiai közzül valók, Zakarias, és ő véle jövének ſzáz ötven férjfiak.

34. Paháth-Moáb' maradékából: El johénai, és ő véle két ſzáz férjfiak.

35. Sekánia' maradékából: Jaházielnek fia, és ő-véle három ſzáz férjfiak.

36. Adin' maradékából: Ebed, Jónatánnak fia, és ő véle ötvén férfiak.

37. Séfátiás' maradékából: Zebádia, Mikáelnek fia: és ő-véle ötven férjfiak.

38. Joáb' maradekából: Obádia, Jéhielnek fia, és ő-véle két ſzáz tizen-nyóltz férjfiak.

39. Selómith' maradékából: Joſif' fia, és ő-véle ſzáz hatvan férjfiak.

40. Bébai' maradékából: Zakariás, Bébai' fia, és ő-véle huſzon-nyóltz férjfiak.

41 Haz-

41. Azgád' maradékából: Jóhanán, Katán' fia, és ő-vele száz tíz férjfiak.

42. Adonikámnak utólsó maradékiból valók, kiknek e' nevek: Elifélet, Jéhiel, Semája, és ő-vélek hatvan férjfiak. A' Bigvai' maradékából pedig: Utai, Zábud, és ő-vélek hetven férjfiak.

43. Mikoron pedig az Ahava folyó-víz mellé gyüjtöttem vólna őket; táborba szállánk ott harmad' napig, és el-nézém őket.

44. De a' Papok' és Léviták' fiai közzül senkit nem találék ott.

45. Annakokáért el-küldém Eliézert, Arielt, Semáját, *Elnátánt*, Járibot, *Elnátánt*, Nátánt, Zakáriast és Mésullámot a' Fejedelmeket; Jójaribot, és *Elnátánt*, kik tudós emberek valának.

46. És parantsolatot adék nékik Iddóhoz, ki a' Kasifja *nevű* helyen lakik vala.

47. Parantsolván nékik, hogy Iddónak Kasifjusnak, és a' kints-tartó-helyen lakozó Nétinéusoknak meg-mondanák, hogy küldenének minékünk *olly embereket*, kik a' mi Urunk' Istenünknek Házában szolgálnának.

48. Kik hozának-is minékünk, miképpen a' mi Istenünk' hatalmas keze mi velünk jelen vala, bőlts értelmes férjfiakat, Máchlinak maradékából valót, ki vala Lévi' fia, ki Izráel' fia vala, és Sérébiást az ő fiaival, és az ő rokonságival: tizen-nyóltzat:

49. És Hasabiást és Isaiást, Mérári' maradékából: ennek rokoni és azoknak fiai húszan.

50. A' Nétinéusok közzül pedig, kiket Dávid és a' Fejedelmek a' Léviták' szolgálatjára adtak vala, két száz húsz Nétinéusokat, kiknek neveket mind bé-irták vala.

51. Akkoron ott böjtöt hírdeténk, hogy az Istennek előtte magunkat meg-sanyargatván, ő tőle magunknak, a' mi úti-társainknak, fiainknak, és barmainknak a' leselkedés ellen jó útat kérnénk.

52. Mert a' Királytól el-késérésre-való gyalogokat és lovagokat szégyenlem vala kérni, hogy a' mi ellenségink ellen minket meg-óltalmaznának.

53. Mert ezt mondottuk vala a' Királynak: hogy az Úrnak hatalma az őtet félőkkel jelen lészen.

54. Ekképpen azért a' mi Urunknak Istenünknek esedezvén, őtet meg-engesztelénk, *és a' mi Istenünktől a' mi kívánságunkat meg-nyerénk.*

55. És a' Papi Fejedelmek közzül választék tizen-két férjfiakat: És Serebiást 's Hasábiást, és ő-vélek az ő attyokfiai közzül tíz férjfiat.

56. Kiknek mérve kezekhez adám az aranyat, ezüstöt, és a' mi Istenünk' Házainak Papi edényit, mellyeket a' Király, és az ő tanátsosi, és Fejedelmi, és mind az Izráeliták-is ajándékoztanak vala.

57. És meg-mérvén, adék hat-száz ötven tálentom ezüstöt, ezüst edényeket száz tálentomot, és száz tálentom aranyat.

58. És húsz arany poharakat, és aranyhoz hasonló rézből tsinált két edényeket, mellyek olyan drágák vóltak, mint az arany.

59. És mondék nékiek: ti-is az Úrnak szent szolgái vagytok, és ez edények-is szentek; ez arany és ezüst-is a' mi atyáink' Urának Istenének fogadásából ajándékoztatott.

60. Szorgalmatosan meg-őrízzétek, míglen azokat a' Papoknak és Léviták' Fejedelminek, és az Izráelben-való atyai nemzetségek' Fejedelminek, a' mi Istenünk' Házának tár-házába Jérusálembe bé-szolgáltatjátok.

61. Annakokáért fel-fogadák a' Papok és Léviták az aranyat, az ezüstöt és az edényeket, hogy Jérusálembe az Úrnak Templomába bévinnék.

62. Akkoron az első hónapnak tizen-kettődik napján, az Ahava víz mellől meg-indúlánk, és Jérusálembe jövénk.

63. Holott minekutánna harmad' napig le-telepedtünk vólna, negyed' napon bé-adánk az aranyat és az ezüstöt a' mi Urunk' Istenünknek házába, Mérémót nevű Papnak, Uriás' fiának.

64. És az ő szolga-társának, Eleázárnak, Fineás' fiának, kikkel valának Józabád, Jósuának fia, és Noádia Lévita, Binnuinak fia, számszerént és mérték szerént mindeneket.

65. És azok mit nyomnának; azonnal megírattaték.

66. A' kik pedig a' rabságból haza-jövének; az Izráel' Urának Istenének égő-áldozatot tőnek, az egész Izráelért tizen-két tulkokat, kilentzven-hat kosokat.

67. Hetven hét bárányokat, és a' bűnért tizen-két ketske-bakokat, mind azokat az Úrnak áldozatúl.

68. És a' Király' parantsolatit olvasni adák a' Király' szolgáinak, tiszt-tartóinak, és a' vízentúl-való Fejedelmeknek, kik a' népnek, és az Úr' Templomának tiszteséget tőnek.

69. Ezek pedig el-végeztetvén, a' Fejedelmek

én hozzám jövének mondván: Az Izráelnek népe, a' Fejedelmek, a' Papok, és a' Léviták-is nem válaſztották-el magokat.

70. Az idegen Pogányoktól, és e' földnek nemzetségétől, az ő tiſztátalanságok a' Kananéusoktól Hittéusoktól, Perizéusoktól, Jébuséusoktól, Moábitáktól, Égyiptusokról, Eduméusoktól vagyon.

71. Mert mind ők 's mind az ő fiaik azoknak leányival egygyesültenek házaſságban, és a' ſzent mag idegen nemzetségekkel meg-egyeledett; még a' külső Fejedelmek és a' Papi Fejedelmek is e' hamiſságban eleitől fogva réſzesek.

72. Mihelyt ezeket hallám; meg-metélém az én ruhámat és köntösömet, és az én ſejemnek és ſzakállamnak ſzálait ſzaggatván, nagy bánattal és ſzomorúsággal le-ülék.

73. És gyülének én hozzám, valakik az Izráel' Urának Iſtenének beſzédével fel-indíttatnak vala, mikor a' hamiſságért ſirnék, és mind az eſtvéli áldozatnak idejéig ſzomorúan ülök vala.

74. Akkoron ruhám és paláſtom metélve a' böjtölés után fel-kelvén, és térdre esvén, az Úrhoz az én kezeimet fel-emelém,

75. Mondván: Uram meg-ſzégyenültem, és ſzégyenlem a' te ortzád' eleibe menni!

76. Mert a' mi bűneink fejünk felett meg-ſokasúltanak, és a' mi álnokságink ſzintén az égig fel-érnek.

77. Mert a' mi eleinknek idejétől fogva, mind e' mái napig nagy vétekben vagyunk.

78. Annakokáért a' mi bűneinkért el-adattattunk, a' mi Királyink és a' mi Papjaink a' földi Királyoknak fegyvérire, prédálásra, rabságra, ſzidalomra mind e' mái napiglan.

79. De moſtan miért hogy te tőled minékünk irgalmaſság adattatott, Uram Iſten! ki minékünk a' te ſzentségednek helyén gyökeret és nevet hagytál.

80. Ki a' mi Urunknak Iſtenünknek Házában ki-nyilatkoztattad a' mi világoſságunkat, és a' mi rabságunknak minden idejében minékünk ételt adtál.

81. Mikoron ſzolgálnánk, a' mi Urunk Iſtenünk minket el-nem hagyott; hanem minket kedvesekké tett, és rendelé, hogy a' Perſiának Királlyai minékünk eledelt adnának;

82. Hogy a' mi Urunknak Iſtenünknek templomát fel-rakjuk, és a' Sionnak puſztaságit megépítsük; végezetre Júdeában és Jérusálemben minékünk meg-maradást adott.

83. Moſtan azt mondom, mit ſzólljunk, holott ezeket mivelted mi velünk? mert által-hágtuk a' te parantsolatidat, mellyeket a' te ſzolgáidnak, a' Prófétáknak kezekbe adtál vala, mondván:

84. A' föld, mellynek örökségül-való bírására ti bé-mentek, az ő lakóinak undokságival megfertéztetett, kik azt az ő tiſztátalanságokkal meg-töltötték.

85. Moſtan annakokáért a' ti leányitokat az ő fiaiknak ne adjátok: és az ő leányokat a' ti fiaitoknak ne vegyétek.

86. És ſoha azokkal békeſséget ne tartsatok; hogy el-hatalmazván a' földnek jó gyümöltsét eheſsétek, és örökséget oſztogathaſſatok a' ti fiaitoknak mind éltig.

87. Minekutánna azért, a' mellyek mi rajtunk történtenek, mindenek a' mi gonoſz tselekedetinkért, és a' mi nagy bűneinkért vóltanak: és adtál minékünk meg-maradást;

88. Avagy ismét te tőled el-fordúlván általhágnánk-é a' te törvényedet, és idegen aſzſzonyi-állatoknak, és ez egéſz föld' népének tiſztátalanságába egyelednénk-é?

89. Nem-de mi reánk meg-haragudván nem veſztenél-é-el, míglen a' mi gyökerünk és nevünk ingyen meg ſem maradna?

90. Izráelnek Ura Iſtene, igaz vagy te! mindazáltal a' gyökér mind e' mái napig meg-maradott.

91. Ímé a' mi bűneinkben vagyunk te előtted; jóllehet nem kellene te előtted azokban állanunk.

92. Mikoron pedig Esdrás könyörgene, és ſirva 's le-borúlva a' templom előtt vallást tenne; ő-hozzá Jérusálemben nagy ſereggel gyülének, férjfiak, aſzſzonyi-allatok, iſjak és leányzók: és a' ſokaság közt nagy ſirás vala.

93. És mikoron Esdrás fel-kiáltott vólna, mondá Sekániás, Jéhielnek fia, Elám' maradékából-való: Mi vétkeztünk az Úr ellen, hogy e' földnek pogányi közzül idegen aſzſzonyi-állatokat hoztunk.

94. Moſtan azért az egéſz Izráelnek reménysége vagyon; Annakokáért-is itt az Úrnak esküdjünk-meg, hogy mi a' mi feleségeinket, kiket idegenek közzül hoztunk, azokat gyermekekkel egygyetemben mind ki-üzzük.

95. A' mint a' mi eleinktől az Úrnak törvényéből néked vagyon parantsolva; fel-kelvén magyarázd-meg!

96. Mert e' dolog te reád néz; mi pedig te veled léſzünk: bátorsággal tselekedjél.

97. An-

97. Annakokáért fel-kelvén Esdrás, a' Papi Fejedelmeket, Lévitákat, és az egész Izráelt, meg-esküté, hogy ekképpen tselekednének; kik meg-esküvének.

IX. RÉSZ.

1 Azután a' templomnak kapuja elől Esdrás fel-kelvén, méne Johanának az Eliásib' fiának házába.

2. Holott múlatván sem ételt nem koſtola, sem vizet nem ivék a' ſokaságnak álnokságáért.

3. És meg-hírdeték egész Júdában és Jérusálemben, mindeneknek, valakik a' fogságból meg-jöttenek vala, hogy Jérusálembe gyülnének.

4 Valaki pedig másod' avagy harmad' nap el nem jöne; a' Fejedelmeknek és véneknek tanátsából, annak minden marhája el-foglattatnék; ő maga pedig a' rabságra vitetett gyülekezettől el-ſzakaſztatnék.

5. Igy Júdának és Bénjáminnak minden nemzeti másod' nap Jérusálembe gyülének nyóltzadik hónapban, a' hónapnak második napján.

6. És az egész nép a' templomnak piatzán, le-üle, reſzketvén a' jelen-való tél miatt.

7. Akkoron Esdrás fel-kelvén monda nékik: ti hamisan tseledettetek, hogy idegen nemzetből-való feleségeket hoztatok, meg-ſokasítván Izráelnek vétkét.

8. Mostan azért tégyetek vallást és magaſztaljátok az Urat, a' mi eleinknek Istenét.

9. És az ő akaratját meg-tselekedvén távozzatok-el e' földnek népétől, és az idegen nemzetből-való feleségektől.

10 Kinek fel-kiáltván mind a' nagy ſokaság fel-szóval mondának: a' mint mondád; úgy tselekeſzünk.

11. De mivelhogy a' ſokaság nagy, és téli idő vagyon: és itt künn a' hidegen nem állhatunk; e' pedig nem egy napi dolog, avagy két napi; mert ebben igen ſokan vétkeztünk.

12 Álljanak elő a' ſokaságnak Fejedelmi, és mindnyájan, a' kik mi köztük laknak, és idegen nemzetségből-való felségek vagyon.

13. Bizonyos időben, a' vénekkel, és bírákkal álljanak elő; míglen e' dologból az Úrnak haragját még-engeſztelik.

14. Tsak Jónatán, Asáelnek fia, és Jahásia, Tikvának fia vévék ezt fel; Mésullám pedig, és Sabbétai Léviták ſegíték azokat.

15. És mind ezenképpen tselekedének a' fogságból haza-jöttek.

16. Mert válogatott férjfiak Esdrás Pap, és az atyai nemzeteknek Fejedelmi, az ő nevek ſzerént a' tizedik hónapnak első napjától fogva le-ülének, hogy e' dolgot meg-roſtálnák.

17. És azokról a' férjfiakról, kiknek indegen nemzetből vala feleségek, az első hónapnak első napjáig végezének.

18 És a' Papok közzül egybe egyeledtek találtatának; kiknek feleségek idegen nemzetből vala.

19. Jésuának fiai közzül, ki Josadák' fia vala, és a' rokonsági közzül, Maaséja és Eliézer, Járib és Gedália.

20. Kik ki-üzék az ő feleségeket, az ő bűnökért egy koſſal áldozván.

21. Ismét Immérnek maradékából: Hanáni és Zebádia; Hárim maradékából: Maaséja, Elija és Semája, és Jéhiel, és Uzzia.

22. Páshúr' maradékából: Eljoénai, Maaséja, Ismael, Nétanéel, Jozabád és Elása.

23. Ismét a' Léviták közzül: Józabád, Simei, és Kelája, ki *mondatik* Kélitának-is, Petáhja, Júda, és Eliézer.

24. A' Muſikusok közzül: Eliásib.

25. Az ajtón-állók közzül: Sallúm, Télem és Uri.

26. A' mi pedig az Izráelitákat illeti, Párós' maradékából: Rámja, Jézia, és Malkija és Mijámin, és Eleázár, és Malkija és Benája.

27. Ismét Elám' maradékából: Mattánia, Zakariás, Jéhiel, Abdi, Jéremót és Elija.

28. Ismét Zattú' maradékából: Eljoénai, Eliásib, Mattánia, Jéremót, Zabád és Aziza.

29. Bébai' maradékából: Jóhanán, Hanánia, Zabbai és Atlai.

30. Báni' maradékából-is: Mésullám, Malluk, Adája, Jásub, Seál és Jéramót.

31. Pahát-Moáb' maradékából: Adna és Kélál, Benája, Maaséja, Mattánia, Besaléel, Binnui és Manaſſé.

32. Ismét Hárim' maradékából: Eliézer, Isija, Malkija, Semája, Simeon, Bénjámin, Malluk és Semárja.

33. Hásum' maradékából: Matténai, Mattátta, Zabád, Elifélet, Jerémai, Manaſſé, és Simei.

34. Ismét Báni' maradékából: Maádai, Amrám és Uel, Benája, Pedája, Kéluhu, Vánja, Mérémót, Eliásib, Mattánia, Matténai, Jaásau, Báni, Binnui, Simei, Selémia, Nátán, Adája, Maknadbai, Sásai, Sárai, Azárel, Selémia, Semárja, Sallúm, Amária és Jó'sef.

35 A' Na-

35. A' Nébótinusok közzül is: Jéhiel, Mattitia, Zabád, Zébina, Jaddn, Jóel és Benája.

36. Ezek mind idegen nemzetből-való feleséget vettenek vala, és azokat mind fiokkal egyetembe el-botsáták.

37. Ekképpen lakának a' Papok és Léviták, és az Izráeliták Jérusálemben, és az egész tartományban: a' hetedik hónapnak pedig fel-tetszésében, mikor az Izráeliták az ő lakásokban vólnának;

38. Az egész sokaság egybe-gyüle a' Nap-kelet felől-való szent kapunak piattzára.

39. És mondák Esdrásnak, a' törvény-tudónak, hogy elő-hozná a' Móses' törvényét, mellyet az Izráelnek Úra Istene adott.

40. Akkoron Esdrás Pap a' törvényt elő-hozván a' sokaság előtt mind férjfiak 's mind aszszonyi-állatok előtt, es mindenek előtt, a' kik megérthetik vala a' törvényt a' hetedik hónapnak újságában,

41. Olvasá az udvaron, melly a' Templomnak szent kapuja előtt vagyon, reggeltől fogva mind déliig, minden férjfiak és aszszonyi-állatok előtt, kik a' törvényre figyelmeznek vala.

42. Esdrás pedig a' törvény-tudó, fából való prédikálló-székben áll vala, mellyet tsináltak vala.

43. Ő mellette pedig: Mattitia és Skéma, Hananiás, Uriás, Hilkiás és Mahhaseás, jobbkeze felől állanak vala;

44. Bal felől pedig Pedája és Misael, Malkia, Kasuim, Kasabaáddana, Zakariás és Mésullám állanak vala.

45. Mikoron az egész sokaság előtt Esdrás a' könyvet venné, mindenek előtt leg-fellyebbvaló helyen ülvén;

46. Azután mind az ott állók előtt a' törvényt el-végezvén, Esdrás a' magasságos Úr Istent, a' Seregeknek hatalmas Istenét áldá.

47. És felele mind a' nép, Ámen! És kezeket ismét fel-emelvén a' földre borúlván, imádák az Urat.

48. Jósué-is, és Báni, és Serébia, Jámin, Hakúb, Sabbéthai, Hódia, Mahhaséa, Kélita, Hazaria, Józabád, Kanán, Pélája és a' több Léviták-is,

49. A' sokaságban tanítják vala az Úrnak törvényét, olvasván az Úrnak törvényét: és ki-ki elő-hozza vala azokat, mellyekkel az olvasás meg-értetnék.

50. Annakutánna a' Király' követe a' Törvény-tudó Esdrás Pappal, és a' Lévitákkal, kik a' népet tanítják vala, szóllván monda: ez a' nap szenteltetett az Úrnak, (sírnak vala pedig mindnyájan, mikor a' törvényt hallották vólna.)

51. És monda Esdrás: ki-menvén azért igen kövér étkeket egyetek, és édes italt igyatok; és azoknak, a' kiknek nintsen, küldjetek ajándékokat.

52. (Mert e' nap az Úrnak szentséges) és ne légyetek szomorúak; mert az Úr örömet adott tinéktek.

53. A' Léviták-is meg-hírdeték mindeneknek, mondván: Ez a' nap szent nap, ne szomorkodjatok!

54. És el-menének mindnyájan enni és inni, és jól lakni: és ajándékot küldeni azoknak, a' kiknek nem vala, hogy lakoznának: és igen örvendezének, a' mellyekre meg-tanittattanak vala.

55. És mindnyájan Jérusálembe gyülvén vigadozának az Izráelnek Urának Istenének rendelése szerént.

Esdrás' harmadik Könyvének vége.

ESDRÁS' MÁSODIK KÖNYVE,

MELLYET KÖZÖNSÉGESEN ESDRÁS' Negyedik Könyvének neveznek, melly sem a' 'Sidó, sem a' Görög nyelven nintsen.

I. RÉSZ.

1. Második Könyve Esdrás' Prófétának, Serája' fiának: ki Azária' fia, ki Hilkiás' fia, ki Sallúm' fia, ki Sádók' fia, ki Achitúb' fia:

2. Ki Amariás' fia, ki Hasária' fia, ki Mérájót' fia, ki Zérákia' fia, ki Huzzi' fia, ki Buki' fia, ki Abisua' fia, ki Finées' fia, ki Eleázár' fia.

3. Ki Áron' fia, ki Lévi' nemzetségéből-való vala, ki a' Médusoknak tartományokban rab vólt: Artaxerxesnek, Persák' Királlyának birodalmában.

4. Lőn azért az Úrnak beszéde én hozzám, mondván:

5. Menj-el, hírdesd az én népemnek az ő gonoszságát, és az ő fiainak álnokságokat, mellyeket én ellenem tselekedtenek, hogy megmondják az ő maradékoknak.

6. Hogy az ő elejeknek bűnök ő bennek megöregbültenek, kik én rólam el-felejtkezvén, idegen Isteneknek áldoztanak.

7. Avagy az Égyiptomnak földéből a' szolgálatnak házából nem én hoztam-é-ki őket? ők pedig ingerlettenek engemet, és az én tanátsimat meg-útálták.

8. Te azért a' te fejednek üstökét rázd-meg, és minden gonoszokat vess ő reájok; mert nem engedtenek az én törvényemnek, és a' nép még a' fenyítéket sem vészi.

9. Miglen szenvedném-el ezeket, kikkel ennyi jót tettem?

10. Sok Királyokat ő érettek el-vesztettem: Faraót az ő szolgáival, és minden ő seregit meg-vertem.

11. Nap-keleten ezeknek ortzájok elől minden pogányokat el-veszttettem, kik két tartománnyal vóltanak: a' Pogányokat, kik Tírusig és Sidonig vóltak, el-oszlattam, és azoknak minden ellenségeket meg-öltem.

12. Te azért szóllítsd-meg őket mondván: Ezt mondja az Úr.

13. Én titeket a' tengeren által-hoztalak, és abban néktek erős útzákat szerzettem: tinéktek Hadnagyúl adtam Mósest és Áron Papot.

14. Tinéktek tüznek oszlopával világosságot szerzettem, és köztetek nagy tsudákat tettem; ti pedig én rólam el-felejtkeztetek, azt mondja az Úr.

15. Ezt mondja a' Seregeknek Ura: a' fürjek tinéktek jegyül vóltanak: a' ti táborotok környül, úgymint sereggel, vóltak, mikoron ott zúgolódnátok.

16 És mikor az én nevemben a' ti ellenségteken győzedelmet nem vennétek; sőt még mostan-is zúgolódtok.

17. És hol vagynak a' ti veletek tett sok jótéteményim? nemde mikoron éheznétek a' pusztában, én hozzám kiáltátok-é?

18. Mondván: Miért hoztál minket e' pusztába? Hogy meg-ölnél minket? Jobb vólt vólna minékünk az Égyiptombélieknek szolgálnunk, hogy-nem mint e' pusztában meg-halnunk.

19. És meg-szánván titeket a' ti fohászkodástokért, a' Mannát adám tinéktek eledelül: Angyaloknak kenyerét ettétek.

20. Nemde mikor szomjúznátok, a' kő-szikrát nem meg-mettzém-é? és nem elégséges víz folyt-é? a' hévség ellen, mint a' fáknak leveleivel, bé-fedeztelek titeket.

21. Gazdag tartományokat adtam tinéktek: Kananéusokat, Perizéusokat, Filistéusokat a' ti ortzátok elől ki-üztem: mit tselekedjem többet ti veletek? Azt mondja az Úr.

22. Ezt mondja a' Mindenható Úr: a' pusztában, mikoron a' keserű kút-fejeknél vólnátok, szomjúhozván és szidalmazván az én nevemet,

23. Ti reátok a' káromlásért nem botsáttottam tüzet; hanem a' vízben fát vetvén a' forrásokat édesekké tettem.

24. Mit miveljek te veled Jákób? nem akartál engedni Júda! Egyéb nemzetséghez mégyek, és ő nékiek jelentem-meg az én nevemet, hogy az én törvényemet meg-őrizzék.

25. Miért hogy engemet el-hagytatok; én-is el-hagylak titeket: Mikoron én tőlem kegyelmet kértek; meg nem kegyelmezek.

26. Mikoron engemet segítségül hívtok, titeket én meg nem hallgatlak; mert a' ti kezeiteket vérbe fertéztettétek: és a' ti lábaitok gyorsan futnak a' gyilkosságra.

27. Nem engemet hagytatok-el; hanem ti magatokat, azt mondja az Úr. Ezt mondja a' Mindenható Úr:

28. Avagy nem kértelek-é én titeket, hordozván mint az atya fiait, és az anya leányit, és mint a' dajka az ő apró gyermetskéit.

29. Hogy énnékem népem lennétek, és én néktek Istentek; és lennétek énnékem fiaim, és én tinéktek atyátok?

30. Titeket úgy gyüjtöttelek egybe, mint a' Fias-tyúk az ő tsirkéit szárnyai alá; mostan pedig mit mivelnék ti veletek? el-vetlek titeket az én ortzám elől.

31. Mikoron áldozatot hozándotok énnékem, az én ortzámat el-fordítom előttetek; mert a' ti innepeteket, és új hóldotokat, és környül-metélkedésteket meg-vetettem.

32. Én az én szolgáimat, a' Prófétákat ti hozzátok küldöttem, kiket meg-fogván meg-öltetek: és azoknak véreket meg-kívánom, azt mondja az Úr.

33. Ezt mondja a' Mindenható Úr: a' ti házatok el-pusztúl; el hánylak titeket, mint a' szél a' pozdorját.

34. És fiaitok nem tenyészsznek; mert az én parantsolatimat hátra-hagyták, és tselekedtenek ollyat, melly az én szememem előtt gonosznak láttatik.

35. A' ti házatokat idegen népnek adom, kik

(h) jólle-

jóllehet nem hallottak; mindazáltal hiſznek: az én parantsolitimat meg-tselekeſzik; ha tsudát nem téſzek-is előttök.

36. Kik mikoron Prófétákat nem látnák-is; az ő álnokságokról meg-emlékeznek.

37. Bizonyságot téſzek a' jövendő népnek kegyelméről, kiknek kisdedi örömmel vígadoznak: kik engemet teſti ſzemmel nem látnak; mindazáltal lélekben el-hiſzik, a' mellyeket mondándok.

38. Moſtan pedig atyámfia! tekíntsed, melly nagy ditsőſség; és nézzed a' napkeletről *én hozzám* jövő népet!

39. Kiknek adom az Ábrahámnak, Iſáknak, Jákóbnak, Hoseásnak, Amósnak, Mikeásnak, Jóelnek, Abdiásnak, Jónásnak, Náhumnak, Habakuknak, Sófóniásnak, Aggéusnak, Zakariásnak, és Malakiásnak Fejedelemségét, ki az Úr' Angyalának-is hívattatott.

II. RÉSZ.

1 Ezt mondja az Úr: E' népet a' ſzolgálatból én hoztam vala ki, és az én ſzolgáim által, a' Próféták által parantsolatokat adtam vala ő-nékiek; kiket nem akarának hallgatni, hanem az én tanátsimat hijába-valókká tévék.

2. Az anya, a' ki ezeket ſzülte, ezt mondja nékiek: menjetek-el fiaim! Mert én özvegy és el-hagyattatott vagyok.

3. Titeket örömmel tartottalak vala fel; de tőletek ſiralommal és ſzomorúsággal váltam-meg: mert a' ti Uratok Iſtentek előtt vétkeztetek, és az ő ſzeme előtt gonoſzt tselekedtetek.

4. Moſtan pedig mit tselekedném ti veletek? Én özvegy, és el-hagyattatott vagyok: menjetek-el fiaim! és az Úrtól kérjetek irgalmasságot.

5. Én pedig tégedet óh atya! bizonyságúl hívlak, e' gyermekeknek annya ellen, kik az én teſtámentomomat nem akarák meg-tartani.

6. Hogy őket vesd gyalázatra, és az ő annyokat ragadományra; hogy nékiek nemzetek ne légyen.

7. El-oſzoljanak a' Pogányok között, azoknak nevek a' földről el-töröltetſék; mert az én ſzent esküvésemet meg-útálták.

8. Jaj tenéked Aſſur! ki melletted az álnokokat el-rejted; óh iſtentelen nemzetség! emlékezzél-meg róla, mit miveltem Sodomával és Gomorával.

9. Kiknek mezejek fenyő-viaſzos hantokkal és hamuval el-fedeztetve fekſzik illyenné téſzem azokat, kik énnékem nem engedtenek: így ſzólla' mindenható Úr.

10. Ezt parantsolja Esdrásnak az Úr: Hírdesd-meg e' népnek; hogy ő-nékik adom Jérusálemnek orſzágát, a' mellyet adandó valék Izráelnek.

11. Hogy azoknak ditsőſségeket el-véſzem, és ezeknek adom az örökké-való hajlékokat, mellyeket amazoknak kéſzítettem vala.

12. Életnek fájok léſzen ezeknek, igen drága jó illatú kenetek: ezeket ſem munka, ſem fáradozás nem bántja.

13. Menjetek-el, hogy el-veheſsétek: kérjétek ti magatokért, hogy kevés napig kéſſenek; kéſz immár az orſzág, vígyázzatok.

14. Hívjad bizonyságúl az Eget és a' földet; mert a' gonoſzt meg-rontottam, és jót teremtettem, a' mint élek én, azt mondja az Úr.

15. Anya! vedd hozzád a' te fiaidat: neveld-fel őket örömmel, miképpen a' galamb: erősítsd-meg azoknak lábaikat; mert tégedet válaſztottalak, azt mondja az Úr.

16. És a' halottakat fel-támaſztván az ő helyekből, a' koporsóból ki-hozom azokat; mert esmérem a' te nevedet Izráel!

17. Ne félj te! ki e' fiaknak annya vagy; mert válaſztottalak tégedet, azt mondja az Úr.

18. El-küldöm tenéked ſegítségedre az én ſzolgáimat, Esaiást, és Jerémiást: és a' kiknek tanátsokat ſzenteltem, és kéſzítettem tenéked; úgy mint külömb-külömb gyümöltsökkel megfüzettetett tizen-két fákat.

19. És annyi téjjel és mézzel folyó kút-fejeket, és hét nagy hegyeket ró sával, és liliommal bővölködőket, mellyekkel örömmel bé-töltöm a' te fiaidat.

20. Az özvegyet meg-ſzabadítsd, az árvának ügyét forgasd, a' ſzűkölködőnek adj: az árvát óltalmazd, a' mezítelent ruházd:

21. A' meg-romlottatt és erőtlent gyógyítsad, a' ſántát meg ne vesd: a' tsonkát óltalmazd, és a' vakot az én fényes világoſságomnak látására vigyed:

22. A' vén embert és gyermeket a' te kerítéſeden belől tartsad:

23. Halottakat, a' hol találándaſz, bé-takarván tsináld koporsóba; és az első ſzéket néked adom az én fel-támaſztásomban.

24. Tartsd veſzteg magadat, és nyúgodjál én ſzerelmes népem! mert a' te nyúgodalmad el-

jövendő.

25. Jó

25. Jó dajka! neveld a' te fiaidat, erősítsd-meg azoknak lábokat.

26. A' gyermekekben, kiket néked adtam egy-is el ne veszszen; mert azokat én a' te kezedből meg-kívánom.

27. De meg ne fáradj; mert mikor a' nyomorúságnak és gyötrődésnek napja el-jövénd, sírnak és szomorkodnak egyebek; te pedig vídám, és örömmel-bővölködő lészesz.

28. Irígylik a' Pogányok; de te ellened semmit nem tehetnek, azt mondja az Úr.

29. Az én kezeim meg-óltalmaznak tégedet, hogy a' te fiaid gyötrelmet ne érezzenek.

30. Vídám légy anya! a' te gyermekeddel; mert tégedet én meg-szabadítalak, azt mondja az Úr.

31. A' te el-alutt fiaidról emlékezzél-meg; mert én azokat a' földnek gyomrából ki-hozom, és irgalmasságot tselekeszem ő-vélek: mert irgalmas vagyok, úgymond a' Mindenható Isten.

32. Fogadd hozzád a' te gyermekidet, míglen el-mégyek, és irgalmasságot tselekeszem ő vélek; mert bővölködnek az én kút-fejeim, és az én kegyelmem soha el nem fogy.

33. Én Esdrás parantsolatot vettem vala az Úrtól a' Horeb' hegyén, hogy Jérusálembe mennék; de mikor ő hozzájok mennék, meg-vetének engemet, és az Úrnak parantsolatját nem vévék.

34. Annakokáért, mondom, tinéktek Pogányok! kik engedtek és értitek, várjátok a' tipásztortokat, ki tinéktek örök életet adándó; Mert közel vagyon, a' ki az utólsó időben el-jövendő vala.

35. Készek légyetek az ország' jutalmának el-vételére, mikoron az örökké-való világosság örök időkre fénylendik tinéktek.

36. Távoztassátok-el e' világnak árnyékát, vegyétek-el a' ti gyönyörűséges ditsőségteket: Én nyilván bizonyságot tészek az én Meg-tartómról.

37. Az ígért ajándékot el-vévén vídámok légyetek, hálákat adván annak, ki titeket a' mennyországra el-hívott.

38. No álljatok-meg, és nézzétek az Úrnak lakodalmára el-petsételtetteknek számokat.

39. A' kik e' világnak árnyékát el-változtatván, az Úrtól szép fényes ruhákat vettenek.

40. Óh Sion! a' tieidnek számokat végyed, és rekeszd-bé a' tieidet, kik fejér ruhákba öltöztenek, és az Úr' törvényinek tellyessen engedtenek.

41. A' te fiaidnak, kiket kívánsz vala, számok tellyes. Kérjed az Urat, kinél vagyon a' birodalom, hogy meg-szenteltessék a' te néped, ki eleitől fogva hívattatott.

42. Én Esdrás láték a' Sionnak hegyén nagy sereget, kit meg nem számlálhatok vala, kik mindnyájan énekekkel az Urat dítsérik vala.

43. Kik között vala egy magas ifjú, ki a'többit mind fellyül-haladja vala: ki mindeniknek fejekbe Koronákat tészen vala, és annál inkább magasztaltatik vala; én pedig tsudálom vala.

44. Akkoron meg-kérdvén egy Angyalt, mondék: Kitsodák ezek Uram?

45. Ki felelvén énnékem, monda: Ezek azok, kik a' halandó ruhát le-vetvén halhatatlant öltöztenek-fel, és az Istennek nevéről vallást tévén, mostan koronáztatnak-meg, és vészik a' jutalmat.

46. Ismét mondék az Angyalnak: Kitsoda amaz ifjú, ki a' Koronákat fejekbe tészi, és a' kezekbe pálmákat ád?

47. Ki felelvén monda énnékem: Az az Istennek fia, kiről az ő életekben vallást tettenek.

48. Mikoron annakokáért kezdettem vólna azokat magasztalni, kik az Úrnak neve mellett erősen meg-állottanak; meg-hagyá énnékem az Angyal: menjj el, mond-meg az én népemnek, minémű és melly tsudálatos dolgait láttad az Úr' Istennek!

III. RÉSZ.

1 A' Város' romlásának harmintzadik esztendejében, mikoron Babiloniában vólnék; az én ágyas-házamban fektemben meg-háborodám, és az én gondolatim az én elmémet elboríták.

2. Mert látom vala a' Sionnak pusztulását, és Babiloniában lévőknek sokaságát.

3. Annakokáért az én lelkem mikor igen meg-háborodott vólna; kezdém félelmes beszédekkel meg-szóllítani az Urat.

4. Mondván: Uram Isten! te a' te ígéddel a' földet eleitől fogva egyedül erősítetted, és abban népet szerzettél.

5. Te adtál Ádámnak hólt testet, (mert az-is a' te kezeidnek munkája,) és mikor abba éltetői lelket adtál vólna, te előtted élővé lőn.

6. Te őtet Paraditsomba bé-vivén, mellyet a' te jobb-kezed ültetett vala, minekelőtte az e' földre jőne.

7. Parantsolád ő-néki, hogy a' te útadat szeretné; de azt által-hágá. Annakokáért őtet, és az ő maradékit halálra ítéléd.

8 Ekképpen minekutánna sok Pogányok, nem-

zetségek, népek, és számtalan nemzetek el-szaporodtak vólna, egygyenként minden nemzet az ő akaratja szerént jára, és tselekedvén azt, a' mi a' te szemeid előtt gonosznak láttatik, meg-útálák a' te parantsolatidat.

9. Annakokáért idő-jártában e' földnek lakóira özön-vizet hozál, mellyel el-veszted őket.

10. És kiváltképpen mindenikre jöve, mint Ádámra a' halál, úgy ezekre az víz-özön.

11. Egygyet pedig ő bennek meg-tartál, Nóét az ő háza-népével, honnét minden igazak *vagynak.*

12. Mikor pedig e' földnek lakói igen sok fiakkal meg-kezdettek vólna sokasúlni, honnét e' népek és sok nemzetségek szaporodának; mikoron ismét az istentelenséget amaz elsőknél fellyebb kezdették vólna gyakorlani:

13. Mikoron azok hamissan tselekednének te előtted; ő közzülök magadnak választál egy embert, kinek neve Ábrahám.

14. És szeretvén őtet, egyedül ő-néki mutatád-meg a' te akaratodat.

15. És szerzél ő-véle örökké-való frigyet, ezt mondván ő-néki: hogy az ő magvát soha te el nem hagyod.

16. Annakokáért adád ő néki I'sákot, I'sáknak pedig Jákóbot és E'saut; kik közzül választván Jákóbot, minekutánna E'saut el-szakasztád tőle, Jákób igen meg-sokasodék.

17. És mikor az Égyiptomból meg-szabadított magvát a' Sina' hegyére hoztad vólna;

18. Az Egeket meg-indítván a' földet megrázád, a' földnek kerekségét meg-mozgatád, a' mélységeket meg-reszkettetéd, és e' világot meg-háborítád.

19. És a' te ditsőségednek tüze, föld-indúlása, és szeles és hideg köde, négy-felé elől kimenvén, törvényt adál a' Jákób' magvának, és az Izráel' nemzetinek, hogy azt szorgalmatosan meg-tartanák.

20. De nem vőd-el ő-tőlök a' gonosz szívet, hogy ő bennek a' te törvényed gyümöltsöt teremhetne.

21. Mert a' gonosz szívet elsőben Ádám hordozá, miólta a' törvény' által-hágásától meggyőzetteték; és mindnyájan azok-is, kik ő-tőle születtenek.

22. És meg-maradandó lőn az erőtlenség, és az erőtlenségnek törvénye igen gonosz gyökérrel ragadván a' népek' szívéhez, mellyben, a' jóság el-távozván, tsak a' gonoszság marada-meg.

23. Mikoron pedig idő-forgásában az esztendők bé-töltenek vólna, mellyekben magadnak támasztál egy szolgát, kinek Dávid vala neve;

24. Meg-parantsolád néki, hogy a' te nevednek várost rakván, ott teneked temjénnel és áldozatokkal áldoznának.

25. Melly mikoron sok esztendeig lett vólna; tégedet a' városnak lakói el-hagyának,

26. Szintén úgy tselekedvén, mint Ádám tselekedett vala, és minden ő nemzete; és ők-is gyonosz szívvel tselekedének.

27. Annakokáért a' te városodat adád a' te ellenségidnek kezekbe.

28. Avagy pedig jobban tselekednek-é Babiloniának lakói, hogy ezokáért uralkodjanak Sionon?

29. Mert miólta ide jöttem, meg-számlálhatatlan istentelenséget láttam, és e' harmintz esztendőkben sok bünösöket látott az én lelkem.

30. Azokáért el-fáradt az én szívem; mert látom miképpen el-szenveded a' bünösöket, és az istentelenül tselekedőknek kedvezsz: Elveszted pedig a' te népedet, meg tartván a' te ellenségidet, mellyet meg nem jelentettél vala.

31. Semmi oka nem jut énnékem eszembe, ez útnak miért kelljen mozdíthatatlannak lenni; mert Babilon Sionnál vallyon 's jobban tselekeszik-é?

32. Avagy Izráel' kivül egyéb nemzetség esmért-é meg-tégedet? Avagy mitsoda nemzetek hittenek a' te szövetségednek úgy, miképpen tselekedett e' Jákób?

33. Mindazáltal ezeknek jutalmok nintsen meg, és munkájoknak nem vólt haszna; A' Pogányok között pedig valamelly felé jártam, láttam azokat bővölködni; noha a' te parantsolatodról meg sem emlékeznek.

34. Mostan azért vesd sontba a' mi álnokságinkat az egyebekével, kik e' világon laknak: bizonyára a' te nevednek emlékezeti sohól nem találtatik, hanem tsak Izráelben.

35. Vallyon 's mikor nem vétkeztenek te előtted, kik e' földön laknak? avagy mellyik nemzetség tartotta úgy meg a' te parantsolatidat?

36. Ezeket nevezet szerént meg-tapasztalhatod, hogy a' te parantsolatidat meg-tartották; a' Pogányokat pediglen nem találod.

IV. RÉSZ.

1 Felelvén pedig énnékem az én hozzám botsáttatott Angyal, kinek neve Uriel,

2. Monda énnékem: tehát felette igen fáradoz a' te elméd, hogy e' világon a' felséges Istennek útait meg akarod fogni? Kinek mikoron én mondottam vólna, úgy szerelmes Uram!

3. Felelvén az énnékem monda: el-küldettem én, hogy három útat mutassak-meg néked, és három hasonlatosságot vessek te elődbe.

4. Mellyeknek ha egygyikét meg-magyarázándod; én-is viszontag meg-mutatom néked az útat, mellyet kívánsz meg-latni: És megmutatom tenéked honnét légyen az embereknek gonosz szívek.

5. Mikoron pedig mondottam vólna: mondmeg Uram! monda énnékem: Menj-el, mérdmeg a' tűznek nehézségét, mellyet mondj-meg osztán nékem; avagy mérd-meg a' szélnek fúvását; avagy az el-múlt napot vondd viszsza énnékem.

6. Akkoron én felelvén és mondván: vallyon a' halandó emberek közzűl kitsoda tselekedhetné azokat, a' mellyekről engemet kérdezsz?

7. Monda énnékem: ha ezt kérdeném tetőled: mennyi lakó-helyek vagynak a' tengernek mélységében, avagy hány erek vagynak a' legalsó mélységben, avagy a' ki-terjesztetett Egekben mennyi erek vagynak, avagy a' mennyei lakó-helynek minémű kapui vagynak?

8. Talám azt mondanád énnékem: a' mélységekbe alá nem mentem, és még a' koporsóba sem szállottam; soha oda fel az égbe sem hágtam.

9. Mostan pedig egyébről semmiről nem kérdesztelek, hanem tsak a' tűzről, szélről, 's a' napról, kin által-mentél; mellyekről mindazon által el nem választathatol, és azokról énnékem nem felelsz.

10. Annakutánna monda énnékem: te, a' mellyek tieid, és te veled egygyütt forognak, nem tudhatod-meg;

11. A' magasságban lakónak pedig útát, miképpen foghatná-meg a' te elméd? vagy a' ki vűl meg-veszett világtól-is a' romlást mimódon érthetné-meg, melly én előttem nyilván vagyon?

12. Mikoron pedig én mondanám: jobb vólt vólna minékünk, nem születtetnünk, hogy nem mint még-is az istentelenek között élnünk és szenvednünk; és ezeket nem érteni.

13. Felele énnékem mondván: Mentem vala egyszer egy lapátz helyen-való erdőre, hól a' fák tanátsot tartottanak vala mondván:

14 No menjünk-el, és hadakozzunk a' tenger ellen, hogy el-menjen mi előttünk, és tsináljunk mi magunknak más erdőket. Hasonlatosképpen a' tengernek habjai-is tanátsot tartának mondván:

15. No menjünk-fel, és végyük meg a' mezei erdőt, hogy mi magunknak ott-is helyet verjünk.

16. De hijába lőn az erdő tanátsa; mert a' tűz reá jövén meg emészté azt.

17. Hasonlátosképpen a' tenger' habjainak tanátsa; mert a' föveny ellene állván nem botsátá-ki azokat.

18. Ha azert ezeknek bírája vólnál; mellyiket mentenéd elébb-meg, avagy mellyiket kárhoztatnád?

19. Kinek én felelvén mondék: Bizonyára hijába-való tanátsot tartottanak vólt; mert az erdőknek a' föld adattatot: és a' tengernek helye arra-való, hogy annak habjait hordozza.

20. És az énnékem monda: igazán tőd az ítéletet; és miért nem szabod e' te ítéletedet te magadra?

21. Mert miképpen a' föld az erdőnek adattatott, és a' tengernek helye az ő habjainak: így a' földnek lakói, mellyek e' földön vagynak, tsak azokat érthetik-meg; a' mennyeiek pedig *azokat*, mellyek az Egeknek magasságiban vagynak.

22. Akkoron felelvén mondék: Kérlek, Uram! tégedet, adattassék énnékem értelemre-való elme.

23. Mert nem vólt szándékom tégedet a' magasságban-való dolgokrol kérdeni; hanem azokról, mellyek mi rajtunk naponként által mennek: mi légyen az oka, hogy a' Pogányoknak gyalázatúl adattassék Izráel: és a' melly népet szerettél, az Istentelen nemzetségnek adattatott? a' mi atyáinknak törvénye miért veszett-el, és a' meg-irattatott rendeléses sohol nintsenek?

24. Mi e' világbol, mint a' sáskák, el-veszünk, és a' mi életünk álmélkodásra és rettegésre adattatott; mintha méltatlanok vólnánk irgalmasságot találni.

25. Ismét mit tselekedszik az ő nevével, a' mellyről hívattatunk? Ezekről kérdesztelek.

26. Felele pedig az énnékem, mondván: Mivelhogy felette igen tudakozol, és gyakorta tsudálkozol, hogy illyen hamar el-múlik e' világ;

27. Bizonyára nem foghatja meg e' világ, hogy el-végye azokat, mellyek a' jövendő időre az igazaknak ígértettenek; mert a' világ hamisággal és erőtlenséggel tellyes.

28 Azokat pedig, a' mellyekről kérdezsz, megbeszéllem: mert el-vétetett a' gonosz; de még annak romlása el nem jött.

29. Ha annakokáért el nem vész, a' mi bévettetett, és helyéről el nem mégyen, a' hol a' gonosz vettetett; nem terem ott jó, ha el-vettetik-is.

30. Mert az Ádámnak szívébe eleitől fogva gonosz mag vettetett; és mind ez ideig mennyi istentelenséget nemzett, és ez után-is nemz, mind addig, míg a' szérőre hordatik.

31. Immár pedig te magadban ítéld-meg: a' gonosz mag az istentelenségnek mennyi gabonáját termette.

32. Mikoron azért a' búza-fejek, mellyek számtalanak le-arattatnak; akkoron először melly igen nagy rakásal lésznek a' szérőn.

33. Mikoron pedig felelnék, mondván: mimódon és mikor lésznek ezek? miért kevesek és gonoszok a' mi esztendeink?

34. A' felelvén monda énnékem: Te hírtelenkedvén ne igyekezzél fellyebb-való lenni a' magasságbéli Istennél; (mert ő nálánál fellyebbvaló lenni híjába sietnél,) mert a' te igyekezeted felettéb-való.

35. Nem de mikor erről az igazak az ő hajlékokban kérdezkedtenek, mondván: meddig lésznek az én reménységem? mikor jő-el a' mi szérünknek és jutalmunknak gyümöltse?

36. Felelvén erre Jerémiel Archangyal, monda: mikoron a' ti magátoknak száma bé-tellyesedik.

37. Mert a' ki fontba vetette az időt, és mértékkel meg-mérte, és az időket szorgalmatosan meg-számlálta, ez nem indít semmit, sem nem tselekeszik; miglen az el-rendeltt mérték bé-tellyesedik.

38. Akkoron én felelék, mondván: óh Uram Isten! de mi-is mind teli vagyunk álnoksággal.

39. Lásd-meg, kérlek, nétalám mi érettünk nem tellyesedik bé az igazaknak számok, a' földön lakóknak bűnéért?

40. Felelvén pedig az, monda: menny-el, a' terhes aszszonyi-állatot kérd-meg; ha a' kilentz hónap el-telvén, az ő méhe még-is tovább megtarthatná-é a' magzatot?

41. És mikor én mondám: Nem lehet Uram! monda az *énnékem*: a' koporsóban a' halottaknak hajlékok az aszszonyi-állat méhéhez hasonlatosok.

42. Mert miképpen a' gyermek szülő sieti a' szülésnek szükségét le-tenni; úgy ezek-is az ő benne valókat sietik meg-adni.

43 Immár néked meg-mutattattak azok, mellyeket eleitől fogva akarsz vala meg-tudni.

44. Én pedig szóllván mondék: ha a' te szemeid előtt kegyelmet találtam: ha lehet: ha méltó vagyok reá;

45. Mutasd meg énnékem, ha többek-é a' következendők még, hogy nem mint az el-múltak: avagy többek-é az el-múltak, hogy nem mint az jövendők?

46. Mitsoda múlt légyen; el-tudom: mitsoda leéndő légyen pedig; nem tudom.

47. Akkoron az énnnékem monda: állj jobb felől, és e' dolgot hasonlatossággal meg-mutatom tenéked.

48. Oda állván azért látám, hogy imé egy égő kementze múlék-el én előlem; Lőn pedig, mikor az el-múlandó lángot láttam vólna; imé a' füstje meg-maradott vala.

49. Azután én élőttem vízzel tellyes köd által-ménvén, nagy zúgásal zápor esőt botsáta: és mikor az esőnek zúgása el-múlt vólna; abból az esőnek tsepei meg-maradának.

50. És monda az énnékem: gondold-meg magadban, miképpen az eső a' tsepedékeknél és a' tűz a' füstnél fellyebb bővölködék; azonképen az el-multaknak mértéke bővebb; a' mellyek pedig jövendők, a' tsepekhez, es füsthöz hasonlók.

51. Annakókáért én könyörögvén mondék: Vallyon 's véled-é, ha én élek a' napokig? És mitsoda lészen azokon a' napokon? A' pedig felelvén monda énnékem:

52. A' jegyeknek, mellyekről engemet kérdesz, egy részét néked meg-jelentem; hogy pedig a' te életedről szólljak, azért nem küldettem: nem tudom.

V. RÉSZ.

1 A' jegyekre azért a' mi néz; imé el-jőnek a' napok, mellyekben e' földnek lakói nagy gazdagságban találtatnak: de a' föld szűkös lészen hit nélkül, mivelhogy az igazságnak úta el-rejtetett lészen.

2. És

2. És a' hamisság fellyebb meg-sokasúl, hogy nem mint mostan látod, avagy régen lenni hallottad-is.

3. És lészen mindjárást e' napoknak kezdetiben e' tartomány, mellyet mostan uralkodni látsz, pusztán marad.

4. Mert ha a' magasságbéli Isten életedet halasztja, harmadik trombita után meg-látod; hogy a' fényes Nap éjjel hírtelenséggel meg-világosúl, és a' Hóld nappal.

5. És a' fából úgymint vér tsepeg, és a' kövek szóllnak, a' népek meg-indúlnak.

6. Mikoron uralkodni fogsz, a' kit mostan a' földnek lakói nem reménylenek, és a' repdeső szárnyas állatok el-kőltöznek;

7. A' Sodomának tengere pedig a' halakat ki-hánnya, és éjjel szóll, mellyet sokan nem tudnak, úgy-annyira, hogy az ő szavát mindnyájan meg-hallják:

8. És sok helyek el-pusztúlnak, mint mikor gyakorta tűz támad: még a' mezei vadak-is elköltöznek: és a' havi-folyásban betegeskedő aszszonyi-állatok oktalan tsudákat szülnek,

9. Mintha az édes vizekben sósokat találnának; akképpen minden barátságos emberek egymás között hartzolnak, és akkoron az éfzes ember el-rejtezik, és az értelmes el vonja magát, mint az ő titkos házában el-rejtetett ember.

10. És sokaktól kereftetvén meg-nem találtatik; de a' hamis és mértékletlen e' földön meg-sokasúl,

11. El-annyira, hogyha egygyik tartományban lakók más tartománybélieket meg-kérdenek, mondván: nem ment-é ti hozzátok valami igazság szerető ember, a' ki igazán tselekedett vólna? ezt amazok tagadják.

12. Annakokáért lészen ez időben, hogy noha reménységek lészen az embereknek; mindazáltal nem nyerhetnek-meg semmit: noha munkálkodnak; de az ő útok nem lészen szerentsés.

13. E' jegyeket hogy tenéked meg-mondanám, hagyva vagyon énnékem: de ha ismét könyörögvén és sírván, a' mint mostan tselekedtél, hét napig böjtöléndesz, még ezeknélis nagyobbakat hallasz.

14. Mikorón pedig én fel-serkentem vólna, az én testem igen meg-ártózék; és az én elmém annyira meg-fárada, hogy ugyan el-szakadoznék.

15. Annakokáért fogván engem' az Angyal, a' ki el-jött vala, és meg-szóllított vala engemet, meg-erősíte engemet, és lábamra állata.

16. Lőn pedig második éjjel, hogy Sealtiel, a' népnek Fejedelme én hozzám jövén mondaná énnékem: hól vóltál? és a' te ortzád miért szomorú?

17. Avagy nem tudod-é, hogy Izráel az ő rabságából-való haza-jövetelének tartományában te reád bízattatott?

18. Kelj-fel azért, egyél, és ne hagy el minket, mint a' pásztor az ő nyáját a' farkasoknak, a' gonoszoknak kezekben.

19. Kinek mondék: menj-el én tőlem, és közel ne jöjj hozzám; szót fogadván azért, a' mint mondottam vala, el-méne én tőlem.

20. Én pedig hét napig böjtölék, sírván és zokogván, a' miképpen énnékem Uriel Angyal parantsolta vala.

21. És lőn heted' nap után, mikoron az én szívemnek gondolati engemet erőssen szorongatnának;

22. Hogy az én elmém bőltseségnek lelkét venné, és ismét kezdenék a' Magasságbéli előtt beszédeket szóllni, mondván:

23. Uram Isten! a' földnek minden erdei közzül, és annak minden fái közzül egy szőlőt választottál.

24. És e' föld' kerekségének minden tartományiból választottál egy barlangot: és e' földnek minden virági közzül választottál egy liliomot:

25. És a' tengernek minden mélységi közzül választottál magadnak egy tellyes folyást: és minden épített városok közzül tennen magadnak Siont választád.

26. És minden teremtett repülő állatok közzül magadnak nevezet szerént választottál egy galambot: és minden teremtett barmok közzül vettél magadnak egy juhot.

27. És minden meg-sokasúlt nép közzül egy népet szerzél magadnak: és mindenek között egy meg-próbáltatott törvényt adál a' te szerelmes népednek.

28. Mostan pedig Uram! ez egygyet miért adtad sokaknak? ez egy gyökérre miért raktál idegen fákat, és a' te egygyetskédet miért oszlattad-el a' sokak között?

29. És őtet azok tapodják, kik a' te ígéretednek nem hisznek.

30. Mert ha a' te népedet valami módon gyűlölted; a' tennen kezeddel kellett vólna megsanyargatni.

31. Lőn

31. Lőn pedig, mikoron én e' beszédet mondottam vólna, hogy az én hozzám botsáttatott Angyal, a' ki az el-múlt éjjel-is én hozzám jött vala,

32. Mondaná énnékem: Hallgass engemet, és oktatlak tégedet: figyelmezzél *beszédemre*, és a' kérdésnél többeket mondok-meg néked.

33. Mikoron pedig én mondottam vólna: szóllj Uram! monda az énnékem: a' te elméd Izráelért igen messze távozik tőled? vagy sellyebb szereted-é te őtet annál, a' ki azt teremtette?

34. Mondék én: Nem Uram! de bánatomból szóllék így; mert engemet az én gondolatim minden órában gyötrenek, holott a' magasságos Istennek útait kívánnám tudni, és az ő ítéletinek valami részéről tudakozni.

35. Akkoron monda énnékem: nem lehet Én-is: miért Uram? miért születtettem hát? avagy az én anyámnak méhe miért nem lett énnékem koporsó helyett? hogy ne látnám a' Jákóbnak nyomorúságát, és az Izráel' nemzetségének fáradozását.

36. Ki monda ennékem; számláld-meg énnékem, a' mellyek még nem vóltanak; gyüjtsd öszve énnékem a' széllel el-oszlott tsepeket, és a' meg-száradott virágokat tedd zöldekké.

37. És énnékem a' bé-zárattatott barlangokat meg-nyitván hozd-ki azokból a' szeleket; mutasd-meg énnékem a' szélnek ábrázatját; és akkoron meg-mutatom tenéked e' nyavalyának okát, a' mellyet akarsz látni.

38. Kinek én mondék: Uram Isten! vallyon 's kitsoda az, a' ki ezeket meg-tudhatná; hanem tsak a' kinek emberekkel nintsen lakása?

39. Én pedig tudatlan, miképpen tudnék azokról szóllni, a' mellyekről engemet kérdél?

40. Annakokáért monda énnékem: miképpen e' meg-mondott dolgokban egygyet nem tselekedhetél; akképen az én ítéletemet meg-nem visgálhatod: avagy a' szeretetnek tselekedetit, mellyeket az én népemnek ígértem, hogy ő-vélek végezetre tselekeszem.

41. Kinek én mondék: De ímé Uram! te azokhoz vagy közel, a' kik végezetre léfznek: 'S tehát mit tselekefznek azok, a' kik mi előttünk vóltanak, avagy a' kik mi utánnunk léfznek?

42. És ő monda énnékem: A' Koronához hasonlóvá tettem az én ítéletemet: miképpen az utólsók nem késedelmesek; azonképpen az elsőknek gyorsasága semmi.

43. Akkoron én felelvén monddék; Avagy azokat, kik vóltanak, kik mostan vagynak, avagy a' kik ezután leendők, nem teremthetted vólna-é egyszer'smind, hogy a' te ítéletedet annál hamarébb meg-mutadnád?

44. A' pedig felelvén monda énnékem: a' teremtett állat az ő teremtője előtt nem siethet, e' világ sem bírhatná egyszer'smind el azokat, a' kik teremtendők vóltanak.

45. Kinek én mondék: a' miképpen mondád a' te szolgádnak, hogy te életnek adója lévén, a' te tőled egyszer teremtetett állatoknak életet adtál, és plántáltad a' teremtett állatot; *úgy* mostan-is egyszer'smind ha jelen vólnának-is, el-hordozná a' te gondviselésed.

46. Akkoron monda énnékem: kérd-meg az aszszonyi-állatnak méhét, mondván néki: ha szülsz; miért hogy idő múlva tselekeszed ezt? és kérjed őtet; hogy egyszer'smind tizet szüljön.

47. Mikoron én mondám: Bizonyára nem mivelheti külömben, hanem tsak idő múlva.

48. Felele az: Én-is a' földet, úgymint méhül rendeltem azoknak idő múlva-való születeésekre, a' kik fogantattanak a' földön.

49. Mert miképpen az nem szül tíz gyermekeket; én-is az én tőlem teremtetett világot úgy rendeltem.

50. Akkoron meg-kérdém, mondván: Miért hogy immár énnékem útat nyitottál, szóllok te előtted; mert ímé a' mi anyánk, a' kit énnékem még ifjúnak lenni mondál, immár a' vénséghez közelgetett.

51. A' pedig énnékem felelvén: monda: kérd-meg a' szülő aszszonyi-állatot, hogy mondja-meg néked.

52. És mond' ezt: Miért hogy a' kiket mostan szülsz, nem egygyenlők az elsőkkel, hanem kisebbek állapattal?

53. Mert az azt kezdi mondani tenéked: némellyek az ifjúságnak erejében születtenek, némellyek a' vénségnek idején; mert a' természet meg-fogyatkozott erejében.

54. Gondold-meg te-is, hogy ti kisebb állapatúak vagytok a' ti előttetek valóknál: és a' ti utánnatok leendők kisebbek léfznek ti nálatoknál; mivelhogy immár a' teremtett állatok meg-vénhednek, és az ifjúságnak ereje elmúlik.

55. Én-is mondék: Kérlek Uram tégedet! ha a' te szemeid előtt kegyelmet találtam; mutasd-meg a' te szolgádnak, ki által látogatod-meg a' te teremtett állatidat?

VI. RÉSZ.

VI. RÉSZ.

1 Akkor az monda énnékem föld' kerekségének kezdetitől fogva; sőt minekelőtte az időnek folyási nem állanának, és minekelőtte a' ſzeleknek ſeregi nem fújnának:

2. Minekelőtte a' mennydörgésnek ſzelei zengedeznének, minekelőtte a' villámásnak fényeſségi tündöklenének, minekelőtte Paraditsomnak fundamentomi fel-vettetnének:

3. Minekelőtte a' ſzép virágok láttatnának, minekelőtte lennének hatalmaſságok: minekelőtte az Angyaloknak meg-ſzámlálhatatlan ſeregi lennének:

4. Minekelőtte az Egeknek magas helyei felemeltetnének, és minekelőtte az Egeknek mértéki nevezet ſzerént meg-határoztatnának, és minekelőtte Sionban a' kementzék bé-gyújtatván égnének:

5. Minekelőtte a' jelen-való eſztendőkről tudakoznának, és minekelőtte én tőlem el-idegenednének a' moſtan vétkezőknek találmányok: és külön meg-petsételtetnének, a' kik a' hitnek kintsét ſzerzették;

6. Immár akkor meg-gondoltam vala: mindenek egyedül én általam lettenek, és nem más által: és azoknak végek én általam, nem más által rendeltettek.

7. Mikoron pedig ſzóllván mondanám: az időknek mitsoda válaſztások léſzen? avagy mikor léſzen az elsőnek vége, és a' következendőnek kezdeti?

8. Monda énnékem: az Ábrahámnak idejétől fogva J'sáknak idejéig, mikoron ő-tőle É'sau és Jákób ſzülettetvén, a' Jákóbnak keze eleitől fogva É'sáunak ſarkát tartaná:

9. Miképpen az időnek vége vólt az É'sau' ſarka; azonképpen a' következendőnek kezdeti a' Jákóbnak keze.

10. A' ſark és kéz között többet ne kérdezz, óh Esdra!

11. Én pedig ſzóllván mondék? Uram Iſten! ha kegyelmet találtam a te ſzemeid előtt:

12. Kérlek, mutaſd-meg a' te ſzolgádnak a' te jegyeidnek végét, mellyeknek valami réſzét ez el-múlt éjjel énnekem meg-mutatád.

13. És felelvén ő monda énnékem: kelj-fel, állj a' te lábaidra, és zengésnek igen nagy ſzavát hallod.

14. Is néminémű indúlás léſzen; jóllehet a' hely, a' mellyben állaſz, meg nem indúl.

15. Annakokáért, mikoron ſzólland, meg ne rémülj; mert a' végezetről-való beſzéd mind a' földnek fundamentomától meg-értetik.

16. És e' beſzédeken meg-reſzket, és meg-indúl; mert tudja ennek ſzükséges meg-lételit, hogy azoknak végek el-változzék.

17. Lőn pedig ezeket hallván, mikoron lábamra állottam vólna, ſzózatot hallék, mellynek hangoſsága haſonló vala nagy ſok vizek' zúgásához,

18. Mondván: Imé el-jőnek a' napok, és léſzen, mikoron el-kezdek közelgetni, hogy e' földnek lakóit meg-látogaſsam:

19. És mikoron büntetni fogom azokat, kik az ő hamiſságokkal hamiſsan ártottanak; minekutánna bé-telik a' Sionnak alázatoſsága.

20. Mikoron meg-nyilatkozik az idő, melly el-kezd múlni, illen jegyet teſzek: Az ég előtt könyvek nyilatkoznak-meg, úgy annyira, hogy mindenek láſsanak.

21. És az eſztendős gyermekek ſzóllanak, és a' terhes aſzſzonyi állatok három és négy hónapi idétlen gyermekeket ſzülnek; kik élnek és fel támaſztatnak.

22. És hírtelenséggel a' maggal bé-vettetett helyek üresek léſznek, és a' rakott tár-házakis üresen találtatnak:

23. És a' hangos trombita zengedez, mellyet hallván mindenek el-rettennek.

24. És léſzen az időben, hogy a' barátságos emberek egygyik a' máſikra hartzol, mint az ellenség, úgy annyira; hogy ezek miatt megrettenvén a' föld, a' forrásoknak erei meg-álljanak, és három óráig ne follyanak.

25. Akkoron léſzen: hogy valaki meg-marad mind ezekből, mellyeket néked meg-mondék; az meg-tartaſsék, és az én idvezítésemet, és a' ti időtöknek végét meg láſsa.

26. És a' fel-vétetett emberek, kik az ő ſzületésektől fogva halált nem kóſtoltanak, meglláſsák: és e' föld-lakóinak ſzívek el-változik, és más elmére fordúl.

27. Mert el-töröltetik a' gonoſz, és el-óltatik az álnokság.

28. És a' romlandóság meg-győzettetvén, virágozik a' hit: és meg-mutattatik az igazság, melly ennyi időtől fogva gyümöltstelen vala.

29. Lőn pedig, mikoron meg-ſzólléttott vólna engemet; én valami kevéſsé ſzememet vetém arra, a' ki előtt állok vala.

30. Annakokáért monda énnékem: ezeket el-jövén meg-mutatom tenéked e' következendő éjjelnek idején.

31. Ha azért ismét böjtölvén hét napig újjonnan kérdendesz engemet; ismét ennél nagyobbakat jelentek-meg tenéked, a' melly napon hallándom.

32. Mert a' te szód a' magasságbéli Istentől meg-hallgattatott: Látta az erős Isten a' te igaz tanátsodat, és meg tekintette ifjúságodtól fogvan-való tisztaságodat.

33. Annakokáért el-küldött engemet, hogy mind ezeket meg-mutatván, néked meg-mondanám: Légy bátorságban, bízzál, és ne félj!

34. De mint ezelőtt-való időkben tselekedtél; sietséggel ne gondolj hijába-való dolgokat, hogy a' sietség miatt az időknek tudásától el ne tevelyedjél.

35. Annakokáért lőn, hogy ismétlen sirnék, és hét napig böjtölnék, akarván bé-tölteni a' három heteket, mellyeket énnékem hagyattanak vala.

36. Lőn pedig nyóltzadik éjjel, hogy az én elmém magamban ismét meg-háborodván, kezdenék a' magasságbéli Isten előtt szóllani.

37. (Mert az én lelkem igen gerjedez vala, és az én elmém igen gyötrődik vala.)

38. És ezt mondanám: Uram! tsak egyedül te szóllottál a' kezdetben a' teremtésnek első napján-is, mondván: Légyen Ég és föld, és a' te igéddel a' dolog véghez ment.

39. És mikoron a' lélek vólna ott, a' hol setétségek valának, és hallgatás vala, még az emberi szónak zengését te nem szerzetted vala.

40. Akkoron parantsolád, hogy a' te kintseidből fénylő világosság támadna, hogy a' te munkád ki-tettszenék.

41. Te másod' napon a' ki-terjedett eget teremtéd: és parantsolád ő-néki, hogy válaszstást és oszlást tenne a' vizek között, hogy azoknak egygyik része oda fel-menne; másik része pedig itt alatt maradna.

42. Te parantsolád harmad' napon a' vizeknek, hogy e' földnek hetedik részére gyulnének; annak pedig hat részét szárazon tartád, hogy lennének azok közzül ollyak, mellyek az Istentől teremtetett magokat szolgáltatnák, minekutánna meg-szántatnak.

43. Mert mikoron a' te szádból az ige származnék; mindjáráft lészen vala az alkotmány.

44. Annakokáert mindjáráft lőn gyümöltsöknek soksága, kostolásoknak sok-féle gyönyörüsége, és követhetetlen szinü virágok, és megvisgálhatatlan szagú állatok; Ezek harmad' napon lőnek.

45. Te parantsolád negyed' napon lenni a' fényes Napot, és világozó Hóldat, és szépen rendeltetett tsillagokat,

46. Hagyván nékik; hogy szolgálnának az embernek, ki teremtendő vala.

47. Te mondád ötödik napon a' föld' hetedik részének, a' hol a' víz öszve-gyültt vala; hogy élő állatokat teremtenének, repülő állatokat és halakat; és akképpen lőn.

48. A' néma és lélek nélkül-való víz, Istennek parantsolatjából élő lelkes állatokat hozvala; hogy a' te tsudálatos dolgaidat ezekből a' nemzetségek beszéllenék

49. Akkoron pedig meg-tartál két élő lelkes állatokat, mellyeknek egygyiket Behemótnak, másikat Leviátánnak nevezéd:

50. És azokat-egymástól el-választád; mert a' hetedik rész, a' hol a' víz öszve gyúlt vala, azokat egygyütt bé nem foghatja vala.

51. Annakokáért a' Behemótnak azt a' részt adád, melly harmad' napon meg-száradott vala, hogy abban laknék, a' hol ezer hegyek vagynak.

52. Leviátánnak pedig adád a' hetedik nedves részt, és meg-tartád őtet, hogy bé-nyelné, a' kiket, és a' mikor akarnád.

53. Hatod' napon pedig parantsolád a' földnek, hogy hozna te előtted barmokat, fene-vad állatokat, tsüszó-mászó állatokat.

54. És annakfelette Ádámot Urrá tőd minden teremtett állatidon, kitől származtunk mi mindnyájan, és a' nép, a' kit magadnak választottál.

55. Mind ezeket pedig azért mondám Uram! te előtted; mert e' világot mi érettünk teremtetted.

56. A' több maradék pogányokat pedig, kik Ádámtól támadtanak, semminek mondottad lenni, vagy a' nyálhoz hasonlóknak: és azoknak bővölködő sokaságát az edényből le-hülló tsepegéshez hasonlítád.

57. De mostan Uram! ímé a' Pagányok, kik semminek álíttattak, kezdettenek mi rajtunk uralkodni, es minket bé-nyelni.

58. És mi, te néped, kit első-szülöttnek hívál, egygyetlen egy szülötted, a' kit buzgóságosan szeretsz, az ő kezekbe adattatunk.

59. Hogyha e' világ mi érettünk teremtetett, miért hogy a' mi örökségünket e' világgal nem bírjuk? vallyon 's meddig lésznek ezek?

VII. RÉSZ.

VII. RÉSZ.

1 Lön pedig, mikoron e' beſzédeket el-végeztem vólna, hogy az én hozzám botsáttatott Angyal, ki annakelőtte-való éjjeleken botsáttatott vala én hozzám,

2. Mondaná énnékem, kelj-fel Esdra! és hallgasd-meg a' beſzédeket, mellyeknek ki-mondására jöttem hozzád.

3. Mikor pedig én mondanám: Szóllj én ſzerelmes Iſtenem! monda énnékem: a' tenger igen tágas helyen vagyon helyheztetve, úgy annyira, hogy mély és ſzéles légyen;

4. Az ő-hozzá-való menetele pedig ſzoros part között vagyon, holott hasonló a' folyóvizekhez.

5. Mert vallyon 's kitsoda ment valaha a' tengerre, ki azt akarta vólna meg-próbálni: avagy akart vólna rajta uralkodni, hogy az ő ſzéleſségére ſzoros helyen nem ment vólna által? Mert külömben vallyon mint mehetne?

6. Ismét más példa: Némelly város épittetett lapátz helyen, melly minden jókkal tele.

7. Ennek úta ſzoros és meredek helyen vagyon, úgymint egy-felől tüz, más felől mély víz vagyon.

8. Úgy annyira, hogy ezek között tsak egy gyalog ösvény vagyon, tudni illik a' víz és tüz között, melly ösvényre egy ember nyomdoknál több nem fér.

9. Ha azért e' várost valamelly embernek örökségül adnák: ha az a' veſzedelmen, melly előtte vagyon, által nem mégyen, miképpen veheti-el az ő örökségét?

10. Mikoron pedig erre így ſzóllottam vólna, úgy vagyon Uram! monda énnékem; így vagyon az Izráelnek-is dolga.

11. Mert ő érettek teremtettem e' világot; de mikor az én törvényemet Ádám által-hágá, akkoron találta ő azt, a' mi rajta esett.

12. És e' világnak bé-meneteli ſzoroſſak, bánatosak, fájdalmasak és munkákkal tellyesek lőnek: mondom, kevesek és nyavalyásak, veſzedelemmel rakvák, és nehéz munkával környül-vétettenek.

13. Mert a' más világnak kapui tágasak és bátorságosak, és halhatatlanságnak gyümöltsét hozzák.

14. Annakokáért ha e' ſzoros és veſzedelmes helyekre az emberek ſoha reá nem indúlnak; nem vehetik-el azokat, a' mellyek ő-nékiek eltétettenek.

15. Moſtan azért miért háborgaſz ezen, hogy romlandó vagy, és miért indúlſz-meg ezen, hogy halandó?

16. Miért nem forgatod lelkedben a' jövendőt; hanem e' jelen-valóba akadſz-meg?

17. Akkoron én felelvén mondék! Uram! a' te Törvényedben úgy rendelted; hogy az igazak bírják ezeket örökségül, az iſtentelenek pedig el-veſzſzenek.

18. Mert az igazak nyomorúságot ſzenvednek a' reménylett nyúgodalom helyett; mert kitsodák tselekedtenek iſtentelenül? De ezek ſzenvednek nyomorúságot, és nyúgodalmat ezután ſem látnak.

19. De monda énnékem: Nintsen fellyebbvaló Bíró Iſtennél, és bőltsebb a' Magaſságbélinél.

20. Sokan el veſznek moſtan; mert az Iſtennek ki-adattatott Törvényét el-múlatják.

21. Mert az Iſten tellyeſséggel meg-parantsolta e' világra jötteknek, mikoron el-jöttek; mit kelljen tselekedniek, a' kik életet akarnak venni: és mit kelljen meg-tartaniok, hogy megne büntetteſſenek.

22. Ezek pedig el-nem hívén, ellene mondottanak néki, és hijába-való gondolatokat követtek:

23. És bünöknek ſokaságával magokat megkörnyékezvén azt mondották Iſten felől: hogy ő ugyan nintsen, és az ő útait meg-nem esmérték.

24. És az ő törvényét meg-útálván, ő-néki tett fogadásokat meg-tagadták: és az ő rendelésének nem hívén, az ő tselekedetit nem tselekedték.

25. Annakokáért óh Esdra! üreſeket az üreſeknek, és tellyeſeket a' tellyeſeknek *rendeltem.*

26. Ímé el-jő az idő, mikoron bé-tellyesednek a' jegyek, mellyeket néked mondék: meg-jelenik a' meny-aſzſzony, és fel-támadván meg-mutattatik az, a' ki moſtan földdel bé-fedeztetik.

27. És valaki meg-ſzabadúlánd e' meg-mondott nyavalyáktól; meg-látja az én tsudálatos dolgaimat.

28. Mert az én fiam, a' Jésus, az őtet követőkkel meg-jelenik: és meg-újjúlnak, a' kik négy-ſzáz eſztendeig meg-maradnak.

29. Léſzen pedig eſztendők el-telvén, meghal az én fiam, a' Kriſtus, és minden élők.

30. És e' világ hét napig a' régi hallgatásra fordíttatik, minémű vólt az el-múlt büntetésekben, úgy annyira, hogy ſenki elevenen meg-nem marad.

31. De léſzen hét nap múlván, hogy el-múlván e' romlott világ, ama' más világ, melly még meg-nem jelent, fel-támadjon:

32. Meg-adván a' föld azokat, a' kik ő benne aluſznak, és a' por-is azokat, kik abban a' hallgatásban lakoznak, és a' koporsók meg-adják az ő beléjek tétetett teſteket.

33. Akkoron meg-jelenik a' magaſságbéli Isten, ülvén az ítélő ſzékben: és a' nyomorúságok el-múlván, fel-vitettetnek azok, kik hoſzſzú békeſséges türéſsel ſzenvedtenek.

34. Mert tsak az ítélet marad-meg: az igazság fel-támad, és a' hit el-hatalmazik.

35. Honnét következik a' tselkedetnek jutalma, és a' jutalom meg-mutattatik; és az igazság ébren léſzen, a' hamiſság többé nem uralkodik.

36. Mondék pedig: Abrahám atyánk a' Sodomabéliékért könyörgött; Móſes-is a' mi eleinkért, kik a' puſztában vétkeztenek vala:

37. Az ő utánna-való Jósué-is Izráelért Hákánnak idejében, Sámuel-is.

38. Dávid-is a' meg-romlásért, Salamon-is azokért, kik a' ſzent helyhez mentenek vala.

39. Illyés-is azokért, a' kikre eső lőn; a' hóltért-is, hogy meg-elevenednék.

40. Ezékiás-is a' népért Sénakérib Király' idejében; végezetre ſokan ſokakért.

41. Ha azért moſtan-is, mikor meg-nevekedett a' romlás, és a' hamiſság meg-ſokasúlt, az igazak az iſtentelenekért könyörgéndenek; miért nem lenne moſtan is ſzintén akképpen?

42. De az énnékem felelvén, monda: e' jelen-való világ nem vég, ebben valóknak gyakorta ditsőſségek vagyon; annakokáért azok az erőtlenekért könyörgöttenek.

43. Mert ez időben az ítéletnek napja léſzen vége, és a' jövendő halhatatlanság' idejének kezdeti, mellyben a' romlás el-véſz.

44. A' mértékletlenség el-vétetik, a' hitetlenség el-vágattatik; fel-nevekedik az igazság, fel-támad a' valóság.

45. Mert akkoron azt, a' ki el-veſzett, ſenki meg-nem tarthatja: és azt, a' ki győzedelmes, ſenki el-nem veſztheti.

46. Akkoron én mondék: 'S ez az én beſzédem, mellyet mindenkor mondottam: jobb vólt vólna e' földet Ádámnak nem adni; avagy azt, minekutánna adattatott, meg-tartóztatni, hogy ne vétkeznék.

47. Mert mit haſznál embernek itt ſzomorúságban élni, és halála után büntetést várni?

48. Óh te Ádám! mit miveltél? mert hogy te vétkeztél, nem tsak tied az eset, hanem mienk-is, kik te tőled ſzármaztunk.

49. Mert mit haſznál minékünk, hogy nékünk halhatatlanság ígértetett; mi pedig a' halálnak tselekedetit miveljük?

50. Hogy minékünk örök reménység hírdtetett; mi pedig nyomorúltúl hijába-valókká lettünk?

51. Hogy nékünk egéſségnek és bátorságnak hajléki ſzereztettenek; mi pedig nyomorúltúl éltünk?

52. Hogy a' magaſságbélinek ditsőſsége rendeltetett, melly meg-óltalmazza azokat, kik értelmesen jártanak; mi pedig igen gonoſz útakon jártunk?

53. Hogy mutattatik olly Paraditsom, mellynek gyümőltse rothadatlan marad: mellyben gyógyulás és bátorság vagyon?

54. Mi pedig abba nem mégyünk-bé, úgymint kik háládatlan helyeken jártunk.

55. Hogy a' tsillagoknál inkább fénylenék azoknak ortzájok, kik magokat meg-tartóztatták; a' mi ortzáink pedig a' ſetétségnél feketébbek léſznek.

56. Mert éltünkben mikor a' hamiſságot tselekedjük vala; nem gondoltuk, hogy mi halálunk után kezdenénk ſzenvedni.

57. Akkoron azt felelvén monda: E' gondolat olly tusakodás, mellyel e' földön ſzülettetett ember hartzol;

58. Úgy hogy ha meg-győzettetik, ſzenvedi, a' mellyeket mondaſz: ha pedig győzedelmes leénd; el-véſzi, a' mellyeket mondok.

59. Mert ez az élet, mellyet Móses éltében a' népnek monda, mondván: Válaſzd magadnak az életet, hogy élj!

60. De nem hívének ő-néki; ő utánna a' Prófétáknak-is: és még ennekutánna-is, mikoron ő nékiek ſzóllottam vala.

61. Hogy nem lett vólna ő-nékiek az ő veſzedelmekért ſzomorúságok, hanem örömök; miképpen leendő azoknak, kik az idveſséget el-hitték.

62. Itt én felelvén mondék: Tudom Uram! hogy a' magaſságbéli, irgalmasnak hívattatik; azért mert könyörül azokon, kik még e' világra nem jöttenek:

63. És könyörül azokon, kik az ő törvényéhez térnek.

64 És hoſzſzú-türő, ennekokáért; mert ſokáig el-türi a' bünösöket, mint alkotmányit;

65. És

65. És adakozó; mert ajandékoz mindennek, a' miképpen a' dolog kívánja.

66. És igen irgalmas, ennekokáért; mert felette igen meg-ſokaſitja irgalmaſságát azokhoz, a' kik jelen vagynak, el-múltanak, és a' kik leendők,

67. Meg-ſokaſitja; mert ha irgalmaſságát meg nem ſokaſitaná, meg nem tartatnék e' világ, azokkal egygyetembe, a' kik azt örökségül bírják.

68. És meg-enged; mert ha az ő jó-voltából meg nem engedne, hogy az álnokságnak tselekedői az ő álnokságokból meg-menekedjenek; az embereknek tíz ezered' réſze meg nem tartathatnék.

69. És bíró lévén, ha meg nem botsátana azoknak, kik az ő ígéjével meg-gyógyúlnak: és a' versengőknek ſokságát el-törlené;

70. Kétség nélkül a' ſzámlálhatatlan ſokaság közzül meg nem maradnának, hanem tsak igen kevesen.

VIII. RÉSZ.

1 Akkoron az felele énnékem, mondván; E' világot Iſten nagy ſokakért teremtette; a' máſikat pedig kevesekért.

2. Im' egy hasonlatoſságot vetek pedig előddbe Esdra! Miképpen ha a' földet meg-kérdenéd; azt mondaná tenéked: hogy ő több földet ád ollyant, a' mellyből tserép edény lenne; ollyan port pedig, mellyből arany légyen, igen kevéſet: úgy vagyon e' jelen való világ-is.

3. Jóllehet ſokan teremtettenek; de mindazáltal kevesen tartatnak meg.

4. Én pedig felelvén mondék? Tőlts-fel hát lélek mindent, a' mit érzeſz, és egyed azt, a' mi néked tettſzik!

5. Mert hallgatásra, és Prófétálásra-való ſzándékkal jöttél vala; de nem adattatott tenéked jel, hanem hogy élj.

6. Óh Uram! ha nem engeded-meg a' te ſzolgádnak, hogy te előtted könyörögjünk: nékünk ſzívünkbe magot nem adſz, és érzékenségünkbe tiſztülást, hogy gyümőlts teremteſsék; miképpen élhetne minden meg-romlott, a' kinek emberek között vagyon helye?

7. Mert te egyedül vagy: és mi a' te kezeidnek munkái vagyunk, a' miképpen ſzóllottál.

8. Moſtan pedig a' teſt mikoron aſzſzonyi-állatnak méhében formáltatik, te adod a' tagokat: úgymint a' tűzben, és vízben tartatik-meg a' te teremtett állatod; mikoron a' te alkotmányod a' te ő benne teremtetett állatodat kilentz hónapig hordozza.

9 Mondom az, a' mi meg-tartja, és az, a' ki meg-tartatik: mind a' kettő meg-tartatik; és meg-tartatván gyakorta ismét ki-adja a' méh, a' mi ő benne meg-nevekedett.

10. Parantsoltál; hogy a' tagokból, az-az a' tsetsből a' magzatoknak téj ſzolgáltaſsék:

11. Hogy tartaſsék az ideig, a' mi formáltatot; és ezután a' te irgalmaſságodban oktaſsad azt.

12. Fel-tartod őtet a' te igazságoddal, és a' te Törvényedben tanítván őtet, a' te bőltseſséggeddel meg-dorgálod.

13. És meg-ölöd őtet, mint te teremtett állatodat: és meg-eleveníted, mint te álkotmányodat.

14. Ha annakokáért tsak parantsolatoddal-is el-veſzted azt, a' ki illyen nagy munkával formáltatott; könnyű ezt-is rendelned, hogy a' mi lett, meg-tartaſsék.

15. Annakokáért Uram! moſtan ſzóllok; minden emberekről pedig te magad igen jól tudod *tanátsodat*: de én a' te népedről *ſzóllok*, kiért bánkódom.

16. És a' te örökségedről, kiért ſiránkozom Izráelről, kiért ſzomorú vagyok: és a' Jákób ról, kiért kesergek.

17. Erről kezdék könyörgeni te előtted, én magamért és ő érettek; mert látom a' mi esetinket, kik e' földön lakoztunk:

18. És hallám az el-jövendő bírónak gyorsaságát.

19. Annakokáért halld-meg az én ſzómat, és értsd-meg az én beſzédemet; ki-mondom te előtted az Esdrás' beſzédének ſummáját, minekelőtte fel-vétetnék,

20. Mondván: Uram! ki mind örökké megmaradſz, kinek ſzemei a' leg-felső helyen, és az élte ő Égben vagynak:

21. Kinek királyi-ſzéki meg nem betsültethetik, és ditsőſsége meg nem fogattathatik: kinek az Angyaloknak ſeregi reſzketve udvarolnak,

22. Kiknek gyorsaságok a' ſzélhez és tűzhöz hasonlítatik. Kinek beſzéde igaz, és mondáſi álhatatosok: kinek parantsolati erőſsek, és rendeléſi retteneteſſek.

23 Kinek tekínteti meg-ſzáraſztja a' mélységeket, és haragja meg-olvaſztja a' hegyeket; miképpen erről az igazság bizonyságot téſzen.

24 Hallgasd-meg a' te ſzolgádnak könyörgését,

gését, és vedd füleidbe a' te álkotmányodnak eſedezését.

25. Mert a' míg élek; ſzóllok: és a' míg érezhetek; meg-ſzóllítlak tégedet.

26. Ne tekínts a' te népednek bűneire, hanem azokra, kik tenéked hiven ſzolgálnak.

27. Ne nézz a' pogányoknak iſtentelen igyekezetekre; hanem azokra, kik a' te bizonyságtételedet meg-őrzötték.

28. És ne emlékezzél azokról, kik te előtted hamiſsan jártanak; hanem azokról emlékezzél-meg, kik a' te akaratodból nagy betsülettel meg-esmértenek tégedet.

29. És ne veſzesd-el azokat, kikben az oktalan barmoknak erkőltsök vólt; hanem tekínts azokra, kik a' te Törvényedet bővségeſen tanították.

30. És ne haragudjál azokra, kik a' fene-állatoknál gonoſzabbaknak ítéltettenek; de azokat ſzereſsed, kiknek mindenkor a' te ígazságodban és ditsőſségedben bízodalmok vólt.

31 Mert mi, és a' mi eleink efféle betegség miatt vagyunk erőtelenek; te pedig mi eretünk bűnösökért neveztetel irgalmasnak.

32. Akkoron hívattatol irgalmasnak, ha mi velünk irgalmaſságot akarſz tselekedni; mi velünk, mondom, kikben igazságnak tselekedeti nintsenek.

33. Mert az ígazak, ha kiknek ſok jó tselekedetek vólna, az ő tulajdon saját tselekedetekből vennék-el a' jutalmat.

34. Mitsoda pedig az ember, hogy haragudnál ő reá? avagy a' romlott nemzetség, hogy illyen keservesen tselekeſzel ő-vele?

35. Mert bizonyára senki nem ſzülettetet, ki iſtentelenül nem tselekedett vólna: és az élők közzül ſenki nints, a' ki nem vétkezett vólna.

36. A' te igazságod pedig és jóságod Uram! e' dologban hírdettetik, hogy könyörülſz azokon, kiknek ſemmi jó tselekedetek nintsen.

37. Akkoron felele énnékem, mondván: Jól ſzóllál némelly dolgokat: a' miképpen ſzóllál; úgy-is léſzen.

38. Mert nem véſzek ſzámot azoktól, a' kik vékeztenek, haláloknak előtte: az ítélet előtt, az el-veſztés előtt;

39. Hanem az igazaknak gondolatjokból gyönyörűséget vévén, meg-emlékezem azokról; bújdósásokról-is, idvéſségekről, és jutalmoknak el-vételéről-is.

40. A' miképpen azért mondottam vala; úgy-is vagyon.

41. Mert miképpen a' ſzantó-ember noha a' földbe ſok magot vét, és ſok fákat plántál; de idő-jártában nem mindenek tartatnak-meg, a' mellyek el-vettettek, ſem minden el-plántáltatak gyökereznek-meg; azonképpen e' világban-is, a' kik lettenek, nem mindnyájan tartatnak-meg.

42. Én pedig felelvén mondék: ha kedvet találtam, hadd ſzólljak.

43. Mikeppen a' ſzántó-embernek magva mikor nem kél, mikor a' te eſsődet az ő idejekor nem veheti, avagy az esőnek fokságával megrothadánd;

44. Hasonlatosképpen el-véſz az ember-is, kit te kezeiddel formáltál: ki te képednek nevezetik ezokáért; mert hasonlatos te hozzád, kiért mindeneket teremtettél: mert őtet a' ſzántó-embernek magvához hasonlítád.

45. Ne haragudjál mi reánk; hanem kedvezz a' te népednek, és könyörülj a' te örökségeden; mert te a' te teremtett állatidon könyörülſz.

46. Ki felele énnékem, mondván: A' mellyek jelen-valók; a' jelen-valóké: és a' mellyek jövendők; a' következendőké légyenek.

47. Mert igen távol vagy tőle, hogy te az én teremtett állatimat én nálamnál fellyebb ſzerethetnéd; te hozzád pedig gyakorta közelebb mentem: de a' hamiſsakhoz ſoha nem.

48. E' dologban pedig tsudálatosnak láttatol a' magaſságbéli Iſten előtt;

49. Hogy magadat, a' mint illik, meg-alázván, nem ítéled magadat méltónak, ki az igazak között igen meg-ditsőíteſsél.

50. Annakokáért utólsó időkben e' világnak lakóira ſok és ſiralmas nyomoruságok jőnek; mert ſokak kevélységben kezdenek járni.

51. Te pedig te magadért végy értelmet, és a' te hozzád haſonlókért tudakozzál a' ditsőſségről.

52. Mert tinéktek meg-nyittatott Paraditsom plántáltatott életnek fája, el-kéſzíttetett jövendő idő, ſzereztetett bővség, város épitetett, bizonyos a' nyúgadalom, tökélletes jósággal, és tökélletes böltseséggél egygyetembe.

53. A'

53. A' gonoſznak gyökere meg petsételtetett, hogy ti hozzátok ne ragadjon: és az erőtlenség, és moly ti tőletek el-rejtetett, és az a' romlás el-futott a' koporsóba, a' feledékenységnek helyére.

54. El-múltanak a' fájdalmak, és végezetre meg-mutattatik a' halhatatlanságnak jövendő kintse.

55. Annakokáért az el-veſzőknek ſokaságáról többé ne kérdezkedjél.

56. Mert ezek ſzabadságot vévén, meg útálták a' Magaſságbélit, és az ő törvényét-is meg-útálván, el-hagyták az ő útait.

57. Annakfelette még az ő igazit-is el-tapodták;

58. És az ő elméjekben azt mondották: nintsen Iſten! magok jól tudták, hogy ők-is halandók!

59. Mert miképpen ti el-veſzitek azokat, a' mellyekről ſzóllék; azonképpen imezekre ſzállanak ſzomjúság és gyötrelmek, a' mellyek meg-ſzereztettenek.

60. Mert nem akarta Iſten az embernek veſzedelmét; de a' kik teremtettenek, meg-undokították annak nevét, a' ki őket teremtette: és háládatlanok vóltanak ahoz, a' ki ő nékiek életet ſzerzett vala.

61. Azokáért az én ítéletem moſtan el-közelget.

62. Ezeket pedig nem minden embernek mutattam-meg; hanem néked, és keveseknek te hozzád hasonlatosoknak.

63. Akkoron én ſzóllván mondék: Imé moſtan Uram! noha meg-jelentettél énnékem ſok jegyeket, mellyeket kezdeſz az utolsó időben tselekedni; mindazonáltal mitsoda időben *tselekeded azokat*, énnékem meg nem mutatád.

IX. RÉSZ.

1 Felele pedig énnékem mondván: Te ha valamiképpen tselekedheted, az időt ő magában mérd-meg; mert mikoron látándod, hogy a' meg-mondott jegyeknek valami réſze el-múlt;

2. Akkoron meg-érted, hogy az az idő, mellyben Iſten az ő-tőle teremtetett világot meg-kezdi látogatni.

3. Mondom, mikoron láttatik a' földön földindúlás, és népeknek háborodása;

4. Akkoron meg-értsed, hogy a' Magaſságbéli eleitől fogva azokról az elől-járó napokról ſzóllott.

5. Mert miképpen valami e' világon vagyon, kezdeti vagyon, és vége, és nyilván-való megtökéllése;

6. Azonképpen a' magaſságbéli Iſten' ideinekis tsudákkal és hatalmas tselekedtekkel-való bizonyos kezdeti vagynak, és nyilván-való végei, mellyek meg-léſznek mind tselekedetekkel 's mind jegyekkel.

7. És léſzen, hogy valaki meg-tartatik, a' ki meg-menekedhetik, az ő munkájával kit által, a' mellyel hittetek;

8. Az elől meg-mondott veſzedelmekből meg-tartatik, és az én idvezítésemet az én földemen és az én határimban meg-látja, miképpen ſzenteltem-meg magamat öröktől fogva.

9. Akkoron nyomorúságban léſznek, kik az én útaimmal gonoſzúl éltenek: és gyötrelmes kínokban léſznek, a' kik meg-útálás által azokat el-vetették.

10. Mert a' kik engemet meg nem esmértenek, mikoron éltekben jó-tételeimet vennék:

11. És a' kik meg-útálták az én törvényemet, még mikor tehetségek vólna: és még mikor a' penitentzia-tartásnak ő bennek helye vólna; mindazonáltal reá nem figyelmeztenek, hanem azt meg-útálták.

12. Ezeket halálok után a' kínban kell megesmérni.

13. Te azért nyughatatlanúl tovább ne kérdezd, miképpen kínlódjanak az iſtentelenek; hanem inkább azon tudakozzál: miképpen tartaſsanak-meg az igazak, a' kiké, és a' kikért e' világ teremtetett, és mikor *tartatnak-meg*.

14. Én pedig felelvén mondék:

15. A' mit annakelőtte ſzóllék, moſtan-is azont mondom; még ez utánn-is mondom: többen vagynak, kik el-veſznek, hogy nem mint a' kik meg-tartatnak; miképpen a' habok nagyobbak a' tsepedékeknél.

16. Az pedig felele mondván:

17. Minémű a' mező; ollyan a' mag-is: és a' minéműek a' virágok; ollyanok a' feſtéki-is: és minémű a' munkás; ollyan a' mive-is: és minémű a' ſzántó-ember, ollyan a' munkája-is; mert e' világnak ideje vagyon.

18. Mert akkoron, mikor én e' világot a' moſtan-valóknak kéſzíteném, (mikor még nem lett vala) hogy abban laknának, ſenki énnékem nem ſzóll vala.

19. És

19. És a' miképpen akkor, úgy moſtan-is kiki teremtetik ez el-kéſzíttetett világban, mind meg ſzünetlen aratáſſal, 's mind meg-visgálhatatlan törvénnyel; de azoknak erköltsök megveſztenek.

20. Meg-gondolván azért a' világot, hogy imé az ő reá jött gondolatok miatt veſzedelem vólna ő rajta;

21. Meg-tekintém, és ſokat kedvezék ő néki: végezetre a' gerézdből egy ſzőlő-ſzemet, és ſok plántákból egy plántát tarték-meg magamnak.

22. Veſzſzen-el azért a' ſokaság, ki-méltatlan ſzülettetett, és tartaſsék-meg az én ſzőlőſzemem, és az én plántám, mellyeket ſok munkával végeztem-el.

23. Te pedig ha még-is más hét napig magad' meg-alázándod (de azokon ne böjtölj.

24. Menj-el egy virágos mezőre, a' hól ház nintsen épittetve, és tsupán tsak a' mezőnek virágában egyél: húst ne kóſtolj és bort ne igyál; de tsak virágokat.)

25. Szüntelen esedezvén a' Magaſságbélinek, ismét el-jövök és ſzóllók te veled.

26. El-ménék azért, a' miképpen énnékem meg-mondotta vala a' mezőre, melly Ardathának hivattatik; a' hól le-ülvén a' virágok között evém a' mezőnek füvében, és azoknak ételével meg-elégedém.

27. Lőn pedig heted' nap múlva, mikoron én a' füvön feküdném, hogy az én elmém ismét újonnan meg-háborodnék, mint annakelőtte;

28. Hogy az én ſzámat meg-nyitván, kezdenék az Iſten előtt ſzóllni, és mondanám:

29. Óh Uram! bizonyára te, te magadat a' mi atyáinknak meg-mutattad az út nélkül-való, és gyümöltstelen puſztában, mikoron Égyiptomból ki-jönének!

30. És nyilván mondottad: te Izráel hallgaſs engemet, és Jákóbnak magva figyelmezzél az én beſzédemre!

31. Mert imé én ti belétek adom az én törvényemet, melly ha ti bennetek gyömöltsöt teremt; arról mind örökké ditsőſséget nyertek.

32 De a' mi eleink a' te tőled vett törvényt meg nem tartották, és a' te ſzerzésedet meg nem őrizték; a' törvénynek pedig gyömöltse el nem veſzett, (ez ugyan nem-is lehet vala; miért hogy tied vala.)

33 Mert a' kik vették vala; el-veſztenek meg nem őrizvén, a' mi ő beléjek vettetett vala.

34. Imé pedig ſzokás ez, mikor a' föld béveſzi a' magot, vagy a' tenger a' hajót, vagy akármi edény-is az eledelt, avagy italt: ha el-vész az, a' mibe vettetett, avagy a' mibe bétöltetett;

35. Véle egygyüt az-is, a' mit vetettenek, vagy belé töltöttenek, és valamellyek abban vóltak, el-veſznek: és az immár mi hatalmunkban nintsen; mi rajtunk pedig nem úgy történt.

36. Mert mi, kik a' Törvényt vettük vala, bünt tselekedvén, el-veſztünk; a' mi ſzívünk-is, melly azt vette vala.

37. A' Törvény pedig el nem veſzett; hanem az ő erejében meg-maradott.

38. Mikoron pedig az én elmémben ezeket ſzóllnám, tekintvén ſzemeimmel, láték jobb-felől egy aſzſzonyi-állatot, ki imé firván nagy kiáltáſſal késereg vala, és ſzívében igen bánkódik vala, az ő ruháit meg-haſogatván, és az ő fejét hamuval bé-hintvén.

39. Annakokáért az én gondolatimat, mellyekben forgok vala, el-hagyván, ahoz fordúlék,

40. És mondék néki: miért ſirſz, és minu bánkódol ſzívedben?

41. A' pedig monda énnékem: Hadd ſirjak, én ſzerelmes Uram! és bánkódjam; mert igen meg-keseredett ſzívvel vagyok, igen meg-nyomorítattam.

42. Én pedig mikoron mondanám: mi lelt tégedet, mond-meg énnékem? Felele az nékem:

43 Magtalan vóltam én te ſzolgáló-leányod, és nem ſzültem vala harmintz eſztendeig, mikor férjem vólna.

44. Én pedig minden óránként, minden napon, és azon a' harmintz eſztendőkben, éjjel és nappal esedezem vala a' magaſságbéli Iſtennek.

45. Lőn pedig harmintz eſztendő múlva, hogy engemet a' te ſzólgáló-leányodat Iſten meg-hallgatna, és meg-tekintvén az én alázatoſságomot, és az én nyomorúságomat meg-ſzánván, énnékem fiat adna; mellyen igen örültem én 's az én férjem, és mind az én városombéliek: és az erős Iſtennek nagy tiſztességet tettünk.

46. És őtet nagy ſok munkával fel-tartám.

47. Lőn pedig, mikoron fel-nevekedett vólna, 's az idő-korba jutott vólna, mellybe feleségét hozza vala, hogy lakodalomnak menyegző napot ſzerzenék.

X. RÉSZ.

X. RÉSZ.

1 Mikoron e' meg-lett vólna, az én fiam az ő ágyas-házába bé-menvén, halva le-esék.

2. Annakokáért a' gyertyákat mind fel-forgaták; és az én polgárim engemet vígasztalni mind fel-kelének, és magamat a' más napnak éjjelig meg-tartóztattam.

3. És lőn, mikor mindenek az én vígasztalásomtól meg-szüntenek vólna, hogy nyúgodnám; mondom, lőn az éjjel hogy fel-kelvén el-futnék, és (a' mint látod,) jőnék a' mezőbe.

4. Mostan pedig nem gondolkodom a' városba-való haza-menetelemről, hanem itt létemről: sem eszem, sem iszom; hanem szünetlen sírván böjtölök, mind a' meddig meg-halok.

5. El-hagyván azért az én beszédemet, mellyekben forgok vala, meg-haraguván, felelék néki mondván:

6. Te minden aszszonyi-állatok közzül legbolondabb, nem látod-é a' mi siralmunkat, és a' mellyek mi rajtunk esnek?

7. Hogy Sion a' mi anyánk minden szomorúsággal szomorkodik, és felette nyomorgattatik, és felette igen keményen sir.

8. Mi mostan mindnyájan sirunk, és szomorúak vagyunk; holott pedig mi mindnyájan szomorkodunk, avagy te az egy fiadon szomorkodol-é?

9. Mert kérdjed a' földet; és ő magát ollynak mondja, úgymint kinek siratni kellyen ollyan sokaknak esetit, mellyek ő rajta gyarapodnak:

10. És mindeneknek, mellyek ő belőle eleitől fogva lettenek, és egyebeknek-is, a' kik születendők; mert ímé közel mindenek veszedelemre járnak, és azoknak nagyobb részek el-vész.

11. Mellyiknek kell azért inkább sirni? bizonyára ennek, ki ennyi sokságot el-veszett, inkább kell sirni náladnál, ki az egy fiadon bánkódól.

12. Hogyha azt mondándod: énnékem az én sirásom nem hasonló a' földnek sirásához; mert az én méhemnek gyümöltsét veszttettemel, a' kit keserűséggel hordoztam, és fájdalommal szültem;

13. A' föld pedig a' földnek módja szerént: a' jelen-való sokaság úgy mégyen-el arról, a' miképpen annakelőtte lett.

14. En-is azt fogom mondani néked: Miképpen te munkával szültél; a' föld-is az ő gyümöltsét eleitől fogva úgy adja az olly embernek, ki őtet meg-undokította.

15. Mostan azért tartsd-meg magadban a' te bánatodat, és a' te rajtad történt eseteket állhatatosan szenvedjed.

16. Mert ha úgymint Istentől el-végezett igaz dolgokon meg-nyúgovándol; idejekor az ő tanátsát-is meg-érted, és e' dologban-is dícsértetel.

17 Menj viszsza azért a' városba a' te férjedhez.

18. Mikor pedig az énnékem mondaná: nem mivelem, bé sem mégyek a' városba; hanem itt halok-meg.

19. Még-is kezdék szóllni néki, mondván: Ne miveld e' dolgot, hanem engedj a' jó intésnek;

20. Mert hány romlási vagynak a' Sionnak? vígasztaltasál-meg a' Jérusálembélieknek bánatjáért.

21. Mert látod, hogy a' mi Sanctuáriomunk-is el-pusztúlt, a' mi óltárunk el-rontatott, és a' mi templomunk el-törettetett:

22. A' mi éneklésünk földre hányatott, dícséretink veszteg hallgatnak: a' mi gyertyatartónkban-való szövétnek meg-óltatott, a' mi frigyünknek ládája el-ragadtatott, a' mi szent helyeink meg undokíttattanak, és a' név, mellyről neveztettünk, tsak-nem meg-fertéztetett; a' mi gyermekeink gyalázatot szenvedtenek, a' mi Papjaink le-vágattanak, a' mi Lévitáink, rabságra vitettenek, a' mi szüzeink meg-fertéztettenek, a' mi aszszonyi-állatink erőszakot szenvedtenek, a' mi igaz embereink el-ragadtattanak: a' mi kisdedeink el-vesztének, a' mi isjaink fógságba vitettenek, a' mi erősseink meg-erőtlenittettenek.

23. És a' melly mindennél nagyobb, a' Sionnak petséti, az ő ditsősége fel-szakasztatott; mert azoknak kezekbe adattatott, a' kik gyülölnek minket.

24. Te azért a te nyomorúságodat tedd-le, és bánatod' sokaságának hagyj békét; hogy te hozzád az erős Isten kegyelmes lévén, nyúgodalmat adjon néked a' Magasságbéli, mondom, a' te bánatidtól-való nyúgodalmat.

25. Lőn pedig mikoron én ő-véle szóllanék, hogy az ő ortzája hírtelenséggel tündöklenék, és az ő tekínteti szépséggel fénylő lenne, elannyira, hogy attól igen meg-rettenvén, arról gondolkodnám, mitsoda vólna az.

26. Ímé pedig hírtelenséggel szózatnak nagy zendülését és olly retentést tőn; hogy az aszszonyi-állatnak szavától a' föld-is meg-indúlna.

27. És mikoron nézném; ímé többé az aszszonyi-állatot nem láthatám, hanem egy város építetik vala: és egy nagy hely mutattatik vala fundamentomától fogva: és féltemben nagy szóval kiálték,

28. És mondék: hol vagyon Uriel Angyal, a' ki először én hozzám jött vala? mert ő mivelte ezt, hogy elmémben ennyire el-távoznám: mellynek miatta az én igyekezetem, mellyre nézek vala, ugyan el-enyészék, és az én beszédem nevetségre méltó lészen.

29. Mikoron pedig ezeket szóllnám; ímé eljöve én hozzám:

30. És meg-látván engemet, hogy ímé úgy fekünném, mintegy hólt, és az én elmém el-idegenült vólna; meg-ragadván a' jobb kezemet meg-erősíte engemet, és engemet lábaimra állatván, monda énnékem:

31. Mi lelt tégedet? hogy ímé a' te elméd meg-háborodott, és a' te szívednek érzékenysége-is: mit háborgasz?

32. Kinek én mondék: mert el-hagytál engemet, ki a' te beszéded szerént tselekedvén e' mezőre jöttem; ímé pedig ollyat láttam, mellyet meg-nem beszéllhetek.

33. A' pedig monda énnékem: Állj erősen; ím' meg-tanítlak tégedet.

34. Én pedig mondék: Szóllj szerelmes Uram! én hozzám; ne hagyj-el engemet, hogy megne haljak.

35. Mert ollyakat láttam, a' mellyeket nem tudok vala; és hallok, a' mellyeket nem tudok.

36. Avagy meg-tsalattatik-é az én szemem, és az én elmém álmadoz-é?

37. Mostan azért kérlek tégedet, magyarázd-meg a' te szolgádnak e' látást!

38. Ki felelvén monda énnékem: Halsgass engemet, és meg-tanítlak tégedet, meg-magyarázván azokat, a' mellyektől félsz; mert a' Magasságbéli sok titkot jelentett-meg tenéked.

39. Látta a' te igaz úradat, hogy szüntelen szomorkodol a' te népedért, és a' Sionért igen sírtál.

40. Ez azért a' látásnak értelme, a' melly néked ez elébb meg-jelenék.

41. Hogy látál síralmas aszszonyi-állatot, kit kezdél vígasztalni;

42. Mostan pedig az aszszonyi-állatnak képet nem látod, hanem város láttatik építtetni:

43. És hogy az ő fiának esetit beszélli vala tenéked; ez annak meg-fejtése:

44. Ez aszszonyi-állat, kit láttál, a' Sion; mellyet most-is látsz, úgymint meg-épitetett várost.

45. Hogy ő magát néked harmintz esztendőtől fogva gyermektelennek mondá; azért mondotta: mert harmintz esztendeig ő benne áldozat nem lett vala.

46. De lőn harmintz esztendő után, mikoron Salamon a' várost építené, és áldozatokat tenne; e' gyermektelen akkor szült fiat.

47. Hogy nagy munkával-való fel-tartását mondá a' fiának: ezek a' Jérusálemnek lakói.

48. Hogy pedig ezt mondá tenéked: az én fiam az ágyas-házban menvén meg-hólt, és ő néki esése lett; ez a' Jérusálemnek romlása, melly meg-lett.

49. Ímé pedig látod az ő hasonlatosságát! és mikoron fiát síratná, kezdéd ötet az ő rajta esett dolgokról vígasztalni. Ezek valának néked megjelentendők.

50. Mostan pedig látván a' Magasságbéli, hogy te szíved szerént szomorkodol ő rajta; az ő ditsőségének fényeslégét meg-mutatá tenéked, és az ő ékességének szépségét-is.

51. Mert ennekokáért hagytam vala tenéked, hogy ide e' mezőre jönél, a' hol semmi ház nem vólna;

52. Mert tudom vala, hogy ezeket Isten kezdené néked meg-mutatni.

53. Azért hagytam vala, hogy e' mezőre jönél, a' hol az épületnek semmi fundamentoma nintsen.

54. Mert emberi épületnek alkotmánya nem állhat vala meg ott a' helyen, a' hol a' magasságbéli Istennek városa kezd vala meg-mutattatni.

55. Te azért, ne félj, és a' te szíved ne rettegjen; de menj-bé, az épületnek nagyságát láfsd-meg, a' mennyire a' te szemeidnek éle meg-láthatja.

56. Annakutánna hallasz, a' mennyire a' te füleidnek hallása meg-foghatja.

57. Mert te fokaknak felette bóldog vagy; és a' magasságbélitől oda hívattattál, a' hová egyebek *hívattattanak*.

58. Az éjjel pedig, melly hólnapi napra virraszt, marardj itt.

59. És

59. És az Isten néked meg-mutatja azoknak a' nagy dolgoknak látáſit, mellyeket e' földnek lakóin a' Magaſságbéli az utólsó időben ſzerez.

60. Annakokáért azon éjjel és más éjjel ott hálék; a' miképpen én nékem parantsolta vala.

XI. RÉSZ.

1 Akkoron láték egy álmot, hogy ímé a' tengerből jö vala fel egy Sas, mellynek tizen-két tollas ſzárnyai, és három fejei valának.

2. Látám pedig, mikor ímé az ö ſzárnyait minden földre ki-terjeſztené, és az égnek minden ſzelei egybe-gyülvén ö reá fúnának.

3. Mondom láték az ö ſzárnyaiból ellenkező tollakat nőni, mellyek apró és kisded tollak léſznek vala.

4. És az ö fejei nyúgoſznak vala, mellyeknek a' középső a' többinél nagyobb vala; ö maga azért azokkal egygyütt nyugſzik vala.

5. Annakutánna láttam, mikor ímé e' Sas ſzárnyaival repült vólna; hogy a' földön és azon lakókon uralkodnék.

6. Annakutánna láttam, hogy az ég alatt lévő állatok ö-néki mind engedelmesek, és senki ö-néki ellene nem ſzóll, még tsak egy-is a' földön-való teremtetett állatok közzül.

7. Akkoron látám, hogy ímé a' Sas körmeire fel-kelvén, meg-ſzóllítá az ö tollait, mondván:

8. Ne vígyázzatok egyſzer 's mind: ki-ki az ö helyén aludgyék, és ideig vígyázzatok;

9. A' fejek pedig az utólsó helyre tartaſſanak.

10. És látám, hogy ímé a' ſzózat nem a' fejéből ſzolgál vala ki; hanem annak közép teſtéből.

11. És meg-ſzámlálám az ö ellenkező tollait, mellyek ímé nyóltzan valának.

12. Azután látám, hogy ímé jobb-felöl egy tol fel-kelvén, az egéſz földön uralkodék.

13. Lőn pedig, mikoron uralkodott vólna, hogy minek utánna az ö vége el-jöve; az ö helye nem tettſzék meg: és az utánna-való fel-támadván uralkodék, és a' birodalmat ſok ideig bírá.

14. De lőn, mikoron uralkodott vólna, hogy ennek-is ideje el-telvén, még tsak meg ſem tettſzenék, miképpen az első-is.

15. Ímé pedig ſzózat lőn hozzája, mondván:

16. Halld-meg te, ki illy ſok ideig bírád e' földet, ezeket jelentem-meg néked, minekelőtte el-múlnál!

17. Te utánnad a' te idődet ſenki nem bírja, és annak még tsak felét-is.

18. Akkoron fel-kelvén a' harmadik, a' Fejedelemséget bírá; miképpen az elsők-is: és ö-is el-múlék.

29. És a' többi-is egygyenként így uralkodának, és azután ſohol nem lőnek.

20. Mert látám, hogy ímé mikoron idő ſzerént a' több tollak-is jobb-felöl fel-emelkednének; ök-is fejedelemséget tartanának: és azok noha bírják vala a' fejedelemséget; mindazáltal nem mindjárást jelennek vala meg.

21. És jóllehet ezek közzül némellyek fel-emelkednének; mindazáltal nem uralkodnának.

22. És látám azután, hogy a' tizenkét tollak nem látatnának, és a' két kitsiny tollak.

33. És a' ſasnak teſtében ſemmi ugyan nem vala; hanem ezek a' két nyúgovó fejek, és hat tollak.

24. Látám pedig, hogy a' hat tollatskáktól két tollak el-ſzakadván, a' jobb-felöl-való fő alatt maradának; a' négye pedig az ö helyeken marada.

25. És látám, hogy ímé a' ſzárnyak alatt valók igyekeznek vala fel-kelni, és fejedelemséget bírni.

26. Mert látám, hogy ímé egygyik fel-emelkedék; de mindjárást el-múlék.

27. A' többi-is még az elsőknél-is gyorsabban el-múlának.

28. Akkoron látám, hogy ímé a' kettei, mellyek meg-maradának, ö magokban gondolkodnak vala urálkodni.

29. Mikoron pedig erről gondolkodnának; ímé az aluvó főnek egygyike, melly középső vala, fel-ébrede, (e' pedig a' több két főnél nagyobb vala.)

30. És látám, a' más két fejek-is ahoz foglalván magokat,

31. Hogy ímé ez a' fő több ötet követőkkel meg fordúla, és meg-evé a' ſzárnyak alattvaló tollakat, a' mellyek igyekeznek vala uralkodni.

32 Ez a' fő pedig mind az egéſz földet elrettenté, és mind abban lakozókon ſok munkával uralkodék, és a' föld' kerekségén mind az előbbi ſzárnyak felett hatalmat vőn.

33. Azután pedig látám, hogy imé a' középső fő hirtelenséggel el-múlék, miképpen a' szárnyak.

34. Tsak a' két fejek maradának-meg, mellyek ők-is hasonlatosképpen urálkodának a' földön, és annak lakóin.

35. És látám, hogy ímé a' jobb-felől-való fő a' bal felől-valót el-nyelé.

36. Akkoron szózatot hallék, melly énnékem azt mondaná: Tekints elődbe, és gondold-meg, a' mit látsz.

37. Akkoron látám, hogy ímé az ordító oroszlánhoz hasonló állat, az erdőből emberi szózatot tőn a' Sashoz, és szólla mondván:

38. Hald-meg te! és meg-beszéllem néked, a' mellyeket mond tenéked a' magasságbéli Isten.

39. Avagy nem te vagy-é az, a' melly ugyan vagy ama' négy állatok közzül, mellyeket teremtettem, hogy az én világomban uralkodnának, és hogy azok után ez időknek vége el-jőne.

40. Mert a' negyedik el-jövén minden elmúlt eleven állatokat meg-győzé, és nagy reszketésel e' világot uraságúl bírta; és az egész föld' kerekségét kemény munkával bírta, és a' föld' kerekségében tsalárdsággal illyen sok ideig lakott.

41. Te e' földet nem igazsággal ítélted:

42. De a' szelídeket nyomorgattad, és a' békességeseket meg-bántottad: szeretted a' hazugokat és a' gyümöltsözők' házokat el-rontottad; és azoknak, kik néked nem ártanak vala, kerítéseket el-törted,

43. Úgy annyira, hogy a' te boszszúság-tételed szintén a' magasságbéli Istenig fel-mentt, és a' te kevélységed az erős Istenig.

44. Annakokáért a' kevélységnek idejét a' Magasságbéli meg-tekintette; mellyek ímé elvégeztettenek, és annak gonoszsági bé-tőltenek.

45. Annakokáért te Sas! a' te rettenetes szárnyaid, és a' te gonosz tollaid, és a' te gonosz fejeid, és a' te lator körmeid, és a' te egész-hijába-való tested meg ne jelenjék;

46. Hogy az egész föld meg-éledjen, és a' te erőszak-tételedtől meg-szabadúlván meg-térjen, és reményljen igaz törvényt és irgalmasságot attól, a' ki őtet teremtette.

XII. RÉSZ.

1 E' meg-lévén, mikor a' sast az oroszlán illyen beszédekkel meg-szóllította vólna, látám;

2. Hogy ímé ugyan vólna a' feje, ama' négy szárnyak pedig, mellyek hozzája mentenek vala, nem vólnának; mert fel-támadtak vala, hogy uralkodnának, de az ő országok erőtlen, és háborúsággal rakva lett vala.

3. Látám pedig, hogy mikor azok el-múltanak vólna; a' sasnak egész teste meg-gyújtatnék, mellytől a' föld igen meg-ijede; én pedig elmémnek meg-háborodásából, és elmémnek távozásából és nagy félelméből fel-serkenék, és az én lelkemnek mondék:

4. Imé te miveled ezt én rajtam ennekokáért; mert a' Magasságbélinek útait visgálod.

5. Imé még-is el-fáradtam elmémben, és lelkemben igen erőtlen vagyok: és ez éjjel lett nagy félelemnek miatta semmi erőm nintsen.

6. Mostan azért könyörgök a' Magasságbélinek, hogy engemet mind végig meg-erősitsen.

7. Akkoron mondék: Uram Isten! ha a' te szemeid előtt kedvet találtam, ha sokaknak felette te előtted igazzá tétettem, és ha az én könyörgésem te elődbe fel-ment;

8. Erősits meg engemet, és a' rettenetes látásnak nyilván-való magyarázatját énnékem te szolgádnak mutasd meg, hogy az én lelkemet tellyesen meg-vigasztaljad.

9. Mert engemet méltóvá tettél, kinek az utolsó időket meg-jelentenéd.

10. A' pedig énnékem monda: Ez a' látásnak magyarázatja:

11. A' Sas, mellyet a' tengerből láttál fel-jőni, amaz ország; mellyet látással látott Dániel, a' te atyádfia.

12. De annak magyarázatja ő-néki nem adatott; mostan pedig néked meg-magyarázom.

13. Imé el-jőnek a' napok, mikor e' földön egy ország támad, mellytől nagyobb félelem lészen, hogy nem mint azoktól vólt, a' mellyek ő előtte vóltanak.

14. Abban pedig egymás után tizen-két Királyok uralkodnak.

15. A' második pedig, mikor országlani kezd, több ideig bírja az országot, hogy nem mint akár mellyik-is a' tizenkettő közzül.

16. Ez a' magyarázatja a' tizen-két szárnyaknak, mellyeket láttál.

17. Hogy pedig a' szót, mellyet szóllott, nem a' fejekből hallottad ki-menni, hanem annak közép testéből;

18. Ez a' magyarázatja: Annak az országnak, ideje

ideje után nem kitsiny háborgások támadnak, és veszedelemben forog, hogy el-esék: mindazáltal akkorón nem dül, hanem az ő kezdetire ismét fel-építetik.

19. Hogy az ő szárnyai-alá vétetett nyóltz tollakat láttad, mellyek annak szárnyaihoz ragadtanak;

20. Ez a' magyarázatja: abban nyóltz Királyok támadnak, kiknek idejek rövidek, és gyors esztendei lésznek; és azoknak kettei mindjárást el-vesznek.

21. Az idő pedig el-közelgetvén, a' négygye közép időkön többig tartatik-meg, mikoron a' végeknek ideje el-kezd közelgetni; kettei pedig szintén a' végére tartatnak.

22. És hogy három nyúgovó fejeket láttál;

23. Ez a' magyarázatja: annak utólsó idejében a' Magasságbéli három országot támaszt, mellyekhez több országokat hajt, és a' földön 's annak lakóin uralkodnak,

24. Mellyek azokat nagyobb munkával gyötrik, hogy nem mint az elsők; annakokáért a' Királyok Sas fejeknek hívattattanak.

25. Mert ezek, a' kik annak istentelenségét elő-gyüjték, és annak utólsó dolgait el-végezék.

26. Hogy a' leg-nagyobb főt láttad el-enyészni, ez a' magyarázattya: Ezeknek egygyike az ő maga ágyán hal-meg; de mindazáltal gyötrelmekkel.

27. A' ketteit pedig, a' kik meg-maradnak, a' fegyver emészti-meg.

28. Mert jóllehet egygyiknek fegyvere a' másikat meg-emészti; mindazáltal végezetre ugyan az-is fegyver miatt esik el.

29. Hogy a' szárnyak alatt-való két tollakat látád által-menni a' jobb felől-való fön.

30. E' magyarázatja: ezek, a' kiket a' Magasságbéli az ő végekre tartott; ez az erőtlen és háborúsággal tellyes ország.

31. Annakfelette hogy hallottad: hogy az oroszlán, ki fel-serkenvén, az erdőből ki-jöve, ordíta, a' sast meg-szóllítá, azt és annak hamis tselekedetetit minden ő beszédében meg-feddé; miképpen hallottad:

32. És a' lélek, kit végezetkorra azok ellen és azoknak istentelenségek ellen a' Magasságbéli meg-tartott, hogy azokat meg-fedje, és azoknak az ő kegyetlen fene vóltokat szemekre hánnya.

33. Mert azokat az ítéletben elevenen elől-állatja: és lészen, hogy minekutanna azokat meg-feddéndi; még akkor sanyargatja-meg őket.

34. Mert az én maradék népemet a' nyavalyától meg-szabadítja, a' kik az én határomban meg-tartatnak, és meg-vídámítja azokat, míg a' végezet el-jövend; az ítéletnek napja, melly felől néked eleitől fogva szóllottam.

35. És az álom, a' mellyet láttál; és ezek annak magyarázati.

36. Te pedig egyedül vóltál méltó, ki a' Magasságbéli Istennek ezt a' titkát meg-tudnád.

37. Azért mind ezeket, mellyeket láttál, írd könyvbe, és azokat tedd el-rejtetett helyre.

38. Es a' te népednek bőltseit tanítsd-meg arra, a' kiknek elméjeket tudod, hogy e' titkokat meg-foghatják.

39. Te pedig még más hét napig légy itt, hogy tenéked meg-mutattassék, valamit néked a' Magasságbéli meg-akaránd mutatni. Ekképpen én tőlem el-méne.

40. Lőn pedig, mikor mind a' nép hallotta vólna, hogy én az el múlt hét napokon a' városba meg-nem tértem vólna; kitsinytől fogva nagyig mind öszve-gyűlvén, én hozzám jönének, és engemet meg-szóllítanának, mondván:

41. Mit vétkeztünk te ellened? mitsoda hamisságot tselekedtünk te ellened, hogy minket el-hagyván, itt e' helyen ültél-le?

42. Mert minden nép közzül te egyedül maradtál-meg minékünk, mint a' szőlőből egy gerézd, és mint homályos helyen a' világ, és mint a' part alatt a' szél-vésztől meg-tartatott hajó.

43. Avagy nem elegek-é a' mi rajtunk esett nyomorúságok?

44. Ha azért minket te-is el-hagyándasz; mennyivel jobb vólt vólna a' Sionnak fel-gyújtásával minékünk-is meg égnünk?

45. Mert mi sem vagyunk jobbak azoknál, kik ott meg-hóltanak; és nagy fel-szóval sírának.

46. Felelvén pedig ő-nékiek mondék: Jó reménységben légy Izráel, és ne szomorkodjál te Jákóbnak háza!

47. Mert a' Magasságbéli előt ti rólatok emlékezet vagyon, és a' kísértetben ti rólatok Isten el-nem felejtkezik.

48. Én pedig titeket el-nem hagytalak, elsem mentem ti tőletek; hanem e' helyre azért jöttem, hogy a' Sionnak pusztulásáért könyörögjek, hogy a' ti szentségteknek romlásáért irgalmasságot keresnék.

49. Moſtan azért ki-ki menjen-el az ő házához; én pedig e' napok után ti hozzátok mégyek.

50. És a' nép, a' miképpen néki meg-hagytam vala, el-méne a' városba.

51. Én pedig e' mezőben hét napig veſztegülék, miképpen az Iſten énnékem meg-parantsolta vala, tsak a' mezőnek virágába evén: a' füvekből vólt énnékem a' napokban eledelem.

XIII. RÉSZ.

1 Lőn pedig hét nap múlva, hogy éjjel álmot látnék.

2. Hogy imé a' tengerből egy ember, úgy mint néminémű ſzél fel-támadna, és annak minden habjait meg-háborítja vala.

3. Láttám pedig, hogy ímé az az ember mennyeieknek ſok seregével el-hatalmazik vala, és valahová az ő ortzáját fordítja vala, hogy nézne; reſzketnek vala mindenek, valamellyekre tekínt vala.

4. És valamelly felé a' ſzájából a' ſzózat kimégyen vala, mind a' kik az ő ſzavát hallják vala; fel-gerjednek vala, miképpen a' föld ég, mikor a' tüzet érzi.

5. És láttám azután, hogy imé az Egeknek négy réſzeiről embereknek ſzámlálhatatlan ſokasága gyülne öſzve; hogy a' tengerből fel-jött embert meg vernek.

6. És láttám, hogy ímé ki-vága magának egy nagy hegyet; és arra repüle;

7. Én pedig a' tartományt, avagy a' helyt, a' honnan a' hegy ki-mettzetett vala, akarom vala meglátni; de mindazáltal nem láthatám.

8. Azután láttám, hogy ímé mind a' kik ő ellene fel-gyültenek vala, noha igen félnek vala ő-tőle; mindazonáltal merének ő véle vívni.

9. Imé pedig mihelyt az ő reá-jövő ſokaságnak rohanását látá; az ő kezét fel nem emelé, ſem ſegyvert nem foga, ſem egyéb hadakozó ſzerſzámot, hanem tsak a' mint láttám,

10. Botsáta-ki az ő ſzájából tüznek lángját, és az ő ajakiból égő lángos ſzelet, és az ő nyelvéről ſzikrázó ſzél-véſzeket, mellyek mind öſzve-egyeledének, a' tüznek fúvása, a' lángnak ſzele, a' ſzél-véſznek ſokasága,

11. Melly a' hartzolásra kéſzült ſokaságra ſebeſséggel rohana, és mind fel-gyújtá, úgy annyira, hogy a' meg-ſzámlálhatatlan ſokaságból hírtetlenséggel ſemmi meg nem maradna; hanem tsak por, és büdös füſt: És ezeket látván el-ijedék.

12. Azután láttám, hogy az az ember a' hégyről le-jőne, és más békeſséges ſokaságot hívna ő hozzája:

13. És ſok embereknek neme méne ő hozzája: némellyek örvendezők, némellyek bánkódók, kik közzül némellyek meg-kötöztettek; némellyek olly állatokat hoznak vala, a' mellyeket meg-ſzoktak áldozni: és a' félelemnek ſokasága miatt el-erőtlenülék, és fel-ſerkenvén mondék:

14. Te e' tsudálatos dolgokat a' te ſzolgádnak meg-mutattad, és meltóvá tettél, kinek könyörgését el-vennéd.

15. Moſtan azért mutasd-meg ez álomnak magyarázatját.

16. Mert a' miképpen az én értelmem ſzerént vélem; jaj azoknak, a' kik a' napokban meg-maradtanak: és ſokkal inkább jaj azoknak, a' kik meg nem maradtanak.

17. Mert a' kik meg nem hagyattattanak, ſzomorúbbak léſznek.

18. Értem moſtan, az utólsó napra minémű dolgok hagyattattanak; hogy ezeken-is 's azokon-is, a' kik meg-hagyattatándnak, meg-eſsenek.

19. Mert nagy veſzedelmekbe és sok ſzükségekbe ezokáért estenek; miképpen ez álmok meg-mutatják.

20. Mindazonáltal veſzedelemben forogván-is, jobb arra a' napra jutni, és az utólsó időben lévő dolgokat még-látni, hogy nem mint e' világból ki-múlni, mint a' felhő el-múlik.

21. A' pedig énnékem felelvén, monda: mind a' látásnak magyarázatját meg-mondom tenéked, 's mind a' mellyekről ſzóllál, meg-jelentem néked.

22. A' mit azokról ſzóllál, a' kik meg-hagyattatnak; e' magyarázatja:

23. A' ki veſzedelmet ſzenved, ez arra az időre őrízte-meg ő magát, és a' kik veſzedelembe estenek, azok, a' kiknek tselékedetek és hitek vagyon a' Magaſságbélinél.

24. Tudjad azért, hogy bóldogabbak léſznek, a' kik meg-hagyattatnak, azoknál, a' kik meghóltanak.

25. E' magyarázatja a' látásnak: hogy láttad a' tenger' közepéből a' férjfiat fel-jőni,

26. Az, a' kit a' Magaſságbéli ſok időkben tart, ki az ő teremtett állatit ő maga által ſzabadít-

badítja-meg, és a' szerez azoknak, a' kik meghagyattattanak, frigyet.

27. Hogy pedig az ő szájából úgymint tüzet, és fúvást, és szél-vészt láttál ki-jőni:

28. És hogy sem fegyvert sem hadi szerszámot nem fogott; el-vesztette pedig az ő sebessége a' sokaságot, a' melly ő reája-való hartzolásra jött vala; e' magyarázatja:

29. Imé el-jőnek a' napok, mikor a' Magasságbéli Isten meg-kezdi szabadítani azokat, kik e' földön vagynak.

30. És el-jövén el-álmélkodtatja azokat, kik a' földet lakják.

31. És egygyik a' másikát igyekezik vágni, rontani: város várost, és égygyik hely a' másik helyet: egy ország más országra támad, és egygyik nemzetség más nemzetségre.

32. Lészen pedig, a' mikor ezek lésznek, és meg-történnek a' jegyek, a' mellyeket néked meg-mutaték, hogy akkoron meg-jelenik az én Fiam, kit láttál, úgymint egy fel-jövő férjfiat.

33. És lészen, hogy az ő szavát mikoron minden nemzetségek meg-hallandják; akkoron ki-ki egymás között-való hadának békét-hágy.

34. És számlálhatatlan sokaság egybe-gyül, mint kik akarnak el-jőni, és őtet meg-győzni;

35. Ő pedig áll a' Sion' hegyének tetején.

36. (Mert a' Sion nevekedik, és mindeneknek el-készítettve, és épitettve meg-mutattatik, miképpen láttad a' hegyet kéz nélkül ki-metzettetni)

37. És az én Fiam meg-feddi a' pogányoknak istentelenségeket, a' mellyeket találtanak a' gonoszokkal, mellyek a' szél-vészhez hasonlatosok, és azoknak gonosz gondolatjokat a' gyötrelmekkel, mellyekben kínlódni kezdenek, mellyek a' lánghoz hasonlítatnak.

38. És őket munka nélkül el-veszti a' Törvény által, melly a' tüzhöz hasonlítatott.

39. Hogy pedig őtet más békeséges sokaságot hozzája gyüjteni láttad;

40. Ezek a' Hóseás Király' idejében az ő földökről fogva vitetett tíz nemzetségek, kiket Salmanazár, az Assiriabélieknek Királlya fogvà vitt, kik a' folyó-vizen, Eufrátesen innét vitetetvén, azután más földre vitetének.

41. E' tanátsot pedig ő magok találák magoknak, hogy el-hagynák a' pogányoknak sokaságát, meszszebb tartományba menvén, a' hol emberi nemzet soha nem lakott.

42. És az ő igaz törvényeket, mellyeket az ő tartományokban meg nem tartottanak vala, ott tartanák-meg.

43. Az Eufrátes víznek pedig szoros útain mentenek-bé;

44 (Mert akkoron jegyeket tőn előttök az Isten, a' folyó-víznek erejét meg-állatván, a' míg által-mennének.)

45. És abba a' tartományba menőknek hoszszú útok vólt, más-fél észtendei út; a' tartomány pedig Harsarethnek hívattatik.

46. Akkoron az utólsó ideig ott lakozának; mostan pedig mikor viszsza kezdenek térni,

47. A' folyó-víznek ereit az Isten ismét megállatja, hogy által-menhessenek; annakokáért látod a' sokaságot békéséggel járni.

48. De a' kik a' te néped közzül el-hagyattattak-is, ezek azok, a' kik az én határomon belől találtatnak.

49 Lészen azért, mikor az egybe-gyült pogányoknak sokságát el-kezdi veszteni, hogy meg-óltalmazza azokat, kik a' nép közzül megmaradnak.

50. És akkoron azoknak sokkal több tsudákat mutat.

51. Én pedig mondék: Uram Isten! mutasdmeg nékem, miért láttam a' férjfiat a' tenger' közepiből fel-jőni.

52. És ő monda énnékem: miképpen meg nem visgálhadd, sem tudhatod, mellyek a' tengernek mélységében vagynak; azonképpen senki nem láthatja e' földön az én Fiamat, avagy az ő-vele lévőket, hanem tsak az időben és napon.

53. Ez az álomnak, mellyet láttál, magyarázatja, és a' mellyért itt tsak egyedül világositattál-meg.

54. Mert a' te útadat el-hagytad, és az én törvényemet tanúlván, azt kerested:

55. És a' te életedet bőltsen rendelvén, azt szíved szerént anyádnak hívtad.

46. És ezokáért mutatom meg az Istennél-való jutalmadat; mert lészen más harmad' nap múlva, hogy tenéked többeket-is mondok, és tenéked nagy és tsuda dolgokat magyarázok-meg.

57. El-menék azért a' mezőre, igen ditsőítvén és dítsérvén az Istent mind azokról, mellyeket az ő idejében tselekeszik:

58. Hogy igazgatja az időt, és mellyek az időben lésznek; és ott harmad' napig veszteglülék.

XIV. RÉSZ.

XIV. RÉSZ.

1. Lőn pedig harmad' nap múlva, mikor a' tserfa alatt ülnék, hogy ímé a' tsipke-bokorból én hozzám szózat lenne, melly ezt mondaná: Esdra, Esdra!

2. Kinek én mondék: Ihon vagyok én Uram! és talpamra állék.

3. Akkoron monda ő énnékem: nyilván megjelentem a' tsipke-bokorban, és meg-szóllítottam Mósest, mikor az én népem Égyiptomban szolgálna.

4. És őtet el-küldvén az én népemet Égyiptomból ki-hoztam, és őtet a' Sinai hegyre hozván, én nálam őtet sok ideig tartóztattam.

5. És ő-néki sok tsudálatos dolgokat kibeszélvén, az időknek titkait és végezetit néki meg-mutattam.

6. És parantsoltam ő-neki, mondván: e' beszédeket meg-jelentsed; és ezeket el-rejtsed.

7. Mostan tenéked-is hagyom.

8. Jegyezd-meg, a' mellyeket meg-mutattam, és az álmokat, mellyeket láttál: és a' magyarázatokat, mellyeket hallottál, tarts-meg elmédben.

9. Mert te fel-vétetel, hogy mindeneket meg ne lássz, ki én tanátsomból meg maradtál a' te hozzád hasonlókkal; míg az idők el-végeztetnek.

10. Mert e' világtól az ő ifjúsága el-veszett, és az ő vénségének ideje közel vagyon.

11. Mert e' világ tizen-két részre osztatott, mellynek tize, és a' tizen-egygyedik résznek fele el-múltak.

12 Annak pedig, a' mellyek következnek, a' tizen-egygyedik résznek fele maradott.

13. Mostan azért a' te házadat rendeld-el, és a' te népedet dorgáld-meg, és azoknak alázatosit vígasztaljad.

14. És a' romlásnak ellene mondván, a' halandó gondolatoknak hagyj békét: és az emberi terheket tőled el vetvén, a' gyarló természetből öltözzél-ki, és a' tenéked bántásodra lévő gondolatokat fél-felé tévén, az időkből siess ki-menni.

15. Mert a' melly nyomorúságokat mostan láttál meg-történteknek lenni; ezeknél ismét gonoszszabbak következnek.

16. Mert vénsége útán mennyivel erőtlenebb lészen e' világ; a' földön lakókra annyival inkább meg-fokasodnak a' nyavalyák.

17. Mert az igazság messzeb mégyen, és el-közelget a' házugság; immár pedig a' látás, mellyet láttál, siet el-jőni.

18. Én pedig felelvén mondék: Légyenek kedvesek ezek te előtted Uram!

19 Mert ímé én el-menvén, a' miképpen énnékem meg-parantsolád, e' jelen-való népet meg-dorgálom; a' kik pedig ezután születtetnek, azokat kitsoda inti-meg?

20. E' világ azért setétségben helyheztetett, és abban-való lakók világosság nélkül vagynak.

21. Mert a' te Törvényed meg-égettetett; annakokáért senki nem tudja, a' mellyek te tőled lettenek, avagy a' melly dolgok kezdenek lenni.

22. Ha annakokáért te nálad kedvet találtam, a' szent lelket botsásd én belém; hogy meg-írjam, valamellyek e' világon eleitől fogva lettek, a' mellyek a' te Törvényedben megvóltanak írva, hogy a' te útadat az emberek meg-találhassák: és a' kik az utólsó időkön élendenek; éljenek.

23. Felelvén azért énnékem, mondá: Menjel, gyújtsd-egybe a' népet, és hagyd-meg nékik, hogy tégedet negyven napig ne keressenek.

24. Te pedig szerezz magadnak sok papirosat; és Seráját, Debarját, Selemiást, Ekánust, és Katzelelt, és öt gyorsan író férjfiakat melléd vévén, jöjj ide.

25. És én a' bőltseségnek szövétnekét, a' te elmédben meg-gyújtom, melly el nem alusszik, míg végek nem lészen azoknak, a' mellyeket írni kezdesz,

26. És ezeket el-végezvén, némellyeket nyilván meg-jelentsd, némellyeket titkon jelentsd a' bőltseknek; hólnap pedig ez órakor el-kezdjed írni.

27. Akkoron én el-menvén, a' miképpen énnékem meg-parantsolta vala, a' népet egybegyújtém, és mondék:

28. Halld meg Izráel e' beszédeket!

29. A' mi eleink régen Égyiptomban bújdostanak, és onnét meg-szabadittattanak.

30. És vették az életnek Törvényét, mellyet meg nem őrztenek, es mellyet ti-is, azokat követvén, által-hágtatok.

31. És a' ti néktek örökségül adattatott földön, és a Sionnak hegyén mind a' ti atyátok 's mind ti hamissan tselekedétek, és nem tartátokmeg az útakat, mellyeket tinéktek az Isten parantsolt.

32. Ki miért hogy igaz bíró, el-vette ti-tőletek ideig, a' mit ajándékozott vala.

33. És moſtan ti itt vagytok; a' ti atyátokfiai pedig ti nálatoknál meſzſzebb vagynak.

34. Ha annakokáért a' ti érzékenységteknek parantsolván a' ti ſzíveteket tanítándjátok; élvén meg-tartattok, és halálotok után irgalmasságot találtok.

35. Mert az ítélet a' halál után jő-el, mikor ismét meg-elevenedünk; és akkoron az igazaknak nevek meg-jelennek, és az iſtenteleneknek tselekedetek meg-mutattatnak.

36. Én hozzám pedig ſenki ne jöjjön, és negyven napig engemet ne kereſsen.

37. Ekképpen hozzám vévén a' férjfiakat, a' miképpen énnékem parantsolta vala; el menvén a' mezőre ott maradánk.

38. Lőn pedig másod' napon, hogy ímé ſzózat hívna engemet, mondván: Esdrás nyisd-meg a' te ſzádat! és idd-meg, a' mit néked innod adándok.

39. Én pedig az én ſzámat meg-nyitván, ímé egy teli pohár nyújtatik vala énnékem, tellyes vala híg állattal, mint a' víz; de tűz ſzinű.

40. Mellyet el-vévén meg ivám; és mikoron abból ittam vólna, az én ſzívem gyötrődik vala az értelemnek miatta: és az én elmémben nevekedik vala a' bőltseſség, mellyet akara az én lelkem emlékezetre meg-tartani.

41. Annakokáért minekutánna az én ſzám meg-nyilék; többé bé nem fogattatott.

42. De a' miképpen annak az öt férjfiúnak Isten bőltseſséget adott vala, meg-írák azokat, mellyek az elmének el-távozásában mondatnak vala, és a' mellyeket nem értenek vala.

43. És éjjel eſznek vala; én pedig nappal ſzólok vala, és éjjel ſem hallgatok vala.

44. Ekképpen a' negyven napig két ſzáz négy könyvek írattattak.

45. Lőn pedig negyven nap el-telvén, Hogy ſzóllna a' Magaſságbéli Iſten, mondván:

46. A' mellyeket előſzör írál; nyilván mondjad, hogy mind méltók 's mind méltatlanak olvaſsák azokat.

47. A' hetven utólsókat pedig meg-tartsad, hogy azokat a' te néped közzül-való bőltſeknek adjad.

48. Mert az értelemnek ereje, a' bőlteſségnek kút-feje, és a' tudománynak folyása ezekben vagyon. És akképpen tselekedém.

XV. RÉSZ.

1 Ímé a' népnek hallattára a' Próſétziának beſzédit hírdesd-meg, mellyeket a' te ſzádba botsátok, azt mondja az Úr.

2. És azok írattaſsanak levélbe; mert hívségesek és igazak.

3. Ne félj a' te ellened-való gondolatoktól, és tégedet a' rágalmazóknak hitetlen beſzédek, meg ne háborítsanak;

4. Mert minden hitetlen az ő hitetlenségében meg-hal.

5 Imé én, azt mondja az Úr, hozok e' földre büntetéseket, fegyvert, éhséget, halált, és öldöklést.

6. Mert minden földet felette igen meg-undokított a' hamiſság: és azoknak ártalmaſságok bé-tellyesedett.

7. Annakokáért így ſzóll az Úr:

8. Immár ezeknek, kik Iſteni félelem nélkül tselekeſznek, iſtentelen tselekedetet el nem hallgatom: ímé az ártatlan és igaz vér kiált én hozzám, és az igazaknak lelkek ſzünetlen kiáltanak.

9. Nyilván boſzſzút-állok ezeken, azt mondja az Úr, és ezektől minden ártatlan vért én hozzám véſzek.

10. Imé az én népem, mint a' nyáj ölésre vitetteték immár nem engedem őtet Égyiptomnak földében lakni.

11. De erős kézzel és hatalmas karral ki-hozom őtet, és tsapáſsal meg-vervén, mint annakfelette minden ő földét meg-veſztem.

12. Sírni fog Égyiptom az ő fundamentomival egybe meg-verettetvén tsapáſsal és ſanyargatáſsal, mellyeket ő reá hoz az Iſten.

13. Sírnak a' ſzántó-emberek; mert a' ragya, kő-eső, és rettenetes hévség miatt el-fognak az ő magvok.

14. Iaj e' világnak! azoknak, kik abban laknak.

15. Mert az ő fegyverek és romlások el-közelített; mert egygyik nemzetség a' máſik ellen, az ő kezekben fegyver lévén, hartzra támad.

16. És ő közöttök az embereknek állhatatosságok nem léſzen: és egygyik a' máſikon el-hatalmazván, az ő Királyokkal és Fejedelmekkel nē gondolnak; hanem az ő dolgoknak útait az ő hatalmaſságokban helyheztetik.

17. Úgy annyira, hogy ember az ő városában-is valahová akarván menni, nem mehet.

18. Mert azoknak kevélységekért a' városok

meg-háborodnak, házak el-hányattatnak, az emberek félnek.

19. Ember az éhség és háborúság miatt az ő felebarátján nem könyörül; azoknak házokat fegyverrel el-rontván, és azoknak marhájokat el-tolvajolván.

20. Imé én öſzve-hívom, azt mondja az Úr, e' földnek minden Királlyit, hogy féljenek engemet, a' kik Nap-nyúgot-felől, Dél-felől, Nap-kelet-felől, és a' Libánus felől vagynak, hogy meg-térvén, meg-adják azokat, mellyeket azoktól el-vettenek.

21. A' miképpen még-is tselekeſznek az én válaſztottimmal; úgy tselekedvén, viſzſza-mérem azoknak kebelekbe, azt mondja az Úr.

22. Az én jobb-kezem nem kedvez a' bünösöknek, és e' földön az ártatlan vérnek ki-ontóira nem ſzűnik a' fegyver ſzállani.

23. Az ő haragjától tűz jövén-ki, e' földnek ſundamentomit bé-nyeli, és a' bünösöket, mint a' meg-gyújtott ſzalmát.

24. Jaj azoknak, a' kik vétkeznek, és az én parantsolatimat meg-nem tartják, azt mondja az Úr.

25. Nem kedvezek azoknak; távozzátok-el fiaim! azoknak hatalmoktól; az én helyemet ne fertézteſsétek-meg.

26. Mert jól tudja az Úr mind azokat, kik ő ellene vétkeznek; annakokáért halálra és megölésre adta azokat az Úr, mondván:

27. Immár e' föld' kerekségére a' nyomorúságok ím' el-jöttenek, és abban maradtok; mert az Iſten titeket meg-nem ſzabadít: ennekokáért mert vétkeztetek ő ellene.

28. Imé a' rettenetes látás, mellynek ábrázatja Nap-keletről vagyon.

29. Mert a' nemzetségek, kik Arabiának puſztáját lakják: ſok ſzekerekkel ki-jőnek, és mint a' ſzél azoknak ſokaságok a' földön jarkálnak, úgy annyira, hogy félnek és reſzketnek mindnyájan, valakik még tsak hallanak-is azok felől.

30. A' Kármánusok-is bolondozván, úgy jőnek-ki, mint a' vad-kanok az erdőből; és nagy ſeregekkel el-jövén amazokkal a' hadban egygyüvé-állanak, és az Aſſiriabéliek földének réſzét el-puſztítják.

31. Annakutánna a' puſztában lakók az ő eredetekről meg-emlékezvén hatalmat véſznek, és meg-fordúlván amazok' üldözésekre nagy haddal, öſzve-tanátskoznak.

32. Ezek pedig meg-háborodván, meg-nyúgoſznak ezeknek ſeregektől, és el-futnak.

33. Akkoron Aſſiriának tartományából ellenség jövén, meg-ſzállja őket, és egygyet ő közzülök meg-eméſzt: és azoknak ſeregekben félelem és reſzketés léſzen: és az ő Királyok ellen háborgás léſzen.

34. Imé Nap-keletről és Éjſzakról mind a' délig ködök léſznek, mellyeknek tekínteti igen iſzonyú haraggal, és ſzél-véſzſzel tellyes.

35. És egymás között öſzve-ütközvén, egy nagy tsillagot le-ütnek, melly a' földön vagyon, tudni-illik ezeknek tsillagokat, és a' fegyver miatt ki-ontatott vér ſzintén a' hasig léſzen.

36. És az ember-ganéj ſzintén ſzügyéig, és nagy félelem és rettegés el-fogja őket.

37. Meg-rettennek, a' kik azt a' haragot látják: és a' reſzketés el-fogja őket.

38. Mert végezetre délről, éjſzakról bővséges zápor-esők támadnak; és más réſze Nap-nyúgotról.

39. Annakfelette Nap keletről el-hatalmaznak a' ſzelek, és a' fellegek, mellyeket Iſten az ő haragjában támaſzt, ki-mutatják őket, és az ő tsillagok meg-töretik, melly Nap-keletnek, és Nap-nyúgotnak tartományát el-rettenti vala.

40. És a' nagy és temérdek ködök, mellyek haraggal rakvák, fel-magaſztaltatnak, és azoknak tsillagi minden földet és annak lakóit megrettentik, és minden magas és tettetes helyre rettenetes égi háborút ki-öntenek:

41. Tüzet, kő-esőt, repülő fegyvereket, és ſok vizeket, úgy annyira, hogy a' mezők-is, mind a' folyások-is tellyeſſen meg-telnek, úgymint ſok vizekkel.

42. És városokat, kerítéseket, hegyeket, halmokat, az erdőknek fáit, és kaſzáló réteknek füvét, és mezőknek veteményit el-veſztik:

43. És állhatatosan meg-tartóztatás nélkül ſzintén Babiloniáig mennek, és azt el-rontják.

44. Arra gyűlnek, és azt környül-fogván minden égi háborút és haragot reája ki öntenek, a' por és a' füſt az égig fel-menvén, mindnyájan ſiratják azt, a' kik környüle vagynak.

45. A' kik pedig az alatt meg-maradnak, azoknak ſzolgálnak, a' kik-el-törték őket.

46. Te pedig Aſia! ki Babilonnak reménységével egygyezſz, és vagy az ő ſzemélyének ditsőſſége.

47. Jaj tenéked nyavalyás! annakokáért, hogy követted ötet, a' te leányidat paráznaságra felékesítvén, hogy kedveskednének és ditsekednének a' te ſzeretőidben, kik mindenkor te veled paráználkodtanak.

48. Az

48. Az útálatost minden ő tselekedetiben követted, és az ő találmányiban; annakokáért azt mondja az isten:

49. Botsátok te reád nyomorúságokat: özvegységet, szegénységet, éhséget, fegyvert és dög-halált, hogy a' te házaid kegyetlen halállal el-pusztúljanak.

50. A' te erődnek ditsősége, mint a' virág, meg-szárad, mikor a' reád botsáttatott hévség fel-támad.

51. Meg-erőtlenülsz, mint a' tsapásokkal megverettetett, és az aszszonyi-állatoktól meg-sanyargattatott szegény aszszonyi-állat; annyira, hogy tégedet a' te hatalmás szeretőid többé nem kedvelhetnek.

52. Avagy én az én buzgóságos indúlatomból így tselekedném-é te veled? azt mondja az Úr.

53. Ha az én válaszottimat minden időben meg nem ölted vólna; a' te kezeidet azoknak taglásokra fel-emelvén,

54. És ezt mondván: mikoron azoknak halálokban meg-részegettél vólna; a' te ábrázatodnak szépségit ékesítsd-meg.

55. A' te paráználkodásodnak jutalma vagyon kebeledben; annakokáért a' büntetést te-is elveszed.

56. Valamiképpen az én válaszottimmal tselekedél, így szóll az Úr; az Isten-is úgy tselekeszik te veled, és tégedet nyomorúságra ád:

57 És a' te fiaid éhség miatt el-vesznek, és te fegyver miatt el-esel: a' te városid el-rontatnak, és a' te emberid a' mezőn fegyver miat húllanak-el.

58. És, a' kik a' hegyekben lésznek, éhel elvesztvén az ő testeket meg-eszik, és véreket megiszszák, a' kenyérnek éhsége, és a' víznek szomjúsága miatt.

59. Te bóldogtalan a' tengeren jársz, és ottis ismét nyomorúság talál!

60. Mert által-menvén a' romlott városnak lakóit rontják, és a' te földednek valami részét el-rontván, a' te ditsősségednek egy részét elvesztik; mikoron ismét az el-romlott Babilonira visszatérnek;

61. És el-rontatván azoknak pozdorja gyanánt lészesz, és ők tenéked tűz' gyanánt.

62. Mert meg-emésztenek tégedet, és a' te városidat, a' te földedet, a' te hegyeidet, minden te erdődet és gyümölts-fáidat tűzzel megégetik.

63. A' te fiaidat fogva viszik', és tégedet ragadománynak ítélvén, a' te ortzádnak ditsősségét el-vesztik.

XVI. RÉSZ.

1 Jaj tenéked Babilon, és Ásia! Jaj néked Égyiptus és Síria!

2. Öltözzetek 'sákokba és gyászba: siraszátok, és keseregjétek a' ti fiaitokat; mert a' ti nyomorúságtok el-közelített.

3. Miért hogy a' fegyver reátok botsáttatott; vallyon s kitsoda fordítja azt el?

4. A' tűz mikor reátok botsáttatik; kitsoda óltja azt meg?

5. A' nyomorúságok mikor reátok botsáttatnak; kitsoda vészi-el azokat?

6. Vallyon 's az erdőben éhező oroszlánt valaki el-üzné-é? avagy a' pozdorjába esett tüzet, minekutánna égni kezdett, vallyon 's mindjárást el-óltaná-é valaki?

7. Vallyon 's az erős kéz-íves' kezéből el lövetett nyilat kitsoda térítheti-el?

8. Az erős Isten botsát nyomorúságokat, vallyon 's kitsoda téríti-el azokat?

9. Az ő haragjából tűz mégyen-ki; kitsoda, a' ki azt meg-óltja?

10. Mikor villámik; kitsoda nem fél? mikor ég zeng; kitsoda nem reszket?

11. *Tehát* mikor az Úr fenyeget; kitsoda nem rontatnék-meg mindenestől az ő ortzája előtt?

12. A' föld és annak fundamentomi rengnek: a' tenger a' mélységből habot vér; annak habjai és halai az Úrnak ortzája előtt meg-háborodnak, és hányatnak az ő ditsősségének ereitől;

13. Mert erős az ő jobb-keze, mellyel az ívet meg-vonsza: az ő nyilai, mellyeket el-lő, hegyesek: nem fáradnak-el, mikoron e' földnek határira kezdenek botsáttatni.

14. Imé nyavalyák botsáttatnak, és el nem fordítatnak, míglen e' földre el-jönek:

15. Tűz gyújtatik-meg, és el nem óltatik; míglen a' földnek fundamentomit meg-emészti.

16. Miképpen a' jó lövőtől el-botsáttatott nyil meg nem tér; akképpen a' nyomorúságok, mellyek e' földre botsáttatándnak, meg nem térnek.

17. Jaj énnékem, jaj énnékem! ki szabadít engemet meg azokon a' napokon?

18. A' bánatoknak kezdetiben sok fohászkodások lésznek; az éhségnek kezdetiben sokan

meg-halnak: hadaknak kezdetiben az igen hatalmaſſak-is rettegnek, a' nyomorúságnak kezdetiben mindenek reſzketnek.

19. Mit tselekedjem, mikoron a' nyomorúságok el-jönek?

20 Imé éhség és tsapás, háborúság és gyötrelem, és oſtorok a' meg-jobbúlásra botsáttattanak vólna;

21. De mind ezekkel az ő hamiſſágokból meg nem térnek, és az oſtorokról mindenkor el-felejtkeznek.

22. Imé a' földön ha ugyan óltsó léſzen-is az élés, úgy annyira, hogy az emberek békességről gondolkodnának-is; mindazáltal akkoron kezdetnek a' nyavalyák a' földön: fegyver, éhség és nagy zürzavar.

23. Mert az éhség miatt e' földnek ſok lakói meg-halnak, és a' többit, kik az éhségtől megmaradnak, a' fegyver emészti meg.

24. És a' hóltak, mint a' ganéj, el-hányattatnak, és azokat nem léſzen ki meg-vígaſztalni; mert a' föld puſztán marad, és annak városi el-hányattatnak.

25. Nem marad, ki mivelné a' földet, és a' ki azt bé-veſſe.

26. A' fák gyümöltsöt teremnek; de kitsoda takarja azokat bé.

27. A' ſzőlő meg-érik; de ki nyomja azt ki? mert minden helyeken nagy puſztaság léſzen.

28. Mert az ember kívánja látni az embert, és annak még tsak a' ſzavát-is hallani;

29. Mert a' városból tizen, és a' faluból ketten maradnak-meg, kik a' sürü berekben, erdőkben, és a' kő-ſziklāknak hasadékiban el-rejtezéndnek.

30. Miképpen ímez olaj-fás kertekben mindenik fákon három, avagy négy olaj magok maradnak;

31. Avagy miképpen a' meg-ſzedett ſzőlőben gerézdek maradnak azoktól, a' kik ſzorgalmatosan a' ſzőlőt meg-keresik.

32. Ekképpen maradnak meg hárman, avagy négyen a' napon azoktól, kik az ő házokat fegyverrel ſzorgalmatosan meg-keresik.

33. És a' föld puſztán hagyattatik, és annak mezei el-parlagúlnak: annak minden útait és ösvényit tövis növi-bé; ennekokáért mert azon emberek nem járnak.

34. Sírnak a' ſzüzek, kiknek férjek nem léſzen: ſirnak az aſzſzonyi-állatok férjek nélkül: ſirnak azoknak leányi; mert nintsen ſegítségek,

35. Mikor azoknak jegyesek a' hadban elhúllanak, és ímezeknek férjek éhség miatt megeméſztetnek.

36. Halljátok-meg pedig ezeket, és vegyétek eſzetekbe, óh Úrnak ſzolgái!

37. Imé az Úrnak beſzéde, vegyétek azt! ne hidjetek az Iſteneknek, kik ellen ezt mondja az Úr:

38. Imé el-jönek nyomorúságok, és nem késnek,

39. Miképpen a' terhes aſzſzonyi-állat mikoron kilentz hólnap után ſzülendő az ő gyermekét: mikoron az ő ſzülésének órája el-jő, azelőtt két avagy három órával az ő méhét a' fájdalmok környöskörnyül-járják: és mikoron a' méhből a' gyermek ki-akar jöni; egy ſzempillantásig-is nem késnek.

40. Akképpen nem késnek e' földre ki-jövendő nyavalyák; hanem nyög e' világ, és azt a' fájdalmak környül-fogják.

41. Halljátok-meg én népem a' beſzédet: kéſzítsétek magatokat a' hartzra, és a' nyomorúságokban ollyanok légyetek, mint a' földnek jövevényi.

42. A' ki ál; mint a' ki futna: a' ki véſzen; mintha veſztene.

43. A' ki árúl; mintha ſemmi haſznot nem venne: a' ki épít; mintha abban nem laknék.

44. A' ki vét: mintha nem aratna: a' ki ſzőlőt metztzen; mintha nem ſzürne.

45. A' kik férjhez mennek; mintha gyermekeket nem ſzülnenek: a' kik nem mennek; mintha özvegyek.

46. Ezért, mert a' ki munkálkodik; hijába munkálkodik.

47. Mert azoknak gyümöltsöket idegen nemzetek ſzedik-bé, es azoknak marhájokat el-ragadozzák, házokat el-rontják, és azoknak gyermekeket rabúl viſzik; mert fogságra, és éhségre ſzülik az ő fiokat.

48. Mert a' kik ragadományból kereskednek; mennyivel inkább az ő városokat és házakat ékesítik, örökségeket, és ő magokat?

49. Annyival inkább boſzſzút-állok ő rajtok az ő bünökért, azt mondja az Úr.

50. Miképpen a' tiſzteſséges és jámbor aſzſzonyi-állat haragſzik a' paráznára;

51 Akképpen az igazság a' hamiſságra haragudván, hogy ékesíti ő magát, azt ſzemtől-ſzembe vádolja, mikoron el-jövénd az, a' ki minden bünt e' földön meg-tílt.

52. Annakokárt azt ne köveſsétek, ſe annak tselekedetit.

53. Mert

53. Mert még valami kevés idő múlva a' hamisság e' földről el-vitettetvén, igazság uralkodik ti rajtatok.

54. Ne mondja azt a' bűnös, hogy ő nem vétkezett; mert a' tüznek szenét gyújtja-meg az ő maga fején, a' ki azt mondja: nem vétkeztem az Úr Isten előtt, és az ő ditsősége előtt!

55. Imé az Úr tudja az embereknek minden tselekedeteket, azoknak találmányokat, gondolatjokat, és szíveket.

56. Mert azt mondotta: légyen föld; és lett: légyen ég; és lett.

57. És az ő Igéjével teremtettenek a' tsillagok-is, és a' tsillagoknak számit tudja.

58. A' ki minden mélységeket, és azoknak titkait meg-tudakozza: a' ki a' tengert, és a' mi benne vagyon, meg-mérte:

59. Ki az egeket vizek' közibe rekesztette, és az ő Igéjével a' földet a' vizek felett helyheztette.

60. Ki az eget, mint egy bóltot, ki-terjesztette, azt a' vizeken fundálta.

61. Ki a' pusztában-való vizeknek forrásit tsinálta, és a' hegyeknek tetein álló tavakat, a' magas kő-sziklákból folyó-vizeket botsát a' földnek meg-öntözésére.

62. Ki az embert teremtette, és az ő szívét a' testének közepibe teremtvén, ő-néki lelket adott, életet és értelmet.

63. És a' Mindenható Istennek Lelke az, a' ki mindeneket teremtett, és a' földnek el-rejtetett részeiben minden el-rejtetett dolgokat meg-visgál:

64. És a' ti találmánytokat, és a' mellyeket a' ti szívetekben gondoltok, mikor vétkeztek, és a' ti bünötöket el-akarjátok rejteni, jól tudja.

65. És mivelhogy minden ti tselekedeteteket az Úr tudja; ezokáért titeket mind elővonszon.

66. És ti mind meg-szégyenültök, mikoron a' ti bünötök az emberek előtt elő-kelnek: és a' ti álnokságtok, úgymint a' vádoló, a' napon ti ellenetek támadnak.

67. Mit tselekesztek? avagy a' ti bünötöket Isten előtt, és az ő Angyali előtt, mi-módon rejthetitek-el?

68. Imé ihon Isten, az Itélő-Bíró! féljétek őtet, szünjetek-meg a' ti büneitektől, és immár örökké el felejtsétek az álnokságnak tselekedetit; és titeket az Isten ki-hoz, és minden nyomorúságtól meg-szabadit.

69. Mert imé a' harag gerjedez ellenetek ók sokaságú sereg! és némellyéket ti közzületek el-ragadnak, hogy bálványoknak áldoztatott ételdellel éteſsenek.

70. És a' kik ő-nékik engednek, azoktól meg tsúfoltatnak, és el-tapodtatnak.

71. Léſzen pedig minden helyeken, és a' szomszéd városokban az Isten-félőkre-való nagy fel-támadás.

72. Úgymint bolondok léſznek, senkinek nem kedvezvén, az Isten-félőket el-kóborolván és puſztítván.

73. Mert azoknak marhájokat el-puſztítják, és ragadozzák: és őket az ő házokból ki-hánnyák;

74. Akkoron az én válaſztottimnak próbálások ki-jelenik, mint a' tüzzel meg-próbáltatott aranynak.

75. Halljátok-meg én szerelmesim! azt mondja az Úr; Imé a' nyomorúságnak napjai jelen vagynak, mellyekből meg-szabadítlak.

76. Ne féljetek, se ne kételkedjetek; mert Isten a' ti Hadnagytok.

77. Sőt inkább az én hagyományimat, és parantsolatimat tartsátok-meg, így szóll az Úr Isten: a' ti büneitek ne nyomjanak-meg titeket, és a' ti álnokságtik ti rajtatok erőt ne végyenek.

78. Jaj azoknak! kik az ő bünöktől megszorittatnak, és az ő álnokságokkal bé-fedeztetnek.

79. Miképpen a' mező, melly a' sürü tövisektől el-foglaltatik, és a' mellynek ösvénye (mellyen az ember által-járna) a' tövisektől bé-fedeztetvén el-rekesztetik; az ollyan mező tüzzel meg-égettetik: Eképpen léſzen azoknakis dolgok.

Esdrás' negyedik Könyvének vége.

ESTER' KÖNYVÉHEZ.

ADATOTT TÓLDALÉK.

X. RÉSZ.

4 És Márdokéus monda: az Iſtentől lettek mind ezek.

5. Mert emlékezem az álomról, mellyet e' dolgok felől láttam vala, mellyekben semmi el-nem múlt.

6. Ama kitsiny forrás, melly nagy folyó-víz zé nevekedék, és világoſsággá és nappá változék, és ſzaporodott nagy sokságú vizekké; az Eſtert példázza a' folyó-víz, kit a' Király feleségül vett és királyné-aſzſzonnyá tett.

7. A' két sárkány pedig engemet, és az Ámánt példázta.

8. A' Pogányok pedig azok, kik a' 'Sidóknak neveinek el törlésére egybe-gyültenek.

9. Az én népem pedig, az Izráeliták, kik az Iſtenhez kiáltottanak és meg-tartattak, és meg-tartotta az Úr az ő népét: az Úr minket mind e' veſzedelemből meg ſzabadított: az Iſten olly tsudákat tett és jeleket, mellyek soha nem vóltak a' pogány népek között.

10. Annakokáért két állapatot rendeltt az Iſten; egygyiket az ő népének, a' másikat a' Pogányoknak.

11. Mint a' két állapatok egy órában, egy időben, és a' boſzſzú-állásnak egy napján az Istennek előtte meg-jelentenek a' pogány népek között.

12. És meg-emlékezék az Úr az ő népéről, és az ő örökségét meg-óltalmazta.

13. Annakokáért nagy innepek valának e' napok: az Adár nevü hónak tizen-negyed' napja, és ugyan azon hónak tizen-ötöd' napja: Isten előtt-való nagy örömmel, vígasággal és gyönyörüséggel az ő népe között minden időben.

XI. RÉSZ.

1 A' Ptoleméus Királynak és a' Kleopatránák birodalmoknak negyedik eſztendejében, a' Dositéus, ki magát Papnak és a' Lévi' nemzetségéből valónak mondja vala lenni: és az ő fia a' Ptoleméus, adták-ki e' levelet, mellyet mondották, hogy meg-magyarázott vólna a' Lisimakus, a' Ptoleméus' fia Jérusálemben.

2. Ama' nagy Artaxerxesnek birodalmának második eſztendejében, a' Nisán hónak első napján, Láta álmot a' Márdokéus, a' Jair' fia, ki Sémei' fia, ki a' Bénjámin' nemzetségéből-való fia vala.

3. E' Márdokéus Susán városában lakozó 'Sidó férjfiú vala, ki a' Király' udvarában igen fő, és tiſzt viselő ember vala.

4. És vala a' rabok közzül-való, kiket a' Babiloniai Nabukodonozor Király Jérusálemből a' Jékóniáſsal el-vitt vala

5. E' vólt pedig az ő álma: Imé menny-dörgéſſel, és föld indúláſſal-való háborgó ſzózat hallattaték, és a' földön háborúság.

6. És ímé két kegyetlen Sárkányok jövének elő viadalra.

7. Vala pedig azoknak kiáltások olly nagy, hogy azzal minden pogány nép az igazak ellen-való hadra fel-indítatnék.

8. És nagy hírtelenséggel a' nap meg-homályosodék: és nyomorúſág, ſzorongatás, és felette igen nagy háborúság támada az egéſz földön.

9. Annakokáért az igazaknak nemzetségek meg-háborodván, a' veſzedelemtől félvén, mellyhez immár magokat hozzá kéſzítették vala, az Iſtenhez kiáltának.

10. Melly kiáltásra úgymint egy kis forrásból folyó-víz, és vizeknek ſoksága ſzármazék.

11. A' nap meg-világosodék, az alázatosok fel-magaſztaltatának, és a' kevélyeket meg-eméſzték.

12. Ez álmot, és az Iſtennek néki meg-jelentetett tanátsát Márdokéus fel-ſerkenvén, az ő ſzívében el-rejté; és annak minden réſzeiről gondolkodik vala, míglen az éjtſzaka el-jőne.

XII. RÉSZ.

1 Lakik vala akkor Márdokéus a' Király' udvarában, a' Királynak két hop-meſteri-vel, az udvarnak gondviselőivel, Bigtán', és Téreſsel.

2. És meg-érté Márdokéus, azoknak tanátsokat, és igyekezeteket meg-tudván, annak jól végére méne: hogy tudni-illik a' Királyt meg-akarnák ölni; és bé-vádolá azokat a' Királynál.

3. Mi-

3. Mikoron azért azokat meg-kínoztatta vólna a' Király, és azoknak vallásokat ki-vette vólna; mind a' kettőt meg ſojtatá.

4. És azt a' dolgot az emlékezetre-való dolgoknak könyvébe bé-íratá, mellyet Márdokéus-is meg-írt.

5. Parantsolá azért a' Király, hogy Márdokéus az ő udvarában gondviselője lenne, és őtet meg-ajándékozá; hogy a' hop-meſtereknek igyekezeteket meg-jelentette vólna.

6. Akkor az Ámán, Hamedát' fia, Agág' nemzetéből-való, kinek a' Király' udvarában nagy betsületi vala, a' Márdokéusnak, és az ő nemzetségének veſzedelmére igyekezik vala a' két hop-meſternek haláláért. E' vala pedig a' levélnek máſsa:

XIII. RÉSZ.

1 Ezt írja a' nagy Artaxerxek Király, Indiától fogva Szeretsen-orſzágig-váló ſzáz huſzon-hét tartományok' Fejedelminek és Tiſzt-tartóinak, kik az ő birodalma alatt vagynak.

2. Minekutánna ſok nemzetségeknek, és mind-ez egéſz világ' uraságába jutottam vólna; nem akarám magamat el-hinni az én hatalmamban-való bizodalomnak általa; hanem azokat, a' kik az én birodalmomban vagynak, kegyelmeſsen gubernálván, akartam őket nagy tsendeſségben tartani, hogy az én birodalmomat mind a' földnek határáig bátorságoſsá, és tsendeſsé tenném: és a' békeſséget, mellyet mindenek kívántak, meg-újítanám.

3. Mikor pedig én az én tanátsoſimtól ezt meg-kérdeſztem vólna, mi-módon mivelhetném és vihetném-véghez az én gondolatimat; egy igen bölts férjfiú, ki mi hozzánk-való jó akaratban és hívségben meg-próbáltatott, és az országban mi utánnunk máſod' helyen-való méltóságot találtt, tudni-illik az Ámán.

4. Minékünk meg-jelenté hogy e' világon-való nemzetség közzé egyeledett egy ellenſége és nemzetség, melly minden népeknek törvényivel ellenkezik, és a' Királyoknak parantsolatit meg-vetné, annyira, kogy a' mi tőlünk rendeltetett birodalom ſemmiképpen romlás nélkül meg nem mararadhatna.

5. Minekutánna azért meg-értettük vólna, hogy ez egy nemzetség mind tsak azon igyekezik, hogy az emberekkel ellenkezzék, és idegen törvényekhez tartván magát a' mi törvényünktől, és rendelésünktől külömbözzön, és ſok gonoſzságot tselekedjék, annyira, hogy a' mi birodalmunk a' miatt meg ne maradhaſſon:

6. Parantsoltuk, hogy valakiket az Ámán, ki minékünk minden gondviselőnk, és mi utánnunk máſod', az ő levele által meg-jelenténd, azok, mind feleségestől, gyermekestől mindnyájan minden irgalom, és kegyelem nélkül ki-gyomláltaſsanak fegyverrel, a' jelen való eſztendőnek tizen-kettődik havának (mellyet Adárnak neveznek,) tizen-negyedik napján.

7. Hogy azok az emberek, kik mind eleitől fogva ellenségink vóltak, moſt-is pedig ellenségink, fegyverrel le-vágattatván, azután minékünk békeſséges birodalmat hagynának.

8. A' *Márdokéus* pedig az Úrnak könyörge, és néki minden dolgait elő-ſzámlálván. Monda: Uram, Uram mindenható Király! a' te hatalmadban vagynak mindenek:

9. És nintsen ſenki, a' ki néked ellened állana, ha az Izráelt te meg akarod tartani.

10. Mert te vagy a' Mennynek, földnek, és minden tsudálatos dolgoknak, mellyek az ég alatt vagynak, teremtője:

11. Te mindeneknek Ura vagy, és nintsen ſenki, ki a' te méltóságodnak ellene állhatna!

12. Te tudſz mindeneket, és tudod, hogy nem boſzſzúságból, kevélységből, vagy valami tiſzteſségnek kívánásából indítatván mivéltem ezt, hogy a' kevély Ámánt nem tiſztelném.

13. Mert az Izráelnek meg-maradásáért, őnéki az ő lábának talpát-is meg-tsókoltam vólna;

14. Hanem annakokáért mivéltem azt, hogy az ember' tiſzteſségét az Iſten' méltóságánál fellyebb ne betsülném:

15. És hogy te kivűled ſenkit ne imádnék; nem hogy azt kevélységből mivelném.

16. Annakokáért moſtan Uram Iſten, és Király! kedvezz a' te népednek; mert azok mi reánk néznek, hogy minket el-veſzeſsenek, és kivánják azt el-veſzteni, melly néked eleitől fogva örökséged vólt.

17. Ne hagyd-el a' te örökségedet, mellyet Égyiptomból váltottál-meg magadnak.

18. Hallgasd-meg az én imádságomat, és a' te örökségednek légy kegyelmes! A' mi ſiralmunkat fordítsad örömre, hogy mi élők hírdeſsük a' te Nevedet Uram! és a' tégedet dítsérőknek ſzájokat ne veſzesd el.

19. Az egéſz Izráel-is egygyenlő akarattal az Úrhoz kiálta; mivelhogy a' halál ő előttök vólna.

XIV. RÉSZ.

1 Az Eſter Királyné aſzſzony-is a' halál' veſzedelmétől-való féltében az Úrhoz folyamodék:

2. És az ő ſzép ruháit le-vetvén, alázatos ruhákba öltözék: és az ő fejének kevély ékeſsége helyet port hinte az ő fejére, és teſtét felette igen gyötré, és minden ő inneplő helyeit az ő megſzaggatott hajával tölté-bé.

3. És könyörögvén az Izráel' Urának Istenének, mondá: tsak egyedűl vagy mi Királyunk Uram! Légy ſégítségül ennékem el-hagyattatotnak, kinek náladnál több ſegítsége nintsen;

4. Mert az én veſzedelmem jelen vagyon.

5. Bizonyára az én gyermekségemtől fogva hallottam Uram! hogy te az Izráelt minden pogány népek közzűl, és a' mi atyáinkat mind ez ösökkel egygyetembe örökké-való örökségül vetted magadnak: és hogy valamit nékik ſzóllottál; meg-tellyesíted.

6. Moſtan pedig mi vétkeztünk te előtted; azért adtál minket a' mi ellenségink' kezekbe. Mert az ő Iſteneket tiſzteltük: Igaz vagy te Uram!

7. De ők meg nem elégedvén a' mi ſzolgálatunkkal;

8. Az ő kezeknek erejét az ő bálványok' hatalmának tulajdonítván,

9. El-akarják a' te ſzádnak dekrétomát törleni, és örökségedet veſzteni: a' téged' dítsérőknek ſzájokat bé akarják dugni, és a' te Házadnak és Oltárodnak ékeſségét el-óltani.

10. A' Pogányoknak pedig ſzájokat megakarják nyitni, hogy dítsérjék a' bálványoknak erejét: és a' teſti Királynak ſzerezzenek örökké-való tsudálatosságot.

11. Ne adjad Uram! a' te birodalmadat azoknak, a' kik ſemmik; és ne neveſsék ezek a' mi romlásunkat; haném fordítsd ő ellenek az ő tanátsokat, és tégy példát azon, a' ki mind ezeknek oka.

12. Emlékezzél-meg Uram! mi rólunk, és a' mi nyomorúságunknak idején magadat jelentsd-meg, és engemet erősíts-meg pogány népeknek Királlya, és minden birodalomnak Ura!

13. Adj az én ſzámba ékes beſzédet az oroſzlán előtt: fordítsad az ő ſzívét az ellen, ki minket háborgat, ő-nékik, és mind azoknak veſzedelmére, kik ő-véle egygyet értenek.

14. Minket pedig a' te kezeid által ſzabadíts-meg: énnékem, el-hagyattatnak, és kinek náladnál több ſegítője nintsen, légy segítségem!

15. Mindenek te előtted nyilván vagynak; te tudod, hogy én gyűlölöm a' hamiſsaknak dítsőſségeket, és a' környül-metélkedetleneknek és minden idegeneknek ágyokat útálom.

16. Te tudod, hogy a' ſzükség kénſzerített engemet; mert gyűlölöm ez én kevély ékeſségemet, mellyet fejemen hordozok: mikor a' nép' eleibe ki-mégyek; ſzinte úgy útálom, mint az aſzſzonyi-állatnak tiſztátalan ruháját: és nem viſelem azt, mikor házamba vagyok.

17. Az Ámán' aſztalán-is nem evet a' te ſzolgáló-leányod; a' Király' lakodalmát-is én nem nagynak betsüllöttem, bort-is ott nem ittam.

18. Sem pedig én te ſzolgáló-leányod nem vígadtam attól fogva, hogy az én állapatom el-változott mind e' mái napig; hanem tsak te benned Ábrahámnak Ura Iſtene!

19. Hallgasd-meg mindeneknek hatalmas Istene! a' nyomorúltaknak ſzavokat: ſzabadíts-ki minket a' gonoſz embereknek kezekből, és engemet-is e' félelemből végy-ki.

XV. RÉSZ.

1 És meg-parantsolá Márdokéus Eſternek, hogy bé-menne a' Királyhoz, és hogy könyörgene az ő nemzetségéért és hazájáért,

2. Emlékezzél-meg, úgymond, a' te ſzegénységednek idejéről, mi módon tartattál az én kezem között; mert az Ámán, ki a' Király után másod', minékünk halálunkra ſzóllott.

3. És te könyörögj az Úrnak, és ſzóllj a' Királynak mi érettünk; és ſzabadíts-meg minket a' haláltól.

4. Har-

4. Harmad' nap múlva pedig, mineknutánna el végezte vólna könyörgését; az ő alázatos ruháit le-vetvén, ſzép ruhákba öltözék az Eſter.

5. Illyen módon ſzépen fel-öltözvén, mineknutánna a' mindenek' látójának 's meg-tartójának könyörgött volna; ſzolgáló-leányt vön melléje.

6. Mellyek közzül egygyikre botsátkozott vala, mintha a' nagy gyengeségnek miatta nem járhatna;

7. A' máſik pedig utánna mégyen vala, az ő hoſzſzú ruháját utánna vivén.

8. Ő pedig jóllehet az ő ſzép ortzájának piroſságával kedves vidám ortzát mutat vala; de a' ſzíve a' félelemnek miatta alázatos vala.

9. Annakokáért ő minden ajtókon bé-menvén, a' Király előtt meg-álla; ül vala pedig akkor a' Király az ő ſzékiben, és minden fényes öltözetibe fel-öltözött vala: és arannyal, 's drága kövekkel annyira fénylik vala; hogy ábrázatja rettenetes vólna.

10. És mikor az ő királyi-méltóságos ſzemét fel-emelvén nagy keményen, és kegyetlenül nézne, a' Királyné-aſzſzony le-esék, és az ő ortzájának ſzínét a' félelem miatt el-változtatván, a' mellette-való leánynak fejére botsátkozék.

11. Akkor az Iſten a' Királynak ſzívét annyira a' ſzelídségre fordítá; hogy az ő ſzékiből fel-kelvén a' Királyné-aſzſzonyt ölébe venné, miglen az eſzére jöne, és őtet ſzép beſzédekkel vígaſztalná, és azt mondaná:

12. Mi dolog Eſter? Én te atyádfia vagyok, ne félj!

13. Nem halſz-meg; mert köz a' mi birodalmunk, jöjj hozzám!

14. És az arany páltzát fel-emelvén, az ő nyakára tévé:

15. És őtet meg-tsókolván, monda: ſzóllj nékem!

16. Akkor monda Eſter: Látlak vala tégedet Uram mint az Iſtennek Angyalát! azért az én ſzívem a' te méltóságodtól-való félelemnek miatta meg-háborodék.

17. Mert tsudálatos vagy te Uram, és a' te ortzád méltósággal tellyes!

18. Mikor ezeket mondaná Eſter ismét le-esék.

19. És meg-háborodék a' Király, és minden ſzolgái vígaſztalják vala a' Királyné-aſzſzonyt.

XVI. RÉSZ.

1 A' nagy Artaxerxes Király, Indiától fogva Szeretsen-orſzágig, ſzáz huſzon hét tartományoknak Tiſzt-tartóinak, és Fejedelmineknek, kik a' mi parantsolatinknak engednek, köſzönetit írja.

2. Sokan vagynak ollyak kegyelmeſségekkel, a' kik egyebekkel jól ſzoktak tenni, meg-ékesítetvén, felette igen el-ſzokták magokat hinni.

3. És nem tsak a' mi alattunk valóknak igyekeznek ártani; hanem a' felettébb-való jó ſzerentsével gonoſzúl-élvén, az ő vélek jól tett embereknek-is veſzedelmekre járnak.

4. És nem tsak a' hálá-adásnak jóságát veſztikki az emberek közzül; hanem mint ha ſenkitől ſemmi jó-téteményt nem vettek vólna: annyira el-hiſzik magokat, hogy azt álítsák, hogy a minden-látó Iſtennek büntetését el-távoztathatják.

5. Nagy gyakorta pedig ſokakat, a' kikre valami birodalom, és barátinak dolgai' igazgatása bízattatott, az ártatlan vérnek ki-ontásában a' híjába-való reménység réſzeſsé tévén őket, meg-orvosolhatatlan nyomorúságba kevert,

6. A' Fejedelmeknek kegyelmeſségekkel, az ő hazugságokkal álnokúl gonoſzúl-élvén.

7. Mellyet nem tsak a' régi meg-lett dolgoknak hiſtóriáiból vehetünk-eſzünkbe; Hanem azokból is, a' mellyek előttünk vagynak, és azokból, a' mellyeket azok tselekedtek, a' kik meltatlanúl uralkoduak.

8. Annakokáért ezután gondot kell reá viselnünk, hogy változásokat tévén, a' mi birodalmunkat mindeneknek bátorságoſsá tégyük.

9. És a' mellyek ſzemeink előtt léſznek; azoknak mértékletes móddal eleit vévén, azokról ítéletet túdjunk tenni.

10. Mert a' Maczedóniabéli Ámán, Hammedát' fia, ki a' Perſiai vértől kétség nélkül idegen, és a' mi vóltunktól távol vagyon, mi tőlünk a' mi ſzárnyuk-alá fogadtaték.

11. És a' mi jó akaratunkat, mellyel minden népekhez vagyunk, annyira meg-kísértette, hogy mi atyánknak hívattatnék, és mindenektől tiſzteltetnék, és a' Király után másod' vólna.

12. Melly méltósággal mikor ő mértékletesen nem tudna élni; mi tőlünk mind a' fejedelemséget, mind az életet el-akarta venni.

13. Mivelhogy a' mi meg-tartónkat, a' Már-

dokéust, ki minékünk jó tett emberünk, és az én birodalmomnak ártatlan társát, az Eſtert, minden ő nemzetségekkel egybe ſokképpen való hazugságával halálra kívánta.

14. Mert azt reményletté, hogy illyen módon minekutánna minket a' mi külső ſegítségünktől meg-foſztánd, a' Perſiabélieknek birodalmokat a' Maczedóniabéliek kezébe adja.

15. Mi pedig végére mentünk, hogy a' 'Sidók, kiket e' dögleletes ember halálra rendeltt vólt, nem gonoſz emberek; hanem hogy igazságos törvénnyel élnek.

16. És hogy a' nagy, és élő Iſtennek, ki nékünk, és a' mi eleinknek e' ſzép orſzágot és birodalmot adta, annak fiai.

17. Annakokáért jól mivelitek, ha a' levél ſzerént nem tselekeſztek, mellyet az Hammedát' fia, az Ámán' tinéktek írt vólt.

18. Mert a' ki ezeknek oka vólt, a' Susán városnak kapuja előtt minden háza-népével egybe fel-akaſztatott; mert az Iſten, a' kinél minden lehetséges, őtet hírtelen meg-büntette.

19. Továbbá e' levélnek máſát mindenüttközönséges helyen fel-függeſztetvén, a' 'Sidókat engedjétek ſzabadon élni az ő törvényekkel,

20. És nékik ſegítségül légyetek; hogy a' kik ő ellenek a' veſzedelemnek idején támadnának, azokon boſzſzút álljanak: a' tizenkettődik Adár hónak tizen harmad' napján.

21. Mert az' napot a' hatalmas Iſten a' válaſztott nemzetnek veſzedelmek helyett, örömére fordította.

22. Azután pedig ti azt a' nevezetes napot, a' több innepitekkel egybe, nagy örömmel megſzenteljétek.

23. Hogy az mind moſtan, mind ennekutánna, a' mi Perſiabéli barátinknak, a' ſzabadúlásnak; a' kik pedig a' mi életünknek ellenségi, azoknak a' veſzedelemnek légyen emlékezete.

24. Valamelly város pedig, vagy tartomány ekképpen nem tselekeſzik; fegyverrel és tűzzel puſztítatik-el a' mi haragunk által: és nem csak az emberek nem fognak oda menni és ott lakni; de a' vadaknak és madaraknak-is mind örökké gyülölséges léſzen.

Eſter' tóldalékjának vége.

A' SIMEON FŐ PAP' KÖNYVE,

Mellyet Közönségesen Makabéusok' harmadik Könyvének neveznek.

I. RÉSZ.

1 Mikor Philopator a' meg-térttektől meg-értette vólna, hogy tőle el-vette Antiokus a' helyeket, mellyeket bír vala; fel-kéſzíté mind gyalog mind lovag hadát.

2. És melléje vévén Arſinóét, az ő húgát, ki-méne a' Rafia mellett-való tartományig, holott vala tábora az Antiokus' hadának.

3. Egy néminémű Theodórus pedig a' dolgot titkos meſterséggel akarván meg-tselekedni, mikor a' Ptoleméustól reá bízatott erős fegyvereseket vette vólna melléje, a' Ptoleméusnak sátorához méne éjjel, hogy őtet meg-ölné, és akképpen vetne véget a' hadnak.

4. De Doſitéus, ki Drimilus' fiának mondatott (ki 'Sidó nemzetből-való vólt, azután pedig elhagyván a' törvényt, az ő hazájának rendelésitől el-idegenült vólna) mikor azt el-rejtette vólna, egy néminémű köz embert helyhezte te helyette a' sátorban, ki ama' helyett ölteték-meg.

5. Továbbá mikor erős viadalt kezdettek vólna, és erősben hartzolna Antiokus; Arſinóé ſzorgalmatosan járván a' ſereg között, hajait meg-ereſztvén, ſiralommal nagy könyörületeſséggel könyörög vala, hogy bátorságoſsan segítenék meg őtet, gyermekeket és feleségeket, két-két gyra aranyat ígérvén a' diadalmasoknak.

6. Ekképpen az ellenség e' viadalban meg-veretteték, és ſokan meg-fogattatának.

7. Akkoron meg-győzvén a' leselkedő ellenséget, el-járván a' ſzomſzéd városokat, gondolá, hogy beſzéddel erősítené azokat: mellyet mikor meg-tselekedék, és a' kápolnákat megajándékozá; az alatta valóknak elméjeket megbátorítá.

8. Mi-

8. Mikor pedig a' 'Sidók véneket botsátottanak vólna a' tanátsból a' *Filopatorhoz*, kik köſzöntenék ötet, és ajándékokat vivén, és az ő dolgáért véle örvendeznének, történék; hogy ő annál-is inkább kívánkoznék hozzájok menni.

9. Jérusálembe méne ezokáért, és a' nagy Iſtennek áldozék, és hálákat adván, a' mi a' helyhez illendő vala, meg-tselekedé.

10. Azután a' helybe bé-menvén, a' meſterséggél tsináltatott ékeſſégén el-almélkodék, és a' Templomnak illendő rakását tsudálván a' titkos helyre-is nagy kívánsággal gondolkodik vala bé-menni.

11. Amazok pedig, mikor azt mondanák, hogy az nem illendő, és hogy még az ott lakóknak ſem vólna ſzabad bé-menni, még a' Papoknak ſem; hanem tsak egynek, a' leg-főbb Papnak, és akkor-is tsak egyſzer eſztendőben; mindazáltal nem engedé, hogy el-állatnák.

12. És mikor a' törvény néki olvaſtatnék; még sem ſzűnik vala bé-menni, ezt mondván: hogy néki bé-kellene menni.

13. Hogyha, úgymond, azok e' tiſzteſségtől meg-foſztattak; mindazáltal engem' nem kell meg-foſztani: és kérdezi vala, miért nem tíltotta vólna meg senki ötet azok közzűl, a' kik jelen vagynak, a' Templomba-való bé-meneteltől.

14. És mikor maga-gondolatlanúl egy felelt vólna, hogy azt gonoſzúl tették vólna; monda e' Király: ha e' meg-engedtetett, miért nem mennék-bé, vagy akarnák, vagy nem?

15. Ennekokáért a' Papok minden öltözetekkel le-borúlván, és a' nagy Iſtent imádván, hogy lenne ſegítségül a' kénſzerítő ſzükségnek és a' gonoſzra ſzándékozónak erejét el-fordítaná: és a' Templomot bé-töltvén kiáltásokkal és sirásokkal, a' többi, kik a' városban valának meg-háborodván, és nem tudván, mi történt vólna, ki-jövének házokból.

16. Az ágyas-házakba bé-rekeſzte ſzüzekis az ő annyokkal egybe ki-ſutnak vala, fejekre port és hamvat hinvént, és az útzákat sirással, és óhajtáſſal bé-töltvén.

17. A' kik pedig az előtt záſzlókat kéſzítettek vala, hogy a' Királynak eleibe mennének; az ő hozzájok illendő ſzeméremről elfelejtkezvén, nagy sietséggel ſutnak vala a' városon.

18. És kis gyermekiket és magzatjokat elhagyván, annyák egygyetembe és dajkák házakból és útzákból ſutnak vala a' Fő-Templomba.

19. És külömbb-külömbb vala az egybe-gyülőknek ſzavok az ellen, a' mellyeket ama' méltatlanúl igyekezik vala.

20. Ennek-felette bátorsággal fel-indúlván, a' polgárok nem engedik vala ötet bé-menni, ki az ő ſzándékát véghez akarja vala vinni; de a' fegyver fogásra, és a' bátorsággal halál' ſzenvedésre hazájoknak törvényéért fel-kiáltván, a' helyen a' népet nagy haragra indíták.

21. De mindazáltal le-ſzállítatván a' Papoktól és Vénektől, az elébbi imádságnak helyére menének.

22. És a' község, a' mint kezdette vala, figyelmes vala a' könyörgésre; a' Vének pedig a' Királyt környúl-állván, ſokképpen kísérgetik vala az ő kevély elméjét az el-gondoltt tanátstól el-vonni.

23. De ama' vakmerőképpen mindeneket megútálván, még-is bé-igyekezik vala menni, a' mit egyſzer mondott, álítván, hogy véghez viheti.

24. Mellyet azok-is látván, a' kik ő-véle valának, ahoz térűlvén, a' ki mellett vagyon minden hatalmaſság, egygyütt a' mieinkkel annak könyörgenek vala; hogy ſegítséget adna a' jelen-való dolgoknak, se a' méltatlan és kevély latorságot el-ne ſzenvedné.

25. Az oda-gyűltt ſokaságnak pedig zájgásából tsudálatos nagy kiáltás támadott vala; Mert láttatnak vala nem tsak az emberek, hanem a' falak-is mind az egéſz pádimentommal zengeni, mivelhogy mindenek inkább kívánják vala halálokat, hogy-nem mint annak a' helynek megfertéztetését.

II. RÉSZ.

1 Simon pedig, a' Fő-Pap térdre esvén a' titkos helynek ellenébe, és illendőképpen kezeit ki-nyújtván, illyen imádságot tőn, és mindnyájan egy ſzívvel lélekkel mondák:

2. Uram, Uram, mennyeknek Királlya, és minden teremtett állatoknak Ura! ki a' ſzentek között ſzentséges vagy, Mindenható és egygyedül-való Fejedelem, nézz mi reánk; ki az iſtentelen pogány emberről, az ő bátorságában és hatalmában kevélykedőtől nyomorgattatunk!

3. Mert te vagy, ki mindeneket teremtettél: igaz Fejedelem, ki mindeneket bírsz: te vagy bírája az erővel és kevélységgel tselekedőknek!

4. Te a' régi hamisság-tselekedőket, kik között vóltanak az ő erejekben és méréfzségekben bizakodó Oriások, rájok hozván a' mélységes özön-vizet, el-törlötted.

5. Te égeted-meg tűzzel a' kevély Sodomabélieket, és kik latorságokkal nevezeteffek valának, az ő utánnok valóknak példát hagyván.

6. Te az engedetlen Faraónak, ki-fzolgálattal fáraſztja vala a' te fzent népedet, Izráelt, meg-mutattad a' te hatalmadot, kit külömbb-külömbb és fok büntetésekkel oftorozál, mellyekkel a' te nagy hatalmad ki-jelentetett:

7. És őtet a' mélységes tengerbe boritád, mikor a' te népedet fzekerekkel, és sok néppel kergetné; a' kik pedig te benned minden teremtett állatoknak Fejedelmébe bíztanak, egésségbe által-vitted, kik a' te kezeddel lett dolgokat meg-esmérvén, tégedet mindenhatót dítsértenek.

8. Te a' véghetetlen és mérhetetlen földnek teremtő Királlya, válafztottad e' városf, és e' helyet a' te tifzteletedre; noha semmi nélkül nem fzükölködöl: és a' te ditsőfséges meg-jelenéseddel azt fel-magafztaltad, és azt betsületefsé tetted a' te nevednek ditsőfségéért.

9. És az Izráel' házához-való fzerelmedből meg-ígérted, hogyha minket bűnösöket a' fzorongató nyomorúság környül-venne, és e' helyre jönénk könyörgeni; meg-hallgatnád a' mi könyörgésünket.

10 Bizony pedig hívséges és igaz mondó vagy. Mert a' mi atyáinknak, kik gyakran nyomorgattattak, fegítségül vóltál a' nyomorúságban, és őket nagy veſzedelmekből meg-fzabadítottad.

11. És most-is ímé fzent Király! mi a' sok és nagy bűneinkért nyomorgattatunk, és a' mi ellenségink ereje alá vettetvén erőtlenségünk miatt el-fogyatkoztunk a' mi nyomorúságunkban.

12. E' vakmerő pedig és tifztátalan akarja meg-fertéztetni a' fzent helyet, mellyet e' földön a' te ditsőfséges nevednek fzenteltél.

13. Mert a' te házad a' magafságos egek, hová emberek nem mehetnek. De mivelhogy tettfzett tenéked a' te ditsőfségedet az Izráel' népe között helyheztetni, és ezt e' helyet meg-fzentelted.

14. Ne állj-bofzfzút rajtunk e' tifztátalan emberek által, és ne bűnteſs minket a' Pogányok által, hogy elméjekbe ne ditsekedjenek a' gonofzfzak; se az ő nyelveknek kérkedésével fel-fúvalkodván ne mondják azt, hogy ők a' fzent házat el-tapodták, miképpen az útálatos házak el-tapodtatnak.

15. Töröld-el a' mi büneiket, és a' mi vétkeinket vesd-el: és e' moftani időben a' te irgalmaſſágodat mutasd-meg. A' te irgalmafságid végyenek elől minket, és adj dítséretet a' keserves fzívűeknek fzájokban, adván nékünk békefséget.

16. Ott akkor a' mideneknek nézője, és a' mindeneknek felette-való fzent Iſtene, a' törvény fzerént-való imádságot meg-hallgatván amaz erőfzak-tétellel és nagy vakmerőséggel fel-fúvalkodott Királyt meg-törvén, mint a' nádat a' fzél, úgy meg-oftorozá, hogy immár földön fekünnék hafzontalanúl, és tagjaiban erőtlenül, és igaz büntetésbe bé-köteleztetve, semmit nem fzóllhatna.

17. Ennekokáért az ő baráti, és teſte környül forgolódói, látván teſtének hírtelen oftorozását, melly őtet el-foglalta vala; féltvén hogy meg-ne halna, felette igen meg-rémülvén ki-vonyák őtet.

18. Azután pedig mikor meg-ébrült vólna, noha meg verettetett; mindazáltal meg-nem téve hanem kegyetlenül meg-fenyegetvén őket elméne.

19. Mikor pedig Égyiptomba menvén mind az ő maga latorságinak nevekedésivel, mind pedig a' fellyül meg-mondott fegítőknek és társoknak fegítségek által, kik minden igazságtól el-állottak vala, nem tsak fzámlálhatatlan bujaságokra adá magát; hanem olly vakmerővé-is lőn, hogy a' népet mindenütt átkozná, és baráti közzül fokan látván a' Királynak indúlatját, ők-is az ő akaratját követnék.

20. És mikor a' Király el-végezte vólna, hogy a' 'Sidó nemzetséget közönséges gyalázattal illetné; az udvar mellett-való toronynál fel-emeltt ofzlopra betűkkel hagyá felmetztzeni: hogy valaki áldozatot nem akar tenni, ne menne-bé az Égyiptombéliek' Templomiba, és hogy a' 'Sidók mind meg-fzámláltatván fzolgai állapatra rendeltetnének:

melly

melly dolognak ha valakik ellene mondanának; erővel el-ragadtatván meg-ölettetnének.

21. A' kik pedig a' számlálásba neveket megvallották vólna; azoknak testekre bélyeget, a' Bachus' czimerét, tudni-illik boroftyán levelet sütnének tüzes vasal, és azután úgy élnének az előbbi szabadsággal.

22. Továbbá, hogy ne láttatnék mindenekhez kegyetlennek, alája írá: hogyha valakik azokkal akarnának nyájaskodni, a' kik a' szent dolgokban-való szolgálatra rendeltettek, egygyenlő törvényekkel élnének az Alexandriai Polgárokkal.

23. Némellyek ezokáért a' városokban a' sokféle Isteni tiszteletnek rendit meg-gyűlölvén könnyen engedének, mintha a' Királlyal való egygyezésből ditsőséget nyernének.

24. Sokan pedig elméjeknek erősségét megtartván, az Isteni félelemtől el nem állának; hanem életeket pénzen meg-váltván, félelem nélkül igyekeznek vala magokat meg-szabadítani, hogy neveket bé ne vallanák, jó reménységen lévén, hogy még jövendőre segítséget találnának.

25. Azokat pedig, kik el-állnak vala tőlök, átkozzák vala, és az ő nemzetségeknek ellenségének tartják vala: és a' közönséges egygyütt nyájaskodásoktól ki-rekesztik vala.

III. RÉSZ.

1 Ezeket meg-értvén az istentelen annyira megharagvék, hogy nem csak Alexandriabéliekre haragudnék; hanem még az egész tartományba lakozóknak-is ellensége lenne, és mind azokat egy helybe gyüjtvén parantsolná meg-ölettetni.

2. Mikor ezek lennének, a' 'Sidó nemzetség felől felette gonosz hír támada, az emberek egybe tanátskozván az ártalomra, a' kiknek tudni-illik e' dolognak véghez vitelére alkalmatosság adatik vala; mintha a' 'Sidók vólnának okai, hogy ő köztök a' törvények meg nem tartatnának.

3. A' 'Sidók pedig az ő jó akaratjokat és hívségeket a' Királyokhoz állhatatosan meg-tartják vala; de mivelhogy az Istent tisztelik vala, és az ő törvényivel élnek vala, némellyeket ki-rekesztnek vala, (minekokáért némellyeknek ellenségeknek láttatnak vala,) és az igaz, és jó tselekedetekkel a' közönséges életet ékesítvén minden embereknél ditséreteſsebbek valánaek.

4. Ennekokáért a' ő szent életeket, melly minden nemzetségnél mindenütt tudva vala, az idegenek nem gondolják vala; hanem az Isteni tiszteletben és eledelben-való külömbséget hánnyák vala, ezt mondván: hogy sem a' Királynak, sem a' hatalmaságoknak nem baráti a' 'Sidók, hanem ellenségi: és a' közönséges haſznoknak igen ellene vagynak. És azok nem kitsiny szidalommal illetik vala őtet.

5. A' Görögök pedig, kik a' városban valának; mivelhogy semmi boszszúval ezektől nem illettettek vala, látván az emberek ellen-való véletlen háborúságot, és hogy hírtelen támadások lennének: jóllehet őket nem segíthetik vala, mivelhogy a' kegyetlen Király' végezése vólna az;

6. Mindazáltal boszszonkodván vígasztalják vala őket, és ezeknek változását reménylik vala; mivelhogy e' dolog ezen állapatban meg nem maradhatna, és a' ki mindeneket lát, az illyen kegyetlen hasonlást büntetés nélkül el nem hallgatja.

7. Immár pedig némelly szomszédok-is, és barátjok, és áros társok titkon, némellyeket házokba fogadván, esküsznek vala, hogy nékik segítségül lésznek, és óltalommal.

8. Továbbá amaz a' jelen-való jó szerentsével fel-fúvalkodván, sem a' nagy Istennek hatalmát meg nem gondolván; hanem azt állítván, hogy örökké azon tanáttsal élhet, e' levelet írá a' 'Sidók ellen:

9. Ptolemeus Filopator Király, az Égyiptombéli Hadnagyoknak és Vitézeknek, és minden helyeknek békeſséget és egéſséget! mert én egéſségben vagyok, és minden én dolgaim jól vagynak.

10. Mi minekutánna haddal mentünk vólt Asiára, a' mint ti magatok tudjátok, és a' mi dolgainkat az Istenek' segítségekből el-végeztük vólna a' mi kívánságunk szerént igen szépen, gondolánk, hogy nem segyverek' erejével, hanem igazsággal és emberséggel kellene tartanunk a' nemzeteket, mellyek Czelesiriában és Fenicziában vagynak, és szabadakarat szerént-való jó-tételényekkel kellene illetnünk.

11. És mikor a' városoknak templomihoz nagy jövédelmeket adtunk vólna, gondolók, hogy Jérusálemben-is fel-mennénk, és a' gonosz embereknek templomokat, kik soha meg-nem szűnnek bolondoskodni, meg-tisztelnénk.

12. Azok pedig beszéddel a' mi oda menetelünknek örvendezvén; de vóltaképpen tökéletlenek lévén, mikor kívánnánk az ő titkos helyekre bé-menni, és azt fő és szépséges ajándékokkal ékesíteni, a' régi kevélységgel felindíttatván, minket meg-tíltottak a' bé-menéstől,

13. Nem tudván a' mi hatalmunkat, azért az emberségért a' mellyel vagyunk minden emberekhez. És az ő mi ellenünk-való keménységeket nyilván meg-mutatták; úgymint kik minden népek között a' Királyok ellen, az ő-vélek jól tett emberek ellen szarvat emelvén, semmi igazat nem akarnak el-szenvedni

14. Mi mindazáltal ezeknek bolondságoknak meg-kegyelmezvén, minekutánna győzedelemmel tértünk Égyiptomba; mindenekhez nagy emberséggel lévén, a' mi illendő vólt, azt tselekedtük.

15. Azonközbe az ő nemzetségek között meg-hírdettük, hogy illyen nagy boszszúságról el-nem akarnánk felejtkezni, és mind a' társaságért, mind az egygyügyüség által eleitől fogva rájok bízatott sok tisztekért az ő állapatjokat akarván változtatni, őket az Alexandriabéliek' szabadságával akartuk meg-ajándékozni, és örök Papságnak társaságába venni.

16. De azok a' dolgot másképpen magyarázván, és az' jót, a' bennek született gonoszság miatt, meg-vetvén, a' gonoszra szüntelen hajlandók lévén, nem tsak meg-vetek annak a' városnak meg betsülhetetlen szabadságát; hanem annakfelette szóval, és vóltaképpen-is azokat, kik ő közzülök kevesen tiszta szívvel hozzánk hajlottanak, útálják, mindenkor reménylvén, hogy mi rövid időn szidalmas halál által végét érjük a' jó szerentséknek.

17. Ezokáért bizonyos jelekből nyilván elhivén, hogy ezek mindenképpen gonosz akarattal vagynak hozzánk: és meg-gondolván, hogyha valami módon hírtelen hasonlás lészen; ne légyenek hátunk megett az istentelen árulók és kegyetlen ellenségek,

18. Parantsoljuk: hogy mihelyen e' levél meg-adattatik; ugyan azon napon, a' kik megjegyeztetnek, egygyütt feleségekkel és gyermekekkel, erőszak-tétellel-való nyomorgatásokkal, minden felől vas lántztzokkal meg-kötöztetve külleesenek hozzánk, az el-távozhatatlan nyomorúságra, és ellenségekhez illendő halálra.

19. Mert mihelyen ezek meg-büntetnek, hiszszük; hogy azután a' mi dolgaink állhatatos és jó állapatban lészsnek.

20. Hogyha valaki valamelly 'Sidót, vagy nagyot, vagy kitsinyt, vagy tsets-szopót általmazánd; az mind tselédestől rút kínokkal gyötrettetik.

21. A' ki pedig azt meg-mondja; az ollyan nem tsak a' bé-vádoltatott ember' jószágát nyeri-el; hanem a' Király' tár-házából-is két ezer gyra ezüsttel és szabadsággal meg-ajándékoztatik.

22. Minden hely pedig, a' mellybe valamelly 'Sidó bé-fogadtatik; az el-pusztíttatván megégettessék, hogy minden embereknek mind örökké haszontalan légyen. És ez a' Király' levelének másza.

IV. RÉSZ.

1 Valahová érkezik vala pedig e' levél; a' pogányok ott nagy örömmel és vígasággal közönséges lakodalmat tartanak vala: úgymint kik nagy bátorsággal az ő gyülölségeket ki-jelentenék, melly az ő szívekben régtől fogva vólt.

2. A' 'Sidók pedig nagy keserves bánatban valának, és nagy fel-szóval jajgatnak vala, kiknek szívek felette igen meg-búsúlt vala, sírván az ő elteknek hírtelen és váratlan rendeltetett veszedelmét,

3. Semmi fejedelemségnek tiszti, avagy város, avagy akármelly hely, vagy útak nem vóltak, mellyek bé nem töltek vólna az ő jajgatásokkal.

4. Mert a' városi Fejedelmektől olly kemény és kegyetlen indúlattal küldetnek vala a' 'Sidók; hogy a' szokatlan kínzásokból még az ellenség közzül-is némellyek meg-gondolván a' közönséges irgalmasságot, és ez életnek bizonytalan változását, siratnák azoknak nyomorúságokat.

5. Mert véneknek sokasága vitetik vala ki, és a' vénség miatt meg-görbült láboknak késedelmével, a' feddésnek és szemérem nélkül-való fenyegetésnek okáért, szokások kivül élnek vala.

6. A' melly leányzók pedig nem régen adták vólt magokat a' házasságban-való társalkodásnak életére, sírnak vala a' kedven élet helyet: és a' kenetekkel meg-kentt hajok immár porral meghintetvén, fedél nélkül vitetnek vala, óhajtás

tást kezdvén egyſzer 's mind a' menyegzői ének helyett: úgymint kik az idegen népeknek nyomorgatásával meg-ſzaggattatván, és közönségesſen meg köttetvén mind addig vonattatnak vala, a' holott a' hajóra kelle ülniek.

7. Azoknak férjeket-is pedig nyakon köttetvén a' koſzorúk helyett, az ő Ifjúságoknak idejében az ifjúságnak vendégsége és mulatsága helyett, a' menyekezőknek napjait ſirásban emészték vala meg, lábok előtt látván a' koporsót.

8. Vitettetnek vala pedig, mint a' vadak, vas láncokkal vonattatván, némellyeknek a' nyakok a' hajónak árbotz-fájához tsatoltatván, némellyeknek lábok meg-ſzoríttatván meg-óldozhatatlan kötözésekkel, ſok deſzkákkal bé-boríttván őket, hogy minden felől az ő ſzemek megſetétítetvén az ő életeknek ellenségitől úgy vitetnének mind az egéſz evezésben.

9. Ezeket ekképpen vivén a' meg-mondott hajóra, minekutánna az evezést el-végezték vólna a' Király' parantsolatja ſzerént; parantsolá a' Király, hogy sátorokba helyheztetnék őket, a' városon kivül-való ló-futtató helyen, mellynek nagy kereksége vala, és alkalmatos hely vala ſzegényeknek gyalázatjokra, mind azoknak, kik a' városba mennek vala, mind a' kik onnét ki-mennek vala: hogy ſem a' Király' népével ne beſzéllhetnének, ſem a' kő falon belől ne botsáttatnának,

10. Ez mihelyen meg-lőn, mikor hallották vólna, hogy a' városból titkon némellyek vélek egy nemzetségből valók ki-mennek, hogy ſiratnák az ő attyokfiainak ſzidalmas nyomorúságokat, meg-haragván hagyá, hogy azokkal-is úgy tselekednének, és hogy a' büntetéstől meg ne menekednének, és annakfelette hogy az egéſz nemzetséget nevenként bé-írnák.

11. Mivelhogy ő azokat nem a' fáradságos munkának ſzolgálatjával, mellyet az előtt nem ſok idővel hírdettetett vólt meg, hanem nyilván-való gyötrelmekkel kínoztatni, és egy nap akarná mind meg-öletni.

12. Irják vala azért azokat nagy ſzorgalmatoſsággal Nap-kelettől fogva Nap-nyúgotig, noha negyven napiglan-is nem vihették véghez.

13. Azonközbe a' Király nagy és ſzüntelenvaló örömmel tellyes lévén, és minden bálványokkal lakodalmat ſzerezvén, az igazságnak útától el-távozott elméjével, és iſtentelen ſzájával dítséri vala a' némákat, mellyek ſem ſzólhatnak vala, ſem pedig ſenkit meg nem ſegíthetnek vala; a' nagy Iſten ellen pedig ollyakat ſzóll vala, mellyek nem illenek vala.

14. Továbbá az odafel meg-mondott idő után, mikor az író-deákok a' Kiralynak meg-mondották vólna, hogy ők a' 'Sidóknak bé-írá ára immár nem elegek, az ő véghetetlen ſokaságok miatt, mint kik közzül még nagy ſokak v lnának a' tartományban, némellyek még házanként, némellyek bizonyos helyeken öſzve-gyülvén annyira, hogy az egéſz Égyiptombéli Tiſzt-tartóknak-is lehetetlen vólna azt mivelniek.

15. Noha a' Király őket keményebben megfenyegette vólna, mintha ajándékot vettek vólna azoknak meg-ſzabadúlásokért; mindazáltal a' dolgot el-hiteték véle, mikor nyilvánvaló okokkal bizonyítanák mondásokat, és mondanák, hogy papirosok és pennájok, mellyekkel írtanak, mind el-fogyott.

16. Ez pedig annak gondviselésének erejéből-való vala, a' ki ſegíti vala mennyből a' 'Sidókat.

V. RÉSZ.

1 Akkor hívatván Hermont, az Elefántok' gondviselőjét, nagy haraggal és meg-engeſztelhetetlen boſzſzonkodáſſal tellyes lévén, hagyá, hogy a' jövendő napon ſok temjént ſok erős borral adnának inniok mind az öt ſzáz Elefántoknak, hogy a' bőven adatott itallal megkegyetlenülvén a' 'Sidók meg-öletésére bé-hozattatnának.

2. És mikor ő ezeket hagyta vólna; öſzve híván az ő Barátit és Hadnagyit, kik a' 'Sidókat gyülölik vala, lakodalomnak adá magát. Az Elefántoknak meſtere pedig Hermon a' Király' parantsolatját ſzorgalmatoſſan véghez vivé.

3. Annakfelette azoknak ſzolgái eſtve-felé ki-menvén kötözik vala ſzegényeknek kezeket, és egyéb ő környülök-való dolgokra viselnek vala gondot, álítván, hogy ſetét hajnalban az a' nemzetség egy veſzedelemmel meg-halna.

4. De a' melly 'Sidók minden ſegítség nélkül el-hagyattattaknak láttatnak vala a' Pogányoknak, a' minden felől őket ſzorongató nyomorúságnak ſzüksége miatt; a' Mindenható Urat, és

min-

minden hatalmaſságnál nagyobb ő irgalmas Iſteneket és Attyokat, ſzüntelen ſzóval mindnyájan ſirva hívják vala ſegítségül, kérvén; hogy az ő éllenek-való tanátsot el-fordítaná, és az ő nagy ditſőséges meg-jelenésével előttök-való haláltól meg-mentené.

5. Ezeknek ſzüntelen-való könyörgések az égbe vitetik vala. Hermon pedig, ki a' kegyetlen Elefántokat immár bé-töltötte vala bővséges bornak italával, és temjénnyel meg-elégíttette vala, reggel a' Király' udvarába mene, hogy e' dolgot a' Királynak meg-mondaná.

6. De az Iſten álmot botsáta a' Királyra, melly Iſtentől eleitől fogva teremtetett álom, jó az embereknek, mellyet nappal-is botsát az emberekre: az-az, ki kegyelmeſsen ád mindeneket azoknak, a' kiknek akarja.

7. Annakokáért meg-tartóztatván az Úrnak gyönyörüséges, és nagy ereje által, ſzándékában igen meg-tsalattaték: és az Iſtennek változhatatlan tanátsa által meg-tsalattaték.

8. A' 'Sidók ezokáért, mikor a' hagyott időt el-múlatták vólna, dítsérék az ő ſzent Iſteneket, és a' kegyelmes Iſtent imádják vala újonnan, hogy az ő erőſſéges kezeinek hatalmát a' kevély Pogányoknak meg-mutatná.

9. És immár úgymint tized-fél órán, a' hivogató a' ſok hivatalosokat jelen-lenni látván, oda méne, és a' Királyt fel kőlté: és őtet fel-ébreſztvén meg-mondá, hogy lakodalomnak ideje eljött vólna: és azokról ſzólla, melly beſzédekkel a' Király intetvén, mikor a' helyre ment vólna, hagyá azokat, kik a' lakodalomba jöttek vala, néki ellenébe le-ülni.

10. Mellyet mikor amazok meg-tselekedték vólna, inté őket; hogy jól lakozván a' lakodalomnak jelen-való idejét tiſztelvén a' vídámságnak adnák.

11 Továbbá mikor a' lakodalom a' beſzélgetéſſel igen meg-hoſzſzabúlt vólna, a' Király hivatván a' Hermont, kemény fenyegetéſſel megkérdé, mi okáért engedtettenek vólna a' 'Sidók még az' napon élni.

12. Ama' pedig meg-mondván, hogy ő az éjjel a' parantsolatot meg-tselekedte, mellyet az ő baráti-is bizonyítának, nagyobb kegyetlenséget mutatván Falarisnál, a' mái álomnak köſzönjék, úgymond, azok.

13. Te pedig halladék nélkül az Elefántokat a' hólnapi napra azonképpen kéſzítsed a' gonoſz 'Sidóknak halálokra:

14. E' Király' parantsolatját mikor vígan, a' kik ott valának, mindnyájan dítsérték vólna, ki-ki mind házához méne; holott az éjnek idejét nem annyira az álomba foglalták, mint a' 'Sidók ellen-való gyalázatnak gondolásában, kiket állítnak vala nyomorúltaknak lenni.

15. Mihelyen ezokáért a' kakas reggel ſzólla, Hermon a' fegyveres Elefántokat az ő tágas helyeken igazgatja vala: és a' városnak fokasága gyülekezik vala a' keserves dolognak nézésére, kívánva várván a' virrattát.

16. De a' 'Sidók mind az egéſz időben fohászkodván könyves imádságokkal, ſiralmas énekekkel kezeket az égbe nyújtván, a' nagy Iſtent imádják vala, hogy hamar nékik ſegítséggel lenne.

17. Még pedig a' nap meg nem világosodott vala, mikor a' Király az ő barátit vendégelné: Hermon oda menvén, ki-hívja vala a' Királyt, jelentvén, hogy a' Király' akaratja kéſzſzen vólna.

18. Mellyet mikor ama' hallott vólna, azon a' méltatlan ki-menetelen álmélkodván, mint ki mindenekről el-felejtkezett vólna, tudakozza vala: mi dolog, miért tselekedné ő ezt illyen ſzorgalmatoſſággal? E' pedig a' mindeneken uralkodó Iſtennek erős tselekedete vala, ki az ő elméjére azoknak a' feledékenységét botsátta vala, mellyeket az előtt gondolt vólna.

19. Mikor pedig mondaná Hermon, és minden baráti: az Elefántok, és a' had, óh Király! a' te kemény akaratod ſzerént el-kéſzíttetnek.

20 O pedig e' beſzédeken igen meg-haragudván, mivelhogy Iſtennek gondviselése által a' Király' gondolatjának eſze-veſzett vala, nagy fenyegetéſſel monda:

21. Valamelly atyák', vagy anyáknak fiai én hozzám jőnek e' dolog felől, azok az Elefántoknak eledeli léſznek az ártatlan 'Sidók helyett, kik az én hozzám, és eleimhez-való tökélletes, és állhatatos hívségeket meg-mutaták; Jóllehet ha tégedet nem ſzeretnélek a' mi együtt-való nevekedésünkért, és a' te ſzolgálatodért, a' 'Sidók helyett téged' öletnélek meg.

22. Ekképpen Hermon a' véletlen, és veſzedelmes fenyegetéseket ſzenvedvén tekintetében, és or-

és ortzájában meg-rettene; baráti pedig egygyenként szomorúan el-menének, kik az öszve-gyültt népet el-küldék dolgokra.

23. A' 'Sidók pedig a' Király' mondásit megértvén, dítsérik vala a' tiszteletes Úr Istent, a' Királyoknak Királlyát, kitől nyerték vólna e' segítséget.

24. Továbbá mikor a' Király az ő szokása szerént ismét vendégséget szerzett vólna, inté a' vendégeket, hogy vigak lennének, és hívatván Hermont fenyegetésel monda: óh gonosz szolga! hányszor kell ugyan azon dolgok felől néked parantsolni? ismét készíts-el az Elefántokat a' hólnapi napra a' 'Sidóknak meg-ölésekre.

25. Akkoron az ő rokoni, a' kik egygyütt ővéle ülnek vala, az ő állhatatlan elméjet tsudálván, ezeket szóllák: Óh Király! meddig kísérgetsz minket, mint egy esztelleneket, ki immár harmadszor hagyod őket el-veszteni, és ismét a' dolognak tselekedésében meg-változván, a' mit el-végeszsz, fel-bontod.

26. A' város bizony ezokáért háborog várakozván, és a' sok gyülekezetnek miatta félő, hogy el-ne dúlattassék.

27. Ennekokáért a' Falarishoz hasonló Király tellyes lévén esztelenséggel, és a' 'Sidóknak meg-tartások felől-való tanátsának változását semminek tartván.

28. Erős esküvésel bizonyítá, hogy ő elhagyván minden halladékot, a' barmoknak lábokkal és térdekkel meg-undokítatván azokat pokolba botsátja: azután hadát indítván Judeára tűzzel és vassal rövid időn azt el-pusztítja, és a' 'Sidóknak templomokat, mellybe (úgymond) minket nem botsátának, a' holott áldozni szoktak, tűzzel meg-égetvén örökké-való pusztává tészem.

29. Akkoron mikor baráti, és rokoni örömmel el-mentek vólna; strá'sákot rendelének a' városnak alkalmatos kelyein.

30. Az Elefántoknak Fejedelme pedig a' barmokat minekutánna dühösségre fel-indította vólna illatos italokkal, és tömjénnel egygyelítetett borral rettenetes készülettel elő-hozta vólna azokat: És immár hajnal-felé mikor immár a' ló-futtató bé-tölt vólna számlálhatatlan sokasággal; a' Király' udvarába bémenvén, a' Királyt az el-végezett dologra felserkenté.

31. Akkor amaz istentelen és haraggal tellyes elmével, nagy sokasággal az Elefántokkal elő-jöve, kegyetlen elmével és száradt szemmel kívánván látni az oda-fel meg-mondattakn k nyomorúlt veszedelmeket.

32. Mihelyen pedig a' 'Sidók a' kapúban kimenő Elefántokat, és azután menő fegyveres hadat és a' népnek lába-porát meg láták, és a' rettenetes zengő tolyongást meg-hallák, mivelhogy az ő életeknek utólsó szempillantásának állítanák azt lenni;

33. A' nyomorúságos várásnak végénél egymáshoz-való könyörületességre és jajgatásra fordúlván, a' rokonságosok, az atyák az ő fioknak, anyák leányoknak nyakokra esvén, egymást tsókolgatják vala.

34. Némellyek az ő mostan született gyermekeket utólsó szopásért ölökbe vészik vala:

35. Vissza szontag pedig meg-emlékezvén árról, minémű segítséggel vólt az előtt Isten nékik mennyből; artzal egygyenlőképpen le-borúlván, a' tsets-szopókat emlőjöktől el-szakasztván, nagy fel-szóval kiáltnak vala a' Mindenhatóhoz.

36. Könyörögvén, hogy az ő meg-jelenésével könyörülne rajtok, kik immár pokol' ajtajára jutottanak.

VI. RÉSZ.

Eleázár pedig egy neminémű jeles Férjfiú, ki a' tartománynak Papjai közzül-való vala, és immár vén ember lévén, és életihez illendő minden jóságos tselekedetével magát meg-ékesítette vala, le-tsendesítvén maga környül a' véneket, a' Szent Istent segítségül híván, így imádkozék:

2. Óh atyánk, nagy hatalmas Király, és Felséges mindenható Isten! ki minden teremtett állatokat kegyelmesen vezérlesz, tekíntsd-meg az Ábrahámnak magvát, és a' szent Jákóbnak nemzetségét, a' tenéked szenteltetett részнek népét, kik az idegen földön veszedelem alá-vettettek.

3. Te a' szekerekkel bővölködő Faraót, régen az Égyiptomnak Fejedelmét, ki vakmerő engedetlenséggel és nyelvének kérkedékenységével fel-fúvalkodott vala, az ő kevély hadával a' tengerbe merítvén, el-vesztetted, a' te irgalmasságodnak világával meg-világosítván az Izráel' nemzetét.

4. Annakfelette a' számlálhatatlan hadával kérkedő Senákéribet, az Assiriának hatalmas Királlyát, ki immár fegyverrel az egész

földet birodalma alá vetette vala, ki a' te szent városod ellen fel-fúvalkodott vala, és ki kevélyen és méréfzen átkot fzóll vala, meg-törted Uram! sok nemzetségeknek nyilván meg-mutatván a' te hatalmadat.

5. Te ama' Babiloniában-való három társokat, kik vídámon adták vala életeket a' tüzre, hogy a' híjjába-valókat ne tifztelnék, az égő kementzét meg-harmatozván, meg-tartottad; hogy hajok-is meg-ne perselődnék, és a' tüznek lángját az ellenségre fordítád.

6. Te az irígységből-való vádolások által az orofzlányokhoz a' föld-alá vettetett Dánielt, hogy a' vadaktól meg-étetnék, egéfseggel a' világosra vifzfza-hoztad: és a' tengerben élő Czet-halnak hasában fzorongattatott Jónást az övéinek ismét egéfségbe mutattad, óh atyánk!

7. Most-is ne kéfsél mindeneknek kegyelmes nézője! hanem mutasd-meg mindjárt magadat az Izráel' nemzetének, melly az útálatos és istentelen pogányoktól hamifsan nyomorgattatik.

8. Hogyha bújdoftunkba a' mi életünk istentelenséggel meg-fertéztetett; meg-mentvén az ellenségnek kezéből óh Uram! akár minémű büntetéfsel vefzefs minket.

9. Hogy ezek, kik híjába-való dolgokban böltselkednek; a' híjába-valóknak ne kedveskedjenek azoknak el-vefzésén, kiket fzeretfz, és azt mondják: Még az ő Istenek sem fzabadította meg őket!

10. Ennekokáért te örökké-való! ki nagy erejú és nagy hatalmú vagy, tekints-meg most, és fzánj meg minket, kik az Istenteleneknek hamis erejek által leselkedőknek módjok fzerént ölettetünk-meg.

11. Tedd azt, hogy álmélkodjanak a' pogányok ma a' te győzhetetlen hatalmadon: és a' te nagy erődet a' Jákób' nemzetének fzabadúlásában mutasd-meg.

12. Néked könyörög mind a' kitsinykéknek foksága, és azoknak fzülei siralmokkal. Légyen nyilván minden nemzeteknek; hogy te Uram! nékünk jelen vagy, és a' te ortzádat tőlünk el-nem fordítottad.

13. Hanem a' mint fzóllottál, hogy még az ellenség' földén sem hagyod a' tieidet; akképpen tselekedjél Uram!

14. Mikor pedig az imádságot Eleázár elvégezte vólna; a' Király az Elefántokkal és minden hadának zörgésével a' pálya-futtató helynél jelen lőn.

15. Mellyet mikor látták vólna a' 'Sidók; a' mennybe nagy kiáltáft tévének, el-annyira, hogy a' környül-való völgyek zenegvén, mind az egéfz hadat nagy fírásra indítanák.

16. Akkor a' nagy ditsőfséges, mindenható és igaz Isten az ő fzent ortzáját meg-mutatván, a' mennyei kapukat meg-nyitá, kikből két ékes és rettenetes Angyalok fzállának-le, kik mindenektől (a' 'Sidóktól meg-válva) láttatnak vala.

17. Ezek ellent-állván, az ellenségnek seregét háborúsággal, és rettegéfsel meg-tölték, és békókba fzoríták; mellyek miatt meg-nem mozdúlhatnak vala, annyira, hogy a' Király' teste írtóznék, és az ő haragos méréfzségét elfelejtené.

18. Az Elefántok-is az utánnok menő fegyveres feregekre fordúlván, azokat tapodják, és ölik vala.

19. Ezokáért a' Király' haragja könyörületefségre fordúla, és azoknak, mellyeket az előtt igyekezik vala, meg-síratására.

20. Mert meg-hallván a' kiáltást, és látván, hogy mindenek igen hajlandók a' 'Sidóknak vefzedelmekre, fírván, és haraggal fzidván barátit, monda:

21. A' Királlyal gonofzúl éltek, úgymond; és a' kegyetleneket kegyetlenséggel fellyülhaladjátok; és mind én magamat-is, ki veletek jót tettem, a' birodalomtól, mind pedig lelkemet az élettől immár meg-akarjátok fosztani, titkon tselekedvén oly dolgokat, mellyek az országnak semmiképpen nem haszonossak.

22. Kitsoda gyüjtötte ide mind ez ő helyekről ki-hányattatott árta lanokat, ki a' mi birodalmunknak erősségit híven bírták?

23. Kitsoda kötelezte illyen méltatlan büntetésekre azokat, kik mind eleitől fogva hozzánk-való jó-akarattal minden nemzetségeket mindenben meg-haladták, gyakran nagy vefzedelmekre adván magokat?

24. Oldozzátok-meg a' hamis köteleket, ódozzátok-meg, és ezeket az ő házokhoz egéfséggel vifzfza-botsátván az előtt-való tselekedetekért meg-köveſsétek! Botsáfsátok-el a' mindenható mennyei élő Istennek fiait, ki a' mi eleinknek idejétől fogva mind eddig, a' mi dolgainknak háborúság nélkül-való állapatját adta.

25. És

25. És a' Király ezeket mondja vala; amazok pedig mindjárt meg-óldoztatván, mikor meg-ſzabadúltak vólna a' haláltól, az ő meg-ſzabadító Szent Iſteneket dítsérik vala.

26. Azután oſztán a' Király a' városba megtérvén, ſzóllítván a' jövedelmeknek sáfárát, borokat és a' lakodalomhoz-való egyéb dolgokat hagya ſzolgáltatni heted' napig a' 'Sidóknak, el-végezvén, hogy a' minémű helyen állították vólna, hogy halált kell ſzenvedniek, ugyan ott tiſztelnék a' meg-ſzabadúlásnak innepét.

27. Akkoron azok, kik az előtt ſzidalmatosak valának, és koporsóhoz közel lévők; sőt inkább kik abba bé-ſzállottak vala, a' keserves és ſiralmas halál helyett, ſzép lakódalmat ſzerezvén, tellyesek lévén örömmel, az ő romláſoknak, és koporsójoknak rendeltetett helyét ſzékekkel rakják vala-bé.

28. És el-hagyván a' ſiralmas óhajtásnak énekét, a' meg ſzabadító és tsuda-tévő Iſtent dítsérvén, hazájokbéli éneket kezdnek vala, és minden ſirást és jájgatást el-hagyván, a' békeséges örömnek jelenségére táncolnak vala.

29. Hasonlatosképpen pedig a' Király-is ezenvaló örömében nagy lakodalmat tévén, dítséreteket mond vala mennyben ſzünetlen és ékesſen, az ő hírtelenséggel-való ſzabadúlásáért.

30. A' kik pedig ez előtt meg-ölésre, és a' madaraknak eledelekre, nagy örömmel rendelték vala azokat, azok bánkódnak vala; mivelhogy ſzégyenlenék ezeket magokban, és látnák, hogy az ő kegyetlen vakmerőségek nagy gyalázattal füſtbe ment vólna:

31. A''Sidók pedig, a' mint immár mondottuk, táncolásnak és lakodalomnak adván magokat az időt vígaſsággal és énekléſsel múlatták-el.

32. És közönséges törvénnyel el-végezék, hogy az ő ſzám-kivetéseknek minden idejében, a' fellyűl meg-mondott napokat vígaſságnak ſzentelnék, nem a' réſzegségnek és zabálódásnak kedvéért, hanem az Iſtentől nékik adatott ſzabadulásért.

33. Annakutánna a' Királyhoz menvén, kívánák, hogy haza botsáttatnának.

34. Továbbá az ő bé-íratások lett a' Pakon hónapnak huſzon ötödik napjától fogva, az Epif hónapnak negyedik napjáig, negyven napokig; a' 'Sidoknak el-veſztéſekben pedig munkálkodtanak, az Epif hónak ötödik napjától fogva azonnak hetedik napjáig, három napokig: mellyeken az ő irgalmaſságát ditsőségeſsen megmutatván a' mindeneken uralkodó, sérelem nélkül őket mind meg-tartotta.

35. Lakodalmat tartának pedig, mikor a' Király nékik mindeneket adatna, tizen-négy napig. Melly nap ő hozzá mentenek az ő el-botsáttatások felől,

36. Kiket a' Király dítsérvén, minden városoknak Tiſzt-tartóinak nagy buzgósággal ez alatt-való levelet irá.

VII. RÉSZ.

1 Ptolemeus Filopator Király az Égyiptombanvaló Tiſzt-tartóknak, és minden dolgoknak ki-ſzolgáltatására bízattattaknak, békeſséget és egéſséget *kíván*! mert mi a' mi gyermekinkkel egéſségben vagyunk

2. Minekutánna a' nagy Iſten nékünk a' mi kívánságunk ſzerént, minden dolgainknak előmenetét adta vólna, némellyek a' mi barátink közzül minket el-úntatván, arra kénſzerítettek, hogy a' mi birodalmunk alatt-való 'Sidókat egy helyre gyűjtvén, mint ellenségünket ſzokatlan büntetésekkel illetnénk.

3. Mivelhogy azt mondanák, hogy a' mi dolgaink ſoha tsendeſségben nem léſznek, a' gyűlölségért, mellyet ezek viſelnének minden nemzetek ellen, míg ez el-nem töröltetnék.

4. És mikor őket ide kötözve hozták vólna, ſok nyomorgatásokkal, mint rabokat; sőt mint tolvajokat minden tudakozás nélkül és késedelem nélkül, igyekeztek őket meg-ölni, nagyobb keyyetlenséggel Scithiabéliek' kegyetlenségénel.

5. Mi pedig azokat annakokáért keményben dorgálván, minekutánna a' mi kegyelmeſségünk ſzerént, mellyel mindenekhez vagyunk, ezeknek életeket nehezen meg-engedtük vólna, és meg-esmértük vólna, hogy az Iſten ótalmazta a' 'Sidókat, mint atya a' fiakat, és meg-gondoltuk vólna a' mi eleinkhez, és mi hozzánk-való tökélletes jó akaratjokat; annakokáért őket minden büntől ártatlanoknak mondjuk lenni.

6. És mindeneknek meg-hagytuk, hogy min-

den helyen az övéikhez botsáttaſsanak, ſenki ſemmiképpen meg ne bántſa őket: avagy valamit azokban, mellyeket hamiſsan ſzenvedtenek, ſzemekre ne veſsen.

7. Mert tudjátok, hogy mi ha valami álnokságot tselekeſzünk ő ellenek, avagy ha tsak meg-ſzomorítjuk-is őket; nem ember, hanem a' minden hatalmaſſágon uralkodó Felséges Iſten léſzen tselekedetinknek ellenséges boſzſzú-állója, mindenkor, mindenben, és el-távoztathatatlanképpen. Légyetek egéſségben!

8. Mindazáltal minekutánna e' levelet vették vólna a' 'Sidók, nem mindjárt ſietének el-menni; hanem a' Királytól azt-is kívánák, hogy a' kik a' 'Sidóknak nemzete közzül a' ſzent Iſten ellen az ő törvényét akaratjok ſzerént felbontották vólna, méltó büntetéſsel büntettetnének-meg ő-tőlök,

9. Ezt mondván: hogy azok, kik hasok' kedvért az Iſten' parantsolatit által-hágták vólna; még a' Király' parantsolatihoz-is ſoha nem lennének engedelmeſek.

10. A' Király pedig meg-gondolván, hogy azok igen igazat mondanának, ditsérven őket, hatalmat ada; hogy azokat, kik az Iſten' törvényét fel-bontották vólna, az ő orſzágának minden helyén ſzabadon meg-öljék, minden Királyi hatalmaſság nélkül és törvény nélkül.

11. Akkoron a' Királynak hálákat adván, a' mint illet, ezeknek Papjai, és egygyetemben az egéſz ſokaság Allelujá kiáltván, örömmel elmenének.

12. És ekképpen mindent, valakit elől-találnak vala az ő nemzetségek közzül, a' ki magát megfertéztette vólna; meg-büntetnek vala, és ſok képpen ſzidalmazván meg-ölik vala.

13. És a' napon három ſzáz férjfiaknál többet ölének-meg, és vígaſságokat tőnek örömmel az iſtenteleneket meg-ölvén.

14. A' kik pedig Iſtenhez hóltig ragaſzkodtak vala, a' ſzabadúlásnak tellyes gyümőltsét nyervén; ki-mennek vala a' városból, mindennémű jó ſzagú virágoknak nemeiből-való koſzorúkkal meg-ékeſitetvén, örömmel és kiáltáſsal, dítséretekkel és énekléſeknek gyönyörűséges zengésével az ő attyok' Iſtenének az Izráelnek, ſzent meg-ſzabaditójának hálákat adván.

15. És mikor juttotak vólna a' Ptolemáisba, melly város a' helynek terméſzetiért neveztetett Rhodofórusnak; holott a' hajók várják vala őket: közönséges tanátsból ott heted' napigvaló lakodalmat tartának, mivelhogy a' Király mindennek nagy örömeſt ád vala, a' mi ſzükség vala nékik, míg haza értek vólna.

16. És ugyan ott el-végezék, hogy minekutánna haza mennek békeſséggel; azon napokat az ő ſzám kivetéseknek minden idejében lakodalomnak ſzentelnék.

17. Melly napokat mikor ott lakodalomnak ſzentelték vólna meg, és a' lakodalom helyén fel-emeltt oſzloppal végezéſeket megerőſſitették vólna; egéſségben és ſzabadságban el-menének nagy örömmel a' tengeren, és folyó-vizeken az ő házokba meg-tartatván a' Király' parantsolatja által, es ſokkal nagyobb hatalmat nyerének az ő ellenségek ellen, hogy nem azelőtt, nagy ditsőséggel és tőlök-való félelemmel egybe.

18. És ſenkinek hatalmával az ő jóſzágoktól meg nem foſztatának; hanem mindenek az ő marhájokat meg-nyerék, a' mint azok fel-íratták vala, annyira, hogy valaki azokban valamit el-vett vólna, nagy félelemmel meg-adná. Illy nagy dolgokat tselekeſzik vala az Iſten az övéinek meg-tartásokra.

19. Áldott légyen az Izráelnek meg-ſzabadítója mind örökkön örökké. Ámen!

Simeon Fő-Pap' Könyvének vége.

A' MAKABÉUSOK'

ELSŐ KÖNYVE.

I. RÉSZ.

1 Minekutánna a' Maczedóniai Alexánder Fülöpnek fia, el-menvén Czethim' földéből, Dáriust, a' Persáknak és Méduſoknak Királlyát meg-veré, és ő utánna orſzágla, miden elébb Görög-orſzágban uralkodott vólna.

2. Lőn, hogy azon Alexánder ſok hadakat indítván, meg-vévén erőſségeket, és meg-ölvén a' földi Királyokat,

3. Szinte a' földnek ſzélére jutna, és ſok nemzetek-

zetektől ragadományt szerezvén, a' föld ő előtte meg-alázná magát.

4. Ezokáért elméjében fel-fúvalkodtabb lévén és kevélyebb, nagy erős hadakat gyújte.

5. És Népeknek és Királyoknak tartományit el-foglalá, és azokat magának adó-fizetőkké tévé.

6. Azután pedig midőn ágyba fekünni esett vólna, és meg-esmérte, hogy néki meg-kellene halni.

7. Elő-híván az ő Fő-szolgáit, kik ő-vele egygyütt gyermekségektől fogva neveltettenek vólt, még éltében az ő országit nékik osztá.

8. Továbbá midőn Alexánder tizen-két esztendeig országolt vólna, és meg-hóltt vólna;

9. Az ő szolgái ki-ki mind az ő helyének uraságát bírák.

10. És fejeken-való koronákat viselének: és a' fiaik ő utánnok sok esztendeig azon hatalmasságot bírták: és meg-sokasodának a' sok nyomorúságok a' földön.

11. Azokról származott a' gonosz fiatal, az Antiokus Illustris, annak az Antiokusnak fia, a' ki midőn Rómába zálogúl adattatot vólna; a' Görögök' országlásának száz harmintz hetedik esztendejében kezde uralkodni.

12. Az időkben valának Izráelből valami rosz emberek, ki sokaknak tanátsúl adák, mondván: Menjünk-el, és a' mi környülünkvaló nemzetekkel szövetséget vessünk; mert az időtől-fogva, hogy tőlök el-váltunk, nyomorúságokba köteleskedtünk vólt bé.

13. Ezt a' beszédet ők jónak vélék lenni.

14. És sokan a' nép közzül ez értelmet jóvá hagyák, és a' Királyhoz menének, kiknek az hatalmat ada, hogy a' pogány nemzetségeknek szerzésivel és rend tartásival élnének.

15. Ezokáért a' pogány nemzetségeknek módja szerént építének Jérusálemben magok' gyakorlására való helyeket.

16. És környül-metélkedetlenséget tsinálván magoknak, a' szent szövetségtől el-szakadának, és a' pogányokhoz adván magokat, a' gonosz tselekedetre kötelezék magokat.

17. Továbbá midőn Antiokus országát immár meg-erőssítette vólna; az Égyiptom' országát-is kívánja vala, hogy két országban uralkodhatnék.

18. Ezokáért reá-méne Égyiptomra nagy haddal, szekerekkel, Elefántokkal, lovagokkal és nagy vízi erővel.

19. És hadát indíta Ptoleméusra, az Égyiptom' Királlyára: és midőn Ptoleméus ő előtte meg-rettenvén el-futott vólna, és le-vágattatván sokan el-vesztek vólna;

20. Antiokus el foglalván Égyiptomban sok erős városokat, az Égyiptom' földét el-dúlá.

21. Az Égyiptomon tett veszedelemből megtére Antiokus, száz negyven-három esztendőben az Izráel' népe ellen.

22. És fel-méne nagy haddal Jérusálembe.

23. És a' Sanctuáriomba kevélységgel bé-méne, amaz arany óltárt el-vivé mind a' világosító gyertya-tartóval, és annak minden készületivel, a' kenyeres asztallal, és a' híg áldozat-tévő edényekkel, tészékkel, és az áldozathoz rendeltt arany-mosdó medentzékkel, superlátal, koronákkal, és a' templomban lévő arany ékességekkel: és le-vona mindeneket.

24. Kikről mindenekről le-vonván az ezüstöt és aranyat, minden kívánatos edényekkel el-vivé: annak-felette az el-tétetett kintset, mellyet meg-talált, el-prédálván, és el-vivén magával mindeneket, földébe meg-téré.

25. Minekutánna nagy öldöklést tselekedett vólna, és beszédében nagy kevélységét mutogatta vólna;

26. Ennekokáért Izráelnek minden ő helyeiben nagy óhajtás támada.

27. A' Fejedelmek és Vének igen fohászkodának; az ifjak és a' szüzek el-erőtlenedének: az aszszonyi-állatoknak szépségek el-változék.

28. És minden vőlegény óhajta: és a' melly aszszonyi-állat ágyas-házában ül vala; siralomban forga.

29. A' föld-is pedig az ő lakozóin meg-indúlt vala, és a' Jákóbnak minden háza gyalázatban öltözék.

30. Azután két esztendővel a' Király az adószedésnek Fejedelmét küldé Júdának városiba, ki Jérusálembe jöve embereknek nagy sokaságával.

31. És mikor a' lakosak az ő álnoksággal tselekedő békeséges beszédének hittek vólna;

32. Hírtelen a' városba rohana, és azt nagy veszedelemmel illeté; mert az Izráeliták közzül sokat öle-meg.

33. És a' várost el-dúlá, azt tüzzel felgyújtá, és annak házait és kő-falait körös-környül el-rontá.

34. Az aszszony-népeket pedig mind mag-

zatjokkal fogva vivék, és a' barmokat el-foglalák.

35. A' Dávidnak városát-is nagy és vaſtag kő-fallal, erős tornyokkal meg-épiték, és azt vár helyett tsinálák.

36. És azokban lator és iſtentelen embereket és férjfiakat helyheztetének, kik ott nagy erőt vőnek.

37. És ugyan azon helyre fegyvert és élést gyüjtének, és a' Jérusálembe gyüjtött ragadományt-is oda rakák.

38. Ezokáért nagy tőr és leſelkedés tsináltatott vala ezekben a' ſzent hely ellen: és Izráelnek minden időbéli gonoſz ellensége.

39. Mert a' Sanctuáriomnál-is ártatlan vért ontának, és azt meg-fertézteték.

40. És ő miattok a' Jérusálemben lakozók el-ſutának, és a' miatt idegenek lakozták a' városſt: és a' ſaját lakozóitól el-idegeniteték, és el-hagyattaték azoktól, kik abban ſzülettek vala.

41. Az ő Sanctuáriomja, mint a' puſzta elvólt hagyattatva, és az inneplések ſirásra fordúlának: a' ſzombatok gyalázatra, és az ő tiſztelſége gyalázatra változék.

42. És mennyivel ditsőſségesb vólt, annyival nagyobb gyalázat követé; annakfelette az ő nagy felsége ſiralmas állapatra fordúla.

43. Mikor pedig levelet küldött vólna a' Király, hogy ki-ki el-hagyná az ő rend-tartását.

44. Engedének ezokáért minden népek az ő parantsolatjának.

45. Sokan az Izráeliták közzül-is az idegen Iſteni tiſztelethez ragaſzkodának: áldozának a' balványoknak, és a' ſzombat napot meg nem ſzentelék.

46. Sőt annakfelette a' Király követek által Jérusálemben és Júdának városiba levelet külde, hogy más földnek törvényét vennék-fel.

47. Az egéſzlen meg-égő áldozatokat, egyéb áldozatokat, és hig áldozatokat a' Sanctuáriomtól meg-tiltanák.

48. És hogy a' ſzombatokat, és innep napokat meg-fertéztetvén:

49. És a' Sanctuáriomot egygyetembe a' ſzent emberekkel meg-fertéztetvén;

50. Oltárokat, berkeket, bálványoknak kápolnákat tsinálnának: diſznókat és tiſztátalan állatokat áldoznának.

51. Az ő fiokat környül-metéletlen hagynák, és az ő lelkeket minden tiſztátalansággal olly útálatoſsá tennék; hogy a' törvényt örök feledékenységgel el-törlenék, és az iſtennek minden ſzerzését, és ítéletit el változtatnák.

52. Hogy valaki a' Király' párantsolatja ſzerént nem tselekednék; halálnak büntetéſe alatt lenne.

53. Mint e' mondáſok ſzerént írt mind az ő egéſz orſzágának; és Tiſzt-tartókat rendelvén minden népeken,

54. A' Júda' városinak meg-parantsolá, hogy városonként áldoznának.

55. Továbbá ſokan a' köſség közzül ő hozzájok gyülének, tudni-illik a' törvénynek minden el-hagyói, kik a' földön gonoſzságot tselekednek vala.

56. És rejtek-helyekbe kénſzerítik vala futni az Izráélitákat, a' hol magoknak óltalmat találhatnak vala.

57. A' Kásleu hónapjának pedig tizen-ötödik napján, a' ſzáz negyven ötödik eſztendőben, a' puſztaságnak útálatoſsága fel-emelteték az óltárra.

58. És az környül-való Júdának városiban óltárok épitetének, és a' kiváltképpen-való házaknak ajtaiban és útzákban füſtölések lőnek.

59. És a' törvény könyvek, kik találtatának; el-ſzaggattatának, és tüzzel égetteténck-meg.

60 Valakinél a' ſzövetségnek könyve-is találtatott vólna, avagy ha valaki ragaſzkodott vólna a' törvénynek könyvéhez; a' Király' parantsolatjából meg-öléttetik vala az.

61. A' Tiſzt-tartók az ő erejekben bízván ekképpen tselekednek vala az Izráelitáknak: azoknak, a' kik minden hónaponként a' városokban találtatnak vala,

62. A' hónapnak huſzon ötödik napján az elébbi óltárra tétetett óltáron áldozván.

63. Az aſzſzonyi-állatokat pedig, kik fiokat környül-metélték vólna, meg-ölik vala a' Király' parantsolatja ſzerént.

64. És a' kis gyermekeket az ő nyakokra akaſztják vala, az ő házokat el-dúlják vala: és meg-ölik vala azokat, kik a' kis gyermekeket környül-metélték vólna.

65. Sokan mindazáltal az Izráeliták közzül meg-kemenyíték magokat, és hogy tiſztátalanokat ne ennének; elméjekben el-tökéllék: és inkább akartanak meg-halni, hogy-nem mint az étellel meg-fertéztetni,

66. És a' ſzent ſzövetséget meg-ſzegni; ezokáért meg-ölték őket.

67. Annak-

67. Annakokáért annyival nagyobb harag gerjede *Antiokusban* az Izráel ellen.

II. RÉSZ.

1 Az időkben fel-kele Mattatiás, Jánosnak fia, ki Simeon' fia vala, a' Joárib' rendenvaló Pap, Jérusálemből-való, és meg-ſzálla Módinba.

2. Valának pedig ő-néki öt fiai, Johannán, kinek vezeték neve Gádis.

3. Simon, ki neveztetett Thaſſinak,

4. Júdás, vezeték nevén Makabéus.

5. Eleázár, Abaron vezeték nevén, és Jónatán, vezeték nevén Apſus.

6. Ez midőn látta vólna az Iſten ellen-való káromlásokat Júdeában és Jérusálemben,

7. Jaj nékem! *úgy mond*: mire ſzülettettem én? azért é, hogy az én nemzetségemnek nyomorúságát, és a' ſzent városnak veſzedelmét láſſam, és ott üljek?

8. Míg az, és a' Sanctuáriom az ellenségnek kezébe, és idegeneknek adatik? a' nemtelen férjfiúhoz hasonló az Iſten' Temploma:

9. Az ő drága edényi fogságba vitettenek: az ő kis gyermeki az útzákon, és iſjai ellenség' fegyverétől meg-ölettettek.

10. Mitsoda nemzet nem foglalta-el az ő országát, avagy mitsoda nemzetségnek nem jutott az ő ragadománya?

11. El-vétetett minden ő ékeſsége: és a' ki ſzabad vala; ſzolgálatra adatott.

12. És a' mi ſzentségeink, ékeſségink és dicsőſségünk el-puſztúlának, és a' pogányoktól meg-undókíttattak.

13. Mi oka vagyon ezokáért, hogy még-is ez életben maradjunk?

14. Egygyetembe pedig Mattatiás meg-ſzaggatá ruháit, és véle egygyütt fiai, és gyáſzba öltözvén felette igen ſírának.

15. Továbbá midőn a' Királynak Tiſzt-tartói, kik az el-ſzakadást kénſzerítik vala, és áldozatoknak gondviselésének okáért Módin' városában mentek vólna:

16. És nagy ſokan az Izráeliták közzül azokhoz mentenek vólna; Mattatiás-is, és az ő fiai öſzve-gyülének.

17. Akkoron azok, kik a' Királytól botsáttattak vala, Mattatiásnak illyen ſzóval ſzóllának: Mivelhogy e' városban te vagy Fejedelem és tiſzteletes, és leg-nagyobb, annakfelette fiaid és atyádfiai vagynak;

18. Moſt előſzör te jöj ide, (és a' Király' parantsolatja ſzerént tselekedjél, a' mi éppen tselekedtenek minden nemzetek, és a' 'Sidó férjfiak, és azok, kik Jérusálemben maradtak) és mind házad-népével egybe a' Király' baráti közzé ſzámláltatol, és a' te fiaiddal aranynyal és ezüſttel, és egyéb ſok ajándékokkal tiſztelttetel.

19. Mattatiás pedig felele, és nagy fel ſzóval monda: Ha ſzinte minden nemzetek, kik az Antiokus Király' házához valók, néki engednek-is, és az ő hazájoknak Iſteni tiſzteletétől el-ſzakadnak-is, és az ő parantsolatját fogadják-is;

20. Én mindazáltal, és fiaim, és az én atyámfiai, a' mi atyáinknak ſzövétségekben járunk.

21. Óltalmazzon Iſten minket attól, hogy a' törvényt, és az ítéletet el-hagynánk.

22. Sem úgy nem engedünk a' Király' parantsolatinak, hogy a' mi Iſteni tiſzteletünkktől jobb-kézre, avagy balra fordúljunk.

23. És midőn beſzédét el-végezte vólna; elő járúla egy 'Sidó férjfiú mindenek' láttára, hogy az óltáron (melly Módinba ſzereztetett vala,) a' Király' parantsolatja ſzerént áldoznék.

24. Kit meg-látván Mattatiás, olly nagy haragra indúla-fel, hogy veséi-is reſzketnének: és néminémű elméjének búsúlásával fel-gerjede, a' törvényhez-való ſzeretetből fel-indúlván, és reá menvén meg-ölé azt az óltáron.

25. És azon időben a' Királynak Tiſzt-tartóját, ki kénſzeríti vala a' embereket az áldozatra, meg-ölé, az óltárt-is el-rontá:

26. És a' törvényhez-való buzgó ſzeretetből indítátván, a' mint tselekedett vala Fineás Zimrivel, a' Sallúm' fiával,

27. Fel-kiálta a' városban Mattatiás, nagy fel-ſzóval mondván: Jöjjön-ki utánnam, a' ki a' törvénynek buzgó követője, és ſzeretője, és a' ki a' ſzövetségnek állandó vóltát akarja.

28. És egygyetembe ő, és az ő fiai el-hagyván jóſzágokat, mellyeket a' városban bírnak vala, a' hegyekre futának.

29. Akkor ſokan az igazságnak és ítéletnek ſzomjúhozói, a' puſztába menének;

30. Hogy

30. Hogy ott laknának feleségekkel és gyermekekkel, barmokkal, mivelhogy ő rajtok a' nyomorúságok meg-sokasodtak vólna.

31. Midőn pedig a' Király' emberinek, és seregének, kik Jérusálemben, Dávidnak városában valának, meg-izenték vólna, hogy némellyek, kik a' Király' parantsolatját meg-vetették vólna, a' puſztának barlangiba mentek vólna; fokan őket kergetni kezdék.

32. Kik midőn őket meg-találván ſántzot vetettek vólna ellenek; ſzombat napon hartzot kezdének ellenek.

33. Illyen ſzókkal intik vala pedig őket: Elégedjetek-meg eddig-való engedetlenséggel, moſt jöjjetek elő, és a' Király' parantsolatjának engedjetek, hogy éljetek.

34. Kiknek azok felelének: Semmiképpen ki nem mégyünk, sem a' Király' parantsolatjának nem engedünk, hogy a' ſzombat napot meg-rontsuk.

35. Midőn pedig ellenek hartzot kezdettek vólna.

36. Semmit nem felelnek vala, még tsak követ sem hánytanak vala rájok, sem a' titkos helyeket nem zárlák-bé.

37. Hanem a' mi egygyügyüségünkben halljunk-meg, úgymond: bizonyságink légyenek nékünk a' menny és föld, hogy minket hamisan öltek-meg.

38. Ezokáért hartztzal hozzájok kezdének, melly miatt ők, és az ő magzatjok, és feleségek barmoſtol ezer emberig meg-öletének.

39. Melly hírt meg-hallván Mattatiás, és az ő baráti, felette igen ſirának.

40. És illyen ſzóval ſzólla egygyik a' máſiknak: Ha mi úgy tselekedéndünk, mint a' mi atyánkfiai tselekedtenek, hogy a' mi életünkért és hitünk' vallasáért nem viaskodunk; azok minket e' földről hamar el-törlenek.

41. Ezokáért ezt végezék egymás között illyen ſzókkal: Valamelly ember reánk támadánd ſzombat napon, véle meg-vívjunk; hogy mindnyájan meg-ne haljunk, a' mint a' mi atyánkfiai meg-hóltanak.

42. Akkor hozzájok adák magokat az Aſidéusok, kik az Izráeliták közzül erős népek valának, a' kik a' törvénynek óltalmára ſzabad akarat ſzerént valának hajlandók;

43. És a' kik az iſtentelenektől el-ſzakadtanak vala; azokhoz adák magokat, és nékik ſegítségül lőnek.

44. Ezenképpen hadat gyüjtvén és ſzerezvén haraggal, és boſzſzonkodáſsal fel-gerjedvén, a' lator és iſtentelen embereket le-vágák; a' többi futva ſzaladának a' Pogányok közzé, hogy meg-maradhatnának.

45. Környül-járván pedig Mattatiás, és az ő baráti, rontják vala az óltárokat.

46. És a' környül-metéletlen gyermekeket, kiket Izráel' határában találtanak vólna, nagy bátorsággal környül-metélik vala:

47. És a' kevély embereket kergetvén, jól és ſzerentséſsen forgatják vala dolgokat.

48. Ekképpen ſzabadíták-meg a' törvényt a' Pogányoknak, és Királyoknak kezekből: és a' gonoſz embereknek nem engedének hatalmaskodniok.

49. Továbbá a' Mattatiás' halálának napjai el-közelgetének, ki az ő fiainak így ſzólla: Moſt mivelhogy erőt vett a' kevélység, a' büntetés, a' romlásnak ideje, és a' búsúlásnak haragja;

50. Ti ezokáért fiaim! a' törvénynek óltalmát vegyétek-fel, és a' lelketeket a' mi atyáinknak ſzövetségekért ontsátok-ki.

51. És juſſanak eſzetekbe a' dolgok, mellyeket az ő idejekben tselekedtenek a' mi atyáink: és nagy tiſzteſséget 's örökké-való nevet ſzerezzetek.

52. Ábrahám, mikor a' kísértetben hívnek találtatott vólna; nemde nem tulajtonítaték-é az néki igazságúl?

53. Jó'ſef az ő gyötrelmének idején a' parantsolatot meg-tartotta; és az Egyiptomnak uraságát nyeré.

54. Fineás ama' mi atyánk, a' törvénynek és a' hit' vallásának óltalmáért a' Papságnak örökké-való ſzövetségét nyeré.

55. Jóſué, mivelhogy a' parantsolatot véghezvivé, Izráelnek vezérlőjévé tétetek.

56. Káleb midőn állhatatos bizonyságot tett vólna az ő látásiról a' gyülekezetben, a' földnek örökségét nyeré.

57. Dávid az ő egygyügyüségéért, az orſzágnak örökös királlyi-ſzékét vevé.

58. Illyés az Iſtennek törvényét nagy buzgó ſzeretettel követvén, ſzintén mennyekbe vétetek-fel.

59. Ananiás, Azáriás, és Miſáel, hogy az Iſtennek hittek vólna, a' lángból meg-tartatának.

60. És Dániel az ő tökélleteſségéért, az oroſz-

oroszlánok' szájokból, meg-tartaték és szabadíttaték.

61. És ezenképpen minden időket gondoljátok-meg, és tudjátok-meg, hogy soha senki nem vólt, nints-is, ki *az Istenben* helyheztetvén reménységét meg-szégyenült vólna.

62. Se a' lator embernek parantsolatjától ne féljetek, kinek ditsősége ganéjjá és féreggé lészen.

63. Ma a' ki fel-magasztaltatik, hónap meg nem találtatik; ezokáért, mert az ő maga porává változik, és az ő gondolatja el-vész.

64. Annakokáért erőssek légyetek fiaim! és emberkedjetek a' törvény' óltalmazásában; mert abból dítsősséget szereztek magatoknak

65. Imé pedig esmérem, hogy Simon, a' ti atyátokfia nagy tanátsú férjfiú, kit ti hallgassatok minden időben: ő atyátok helyet lészen tinéktek.

66. A' Júdás Makabéus pedig, kinek nagy ereje vólt ifjúságától fogva, a' ti hadakozástoknak Hadnagygya légyen: úgy hadakozzatok a' népért.

67. Minden törvény tisztelőket hozzátok fogadjátok, és a' ti nemzetségtekért boszszút álljatok.

68. Fizessetek-meg a' Pogányoknak, és a' törvénynek parantsolatira figyelmezzetek.

69. Azután meg-áldván őket, az ő attyaihoz viteték. Meg-hala száz negyven-hat esztendős korában és őtet az ő fiai Módinba az ő attyoknak koporsójában temeték-el, és ötet mind az Izráeliták nagy sirással siraták.

III. RÉSZ.

1 Akkoron ő helyébe lőn Júdás, az ő fia, kinek vezeték neve Makabéus.

2. Kit segítnek vala mind az ő attyafiai, mind azokkal, kik magokat az ő attyához adták vala, és Izráelért nagy bátorsággal hadakoznak vala.

3. És az ő nemzetének ditsősségét öregbíti vala: és fegyvert derékba öltözvén mint egy Oriás, és hadakozó fegyverrel fel-övedezve hadakozik vala, a' tábort fegyverrel óltalmazván.

4. És hasonlatos vala tselekedetiben az oroszlánhoz, avagy a' prédára agyarkodó oroszlány' kölykéhez.

5. Az istentelen embereket fel-keresvén, kergeti vala: és az ő népének háborgatóit tüzzel emészti vala meg.

6. Ezokáért a' gonosz emberek az ő-tőle való rettegés miatt meg-szünének, és igen megfélemlének mindenek, kik az álnokságot követik vala; az ő forgolódása által pedig bóldog szabadúlást szerze.

7. És sok Királyok ő-tőle meg-háborítatának; Jákób pedig az ő tselekedetivel megújúlt vala, mellynek emlékezetit örökké kell hírdetni.

8. Sőt annakfelette a' Júda' városit el-járván, az istenteleneket azokból ki-üzte, ki-gyomlálta: az ártalmat Izráeltől el-fordítá.

9. És azokat, kik el-széledeztek vala, egybegyűjtvén, az ő nevét e' földnek végeig ki-terjesztté.

10. És midőn Apollónius a' pogányok közzül hadat gyüjtött vólna, és a' Samariából nagy hadat szerzett vólna, hogy Izráelre haddal menne;

11. Júdás meg-értvén a' dolgot eleibe-méne, és meg-vervén ötet meg-ölé: annakfelette sokan le-vágattatván, meg-halának; a' többi futásnak adák magokat.

12. Kiknek ragadományi Júdásé lőnek, és Apollónius' fegyverét-is el-nyervén, azzal élt *Júdás* a' hadakozásban minden időben.

13. Séron pedig, a' Síriai hadnak Hadnagygya, mikor hallotta vólna, hogy Júdás sereget gyüjtött vólna, és hogy a' híveknek hadakozó sokasága vólna véle,

14. Monda: nevet szerzek és dítsősséget magamnak az országban, és a' Júdást az ő társaival, kik meg-útálták a' Király' parantsolatját, haddal el-veszteem.

15. Fel-indúla ezokáért, és fel-méne, mikor ötet követné istenteleneknek nagy serege, hogy az Izráelen boszszút-állanának.

16. És midőn közelgetett vólna Bethóron' fel-hágójára; Júdás eleibe-méne tsak kevés vitézekkel

17. Kik látván az ellenek jövő hadat, így szóllának Júdásnak: miképpen ütközhetünk-meg hadi renddel mi, illy kevesen ennyi, és illy hatalmas embereknek sokaságával, kiváltképpen mivelhogy ma étlenség miatt el-fogyatkoztunk.

18. Monda akkor Júdás: könnyű (úgy-mond) sokaknak kevesek' kezébe adattatni és rekesztetni: és nem néz Isten arra, kevéssel-é, vagy sokkal kellessék meg-óltalmazni.

19. Mert nem a' sokaságban, és az erőknek nagy vóltában áll a' hadnak győzedelme; hanem a' mennyből vagyon a' Hatalmaſság.

20. Ők úgy vagyon, hogy kevélységben bizakodván, és hamiſságban jőnek reánk, hogy minket feleségestől, és gyermekestől el-veſzessenek, és el-raboljanak;

21. Mi pedig a' mi életünkért vívunk.

22. Ennekokáért ő-maga az Iſten őket a' mi ſzemünk előtt semmivé téſzi; ezokáért ti ő tőlök semmit ne féljetek.

23. Mikor ezeket mondotta vólna, hírtelen rájok üte: és a' Séron az ő hadával egybe megvereték és le-vágattaték.

24. Kit a' Bethóronnak vontatójától-fogva mind a' síkig üzének; el-esének pedig azok közzül úgymint nyólz ſzáz fiérjfiak, a' többi pedig a' Paleſtinusok' földére ſzéllel ſzaladának.

25 Akkoron a' Júdástól, és az ő attyafiaitól-való félelem a' környül-való pogányokra esék:

26. És az ő neve ſzinte a' Királyhoz juta, hírdetvén minden népek a' Júdásnak diadalmit.

27. Ezeket Antiokus Király meg-hallván nagy boſzſzonkodáſsal fel-gerjede: és el-küldvén Hadnagyit, kik egéſz orſzágának ſeregit öſzve gyüjtenék, nagy erős hadat ſzerze:

28. És tár-házát meg-niytván az ő ſeregének eſztendeig-való fizetést ſzámlála, és azokat minden ſzükségre kéſznek hagyá lenni.

29. Továbbá mikor látná, hogy az ő kintse el-fogyna, és hogy az orſzágnak jövedelme igen kevés vólna, a' viſzſza-vonásnak és veſzedelemnek miatta, kinek ő vala ſzerzője az orſzágban; azokért, mert a' régi időben ſzerzett igaz törvényeket meg-vetette vólna;

30. Féle rajta, hogy elég nem kezd lenni (úgymint az előtt) azután a' költségre, és ajándékozásokra, mellyet annakelőtte bőv kézzel adott vala, és a' mellyben adakozásával az előtte-való Királyokat fellyül-múlta vala.

31. Elméjében pedig gond miatt felette gyötrődvén, el-végezé; hogy Perſiába menne, hogy azoknak az orſzágoknak jövedelmét el-vévén, nagy ſumma pénzt ſzerzene.

32. Ezokáért hogy a' Király nemből támadott nemes embert Lisiáſt, kit azoknak gondviselőjévé tőn, mellyek az orſzág' dolgai az Eufrátes vizétől-fogva Égyiptomnak határáig:

33. És az ő fiának, Antiokusnak fel-nevelésének gondját reá hagyá, míglen ő meg-térne.

34. Annakfelette az ő hadának fél-réſzét és az Elefántokat néki adá: és minden akaratját néki meg-parantsolá, és azok felől-is, kik Jérusálemben és Júdeában laknak vala;

35. Hogy hadát botsátaná azokra, kivel az Izráelnek hatalmát, és Jérusálemnek maradékát el-veſztené, és ki-gyomlálná, és az ő emlékezteket arról a' helyről el-veſztené:

36. És más nemzetet helyheztetne azoknak határira, és a' földet nyil-vetéſſel el-oſztaná.

37. Ő maga pedig a' Király hozzá-vévén hadának fél-réſzét, melly maradott vala Antiokiától az ő Királyi városától, el-indúla ſzáz negyven-hét eſztendőben, és által-kelvén az Eufrátes folyó-vizén a' felső tartományokon mégyen vala.

38. Akkor Lisiás el-válaſztván küldé Ptoleméust, Doriménes' fiát, és Nikánort, és Gorgiást, kik a' Király' baráti között hatalmaſsak valának:

39. És ő vélek negyven ezer férjfiakat, és hét ezer lovagokat, hogy Júdeára mennének, és azt a' Király' parantsolatja ſzerént el-puſztítanák.

40 Ezokáért el-menvén minden erejekkel, a' földre jutának: kik midőn Emmausnál a' mezőségen tábort jártak vólna;

41. A' tartománynak kalmári azoknak jövetelit hallván, ſok aranynak és ezüſtnek ſzámát vivék hozzájok ſzolgástól a' táborba, hogy az Izráelitákat a' rabságra meg-vennék, kikhez a' Síriának és a' kívül-való népeknek ſeregi hozzájok adák magokat.

42. Júdás pedig, és az ő attyafiai minekutánna látták vólna, hogy az ő nyomorúságok meg-sokasodott vólna, és annak a' hadnak tábora az ő határokon vólna, és a' Király' beſzédét, mellyet parantsolt vala a' 'Sidóknak veſzedelmére, és meg-emésztésére, hogy meg-értették vólna; Így ſzólla egygyik a' másiknak:

43. Szabadítsuk-meg a' mi népünket e' gyalázatból: és a' mi nemzetünkért, és hitünkért viaskodjunk.

44. És öſzve-gyüle a' ſokaság, hogy kéſzen lenne, mind a' had-viselésre, mind pedig imádkozásra, és a' kegyelemnek és irgalmaſságnak kérésére.

45. Jérusálem pedig ollyan vala, mint az elhagyattatott puſzta: és nem vala, mint az ott lakók közzül, ki bé-menne belé, avagy ki-jönne: És a' Sanctuárium el-puſztítatván, a' várat ide-

idegen népek hírják vala, és a' Pogányoknak szállása vala: és Jákobtól az öröm, és síp, és hegedű meg-szünt vala.

46. Ezokáért ők öszve-gyülvén menének Mispába, ki ellenébe vala Jérusálemnek helyheztetve; azokáért, mert az Izráel' imádságnak helye az előtt Mispában rendeltetet vala.

47. Ott bőjtöt szentelének a' napon, gyászba öltözvén, fejekre hamvat hintvén és ruhájokat meg szaggatván:

48. És ki terjeszték a' Törvény' könyveit, a' mellyeket keresnek vala a' pogányok, hogy azokba az ő bálványoknak képeket meg-írnák.

49. Annakfelette a' szent ruhákat, az első 'sengéket, és a' tizedeket elő-hozák, és a' Nazareusokat fel-indíták: kik midőn az ő napjokat bé-töltötték vólna;

50. A' mennybe nagy fel-szóval így kiáltának fel: mit miveljünk ezeknek, avagy hová küldjük ezeket?

51. A' te szentségid el-tapodtattanak, és híjába-valóvá tétettenek, és a' te Papjaid siralomban és nyomorúságban forognak?

52. Imé a' mi romlásunkra a' pogányok egybe-gyültek: mit gondoltanak azok mi ellenünk, te tudod.

53. Miképpen állhatunk meg ő előttök, hanemha te segítesz-meg minket?

54. És trombitákat fúvának, és nagy fel szóval kiáltának.

55. Annakutánna rendele a' népnek Júdás Hadnagyokat, Vice-Hadnagyokat, Századosokat, ötvenedeseket, és Tizédeseket.

56. És azoknak, kik épitésben valának, avagy szőlő-plántálásban, avagy a' kik új házasok valának, és félénkek valának, mindeniknek meghagyák, hogy haza térnének a' törvény szerént.

57. És el-indúlt táborát Emmausnál dél-felé járá.

58. Ott Júdás monda: fegyverkezzetek-fel, és erős férjfiak légyetek, és reggel készszek légyetek az ütközetre a' pogányokkal, kik mi ellenünk nékünk a' mi hitünknek romlására gyültenek öszve;

59. Mert jobb nékünk meg-halnunk e' hadban, hogy nem mint a' mi nemzetünknek, és a' szenteknek nyomorúságát lássuk.

60. Mind azáltal, a' mint a' mennyei Isten' akaratja, úgy légyen.

IV. RÉSZ.

1 Továbbá a' Gorgiás melléje vévén öt ezer férjfiakat, és ezer válogatott lovasokat, ki-indúla a' taborból éjjel;

2. Hogy a' 'Sidók táborára ütne, és el-veszténé őket hírtelen: a' hegyeknek lakosi valának pedig néki vezéri.

3. Ezt mihelyen meg-érté Júdás; az ő erejével Emmausba siete a' Király' hadát meg-verni,

4. A' míg még el-távozva vala a' sereg a' tábortól.

5. És hogy éjjel jutott vólna Gorgiás a' 'Sidóknak táborába, és senkit nem talála, keresi vala őket a' hegyeken; mert azt gondolja vala, hogy azok ő előtte futnának.

6. Jó reggel pedig Júdás a' mezőn láttaték három ezer férjfiakkal; de midőn sem óltalmazó öltözetek, sem fegyverek nem vólna, a' mint akarják vala.

7. Látnák pedig a' pogányoknak hadát erősnek és páncélosoknak: annakfelette lovasokkal meg környékeztettnek, kik jól tudnak vala a' hadakozáshoz;

8. Akkoron Júdás az övéinek illyenképpen szólla: Ne féljetek ezeknek sokaságától, se az ő vakmerőségeket ne rettegjétek.

9. Emlékezzetek-meg róla, miképpen tartattanak-meg a' mi attyáink a' veres tengerben, midőn őket Faraó haddal kergetné.

10. Most ezokáért az égbe kiáltsunk, ha valamiképpen könyörül rajtunk az Úr, és az atyákkal szerzett szövetségről meg-emlékezvén, e' hadat ma a' mi láttunkra el-veszti.

11. Hogy meg-esmérjék minden nemzetek, hogy vagyon, ki Izráelt meg-szabadítsa és megtartsa.

12. Midőn pedig az idegenek fel-emelvén szemeket őket látták vólna ellenek menni;

13. Ők a' táborból az ütközetre ki-menének, és a' kik Júdás felől állnak vala, ütközetre trombitát fúvának.

14. És meg-ütközvén meg-veretének a' pogányok, és a' mezőn el-széledének.

15. Kiknek minden utólját fegyverrel le-vágván, űzék őket szinte Gazeronig, és Iduméának, Azótusnak, és Jamniának mezejéig: és le-vágván ő közzülök három ezer férjfiakat,

16. Júdás a' haddal meg-téré a' futóknak üzéséből.

17. És így szólla a' népének: a' prédának kivánsága titeket-el ne foglaljon; mert ellenünkvaló had vagyon még:

18. És a' Gorgiás a' hegyen közel vagyon hozzánk hadával; hanem álljatok most a' mi

ellenségünknek ellene: és verjétek-meg őket, hogy azután bátran és szabadon szedjétek a' ragadományt.

19. Még mikor ezeket mondaná Júdás, egy neminémű része meg-mutatá magat a' hegyről.

20. Kik midőn látták vólna, hogy az ő félek futóban vólnának, és Júdás' vitézi gyújtogatnák a' tábort, (mert a' füst, mellyet látnak vala, jelensége vala a' lett dolgoknak.)

21. Felette igen meg-rettenének, és látván a' Júdásnak hadát, a' mezőn készen állani;

22. Az ideigeneknek földére futának.

23. Júdás pedig meg-térvén a' tábornak megfosztására, nagy sok aranyat és ezüstöt; annakfelette Hiaczinthust és tengeri veres bársonyt, és nagy gazdagságot nyere.

24. Midőn igy jártak vólna, meg-térvén a' mennyei Istent magasztalják vala, és őtet hírdetik vala; mert jó: mert örökké vagyon az ő irgalmassága.

25. Bizonyára nagy szabadúlása lőn az' nap Izráelnek.

26. Valakik pedig az idegenek közzül el-szaladának, mindőn Lisiáshoz mentenek vólna; valamint lett a' dolog, néki hírré adák.

27. Mellyeket ő meg-hallván, meg-rémülvén elméjében kétségbe esék; mert nem úgy történt vólna Izráelnek dolga, a' mint ő akarta vólna, sem úgy lőn, mint a' Király néki parantsolta vala.

28. Ezokáért a' következő esztendőben azon Lisiás hatvan ezer válogatott gyalogokat gyüjte, és öt ezer lovagokat, hogy ez erővel Jérusálemet meg-venné.

29. Menének pedig Iduméába: és midőn tábort-járnának vólna Bethsúránál; elejikbe méne Júdas tíz ezer férjfiakkal.

30. És látván a' hadnak nagy erejét, imádkozván igy szólla: Áldandó vagy Izráelnek meg-szabadítója! ki a' te szólgádnak, Dávidnak keze által a' hatalmasnak erejét el-törted, és a' kivül-való Pogányoknak hadát Jónatásnak, Saul' fiának, és az ő apródjának kezébe adád;

31. E' fokaságot-is rekeszd a' te népednek, Izráelnek kezébe, hogy meg-szégyenedjenek az ő hatalmasságokban és lovagokban.

32. Botsás rettegést rájok, és az ő erejeknek bátorságát erőtelenitsd-meg, hogy az ő romlásokon álmélkodjanak.

33. Verd-le őket a' téged' szeretőknek fegyverével, és dítséretekkel tiszteljenek tégedet mindnyájan, a' kik esmérik e' te nevedet

34. Azután meg-ütközvén, a' Lisiás' hadából öt ezer férjfiak húllának-el; a' többi mindnyájan ő előttök meg-futamának.

35. Lisiás pedig minekutánna látá az ő hadának futamását, és a' Júda' hadának bátorságát, hogy erősen mind élni, mind halni kész vólna; Antiokiába visszza-tére, idegen vitézeket gyüjt vala, és annyi számú sereget állatván, mint az előbbi, gondolkodik vala ismét azzal Júdeára menni.

36. Júdás pedig, és az ő attyafiai mondának: Imé meg-romlottanak a' mi ellenségink; menjünk-fel a' szent helynek tisztittására, és nyitására.

37. És mind egész táborostól egybe-gyülvén, a' Sion' hegyére menének-fel.

38. Akkoron láták, hogy a' Sanctuárium elpusztúlt, és az óltár meg-fertéztetett, és hogy a' kapuk-is meg-égettettek, és veszszők nőttek, mint egy berekben, avagy valamelly hegyben, és a' Papoknak házatskájok-is el-rontattak.

39. Ezokáért meg-szaggatván ruhájokat, nagy óhajtást tőnek: és fejekre port hintvén,

40. Artzal borúlának a' földre, és a' jel-tévő trombitákkal trombitálának, és mennybe fel-kiáltának.

41. Akkoron Júdás férjfiakat rendele, kik azok ellen hartzolnának, kik a' várat tartják vala, míg a' szent helyet meg-tisztitanák.

42. És választa szent életü Papokat, és kik a' törvénynek szeretői vólnának.

43 Ezek mindőn a' szent helyet meg-tisztitották vólna, és a' meg-fertéztetett köveket ki-vitték vólna a' tisztátalan helyre;

44. A' meg-fertéztetett égő áldozatnak óltára felől tanátskozván, mit kelljen véle tselekedni.

45. És lőn jó tanátsok, hogy azt el-rontanák, hogy valamikor gyalázatjokra ne lenne, hogy azt a' Pogányok meg-fertéztették vólna; ennekokáért az óltárt el-ronták.

46 És a' köveket a' templomnak hegyén illendő helyre rakák-el, míg Próféta támadna, ki ezekről feleletet tehetne.

47. Egész köveket vévén ezokáért a' törvény szerént, új óltárt épitének az első mellett.

48. És meg-épitvén a' szent helyet, és a' templomnak belső részeit, és tornátzát meg-szentelék.

49. Annak-

49. Annakfelette a' templomnak szent edényit meg-újíták, és gyertya-tartót, és az égő áldozatnak és füstöléseknek óltárit, és asztalt vivén a' templomba.

50. Illatozó áldozatokat tőnek az óltáron, gyertyákat-is gyújtván a' gyertya-tartókba a' templomat meg-világosíták.

51. Kenyereket tévének az asztalra, és a' kárpitokat fel-vonák, és el-végezvén az ő szerzett dolgokat,

52. Midőn reggel fel-keltek vólna, a' kilentzedik hónapnak huszon-ötödik napján, melly Kásleunak mondatik) a' száz negyven-nyóltzadik esztendőbe,

53. Áldozatot vittek a' tüzzel égő áldozatnak óltárára, mellyet újonnan épitettek vala.

54. A' melly napon meg-fertéztették vólna azt a' pogányok; azon napon szentelék-meg az óltárt énekléfekkel, hegedükkel, cziterákkal, és czimbalmokkal.

55. Midőn mind az egész köség artzúl leborúlván imádkoznék, és azt, a' ki jó szerencsét adott vólna, az égbe magasztalnák.

56. És az óltárnak meg-újítását szentelek nyóltz napig, mellyekbe égő áldozatokat áldozának nagy örömmel, hálá-adásnak és dítséretnek áldozatját áldozván:

57. És a' templomnak elejét arany koszorúkkal, és kerekdéd ró'sa formákkal ékesíték, és meg-újíták a' kapukat és a' házakat, ajtókat tsinálván azokra.

58. Akkoron a' nép között felette nagy öröm vala, és a' Pogányoknak gyalázatja el-vétetek.

59. Júdás pedig az ő attyafiaival, és az egész Izráelnek fokaságával el-végezé, hogy a' meg-szenteltetett óltárnak napja minden esztendőnként, a' Kásleu hónapnak huszon ötödik napjától fogva nyoltzad' napig örömmel és gyönyörüséggel szenteltetnék.

60. És azon időben a' Sion' hegyét minden felől nagy magas kő-fallal, és erős tornyokkal környúl-vévék; hogy ha valamikor reá menének a' helyekre a' pogányok, el ne tapodnák azokat, úgy a' mint az előtt tselekedtek vala.

61. És őrzésnek okaért ott sereget helyheztetének, és ugyan annak óltalmára Bethsurát meg-épiték, hogy a' népnek az Iduméusok ellen erőssége lenne.

V. RÉSZ.

1 Lőn pedig, hogy mikoron a' környül-való pogányok meg-értették vólna, hogy az óltár meg-építetett, és a' Sanctuárium, mint az előtt vólt, meg-újítatott; felette igen bosszonkodának.

2. És a' Jákób' ki-veszte felől, mivelhogy köztök lákoznék, tanátsot tartának: és kezdének a' nép közzül némellyeket meg-ölni, és el-veszteni.

3. Júdás pedig akkor az É'sautól származott Iduméusok ellen hadakozik vala, az Akrabathánusok' tartományában; mivelhogy azok az Izráelitákat környúl-vették vólna: kiket igen meg-vere, és jószágokban 'sákmányt vetvén, őket el-veszté.

4. Meg-emlékezék a' Hakán' nemzetének gonoszságáról is, melly a' népnek tőrül és botránkozásúl vala; mivelhogy azoknak az úton lest vét vala.

5. Ezeket azért várakban szorítván meg-szállá, és veszedelemre rendelé: és azoknak városokat mind a' benne valókkal meg-égeté.

6. Onnat által menvén az Ammonitáknak nemzetére, midőn erős hadat és nagy sereget talált vólna, kinek Hadnagygya vala Timothéus;

7. Meg-ütközvén vélek, sokszor őket az ő ortzája előtt meg-rontá.

8. És meg-vévén Gázert az ő városkáival, Júdeába viszsza-méne.

9. Midőn pedig a' pogányok, kik Gileád' tartományában laknak vala, öszve-gyúltek vólna az ő határokban lakozó Izráel' népe ellen; azok Dathémán' erősségéhez folyamának.;

10. És onnét levelet küldének Júdásnak és az ő attyafiainak, illyen szóval: A' mi romlásunkra öszve-gyúlt a' mi környúlünk-való pogányság:

11. Reánk készülnek, és meg-akarják venni, a' melly erősségbe szaladtunk; azok' hadának pedig Timothéus a' Hadnagygya.

12. Most ezokáért segitségül jövén, szabadítsmég-minket az ő kezekből; mert mi közzülünk sokan el-vesztek.

13. És a' mi atyánkfiai, a' kik több vidéken valának, meg-ölettettek: azoknak feleségek, gyermekek és marhájok rabságra vitettek, és közel ezer férjfiak ölettettek-meg.

14. Midőn még e' levelet olvasnák; ímé más hír-mondók jövének Galil aból meg-szaggatott ruhákkal, kik ugyan ollyan hírt beszélleének,

15. Mondván: Mi ellenünk Ptolemaisból,

Tírusból és Sidonból, mind az egész Galileának idegen nemzetsége öszve-gyült, hogy minket meg-emészszenek.

16. Melly hírt mihelyen Júdás és a' nép meghallá, nagy gyülést hírdetének, hogy tanátskoznának: mit tselekednének azokkal az ő attyokfiaival, kik a' veszedelemben forganának, és az ellenségtől rontatnának.

17. Akkor Júdás Simonnak az ő báttyának így szólla: válaszsz magadnak férjfiakat, kikkel el-menvén a' te atyádfiait, kik Galileában vagynak, meg-szabadítsad; én pedig, és az én ötsém Jónatás Galaádban mégyünk.

18. Jó'sefet pedig, Zakariásnak fiát, és Azáriást a' maradék haddal, Hadnagyúl a' Júdeában lévő népnek őrizésére hagyá.

19. És nékik meg-hagyá, hogy a' nép előtt lennének, és meg ne vívnának addig a' pogányokkal, míg ő meg-térne.

20. És mikor Simon mellé három ezer férjfiakat választottak vólna, kikkel Galileába menne, Júdának pedig Galaádba nyóltz ezer férjfiakat;

21. El-méne Simon Galileába, és midőn sokszor meg-hartzolt vólna a' pogányokkal, azokat meg-rontván, és el-futamtatván szintén Ptolemais' kapujáig űzé.

22. És le-vágván a' pogányok közzül úgymint három ezer embert, és meg-fosztván őket;

23. Fel-vévén azokat, kik Galileában és Arbatában valának mint feleségestől és gyermekestől, minden marhájokkal egygyetembe, nagy örömmel Júdeába vivé.

24. Továbbá Júdás Makabéus, és az ő öttse, Jónatás, által-kelvén a' Jordánon, és harmad' napig menvén a' pusztán,

25. A Nabutéusokra találkozának, kik békével el-menének eleikbe; és meg-beszéllének mindeneket, a' mellyek estenek vala Galaádban az ő attyokfiain.

26. És hogy sokan közzülök Bozrába, és Bosorba, Alemisba, Hasbonba, Mágedba, és Karnaimba (mellyek erős és nagy városok valának.)

27. És a' több Galaádnak városiba szorítattak vólna, kiket más napra kelve el-végezték, hogy rájok vívén, az erősségeket, és mind megfogván, őket egy nap el-veszesék.

28. E' miatt meg-fordúlván Júdás az ő hadával, mindjárt a' puszta útára eredvén Bozra város felé, meg-vevé a' várost; és fegyverrel le-vágván minden férjfiakat, és a' városnak minden gazdagságát el-takarítván, azt tűzzel fel-gyújtá.

29. Mikor onnét éjjel el-indúltanak vólna, mintha erősségbe akarna menni.

30. Minekutánna reggel meg-virrada, szemeket fel-emelvén, íme nagy és számlálhatatlan népet látnak vala, kik lajtorjákat és kosokat visznek vala, az erősségnek meg-vévésére, és őket ostromlyák vala.

31. Látván ezokáért Júdás, hogy immár elkezdették vólna a' hartzot, és hogy a' városnak kiáltása trombitákkal és rettenetes kiáltásal az égig fel-menne;

32. Az ő hadának férjfiait inté, mondván: Ma viaskodjatok, *ugymond*, a' ti atyátokfiaiért.

33. És három seregbe oszolván, azoknak hátok megett meg-fúvallák a' trombitát, és könyörgésel fel-kiáltának.

34. Mellyből a' Timothéus' serege meg-értvén Makabéusnak jelen-voltát, el-futának ő előtte: és ő-tőle igen meg-veretvén, az' napon azok közzül nyóltz ezer férjfiak vágattatának-le.

35. Onnat Masfára téte, mellyet meg-vévén el-foglalá, és minden benne lévő férjfiakat megölvén és el-dúlván, tűzzel gyújtá-fel.

36. Ismét el-menvén onnat el-foglalá Kasbont, Magedót és Bosort és Galaádnak többvárosit.

37. Továbbá e' dolgok meg-lévén, Timothéus más hadat gyüjte: és midőn tábort járt vólna Rafon' ellenében a' patakon túl;

38. Júdás a' tábort meg-kémleni külde, kik illyen hírt hozának néki: minden pogányok, kik környülünk laknak, ő hozzájok gyültenek felette nagy haddal.

39. Az Arabiabélieket-is segítségül hozzájok fogadták, és a' potakon túl járván táborokat, készszek haddal te reád jöni.

40. Midőn pedig Júdás eleikbe menne; Timothéus az ő hada' vezérinek így szólla: Mihelyen Júdás az ő hadával közelgeténd a' patakhoz: ha elébb jövénd által mi reánk, nem bírhatjuk meg őtet; mert erővel erősb lészen:

41. Ha pedig meg-rettenvén, a' folyó-vizen túl járánd tábort; mi költözködjünk által rájok, és győzedelmesek lészünk.

42. Mikor pedig Júdás a' patakhoz közelgetett vólna, meg-állatá a' tábor-mestereket a' pataknál, és meg-parantsolá nékik: senkit ne hagyjatok táborba szállani, hanem mindnyájan hartzra által-menjenek.

43. És illyen módon az ellenségre elébb mé-

ne

ne által, és minden fokasága utánna méne; és el fzélledének ő előtte minden pogányok: kik midőn el-hányván fegyvereket, fzaladtak vólna a' kápolnába, melly Karnaimban vagyon;

43. Meg-vévén a' várost, kápolnát mindenekkel, kik abban valának, tűzzel gyújtá-fel. Ekképpen fordíttaték-el a' Karnaim; és immár nem állhatnak vala meg azok a' Júdásnak előtte.

45. Akkoron öfzve-gyüjté Júdás mind az Izráelitákat, kik Galaádban valának, kitsinytől fogva nagyig, mind az ő feleségekkel és gyermekekkel, és minden marhájokkal mintegy táborT, hogy Júdeába mennének.

46. És midőn Efronig jutottak vólna, (melly az útba nagy város és erős) és attól fem jobb, fem bal-kézre nem térhetnének, hanem annak közepin vólna az út. (vólna,

47. És annak lakozói őket el-rekefztették

48. És a' kapukat bé-rakták vólna kövekkel; külde ő hozzájok Júdás,

49. Kik fzép fzóval' Mondanák-meg:

50. Engedtefsék meg által-menetelünk a' ti földeteken, hogy a' mi hazánkba menjünk: fenki femmi bofzfzúságot néktek nem tészen, hanem tsak által-mégyünk; De azok nem akarván meg-nyítni.

51. Mikoron ki-hírdette vólna Júdás *a' kiáltó által* a' hadban, hogy a' ki minémű helyen meg-állott vólna, neki menne; néki menének a' vitézek, és a' várost mind az egéfz nappal és az éjjel vívák, melly midőn az ő kezekbe adatott vólna,

52. Minden férjfiúi magot fegyverrel le-vágata, és fundamentomától fogva azt el fordítá: és ezenképpen el vivén onnat a' prédát, a' levágatott testeken menének a' városon által. És által-kelvén a' Jordánon ama' fzéles mezőre jutának, melly a' Bethsánnak előtte vagyon.

53. Júdás pedig e' feregnek utolját takargatja vala, bátorítván a' népét mind az egéfz úton, míg Júdeába jutnának.

54. És midőn Sion' hegyére juttottak vólna fel, örömmel és vígafsággal tőnek égő áldozatokat; azért mert fenki közzülök meg nem hólt vólna, hanem mindnyájan jó fzerentsével tértek vólna meg.

55. Továbbá a' melly időben Júdás Jónatásfal Galaádban vala, és Simon, az ő báttya Ptolemaisnál Galiléában;

56. Jó'fef, Zakariásnakfia, és Azáriás, a' hadnak Fejedelmi, meg-értvén amazoknak fzerentséjeket, és azoktól véghez vitetett hadakat:

57. Szerezzünk, mondának, mi-is magunknak nevet, és a' mi környülünk-való pogányoknak meg-rontására menjünk-ki.

58. És egygyütt parantsolván, ki-vivék hartzra a' vitézeket, kik vélek valának, és Jamniára menének.

59. Továbbá mikor Gorgiás az övéivel a' városból eleikbe hartzra ki-ment vólna;

60 El-fzéleftetének Jo'fef, és Azáriás, és fzintén Júdának határáig üzetének; el-esének pedig a' napon az Izráel' népéből két ezer férjfiak: olly igen nagy vala a' népnek futása.

61. Azért, mert Júdának, és az ő attyafiainak nem engedtek vólna, azt állítván, hogy ők nagy dolgot tselekedhetnek.

62. Nem-is valának pedig ezek azoknak a' férjfiaknak magva közzül valók, kiknek engedtetett vala az Izráelt meg-fzabadítani.

63. Ama' férjfiu pedig a' Júdás, és az ő attyafiai nagy ditsőfséget nyerének mind az egéfz Izráelitáknál, mind pedig minden pogányoknál, a' kikhez ért az ő nevek.

64. Kik gyakorta hozzájok folyamnak vala kedveskedésért.

65. Továbbá Júdás az ő ottyafiaival egybe a' Dél felől-való tartományban lakozó nemzetséget-is meg-rontá haddal, és Hebront el-vefzté, és annak városkáit.

66. És el rontá az ő építéfit, és körös-környül a' tornyokat fel-gyújtá. El-indítván azután táborát az idegeneknek földére igyekezvén, Saharim' tartományát járja vala.

67. Az időben a' városoknak Papjai midőn vitézi módon igyekéznének tselekedni; vakmerőképen a' hartzra ki-ménvén, el-vefzének:

68. Térité ezokáért magát Júdás az idegeneknek földére Azótusba, kiknek óltárokat el rontá, az Iſteneknek képeit tűzzel meg-égetvén, és a' városokból nagy nyereséget el-vivén, a' Júda' földébe meg-téré.

VI. RÉSZ.

1 Azonközben az Antiokus Király el-járván a' felső országokat, meg-érté Perfiának Elimais nevű tartományában, hogy vagyon egy gazdag város, úgy-mint a' melly aranynyal és ezüſttel híres neves vólna:

2. És abban igen gazdag kápolna, kiben vólnának amaz arany öltözők, pántzélok, és fegyverek, mellyeket a' Maczedóniai Alexánder, Filepnek fia, ki előfzör országolt Görög-orfzágban, hagyott vala.

3. Eró-

3. Ezokáért oda méne, a' városſt akará megvenni, és el-dúlni, de nem lehete; mert midőn a' városnak lakozói a' dolgot meg-értvén,

4. Ő ellenek haddal támadtak vólna fel; megfutamtatván azoktól, nagy bánattal el-méne, viſzſza-menvén onnat Babilóniába.

5. Akkoron hír mondója méne Persiába, hogy a' melly hada Júdeára ment vólna, megverettetett:

6. És hogy a' Lisiás, a' ki erős haddal kezdette vala a' hadakozást, előſzőr a' 'Sidóktól meg-verettetett; azok pedig azután fegyverrel és hatalommal, és a' meg-vert tábornak sok nyert prédájával igen meg-nevekedtek vólna.

7. Annak-felette hogy el-rontották vólna az útálatoſságot, mellyet ő ama' Jerusálembéli óltáron tsinált vólna, és a' ſzent helyet az előbbi formára, és az ő városát, Bethsurát nagy magas kő-falakkal meg-kerítették vólna.

8. E' ſzókat hallván a' Király el-rémüle, és felette meg-háborodván fekünni esék, és keserüségében meg-betegedék, hogy a' dolog nem az ő akaratja ſzerént esett vólna.

9. És mikor ott sok napig múlatott vólna, meg-öregbedvén az ő nagy ſzomorúsága; állítá, hogy néki meg-kellene halni.

10. Akkoron minden barátit hozzá híván: az álom (úgy-mond) az én ſzemeimet el-hagyta, és a' bánat miatt elmémben meg-fogyatkoztam.

11. Igy gondolkodom magamban: minémü nyomorúságba jutottam én, és minémü veſzedelemnek habjaiba estem, a' mellyekben moſt forgok, én, ki bóldog és betsületes valék az előtt, az én hatalmamban!

12. Moſt pedig mikor meg-emlékezem a' gonoſzságokról, mellyeket Jérusálemben tselekedtem, midőn minden ott lévő arany és ezüſt edényeket el-vittem: és annak-felette ſzolgáimot el-küldöttem, kik el el-veſztenék a' Júdeának lakozóit, kik ſemmit affélét nem érdemlettek vólna.

13. E' veſzedelmek, esmérem, hogy azért történtenek rajtam; és ímé nagy keserüséggel veſzek-el, itt ez idegen földön.

14. És midőn barátinak egygyikét, tudniillik Filepet elő-híván, egéſz országán fővé tette vólna;

15. Néki adván a' Koronát, és a' királyi ruhát a' gyürüvel egybe, hogy az ő fia, az Antiokus tanitatnék és neveltetnék a' birodalomra.

16. Meg-hala ott Antiokus ſzáz negyven kilentz eſztendőben.

17. Mihelyen pedig Lisiás a' Király' halálát meg-értė; helyébe rendelé a' Király' fiát, Antiokuſt, hogy uralkodnék, és az ifjat fel-nevelé, kit Eupatornak nevéze.

18. Továbbá, a' kik a' várat bírják vala, az Izráelitákat igen ſzorongatják vala a' ſzent helynél, ſzüntelen romlásokra igyekezvén nékiek és a' pogányoknak épülésekre.

19. Júdás ezokáért gondolja vala azokat elveſzteni, minden népét azoknak meg-ſzállására ki-híván.

20. Minekutánna azért öſzve-gyüle; környül-vévé őket ſzáz ötvenedik eſztendőben, ſzámſzer-íjakat és kosokat kéſzítvén ellenek.

21. El-ſzaladván pedig némellyek a' ſzállásból, kik mellé adák magokat némelly iſtentelen Izráeliták,

22. És a' Királyhoz menvén, mondának: Mig késels ítéletet tenni, és a' mi atyánkfiaiért boſzſzút állani?

23. Mi el-végeztük elménkben a' te atyádnak ſzolgálni, és az ő parantsolatján járni, és hagyásának engedni; jóllehet a' nép közzül valók azért idegenettek-el mi tőlünk.

24. És annak-felette valakiket mi-közzülünk találtak: meg-öltek, és azoknak jóſzágokban sákmányt vetettek.

25 Nem tsak mi ellenünk kegyetlenkedtek pedig; hanem minden ő határokban lakozók ellen-is.

26. És ímé moſtan-is meg-ſzállották a' Jérusálem' várát, hogy azt el-foglalják: annakfelette a' ſzent helyet-is, Bethſurát meg-erősítették.

27. És ha mindjárt nékiek eleiket nem veſzed; nagyobbakat tselekeſznek ezeknél, hogy végezetre őket meg-nem győzheted.

28. Mikor ezeket a' Király meg-hallotta vólna; meg-haragudék, és öſzve-hívá minden ő barátit, az ő hadának Fejedelmét, és a' Hadnagyokat.

29. És annakfelette a' ſzomſzéd Királyoktól, és barátitól, és a' tengernek ſzigetiből fogadott hadak jövének hozzája.

30. És tellyesedék az ő hadának ſzáma ſzáz ezer gyalogra, és húſz ezer lovasra, hartzra taníttatott harmintz-két Elefántokkal egybe.

31. Ezek Iduméán menvén-bé, Bethſurát megſzállván, ſok napig vívják vala ahoz-való ſzerſzámok-

mokkal; azok pedig ki-ütvén a' városból meg-égeték azokat, és ember módon hartzolának.

32. Akkoron Júdás a' vár alól el-ſzálla, és midőn táborát Betzakáriánál járta vólna, a' Király' tábora ellen;

33. A' Király jó reggel fel-kelvén, Betzakária felé vivé-ki nagy erős hadát, és mikor a' had ütközethez rendelve állott vólna; ütközetet fújának.

34. Továbbá az Elefántoknak a' ſzőlőknek és ſzederjeknek vér ſzinű vizét mutatják vala, hogy a' hartzra ingerlettetnének.

35. El-oſztván pedig az Elefántokat a' hadnak rendi és réſzei ſzerént, mindenik Elefántot ezer-ezer gyalogok vettek vala környül, kik páncélokat és értz ſisakokat viselnek vala fejeken: és mindenik Elefánt mellé öt ſzáz válogatott lovakat adtak vala,

36 Kik mindenütt ott valának, valahol az Elefánt vólna: és valamellyre menne, egygyütt mennek vala véle, és attól el nem távoznak vala.

37. Erős fa tornyok-is valának azokon az Elefántoknak óltalmazásokra, mellyek meſterséggel kötöztettek vala ő reájok; kikben harmintz-ketten valának hartzolván azokból az Elefántnak Indiából-való vezérével egybe.

38 A' több lovag ſereget pedig két-felől állaták két ſeregbe, kik mind két felől ingatnák a' hadat azokban a' ſzorosságokban, és meg-tartóztatnák.

39. Valamennyiſzer pedig a' nap az ő fényét az aranyas paisokra vetné, fénylenek vala azoktól a' hegyek, és mint az égő ſzövétnekek fénylenek vala.

40. Ekképpen a' Király' hadának egygyik réſze a' hegyeknek tetejéig terjedvén, egy réſze a' völgyben, okkal és renddel mennek vala.

41. És rettegnek vala mindnyájan, valakik annak a' ſokaságnak ſzavát, és a' ſeregnek' menését, 's a' fegyvereknek zörgését hallották vólna; mert a' had felette igen nagy, és erős vala.

42. Továbbá Júdás, és az ő hada hartzra és ütközetre méne, kiktől hat-ſzáz férjfiak vágatának-le a' Király' hadából.

43. Amaz Eleázár pedig, ki Abaronnak mondatott, midőn látott vólna egy Elefántot, kit királyi páncéllal óltöztettek vólna bé, ki mind a' több Elefántoknál nagyſággal öregebb vala; vélé, hogy a' Király azon vólna.

44. És midőn az ő nemzetének meg-tartásáért, és maga örökké-való nevezeteſsége' ſzerzésének okáért reá-ment vólna;

45. Reá-futamék nagy bátorſággal a' hadnak közepette: és mind jobb, mind bal-kézre tsapdoſván, az ellenség két-felé álla ellőtte.

46. És alája méne az Elefántnak, és azt meg ölé: melly a' földre reá dülvén ugyan-ottan meg-hala.

47. Látván pedig ezek a' Királynak erejét, és az ő hadának ſokságát, fél-felé állának előttök.

48. És a' Király' ſerege, eleikbe fel-méne Jerusálembe; Midőn azért a' Király Júdeában, és a' Sion' hegyén járta vólna táborát,

49. Békeſséget ſzerze a' Bethsuréusokkal, kik ki-menvén a' városból, mivelhogy a' földnek Szombatjáért nem vólna eleségek, mellyel a' ſzállást el-türhetnék;

50. A' Király Bethsurát el-foglalá, annak meg-őrizéséért népet hagyván benne.

51. Továbbá a' ſzent ház alatt ſok ideig lőn tábora, helyheztetvén oda ſzámſzer-íjakat, és hadi ſzerſzámokat, és köveknek 's tüzeknek lövő-ſzerſzámit, mind pedig nyíl-lövöldöző íjakat és parittyákat.

52 Melly ſzerſzámok ellen amazok-is ellenkező ſzerſzámokat tsinálának, és ſok ideig hartzolának.

53 Midőn pedig az ezerekben ſemmi elédelek nem vólnának, mivelhogy a' hetedik eſztendő vala, a' takarványnak maradékját pedig azok emészttettek vólna meg, kik a' pogányok közzül Júdeába mentenek vala.

54. A' ſzent helyen kevés férjfiak maradának; azért mert az ellenség meg-öregbedvén, ki-ki mind házához oſzlott vólna.

55. Továbbá mihelyen meg-érté Liſiás, hogy a' Filep, kit a' Király még éltében Antiokusnak fel-nevelésére az országban fővé tett vala,

56. Perſiából és Médiából meg-tért a' haddal, mellyet a' Király véle el-vitt vala, és hogy az országnak gyondviselését magára akarná venni;

57. Hirtelenséggel ſietvén a' várból a' Királyhoz és a' Fő-Hadnagyokhoz méne, és monda: Naponként el-fogyatkoztunk, és kevés eledelünk vagyon minékünk: annakfelette a' melly helyet meg-ſzállottunk, igen erős, és az ország' gondja rajtunk vagyon.

58. Moſt ezokáért ez embereknek kezünket adván, békeſséget ſzerezzünk ő-vélek, és mind az ő egéſz nemzetekkel.

59. És erősítsük-meg, hogy ők az ő törvényekkel ollyan ſzabadon éljenek, mint azelőtt;

előtt; mert a' mi tőlünk el-veſztett törvények miatt indúltak haragra, hogy ezeket tselekednék.

60. Tettſzék e' beſzéd mind a' Királynak, mind a' Fejedelmeknek: midőn pedig a' békeſség-ſzerzők hozzájok botsáttattak vólna;

61. A' békeſségnek állának a' Királynak és a' fő Uraknak hitekkel: ezekután midőn azok ki-mentek vólna az erősségből;

62. A' Király bé-menvén a' Sion hegynek erősségébe, és a' helynek épiteséte ſzemlélvén, az ő hitét meg-ſzegé, és parantsolá a' kő-falt minden felől el-rontatni.

63. Azután nagy ſietséggel el-méne: és Antiokiába meg-térvén, midőn a' város' uraságában találta vólna Filepet; környül-vévén őtet, és a' várost erővel vévé-meg.

VII. RÉSZ.

1 Száz ötven egygyedik eſztendőben, Demeter Seleukus' fia ki-menvén Rómából, kevesed magával méne a' tenger mellet-való városba, és ott uralkodék.

2. Történék pedig, hogy mikor ő bé-menne az ő eleinek királyi házokba, a' had Antiokust és Liſiást meg-fogná; hogy őket hozzá vinné.

3. De midőn ő a' dolgot meg-értvén, meg-tíltotta vólna, hogy azokat eleibe ne vinnék;

4. A' had őket meg-ölé, és az orſzágnak Királyi ſzékét Demeter el-foglalá.

5. Akkoron hozzá menének az Izráel' népe közzül-való gonoſz és iſtentelen emberek, kiknek Alcimus vala Hadnagygyok, ki a' Papságot kívánja vala.

6. Ezek a' köſséget a' Király előtt illyen ſzókkal vádolák: Júdás és az ő attyafiai meg-ölték mind a' te híveidet, és minket hazánkból kiűztenek

7. Moſt ezokáért botsáſs olly embert, kinek higyj, ki oda menvén, minden veſzedelmet meg-nézzen, mellyet mivelt ő mi rajtunk, és a' Király' tartományin: és azokat meg-büntesse mind azokkal egybe, kik nékiek ſegítséggel vóltanak.

8. Akkoron a' Király el-válaſztván Bakkidest, a' Királynak hívét, ki a' vízen túl uralkodik vala, és az orſzágban nagy ember vala, és a' Királyhoz hívséges: azt küldé-el.

9. És véle amaz iſtentelen Alcimust, kinek rendelé a' Papságot, és parantsolá, hogy az Izráelitákat meg-büntetné.

10. El-menvén ezokáért és nagy haddal bémenvén a' Júda' földébe, Követeket botsátának előttök Júdáshoz, és áz ő attyafiaihoz, hizelkedő álnok követséggel.

11. De azok' beſzédének, nem engedének, mivelhogy látnák, hogy nagy haddal jöttenek vólna.

12. Gyüle ezokáért Alcimushoz, és Bakkideshez, az Irás-tudóknak bizonyos ſzáma és ſerege, hogy minémű illendő dolgokat kívánnának.

13. Az Izráeliták között pedig az Aſſidéusok valának elsők, kik békeſséget kérnének tőlök.

14. Mert így ſzóllnak vala: Papi ember jött a' haddal, az Áronnak nemzetiből, ki ſemmi boſzſzút nem fog tenni rajtunk.

15. Ezekkel az *Alcimus* békeségeſsen beſzélle, és erős esküvéſsel fogadá, hogy ő-nékiek 's az ő báttyoknak ſemmi ártalmokra nem igyekeznék.

16. De mikor néki hittek vólna, azok közzül hatvan férjfiakat fogának-meg, és meg-ölé azokat egy napon ama' mondás ſzerént:

17. (*a*) A' te ſzentidnek testeket és azoknak véreket Jérusálem környül ki-ontották, és nem vala, ki őket el-temetné. (*a*) *'Sólt.* 79.

18. Ezokáért ő-tőlök meg-rettene az egéſz köſség; mert úgy mondnak vala, hogy ő bennek nintsen ſemmi hit és igazság; mert a' fogadott ſzövetséget, és erős esküvést meg-ſzegték vólna.

19. Továbbá Bakkides midőn el-hagyván Jérusálemet, táborát járta vólna Bezaitnál, el-küldvén meg-fogata ſokakat a' hozzá futottak közzül, kik ő-véle valának, és a' köſség közzül-is némellyeket, kiket meg-öletvén egy kútba hánnyata.

20. Azután Alcimusnak hagyván az orſzágot, és az ő ſegítségére-való vitézeket hagyván, ő maga a' Királyhoz viſzſza méne.

21. Alcimus pedig a' Fő-Papságért tusakodik vala.

22. Kihez gyülvén mind az ő nemzeteknek háborgatói, a' Júdának földét el-foglalák, és Izráelnek nagy veſzedelmet hozának.

23. Látván ezokáért Júdás a' nyomorúságot, mellyel Alcimus az ő-véle valókkal egybe kegyetlenebbül illeti vala az Izráel' fiait a' pogányoknál,

24. Ki-üte gyakran körös-környül a' Júdeának minden határira, és meg-bünteté amaz el-ſzaka-

kadott férjfiakat úgy, hogy a' tartománynak rablásától magokat azután meg-tartóztatták.

25. Minekutánna pedig Alcimus látná Júdást az övéivel hatalmasabnak lenni, és hogy azok ellen magát meg-nem óltalmazhatná; meg-térvén a' Királyhoz erősen bé-vádolá őket.

26. Ennekokáért a' Király a' Nikánort botsátá-ki, az ő fő emberi közzűl egygyiket, ki az Izráelitáknak ellensége és gyülölője vala: és néki parantsolá a' népnek tellyességgel-való el-veszтését.

27. Midőn ezokáért Nikánor nagy erővel Jérusálemre ment vólna; Júdáshoz és az ő attyafiaihoz külde, kik tettetett békeségnek álnok tsalárd beszédivel így szóllnának:

28. Ne légyen köztünk és köztetek valami hartz, kevesed magammal mégyek, hogy békeségben lássam a' ti ortzátokat.

29. De midőn a' Júdáshoz ment vólna, békeséggel köszöntvén egymást, az ellenség elakarja vala Júdást ragadni.

30. E' dolgot meg-esmérvén Júdás, hogy tsalárdsággal ment hozzája, meg-rettene tőle, és nem akará többé az ő ortzáját látnia.

31. Minekutánna pedig eszébe vévé Nikánor, hogy az ő tanátsa nyilván vólna; eleibe-méne Júdásnak Kafársalamához,

32. És meg-halának a' Nikánor' hadából ötszáz férjfiak; a' maradéka pedig a' Dávid' városába futának.

33. Hogy e' dolgok pedig lőnek, midőn a' Nikánor fel-ment vólna Sion' hegyére, ki-menének ő hozzá a' Papokból a' szent helyből és a' népnek vénei közzűl, kik őtet békeséggel köszöntenék, és a' Királyért-való áldozatot néki meg-mutatnák.

34. De ő meg-tsúfolá, és meg-neveté őket, és meg-fertézteté kevélyen szóllván nékiek.

35. Meg-is esküvék és nagy boszszankodással monda: Ha most kezembe nem adatik Júdás és az ő hada; mihelyen békével meg-jövendek, fel-gyújtom e' házat. És egygyetembe nagy haraggal ki-méne.

36. Akkoron bé-menvén a' Papok, az oltár és Templom előtt állván sírának, és mondának:

37. Te választottad e' Házat, hogy a' te Nevedről neveztetnék, hogy a' te néped' imádságának és könyörgésének Háza lenne.

38. Állj boszszút ez emberen és az ő hadán, hogy fegyverrel öletessenek-meg: emlékezzél-meg az ő átkokról, és ne adjad, hogy megmaradhassanak.

39. Ki-menvén ezokáért Nikánor, Bethóronba járá táborát, kinek eleibe menének a' Síriából jött hadak.

40. Júdás pedig Adásisba járt vala tábort három ezer férjfiakkal; holott imádkozék Júdás, és monda:

41. Régen azok, kik a' Sénákérib Királytól küldettenek vala, midőn gyalázatosan szóllottanak vólna, fel-támadván a' te Angyalod száz nyóltzvan öt ezert öle-meg közzűlök.

42. Azonképpen törd-meg ma-is e' hadat mi előttünk; honnat tanúlják-meg, hogy ő a' te szentségid ellen gonoszúl szóllott, és őtet az ő gonoszságáért ítéld-meg.

43. Azután meg-ütközvén a' hadak, az Adár hónapnak tizen-harmadik napján meg-vereték a' Nikánor' hada, és ő maga esék-el elsőben-is abban a' hartzban.

44. Kit mihelyen látá az ő serege, hogy levágattatott; el-hányván fegyvereket futásnak adák magokat.

45. És azokat egy napi járó földig Adásistól fogva szinte Gazeráig üzék, üzésre-való jelt fúván ő utánnok trombitákkal.

46. Ki-támadnak vala pedig mindenfelől Júdának minden faluiból, annyira, hogy egygyik rendbéliektől meg-menekedvén, más rendbéli ellenségre akadnának; ezenképpen mindnyájan fegyverrel öletének-meg, úgy hogy ő közzűlök tsak egy sem szaladott-el.

47. És ekképpen sok prédát nyerének; a' Nikánornak fejét pedig, és jobb-kezét, mellyet kevélyen nyújtott vala ki, el-vágák: és azt Jérusálemhez vivén fel-függesztek.

48. A' nép pedig igen örülvén, az' napot mint nagy örömnek napját inneplék.

49. És azon napot minden esztendőnként az Adár hónapnak tizen-harmadik napján innepleni rendelék.

50. Ekképpen a' Júda' földe kevés napokig meg-nyúgovék.

VIII. RÉSZ.

1 Meg-hallá pedig Júdás a' Romaiaknak híreket neveket, hogy igen erőssek vólnának, és hogy könnyen meg-engednék mind azokat, a' mellyeket ő tőlök kérnének, és barátságot szerzenének azokkal, kik ahoz folyamodnának: és hogy gazdagsággal és erővel nagyot tehetnének.

2. Meg-hallá az ő hadakat-is, nagy hírrelnévvel és vitézséggel viselt dolgokat a' Gallusok ellen, kiket meg-győzvén magoknak adófizetőkké tettek vólna.

3. Annakfelette valamit miveltek vólna Hiſpánia' tartományában, miképpen bírnák az ott való arany és ezüſt bányákat, és az egéſz tartományt tanáttsal, és nagy bátorsággal mi-módon győzték-meg, és birodalmok alá hajtották; noha az a' hely ő tőlök igen meſzſze vólna.

4. Annakfelette, hogy a' Királyokat, kik haddal mentek rájok a' földnek végeiről, megverték, és nagy veſzedelemmel illeték: a' többiről pedig adót vennének minden eſztendőnként.

5. Azok között hogy még a' Filepet-is, és Perſeſt, a' Ketéusoknak Királlyát, és a' többit-is, kik fegyverrel mentek ellenek, ők megverték, és hatalmok alá-vettették.

6. Azoknak ſzáma közzül-való vólt ama' nagy Antiokus, az Áſiának Királlya, ki mikor viaskodni ment vólna a' Rómaiak ellen, ſzáz és húſz Elefántokkal, lovagokkal, ſzekerekkel, és nagy erőkkel, azoktól el-ſzéleſztetett és meg-veretett.

7. És mikor elevenen el-fogattatott vólna, parantsolák; hogy mind ő, mind az ő utánnavalók az orſzágban, nagy adót fizeſsenek, és zálagot adjanak.

8. És hogy ugyan azonok el-oſztván Ásiát India', Média', 's Lidia' tartományit, és a' melly kies orſzágoknak réſzét Antiokustól el-vettenek, Euménes Királynak adták.

9. Midőn pedig a' Görögök el-végezték vólna, hogy ő reájok támadván el-veſzeſsék; ők mihelyen a' dolgot meg-értették:

10. Egy Hadnagyot azok ellen küldvén, a' haddal meg-ütközvén sokakat le-vágván megöltenek közzülök, és ſok foglyokat vittek-el az ő feleségekkel, gyermekekkel és prédát nyervén azoknak földöket övékké tették: annak-felette az ő épüléseket el-rontották, és őket el-rabolván rabokká tették mind e' napiglan.

11. Annakfelette a' több orſzágokat, és ſzigeteket, mindeneket, valakik ellenek állottanak, el-puſztították, és alájok vetették.

12. Az ő barátjokkal pedig, és azokkal, kik vélek egygyet értettenek, barátságoſsan éltenek, és azt meg-tartották; ekképpen mind a' közel-való orſzágokat, mind a' meſzſze-valókat övékké tették, és hogy mindenek rettegnének ő-tőlök, valakik hallanák az ő neveket.

13. Valakiket annakfelette ők meg-akarnának ſegíteni, és orſzágot bírni; azok bírnának orſzágot: és viſzontag valakiket orſzágokból kiakarnának üzni; azókat ki-üznék; és hogy felette igen fel-magaſztaltattak vólna.

14. Mindazáltal mind ezekben-is nem viselne ſenki közzülök fején Koronát, avagy veres bársonyba nem öltöznék, mellyel magát Felségre tartaná;

15. Hanem hogy tanátsbéli embereket válogattak vólna magoknak, mellyben három ſzáz és húſz férjfiak tanátskoznának mindennap a' köſség' állapatjáról, hogy azt megékesítenék:

16. És hogy az ő Fejedelemségeket egy emberre bíznak minden eſztendőnként, ki uralkodnék minden ő földökön: kinek mondásához hallgatnának mindnyájan, ſem irígység, sem más' tiſzteſségének kivánása ſem vólna ő köztök.

17. Júdás ennekokáéáért válaſztván Eupolémust, a' Jánosnak fiát, ki Akkotsnának fia vala, és Eleázárnak fiát, a' Jásont, Rómába küldé, hogy barátságot és társaságot ſzerezne a' Rómabéliekkel.

18. Hogy ő tőlök attól a' ſzolgálatnak igájától meg-ſzabadíttatnának, mellyel a' Görögöknek birodalmától látják vala az Izráelt ſzorongattatni.

19. Ezek Rómába menvén nagy hoſzſzú úton minekutánna a' tanáts közzé be-mentek vólna, így kezdék el a' beſzédet:

20. A' Júdás, ki Makabéusnak neveztetik, és az ő attyafiai, és mind az egéſz Júda' népe minket hozzátok küldöttenek; hogy társaságunk és békeſségünk légyen veletek, és a' ti társaitoknak, és barátitoknak ſzáma közzé írattaſſunk.

21. És nékik e' beſzéd kedves lőn.

22. És ez a' levélnek máſsa, mellyet érez táblákon írva küldének Jérusálembe, hogy a' 'Sidóknál lenne a' békeſségnek és társaságnak bizonysága.

23. Jól légyen dolgok a' Rómaiaknak, és a' 'Sidóknak mind tengeren, mind földön örökké: fegyver és ellenség távol légyen tőlök!

24. Mindazáltal ha had támad előſzör a' Rómaiakra, avagy akármelly társokra minden ő birodalmokban;

25. Se-

25. Segítséggel menjen nékik a' 'Sidó nemzet tellyes szívvel, a' mint idejét eleikbe írják, és adják.

26. Sem búzát ne adjon az ellenségnek, sem fegyvert, se pénzt, avagy hajót se adjon, a' mint a' Rómaiaknak tettszéndik, kiknek parantsolatjokat meg-tartsák, ajándékot nem vévén az ellenségtől.

27. Hasonlatosképpen pedig, ha elébb lészen hada a' 'Sidó nemzetnek, nagy hívséggel segítséget adnak a' Rómaiak, a' mint az idő inténdi őket.

28. És az ellenségnek sem búza ő tőlök nem adatik; sem fegyver, pénz, hajók, a' mint a' Rómaiaknak jónak láttzatik lenni: és e' megírt dolgokat minden tsalárdság nélkül megtartják.

29. Illyen szókkal tőnek kötést a' Rómaiak a' 'Sidó nemzettel.

30. Hogyha ez ígékhez el-végeződnek ezek, avagy azok, valamit adni, avagy el-venni; azokból egymás' akaratjából tselekedjék azt: és állandó légyen, valamit hozzá tésznek, avagy azokból el-vésznek.

31. Továbbá a' bosszúságokról, mellyeket mivelt Demeter a' 'Sidókon, illyen szóval írtúnk néki: Miért nehezítetted-meg a' te igáddal a' mi barátinkat, és társainkat a' 'Sidókat?

32. Bizony ha hozzánk jönek te ellened újonnan; az ő igazságokat fel-fogjuk, és hadat támasztunk ellened mind földön, mind vízen.

IX. RÉSZ.

1 Minekutánna pedig meg-érté Demeter, miképpen viselte vólna Nikánor hadát az ő seregével, újonnan el-küldé Bakkidest és Alcimust Júdeába, és mellejek adá az ő válogatott fő hadát.

2. Ezek azért el-menvén Galgala felé-való úton, tábort járának Masaloth' ellenébe a' sík mezőn; és azt meg-vévén sok embereket ölének-meg.

3. Annakutánna a' száz ötven-két esztendőnek első hónapján, táborokat Jérusálem alá indíták.

4. És el-indúlván Bereához jutának húsz ezer gyaloggal, és két ezer lovassal.

5. Júdásnak pedig álló serege Eleasában vala, három ezer válogatott férjfiak.

6. Kik mikor a' hadnak nagy sokaságát látták vólna, felette meg-rettenének, és sokan el-oszlának a' táborból, úgy hogy nyóltz száz férjfiaknál több senki nem maradna.

7. Látván ezokáért Júdás, hogy az ő hada el-oszlott, mikor az ellenség ötet szorongatná, és meg-rettent vólna; mivelhogy nem vala ideje azoknak viszsza gyüjtésére,

8. Monda azoknak, a' kik meg-maradtak vala: keljünk-fel, és támadjunk a' mi ellenségünkre, netalám meg-verhetjük őket.

9. De azok rettentik vala attól ötet, és mondának: Semmiképpen nem verhetjük-meg; sőt inkább e' mostani időben életünkre gondoljunk: Térj-meg; mert a' mi atyánkfiai el-szlottanak: és mi meg-verhetnénk-é ezeket, holott tsak kevesen vagyunk?

10. És monda Júdás: Távol légyen én tőlem, hogy ezek előtt el-fussak; mivelhogy a' mi napunk el-jött, haljunk-meg bátorsággal a' mi atyánkfiaiért, és a' mi ditsőségünknek ne hagyjunk gyalázatot.

11. Azonközbe a' táborból ki-indúla a' had, és meg-álla ezek ellen. Vala pedig a' lovag két részre osztva, és a' had előtt mennek vala a' parittyások és nyílasok, kik mindnyájan erős hadakozó férjfiak valának.

12. Bakkides pedig a' hadnak jobb szarvában vala; Egybe-ütközének azért mind a' két felől-való seregek, minekutánna trombitákat fúttak vólna.

13. Mert meg-fúvallák a' Júdás' vitézi-is a' trombitákat, annyira, hogy a' föld a' hadaknak zengése miatt rengene, és hartzolának reggeltől fogva estvéig.

14. Látá pedig Júdás, hogy Bakkides' hadának erőssége jobb-felől vólna; hozzá tsatlák azért magokat az erős bátorságos szívü vitézek:

15. És meg-futtatván a' jobb felől való hadat, a' futókat szinte Azóthus' hágójáig üzék.

16. Továbbá a' kik a' bal-kéz felől-való szarvan valának, midőn látták vólna, hogy a' jobb-felől-való had meg-futamtatott vólna; hátúl vévék Júdást és az ő társait.

17. Meg súllyosodván pedig a' hartz, mikor mind két felől egymást vágván sűrün húllanának;

18. Júdás-is meg-hala, és a' többi el-futamodának,

19. Akkoron Jónatás és Simon fel-vévén Júdást, az ő attyokfiát, az ő eleiknek koporsójába tévék Módinban.

20. És siraták ötet, és óhajták mind az Izráeliták nagy zokogással, és siraták sok napokig, ezt mondván:

21. Miképpen esett-el az erős férjfiú Izráelnek meg-tartója!

22. Júdásnak az ő több tselekedeti és hadai, és az ő vitézségi, és az ő méltósága nem írattattak-meg; mert azok felette sokak voltanak.

23. Továbbá a' Júdásnak halála után, történék, hogy elő-mutatnák magokat a' gonosz emberek Izráelnek minden határiban, és minden álnokság tselekedők.

24. Ugyan azon időben felette nagy éhség-is támada, mellyel a' tartomány el-nyomattatván, meg-hajla (Bakkideshez.)

25. Akkoron Bakkides amaz istentelen embereket rendelé a' tartománynak Uraivá.

26. Ezek a' Júdásnak barátit keresik vala, és tudakozzák vala, és Bakkideshez viszik vala, ki bünteti vala őket, tsúfolván azokat.

27. És az Izráelitákon olly nagy nyomorúság történék, mellyhez hasonló nem vólt, miólta ő köztök Próféta nem láttatott.

28. Továbbá Júdásnak minden baráti Jónatáshoz gyúlvén, móndának:

29. Miólta Júdás, a' te atyádfia meg-hólt; nintsen ő hozzá hasonlatos férjfiú, ki a' mi ellenségünknek, és Bakkidesnek 's a' mi nemzetünknek ellensége vólna.

30. Most ennekokáért ma tégedet választunk, hogy mi Fejedelmünk légy ő helyette, és a' mi hadakozásunknak Hadnagygya.

31. Ekképpen Jónatás a' Fejedelemséget az időben fel-vévé, 's az ő attyafia helyett, Judás helyett lőn.

32. Mellyet mikor meg-értett vólna Bakkides; meg-ölni keresi vala őtet.

33. E' dolgot meg-értvén Jónatás, és az ő attyafia Simon; minden hozzá tartozókkal egybe, Thekuának pusztájában futának, és táborokat járák Asfár' tavának vizei mellett.

34. Mellyet mikor Bakkides meg-értett vólna; Szombat napon minden ő hadával által-méne a' Jordánon.

35. Azonközben mikor Jónatás az ő attyafiát, a' sokaságnak vezérét a' Nabutéusokhoz az ő barátihoz küldötte vólna könyörgeni, hogy nálok tennék-le állani az ő terheket, mellyek nála sokak vólnának.

36. És a' Jamri' fiai ki-ütvén Medebából, megfogák Jánost, és mind azokkal, melyek nála valának, és meg-terhelvén magokat, el-menének.

37. Ezek pedig meg-lévén, meg-izenék Jónatásnak, és az ő attyafiának Simonnak, hogy ugyan azon Jamri' fiainak nagy menyegzői lakodalmok vólna, és hogy menyasszonyt vinnének Medebából, egy néminémü Kananéusok közzül-való hatalmas fő-embernek leányát nagy pompával.

38. Ezokáért meg-emlékezvén ezek az ő attyokfiairól, Jánosról, fel-menének, és el-rejték magokat a' hegynek barlangjában.

39 Ezek pedig fel-emelvén szemeket, sok népet és nagy készületet látának: és hogy a' vőlegény az ő barátival és attyafiaival eleikbe menne nékik, dobokkal, orgonákkal és sok fegyverekkel.

40. Kikre ők a' lesből ki-támadván, rájok ütének, sokakat közzülök le-vágván meg-ölének; a' többit pedig a' hegyre szalaszták, és azoknak minden ő gazdagságokat el-nyerék.

41. Ekképpen a' menyekező siralomra fordúla, és a' vigasság-tévő szerszámoknak zengése jajgatásra.

42. Ezek pedig az ő attyokfiának véréért boszszút-állván, a' Jordánnak határira viszsza-térének.

43. Mellyet mikor meg-értett vólna Bakkides, és a' Jordán' partjára jött vólna nagy hadával szombat napon;

44. Jónatás így szólla az övéinek: keljünkfel most, és a' mi életünkért viaskodjunk; mert nem úgy vagyon most a' dolog, mint tegnap, avagy harmad' napon.

45. Mert ímé a' had szoronga ninket mind elől, és mind hától, és a' Jordáni ..k vizei mind két felől: annak felette a' tók, és berkek; nintsis helye az el-szaladásnak.

46. Most ezokáért kiáltsatok a' mennybe, hogy a' ti ellenségtek kezéből meg-szabadúlhassatok.

47. Továbbá mikor hartznak állottak vólna, Jónatás ki-nyújtá kezét, hogy a' Bakkidest levágná; de az el-vonó magát a' fegyver előtt.

48. Azután Jónatás, és a' kik véle valának, a' Jordánba szökdösvén, a' túlsó partra úszának, és ezek nem menének által utánnok a' Jordánon.

49. Le-vágatának pedig a' napon a' Bakkides' vitézi közzül ezerig; ő maga pedig Jérusálembe meg-téré.

50. Erős városokat építe Júdeában, a' Jérikó' erősséget-is, Emmanusét, Bethóronét Thammathét, Pirhatonét, Tappiaét, magas kő-falakkal, kapukkal és závárokkal (meg-építék.)

51. És hadát hagyá azokban, hogy az Izráelt háborgatnák.

52. Beth-

52. Bethsura városát-is meg-erősíté, és Gazarát és Akrát, azokat néppel és éléssel megrakván.

53. Annak felette a' tartomány' Fejedelminek fiait zálogúl vivé, és azokat Jérusálemben őrízet alatta hagyá.

54. A' száz ötven harmadik esztendőben második hónapján, mikor parantsolta vólna Alcimus, hogy a' szent ház' tornátzának belső fala el-rontassék, és a' Prófétáknak munkájok elbontassék, és immár el-kezdette vólna a' rontást.

55. Ugyan azon időben meg-vereték Alcimus, és az ő igyekezeti meg-bontatának; mert békaptsoltaték az ő szája, és gutától meg-ütteték, úgy hogy tsak egy szót sem szóllhatna, sem testamentomot nem tehetne:

56. És meg-hala ugyan akkor nagy gyötrelemmel.

57. Látván ezokáért Bakkides, hogy Alcimus meg-hólt vólna, a' Királyhoz meg-tére; Ennekokáért a' Júda' földe két esztendeig meg-nyúgovék.

58. Annakokáért a' gonosz emberek tanátsot tartván, mondának: Imé Jónatás és az övéi nagy békeségben nyúgosznak; most ezokáért indítsuk-fel Bakkidest, ki őket mindnyájan egy éjjel meg-fogja.

59. És el-menvén az ő tanátsokat véle közlé.

60. Ki el-indúlván, hogy nagy hadával elmenne, leveleket külde titkon minden ő társainak, kik Júdeában valának, hogy Jónatást az övéivel meg-fognák: de ezt azok nem mivelhették; mert ezek azoknak tanátsát meg-érték.

61. És meg-fogván a' tartománynak lakozóit, a' latorságnak vezérit, ötven férfiakat ölének-meg közzülök.

62. Annakutánna Jónatás és Simon az övéivel menének Bethbesinbe, melly a' Jérikó' puszstájában vagyon, és annak romlását meg-tsinálván meg-épiték.

63. Ezeket mikor Bakkides meg-tudta vólna, öszve-gyüjtvén minden ő seregét, ki-hívan Júdeából-is a' vitézeket;

64. El-menvén táborát járá Bethbesin alatt, és hadi szerszámokat épitvén sok napokig vívá.

65. Akkoron Jónatás az ő attyafiát Simont a' városban hagyván, a' mezőre ki-méne, és sok számú hadat vivén-ki,

66. Meg-ölé az strá'sának Fejedelmét mind az ő mellette valókkal egybe, es a' kik a' sátorok környül vígyáznak vala; mikor pedig el-kezdette vólna a' hartzot 's inkább erőt venne;

67. Simon-is a' városból ki-üte az övéivel, kik a' hadakozó szerszámokat fel-gyújták.

68. És meg-ütközvén Bakkidessel, őtet felette meg-rontván meg-vévék; Mivelhogy pedig az a' tanáts és a' had híjába-való lett vólna:

69. Meg-haragvék Bakkides ama' gonosz férjfiakra, kik okai valának, hogy a' tartományra ki-jőne, közzülök sokakat meg-öle: és el-végezé, hogy az ő földébe-is vi szsza-menne.

70. Ezokáért követeket külde Jónatás, békesség-szerzésre, hogy a' foglyok-is meg-adattatnának. Mellyet ő fel-vőn, és az ő kívánságinak engede: és annakfelette meg-is esküvék, hogy soha tellyes életében néki semmi gonoszszára nem igyekezik.

71. És a' Júda' földéről az előtt el-vitt foglyokat nékik visszza-adá. Akkor visszza-térvén az ő földébe, el-méne, és soha többé a' Júdának határiba nem ment.

72. Ezenképpen el-vétetvén Izráelből a' had, Jónatás Makmásban lakozék, holott kezdé a' népet ítélni: és az istenteleneket Izráelből kiírtá.

X. RÉSZ.

1 Száz hatvanodik esztendőben, Alexánder, Antiokusnak fia, kinek vezeték neve Illustris vala, fel-méne, és Ptolemáist el foglalá, és bé-fogattatván ott uralkodék.

2. Melly dolgot mikor meg-értett vólna Demeter Király, nagy sokaságú fogadott néppel méne ő ellene hadakozni.

3. És egygyetembe Jónatásnak békeséges szókkal írott levelet külde, mellyben őtet magasztalja vala.

4. Mert ezt gondolja vala: Szerezzünk békeséget ezekkel, minekelőtte ő mi ellenünk Alexánderrel békeséget szerezne.

5. Mert meg-emlékezik, úgymond, minden gonoszságokról, mellyeket néki 's az ő attyafiainak és nemzetségének miveltünk.

6. És had-gyüjtésre, fegyver-szerzésre, és ő véle-való társalkodásra hatalmat ada néki: a' várban-való zálogokat-is parantsolá néki meg-adatni.

7. Jérusálembe méne ezokáért Jónatás, és a' levelet az egész népnek és a' vár' őrzőinek megolvasá.

8. Kik

8. Kik mikor hallották vólna, hogy hatalmat adott vólna néki a' Király hadat gyüjteni; nagy félelemmel meg-rettenéne'..

9. És a' zálagokat Jónatásnak meg-adák, kiket az ő szüléjeknek viszsza-ada.

10. Továbbá Jérusálemben lakozván Jónatás, kezde épiteni, és a' várost újitani.

11. És parantsolá, hogy a' mivesek a' kő-falakot, és a' Sion' hegyét minden-felől faragott kövekkel tsinálnák erősségért: mellyet mikor úgy tsinálnának;

12. A' minémű idegen nemzetek a' Bakkidestől épitetett erősségeket bírják vala, el-futának:

13. És ki-ki mind el-hagyván az ő helyét, hazájokba viszsza-menének.

14. Hanem tsak Bethsurában maradának némellyek, a' törvénynek, és parantsolatoknak meg-rontói; mert az valá nékik szaladó helyek.

15. Meg hallá pedig Alexánder Király az ígéreteket, mellyeket Demeter Jónatásnak ígért vala; mikor meg-beszélették vólna néki az ő hadait, és azokat, mellyeket mind ő, mind pedig az ő attyafiai nagy vitézséggel tselekedtenek vala;

16. Monda: vallyon találhatunk-é mi illyen férjfiat? mostan tégyük őtet mi barátunká és társunkká.

17. Külde annakfelette ő-néki illyen beszédekkel irt levelet:

18. Alexánder Király Jónatásnak, az ő attyafiának jó szerentsét kiván!

19. Mi értettük te felőled, hogy te nagy erejü vagy: és méltó vagy a' mi barátságunkra.

20. Ezokáért mi ma tégedet a' te nemzetidnek Fő-Papjává tészünk, hogy a' Király' barátjának hivattassál, és velünk egygyet érts, és a' mi barátságunkhoz tartsad magadat; és egygyetembe veres bársonyt külde néki, és arany Koronát.

21. Annakokáért a' száz hatvan esztendőnek hetedik hónapjában Jónatás a' Sátoroknak innepe napján reá vévé a' szent ruhát, hadat gyüjte, és nagy sok segyvereseket szerze.

22. Mellyeket meg-értvén Demeter, nagy bánattal illetteték.

23. Mit tselekedtünk, úgymond, hogy Alexánder az ő segitségére a' 'Sidókkal-való barátságnak szerzésében minket elő-vett?

24. Irok én-is nékik intő beszédekkel, és méltóságot adok nékik ajándékokkal egybe, hogy az ő segitségeket mi mellénk adják.

25. Ira pedig illyen szókkal Demeter Király: A' 'Sidó nemzetnek jó szerentsét!

26. Hogy ti mi velünk meg-tartottátok a' szerzett kötést, és a' mi barátságunkban megmaradtatok, és nem adtátok magatokat a' mi ellenségünkhöz, meg-hallottuk és örültünk rajta.

27. Most ezokáért a' mi hívségünknek megtartásában maradjatok, és a' ti mi hozzánk-való hívségteket jó-tételeményünkkel fizetjük-meg.

28. És sokakat meg-engedünk, a' mit megkell engednünk, és ajándékokat adunk.

29. És immár azért most szabadságot adunk néktek, és minden 'Sidóknak meg-engedem az adókat: és a' sóért, és a' Koronákért-való fizetést; annakfelette a' veteményeknek harmadát.

30. És a' fáknak-fele gyümöltsét, mellyel nékem tartoznak, meg-engedem néktek immár e' naptól fogva ennekutánna; hogy se a' Júdának földétől ki ne szedjék, se az ő hozzá adatott Samariának és Galileának három Fejedelemségitől, e' naptól fogva mind örökké.

31. Annakfelette a' Jérusálem szentséges légyen, és szabados minden határával a' dézmától és vámtól.

32. A' Jérusálemben-való várnak is birodalmát meg-engedem, és azt a' Fő-Papnak adom, hogy abba férjfiakat állaffon, kiket ő akar annak őrizésére választani.

33. Annakfelette mind a' 'Sidókat, kik a' Júdának földéről minden én országimba rabságra el-hozattak, ingyen el-szabaditom, úgy hogy mindeneknek, még barmoknak-is vámjok megengedtessék.

34. Annakfelette minden innep napok, Szombatok, és új hóldnak innepi, és bizonyos napok, és az innep nap előtt, és aztán-való három napok; ezek mind szabados napok légyenek, minden én országomban lakozó 'Sidóknak.

35. És ne légyen hatalma senkinek ollyat mivelni, mellyel valakit ő közzülök az ő dolgában meg-háborítana.

36. Továbbá irattassanak a' Király' hada közzül harmintz ezer férjfiak, kiknek 'sóldjok szinte úgy fizettessék, mint a' Király' több vitézinek, és ő közzülök némellyek rendeltessenek a' Királynak erős házaiba.

37. Ne

37. Némmellyek rendelteſsenek ő közzülök ország' olly dolgainak gondviselésére, és ſzolgáltatására, a' mellyek hitet kívánnak; és az ő Hadnagygyok, és Fejedelmek ő közzü ök ſzerezteſsenek, és az ő törvények ſzerént éljenek; miképpen hagyta a' Király a' Júda földében.

38. Sőt annakfelette ama' három Fejedelemségek, mellyek Júdeához adattak a' Samariának földéből, Júdeához ſzámláltaſsanak, úgy hogy egy Fejedelemség alatt légyenek, és ſenkinek egyébnek; hanem tsak a' Fő-Pap' hatalmának engedjenek.

39. Ptolemáist pedig az ő hozzá-való tartománnyal egygyetembe a' Jérusálembéli ſzent Templomhoz ajándékoztam, a' Templomnak ſzükséges költségére.

40. Adok annakfelette az enyimből eſztendőnként a' Király kintséből tizen-öt ezer ſiklust, az ő hozzá tartozó helyeknek jövedelméből.

41. Az el-múlt eſztendőkbe-való még meg-nem fizetett maradék adókat-is ezután immár a' templomnak épitésére költsék.

42. És ezeknek felette az öt ezer Siklust-is, mellyek minden eſztendőben a' Templom' ſzükségére-való költségből a' felső eſztendőkben elvétettenek vala, meg-engedjük; mivelhogy az Iſteni ſzolgálatban foglalatos Papoké az.

43. És valakik a' Királynak valamivel adóſſak volnának, vagy ő ellene vétkeztek vólna, ha a' Jérusálembéli Templomba, avagy annak akár melly határára ſzaladnak; el-botsáttaſſanak: és valami joſzágok az én orſzágomban vagynak; épen nékik meg-tartaſsanak.

44. Végezetre a' Király' kintséből adattatik költség a' ſzent dólgoknak meg-ſzerzésére és újitására.

45. Annakfelette a' Jérusálemnek kő-fala' tsinálására, és minden felől-való épitéséré a' Királynak tár-házából adatik a' költség, és a Júdeában-való városoknak kő-falainak épitésére-is.

46. Ezt hallván Jónatás, és a' köſség el nem hívék; nem-is engedének nekik, meg-emlékezvén a' veſzedelemről, mellyel illette vala az Izráelt, és hogy felette igen meg-nyomorgatta vala őket.

47. Hanem az ő akaratjokat Alexánderhez adák; mert ő adott vala előſzör békeſséges ſzót nékik; és néki lőnek ſegítségül minden időben.

48. Mikor azért Alexánder az ő nagy hadát Demeter ellen hartzra ki-vitte vólna;

49. Meg-ütközvén mint a' két Királyok, a' Demeter Király' hada el-futamodék, kit megűzvén Alexánder, győzedelmet vőn ellenek.

50. Mikor pedig az erős hartz mind eſtvéig tartott vólna; a' Demeter Király-is a' napon meg-hala.

51. Akkoron botsáta Alexánder Ptoleméushoz, az Égyiptombéli Királyhoz követeket illyen izenettel:

52. Mivelhogy meg-térvén az orſzágba, ülvén az én eleimnek ſzékiben, birodalmam vagyon; Demetert meg-vertem, és a' mi tartományunk mi birtokunkba eſett.

53. Mert ő-véle meg-ütkozvén, melly ütközetben ő meg-verettetet mi tőlünk, az ő hadával egybe; az ő orſzágának ſzékit el-foglaltuk.

54. Moſtan veſsünk barátságot egymáſſal, és a' te leányodat adjad nékem feleségül, hogy te vőd légyek, és te hozzád 's ő hozzá illendő ajándékokat adok.

55. Kinek így felele Ptoleméus: Bóldog az a' nap, mellyen a' te eleidnek földébe meg-térvén, az ő orſzágoknak ſzékibe ültél.

56. Ezokáért moſt úgy tselekeſzem veled, a' mint írtál; dete nékem előmbe jöjj Ptolemáisba, hogy ſzembe legyünk: és te Ipad léſzek, a' mint kérted.

57. El-jöve ezokáért Ptoleméus Égyiptomból, Ptolemáisba menvén az ő leányával Kleopatrával, ſzáz hatvan-kettődik eſztendőben.

58. Hová mikor Alexánder Király-is ment vólna; Kleopatra az ő leánya néki házas-társúl adattaték, és menyegzőt tőn nagy ditsőſséggel Királyi módon Ptolemáisban.

59. Az Alexánder Király pedig Jónatást levele által eleibe ki-híva.

60. Ki midőn Ptolemáisba ment vólna ditsősséggel, mind a' két Királlyal ſzembe lőn, ezüſtöt és aranyat vivén nékik, és azok' barátinak ajándékokat, és nagy kedvet találá nálok.

61. Öſzve-gyülének pedig ugyan oda ő ellene a' hitván és gonoſz férjfiak-is Izráelből, hogy vádolnák; de a' Király őket meg nem hallgatá.

62. Hanem Jónatást le-vetkeztetvén ruháiból, veres bárſonyba hagyá öltöztetni: melly mikor úgy lett vólna, a' Király őtet maga mellé ültetvén,

63. Monda az ő fő népeinek: el-menvén ezzel a' város' közepire, kiáltó által meg-parantsoljátok, hogy ſenki őtet valami dologból ne vádolja, avagy őtet ſenki meg ne háborítſa, tsak egy ſzóval-is, avagy mondáſsal.

64. Ekképpen lőn, hogy a' vádolók minekutánna az ő ditsőſségét, és veres barſony öltözetit látnák, a' mint hírdettetet vala, mindnyájan el-futának.

65. Jónatás pedig, midőn őtet méltósággal ékeſitvén a' Király az ő fő baráti közzé írta vólna, és Hadnagygyá tette vólna, és a' Fejedelemségben réſzeſsé;

66. Jérusálembe békeſséggel és örömmel viſzſza téré.

67. Továbbá ſzáz hatvan-öt eſztendőben Demeter, Demeternek fia, Krétából meg-jöve hazájába.

68. Kit mikor meg-hallott vólna Alexánder, nagy bánatba eſvén, Antiokiába viſzſza téré.

69. Demeter pedig Hadnagygyá tévé Apollóniust, Czélesiriának Tiſzt-tartóját, ki nagy hadat gyüjtvén, és tábort járván Jamniánál, Jónatásnak, a' Fő-Papnak illyen parantsolatot külde:

70. Tsak te magad emelkedel-fel mindenek közzül ellenünk; én pedig meg-jádzottattam miattad, és gyalázattal illettettem: mit hatalmaskodol mi ellenünk a' hegyeken?

71. Sőt ha erődben valami bizodalmad vagyon; jöjj alá immár moſt mi hozzánk a' mezőre, holott fegyverrel végezzünk egy máſsal; mert náj am vagyon a' városnak ereje.

72. Kérd meg, és tanúld-meg, ki vagyok én, és a' többi, kiknek ſegítségével élek: és megfelelnek, hogy ti meg nem állhattok lábatokon mi előttünk; mert a' ti eleitek az ő földökben kétſzer verettettek-meg.

73. Moſt-is a' lovagot, és ennyi hadat nem ſzenvedhetz-el a' mezőn; holott nintsen ſemmi kő-ſzikla, ſemmi kő, és annakfelette a' ſzaladásra ſemmi alkalmatos hely.

74. Ez Apollónius' beſzédit midőn hallotta vólna Jónatás; meg-indúlván elméjében, tíz ezer válogatott férjfiakkal ki-méne Jérusálemből, és midőn ſegítségül hozzá adta vólna magát Simon, az ő attyafia;

75. Joppéra vivé hadát, és ki-rekeſztetvén a' városbol; mivelhogy Apollónius hada vala benne, azt meg-oſtromlá.

76. Ennekokaért meg-rettenvén a' város' népe, a' város' kapuit meg-nyiták, és Jónatás lőn Jóppé.

77. E' hírt meg-hallván Apollónius, három ezer válogatot lovagával, és ſok ſzámú gyalogokkal,

78. Mintha útra menne; Azótusba méne, és egygyetembe a' ſikra méne: ennekokáért, mert ſok lovagja vala, és abba felette bízik vala; kit Jónatás mikor Azótusba menne, hátúl meg-ütvén az utólso ſeregével meg-ütközék.

79. Hagyott vala pedig Apollónius hátúl ezer lovaſokat titkon ő utánnok lesben.

80. Melly lest mikor eſzébe vette vólna Jónatás hátúl közelíteni; az ő hadát környül-vévék, és ollyan módon lövöldözik vala reggeltől fogva eſtvéig a' népet.

81. Meg-álla mindazáltal a' nép, a' mint a' Jónatás parantsolta vala, és azoknak lovokat meg-fáraſztá.

82. Akkoron Simon az ő hadát ki-terjeſztvén, az álló seregre üte; *mert el-fáradt vala a' lovas*, melly ő-tőle el-ſzéleſzteték, és el-futamtaték.

83. A' lovaſok pedig ſzéllel futván a' mezőn, Azótusba ſzaladának a' Dágon bálványnak házába, meg-ſzabadúlásoknak okaért.

84. A' Jónatás pedig meg-égete Azótust, mind a' környül-való városkákkal egybe, és azokból ſok nyereséget el-vivén, a' Dágon' templomát mind azokkal egybe, kik oda ſzaladtak vala, meg-égeté.

85. És tellyeſedék a' fegyverrel le-vágottatott', és meg-égettetteknek ſzámok, nyóltz ezerre.

86. Onnét el-ménvén Jónatás, Askalonnál járá táborát: és midőn a' lakoſsai eleibe mentenek vólna nagy betsületes tiſztelettel;

87. Jérusálembe viſzſza-téré mind a' véle-valókkal egybe nagy nyereséggel.

88. E' dolgokat meg-hallván Alexánder Király, Jónatást nagyobb tiſzteſséggel meg-öregbíté.

89. És néki arany gombot külde, a' minémüt ſzoktak vala adni a' Király' rokoninak, és Akkaront minden ő határaival néki adá örökségül.

XI. RÉSZ.

1 Továbbá az Égyiptomi Király ſzámlálhatatlan hadat gyüjtvén, mint a' tenger' partján-való ſok föveny, és bővséges hajókat, az Alexánder' orſzagát tsalárdsággal igyekezik vala el-foglalni, és az ő orſzágához adni.

2. Mikor ezokáért barátſágnak tettetéſe alatt, ment vólna bé Síriába, a' kik a' városokat bírják

bírják vala, meg-nyíták néki a' kapukat, és eleibe ki-menének; mert az Alexánder Királynak parantsolatja vala, hogy eleibe mennének, mint ipának.

3. És így Ptoleméus a' városba bé-menvén mindenikben népet hágy vala.

4. Hogy pedig közelgete Azótushoz, megmutattaték néki a' Dágon' el-égett kápolnája, és az Azótus-is a' környül-való városokkal elrontatván, és a' heverő testek, és azoknak hólt testek, kik a' hadban meg-égettettek vala; mert azokat az úton, mellyen kell vala menni, rakásokba hányták vala.

5. És valamit annakfelette Jónatás mivelt vólna, a' Királynak meg-beszéllék, hogy őtet azzal vádolnák; a' Király mindazáltal hallgata.

6. És Jónatás eleibe-méne néki Joppéba Úr módon; holott mikor egymást köszöntvén háltak vólna;

7. Jónatás a' Királyt a' folyó-vízig, ki Eleutérusnak neveztetik, követvén, Jérusálembe viszsza-méne.

8. Ptoleméus Király pedig a' tenger-mellyéki városokat Seleutziáig, ki az-is tenger-mellyéki vala, el-foglálván, gonosz tanátsokat gondol vala Alexánder ellen.

9. És követeket külde Demeter Királyhoz, illyen szókkal: Nosza, kötést szerezzünk egymás között, és az én leányomat, ki Alexándernél vagyon, néked adom házas-társúl, és tied lészen az atyád' országa.

10. Mert én bánom, hogy az én leányomat néki adtam feleségül; mert meg-akart engemet ölni.

11. Ezenképpen vádolván őtet, mint ki az ő országát kívánja.

12. Attól az ő erővel el-vett leányát Demeternek házas-társúl adá, és ő el-idegenedvén az Alexándertől, nyilván-való ellenkedések támadának köztök.

13. Ezokáért Ptoleméus Antiokiába bé-menvén, Ásiának és Égyiptusnak két Koronáját tevé fejébe magának,

14. Czilicziában vala pedig az időben Alexánder Király; mivelhogy a' helyeknek lakozói el-szakadásra igyekeznek vala.

15. Ki meg-hallván a' hírt, hadat támaszta az ellen; de mikor Ptoleméus seregét ki-vivén erős haddal ment vólna eleibe, meg-verettetvén tőle Alexánder,

16. Arabiába szalada, hogy ott bátorsággal meg-maradna; Ptoleméus pedig az országnak derék birodalmára emelteték.

17. Továbbá az Arabiai Zabdiel el-vévé fejét Alexándernek, és azt Ptoleméushoz küldé.

18. És Ptoleméus Király-is azután harmad' nappal meg-hala; a' kik az ő erőffégekben valának-is, egygyik a' máfiktól meg-ölettetvén, el-veszének.

19. Ezenképpen Demeter száz hatvan hét esztendőben uralkodni kezde.

20. Az időben pedig Jónatás a' 'Sidók közzül sereget gyüjte a' Jérusálem' várának megvételére: és mikor immár sok hadi szerszámot tsinált vólna ellene;

21. Némelly ő nemzetséginek gyülölő lator férjfiai a' Királyhoz menvén hírré tévék néki, hogy Jónatás a' várat meg-szállotta.

22. Mellyet mihelyen ama' meg-halla; megharagvék: és mihelyen meg-hallá; el-indúlván Ptolemáisba méne, és a' Jónatásnak meg-írá, hogy a' várnak vívását el-hagyná és mindjárt néki Ptolemáisba beszédre eleibe-menne.

23. Ez izenetet hallván Jonatás a' várnak vívását az ő vitéziie bízá, és ő maga az Izráelből válogatott vénekkel és Papokkal a' veszedelemnek adá magát.

24. És ezüstöt, és aranyat, és ruhákat, és egyéb nagy sok kintseket vévén magához, Ptolemáisba a' Királyhoz méne, és nála kedvet nyere.

25. És noha őtet némelly ő nemzetségének lator népei vádolnák;

26. A' Király mindazáltal véle úgy tselekedék, mint az előbbi Királyok, és őtet minden ő baráti előtt magaszta lta.

27. Annakfelette az ő Papi Fejedelemségét meg-erősíté minden az előtt-való tiszteségivel, és őtet az ő Fejedelmi között barátjának akará betsültetni.

28. Kíváná annakokáért Jónatás a' Királytól, hogy Júdeának, három hartz-tisztteknek, Samariának, és annak határinak szabadságot adna: és néki három száz tálentomot ígére.

29. E' pedig tettszék a' Királynak, ki illyen értelemmel írt leveleket-is külde mind e' dolgokról a' Jónatásnak:

30. Demeter Király Jónatásnak, az ő attyafiának, és a' Júda' nemzetének békefséget *kíván*!

31. A' levélnek mását, mellyet ti felőletek Lasthenesnek írtunk, néktek-is meg-írjuk, hogy néktek-is tudtotokra légyen.

32. Demeter Király Laſtenesnek, úgymint attyának jó ſzerentsét *kíván!*

33. A' 'Sidók' nemzetének, kik nékünk barátink, és kik a' vélünk kötött törvényeket meg-tartják, az ő mi hozzánk-való jó akaratjokért, jó-tételeményeket végeztünk adni.

34. Ezokáért Júdeában bizonyos határt rendeltünk nékünk, és a' három tiſzteket-is, Aferémát, Liddánt, és Ramatát, Samariából a' Júdeához adattattakat, minden hozzá tartozókkal egybe azoknak engedtük, kik Jérusálemben áldoznak: a' Király' adajáért, mellyet a' Király az előtt ő tőlök eſztendőnként mind a' földnek gyümöltséből mind a' termő-fákból véſzen vala.

35. Egyebeket-is azonképpen, mellyek minket illetnének, mind tizedeket, mind a' nékünk-való adókat, és annakfelette a' só aknákat és koronákat, mellyeket nékünk fizetnek vala.

36. Egygyetembe mindeneket nékik meg-engedünk, és immár ettől fogva soha semmi ezekben fel-nem bomol.

37 Moſt ezokáért ezeknek máſsát íraſsátok-meg, melly Jónatásnak adattaſsék, és a' ſzent hegyen jó helyre tételsék.

38. Látván pedig Demeter, hogy a' föld megtsendesedett vólna ő előtte, és hogy ſemmi nem állana ellene, minden ő hadát főről-főre haza botsátá az idegen hadtól meg-válva, mellyet a' pogányoknak ſzigetiből gyüjtött vala. Ennekokáért az ő hada, melly attyától maradott vala reá, meg gyülölé őtet.

39. Vala akkor egy néműnémű Trifon, ki az előtt Alexánder pártját tartotta, ki látván, hogy a' vitézek mindnyájan Demeter ellen tanátskoznának; az Arabiai Malkóelhez méne, ki Antiokust, az Alexánder' fiát neveli vala.

40. És kénſzerité őtet, hogy néki adná őtet az attya helyett-való uralkodásra, és egygyetembe meg-mondá néki, valamellyeket Demeter tselekedett vólna, és a' vitézeknek ő ellene-való gyülölségeket: és ott sok napokig lakék.

41. Azonközbe Jónatás íra Demeter Királynak, hogy a' Jérusálem' várában, és egyéb erőſſégekben-való népét ki-vinné; azért hogy Izráelt haddal gyakran bántanák.

42. Kinek Demeter e' feleletet adá: Nem tsak ezt tselekeſzem veled, és a' te nemzeteddel; hanem alkalmatoſságot találván, tégedet és egygyetemben a' te nemzetedet ditsőſſéggel tiſzteſségeſſé téſzlek.

43. Továbbá moſt jól tselekeſzed, ha ſegítségemre-való férjfiakat botsátándaſz hozzám; mert minden hadam el-ſzakadott tőlem.

44. Akkoron Jónatás három ezer erős férjfiakat külde Antiokiába, kik mikor a' Királyhoz jutottak vólna, és ő azoknak jövéseken örülne;

45. A' városban lakozók a' város' közepire úgymint ſzáz húſz ezer férjfiak öſzve-futának, hogy őtet meg-ölnék.

46. A' Király ezokáért az ő házába ſzalada: mellyet mikor el-foglalván a' város' útzáit a' városban lakozók oſtromlani kezdették vólna;

47. A' 'Sidók' ſegítségét kéré: kik mikor mindnyájan hozzá gyültek vólna, ki-ütvén a' városba,

48. Meg-ölének abba ſzáz ezerig az' napon, és meg-gyújtván a' várost, és azon napon ſok prédát nyervén, a' Királyt meg-óltalmazák.

49. Mikor pedig a' városbéliek látnák, hogy a' 'Sidók a' vároſt, a' mint akarták, meg-vették; meg-rémülvén elméjekben, a' Királyra könyörgésképpen kiáltának,

50. Ezt mondván: Adjad jobb-kezedet nékünk, hogy a' 'Sidók ſzünjenek-meg a' mi rontásunktól, és a' város' rontásától.

51. És egygyetembe ſegyvereket el-hányák; ekképpen békeſség ſzereztetvén, és a' 'Sidók ditsőſéget nyervén a' Királynál, és mind orſzágában lévőknél, sok prédával meg-terheltetvén menének Jérusálembe.

52. Demeter pedig újonnan az ő orſzága' ſzékibe helyheztetvén, immár meg-tsendesedvén ő alatta a' föld.

53. Minden igéretét meg-hazudá, és a' Jónatástól el-idegenedvén, nem hálálá-meg az őtőle vett jókat; hanem őtet felette meg-bántogatá.

54 Továbbá ezek így lévén meg-téré Trifon, az ifjú Antiokuſſal, ki el foglalván az orſzágot meg-koronáztaték.

55 Mert ő hozzá gyülének mind a' Demetertől el-botsáttatott ſeregek; és mikor ő ellene hadat indítottak vólna, meg-verék őtet; és meg-verettetvén el-ſzalada.

56. És az Eleſántokat el fogván Trifon, Antiokiát meg-vévé.

57. Akkor ifjú Antiokus Jónatásnak íra illyen ſzókkal: A' Papi Fejedelemséget tenéked megerőſſitem, és a' négy Tiſzt-tartóságon Fejedelemmé téſzlek, hogy a' Királynak barátja légy.

58. És

58. És egygyetembe külde néki arany poharakat a' szolgálathoz, és szabadságot ada néki aranyból innia, és vörös bársonyt arany gombbal viselni.

59. Simonnak pedig, az ő attyafiának, a' Tírus' határától fogva szinte az Égyiptom' végéigváló Tiszt-tartóságot ada.

60. Által-menvén ezokaért Jónatás a' vízen, városonként jár vala: és mikor mind hozzá gyüjtvén a' Síriai segitő hadat, Askalónhoz ment vólna; a' város' polgári nagy tiszteséggel eleibe menének.

61. Onnat Gázába méne, és a' Gázaiaktól ki-rekesztetvén, azt meg-szállá, és a' környül fekvő városkákat fel-gyüjtá és el-rablá.

62. Ezenképpen könyörgének Jónatásnak a' Gázaiak: kiknek a' jobb-kezét nyujtá, és ő-tőlök a' Fejedelmek' fiait zálagúl vevé: és azokat mikor Jérusálembe küldötte vólna, ő azt a' tartományt szinte Damaskusig el járá.

63. Továbbá mikor meg-értette vólna Jónatás, hogy a' Demeter' fő népei a' Galileábanvaló Kádesbe nagy haddal jöttek vólna, hogy akarnák őtet a' tartománytól ki-rekeszteni;

64. Eleibe méne nékik: hagyta pedig Simont az ő attyafiát hazájában.

65. Ki mikor Bethsurát meg-szállotta vólna; sok napokig ostromolván úgy meg-szorítá;

66. Hogy a' városbéliek jobb-kezét kívánják vala adatni: kit mikor meg-adott vólna, és őket onnét ki-vitte vólna; el-foglalván a' varost, népét hagyá benne.

67. De Jónatás az ő hadával a' Genesár' tava mellé vivé táborát, és ismét onnét indítá Azor' mezejére.

68. Holott az idegeneknek véletlen serege méne eleibe a' mezőben: lest vetettek vala pedig néki a' hegyekben; ők pedig ellenek mennek vala.

69. Midőn pedig azok, kik a' lesben valának, az ő helyekről fel-kőltenek vólna, és meg-ütköztek vólna;

70. Mindnyájan meg-futamának, kik Jónatás' pártján valának: és csak egy sem állott-meg ő közzülök, az Absólon' fiától, Mattatiástól megválva: és Júdától, Kalfus' fiától, kik a' seregeknek Hadnagyi valának.

71. Akkoron Jónatás meg-szaggatván ruháit, és fejére port hintvén, Istennek könyörögvén,

72. Meg-téte rájok hartzolván, és meg-veré az ellenséget, és meg-futamtatá.

73. Kit mikor láttanak vólna a' futó népek, és hozzá visza-tértenek vólna; szinte Kádesig üzék őket az ő táborokba, holott tábort jártak vala.

74. És le-vágván a' napon az idegenek közzül ugymint három ezer férjfiakat, Jónatás Jérusálembe meg-téte.

XII. RÉSZ.

1 Látván pedig Jónatás, hogy őtet az időnek alkalmatossága segíti; válogatott férjfiakat külde Rómába a' Rómaiakkal-való barátságnak meg-erősítésére, és újítására.

2. És Spartába-is, és egyéb helyekre azon értelmü leveleket külde.

3. És mikor Rómába mentek vólna, a' tanátsba bé-menvén, mondának: Jónatás a' Fő-Papi Fejedelem, és a' Júdéusok' nemzetsége küldött minket ide, hogy meg-újítanánk a' miköztünk szereztetett régi barátságot, és társaságot az első törvények szerént.

4. Akkoron azok leveleket adának ezeknek minden helyeknek lakosihoz, hogy őket békességben vinnék Júda' földébe.

5. E' pedig a' levélnek példája, mellyet küldött Jónatás a' Spartabélieknek:

6. Jónatás a' Fő Papi Fejedelem, és a' nemzetségnek Tanáttsa, és a' Papok, mind pedig a' Júdéusoknak több népe, a' Spartabéli atyafiaknak egéséget!

7. A' nálatok uralkodó Ariustól immár ez előtt a' Fő-Papi Fejedelemnek, Oniásnak levél küldetett vólt, mellyben meg-bizonyítottátok magatokat mi atyánkfiainak lenni, a' mint a' levélnek ide alá meg-írt mássa bizonyítja.

8. És az Oniás a' küldetett férjfiakat tiszteséggel fogadta, és a' barátság és társaság felől írattatott levelet-is el-vette.

9. Annakokáért mi-is, kik azok nélkül nem szükölködünk, mint kik a' mi vígasztalásunkat a' kezünknél-való szent könyvekből vészszük.

10. Akartunk néktek írnia az atyafiúi egygyességről, és a' barátságnak meg-újításáról, hogy nekünk tőletek valami idegenségünk ne lenne; azért, mert sok idő múlt attól fogva, hogy nékünk írtatok.

11. Mi-is pedig minden időben és szüntelen, mind innep napokon, mind egyéb alkalmatos

napokon a' ti emlékezeteket meg-tartjuk az áldozatokban, és imádságokban, a' mint szabad, és illik az atyafiakról meg-emlékezni.

12. És még-ennekfelette örülünk a' ti ditsőségteken.

13. Továbbá mi sok háborúságokkal környül véltunk vétetve, és nagy hadakkal, a' mi környülünk-való Királyoknak hadai jöttek reánk.

14. Mindazáltal e' hadakban sem ti néktek, sem a' több társainknak és barátinknak nem akartunk bántásokra lenni.

15. Mert jelen vólt nékünk mennyből segítségünk, mellyel mi-is a' mi ellenséginktől megszabadíttattunk, és a' mi ellenséginknek meg-veretettenek.

16. Választottuk mindazáltal Antimaklius' fiát, Numéniust, és Antipatert, Jásonnak fiát, és azokat a' Rómaiakhoz küldöttük a' barátságnak és a' régi társaságnak meg-újítására.

17. Kiknek azt-is meg-hagytuk, hogy ti hozzátok-is mennének, és köszöntenének, és a' mi levelünket az atyafiúságnak meg-újtása felől néktek meg-adnák.

18. Ezokáért most immár jól tészitek, ha azokra nékünk meg-feleltek.

19. E' pedig a' levélnek mássa, mellyet küldöttek vala Oniásnak:

20. Arius, a' Spartabélieknek Királlya, Oniásnak a' Fő-Papi Fejedelemnek egeséget!

21. Meg-találtatott a' Spartabéliek és a' Júdéusok felől-való írásban, hogy ezek atyafiak vólnának, és az Ábrahámnak nemzetétől származtak vólna.

22. Mellyet minekutánna meg-értettünk; állítottuk, hogy jól tselekeszitek, ha nékünk írtok a' ti állapattok felől.

23. Mi pedig viszontag néktek írjuk, hogy a' ti barmaitok és joszágitok mieink: és a' mellyek mieink, tieitek. El-küldöttünk annakokáért férjfiakat, kik ti tőletek-is illyen izenetet hoznának.

24. Továbbá mikor Jónatás hallotta vólna, hogy a' Demé ter' fő népei az előbbi hadnál sokkal nagyobb haddal tértenek vólna meg, hogy ő ellene hadahoznának.

25. El-ménvén Jérusálemből, eleikbe siete nékik Hamát' tartományba; mert nem engedi vala, hogy az ő tartományába bé-mennének.

26. És kémeket botsáta azoknak táborába, kik meg-térvén meg-mondák: hogy azok úgy végezték, hogy őket éjjel üsék-meg.

27. Mihelyen ezokáért a' nap el-nyúgovék; vigyázni hagya Jónatás az övéinek, és fegyverben állani a' hartzra mind egész éjjel, és a' tábor kivül vigyázókat rendele.

28. Mikor pedig meg-értette vólna az ellenség, hogy Jónatás az övéivel kész a' viadalra; meg-rettenvén és elméjekben el-remülvén, tüzeket gyújtának az ő táborokban, (és el-menének.)

29. Nem-is tudá-meg a' dolgot Jónatás az övéivel, míg meg-virrada; azért, mert az égő tüzeket látják vala.

30. Akkoron Jónatás őket hátúl üzé, de el nem érheté; mert immár az Eleuterus folyóvízen által-mentenek vala.

31. Ennekokáért tére Jónatás az Arabiaiakra, kik Zabatéusoknak neveztetnek: és azokat meg-veré, és azoknak marhájokat el-vivé.

32. És onnat el indítván táborát Damaskusba méne, és annak minden mezeit el-foglalá.

33. Simon-is pedig mikor szinte Askalonig és a' közel-való erősségekig hatott vólna haddal; onnét tére Joppéra, és azt el-foglalá.

34. És mivelhogy hallotta vólna, hogy azok az erősséget a' Demeter' pártján valóknak gondolták adni; erőt hagya benne annak meg-tartására.

35. Meg-térvén pedig Jónatás a' népnek véneit öszve-hívá, és tanátskozni kezde arról, hogy erősségeket épitene Júdeában.

36. És a' Jérusálem' kő-falainak meg-tsinálássa felől, és hogy nagy magas kő-falt raknának a' vár és a' város között, melly a' várat a' várostol el-választaná, hogy az külön lenne; hogy a' városban se árulnának, se vennének semmit a' várbéliek.

37. Ezokáért ösve-gyülének azok, kik a' várost meg-épitenék (mert a' kő-falnak része, melly a' pataknál vagyon nap-kelet felől, el-romlott vala,) és a' helyet, melly Kafetétának neveztetett, meg-újták.

38. Simon pedig meg-tsinálá Adidát Sefelában, és azt kapukkal és závárokkal meg-erősíté.

39. Továbbá Trifon igyekezik vala Ásiába uralkodni, és Koronát tenni maga fejébe, az Antiokust meg-ölvén.

40. De félvén, hogy azt meg nem engedi Jónatás, hanem hadat vinne reá; azért módot keres vala benne, hogy őtet meg-fogná, és el-veszténé.

41. Mi-

41. Mikor ezokáért el-indúlván Bethsánba ment vólna, eleibe ki-menvén néki Jónatás, hadra válogatott negyven ezer férjfiakkal, ő-is Bethsánba méne.

42. Látván pedig Trifon őtet nagy haddal jelen lenni, félvén kezét reá nyújtani;

43. Tiszteséggel fogadá őtet, és az ő barátinak ajánlá: néki ajándékokat ada, és hagyá, hogy baráti, és az ő hada egygyenlőképpen mint magának úgy engedjenek.

44. Jónatásnak pedig így szólla: miért fárasztottad a' népet, ha semmi had nints közöttünk?

45. Immár ezokáért viszsza-botsátván ezeket házokhoz, és válogatván magadnak valami kevés férjfiakat, kik veled maradjanak, jöjj velem Ptolemáisba; mert azt néked adom a' több erősségekkel, seregekkel és Tisz-tartókkal, hogy azután viszsza-menjek, a' honnan jöttem; mert tsak ezokáért vagyok jelen.

46. Kinek hívén amaz, az ő tanátsának engede, és hadát Júda' földére botsátá.

47. Meg-tartván maga mellett három ezer férjfiakat: kiknek két ezerét Galileában hagyá, és az ezer férjfiakat magával el-vivé.

48. Továbbá mihelyen Jónatás Ptolemáisba bé-méne; a' Ptolemáisbéliek bé-tévén a' kapukat meg-fogák őtet: és mind azokat, a' kik bé-mentek vala, fegyverrel meg-ölék.

49. Akkoron Trifon a' gyalog hadát a' lovassal Galiléába ama' nagy mezőbe küldé, hogy a' Jónatásnak minden társait meg-ölnék.

50. De mikor azok a' Jónatás' fogságát megértették vólna, és hogy az övéivel meg-ölelett; egymást nógatván, a' hartza készek valának.

51. Ezokáért azok, kik őket kergetni jöttek vala, látván, hogy azok készen vólnának életekért meg-vívni, meg-térének.

52. Amazok pedig egésséggel jutának Júdeába, óhajtván Jónatást, és az ő társait; ennekokáért felette igen meg-rettenvén mind az Izráeliták, nagy síráft tartának.

53. Mert minden pogányok, kik környülök valának, igyekeznek vala őket el-törleni.

54. Mert azt mondják vala: nintsen senki, sem hadnagyok, sem segítőjök; ezokáért most haddal támadjunk rájok, és az ő emlékezeteket az emberek közzül el-veszessük.

XIII. RÉSZ.

Továbbá Simon mikor meg-értette vólna, hogy Trifon nagy hadat gyüjtött, mellyel a' Júda' földére, és annak rontására akarna menni.

2. Mikor látná, hogy a' nép nagy rettegésben és reszketésben vagyon: Jérusálembe felmenvén, az öszve-hívott népet

3. Illyen szóval inté: Ti magatok, úgy mond tudjátok, minémű, és mennyi dolgokat tselekedtünk, én, és az én atyámfiai, az én atyámnak háza, a' törvényekért és e' szent helyért, és minémű hadakban és szorongatásokban forgóltunk.

4. Mert ezekért hóltak-meg az én atyámfiai az Izráel mellett, és én magam maradtam.

5. Távol légyen ezokáért most én tőlem, hogy az én életemnek valamelly háborúságos időben kedvezzek; mert nem vagyok én jobb az én atyámfiainál.

6. Hanem az én nemzetemért, és a' szent helyért, mind feleséginkért és gyermekinkért boszszút-állok; mert minden pogányok a' mi romlásunkra, ellenséges elmével öszve-tanátskoztanak.

7. Mihelyen e' beszédeket meg-hallá a' kösség; elméjekben meg-bátorodván, és meg-újúlván,

8. Fel-szóval kiáltván felelének; te vagy a' mi hadnagyunk, a' te atyádfiainak Júdásnak és Jónatásnak helyette!

9. Te viseljed a' mi hadunkat, és mindeneket, valamellyeket nékünk parantsolándasz, meg-tselekedjük.

10. Akkoron öszve-gyüjté mind a' hadakozó férjfiakat, és egygyetembe a' Jérusálem' kő-falainak tsinálását szorgalmasztatván, azt minden felől meg-épité.

11. Jónatást pedig, Absolonnak fiát, nagy haddal Joppéra küldé, mellybe az ott lakosokat ki-üzven, bé-szálla.

12. Azonközbe mikor Trifon nagy haddal Ptolemaisból ki-mozdúlt vólna, hogy a' Júda' földére menne, és Jónatást magával fogva vinné;

13. Simon Adidának mezeje ellenébe tábort jára.

14. Minekutánna pedig Trifon meg-értette vólna, hogy Simon, az ő attyafia helyett, Jónatás helyet vagyon, és hogy ő-vele meg-akarna vívni; követeket külde ő hozzája,

15. Kik ezt mondanák: a' te atyádfiát Jónatást a' pénzért tartjuk, mellyel a' Király' számára adós, az ő reá bízatott gondviselésért.

16. Most ezokáért küldj száz tálentom ezüstöt,

ütöt, és az ő két fiait zálogra (hogy el-botsátatván el-ne szakadjon tőlünk,) és el-botsátjuk őtet.

17. Ennekokáért Simon noha érti vala, hogy álnoksággal tselekednék véle; az ezüstöt mindazáltal és a' gyermekeket el-küldé, hogy a' népnek gyülölségét el-távoztatná:

18. Mintha az ő attyafia azért veszett vólna el; mivelhogy az ezüstöt és gyermekit el-nem küldötte vólna.

19. El-küldé ezokáért a' gyermekeket a' száz tálentomokkal; de az meg-szegé a' hitet, és a' Jónatást sem eresztè-el.

20. Azután mikor Trifon a' tartománynak pusztítására menne, Dóra felé-való úton menvén; Simon viszontag az ő hadát eleibe visi vala, valamelly helyre ama' mégyen vala.

21. A' kik pedig a' várat bírják vala, követeket küldének Trifonhoz, kik szorgalmasztatnák őtet, hogy a' pusztán menne hozzájok, és éléit küldene nékik.

22. Ezokáért Trifon minden ő lovagját ahoz az úthoz készíté; de mivelhogy az éjjel nagy hó lett vala, meg-tartóztatván a' hótól, el-nem mehete; hanem Gileád' tartományába méne.

23. Mikor pedig közelgetett vólna Botsekáthához, Jónatást meg-ölé.

24. Kit ott el-temetvén, és meg-térvén az ő földébe visszza-méne.

25. Akkoron el-küldé Simon, és el-hozatá onnét a' tetemét Jónatásnak, az ő attyafiának, kit Módinba, az ő hazájában temetének-el.

26. És mind az Izráeliták nagy óhajtással sok napokig siraták őtet.

27. És épite Simon az ő attyának, és attyafiainak koporsót nagy magas faragott kövekből, ki mind elől 's mind hától tettetes vala.

28. És hét oszlopokat állata a' temető-helynél, egygyiket másik ellenébe, attyának, annyának és négy attyafiainak.

29. Annakfelette azokat nagy oszlopoknak mesterséges tsinálásával környül-vévé; és az oszlopokra helyheztette minden fegyveri készületet örök emlékezetre, hajóknak képeit faragtatván az oszlopokra a' fegyverek mellett, mellyek meg-látathatnának a' tengeren evezőktől.

30. Ez a' koporsó, mellyet ő tsináltatott Módinban, kit e' nap-is láthatni.

31. Továbbá Trifon álnoksággal tselekedvén az ifjú Antiokus Királlyal, őtet meg-ölé.

32. És uralkodék ő helyette Ásiának Koronáját fejébe tévén, és nagy veszedelmet mivele a' földön.

33. Simon pedig meg épité a' Júdának erősségit, és azokat nagy magas tornyokkal, és nagy kő-falakkal, bástyákkal, kapukkal és závárokkal meg-erősíté, és az erősségekbe éléit rendele.

34. És válogatott férjfiakat külde a' Demeter Királyhoz az ország' szabadsága felől; azért mert Trifonnak minden tselekedeti ragadományok valának.

35. Kihez Demeter visszza követeket botsáta illyen parantsolatokkal és feleletekkel, és néki illyen levelet íra visszza:

36 Demeter Király, Simonnak, a' Fő-Papi Fejedelemnek, és a' Királyok' barátjának, és a' Júdéusok' nemzetének jó szerentsét!

37. Az arany Koronát és a' Köfföntyűt, mellyet küldöttetek, el-vettük: és készek vagyunk veletek nagy békefféget szerzeni, és írni a' Tiszt-tartóknak, hogy néktek szabadságot engedjenek.

38. És hogy a' mellyeket fogadtunk néktek, állandók légyenek: és annakfelette tieitek légyenek, a' melly erősséget építettetek.

39. A' vétkeket-is, és a' mellyeket e' napig nyilván vétettetek, néktek meg-engedjük, a' Koronával egygyütt, mellyel tartoztatok: és ha valami egyéb adót fizettek Jérusálembe; immár az ne fizetessék.

40. Hogyha valakik vagynak ti közzületek, kik a' mi szolgáink közzé írattathatnak: írattassanak-bé, és békesség szerezzetessék mi közöttünk.

41. Száz hetvenedik esztendőben véteték-el Izráelről a' pogányoknak igája.

42. És ekképpen kezde az Izráel' népe írnia áru felől-való leveleket, és emlékezetre méltó dolgokról-való könyveket: Simonnak, a' nagy Fő-Papi Fejedelemnek, a' Júdéusok Hadnagygyának, és Fejedelmének első esztendejében.

43. Az időkbe Simon tábort járván Gáza ellen, környül-vévé azt táborral, és a' város viadaljához készítetett szerszámot a' város-alá vitetvén, egy tornyát úgy rontá-meg, hogy a' várost meg-venné.

44. És mikor azok, kik a' hadi szerszám mellett valának, a' városba alá-szökdöstek vólna nagy reszketés támada a' városban.

45. És a' polgárok egygyetembe feleségekkel

és

és gyermekekkel meg-ſzaggatván az ő ruhájokat, a' kő-falaikra futának: és nagy fel-ſzóval kiáltnak vala, hogy Simon kezét adná nékik.

46. És mondják vala: Nem a' mi gonoſzságunk ſzerént; hanem inkább a' te irgalmaſságod ſzerént tselekedjél mi velünk.

47. Simon pedig meg-ſzáná őket, és megſzünék a' városnak veſztésétől. Azután ki-üzvén a' városból őket, és a' házakat, mellyekben a' bálványok valának, meg-tiſztítván; bé méne a' városba dítsérvén és magaſztalván az Iſtent.

48. És ki-hányván onnét minden tiſztátalanságot, mikor a' törvénynek ſzeretőit helyheztette vólna belé; azt erősbé tévé, és magának lakó házat építe benne.

49 A' kik pedig a' Jérusálem' várát bírják vala, mikor a' mezőkre ſem ki nem mehetnének, ſem bé nem mehetnének: és mint a' vételnek 's mind az adásnak alkalmatoſságától el-rekeſztettek, és meg-bontattak-vólna; nagy éhséget ſzenvedének, annyira, hogy az ehség miatt jó réſzek el veſzne.

50. Ennekokáért nagy kiáltásokkal kívánnyák vala, hogy Simon jobb-kezét adná nékik: mellyet midőn meg-adott vólna, és őket onnat ki-vetette vólna; a' várat az undokságtól megtiſztítá.

51. És a' ſzáz hetven-egyygedik eſztendőnek, máſodik hónapjának huſzon-harmadik napján, méne a' várba dítséretekkel és pálma ágakkal, hegedűkkel és tzimbalmokkal, náblumokkal, hymnusokkal és énekléſekkel; azért hogy a' kegyetlen ellenség el-rontatott, és kiüzetett vólna Izráelből.

52, És azt a' napot minden eſztendőnként-is örömmel rendelé ſzenteltetni.

53. És jobban meg-épité a' ſzent helynek hegyét, melly a' vár mellett vala, és ott az övéivel egybe lakozék.

54. Látván pedig Simon, hogy János, az ő fia ember-korba jutott; őtet tévé mind az egéſz hadnak Hadnagygyává, és Gazarában lakozék.

XIV. RÉSZ.

1 Száz hetven-kettődik eſztendőben, Demeter Király Médiába méne magának ſegítséget gyüjteni, hogy Trifon ellen hadakoznék.

2. Mihelyen meg-hallá pedig Arſaces, a' Perſiának és Médiának Királlya, hogy az ő határiba bé-ment Demeter; egygyet el-külde az ő fő emberi közzül, ki elevenen fogná meg-őtet.

3. Ki Demetert (meg-vervén az ő hadát) fogva vivé Arſaceshez, kitől őrízet alá adaték.

4. A' föld pedig nyúgodalomban vala Simonnak minden idejében; mert ſzorgalmatos-is vólt az ő nemzetségének haſznára, és annál az ő hatalmaſságával és ditsőſségével minden időben kedves vala.

5. Mert minden jeles tselekedetinek felette Joppét-is meg vevé, hogy a' lenne Júdeának portusa, és a' tengernek ſzigetire menetelt ſzerze.

6. Az ő nemzetének határit ki-terjeſzté, és a' tartománynak Ura lévén,

7. Sok foglyokat ſzabadíta-meg: uraságában lőn Gazarának és Bethsurának, és a' várnak, mellyből a' tiſztátalanságokat ki-hányá; és immár ſenki ellene nem áll vala.

8. Hanem békeſségben miveli vala ki-ki mind az ő földét; a' föld pedig az ő gabonáját, és a' mezőknek termő-ſái meg-adják vala gyümöltsöket.

9. A' vének az útzákon üllnek vala mindnyájan, jó dolgokról beſzéllnek vala egymás között; az iſjak pedig ſzép öltözeteket viselnek vala, és öltöznek vala hadakozó öltözetbe.

10. Annakfelette a' városoknak élést ſzólgáltat vala, és azokat fegyverekkel, mellyekkel meg-erősítetnének, meg-raká, el-annyira; hogy az ő nevének ditsőſsége ſzinte a' földnek ſzéleig ki-hírhedék.

11. És ſzerze a' földnek békeſséget, mellyből Izráel nagy örömet vőn.

12. Mert ki-ki mind az ő ſzőlő-töve, és fige-ſája alatt úl vala; és nem vala ſenki, ki őket el-rettentené.

13. Mert el-vétettenek vala a' földről az ő ellenségek, és a' Királyok az időkben meg-rontattanak vala.

14. És meg-erősíté az ő nemzetének minden alázatoſit: a' törvenyt ſzorgalmatoſsan kereste, és minden iſtentelent és latrot el-törlött:

15. Meg-ékeſitette a' ſzent helyeket, és a' ſzent edényeket meg-ſokaſitá.

16. Továbbá mikor meg-hallották vólna Rómába Jónatásnak halálát, és hír ſzinte a' Spartában lakozókhoz jutott vólna; nagy bánatjok esék.

17. Minekutánna pedig meg-hallák, hogy Simont, annak attyafiát tették vólna ő helyette

Fő-Pappá, és hogy győzedelmes lévén ő bírná a' tartományt a' városokkal;

18. Irának ő-néki értz táblákon a' barátságnak és társaságnak véle-való meg-újítása felől, mellyet ſzerzettek vólt Júdával, és Jónatáſſal, az ő attyafiaival.

19. És az írás Jérusálemben az egéſz gyülekezet előtt el-olvaſtaték. E' pedig a' levélnek máſſa, mellyet küldöttenek a' Sparta' városából.

20. Spartabéliek' Fejedelme, és városa, Simonnak, a' Fő-Papi Fejedelemnek, mind pedig a' véneknek és Papoknak, és a' Júdéuſok' egyéb népének, a' mi atyánkfiainak egéſséget kívánnak!

21. Minekutánna a' mi népeinkhez küldetett követek, tudtunkra adták a' ti ditsőſségteket és tiſzteſségteket; az ő jöveteleken örültünk, és az ő követségeket a' köſség' könyvébe bé-írtuk illyen módon:

22. Midőn Numénius, az Antiokus' fia, és Antipater, Jásonnak fia, a' Júdéuſoknak követi hozzánk jöttenek vólna, a' regi barátságot velünk meg-újítani.

23. Tettſzett a' népnek azokat a' férjfiakat tiſzteſséggel fogadni, és az ő tselekedteknek példáját közönséges levélbe írni, hogy a' Spartabéli köſségnek emlékezetére lenne; ezeknek máſsa pedig a' Fő-Papi Fejedelemnek, Simonnak meg-írattatot.

24. Ezeknekutánna el-küldé Simon Numeniust Rómába ezer Gyra nyomó nagy arany paſſal, a' Rómaiakkal-való társaságnak meg-erősſitéséért.

25. Mikor pedig a' nép az így lett dolgot meg-értette vólna, mondának: Mitsoda hálá-adáſsal légyünk Simonhoz, és az ő attyafiaihoz?

26. Mert ő az ő attyafiaival, és attyának házával meg-erősſítette Izráelt, és az ellenségeket haddal meg-rontván, Izráelnek ſzabadságot nyert; azért meg-íratott értz táblákot tsinálának-fel oſzlopokra a' Sion' hegyén.

27. E' pedig az írásnak máſsa: A' ſzáz hetven-kettődik eſztendőben, Elul havának tizennyóltzadik napján, (melly harmad' eſztenjede vala a' Simon' Fő-Papi Fejedelemségének.)

28. A' Papoknak és a' népnek, annakfelette a' nép' Fejedelminek, és a' tartomány' véneinek nagy Gyülekezetében, közönségeſsen ítéltük ki-hírdetni: hogy mikor a' mi tartományinkban gyakor hadak támadtak vólna;

29. Simon, Mattatiás' fia, ki a' Járib' maradékitól ſzármazott, és az ő attyafiai magokat veſzedelemre adták, és az ő nemzetségeknek ellenségi ellen állottanak, hogy annak ſzentségi, és törvénye meg-állanának: és ugyan azon nemzetséget nagy dítsőſséggel meg-ékeſsítették.

30. Mert a' Jónatás az ő nemzetségét egybe gyüjtvén, lőn azoknak Fő-Papjok; minekutánna pedig az ő nemzetségéhez tétetett vólna:

31. És az ő ellenségek igyekeznének az ő földökre támadni, hogy azt el-rablanák, és az ő ſzentségekre kezeket vetnék;

32. Akkoron Simon el-kezdvén, hadat támaſzta az ő nemzetségéért: és az ő magáéból ſok pénzt el-költvén, az ő nemzetségének vitézit fegyverrel fel-épitette, és azoknak földöt adott.

33. Annakfelette a' Júdabéli városokat megépítette, és azok között Bethsurát, ki Júdeának határin vagyon; holott az előtt az ellenség' fegyveri vóltak, és abba 'Sidó férfiakat helyheztetett.

34. Joppét-is a' tenger-mellyéki várost megerősſítette, és Gazarát, melly Azótus' határin vagyon, mellyet az előtt az ellenség bírt: mellyekbe 'Sidókat helyheztetett, és mindennel meg-rakta vala, valamik azoknak épitéſekre és meg-maradáſokra ſzükségesek vólnának.

35. Látván pedig a' köſség Simonnak hívségét, és minémű ditsőſséggel végeſzte vólna az ő nemzetét illetni; őtet magának Hadnagygyává tévé, és mind ezekért Fő-Papi Fejedelemséget viſelt, és azért-is az igazságáért és hívségéért, mellyet meg-tartott az ő nemzetének, mint ki az ő népét mindenképpen fel-akarta magaſztalni.

36. Ennek idejében az ő bóldog tselekedete által lett, hogy a' pogányok az ő földökből ki-rekeſztetnének, azokkal egybe, kik a' Dávid' városát Jérusálemben el-foglalták vólt, és abban magoknak várat tsináltak vala; honnét ki-ütvén a' környül-való ſzentségnek nagy veſzedelmet hoznak vala.

37. E' várat Simon, 'Sidó férjfiakot rendelvén

vén abba, meg-erősíté a' tartománynak és városnak segítségére, és a' Jérusálemnek kő-falait fel-emelé.

38. Demeter Király-is az ő Papi-Fejedelemségét meg-erősíté,

39. Mind a' 'Sidóknak végezések vólt: és az ő baráti közzé számlálá és nagy ditsőséggel ékesíté.

40. Mert meg-hallotta vala, hogy a' 'Sidókat a' Rómaiak baráttyoknak és társoknak nevezték, és a' Simon' követit tiszteséggel fogadták.

41. Annakfelette hogy a' 'Sidóknak és papoknak tettszett, hogy Simon Fejedelem, és mindenkor-való Fő-Pap légyen, míg bizonyos Próféta lészen:

42. És annakfelette ő Hadnagygyok, kinek gondja leune a' szent dolgokra, és a' ki az ő tisztekre és tartományokra, mind pedig fegyverekre és erősségekre bizonyos embereket rendelne:

43. Kinek gondja lenne a' szent Templomra, és kinek parantsolatjának mindnyájan engednének: annakfelette hogy az ő nevével írattatnának a' tartományban minden oklevelek, és hogy aranyat és veres bársonyt viselne:

44 És senkinek a' nép közzül, avagy a' Papok közzúl nem vólna szabad valamit ezekből fel-bontani, avagy az ő parantsolatjának ellene mondani, avagy gyülést gyüjteni a' tartományban az ő hagyása nélkül: avagy veres bársonyba öltözni, és arany gombokkal ékesítetni.

45. Hogyha valaki e' kivül tselekedett vólna, avagy ezekben valamit meg-szegett vólna; az meg-büntettetnék.

46. Mert tettszék az egész kösségnek végezni, hogy Simon mind e' beszédek szerént tselekednék.

47. Mellyet Simon miképpen hogy fel-vön, és tettszék néki, hogy a' Papi-Fejedelemségetis viselne, és hogy Hadnagygya-is lenne, és Fejedelme a' 'Sidó nemzetségnek, és a' Papoknak és mindeneknek előtte járója lenne.

48. Azonképpen végezék, hogy ezek értz táblára írattatnának, mellyeket a' templom környül-való falra tiszteséges helyre tennének.

49. Azoknak mása pedig tétetnék a' kintstartó házba, hogy az meg-tartatnék Simonnak, és az ő fiainak.

XV. RÉSZ.

1 Továbbá Antiokus, a' Demeter Király' fia a' tengernek szigetiből külde levelet Simonhoz, a' Júda' nemzetének Fő-Papjához és Fejedelméhez, és az egész nemzetséghez.

2. Mellyek illyen formán írattattak vala: Antiokus Király Simonnak, a' Fő-Papnak, a' Júda nemzete' Fejedelmének, és a' nemzetségnek egésséget!

3. Mivelhogy a' dögleletes emberek az én atyáimnak országát el-foglalták, el-végeztem azt az országot viszsza venni, hogy azt meg-újítsam, és az elébbi állapatra hozzam: melly okért nagy sok hadakozó vitézeket fogadtam, és hadakozó hajókat-is szerzettem.

4. Hogy a' tartományra menjek, és azokon boszszút álljak, a' kik azt el-puztították, és az országnak sok városit pusztává tették.

5. Ennekokáért minden szabadságokat, mellyeket az én előttem-való Királyok néked engedtenek, azokat most néked meg-erősítem, és valami egyéb fizetést meg-engedtenek.

6. Annakfelette meg-engedem néked, hogy tulajdon jelü pénzt veress.

7. Jérusálem pedig, és a' szent hely szabados légyen, és hogy minden készített fegyverid, és az erősségek, mellyeket épittetél, és bírsz; néked maradjanak.

8. Annakfelette valamivel a' Királynak mind most adósak 's mind ezután lesznek; mind az meg-engedve légyen néked.

9. Mikor pedig a' mi országunkat helyére állatjuk; tégedet és a' nemzetedet, és a' templomot nagy ditsőséggel meg-ékesítünk, annyira, hogy a' ti ditsőségtek nemes légyen minden földön.

10. Száz hetven-negyedik esztendőben méne-bé Antiokus az ő attyának földébe, kihéz folyamának mind a' seregek, el-annyira, hogy tsak igen kevesen maradának Trifonnal

11. Mikor pedig Antiokus Király őtet kergetné; a' tenger-mellyéki városba Dórába szalada.

12. Mert látja vala, hogy minden gonosz reá szállot, és hogy tőle a' had el-állott, és el-hagyatott.

13. Antiokus ezokáért táborát Dóra alatt

járván, száz húsz ezer vitézlő gyalogokkal és nyóltz ezer lovasokkal a' várost meg-szállá.

14. És azt a' tengeren lévő hajókkal víván, mind földön, mind tengeren szorongatván, a' városból sem ki nem hágy vala senkit menni, sem bé-menni.

15. Azonközbe Numénius, és az ő úti-társai Rómából a' Királyoknak és tartományoknak illyen írt levelekkel meg-jövének.

16. Lúcius, a' Rómaiak' Consula, Ptoleméus Királynak egésséget!

17. A' 'Sidóknak követi, a' kik mi barátink és társaink, hozzánk jöttenek a' régi barátságot és társaságot meg-újítani, kik küldettek Simontól, a' Fő-Paptól és a' 'Sidóknak népétől.

18. Kiktől ezer Gyra nyomó arany pais-is hozattatott nékünk.

19. Ezokáért tettszett nékünk a' Királyoknak és tartományoknak írnunk, hogy őket semmi bosszúval ne illessék; avagy az ő várokat, és az ő tartományokat ne háborgassák; avagy az ő rájok hadakozóknak segítséget ne adjanak.

20. És tettszett nékünk, hogy azt a' paist el-vennénk ő-tőlök.

21. Ezokáért ha valamelly gonosz-tévők hozzátok szaladtak; adjátok őket Simonnak, a' Fő-Papnak kezébe, hogy őket az ő törvénye szerént meg-büntesse.

22. Ezeneket írák a' Demeter Királynak, Attalusnak, Ariarathesnek, Arsacesnek,

23. És minden tartományoknak: és Lampsakusnak; azonképpen a' Spartabélieknek, és Délusba, Mindusba, Sicionéba, Káriába, Samusba, Pamfiliába, Liciába, Alicarnassusba, Kóiba, Rhódusba, Sidenbe, Aradonba, Faselidesbe, Gortynába, Gnidusba, Czíprusba, és Czirénébe.

24. Mellyeknek mása Simonnak, a' Fő-Papnak meg-írattatot.

25. Antiokus Király azért Dórát meg-szállá, és másod' napon a' városnak rontására-való szerszámokat környül el-rendelvén, Trifont annyira meg-szorítá, hogy sem bé nem mehetne, sem ki nem jöhetne.

26. Kinek Simon két ezer válogatott férjfiakat külde segítségre, egygyetembe annakfelette ezüstöt, és aranyat, és nagy sok fegyvereket.

27. Mellyeket noha akkor el-vőn; de azután fel-bontá mind azokat, a' mellyeket ezelőtt néki fogadott vólt; és ő-tőle el-idegenedvén,

28. El-küldé Anthenóbiust, egygyiket az ő baráti közzül, ki véle illyen beszéddel szóllana: Ti el-foglaltátok Joppét és Gazarát, és a' várat Jérusálemben, az én országomnak városában:

29. És azok' határinak el-pusztításában a' földön nagy veszedelmet tselekedtetek; és az én országomnak sok helyein uralkodtok.

30. Most ezokáért a' városokat, kiket el-foglaltatok, mind a' helyeknek vámjaival, kiken Júdeának határin kivül uralkodtok, meg-adjátok.

31. Avagy bizonyára azokért öt száz tálentom ezüstöt számláljatok: azért-is a' nyomorgatásért, mellyet ti miveltetek a' tartományon, és a' helyeknek vamjaiért, más öt száz tálentomokat fizessetek; avagy bizonyára haddal reátok támadván meg-rontunk.

32. El-jöve ezokáért Athenóbius, a' Király' baráttya Jérusálembe: és látván Simonnak nagyságos vóltát, az arany 's ezüst edényit, pohár székét, azon a' nagy készületen álmékodván, a' Király' hagyáſit néki meg-beszéllé.

33. Kinek felelvén Simon: sem idegen földet, úgymond, nem foglaltunk, sem a' másét nem bírjuk; hanem mi a' mi atyáinktól hagyatott jószágot, kiket ideig hamissan az ellenség bírt,

34. Alkalmatosságat találván, visszsza-vettük.

35. Mert Joppé és Gazara, a' mellyeket kértek, noha azok a' mi népeinknek a' mi tartományinkban nagy kárt tettenek; azokért mindazáltal száz tálentomot fizetünk. Ezekre Athenóbius tsak egy ígét sem felele;

36. Hanem bosszonkodással a' Királyhoz meg-térvén e' mondásokat, és egygyetembe a' Simonnak nagyságos vóltát, és valamellyeket ő látott vólna, néki meg-mondá. A' Király ezokáért nagy haraggal fel-gerjedvén,

37. Mikor Trifon hajóra szaladott vólna, és Orthosiadába futott vólna;

38. Kendebéust tévé tenger-mellyéki Tisztartóvá, és néki mind gyalog 's mind lovas hadat ada.

39. Es néki meg-parantsolá, hogy hadat indítana Júdéa ellen, Gedorét meg-újítaná, és kapukkal meg-erősítené, hogy a' népre hadakoznék; ő maga pedig Trifont kergetné.

40. Méne ezokáért Kendebéus Jamniára, és a' népet ingerleni, és a' tartományt oſtromlani kezdé:

kezdé: annakfelette fogva el-hajtani az embereket, és le-vágni.

41. És meg-épité Kedront: És lovasokat rendele oda és hadat; kik ki-ütésekkel a' Júdeának útait (mint a' Király parantsolta vala) eljárnák.

XVI. RÉSZ.

1 Akkoron János Gazaráből el-menvén hírré tévé Simonnak, az ő attyának, a' mellyeket Kendebéus tselekedett vólna.

2. Ezokáért Simon az ő két öregbik fiait, Júdáft és Jánoft elő-hívá, és monda: Én, és az én atyámfiai, és atyámnak háza hadakoztunk az Izráel' ellenségével, ifjúságunktól fogva mind e' máig napig: és a' mi kezeink által jó ſzerentséſsen Izráel gyakran meg-tartatott.

3. De én moſt meg-vénhedtem; tinéktek pedig a' ti időtökhöz képeſt jó alkalmatoſságtok vagyon, hogy a' ti házatokkal jól tégyetek: ti vegyétek-fel az én tiſztemet, és az én atyámfiai' tiſztét; és el-menvén a' mi nemzetünkért hadakozzatok. Az Iſten pedig ſegítségül légyen néktek a' mennyből!

4. Ennekokáért azon tartományból, húſz ezer vitézlő gyalogokat, és lovasokat válogatván, Kendebéus ellen menének.

5. És mikor Módinba háltanak vólna, reggel fel-kelvén, a' mezőre ki-mennek vala; mind a' kettő között egy patak vala.

6. Melly mellett járta vala János az ő táborát: mikor pedig látná hogy a' nép félne által-kelni a' Patakon, előſzör ő maga által-méne: mellyet mikor láttak vólna a' többi; ők-is ő utánna által-kelének.

7. Akkoron két-felé válaſztá a' hadát, lovasokat állatván a' gyalogok közzé; az ellenségnek pedig nagy sok lovagja vala.

8. De mikor ütközetet fújtak vólna, megfutamtaték Kendebéus és az ő hada, és sokan le-vágattatván meg-halának közzülök; a' maradéki pedig az erőſségekbe ſzaladának.

9. Ott mikor Júdás, a' Jánosnak öttse megſebesedett vólna; János a' futókat ſzinte Kedronig üzé, kit amaz épitett vala újonnan.

10. Mikor pedig az Azótus mezején-való várakba ſzaladtak vólna; mindeniket tüzzel gyújtá-fel, és azoknak férjfiait két ezerig le-vágván, egéſséggel méne viſzſza Júda' földébe.

11. Vala pedig egy nemű-némű Ptoleméus, Abobi fia, a' Jérikó mezejének Tiſzt-tartója, ki arannyal és ezüſttel bővölkedik vala;

12. Mivelhogy a' Fő-Papnak veje vólna.

13. Ez fel-fúvalkodván elméjében a' tartománynak uraságát kívánja vala, és tsalárdságot gondol vala elméjében Simon ellen, és az ő fiai ellen, hogy őket el-veſztené.

14. Akkoron Simon, mikor járná a' tartományak városit, és azoknak gondviselésére ſzorgalmatoskodnék, Jérikóba alá-méne a' Mattatiáſſal, és Júdával, az ő fiaival, a' ſzáz hetven hetedik eſztendőnek tizen-egygyedik hónapján, melly a' Sabáthnak hónapja.

15. Akkor őket Abobi' fia a' Dók nevű erősségetskébe, mellyet épített vala, tsalárdúl befogadván, nagy lakodalmat kéſzíte, egynehány férjfiakat ott el-rejtvén.

16. Mikor pedig Simon, és az ő fiai bővebben ittak vólna; fel-támadván Ptoleméus, és az ő felei, fegyvereket ragadván, Simonra rohanának a' lakodalomban, és őtet 's az ő két fiait egynehány ſzolgáival meg-ölék.

17. Mikor e' nagy méltatlanságot meg-tselekedte vólna Ptoleméus, és a' jó-tétel' helyébe gonoſzságot fizetett vólna;

18. Ira ezek felől, és a' Királyhoz küldé, hogy hadat küldene néki ſegítségére, és az ő tartományokat, és városokat néki adná.

19. Más rendbélieket pedig Gazarába küldé', kik Jánost el-veſztének: és a' Tribunusoknak leveleket külde, hogy hozzá menjének, és ő-nékik ezüſtöt és aranyat, és ajándékokat ád.

20. Harmad' rendbélieket Jérusálembe külde, kik azt, és a' templom' hegyét el-foglalnák.

21. Mikor pedig egy elől el-futott vólna, és Jánosnak, az ő attyának, és az ő attyafiainak halálát meg mondotta vólna, és hogy el-botsáttattanak, kik őtet-is meg-ölnék.

22. Ő a' hírtől felette igen meg-rettene, és a' férjfiakat, kik őtet meg-ölni jöttenek vala, meg-fogván meg-ölé; mért meg-tudta vala, hogy azoktól ő le-vágattatni kerestetett vólna.

23. Egyéb dolgai pedig Jánosnak, tudniillik az ő hadai, és jó hirrel viselt erős tselekedeti, annak-felette az ő-tőle épittetett kő-falaknak épületi, és egyéb ő dolgainak viselése,

24. Mondom, hogy ezek a' Fő-Papságáról való hiſtoriájában meg-írattattak, az időtől fogva, mellyben Fő-Pappá tétetett az ő atya után.

Makabéusok' első könyvének vége.

A' MAKABÉUSOK'

MÁSODIK KÖNYVE.

I. RÉSZ.

1 Az Égyiptomban lakozó atyafiaknak, a' Jérusálemben és a' Júda' földén lévő 'Sidó atyafiak, egéſséget és bóldog tsendeſséget kívánnak!

2. Jót tselekedjék veletek az Iſten, megemlékezvén az ő hív ſzolgáival, Ábrahámmal, Isákkal és Jákóbbal tett ſzövetségéről:

3. És azt az elmét adja mindnyájatoknak, mellyel őtet tiſzteljétek, és az ő akarattyának engedjetek tellyes ſzívből és igyekezetből.

4. Annakfelette a' ti ſzíveteket-is az ő törvényéhez és parantsolatihoz nyiſſa-meg, és békeſſéget adjon néktek.

5. És a' ti imádságtokat meg-hallgaſsa, hozzátok meg-engeſzteltesék, és titeket a' háborúságos időben el-ne hadjon.

6. Mi-is pedig itt Iſtennek könyörgünk érettetek.

7. Mi 'Sidók ſzáz hatvan-kilentzedik eſztendőben, Demeter Király' idejében írtunk néktek, mikor háborúságban és az erőſzak-tételben forganánk, mellyek rajtunk lettenek ez eſztendőkben; attól fogva, hogy Jáson, és az ő társai a' ſzent földtől és az orſzágtól el-ſzakadtanak.

8. És a' kaput meg égették, és ártatlan vért ontottanak: az időben, mikor imádkoztunk vólna az Úrnak, meg-hallgattattunk: és barmokkal, és 'ſemlye liſztnek áldozatjával áldoztunk: és gyertyáinkat meg-gyújtottuk, és a' ſzent kenyereket a' ſzent aſztalra raktuk.

9. Ennekokáért moſt ti a' Kasleu hónapnak sátoros innepét innepeljétek.

10. Száz nyóltzván-nyóltz eſztendőben a' Jérusálembéliek, és a' kik Júdeában vagynak, a' Tanáts és Júdeának népe, Ariſtobúlusnak, a' Ptoleméus Király' meſterének, ki a' meg-kenetett Papoktól ſzármazott, és a' több Égyiptomban lakozó Júdéusoknak jó ſzerentsét, és egéſſéget!

11. Nagy veſzedelmekből meg-ſzabadítatván az Iſtentől, nagy hálákat adunk néki, ſzinte mintha Királyt győztünk vólna meg a' hadban.

12. Mert ő azokat, kik a' ſzent várost akarták vívni, el vivé.

13. Mert a' Fejedelem Persiába menvén, és az ő hada, melly győzhetetlennek láttatik vala, a' Naneának templomában el-vagdaltatott a' Nanea' Papjai' tsalárdságok által.

14. Mert Antiokus, mintha a' Naneával akarna egygyesülni, a' helyre méne az ő barátival, hogy jegy ruhának neve alatt onnét a' kintset el-hozná,

15. (Mellyekről a' Naneának Papjai ſzóllnak vala, mikor a' Király kevesed magával a' kápolnának kerengőjébe ment vólna) be-zárolván az ő bé-menése után a' templomot,

16. És meg-nyitván a' bóltnak titkos ajtaját mint egy menny-ütő-köveket hajigálván, a' Fejedelmet az övéivel egybe le-verék, és darabokra vagdalván őket, el vévén fejeket, onnét ki-hányák azokat.

17. Mindenben tiſztelendő az Iſten, ki az iſtenteleneket meg-büntette.

18. Meg-akarván ennekokáért innepleni a' Kasleu hónapnak huſzon-ötödik napján a' templom' tiſztúlásának napját, akartuk meg-jelenteni azt néktek, hogy ti-is Sátoroknak, és a' tűznek innep napját innepeljétek, mellyen Néhémiás a' templomot, és az óltárt meg-épitvén áldozott.

19. Mert mikor a' mi atyáink Persiába vitetnének, a' kik akkor Iſten-félő Papok vóltak

tak, a' tüznek részét az óltárról el-vévén, egy kútnak vermében rejték-el titkon, kiben száraz hely vala: és olly bátorságos helyre tették, hogy senki azt nem tudta.

20. Sok esztendők el-múlván pedig, mikor Istennek tettszett, el-botsáttatván a' Perſiai Királytól Néhémiás, azoknak a' Papoknak unokáit küldé a' tüznek meg-keresésére, a' kik azt el-rejtették vala: kik mihelyen nékünk meg-mondák, hogy nem tüzet, hanem nagy vizet találtanak vólna;

21. Hagyá, hogy azt merítenék és elő-hoznák: annakutánna azokat, mellyek az áldozatra valók, az óltárra fel-tévén, hagyá Néhémiás a' Papoknak a' vízzel meg-önteni mind a' fákat, mind pedig a' mellyek azokra tétettek vala.

22. Mellyet mihelyen meg-tselekedének 's egy kevés idő múlván a' nap ki-tisztült vólna a' fellegekből; nagy tüz gyúlada, el-annyira, hogy igen tsudálkoznának mindnyájan.

23. Azonközbe míg az áldozat meg-emésztetik; mind a' Papok, mind egyebek mindnyájan imádkoznak vala, a' Jónatás azt el-kezdvén előttök, és a' többi a' Néhémiás' példája szerént utánna mondván.

24. Ekképpen rendeltetett vala pedig az imádság: Uram, Uram Isten! ki mindeneknek rettenetes, hatalmas, igaz irgalmas teremtője vagy, ki egyedül vagy Király és jó akaró!

25. Egyedül bőven adakozó, egyedül igaz, mindenható, és örökké-való, ki Izráelt minden gonosztól meg-szabadítod, ki választottad a' mi atyáinkat, és őket meg-szentelted.

26. Kedvellyed ez egész te Izráel' népedért néked vitetett áldozatot, és a' te részedet tartsd-meg, és áld-meg.

27. Gyüjtsd egybe, a' mi el-széledett népeinket, szabadítsd-meg a' pogány nemzetség közzött szolgálókat: a' meg-útáltattakat és gyalázatosokat tekintsd-meg, hogy a' pogányok megesmérjék, hogy te mi Istenünk vagy.

28. Verd-meg azokat, a' kik minket el-nyomnak, és gyalázatosan, és kevélyül nyomorgatnak.

29. És a' miképpen Móses mondotta: plántáld meg a' te népedet a' te szent helyeden;

30. A' Papok pedig hymnusokat énekelnek vala.

31. És mikor meg-emésztetett vólna az áldozat, és a' víz meg-maradott vólna; Néhémiás hagyá, öreg kő-válúkba tölteni azt.

32. Melly mihelyen meg lőn; láng gerjede az óltáron-való lángnak fényességétől, és a' víz meg-emészteték.

33. Mihelyen pedig a' dolog ki-nyilátkozék, és a' Perſiai Királynak meg-mondaték, hogy a' helyen, mellybe a' fogságra vitetett Papok rejtették vólna a' tüzet, víz találtatott, mellyel Néhémiás áldozatot tett vólna;

34. A' dolgot jóvá hagyván a' Király, a' helyt környül-kerítvén, szentségessé tévé.

35. És sok külömb-külömb-féle ajándékot ada a' Király a' szent helyhez, a' mellyeket akara jó váltából adni.

36. Továbbá nevezé a' helyt Néhémiás Neftárnak, melly vizzel-való tisztúlást jegyez, és a' köfségtől Nefinek hívattatik.

II. RÉSZ.

1 MEg-vagyon pedig az írásokban, hogy Jerémiás Próféta meg-hagyta vólt azoknak, a' kik szám-kivetésbe mennek vala, hogy vennék a' tüzet, a' mint meg-mondók.

2. És hogy azon Próféta a' szám-kivetésbe menőknek meg-parantsolta, a' törvényt nékik adván, hogy el-ne felejtkeznének az Úrnak parantsolatiról, és meg ne tsalattatnának elméjekben, mikor az arany és ezüst bálványokat, és azoknak ékefségét látnák.

3. És egyebeket effféléket parantsolván, inti vala, hogy e' törvény az ő elméjekből ki ne esnék.

4. Ez-is azon írásban vagyon, miképpen hagyta a' Próféta Isteni jelenésből, utánna menni a' Sátort és a' ládát: és mikor a' hegyre jutott vólna, mellyre Móses fel-ment vén, az Úrnak örökségét meg-szemlélte vala

5. A' hegyen eléb-menvén Jerémiás, a' barlangban egy házat talált vólna, és a' Sátort és ládát és a' füstölésnek óltárát belé vitte, és az ajtaját bé-zárlotta.

6. Annakfelette hogy mikor némellyek az útnak meg-tudásának okáért, a' kik véle egygyütt el-mentek vala, oda menvén, a' helyet meg-nem találhatták.

Melly

7. Melly dolgot meg-tudván, meg-feddé őket Jeremiás, és azt mondotta: hogy az a' hely addig meg nem tudatik, míg az Iſten öſzve nem ſzedi a' népnek ſokaságát, és míg meg nem engeſzteltetik.

8. És oſztán akkor mutatja-meg az Úr azokat, és az ő ditsőſsége a' felhőkkel jelenik-meg, a' mint Móses' idejében-is meg-jelent, és a' mint Salamon kérte, hogy a' hely nagy ditsőſséggel ſzenteltettetnék-meg.

9. Mert nyilván meg-írattatott, minémű bőltseſséggel áldozta ő a' meg-ſzenteltetett, és elvégeztetett templomnak áldozatját.

10. Miképpen könyörgött Móses az Úrnak, és tüz ſzállott-le az égből, melly az áldozatot meg-emészttette; azonképpen mikor Salamon-is imádkozott vólna, a' le-botsáttatott tüz emésztté-meg a' tűzzel meg-égő áldozatot.

11. Azt mondja pedig Móses, hogy a' bűné t-való áldozatot nem vólt ſzabad meg-enni; és annakokáért meg-égettetett.

12. Azonképpen ineplette Salamon-is ama' nyóltz napokat.

13. Vagyon pedig emlékezet azokban az írásokban, és a' Néhémiás' írásiban-is azon dolgokról: és mi módon könyveknek ſokaságát gyűjtvén egybe, a' Királlyokról és Prófétákról-való írásokat; a' Dávid írásit-is, a' Királlyoknak ajandékokról-való leveleket-is azok közzé rakta.

14. Hasonlatosképpen Júdás-is mind öſzveſzedé azokat, mellyek a' mi köztünk-való hadnak miatta el-veſztek vala, és nálunk megvagynak.

15. Kik nélkül hogyha ſzükölködtök, küldjetek ollyakat, kik néktek el-vigyék.

16. Moſt pedig a' tiſztűlásnak innepét ſzentelvén írtunk néktek; ezokáért jól mivelitek, hogyha ti-is ezen innep napokat meg-tartjátok.

17. Az Iſtent pedig, mind az egész népnek meg-ſzabadítóját, ki a' birodalmat mindeneknek az orſzággal és Papsággal és a' Sanctuáriommal,

18. Mint a' törvényben ígérte, meg-adta; mondom, azt az Iſtent reménlyük, hogy rövid időn rajtunk könyörül, és mind az egész ég alatt-való földről az ő ſzent helyére öſzve gyüjt.

19. Mert nagy veſzedelemből mentett-meg minket, és a' helyet meg-tiſztította.

20. Továbbá a' Júdás Makabéus tselekedetit, és az ő attyafiaiét, és a' nagy templomnak meg-tiſztítását, és az óltárnak meg-ſzentelését:

21. Annakfelette az Antiokus Illuſtriſſal, és az ő fiával Eupatorral-való hadait:

22. És a' minémű jeleket tett Iſten mennyből azoknak, ki a' Júda' törvénye mellett vitézkedtek, annyira, hogy kevesen mind az egész tartományt el-kóborlanák, és a' pogány ſeregeket kergetnék;

23. És mind e' világon ama' híres-neves Templomot meg-újítanák, a' várost meg-ſzabadítanák, és immár a' tellyeſséggel el-veſző törvényeket, az Úr hozzájok nagy kegyelmeſséggel meg-engeſzteltetvén, helyére állatnák.

24. Mind ezek a' Czirénébéli Jáſon öt könyvébe meg-írattattak, mellyeket mi egy könyvbe igyekezünk ſzorítani.

25. Mert meg-gondolván az írásnak hoſzſzú vóltát: és abban-való nehézségeket azoknak, a' kik meg-akarják hányni azt a' hiſtóriát, az írásnak ſoksága miatt,

26. Azon igyekeztünk; hogy az olvasók annak olvasásában gyönyörködjenek, és a' kik elméjekbe akarnák foglálni; azt könnyen megtanúlhatnák, és az olvasok haſzonnal olvasnák.

27. És minékünk, kik e' könyvnek egy rövid ſummába-való foglalását fel-vettük, nem könnyű, hanem fáradságos munkánk vólt.

28. Mint mikor valaki lakodalmat ſzerez, és egyebek' haſznát keresi; az a' dolog gondnélkül nem lehet: mindazáltal e' munkát felveſzſzük, hogy minékünk ſokan hálákat adjanak.

29. A' dolognak tellyes forgatását e' könyv' írójának engedvén, mi abban munkálkodunk, hogy azt rövid ſummába foglallyuk.

30. Mert a' mint az új ház' meſterének ſzorgalmatosnak kell lenni mind az egész épületről; a' ki pedig azt képekkel meg-akarja írni, annak ſzükség, hogy azoknak ábrázatjok' ékesitésére gondja légyen: úgy vélem hogy nékünk is akképpen kell tselekednünk.

31. A' hiſtóriának írójához illik hogy ſok keren-

kerengő beszédekkel éljen, és minden dolgoknak jól végére menjen.

32. Annak pedig, a' ki abból rövid históriát akar írni, meg-kell engedni, hogy rövid beszéddel éljen, és a' mellyek sok különbb-különbbféle dolgoknak ékesítésére valók vólnának; azokat el-hagyja.

33. Minekutánna az elől-járó-beszédet el végeztük, innét kezdjük-el a' beszédet; mert bolondság a' históriának írása előtt sokat szóllani, a' históriát pedig meg-rövidíteni.

III. RÉSZ.

1 Mikor a' szent városban nagy békeséggel laknának, és a' Törvények igen szépen meg-tartatnának az Oniás Fő-Papnak jámborságáért, ki minden gonoszságtól idegen vala.

2. Lőn, hogy ő magok-is a' Királyok a' szent helyet tisztelnék, és a' Templomot szép ajándékokkal ékesítenék;

3. Annyira, hogy a' Seleukus, Ásiának Királlya az ő jövedelmiből minden költséget megadna, valamellyek az áldozatokhoz-való szolgálatra kellenének.

4. Egy némű-némű Simon pedig, a' Bénjámin' nemzetéből-való, ki a' templomnak Fejedelme vala, a' városban lett álnokság felől verseng vala a' Fő-Pappal.

5. Ki, mikor az Oniást meg-nem győzhetné, méne Apollóniushoz, Thráseus' fiához, ki az időben Czélesíriának és Fenicziának Tiszt-tartója vala:

6. És ő-néki hírré tévé, hogy a' Jérusálembéli kints-tartó-ház pénznek meg-mondhatatlan sokságával rakva, el-annyira, hogy számlálhatatlan sok pénz vólna, melly nem az áldozatokhoz-való vólna; meg-lehetne pedig, hogy a' Király' hatalmába jutna.

7. Mikor pedig a' Királyhoz ment vólna Apollónius, és néki a' meg-mondatott pénzt meg-jelentette vólna; ő választtván Heliodórust, az ő kints-tartóját, illyen parantsolattal küldé-el, hogy a' meg mondott pénzt el-vinné.

8. És mindjárt Heliodórus el-indúla illyen okkal, mintha Czelesíriának és Fenicziának városit akarná el-járni, maga pedig a' Király' tanátsát akarja vala véghez vinni,

9. És mikor Jérusálembe jutott vólna, és a' városnak Fő-Papjától jó kedvel fogadtatott vólna; a' mint a' dolog lett vólna, meg-mondá, és minémű dolognak okáért jött vólna, meg-jelenté, tudakozván annakfelette, hogyha bizonnyal azok úgy vólnának.

10. Kinek a' Fő-Pap meg-mondá: hogy a pénz az özvegyeknek és árváknak segítségekre tétetett vólna-el.

11. Némelly pedig annakfelette a' pénzben a' nagy méltóságbéli Hirkánus Tóbiásé vólna; mindenestől pedig négy száz tálentom ezüst, és két száz tálentom arany vólna.

12. És hogy bolzszúsággal illettetnének azok, a' kik a' helynek szentségéhez, és a' minden időben tiszteletes Templomnak ditsőségéhez, és a' szeghetetlen Ifteni tisztelethez bízván azt a' pénzt ott hagyták: és hogy semmiképpen nem lehetne az, a' mit ő akarna.

13. De Heliodórus a' Királytól vett parantsolatokért azt mondja vala, hogy a'Király' kintstartó házába kellene annak vitetni.

14. Sőt annakfelette bizonyos napon akar vala bé-menni, annak a' pénznek meg-látására, és el-rendelésére; ennekokáért nem kitsiny keserűség foglalá-el a' várost.

15. Mert a' Papok szent öltözetekbe öltözvén az óltár' eleibe borúlván, és az égbe fel-kiáltván azt hívják vala segítségül, a' ki a' le-tett pénz felől-való törvényt rendelte vala, hogy azoknak, kik azt le-tétették vala, meg-tartaná.

16. Főképpen pedig azoknak elméjek sebesedik vala-meg, a' kik szemlélik vala a' Fő-Papnak ortzáját; mert az ő el-változott ortzája és színe elméjének gyötrelmét meg-jelenti vala.

17. Mert környül-vétetett vala az a' férjfiú testének némű-némű félelmével, és reszketésével, mellyekből a' reá nézők nyilván meg-ítélhetik vala, minémű bánat vólna szívében.

18. Annakfelette a' házokból seregenként e' közönséges könyörgésre öszve-futnak vala; azért hogy a' hely meg-útáltatásra láttatnék jutni.

19. A' gyászba öltözött aszszonyi-állatok pedig az útzákat bé-töltik vala; de még a' házba bé-zárlattatott szűzek közzül-is némellyek a' kapukra futnak vala, némellyek a' kő-falakra, némellyek az ablakokról nézelnek vala.

20. Mindnyájan pedig kezeket az égbe kinyújtván, könyörögnek vala.

21. Tellyességgel keserves futkosása vala az egész népnek, és a' nagy keserűségben helyheztetett Papi Fejedelemnek várása.

22. Ezek azért a' mindenható Urat hívják vala segítségül, hogy a' pénzt azoknak, a' kik azt reájok bízták vala, épen bátorságos őrzéssel meg-tartaná.

23. Heliodórus pedig, a' mint el-végezte vala,

azt tselekeſzi vala: továbbá mikor ő a' vitézekkel immár a' kints-tartó-helyhez ment vólna;

24. Az atyáknak Ura, és minden hatalmasságnak Fejedelme, nyilván-való, és nagy tsudát ada, annyira, hogy mindnyájan, a' kik ővéle oda mertek vala menni, az Iſtennek hatalma által meg-rettentetvén, a' bátorság helyett felette igen meg-félemlenének.

25. Mert láttatott ő-tőlök egy ló, kinn rettenetes lovag ül vala, ſzépséges öltözettel ékesítetve, a' melly reá futamván Heliodórusra veté az első körmeit; a' lovon ülőnek pedig minden fel-öltözött fegyvere aranynak láttatik vala.

26. Két ifjak láttatnak vala ő előtte, kik erővel, és ditsőſségnek ékeſségével hatalmaſſak valának, és ſzép öltözetűek, kik két felől állván, ſzüntelen oſtorozzák vala őtet, és verik vala.

27. És mikor hírtelen a' földre esett vólna, és nagy homállyal környül-vétetett vólna; felragadván őtet lektikába tévék.

28. És azt, a' ki egy kevéssel az előtt nagy ſokasággal, és környül-való ſzolgákkal a' kints-tartó-helyhez ment vala, az övéinek ſegítségétől el-hagyatva viſzik vala, mint ki nyilván az Istennek hatalmát meg-esmérte vólna.

29. És Iſten' ereje miatt némán, és mind reménységtől és gyógyulástól el-hagyattatván fekſzik vala.

30. Imezek pedig az Urat magaſztalják vala, ki ditsőſséggel látogatta vólna meg az ő helyét: és a' melly Templom egy kevéſſel az előtt félelemmel és háborodáſſal vala tellyes; minekutánna a' Mindenható Úr ő magát meg-jelentette vólna, örömmel és vígaſsággal telék-meg.

31. Mindjárást pedig a' Heliodórusnak némű-némű baráti kérék Oniást, hogy ſegítségül hívná a' Felséges Iſtent; hogy annak, ki immár lelkét ki-akarná botsátani, életét meg-ajándékozná.

32. Félvén a' Fő-Pap, hogy a' Király gyanóságba ne esnék, mintha valami gonoſz tsalárdságot tselekedtek vólna Heliodóruson, annak a' férjfiúnak egéſségéért áldozatot tőn.

33. Továbbá mikor a' Fő-Pap az Iſtent megengeſztelte vólna, ugyan azon ifjak azon ruhákban lévén öltözve, meg-jelenének Heliodórusnak, és állván mondának: Nagy hálákat adj Oniásnak, a' Fő-Papnak; mert az Úr az ő kedvéért adta-meg életedet.

34. Te pedig a' mennyből meg-oſtoroztatván, az Iſtennek nagy hatalmát mindennek hirdeſſed. Mikor azok ezt mondották vólna, ſzeme-látása elől el-menének.

35. Heliodórus pedig mikor az Úrnak áldozatot tett vólna, és annak nagy fogadásokat tett vólna, a' ki életét meg-adta vala; Oniást köſzöntvén, és indítván táborát a' Királyhoz meg-téré.

36. A' minémű tselekedetit pedig látta ő maga ſzemeivel a' nagy Iſtennek; mindeneknek arról bizonyságot tőn.

37. És mikor a' Király Heliodórust meg-kérdette vólna, kit ítélne alkalmatosnak lenni, ki ismét Jérusálembe küldetnék:

38. Ha valaki, úgymond, ellenséged, avagy életed után leselkedő embered vagyon, azt küld oda, és meg-oſtoroztatva jő-meg, még ha élve ſzaladhat-el; mert némű-némű ereje vagyon ott a' helyen az Iſtennek.

39. Mert a' ki a' mennyei házban lakozik, az annak a' helynek nézője és óltalmazója, ki megveri, és el-ſzélleſzti azokat, kik oda ártalomnak okáért menéndnek.

40. És a' mi a' Heliodórusra, és a' kints-tartó-helynek meg-óltalmazására néz, ezek történtenek.

IV. RÉSZ.

1 Simon pedig (kiről oda fel-emlékezet lőn,) a' pénznek és hazájának árulója, vádolja vala Oniást, mintha ő verte vólna meg Heliodórust, és minden gonoſzságnak ſzerzője vólt vólna:

2. És őtet, ki az ő hazájával jól tett vala, és az ő nemzetségének gondját fel-vette vala, és a' törvénynek óltalmazója vala, a' királyságnak kívánójának mondja vala.

3 Mikor pedig az ellenkedések annyira mentek vólna, hogy a' Simonnak némű-némű barát által öldöklések lennének;

4. Látván Oniás az ellenkedéseknek kemény vóltát, és az Apollóniusnak dühös bolondságát, ki Czelesiriának és Fenicziának Tiſzt-tartója vala, és a' Simonnak gonoſzságát öregbíti vala, a' Királyhoz méne,

5. Nem mint az ő polgárinak vádolója, hanem akarván mind közönséggel, mind kiváltképpen a' köſségnek haſználni.

6. Mert látja vala, hogy a' Király' gondviſelése nélkül immár békeſség nem adathatik; ſem Simon nem vét véget dühöſségének.

7. Mikor pedig Seleukus meg-hólt vólna, és

ő

ő helyébe lett vólna Antiokus, vezeték nevén Epifánes az országban; Jáson, az Oniásnak attyafia kivánván a' Fő-Papságot,

8. A' Királyhoz méne, három száz hatvan-tálentom ezüstöt ígérvén, és más némű-némű jövedelemből nyóltzvant.

9 Ezeknekfelette ígéri vala, hogy még más száz és ötven tálentomot rendel; ha néki hatalmat ád az Oskolának szerzésére, mellyben gyakorlattatnék az ifjúság, és hogy a' Jérusálemnek lakói Antiokiabélieknek írattatnának.

10. Mellyeket mikor a' Király meg-engedett vólna, és ő meg-nyerte vólna a' Fejedelemséget; mindjárt az ő nemzetét a' Görögök' erköltsére kezdé formálni.

11. És meg-veti vala a' Fejedelmeknek kegyelmessen engedett szabadságokat, és a' János által nyert dolgokat, ki annak az Eupolémusnak attya vólt, ki a' Rómaiakkal-való barátság' és társaság' szerzésének követségére ment vólt: és annakfelette a' törvény szerént-való közönséges rendeléseket-is meg-vetvén, istentelen szokásokat kezde bé-hozni.

12. Mert mikor a' vár alatt szabad akaratja szerént Oskolát rendelt vólna; minden jeles ifjakat az ő pártyára vonván, a' játékra viszi vala azokat:

13, És illyen módon erőt vészen vala a' Görögöknek erköltsök: és elő-meneti vala az idegen erköltsnek, ez istentelen embernek a' Jásonnak, nem Fő-Paphoz illendő gonoszsága miatt.

14. Hogy immár többé az óltár környül-való tiszte a' Papok' el-méjeknek semmi hajlandósága és kész akaratja nem vólna; hanem meg-útálván a' Templomot, és az áldozatokat el-henyélvén, az éktelen játékoknak nézésére mennek vala, mellyek a' hásárton és a' karikákkal-való játékokban lésznek vala.

15. És hazájok' tiszteségit semminek tartván, a' Görög ékességeket tartják vala szebbeknek.

16. Ennekokáért nehéz nyomorúság fogá őket környül: és a' kiknek követik vala igyekezeteket és szerzéseket, és a' kikhez hasonlók akarnak vala lenni; azonok vóltak ellenségek és büntetőjök.

17. Mert semmiképpen nem kitsiny dolog, istentelenül az Isteni törvényeket meg-szegni; de ezeket a' következendő idő meg-mutatja.

18. Továbbá mikor az ötöd' esztendőben való játékokat játzodnák Tírusban, holott a' Király jelen vala;

19. Külde ama' lator Jáson nézőket Jérusálemből, mintha Antiokiabéliek vólnának, kik három száz Gyra ezüstöt viznek vala a' Herkulesnek áldozatjára: mellyeket azok-is, a' kik azt az ezüstöt el-viszik vala, kérék, hogy ne költetnének arra az áldozatra, mivelhogy nem illenék; hanem más költségre adattatnának.

20. El-küldetének ezokáért ezek, a' Jáson' skaratja szerént, a' Herkulesnek áldozatjára; azoknak pedig kérésekre, a' kik azokat vitték vala, hajóknak tsinálására költetének.

21. Mikor pedig Antiokus Apollóniust, a' Mnesthéus' fiát Égyiptomba el-küldvén, a' Ptoleméus Filometor Királynak fel-szenteltetéséért, eszébe vette vólna, hogy a' Ptoleméus el-idegenedett vólna ő-tőle, reá gondola, hogy az ellen bátorságos lehetne; ennekokáért Joppéba, és onnét Jérusálembe méne.

22. Holott mikor nagy tiszteséggel fogadtatott vólna bé a' Jásontól, és a' várostól: és szövétnekekkel és kiáltásokkal a' városba bé-vitetett vólna; azután hadát el-vivén Fenicziában álla-meg.

23. Harmad' esztendő után pedig el-küldé Jáson Menelaust, Simonnak (kiről oda fel emlékezém) attyafiát, ki pénzt vinne a' Királynak, és hogy ötet szükséges dolgokról meg-intené.

24. Az pedig a' Királynak kedvébe esvén, mivelhogy a' birodalomnak ditsőségét ő-néki tulajdonította vólna, a' Fő-Papságot magának nyeré, mikor a' Jáson' három száz tálentommal el-haladta vólna.

25. Parantsolatokat vévén azért a' Kiralytól, Jérusálembe jöve, semmi Fő-Paphoz illendő dolgot nem hozván magával, kegyetlenséggel, és fene beztiához illendő haraggal.

26. És a' Jáson, ki álnoksággal vette vala környül az ő attyafiát, álnoksággal környül-vétetvén mástól, futva kénszerítteték szaladni az Ammoniták' tartományába.

27. Menelaus pedig a' Fejedelemséget jóllehet bírja vala; de a' Királynak ígért pénz felől semmibe elő nem mégyen vala; noha Sostratus rendeltetett vólna annak ki-szedésére.

28. Mert ő dolga vala a' pénzeknek ki szedése: azért, mikor mind ketten a' Királytól kihívattattak vólna;

29. Menelaus a' Fő-Papságnak gondviselére hagyá Lisimakust, az ő attyafiát; Sostratus pedig Kratérest a' Cziprusbéliek' Tiszt-tartóját.

30. Azonközben történék, hogy a' Tharsusbéliek, és Malloták pártot ütnének; mivelhogy az Antiokus Király' háló-társának adattatták vólna ajándékon.

31. Ennekokáért a' Király mindjárt a' dolgoknak el-tsendesítésére méne, gondviselőül hágyván Andronikust a' fő-emberek közzül.

32. Akkoron pedig Meneláus álítván, hogy ő jó alkalmatosságot talált; a' Templomnak némü-némü arany edényit el-lopván, Andronikusnak ajándékozá: és többeket-is Tírusba, és a' környül-való városokba a' Templom' marhájába el-ada.

33. Melly dolgot meg-értvén Oniás, szidalmazza vala azt, ki Dafnéba Antiokiának szomszéd városába szaladott vólna maga mentségéért.

34. Melly okáért Meneláus magán találván Andronikust, kéré, hogy Oniást meg-ölné; Mikor ezokáért amaz tsalárdúl szerzett hittel Oniáshoz ment vólna, és jobb-kezét erős eküvéssel adván (noha gyanúság nélkül nem vólna) véle el-hitette vólna, hogy onnét a' helyről ki-menne, mindjárt őtet meg-ölé, az igazsággal semmit nem gondolván.

35. Ennekokáért nem tsak a' 'Sidók, hanem annakfelette sokak a' külső nemzetségek közzül-is, annak a' férjfiúnak méltatlan és hamis meg-öletését nehezen szenvedék.

36. Mikor pedig a' Király Czilicziából viszsza-jött vólna, a' melly 'Sidók a' városban valának, segítvén őket a' latorságnak gyülölsége miatt; a' Görögök-is az Oniásnak méltatlan halálárol néki panaszolkodának.

37. Annakokáért Antiokus igen bánkodván, és irgalmasságra térvén, siratá a' meg-hólt embernek tiszteséget, és nagy emberséges magatartását.

38. Akkor haraggal fel-gerjedvén és mindjárt levonván Andronikusról a' veres bársonyt, és ruháját meg-hasogatván, őtet mind az egész városba környül-hordoztatván, azon helyen, holott Oniást istentelenül meg-ölte vala, a' gyilkost meg-öletteté, méltó büntetéssel az Úr őtet meg büntetvén

39. Továbbá mikor sok szentség töréseket tselekednék Lisimákus a' városban a' Meneláusnak tanátsából, és a' dolognak híre el-ment vólna; a' sokaság ő ellene öszve-gyüle, minek-utánna immár sok aranyat vittek vólna ki külömbb-külömbb helyekre.

40. Ott a' Lisimakus, mikor a' sokaság feltámadott vólna, és haraggal tellyes vólna, úgy mint három ezer fegyveresekkel, hatalmasan kezde tselekedni egy némü-némü kegyetlen által, ki mind idejében mind elméjében immár megfogyatkozott vala.

41. Látván ezokáért amazok a' Lisimakusnak igyekezetét, némellyek köveket ragadozván, némellyek fa darabokat, és némellyek földet, a' Lisimákus' népét hajigálják vala.

42. Kiktől sokan meg-sebesedvén, és némellyek le-is verettetvén, mindnyájan futni kénszerittetének: a' szentség törő ő maga a' kints-tartó-helynél meg-öletteték.

43. Melly dologért mikor a' Meneláus ellen ítélet lett vólna,

44. És mikor a' Király Tírusba jött vólna; a' tanátsból botsáttatott három férjfiak ő előtte a' Meneláust bünösé tevék.

45. Meneláus pedig immár meg-győzettetvén, sok pénzt ígére Ptoleméusnak, Dorimenes' fiának, hogy a' Királyt hozzá meg-engeszteltné.

46. Ennekokáért Ptoleméus a' Királyt, mikor az egy némü-némü pitvarba híveskedni félfelé ment vólna, értelmétől el-fordítá;

47. Hogy a' Meneláust az egész latorságnak szerzőjét a' vétkekből meg-óldozná, ama' szegényeket pedig meg-öletné; kik, ha szinte a' Sctiabéliek előtt mondották vólna-is feleleteket, minden vétkektől mentségesek, és szabadosak lettek vólna.

48. Annakokáért mindjárt hamisan meg-büntettetének, a' kik a' városnak és a' népnek, és a' szent edényeknek ügyét fel-vették vala.

49. Minekokáért a Tirusbéliek-is a' latorságnak gyülölségéből meg-indúlván, a' mellyek azoknak temetésére valók vóltanak, nagy gazdagon meg-adák.

50. Meneláus pedig a' hatalmasoknak fösvénységek által a' Fejedelemségben meg-marada, növekedvén a' gonoszságban, és a' polgároknak nagy ellenségek lőn.

V. RÉSZ.

1 Az idő tájba pedig Antiokus másodszor készüle haddal Égyiptomra.

2. Történék pedig, hogy mind az egész város felett, úgymint negyven napokig, az égbe láttatnának arany öltözetben ide 's tova futkosó lovagok, és mint dárdásoknak fegyveres seregek:

3. És

3. És lovagoknak el-rendelt seregek, és szembe-való ütközetek, és minden felől-való öszve egyeledések; egygyetembe paisoknak forgatások nagy, sok nyilak, mezítelen szablyák, nyilaknak lövöldözési: és fényességgel tündöklő arany ékességek, és mindenféle pántzélok láttattanak az égben.

4. Ennekokáért mindnyájan könyörögnek vala, hogy e' látások jóra lennének.

5. De mikor hamis hír támadott vólna, hogy Antiokus meg-hólt, Jáson gyüjtvén úgymint ezer férjfiakat, a' város' vételére jöve hírtelen; mikor pedig a' polgárok a' kő-falakra futottak vólna, és immár a' város meg-vétettetnék, Meneláus a' várba szalada.

6. Jáson pedig vágatja vala az önnön polgárit, senkinek nem engedvén: meg sem gondolván, hogy az övéi ellen-való diadalom nagy szerentsétlenség; de azt gondolja vála, hogy ő ellenségén, és nem a' polgárokon vészen győzedelmet.

7. Mindazáltal ő a' Fejedelemséget sem nyeré-meg; hanem az ő gonoszságának jutalma gyanánt szégyenséget nyervén el-szalada, és ismét az Ammoniták' tartományába méne.

8. Végezetre ennekokáért szerentsétlenül jára az Aretásnál, az Arabiai Fejedelemnél, úgy meg-szorittatván, hogy egygyik városból másikba futna: kit mikor mindenek kergetnének, és mint a' törvénynek el-hagyóját gyülölnék, és útálnák mint hazajának és polgárinak hóhérát; Égyiptomba szám-kivetteték.

9. És a' ki sokakat hazájokból ki-üzött vala, ő maga szám-kivetésben vesze-el, midőn ő a' Laczedémonbéliekhez ment vólna; mintha a' rokonságért bátorságos meg-maradása lenne nálok.

10. És annak, a' ki sokakat temetetlen el-vetett vala, minden siratás nélkül, és a' halottakhoz illendő emberség nélkül háza kivül temetteték.

11. Mikoron ezeket úgy, a' mint lettenek, a' Király meg-értette vólna, gyanakodék, hogy Júdea hasonlásról gondolkodnék; ennekokáért meg-térvén Égyiptomból és elméjében fel-fúvalkodván, a' várost fegyverrel megvévé:

12. És a' vitézeknek meg-parantsolá, hogy senkinek ne kedveznének, és mind azokat ölnék, kik útokban lennének, mindazokat, kik házakba szaladtak vólna.

13. Vágattatnak vala ezokáért mind ifjak, mind vének: egygyetemben a' férjfiak és aszszonyi-állatok magzatostól meg-ölettetnek vala, és a' szüzek és tsets-szopók által-verettetnek vala,

14. Él annyira, hogy mentől fellyebb harmad' napig nyóltzvan ezeren ölettetének-meg, és negyven ezeren fogattatának-meg, és nem kevésb adattatott-el a' meg-ölletteknél.

15. De ezzel sem elégedvén-meg, mind ez egész világon-való szentséges templomba-is bémére menni, kinek vezére vala Meneláus, a' törvényeknek és hazájának árúlója:

16. És lator kezeivel a' szent edényeket ragadván, és egygyetembe azokat-is, mellyek egyéb Királyoktól a' helynek nagyságára, ditsőségére és tiszteségére szenteltettek vala, istentelen kezeivel forgatván.

17. Elméjében Antiokus fel-fúvalkodék, nem gondolván-meg: hogy az Úr a' népnek bünéért rövid ideig haragudt-meg, és annakokáért vettetett, és útáltatott-meg a' hely.

18. Melly hanem történt vólna, (és sok bünöket nem tselekedtek vólna) a' mint ama' Heliodorus, ki a' Seleukustól küldetett vólt a' kintses háznak meg-látására; akképpen ez is mihelyen bé-ment, hírtelen meg-oltoroztatván az ő vakmerőségétől el-fordúlt vólna.

19. De nem a' helynek kedvéért a' nemzetet; hanem nemzetség kedvéért választotta vólt az Úr a' helyet.

20. Ennekokáért a' hely, melly népnek gonoszságában részes vólt; ugyan azon hely az Úrnak jó tételeiben-is részes vólt: és a' melly a' mindenhatónak haragja miatt el-hagyattatott vólt; azon hely a' nagy Istennek kedve meg-engesztéltetvén, minden ditsőséggel helyére állattatott.

21. Antiokus ezokáért, mikor ezer és nyóltz száz tálentomot el-vitt vólna a' templomból, hírtelen Antiokiába viszsza-méne, azt állítván kevélysége miatt, hogy a' földet evezhetővé és a' tengert gyalog járhatóvá teheti; olly nagy vala elméjének fel-fúvalkodása.

22. Tiszt-tartókat hagya pedig, kik a' 'Sidókat nyomorgatnák: Jerusálemben Filepet, ki Frigyiai nemzet vala, erkőltséhen annál, a' ki őtet rendelte vala, pórabb és fenébb.

23. Garizimba pedig Andronikuſt, és ezek kivül Meneláust, ki mindeneknél keményben tselekeſzik vala az ő polgárival;

24. Mert ellenséges akarattal vala a' 'Sidó polgárok ellen: el-küldé annakfelette az útálatos dolgoknak találóját Apolloniust, huſzonkét ezer emberrel, illyen parantsolatokkal, hogy az öreg embereket meg-ölné; az aſzſzony népeket pedig, és az ifjakat el-adná.

25. És mikor Jérusálembe jutott vólna, békesége nek tettetvén magát, a' dolgot a' ſzent ſzombat napig halaſztá: mellyben innepelve találván a' 'Sidókat, az övéinek, hogy fegyverekkel fel-övedezve légyenek, meg-parantsolá.

26. És illyen módon, a' kik nézésnek okáért ki-mennek vala, azokat meg-ölé, és a' városra támadván a' fegyveresekkel felette ſok embert öle-meg.

27. Akkoron Júdás Makabéus tized' magával a' puſztába fel-felé méne, és ott az övéivel vadak' módjára él vala a' hegyeken, és füvek nek gyökereit éſzik vala, hogy magokat megne fertéztetnék.

VI. RÉSZ.

1 Nem sok idő múlván el-külde a' Király egy némü-némü Antiokiabéli vén embert, ki kénſzerítené a' 'Sidókat hazájoknak és az Iſtennek törvényét el-hagyni, hogy azokkal ne bírattatnának.

2. És a' ki a' Jérusálembéli Templomot megundokítaná, és azt nevezné Olympiai Jupiterének; azt pedig, melly Garizimban vala, a' miképpen a' helynek lakozói kívánják vala, vendég-fogadó Jupiter' templomának nevezné. Nehéz és keserves vala mindeneknek e' latorságnak bé-hozása.

4. Mert a' templom a' Pogányoknak bujaságával, és zabalódásával teli vala, kik a' paráznák között henyélnek vala, és a' ſzent templomnak falai között paráználkodnak vala az aſzſzonyi-állatokkal: annakfelette, a' mellyek semmiképpen nem illenek vala; azokat viſzik vala-bé.

5. Az óltár-is a' törvényben meg-tíltatott méltatlan dolgokkal vala meg-rakva.

6. És senki sem meri vala a' ſzombatot ſzentelni, sem hazájának innepét meg-tartani: ſem 'Sidónak ſemmiképpen magát mondani.

7. Vitettetnek vala pedig keserves erővel a' Király' ſzületése' napjának minden hólnaponként-való inneplésére, a' bálványoknak áldoztatott állatoknak ételére: és mikoron a' Bachusnak innepet ſzentelnének, kénſzerittetnek vala a' 'Sidók boroſtyán koſzorúkban a' Bachus' pompáját járni,

8. Annakfelette végezés méne-ki a' Görögöknek ſzomſzéd városira-is Ptoleméusnak tanátsából, hogy ugyan azon ſzerzés, és lakozás felvétettetnék a' 'Sidók ellen.

9. Valakik pedig a' Görögöknek rend-tartására, és erkőltsökre nem hajlanának; meg-ölettetnének, annyira, hogy ſenki egyebet nem látna a' jelen-való nyomorúságnál.

10. Két aſzſzonyi-állatok hozatának elő, hogy fiokat környül-metélték vólna: kik a' tsetsekre fel-akaſztott gyermetskéjeket viselvén, a' városon közönségesen környül-hordoztattanak, és a' kő-falról alá-taſzíttattanának.

11. Némellyek pedig, mikor a' közel-való barlangokba futottak vólna, hogy a' hetedik napot titkon meg-ſzentelnék, mikor bé-vádoltattak vólna Fülepnek, meg-égettetének; mivelhogy a' ſzentséges napnak ditsőſsége miatt magokat féltók meg-segíteni.

12. Ennekokáért kérem azokat, kik e' könyvet fogják olvasni, hogy é' háborúságok miatt el-ne rettennének elméjekben; hanem inkább gondolják-meg, hogy efféle büntetések nem a' mi nemzetünknek veſzedelmére, hanem fenyitékért rendeltettek.

13 És annakfelette nagy jó akaratnak jele, hogy nem hoſzſzú idő engedtetett kegyetlenkedni az Iſtentelen embereknek; hanem tsak hamar meg-büntettenek.

14. Mert nem úgy tselekeſzik Iſten mi velünk, mint egyéb pogányokkal, kiknek büntetéseket ſok ideig halaſztja mind addig, míglen az ő bűnöknek mértékét fel-tőltik; hogy minketis azután büntetne, minekutánna a' bünnek sokaságát fel-raktuk.

15. Ennekokáért mi tőlünk az ő irgalmaſſágát meg-nem vonſza; az ő népét pedig ſzerentsétlen esetekkel meg-dorgálván, el-nem hadja.

16. De ezek intésnek okáért légyenek eddig tőlünk mondatva:

17. Moſt ezekután a' beſzédre kell viſzſza-térni.

18. Eleázár egy a' Fő-írás-tudók közzül, ki immár vén ember, és ki ortzájának ábrázatjával tiſzteſséges vala, ſzáját meg-nyitnia, és a' diſznó-húsba enni kénſzeríttetik vala.

19. De ő a' ditsőſséges halált inkább választván a' gyülölséges életnél, a' gyötrelemre ſzabad akaratja ſzerént mégyen vala.

19. Min-

20. Mindenek' láttára meg-hajtván magát, a' mint kell azoknak elő-állaniok, a' kik meg-merik magokat óltalmazni az ollyanoktól, mellyeket nem szabad meg-kóstolni, az életnek szerelméért.

21. Továbbá a' kik a' hús-ételnek Fejedelmi valának, a' férjfiúnak régi esméretségéért ötet fél-felé vivén, kéri vala; hogy ő-magának olly húst készítvén, mellyet szabad vólna néki enni, tettetné, mintha a' Királytól meg-parantsoltatott áldozatoknak húsát enne.

22. Hogy ekképpen a' halált el-távoztatná, és a' régi vélek-való barátságért irgalmasságot nyerne.

23. Ama' pedig tiszteséges, és az időhöz 's a' vénségnek tettetes vóltához méltó gondolatot kezdvén: és immár tekíntetes ősz lévén, és gyermekségétől fogva-való nagy jó maga-viselésének tselekedete eszébe jutván, az Istentől szereztetett szent törvénynek végezése szerént mindjárt felele, és monda: hogy ő készvólna mindjáráft a' koporsóba menni.

24. Mert, úgymond, nem illik az én időmhöz a' tettetés, mellyből sok ifjak álítván, hogy immár a' kilentzven eszendős Eleázár, a' külső pogányoknak rend-tartására állott vólna;

25. Ők-is az én tettetésemért, és az egy kevés ideig-való életemnek általa én általam megtsalattassanak, és én-is vénségemnek útálatosságot, és gyalázatot szerezzek.

26. Mert ha szinte most an az embereknek büntetésétől meg-szabadúlok-is; bizony a' mindenhatónak keze előtt sem élvén, sem halván soha el nem szaladhatok.

27. Annakokáért most bátorsággal meg-halván, a' mint illik a' vénséghez, úgy tselekeszem;

28. Az ifjaknak pedig szép példát hagyok, hogy a' szent és tisztelendő törvényekért bátran és állhatatosan menjenek a' hálára. Mikor ezeket mondotta vólna, leg-ottan a' gyötrelemre indúla.

29. A' kik pedig őtet viszik vala, az ő elméjeket a' jó akarattól, mellyet azelőtt egy kevéssel hozzá mutattak vala, gonosz akaratra fordíták, az oda fel meg-mondott szókért ötet bolondnak vélvén.

30. De az a' vereség között immár meg-akarván halni, fohászkodván: az Úr, ugymond, kinél vagyon szent esméret, tudja, hogy mikor a' haláltól meg-szabadúlhattam vólna, testemben meg-ostoroztatván kemény fájdalmakat szenvedek; elmémmel pedig a' kínokat az ő tiszteletiért örömest el-szenvedem.

31. És ez ekképpen végezé-el életét, és az ő halálával nem csak az ifjaknak, hanem egyebeknek-is az ő nemzetségi közzül nagy sokaknak, az ő halálát állhatos elmének, és erősségének példája gyanánt hagyá.

VII. RÉSZ.

1 Történék pedig, hogy hét atyafiak annyokkal egygyütt meg-fogattatván, disznó húst kénszeríttetének enni a' Királytól, veszszőkkel és ostorokkal ostoroztatván, mellyet nem szabad vala enni:

2 Kik közzül egygyik a' leg-első így szólla: Immár mit akarsz kérdezni, avagy tudakozni mi tőlünk? mert mi készebbek vagyunk meg-halni, hogy-nem mint a' mi hazánkbéli törvényeket el-hagyni.

3. Akkor a' Király haraggal fel-gerjede, és hagyá a' serpenyőket, és vas-fazekakat fel-forralni:

4. Kik mindjárt meg-gyújtatván, leg-ottan a' ki először szóllott vala, hagyá nyelvét kimetztzeni, és ötet, bőrét le-vonván, külső tetiének tagaiban meg-tsonkítani, a' több attyafiainak, és annyoknak láttára.

5. Azután minden tagaiban haszontalanná tétetvén, még lélekzetet vévén, a' tűzhöz hagyátenni, és a' serpenyőben égetni: Továbbá mikor annak a' szaga a' serpenyőből széllel el-hatna; amazok egymást annyokkal intik vala az állhatatos halálra-való menésre.

6. És így szóllnak vala: Az Úr Isten látja ezeket, és bizony vígaszt alást vészen mi bennünk, miképpen a' nép előtt tsinált énekben mondja Móses: és az ő szolgáin magát vígaszta ja.

7. Mikor ekképpen hólt vólna meg-amaz első, és a' második a' tsúfoltatásra vitetnék; amazok az ő feje-bőrét le-vonván, kérdik vala: ha ennék (a' disznó húsban) minekelőtte tagonként teste el-vagdaltatván, meg-büntettetnék?

8. De ő hazája nyelvén, felelvén, Semmiképpen nem, monda. Ezokáért azután ez-is azon kínt szenvedé, mellyet az első;

9. És meg akarván immár szinte halni monda: Úgy vagyon, hogy te kegyetlen hóhér! e' jelen-való életünket el-vészed; ama' világnak Királlya pedig minket, kik az ő törvenyéért meg-halunk, fel-támaszt az örök életnek fel-támadására.

10. Ezután pedig a' harmadik, mikor ő-is tsúfoltatnék, nyelvét, mellyet kívánnak vala,

leg-

leg-ottan ki-nyújtván, és kezeit bátorsággal kinyújtván, bátorsággal monda:

11. Ezeket az égből vettem; ugyan ezeneket meg-útálom az ő törvényiért, a' kitől reménylem, hogy én ismét viszsza-vészem.

12. Úgy hogy ő-maga a' Király azokkal, kik ott valának, az ifjúnak bátorságát tsudálná, ki azokat a' gyötrelmeket semminek tartaná.

13. Ezek meg-halván, a' negyediket az ő gyötrelmekkel kínozzák vala.

14. Ki immár halálához közel lévén, ekképpen szólla: Kívánatos dolog, el-vetvén az emberi reménységet, az Istenében gyönyörködőknek várni Istentől azt a' fel-támadást, mellyel ők életre viszsza-hívattatsanak; mert néked nem lészen arra az életre-való fel-támadásod.

15. Azután midőn az ötödik elől-hozattatván, gyötrettetnek, a' Királyra nézvén:

16 Te úgy vagyon, úgymond, az embereken hatalmat vévén, maga rothadandó vagy, a' mi-néked tettszik, azt tselekedj; de ne álítsad, hogy a' mi nemzetünk az Istentől el-hagyattatott.

17. Várj tsak pedig, és az ő nagy hatalmát lásd-meg, miképpen fog tégedet, és a' te maradékidot gyötörni.

18. Ezután pedig mikor a' hatodik elő-hozattatván, immár meg-akarna halni: Ne tévelyegj, úgymond, vakmerőképen; mert ezeket, mellyek méltók tsudára, mi magunkért szenvedjük: mint kik, a' mint magunk' Istene ellen vétkeztünk;

19. Te mindazáltal ne álítsad, hogy büntetés nélkül, és boszszú-állás nélkül fognál jövendőre lenni, mint ki Istennel igyekeztél hadakozni.

20 De feléttе igen tsudálandó vólt az annyok, és méltó örökké-való jó emlékezetre, ki azon egy nap az ő hét fiának veszedelmét látván, engedelmes és erős szívvel nézhette, a' reménységekért, mellyeket az Úrban helyheztetett vala.

21. Mert azok közzül mindeneket tulajdon nyelvén inti vala, tellyes lévén álhatos lélekkel, és az aszszonyi állati gondolatot férjfiúi elmével fel-serkentvén, ezt mondja vala:

22. Minémű vólt a' ti eredetek az én méhembe, én nem tudom: sem lelket, sem életet néktek nem adtam, sem az éltető állatokat, mellyekből áll mindenitek, nem én tsináltam öszve.

23. Hanem e' világnak teremtője, ki az embert az ő eredetébe formálta, és mindeneknek nemzését találta; azon viszontag néktek mind leheteket 's mind életeteket meg-fogja adni, kik a' ti életeteket most az ő törvényéért meg-útáljátok.

24. Antiokus pedig álítván magát meg-útáltatni, és az őtet feddő beszédet eszébe vévén: midőn még ugyan vólna a' leg-kissebbik, nem tsak szóval inti vala; hanem annakfelette erős esküvéssel-is bizonyítja vala, hogy őtet gazdaggá és bóldoggá tészi, ha a' hazájának törvényétől el-szakadna: és annakfelette őtet barátjának tartja, és ajándékokat adna néki.

25. De mikor az ifjú semmit abban nem fogadna; a' Király elő-hívá az annyát-is, és inti vala, hogy az ifjúnak meg-maradására tanátsot adna.

26. Ki, mikor őtet ama' sokáig kénszerítette vólna, ígéré magát, hogy fiával el-hiteti.

27. Hogy pedig ahoz közelebb ment vólna; a' kegyetlen hatalmast meg-nevetvén, hazája nyelvén így szólla: Könyörülj rajtam fiam! ki tégedet kilentz hólnapig az én méhemben hordoztalak, ki három esztendeig szoptattalak, ki feltartottalak, és szinte ez ideig hoztalak, és felneveltelek:

28. Kívánom tőled fiam! hogy a' mennybe fel-nézvén, és a' földet 's mindeneket, a mellyek abban vagynak meg-személvén, esmérd meg; hogy Isten azokat semmiből tsinálta, és ugyan azonképpen teremtette az emberi-nemzetet-is:

29. E' hóhértól ne félj; de méltóztatván magadat a' te atyádfiaihoz, a' halált vedd fel, hogy egy könyörületességbe foglaljalak titeket.

30. Ezeket mikor még ő szólland: kit vártok, úgymond az ifjú? A' Király' parantsolatjának nem engedek; hanem inkább hallgatom a' törvénynek parantsolatját, melly a' mi atyáinknak adatott Mózes által

31. Te pedig! ki minden gonoszságnak találója vóltál a' 'Sidók ellen; az Istennek kezeit soha el nem kerülheted.

32. Mi ezeket a' mi büneinkért szenvedjük.

33. Hogyha dorgálásunak és tanításnak okáért az élő Úr mi reánk valamennyire meg-haragudt; viszontag mindazáltal az ő szolgáihoz meg-engeszteltetik.

34. Te pedig istentelen, és minden embereknél latrabb! ne fúvalkodjál-fel magadban vakmerőképen, bizonytalan reménységgel felger-

gerjedvén, a' mennyei Istennek szolgáira vetvén kezeidet.

35. Mert még a' mindenható, és reád néző Istennek ítéletétől meg-nem menekedtél.

36. Mert az én atyámfiai rövid fájdalmat szenvedvén, az Isteni életnek szövetségében vagynak örökké; te pedig kevélységednek igaz büntetésére adatol az Istennek ítéleti által.

37. Én pedig mint az én atyámfiai mind testemet, mind életemet hazámnak törvényiért adom, az Istent segítségül híván, hogy ő rövid időn kegyelmes légyen a' mi nemzetünknek, és hogy te a' gyötrelmek és ostorok között valljad, hogy csak ő az Isten.

38. Én bennem pedig, és az én atyámfiaiban a' mindenhatónak haragja szünnyék-meg, melly méltán vettetett minden mi nemzetünkre.

39. Akkor a' Király haraggal meg-indúlván, és hogy ő meg-tsúfoltatott vólna, neheznek tartván, ez ellen keményebben és kegyetlenebben tartá magát.

40. Ezokáért ez-is tellyességgel az Úrba bízván, tisztán hala-meg.

41. Leg-utólszor pedig fiai után az annyok végezé-el életét.

42. A' Bálványnak áldoztatott eledelről, és a' rettenetes kínzásokról, eddig elég légyen a' beszéd.

VIII. RÉSZ.

1 Továbbá Júdás Makabéus, és a' kik társúladták vala magokat ő hozzá,; titkon a' kastélyokba bé menvén az ő rokonokat a' társaságra ki-hívják vala: és mikor azokat, kik a' 'Sidó törvényben meg-maradtak vala, mellékjek vették vólna, hat ezer emberig telének.

2. Segítségül hívják vala pedig az Urat, hogy a' mindenektől meg-nyomorgattatott népet megtekíntené: és az istentelen emberektől meg-fertéztetett,

3. És meg-rontattatott templomon 's a' földig le-rontatott városon könyörúlne, és hogy az ő hozzá kiáltó vért meg-hallgatná:

4. És meg-emlékeznék az ártatlan kitsiny gyermetskéknek méltatlan halálokról, és az ő nevén tett szidalmakról, és az ő haragját mutatná-meg gonoszságok ellen.

5. Makabéus ezokáért mikor sereget gyűjtött vólna; szenvedhetetlen vala a' pogányoknak, minekutánna az Úrnak haragja irgalmasságra fordúlt vólna.

6. Mert városokat és kastélyokat nagy hírtelen meg-ütvén, azokat fel-gyújta vala, és alkalmatos helyeket el-foglálván, nem kevés ellenséget futamtat vala-el.

7. Kiváltképpen pedig az éjtszakai időnek alkalmatosságával él vala ez illyen dolgokban: és az ő vitézségének híre mindenütt el-terjedett vala.

8. Ezokáért látván Filep, hogy e' férjfiú lassan mind öregbednék, és gyakran jeles jó szerentsés dolgokat tselekednék; Ptoteméusnak, Czelesíria' és Féniczia' Tiszt-tartójának íra, hogy a' Király' dolgait meg-segítené.

9. Ő pedig választván Nikánort, Patroclus' fiát az ő fő baráti közzül, el-küldé, és mellé adá idegen elegy nemzetségből gyűjtött húsz ezer embert, hogy az egész Judéusoknak nemzetét el törlené: melléje adá annak-felette a' jó hadakozó férjfiat Gorgiást, ki a' vitézi dologban igen gyakorlatos vala.

10. El-halasztotta vala pedig az adónak meg-fizetését, mellyel a' Rómaiaknak a' Király tartoznék, tudni-illik két ezer tálentomot, hogy azt a' Judéusok' fogságából tellyesítené-ki.

11. Ezokáért leg-ottan a' tenger-mellyéki városokhoz külde, kik a' 'Sidó raboknak vévőit ki-hívnák, kilentzven rabokat igérvén egy tálentomért, hogy adna: nem várván a' bosszúállást, melly a' Mindenhatótól reá következendő vala.

12. Makabéus pedig a' Nikánor' jövéséről bizonyos lévén,

13. Mikor az övéinek meg-jelentette vólna az ellenségnek jövetelit; némellyek félvén, és az Isten' bosszú állásában kételkedvén, magokat el-lopván széllel futnak vala:

14. Némellyek pedig valami nálok meg-maradott vólt, el adván, egygyetembe könyörögnek vala az Úrnak, hogy meg-tartaná azokat, kiket az istentelen Nikánor az ő szembe-menése előtt el-adott vólna.

15. Mellyet ha ő érettek nem mivelne; mindazáltal az atyákkal szereztetett szövetségekért tselekedné; és az ő szent és felséges nevéért, mellyről neveztetnének.

16. Makabéus pedig az öszve-gyűjtött társait, kik hat ezeren valának, szám szerént inti vala, hogy az ellenségtől ne félnének, se a' pogányoknak sokaságától, kik hamissan támadnának rájok, ne rettegnének; hanem erősen vívnának.

17. Szemek előtt tartván mind a' szidalmat, mellyel a' szent hely istentelenül és méltatlanúl illettetett, mind a' meg-tsúfoltatott városnak boszszúját, mind pedig az eleiktől szereztetett polgári társaságnak tellyességgel-való el-fordítását.

18. Úgy vagyon, úgymond, hogy azok fegyverekben, és egygyetembe vakmerőségekben bíznak; mi pedig a' mindenható Istenben helyheztetjük, ki azokat, kik mi reánk jőnek, és még mind ez egész világot-is tsak egy intésével le-vetheti.

19. Annak-felette nékik a' segítségeket elő-számlálá, mellyekkel vólt vólna Isten az előtt az ő elejekhez: és azt-is, mellyel Sénákérib alatt száz nyóltzvan-öt ezeren vesztenek.

20. Annak-felette Babiloniában a' Galatabéliekkel-való hartzot, holott mikor a' dologra kőltek vólna, és nyóltz ezeren négy ezer Maczedóniabéliekkel öszve gyültek vólna; a' Maczedóniabéliek tartóztatván magokat, tsak nyóltz ezeren száz és húsz ezer embert öltenek-meg a' mennyből nékik küldetett segíttség által, mellyből sok hasznokat nyertek vólna.

21. E' beszédekkel mikor őket meg-bátorította vólna, és törvényekért 's hazájokért készek vólnának meg-halni;

22. Négy-felé osztá seregét, melléjek adván az ő attyafiát, Simont, Jó'sefet, és Jónatást, kik mindenik seregben a' nép előtt vólnának, kinek mindenikének ezer és öt száz embert ada, és azon népnek Hadnagygyává tévé Eleázárt-is.

23. És mikor előttök a' szent könyvből olvasott vólna, és jelűl ezt adta vólna: Isten a' mi segítségünk; az első seregeknek Hadnagygya hartzot kezde Nikánorral,

24. A' mindenható pedig meg-segítvén őket, az ellenségben kilentz ezernél többet ölénekmeg; nagyobb részét pedig a' Nikánor' hadának meg-sebesíték, és tagjokban meg-tsonkíták, és mindnyájokat futni kénszeríték.

25. Azoknak-is pénzeket el-nyerék, kik az meg-vevésekre jöttek vala, azután, mikor őket eléggé kergették vólna.

26. Az időtől meg-bántatván meg-térének; mert szombat esti vala, annakokáért nem sokáig kergeték őket.

27. Hanem fel-szedvén az ellenség' fegyverit, és meg-foszttván őket, a' szombat napnak szentelésére adák magokat, nagy ditséreteket és hálákat adván az Úrnak, hogy meg-tartotta vólna őket a' napig, melly irgalmassága újonnan szállana rájok.

28. A' Szombat után pedig a' nyereségnek egy részét, az erőtleneknek, özvegyeknek és árváknak osztván, a' többit egymás között és gyermekek között el-osztá.

29. Ezek meg-lévén, és közönséges könyörgést hagyván, az irgalmas Urat imádák, hogy mind örökké meg-engeszteltetvén lenne az ő szolgáihoz.

30. És öszve-adván magokat azokra támadván, kik Timothéussal és Bakkidessel valának, húsz ezer embernél többet ölének-meg: és nagy magas erősségeket nagy jó szerentsével meg-vévén, sok prédát osztának-el egymás között, az erőtleneket, árvákat, özvegyeket, és a' véneket-is egygyenlővé tévék magokhoz azoknak el-osztásában.

31. Az ellenségnek fegyvereket annak-felette szorgalmatossan öszve-szedvén, alkalmatos helyekre tévék-el: és a' ragadománynak megmaradott részét Jerusálembe viteték.

32. Meg-ölék annak-felette Filarkest, a' tisztátalan férjfiat, ki a' Timothéus' pártyán vólt, és sok bántásal gyötrötte vala a' 'Sidókat.

33. Azonképpen mikor a' győzedelemnek innepét széntelnék hazájokban; Kalliftheneſt, ki a' szent kapukat fel-gyújtotta vala, mikor némünémű házatskába szaladott vólna, tüzet vetvén alája meg-égeték: melly dologban ő az istentelenségének jutalmát vette.

34. Ama' lator Nikánor pedig, ki a' 'Sidóknak el-adására ezer kalmárokat hívott vala ki,

35. Azoktól, a' kiket nem betsül vala, Istени segítséggel meg-verettetvén, le-tévén a' nagyságos öltözetet, a' nagy tengeren mint egy szökött szolga egygyedül méne Antiokiába, el-vesztvén a' hadát, és felette igen szerentsétlenül viselvén dolgát.

36. És a' ki ígérte vala, hogy a' Rómaiak' adaját a' Jérusálembéli foglyokból szerzi-meg, meg-izené azoknak, hogy a' 'Sidókért Isten viaskodik, és azok azért nem estek sebekbe; mert az Istentől rendeltetett törvényeket követnék.

IX. RÉSZ.

IX. RÉSZ.

1 Ugyan azon idő tájba Antiokus Perſiának tartományiból ſzégyen-valláſsal jött vala meg.

2. Mert bé-menvén a' városba, melly Persepolisnak neveztetik, a' templomot ſzentség töréſsel igyekezte meg-foſztani, és a' várost el-foglalni; ezokáért mikor a' fel-indíttatott köſség fegyverre kőlt vólna maga óltalmáért, történék, hogy Antiokus az övéivel az ott lakóktól meg-futamtatván rútúl menne viſzſza.

3. Mikor pedig Ekbatanában vólna; hírt hozának néki Nikánornak és Timothéusnak dolgairól.

4. Annakokáért annyira fel-gerjede haragja, hogy a' kiktől el-futamtatott vala, azok ellen való boſzſzúját-is a' 'Sidókon akarja vala ki-tölteni; ennekokáért hagyá a' ſzekér-vezetőnek, hogy a' lovakat ſzüntelen hajtván ſietne az útat el-végezni, mivelhogy a' mennyei ítélet kénſzeríti vala őtet; mert azt mondotta vala: hogy Jéru-álemet a' 'Sidók temető helyévé téſzi.

5. De az Izráelnek mindenható Ura Iſtene, gyógyúlhatatlan, és titkos tsapáſsal meg-veré őtet; mert még mikor azt a' beſzédeket ſzóllná, a' béleknek orvosolhatatlan fájdalma és belső tagainak keſerves gyötrelmi őtet el-foglalák.

6 Ezt pedig igazán ſzenvedé: mint ki ſok és új kínzáſokkal gyötrötte egyebeknek béleit.

7. Ő mindazáltal az ő kérkedségétől meg nem ſzűnik vala; hanem kevélységgel még inkább fel-fúvalkodik vala elméjében, tüzet fújván a' 'Sidókra, és parantsolván ſzolgáinak, hogy ſietnének az útat el-végezni; történék pedig, hogy a' ſzekérről, mikor hírtelen vitetnék, le-esnék és nehéz eséſsel illettetvén, minden teſtének tagai' öſzve-romlásával gyötrettetnék.

8. Ezokáért a' ki azt álítja vala, hogy a' tenger' habjainak parantsolhat, a' nagy kevélységnek miatta, melly emberi módnak felette vala; és ki véli vala, hogy a' hegyeknek nagyságokat, és magaſságokat ſerpenyőbe teheti; az a' földre le-vettetvén ſaraglyán vitetik vala, az Iſtennek hatalmaſságát magában meg-mutatván:

9. Úgy hogy az iſtentelennek teſtéből férgek forranának, és még-éltében a' fájdalmokban, és kínokban húſai le-esnének, és az ő rothadásának undok büzi az egéſz hadnak nehéz vólna:

10. Annyira, hogy a' ki egy kevéſsel az előtt az égnek tsillagit láttatik vala érni; azt az elſzenvedhetetlen bűznek nehéſsege miatt ſenki nem hordozhatná.

11. Akkor kezde a' ſok ſebeknek miatta az ő kevélységének fokságától meg-ſzünni, és az Iſten' oſtorának általa magát meg-esmérni, mikor minden ſzem-pillantásban a' fájdalmak ő benne nevekednének.

12. És mikor még ő maga-is az ő maga bűzit el nem ſzenvedhetné, ezeket ſzóllá: Méltó dolog, hogy az ember Iſten alá vetteſsék: és nem jó halandó embernek kevély gondolatokkal magát ő hozzá hasonlítani.

13. Kéri vala pedig a' lator az ő rajta nem könyörülő Urat, mondván:

14. Hogy ő ama' ſzent várost ſzabaddá téſzi, mellyre mégyen vala nagy hírtelen haraggal, hogy a' földdel egyeneſsé tenné azt, és közönséges temető helyé tenné:

15. És hogy a' 'Sidókat mind az Athenásbéliekkel egygyenlőkké tenné, kik felől azelőtt végezte vala, hogy koporsókkal ne tiſzteltеſsenek; hanem mind gyermekestől a' madaraknak és vadaknak hányattaſsanak.

16. A' ſzent templomot pedig, mellyet megfoſztott vólna azelőtt, nagy ſzép ajándékokkal ékeſíti, és a' ſzent edényeket mind meg-adatja, és azokat meg-fokasítatja: és annakfelette az áldozatokra rendeltetett törvény ſzerént-való költségeket az ő jövedelmiből adna:

17. Ezeknek felette, hogy ő 'Sidó lenne, és minden lakozható tartományokat, az Iſtennek hatalmát hírdetvén, el-járná.

18. Továbbá mikor a' fájdalmoknak ſammi ſzünéſe nem-lenne; (azért mert az Iſtennek igaz ítélete reá támadott vala) maga-felől kétségbe esvén, ez alatt-való levelet íra a' 'Sidóknak, mellyben illyen könyörgés vala:

19. Antiókus Király és Fejedelem, a' 'Sidóknak, jeles polgároknak nagy ſok békeſséget, egeſséget és bóldogságot *kíván*!

20. Ha ti, és a' ti gyermektek egéſségben vagytok, és a' ti dolgaitok a' ti kívánt akarattok ſzerént vagynak; bizony az Iſtennek nagy hálákot adok, a' mennybe vetvén reménységemet.

21. Noha én betegségben valék; mindazáltal a' ti én hozzám-való tiſzteſségtekről, és jó

akaratotokról örömeſt és ſzeretettel emlékeztem-meg: míg pedig a' Perſiai tartományokból meg-térek, nehéz betegségben esvén, ſzükséges dolognak álítottam; hogy mindeneknek közönséges meg-maradásokra gondom lenne:

22. Nem hogy magam felől kétségbe esném; hanem hogy reménységem lévén a' gyógyúlásban,

23. Meg-gondoljam, hogy én atyám-is az időkben, mellyekben a' felső tartományokra hadat vitt, ő utánna valót rendelt.

24. Hogy ha valami reménység kivül történt vólna, avagy ha valami keſervesb dolog izentetett vólna, a' kik a' tartományt lakják, tudván, kié vólna a' birodalom; ſemmiképpen meg ne háborodnának.

25. Annakfelette meg-gondoltam, hogy a' ſzomſzéd Fejedelmek az alkalmatoſságra vigyázván a' dolgoknak végét várják; ezokáért fiamat Antiokust Királlyá váláſztottam, kit ti közzületek ſokakra bíztam, mikor e' felső tartományokba jöttem, és ő néki-is levelet küldöttem illyen példával, melly ide alá meg vagyon írva.

26. Ezokáért intlek és kérlék, hogy megemlékezvén a' jó-tételeményekről, a' kiváltképpen való jó akaratot meg-tártsátok, mellyel én hozzám, és az én fiamhoz vóltatok.

27. Mert reménylem, hogy az én akaratomat követvén, ő maga mértékleteſséggel és tiſztességgel fog engedni néktek.

28. Továbbá az a' gyilkos, és Iſten káromló, azon keserüséget ſzenvedvén, mellyekkel egyebeket illetett vala, hazája kivül bújdostába a' hegyek között nagy nyomorúlt halállal végezé életét.

29. Az ő teſtét pedig el-vitette az ő-véle egygyütt neveltetett Filep: ki az Antiokus' fiától félvén, Égyiptomba a' Ptoloméus Filometorhoz méne.

X. RÉSZ.

1 A' Makabéus pedig, és az övéi, az Úrnak vezérléséből a' templomot és a' várost viſzſza-vévék.

2. És a' piatzon-való idegenektől tsinált óltárokat, és kápolnakat-is el-ronták.

3. És mikor ki-tiſztítván a' templomot más óltárt tsináltak vólna, és a' tüz-ütő kövekből tüzet vettek vólna; áldozatot tévének a' város meg-vétele után két eſztendővel és hat hónappal, és jó illatot tőnek, és a' gyertyákat a' ſzent kenyerekkel egybe el-rendelék.

4. Mikor ezeket mivelték vólna, artzal leborúlván könyörögnek vala az Úrnak, hogy többé efféle gonoſzságba ne esnének; hanem ha valamikor vétkeznének, kegyelmeſsen dorgáltatnának-meg ő-tőle, ſe az Iſten-káromló pogányoknak, és idegeneknek ne adatnának.

5. És a' melly napon a' templom az idegen pogányoktól meg-undokítatott vólt; azon napon lőn azon templomnak tiſztuláſa: melly annak a' hónak huſzon-ötödik napja vala, melly Kasleunak mondatik.

6. Akkor pedig örömmel nyóltz napokat innepléneк, mint egy sátoros innepeket, megemlékezvén, hogy nem régen a' sátoroknak innepén a' hegyekben és a' barlangokban nyomorgottak vólna.

7. Annakokáért boroſtyán koſzorúkat, ſzépágakat, és annakfelette pálma-ágakat tartván kezekben, énekeket énekelnek vala annak, a' ki elő-menetelt adott vólna nékik az ő helyeknek meg-tiſztítására.

8 És közönséges végezéſsel és tanátstsal rendelék, hogy azok a' nyóltz napok az egéſz 'Sidó nemzetség között meg-ſzenteltetnének minden eſztendőnként.

9. És az Antiókus Illuſtris' életének vége így vólt.

10. Immár pedig az Antiokus Eupator' dolgait beſzéllyük-meg, ki amaz iſtentelennek fia vólt, a' hadak miatt lett veſzedelmeket be-fog-lalván.

11. Ki minekutánna a' Kiralyságba ült vólna, egy némű-némű Liſiást tőn Fejedelemmé, ki Czéleſiriának és Fenicziának fő Tiſzt-tartója lenne.

12. Mert a' Ptoleméus, ki Máczernek hívattatik vala, meg-akarván tartani főképpen a' 'Sidókhoz-való igazságot, az ő rajtok tétetett boſzſzúságért, azoknak dolgokat békeſséggel igyekezik vala forgatni.

13. Mikor ezokáért az Eupatornál barátitól be-vádoltatott vólna, és gyakran mondattatnék árúlónak, hogy a' Filometortól reá-bízattatott Cziprust el-hagyta vólna, és hogy ő az Illuſtris Antiókushoz ment vólna: és mikor ſemmi tiſzteſséges birodalma nem vólna; elméjének keſerüsége miatt, minekutánna mérget vett vólna-bé, meg-hala.

14. Gor-

14. Gorgiás pedig e' helyeken Fejedelemé rendeltetvén, fogadott hadat tart vala, és a' 'Sidók ellen hadakat készít vala.

15. Véle egygyetembe az Iduméusok-is, kik nagy erősségeket bírnak vala, a' 'Sidókat bántyák vala: és azokat, kik Jérusálemből ki-üzettetnek vala, bé-fogadván, amazokat szüntelen haddal igyekezik vala nyomorgatni.

16. De azok, a' kik Makabéust követik vala, mikor könyörgést tévén Istent imádták vólna, hogy nékik segítségül lenne, az Iduméusoknak erősségére menének:

17. És azokra nagy erővel menvén, és az erősségeket el-vévén, mind azokat, kik a' kőfalon viaskodnak vala ellenek, el-veszték; mind pedig a' kiket elő-találtak, meg-ölék, és el-vesztének úgymint húsz ezer embereket.

18. És mikor szaladtak vólna úgymint kilentz ezeren két erős tornyokba, mellyekben valának a' szálláshoz minden szükséges dolgok;

19. Makabéus Simont, és Jó'sefet, és Zakéust, és vélek elegy sokakat hagyván, azoknak szállására méne.

20. De a' kik a' Simonnal valának, kik a' pénznek szeretői valának, azoktól, kik a' tornyokat bírják vala, pénzzel el-hajtatának; mert mikor hetven ezer Gyra ezüstöt vettek vólna fel, némellyeket el-hagyának azok közzül szaladni.

21. Melly dolgot Makabéus meg-értvén, öszve-gyüjtvén a' népnek fejeit, azokat bévádolá, hogy az attyafiakot pénzen adták vólna-el, mikor az ő ellenségeket el-botsátották vólna;

22. Őket pedig benne érvén az árúltatásban, meg-ölé: és mindjárt a' két tornyokat el-foglalá.

23. És fegyverekkél, és kezeikkel mindeneket szerentsésen tselekedvén, a' két erősségben húsz ezer férjfiaknál többet öle-meg.

24. Timothéus pedig, ki az előtt a' 'Sidóktól meg-győzettetett vala, nagy sok fogadott vitézeket, és Ásiának sok lovagit öszve-gyüjtvén, úgy jő vala, mint Júdeának fegyverrel-való meg-vételére.

25. De Makabéus, és a' kik őtet követik vala, mikor immár ő el-közelgetne, az Istenhez-való alázatos könyörgésre fordúlának, és földet vetvén fejekre, és gyászba öltözvén,

26. Az óltár előtt-való földre borúlván, imádják vala őtet, hogy ő hozzájok megengeszteltetvén, ellensége lenne az ő ellenségeknek, és az ő ellene támadóknak ellenek támadója, a' mint a' Törvényben vólna.

27. Ez imádságot pedig el-végezvén, fegyvert fogván a' városról killyeb menének: és hogy közelebb mentek vólna az ellenséghez, meg-állának.

28. Mihelyen pedig a' nap fel-jöve, mindkét felől hartzot kezdének: kiknek diadalmoknak, és jó szerentsés elő-meneteleknek ígérője vala az Isten; amazoknak pedig vezérek csak az ő vakmerőségek vala.

29. Mikor pedig immár erősen vívnának, láttatának az ellenségtől öt férjfiak, kik botsáttattak vólna mennyből, kik arany zabolájú lovakon ülvén szépek valának, kiknek kettei a' 'Sidók előtt mennek vala,

30. És közbe vévén Makabéust fegyverrekkel óltalmazván, sebtől óltalmazzák, az ellenségre pedig nyilakat, és menny-ütő-köveket hajigálnak vala; Ezokáért mikor a' látásnak miatta meg-félemlettek vólna, háborúsággal tellyesek lévén vágattatnak vala:

31. És húsz ezer 's öt száz emberek, és annakfelette hat száz lovasok öletének-meg.

32. Ő maga pedig Timothéus Gazarába szalada, melly erős vár vala, melly helynek Chéreás vala Tiszt-tartója.

33. Azt az erősséget a' Makabéus' pártyai huszon-négy napokon feküvék környül.

34. A' kik pedig benne valának; a' helynek magasságába bízván, felette istentelen szidalmakkal és méltatlan beszédekkel illetik vala őket.

35. Ennekokáért a' huszon-ötödik nap el-jövén, a' Makabéus' ifjai az istentelen szidalmak miatt elméjekben fel-gerjedvén, mikor vitézi módra a' kő-falak mellé mentek vólna; kegyetlenül mindent, valakiket találnak vala, vágnak vala.

36. Egyebek-is, a' kik kerülve mentek vala fel az erősségbéliek ellen, a' tornyokat felgyújtják vala; és tüzeket gyújtván, az istennek káromlóit elevenen égetik vala meg.

37. Némellyek pedig a' kapukat bé-törék, és bé-botsátván a' több hadat, a' várost el-foglalák: és a' Timothéust, ki egy némü-némü barlang-

langban el-rejtezett vala, és az ő öttsét Chéreást Apollófanest meg-ölék.

38. Melly dolgokat mikor el-végezték vólna, az Urat dítséretekkel, és hálá-adásokkal tiſztelék, ki-Izráellel jól tenne, és nékik győzedelmet adott vólna.

XI. RÉSZ.

1 És nem ſok idővel azután Lyſiás, a' Király' gondviſelője és rokona, és az ő Tiſztt-tartója, az illyenképpen lett dolgokat igen bánván,

2. Egybe-gyüjtvén ugymint nyóltzvan ezer embert, és mind az egéſz lovaſságot, a' 'Sidók ellen hadat támaſzta, gondolván, hogy a' várost Görögök' lakó helyévé teheti,

3. És a' templomból kereskedést ſzerezhet, minémü a' pogányoknak több kápolnái: és hogy a' Papságból-is eſztendőnként-való kereskedést indít,

4. Az Iſtennek hatalmát ſemmiképpen meg-nem gondolván; ezokáért a' gyalogoknak és lovasoknak ſok ezer ſzámaival, és nyóltzvan Elefántokkal, elméjében és okoſságában fel-fúvalkodván,

5. És Júdeába bé-menvén, és Bethsuránál járván táborát, azt ſzorongattya vala, ki erős helyen tsináltatott vala, és Jérusálemhez ugymint öt futamatni földön vala.

6. Minekutánna pedig a' Makabéus' pártyai meg-értették vólna, hogy amaz az ő erőſségeket meg-ſzállotta vólna: ők és a' köſség egygyetembe óhajtáſsal és ſiráſsal az Úrnak könyörögnek vala, hogy jó Angyalt küldene Izráelnek ſzábabítására.

7. Ő maga pedig Makabéus előſzör fegyvert ragadván a' többit inté, hogy egygyüt véle a' veſzedelmet fel-vévén, az ő attyafiainak ſegítségül lennének:

8. Akkor egygyütt a' városból vídámon kiütének; mikor pedig még nem meſzſze vólnának Jérusálemtől, meg-jelenék nékik egy fejér ruhába öltözött lovas, az ő aranyas fegyverét forgatván.

9. Akkor pedig az irgalmas Iſtent dítsérék, és annyira meg-bátoríttatának elméjekben, hogy kéſzſzek vólnának nem tsak az embereket; hanem a' fene-vadakat-is, és vas falakat oſtromlani.

10. Ennekokáért el-rendeltetett ſereggel elindúlának, kiknek mennyből vala ſegítőjök; minekutánna az Úr ő rajtok könyörült vólna,

11. És mikor oroſzlányi ſebeſség gel az ellenségre ütöttenek vólna; le-húllatának azok közzül tizen-egy ezer 's hat ſzáz lovaſokat.

12. Mindnyájokat, pedig futni kénſzeríték, kik közzül nagy ſokan meg-ſebesedvén mezítelen ſzaladának; maga pedig Lyſiás undok futáſsal menté-meg magát.

13. És mivelhogy ravaſz ember vólna, minémü kárt vallott vólna magába, meg-gondolván, és egygyetembe meg-értvén, hogy a' 'Sidók győzhetetlenek; mivelhogy a' mindenható Iſten vólna ſegítőjök,

14. Követeket küldvén ígéré, hogy ő minden igaz okoknak enged, és a' Királlyal el-hitetvén, azt az ő barátságokra hajtja.

15. Makabéus pedig a' haſznot gondolván, jelenté, hogy ő mindeneket meg-tselekeſzik, a' mellyeket Lyſiás kíván vala; Mert valamit a' Makabéus írva ada Lyſiásnak a' 'Sidókért, mind azokat a' Király meg-engedé.

16. Mert illyen levelet írt vala Lyſiás a' 'Sidóknak: Lyſiás a' Júda' népének békeſséget *kíván*!

17. János és Abeſsalom a' ti követitek, kik a' tőletek írattatott parantsolatokat és kívánságokat nékünk meg-adták, kívánták, hogy a' mellyek azokban vagynak; meg-adnánk.

18. Ezokáért valamit a' Királynak meg-kellet mondani, én néki meg-mutattam: kitől, a' mellyek lehetségeſsek vóltak, meg engedtetenek.

19. Hogyha mi dolgainkban a' ti jó akarattokat meg-tartandjátok; ezután én-is-minden jó elő-meneteltéknek ſzerzője akarok lenni.

20. Továbbá minden dolgok felől parantsolatot adtam mind ezeknek, mind pedig az én követimnek, mellyeket előtökbe adjanak.

21. Légyetek egéſségben. Száz negyvennyóltz eſztendőben, Dioskorus hónapnak huſzon-negyedik napján.

22. A' Király levelében pedig ezek valának: Antiokus Király, Liſiásnak, az ő attyafiának jó egeſséget.

23. Minekutánna a' mi atyánk az Iſtenekhez vitetett, mi kívánván, hogy azok, a' kik a' mi orſzágunkban vagynak, tsendes állapatban lévén dolgokat tegyék;

24. Meg-hallottuk, hogy a' 'Sidók nem akarnak engedni azok' a' dolgok' meg-változtatásának, mellyel atyám őket a' Görögöknek

nek rend-tartására vitte vala; hanem inkább akarják az ő szerzéseket meg-tartani: és ennekokáért kívánnyák, hogy nékik az ő törvények megengedtessenek.

25. Ennekokáért mi akarván, hogy e' nemzetség-is minden háború nélkül éljen, rendeltük, hogy a' templom nékik viszsza adassék, és ők az ő elejeknek közönséges szerzésével éljenek.

26. Jól tselekeszed ezokáért, ha ő hozzájok küldéndesz, és jobb-kezedet adod nékiek, hogy a' mi akaratunkat meg esmérvén, ne bánkódjanak, és örömmel élhessenek az ő jószágokkal.

27. A' melly levelet pedig a' Király íratott vala a' 'Sidók' nemzetségének, illyetén volt: Antiokus Király a' Júda' tanátsának, és egyébb 'Sidóknak egéssséget kíván.

28. Ha egéssségben vagytok, kívánságunk szerént vagyon: mi egéssségben vagyunk.

29. Meneláus nékünk meg-beszéllette, hogy ti hazátokba meg-térvén, a' ti dolgotokkal, és erkőltstökkel akartok élni.

30. Azoknak azért, a' kik hozzátok mennek, a' Xantikus hónapnak harmintzadik napjáig jobbkezünk adatik nagy bizodalommal:

31. Hogy a' 'Sidók az ő életeknek módjaival és törvényikkel éljenek, és senki ő közzülök ne bántassék azokért, a' mellyeket tudatlanságból tselekedtek;

32. Meneláust pedig vígasztalni hozzátok küldöttük.

33. Légyetek egéssségben a' száz negyvennyóltzadik esztendőben, a' Xantikus hónapnak tizen-ötödik napján.

34. Küldének a' Rómaiak-is a' 'Sidóknak illyen módon-való írt levelet: Quintus Memmius, és Títus Manilius a' Rómaiak' követek, a' 'Sidók népének egéssséget kívánnak.

35. A' mellyeket Lysiás, a' Király' rokona néktek engedett, azokat mi-is jóvá hagyjuk.

36. A' minémű dolgokat pedig a' Király halasztott, azokról tanátsot tartván, mindjárt valakit küldjetek: hogy a' mint hozzátok illik, úgy végezzünk; mert mi Antiokiába mégyünk.

37. Ezokáért mentől gyorsabban valakiket küldjetek, hogy mi-is, mi légyen a' ti értelmetek, meg-esmérjük.

38. Légyetek egessségben, a' száz negyven nyóltzadik esztendőben, a' Xantikus hónap tizen-ötöd' napján.

XII. RÉSZ.

1 E' szövetségnek utánna Lysiás a' Királyhoz méne; a' 'Sidók pedig az ő földök' mivelésében vóltak foglalatosok.

2. De a' Tiszt-tartók Timothéus és Apollónius, Gennéusnak fia, annakfelette Hierónimus és Demofon, és ezek kivül Nikánor Czírusnak Tiszt-tartója, nem hagyják vala őket tsendes állapatban élni.

3. A' Joppé városbéliek-is illyen méltatlanságot tselekedének; mert mikor az ő nálok lakozó 'Sidókat intették vólna, hogy az ő tőlök készíttetett hajókba feleségestől gyermekestől ülnének, mintha vélek semmi ellenkezések nem vólna:

4. És ezek a' városnak közönséges végezésének engedtek vólna, (mint kik a' békeségre igyekeznének, és semmit nem gyanakodnának,) mikor őket a' mélységes tengerre vitték vólna, úgy-mint két-százat el-borítának bennek.

5. Azért Júdás mikor az ő nemzetségén esett boszszút meg-hallotta vólna; a' véle-való férjfiaknak parantsolá, hogy fegyvert fognának, minekutánna az igaz ítélő Istent hívta vólna segítségül:

6. És az ő attyafiainak gyilkosira méne: és a' portust éjjel meg-gyújtván, és a' hajókat megégetvén, meg-ölé azokat, a' kik oda a' helyre futottak vala.

7. Továbbá mivelhogy a' hely kerített vólna, el-méne úgy, hogy ismét viszsza-térne, és mindenestől fogva a' Joppé városbélieket eltörlené.

8. Mikor pedig meg-értette vólna, hogy a' Jamniabéliek-is azon latorságot szándékoznák a' nálok lakó 'Sidókkal tselekedni;

9. Azokra-is éjjel reájok ütvén, a' portust a' hajókkal egybe fel-gyújtá, annyira, hogy annak lángja Jérusálemig meg-láttatnék, melly két-száz negyven stádiomra vala onnét.

10. Onnét mikor kilentz stádiomra el-szállott vólna, mikor Timothéus ellen akarna menni; reája ütének az Arabiabéliek öt ezer gyalogokkal, és öt száz lovagokkal.

11. És erős viadalt kezdvén, mikor azok, kik a' Júdással valának, Isten' segítségéből diadalmasok lettek vólna; a' meg-győzettetett sátorban lakó Arabiabéliek jobb kezét kérik vala Júdástól, barmokat igérvén, hogy ők adnának, és hogy egyéb dolgokban néki segítségül lennének.

12. Júdás pedig mikoron meg-gondolta vólna, hogy néki sok dolgokban hasznosok lehetnek; meg-engedé, hogy békesség lenne köztök; ezokáért jobb-kezeket vévén, azok az ő sátorokba takarodának.

13. Reá-méne egy némű-némű városra-is, melly híddal és kő-fallal környül-kerített vala, mellyben sokféle elegy nemzetek lakoznak vala, mellynek Kasphin vala neve.

14. A' kik pedig a' várost bírják vala, a' kő-falaknak erősségébe, és a' benne-való éléshez bízván, resten óltalmazzák vala magokat, szidalmazván a' Júda' vitézit, és olly káromlásokkal és gyalázatokkal szidalmazván őket, mellyeket nem illik mondani.

15. Akkoron a' Júda' vitézi a' világnak nagy Uralkodóját segítségül híván, ki kosok nélkül és minden hadi szerzámoknak készülete nélkül Jósué' idejében a' Jérikót el-fordította vala, a' kő-falakat nagy sebességgel és kegyetlenül meg-ostromlák:

16. És meg-vévén Isten' akarattyából a' várost, olly öldöklést tőnek, kit beszéddel ki nem mondhatni; annyira, hogy az ott álló tó, kinek széle két stádiom vala, tellyesnek láttatnék vérrel.

17. Onnét mikor hét száz és ötven stádiomra mentek vólna; Karakába jutának, kik Tubiáneusoknak nevezetetnek vala.

18. És a' Timothéust a' helyeken nem tapasztalhaták; (mert az immár onnan híjába járván el-ment vala,) de mikor az erős segítséget hagyott vólna egy némű-némű helyen;

19. Dositheus, és Sosipater, kik a' Makabéus' hadában Hadnagyok valának, oda menvén, azokban, kiket Timothéus óltalmúl hagyott vala, többet öltenek-meg tíz ezer férjfiaknál.

20. Makabéus pedig el-készítvén az ő hadát, és azokat seregekbe rendelvén, Timothéus ellen siete, kivel vala száz húsz ezer gyalog; lovas pedig két ezer 's öt száz.

21. Timothéus pedig meg-tudván a' Júdás' jövetelét, ki küldé az aszszony népeket és gyermekeket, és egyéb akadékokat az erősségbe, melly Karnionnak mondatik; mivelhogy olly hely vólna, mellyet vívni, és ahoz hozzá menni nehéz vólna a' hozzá menetelnek szorosságáért.

22. Továbbá mihelyen magát a' Júdásnak első serege meg-mutatá; meg-rettene az ellenség: és olly nagy félelem támada annak jelenvaló vóltából, a' ki mindenekre néz, hogy elfutamatván, hírtelenséggel ide 's tova szaladoznának, és sokan ő magoktól meg-sértetnének, és az ő magok fegyverével által-veretnének.

23. És mikor Júdás őket nagy buzgósággal üzné, és vágná a' latrokat; harmintz ezer férjfiakat öle-meg.

24. Timothéus pedig midőn Dositheusra, és Sosipaterre talált vólna, felette tsalárdúl kéri vala, hogy elevenen botsátanák-el; azért mert sokaknak szülei, némellyeknek pedig attyokfiai vólnának nála, és hogy azok el-hagyattatnának, ha ő meg-ölettetnék.

25. Mikor ezokáért sok beszéddel el-hitette vólna őket, és fel-fogadta vólna, hogy ő sérelem nélkül meg-adja azokat; az ő attyokfiainak szabadúlásokért el-botsáták őtet.

26. Azután Makabéus méne Karnionba, és Atergationba, és ott huszon öt ezer embert öle-meg.

27. Ezeknek futások és le-vágattatások után, Júdás vivé hadát az erős Efron' városára, mellyet bír vala Lysias, és külömbb-külömbb féle nemzeteknek sokasága: holott erős ifjak állanak vala a' kő-falakon, és erősen hartzolnak vala, és ott szám-szer-ijaknak és nyilaknak nagy készülete vala.

28. Ezek mindazáltal a' Mindenható Istent híván segítségül, ki az ő hatalma által el-rontya az ellenségeknek erejeket, a' várost erővel meg-vévék: és a' benne valók közzül huszonöt ezerig ölének-meg.

29. Onnan el-menvén Scythopolisra sietének, melly Jérusálemtől hat száz stádiomra vagyon.

30. Holott mikor az ott lakó 'Sidók bizonyították vólna, minémű jó akarattal vóltak hozzájok a' Scythopolisbéliek, és a' veszedelmes időkben mennyi emberséggel tartották vólna őket;

31. Azoknak meg-hálálván, és őket intvén, hogy a' több időkben-is azon jó akarattal lennének az ő nemzetéhez; mivelhogy immár elközzelgetne a' heteknek innepe, Jérusálembe-visszza menének.

32. Mikor pedig el-múlt vólna Pünkösd napja; Gorgiásra az Iduméusok' Fejedelmére menének haddal.

33. Ki három ezer gyalogokkal és négy száz lovasokkal jöve-ki.

34. És

34. És mikoron meg-vívtak vólna, történék, hogy a' 'Sidók közzül valami kevesen el-esnének.

35. Továbbá egy némü-némü Dositéus nevü lovas a' Bakenornak serege közzül-való, mikor a' Gorgiáſt meg-kapván az ő ruhájánál fogva, azt el-akarná vinni, akarván azt a' latrot elevenen meg-fogni; egy Thrácziabéli vitéz reá találván, és az ő vállát el-vágván, azt tselekedé, hogy Gorgiás Maresába ſzaladna.

36. Mivelhogy pedig a' Hesdrin várost vívják vala, és immár el-fáradtak vala; Júdás ſegítségül hívván az Urat, hogy lenne ſegítője és vezére a' hadnak,

37. Hazája nyelvén el-kezdvén, és kiáltáſſal dítséretet mondván; hírtelen a' Gorgiás' vitézire rohanván őket el-futamtatá.

38. Akkor Júdás öſzve-gyüjtvén az ő vitézit, Odolla városába vivé, holott mivelhogy előttök vala a' hetedik nap, ſzokások ſzerént megtiſztúlván, ſzombatot ſzentelének.

39. A' következendő nap pedig a' Makabéus' vitézi, a' mint az idő az ő tiſzteket kívánja vala, el-menének, hogy az ő attyokfiainak teſteket fel vennék, és az ő rokonságokkal egybe az ő attyok' koporsóiba helyheztetnék.

40. Találának pedig a' meg-ölettetteknek ruhájok alatt a' Jamniabéliek' bálványinak ſzentelt állatokat, kik meg-tiltattanak a' 'Sidóktúl a' Törvénybe: honnat mindenek meg-ismérhették, hogy azok annakokáért veſztenek-el.

41. Ezokáért mikor mindnyájan az igaz bírót, és a' titkos dolgoknak ki-nyilatkoztatóját áldották vólna.

42. Imádságokra fordúlván, kérik vala, hogy a' minémü vétek esett vólna, tellyeſſéggel el-töröltetnék: és egygyetembe a' nemes Júdás mindnyájokat a' sokaságnak inté, hogy magokat tiſztán és tökélletesen tartóztatnák-meg a' bűntől, mint kik az önnön ſzemekkel látták vólna, a' mellyek a' meg-ölettetteknek bűnökért történtek vala.

43. Azután mikor minden ſzemélyt megróván két ezer Gyra ezüſtöt ſzerzett vólna; küldé azt Jerusálembe a' bűnökért-való áldozatoknak tételére, igen jól és tiſztelkedvén, hogy a' fel-támadásról gondolkodnék.

44. (Mert ha azokat, a' kik meg-ölettek vala, nem reménylette vólna fel-támadni; hijába-való és haſzontalan dolog vólt vólna a' hallottakért imádkozni.)

45. Annakfelette hogy meg-gondolná, hogy azoknak, kik iſteni félelemmel halnak-meg, a' kegyelemnek nagy ſzép ajándéka tétetett-el.

46. Szent és kegyes gondolat, hogy a' halotakért áldozatot tett, hogy a' bűntől megtiſztúlnának.

XIII. RÉSZ.

1 Száz negyven kilentzedik eſztendőben pedig hírré tévék Júdásnak, hogy Antiokus Eupator haddal közelgetne Júdeába:

2. És ő-véle egygyütt az ő gondviselője és Tiſzt-tartója, Lisiás, kiknek hadába vólnának ſzáz tíz ezer Görög gyalog, és öt ezer és három ſzáz lovasok 's huſzon-két Elefántok, és három ſzáz kaſzás ſzekerek.

3. Kikhez adta vala magát Meneláus, ki Antiokuſt az ő nemzetségének nagy ſzidalmával fel-indította vala, nem hazájának javára; hanem a' Fejedelemségét reménylvén, hogy megnyeri.

4. De ama királyok' Királlya Antiokus' elméjét a' lator ellen gerjeſzté: és mikor Lisiás meg-jelentette vólna, hogy ő vólt vólna minden gonoſzságnak ſzerzője; parantsolá, hogy Bereába vinnék, holott a' ſzokott büntetéſſel ill-ttetvén, meg-halna.

5. Ott a' helyen egy torony vala, mellynek ötven ſing magaſſága vala, melly tele vala hamuval, mellyben valami forgó ſzerſzám vala, melly minden felől a' hamuba ér vala.

6. Holott a' ſzentség-törő Meneláuſt a' veſzedelemre taſziták, ki egyébb gonoſzságokban-is réſzes vala,

7. Úgy történék, hogy a' gyalázatos ember efféle büntetésnek nemével halna-meg, és még temetése sem lehetne Meneláusnak.

8. És méltán; mert a' ki az óltár körül ſok bünt tett vala, holott a' ſzentséges tüz, és hamu vala, az-az hamuba hólt-meg.

9. Továbbá kegyetlen indúlattal jő vala Antiokus, nagyobb kegyetlenségnek példáit akarván tselekedni, hogy-nem mint valaha az attya tselekedett vólna a' 'Sidókon.

10. Melly dolgot meg-értvén Júdás, a' népnek meg-hirdeté, hogy mind éjjel-nappal az Urat hívnák ſegítségül: hogyha valamikor az előtt, moſt főképpen azoknak lenne ſegítségül, a' kik a' törvényből, és a' ſzent Templomból veſzedelemben vólnának:

11. Se a' moſtan meg-pihent népet ne ſzenvedné a' ſzemtelen pogányok alá vettetni.

12. Mikor ezt mindnyájan meg-tudták vólna, és az irgalmas Urat óhajtásokkal és böj-

tölésekkel harmad' napig le-borúlván segítségül hívták vólna; Júdás inté őket, hogy hozzája gyülnének.

13. Ő maga pedig titkon a' vénekkel tanátsot tarta, hogy minekelőtte a' Király' hada Júdeára jőne, és a' várost meg-venné, ki-menvén és az Istennek segítségébe bízván, meg-kísértenék a' viadalt.

14. Ezokáért mikor a' gondot e' világ' uralkodójára bízta vólna, intvén az övéit, hogy a' törvényekért, a' Templomért, városért, házajokért, és kösségért, erőssen és halálig viaskodnának, táborát járá Módinnál.

15. És jelűl adván ezt az övéinek: Istené a' győzedelem; jeles válogatott ifjakkal éjjel a' Király' sátorára üte, és a' táborban négy ezer férjfiakat öle-meg: és a' Fő-Elefántot-is meg-ölé az Elefánton-való kastélyban valókkal egybe.

16. És minekútánna a' tábort félelemmel és háborgásal meg-töltötték vólna; jó szerentsével el-mennének.

17. E' pedig akkor lőn, mikor immár meg-virradt vólna, az Úrnak óltalma segítvén őtet.

18. Továbbá a' Király, mikor meg-kóstolta vólna a' 'Sidók' vakmerőségét, másfelől mesterséggel kísérté az erősségeket:

19. És Bethsura alá, a' 'Sidóknak erősségek alávivé táborát; holott mindazáltal meg-futamtatik vala, akadoz vala, és rontatik vala.

20. Azoknak pedig, kik az erősségben valának, Júdás eledelt küld vala.

21. Továbbá Rodokus, ki a' Júda' hadából való vala, a' 'Sidóknak titkos tanátsokat az ellenségnek hírré tészi vala; ezokáért meg-tudakozván meg-fogaték, és a' tömlöztbe vetteték.

22. Ismét szólla a' Király a' Bethsurabéliekneк, és jobb-kezét adván, és vévén el-méne.

23. Azután meg-víván Júdással meg-győzetteték: És mikor meg-értette vólna, hogy Filep, ki Antiokiában Tiszt-tartóúl hagyattatott, elhasonlott; meg-háborodván alázatos könyörgésképpen a' 'Sidók-alá adá magát, és meg-esküvék minden igaz Konditziókuak bé-vételére: és meg-békélvén, áldozatot tőn: a' Templomot meg-tisztelé, és a' törvényhez jó akaró lőn.

24. És Makabéust hozzá-kaptsolván Tisztartóvá tévé. Ptolemáistól fogva szinte a' Gerrénusig.

25. És mikor Ptolemáisba ment vólna, úgy találá a' Ptolemáisbélieket, hogy nehezen szenvednék a' szövetséget; mert nehezen szenvedik vala, hogy a' Konditziók meg-rontattak vólna.

26. De mikor Lisiás a' székbe fel-állott vólna, alkalmatossan menté-meg a' dolgot: vélek elhiteté, és jó akarókká tévé: Azután Antiokiába-méne. Illyenképpen vólt a' Királynak, mind hadba menése, mind visszza-térése.

XIV. RÉSZ.

1 Harmad' esztendővel azután, hírré tévék Júdásnak, hogy Demeter, Seleukus' fia, a' Tripolis portusán bé-jövén sokasággal, és hajókkal,

2. És meg-ölvén Antiokust, és annak gondviselőjét Lisiást, az országot el-foglalta.

3. Egy némű-némű Alcimus pedig, ki az előtt a' Papságot viselte vala, ki a' pogányokkal-való társalkodásának idején szabad akaratja szerént magát meg-fertéztette vala, meg-értvén, hogy semmi reménysége nem vólna, és semmiképpen az óltárhoz többé nem juthatna;

4. A' száz ötven-egygyedik esztendőben, a' Demeter Királyhoz méne, arany Koronát, és egygyetembe pálmát, és annak felette a' Templomnak inneplő ágai közzül némellyeket vivén néki: és az' napon halgata.

5. De mikor az ő bolondságának alkalmatos idejét találta vólna, és mikor a' Konzilíumba hívattatott vólna Demetertől, és meg-kérdetett vólna, minémű állapotban és tanátsban forganának a' 'Sidók?

6. Ezeket felele: A' kik a' 'Sidók közzül Asidéusoknak neveztetnek, kiknek Hadnagygyok ama' Júdás Makabéus, a' sok hadak és visszavonások által nem hagyák az országot nyúgodalomban és tsendességben lenni.

7. Ennekokáért én-is az én eleimnek méltóságától, (mondom a' Fő-Papságtól) meg-fosztatván, jöttem ide most.

8. Először pedig azért; mert a' Király' hasznára igyekezem: annakutánna hogy az én polgárimmal jól tegyek; mert azoknak vakmerőségek által, kiket meg-nevezé, a' mi nemzetségünk nem kevés kárban és nyomorúságban vagyon.

9. Mellyeket mivelhogy te Király! jól tudsz, a' mi környül-vétetett tartományunkra és nemzetségünkre, a' te kegyelmességedből, mellyel vagy mindenekhez, viseli gondot;

10. Mert valamig Júdás élend; semmiképpen nem lehet, hogy addig a' dolog békességes légyen.

11. Mikor ő ezeket mondotta vólna; azonnal a' több baráti, kik Júdeának ellenségi valának, Demetert haragra gerjesztek.

12. Ezo-

12. Ezokáért leg-ottan szóllítván Nikánort, kit az Elefántok' fejedelmévé tett vala, és hadnagygyá választott vólt, Júdeára el-küldé

13. Illyen parantsolatokkal: hogy Júdást meg-ölné, és az ő társait el-széleſztené; az Alcimust pedig a' nagy Templomnak Papi Fejedelmévé rendelné.

14. Akkoron a' pogányok, kiket Júdeából Júdás ki-vert vala, a' Nikánorhoz, mint a' nyájak, úgy gyűlnek vala, azt gondolván, hogy a' Sidóknak nyomorúságok és háborúságok ő bóldogságok léſzen.

15. Imezek pedig meg-értvén a' Nikánor' jövetelét, és a' pogányoknak ő ellenek-való támadását; meg-hintvén magokat porral, imádják vala azt, a' ki a' népet rendelte örökségévé, mind pedig az ő örökségét az ő jelen-vóltának jeleivel óltalmazta vólna.

16. Annakutánna a' Hadnagy' hagyásából legottan onnét el-menvén, a' szomszéd Deſſanba menének, hoyy meg-ütköznének az ellenséggel.

17. Ott Simon, a' Júdásnak attyafia, mikor a' Nikánorral szembe ment vólna, az ellenségeknek hírtelen-való tsendeſségek miatt el-álmélkodott vala.

18. Nikánor mindazáltal mikor hallotta vólna Júdásnak ſerénységét, és hadakozásiban-való jó szerentséjét, mellyet hazájáért mivel vala; fél vala véle meg-ütközni.

19. Ennekokáért Posidóniust, és Theodótiust és Mátyást küldé, kik jobb-kezeket adnák, és vennék azoktól.

20. Továbbá sokáig tanátskozván e' dolog felől, mikor a' Hadnagy a' dolgot a' sokaságnak meg-mondotta vólna; mindenek egygyenlő akarattal engedének a' szövetségnek.

21. Napot végezének pedig az ő magok között-való beszéllésnek, melly nap elő-méne mind a' két-felől-való Hadnagy, és székek tétetének-le.

22. És mikor Júdás fegyvereseket rendelt vólna alkalmatos helyekre, kik készen lennének, hogy valami módon az ellenség hírtelenséggel-való boszszút ne tenne rajtok; egymással szépen beszéllének.

23. Annakutánna Nikánor Jérusálemben kések, és nem szerze semmi méltatlan dolgot; az öszve-gyűjtött sokaságot pedig seregenként elbotsátá.

24. Júdást pedig mindenkor kedvelli vala: és a' férjfiat szíve szerént szeretvén,

25. Kéré, hogy feleséget venne, és gyermekeket nemzene; Feleséget vőn azért, és tsendeſſen, és közönségeſſen élt.

26. Alcimus pedig, hogy meg-látá az ő egymáshoz-való jó akaratjokat, és a' meg-lett szövetségeket is meg-tudá, Demeterhez menvén megmondá néki, hogy Nikánor a' Király ellen-való dolgokról gondolkodnék; mert az ő országa után intselkedő Júdást rendelte vólna utánna fővé.

27. Ennekokáért a' Király fel-gerjedvén haraggal, és a' lator embernek patvarkodásával fel-indíttatván, Nikánornak íra, hogy ő a' szövetségét igen nehézlené, és hogy a' Makabéust mindjárt fogva küldené Antiokiába.

28. Mellyeket mihelyen meg-érte Nikánor; meg-háborodék, és bánja vala, hogy fel-kellene bontani a' szövetséget az emberrel, ki semmi dologban boszszút nem tett vólna.

29. De mivelhogy a' Királynak ellene nem állhat vala, arra visel vala gondot, hogy mesterséggel és okosſággal vinné véghez a' dolgot.

30 Makabéus pedig minekutánna eszébe vette vólna, hogy a' Nikánor keményben tselekednék ő ellene, és nem úgy mutatná néki magát, mint az előtt szokta vala, félvén, hogy nem jó elméből származnék a' keménység; öszve-gyűjtvén az övéinek sokaságát, a' Nikánor előtt elrejtezék.

31. De minekutánna Nikánor eszébe vette vólna, hogy a' férjfiútól nemes okosſággal megtsalattatott; bé-menvén ama' nagy, és szent templomba, a' Papoknak, kik törvény szerént áldoznak vala, parantsolá, hogy a' férjfiat kezébe adnák.

32. Amazok pedig mikor erős esküvéſſel bizonyítanák, hogy ők tellyeſséggel nem tudnák, hol vólna, a' ki kerestetnék; ki-nyújtván Nikánor a' templom ellen kezét,

33. Ekképpen esküvék: Hogyha, úgymond, nékem fogva őtet nem adándjátok; ez Istennek házát a' földre rontom mind az óltárral egybe, és e' helyen Bakkusnak fő templomot épitek.

34. És mikor ezeket mondotta vólna, el-méne; De a' Papok ki-nyújtván az égre kezeket, segítségül hívják vala azt, ki e' nemzetségnek örökkévaló óltalmazója vólt, ezeket mondván:

35. Te mindeneknek Ura! jólehet semmi nélkül nem szükölködnél; mindazáltal akartad, hogy mi köztünk templomod légyen, hogy abban lakoznál.

36. És most minden szentségnek szent Ura! e' templomot, melly most tiszttáttatott-meg, örökké fertelmeſség nélkül tarts-meg, és minden hamis' száját dugd-bé.

37. Továbbá egy Rezája nevű ember, ki a' Jérusálembéli vének közzül-való vala, Nikánornál bé-vádoltatott vólt, ki a' városnak jó akarója vala, és kinek jó híre-neve vala, és a' jó akaratért a' 'Sidók' attyának neveztetik vala.

38. Mert ez az előtt-való időkben a' 'Sidó törvényiben-való állhatatosságának példáját mutatta vala, és mind testét, mind életét a' 'Sidó törvényért veszedelemre vetette vala.

39. Akarván ezokáért Nikánor meg-mutatni, melly gonosz akarattal vólna a' 'Sidókhoz, öt száz vitézeknél többet külde, hogy azt meg-fognák.

40. Mert azt állítja vala, hogy annak fogságával a' 'Sidóknak veszedelmet szerez.

41. Továbbá mikor a' Nikánor' népe el-akarná foglalni az erősséget (mellyben Rezája vala) immár mikor a' tornátznak ajtaját oltromlanák, és tüzet akarnának vetni az erősség' ajtajának, mikor immár szinte kézbe akadna Rezája; fegyverrel magát által-veré,

42. Dítséretessen akarván inkább meg-halni, hogy nem mint a' lator embereknek kezébe esni, és az ő nemzetségének méltóságához nem illendő gyalázatokat szenvedni.

43. De mikor a' szorgalmatos sietség miatt, nem bizonyos helyen sebesítette vólna meg-magát; a' sokaság pedig az ajtón immár bé-jőne, nagy sietséggel a' kő-falra futamván, bátorsággal a' sokaság közzé alá szökék.

44. Melly mikor hírtelen el-állott vólna előle, helyt adván néki, nyakra-főre esék alá.

45. Mikor pedig még lélekben vólna, és elméjében fel-gerjedvén fel-kőlt vólna, és a' vére felette igen folyna; igen meg-sebesíttetvén általfuta a' seregen,

46. És egy némü-némü meredek kő-sziklán állván immár szinte hólt elevenen, meg-fogván mind két kezével béleit magának ki-szaggatá, és a' sokaság közzé hányá, az életnek és a' léleknek Urát kérvén, hogy azokat ismét néki megadná; ekképen végezé-el életét.

XV. RÉSZ.

1 De Nikánor minekutánna meg-értette vólna, hogy Júdás Samariához tartozó helyekben vólna, tanátsot tarta, hogy a' nyúgodalomnak napján ütné-meg őket, mikor nagy bátorságban vólnának.

2. Mikoron pedig a' 'Sidók, kik kénszerítésből követik vala őtet, ezt mondának néki: Ne tselekedjél illyen kegyetlenül, és embertelenül vélek; hanem a' napnak, melly tiszteséggel és szentül szenteltetett-meg attól, a' ki mindeneket néz, tiszteséget tulajdoníts.

3. Az a' lator meg-kérdé, ha vólna-é hatalmas a' mennyben, ki a' Szombat napot hagyta vólna meg-tartani?

4. És ezek bizonyítván, hogy vagyon mennyben élő Mindenható Isten, ki parantsolta a' hetedik napot meg-tisztelni.

5. Ő pedig monda: Én vagyok második hatalmas Fejedelem e' földön, ki parantsolok fegyvert fogni, és a' Király' dolgait el-végezni. Mindazáltal azt nem teheté, hogy az ő szegény tanátsát el-végezné.

6. A' Nikánor pedig nagy kevélységgel fel-fúvalkodván elméjében, gondolta vala, hogy a' Júdának seregében mind 'sákmányt-vetne.

7. Makabéus pedig mindenkor bízik vala tellyes birodalommal, hogy az Istentől ő segítséget nyerne.

8. Ezokáért inti vala az övéit, hogy a' pogányoknak jövetelén ne félnének; hanem eszökbe tartván az előtt a' mennyből nékik adatott segítségeket, most-is a' jövendő győzedelmet, és segítséget várnák a' Mindenhatótól.

9. Ezeknekfelette vígasztalván őket a' törvényből és a' Prófetákból, és azoknak a' viadaloknak elő-számlálásával, mellyeket immár meg-tselekedtek vólna;

10 Serénybekké tévé, és szívekben őket meg-bátorítá: egygyetembe annakfelette megmutatván, hogy a' szövetségek a' pogányoktól méltatlan fel-bontattanak, és a' hitek meg-szegettettek.

11. Ekképpen mindnyájokat fel-fegyverkeztené nem tsak paisoknak és kopjáknak erősségével, hanem szép beszédeknek intésével. És annakfelette igaz álom-látását nékik meg-beszélvén, őket meg-vídámítá.

12. A' látás pedig illyen vala: Hogy Oniás, ki régen Fő-Pap vólt, ki jó és tiszteséges férjfiú, és betsületes tekíntetű: annakfelette pedig nyájas erkőltsü, és kegyes ékessen szólló, és gyermekségétől fogva minden jóságos-tselekedetben gyakorlattatott vólt, keze ki-nyújtva imádkozott a' 'Sidóknak egész seregéért.

13. Annakfelette hasonlatoson láttatott egy ősz, és nagy betsületes férjfiú, kinek az ő környüle-való méltósága tsudálatos, és ékes vólt.

14. Ki felől Oniás meg-kérdetvén, azt mondotta: Ez az atyafiaknak ama' szerető je, ki sokat könyörög a' népért, és a' szent városért, ama' Jerémiás, az Istennek Prófétája.

15. Ki

15. Ki akkor jobb-kezével Júdásnak egy arany tőrt adott, és az adás közbe ezeket szólla: tta:

16. E' szent fegyvert végyed, az Isten' ajándékát, mellyel az ellenséget meg-rontsad.

17. Akkor a' Júdás' szájából vévén a' jó intő beszédeket, mellyekkel az ifjaknak elméjeket felindíthatja vala, és őket bátorságosokká teheti vala, él-végezék, hogy tábort ne járnának; hanem bátorsággal néki mennének az ellenségnek, és szemtől szembe meg-vívnának vélek, mivelhogy mind a' városnak, mind a' szentségeknek, mind a' templomnak veszedelmében járna a' dolog.

18. Mert feleségeknek, gyermekeknek, és attyokfiainak, és rokonoknak veszedelmével kévesebbet gondolnak vala; hanem főképpen a' szentséges templomot féltik vala.

19. Azok-is pedig, kik a' városban hagyattatak vólna, felette szorgalmatosok valának a' kivül-való ütközet felől.

20. Továbbá mikor immár mindnyájan várnák a' viadalt, és az ellenség hartzolni kezdett vólna: mikor immár ki-terjedett vólna a' had, és az Elefántok alkalmatos helyen helyheztettek vólna, és a' lovag szárnyúl intéztetett vólna:

21. Makabéus mihelyen látá a' seregnek jövetelét, és a' fegyvereknek külömbb-külömbb készületét, és az Elefántoknak kegyetlenségeket; ki-nyújtván mennybe kezeit, a' tsudálatos Istent hívá segítségül, mint ki tudná, hogy nem fegyverekkel szereztetik a' győzedelem; hanem a' mint néki tettszenék, a' méltóknak adja azt.

22. Továbbá illyen szókkal imádkozik vala ő: Te Uram! az Ezékiásnak, Júda' Királlyának alatta el-küldötted a' te Angyalodat, ki a' Sénákérib' vitézi közzül száz nyóltzvan ezert ölt-meg.

23. Most-is mennyeknek Ura! botsásd-le a' jó Angyalt, ki mi előttünk menjen ezeknek elrenttentésére:

24. Kik a' te szent népedre gyalázattal jönek, a' te karodnak nagy vóltával rémítteſsenek-meg. És ő ekképpen végezé imádságát.

25. A' Nikánor' pártja pedig trombitásokal, és nagy örvendetes énekkel mégyen vala szembe.

26. A' Júdásnak seregi pedig segítségül hívásal és könyörgésel vívának-meg az ellenséggel.

27. Ezenképpen kezekkel hartzolván, és szivekkel Istent imádván, nem kevesebbet verének le harmintz-öt ezer embereknél, az Istennek nyilván-való jelen vóltán felette örülvén.

28. Ez ütközetet pedig el-végezvén, mikor örömmel meg-térnének, láták a' Nikánornak minden fegyverével egybe-való romlását.

29. És nagyon fel-kiáltván, a' nagy hatalmú Urat az ő nyelveken dítsérék.

30. Akkor az, a' ki mindenekben, mind testével, mind lelkével az ő polgárinak óltalmazója vala: ki életének minden idejében jo akaratját az ő nemzetéhez meg-tartotta vala; parantsolá, hogy a' Nikánornak el-vett fejét, és vállával a' karját Jérusálembe vinnék.

31. Ő maga pedig mihelyt oda juta, öszve-hívván az ő nemzetit, és Papokat állatván az óltár' eleibe, mikor azokat, kik a' várat bírják vala, hívattatta vólna;

32. A' lator Nikánor' fejét nékik meg-mutatá, egygyetembe annakfelette a' káromló embernek kezét, mellyet a' mindenhatónak szent házára ki-nyújtván, kevélyen kérkedett vala.

33. És az istentelen Nikánornak ki-metztzett nyelvét darabonként, mondá, hogy adná a' madaraknak, és az ő bolondságának jutalmit a' templom ellenébe függesztené-fel.

24. Mindnyájan pedig az égre fordúlván a' Felséges Urat dítséretekkel tiſztelék, ezt mondván: Áldandó az Isten, ki az ő helyét fertelmesség nélkül meg-tartotta!

35. Fel-függesztè annak-felette Júdás a' várból a' Nikánornak fejét, hogy azt mindenek látnák, az Istentől adatott nyilván-való segítségnek jelét.

36. És közönséges végezésel mindnyájan elvégezék, hogy azt a' napot tiſzteletlenségbe ne hagynák;

37. Hanem azt innepnek szentelnék a' tizenkettődik hónak tizen-harmadik napján, melly Síriai nyelvvel Adárnak mondatik, a' Mardokéus' napjának estin.

38. Mivelhogy pedig a' Nikánor' dolgai így végeztettek, és az időtől fogva a' város a' Sidóknak hatalmába esett; Én-is e' helyen beszédemnek véget vetek.

39. Hogyha pedig igazán, és a' hiſtóriához illendőképpen írtam; azt én magam-is akarom: ha pedig nem; erőm felett nem igyekezhettem.

40. Mert a' mint a' bort ő magába inni, azonképpen a' vizet, ízetlen: a' vízzel elegyíttetett bor pedig, jó ízü, és kedves gyönyörüséget hoz; Ekképpen a' beszédnek ékesége a' hiſtória' olvasóknak füleit gyönyörködteti. E' légyen vége beszédünknek.

Makabéusok' második könyvének vége.

BÖLTSESSÉGNEK KÖNYVE.

E' könyv nintsen 'Sidó nyelven, hanem tsak Görög nyelven.

I. RÉSZ.

1 Szereſsétek (*a*) az igazságot ti főldnek bírái! jól értsetek az Úr felől, és alázatos ſzívvel kereſsétek őtet. (*a*) *Kir.* 3: 9. *Eſa.* 56.

2. Mert azoktól találtatik-meg, a' kik nem kéſértik őtet, és meg-jelenik azoknak, a' kik nem hitetlenek ő hozzá.

3. Mert a' gonoſz gondolatok el-válaſztanak az Iſtentől, és az ő hatalma, mikor kéſértetik a' bolondokat meg-győzi.

4. Mert a' gonoſz lélekbe nem mégyen a' bőltseſség, és a' bűnre hajlandó teſtben nem lakozik.

5. Mert (*b*) a' fegyelemnek ſzent lelke el-távoztatja az álnokſságot, és az értelem nélkül valóknak gondolotjoktól el-távozik: és akkor esmértetik-meg, mikor a' hamiſság el-jő.

(*b*) *Jér.* 4: 21.

6. Mert jóllehet a' bőltseſségnek lelke kegyelmes; (*c*) de nem ſzabadítja-meg a' káromlót az ő ajakainak átkától, mivelhogy az Iſten annak veséinek bizonysága, és annak ſzívének látója, és nyelve' beſzédének hallója.

(*c*) *Gal.* 5: 22.

7. Mert az Úrnak lelke bé-tőlti a' főldnek kerekségét: és a' ki mindeneket bé-foglal; jól érti a' beſzédet.

8. Azért a' ki ſzóll hamiſságot; (*d*) el nem titkoltatik, és el nem távoztatja az ítéletet, mellyben meg-büntetteſsék. (*d*) 1 *Kir.* 2: 44.

9. Mert az iſtentelennek tanátsi meg-büntettetnek: és az ő beſzédének híre az Iſtenhez érkezik, hogy az ő hamiſsági meg-büntetteſsenek.

10. Mert a' boſzſzú-álló fül mindeneket hal, és a' zúgolódásnak kiáltása el nem titkoltatik.

11. Távoztaſsátok-el azért a' haſzontalan zúgolódást, és nyelveteket tartóztaſsátok-meg a' rágalmazástól; Mert a' titkon-való beſzéd is nem málik el büntetetlen, és a' hazug el-veſzti a' lelkét.

12. Ne köveſsétek a' halált a' ti életetek' tévelygésével, (*e*) és ne ſzerezzetek veſzedelmet a' ti kezeteknek tselekedetivel.

(*e*) 5 *Mós.* 4: 2.

13. Mert Iſten a' halált nem ſzerzette, és nem gyönyörködik az élőknek veſzedelmében.

14. Mert mindeneket teremtett, hogy légyenek: és idveſségesek e' világnak eredeti, mellyekben ſemmi halálos orvoſság nintsen, ſem a' pokolnak orſzága a' főldön.

15. Az igazság pedig halhatatlan.

16. Az iſtentelenek pedig kezekkel, és beſzédekkel ſzerzették a' halált, álítván azt barátjoknak lenni: meg-epedének, mihelyt azzal ſzerződést tőnek; mert méltók, hogy abban réſzesek légyenek.

II. RÉSZ.

1 MErt azt mondák ő magokban az iſtentelen gondolatú emberek: rövid és nyomorúságos a' mi életünk, és nintsen orvoſság az embernek halála ellen, és nem tudunk ſenkit, ki a' koporsóból víſzſza-jött vólna.

2. Mert történet ſzerént ſzülettettünk: ezután pedig úgy léſzünk, mintha ingyen ſem vóltunk vólna; mert a' mi orrunkban-valo lélek ollyan, mint a' füſt, és a' mi ſzívünkből ſzármazott beſzéd ollyan, mint a' ſzikra.

3. Melly mihelyt el-aluſzik; hamuvá léſzen a' mi teſtünk: és a' mi lelkünk el-múlik, mint a' felleg.

4. És idő jártába a' mi nevünk el-felejtetik, és ſenki a' mi tselekedetünkről meg nem emlékezik: úgy el-múlik a' mi életünk, mint a' ködnek nyomdoka, és mint a' ſelleg a' Napnak fénye előtt, és annak melegségétől süttetvén el-múlik.

5. Mert a' mi életünknek (*a*) ideje el-múlik, mint az el-múlandó árnyék, és nintsen meg-térés a' mi halálunkból; mert meg-petsételtetett, és ſenki meg nem tér.

(*a*) 1 *Kr.* 29: 15. 2 *Kór.* 15: 32.

6. No azért (*b*) lakjunk e' jelen-való jókkal, és az örökséggel, mint az ifjúsággal, úgy éljünk!

(*b*) *Eſa.* 22: 13.

7. Jó borral és drága kenettel teljünk-meg, és a' mi életünknek virágát ne múlaſsuk-el:

8. Ékesítteſsünk-meg ro'ſa koſzorúkkal, mielőtte meg-ſzáradna.

9. Senki közzülünk ne légyen az ő fajtalansága nélkül; mindenutt hagyjuk jeleit a' vígasságnak,

ságnak; mert ez a' mi réſzünk, és ez a' mi örökségünk e' világon.

10. Hatalommal nyomjuk az igaz ſzegényt; ne kedvezzünk az özvegynek, se ne betsüljük a' vén embernek hoſzſzú őſz hajait.

11. És az igazságnak törvénye légyen a' mi erőnk; mert a' mi erőtlen, haſzontalan az.

12. Leselkedjünk pedig az igaz után; mert ártalmas minékünk, és ellenkező a' mi tselekedetünkkel: ſzemünkre hánnya minékünk a' törvény ellen-való bűnöket, és minket rágalmaz, hogy a' fegyelemmel nem gondolunk.

13. (*c*) Mondja magát Iſten' esmérőnek, és az Úr' fiának nevezi magát. (*c*) *Mát.* 27: 13.

14. Lett minékünk a' mi gondolatinknak (*d*) meg-feddője. (*d*) *Ján.* 7: 7.

15. Tsak tekinteti-is nehéz minékünk; mert külömbböz az ő élete egyebekétől, és másova néznek az ő ösvényi.

16. Meg-vetetteknek ítéltetünk ő-tőle; és meg-tartóztatja magát a' mi útainktól, mint valami tiſztátalan dologtól: Bóldogoknak mondja az igazaknak végeket, és az Iſtent attyának mondja.

17. Láſſuk-meg, ha az ő beſzédi igazak, és láſſuk-meg, mitsodák következnek ő (*e*) reája.

(*e*) *Mát.* 27: 13. *Sólt.* 22: 9.

18. Mert ha az igaz Iſten' fia gondját viſeli néki, és meg-ſzabadítja őtet az ő ellenségeinek kezekből;

19. Boſzſzontsuk (*f*) és gyötörjük őtet, hogy tudjuk-meg az ő alázatoſſágát, és tégyünk ítéletet az ő türése felől. (*f*) *Jer.* 11: 19.

20. Gyalázatos halálra kárhoztaſsuk őtet; mert az Iſten az ő beſzéde ſzerént visel ő rólа gondot.

21. Efféle dolgokról gondolkodtak, és tévelygettek; mert az ő gonoſzságok meg-vakította őket.

22. És az Iſtennek titkait nem tudták meg: és a' ſzent életnek jutalmát nem reménylették, és nem ítélték, hogy valami jutalma vólna a' jó indulatból ſzármazott tselekedetnek.

23. Mert az Iſten teremtette az embert halhatatlanságra, és őtet az ő tulajdon (*g*) hasonlatoſſágának ábrázatjára teremtette.

(*g*) 1 *Mós.* 1: 27.

24. De az ördögnek irígysége miatt jött e' világra a' halál: És azt meg-késírtik azok, a' kik annak pártján vagynak.

III. RÉSZ.

1 AZ (*a*) igazaknak pedig lelkek az Iſten' kezében vagynak, és nem illeti azokat a' gyötrelem. (*a*) *Mós.* 33: 3.

2. Láttatnak (*b*) a' bolondoknak ſzemek előtt meg-halni, és az ő ki-múlások nyomorúságnak álíttatik: (*b*) *r.* 5: 4.

3. És a' mi tőlünk-való el-menetelek romlásnak; Mindazáltal békeſſégben vagynak.

4. Mert ha az embereknek ſzemek-előtt gyötrettetnek-is; ezeknek mindazáltal (*c*) reménységek halhatatlansággal tellyes. (*c*) 1 *Pét.* 1. 4.

5. És ha egy kevés nyomorúsággal meg-oſtoroztatnak, sok jó-tétemménnyel illettetnek; mivelhogy (*d*) Iſten meg-késértette őket, és ő hozzája méltóknak találta. (*d*) 5 *Mós.* 8: 2.

6. Mint az aranyat a' kementzében (*e*) megpróbálta őket, és mint az égő áldozatot kedvelte őket. (*e*) *Pélt.* 17: 3. *Sirák.* 2: 5.

7. Annak-okáért az ő meg-látogatásoknak napján (*f*) fénylenek, és mint a' pozdorjában esett ſzikra, el-végezik az ő futásokat.

(*f*) *Mát.* 13: 43.

8. Meg-ítélik (*g*) a' pogányokat, és uralkodnak a' népeken: és az Úr ő bennek örökké uralkodik. (*g*) *Mát,* 19: 28. 1 *Kór.* 6: 2,

9. A' kik ő benne bíznak; meg-értik az igazságot: és a' kik hívek a' ſzeretetben, meg-maradnak ő-nála; mert kegyelem és irgalmaſság vagyon az ő ſzentihez, és az ő válaſztottira gondot visel.

10. (*h*) A' hitetlenek pedig az ő gondolatjokhoz illendő büntetést ſzenvednek, úgymint kik az igazat el-hagyták és az Úrtól el-ſzakadtanak. (*h*) *r.* 4: 15. *Mát.* 25: 41, 46.

11. Mert a' ki ſemminek álítja a' bőltseſséget és a' félelmet, ſzegény az: Reménységek-is azoknak hijába-való, és munkájok haſzontalan, és azoknak tselekedetek haſzontalan.

12. Azoknak feleségek bolondok, azoknak magzatjok gonoſzok, és ſzaporodások átkozott.

13. Mert bóldog a' magtalan aſzſzonyi-állat, melly meg-nem fertéztetett, melly másnak ágyát gonoſzságban nem esmérte; a' lelkeknek meglátogatásakor haſznát véſzi.

14. Hasonlatoſképpen (*i*) a' férjfiság nélkülvaló, ki az ő kezével hamiſſágot nem tselekedett, és gonoſz dolgokat az Úr ellen nem gondolt; mert adattatik annak az ő hitének válaſztott jutalma, és az Úrnak házában kedve ſzerént-való állapat. (*i*) *Esa.* 56: 4.

15. Mert

15. Mert a' jó dolgoknak gyümőltse dítséretes, és a' bőltseſségnek gyökere el nem véſz.

16. A' paráznáknak pedig gyermekek tökélleteſséget nem nyernek; hanem a' tiſztátalan ágyból ſzármazott mag el-töröltetik.

17. Mert ha ſok ideig élnek-is, ſemminek ítéltetnek, és azoknak vénségek mind végig betstelen.

18. Hogyha hamar ki-múlnak az életből; ſemmi reménységek nintsen, ſe pedig vígaſztalások a' meg-látogatásnak napján.

19. Mert a' hamis nemzetnek kemény veſzedelmek vagyon.

IV. RÉSZ.

1 A' gyermekek nélkül-való magtalanság a' jámborsággal egygyütt jobb, úgymint kinek emlékezeti halhatatlan; mert mind Iſtennél, mind embereknél esméretségben vagyon.

2. Mellyet, mikor jelen vagyon, követnek, és ha távol vagyon, kívánnak: melly e' világon diadalmas, és véſzi a' minden fertelmeſség nélkül-való jutalmoknak koronáját.

3. A' hitetleneknek pedig feletteb ſzaporodó fokúsága ſem haſznot nem hoz, ſem a' fattyú-tsemetékből mély gyökeret nem vér, ſem pedig azokból állandó fundamentomot nem verhet.

4 Mert jóllehet ágaival valami kevés ideig virágozik; mindazáltal mivelhogy erőtelen ágak, a' ſzéltől meg-indíttatnak, és a ſzeleknek ereje által az ki-taſzíttatik tövéből.

5. Az erőtelen ágak környös-környül le-rontatnak, és azoknak gyümőltsök haſzontalan; azoknak éretlen gyümőltsöket meg-enni nem jó, és ſemmire kellő.

6. Mert a' törvénytelen egyesülésből ſzármazott magzatok, az ő attyoknak gonoſzsága ellen bizonyságok, mikor azok felől kérdés léſzen.

7. Az igaz pedig, ha hírtelen meg-haland-is, nyúgodalomban léſzen.

8. Mert nem a' hoſzſzú idős vénség, a' tiſztelletes vénség; ſem pedig nem az, mellyet eſztendőknek ſzáma határozott-meg.

9. Hanem az embereknek vénségek a' bőltseſség: és a' vénség, a' makula nélkül-való élet.

10. Mert a' vólt Iſtennél (*a*) kedves, a' vólt ſzerelmetes: és mikor a' bünösök között laknék, el vitetett. (*a*) 2 *Mós.* 5: 24. *Sid.* 11: 5.

11. El-ragadtatott, hogy a' gonoſzság el ne változtatná az ő értelmét, vagy a' tsalárdság meg ne tsalná a' lelkét.

12. Mert az iſtentelenség meg-homályosítja azokat, a' mellyek jók, és a' kívánságnak hijábavalósága az elmének épségét el fordítja.

13. Noha keveset élt; mindazáltal hoſzſzú időket tőltött-bé.

14. Mert az ő lelke az Úrnál kedves vala; annakokáért ſietett őtet ki-vini az iſtentelenség közzül.

15. A' népek ezt látván nem vették eſzekbe, és nem értették, hogy az Úrnak ſzerelme és kegyelme vagyon (*b*) az ő ſzenteivel, és az ő választottiról gondja vagyon. (*b*) *Fel.* 3: 9.

16. Kárhoztatja a' meg-hólt igaz az élő iſtenteleneket, és a' hírtelen el-múlt ifjúság, a' hamisnak ſok eſztendejü vénségét.

17. Mert a' bőltsnek halálát látják; De az Úr mit vígezett ő felőle, és miért helyheztette azt bátorságos helyen, nem ertik.

18. Látják, és ſemminek vélik; az Úr pedig meg-tsúfolja őket.

19. És azután örökké-való ſzidalommal, és gyalázattal a' hóltak között el-vettetnek, mikor őket meg-rontja az ő ſzavoktól meg-foſztván, és őket fundamentomokból ki-hánnya, és mindeneſtől el-puſztitván fájdalomban léſznek, és az ő emlékezetek el-véſz.

20. Az ő bünökről gondolkodnak félelemmel, és az ő hamiſságok őket meg-győzi.

V. RÉSZ.

1 Akkoron áll nagy bizodalommal az igaz ember azok előtt, a' kik nyomorgatták őtet, és a' kik meg-vetették az ő munkájokat.

2. Ezt látván meg-háborodnak nagy félelemmel, és el-álmélkodnak ezeknek véletlen megtartásokon:

3. És ezt mondják ő magokban meg-térvén, és fohaſzkodnak az ő lelkeknek ſzorongatása miatt: Ez az, a' kit mi régenten tartunk vala gyalázatnak, és közönséges tsúfnak.

4. (*a*) Mi balgatagok ennek életét bolondságnak álítjuk vala, és az ő ki-múlását gyalázatosnak. (*a*) *Fel* 3. 2.

5. Imé mimódon ſzámláltatott az Iſten' fiai közzé, és a' ſzentek között örökséget vett.

6. Nyilván el-tévelyedtünk vólt az igazságnak útáról, és az igazságnak világoſsága nem fénylett minékünk, és a' nap nem támadott vólt fel-minékünk.

7. Hamiſságnak és veſzedelemnek útain fáradoztunk, és az út nélkül-való puſztákan jártunk;

jártunk: Az Úrnak pedig útát nem tudtuk.

8. (*b*) Mit haſznált nékünk a' kevélység? és a' kérkedséggel-való gazdagságok mit haſználtanak nékünk? (*b*) *Péld.* 11. 4.

9. El-múltanak mind azok, mint (*c*) az árnyék, és a' hírtelen el-múlandó követ:

(*c*) *Krón* 29: 15. *r.* 2: 5.

10. Mint a' víznek habjain el-menő hajó, melly mikor el-mégyen; nem találtathatik-meg az ő nyomdoka, sem az ő menésének úta a' habokban:

11. Vagy mint az égen el-repülő madár, (*d*) semmi jelensége nem találtatik az ő el-menésének, az ő ſzárnyának tsattogásával a' lágy eget meg-háborítván (melly verettetik, és hasogattatik az ő ſzárnyának erejétől,) az ő ſzárnyának mozgatásával úgy mégyen az égen, hogy azon az ő el-menésének ſemmi nyoma nem találtatik:

(*d*) *Péld.* 30: 19.

12. Vagy mint a' tzélhoz lőtt nyillal el-oſzlatott ég azonnal öſzve mégyen; annyira, hogy nem tudhatni annak el-menését.

13. Mi is ezenképpen ſzülettetvén el-fogyatkoztunk,

14. És a' jóságnak ſemmi jelét nem mutathattuk; hanem a' mi gonoſzságunkban mindeneſtől el-nyeletünk.

15. Mert a' hitetlennek (*e*) reménysége olyan, mint a' ſzéltől el-ragadtatott por: és mint a' tajték, mellyet a' ſzél hajtogat: és mint a' ſzéltől el-oſzlattatott füſt; avagy úgy el-múlik, mint az egy napi-ſzállásnak emlékezeti.

(*e*) *Ján.* 8: 13. *Sólt* 1: 5. *és* 37: 2. *Péld.* 10: 25.

16. Az igazak pedig örökké élnek, kiknek jutalmok vagyon az Úrnál, és azoknak gondviselések a' magaſságosnál.

17. Annakokáért az ékeſſégnek orſzágát véſzik, és ſzép Koronát az Úrnak kezéből; mert az ő jobb-kezével fedezi ezeket, és az ő karjával óltalmazza őket.

18. Fel-véſzi *Isten* az ő egéſz fegyvere gyanánt az ő buzgó ſzerelmét, és fel-fegyverkezteti a' teremtett állatot az ellenségen-való boſzſzú-állásra.

19. (*f*) Fel-öltözi mely-vas-gyanánt az igazságot, és a' sisak' helyébe fel-öltözi a' tettetés nélkül-való ítéletet: (*f*) *Esa.* 59: 17.

20. Meg-győzhetetlen paisúl fel-öltözi a' ſzentséget.

21. Meg-köſzörüli pedig kemény haragját ſzablya gyanánt, és e' világ-is segélli őtet a' bolondoknak meg-rontásában.

22. Ki-mennek a' villámásoknak nyilai egyenesen, és a' ködökből, mint a' meg-vont kézívből nagy ſebeſséggel mennek a' tzélre.

23. És sürü kő-esők a' kővel lövöldöző haragtól le-hányattatnak: haragſzik ezekre a' tengernek vize, a' folyó-vizek-is keményen kiáradnak.

24. A' hatalmas lélek ezeken rajtok léſzen, és mint a' forgó-ſzél el-háñya őket; mind az egéſz földet a' hamiſság el-puſztítja, és a' hatalmasoknak ſzékeket el forgatja a' gonoſzság-tétel.

VI. RÉSZ.

1 Halljátok-meg azért Királyok, vegyétek eſzetekbe és tanúljátok föld' határinak Bírái!

2. Füleitekbe vegyétek ſokaságon uralkodók! és kik ditsekedtek nemzetségeknek sokaságával.

3 (*a*) Mert az Úrtól adattatott tinéktek a' hatalom, és a' birodalom a' Felséges Iſtentől, ki a' ti tselekedeteket meg-visgálja, és tanátsatoknak végére mégyen; (*a*) *Róm.* 13: 1, 2. 4.

4. Mert az ő orſzágának ſzolgái lévén, nem ítéltetek igazán: meg-sem tartottátok a' törvényt, ſem az Iſtennek tanátsát nem követtétek.

5. Rettenetesen és hamarsággal rajtatok léſzen; mert kemény ítélet ſzáll a' Fejedelmekre.

6. Mert a' ſzegény méltó könyörületeſſégre; de a' hatalmasoknak kemény büntetések léſzen.

7. (*b*) Mert az Úr ſenki' ſzemélyének nem kedvez, és nem fél a' nagyságtól, holott mind nagyot, mind kitsinyt ő teremtett légyen, és egygyenlőképpen mindenekre gondot visel.

(*b*) 5 *Mós.* 10: 17. 2 *Kór.* 19: 7. *Jób.* 34: 19. *Tsel.* 10: 34. *Róm.* 3: 11. *Gal.* 2: 6. *Ef.* 6: 9. *Kol.* 3: 25. 1 *Pét.* 1: 17.

8. A' hatalmasokra pedig kemény büntetés következik.

9 Ti reátok néznek azért az én beſzédim, óh Fejedelmek! hogy meg-tanúljátok a' böltseséget, és el-ne veſzſzetek.

10. Mert a' kik a' ſzentségnek törvényit, és tiſzteit igazán meg-tartják; igazaknak ítéltetnek: és a' kik azokra meg-taníttatnak; óltalmat nyernek.

11. Kívánjátok azért az én beſzédimet, és böltseſséget nyertek.

12. Igen jó, melly soha meg-nem hervad, a' böltseſség: könnyen meg-láttatik azoktól, a' kik azt ſzeretik, és meg-találtatik azoktól, a' kik azt keresik.

13. Sőt ugyan eleikbe mégyen azoknak, a' kik kívánják, hogy elein meg-esmérteſsék.

14. A' ki reggel figyelmezik ő hozzá, nem fárad meg; mert az ajtóban találja azt ülni.

15. Mert gondolkodni arról, az eſzeſségnek tökélleteſsége: és a' ki ſerényen vígyáz azért; nagy hamarsággal meg-menekedik a' gondolattól.

16. Mert a' *bőltseſség* környül-járván, keres ő hozzája illendőket: és az útakon jó akarattal mutatatja magát azoknak, és minden gondolatjokban eleikbe mégyen nékiek.

17. Mert annak kezdeti a' bőltseſségnek igaz kívánsága; A' bőltseſségnek kívánsága pedig, annak ſzerelme.

18. A' ſzeretet pedig, az ő törvényinek meg-tartása; annak pedig meg-tartása a' fedhetetlen életnek erőſsége.

19. A' fedhetetlen élet miveli pedig azt, hogy az Iſtenhez közel légyünk.

20. Azért a' bőltseſségnek kívánsága viſzen annak birodalmára.

21. Ha azért gyönyörködtök a' királyi-ſzékekben, és páltzákban ti népeknek Királyi!

22. *(c)* Tiſzteljétek a' bőltseſséget, hogy mind örökké uralkodjatok.

(c) 1 *Kir.* 39.

23. Mitsoda légyen pedig a' bőltseſség, és mi-módon támadott, meg-mondom, és el-nem rejtem ti tőletek a' titkos dolgokat; hanem az ő lételének kezdetitől fogva visgálván meg-magyarázom nagy nyilván annak esméretit, és el-nem hallgatom az igazságot.

24. A' meg-emészтő irígységgel sem járok; mert az illyen nem nyeri-meg a' bőltseſséggel-való közösüléſt.

25. E' világnak pedig meg-tartása, a' bőltseknek ſoksága, és az eſzes Fejedelem a' népnek erőſsége.

26. Annakokáért tanúljatok az én beſzédemből; és haſznát véſzitek annak.

VII. RÉSZ.

1 Én-is halandó ember vagyok, hasonló mindenekhez, és ſzülettem embertől, ki előſzör földből formáltatott:

2. És az én *(a)* anyámnak méhében formáltattam teſtté, tíz hónapnak idejében: vérben alkottattam, a' férjfiúnak magvából, az álom után-való gyönyörüségből.

(a) Jób. 10: 10.

3. És minekutánna ſzülettettem, a' közönséges éggel éltem, és ugyan azon nyomorúságok alatt-való földre jöttem, és mindenekkel ugyan azon egy ſzót botsátottam-ki ſiráſsal legelőſzör.

4. Pólyákba neveltettem, és nagy gondokban.

5. *(b)* Mert egy Király' ſzületésének-is külömbb kezdeti nem vólt.

(b) Jób. 1: 21. 1 *Tim.* 6: 7.

6. Hanem mindeneknek ez életbe-való bé-jövések egy, és ki-menetelek-is ugyan azon egy.

7. Annakokáért könyörgék; és adattaték nékem bőltseſség: és mikor ſegítségül hívnám az Iſtent; bőltseſségnek lelke adattaték énnékem.

8. Fellyebb valónak ítélem azt a' királyi-páltzáknál, és ſzékeknél: és semmi gazdagságot nem vélek ehez hasonlítandónak.

9. Egygyenlővé *(c)* sem tőm ehez a' drága követ; mert minden arany ehez képeſt egy kis föveny: és ha az ezüſt ahoz hasonlíttatik; sárnak ítéltetik.

(c) Jób. 28: 15. *Péld.* 8: 11.

10. Az egéſségnél és ſzépségnél inkább ſzerettem azt; és el-gondolám magamban, hogy azt világoſſág gyanánt tartsam, mellynek fényeſsége el-nem óltathatik.

11. *(d)* Meg-adattatának pedig énnékem azzal egybe minden jók, és az által ſzámtalan sok gazdagságok: és örvendezek mindenekben; mivelhogy azoknak oka a' bőltseſség vólna. *(d) Kir.* 8: 9. *és* 13. *Mát.* 6: 33.

12. Én pedig nem tudom vala, hogy azoknak annya az vólna.

13. Ezt minden álnokság nélkül tanúltam: irígység nélkül tanítom; és ennek gazdagságit el-nem rejtem.

14. El-fogyha atlan kints az embereknek, mellyel a' kik élnek; az Iſtennel vetnek barátságot, a' bőltseſségből ſzármazott ajándékból dítsértetvén.

15. Énnékem pedig az Iſten engedte, hogy ſzólljak értelemből, és az ajándékhoz illendőképpen gondolkodjam; mert a' bőltseſségre-is ő vezérlő, és a' bőltseknek tökélletes vezérek.

16. Mert az ő kezébe vagyunk mind mi, mind a' mi beſzédünk, és minden bőltseſségnek és meſterſéginek tudománya

17. Mert ő adta énnékem azoknak, a' mellyek

lyek vagynak, bizonyos értelmét; hogy megtudhaſsam e' világnak teremtését, és az éltető állatoknak erejét:

18. Az időknek kezdetit, közepit és végét:

19. A' Nap' meg-állásának változásit, a' háborgó időknek külömbbségit, eſztendőnek forgásit, a' tsillagoknak állásit:

20. A' lelkes állatoknak terméſzeteket, és az oktalan állatoknak lelkeket, és a' lelkeknek ereit: a' fáknak külömbbségeket, és a' füveknek erejeket.

21. Végezetre minden el-rejtett, és nyilván-való dolgokat tudtam; mert a' bőltseſség, melly mindeneknek meſtere, tanított engemet.

22. Mert vagyon ebben értelmes lélek, ſzent, egy tiſzta terméſzetű, sok ajándékú, foghatatlan, mozgó, világos, fertelmeſſég nélkül-való, nyilván-való, ártatlan, ſzenvedés nélkül-való, jóra igyekező, éles elméjű, gyors, jól-tévő:

23. Emberséges, állandó, bizonyos, bátorságos, mindenható, mindennek látója, és minden értelmű, tiſzta és vékony lelkeknek általjárója;

24. Mert semmi gyorsaság nintsen, mellyet az ő gyorsaságával meg-nem halad a' bőltseſség; melly az ő tiſztaságáért mindeneken általmégyen, és mindeneket el jár.

25. Mert az Iſten' erejének párája, és a' mindenható dítsőſségének tiſzta folyása; annakokáért semmi fertelmeſség ahoz nem fér.

26. (*e*) Mert az örökké-való világoſságnak fényeſsége, és az Iſten' erejének makula nélkül-való tüköre, és az ő jóságának ábrázatja

(*e*) *Sid.* 1: 3.

27. És egygyedűl lévén mindent tehet, és ő magában maradván, mindeneket meg-újít: és minden időkben a' ſzenteknek lelkekre ſzármazván, Iſtennek barátokat és Prófétakat ſzerez.

28. Mert az Iſten senkit nem ſzeret; hanem tsak a' kinek a' bőltseſséggel vagyon nyájaſsága.

29. Mert az ſzebb a' napnál, és meg-haladja a' tsillagoknak minden helyeket: és ha a' világoſsággal egybe-hasonlíttatik; méltóságosbnak találtatik.

30. Mert amaz után éjtſzaka következik; a' bőltseſségen pedig nem vehet erőt a' gonoſzság.

VIII. RÉSZ.

1 El-ér pedig egygyik végtől a' másikhoz erőſsen, és mindeneket haſznosan igazgat.

2. Ezt ſzerettem, és kerestem az én ifjúságomtól-fogva azt jegyesül magamhoz foglalni, és annak ſzépségének ſzerelmével környülvétettem.

3. Az ő nemeſségét ezzel ékesíti-meg, hogy az Iſtennel egygyütt-él, és a' mindeneknek Ura ſzerette azt.

4. Mert ez, a' kit tanít Iſteni tudományra, és ki annak tselekedetit válaſztja magának.

5. Hogyha a' gazdagságoknak bírása kívánatos ez életben; mitsoda a' minden tselekedő bőltseſségnél gazdagabb?

6. És ha az bőltseſség tselekeſzik; kitsoda a' terméſzetben-való dolgoknak meſterei közzül annál nagyobb?

7. És ha valaki az igazságot ſzereti, annak fáradságinak sok haſznai vagynak; mert mértékleteſségre tanít, és bőltseſségre, igazságra és erőſségre, mellyeknél semmi nintsen haſznosabb embereknek ez életben.

8. Annakfelette ha valaki sok dolgoknak megkésértését kívánja; ez tudja a' régi dolgokat, és a' jövendőkről ítéletet téſzen: a' beſzédekben-való ravaſzságot, a' meséknek meg-fejtését érti: jegyeket és tsudákat elein meg-tud, és a' háborgó időknek végeit.

9. Azt gondolám azért, hogy ezt véſzem mellém életemben-való társúl, tudván, hogy lenne nékem jó dolgokról-való tanátsosom, és az én gondaimban és háborúságimban-való vígaſztalásom.

10. A' köſség között ez által ditsőſſégem léſzen, és ifjú lévén tiſzteſségem a' vének között:

11. Éles elméjűnek találtatom az ítéletben, és a' hatalmasoknak ſzemek előtt tsudálatos léſzek.

12. Mikor hallgatok; engemet várnak: és mikor ſzóllok; figyelmeteſsen hallgatnak: ha sok ſzóval ſzóllok-is; az ő kezeket az ő ſzájokra vetik.

13. Ez által halhatatlanságot találok, és örökké-való emlékezetet hagyok az én utánnam valóknak.

14. Népeket igazgatok, és sok nemzetségek léſznek az én birodalmomban.

15. A' rettenetes kegyetlenek mikor, hallanak engemet; meg-félemlenek én tőlem: a' fokaság között jónak láttatom, és a' viadalban erősnek.

16. Bé-menvén az én házamban ebben gyönyörködöm; mert ennek társaságában nintsen semmi keserüség, és az ő nyájasságában semmi bántás, hanem öröm és vígaſság.

17. Ezeket magamban meg-gondolván, és nagy gondolkodásnak általa eſzembe vévén, hogy halhatatlanság vagyon a' bőltseſségnek társaságában:

18. És annak barátságában nagy gyönyörüség, és annak kezeinek fáradságiban fogyhatatlan gazdagság, és annak nyájaſſágában, és véle-való beſzéllésben ſokoſság és ditsőſség: ſzéllyel-kerengvén keresem vala, hogy azt hozzám fogadnám.

19. Valék pedig jó erkőltsü gyermek, és jó elmét nyertem vala.

20. És miképpen hogy jó valék; fertelmeſség nélkül-való teſtet nyertem vala.

21. De mikor eſzembe vettem vólna, hogy én azt külömben nem nyerhetem (hanem ha Isten adándja, és meg-tudni, kitsoda ajándéka légyen, a' bőltseſséghez illenék) járúlván az Úrhoz könyörgék ő-néki, és mondék az én tellyes lelkemből:

IX. RÉSZ.

1 Óh mi Atyáinknak Iſtene, és irgalmaſságnak Ura! ki teremtettél mindeneket a' te Igéddel:

2. És a' te bőltseſségeddel az embert rendelted, hogy uralkodnék a' te tőled teremtetett állatokon:

3. És igazgatná e' világot ſzentségben és igazságban, és tíſzta ſzívvel ſzolgáltatna ítéletet;

4. (*a*) Adjad énnékem a' te székednél álló bőltseſséget, és ne veſs-el engemet a' te fiaidnak ſzámi közzül. (*a*) 1 *Kir.* 3:9.

5. Mert én te ſzolgád vagyok, és a' te ſzolgáló-leányodnak fia, erőtlen ember, és rövid életü: és kiſsebb, hogy nem mint meg-érthetném az ítéletet, és a' törvényeket.

6. Mert ha ſzinte tökélletes vólna-is valaki az embereknek fiai közzül; mindazáltal ha a' te tőled-való bőltseſség távol léſzen, semminek betsültetik.

7. Te engemet ennek-előtte a' te népednek Királlyá (*b*) válaſztottál, és a' te fiaidnak és leányidnak bírájává: (*b*) 1 *Kr.* 28·5, 2 *Kr.* 1:9.

8. És parantsolád, hogy épitsek tenéked házat a' te ſzent hegyeden, és a' te lakó-helyednek városában óltárt, a' ſzent sátornak példájára, mellyet régen kéſzítettél vala.

9. Te veled vagyon a' bőltseſség, melly tudja a' te tselekedetidet, és melly jelen vólt, mikor (*c*) e' világot teremtenéd: és ki tudja, mitsoda kedves a' te ſzemeid előtt, és mitsoda igaz a' te parantsolatidból. (*c*) *Péld.* 8:27. *Ján.* 1.

10. Botsásd-alá a' ſzent mennyekből, a' te ditsőſségednek ſzékiből botsásd-el azt, hogy én velem egygyütt munkálkodjék, és meg-érthessem, mitsoda légyen te előtted kedves.

11. Mert mindeneket tud, és ért: engemet igazgat jó móddal az én dolgaimban, és ő az ő ditsőſségében meg-őríz engemet.

12. És kedvesek léſznek az én tselekedetim, mikoron ítélem a' te népedet igazán, és méltó léſzek az én atyámnak ſzékibe.

13. (*d*) Mert kitsoda tudhatja-meg az emberek közzül az Iſtennek tanátsát? vagy kitsoda gondolhatja-meg, mit akar az Iſten?

(*d*) *Es.* 40:13. *Róm.* 11:34. 1 *Kor.* 2:16.

14. Mert a' halandó embereknek okoskodások félelmesek, és állhatatlanok az ő gondolatjok.

15. Mert a' rothadandóság alá-vettetett teſt meg nehezíti a' lelket, és e' földi lakás a' sok gondokkal meg-tőlt elmét ugyan le-vonſza.

16. És a' mellyek e' földön vagynak, azokat tsak alíg foghatja-meg, és a' mellyek kezeink között forognak, azokat-is nagy munkával találjuk-meg. A' mellyek pedig mennyben vagynak, kitsoda tudhatja meg azokat?

17. A' te tanátsodat pedig kitsoda tudja, hanemha te adándáſz bőltseſséget, és a' te ſzent lelkedet a' magaſságból el-botsátándod?

18. Mert azoknak útok, a' kik e' földön laktanak, úgy vóltanak egyenesek: és a' mellyek te néked kedvesek, meg-tanúlták,

19. És bőltseſség által meg-tartattak.

X. RÉSZ.

1 E' (bőltseſség) e' világnak előſzör formáltatott (*a*) ſzülejét, ki egyedül teremtetett, meg-tartotta, és őtet az ő esetiből ki-vezérlette,

(*a*) 1 *Mós.* 1:57. *és* 2:7.

2. (*b*) És adta néki azt az erőt, mellynek általa mindeneken uralkodhatnék.

(*b*) 1 *Mós.* 18:19. *és* 29.

3. Ettől pedig mikor az ő haragiában (*c*) eltávozott vólna a' hamis (Kain,) egygyütt el-veſze az ő dühöſségével, mellyel meg-ölé az ő attyafiát. (*c*) 1 *Mós.* 4:8.

4. Kiért a' (*d*) víz-özönnel el-boríttatott földet a' ből-

a' bőltseſség ismét meg-tartotta, mikor az igazat kevés fából tsinált bárkában hordozta vólna.

(*d*) 1 *Mós.* 7: 12.

5. (*e*) És a' gonoſzságban egybe czimborált népek között az igazat meg-találá, és az Iſtennek ártatlanúl meg-tartá, és az ő fiain-való keserüségében (*f*) állhatatoſságban meg-tartá.

(*e*) 1 *Mós.* 11: 1. (*f*) 1 *Mós.* 22.

6. (*g*) És az igazat (az iſtenteleneket el-veſztvén) ki-ſzabaditá a' tüzből, melly az öt városokra le-ſzálla. (*g*) 1 *Mós.* 19.

7. Mellyek' gonoſzságoknak bizonyságára, moſt-is az a' föld füſtölög, és olly gyümőltsnek termő-fái vagynak (ott) mellyek ſoha meg nem érhetnek, és a' só bálvány a' kételkedő léleknek emlékezetire helyheztetett.

8. Mert a' bőltseſségnek meg-útálói, nem tsak illyen kárt vallottak, hogy a' jó dolgot nem tudták; hanem e' világon-is hagyták az ő bolondságoknak bizonyságát, hogy még azokat-is el nem rejthették, a' mellyekben el-estenek;

9. A' bőltseſség pedig az ő tiſztelőit a' nyavalyákból meg-ſzabadította.

10. (*h*) Ez az igazat, mikor az ő attyafiának haragja előtt futna, az igaz úton viſelte: megmutatta néki az Iſtennek orſzágát, és adá néki a' ſzenteknek esméretit: meg-gazdagitá őtet az ő nyomorúságában, és az ő fáradságit meg-fizeté (*i*) jóknak nagy bővségével.

(*h*) 1 *Mós.* 28. (*i*) 1 *Mós.* 30.

11. Mikor a' telhetetlenség által nyomorgattatnék; ő-néki mellette vólt, és azt meg-gazdagitotta.

12. (*k*) Meg-őrizte őtet az ő ellenségitől, és az ő utánna leſelkedőktől meg-óltalmazta, és a' nehéz (*l*) tuſakodásban néki diadalmat adott; hogy meg-esmérné az Iſteni félelmet minden dologgnál fellyebb valónak lenni.

(*k*) 1 *Mós.* 31. *és* 32. (*l*) 1 *Mós.* 32.

13. Ez a' pénzen (*m*) el-adatott igazat el nem hagyta; hanem a' bűntől őtet meg-tartotta, és ő-véle egygyütt vólt a' tömlötzben.

(*m*) 1 *Mós.* 37. *és* 39. *Tsel.* 7: 9, 10.

14. (*n*) A' fogságban ſem hagyta-el őtet, míg nem királyi birodalmat ada annak és hatalmat az ő nyomorgatóin: és az ő vádolóit hazugságban hagyá, és örökké-való ditsőſséget ſzerze nékie. (*n*) 1 *Mós.* 41.

15. (*o*) E' ſzabadította-meg a' ſzent és ártatlan magot, az őket nyomorgató pogány néptől.

(*o*) 1 *Mós.* 12.

16. (*p*) Bé-ment az Úr' ſzolgájának lelkébe, és a' rettenetes Királyoknak, jegyeknek és tsudáknak általa ellenek állott. (*p*) 2 *Mós.* 5.

17. (*q*) A' ſzenteknek meg-fizette az ő munkájoknak jutalmát, és tsudálatos (*r*) úton hordozta azokat: és vólt nékiek (*s*) arnyékozójok nappal, és éjtſzaka tsillagoknak fényeſsége gyanánt. (*q*) 1 *Mós.* 11: 2. (*r*) 2. *Mós.* 13: 19. (*s*) 2 *Mós.* 13: 21.

18. Által-vitte őket (*t*) a' veres tengeren, és ſok vizeken által vezérlette.

(*t*) 2 *Mós.* 14: 31, 32. *'Sólt.* 78: 13.

19. De azoknak ellenségeket a' vizekbe merítette; őket pedig a' tengernek mélységéből kihozta.

20. (*u*) Annakokáért az igazak az iſtenteleneket meg-foſztván, a' te ſzent nevedet Uram! éneklették, (*x*) és a' te győzedelmes kezedet egy ſzívvel dítsérték. (*u*) 2 *Mós.* 13: 3. *és* 36. (*x*) 2 *Mós.* 15.

21. Mert a' bőltseſség a' némáknak ſzájokat meg-nyitotta, és a' gyermekeknek nyelveket ékesen ſzóllókká tette.

XI. RÉSZ.

1 Vezérlette a' ſzent Prófétának keze által az ő tselekedeteket.

2. Kik a' kietlen (*a*) puſztán járának, és az útak nélkül-való helyeken vonták-fel az ő sátorokat.

(*a*) 2 *Mós.* 15: 22. *és* 16: 2.

3. (*b*) Ellenek állottak az ellenségnek, és az őket háborgatókon boſzſzút-állottak.

(*b*) 2 *Mós.* 17: 8.

4. (*c*) Meg-ſzomjúhozának, és te reád kiáltának; és a' nagy kő-ſziklából víz adatott ő-nékiek, és a' kemény kőből a' ſzomjúságnak meg-enyhítése.

(*c*) 2 *Mós.* 17. 3 *Mós.* 20.

5. Mert a' mi által az ő ellenségek meg-büntettetének;

6. Ugyan azon által ezek, mikor ſzükölködnének, jó-tétemenyt vettenek.

7. (*d*) Mert a' vérrel meg-egyelíttetett folyó-víznek forrásáért, (*d*) 4 *Mós.* 7: 30.

8. Hogy a' kis gyermekeknek (*e*) meg-ölések felől-való tanátsot nékiek ſzemekre vetnéd, bővséges vizet adtál ezeknek az ő reménységek kivül: (*e*) 3 *Mós.* 1: 15. *és* 16.

9. Meg-mutatván a' ſzomjúság által, melly akkor vala, mimódon büntetted vólna meg az ő ellenségeket.

10. Mert mikor (*f*) meg-kéſértettenek, és

kegyelmeſsen meg-oſtoroztattak vólna; meg-esmérék, minémű büntetések vólt az iſtenteleneknek, mikor az Iſten' haragjától meg-ítéltettek vólna. (*f*) 5 *Mós.* 8: 2.

11. Mert ezeket, úgy mint atya intvén, megpróbáltad; azokat pedig úgymint kemény Király kárhoztatván meg-büntetted.

12. Kik mind jelen, mind távol lévén, egygyenlőképpen nyomorgattatának.

13. Mert kettős bánat, és fohászkodás fogta-vala el őket, melly az el-múlt dolgoknak emlékezetiből támadott vala.

14. Mert mikor hallották vólna, hogy az ő büntetésekből amazok jó-tételnyt vettenek vólna; az Urat meg-esmérék.

15. És a' kit régenten el-hagyatottnak, (*g*) el-vetettnek és tsúfolván nyomorúltnak tartottak; azt végezetre tsudálták, mikor ſzomjúhozának az igazaknak ſzomjúságoknál ſokkal külömbb ſzomjúsággal. (*g*) 2 *Mós.* 1.

16. Továbbá az ő hamiſságoknak bolond gondolati helyébe, mellyekkel el-tsalattatván az oktalan (*h*) kígyókat, és a' fene-vadakat tiſztelik vala; botsátál ő reájok boſzſzú állásnak okáért (*i*) oktalan áltatoknak ſokságát;

(*h*) *r.* 12: 24. (*i*) 2 *Mós.* 8.

17. Hogy meg-értenék, hogy valami által valaki vétkezik; ugyan azon által kellene meg büntettetni.

18. Mert a' mindenható hatalmas kezedtől, mellyel e' világot (*k*) forma nélkül-való állatból teremtetted, nem vala távól az erő, mellynek általa (*l*) medvéknek ſokságát, és bátor ſzívü oroſzlánokat botsátanál reájok.

(*k*) 1 *Mós.* 1: 1. (*l*) 3 *Mós.* 26: 22. *Jer.* 8: 17. *r.* 16: 1.

19. Vagy nagy dühöſséggel tellyes, és esméretlen fene állatokat, mellyek mint a' tüzet, úgy botsátanák-ki az ő lehelleteket, vagy zúgó füſtöt ſzereznének, vagy az ő ſzemekből villámáshoz haſonló ſzikrákat botsátanának-ki:

20. Mellyeknek nem tsak ártalmok ölhette vólna meg-azokat; hanem tekíntetek-is megrettentvén el-veſzthette vólna.

21. Mind ezek nélkül-is pedig a' te ítéleted által meg-ſzorongattatván, és a' te hatalmaſságodnak tsak ſzelével el-oſzlattatván el-veſzhettek vólna; de te mindeneket móddal, renddel és mértékekkel meg-mértékeltél.

22. Mert az erő, mellyel nagyot tehetſz, mindenkor nálad vólt, és a' te karod' erejének kitsoda állhat ellene?

23. Mert mint a' mérték nyelvének pontja, mind ez egéſz világ ollyan te előtted, és mint a' hajnalnak a' földre eſett harmatjának tsepje.

24. De te (*m*) mindeneken könyörülſz; mert mindeneket tehetſz, és az embereknek bünöket el-hallgatod, hogy meg-térjenek.

(*m*) *r.* 12. 8. 1 *Tim.* 4: 10.

25. Mert mindeneket, mellyek a' terméſzetben vagynak, ſzeretſz, és ſemmit, a' melly te teremtett állatod, nem útálſz; mert ſemmi nem teremthetett vólna, melly tenéked gyülölséges vólt vólna.

26. Mimódon maradhatott vólna pedig meg, az, a' mit te nem akartál vólna? vagy hogy, a' mit te nem ſzóllítottál, mi módon tartathatott vólna meg? De te kedvezſz mindeneknek; mert tieid Uram! ki a' lelkeknek felette igen ſzeretője vagy.

XII. RÉSZ.

1 Mert a' te fertelmeſség nélkül-való lelked vagyon mindenekben.

2. Annakokáért, a' kik el-estenek, azokat kevéſsé meg-oſtorozod, és eſzekbe juttatván az ő bünöket, meg-inted őket, hogy a' gonozságot el-hagyván te benned hidjenek Uram!

3. Mert a' te földednek régi lakosit mikor gyülölnéd;

4. (*a*) Mivelhogy az ördöngöſségnek gyülölséges tselekedetiben, és Iſten ellen-való áldozatokban foglalnák ő magokat: (*a*) 3 *Mós.* 18,

5. (Kik az apró gyermekeknek-is irgalmatlan öldöklői valának, és az embereknek béleket, és húſokat meg-éſzik vala.)

6. És tsinálnának véres lakodalmat, az áldozó Papnak útálatos véres áldozatjából, a' ſégítség nélkül-való lelkeknek öldöklő ſzüléit el-akarád (*b*) veſzteni a' mi eleinknek kezek által.

(*b*) 5 *Mós* 9: 3. *és* 12: 29.

7. Hogy az Iſtennek fiait méltó lakóúl bé-fogadná e' föld, melly te előtted mindeneknél drágább.

8. De ezeknek-is, úgy mint embereknek, kedvezél, és a' te ſereged előtt (*c*) darásokat botsátál el, hogy azokat laſsan laſsan el-veſztenék arról. (*c*) 2 *Mós.* 23: 17. *és* 28. *Jós.* 24: 12.

9. Nem

9. Nem hogy az iſtenteleneket az igazaknak kezekbe nem adhatnád a' hartzon, vagy fene-vadak által, vagy tsak egy beſzédeddel őket mind egygyig el nem veſzthetnéd;

10. (*d*) Hanem őket laſsan büntetvén helyt adſz vala a' penitentziára, tudván, hogy azoknak természetek iſtentelen és a' gonoſzság vélek ſzületett, és ſoha semmiképpen meg nem változnék azoknak gondolatjok.

(*d*) 2 *Mós.* 23: 29. *és* 30.

11. (*e*) Mert eleitől fogva az a' mag megátkoztatott vala (ſem pedig nem vala, kitől-való féltedben botsátod vala meg azoknak bűnöket, mellyeket tselekeſznek vala.)

(*e*) 1 *Mós.* 9: 25.

12. (*f*) Mert vallyon 's kitsoda mondaná: mit tselekedtél? avagy kitsoda állana ellene a' te ítéletednek? és ki vádolna tégedet a' pogányoknak el veſztéséért, kiket te teremtettél?

(*f*) *Róm.* 9: 20.

13. Avagy ki támád te réád, hogy a' hamiſsakért boſzſzút-állana? Mert nintsen te náladnál több Iſten, kinek gondja vagyon mindenekre, hogy meg-mutaſsad azt, hogy te igazán ítélſz.

14. És nintsen ſem Király, ſem Fejedelem, kinek te ellened-való kemény tekínteti meg maradhatna, azokért, a' kiket meg-büntettél.

15. Mivelhogy pedig igaz vagy, mindeneket igazán rendelſz, idegen dolognak ítélvén ezt a' te hatalmadtól, kárhoztatni azt, a' ki nem érdemlett büntetést.

16. Mert az igazságnak kezdeti a' te hatalmad; és mivelhogy mindeneken uralkodol, abból indíttatol, hogy mindeneknek kedvezſz.

17. Mert mivelhogy a' te tellyes hatalmadnak nem hiſznek; meg-mutatod a' te hatalmadat, és a' bőltseknek vakmerőségeket megfedded.

18. Mindazáltal te, ki hatalmaſsan uralkodol, igazságban ítélſz, és nagy engedelmeſsen vezérleſz minket; mert mikor akarod, a' tehetség tenéked jelen vagyon.

19. Ez illyen tselekedetek által pedig megtanítottad a' te népedet, hogy az igaznak emberségesnek kell lenni, és a' te fiaidnak jó reménységet adtál, hogy a' bűnökben a' megtérésnek helyet adſz.

20. Mert ha a' te fiaidnak ellenségit, kik halált érdemlettek vólna, illyen kedvezéſsel büntetted-meg, adván azoknak időt és helyet, mellyekkel el-távoznának a' gonoſzságtól;

21. Mennyivel inkább minémű ſzorgalmatoſsággal ítélted a' te fiaidat, kiknek attyoknak esküvéseket és jó ígéreteknek ſzövetségit adtál?

23. Noha azért minket oſtorozſz; de a' mi ellenségeinket sokkal inkább oſtorozod, hogy nagy ſzorgalmatoſsággal ítéljünk a' te jó-vóltodról; meg-ítéltetvén pedig a' te irgalmaſságodat várjuk.

23. Annakokáért a' hamis embereket, a' kik az ő életeket tudatlanságban eméſztették meg, az önnön tulajdon útálatoſságok által gyötörtéd.

24. Mert a' tévelygésnek útain meſzſze eltévelyedtenek, Iſteneknek álítván lenni még az ő ellenségeknek néminémű útálatos (*g*) oktalan állatit-is, meg-tsalattatván a' bolond gyermekeknek módjok ſzerént.

(*g*) 2 *Mós.* 8: 26. *r.* 11: 16. *Róm.* 1: 23.

25. Annakokáért azokra, úgymint okoſság nélkül-való gyermekekre a' te ítéletedet botsátottad, hogy őket meg tsúfolnád.

16. De azok a' gyalázatos tsúfolásokkal meg nem jobbúlván, az Iſtennek méltó ítéleit-is meg-kéſértik.

27. Mert a' kikről azok, mikor a' büntetéſeket (*h*) ſzenvednék, nagy búsúláſsal ſzorgalmatoskodnak vala, azokról mondom, a' kiket Iſteneknek álítnak vala lenni: mikor ugyan azonokkal egybe látnák, hogy büntettetnek, az igaz Iſtent meg-esmérték, kinek esméretit azelőtt (*i*) tagadták; azért ſzállott ő reájok amaz utólsó kárhoztatás.

(*h*) 2 *Mós.* 9: 3, 6. (*i*) 3 *Mós.* 5: 2.

XIII. RÉSZ.

1 Mert minden emberek (*a*) híjába valók természet ſzerént, kikben bennek vagyon az Iſten felől-való tudatlanság; mivelhogy azokból a' jókból, mellyeket látnak, nem esmérhették-meg azt, a' ki vagyon, ſem a' teremtett állatoknak meg-gondolásából a' Teremtőt meg nem esmérhették;

(*a*) *Róm* 1: 18.

2. Hanem vagy a' tüzet, vagy a' ſzelet, vagy a' gyors eret, vagy a' tsillagoknak kerekségét, vagy a' ſebes folyó-vizet, vagy az égnek világosító (*b*) állatit, e' világnak igazgató Isteninek álították lenni.

(*b*) 5 *Mós.* 4: 19. *és* 17: 3.

3. Mel-

3. Mellyeknek szépségekben gyönyörködvén, ha azokat Isteneknek állították lenni, meg-kellett vólna érteniek, azoknak Ura mennyivel szebb; mert a' szépségnek Ura teremtette azokat.

4. Ha pedig hatalmát és erejét tsudálták azoknak; Ugyan azonokból meg-kellett vólna gondolniok, mennyivel hatalmasabb az, a' ki azokat teremtette.

5. Mert a' szépségnek és a' teremtett állatoknak nagyságából, a' terméfzethez illendőképpen azoknak teremtője meg-esmértetik.

6. De bátor úgy légyen, hogy e' dolgokban ezek nem felettébb kárhoztathatnak; Mert ezek talám tévelygnek keresvén az Istent, és akarván meg-találni.

7. Mert az ő dolgainak (*c*) visgálásában forognak, és a' látásal el-tsalatnak; mert a' melly állatok láttatnak, azok szépek. (*c*) *Róm.* 1: 21.

7. De viszontag illyen módon-is nem méltók a' meg-botsátásra.

9. Mert ha az ő értelmeknek annyi ereje vólt, hogy e' világot az ő okosságokból megfoghatnák; mi módon nem találták-meg inkább ezeknek Urát?

10. Nyomorúltak pedig, és hólt állatokhoz támaszkodik azoknak reménységek, a' kik Isteneknek nevezik az emberek' kezeknek munkáját, a' mesterséggel tsinált aranyat és ezüstöt, és az oktalan állatoknak képeit, vagy a' haszontalan követ, mellyet régen tsináltak.

11. (*d*) Vagy ha valamelly mester-ember az ő mesterségéhez illendő fát le-vágván, szépen annak a' haját környül reszelővel el-reszeli, és az ő mestersége által az életnek szükségére valami hasznos edényt tsinál:

(*d*) *Esa.* 40: 20. *és* 44: 13. *Jer* 10: 3.

12. És annak húlladékit eledelnek meg-főzésére meg-égetvén, magát meg-tőlti.

13. A' melly pedig ezekből el-vettetett, melly semminek nem jó, tudni-illik tekergős fát görtsökkel tellyest vévén, azt meg-faragja hívalkodásnak idején, és az ő bőltseséges szerént azt ki-formálja, és emberi ábrázattal meg-ékesíti:

14. Vagy valami alá-való oktalan állathoz hasonlatossá tészi, és meg-festi fejér és veres festékkel, az ő színét meg-veresíti, és abban minden szeplőt bé-ken.

15. És annak ahoz illendő házatskát tsinálván, a' falban helyhezteti, és vas-szeggel azt meg-erősíti.

16. E' (mester-ember) azért gondot viselt arra, hogy az le-ne essék, tudván, hogy az magával jól-tehetetlen; mert bálvány, és szükölködik segítség nélkül.

17. De mikor örökség felől, menyekező felől, és gyermekek felől könyörög.

18. Nem szégyenli szóllítani a' lelketlen állatot; hanem az egéség felől annak könyörög, a' minek semmi ereje nintsen, az életért annak, esedezik a' meg-hólt állat, és a' segitségért a' tudatlan állatot úntatja.

19. És az úton-járás felől annak szóll, a' ki nem járhat: a' kereskedés felől, dolog-tétel felől, és munkájának elő-menete felől annak könyörög, a' kinek az ő kezei mindenestől haszontalanok.

XIV. RÉSZ.

1 Viszontag ha valaki magát készíti az evezéshez, hogy a' kegyetlen habokon által-menjen; annál hitvánabb fának esedezik, a' melly őtet a' vízen viszi.

2 Mert ezt (a' hajót) a' kereskedésnek kívánsága gondolta, és a' mester az ő mesterségével tsinálta.

3. És a' te gondviselésed igazgatja Atyám! Mert a' tengeren-is (*a*) útat szerzettél, és a' habok között bátorságos ösvényt,

(*a*) 1 *Mós.* 14: 11.

4. Meg-jelentvén azzal, hogy minden helyen meg-tarthatsz; ha minden mesterség nélkül-való ember oda üléndi-is.

5. És nem akarod, hogy a' te bőltségednek tselekedeti hijába valók légyenek; annakokáért az emberek egy kitsiny fára-is reá bízzák az ő életeket, és a' veszedelmes tengeren egy kis hajón által-menvén meg-tartattak.

6. Mert először-is, mikor a' kevély (*b*) Óriások el-veszsznének, e' világnak reménysége egy hajóban szabadúlást nyervén, és a' te kezedtől igazgattatván, e' világnak szaporodásra-való magot hagyott. (*b*) 1 *Mós.* 6: *és* 7: 8.

7. Mert áldott fa, a' mellynek általa az igazság lészen.

8. Ama' kézzel tsinált *bálvány* pedig átkozott mind ő maga, mind annak mestere: ez úgymint bálványnak tsinálója; ama' pedig azért, mert rothadandó fa lévén, Istennek nevét vette magára.

9. Mert mind egy aránt (*c*) gyülölségesek Isten előtt, az istentelen, és annak istentelensége.

(*c*) *Sólt.* 115: 8.

10. Mert

10. Mert a' tsinálmány mind a' tsinálójával egygyetembe meg-büntettetik.

11. Annakokáért pogányoknak balványira-is büntetés következik; mert útáltatosságra tsinálttattak az Istennek teremtett állati között az emberek' lelkeknek botránkozásokra, és hogy a' bolondok' láboknak tört veseuek.

12. Mert a' paráználkodásnak kezdeti, a' bálványoknak találása, és az emberek' életének romlása, azoknak gondolása.

13. Mert nem vóltak *a' bálványok* eleitől fogva, és mind örökké nem lésznek.

14. Mert az embereknek hitván vélekedésekből jöttek-bé a' világra; annakokáért hírtelen veszedelmek-is lészen.

15. Mert az atya az ő fiának hírtelen halállal el-ragattatott képét minekutánna keserüségében ki-formálta vólna; akkor ugymint hólt embert, azután pedig mint Istent tiszteltе: és az ő birodalmában valóknak titkos szolgálatokat és áldozatokat rendelt.

16. Azután ez istentelen szokás idő jártában erőt vévén, törvénnyé költ: és a' Fejedelmeknek parantsolattyokból az következett, hogy a' faragott képek nagy betsülettel tiszteltetnének.

17. És a' kiket jelen-létekkel az emberek nem tiszteltethetnek vala, úgymint kik meszsze laknának; azoknak távol-való ábrázattyokat, mikor ki-formálták vólna, a' királynak ábrázattyát, mellyet tiszteltnének, láthatóvá tették, hogy a' távól valót úgy tiszteltnék, mintha jelen vólna.

18. Továbbá a' bálvány-imadásnak nevelésére, a' tudatlan embereket a' mester-embernek tiszteség' kívánása-is indította.

19. Mert az, a' Fejedelemnek akarván kedveskedni, annak ábrázattyát, mennél szebben lehetett, mesterséggel ki-faragta.

20. A' goromba kösség pedig annak szépségével meg-tsalattatván, azt, a' kit azelőtt úgy tiszteltt, mint embert, Istennek álította lenni.

21. És ez az ember' életének ártalmas vólt; mert az emberek nyomorúsággal, vagy kegyetlenséggel meg-nyomattatván, azt a' nevet adták a' köveknek és fáknak, mellyet semmi állatnak nem kell adni.

22. Annak felette nem elégesznek-meg ezzel, hogy az Isteni esméretben tévelygenek; hanem a' tudatlanságnak nagy háborújában élvén illyen fok és nagy nyavalyákat békességnek neveznek.

23. Mert avagy magzatoknak ölésével megfertéztettetett áldozatokat, avagy titkos el-rejtett dolgokat, avagy idegen törvény szerént balgatag lakodalmakat szerezvén:

24. Sem az ő életeket, sem házaságokat nem tartják-meg tisztaságban; hanem vagy meg-öli egygyik az másikat lesselkedésel, vagy paráznaságával meg-fertéztetvén keserüséggel illeti.

25. És mindeneket minden válogatás nélkül el-foglalt a' vér, és a' gyilkosság, lopás és álnokság, hitetés, hitetlenség, pártolkodás, hamis hit:

26. A' jámboroknak meg-háborítása, jó-tétemányeknek feledékenysége, lelkeknek undokítása, magzatoknak el-idegnítése, házaságoknak esz-veszése, paráznaság, szemtelenség.

27. Mert az útálatos bálványoknak tiszteleti, minden gonosznak tiszteleti, oka és vége.

28. Mert *azoknak tisztelői* avagy örvendezésekben bolondoskodnak, avagy hamis dolgokat jövendőlnek, avagy hamisan élnek, avagy hírtelen esküsznek hamisan.

29. Mert a' lelketlen bálványokban bízván, nem gondolják, hogy meg-büntettetnek, ha hamisan esküsznek;

30. Mind e' két dologért pedig méltán megbüntettetnek, hogy a' bálványokhoz kötelezttetvén, Isten felől gonoszúl értettenek, és a' szentséget meg-útálván, hamisan tsalárdsággal esküdtenek.

XV. RÉSZ.

1 Te pedig mi Istenünk! jó vagy, és igazmondó, türhető, és ki irgalmasságodból szolgáltatsz mindeneket!

2. Mert ha vétkezünk; tieid vagyunk mi, kik tudjuk a' te hatalmadat. Nem vétkezünk pedig; mivelhogy tudjuk, hogy a' tieid közzé számláltatunk.

3. Mert a' te esméreted tökélletes igazság, és a' te hatalmasságodnak esméreti, a' halhatatlanságnak gyökere.

4. Mert el nem hitetett minket az embereknek veszedelmes találmányok, sem a' képeknek árnyéka, melly haszontalan munka, sem a' sok féle színekkel bé-motskoltatott ábrázat.

5. Mellyeknek ábrázattyok a' bolondokban kívánságot indít, melly kívánja a' meg-hólt és lélek nélkül-való képnek ábrázatját.

6. A' gonoſz dolgoknak kívánói méltók, hogy illyen reménységek légyen, mind pedig a' kik azokat tsinálják, kívánják, és tiſztelik.

7. Mert a' fazekas a' lágy földet nyomorgatván, nagy munkával tsinál minden edényt a' mi haſznunkra; de ugyan azon sárból tsinál tiſzta dolgokra-való edényeket, és tiſztátalan dolgokra valókat, mellyeknek minémű haſzna légyen, a' fazekas meg-jelenti.

8. Ugyan azon fazekas gonoſzúl munkálódván azon sárbol tsinál híjába-való Iſtent, ki egy kevéſsel az előtt a' földből vétettetvén, azután egy kevéſsé oda tér, a' honnét vétetett, mikor e' jelen-való életnek adóſságát (*a*) meg-kívánják.

(*a*) *Luk.* 12: 20.

9. Mert ő-néki nem arra vagyon gondja: minémű munkái légyenek nékie, vagy melly rövid légyen az élet; hanem az arany és ezüſt miveſekkel vetekedik, és az értz-miveſeket követi, és magának tiſzteſségnek tartja, hogy hazugságokat formál.

10. Por annak az ő ſzíve, és reménysége a' földnél alább-való, és a' sárnál betstelenebb annak élete;

11. Mert nem esmérte azt, a' ki őtet teremtette, és a' ki tápláló lelket, és éltető lelket ihlett *az emberbe.*

12. Hanem ezek tsúfságnak álították a' mi életünket, és az embernek idejét nyereségre rendeltetett kalmárkodásnak, kik azt mondják: hogy akár honnét, és a' gonoſzból-is kellyen embernek marháját ſzaporítani.

13. Mert e' mindennél jobban tudja, hogy vétkezik, hogy a' földi állatbol romlandó edényeket és abrázatokat alkot;

14. Mindnyájan pedig balgatagok, ſzegények, a' kis gyermekeknél bolondabbak a' te népednek ellenségi, kik azokon-való hatalommal gonoſzúl élnek.

15. Mert a' pogányoknak minden bálványokat Iſteneknek álítják lenni, kiknek ſzemek nintsen, hogy láthatnának, ſem orrok nintsen az élő égnek bé-vételére, ſem fülök a' hallásra, ſem az ő kezeknek nintsenek újai, hogy azokat bé-vonhatnák, ſem pedig járásravaló lábok.

(*b*) *Sólt.* 115: *és* 135.

16. Mert ember tsinálta azokat, és a' ki máſtól vette a' lelket, az alkotta azokat; mert nintsen olly ember, ki az Iſtent azokhoz hasonlóvá teheſse.

17. Hanem halandó lévén, hólt állatot tsinál az ő hamis kezeivel. Mert jobb az ő bálványinál; mivelhogy ő él, azok pedig nem.

18. Annakfelette gyülölséges állatokat-is tiſztelnek, mellyek ha a' bolond embertől vettetnének is egybe; egyéb állatokkal alább valóknak találtatnának azoknál.

19. Sem pedig nem olly ſzépek tekintetre, hogy azokat kívánnák; hanem az Istennek dítséretétől-is, és az áldásától-is meg-foſztattak.

XVI. RÉSZ.

1 Annakokáért méltán büntettettek haſonlatos állatokkal, és a' kegyetlen állatoknak ſokságától *méltán* gyötrettek.

2. Melly büntetésnek helyette a' te népeddel jól tettél, mikor azoknak az ő kívánságok ſzerént új ízű eledelt, *tudni-illik* fürjet (*a*) kéſzítettél. (*a*) 2 *Mós.* 16: 13. 4 *Mós.* 11: 31.

3. Hogy azok az ő kívánságokban az eledeltől meg-foſztatnának, azoknak, a' kik ki-küldetnek vala ſzükséges kívánságokért; ezek pedig egy kevéſsé meg-fogyatkozván, új eledelt kóſtolának-meg.

4. Mert sükség vala, hogy azokra, a' kik kegyetlenkedtek vala, el-távoztathatatlan ſzükség ſzállana; ezeknek pedig tsak meg-mutattatnék, az ő ellenségek mi-módon gyötretnének.

5. Mert mikor ő reájok jöve az oktalan állatoknak kegyetlen haragja, és az ártalmas (*b*) kígyóknak mardoſáſok miatt halnának:

(*b*) 4 *Mós.* 21: 6. 1. *Kor.* 10: 6.

6. Nem marada a' te haragod ő rajtok mind végig; hanem hogy meg-intetnének, rövid ideig háboríttatának-meg az ő meg-gyógyuláſoknak jelét vévén a' te törvényed' parantsolatjának emlékezetiért.

7. Mert a' ki arra néz vala, nem a' látott állat által, hanem te általad tartatik vala meg, ki mindeneknek meg-tartója vagy.

És

8. És illyen módon el-hiteted a' mi ellenséginkkel, hogy te vagy, ki meg-ſzabadítaſz minden gonoſztól.

9. Mert ezeket a' (*c*) ſáskáknak, és legyeknek mardoſáſi ölték-meg, és az ő életeknek ſemmi orvoſságát nem találták; mert méltók valának, hogy illyen büntetéſsel büntetnének.

(*c*) 2*Mós.* 8: 24. *és* 10: 4.

10. A' te fiaidat pedig a' mérges kígyóknak fogok-is nem győzék-meg; mert más felől a' te irgalmaſságod el-jövén meg-gyógyítá őket.

11. Mert a' te beſzédid felől-való emlékezetért hamar meg-gyógyúlának, mikor megmardoſtattak vólna, hogy mélységes feledékenységbe borúlván el-ne felejtkeznének a' te jó-tételeményidről.

12. Mert nem a' fű, ſem a' lágyító ír gyógyította-meg őket; hanem a' te beſzéded Uram! melly mindeneket meg-gyógyít.

13. Mert te mind az élettel, mind a' halállal bírſz: és te viſzſz a' pokolnak kapujára, és onnét te (*e*) hoſzſz viſzſza.

(*d*) 5*Mós.* 32: 39. 1*Sám.* 2: 6. (*e*) *Préd.* 12: 7.

14. Jóllehet az ember az ő gonoſzságával meg-öl; de a' ki-ment lelket nem hozhattya-meg, és *nem teheti*, *hogy* a' ki-vétetett lélek a' teſtbe meg-térjen.

15. A' te hatalmad előtt pedig ſemmi el-nem mehet.

16. (*f*) Mert a' hitetlenek, kik tagadják vala, hogy téged' nem esmérnének; a' te karodnak ereje által meg-oſtoroztatának: ſzokatlan esőkkel: kő-esőkkel, és (*g*) záporokkal gyötrettek, mellyeket el-nem távoztathatnak vala, és tüzzel eméſztetnek vala meg.

(*f*) 2*Mós.* 5: 2. (*g*) 2*Mós.* 9: 13.

17. Mert a' vízen, (melly tsudálatos dolog,) melly mindent meg-ólt, nagyobb hatalma vala a' tüznek; mert e' világ-is óltalmazója az igazaknak.

18. Mert néha meg-laſsódik vala a' láng, hogy meg-ne égetné az iſtentelenek ellen botsátott oktalan állatokat; hanem azokat látván, meg-esmérnék, hogy Iſten' ítéletitől gyötretnek.

19. Néha pedig a' víz között-is felettébb gerjedez vala, hogy a' hamis földnek terméſit meg-eméſztené.

20. Mellyek helyett a' te népedet (*h*) Angyalok' kenyerével tápláltad, és fáradság nélkul kéſzíttetett (*i*) kenyeret adtál nékik, melly minden gyönyöruségre, és minden illendő ízre mértékeltethetik vala.

(*h*) *Sólt.* 78: 15. (*i*) 2*Mós.* 16: 14. 4*Mós.* 11: 7. *Ján.* 6: 31.

21. Mert a' te tőled adatott állat, a' te fiaidhoz-való kedvedet jelenti vala; mivelhogy az évő ember' kívánságának ſzolgálván, annak az ő kívánságához ſzabja vala magát.

22. (*k*) A' hó pedig, és a' jég a' tüzet úgy tartja vala, hogy el-ne olvadna; hogy eſzekbe vennék, hogy a' hóban égő tüz, és az esőben villámló láng eméſztette vólna meg az ellenség' mezejeknek termését.

(*k*) 2*Mós.* 9: 23. *és* 24.

23. Viſzontag ugyan azon tüz, az ő terméſzet ſzerént-való erejéről-is el-felejtkezett, hogy az igazak tápláltatnának.

24. Mert a' teremtett állat tenéked, ki mindeneket teremtettél ſzolgálván, büntetésre a' hamiſsak ellen fel-gerjed: és meg-laſsít jó-tételményre, azokért, kik te benned bíznak.

25. Annakokáért akkoron-is mindenképpen el-formáltatván, a' te jó kedvednek (melly mindeneket táplál,) ſzolgál vala a' ſzükölködőknek akaratjok ſzerént.

26. Hogy meg-tanúlnák a' te fiaid, kiket te Uram! ſzerettél, hogy nem a' gyümőltsöknek terméſzeti táplálja az embert; hanem a' te beſzéded (*l*) tartja-meg azokat, kik benned bíznak.

(*l*) 5*Mós.* 8: 3. *Mat.* 4: 4.

27. Mert a' mi a' tüztől meg-nem eméſztetik vala, a' napnak fénnyétől meg-melegíttetvén, hamar el-olvad vala:

28. Hogy meg-tudhatnánk, hogy a' nap' fel-kelésének előtte kellene néked hálákat adnunk, és a' napnak fel-kelésekor kellene néked könyörgenünk.

29. Mert a' hálá-adatlan embernek reménysége el-olvad, mint a' téli jég, és el-folyó, mint a' haſzontalan víz.

XVII. RÉSZ.

1 Mert nagyok a' te ítéletid, és ki-mondhatatlanok; annakokáért a' tudatlan lelkek tévelygettenek.

2. (*a*) Mert a' hamiſsak, mikor azt állítanák, hogy a' ſzent népen erőt vehetnek a' fetétségnek köteleivel, és a' hoſzſzú éjtſzakának békóival meg-ſzoríttatván, és házokba rekeſztetvén, a' te örök gondviselésedtől meg-foſztatván, feküdtek. (*a*) 2*Mós.* 10: 22, 23.

3. Mert mikor azt állítanák, hogy az ő titkos bünökben a' homályos feledékenységnek

palástya alatt el-fedeztethetnének; el-ſzéleſztetének felette igen meg-rémülvén, és látásokkal meg-háboríttatván.

4. Mert a' melly barlangban valának, nem óltalmazza vala az meg őket a' félelemtől; hanem környülök rettentő zörgések hallattatnak vala, és ſzomorú látások láttatnak vala ſiralmas ábrázatban.

5. A' tűznek pedig ſemmi ereje világoſságot nem adhat vala; a' tsillagoknak fényes lángjok-is nem világoſíthatják vala meg azt az éjtſzakát.

6. Hanem láttatik vala nékik félelemmel tellyes valami tűz, és meg-rettenvén attól a' látáſtól, mellyre nem nézhetnek vala; a' mellyeket látnak vala, azokat gonoſzabbaknak ítélik vala.

7. És illyen módon haſzontalanok valának az ördögi (*a*) meſterſégnek tsúfsági, és a' kevélységnek boſzſzontó kérkedsége, mellyel éltek vala az ő bőltseségekért.

(*a*) 2*Mós.* 7: 22. *és* 8: 7.

8. Mert a' kik azt ígérik vala, hogy a' félelmet és háborúságot a' meg-háborodott embertől el-távoztatják; azok nevetséges félelemmel gyötretnek vala.

9. Hogy ha ſemmi háborító állat őket meg-nem rettentette vólna-is; mindazáltal kegyetlen állatoknak mellőlök-való el-menésével, és kígyóknak tsikorgáſival gyötretvén, féltekben meg-halnak vala, tagadván, hogy az eget-is nem látnák, melly el-nem távoztathatik.

10. Mert félelmes dolog a' gonoſzság, mellyet az ember ő maga-is kárhoztat: és mindenkor veſzedelemről gondólkodik, mikor lelki eſméretiből vádoltatik.

11. Mert ſemmi nem egyéb a' félelem, hanem a' ſegítségeknek el-fogyása, mellyet az okoſság gondolt.

12. Mikor pedig belől a' reménység kitsiny; annál inkább gondolja, hogy nem tudják okát, az őtet kínzó nyomorúságnak.

13. Azok pedig, a' kik azon az el-ſzenvedhetetlen, és a' türhetetlen pokolnak barlangjából ſzármazott éjjel ugyan azon egy álmot aluttak,

14. Néha tsudálatos látásokkal gyötretnek vala; néha félelemnek miatta el-fogyatkoznak vala, mikor ő reájok hírtelen és váratlan félelem jött vólna.

15. És illyen módon, valaki ott' vólna, bérekeſztetvén őríztetik vala vas nélkül-való tömlötzben.

16. Mert vagy ſzántó-vető ember vólna, vagy páſztor, vagy puſztában-való dolgoknak meg-ſzerzője, környül-vétetvén, ez el-távoztathatatlan ſzükség alatt fekſzik vala.

17. Mert mindnyájan a' ſetétségnek egy lántzával kötöztettek vala meg:

18. Vagy zúgó ſzél, vagy a' fáknak sűrű ágai között-való madaraknak ékes ſzavok, vagy a' ſebeſsen folyó vizeknek zúgása:

19. Vagy a' le-romlott kő-ſziklláknak rettenetes zördülése, vagy a' bujálkodó oktalan állatoknak láthatatlan futások, vagy kegyetlen ordító állatoknak ſzavok, vagy a' hegyek' kebeliben formáltatott zengő ſzó, azokat félelemmel rettegteti vala.

20 Mert mind az egéſz világ fénylik vala világoſsággal, és az ő dolgaiban vala foglalatos.

21. Tsak azoknak vala fejek felett nagy éjſzaka, azoknak a' ſetétségeknek ábrázattya, mellyre menendők valának; de ők ő magoknak nehezebbek valának a' ſetétségnél.

XVIII. RÉSZ.

1 A' te ſzentidnek pedig (*a*) világoſság vala, kinek ſzavokat azok hallván, ábrázatjokat nem látván, bóldogoknak mondják vala őket, hogy azokat nem ſzenvednék.

(*a*) 2*Mós.* 10: 23.

2. Hogy pedig nékik nem ártanának, holott boſzſzúsággal illettettek vólna; nékik hálákat adnak vala: és hogy vélek ellenkeztek vólna; annak botsánatját kérik vala.

3. Azok helyett attól nékik tűzzel lángolló (*b*) oſzlopot, melly az ő útoknak, mellyet nem tudnak vala, vezére lenne, és az ő nagy bújdosásoknak ártalom nélkül-való napja. (*b*) 2*Mós.* 13: 21. *és* 14: 24. *Sólt.* 78: 14. *és* 105: 39.

4. Mert amazok méltók valának, hogy megfoſztatnának a' világoſságtól, és a' ſetétségben őríztetnének, kik a' te fiaidat bé zárolva tartották vala, kik által a' törvénynek makula nélkül-való világoſsága adandó vala e' világnak.

5. És mikor arról tanátsot tartottak vólna, hogy a' te ſzenteidnek magzatjokat (*c*) megölnék, és egy azok közzül (*d*) ki-vettetett vólna, és azután meg-tartatott vólna azoknak megbüntetésekre; te őket meg-foſztottad az ő magzatjoknak ſokságától, és a' nagy vízben őket mind egygyütt (*e*) el-veſztetted. (*c*) 2*Mós.* 1: 16. (*d*) 2*Mós.* 2: 3. (*e*) 2*Mós.* 14.

6. Az az éjſzaka a' mi eleinknek előſzör (*f*) meg-jelentetett vólt, hogy meg-tudván bizon-

zonnyal, mitsoda ígéreteknek hittek vólna, bátorságos ſzívvel lennének. (*f*) 2 *Mós.* 11: 12.

7. És illyen módon a' te néped meg-látta, mind az igazaknak ſzabadúlásokat, mind az ő ellenségeknek veſzedelmét.

8. Mert miképpen hogy a' mi ellenséginken boſzſzút-állottál; azonképpen minket ſzóllítván meg-ditsőítettél.

9. Mert a' jámboroknak ſzent fiai titkon áldoztak vala, és egygyenlő akaratból illyen Istenes törvényet rendeltek vala, hogy a' ſzentek egygyenlőképpen ugyan azon jóban, és gonoſzban réſzeſſek lennének, az atyáknak Isteni dítséreteket énekelvén.

10. Zeng vala pedig az ellenségnek értelem nélkül-való ſzava, és a' ſiró gyermekeknek könyörületes ſzavok mindenütt hallatik vala.

11. A' ſzolga és az Úr, mind egy büntetéssel büntettettek, és a' köz ember a' Királlyal egygyütt ugyan azont ſzenvedte.

12. És egygyenlő ſzívvel mindnyájan a' halált mikor kívánnak, (*g*) ſzámtalan ſok halotjok vala, hogy az élők nem vólnának elegek a' hóltaknak temetésekre, mikor egy ſzempillantásban az ő drága magvok meg-hólt vólna.

(*g*) 2 *Mós.* 12: 29.

13. Mert a' kik nem hiſznek vala ſemmit az (*h*) ördögi tudománynak miatta; az ő első ſzülötteknek halálokban meg-vallák, hogy a' nép, Iſten' fia vólna. (*a*) 2 *Mós.* 7: 11.

14. Mert mikor a' tsendeſség mindeneket el-foglalt vólna, és az éjſzakának fele el-múlt vólna;

15. A' te Mindenható beſzédet mennyből, a' királyi-ſzékből, mint egy erős hadakozó, a' veſzedelmes földre alá-jöve.

16. A' te bizonyos parantsolatodat, mint egy éles fegyvert hordozván, mindeneket halállal meg-tölte, egy felől az eget érvén, más felől a' földön járván.

17. Akkor nagy hírtelen nehéz álmoknak látáſi-is őket meg-háborították, és váratlan félelmek vevék őket környül.

18. És némelly másutt hólt elevenen el-nyúlván, meg-jelenti vala, miért halna meg.

19. Mert az álmok, mellyek őket meg-háborították vala, ezt nékik elein meg-jelentették vala, hogy meg-ne halnának nem tudván, miért büntettetnének.

20. Az igazakon-is jóllehet esett néha a' halálnak (*i*) késérteti, és a' ſokáság közzűl ſokkan le-vágattattak a' puſztában; de az a' haragnem ſok ideig tartott. (*i*) 4 *Mós.* 16: 41.

21. Mert ſietvén az ártatlan férjfiú az ő ſzolgálatjának fegyverivel; imádsággal, és engeſztelő füſtöléſſel ellene állott a' haragnak, és véget vete a' veſzedelemnek, meg-jelentvén, hogy ő te ſzolgád vólna.

22. Mert meg-győzé azt a' puſztítót nem teſti erővel, nem fegyvernek erejével; hanem beſzéddel győzé-meg a' boſzſzú-állót, az atyáknak tett esküvésről, és ſzövetségről megemlékezvén.

23. Mert mikor ſokan halva estek vólna immár egymásra; ő közbe állván a' haragot elmetztzé, és az élőknek útjokat el-válaſztá.

24. Mert az egéſz papi őltözet rajta vala a' bokáig-való köntösön fellyül, és az atyáknak ditsőſségek, négy renddel-való drága kövekben, és az ő fejének Koronájában a' te ditsőſséges neved.

25. Ezeknek engede a' puſztító, és ezektől rettene-el. Mert tsak annak a' haragnak kéſértete elég vala nékik.

XIX. RÉSZ.

1 AZ iſtenteleneket pedig a' harag minden kéméllés nélkül követte mind végig, úgymint kiknek gonoſzságokat elein meg-látta vala.

2. Hogy a' kiket békeſséggel el-botsátottak vala, és a' kiket nagy ſzorgalmatoſsággal követtek vala; azt meg-bánván, ismét őket megkergetnék.

3. Mert mikor még keſergenének, és a' halottaknak koporsójoknál jajgatnának; (*a*) más bolondságot gondolának: hogy a' kiket könyörgéſsel küldöttek vala ki, azokat úgymint el-ſzökteket meg-kergetnék.

(*a*) 2. *Mós.* 14: *vers.* 5.

4. Mert vonſza vala őket e' végre az ő büntetéseknek méltó ſzüksége, melly azokat elfelejtette vala vélek, a' mellyek az előtt lettek vala, hogy azokban a' kínokban ſzenvednék a' utólsó büntetést.

5. És a' te néped az ő vélekedések kivül-való úton menne által; azok pedig új halálnak nemével veſznének.

6. Mert minden teremtett állatok az ő nemek ſzerént, a' te tőled rendeltetett tiſztekben el-járván, hogy a' te fiaid minden ártalom nélkül meg-tartatnának; újjonnan más ábrázatba őltöznek vala.

7. (*b*) A' felhő ſedezi vala a' tábort, és a' melly föld az előtt a' (*c*) víztől el-foglaltattatot vala, ſzárazon láttaték, és a' veres tengerből ſzép út, és zöldelő mező a' kegyetlen habok közzül: (*b*) 2 *Mós.* 14: 19.

(*c*) 2 *Mós.* 14: 2.

8. Mellyen az egéſz nép által-méne, azok tudni illik, kik a' te kezed által meg-óltalmaztatván a' te tsudáidat látták.

9. Mert mint a' lovak, úgy nyerítettek, és a' bárányoknak módjok ſzerént ugrándoztak, tégedet Uram! (*d*) ſzabadítónak énekelvén.

(*d*) 2 *Mós.* 15.

10. Mett meg-emlékeztek vala az ő ſzámkivetésének helyén lett dolgokról, mi-módon az oktalan állatoknak ſzaporodások helyett az föld legyeket teremtett vólna, és a' halak helyett a' folyó-víz békákat adott vólna.

11. Azután pedig látának új (*d*) madaraknak ſzaporodását, mikor az ő kívánságokrúl el-vonattatván gyönyörűséges étkeket kívántak vólna. (*d*) 2 *Mós.* 16: 13.

4 *Mós.* 11: 31.

12. Mert az ő vígaſztalásokra a' tengerből fürjek jövének-fel:

13. És ezek e' büntetések ſzállanak a' bünösökre, nem elől-való jelek nélkül, tudni-illik (*e*) villámások nélkül: mellyeket méltán ſzenvednek vala az ő gonoſzságokért; mert a' jövevényekhez nagy gyülölséggel valának.

(*e*) *Mós.* 14. 24. *Sólt.* 18: 19.

14. Mert némellyek az esméretlen embereket, mikor hozzájok mentek vólna, nem fogadják vala-bé; (*f*) némellyek pedig a' jóltett jövevényeket rabokká téſzik vala.

(*f*) 2 *Mós.* 1.

15. Nem tsak ezt mivelik vala pedig; hanem, ha valaki meg-látogatta-is őket (azokat-is embertelenül fogadták,) mert minden jövevényeket gyülölségesen fogadnak vala.

16. (*g*) Némellyek pedig minekutánna valakiket örömmel fogadtak vólna, és ugyan azon törvénynek társaságába fogadtak vólna; nagy munkával gyötrötték azokat.

(*g*) 1 *Mós.* 45. 47.

17. (*g*) Annakokáért vakſággal-is meg-verettettek, mint régen az igaznak (*i*) ajtajánál, mikor temérdek ſetétséggel környül-vétettek vala, ki-ki mind az ő házának ajtaját keresi vala. (*h*) 2 *Mós.* 10: 22.

(*i*) 1 *Mós.* 19: 11.

18. Mert az éltető állatok ő-magokban elváltóztattak, mint az Orgonában a' zengésnek miniműsége el-váltóztatik; noha a' zengések ugyan meg-maradnak, mellyet eſzünkbe vehetünk a' meg-lett dolgoknak ſzorgalmatos meggondolásából.

19. (*k*) Mert a' földi-állatok vízi-állatokká váltóznak vala; és a' vízben úſzó állatok a' földön járnak vala. (*k*) 2 *Mós.* 14: 12.

20. (*l*) A' tűz meg-nem emlékezvén az ő erejéről, a' vízben hatalmas vala; és a' víz az ő meg-óltó terméſzetiről el-felejtkezik vala.

(*l*) 2 *Mós.* 9: 23.

21. A' láng az ellen viſzontag a' romlandóságra hajlandó állatoknak teſteket meg-nem eméſzti vala, mikor abban járnának; sem pedig a' jéghez hasonló és (*m*) olvadásra hajlandó dragálatos eledelnek nemét, meg-nem olvaſztják vala. (*m*) 2 *Mós.* 16: 23.

22. Mert mindenekben Uram! a' te népedet fel-magaſztaltad, ditsőſséggel meg-ékesítetted, és soha meg-nem útáltad őket, hogy mindenkor és mindenütt vélek nem lettél vólna.

A' Böltseségről-való könyvnek vége.

JÉSUS

JÉSUSNAK, SIRÁK' FIÁNAK BÖLTSESSÉGE.

E' Könyv-is nintsen 'Sidóúl, hanem tsak Görögül.

ELÖL-JÁRÓ-BESZÉDE.

1. E' Jésus Sirák' fia vólt, ki ugyan Jésus nevű embernek unokája vala.

2. E' pedig az utólsó időkben élt, a' rabságnak, és a' népnek haza-jövetelének utánna, és közel mind a' Prófétáknak utánnok élt.

3. Az ő nagy apja pedig Jésus, a' miképpen ő maga is bizonyítja, a' 'Sidók között igen serény, és eszes ember vólt.

4. Ki nem tsak az ő előtte-való értelmes embereknek bölts beszédit szedegette egybe; hanem még ő maga-is sokakat kiváltképpen, és haszuosan szóllott, mellyek tudománnyal, és böltseséggel rakva vóltanak.

5. Mikoron annakokáért e' könyvet először e' Jésus, nagy részéből öszve-szedegetve hagyván, meg-hólt vólna; e' Sirák ő-utánna ismét elől-vévén az ő tulajdon fiának, a' Jésusnak hagyá azt.

6. És ez azont elől-vévén, szépen mind egy egész könyvbe rendelé, és azt böltseségnek nevezé, az ő maga attyának, és nagy attyának-is nevéről, hogy a' böltseségnek nevével a' halgatónak szándékát és szerelmét e' könyv felől-való gondolkodásra édesgetné.

7. Annakokáért e' könyv eszeségnek beszédit, homályos meséhez illendő, és bölts mondásokat foglal-bé; és mind kiváltképpen-való, régi, és Istenes históriákat azokról, kik Istennek kedvében vóltanak, 's mind pedig az ő könyörgését, és Isteni dítséretit.

8. Annakfelette minémű jó tétemányekkel méltóztatta Isten az ő népét, és viszontag minémű gonoszokkal töltötte-meg azoknak ellenségeket.

9. Salamonnak követője vólt e' Jésus, ki annál nem alább valónak esmértetett lenni a' böltseségben és tudományban, kinél valósággal sok-féle tudomány vólt, és böltsnek-is neveztetett.

A' JÉSUSNAK, SIRÁK' FIÁNAK ELÖL-JÁRÓ BESZÉDE.

1. Sok, és nagy dolgok adattattanak mi-nékünk a' törvény-által, a' Próféták által, és ezekután valók által, melly dologra nézve az Izráelnek méltán tulajdoníttatik a' tudománynak, és a' böltseségnek nagy dítséreti.

2. Mellyekből nem tsak az olvasóknak kell böltseknek és tudósoknak lenniek; hanem annakfelette ezeknek szorgalmatos olvasói az ideigeneknek-is mind beszédekkel, mind írásokkal haszuosok lehetnek.

3. Az én nagy atyám-is azért, minekutánna nagy sok ideig foglalatos vólt vólna, a' törvénynek és a' Prófétáknak, és az atyáktól írt egyéb könyveknek olvasásában, és azokban-való maga-gyakorlása által, mikoron nagy elő-menetelt nyert vólna: hajla ő-is ere, hogy valamit a' tudományra és böltseségre valót írna.

4. Hogy a' tanúságban munkálkodók, és a' kik magokat ezeknek tanúlására adták vólna, mégis jobban öregbülnének az életnek törvény szerént-való rendelésében.

5. Titeket annakokáért intlek, hogy ezeket jó akarattal és figyelmetesen olvasátok, és minékünk meg-botsásatok, ha valahol a' magyarázatnak munkájában valami ígéknek erejét nem találtuk ki-mondani.

6. Mert ugyan azon egy ígéknek nem azon erejek vagyon, mikor 'Sidóúl mondják-ki, és mikor más nyelvre fordítják.

7. Nem tsak ezek pedig, hanem még egyebek-is, mint a' törvény, és a' Próféták, egyéb

könyvek-

könyvek-is nagygyal külömböznek, mikor az ő nyelveken mondatnak-ki.

8. Mert Evergétes Király' birodalmának harmintz nyóltzadik esztendejében, mikor mentem vólna Égyiptomba, és ott valami ideig lakozván találkoztam vólna e' nagy bölts könyvre; felette szükségesnek ítélém lenni, hogy valami munkát, és fáradságot tennék a' könyvnek más nyelvre-való fordításában.

9. Annakokáért az időben sok vígyázásokkal és minden igyekezettel azon vóltam, hogy a' könyvet véghez vivén ki-botsátanám; hogy a' kik a' szám-kivetésben tanúlni akarnak, elöször jó erkölcsre taníttatván, az Istennek törvénye szerént élnének.

I. RÉSZ

1 Minden Böltseség az Úrtól származik, és ő-nála vagyon mind örökké.

2. A' tengernek fövenyét, és az esőnek tsepit, és az időnek napjait kitsoda számlálhatná-meg?

3. Az égnek magaságát, és a' böltseséget kitsoda visgálhatná-meg?

4. Mindeneknél elébb teremtetett a' böltseség, és az eszeségnek értelme öröktül fogvánvaló.

5. A' böltseségnek kút-feje a' magaságban lakó Istennek beszéde, és annak útai az ő örökké-való parantsolati.

6. A' böltseségnek gyökere kinek jelentetett-meg, és az ő eszes dolgainak ki-ment végére?

7. Egy a' bölts, felette igen betsületes, ki az ő királyi-székiben ül,

8. Az Úr: ő teremtette azt, tudta, és elő számlálta azt.

9. És ki-öntötte azt minden testre, az ő ajándékózása szerént, és adta azt, az őtet szeretőknek.

10. Az Úrnak félelme ditsőség, ditsekedés, öröm, és vigaságnak koronája.

11. Az Úrnak félelme gyönyörködteti a' szívet, és szerez vigaságot, örömet, és hoszszú életet.

12. Az Isten-félőnek jól lészen dolga mind végiglen, és az ő halálának napján meg-áldatik ő

13. A' böltseségnek kezdeti: félni az Urat; ez vagyon a' hívekkel, es annyok' méhében ő vélek teremtetett.

14. Az embereknél, és az ő magvoknál, a' kinek adattatott, örökké-való fészket vert.

15. A' böltseségnek tellyes vólta, félni az Urat; mert meg-részegíti azokat az ő gyümöltsével;

16. Minden ő házokat meg-tölti, kívánatos marhákkal, és pintzéjeket az ő gyümöltsével.

17. Mindenik pedig Istennek ajándéka, és hasznos a' békeségre.

18. A' böltseségnek Koronája félni az Urat: melly nemz békeséget, és idvességes egészséget; mert a' ditsekedést meg-öregbíti az őtet szeretőknek.

19. A' böltseség tudományt, és értelmes tanúságot ád bővséggel, és fel-magasztalja azoknak ditsekedéseket, a' kik szeretik őtet.

20. A' böltseségnek gyökere, félni az Urat: és az ő ágai, hoszszú életnek *ágai.*

21. Az Úrnak félelme el-üzi a' bünöket: és míg az meg-marad nálunk; el-fordítja a' haragot.

22. A' haragos férjfiú igaznak nem mondattathatik; mert az ő haragja romlására vagyon néki.

23. A' türő természetü ember, ideig békességes türő, és azután néki öröme lészen.

24. Ideig el-titkolja az ő beszédit, és sokaknak ajakai beszéllik az ő értelmes eszességét.

25. Böltseségnek kintseiben vagynak a' szép ékes mondások; de útálatosságra vagyon a' bünösnek az Isteni félelem.

26. Ha kívánsz böltseséget; tarts-meg a' parantsolatokat, és az Ur tenéked azt megadja.

27. Mert böltseség és tudomány az Istennek félelme, és kedves ő-nála a' hit, és a' szelídség.

28. Ne kételkedjél az Úrnak félelmébe, mikoron szükölködöl: és ne járúlj ő hozzá kettös szívvel.

29. Ne szabjad magadat az embereknek beszédekhez, és a' te ajakidhoz ne ragaszkodjál.

30. Ne magasztald-fel tennen magadat, hogy meg-esvén ne hozz a' te életedre gyalázatot.

31. És meg-jelentse az Úr minden te titkaidat, és a' gyülekezetnek közepette meg-alázzon tégedet.

32. Mivelhogy nem járúltál valósággal az Úr-

Úrnak félelmére; hanem a' te elméd álnoksággal vólt tellyes.

II. RÉSZ.

1 Fiam! ha az Úrnak akarsz szolgálni, készítsd magadat a' késértethez.

2. Készítsd hozzá a' te szívedet, és türj: és a' háborúságnak idején ne félj:

3. Ragaszkodjál ahoz, és el-ne szakadj, öregbedjél mind a' te végediglen.

4. Valami jö te reád; vedd-el örömest: és a' te meg-alázásodnak el-változását reményljed hoszszú türésel, bátor elmével.

5. Mert miképpen tüzzel próbáltatik-meg az arany; úgy a' kedves emberek a' nyomorúságnak kementzéjében.

6. Hidj ö-néki, és fel-vészen tégedet: Igazságnak útain járj, és reménységedet vesed ö benne.

7. Kik félitek az Urat, hidjetek ö-néki; és el-nem vész a' ti jutalmatok.

8. Valakik félitek az Urat, reménységtek légyen a' jók felöl: és az örökké valóságnak, és irgalmasságnak öröme felöl.

9. Kik félitek az Urat, várjátok az ö irgalmasságát: és el-ne hajóljatok, hogy el-ne essetek.

10. Tekintsetek a' régi időkre, és lássátok-meg:

11. Vallyon 's kitsoda szégyenült-meg, a' ki az Úrban bízott? Avagy kitsoda hagyatott-el, a' ki az ö félelmében meg-maradott?

12. Avagy kitsoda hívta ötet segítségre, és meg-útáltatott ö-tőle?

13. Mert kegyes és irgalmas az Úr, nagy türö, és gazdag irgalmassággal: meg botsátja a' bünöket, és meg-tart a' nyomorúságnak idején.

14. Jaj a' félelmes szíveknek, a' rest kezeknek, és két útra menönek!

15. Jaj a' feslett szívnek! mert nem hiszen, és azokáért meg-nem óltalmaztatik.

16. Jaj tinéktek! kik el-veszttettétek a' békességes türést.

17. Vallyon 's mit tselekedtek, mikoron meglátogat az Úr?

18. A' kik félik az Urat; nem kételkednek az ö beszédiben: és a' kik szeretik ötet; megtartják az ö útait.

19. A' kik félik az Urat, keresik azt: mi módon leheſsenek ö nála kedvesek.

20. És a' kik szeretik ötet, bé-tellyesednek az ö törvényivel.

21. A' kik félik az Urat; meg-tisztítják az ö szíveket, és ö előtte meg-alázzák magokat,

22. *Mondván:* (*a*) esünk inkább az Isten' kezébe, hogy nem emberek' kezébe.

(*a*) 2 *Sám.* 24: v. 14.

23. Mert melly nagy az ö felséges vólta; ollyan nagy az ö irgalmassága-is.

III. RÉSZ.

1 Engemet atyátokat hallgassatok fiaim! és úgy tselekedjetek, hogy idvezülhessetek.

2. Mert az Úr ditsőséget adott az atyának, hogy fellyebb-való légyen a' fiaknál; és az anyának ítéletit meg-erősítette a' fiakon.

3. A' ki tiszteli az attyát; meg-tisztíttatik a' bünből:

4. És a' ki tiszteséget tulajdonít az ö annyának; hasonló ahoz, a' ki kintset gyüjt.

5. A' ki tiszteli az attyát; jövendöben örül ö-is az ö fiainak, és az ö könyörgésének napján meg-hallgattatik.

6. A' ki tiszteséget tulajdonít az attyának; hoszszú életü lészen:

7. És a' ki az Urat hallgatja; az ö annyát meg-vídámítja.

8. A' ki féli az Urat; tiszteli az attyát, és mint Urainak szolgál azoknak, kik szülték ötet.

9 Tselekedeteddel és beszédeddel tiszteljed a' te atyádat és anyádat, hogy száljon te reád az emberektől áldás;

10. Mert az atyáknak áldása meg-erösíti a' fiaknak házokat; az anyának pediglen átka kirontja még a' fundamentomát-is.

11. Ne ditsekedjél a' te atyádnak gyalázatjával; mert nem ditséretedre vagyon néked a' te atyádnak szidalma.

12. Mert az ember dítséretet talál az ö attyának tiszteletiből: és szidalmára vagyon a' fiának a' gyalázatos anya.

13. Fiam! fel-segéljed vénségében a' te atyádat, és bánattal ne illesed ötet a' te életedben:

14. És ha valamikor meg-fogyatkozik értelmében, meg-botsásd néki, és éktelenséggel ne terheld ötet; hanem tiszteséget tégy minden erödből.

15. Mert a' te atyádhoz-való irgalmasság el-

nem felejtetik; hanem a' bünök ellen, a' te házadnak támaszsza lészen.

16. A' te nyomorúságodnak idején, megemlékezik te rólad: és miképpen tiszta meleg idő által a' jég el-olvasztatik; így a' te büneid el-olvadnak.

17. Ollyan, mint a' káromló, valaki el-hagyja az ő attyát: és mint az Úrtól meg-átkoztatott, a' ki haragra ingerli az ő anyját.

18. Fiam! a' te dolgaidat szelíden vigyed véghez, és a' tökélletes ember előtt bötsös lészesz.

19. Mennél nagyobb vagy; annál inkább meg-alázzad magadat, és az Úr előtt találsz kedvességet.

20. Sokan vagynak fen-látók, és felettébb ditsekedők; de az alázatosoknak jelentetnek-meg a' titkok: mert nagy az Úrnak hatalma; de az alázatosoktól vészen dítséretet. (*a*)

(*a*) 5 *Mós.* 29.

21. A' te elmédet fellyül-haladó dolgokat ne visgáljad vakmeröképpen, és a' te erődnél nagyobbakról ne tudakozzál bolondúl: a' mellyek parantsoltattanak tenéked; azokról szentül gondolkodjál.

22. Mert nem szükség tenéked, hogy a' titkokat által-lássad szemeidde.l

23. Hogy bővölködők légyenek a' te beszédid; ebben nyughatatlanúl ne munkálkodjál.

24. Mert többek mutattattanak-meg tenéked, hogy nem mint az emberi elme bé-foghatna.

25. Sokakat el-hitetett az ő magok felettébb és híjába-való vélekedése, és a' híjába-való vélekedés meg-erőtelenítette azoknak gondolattyokat. Ha szemed fénye nem lészen, szükölködöl világosság nélkül; ha azért tudatlan vagy valamiben, ne hírdesséd azt.

26. A' kemény szív végezetre gonoszúl jár: és a' ki szereti a' veszedelmet; abban lészen elveszése.

27. A' kemény szív meg-nehezíttetik nehéz munkával: és a' gonosz ember egygyik bünt a' másikra rakja.

28. Mikoron a' kevélyre nyomorúság száll; nintsen meg-gyógyulása: az ő útai gyökereitől ki-szaggattatnak; mert istentelenségnek plántája gyökerezett-meg ő benne.

29. Az értelmesnek szíve gondolkodik a' bölts mondásokról, és efféle hallgatónak fülét kívánja a' bölts.

30. A' lángozó tüzet meg-óltja a' víz: és a' ki jó-tételennyel irgalmas; meg-tisztíttatik a' büntől.

31. Mert az Úr, ki meg-fizeti az irgalmasságnak tselekedetit: végre meg-emlékezik az ollyanról, hogy a' romlásnak idején támaszt találjon.

IV. RÉSZ.

1 Fiam! a' szegénytől meg-ne vonjad az eledelt: és a' szükölködő szemeket ne legeltesd sok ideig reménységgel.

2. Az éhező lelket ne illesséd keserűséggel: és senkit egy napról másra ne vontass az ő szükségében.

3. A' meg-keseredett szívet jobban meg-ne háborítsd: és a' mit a' szükölködőnek akarsz adni, ne halogasd.

4. A' könyörgő nyomorúltat meg-ne vesséd: és a' te ortzádat el-ne fordítsad a' szegénytől.

5. A' szükölködőtől el-ne fordítsad szemedet: és valakinek okot ne adj arra, hogy néked gonoszt kívánjon.

6. Mert a' ki tégedet meg-átkoz keserűségből; annak könyörgését meg-hallgatja az, a' ki teremtette őtet.

7. Barátja légy a' gyülekezetnek; és a' méltóságos előtt le-hajtsad a' te fejedet.

8. Fordítsad a' te füledet öremest a' szegényhez: és felelj ő-néki szelíden békeséges beszéddel.

9. Szabadítsd-meg azt, a' ki boszszúságot szenved, a' bosszú-tévőnek kezéből: és ne légy félelmes elmével, mikoron ítélsz.

10. Légy az árváknak attyok gyanánt: és férje gyanánt az árvák' annyának.

11. Ekképpen lészesz, úgymint fia, a' magasságos Istennek, és szeret tégedet inkább a' te anyádnál.

12. A' böltseség fel-magasztalja az ő fiait: és azokat ölelgeti, a' kik keresik őtet.

13. A' ki szereti azt; szereti az életet: és a' kik reggel mennek ahoz; örömmel bé-tellyesednek

14. A' ki meg-tartja azt; az ditsőségnek örökségét vészi: és az életnek valamelly nemét választja magának; azt az Úr szerentsésíté szi.

15. A' kik szolgálnak annak, szolgálnak a' Szenteknek; mert a' kik azt szeretik, szereti az Úr azokat.

16. A'

16. A' ki enged annak; ítélője léſzen népeknek: és a' ki figyelmezik ahoz; bátorságoſan lakozik.

17. Ha hiend annak; örököse léſzen annak, és az örökségben meg-marad annak maradéka.

18. Mert jóllehet előſzör ezzel verſenkedik:

19. És félelmet 's rettegéſt hoz ő reája, és gyötri őtet az ő ſegyelmével; míg nem bizonyos léſzen az ő ſzívének tökélleteſségében, és meg-kéſértendi őtet a' törvényben.

20. De azután ismét meg-tér ő hozzája egyeneſsen, és meg-vídámítja őtet,

21. Meg-jelentvén néki az ő titkos dolgait.

22. Hogyha el-tévelyedéndik az; el-hagyja őtet, és adja őtet az ő veſzélyének hatalmában.

23. Meg-tartsd az alkalmatoſságot, és óltalmazd magad' a' gonoſztól.

24. És a' ſzemérmeſséget hátra hagyjad, mikor a' te életednek ártatlanságáról kell ſzóllnod.

25. Mert vagyon bün-hozó ſzemérmeſség, és vagyon dítséretes-is, és kedves ſzemérmeſség.

26. Senki ſzemélyének ne kedvezz a' te lelkednek kárával: és azt ne tiſzteljed a' te romlásodra.

27. Ne fogd-meg a' te beſzédedet a' jó alkalmataſságnak idején:

28. És el ne titkold a' te bőltseſségedet, hogy jónak láttaſsál.

29. Mert a' beſzédből esmértetik-meg a' bőltseſség, és a' tudomány a' nyelvnek ígéjéből.

30. Ne ſzóllj ellene az igazságnak ſemmiképpen, hogy a' te hazug tudatlanságodnak ſzégyenét ne valjad.

31. Ne ſzégyenlyed meg-vallani a' te bűnödet: és ne tílts-meg a' folyó-víznek alá-folyását.

32. Ne botsásd magadat egy bolond alá-is, és a' hatalmasnak ſzemélyét ne nézzed.

33. Mind halálig viaskodjál az igazságért, és az Úr Iſten hartzol te éretted.

34. Ne légy méréſz a' te nyelveddel; ſe pedig reſt, és laſsú ne légy a' te dolgaidban.

35. Ne légy ollyan, mint az oroſzlán a' te házadnál, és oktalanúl ne kegyetlenkedjél házad-népe ellen.

36. Ne légyen a' te kezed' ki-nyújtva az elvételre; az adásra pediglen öſzve-vont.

V. RÉSZ.

1 Ne támaſzkodjál a' te gazdagságodhoz, és ne mondjad azt: elég vagyon énnékem életemre-való.

2. Ne üzzed a' te akaratodnak kívánságát, és a' te erődet, hogy a' te ſzívednek útaiban járj.

3. Ne mondjad azt: kitsoda vólna nékem bírám az én tselekedetimért? mert az Úr bizonyára boſzſzút-áll te rajtad.

4. Ne mond: bünt tettem vala, vallyon mitsoda bántásom vólt énnékem? mert az Úr hoſzſzú türő, és ſemmiképpen büntetetlen nem hágy.

5. A' meg-botsátáſsal el ne higyjed magadat, hogy a' bünöket egymásra rakjad.

6. És ne mondjad: az ő könyörületeſsége nagy; az én büneimnek ſokságát meg-botsáta nékem.

7. Mert ſzintén ollyan gyors az ő haragja, mint az ő boſzſzú-állása; de az bünösökön ſzáll az ő haragja.

8. Ne halogasd az Úrhoz-való meg-térésedet, és egy napról másra ne vontaſsad.

9. Mert hírtelenséggel el-jő az Úrnak haragja, mellyel meg-rontatol, mikoron arról nem gondolkodnál: és a' boſzſzú-állásnak idején elveſzſz.

10. Ne bízzál a' hamiſsan gyűjtött pénzedhez; mert ſemmit nem ſegítenek, a' melly napon a' boſzſzú-állás el-jő.

11. Ne ingadozz minden ſzélre, és ne indúlj el minden úton, mint a' két nyelvű gonoſz ember.

12. Légy állhatatos a' te bizonyos értelmedben, és egy légyen a' te beſzéded.

13. Légy gyors a' jónak hallására, és légyen igazsággal a' te életed: és nagy ſzelédséggel adj feleletet.

14. Ha bőltseſség vagyon te nálad; feleljmeg a' te felebarátodnak: ha pedig nintsen; a' kezed a' te ſzádon álljon.

15. Vagy dítséret vagy gyalázat követi a' ſzólláſt; és az embernek nyelve önnön magának *gyakorta* romlására vagyon.

16. Ne hívattaſsál fondorlónak, és a' te nyelved ne leſelkedjék.

17. Mert mint a' lopót nagy gyalázat követi; azonképpen a' két nyelvűt igen gonoſz kárhoztatás követi.

18. Semmi dologban vagy kitsinyben, vagy nagyban tudatlan ne légy.

VI. RÉSZ.

1 Leg-főképpen meg-lásd, hogy barátságos emberből ellenség ne légy; mert e' gonosz név szégyen, és gyalázatnak örökségét veszi, mint a' két nyelvű bünös szidalmat vészen.

2. Ne fúvalkodjál-fel a' te elmédnek tanátsában; hogy ide 's tová ne fusson, mint a' bika, a' te elméd:

3. És a' te fádnak gyenge leveleit meg-ne emészsze, és el-veszesse a' te gyümöltsödet; és te magadat úgy hagyjon, mint egy aszszú fát.

4. Mert a' gonosz tanáts el-veszti az ő gazdáját, és az ő ellenséginek tsúfjává tészi azt.

5. A' gyönyörüséges beszéd meg-sokasítja a' barátságos embereket, és az ékes beszédü nyelv, sokaknak édes beszédeket hozzája hajtja.

6. Azon igyekezzél, hogy sok jó akaróid légyenek; a' te tanátsosod pedig ezer közzül egy légyen.

7. Ha barátot akarsz szerezni; meg-késértett embert szerezz, és hamar ne bízzad magadat reája.

8. Mert vagyon olly barátod jó-szerentsének idején, ki nem marad-meg veled a' te nyomorúságodnak idején.

9. Lehet olly barátod-is, ki ellenségeddé válik, és egybe-veszésnek idején a' te gyalázatodat ki-mondja.

10. Ismét vagyon asztalnál-való barátod, ki meg-nem marad a' te nyomorúságodnak idején;

11. De a' te jó szerentsédbe ollyan lészen, mint te: és a' te barátiddal nagy szabadsággal nyájaskodik.

12. Ha pedig meg-aláztatól; te ellened támad, és a' te ortzád előtt el-rejti magát.

13. Ellenségidtől magadat meg-ójjad: és barátidról-is meg-ójjad magadat.

14. Embernek hív barátja erős óltalom; mellyet valaki meg-nyér, kintset talált.

15. A' hív barátságosnak nintsen árra, kinn el-váltatnék: és semmi olly mérték nintsen, ki meg-nyomná ennek szépségét.

16. A' hív barát az életnek orvossága, mellyet az Isten-félők meg-találnak.

17. Ki féli az Urat, barátságot szerez; mert minémü ő maga, ollyan az ő barátja-is.

18. Fiam! ifjúságodtól fogva szeressed a' tudományt, és vénségedig találsz böltseséget.

19. Mintha szántanál és vetnél, úgy járúlj ahoz; és jó gyümöltsöt várj attól.

20. Mert noha ennek keresésében kevés ideig fáradozsz; mindazáltal hamar eszel az ő gyümöltsében.

21. Melly igen kemény a' tudomány a' tudatlanoknak, holott abban meg-nem marad a' bolond.

22. Mint a' nehéz próba-kő, ollyan ennél a' tudomány, és nem késik azt el-vetni.

23. Mert a' böltseség név szerént vagyon tsak azoknál, és sokaknál valóba nintsen

24. Hallgasd fiam! és válaszszad az én értelmemet, és el-ne vesd az én tanátsomat; de botsásd lábaidat az ő békójába, és nyakadat az ő kalodájába.

25. Vedd válladra és hordozzad azt, és ne nehezteljed az ő kötelit.

26. A' te tellyes lelkedből járúlj ő hozzája, és tellyes erődből meg-tartsad az ő útait.

27. Visgáljad, keresed; és ki-nyilatkozik tenéked: azután ha kívánságod bé-telik; el-ne botsásd azt.

28. Mert végezetre meg-nyered az ő nyúgalmát, és fordúl tenéked örömödre.

29. És lésznek tenéked az ő békói, nagy erősségeid, és az ő kalodái, ditsőségnek ruhája.

30. Mert arany ékessége vagyon ő-néki, és az ő kötelei, Hyaczinthusnak kötelei.

31. Mint ditsőségnek ruháját fel-öltözzed őtet: és mint örömnek Koronáját végyed környüled.

32. Ha kívánod fiam! meg-taníttatol: és ha ennek adod elmédet; okos lészesz.

33. Ha szeretended hallgatni; találsz értelmet: és ha figyelmetes lészesz a' te füleiddel; bölts lészesz.

34. A' vén embereknek sokaságában állj, és a' ki bölts; ahoz adjad magadat: minden Isteni dolgokról-való beszélgetést kívánj hallani, és a' példa-beszédeknek értelmében tudatlan ne légy.

35. Ha értelmes férjfiat látándasz; reggel menj ő hozzája: és az ő ajtainak gráditsit koptasa a' te lábad.

36. Gondolkodjál az Úrnak parantsolatjáról tökélleteszen, és az ő hagyományiról elmélkedjél mindenkor: ő meg-erősíti a' te szívedet, és a' kívánt böltseség meg-adattatik tenéked.

VII. RÉSZ.

1 Ne tselekedjél gonoſzſzúl; és a' veſzedelem nem környékez-meg tégedet

2. Távozzál-el a' hamiſtól; és a' bün el-tér te tőled.

3. Fiam! ne veſs a' hamiſságnak barázdáiban, hogy hétſzerte többet ne araſs.

4. Ne kívánj az Úrtól Fejedelemséget, ſe a' Királytól ditsőſséges ſzéket.

5. Ne tulajdoníts magadnak igazságot az Úr előtt, ſe a' Király előtt bőltseſséget.

6. Ne igyekezzél bíró lenni, ha boſzſzúságot nem ſzenvedhetſz; hogy valamiképpen ne félj a' hatalmasnak ortzájától, és a' te igaz útadnak botránkozást ſzerezz.

7. Ne vétkezzél a' városnak ſokasága ellen, és magadat a' köſség közzé ne botsáſsad:

8. Ne kettőzteſſed-meg a' bünnek kötelét; mert még egygyért-is nem maradſz büntetetlen.

9. Ne mondjad ezt: az én ajándékimnak ſokságára tekínt az Iſten, és mikoron áldozándom, a' magaſságbéli Iſten meg-kedveli azt: ne légy kételkedő ſzívvel a' te könyörgésedben, és ne útáld gyakorlani az alamisnálkodást.

10 Ne tsúfold-meg az embert, kinek lelke keserűségben vagyon; mert vagyon, a' ki megalázzon és fel-magaſztaljon.

11. Ne gondolj hazugságot a' te atyádfia ellen, és barátoddal haſonlatoſképpen ne tselekedjél.

12. Ne hazudj ſemmi hazugsággal; mert ennek ſzűnetlen vólta nem léſzen jódra.

13. Ne légy ſok beſzédű a' véneknek gyülekezetekben, és a' beſzédet ne kettőztesd a' te ſzóllásodban.

14. Ne gyülöljed a' munkás dolgot, és a' Felséges Iſtentől teremtetett ſzántást-vetést.

15. Ne adjad te magadat a' bünösöknek ſokſága közibe.

16. Meg-emlékezzél, hogy a' boſzſzú-állás nem kéſik.

17. Alázd-meg felette igen a' te elmédet; mert az iſtentelenen-való boſzſzú-állás, tüz és féreg léſzen.

18. El-ne változtasd barátodat ſemmi drága dolgon; ſem vér ſzerént-való atyádfiát a' drága Ofir aranyon.

19. El-ne hagyjad a' bölts és jó feleségedet; mert annak, az ő kedve fellyebb-való az aranynál.

20. Ne ſanyargasd ſzolgádat, a' ki az ő dolgában híven el-jár; ſe pedig a' bérest, a' ki magát mindeneſtől néked adta.

21. Az eſzes ſzólgát ſzereſſe a' te lelked: ne foſzd azt megſzabadságtól.

22. Ha barmaid vagynak; meg-tekíntsd azokat: ha haſznosok tenéked; maradjanak-meg te nálad.

23. Fiaid vagynak-é tenéked? tanítsad azokat, és meg-hajtsad ifjúságoktól fogva azoknak nyakokat.

24. Leányid vagynak-é tenéked? figyelmezzél azoknak teſtekre, és ne mutaſs víḍám ortzát azokhoz.

25. Házasítsd-el leányodat, és nagy dolgodat végezed-el; de értelmes férjfiúnak adjad azt.

26. Kedved ſzerént-való feleséged vagyon-é tenéked? ne vesd azt meg: a' kit pedig gyülőlſz; ne adjad annak magadat.

27. Tellyes ſzívedből tiſztellyed a' te atyádat, és anyádnak fájdalmit el-ne felejtsed.

28. Meg-emlékezzél róla, hogy te azoktól ſzülettettél: És mivel fizeſs-meg ő-nékiek veled-való jó-tétéményekről?

29. A' te tellyes elmédből féljed az Urat, és az ő Papjait betsüljed: tellyes erődből ſzereſſed azt, a' ki teremtett tégedet, és el-ne hagyjad az ő ſzolgáit.

30. Féljed az Urat, és tiſzteljed a' Papot:

31. És add-ki az ő réſzét, a' mint parantsolva vagyon tenéked:

32. 'Sengédet, és bünért-való áldozatokat:

33. Az áldozatra-való barom' ſzegyének ajandékát, és meg-ſzentelésnek áldozatját, és a' ſzent első 'sengéket.

34. És a' ſzegénynek nyújtsad a' te kezedet, hogy meg-ſzenteltesék a' te áldásod.

35. És kedves minden élők előtt a' jó tétemény; még a' hóltól-is kedvedet el-ne fordítsad.

36. Ne távozzál-el a' 'síróktól; (*a*) de a' siralmasokkal árj. (*a*) *Rom.* 12.

37. Ne reſteljed a' beteget meg-látogatni; mert efféle dolgokért kedves léſzeſz.

38. Minden te beſzédidben meg-emlékezzél utólsó végedről; és örökké nem vétkezel.

VIII. RÉSZ.

1 Ne vetekedjél a' hatalmas emberrel, hogy valamiképpen kezében ne eſsél.

2. Ne verſengj a' gazdag emberrel, hogy valamiképpen ne nyomja-meg te ellened a' fontot.

3. Mert sokakat veszтett-el az arany; még a' Királyoknak elméjeket-is el-fordította.

4. Ne feddődjél a' tsátsogó emberrel; se ne gyüjts az ő tüzére fát.

5. Ne tsúfolkodjál a' tudatlannal; hogy gyalázattal ne illetessenek a' te szüléid.

6. Ne szégyeníts-meg az ő bünéből meg-térő embert; meg-emlékezzél róla, hogy mi mindnyájan bünösök vagyunk.

7. Ne kissebíts-meg az embert vénségében; mert mi közzülünk valók, a' kik meg-vénhesznek.

8. Ne örülj a' te fő ellenségednek halálán: meg-emlékezzél, hogy mi mindnyájan meg-halunk.

9. Ne útáld-meg a' böltseknek beszéllését; hanem azoknak tellyes mondásokról gondolkodjál.

10. Mert azoktól tanúlsz tudományt, mellyel a' meltóságosoknak-is szolgálhatsz.

11. Ne téveledjél-el a' véneknek beszédektől; mert ők tanúltanak az ő szüléiktől.

12. Mert ezektől tanúlhatsz értelmet, és a' szükségnek idején-való feleletet.

13. Ne gerjezd-meg a' bünösnek hólt szeneit, hogy az ő lángozó tüzével meg-ne égettessél.

14. Ne haragudjál a' bosszúság-tévő ellen, hogy mint a' tolvaj ne leselkedjék a' te szád ellen.

15. Ne adj költsön náladnál hatalmasbnak: hogyha adándasz költsön, úgy tartsd; mint ha el-vesztetted volna.

16. Ne légy kezes erőd felett: ha kezes lejéndesz, úgy viselj gondot reá; mintha megfizetnéd.

17. Ne törvénykedjél a' bíró ellen; mert az ő akaratja szerént lészen az ítélet.

18. Ne járj egy úton a' mérész emberrel, hogy te reád ne erősödjék; mert ez az ő akaraja szerént tselekesik, és te ennek bolondságával mind egygyütt el-vesszesz.

19. Ne vívj bajt a' haragosal, és kietlenben azzal ne járj; mert a' vért semminek ítéli: és a' holott semmi segítséged nintsen; meg-öl téged'.

20. Ne tanátskozzál a' bolonddal; mert a' beszédet meg-nem tarthatja.

21. Ne titkolj az idegennel; mert nem tudod, mit akar az.

22. Akárkinek ne jelentsd-ki a' te szívednek gondolatját; hogy ne fizessen tenéked valaki háládatlansággal.

IX. RÉSZ.

1 Ne légy gonosszúl vélekedő a' te kebeledben nyúgovó feleségedhez; se ne tanítsad őtet te ellened gonosz tanúságra.

2. Ne adjad magadat az aszszonyi-állatnak, hogy az te rajtad hatalmat ne végyen.

3. Ne menj a' gonosszúl kereskedő aszszonyi-állat' eleibe, hogy valami-módon az ő tőrébe ne essél.

4. Ne forogj gyakran énekes aszszonyi-állattal, hogy valamiképpen meg-ne fogattassál az ő mesterssége által.

5. A' szűznek esméretire ne igyekezzél, hogy valami-módon botránkozásba ne essél, az ő szépségének ékessége miatt.

6. Ne add magadat a' kurváknak, hogy el-ne veszessed a' te örökségedet.

7. Ne szemléljed azt a' városnak útzáin; még az ő szokott útain-is ne járj.

8. Fordítsd-el szemedet az ékes aszszonyi-állattól, és ne akarjad esmérni az idegen szépséget.

9. Mert aszszonyi-állatnak szépségével sokan hitettettenek-el: és attól, mint a' tüztől a' szerelem fel-gyúlad; ne úlj annakokáért ölében, meg-ölelvén őtet.

10. A' férhez ment aszszonyi-állattal ugyan ne úlj: és ne költs ő-véle egygyütt italnak okáért.

11. Hogy valamiképpen a' te leiked ő hozzá ne hajóljon, és a' te indúlatod miatt veszedelemben essél.

12. Ne hadd-el a' te régi barátodat; mert az új nem lészen amahoz egygyenlő.

13. Mint az új bor, az új barát: mikor megavúlándik; akkor gyönyörüségessen kaptsold hozzád őtet.

14. Ne irígyeljed a' bünösnek ditsőségét; mert nem tudod, mitsoda légyen annak veszedelme.

15. Ne tettedjenek tenéked az istentelenek kedves dolgok: meg-emlékezzél róla, hogy azok szintén a' pokolig-is igazak nem lésznek.

16. Messze távozzál az embertől, kinek hatalma vagyon a' meg-ölésre; és nem lészesz szorgalmatos a' haláltól félelemnek miatta.

17. Ha szintén hozzá menéndesz-is, ne vétkezzél, hogy el-ne ragadja mindgyárást a' te életedet.

18. Tudjad, hogy sok tör között mégy által, és a' város kő-falainak tetein jársz.

19. Nagy szorgalmatossággal meg-késértsd a' te barátidat, és a' böltsekkel tanátskozzál: az

az értelmesekkel légyen a' te beszéllgetésed, és minden te szód a' magasságos Istennek törvényéről.

20. Igaz férjfiak légyenek a' te vendégid: és az Úrnak félelmében légyen a' te ditsekedésed.

21. A' bölts mesternek munkájáról ditsértetik a' mű, és a' köségnek bölts-Hadnagygya az ő beszédiről.

22. Iszonyatos a' városban a' nyelveskedő ember: és a' ki a' beszédben vakmerő, méltó gyülölségre.

X. RÉSZ.

1 A' bölts biró tanítja az ő köségét; és az értelmesnek Fejedelemsége jól rendeltetett lészen.

2. Valami-némű a' köségnek bírája; ollyanok az ő szolgái-is: és valaminémű a' városnak Hadnagygya; ollyan annak minden lakója-is.

3. A' tudatlan Király el-veszti az ő népét, és a' Fejedelmeknek böltseségek által a' város lakosokkal meg-gyaporodik.

4. Az Úrnak kezében vagyon a' földnek hatalma, és a' hasznos embert, mikor ideje, fel-emeli.

5. Az Úrnak kezében vagyon a' férjfiúnak jó elő-meneti: és ő az, ki az írás tudó' személynek meltóságát meg-adja.

6. Minden boszszúságért felebarátodra ne haragudjál, és ne tselekedjél ő-véle boszszúságot kevélységből.

7. Gyülölséges mind Isten 's mind ember előtt a' kevélység: és mind a' kettő gyülöli a' hamis dolgokat.

8. A' kegyetlenségért, boszszuság-tételért, és álnoksággal gyüjtött gazdagságért az ország egy nemzetségtől el-vétetik, és másnak adatik.

9. Mert a' fösvénynél semmi nintsen hamisb.

10. Mert ez még az ő tulajdon lelkét-is árossá tészi; mert míg él, meg-vetették azt az ő belső részei-is.

11. A' hoszszú betegséget el-mettzi az orvos; szinte úgy, a' ki ma Király, hólnap meg-halhat.

12. Miért kevélykedik a' föld, és a' hamú?

13. Mert az ember meg-halván, kígyóknak, oktalan állatoknak, és férgeknek öröksége lészen.

14. A' kevélységnek kezdeti, az embernek Istentől-valo el-szakadása, és mikoron teremtőjétől el-áll az ő lelke.

15. Mert a' bünnek kezdeti a' kevélység: és a' kiben kevélység vagyon, jóllehet útálatos boszszúságokkal illet; de végezetre el-vész.

16. Annakokáért az Isten a' kevélyeknek felfúvalkodásokat meg-gyalázza, és végeztre elveszti őket.

17. A' Fejedelmeknek székit el-veszti az Isten, és abban bé-ülteti a' szelédeket.

18. A' kevély népeknek gyökereket ki-szaggatja Isten, és ezek helyett az alázatosokat helyhezteti ditsőségbe.

19. A' pogányoknak tartományokat el-veszti Isten, el-vesztvén őket szintén a' földnek fundamentomáig.

20. Ki-száraztja azoknak gyökereket, és őket el-veszti.

21. És el-fordítja a' földről ezeknek emlékezeteket.

22. Nem teremtéstől vagyon emberben a' kevélység; sem a' harag az aszszonyi-állattól születtettekben.

23. Az Isten-félőknek magvok állandó, és drága azoknak palántájok, kik szeretik őtet: gyalázatos azoknak magvok, kik a' törvényt hátra hadják: bújdosó azoknak magvok, kik a' parantsolatot meg-rontják.

24. Az atyafiak között a' tiszteletes, a' ki ő nékiek hadnagygyok; de a' kik félik az Istent, az ő szemei előtt tiszteletesek.

25. A' fejedelemséget fellyül haladja az Úrnak félelme; a' keménység miatt pedig, és a' kevélység miatt, a' fejedelemség el-vesztetik.

26. Mind a' gazdagnak, mind a' tiszteletesnek, mind a' szegénynek ditsekedések az Úr' félelme.

27. Nem igaz dolog, bogy a' bölts szégyen-gyalázattal illettessék; sem nem illeti a' ditséret a' lator gazdagot.

28. Jóllehet a' méltóságosok, a' bírák, és a' hatalmasok ditsőíttetnek; de senki ezek közzül nagyobb nintsen, mint a' ki féli az Urat.

29. Az értelmes szolgának szolgálnak a' fiak: és a' tudós ember, mikoron taníttatik-is, nem zúgolódik.

30. Ne vess okot abban, hogy dolgaidban ne járj, és a' nyomorúságnak idején, kevélység miatt ne szégyenlyed a' dolgot.

31. Mert jobb annak, a' ki munkálkodik, és mindennel bővölködik; hogy nem a' ki ditsekedik, és szükölködik kenyér nélkül.

32. Fiam!

32. Fiam! szelédséggel keresd dítséretet a' te lelkednek, és tégy tiszteséget annak, a' miképpen méltó.

33. Azt, a' ki az ő lelke ellen vétkezik, kitsoda mondaná igaznak? és azt, a' ki gyalázza az ő életét, kitsoda ékesítené dítsérettel?

34. A' szegény dítsértetik az ő tudományáért; a' gazdag pedig dítsértetik az ő gazdagságáért.

35. Az pedig, a' ki még a' szegénységben-is dítsértetik, mennyivel inkább ditsőíttetik a' gazdagságban?

36. És a' ki a' gazdagságban gyalázatos, mennyivel gyalázatosb volna a' szegénységben?

XI. RÉSZ.

1 Az alázatos férjfiúnak bőltseſsége fel-magaſztalja az ő fejét, és a' nagy méltóságbéliek között ülteti azt.

2. Senkit ne dítsérj az ő szépségéért, és senkit ne szidalmazz az ő ábrázattyáért.

3. Kitsiny a' repülő állatok között a' méh; de édesſen tsinált eledelnek Feje az ő gyümőltse.

4. Az ruháknak öltözetivel ne ditsekedjél, és tiszteſségednek napján fel ne fúvalkodjál; mert tsudálatoſok az Istennek dolgai, és az ő tselekedeti emberektől el-titkoltattanak.

5. Nagy ſok Fejedelmek a' földre ültenek: és a' kiről semmi reménység nem vólt, Koronát viſelt.

6. Sok hatalmaſak meg-gyaláztattanak, és a' dítséreteſek adattattanak másnak kezébe.

7. Míglen valami dolognak végére nem mégy; ne vádolj senkit: tudd meg-előſzör; és azután dorgáljad.

8. Minekelőtte meg nem hallgatod; ne félj: és *másnak* beſzéde közibe egygyet se szóllj.

9. A' melly dolog te reád nem néz; arról ne verſenkedjél: és a' bűnösöknek ítéletiben ne ülj.

10. Fiam! ſok-féle dolgokban ne foglald magad': mert ha sokakban egyelítted magadat, nem léſz ártatlan: és ha ſokakat akarſz üzni, meg nem nyered: és ha el-futándaſz-is; el nem ſzalladhatſz-

11. Vagyon olly, ki fáradoz, munkálkodik, és ſerénykedik, és annál inkább meg-fogyatkozik.

12. Vagyon viſzontag reſt, és ſegéd nélkül ſzülkölködő, erőtől meg-fogyatkozott, és igen ſzegény, kit az Úrnak ſzeme jó akarattal lát, és a' kit az ő alázatos állapatjából fel-emel:

13. Kinek fel-magaſztalja fejét a' nyomorúságból, és kiről nagy ſokan kérdezkedvén el-tsudálkoznak.

14. A' jók és gonoſzok, élet és halál, ſzegénység és gazdagság az Úrtól vagynak.

15. A' bőltseſség tudomány, és a' törvénynek értelme az Úrtól vagynak; a' ſzeretet, és a' jó tselekedeteknek útai ő-tőle vagynak.

16. A' tévelygés és a' ſetétség, a' gonoſz emberekhez közel vagynak; és a' kik örvendeznek a' gonoſzban; azokkal vénheſzik-meg a' gonoſzság.

17. Az Úrnak ajándéka meg-marad a' hívekkel, és az ő jó akaratja elő-menetet hoz mind örökké.

18. Vagyon olly, ki meg-gazdagúl az ő ſzorgalmatoſságával, és 'ſobrák életivel; és ez az ő réſze az ő jutalmából.

19. Mert mikoron ezt mondja: találtam nyúgodalmat, immár jól lakom ſzünetlen az én javaimból; nem tudja mitsoda idő jő reája, hogy meg-halván; azokat hagyja egyebeknek.

20. Maradj-meg a' te rendedben, és járj abban, és a' te dolgodban vénhedjél-meg.

21. Ne tsudálkozzál a' bűnösnek tselekedetin; de hígyj az Úrnak, és maradj-meg a' te munkádban.

22. Mert könnyű dolog az Úrnak ſzemei előtt igen hamar meg-gazdagítani a' ſzegényt.

23. Az Úrnak áldáſa az Isten-félőnek jutalma, ki hamarsággal meg-mutatja azoknak előmenteket.

24. Ne mondjad ezt: mitsoda haſznom vagyon énnékem az én tiſztemben? és azután mitsoda javaim léſznek énnékem?

25. Ne mondjad ezt: meg-érem én véle, és igaz elég énnékem, a' mellyek vagynak; miért fáraſztom azért magamat az én életemben?

26. A' jó állapatnak idején meg-emlékezzél a' nyomorúságokról: és a' nyomorúságnak idején a' jókról el ne felejtkezzél.

27. Mert

27. Mert könnyű az Úrnak előtte, hogy a' halálnak idején az embernek meg-fizeſsen az ő tselekedeti ſzerént.

28. A' nyomorúságnak ideje a' gyönyörűségeket el-felejti; az embernek pedig ki-múlása az ő tselekedetit meg-jelenti.

29. Halál előtt ſenkit ne mondj bóldognak; mert végre az ő gyermekiről esmértetik-meg az ember.

30. Ne vígy-bé a' te házadba minden embert; mert ſok leselkedéſi vagynak az ördögnek.

31. Mint a' meg-fogatott fogoly madár, a' kalitkában ſzéllyel néz; igaz úgy a' kevélynek ſzíve: és mint a' magaſságra hágott őr-álló a' te esetedet leſi.

32. Mert a' jókat gonoſzſzá fordítván leselkedik, és még azokat-is, a' kik néki ſajáttyai, meg-tsókolja.

33 Egy kitsiny ſzikrától meg-gyúlad a' tűz; akképpen a' lator ember mind a' vérig utánna leselkedik az embernek.

34. Szorgalmatoſsan meg-óſjad magad' a' gonoſz-tévőtől; mert gonoſz dolgokat tselekeſzik, hogy valamiképpen ne hozzon te reád hóltig-való gyalázatot.

35. Házadba ha bé-fogadod az idegent; tégedet meg-háborítván el-fordít, és el-idegeníti tőled a' te tulajdon marháidat.

XII. RÉSZ.

1 Mikoron jól téſz valakivel, meg-láſsd, kivel téſz jól; és meg-fizettetik a' te jótéteményed.

2. Tégy jól az Iſten-félővel, és meg-fizetést találſz; hogy ha ő-tőle nem-is, de az Iſtentől.

3. Nem léſznek jól annak dolgai, a' ki ſzünetlen meg-marad a' gonoſzban, ſem annak, a' ki irgalmaſságos jó-tételénnyel másnak nem kedveskedik: adj az Iſten-félőnek, és a' bűnöst ne kedveld.

4. Jól tégy az Iſten-félővel, és ne adj az Istentelennek: fogd-meg a' te kenyeredet, és ne add annak, hogy azokból te ellened hatalmat ne végyen; mert meg-látod, hogy két-féle gonoſz jő te reád mind azokért a' jókért, mellyeket ő-véle tettél.

5. Mert a' Fel-éges Iſten-is gyűlöli a' bűnösöket, és a' híveknek kedvekért boſzſzút áll; de meg-őrízi őket amazokért-való kemény boſzſzú-állásnak napjára.

6. A' te barátodat meg-nem esmérheted jó ſzerentsédben; ellenséged-is nem rejtheti-el magát a' ſzerentsétlenségnek napján.

7. Embernek kedve ſzerént-való dolgaiban bánkódnak az ő ellenségi; ſzerentsétlenségében pedig baráti-is el-távoznak tőle.

8. Soha te ellenségednek ne hidj;

9. Mert minémű a' meg-ro'zdásúlt réz, ollyan annak gonoſzsága-is.

10. Még ha meg-alázza-is magát, hozzád hajólva jár-is; vedd eſzedbe magadat, és óltalmazd-meg magadat tőle: és mintha a' tükört törlötted vólna meg, meg-esméred, hogy a' ro'zda nem mindeneſtől fogva töröltetett-el ő-róla.

11. Ne kaptsold őtet te hozzád igen közel; hogy valami módon, mikoron tégedet el-veſzténd, te helyedben ne áljon: ne ültesd őtet a' te jobb-kezed felől; hogy valamiképpen a' te ſzékedet el-ne foglalja, és azután az én beſzédemen ne gyötrődjél, annak igazságát eſzedben vévén.

12. Kitsoda könyörűlne a' kígyótól meg-mardoſtatott bübájoson? avagy azon, a' ki a' fene állatok közzé ment? azonképpen, a' ki a' bűnöſsel tartotta barátságát, és annak büneiben réſzes, kitsoda könyörűlne azon?

13. Egy óráig te veled meg-marad a' te jó állapatodban; de ha meg-hanyatlándaſz, ſemmiképpen meg-nem marad.

14. És jóllehet az ő ajakival gyönyörűséges a' te ellenséged; de az ő elméjében forgat tanátsokat, mellyekkel tégedet a' tőrben bé-ejtsen.

15. Az ő ſzemeivel könyvez; de ha alkalmatoſságot talál, meg-nem elégedhetik véreddel-is: ha nyomorúságok jőnek te reád; ott előtted jár, és mintha meg-akarna ſegíteni, vermet ás alád.

16. Az ő fejét mozgatja, és tapsol a' kezével, és imitt-amott ſokat ſuttog, és az ő ábrázattyát el-változtatja.

XIII. RÉSZ.

1 A' ki illeti a' fenyő-viaſzt; meg-undokíttatik attól: és a' ki közösűl a' kevéllyel; hasonló léſzen ahoz.

2. Erőd felett-való terhet ne végy reád a' te életedben: és a' náladnál erőſsebbel, avagy gazdagabbal ne közösülj.

3. Mitsoda közösülése lehet a' főld fazék-

nak a' vas fazékkal? ha amaz ezt meg-akarná törni; ő maga romlana-meg.

4. A' gazdag mikoron boszszúságot tészen-is; még-is ő-néki könyörögnek: a' szegény ha boszszúságot tészen; azonnal fenyegetést hall.

5. Ha haszznod' veheti; él az te munkáddal: ha haszontalan lészsz; el-hágy azonnal.

6. Es ha vagyon, mit főznöd; évő-társod lészen: és mikoron el-kőlti a' tiedet; akkor ő néked nem munkálkodik.

7. Ha valamire kellesz néki; el-hitet tégedet reád mosolygásával, és reménységet-is ád néked szín beszéddel, mondván: mi kell néked?

8. De meg-szégyenít tégedet az ő egyszer, vagy kétszer adott étkével, miglen meg-emészt, és végezetre meg-tsúfol tégedet: és azután látván tégedet, el-hágy, és az ő fejét mozgatja te ellened.

9. Szorgalmatosan el-távoztasd, hogy elmédben el-ne hitetteséssél.

10. És a' te bolondságod miatt meg-ne romolj.

11. Ha hívat tégedet a' hatalmasb; vonogasd magadat, és annál inkább hívat tégedet.

12. Ne elegyíts valakik közzé magadat, hogy betsületlenül ki ne tolattasál; és meszsze se menj hogy el-ne felejtessél.

13. Ne félj ő-véle beszélleni; de az ő sok beszédinek ne hidj; mert a' sok beszéddel próbál-meg tégedet, és úgymint reád nevetvén, visgállja a' te titkos dolgaidat.

14. Irgalmatlan, ki meg-nem őrízi az ő beszédit, és ígéretit: És a' te nyomorúságidnak, és fogságodnak-is nem kedvez.

15 Meg-óltalmazd magad', és szorgalmatosan hallgass; mert a' te eseteddel jársz.

16. Mikor ezeket hallod; még a' te álmodban is vígyázsz.

17. Tellyes életedben szeressed az Urat, és hívjad segítségül őtet a' te idvességedre.

18. Minden élő állat szeret ő hozzá hasonlót: és miden ember szeret az ő *hivataljához* hasonlót.

19. Minden test gyülekezik az ő neméhez: és ő hozzá hasonlóval egygyesül az ember.

20. Mitsoda társasága lehet a' farkasnak a' báránnyal? hasonlatosképpen az Isten-félő embernek, az istentelennel?

21. Mitsoda békessége a' sene Hyenának az ebbel? és mitsoda békessége a' gazdagnak a' szegénnyel?

22. Miképpen az oroszlánoknak prédái, az erdei szamarak a' pusztában; azonképpen eledeli a' gazdagoknak a' szegények.

23. Miképpen útálatos a' kevélyeknél az alázatosság; azonképpen útálatos a' gazdagnál a' szegény.

24. A' gazdag ha nyomorúságban esik; meg-erősíttetik az ő barátitól: a' szegény pedig ha el-esik; annál inkább meg-vettetik barátitól.

25, A' meg-esett gazdagnak sokan vagynak óltalmazói: ha gonosz dolgokat szóll-is; mindazonáltal őtet igaznak mondják.

26. Ha a' szegény el-esik; annakfelette megdorgáltatik: ha szintén értelmes beszédet szóland-is; mindazonáltal nem adnak helyt néki.

27. A' gazdag ha beszéll; mindenek hallgatnak, és az ő beszédit az égig magasztalják.

28. A' szegény ha szóll, ezt mondják: kitsoda ez? és ha meg-bánt valakit, meg-rontják őtet.

29. Jók a' gazdagságok az ollyan embernek, a' kiben nintsen bün: és gonosz a' szegénység az istentelennek.

30. Az embernek szíve el-változtatja az ő ábrázatját, vagy jóra, vagy gonoszra.

31. A' jó szerentsében fel-fúvalkodott szívnek jele, a' vídám ortza. Mert a' mellyek belől el-rejtettek, azokat nehéz meg-tudni.

XIV. RÉSZ.

1 Bóldog férjfiú, ki nem esik-el az ő szájával, és nem furdaltatik bünnek sokságával.

2. Bóldog ember, a' kit nem kárhoztat az ő lelke, és a' ki el-nem távozott az ő Urában való reménységtől.

3. A' 'sobrág embert nem illeti a' gazdagság: és az irígy embernek mire-való a' pénz?

4. A' ki gazdagságot gyüjt, és ő magától meg-vonja azt, egyebeknek gyüjt: és az ő javaiból idegenek laknak jól.

5. A' ki ő magának gonosz akaró; vallyon 's kinek lészen jó akaró? holott az ő gazdagságainak semmi gyönyörűségét nem vészi.

6. Nintsen gonoszszabb annál, a' ki ő magára irígykedik; és az ő gonoszságának igaz jutalma ez.

7. Mert

7. Mert ha jól tészen valakivel; kedve ellen tészi, és végezetre meg-mutatja az ő gonoszságát.

8. Az irígy szem-látomást gonosz; mert elfordítván ortzáját, meg-útálja az embereket.

9. A' fösvénynek szeme nem telik-bé semmi részszel: és az istentelennek hamisága megszáraztja az ő lelkét.

10. A' gonosz szem irígyli a' kenyeret, és szűkölködik az ő asztalánál.

11. Fiam! a' mennyire érteked léfzen; tennen magaddal jól tégy, és az Úrhoz illendő áldozatokkal áldozzál.

12. Meg-emlékezzél róla, hogy a' halál nem késik: és a' halálnak el-végezet ideje nem jelentetett-meg néked.

13. Minekelőtte meg-halnál, jól tégy barátoddal, és a' te erőd szerént ki-terjesztvén a' te kezeidet, jól tégy ő véle.

14. Meg-ne tsaljad magad' a' jó napon, és a' te jó kívánságodnak része el-ne múljék te tőled.

15. Avagy nem másnak hagyod-é a' te munkáidat, és a' te fáradsággal gyüjtött marháidat, nem a' te örökösidnek hagyod-é osztozásra?

16. Adj, és végy, és szentül viseljed a' te *életedet.*

17. Mert nem szükség, hogy keress eledelt a' koporsóba.

18. Minden test, mint a' ruha, meg-avúl; mert ez, e' világ' teremtésétől fogva-való rendelés: általyába meg-halsz.

19. Miképpen a' sürü fáknak zöldellő levelei-közzül némellyek el-húllanak, némellyek újonnan ki-jönek; úgy vagyon a' testnek és vérnek-is nemzése: egygyik meg-hal, a' másik születtetik.

20. Minden meg-rodhadó állat meg-szűnik, és azzal egygyütt el-mégyen annak alkotója-is.

21. Bóldog férjfiú, a' ki böltseséggel tisztességes dolgokról elmélkedik, és a' ki az ő értelme által szent dolgokról tanít.

22. A' ki meg-gondolja az ő maga útait az ő elméjében; annak *a' böltseségnek* még titkos dolgait-is meg-tudja: kereséd azt, mint a' visgáló, és mint az leselkedő, annak útain állj.

23. A' ki annak ablakán néz-ki, és annak ajtajánál hallgat:

24. A' ki közel forog annak házához, és az ő kő-fala mellé üti karóját, és az ő sátorát a' mellett vonsza-fel.

25. Ennek szállása léfzen a' mindenféle jóknak szállásán: helyhezteti az ő gyermekit annak leple alatt, és annak ágai alatt nyugszik.

26 Meg-óltalmaztatik az által a' hévség ellen, és annak ditsőségében lakozik.

XV. RÉSZ.

1 A' ki féli az Urat, igaz dolgokat tselekefzik: és a' ki a' törvénynek esméretire juthat, meg-nyeri azt.

2. Melly úgymint annya eleibe mégyen ő-néki: úgy forgatja őtet, mint a' házasságra vitetett szűz.

3. Éteti őtet értelemnek kenyerével, és inni ád ő néki böltseségnek vizét.

4. És ha meg-erősíttetik azzal; el-nem hanyatlik: ahoz támaszkodik, és meg-nem szégyenül.

5. Mert magasztalja őtet az ő felebaráti felett, és a' gyülekezetben meg-nyitja az ő száját.

6. Ez örömet és vígasságnak Koronáját adja néki, és az örökké-való névnek örökösévé tészi őtet.

7. Semmiképpen pedig a' bolond emberek ezt meg-nem foghatják, és a' bűnös férjfiak semmiképpen nem látják azt.

8. Távol vagyon a' kevélységtől, és a' hazug emberek nem emlékeznek arról.

9. Nem szép a' dítséret a' bűnösnek szájában; mert nem az Úrtól származott az.

10. Ha a' dítséret a' böltstől származik; az Úr jó elő-menetet ád annak.

11. Ne mondjad: az Úr által lett az én elesetem; mert a' mit ő gyülöl, nem kell azt tselekedned.

12. Ne mondjad ezt: ő vitt engem' a' tévelygésbe; mert nem kell ő-néki a' bűnös ember. *Jak.* 1:13.

13. Minden útálatos dolgot gyülöl az Úr; annakokáért azok-is nem szeretik, a' kik félik őtet.

14. Ó a' kezdetben, mikoron teremtette az embert, hagyta őtet az ő-maga tanátsában mondván: ha akarod, meg-tarthatod a' parantsolatot, és a' tökélletességet: ha azt tselekefzed, a' mi kedves.

15. Vetett te elődben tüzet és vizet; valamellyikre akarod, vesséd kezedet.

16 Az embernek adatott eleibe élet és halál:

17. És valamellyiket akarándja; adattatik ő-néki.

18. Mert sok az Úrnak böltseſsége: erős hatalommal, és lát mindeneket.

19. És az ő ſzemei nézik azokat, kik félik őtet, és ő tudja az embernek minden dolgát.

20. Nem parantsolta senkinek, hogy iſtentelenül tselekedjék, és senkinek nem adott bünre-való ſzabadságot.

XVI. RÉSZ.

1 Ne kívánd a' fiaknak haſzontalan sokságát, és ne örvendezz az iſtentelen fiakon: ha sokan vagynak; ne örülj ő rajtok, hanemha vagyon bennek az Úrnak félelme.

2. Ne gyámolíts bátorságosan magadat azoknak életivel, és ne támaſzkodjál azoknak fokaságához;

3. Mert jobb egy igaz, ezer gonoſznál.

4. És fiak nélkül meg-halni jobb, hogy nem mint iſtentelen fiakat ſzülni.

5. Mert egy értelmestől az egész városnak lakói tanítathatnak; az iſtenteleneknek pedig nemzetségek hamar el-töröltetnek.

6. Efféléket ſokat látott az én ſzemem, és ezeknél nagyobbakat hallott az én fülem.

7. Az iſtenteleneknek gyülekezetekben (*a*) tüz gyúlad-fel, és a' versenyes nemzetségre harag gerjed-fel.

(*a*) 4 *Mós.* 16: 35.

8. Nem kegyelmezett-meg ama' régi (*b*) Oriásoknak, a' kik el-ſzakadtanak vala ő-tőle, az ő bolond erejekhez bízván:

(*b*) 1 *Mós.* 6.

9. (*c*) Nem kedveze a' Lót' ſzállásának, kiket meg-útálá a' kevélységekért. (*c*) 1 *Mós.* 19.

10. (*d*) Nem könyörüle ez el-veſzett nemzetségen, azokon tudni-illik, a' kik járnak vala a' bünökben, mellyeket tselekeſznek vala:

(*d*) 2 *Mós.* 14.

11. És ekképpen hat-ſzáz ezer öſzve-gyült gyalogokat, az ő ſzíveknek keménységiben, oſtorozván, ſzánván, vervén, és gyógyítván az Úr, irgalmaſságával, (*d*) és oſtorozásával megtartá. Azért ha valaki leénd kemény nyakú a' köſség közt, tsudálatos dolog; ha azt büntetetlen ſzenvedi. (*d*) 4 *Mós.* 14.

12. Mert ő nála irgalmaſság és harag-vagyon: Hamarsággal, avagy engedelmes Fejedem, avagy haragjának ki-öntője:

13. Miképpen ſok az ő irgalmaſsága; azonképpen az ő büntetése-is: mindent az ő tselekedeti ſzerént meg-ítél.

14. Nem ſzalad-el a' ragadománnyal a' bünös: és az iſtenfélőnek békeſséges türése meg-nem tsalatkozik.

15. Minden irgalmaſságos jó tételnek helyt adj; mert ki-ki az ő tselekedeti ſzerént vészen jutalmat. Az Úr meg-keményíte-te vala (*f*) Fáraót, hogy őtet meg-ne esmérne, hogy meg-esmértetnének az ő hatalmaſságának tselekedeti az Ég alatt-való teremtett állatoktól: minden teremtett állatnál az ő irgalmassága nyilván vagyon; mert ő a' világoſságot, és a' setétséget igen el-válaſztotta egymástól.

(*f*) 2 *Mós.* 9.

16. Ne mondjad ezt: az Úr előtt el-rejtezem, és a' magaſságbélinél ki emlékezik én rólam?

17. A' sokságú nép között semmiképpen nem emlékeznek én rólam; mert mitsoda az én lelkem a' ſzámlálhatatlan teremtett állatok között?

18. Imé az Ég, és a' felső Ég, a' tenger, és a' föld, és a' mellyek ezekben vagynak, az ő tekintetire meg-indúlnak: az egész világ, melly teremtetett, és vagyon az ő akaratja ſzerént,

19. A' hegyekkel egygyütt a' földnek fundamentoma rettegéſsel meg-rendűlnek; ha az iſten azokra tekint.

20. Méltán az embernek ſzíve ezekről még ingyen sem gondolkodhatik; mert annak útait ki foghatná-bé elméjébe? a' ſzelet-is mi módon foghatják-meg, mellyet senki nem láthat?

21. Mert az ő tselekedetinek nagy réſze eltikoltatott.

22. Az ő igazságának tselekedetit ki mondhatná, avagy ki-állhatná-meg? mert távol vagyon az ő rendelése, és dolgainak meg-tudása, és mindeneknek elméje el-fogy arról-való tudakozásban.

23. A' ki meg-alázza magát, gondolkodik ezekről; de a' bolond férjfiú el-hitettetvén, bolond dolgokról gondolkodik.

24. Hallgasd ſzerelmes fiam! és ſzereſsed a' tudományt: és az én beſzédemre figyelmezzél a' te elméddel.

25. Meg-mutatom tellyeſséggel a' tudományt, és ſzorgalmatoſsan ki-beſzéllem az ő böltseſségét.

26. Mert az Úr ítéletből tselekedett kezdet-

től fogva: minden állatoknak teremtésétől fogva rendelte azoknak részeket.

27. Meg-ékesítette örökké az ő munkáit: miképpen hogy az ő kezében vagynak ezeknek kezdeti nemzetségről nemzetségre: meg sem fogyatkoztanak az ő tselekedetekben, el sem távoztanak az ő tisztektől.

28. Egygyik nem vólt a' másiknak szorosságára.

29. És soha engedetlenek nem lészuek az ő beszédinek.

30. Mert minekutánna a' földre tekínte az Úr; bé-töltötte azt az ő javaival.

31. Minden élő állatnak teste bé-fedezi annak szívét: és ugyan azon földben térnek minden állatok.

XVII. RÉSZ.

1 Az Úr teremtette földből az embert:

2. És ismét abba viszsza-fordítja őtet.

3. Meg-számlált napokat, és meg-határozott időt adott ezeknek, mikoron adna ő nékiek hatalmat (*a*) e' földön-való állatokon.

(*a*) 1 *Mós.* 2: 8.

4. Fel-ruházta őket az ő állapatjok szerént: az ő (*b*) képére teremté őket.

(*b*) 1 *Mós.* 1: 26.

5. Minden élő állatokba bé-óltá az emberektől-való félelmet, hogy a' fene és repülő állatoknak nemein uralkodnának.

6. Tanátsot és nyelvet, szemeket, fülöket, és szívet ada azoknak a' gondolkodásra; de kiváltképpen-való részt adván az embernek, hatodszor értelmet-is adott, és hetedszer az ő hatalmas tselekedetinek magyarázatjára-való beszédet.

7. Értelmes tudománnyal bé-tölté azokat; jókat és gonoszokat meg-mutatott nékik.

8. Szemét veté azoknak szívekre, és ezt adá nékik, hogy mind örökké ditsekedhetnének az ő tsudálatos dolgairól: és hogy értelmesen beszéllenék az ő tselekedetit,

9. És az ő szentséges nevét dítsérnék az ő választotti.

10. Ada ő-nékiek tudományt, és az életnek törvényét örökségül adá nékik, hogy vegyék eszekbe magokat mostan halandóknak lenni.

11. Örökké-való frigyet tőn ő-vélek, és az ő ítéletit meg-mutatá nékik.

12. Nagyságos ditsőséget láttak azoknak szemek, és az ő ditsőséges szavát hallotta azoknak fülök, mikoron mondaná nékiek:

13. Igen meg-ójjátok magatokat minden hamisságtól: És midennek parantsolatot adott az ő felebarátjoknak szerelméről.

14. Nem rejtettenek-el az ő szemei elől azoknak útok: örökké ő előtte vagynak; de minden ember ifjúságától fogva (*c*) a' gonosz dolgokra hajlandó, annakokáért az ő kő-szívek' helyébe nem tsinálhatának hús szívet.

(*c*) 1 *Mós.* 5: 6.

15. Mert mikor meg-oszlatnának az egész földnek nemzetségi, egygyenként minden nemzetnek rendele Hadnagyot; de az Izráelt kiváltképpen-való népévé választá, a' kit miképpen (*d*) első szülöttét nevel tudományban, és rész-szerént közölvén ő-véle a' szeretetnek világosságát, el-nem hagyja őtet. (*d*) 2 *Mós.* 4: 22.

16. Annakokáért minden ő tselekedetek ollyanok, mint a' fényes Nap ő előtte: és az ő szemei szüntelen nézik azoknak útokat.

17. Nem rejtettek vólt el ő előle azoknak hamis dolgok; de minden ő bünök nyilván váltanak az Úrnál: az Úr pedig, a' ki jó, és megesméri az ő keze' alkotmányát, sem el-nem küldi, sem el-nem hagyja őket; mivelhogy kedvez nékik.

18. Mert az ő emberhez-való irgalmassága ollyan, mint a' petsét ő nála: és az emberhezvaló kegyelmét, mint a' szemnek fényét megtartja, adván az ő fiainak és leányinak meg-térést; annakutánna pedig fel-kelvén, meg-fizet nékik, és az ő jutalmokat adja az ő fejekre.

19. Mindazonáltal az ő hozzá folyamóknak meg-térést ada: és meg-erősíti azokat, a' kik elfogyatkoznak a' szenvedésben.

20. Térj-meg azért az Úrhoz, és hagyd-el a' bünöket: könyörögj előtte, és meg-ne bántsad őtet.

21. Térj-meg a' magasságban valóhoz: és állj-el a' hamisságtól; mert ő ki-vezérl a' setétségből az idvessséges világosságra.

22. És felette igen gyülöljed az útálatos dolgot.

23. A' magasságban-való Istent kitsoda dítsérné a' koporsóban? mint az örvendező élők.

24. A' meg-hólttól, mintha nem vólna, elvész a' dítséret.

25. Az élő, és a' kinek szíve ép, dítséri az Urat.

26. Melly igen nagy a' mi Urunk Istenünknek irgalmasága: és a' meg-kegyelmezés az ő hozzá szentül meg-térőkhöz.

27. Mert nem lehetnek mindenek az emberekben; miért hogy nem halhatatlan az embernek fia.

28. Mitsoda világosabb a' napnál? ez mind azonáltal meg-fogyatkozik; azonképpen az ember is, a' ki gondol testet és vért.

29. Jóllehet illyen ember a' magas egeknek hatalmát visgálja; de mindazáltal minden ember föld, és hamu.

XVIII. RÉSZ.

1 A' ki él mind örökké, az teremtett egygyenlőképpen mindeneket.

2. Az Úr egyedül igaz, holott nintsen ő kivüle más. A' ki teremtette e' világot az ő kezével, kinek akaratjának engednek mindenek; mert ő mindeneknek Királlya, ki el-választa ezekben hatalmával a' szent dolgokat a' fertelmesektől.

3. Kinek engedte, hogy az ő tselekedetit ki-beszéllje? avagy kitsoda visgálja-meg az ő nagy tsudálatos tselekedetit?

4. Az ő nagyságának erejét kitsoda számlálhatja elő? és ki mondhatná elő az ő könyörületességének számát?

5. Senki meg sem kisebbítheti, sem hozzá nem tehet; sőt meg sem tudhatja az ember az Úrnak tsudálatos tselekedetit.

6. Mikoron el végezéndi az ember; akkor kezdi az Isten: és mikoron meg-szünéndik a' tselekedetitől; ő akkor tselekeszik.

7. Mert mitsoda az ember, és mitsoda az ő haszna? mitsoda java annak és mitsoda gonoszsza?

8. Az ember' napjainak számi, ha ugyan sokak-is, száz esztendő; és senki nem tudja az emberek közzül az ő ki-múlásának módját: mint a' tengerből-való egy tsep víz, és mint fövenynek követskéje; ollyan az ezer esztendő az örök időkhöz képest.

9. Annakokáért hoszszú-türő az emberekhez az Úr, és ki-önti az ő irgalmasságát azokra.

10. Látá, és meg-esmére, hogy azoknak életek' vége gonosz volna;

11. Annakokáért az ő nagy kegyelmességét ki-terjeszti azokon.

12. Az embernek irgalmasága az ő felebaráttyához vagyon;

13. Az Úrnak irgalmasága pedig minden testhez:

14 Fedvén, oktatván, tanítván, és megtérítvén azokat, mint a' pásztor az ő nyáját.

15. Az irgalmasság azokat vészi környül, a' kik bé-veszik a' fegyelmet, és a' kik szorgalmatosan tudakoznak az ő ítéletin.

16. Fiam! mikor jól vagyon dolgod, ne adj feddésre való alkalmatosságot, és semmi szóllásodban gonosz beszédnek bántását.

17. Avagy nem enyhíti-é-meg a' hévséget a' harmat? így jobb a' jó beszéd akármi ajándéknál.

18. Ímé a' beszéd meg-nem haladja-é a' jó ajandékozást? de mind a' kettő származik a' kedves embertől.

19. A' bolond, háládatlanúl *ha mi jót tett veled*, szemedre hánnya: és az irígynek ajándéka meg-fárasztya a' szemeket.

20. Minekelőtte szóllnál; tanúlj: és a' betegség előtt gondot visellj *egészségedre*.

21. Az ítélet előtt meg-lásd, hogy jól tégy: és a' meg-büntetésnek napján engesztelést találsz.

22. Minekelőtte betegeskednél, élj magadnak meg-tartóztatásával: és a' bünöknek idején megtérésedet mutasd-meg.

23. Ne késleld-meg, hogy idejekor meg-nem adnád a' fogadást: és halálodra ne halaszszad a' te meg-jobbúlásodat.

24. Minekelőtte fogadnál valamit; az előtt készítsd hozzá magadat, és ne légy hasonló az Isten-kísértő emberhez.

25. Emlékezzél-meg, hogy harag jő reád a' halálnak napján: és a' boszszú-állásnak napja el-jő, mikoron ortzáját el-fordítja az Úr Isten.

26. Emlékezzél-meg az éhségről a' bővségnek idejében: a' szegénységről, és szükölködésről, mikoron gazdag leéndesz.

27. Reggeltől fogva estvéig el-változik az idő, és mind ezek hamarságosok az Úr előtt: a' bölts ember minden dologban fél, és a' bünöknek napján szorgalmatosan el-távoztatja a' vétket; a' bolond pedig nem visel gondot az időre.

28. Minden értelmes férjfiú: a' böltseséget és tudományt betsüli:

29. És annak, a' ki meg-nyerte azt, dítséretett tulajdonított.

30. A' kik értelmesek, azok beszédekkel-is a' böl-

bőltseſséget meg-bizonyítják, és ſzereznek haſznos példa-beſzédeket az életnek igazgatására: Jó a' bizodalom az egyedül-való Úrhoz; miért hogy a' meg-hólt ſzívü ragaſzkodik a' meghólt dologhoz.

31. Ne üzzed a' te gonoſz kívánságodat, és tartóztasd-meg a' te hajlandó kívanságodat.

32. Ha a' te ſzívednek kívánsága ſzerént tselekeſzel; a' te ellenségid, a' kik irígykednek te reád, örülnek te rajtad.

33. Ne örülj a' te ſok gyönyörüségeden, és azoknak társaságokkal meg ne kötelezteſsél.

34. Meg-lásd, hogy ſzegénnyé ne légy a' gyakorta-való vendégség miatt, míg ſemmi ne légyen az erſzényben; mert úgy gonoſz nevü leselkedővé léſzeſz a' te életednek.

XIX. RÉSZ.

1 A' réſzeges munkás ember nem ſzokott meggazdagodni: és a' ki meg-útálja a' kitsiny dolgokat, laſsan-laſsan, el-fogyatkozik.

2. A' bor, és aſzſzonyi-állat el-hitetik a' bőltseket: és a' ki egygyesül a' tiſztátalan paráznákkal; vakmerő az.

3. A' moly és férgek örökségül bírják azt, és meg-ſzárad, minekutánna jut nagy gyalázatoſságnak példájára.

4. A' ki hamar bízza magát ezekre, állhatatlan elméjü: a' ki bünt tselekeſzik, ő maga lelke ellen vétkezik.

5. A' ki örül a' gonoſzságnak, méltó ſeddésre; a' ki pedig ellenene áll a' gyönyörüségnek, az ő életét meg-koronázza.

6. A' ki bírja az ő nyelvét; máſsal háborúság nélkül él: és a' ki gyülöli a' tsátsogáſt; gonoſzſzal nem illettetik.

7. Másnak ne mondjad, a' mit reád bíznak; és ſemmi nyavalvád nem léſzen.

8. Ne beſzélljed barátodnál, avagy ellenségednél más embernek erkőltsét: és ha tenéked nem árt a' bün; ki ne jelentsd.

9. Mert ha a' meg-hallándja; ő-is eſzébe véſzi a' te életedet, és idővel gyülől tégedet.

10. Hallottál é más ellen valami beſzédet? te veled haljon-meg, és bátorságos légy; mert nem haſit-meg tégedet a' beſzédnek meg-tartása.

11. Ha a' bolond valami ſzót hall; gyötrettetik a' miatt, mint a' magzat miatt a' ſzülő.

12. Mint az embernek tomporába lőtt nyil; ollyan a' bolondnak elméjében a' hallott beſzéd.

13. Fedd-meg barátodat; hogyha valamit valami módon nem tselekedett: és ha tselekedett; hogy ezután ne tselekedje.

14. Fedd-meg felebarátodat; ha valamiképen valamit nem ſzóllott: és ha ſzóllott; hogy ezután ne mivelje.

15. Fedd-meg barátodat; mert gyakorta eſik a' vétek: és minden beſzédnek ne hidjen a' te elméd.

16. Vagyon olly, ki meg-eſik beſzédében de nem ſzíve ſzerént; vallyon 's kitsoda vólna pedig, ki az ő nyelvével meg nem tántorodnék?

17. Fedd-meg felebarátodat, minekelőtte fenyegetnéd: és adj helyt a' magaſságbéli Iſten' törvényének harag nélkül.

18. Az Úrnak félelme, az Iſtenhez-való ragaſzkodásnak első garáditsa, és a' bőltseſség ő hozzá-való ſzerelmet ſzerez: az Úr' parantsolatinak tudáſa életnek tanítása: és a' kik ő-néki kedves dolgokban foglalják magokat; halhatatlanságnak gyömőltsét véſzik. Az Úrtól-való félelem tellyes bőltseſség, és minden bőltseſségben vagyon a' törvénynek tselekedeti, és az ő mindenhatóságának esméreti.

19. A' melly ſzolga azt mondja az ő Urának: a' mi néked tettſzik, nem tselekeſzem; azután ha meg-tselekeſzi; ingerli az ő éltetőjét.

20. Az iſtentelenségnek tudománya nem bőltseſség; eſzeſség-is nintsen ott, a' hol a' bünösöknek tanátsok vagyon.

21. Vagyon olly gonoſzság, a' melly útálatos; de vagyon tudatlan, a' kiben kevés bőltseſség vagyon.

22. Jobb a' félelmes balgatag annál, a' ki bővölködik eſzeſséggel, és az Iſten' törvényét meg-rontja.

23. Vagyon ſzorgalmatos okoſság, melly mindazáltal hamis: és vagyon olly, ki az igazságot el-fordítja az ítéletnek ki-mondásában; de a' ki igazán téſzi az ítéletet, ez bőlts.

24. Vagyon olly, ki, mintha ſzomorúság által meg-aláztatott vólna, gonoſzra igyekezik; de ő magában tellyes tüzes álnoksággal.

25. Ki

25. Ki egy felől le-botsátja ortzáját, és hallgat, siketnek mutatván magát; de mikoron ingyen nem vélnéd, előszor-is ő illet kárral.

26. Ha erőtlensége miatt ellened-való vétkezéstől meg-szünik-is; de ha alkalmatosságot találánd, meg-bánt.

27. Tekintéséből meg-esmértetik a' férjfiú: és a' személynek jelen-való képéről meg-tettszik az embernek szíve.

28. A' férjfiúnak öltözete, és száját el-terjesztő nevetés, és az embernek járása, meg-mutatják az ő természetit.

XX. RÉSZ.

1 Vagyon olly dorgálás, melly alkalmatlan: vagyon olly ember-is, a' ki el-hallgatja azt; a' pedig bölts.

2. Miképpen jobb meg-dorgálni, hogy nem mint titkon haragudni; úgy a' ki a' feddőnek bünéről vallást tészen, az veszedelemtől mególtalmaztatik.

3. Minémű a' heréltnek gonosz kívánsága a' leánynak meg-szeplősítésére; ollyan a' ki erőszakkal tészen ítéletet.

4. Vagyon olly, ki bőltsnek állíttatik a' hallgatásért: és vagyon olly, ki gyülölséges az ő sok szóllása miatt.

5. Némelly hallgat; mert nintsen, mit felelni; vagyon olly veszteg hallgató-is, ki tudja az alkalmatosságot.

6. A' bölts ember veszteg hallgat, a' míg alkalmatossága lészen; a' tsátsogó pedig, és a' bolond, az alkalmatosságot el-hagyja.

7. A' ki szapora beszédü, útálatos: és a' ki magának hatalmat tulajdonít, gyülölséges:

8. Szép a' meg-dorgált embernek meg-jelenteni az ő meg-térését; mert ekképpen az akarat szerént-való bünt el-távoztatja.

9. Jóllehet kedvesek a' gonosz dolgok a' bünös embernek; de találtatott az ő kárára.

10. Vagyon olly ajándék, melly tenéked nem használ: és vagyon olly, kinek kettős meg-fizetése lészen.

11. Vagyon olly, ki a' dítséretért megalázza magát: és vagyon olly, ki az alázatosság által fel-magasztalta az ő fejét.

12. Vagyon olly, ki kitsiny árron vett sokakat; de azokat meg-kelletett fizetni hét annyival.

13. A' bölts ő magát az ő beszédivel kedvessé tészi; a' bolondoknak pedig állhatatlan beszédeknek semmi kedve nintsen.

14. A' bolondnak ajándékát ha el-vejénded; tenéked nem lészen hasznos, sem pedig az irígynek-is az ő alkalmatlanságáért; mert az ő szemei erre néznek, hogy egygyért sokat végyenek.

15. Keveset ád; de sokakat szemedre hány: és kiált reád, miképpen a' poroszló.

16. Ma költsön ád 's holnap meg-kéri; gyülölséges az Úrnál és embereknél efféle ember.

17. A' bolond ezt mondja: nintsen senki barátom, nintsen kedves foganatja az én jótéteményimnek.

18. A' kik eszik az én kenyeremet, gonosz nyelvek vagyon.

19. Oh mennyiszer, és melly sokan tsúfolják ezt! mert a' mi nélkül valaki szükölködött-is, nem jó indúlattal adta: és szinte ollyan, mint ha semmie nem vólna.

20. A' pádimontomon-való esés, a' szónak ki-mondásánál hírtelenebb; úgy a' gonoszoknak romlások hírtelen dolog.

21. Az alkalmatlan ember igaz ollyan, mint a' beszéd a' tudatlannak szájokban.

22. A' tudatlannak szájából mondattatott bölts beszéd meg-vettetik; ha azt idejekor nem szóllja.

23. Vagyon olly, ki meg-tartóztatik a' vétkezéstől szükség miatt, ki az ő nyúgodalmában-is gyötretik.

24. Vagyon, ki el-veszti magát szemérmesség miatt; ismét olly, ki a' személynek betsületivel veszti-el önnön magát.

25. Vagyon, ki szégyenletiből kedveséget igér barátjának; azután azt ingyen tészi ellenségévé.

26. Gonosz undokság emberben a' hazugság; de a' tudatlanoknak szájokban gyakorta forog az.

27. Türhetőbb a' lopó, a' szünetlen hazugnál; mind a' kettő pedig veszedelemnek örökségét találja.

28. A' hazug embernek élete szidalmatos, és az ő szégyene szünetlen követi őtet.

29. A' bölts elő-viszi magát beszédivél, és az eszes

eſzes férjfiú a' méltóságoknál kedves léſzen,

30. A ki ſzántja az ő mezejét; magaſsabban rakja az ő aſztagját: és a' ki kedves a' Fő embereknél; botsánatot talál az ő hamiſságának.

31. Az ajándékok meg-vakítják a' bőltseknek ſzemeket: és a' feddéseket meg-tiltják, mint ha ſzáját bé-dugnák az embernek.

32. Az el-titkolt bőltseſségben, és el-rejtett kintsben, vallyon mitsoda haſzon vagyon mind e' kettőben?

33. Jobb az ember, ki az ő bolondságát el-titkolja, annál, a' ki bőltseſségét el-rejti

34. Jobb az el-változtathatatlan békeſségestűrés az Úrnak keresésében; hogy-nem mint, a' ki az ő életét az Úr nélkül forgatja.

XXI. RÉSZ.

1 Fiam! mikoron vétkeztél, ne menj tovább benne; hanem inkább az elébbiekért könyörögj.

2. Mint a' kígyótól el-távozzál a' bűntől; mert ha hozzá járúlſz, meg-mar tégedet.

3. Oroſzlán fogai, az ő fogai, kik el-veſztik az embereknek lelkeket.

4. Hasonló a' két-élű tőrhöz minden hamisság; ennek tsapása meg-nem gyógyíttathatik.

5. A' viſzſza-vonás és a' kevélység, el-puſztítják a' gazdagságot; azonképpen a' kevélyeknek házok el-puſztíttatik.

6. A' ſzegénynek könyörgése meg-hallgattatik, és azért-való ítélet hamar jő.

7. A' ki gyűlöli a' feddést; a' bűnösnek nyomdokát követi: de a' ki féli az Urat; meg-tér ſzíve ſzerént.

8. A' jó nyelvű ember távol-is meg-esmértetik; de az eſzes ember tudja, hogy ő-is gyarló.

9. A' ki építi az ő házát más ember' pénzével, ollyan, mint a' ki gyűjt követ az ő temetésének koporsójára.

10. A' hamiſsaknak gyülekezetek, mint az egybe-gyűjtetett tsepű: és az ő veſzedelmes végek, a' tűz.

11. A' bűnösöknek útjok jóllehet kővel rakatott-meg; de annak vége a' pokolnak mélysége.

12. A' ki meg-őrízi az Úrnak törvényét; meg-tartóztatja a' maga gondolatit.

13. A' bőltseſségnek pedig kezdeti, az Úr' félelmének meg-tellyesítése.

14. Nem tanittatik az, a' ki nem ſzorgalmatos.

15. Mert vagyon olly ſzorgalmatoſság, melly meg-ſokasítja az embernek keserűségét.

16. A' bőltsnek tudománnya, mint a' víznek áradása meg-ſokasúl: és az ő tanátsa, mint az életnek tiſzta kút-feje.

17. A' bolondnak belső réſzei hasonlatosok a' meg-romlott edényhez: ſemmi tudomány meg-nem tart az ő életiben.

18. Ha a' tudós a' bőlts ember' beſzédét hallgatja; dítséri azt, és magának meg-tartja: ha pedig hallotta azt az értelem nélkül-való; nem kedvelli, és háta megé veti.

19. A' bolondnak beſzéllése ollyan, mint az úton-való tereh; az értelmesnek pedig beſzédében találtatik kedveſség.

20. Az eſzesnek beſzéde kívántatik a' gyülekezetben: és minden ember eſzében véſzi annak mondáſit.

21. Mint az el-romlott ház, ollyan a' bolondnak a' bőltseſség, és a' tudatlannak bőltseſsége, alkalmatlan beſzéd.

22. Kaloda helyett vagyon a' bolondoknak a' tudomány: és ollyan néki, mint jobb kezének meg-kötése.

23. A' bolond a' nevetésben fel-emeli a' ſzavát; a' bőlts férjfiú pedig veſztegletesen-is alíg mosolyog.

24. Mint az arany ékeſség az eſzesnek a' tudomány, és mint a' jobb kezében az arany peretz.

25. A' bolondnak lába gyors a' másnak ajtajára; de a' tudós ember a' ſzemérmeteſségért attól magát meg-tartóztatja.

26. Tudatlanság embernek ajtón hallgatni; az eſzesnek pedig nagy gyalázat.

27. A' tsátsogó embereknek ajakok képtelen dolgokat ſzóllnak; az eſzeseknek pedig beſzédek mintegy fonttal meg-mérsékeltetnek.

28. A' bolondoknak ſzájokban vagyon az ő ſzívek; a' bőltseknek pedig a' ſzívekben az ő ſzájok.

29. Mikoron átkozza az iſtentelen a' Sátánt; az önnön maga lelkét átkozza.

30. Meg-undokítja az ő tulajdon lelkét a' rágalmazó, és valahol jár, lakik; gyűlölséges léſzen.

XXII. RÉSZ.

1 A' meg-fertéztetett kőhöz hasonlíttatik a' rest, és minden tsúfolja az ő gyalázatját.

2. A' ganajok közzűl, a' tehén ganéjhoz hasonlíttatik a' rest, mellyet valaki fel-véſzen, a' kezét meg-ſzokta kenni.

3. Szégyenére vagyon az atyának, a' tudomány nélkül-való férjfiúnak szülése; és a' leányzó-is, a' melly illyen gyalázatra születik.

4. Az eszes leány az ő férjének örököse lészen; a' ki pedig szégyennel illeti az ő férjét, az ő szüléinek szomorúságára tselekeszi.

5. Attyát, és férjét gyalázattal illeti a' vakmerő aszszonyi-állat.

6. Az alkalmatlan beszéd ollyan, mint a' siralomban-való éneklés; az oktorozás pedig, és a' dorgálás, a' bőltseségnek mindenkor alkalmatos idejében vagynak.

7. A' fiak, kik jó életben neveltettek-fel, eltörlik az ő szüléjeknek nemtelenségeket; a' fiak, kik gyalázatban és tudatlanságban gyönyörködnek, az ő nemzetségeknek nemzetségét meg-undokítják.

8. A' tserepet enyvezi-öszve, a' ki tanítja a' bolondot, és a' mélységben aluvót serkenti-fel: a' szunnyadozónak beszél, a' ki a' bolondnak beszél; mert a' beszédet el-végezvén, azt mondja: mitsoda?

9. A' halottat siratsad, hogy el-kőlt tőle a' világosság; úgy a' bolondot siratsad, hogy értelmét el-veszttette.

10. Gyönyörüségesebben siratsad a' meg-hóltat; mert meg-nyúgodt.

11. Mert a' bolondnak élete nehezebb a' halálnál.

12. A' halottnak siratása, heted' napig-való; de a' bolondnak és istentelennek siratása tart az ő életének minden napjaiban.

13. A' bolonddal ne szóllj sokat, és ne járj az értelem nélkül valóval; mert miképpen hogy semmi értelem nála nintsen, úgy minden te beszédidet semminek betsüli.

14. Meg-óvd magadat attól, hogy meg-ne bántatsál, és az ő hitvánságival meg-ne undokíttatsál.

15. Távozzál-el attól, és nyúgodalmat találsz: és semmiképpen ne bízzad magadat az ő bolondságára.

16. Mert az ónnál nehezebb vólna, avagy ha valami egyéb nehezebb állat vagyon ónnál.

17. A' fövenyet, sót, nehéz és nagy darab vasat könnyebb hordozni, hogy-nem az értelem nélkül-való embert.

18. Az épitésre a' kötéssel öszve-foglaltatott fák, a' szélnek hányatása miatt el-nem bomolnak; azonképpen az eszes gondolaton épittetett szívü ember semmi időben meg-nem retten félelem miatt.

19. Az értelmes gondolaton fundáltatott szív ollyan, mint a' szép falon a' fövenyes vakolás.

20. Magas helyes a' szél' ellenébe állattatott sövények semmiképpen meg-nem maradnak;

21. Azonképpen a' bolondnak gondolatjában-való félelmes szív, akármi félelemnek miatta-is, semmiképpen meg-nem maradhat.

22. A' ki a' szemét dörgöli; könyvét indítja: és a' ki tsiklándja az ő szívét; annak indúlatit meg-mozdítja.

23. A' ki követ hajít a' repülő állatokra; elűzi azokat: és a' ki gyalázattal illeti barátját; fel-bontja a' barátságot.

24. Ha barátod ellen fegyvert vonándasz, ne essél kétségbe; mert vagyon a' meg-békélésnek módja.

25. Barátodra ha meg-nyitándad szádat, ne félj; mert annak el-szerzésének módja vagyon, a' gyalázatnak, kevélységnek, titok' meg-jelentésének, és álnokságos ütésnek kivüle; mert ezekért embernek barátja el-távozik tőle.

26. Hív légy atyádfiához az ő szegénységében, hogy örülhess az ő jó állapatjában-is.

27. Az ő nyomorúságában maradj-meg ő-vele, hogy örökös társ légy az ő örökségében; mert a' jelen-való állapatot nem kell mindenkor meg-útálni, és nem kell a' bolond gazdagot betsülni.

28. Mint a' tűz előtt ki-mégyen a' kementzének párája és füsti; így az öldöklésnek előtte vagynak a' szitkok.

29. Barátomat óltalmazni nem szégyenlem, és ő előtte semmiképpen el-nem rejtem magamat.

30. Ha én rajtam ő miatta gonosz esik; valaki hallándja, meg-óltalmazza magát attól.

31. Óh ha valaki vetne az én számra lakatot, és az én ajakimra erős petsétet, hogy el-ne romolnék hírtelenséggel az én ajakim miatt, és engemet ne veszttene-el az én nyelvem!

XXIII. RÉSZ.

1 Uram atyám, és az én tellyes életemnek Ura! ne hagyj engemet ezeknek tanátsokra, és el-ne hagyj engemet ezek között esnem.

2. Kitsoda dorgálná-meg az én gondolatomat? és az én szívemben bőltseségnek tudományát ki adna, hogy az én tudatlanságimnak ne kedvezzenek, és el-ne hallgatnák azoknak bűneit?

3. Hogy

3. Hogy ne sokasúljanak-meg az én tévelygésim, és ne bővölkedjenek az én büneim nyomorúságimra; annakokáért el-veszszek az én ellenségim és örüljön én rajtam az én ellenségem előtt, kiknek reménységek távol vagyon a' te irgalmaságodtól.

4. Atyám, Uram és én életemnek Istene! kevélységet ne adj énnékem, és az engedetlen elmét mindenkor el-távoztasd a' te szolgádtól.

5. A' hijában-való reménységeket, és kívánságokat fordits-el én tőlem, és tartóztasd-meg azt mindenkor, a' ki akar tenéked szolgálni. Ne foglaljon-el engemet a' hasnak, és a' más ember' feleségével-való hálásnak kívánsága: és szemtelen gondolatra ne adj engemet te szolgádat.

6. Hallgassátok, fiaim! az igaz-mondó szájnak tanitását; mellyet a' ki meg-tart, meg-nem fogattatik az ő beszédivel.

7. Az ő esztelenségiben meg-fogattatik a' bünös: a' szitkozodó és a' kevély meg-botránkoznak ezekben.

8. Az esküvésre ne szoktassad a' te szádat: és a' te esküvésedben a' szent Istent nevezni gyakorta ne szokjad.

9. Mert miképpen a' szolga nem kevés kéket hordoz, a' mellyet gyakorta szoktanak büntetni; úgy a' ki esküszik, és az Istent mindenkor nevezi, a' büntől tiszta nem lészen.

10. A' férjfiú, ki sokat esküszik, tellyes hamissággal: és el nem távozik annak házától az ostor.

11. Mikor valamiben vétkezik az ember; az ő bünét ő hordozza: mellyet ha meg-ismér; meg-kettőzteti azt. Ha vakmerőképpen esküszik-is valaki, ártatlan nem lészen.

12. Mert meg-tellyesedik az ő háza büntetésekkel.

13. És ez illyennek beszéde környül-vétetett halállal; nem találtatik ez a' Jákóbnak örökségе közt.

14. Mert az Isten-félőktől ezek mind távól vagynak, a' kik a' bünökben nem keverednek.

15. A' mértékletlen esküvésre ne szoktassad a' szádat: mert abból gonosz dolgok támadnak.

16. Emlékezzél-meg a' te atyádról, és anyádról, mikor a' Fejedelmek között ülsz;

17. Hogy te-is el-ne felejtesél azok előtt, és a' te szokásoddal meg-ősztövéredjél; mert akarnád, ha nem születettél vólna, és a' te születésednek napját átkozod.

18. A' szidalmas beszédekre szokott ember minden ő napjaiban-is semmiképpen meg-nem tanúl.

19. Két rendbéli emberek nevelik a' bünt, és a' harmadik haragot szerez boszszúságra fel-gerjedett elmével;

20. A' mint az égő tüz, ki meg-nem alusszik, míg meg nem emésztetik:

21. A' parázna ember, ki vétkezik az ő maga testében, ki meg-nem szünik, míg a' tüzet fel nem gyújtja.

22. A' parázna embernek minden étek gyönyörüséges; semmiképpen meg-nem szünik, míg meg nem hal.

23. Az ő ágyas házából ki-menő ember, ki igy gondolkodik magában: kitsoda lát engemet?

24. Setétség vagyon környülem, és a' falak fedeznek-bé engemet, mit félnék? az én büneimről semmiképpen meg-nem emlékezik a' magasságban lakó.

25. Ki fél tsak az embereknek szemektől, mintha nem tudná, hogy a' magasságban-való istennek szemei ezerszer fényesebbek a' fényes napnál,

26. Mellyek nézik az embereknek minden útokat, és szintén az el-titkolt dolgokat-is látják.

27. Kinél minekelőtte ezek teremtetnének, tudva valának mindenek; hasonlatosképpen minekutánna teremtettek, által-lát mindeneket.

28. Ez illyen a' városnak útzáin meg-büntetetik: és a' hol nem vélné; meg-fogattatik.

29. Hasonlatosképpen az aszszonyi-állat is, melly el-hagyja a' férjét, és a' ki örökösöket fogad mástól.

30. Mert először nem engedett az Isten' törvényének, és másodszor az ő férje ellen vétkezett: harmadszor paráznasággal paráználkodott, és más férjfiútól szült fiakat.

31. Ez a' gyülekezetben elő-hozattatik, és ennek gyermekin büntetés esik.

32. Nem terjednek-el effélék' fiainak gyökerek, és ezeknek ágai nem teremtnek gyümöltsöt.

33. Átkozásra hagyja az ő emlékezetit, és ennek gyalázatja el nem töröltetik.

34. Ekképpen meg-esmérik, a' kik meg-mara-

dándnak, hogy semmi jobb nintsen az Úrnak félelménél, és semmi gyönyörüségeſsebb nintsen ennél, a' ki figyelmezik az Úrnak parantsolatjára.

35. Nagy ditsőſség, követni az Iſtent, és életnek hoſzſzúsága vagyon ebben, ha ő-tőle kegyelembe vétetel.

XXIV. RÉSZ.

1 A' böltseſség ő-maga dítséri magát, és az ő népe között ditsekedik.

2. Az Iſtennek gyülekezetiben meg-nyitja az ő ſzáját, és az ő hatalma előtt ditsekedik, mondván:

3. Én a' Felséges Iſtennek ſzájából ſzármaztam, ki minden teremtett állatnak előtte ſzülettem.

4. Én teremtettem az Égen az el-fáradhatatlan világoſságot, és mintegy felhővel bé-fedeztem a' földet.

5. Énnékem a' magas helyekben vólt sátorom: és királyi-ſzékem vólt a' fellegeknek oſzlopában.

6. Az egeknek temérdekségét tsak én kerültem-meg, és a' tengereknek mélységét el-jártam.

7. A' tengernek habjával, az egéſz földdel, minden népekkel, és nemzetséggel én bírtam.

8. És mind ezeknél kereſtem nyúgodalmat, hogy valakinek örökségében laknám.

9. Akkoron parantsola énnékem a' mindeneknek teremtője: és a' ki teremtett engemet, meg-nyúgotá az én sátoromat mondván:

10. Jákób' nemzetsége között vonjad-fel a' te sátorodat, és örökös légy Jérusálemben!

11. Az idők előtt, kezdettől fogva teremtett engemet, és örökké meg-nem ſzünöm; a' Szent sátorban ő-előtte ſzolgáltam.

12. És igy Sionban meg-erősítettem; hasonlatosképpen a' meg-ſzenteltetett városban hagyott nyúgodalmam, és Jérusálemben vagyon az én hatalmam,

13. Annakokáért meg-gyökereztem a' megditsőíttetett nép között, az Úr' örökségének *réſzében.*

14. Mint a' Libánus hegyén-való Czédrus-fa fel-magaſztaltatám, és mint a' Hermon-hegyénvaló Cziprus-fa:

15. Mint a' víz parton-való pálma-fák, felmagaſztaltattam, és mint a' Jérikó' Ró'sának palántái.

16. Mint az ékes olaj-fa a' ſzép mezőn, és mint a' jegenye-fa a' vizekből; akképpen felnőttem.

17. Mint a' Czinamomom, és a' drága illatú bal'ſamom jó illatú vóltam:

18. Mint a' Galbanum, az Onix, és Mirhának kenete, és a' Temjénnek füſti a' sátorban.

19. Én mint a' Terpentinának-fája ki-terjeſztettem az én ágaimat; ditsőségesek, és kedvesek, az én ágaim.

20. Én mint a' termő ſzőlő-tő botsátottam jó illatot, és az én virágim teremnek dítséretes gazdag gyümöltsöt.

21. Én annya vagyok a' jó ſzeretetnek, az Iſteni félelemnek, esméretnek, és ſzent reménységnek,

22. Mellyeket közlök minden én fiaimmal, hogy mindenkor azokkal légyenek, a' kiket ád Iſten nékem.

23. Járúljatok én hozzám, a' kik kívántok engemet; és az én gyümöltsimmel, mellyeket termek, tellyesedjetek-meg.

24. Mert az én emlékezetem édesb a' méznél, és az én örökségem a' lépes-méznél.

25. A' kik eſznek engemet; annál inkább éheznek engemet: és a' kik iſznak engemet; annál inkább ſzomjúhoznak engemet.

26. A' ki hallgat engemet; soha meg-nem ſzégyenül: és a' kik gyakorlanak engemet; el-nem tévelyednek.

27. Mind ezeket mondja a' Felséges Iſten' frigyének könyve:

28. És a' törvény, mellyet parantsolt miénkünk Móses, a' Jákóbnak gyülekezetiben örökségül: meg-ne fogyatkozzatok, hogy erősek ne lennétek az Úrban: Hogy ő-is meg-erősítsen titeket; ragaſzkodjatok ő hozzája: A' mindenható Úr egyedül Iſten, és nintsen több ő kivűle meg-tartó.

29. Ki bé-tőlt mindeneket, mint a' Fiſon folyó-víz böltseſségével, és mint a' meg-áradott Tigris az új gabonának idején.

30. Ki bé-tőlt, mint az Eufrátes, értelemmel, és mint a' Jordán' víze, melly aratásnak idején a' földet meg-nedvesíti.

31. Ki meg-mutatja, mint a' világoſságot, a' ſzép tudományt, és mind a' Geon, ſzüretnek idején.

32. Nem tudta ezt meg-tökélleteſſen az első; hasonlatosképpen az utólsó nem ment annak végére.

33. Mert

33. Mert a' tengernél bővségesebb annak értelme, és az ő tanátsa a' mélységnél nagyobb.

34. Én bőltesség ollyan vagyok, mint a' folyó vízből ki-szegett folyás:

35. És mint a' föld alatt-való tsatornák, úgy mentem Paraditsomból.

36. Mondék: meg-öntözöm az én szép kertemet, és azon kertemnek tábláit meg-részegítem vízzel.

37. És imé énnékem az árokból lőn folyóvizem, és az én folyó-vizemből lőn énnékem tenger.

38. Mert a' tudományt, mint a' reggeli időt, meg-világositom, és meg-mutatom azt nagy hoszszú ideig.

39. Mert a' tudományt jövendölésre ki-ontom, mellyet hagyok örök nemzetségekre.

40. Im' látjátok, hogy én nem tsak magamnak munkálkodtam; hanem mind azoknak, valakik keresik azt.

XXV. RÉSZ.

1 Három dologgal lettem szép, és ékesé neve kedtem az Úr előtt, és emberek előtt:

2. Atyafiaknak egyenességekkel, közel valóknak barátságokkal, férjfiúval és aszszonyiállattal, kik egymás között jól alkusznak.

3. Háromféle embereket gyülöl pedig az én lelkem, és igen haragszom azoknak életekre:

4. Szegény kevélyt, és gazdag hazugot, és vén paráznát, kiben kevés értelem vagyon.

5. A' te ifjúságodban ha semmit nem gyüjtöttél; miképpen találod azt meg a' te vénségedben?

6. A' vén embernek melly ékes az itélet, és a' véneknek a' bőlts tanátsnak tudása?

7. Óh melly ékesek a' véneknek bőltseségek, és a' dítséreteseknek tudományok és tanátsok!

8. A' vének' Koronájok sok dolgoknak megpróbálása, és azoknak ditsekedések az Úrnak félelme.

9. Kilentz gondolatokat mondottam az én elmémben bóldogoknak lenni, és a' tizediket kimondom az én nyelvemmel:

10. Az ő gyermekin örvendező ember bóldog, és a' ki életiben látja ellenséginek romlását.

11. Bóldog, a' ki lakik eszes feleséggel, és a' ki nyelvével meg-nem tántorodik, és a' ki nálánál méltatlanabb embernek nem szolgál.

12. Bóldog, a' ki nyerhetett eszességet, és a' ki azt beszélli a' hallgatóknak fülekbe.

13. Melly igen nagy, a' ki nyert bőltseséget; de senki nintsen, a' ki meg-haladná az Isten-félőt.

14. Az Úrnak szerezteti pedig mindeneket fellyül-halad világossággal.

15. A' ki meg-tartja azt, kihez hasonlíttathatnék?

16. Az Úrnak félelme kezdeti az ő szeretetinek; a' hit pedig kezdeti az ő-véle-való egygyesülésnek.

17. Nagy seb, az ember' szívének sebe: és nagy gonoszság, az aszszonyi-állat' gonoszsága.

18. Minden verést el-tűrök, tsak a' szívnek verését nem: És minden gonoszságot, tsak az aszszonyi-állatét nem.

19. És minden erő-tételt, tsak hogy az én gyülölőmnek erő-tételét nem: minden boszszúállást, tsak ellenségemét nem.

20. Fő nintsen ártalmasb a' kígyónak fejénél; úgy nintsen veszedelmesebb ellenségnek haragjánál.

21. Inkább akarnék lakozni oroszlánnal, és sárkánnyal, hogy nem mint lakozni a' gonosz aszszonyi-állattal.

22. Az aszszonyi-állatnak gonoszsága el-változtatja az ő ortzáját, és annak ortzáját megfeketíti, hogy légyen ollyan, mint a' nőstény medve.

23. Az ő attyafiai között ha le-ül-is annak férje; még akaratja ellen-is fohászkodik az ő gonosz feleségén.

24. Mindenféle gonoszság kitsiny az aszszonyi-álatnak gonoszságához képest; a' gonosz embereknek jusok az ollyan.

25. Mint a' fövenyes halomra-való fel-menés a' vén ember' lábának; ollyan a' tsátsogó aszszonyi-állat az ő alázatos Urának.

26. Ne ütközzél az aszszonyi-állatnak szépségében, és aszszonyi-állatot ne kívánj gyönyörűségnek okáért.

27. Haragos, szemtelen, és szidalmatos az ollyan aszszonyi-állat, melly az ő Urát táplálja.

28. Alázatos szívet, és szomorú ortzát, és szívnek fájdalmát szereti a' gonosz aszszonyiállat.

29. Rest kezeket, és lankadt lábakat szerez az ollyan, melly nem vígasztalja az ő férjét bánatjában.

30. Az aſzſzonyi-állattól vagyon a' bünnek kezdeti, és az által halunk mi mindnyájan-meg.

31. Ne hagyjad a' te vizedet ki-folyni; ſe a' gonoſz aſzſzonyi-állatnak futkározásra-való ſzabadságot ne adj.

32. Ha nem jár akaratod ſzerént:

33. A' te teſtedtől ſzakaſzd-el őtet: adj néki el-válásnak levelét, és botsásd-el őtet.

XXVI. RÉSZ.

1 A' jó aſzſzonyi-állatnak bóldog az ő férje, és az ő napjának ſzáma kettős.

2. Az erős aſzſzonyi-állat vídámságot ſzerez az ő férjének, és annak életének eſztendejét bé-tőlti jó ſzerentsével.

3. A' jó aſzſzonyi-állat, jó réſz; az Iſten-félőnek réſzül adattatik ez.

4. Mert akár gazdag, akár ſzegény légyen ez illyen; tsendes elmével vagyon az Úrhoz, és minden időben vídám ortzával lévén, örvendez.

5. Három dologtól retteg az én ſzívem, és a' negyediknek tekintetétől-is félek.

6. Város ellen-való árúltatáſtól, és a' köſségnek hasonlásától,

7. És a' rágalmazástól: mind ezek a' halálnál nehezebbek.

8. De terhesb a' ſzívnek, és ſiralmaſsb, a' melly aſzſzonyi-állat más aſzſzonyi-állattól félti Urát.

9. És a' nyelvnek oſtora, melly mindenekhez ſzót nyújt.

10. Az ökröknek meg-tágúlt igájoknak nyughatatlanságához hasonlatos a' gonoſz aſzſzonyi-állat: a' kinek illyen feleſége yagyon, ollyan, mint a' ki a' mérges Skorpiót fogja-meg.

11. Nagy ártalom a' réſzeges aſzſzonyi-állat, és a' balgatag igen meg-háborítja az embernek elméjét; úgymint ki az ő rútságát nem fedezi-el.

12. Az aſzſzonyi-állatnak ſzemtelensége az ő kevély ſzemeiben, és ſzemöldökiben meg-tettſzik.

13. Szemtelen leányodat erőſsen őrízzed; hogyha magának ſzabadságot vejénd, ne éljen az ő kedve ſzerént.

14. A' ſzemérmeteſség nélkül-való ſzemére reá vígyázz: és ne tsudálkozzál rajta, ha te ellened vétkezik.

15. Miképpen az úton-járó ſzomjús meg-nyitja a' ſzáját, ha kút-főre találkozik, és minden közel-való vízből iſzik; úgy minden sövény alatt le-ül *a' ſzemtelen leányzó*, és a' nyil ellen meg-nyitja az ő tegzét.

16. Az aſzſzonyi-állatnak édes beſzéde gyönyörködteti az ő férjét: és annak tsontjait meghizlalja az ő tudománnya.

17. Iſtennek ajándéka a' veſztegletes és jó akaró aſzſzonyi-állat: és ſemmi nintsen, a' minn annak bőlts elméje el-váltathatnék.

18. Fő kedveſség a' ſzemérmetes, és hív aſzſzonyi-állat.

19. És ſemmi drága árú nintsen, melly olly' betsülletes vólna, mint ennek mértékletes elméje.

20. Minémű az Úrnak magaſságban fel-támadott fényes napja; ollyan a' jó aſzſzonyi-állatnak ſzépsége, az ő házának ékeſsége között.

21. Minémüek a' ſzent gyertya-tartóban fénylő ſzövétnekek; ollyan ennek ábrázatjának ſzépsége az ő meg-állapodott idejében.

22. Minémüek az ezüst fundamentomban állatott arany oſzlopok; ollyanok ennek ſzép lábai a' tökélletes ſzívvel egybe.

23. Fiam! a' te idődnek virágát tarts-meg éppen, és ne add idegeneknek a' te erődet.

24. Minekutánna minden mezők között termő örökséget kerestél; hintsd-el a' te magodat, bízván a' te jó nemedhez.

25. Igy meg-maradván a' te fiaid, és nagy bátorsággal a' nemes elmét meg-tartván fel nevekednek.

26. A' parázna aſzſzonyi-állat hasonlónak ítéltetik a' diſznóhoz; a' ki pedig engedelmes, haláltól óltalmazó torony az ő Urának.

27. Az iſtentelen aſzſzonyi-állat a' gonoſz embernek réſzül adattatik; a' kegyes pedig adatik az Iſten-félőnek.

28. A' ſzemérmeſség nélkül-való aſzſzonyi-állat gyalázatot támaſzt férjére; a' tiſzteſséges leányzó pedig az ő Urát betsüli.

29. A' ſzemtelen aſzſzonyi-állat, mint az eb ollyannak tartatik; a' kiben pedig ſzemérmeſség vagyon, féli az Urat.

30. A' melly aſzſzonyi-állat tiſzteli az ő Urát, mindeneknél bőltsnek tartatik; a' ki pedig nem tiſzteli azt, mindenektől iſtentelennek esmértetik.

31. A' tsátsogó és kiáltó aſzſzonyi-állat tekíntetes, és az ellenségnek el-üzésére alkalmatos.

32. És minden embernek elméje, melly ezekhez hasonlatos, mintha a' hadi háborúság között laknék.

33. Két okáért bánkódik az én ſzívem: és a' harmadikon igen haragſzom.

34. Ha

34. Ha a' hadakozó férjfiú szükség miatt megfogyatkozik, és a' bőlts emberek ha el-vettetvén semminek tartatnak:

35. És ha valaki meg-tér az igazságról a' bűnre, kiről azt rendelte az Úr, hogy meg-öletessék fegyverrel:

36. A' kalmár alig mentheti-meg magát a' bűntől, és bűn nélkül nintsen a' Komplár.

XXVII. RÉSZ.

1 A' szegénységnek miatta sokan vétkeztenek: es a' ki a' gazdagságot keresi; az ő szemét el-fordítja az igaztól.

2. Mint a' kő-falba veretett szeg; azonképpen az adás és vétel között szorongattatik a' bűn miatt az ember.

3. A' ki meg nem tartja szorgalmatosan az Úrnak félelmét; ennek háza hamar fel-fordúl.

4. Miképpen a' roštálás után, a' roštában megmarad a' szenny; azonképpen az ember elméjének undoksága a' beszédben.

5. A' fazekasnak edényit a' katlan próbálja meg; az ember pedig az ő beszédével próbáltatik-meg.

6. A' termő fával-való dajkálkodást meg-mutatja annak gyümőltse; azonképpen az embernek szívében-való gondolatnak ki-mondása.

7. Beszédinek ki-mondása előtt senkit ne dítsérj; mert az emberek arról késértetnek-meg.

8. Ha követed az igazat; meg-találod azt, és fel-öltözöd azt, mint a' ditőségnek köntösét.

9. A' repülő állatok hozzájok hasonlatosokhoz térnek; az igazság pedig azokhoz tér, a' kik tisztelik őtet.

10. Mint az oroszlán leselkedik a' vadak után; hasonlatosképpen a' bűn azok után, kik tselekeszik a' gonoszságot.

11. Az Istenfélőnek beszéllése mindenkor bőltseséggel vagyon; a' bolond pedig változik a' hóldnak természeti szerént.

12. Ha a' balgatag közzé akarsz menni, eszedbe vegyed az időt; az eszesek között pedig szünetlen forogj.

13. A' bolondoknak beszéllések meg-bántanak; és azoknak nevetésekben hitván gyönyörüség vagyon.

14. A' gyakorta esküvőnek beszéde a' hajszálat fel-állatja, és ezeknek feddések tselekeszik, hogy fülünket bé-dugjuk.

15. Vért ont a' kevélyeknek hartzok, és azoknak szidogatások nehéz hallásra.

16. A' ki meg-jelenti a' titkot, el-veszti tökélletességét, és semmiképpen szíve szerént-való barátot nem talál.

17. Jó akarattal légy barátodhoz, és hív légy ő hozzája.

18. Hogyha ki-jelenténded az ő titkait; semmi módon ne köveséd őtet azután.

19. Mert miképpen el-veszti ember az ő ellenségét; azonképpen el-veszítheti barátját-is.

20. És miképpen a' repülő állatot kezedből ki-botsátod; úgy barátodat el-botsátod, mellyet semmi vadászásal meg nem találsz.

21. Ne üzzed őtet; mert meszsze állott, és mint a' vad ketske a' tőrből el-ment.

22. Mert a' sebet bé-köthetik, és a' szitokról vagyon meg-békéllés.

23. De a' ki a' titkokat meg-jelentette; el-veszítette hívségét.

24. A' ki szemével húnyorgat; gonoszra igyezik: és a' ki tudja azt; meg-vonsza magát attól.

25. Jóllehet a' te szemed előtt édesíti az ő beszédét, és a' te beszédiden tsudálkozik; de azután meg-fordítja az ő beszédét, és a' te beszédidet gyülölségessé tészi.

26. Felette igen sok dolgokat gyülőlök; de semmit úgy nem, mint ez illyent, és még az Úr-is gyülőli azt.

27. A' ki a' követ fel-hajítja; az ő fejére hajítja: úgy az álnok vereség meg-szélesíti a' sebet.

25. A' ki ás vermet, abba esik.

26. És a' ki meg-veti a' tört; meg-fogattatik abban.

30. A' gonosz-tévőre következnek gonoszok; jóllehet nem tudja honnét jöjjenek azok ő reája.

31. Tsúfolás és gyalázat, követi a' kevélyeket, és a' boszszú állás, mint az oroszlán leselkedik ő utánnok.

32. Tőrrel fogattatnak-meg, a' kik örülnek az Isten-félőknek romlásokon, és meg-emésztik őket halálok előtt; a' fájdalom, ellenkezés, harag, és minden útalatos dolog; mondom, hogy efféle bűnös ember bírattatik ezektől.

XXVIII. RÉSZ.

1 A' boszszú-állóra boszszú-állás jő az Úrtól, ki annak az ő bűnét szorgalmatosan meg tartja.

2. Botsásd-meg boszszúság-télelét felebarátodnak:

todnak; és akkoron tenéked-is könyörgőnek meg-botsáttatnak a' te bűneid.

3. Avagy illik é, hogy egygyik ember a' máſik ellen tartson haragot, és az Úrtól kérjen gyógyúlást?

4. És ő hozzá hasonló emberrel ne tselekedjék irgalmaſságot, és az ő bűneiért könyörögjön?

5. Holott ő teſt lévén haragot tart, vallyon 's kitsoda tiſztítja-meg az ő bűneit?

6. Emlékezzél meg-halálodról és ſzünjél-meg a' harag-tartástól.

7. És a' haragot ne gyakoroljad felebarátoddal, romlásodra és veſzedelmedre; de a' parantsolatokban meg-mararadj.

8. Meg-emlékezzél a' parantsolatokról, és nehézséget ne tarts felebarátodra.

9. Emlékezzél-meg Iſtennek frigéről, és útáld-meg barátodnak tudatlanságából ellened-való dolgát.

10. Távozzál-el a' versengéstől, és meg-kissebbíted a' bűnt; mert a' haragos ember felgyújtja a' hartzot.

11. A' bűnös ember barátit meg-háborítja, és a' békeségesek közzé patvart botsát.

12. A' minémű a' tűznek fája; úgy gerjed-meg: a' minémű a' hartz; úgy öregbül annak tüze: a' mint vagyon embernek ereje; úgy annak dühöſsége: és a' mennyire vagyon embernek gazdagsága; annyira nevekedik a' haragja.

13. A' gyors versengés fel-gerjeſzti a' tüzet; de a' gyors hartz ki-ontja a' vért.

14. Ha fúvándaſz a' ſzikrára; meg-lobban: ha pedig arra reá pökéndeſz; meg-aluſzik: mind a' kettő pedig a' ſzádból mégyen-ki.

15. A' fondorlót és két-nyelvűt gyűlöljétek; mert sok békeſségben lévőket el-veſztettenek.

16. A' két-nyelvű ſokakat meg-háborított, és el-ſzéleſztette azokat egygyik nemzetség közzül máſik közzé.

17. És kerített városokat el-veſztett, és Fejedelmeknek házokat el-rontotta.

18. A' kettős-nyelv erős aſzſzonyi-állatokat el-veſztett, és meg-foſztotta azokat az ő munkájoktól.

19. A' ki hallgattja azt, ſemmiképpen nyúgodalmat nem talál; ſem nem lakik tsendeſséggel.

20. Az oſtornak tsapása kéket ſzerez; de a' nyelvnek tsapása meg-rontja a' tsontot-is.

21. Sokan estenek-el fegyver miatt; de nem ollyan ſokan, mint kik a' nyelv miatt el-veſztenek.

22. Bóldog, a' ki meg-óltalmazhatta magát attól, és a' ki meg nem kéſértette annak dühöſségét.

23. A' ki nem vonta annak igáját, és annak kötelével meg nem kötöztetett.

24. Mert ennek igája, vasiga: és ennek kötelei, értz kötelek.

25. Gonoſz halál, a' melly léſzen attól, és a' koporsó jobb annál.

26. És a' híveken nem uralkodik; és annak lángjával meg nem égnek.

27. A' kik el-hagyják az Urat; abban esnek: és az ő ellenek fel-gyúlad, és soha meg nem aluſzik: ő reájok botsáttatik, mint az oroſzlán, és mint a' nőſtény párdutz meg-öli őket.

28. Erősits-meg környül a' te jóſzágodat tőviſsel; de a' te ſzádnak tsinálj ajtókat, és retezeket.

29. A' te ezüſtödet, és aranyadat bé-köſsed; de a' te beſzédednek tsinálj mértéklet, és a' te ſzádnak tsinálj ajtót és retezt.

30. És figyelmezzél reá, hogy valamiképpen meg ne tántorodjál azok miatt, hogy el ne essél a' leselkedő előtt.

XXIX. RÉSZ

1 A' ki gyakorlja az irgalmaſságot; költsönt ád barátjának: és a' ki el-tökéllette, hogy azzal jól tégyen marhájából; meg-tartja a' parantsolatot.

2. Költsön adj hozzád valónak, a' mikor ő ſzükölködik: és ismét add-meg atyádfiának idejekor, a' mit ő-tőle vettél.

3. Állhatatos légyen a' te beſzéded, és légy hív ő hozzá; ekképpen minden időben, a' mi kell tenéked, meg-nyered.

4. Sokan mintegy talált marhának vélték a' költsönt: és meg-bántották azokat, a' kik őket meg-segítették.

5. Vagyon olly, ki míg a' költsönt véſzi, tsókolja annak kezét, és barátjának pénzéért alázatoson ſzóll;

6. A' meg-fizetésnek idején pedig halogatja a' napot: menti reſtségét, és vét az időre.

7. Hogyha meg-fizethetne-is; alig viſzi-meg felét: és úgy tartja az adóſságot; mintha találta vólna.

8. Ha pedig úgy nem tartja-is; meg-foſztja azt az ő pénzétől, és ok nélkül ellenségévé tejéndi azt,

9. Átko-

9. Átkozódáſsal, és ſzidogatáſsal fizet néki: a' tiſztelſség' helyébe gyalázattal fizet ő néki.

10. Sokan annakokáért e' gonoſzságért iſzonyodnak az embertől, és marhájoktól-való megfoſztáſtól félnek.

11. De mindazáltal a' nyomorúlt atyádfiához hoſzſzú-türő légy, és az irgalmas jó tételményt ne vond-meg ő-tőle.

12. A' parantsolatért légy ſegítségül a' ſzegénynek, és az ő ſzükségében el-ne hagyjad.

13. El-veſzesd az ezüſtöt barátodért, és atyádfiáért, és el-ne rejtsd azt kő-alá veſzedelemre.

14. Tedd-el a' te kintsed' az Iſtennek parantsolatja ſzerént, melly haſznosabb léſzen tenéked az aranynál.

15. Rekezd-bé az irgalmas jó-tételményt a' te tár-házadba; és az tégedet minden nyomorúságidból ki-viſzen:

16. Az erős paisnál, és vaſtag kopjánál, ellenségtől inkább meg-óltalmaz tégedet.

17. A' jámbor ember kezes léſzen másért; de a' ki a' ſzemérmet le-vetette, az benne hagyja.

18. A' kezesnek jó-tételményéről el-ne felejtkezzél; mert az ő lelkét vetette te éretted.

19. A' jó kezeſség alatt-való jó-tételményt elveſzti a' gonoſz ember.

20. Minekutánna kezest vetett a' gonoſz ember, el-fut: a' háládatlan ember elméjében elhagyja azt, a' ki őtet meg-ſzabadította.

21. A' kezeſség sok jól-tévőket el-veſztett, és meg-forgatta őket, mint a' tengernek habjai.

22. Hatalmas férjfiakat ki-vetett házokból, kik bújdoſtanak idegen nemzetek közt.

23. Az Úr' parantsolatjának rontója a' kezességben esik: és a' ki más ember' dolgainak végh ez-vitelébe egyelíti magát, sok perbe keveri magát.

24. Táplálld felebarátodat értéked ſzerént: és ſzorgalmatosan el-távoztasd, hogy magadat veſzedelembe ne ejtsed.

25. Az emberi életnek fő-táplálása a' víz és kenyér, ruházat és ház, ki a' nyomorúlt erőtlen állapatot bé fedezi.

26. Jobb a' ſzegénynek élete a' gerendás házban, hogy nem mint a' fényes, és friſs lakás más ember' marhajából.

27. A' kitsinnyel úgy elégedjél-meg, mint a' nagygyal; hogy a' te nagy fényes házadat ne veſsék ſzemedre.

28. Nyomrúlt élet egy háztól máshoz gyakorta költözni; mert a' hol 'sellér vagy, nem mered meg-nyitni ſzádat-is.

29. Szállásra fogadſz, és enniek adſz hálátlan embereknek, és annakfelette illyen keserü ſzókat hallaſz:

30. Hallád-é, jöſzte 'sellér, vesd-meg az aſztalt: és ha valamid vagyon, adj ennem.

31. Menj-ki 'sellér a' dítséretes ember előtt: kell énnékem a' ház; ez én atyámfia ide jött ſzállásra.

32. Nehezek ezek az eſzes embernek, a' házért-való ſzemre hányás, és az u'sorásnak gyalázatja.

XXX. RÉSZ.

1 A' ki ſzereti a' fiát; gyakorta oſtorozza azt, hogy örüljön azon végezetre.

2. A' ki-tanítja az ő fiát, örül jövendőbe azon, és a' jámborok között azzal ditsekedik.

3. A' ki tanítja fiát; az ő ellenséginek irígységeket öregbíti, és baráti előtt azon vígadozni fog.

4. Ennek attya ha meg-hal-is; ollyan mindazáltal, mintha meg-nem hólt vólna; mert hozzája hasonlót hagyott utánna:

5. A' kit éltében látván örült annak; halálakor-is nem bánkódik.

6. Mert ellensége ellen hagyott boſzſzú-állót, és a' ki barátinak meg-fizeſsen.

7. A' ki vakarót fog a' fiához; bé-kötözi annak sebeit; noha annak minden kiáltására meg-háborodik az ő gyomra.

8. Az engedetlen fiú ollyan léſzen, mint a' déltzeg ló; és a' magának hagyatott fiú, habahurgya léſzen.

9. Ketsegeſsed fiadat; és meg-rettent végre téged': játzodjál véle; és meg-ſzomorít tégedet.

10. Ne tsúfolkodjál ő-véle, hogy ne illetteſsél bánattal, hogy végezetre fogaidat ne tsikorgaſsad érette.

11. Ne adj néki ſzabadságot iſjúságban, és az ő vétkének ne engedj.

12. Hajts-meg az ő nyakát iſjúságában, és öſztönözd az ő óldalát, míg gyermek; hogy netalám meg-kemenyedvén, ne légyen tenéked engedetlen, és fájdalmára légyen a' te lelkednek.

13 Tanítsad a' te fiadat, és abban munkálkodjál, hogy végezetre meg-ne bántafsál annak undok állapatjával.

14. Jobb az egéfséges fzegény, és terméfzetiben ép, a' teftében meg-sanyargattatot gazdagnál.

15. Az egéfség, és a' jó termet, minden aranynál jobb; és a' vaftag teft, nagy, temérdek gazdagságoknál.

16. Nintsen olly gazdagság, ki jobb vólna a' teftnek egéfségénél: és nintsen öröm, ki meghaladná a' fzívnek örömét.

17. Jobb a' halál, hogy nem mint a' keserű élet, avagy a' hofzfzú betegeskedés.

18. A' bé-fogott fzájnál rekedett jók, ollyanok, mint a' koporsónál le-rakatott étkek.

19. Mit hafznál az égő áldozat a' bálványnak? mert sem efzi, sem fzagolja: ollyan az, a' kit üldöz az Úr.

20. Látja fzemeivel, és fohászkodik; mint a' melly herélt ember ölelgeti a' fzűzet, és foházkodik.

21. Ne add bánatnak a' te elmédet, és ne fonnyafzd magadat a' te tanátsoddal.

22. A' fzívnek vígafsága, az embernek élete: és az örvendezés meg-hofzfzabíbtja embernek napjait.

23. Szeretsed a' te lelkedet, és vígafztald fzívedet, és a' fzomorúságot távol állasd tőled.

24. Mert sokakat veftett-el, és ölt-meg a' fzomorúság.

25. Az irígység és harag meg-kifsebbítik a' napokat, és idő előtt vénséget hoz a' fzorgalmatofság. A' jó állapatú és vídám fzív az afztalnál tsak az ételre visel gondot.

XXXI. RÉSZ.

1 A' gazdagságért-való vígyázások meg-epefztik a' teftet; és azok felől-való gond el-véfzi az álmot.

2. A' vígyázó fzorgalmatofság kíván aluváft, és nagy betegséget el-véfzen az álom.

3. Fárad a' gazdag a' pénznek gyűjtésében, és nyúgodalmában meg-telik az ő gyönyörűségével.

4. Fárad a' fzegény ételének fzüksége miatt; de ha nyugfzik, fzűkölködő léfzen.

5. A' ki felettébb fzereti az aranyat; nem léfzen igaz: és a' ki üzi a' romláft; ez illyen meg-tellyesedik azzal.

6. Sokan veftek-el az arányért, és fzemek előtt-való kéfz veszedelmek vóltanak.

7. A' kik az aranynak áldoznak; azoknak áldozatjok botránkozásnak tőkéje, és minden efztelen meg-fogattatik azzal.

8. Bóldog a' gazdag, a' ki vétek nélkül találtatik, és a' ki nem fzomjához az aranyat.

9. Kitsoda illyen, hogy bóldognak mondjuk őtet? mert az ő népe közt ez illyen ember tsuda dolgot tselekefzik.

10. Kitsoda az, a' ki meg-próbáltatott az arannyal, és tökélletesnek találtatott? az ollyan légyen példája a' ditsőfségnek: Kitsoda ollyan, a' ki mikoron vétkezhetnék, nem vétkezett? és mikor gonofzt tselekedhetnék, nem tselekedett gonofzt?

11. Annakokáért meg-erősíttetnek az ő javai, és az ő irgalmafságának jó tételeit ditséri a' gyülekezet.

12. Nagyságos afztalhoz mikor ülfz: ne egyél annál mohon.

13. Se ne mondjad ezt: bizonyára sokat raktanak-le.

14. Meg-emlékezzél róla, hogy gonofz állat az álnok fzem.

15. Mitsoda teremtetett álnokabb a' fzemnél? annakokáért minden kitsiny dolgon könyvez,

16. A' hová nézendefz; ne nyújtsd-ki a' te kezedet oda.

17. Másnak bánfására ne légy a' tálban-való nyúlásoddal, mint fzemeddel.

18. Nézd-meg a' közel-való embernek dolgát te magadban, és minden ígéről gondolkodjál: egyél, úgymint ember azokban, mellyeket előtted adtak, és faldokva ne nyeljed, hogy meg-ne gyűlölteſsél.

19. Leg-elől te hagyjad-el az ételt, mértékleteſségnek okáért; és ne légy meg-elégedhetetlen, hogy *valakit* meg-ne bánts.

20. Ha sokak közibe üléndefz; azoknál elé kezedet a' tálba ki-ne nyújtsad.

21. Melly kitsiny elég a' tudós embernek? azért az ő ágyas-házában nem piheskedik, egéfséges álommal a' mértékletesen-élő jó reggel fel-kél, és annak elméje helyén vagyon.

22. Nehéz nyughatatlanságok gyomornak émelgési, és gyötrelmi vagynak a' telhetetlen embernek.

23. Hogyha kénfzeríttetnél az ételkor: kellj-fel, járj, hányj, és nyúgodjál.

24. Hallgass engemet, fiam! és meg-ne útálj enge-

engemet, és végezetre meg-próbálhatod az én beszédimet.

25. Minden te dolgaidban gyors légy; és semmi betegség nem jő te reád.

26. A' ki asztalát jól tartja; mindnyájan áldják azt, és ő az tiszteségének jó bizonysága vagyon.

27. Az ételben-való 'sokbrákra zúgolódik a' város: és ennek gonszságának nyilván-való bizonysága vagyon.

28. A' borban ne mutasd magadat férjfiúnak; mert a' bor sokakat el-veszt tett.

29. Mint a' kementze meg-próbálja a' fegyvernek élit, mikor a' vízbe mártatik; úgy a' bor a' kevélyeknek szíveket, mikor meg-részegednek.

30. Úgymint élet embereknek a' bor; ha azt mértékletesen ijándod.

31. Mitsoda élete az embernek, a' ki bor nélkül vagyon? mert e'' vígasságokra teremtetett az embereknek, nem részegségekre.

32. Szívnek vídámságát, és elmének örömét szerzi az; ha alkalmatos időben iszsza az ember, és a' mennyi tsak elég.

33. Keserűséget szerez a' léleknek a' sok bor-ital, versengésekkel és vakmerőséggel egybe.

34. A' bolond embernek elméjét öregbíti a' részegség a' meg-bántásra: embernek erejét elveszi, és sebeket szerez.

35. A' bőv ború lakodalomba meg-ne sedjed barátodat, és őtet semminek ne álítsad az ő örömében:

36. Gyalázatos beszédet ne szóllj néki, és őtet, ha előtted forog, ne gyötörjed.

XXXII. RÉSZ.

1. Ha ő vezérekké tettenek tégedet a' lakodalomban; fel-ne fúvalkodjál: hanem légy ő-nékiek, mintegy ő közzülök.

2. Ő reájok gondot viselj, és úgy ülj-le.

3. És mikor tisztedet el-végezed, dítséretet vévén, úgy szünyjél-meg, hogy azok miatt örülhess, és ékességnek okáért koronát nyerhess.

4. A' véneket édes beszédekkel szóllítsd; mert ez illik te hozzád.

5. De jó móddal-való értelemmel, a' vígasság-tévő szerszámokat-is ne tiltsad-meg.

6. A' hol éneklés vagyon; ne szórd-ki a' beszédet, és alkalmatlanúl ne böltselkedjél.

7. Mint az aranyba foglaltatott petsétes Kárbunkulus, ollyan az éneklés a' boros lakodalomban.

8. Mint az aranyba foglalt petsétes Smaragd, ollyan az éneklésnek zengése a' gyönyörűséges bornál.

9. Ifjú lévén akkor szóllj, mikor szükség szóllnod: de ha kétszer kérdetel-is; a' szóllásra késedelmes légy.

10. Summába foglaljad beszédedet: kevésel sokat *mondj.*

11. Ollyan légy, mint az értelmes ember; ki mindazáltal hallgat.

12. A' méltóságosok között egygyenlővé ne tedd magadat: és a' hol vének vagynak; sokat ne tsátsogj.

13. A' mennydörgésnek előtte jár a' villámás; úgy a' szemérmesnek előtte jár a' kedvesség.

14. Jó idején fel-kelj: és nem mindennél későbben menj haza, és ott sokat ne múlass.

15. Ott játtzál, és tselekedjél kedved szerént; de bün nélkül és kevély beszéd nélkül.

16. És ezeknek felette áldjad azt, a' ki teremtett tégedet, és a' ki bé-töltött tégedet az ő javaival.

17. A' kik félik az Urat; vészik az ő tudományát: és a' kik reggel munkálkodnak az ő keresésében; vészik az *ő jó* akaratját.

18. A' ki keresi a' törvényt, bé-tellyesedik azza; a' kép-mutató pedig meg-botránkozik abban.

19. A' kik félik az Urat, meg-találják az igazat, és a' törvénynek igazságát, és világát felgyújtják.

20. A' bűnös ember el-távoztatja a' dorgálást, és az ő akaratja szerént talál magának hozzá illendő ítéletet.

21. A' tanáts-adó ember nem múlatja-el a' gondolkodást; az esztelen pedig és kevély nem retten-meg a' félelemtől: ha ész nélkül tselekedett-is.

22. Tanáts nélkül semmit ne tselekedjél; hogy mikoron meg-tselekedted, meg-ne bánjad: Veszedelmes úton ne járj; hogy a' köves helyeken meg-ne ütközzél.

23. Viszontag ne higyj az útnak, a' melly bántás nélkül valónak tettszik; sőt még fiaidtól-is meg-óltalmazd magad'.

24. Minden jó tselekedetben bátorságos légy;

mert ez a' parantsolatoknak meg-tartása.

25. A' ki bízik az Úrban; meg-tartja az ő parantsolatit: és a' ki bizodalmát ő benne veti; meg-nem kisebbül.

XXXIII. RÉSZ.

1 Az Isten-félőre nem következik gonosz; de még a' késértetből-is meg-szabadítja őtet az Úr.

2. A' bölts nem gyülöli a' törvényt; a' képmutató pedig úgy jár abban, mint nagy sok haboknak veszélyében.

3. Az értelmes ember bízza magát a' törvényre, és a' törvény ő-néki hív lészen.

4. Akár melly nyilván-való légyen-is a' kérdés; készítsd hozzá a' beszédet, és úgy hallgasd-meg: kösd öszve a' tudományt; és úgy felelj.

5. Szekérnek kerekéhez hasonló a' bolondnak elméje; és az ő gondolatja, mint a' forgó tengely.

6. Az embernek tsúfoló barátja ollyan, mint a' mén-ló, melly minden rajta ülő alatt nyerít.

7. Miért haladja-meg egygyik nap a' másikat, holott a' napnak minden világossága esztendő által a' fényes naptól származik?

8. Az Úrnak ítéleti szerént választattak-meg,

9. A' ki el-rendelte az időket, és napokat.

10. Mert azokban némellyeket fel-magasztalt és meg-szentelt: némellyeket azokban a' napok' száma köziben adott.

11. Az emberek-is mindnyájan földből vagynak; miképpen földből teremtetett Adám.

12. Nagy tudománnyal meg-választotta őket, és azoknak külömbb-külömbb útakat rendelt.

13. Ezek közzül némellyeket meg-áldott, és fel-magasztalván ő közzülök meg-szentelte, és hozzája vette: némellyeket ezekben megátkozott, és el-vetett, és ki-vetette azokat az ő székekből.

14. Mint a' fazékasnak az ő sára kezében vagyon, és azzal-az ő akaratja szerént tselekeszik;

15. Úgy az ember az ő teremtőjének kezében vagyon, hogy meg-fizessen néki az ő ítéleti szerént.

16. Mint a' gonosznak ellenébe jó vagyon, és a' halál' ellenébe élet; hasonlóképpen a' bűnös' ellenébe vagyon a' jámbor, és a' jámbor ember' ellenébe a' bűnös: végezetre hasonlatosképpen (nézd-el a' hatalmas Istennek minden tselekedetit) kettősök mindenek, egygyik a' másik ellenébe.

17. Én pedig utól sérkenek-fel, mint az, a' ki az aratók után szed búza-fejeket: elő-mentem Istennek áldásából, és mint a' szőlő szedő megtöltöttem az én sajtómnak válúját.

18. Gondoljátok-meg, hogy én nem tsak magamnak munkálkodtam; de a' tudomány' minden keresőinek.

19. Hallgassátok Urak! és a' gyülekezetnek vezéri fületekbe vegyétek!

20. Fiadnak, feleségednek, atyádfiának, avagy barátodnak ne engedj hatalmat te magadon, míg élsz: és ne add másnak a' te örökségedet, hogy, mikor meg-bánod azt, könyörgésel ne kellessék viszsza-kérned.

21. A' míg élsz, és lélek vagyon te benned, egy embernek se tégyed magadat rabjává.

22. Mert jobb, hogy fiaid könyörögjenek tenéked; hogy-nem mint te nézz a' te fiaidnak kezekre.

23. Minden te dolgaidban te légy fellyebbvaló sáfár, hogy a' te dítséretedet meg-ne gyalázd.

24. A' melly napon bé-tellyesednek a' te életednek napjai: és halálod' idején, akkor oszd-el örökségedet.

25. Abrak, veszsző, és teréh kell a' szamárnak; a' szolgának pedig étel, sanyargatás, és munka.

26. Élj a' szolgának munkájával dorgálással; és nyúgodalmat találsz: tágítsd-meg az ő kezét; és szabadságot keres.

27. Az iga, és gyeplő meg-hajtják az ő nyakát; a' gonosz tévő szolgának pedig fogság és gyötrelem.

28. Botsásd-ki őtet munkára, hogy ne hívalkodjék; mert sok gonoszságra tanított a' hivalkodás.

29. Kénszerítsd őtet munkára, a' mint az ő tisztihez illik.

30. Ha nem enged; békókkal terheld-meg, de ne légy felettébb kegyetlen egyhez-is: és ítélet nélkül semmit ne tselekedjél.

31. Ha szolgád vagyon, ollyan légyen tenéked, mint te magad; mert véreddel szerzet-

zetted őtet: ha tenéked szolgád vagyon; úgy tartsd, mind atyádfiát; mert úgy szükölködöl nála nélkül, mint lelked nélkül.

32. Szükölködöl ő-nála nélkül; ha nyomorgatándod őtet hamisan: és ha el-futánd; mitsoda úton keresed-meg őtet?

XXXIV. RÉSZ.

1 Hijába-valók, és hazugok a' várakozások az értelem nélkül-való embereknek: és az álmok szárnyat nevelnek a' bolondoknak.

2. Mint a' ki meg-akarja fogni árnyékát, és üldözi a' szelet; ollyan a' ki hiszen az álomnak.

3. Az álom-látás más állatnak ábrázatjából leszen; miképpen az ortza ellenébe *a' tükörben* meg-tettszik az ortzának hasonlatossága.

4. A' tisztátalantól mitsoda tisztaság? és a' hazugtól mitsoda igazság származhatik?

5. A' jövendölések, varáslások, és az álmok hijába-valók; és mint a' gyermek-szülőnek látási, ollyan a' látásba merült embernek elméje.

6. Hogyha Istentől nem botsáttatnak, a' ki meg-látogat tégedet; ne hidj azoknak.

7. Mert sokakat el-tsaltak az álmok, és meg-tsalakoztanak, a' kiknek abban reménységek vólt.

8. Hazugság nélkül-való dolgokkal telikbé a' törvény, és az igaz szájban vagyon a' bölcseségnek tellyesége.

9. A' melly ember sokat tud, és a' ki sok dolgot meg-próbált; szóll értelmes beszédeket.

10. A' ki semmit nem késértett, keveset túd.

11. A' ki pedig járt; nagy észeséget talált.

12. Sokat láttam az én bújdosásomban: és sokkal többet értek, hogy-nem a' mennyit szóllok.

13. Gyakorta halálos veszedelmekben forgódtam, és meg-tartattam.

14. Annakokáért él az Isten-félőknek lelkek.

15. Mert az ő reménységek ahoz támaszkodik, a' ki meg-tartja őket.

16. A' ki féli az Urat, semmitől nem ijed-meg, meg-sem retten; mert az ő-néki reménysége.

17. A' Isten-félőnek lelke bóldog.

18 Kinek adja magát, és kikhez támaszkodik?

19 Az Úrnak szemei figyelmetesek az őtet szeretőkre, hatalmas óltalom, és erős oszlop: árnyék a' hévség ellen, óltalom a' déli hévségtől, őrízet a' bántás ellen, és segedelem az esetben.

20. Fel-magasztalja az embereknek lelkeket, meg világosítja szemeket: egéséget ád, életet és áldást.

21. A' hamis marhából áldozónak ajándéka nevetséges, és kedvesek nem lésznek a' hamisaknak ajándékok.

22. Nem kellenek Istennek az istenteleneknek áldozatjok: és a' bünért nem engesztelteti-meg az áldozatnak sokságával.

23. Ollyan, mint a' ki az atya előtt meg-öli az ő fiát, a' ki áldozik a' szegényeknek marhájából készíttetett áldozattal.

24. A' kenyér, életek á' szegény szükölködőknek: mellyet valaki el-vészen; vér-szopó ember.

25. Az ő felebarátját öli-meg az, a' ki elvészi annak eledelét.

26. És vért ont, a' ki meg-fosztja jutalmától a' bérest.

27. Ha egygyik a' mit épít, a' másik el-rontja; mit használ azután mind e' kettőnek munkája?

28. Ha egygyik könyörög 's a' másik átkozódik; mellyik szavát hallgatja-meg az Úr?

29. A' ki meg-mosódik a' dögnek illetése után; ha ismét azt illeti, ennek mitsoda haszna vagyon az ő mosódásában?

30. Illyen az ember, a' ki bőjtöl az ő bünéért, és ismét el-menvén ugyan azonokat tselekeszi: ki hallgatná-meg ennek könyörgését, és mit használ az ő maga gyötrelmével?

XXXV. RÉSZ.

1 A' ki meg-tartja a' törvényt; az bőven áldozik.

2. Idvességes áldozattal áldozik, a' ki figyelmezik a' parantsolatokra.

3. És a' ki a' jó-tételéért hála-adó; úgy tselekeszik, mint a' ki áldozna semlyét: és a' ki gyakorolja az irgalmasságot; mintha áldoznék dítséretnek áldozatját.

4. A' mi kedves az Úr előtt, ez: hogy az Istentelenségektől el-távozzék az ember: és áldozat, az hamisságtól el-szakadni.

5. Ne menj az Úr' eleibe üreſsen.

6. Mert mind ezeket a' parantsolatokért kell tselekedni.

7. Az igaznak áldozatja mikoron meg-kövéríti az óltárt; ennek kedves illatja vagyon az Úr előtt.

8. Az igaz embernek áldozatja kedves, és ennek emlékezeti feledékenységben nem mégyen.

9. Jó ſzemmel áldozzál az Úrnak, és megne kevesítsd a' te kezeidnek 'sengéjét.

10. Minden ajándékozásban vídámságot mutaſs: és a' ſzent dézmákat örömmel adjad-meg.

11. Adj a' Felséges Iſtennek, a' miképpen ő adott: és adj jó ſzemmel, a' mennyire vagyon tenéked.

12. Mert az Úr meg-fizeti, és hét annyit ád: ne ſzakaſz-el valamit az ajándékokban.

13. Mert el-nem venné; ne ſzerezz azért hamis áldozatot.

14. Mert igaz ítélő Bíró az Úr, és ſemmit nem haſznál ő előtte a' ſzemélynek nagysága.

15. Nem nézi ſenkinek ſzeméllyét a' ſzegény ellen; hanem annak könyörgését meg-hallgatja, a' ki boſzſzút ſzenvedett.

16. Semmi módon meg-nem útálja az árváknak könyörgéſit; és az özvegyet, mikoron eleibe támaſztja beſzédét.

17. Avagy az özvegynek köny-húllatáſi, mikor az ő ortzáján le-folynak, nem az ellen vagynak-é, a' ki azokat indította?

18. A' ki tiſzteli az Iſtent jó ſzívvel, kedves léſzen: és annak könyörgése az égig fel-hat.

19. Az alázatos embernek könyörgése általhat a' fellegen, és nyúgodalmas nem léſzen, míglen el-közelget: és meg-nem ſzünik, míg meg-nem hallgatja az Iſten, a' ki igaz törvényt ſzóll az igazaknak, és ítéletet téſzen.

20. Mert az Úr ſemmiképpen nem kéſik, ſem pedig hoſzſzú ideig türő azoknak ügyekben nem léſzen az erős Iſten; míg-nem az irgalmatlanoknak derekokat meg-rontja.

21. De a' népeken boſzſzút áll, míg nem a' boſzſzúság tévőknek ſokaságit el-veſzti, és a' hamiſsaknak birodalmakat meg-rontja.

22. Míglen meg-fizeténd az embernek az ő tselekedeti ſzerént, és az embereknek jutalmokat az ő gondolatjok ſzerént.

23. Míglen véghez nem viſzi az ő népének ítéletit, és azokat meg-vídámítja az ő irgalmaſsága. Melly igen kellemetes a' nyomorúságnak idején az irgalmaſság? mint az eső a' ſzárazságnak idején.

XXXVI. RÉSZ.

1 Könyörülj mi rajtunk, Uram mindeneknek Iſtene, és nézz reánk!

2. És botsásd a' te félelmedet minden pogányokra, kik nem keresnek tégedet.

3. Emeld-fel kezedet az idegen pogányok ellen, hogy láſsák a' te hatalmadat.

4. Miképpen ő előttök meg-ſzenteltettél mi bennünk; azonképpen fel-magaſztaltaſsál mi előttünk ő bennek.

5. És esmérjenek-meg tégedet, miképpen miis meg-esmértünk tégedet, hogy nintsen te kivüled több Iſten, Uram!

6. Tégy új jegyeket, és tselekedjél külömbbkülömbb tsudálatos dolgokat.

7. Szerezz ditsőſséget a' kezednek, és jobbkarodnak, hogy hírdeſsék a' te tsudálatos dolgaidat.

8. Indítsd-fel búsúlásodat, és öntsd-ki haragodat.

9. Veſzesd-el ellenkezőidet, és ellenségidet törőld-el.

10. Sieſs az idővel, meg-emlékezvén haragodról, hogy hírdeſsenek tégedet a' te tsudálatos dolgaid.

11. Tüzes haraggal eméſzteſsék-meg, a' ki el-ſzaladott: és a' kik háborgatják a' te népedet, el-veſzſzenek.

12. Törd-meg fejeket a' pogányok közöttvaló Fejedelmeknek, kik ezt mondják: ſenki nintsen Fejedelem több mi nálunknál.

13. Gyüjtsd-öſzve a' Jákóbnak minden nemzetségét, és adj örökséget ő-nékik, miképpen kezdettől fogva.

14. Könyörülj a' népen, melly a' te nevedről nevezt tik, Uram! és az Izráelen, kit első ſzülöttnek neveztél.

15. Szánnyad a' te ſzentségednek városát, a' Jérusálemet, a' te nyúgodalmadnak helyét.

16. Töltsd-bé a' Siont, hogy a' te beſzédidet fel-magaſztalja; és a' te ditsőſségeddel a' te népedet töltsd-bé.

17. A' te régtől fogva-való örökségedről tégy bizonyságot, és a' melly ikről a' Próféták a' te neved-

vedben jövendőket mondottak, azokat indítsmeg.

18. Adj jutalmat a' téged' váróknak, és adjad, hogy a' te Prófétáidnak hidjenek.

19. Hallgasd-meg Uram! a' te ſzolgáidnak könyörgéseket, mellyet az Áronnak áldása ſzerént tettenek, hogy esmérjenek-meg tégedet minden e' földön lakozók, örökké-való Úrnak lenni.

20. Minden étket meg-eſzik a' has; de egygyik étek a' maſiknál jobb.

21. Az embernek ſzája meg-koſtolja a' vadáſzásból való étkeket; azonképpen a' ſerény elme a' hazug beſzédeket.

22. A' gonoſz ſzív ſzomorúságot hoz; a' sok dologban meg-próbáltatott ember pedig megfizet ennek.

23. Akármelly férjfiat hozzá vészen az aſzſzonyi-állat; de egygyik leány másnál ékesb, és kedvesb a' férjfiúnál.

24. Az aſzſzonyi-állatnak ſzépsége meg-vídámítja az embernek ortzáját, és embernek minden kívánságát meg-győzvén, el-vonſza.

25. Ha annak nyelvében kegyes beſzéd vagyon, ſzelédség, orvoſság; ennek férje nem ollyan, minemüek egyebek.

26. A' ki ſzerez magának aſzſzonyi-állatot, hasonló segedelmet, és nyúgodalomnak oſzlopát; az ollyan ember immár az örökség ſzerzéſt el-kezdette.

27. A' melly örökségnek sövénye nintsen; el-tékozlattatik: és a' kinek nintsen felesége; fohászkodikbújdosván.

28. Mert vallyon 's kitsoda hinne a' felkéſzült tolvajnak, ki városról-városra bújdoſik? azonképpen a' férjfiúnak-is, a' mellynek féſzke nintsen, hanem ſzállása vagyon, valahól eſtveledik.

XXXVII. RÉSZ.

1 Jollehet minden barátságos ember azt mondja: én-is barátja vagyok ennek; de vagyon olly, ki tsak névvel-való barátunk.

2. Nem-de halálig-való ſzomorúság-é, mikoron társod és batátod ellenségeddé válik?

3. Óh gonoſz gondolat! honnét ſzármaztál, hogy el-fedeznéd e' földet tsalárdsággal?

4. Ember az ő barátjával él örvendeteſsen, és a' nyomorúságnak idején léſzen ellensége.

5. Vagyon olly, ki hasa' kedvéért keres barátokat, és végre mint ellensége ellen paiſt ragad.

6. Ne felejtkezz-el barátodról elmédben; de ne emlékezzél-meg azokról, a' kik tsak pénzedért barátid.

7. Ne tanátskozzál azzal, a' ki álnokúl ólálkodik utánnad; és a' te reád irígykedőktől tanátsodat el-titkoljad.

8. Minden tanátsos fel-magaſztalja az ő tanátsát; de vagyon olly, ki tanátsot ád magáért.

9. A' tanátsoſtól meg-óltalmazd magadat, és előſzör tudd-meg, mitsoda ſzüksége vagyon; (mert az ollyan magának igyekezik haſználni.)

10. Ne veſsen tégedet ver-fölyére és ſzerentsére, és ne mondja tenéked: jó a' te útad! ő pedig azonközbe más-felől nézze, mitsoda következzék te reád.

11. Ne tanátskodjál föleségeddel az ő irígye felől, se a' félelmeſsel a' hadról, a' kalmárral az el-váltásról, a' vévővel az el-adásról, a' hálá-adatlannal a' hálá-adásról, az irgalmatlannal az irgalmaſságról:

12. A' reſttel akármi munkáról, és eſztendőre fogadott béreſsel az el-végezendő munkáról, hivalkodó ſzolgával ſemmi munkáról.

13. Ne hallgasd ezeket semmi tanátskozásban;

14. De a' jámbor emberrel gyakorta tanátskozzál, a' kit esméréndeſz, hogy az Úrnak parantsolatját meg-tartja.

15. A' ki az ő erkőltsében egygyezzen te veled, és a' ki, mikoron el-eséndel, bánkodjék te veled.

16. Annakokáért a' te ſzívednek tanátsával tanátskodjál; mert ſenki tenéked ennél hívebb nem léſzen.

17. Mert az embernek elméje néha jobban meg-jelent akármit, hogy-nem mint hét őr-állók, kik ülnek a' magaſs őr-álló helyen.

18. De mind ezeknek felette, könyörögj az Iſtennek, hogy igazgaſsa a' te útaidat.

19. Minden dolognak kezdeti a' könyörgés, és a' tanáts minden tselekedetben elől-járjon: és a' meg-változott örömnek jelensége az ábrázat.

Nagy

20. Négy dolgok vagyunak, a' jó, és gonoſz, élet, és halál; de a' ki ezekben uralkodik ſzüonetlen, a' nyelv.

21. Vagyon olly eſzes férjfiú, ki ſokaknak tanítója volt, és ki önnön maga' életének haſzontalan.

22. Vagyon olly, ki bőltselkedni akar beſzéddel és gyülölséges; mivelhogy minden bőltseſség nelkul vagyon.

23. Mert ő-néki az Úrtól nem adatott kedveſség; holott minden bőltseſség nélkül-való légyen.

24. Vagyon olly, ki bőlts ő magának, kinek bőltseſseginek beſzédi az ő nyelvében dítséreteſsek.

25. A' bőlts ember tanítja az ő népét, és az ő értelmének beſzédi állandók.

26. A' bőlts férjfiú bé-tellyesedik áldáſsal: és őtet bóldognak mondják, valakik őtet látják.

27. Kinek-kinek élete bizonyos napoknak ſzámába foglaltatott; de az Izráelnek napjai meg-ſzámlálhatatlanok.

28. A' bőlts az ő népe között örökségül dítséretet vészen, és az ő neve meg-áll mind örökké.

29. Fiam! a' míg élſz, probáld-meg elmédet: és a' mi gonoſz, abban néki ne engedj.

30. Mert nem mindenek haſználnak mindeneknek, és nem minden elme talál betsületet akármi dologgal.

31. Ne légy telhetetlen minden gyönyörüséggel, és teſted lelked ne légyen az étel.

32. Mert a' ſok étel-en-való dobzódásban betegség vagyon, és a' meg-elégíthetetlen faldoklás közel jár a' sárhoz.

33. A' meg-elégíthetetlen faldoklás miatt sokan hóltanak-meg; de a' ki meg-tartóztatja ő magát, életét meg-hoſzſzabbítja.

XXXVIII. RÉSZ.

1 Tiſztellyed az Orvoſt a' ſzükségnek okáért; mert őtet az Úr teremtette.

2. Mert az Úrtól vagyon az orvoſság, mellyért még a' Királytól-is dítsértetik.

3. Az Orvosnak tudománya fel-magaſztalja annak áz ő fejét, elannyira, hogy a' méltóságbéli k előtt tsudálatos.

4. Az Úr teremtette a' földből az orvoſságot; annakokáért az eſzes ember attól nem iſzonyodik.

5. Avagy a' fától nem (*a*) édesedett-é-meg a' víz, hogy annak ereje az embertől meg-eſmértetnék? (*a*) 2 *Mós.* 15: 25.

6. Adott az embernek-is tudományt, hogy dítséreteſsek lennéknek az ő tsudálatos dolgaival.

7. Azokkal meg-gyógyítja az embert, és elvészi annak nyavalyáját.

8. A' patikarios azokkal kenetet tsinál: és ennek az ő munkája soha el nem végeztetik, és ő-töle vagyon békeſség e' föld' ſzínén.

9. Fiam! a' te betegségedben meg ne útáld; hanem könyörögj az Úrnak, hogy ő meg gyógyítson tégedet.

10. Tavózzál-el a' gonoſztól, és kezedet igaz dologban foglaljad, és minden bűntől ſzívedet meg-tiſztítsad.

11. Adj jó illatot, és 'semlyével egygyüttvaló jóſzágot: kövér áldozatot tégy az Úrnak, úgy mint ki nem előſzör tettél jól Iſtennel.

12. Annakutánna az orvosnak adj helyt; mert őtet az Úr teremtette: el se távozzál ő tőle; mert kellő.

13. Vagyon néha olly idő, mikor azoknak kezek által jó elő-menetel léſzen.

14. Mert ők-is az Urat kérik, hogy adjon azoknak nyúgodalmat, és egeſséget életekre.

15. A' ki vétkezik az ő teremtője ellen; eſik az orvos' kezébe.

16. Fiam! a' halotton könyvet húllaſs, és mintha nehéz dolgokat ſzenvedtél vólna, kezdel a' zokogáſt; de az ő módja ſzerént; fedezd-el az ő teſtét, és meg ne útáld az ő temetését.

17. Keserü ſiráſt tégy, és melegítő jajgatáſt:

18. És ſiraſsad őtet az ő méltósága ſzerént, egy nap, avagy két nap, a' ſzidalomnak el-távoztatáſáért; azután vígaſztaltaſsál-meg a' ſzomórúság' helyébe.

19. Mert a' ſzomorúságtól léſzen halál, és a' ſzomorúság a' ſzívnek erejét el-fordítja.

20. Mikorou nyomorúság jő reád, egygyütt vagyon véle a' ſzomorúság-is; de a' nyomorúlt embernek élete a' ſzívben vagyon.

21. Ne adjad a' ſzomorúságnak a' te ſzívedet: távozzál-el attól, meg-emlékezvén annak végéről.

22. Meg-emlékezzél arról; mert nintsen onnét meg-térés: azt-is nem segítheted-meg, és te magadat-is nyavalyába ejted.

23. Meg-

23. Meg emlékezzél, hogy annak állapatja is ollyan, minémű a' tied:

24. Tegnap énnékem, 's ma tenéked. Minekutánna el-nyúgoſzik a' halott; nyúgoſsad az ő emlékezetit-is, és mikor ki-múlik az ő lelke; végy vígaſztalást a' felől.

25. A' törvény-tudónak bőltseſsége, az alkalmatos üreſségben ſzereztetik; de a' kik sok külső dolgokkal terheltetik-meg, bőltseſséget nem talál.

26. Mitsodában lenne bőlts, a' ki tartja az ekét, és ditsekedik az ösztönnel: az ökröket hajtja, és azok körül-való forgolódásban nevekedett-fel, és kinek minden beſzéde vagyon a' teheneknek fajzásokról?

27. E' ſzándékozik a' barázdáknak hasogatására, és ennek vígyázási foglalatosok a' tulkoknak eledeliről.

28. Hasonlatosképpen minden kováts és átsmeſter, a' ki mind az éjjet, mint a' napot munkában múlatja-el: a' kik metztzenek petséteket, és a' kiknek minden ſzorgalmatoſságok abban vagyon, hogy külömbb-külömbb állatokat faragjanak: és a' kiknek elméjek abban foglalatosok, hogy a' kép-írónak meſterség ſzerént valami állatokat ki-faragjanak: és kinek vígyázása a' munkának el végezésében vagyon.

29. Így a' vas-mives ha úl az ő üllőinél, és foglalatos a' vasból-való mivnek tsinálásában, kinek húsát epeſzti a' tüznek fúvása és a' kementzének hévségével viaskodik:

30. Kinek füleiben gyakorta zeng a' pörölynek és üllőnek hangoſsága, ki az ő ſzemeit a' tsinálandó állatnak meg-formalására függeſztette.

31. Elméje vagyon a' mivnek el-végezésére, és az ő gondja forog az ő mivének ékesítésében, és végezésében.

32. Hasonlatosképpen a' fazékas ülvén az ő munkaján, és lábaival hajtván a' korongot, ſzorgalmatoſsan munkálkodik mindenkor az ő dolgában, hogy ſzámos légyen az ő tellyes munkája.

33. Az ő kezével a' sárt formálja: néha lábával nyomja azt, és fáraſztja magát.

34. Szíve vagyon ennek az ő mivének simításában, és az ő vígyázása a' katlannak megtiſztításában.

35. Mind ezek az ő kezeknek erejéhez támaſzkodván, ki-ki mind azon vagyon, hogy az ő munkájában bőltselkedjék.

36. Ezek nélkül nem épül a' város, polgárok sem lakják, sem járnak abban; De a' kösségnek tanátsában nem kívántatnak, és a' gyülekezetben fő méltóságok nintsen.

37. A' bíráknak ſzékekben nem ülnek, és a' törvénynek rendit nem értik: sem a' tudományról, sem az ítéletről nem mondanak sententziát:

38. Sem pedig bőlts mondásokkal nem ékesek; de e' világnak alkotványit őrízik, és az ő kívánságok vagyon az ő tudományoknak meſterségében.

XXXIX. RÉSZ.

1 Ha valaki magát arra nem adja, és nem gondolkodik a' magaſságbéli Istennek törvényéről; bőlts nem léſzen.

2. Ez minden régieknek bőltseſségeket tudakozza, és a' Prófétziákban foglalatos.

3. A' nevezetes férjfiaknak beſzédeket eſzében tartja, és bőlts beſzédekkel rakva lévén, azokkal jár.

4. Példa-beſzédeknek titkos értelmit tudakozza: és bőlts mesékkel ékes lévén jár.

5. A' nagyságosok között ſzolgál, és a' Hadnagygyok előtt betsültetik.

6. Idegen nemzetnek földében jár; mert jókat és gonoſzokat az emberek között megpróbált.

7. Szívét kéſzíti az Úrhoz, hogy jó reggel járúlván az ő teremtőjéhez, őtet köſzöntse: és könyörög ő előtte.

8. És meg-nyitván könyörgésében az ő ſzáját, az ő bünéért könyörög.

9. Mikoron ama' nagy Úr akarándja; megtellyesedik értelemnek lelkével.

10. Ez az ő eſzeſségének beſzédit ſzóllván, könyörgésében dítséri az Urat.

11. Ez igazgatja az ő tanátsát és tudományát, hogy az ő titkos dolgairól gondolkodjék.

12. Ez ki-magyarázza a' bőltseſségnek tudományát, és az Úr ſzövetségének törvényével ditsekedik.

13. Dítsérik sokan ennek értelmét; és annak emlékezeti soha el-nem töröltetik.

14. Meg sem ſzűnik az ő emlékezeti; de az ő neve nemzetségről nemzetségre él.

15. Az ő böltseſségét beſzéllik a' népek, és az ő dítséretit hírdeti az embereknek gyülekezetek.

16. Ha élvén másová mégyen; nagyobb nevét hagyja, hogy nem mint egyebek még ezeren-is: ha pedig el-nyúgoſzik-is; nevet hágy ő magának.

17. A' mit gondoltam bővebben, meg-beſzéllem; mert miképpen a' meg-tőlt hóld tellyes vagyok.

18. Hallgaſsatok engemet ſzentek! és nevekedjetek, mint a' nedves folyó-víz mellett való ró'sák.

19. És virágozzatok mint a' liliom, botsássatok jó illatot, és dítséretet mondjatok éneklésekkel.

20. Áldjátok az Urat minden ő tselekedetiért, beſzéddel-való dítséretekkel, és hegedükkel, és ekképpen ſzólljatok dítsérvén:

21. Az Úrnak minden tselekedeti igen jók, és minden parantsolatja idejekor vagyon! nem ſzabad mondanod: miért vagyon ez, mire való ez? mert mind ezek idejekorán meg-jelentetnek.

22. A' ő beſzéde által a' víz fel-rakodott, mint a' búza aſztag: és az ő ſzájának ígéje által a' vizeknek folyási.

23. Az ő parantsolatja által meg-léſzen, valami néki kedves; és senki nintsen, ki megkiſsebbíthetné az ő ſzabadítását.

24. Minden teſtnek tselekedetit tudja ő: és nintsen, a' hol el-rejtezhetnének az ő ſzeme előtt.

25. Miólta az idő vagyon, mind örökké nézi e' világot, és semmi nintsen ő-előtte tsudálatos.

26. Nem kell mondanod: mitsoda ez? mert mindenek az ő ſzolgálatjára teremtettenek.

27. Az ő áldása, mint a' folyó-víz, el-borítja, és mint az ár-viz termővé téſzi a' földet.

28. Az ő haragját a' pogányok úgy véſzik örökségül, mint a' vizeket sok vízzé változtatta.

29. Az ő útai egyenesek a' ſzenteknek; hasonlatosképpen a' hamiſsaknak botránkozásokra vagyon.

30. A' jó állatok a' jóknak teremtettenek eleitől fogva; hasonlatoſsan a' bünösöknek a' gonoſzok.

31. Az embernek minden életére ſő a' víz, tüz, vas, só, kenyér, téj, méz, ſzőlőnek vize, olaj, és ruházat.

32. Mind ezek a' híveknek jók; azonképpen a' bünösöknek gonoſzra fordúlnak.

33. Vagynak lelkek, kik boſzſzú-állásra teremtettenek, és kiknek dühöſségekkel azoknak büntetéseket meg-keményíti: a' veſzedelemkor az ő erejeket ki-tőltik, és minekutánna a' büntetéſt meg-mivelték; az ő teremtőjöknek haragját le-ſzállítják.

34. A' tüz, kő-eſső, éhség, és a' halál, mind ezek a' boſzſzú-állásra teremtettenek:

25. Fene állatoknak fogai, Skorpiók, és mérges kígyók, és a' boſzſzú-álló fegyver, az iſtenteleneknek veſzedelmekre.

36. Ezek örülnek, mikoron az iſten boſzſzú-állásra fel-kél:

37. És a' földön a' ſzolgálatra, mikor kell, kéſzek; és az ő idejekor a' beſzédet által nem hágják.

38. Annakokáért eleitől fogva ezekben megerősítetvén, minekutánna meg-gondolám; könyvbe bé-írám.

39. Az Úrnak minden tselekedeti jók, és minden ſzükséges dolgot meg-ád id jekorán.

40. És nem ſzabad mondanod: ez amaz-zál alább-való; mert mindenek az ő idejekor dítséretet találnak.

41. Moſtan annakokáért tellyes ſzívből, és ſzájjal dítsérjétek az Úrnak nevét, és áldjátok.

XL. RÉSZ.

1 Nagy nyomorúság rendeltetett minden embernek, és nehéz iga vettetett az Ádám fiaira annyok' méhétől fogva, mind a' napig, mellyen a' mindeneknek annyokhoz *földbe* meg-térnek.

2. Az ő gondolatoknak, és ſzívek' félelminek ſzorgalmatos várása, tudni-illik a' halál' napjának várása:

3. Egy aránt az ditsőſségnek ſzékiben ülőnek, és alázatoſsan a' földre és hamuba le-vetteteknek.

4. Egy aránt veres bársonyt és koronát viselőnek, és nyers lenbe öltözőnek:

5. Búsúlás, irígység, fel-háborodás, kételkedés, és halálnak félelme, harag, gyülölség; annak-felette nyúgodalomnak idején-is az ágyban az éjſzakai-álom embernek elméjét háborgatja.

6. Ke-

6. Keveset, vagy semmit nem nyugszik; és e' miatt az ő álmában, mintha őr-álló' helyén vígyázna, az ő elméjének gondolkodása miatt háborog.

7. És mintha hartzról szaladott vólna, felserken; holott semmi nyavalyája nintsen.

8. Fel-serkenvén pedig tsudálkozik a' semmiért-való félelmen, mely minden testnek, embernek és baromnak köz; de a' bünösökre hétszer ennél nehezebb nyavalyák szoktak jöni.

9. Halál, versengés, fegyver, vér, éhség, romlásnak és ostornak el-jövése: mind ezek a' hamisak ellen teremtettek; még a' víz-özön-is azokért lett.

10. Valamellyek a' földből vagynak; a' fölbe meg-térnek: és a' mellyek a' vízből; a' tengerbe meg-térnek.

11. Minden ajándékozás és hamisság el-töröltetik;

12. A' hit pedig meg-áll mind örökké.

13. A' hamisaknak gazdagságok, mint a' kis folyó-víz, meg-száradnak: és mint a' nagy záporral-való menny-dörgés, Isten azokra úgy lövöldöz.

14. Mikoron meg-újíttya az Isten az ő kezét, örvendez *az igaz*; azonképpen a' gonosz tselekedők mindenestől fogva el-fogyatkoznak.

15. Az istenteleneknek nemzetségek nem botsátnak sok ágakat: és a' tisztátalanoknak gyökerek meredet kő-sziklán helyheztettek.

16. Ollyanok, mint akármelly víznek, és a' folyó-víznek partyába akadott tajtékok: minekelőtte gyümöltsöt teremnének; ki-szaggattatnak.

17. A' kegyelemből-való adakozás ollyan, mint az áldásokkal meg-erősíttetet leveles szén: és mind örökké meg-marad az irgalmas jó-tétemény.

18. Az ő állapatjával meg-elégedett, és munkás embernek élete gyönyörüséges; de mind a' kettőt fellyül-haladja, a' ki kintset talált.

19. A' fiak, és a' városnak épitése, megerősitik a' jó hírt-nevet; de mind e' kettőnél drágább a' tiszta jámbor feleség.

20. A' bor, és az ének-szó vígasságot hoznak a' szívnek; de mind a' kettő felett a' böltseségnek szereteti.

21. A' sip, és dítséretnek éneklése gyönyörüséges zengést szereznek; de mind a' kettőt meg-haladja az ékes beszédü nyelv.

12. A' kedvességet és szépséget kívánja a' szem; de mind a' kettőnél kedvesebb a' zöldellő vetemény.

23. Akármelly alkalmatosan illyenek egybe a' barátsagos emberek; de mind ezeknél betsesb a' férjfiúnak és aszszonyi-állatnak békeséges lakások.

24. Az atyafiak, és a' segítség a' nyomorúságnak idején használnak; de mind a' kettőnél betsesb a' meg-szabadító irgalmasság.

25. Az arany és az ezüst meg-erősitik az embernek lábát; de mind a' kettőnél fellyeb az eszes tanáts.

26. A' pénz és az erő az embernek bátorságot adnak; de mindeneknek felette az Úrnak félelme.

27. Az Isten-félő semmi nélkül nem szükölködik, és nem szükölködik segítség nélkül.

28. Az Úrnak félelme ollyan, mint a' megáldott zöldellő kert, mellynek mivelésében minden nagyságos ékességet meg-haladtak.

29. Fiam! kóldús életet ne élj: jobb meghalni, hogy-nem mint kóldúlni:

30. A' más asztalára néző embernek nintsen élete, mellyet *valóba* életnek tarthatnál: megundokítja az ő lelkét idegen étellel; Az eszes és a' tudós ember pedig el-távoztatja azt.

31. A' szemtelennek szájában gyönyörüséges a' kóldúlás; de *az Isten' átkának* tüze ég az ő házában.

XLI. RÉSZ.

1 Óh Halál! melly szomorú a' te emlékezeted, az ő javaiban békeséggel lakó, és élő embernek,

2. A' ki gondokkal idestova nem vonatatik; hanem mindenekben jó elő-meneteli vagyon, és a' ki még ehetik.

3. Óh halál! melly gyönyörüséges a' te ítéleted, a' szükölködő, és éréjétől meg-fogyatkozott embernek!

4. Ki vénségében vagyon, és mindenféle szorgalmatos kétségbe esett, és el-veszttete a' békeséges-türést.

5. Ne félj a' halálnak ítéletitől: emlékez-

zél-meg azokról, a' kik előtted vóltanak, és a' kik utánnad menendők; mert ez ítélet minden teſtre az Úrtól vettetett.

6. Miért tartanál ellent abban, a' mi tettſzik az Iſtennek? akár tíz, akár ſzáz, akár ezer eſztendős légy.

7. Az életnek ſemmi mentsége nintsen a' koporsó ellen.

8. Átkozott fiak léſznek a' gonoſzoknak fiai, és a' kik laknak az iſtenteleneknek ſzomſzédságokban.

9. A' bűnös fiaknak el-véſz örökségek, és azoknak magvokkal ſzűnetlenul vagyon gyalázat.

10. Az iſtentelen atyára haraguſznak a' fiak; ezért mert ő miatta gyalázatosak.

11. Jaj tinéktek iſtentelen férjfiak! a' kik el-hagytátok az Iſtennek törvényét; mert akármelly sokan légytek, veſzedelemre valók vagytok.

12. Mikor ſzülettettek-is; átokra ſzülettettetek; ha meg-haltok-is; átkoztak léſztek.

13. Valamellyek a' földből valók; a' földbe térnek: úgy az iſtentelenek a' veſzedelemre.

14. A' *jó* embereknek teſteket ſiratják; de az ollyan embereknek, kik jók nem vóltanak, nevek el töröltetik.

15. Gondot viselj nevedre; mert az tenéked inkább meg-marad, hogy-nem mint az aranynak temérdek ezer kintsei.

16. Jóllehet a' jámbor életnek napjai megſzámláltathatnak; de a' jó hír-név mind örökké meg-marad.

17. A ſegyelmet a' jó ſzerentsének idején meg-tartsátok fiaim!

18. Az el-rejtetett bőltseſséghez és a' titkonvaló kintsnek, mitsoda haſzna vagyon mind a' kettőnek?

19. Jobb az ember, ki az ő bolondságát elrejti, annál, a' ki az ő bőltseſséget el titkolja.

20. Azért az én beſzédemet bé-üljétek-meg; mert nem jó minden dologban a' ſzemérmeſség, és nem tettſzik mindennek, hogy mindenek hívségesen lettek vólna.

21. Atyádtól és anyádtól ſzégyenlyed a' paráznaságot; Fejedelemtől pedig és hatalmasbtól a' hazugságot;

22. A' bírótól és Fejedelemtől, a' vétket: a' gyülekezet előtt pedig, és nép előtt a' törvény ellen-való dolgot.

23. Társadtól és barátodtól, a' hamiſságot: és ott a' hol lakos vagy, a' lopáſt.

24. Az Iſten' igazságától, az ő ſzövetségének meg-törését: és attól, a' ki a' kenyeret könyökével környül-vette, ſzégyenlyed el-venni a' kenyeret: és az adásban és vétkben-való gyalázatot.

25. És a' téged' köſzöntőtől a' hallgatáſt: ſzégyenlyed a' parázna aſzſzonyi-állatra való nézésedet, és a' *fő* embertől-való el-fordúlásodat:

26. Az ő réſzétől és ajándékától valakit megfoſztani, és a' házaſságban élő aſzſzonyi-állatról-való gonoſz gondolkodásodat:

27. A' leányzónak tiſztaságát késértened, és annak ágyához menned.

28. Szégyenlyed barátodat boſzſzúsággal illetni: és a' mit adtál, azt ſzemére hányni annak.

29. Szégyenlyed a' máſtól hallott beſzédet ki-mondani, és a' titkos dolgokat ki-fetsegni.

30. Igy léſzeſzſz valóba ſzemérmes, és kedveſséget minden ember előtt találſz.

XLII. RÉSZ.

IMez dolgokban pedig ne légyen benned ſzemérmeſség, és ſzemélyre nézve azokban ne vétkezzél.

2. Az Iſtennek törvényében, és ſzövetségében, és az ollyan ítéletben, mellyben az Iſtenfélő igaz embert igazítani kell.

3. Mikor barátodat, és az úton-járót kell meg-hallgatnod, vagy mikor az egygyenlőknek örökségeket kell meg oſztani,

4. Mértéknek és ſontnak igazításában ſok avagy kevés jóſzágnak bírásában:

5. A' kalmár árúnak egygyenlő el-adásában:

6. És fiaknak gyakorta-való tanításában és az álnok ſzólga óldalának verésében:

7. A' gonoſz aſzſzonyi-állatnak meg-enyhítésében, és a' hol sok kezek vagynak, a' te marhádnak el-zárlásában

8. Mikoron másnak adándaſz, annak ſzámmal avagy mértékkel-való adásában: a' mit adſz és a' mit véſzſz, annak bé-írásában.

9. Ne ſzégyenlyed az eſztelennek, bolondnak, és az iſſakkal háborgó vénnek tanítását: igy léſzeſzſz bizonyára tudós, és minden élők előtt betsulletes.

10. A'

10. A' leányzó az atyának titkos vígyázásokat szerez, és arról-való szorgalmatosság még az álmot-is el-úzi, mind ifjúságában, hogy valami módon idejének virága el-ne múljék, mind mikor el-házasítja, hogy valamikepken gyúlölséges ne légyen.

11. Szüzeſségében, hogy meg-ne szeplősítessék, és az ő attya házában nehézkes ne légyen: vagy mikor férjfiúval él házaſságban, hogy meg-ne rontsa paráznaſsággal a' házaſságnak tiſztaságát, és el-adatván meddő ne légyen.

12. A' szemtelen leányt erősen meg-őrízzed, hogy valamiképpen te rajtad a' te ellenségidet ne örvendeztesse, és beszéd ne légy a' városban, és a' nép között gonosz hírű-nevű; végezetre: hogy meg-ne szégyenítsen tégedet sokaknak seregében.

13. Egy emberre se nézz szépségéért: és az aszszonyi-állatok között ne ülj;

14. Mert a' ruhákból jő-ki a' moly: és az aszszonyi-állattól az aszszonyi-állati gonoszság.

15. Jobb a' férjfiúnak gonoszsága, hogy-nem mint a' jól tévő aszszonyi-állat, (tudni illik) a' gyalázatra meg-szégyenítő aszszonyi-állat.

16. Elő-számlálom immár az Úrnak tselekedetit; és a' mellyeket láttam, ki-beszéllem az Úrnak beszédivel az ő tselekedetit.

17. A' senn-járó Nap mindeneket lát; és az Úrnak ditsőſségével rakva az ő tselekedete.

18 Nem engedte a' szenteknek ezt az Úr, hogy ki-beszélhetnék minden ő tsudálatos dolgait, mellyeket meg-erősített a' mindenható Isten, meg-ékesítvén ditsőſségével a' tellyes világot.

19. A' mélységeket, és a' szívet meg-visgálja, és azoknak álnokságokat jól érti.

20. Tud az Isten minden tudományt, és által-látja e' világnak jeleit, meg-jelentvén a' jövendő és el-múlt dolgokat, és a' titkos dolgoknak nyomdokit meg-jelenti.

21. Tud ő minden gond latot: ő tőle még tsak egy beszéd-is el-reiteztetett nintsen.

22. Nagy dolgokat ékesített-meg az ő bőltsesége, a' ki minden idő előtt, és mind örökké vagyon:

23. Sem meg-nem öregbül, sem meg-nem kisebedik, sem tanács nélkül nem szükölködik.

2. Melly igen kivánatosok mind-n ő tselekedeti, tsak a' kitsiny szikrában-is könnyű meg-látni.

25. Mind ezek örökké élnek, és meg-maradnak minden szolgálatra, és mindenek engednek.

26. Mindenek kettősök, egygyik a' másik ellenében: és semmi nem teremtetett, mellyben valami fogyatkozás volna.

27. Egygyik a' másik' javát meg-erősíti; végezetre kitsoda tellyesedhetnék-meg az Isten' ditsőſségének látásával?

XXIII. RÉSZ.

1 A' magaſságos ékeſség a' tiſzta tsillagos ég, és az égnek ábrázatja az ő ditsőſséges tekintetivel:

2. A' világoſság hírdető nap az ő fel-keletivel, tsudálatos teremtettt állatt, a' magaſságos Istennek keze' munkája.

3. Mikoron délen vagyon, meg-szárasztja a' tartományt, és annak hévségét ki szenvedheti-el?

4. Három-szerte inkább meg-égeti a' nap a' hegyeket, hogy-nem mint a' kementze, mellyet meg-gyújtanak valami állatoknak megégetésére: tüz és felhőkkel lángoz, és ragyogván az ő fényeivel meg-homályosítja a' szemeket.

5. Nagy az Úr, a' ki teremtette azt, a' kinek parantsolatja által siet az ő folyásában.

6. Úgy azon teremtette a' hóldat az időknek rendelésére, meg-mutatására, és azoknak jegyeire.

7. Az innep nap-is a' Hóldnak folyása által jelentetik-meg.

8. A' *Hóld* mikoron el-fogyatkozik; egy hónap neveztetik arról: mikoron meg-tellyesedik; tsudálatos az ő változásáért.

9. Olly teremtett állat a' magaſságban fénylő Hóld, mellynek körüle tábor vagyon.

10. Az égnek szépsége, a' tsillagoknak szépsége, világosító ékeſség a' magaſságos Istennek egeiben.

11. A' szent *Istennek* beszédire mutatnak úgy mint kárhoztatást, és az ő helyeket el-nem hagyják; mert el-nem fáradnak.

12. Tekintsd-meg az égen fényló szivárványt, és áldjad, a' ki teremtette őtet: igen szép az ő fényeſségével.

13. Az ő szép kerekségével bé-övedezi az eget, mikor a' magasságban-valónak kezei kiterjesztik azt.

14. Az ő parantsolatjával ád havat, és hamarsággal támasztja az ő ítéletinek villámását.

15. Annakokáért meg-nyitván az ő tár-házát, ki-repülnek a' fellegek, mint a' szárnyas állatok.

16. Az ő nagy hatalmával meg-erősíti a' fellegeket, hogy kő-esőket adjanak.

17. Az ő menny-dörgésével meg-rettenti a' földet, és az ő tekínteti előtt meg-indúlnak a' földek.

18. Ő akaratjából fú a' déli-szél a' fuvatagos éjszaki-szél.

19. Mint az alá-repülő állatokat hinti a' havat, kinek el-jövése, mint sáskának le-szállása.

20. Az ő fejérségének szépségét tsudállja a' szem: és ennek záporára az ember' elméje álmélkodik.

21. És a' zuzmarázt, mint sót, a' földre leönti, melly minekutánna meg-fagy, ollyan mint a' tövis.

22. A' hideg éjszaki-szél mikor fú, a' vízből jég fagy: minden vizeknek gyülését által-járja, és mintegy pántzélba fel-öltözteti a' vizet.

23. Meg-emészti a' hegyeket, és a' pusztát meg-égeti, és a' füvet meg-öli, mint a' tűz.

24 Mellyeket hírtelenséggel meg-gyógyít a' felhő, és a' mennyei harmat a' hévség ellen meg-vídámítja.

25. Az ő beszével meg-tsendesíti a' tengert, és abban szigeteket plántál.

26. A' kik járnak a' tengeren; beszéljék annak veszedelmit: mellyet hallván a' mi füleinkkel tsudáljuk.

27. Abban vagynak hihetetlen és tsudálatos dolgok, minden állatoknak külömbsége, Tzethalaknak fokasága.

28. Végezetre ő általa mennek mindenek jó végére, és az ő beszédivel állanak-meg mindenek.

29. Ha ugyan fokat szóllnánk-is; mindazáltal semmiképpen ki-nem beszélhetnénk. Hogy rövid beszéddel meg-mondjam: ő a' tellyes mindenség.

30. Mitsoda erőnk vagyon az ő dítséretire? mert nagyobb ő minden ő teremtett állatinál.

31. Rettenetes az, és igen nagy, és tsudálatos az ő hatalma.

32. Ditsőítvén az Urat magasztaljátok, a' mennyire lehet; mert még-is fellyül-múlja a' mi magasztalásunkat.

33. A' ti erőtöket az ő magasztalásában gyakoroljátok.

34. Ne fáradjatok-meg; mert soha fel-nem éritek az ő ditsőségét dítsérettel: ki látta őtet, hogy meg-tudná beszélleni? és ki magasztalhatná őtet, a' mint vagyon?

35. Nagy sokak ennél nagyobbak rejtettek-el, keveset láttunk az ő tselekedetiben.

36. Mert mindeneket az Úr teremtett: és az őtet félőknek ő adott bőltseséget.

XXIV. RÉSZ.

1 Immár dítsérjük a' dítséretes férfiakat, és a' mi nemzetséginkből-való eleinket.

2. Nagy ditsőséget szerzett az Úr ezek által, az ő felséges vóltának eleitől fogva.

3. Kik az ő országokban uralkodtak, és hatalommal nevezetes férjfiak vóltak, kik tanátskoztanak értelemmel, és kik következendő dolgokról prófétáltak.

4. Kik vezérlették a' népet állhatatos tanátsokkal, és polgári törvényeknek értelmével.

5. Kiknek tudományokban bőlts beszédek valának: kik szerzik vala az énekléseknek mesterségit: és a' meg-írott verseket magyarázzák vala

6. Gazdag férjfiak, és erősek; és békeség szeretők az ő lakásokban.

7. Ezek mindnyájan az ő idejekben dítséretet nyertenek, mellyel ditsekedtenek az ő napokon.

8. Vagynak ezek közzül ollyak, kik emlékezetet hagytak az ő dítséreteknek beszéllésére.

9. Vagynak ollyak-is, kikről nintsen emlékezet, kik el-vesztének, mintha nem vóltanak vólna: és vóltak ollyanok, mintha nem vóltanak vólna; és azoknak fiai-is ő utánnok ollyanok vóltak.

10, De felette kedvesek vóltak azok az emberek, kiknek igazán-való tselekedetek el-nem felejtettenek:

11. Ezeknek magvokkal meg-marad a' jó örökség: és ezeknek maradékok az Isten' szövetségében bé-kaptsoltatott.

12. A' szövetségben vagynak ezeknek maradékok, és az ő fiak ő utánnak.

13. Mind

13. Mind örökké meg-marad ezeknek magvok, és azoknak ditsőſségek el-nem veſznek.

14. Jóllehet ezeknek teſtek el-temetettenek békeſséggel; de azoknak nevek minden nemzetségre él.

15. Ezeknek bőltseſségeket hírdetik a' népek, és ezeknek dítséretit.

16. Énok kedves vólt az Úr Iſtennél, és fel-ragadtaték, és a' nemzetségeknek penitentzia' példájául hagyattatott.

17. Nóé találtaték tökéletesnek, igaznak, kinek kegyelem vólt, mikor Isten haragſzik vala.

18. Annakokáért e' földön meg-marada, mikor az özön-víz vólna.

19. Még örökké-való frigyet is ſzerzett ő-véle *az Isten*, hogy el-ne töröltetnék a' víz özönnel minden teſt.

20. Az Ábrahám sok nemzetségnek nagy attya vólt, kihez nem találtatott egygyenlő az ő ditsőſségében: a' ki meg-tartotta az Iſtennek törvényét, és frigyet kötött ő-véle.

21. Annak teſtében tett frigyet; és a' késértésnek idején hívnek találtatott.

22. Annakokáért esküvéſsel erősítette ő-néki, hogy a' pogányokat meg-áldaná az ő magvába:

23. Meg-sokasítaná őtet, mint a' földnek porát, és hogy azok örökséget bírnának egygyik tengertől-fogva másikig, és a' nagy folyó-víztől a' földnek külső réſzeig.

24. Hasonlatosképpen az Iſákban helyhezteté az attyáért, Ábrahámért minden embereknek áldását és a' frigyet, melly ſzálla a' Jákóbnak-is fejére.

25. Esméré Iſten a' Jákóbot az ő attya áldásiban: és mikoron adott vólna ő-néki örökséget; el-oſztá az ő réſzét tizen-két nemzetségre, kiket mez-oſzlatá.

XLV. RÉSZ.

1 És támaſzta ebből irgalmaſságnak embe-rét, a' ki kedveſséget talált minden teſt előtt:

2. Iſtennek és embereknek ſzerelmeſt, *tudni illik* a' Móſeſt, kinek emlékezeti áldott.

3. (*a*) Egygyenlővé tette őtet a' ſzenteknek ditsőſségéhez, és fel-magaſztalá őtet az ellenségek' félelmével: ő beſzédivel a' jegyeket meg-tartóztatta, és meg-ditsőítette őtet a' Királyok előtt. (*a*) 2 *Mós.* 4: 6. 7: 8.

4. Parantsolatot adott ő általa az ő népének, és meg-mutatá néki az ő ditsőſségét.

5. Az ő hívségében meg-ſzentelé őtet: és ſzeléſdségében, mikoron válaſztotta vólna őtet minden teſt közzűl.

6. (*b*) Meg-hallgatatta ezzel az ő beſzédét, és bé-vivé őtet a' homályban: (*b*) 2 *Mós.* 19.

7. És ő néki ſzembe parantsolatot adván élet' tudománynak törvényét: meg-tanítá Jákóbot az Iſten ſzövetségére, és Izráelt az ő törvényire:

8. A' ſzent Áront fel-magaſztalá, hasonlót ahoz, annak attyafiát, a' Lévinek nemzetségéből:

9. Szerezvén ő-véle örök frigyet, adá néki a' népnek Papságát, és illendő ékeſséggel megboldogítá őtet.

10. (*c*) Mert fel-öltözteté őtet ditsőſséges ruházattal, fel-öltöztetvén őtet tökélletes ditsőſségbe, és meg-erősíteté őtet erőnek ezközével: (*c*) 2 *Mós.* 28. *és* 29.

11. Imeg-máſsal, bokáig-való ruhával, és melyen-való ſzoros Efóddal.

12. És meg-környékezte az ő ruháját pomagránáthoz hasonló gombokkal, és sok arany tsengetyűkkel körös-körül, hogy azoknak ſzavok hallattatnék az ő járásában, és olly zengéſt ſzerzene, melly meg-hallattatnék a' templomba az ő népe' fiainak emlékezetire.

13. Aranyból, sárga és ſzederjes selyemből meſterségesen tsináltatott ſzent köntöſsel, és ítéletnek Hósennével, az igazságnak nyilvánvaló jeleivel.

14. Melly vereſs viſzált selyemből meſterségesen tsináltatott, és egygyetembe petséteknek módjára metztzetett drága kövekből, mellyek drága köveknek foglaló meſterének meſterségével aranyban foglaltattak, az íráſsal egybe, melly az Izráel' nemzetségének ſzáma ſzerént fel-metztzetett emlékezetre.

15. Annakfelette arany Koronával az ő süvegén fellyül, mély petséten-való metztzésnek módja ſzerént, ſzentségnek jelenségéért meg-metztzetett, tiſztesſéges ékeſséggel, nagy meſterséggel tsinált állattal, emberek' ſzemeinek kívánatos gyönyörüségével.

16. Ő előtte nem vóltanak affélе dolgok, és soha azokat idegen fel-nem öltözte;

17. Tsak ſzinte az ő fiai, és az ő maradéki ő utánna mind örökké.

18. Kik-

18. Kinek áldozati, égő áldozatra fel vitettenek szorgalmatosan minden napon kétszer:

19. Ennek kezeit Móses szentelte-meg, és szent olajjal őtet (*a*) meg-kente.

(*a*) 3 *Mós.* 8: 11.

20. Melly vólt ő-néki az ő maradékának örökké-való frigyül addiglan, míglen leendő az ég: hogy szolgálván ő-nékiek viseljenek Papságot, és meg-áldják a' népet az ő nevében.

21. Őtet választa minden élők közzül, hogy vinne égő áldozatot az Úrnak: füstöt, és kedves illatot, emlékezetre áldozván a' népért.

22. Adá néki az ő parantsolatit, és az ő szövetségéről-való ítéletnek hatalmát, hogy tanítaná Jákóbot a' bizonyságra, és az ő törvényében meg-világosítaná Izráelt.

23. (*b*) Mikoron egygyetembe reá-állottak vólna az idegenek, irígykedvén ő reá a' pusztában némellyek, Dáthán, Abirám és a' Koréknak gyülekezeti, haraggal. (*b*) 4 *Mós.* 16.

24. Látván az Úr nem javallá; de meg-emésztetének a' haragnak búsúlásában.

25. Tőn ő rajtok tsudát, meg-emésztvén őket tüzes lánggal.

26. És Áronnak ditsőségét meg-öregbítvén ada ő-nékiek örökséget, és az első szülötteknek sengéjét szakaszta ő-néki.

27. Ételt főképpen bővségesen szerzett; mert az Úrnak áldozatit észik, mellyet adott néki, és az ő magvának.

28. De a' népnek földében örökséget nem vett, sem a' nép között része nintsen ő néki; mert ő *maga az Isten* ennek örökség szerént-való része.

29. (*c*) Fineás pedig, Eleázárnak fia harmadik a' ditsőségben, ennekokáért; mert Isteni félelemmel-való buzgósággal vezéreltetvén:

(*c*) 4 *Mós.* 25: 7. *Sólt.* 106: 30.

30. Az Istentől el-szakadó népnek nagy bátorsággal ellene állott, es az Izráelnek meg-engeszteltе az Istent.

31. Annakokáért meg-erősíté az Isten néki, és az ő népének a' békeségnek frigyét, hogy a' szent dolgoknak feje lenne, kogy a' Papságnak nagyságos méltósága övé leune, és az ő maradékáé mind örökké.

32. És a' szövetség szerént, mellyet Isten tett a' Júda' nemzetségéből-való Dáviddal, a' Királynak öröksége csak fiára, és annak ismét fiára száll; az Aronnak pedig öröksége mind az ő nemzetségére-is száll.

33. Adjon tinéktek bőltseséget, mondom, a' ti szívetekbe, az ő népének igazán-való ítéletire; hogy el-ne törölteséenek azoknak javai, és az ő ditsősége meg-maradjon, azoknak nemzetségek által.

LXVI. RÉSZ.

1 Erős vala a' hadakozásban (*a*) a' Jósué, Nunnak fia, ki másod' vólt Móses után a' Prófétziákban. (*a*) 4 *Mós.* 27.

2. Ez nagy vólt az ő neve szerént az ő választottinak meg-maradásokra, (*b*) bofzfzútállván az ellenségeken, kik fel-támadnak vala, hogy örökséget adna Izráelnek.

(*b*) 4 *Mós.* 17: 9.

3. Melly ditsőséges lett, mikoron fel-emelné az ő kezeit, és ki-nyújtaná fegyverét a' városok ellen?

4 Ki vólt ő előtte ollyan? mert az Úrnak hadát ő viselte.

5. Avagy nem az ő kezére tért-é-meg a' fényes nap, és egy nap ollyan vólt, mint kettő?

(*c*) *Jós.* 10: 12.

6. Segítségül hívta a' magasságbéli Fejedelmet, mikoron verné ellenségét minden-felé, és a' nagy Úr meg-hallgatá őtet, botsátván esőben köveket nagy hatalommal.

7. Ki-ütött a' pogányokra haddal, és ki-menvén el-veszтette azokat, kik ellene állanak vala;

8. Hogy meg-esmérnék a' pogányok az ő fegyvereket, hogy az Úrnak gondviseléséből vagyon az ő hadakozása; mert öldözi vala azokat, kinek előtte mégyen vala a' Fejedelem.

9. Még (*d*) Móses' idejében-is irgalmasan tselekedék ő, és Káleb, a' Jéfunnénak fia, ellenek állván *a' hitetleneknek* a' gyülekezet előtt meg-tartóztatván a' népet a' bűntől, és az istentelen zúgolódást le-szállítván.

(*d*) 4 *Mós.* 14: 6.

10. És ezek ketten tartattak-meg hat száz ezer gyalogok közzül, hogy bé-vinné Isten őket az örökségbe, a' téjjel és mézzel folyó tartományban.

11. És ada az Úr Kálebnek erőt, melly mind vénségéig meg-marada ő-nála, el-annyira, hogy

hogy fel-ment ő a' földnek magas városira, és az ő magva örökséget nyert.

12. Hogy meg-látnák az Izráelnek minden fiai, hogy igen jó vólna követni az Urat.

13. Hasonlatosképpen mind a' bírák ő nevek szerént

14. Mindnyájan, kiknek szívek paráznaság miatt el-nem szakadott az Úrtól, és a' kik el-nem hagyták az Urat; ezeknek-is emlékezetek áldásban vagyon.

15. Ezeknek tsontjok meg-újúlnak az ő helyekbe, és az ő nevek úgymint el-változásal meg-újúljanak azoknak fiaiban, kik dítséretet nyertenek.

16. Szerelmes vólt az ő Uránál a' (e) Sámuel Próféta, ki országokat rendelt, és a' Fejedelmeket meg-kente az ő népe előtt.

(e) 1 *Sám.* 10: 16.

17. (f) Az Úrnak törvényéből ítélte a' gyülekezetet, meg-látogatta Jákóbot az Úr.

(f) 1 *Sám.* 6.

18. (g) És hív Prófétának találtatott, és megesmértetett az ő beszédében igaznak lenni.

(g) 1 *Sám.* 7.

19. Mert segítségül hívá az Urat, mikoron nyomorgatnák őtet minden felől az ő ellenségi, és szoptatós báránnyal áldozék.

20. És meg-zendüle az Úr az égből, el-annyira, hogy menny-dörgéshez hasonló szóval hallattatnék az ő szava.

21. És meg-töré a' Tírusbélieknek Hadnagyit, és a' Filistéusoknak minden Fejedelmét.

22. Azután minekelőtte ki-múlnék e' világból, (h) bizonyságot tön az Úr előtt, és az ő meg-kenettetett Királlya előtt, mondván: pénzt és még tsak sarut-is senkitől nem vettem: és őtet senki semmiben nem vádolá.

(h) 1 *Sám.* 12.

23. Minekutánna pedig el-aludt vólna, jövendőle, meg-mutatván a' Királynak az ő halálát, és fel-emelé a' földből az ő szavát, jövendőléssel meg-jelentvén, a' nép hamisságának büntetését.

LXVII. RÉSZ.

1 Azután pedig támada (a) Nátán Próféta, Dávidnak idejében.

(a) 2 *Sám.* 12.

2. Mint a' kövérség el-választatik az áldozatnak húsától, úgy a' Dávid az Izráeliták közzül választatott vólt.

3. Az oroszlánokkal (b) játzott mint a' gödölyékkel: és a' medvékkel, mint a' szopó bárányokkal.

(b) 1 *Sám.* 17: 34.

4. Ifjúságában ölé-meg az Oriást, és el-vévé a' gyalázatot a' népről;

5. Mikoron fel-emelné kezét, hogy a' parittyának kövével le-ütné a' kérkedő Góliátot;

6. Mert segítségül hívá a' magasságbéli Istent, ki ada az ő jobb-karjának erőt, mellyel megölné a' hatalmas hadakozót, hogy az ő népe fel-emelné szarvát.

7. Igy sok ezerek között ditsőséget szerze néki, és dítséretessé tévé őtet az Urnak áldásival.

8. Mikoron adták vólna néki a' ditsőségnek koronáját; meg-rontá ellenségit mindenfelől, és az ellenkező Filistéusokat semmivé tévé: mind e' mái napig meg-rontotta azoknak szarvokat.

9. Minden ő tselekedetiben tulajdonita dítséretet a' szent Istennek nagyságos beszédekkel.

10. Tellyes szívéből éneklette, és szerette az ő teremtőjét:

11. (c) És szerze éneklőket az oltár előtt, hogy szóval az ő gyönyörüséges dítséreti énekeltetnének, és minden nap dítsérnék az Urat az énekekkel:

(c) 1 *Krón.* 23. *'s a' t.*

12. Az innep napokat, szép ékességekkel meg-ékesíttette, és ez időket meg-ékesítette épségesen, hogy dítsérnék az ő szent nevét, és mind reggeltől fogva zengedeznének az ő templomában.

13. Az Úr el-törlé az ő bünét, és az (d) ő szarvát mind örökké fel-magasztalá, szövetség szerént néki adván az országot, és e' ditsőséges Királyi-széket Izráelben.

(d) 2 *Sám.* 7.

14. Ő utánna támada (e) bölts fia, ki az által nagy birodalomhoz juta.

(e) 1 *Kir.* 1.

15. Salamon uralkodék békeséges időben, és ditsőséget nyere, mikoron Isten le-tsendesítette vólna az ő környüle-való tartományokat, hogy állatna házat az ő nevének, és tsinálna szent helyet mind örökké:

16. Ki bölts lett az ő (f) ifjúságában, és meg-tölt, mint a' folyó-víz, értelemmel.

(f) 1 *Kir.* 3.

17. És ez egész földet bé-fedezte a' te elméd, és bé-töltötte bölts beszédekkel:

18. A' szigetekbe messze el-ért a' te neved, és szerelmetes vóltál a' te békeségedben.

19. Énekiden, példa-beſzédiden, bölts mondáſidon és magyarázatidon tsudálkoztanak ſok tartományok,

20. A' tellyes földnek Ura Iſtene' nevébe, ki hívattatott Izráel' Iſtenének.

21. Gyüjtötted az aranyat, mint a' fénylő rezet, és mint az ónot gyüjtötted az ezüſtöt.

22. Hajtád a' te kezedet (*g*) az aſzſzonyi-állatokhoz: és idegen hatalomban vóltál a' te teſteddel: (*g*) 1 *Kir.* 11.

23. Meg-rútítád a' te ditsőſségedet, és istentelenné tőd a' te magodat, haragot hozván a' te fiaidra: és hogy meg-keseredtenének a' te ſzemtelenségedért; mikoron meg-ſzakadna az orſzág, és az Efraimból engedetlen orſzág kezdetnék.

24. Az Úr pedig ſemmiképpen el-nem hagyá az ő irgalmaſságát, és nem mivelé, hogy megſzakadna az ő tselekedetinek folyása:

25. (*b*) És el-nem törlé az ő válaſztottának maradékát, és annak, a' ki őtet ſzerette, magvát el-nem veſzté; (*b*) 3 *Kir.* 12.

26. De Jákóbnak hagya maradékot, és Dávidnak gyökeret abból.

27. Mert mikoron el-nyúgodnék Salamon az ő eleivel;

28. Hagya ő utánna az ő magvából a' nép közzül leg-bolondabbat, és tudatlanabbat, a' Roboámot, a' ki el-idegenité a' népet tanátsával;

29. És Jéroboámot, Nábátnak fiát, ki bűnre vivé az Izráelt: és mikoron adott vólna Efraimnak bűnre-való okot; igen meg-ſokasodának azoknak bűnök,

30. Annyira, hogy ki-vetné őket Iſten a' földről;

31. Míglen harag és boſzſzú-állás jöne reájok.

XLVIII. RÉSZ.

1 Támada annakutánna (*a*) Illyés Próféta, mint a' tüz: kinek beſzéde, mint az égő ſzövétnek ég vala. (*a*) 1 *Kir.* 27.

2. Az ki-hoza reájok nagy éhséget, és az ő buzgóságával kevesekké tévé őket.

3. Az Úrnak beſzédével meg-tiltá az eget, és háromſzor (*b*) tüzet hozott-le az égből. (*b*) 2 *Kir.* 1.

4 Melly dítséretes lettél óh Illyés! a' te tsudálatos tselekedetiddel: és kitsoda ditsekedhetnék te hozzád hasonlatoſképpen?

5. Ki a' halottat fel-támaſztottad a' halálból, és a' koporsóból a' lelket, az Iſtennek beſzédével.

6. Ki a' Királyokat veſzedelembe hoztad, és a' ditsőſségeseket ki-hoztad az ő ágyas-házokból.

7. Ki hallottad a' Sinai hegyen az Úrnak győzedelmét, és a' boſzſzú-állásnak ítéletit.

8. Ki meg kented a' Királyokat, hogy boſzſzút-állanának, és a' Prófétákat, kik te utánnad lennének te helyedbe.

9. Ki fel-ragadtatál a' tüzben, mikor a' ſzekeret tüzes lovak vonnák.

10. Ki rendeltetél bizonyos időkben-való dorgálásokra, hogy le-ſzálítsad az Úrnak haragjával-való ítéletit, hogy térítenéd az atyának ſzívét a' fiúhoz, és helyére állatnád Jákóbnak nemzetségit.

11. Bóldogok, a' kik láttanak tégedet, és a' te ſzerelmidben hóltanak-meg.

12. Mert mi kétség nélkül élni fogunk.

13. Minekutánna Illyés el-ragadtatott forgó tüzben; Eliséus meg-telék ſzent lélekkel, annyira, hogy az ő napjaiban meg-nem háboríttatott a' Fejedelmektől; gonoſzúl ſem uralkodott ſenki ő rajta:

14. Semmi dolog meg-nem haladta őtet; sőt mikoron el-aludt vólna-is, jövendöle az ő teſte.

15. És az ő életében tsudákat tett, és az ő halálában-is tsudálatos vólt.

16. Mind ezekre meg-nem tére a' nép, elſem hagyák az ő bünöket; míglen puſztítáſsal el-vitetének az ő földökről, és el-oſzlának az egéſz földön.

17. Ekképpen igen kevés nép marada a' Fejedelemmel Dávidnak házában.

18. Kik közzül némellyek tselekedék, a' mi kedves az Úrnak; némellyek pedig felette igen vétkezének.

19. (*c*) Ezékiás meg-erősíté az ő városát, és bé-vivé abban a' vizet, és a' kő ſziklát vaſsal ki-vágta. (*c*) 2 *Kir.* 13.

20. Ennek idejében fel-jövén Sénákérib, elküldé Rabsákest Lákisból: és fel-emelvén kezét Sion ellen, fel-magaſztalá nyakát kevélységéből.

21. Akkoron meg-háborodának az ő ſzívek, és azoknak kezek: és a' fájdalom környül-vévé őket, mint a' ſzülő aſzſzonyi-állatokat.

22. És ſegítségül hívák az irgalmas Urat, fel-emelvén kezeket ő hozzája.

23. És

23. És a' szent, az égből meg-hallgatván őket, meg-szabadítá a' félelemtől Esaiás által.

24. Meg-veré az Assiriabélieknek táborit, és az ő Angyala el-törlé azokat.

25. Mert az Ezékiás azt tselekedte vala, a' mi kedves vala az Úrnál, és meg-erősítette vala magát a' Dávidnak, az ő attyának útaiban; miképpen meg-parantsolta vala Esaiás Próféta, ki nagy, és hívséges vala az ő látásiban.

26. Az ő idejében viszsza-méne a' nap, és a' Királynak életit meg-hoszszabbítá.

27. Nagy lélekkel utólsó időben következendő dolgokat meg-látott: és vígasztalta Sionban a' síralmasokat.

28. Sok idő után lejendő dolgokat ki-jelentett, és el-rejtett dolgokat, minekelőtte azok el-jönének.

XLIX. RÉSZ.

1 Jósiásnak emlék' ezeti ollyan, mint a' Patikárius 'mesterségével készített jó illatnak tsinálmánya:

2. Minden szájban, mint a' méz, édes az ő emlékezeti: és mint az éneklő-szerszámok a' gazdag lakodalomban.

3. Ez igazra indíttatván, mikoron meg-tére a' nép, (*a*) el-rontá az útálatos, és hamis dolgokat. (*a*) 2 *Kir.* 23.

4. Igazgatá az Úrhoz az ő szivét, a' hamissaknak idejében meg-erősíté az Istени tiszteletet.

5. Dávid kivül, Ezékiás és Jósiás kivül, mindnyájan bünt tselekedének;

6. Mert el-hagyván az Istennek törvényét, a' Júda' Királyi el-hagyák őtet.

7. Adá azért az ő szarvokat egyebeknek, és az ő ditsőségeket idegen nemzetnek.

8. Fel-gyújtá az ő szent választott városát, és el-puszttítá annak útait Jerémiás éltében.

9. Mert nyomorgatták vala őtet; jóllehet hogy ő még (*b*) annya' méhében a' gyomlálásra, nyomorgatásra, veszтésre, és ismét építésre, és plántálásra szenteltetett vólna. (*b*) *Jér.* 1.

10. (*c*) Ezékiel pedig látta a' ditsőségnek látását, melly néki mutattatott a' tüzes Kerubimoknak szekerében. (*c*) *Ezék.* 1.

11. És emlékezik a' zápor eső miatt meg-veretett ellenségekről, és igazgatá azokat, kik néznek vala az egyenes útra.

12. A' tizen-két Prófétáknak-is emlékezetek légyen áldásban.

13. Mimódon magasztalhatjuk a' nagyságos Zorobábelt? ki ollyan, mint a' jobb-kézben való (*d*) petsét. (*d*) *Agg.* 2: 24.

14. Hasonlatosképpen a' Jésus a' Jósedek' fia, ki az ő idejekben építék a' szent-házat, és felrakák az Úrnak készíttetett Templomát örökkévaló ditsőségre.

15. A' választottak között vólt Néhémiás-is, kiről sok emlékezet vagyon: a' ki meg-építette minékünk a' romlott kő-falakat, fel-tsinálta a' kapukat, és retezeket, és meg-építette a' mi házainknak fundamentomit újonnan.

16. Senki nem teremtetett pedig ollyan e' földön, mint (*e*) Énok; mert fel-ragadtatott a' földről. (*e*) 1 *Mós.* 5. *és* 49:

17. Jó'sefhez sem vólt fogható férjfiú, ki az ő báttyainak vezérek vólt:

18. Oszlopa a' népnek, kinek (*f*) tetemeire az Úr gondot viselt. (*f*) *Jós.* 24: 32.

19. Sem és Seth az emberek között dítséretet találtanak, és mindeneknek felette a' teremtésben Ádám.

L. RÉSZ.

1 Simon-is, az Oniás' fia, ezekhez-való, ki Fő-Pap vólt, ki az ő életében épen tartá a' Templomot: A' népet-is az ő életében megerősíté.

2. Ez által fundáltatott a' kettős béllett magasság, a' Templomnak magas erőssége.

3. Ő idejében kitsinyek vóltanak a' víz-tartó edények; de értzből, mintegy nagy tó, háromszor nagyobb tsináltatott.

4. Ki meg-óltalmazta az ő népét romlástól: és meg-erősítette a' várost környül-kerítvén azt.

5. Melly tiszteséggesen viseli vala magát, mikor a' nép között forgana, és mikor a' házból ki-menvén, és Superláttal környül-vétetvén úgy járna?

6. Mint a' hajnali tsillag a' fellegek között, és mint a' tellyes Hóld, a' te idődben, ollyan vóltál.

7. És mint a' Szivárvány az égen, melly a' ditsőségnek felhőit által-járja.

8. Mint a' fényes Nap az Istennek Templomában, mint a' rósának virága újságában, mint a' víz partján-való liliom, mint a' Libánusnak virága nyári napokban:

9. Mint a' tüz, és temjén a' temjénezőben.

10. Mint a' szépen meg-simíttatott arany edény, ki mindenféle kővel meg-ékesíttetett.

11. Mint a' szép gyümölts-termőolaj-fa, és mint a' fel-magasztaltatott Tziprus fa, mikoron felvenné ő a' ditsőségének ruháját, és fel-öltözné a' tökélletes ditsőségnek ékességét.

12. A' szent óltárra-való fel-menésbe meg-ditsőítette a' szentségnek öltözetit.

13. Mikoron el-venné pedig a' Papoknak kezekből a' tagokat, ő maga-is állván az óltárnak tűz-helyénél.

14. (Mikor ő környüle az atyafiaknak serege állana, mint a' Libánus hegyén-való Tzédrus-fáknak fiatali, kik környül-vészik vala őtet mint a' a' pálma-fának tsemetéi: mondom, mikoron az Áronnak minden fiai fel-öltöztenek az ő ditsőségekben.

15. Kiknek kezekben vala az Úrnak áldozatja az Izráelnek gyülekezeti előtt,) végezetre szolgálván az óltáron a' mindenható Isten áldozatjának meg-ékesítésére,

16. Ki-nyújtá kezét a' pohárra, és áldozék a' szőlőnek véréből.

17. Ki-önte az óltárnak fundamentomára, a' magasságos Királynak, gyönyörüséges illatot.

18. Akkor fel-kiáltván az Áronnak fiai, zengést tőnek trombitákkal, azt tselekedvén, hogy hallattatnék nagy szózat emlékezetre az Isten előtt.

19. Akkoron az egész nép egyszer 's mind sietvén, artzal a' földre borúlnak vala, hogy imádnák az ő mindenható Urokat Isteneket.

20. És ditséreteket mondának az éneklők az ő szavokkal: a' sok zengésből gyönyörüséges éneklés támad vala.

21. És könyörge a' magasságos Úrnak népe az irgalmas Isten előtt, miglen véghez menne az Úrnak tiszteleti, és az ő szolgálatja el-végeztetnék.

22. Akkoron le-szálván ki-nyújtá kezét az Izráelnek tellyes gyülekezetire, hogy az Urat az ő ajakival áldaná, és annak nevébe ditsekednék.

23. Annakokáért ismét könyörgenek vala, hogy az áldást el-vennék a' Felséges Istentől.

24. Mostan azért áldjátok a' mindeneknek Istenét, ki egyedül mindenütt nagy dolgokat tselekeszik, ki a' mi életünknek elő-menetelt adott anyánk' méhétől fogva, és tselekeszik mi velünk az ő irgalmassága szerént.

25. És könyrögjetek, hogy légyen békesség a' mi időnkben Izráelben, a' míg lésznek az időnek napjai és az ő irgalmasságát erősítse-meg mi rajtunk, és a' mi életünknek napjaiban szabadítson-meg minket.

26. Két nemzetséggel bántatik-meg az én lelkem; a' harmadik pedig ugyan nem nemzetség.

27. A' kik vagynak a' Seir' hegyén, és Filistéában lakó férjfiak, és a' Sichemben lakozó bolond nép.

28. Értelemnek és bőltseséghek tudományát írt-bé e' könyvbe a' Jérusálemi Jésus, Siráknak fia, mellyben az ő elméjének bőltseségét megjelentette.

29. Bóldog, a' ki forog ezekben, és a' ki bé-órzia ezeket szívébe.

30. Mert ha ezeket tselekedéndi, mindenekre jó-lészen; mert az Úrnak világossága lészen az ő nyomdoka mellett, ki a' híveknek bőltseséget ád.

31. Áldott az Úr mind örökké, Amen.

LI. RÉSZ.

1 A' Jésusnak, Sirák' fiának könyörgése: Hírdetlek tégedet Uram Király! és dítsérlek tégedet, én meg-tartó Istenemet.

2. Hírdetem a' te nevedet; mert óltalmam és segítőm vóltál énnékem, és meg-szabadítottad az én testemet a' veszedelemből:

3. A' rágalmazó nyelvünek töréből, és a' hazugság szólló ajakaktól: és azok ellen, kik ellenem támadtanak, segítőm vóltál.

4. Meg-szabadítottál engemet a' te neved' irgalmasságának sokságáért a' bé-nyelésre fel-tátott torkoktól:

5. Az én életem' kergetőinek kezekből, és a' sok nyomorúságokból, mellyek énnékem vóltanak:

6. A' környös-körül meg-fojtó tüzektől, a' tűznek közepiből annyira; hogy meg nem égtem:

7. A' mélységnek hasából, és a' tisztátalan nyelvtől: a' hazug beszédtől, és a' Királynál a' hamis nyelvtől-való káromlástól.

8. El-közelített vala szintén a' halálhoz az én lelkem:

9. És az én életem közel vala a' mély koporsóhoz.

10. Környül-vettenek vala engemet minden felől; és nem vala, ki meg-segítene: nézek vala az emberi óltalomra; de nem vala.

11. Annakokáért meg-emlékezém a' te irgalmasságodról, Uram! és eleitől fogván-való tselekedetedről.

12. Hogy te ki-mented azokat, a' kik békeségesen türnek, és meg-tartod azokat ellenségeknek kezéből.

13. Azért

13. Azért a' földről fel-emelém az én könyörgésem', és a' haláltól-való meg-szabadúlást kérék.

14. Kérvén az Urat, az én Uramnak attyát, hogy ne hagyna-el engemet nyomorúságomnak napján, a' kevélyeknek idején, mellyen meg-fogyatkozom vala segítség nélkül.

15. Dítsérem a' te nevedet szünetlen, és hálá-adással éneklem, hogy meg-hallgattatott az én könyörgésem.

16. Mert meg-tartottál minket a' veszedelemből, és meg-szabadítottál engemet a' veszedelmes időtől.

17. Annakokáért magasztallak és dítsérlek tégedet, és áldom a' te nevedet, Uram!

18. Még mikor ifjabb valék, minekelőtte tévelygenék, keresém a' bőltseséget, nyilván-való könyörgésemmel.

19. A' templom előtt könyörgöttem azért, és mind végiglen keresém azt.

20. Miképpen a' virágzás után-való szőlő-érésnek, úgy örvendezett annak az én szívem: járt az én lábam egyenesen; az én ifjúságomtól fogva visgáltam azt.

21. Annak adám kevessé az én fülemet, és meg-tanúlám azt.

22. És nagy sok bőltseséget nyerék magamnak, és elő-menetem vólt énnékem abban.

23. Annak, a' ki adott énnékem bőltseséget, hatalmasságot tulajdonítok.

24. Mert gondolkodám annak gyakorlásáról, és jónak követéséről; és semmiképpen meg-nem szégyenülek.

25. Viaskodott az én lelkem azért, és a' mikor éheztem vólna, annál-inkább tanúlám.

26. Az én kezeimet ki-terjesztém oda-fel, mikor arról-való tudatlanságomat eszembe venném.

27. Az-én lelkemet igazgatám ahoz, és megtisztittatván meg-találám azt.

28. Ehez foglaltatott szívvel bírtam eleitől fogva;

29. Annakokáért semmiképpen el-nem hagyatom.

30. És az én szívem meg-indúla annak keresésére; annakokáért szerzék jó örökséget.

31. Adott az Úr nyelvet, hogy az légyen az én jutalmam; annakokáért azzal dítsérem őtet.

32. Közelgessetek én hozzám, ó ti tudatlanok! és lakozzatok a' tudománynak házában!

33. Miért múlattok? avagy mit mondotok ezekre? holott a' ti lelketek felette igen szomjúhozék.

34. Az én számat meg-nyitván szólltam: szerezzetek magatoknak ezüst nélkül bőltseséget:

35. A' ti nyakatokat botsásátok az igába, és végye-bé a' ti lelketek a' tudományt: közel majd meg-találjátok azt.

36. Lássátok a' ti szemetekkel, hogy én munkálkodtam, és magamnak nagy nyúgodalmat találtam.

37. Részesek légyetek a' tudományban nagy sok számú pénz helyett, és sok aranyat bírjatok azzal.

38. Örvendezzen a' ti szívetek annak irgalmasságán, és ne szégyenlyétek ti az ő dítséretit.

39. Tselekedjétek a' ti dolgotokat amaz időnek előtte, és meg-adja a' ti jutalmatokat az ő idejében.

Az Apokrifus Könyveknek vége.

RENDI AZ APOKRIFUS
KÖNYVEKNEK,
ÉS AZOK
MINT JEGYEZTESSENEK-FEL A' LEVELEKNEK SZÉLEIN
ÉS EGYÉBÜTT:
HÁNY RÉSZEI LÉGYENEK MINDEN KÖNYVEKNEK,
ÉS HANYADIK LEVÉLEN KEZDESSENEK.

	Rész.	Levél.
Tóbiás' Könyve.	14	1
Manasses' Imádsága.	1	11
Júdit' Könyve.	16	12
Báruk' Könyve.	5	27
Jerémiás' Levele.	1	32
Dániel' I. Töldalékja *vagy* Azáriás' Imádsága.		35
Dániel' II. Töldalékja.		36
Dániel' III. Töldalékja, *vagy* Susanna' históriája.		37
Dániel' IV. Töldalékja, *vagy* a' Bél' históriája.		39
Dániel' V. Töldalékja, *vagy* a' Sárkány' históriája.		40
Esdrás' III. Könyve.	9	41
Esdrás' IV. Könyve.	16	56
Ester' Töldalékja.	7	86
Makabéusok' III. Könyve.	7	90
Makabéusok' I. Könyve.	16	100
Makabéusok' II. Könyve.	15	134
Bőltsesség' Könyve. *Sapientiæ.*	19	159
Jésus Sirák' Könyve. *Ecclesiasticus.*	51	175

DEBRECENI REFORM. KÖNYVTÁR

A' MI URUNK
JÉSUS KRISTUSNAK
ÚJ TESTAMENTOMA:

SZENT MÁTÉ' ÍRÁSA SZERÉNT-VALÓ EVANGYÉLIOM.

Szent Máté ki volt, lásd e' Könyvnek 9. *r.* 9. *v. és* 10. *r.* 3. *v. Az* Evangyéliom (*melly Görög szó tészen* örvendetetes izenetet) *vétetik itt a' Kristus' lett dolgainak históriájáért.*

I. RÉSZ.

Kristus' nemzetségének elő-számláltatása: fogantatásának és születésének históriája.

JÉSUS Kristusnak, Dávid' fiának, *és* Ábrahám' fiának nemzetségéről-való (*a*) Könyv. (*a*) *Luk.* 3: 24. 1 *Krón.* 3: 10.

2. (*b*) Ábrahám nemzé I'sákot; I'sák nemzé Jákóbot: Jákób nemzé (*c*) Júdát, és *annak* attyafiait.

(*b*) 1 *Krón.* 1: 28, 34. *Esd.* 3: 2. *Rút.* 4: 21.

3. Júda nemzé Fárest és Zárát (*d*) Támártól: Fáres nemzé Esromot: Esrom nemzé Arámot:

4. Arám nemzé Aminádábot: Aminádáb nemzé Naásont: (*d*) 1 *Mós.* 38: 27, 30. 1 *Kr.* 2: 1, 4, 5, 9, 10.

5. Naáson nemzé Sálmont: Sálmon nemzé Boózt Ráhábtól: Boóz nemzé Obedet Rúthtól: Obed nemzé Jesset:

6. (*e*) Jesse nemzé Dávid Királyt: Dávid Király nemzé Salamont attól, a' ki vala *először* Uriás' *felesége.*

7. (*e*) Salamon nemzé Roboámot: Roboám nemzé Abiát: Abia nemzé Asát: (*e*) 1 *Krón* 3: 10.

8. Asa nemzé Jósafátot: Jósafát nemzé Jórámot: Jórám pedig nemzé Hóziást.

9. Hóziás nemzé Joathámot: Joathám nemzé Acházt: Acház nemzé Ezékiást:

10. Ezékiás nemzé Manasest: Manases nemzé Amont: Amon nemzé Jósiást:

11. Jósiás nemzé Jákimot: Jákim nemzé Jékóniást és annak attyafiait, a' Babilóniai fogságra-való vitelkor.

12. A' Babilónia fogságra-való vitelnek utánna pedig Jékóniás nemzé Saláthielt: (*f*) Saláthiel nemzé Zorobábelt: (*f*) 2 *Sám.* 12: 24.

13. (*g*) Zorobábel nemzé Abiudot: Abiud nemzé Eliákimot: Eliákim nemzé Azort:

14. Azor nemzé Sádókot: Sádók nemzé Akimot: Akim nemzé Eliúdot: (*g*) 1 *Krón.* 3: 19.

15. Eliúd nemzé Eleázárt: Eleázár nemzé Mathánt: Mathán nemzé Jákóbot.

16. Jákób nemzé Jó'sefet, a' Máriának férjét, kitől születe'k a' Jésus, ki Kristusnak mondatik.

17. Annakokáért az egész nemzetség, Ábrahámtól fogva Dávidig, tizen-négy nemzetség: és Dávidtól fogva a' Babilóniai fogságra-való vitelkorig, tizen-négy nemzetség: és a' Babilóniai fogságra-való viteltől fogva a' Kristusig, tizen-négy nemzetség.

18. Jesus Kristusnak születése pedig így vólt: (*h*) Mikoron az ő annya Maria el-jegyeztetett vólna Jó'sefnek; minekelőtte őtet haza vinné, találtaték viselősnek a' szent Lélektől.

(*h*) *Luk.* 1: 27. 35.

19. Jósef pedig az ő ferje, mivelhogy igaz ember vala; és nem akará őtet (*i*) gyalázatba keverni; akará őtet titkon el-hagyni.

(*i*) 5. *Mós.* 24: 1.

20. Mikoron pedig ezeket magában el-gondolta vólna; imé az Úrnak Angyala álomba megjelenék néki és monda: Jó'sef, Dávidnak fia! ne félj el-venned Máriát feleségül; mert a' mi ő benne fogontatott, a' szent Lélektől vagyon.

21. Szül pedig fiat, és (*k*) nevezed annak nevét Jésusnak; (*l*) mert ő szabadítja-meg az ő népét annak bűneiből. (*k*) *Luk.* 1: 31. (*l*) *Tsel.* 4: 12.

22. (Mind ez pedig *azért* lett, hogy meg-tellyesednék, a' mit az Úr mondott vólt a' Próféta által, a' ki így szóll:

23. (*m*) Imé egy szűz fogad az ő méhében, és szül fiat, és nevezed annak nevét Emmánuelnek, mellynek magyarázatja ezt tészi: Mi velünk Isten.) (*m*) *Esa.* 7: 14.

24. Fel-serkenvén pedig Jó'sef az álomból, úgy tselekedék, a' mint néki az Úrnak Angyala parantsolta vala, és el-vévé *Máriát* feleségül.

25. És nem esméré őtet, míglen szülé amaz ő első szülött Fiát: és nevezé annak nevét Jésusnak.

II. RÉSZ.

Krisus imádtatik a' Böltsektől: Égyiptomba vitetik: Héródestől keresztetik: a' Bethlehemi gyermekek meg ölettetnek.

1 Mikoron pedig (*a*) született vólna Jésus Bethlehemben, Júda' *nemzetségének városában*, Héródes Király' idejében; imé Nap-kelet felől jövének Jerusálembe Böltsek, (*a*) *Luk.* 2: 4.

2. És mondának: Hol vagyon a' 'Sidóknak Királlya, a' ki született? Mert láttuk az ő tsillagát Nap-keleten, és jöttünk, hogy néki tiszteséget tégyünk.

3. Ezeket pedig mikor halotta vólna Héródes Király; igen meg-háborodék, és ő-véle egybe az egész Jérusálem.

4. És egybe gyűjtvén minden Papi Fejedelmeket, és a' köség között-való Irás-tudókat, tudakozik vala tőlök, holott kellene a' Kristusnak születni?

5. Azok pedig mondának néki: Júdának *városában*, Bethlehemben; mert így vagyon megírva a' Prófétánál:

6. (*b*) Te-is Bethlehem Júda' földének *városa*, semmiképpen nem vagy leg-kisebb a' Júda' Fejedelmeségének *városi* között; mert te belőled támad a' Fejedelem, ki az én népemnek, az Izráelnek legeltetője leszen. (*b*) *Mik.* 5: 2. *Ján.* 7: 42.

7. Akkor Héródes titkon hívatván a' Böltseket, szorgalmatosan meg-tudakozá tőlök, mitsoda időben jelent vólna meg *nékiek* a' tsillag.

8. És mikoron el-botsátaná őket Betlehembe, monda *nékiek*: El-menvén *oda* szorgalmatosan értekezzetek a' gyermek felől: és minekutánna meg-találjátok; adjátok tudtomra, hogy én-is el-menjek, és tiszteséget tégyek néki.

9. Azok pedig a' Király' beszédit meg-hallván, el-menének; és imé a' tsillag, mellyet láttak vala Nap-keleten, előttök mégyen vala, míglen jutna és meg-állana *a' hely felett*, a' hol a' gyermek vala.

10. És mikor látták vólna a' tsillagot, igen nagy örömmel örvendezének:

11. És bé-menvén a' házba, meg-találák a' gyermeket Máriával, az ő annyával, és le-borúlván tiszteséget tőnek néki: és az ő kintseket elő-hozván, adának néki ajándékokat, aranyat, temjént, és mirhát.

12. És az Istentől mag-intetvén álom által, hogy Héródeshez viszsza ne mennének; más úton térének az ő hazájokba.

13. Minekutánna pedig ők meg-tértek vólna; imé az Úrnak Angyala meg-jelenék Jó'sefnek álomban, és monda: Kelj-fel, végyed a' gyermeket az ő annyával egybe, és szaladj Égyiptomba, és légy ott, a' míg mondom néked; mert Héródes majd halára fogja keresni a' gyermeket

14. Jó'sef pedig fel-kelvén vévé a' gyermeket az annyával egybe éjtszakán, és szalada Égyiptomba.

15. És lakék ott, mind a' Héródes' haláláig; hogy meg tellyesednék, a' mit az Úr mondott a' Próféta által, ki így szóllott: (*c*) Égyiptomból hívtam-ki az én fiamat. (*c*) *Hós.* 11: 1.

16. Akkor Héródes, mikor észébe vette vólna, hogy meg-tsúfoltatott a' Böltsektől; igen meg-búsula, és el-küldvén *szolgáit*, le-vágata minden gyermekeket, kik valának Bethlehemben, és annak minden határiban, két esztendősöket, és azoknál kisebbeket, az idő szerént, mellyet kérdett vala a' Böltsektől.

17. Akkor tellyesedék-meg, a' mit az Úr mondott vólt Jerémiás Próféta által, ki így szóllott vólt:

18. (*d*) A' kiáltás Rámában-is meg-hallatott, *tud-*

nak

ni-illik keserü fok sívás, rivás; Ráchel siratván fiait, nem akart vígasztalást bé-venni, mivelhogy *az ő fiai* nem vólnának. (*d*) *Jér.* 31: 15.

19. Mikoron pedig meg-hólt vólna Héródes; imé az Úrnak Angyala meg-jelenék álomban Jó'sefnek Égyiptomban,

20. És monda: Kelj fel, végyed a' gyermeket az ő annyával egybe, és eredj-el Izráel' országába; mert meg-hóltanak, a' kik gyermekeknek életét keresik vala.

21. Jó'sef azért fel-kelvén, vévé a' gyermeket annak annyával egybe, és méne Izráel' országába.

22. Mikor pedig hallotta vólna, hogy Júdeában Arkélaus uralkodnék Héródesnek, az ő attyának helyébe, nem mere oda menni; hanem az Istentől meg-intetvén álom által, Galiléa' részei felé tarta.

23. És mikor oda ment vólna, lakozék Názáretnek városában; hogy bé-tellyesednék, a' mit a' Próféták (*e*) mondottanak: Názárénusnak hívattatik. (*e*) *Esa.* 11: 1. *és* 60: 21. *Zak.* 6: 12.

III. RÉSZ.

Keresztelő János prédikál, és keresztel: Kristus tőle meg-kereszteltetik, kinek az Atya Istentől, és a' Sz. Lélektől bizonyság adatik.

1 Akkor az időben el-jöve (*a*) Keresztelő János, ki prédikáll vala Júdeának pusztájában. (*a*) *Márk.* 1: 4. *Luk.* 4: 3.

2. És ezt mondja vala: Térjetek-meg; mert el-közelített a' mennyeknek országa.

3. Mert ez amaz, kiről szóllott Esaiás Próféta, ezt mondván: (*b*) Kiáltó szó *vagyon* a' pusztában: készítsétek-meg az Úrnak útat, és egygyengesítsétek-meg az ő ösvényeit.

(*b*) *Esa* 40: 3. *Már.* 1: 3. *Luk.* 3: 4. *Ján.* 1: 23.

4. Jánosnak pedig (*c*) ruhája vala teve-szőrből; és az ő derekának öve bőrből *tsinált*; elesége pedig vala sáska és erdei méz. (*c*) *Már.* 1: 6. *Lu.* 7: 33

5. Akkor ki mennek vala ő hozzá a' Jerusálembéliek, az egész Júdea, és a' Jordán mellettvaló egész tartomány.

6. És (*d*) meg-kereszteltelkednek vala ő tőle a' Jordán' *vizében*, minekutánna az ő bűneikről vallást tennének. (*d*) *Már.* 1: 5.

7. Mikoron pedig látta vólna *János*, hogy a' (*e*) Farizéusok és Sadduczéusok közzül sokan jönének ő hozzá, hogy meg-kereszteltetnének; monda nékiek: Mérges kígyóknak (*f*) nemzetségi! kitsoda intett-meg titeket, hogy az *Istennek* következendő haragját el-távoztatnátok?

(*e*) *Luk.* 3: 7. (*f*) *r.* 23: 33.

8. Teremjetek azért a' meg-téréshez illendő gyümöltsöket.

9. És *ingyen* meg se gondoljátok, hogy ezt kelljen mondanotok: Ábrahám minékünk atyánk! (*g*) mert mondom néktek, hogy az Isten e' kövekből-is támaszthat fiakat Ábrahámnak.

(*g*) *Luk.* 3: 8. *Ján.* 8: 33. 39.

10. Immár pedig a' fejsze, a' fáknak gyökerekre vettetett; (*h*) Minden fa azért, valamelly jó gyümöltsöt nem terem, ki-vágattatik, és a' (*i*) tüzre vettetik. (*h*) *r.* 7: 19. (*i*) *Ján.* 15: 6.

11. Bizony az, hogy én keresztellek titeket vízzel a' meg-térésre; de amaz, a' ki én (*k*) utánnam jő, én nálamnál erősebb, kinek nem vagyok méltó, hogy csak sólyáját viseljem; az titeket keresztel Szent Lélekkel és tüzzel.

(*k*) *Luk.* 3: 16. *Ján.* 1: 26. *Ts.* 1: 5.

12. Kinek az ő szóró-lapátja kezében vagyon, és meg-tisztítja az ő szérőjét, és az ő gabonáját tsürébe bé-takarja; a' polyvát pedig megégeti ólthatatlán tüzzel.

13. Akkor elő-jöve Jésus Galileából, a' Jordán mellé Jánoshoz, hogy meg-kereszteltetnék ő tőle.

14. János pedig erősen tiltja vala őtet, mondván: Énnékem kell te tőled meg-kereszteltetnem; te pedig én hozzám jösz-é?

15. Felelvén pedig Jésus, monda néki: Hagyj békét most nékem; mert így illik nékünk a' mi *tisztünknek* minden igazságát bé-töltenünk: És békét hagya *János* nékie.

16. Mikoron azért meg-kereszteltetett vólna Jésus; azonnal ki-jöve a' vízből; és imé megnyilatkozának az egek ő néki, és (*l*) látá az Istennek Lelkét el-jöni, mintegy galambot, és ő reá szállani.

(*l*) *Már.* 1: 10. *Luk.* 3: 22. *Ján.* 1: 32.

17. És imé az égből szózat *adaték*, melly ezt mondja vala: (*m*) Ez amaz én szerelmes fiam, kiben én meg-engesztelttettem!

(*m*) *Esa.* 42: 1. *r.* 12: 18. *Luk.* 9: 35. 2 *Pét.* 2: 17.

IV. RÉSZ.

Krisztus az ördögtől késértetik: Kapernaumban lakik: prédikállni kezd: és betegeket gyógyit.

1 Akkor (*a*) Jésus viteték a' Lélektől a' pusztába, hogy meg-késértetnék az ördögtől.

(*a*) *Már.* 1: 12. *Luk.* 4: 1. *'s a' t.*

2. És mikor böjtölt vólna negyven nap, és negyven éjjel; azután meg-éhezék.

3. És mikoron hozzája ment vólna a' kísértő; monda néki: Ha Istenek Fia vagy, parantsolj, hogy e' kövek változzanak kenyerekké.

4. Jésus pedig felele, és monda: Meg vagyon írva: (*b*) Nem tsak kenyérrel él az ember; hanem Istennek minden igéjével, melly az ő szájából származik. (*b*) 5 *Mós.* 8: 3.

5. Akkor vivé Jésust az ördög a' szent városba, és helyhezteté őtet a' Templom' tetejére.

6. És monda néki: Ha Istennek Fia vagy, botsátkozzál alá innét; mert meg vagyon írva: Az (*c*) ő Angyalinak parantsol te felőled, és *ők* kezekben hordoznak téged', hogy valamikor meg-ne üssed lábadat a' kőbe.

(*c*) *'Sólt.* 91: 11. 12. *Luk.* 4: 10. 11.

7. Monda néki Jésus: Ismét meg-vagyon írva: (*d*) Ne kísértsed a' te Uradat Istenedet.

(*d*) 5 *Mós.* 6: 16.

8. Ismét vivé őtet az ördög egy igen magas hegyre, és meg-mutatá néki e' világnak minden országait, és azoknak ditsőségeket.

9. És monda néki: Mind ezeket néked adom; ha le-borúlva tiszteléndesz engem'.

10. És monda néki Jésus: Eredj-el Sátán! mert meg-vagyon írva: (*e*) A' te Uradat Istenedet imádjad, és tsak őtet szolgáljad.

(*e*) 5 *Mós* 6: 16. *Luk.* 1: 4. 12.

11. Akkor el-hagyá őtet az ördög, és ímé az *Istennek* Angyali elő-járúlának, és szolgálnak vala nékie.

12. Mikoron (*f*) pedig meg-hallotta vólna Jésus, hogy *Keresztelő* János a' *tömlötzbe* vettetett vólna; meg-téré Galileába: (*f*) *Már.* 1: 14. *Já.* 4: 43.

13. És Názáret' *városát* el-hagyván, méne, és lakozék a' tenger mellett-való Kapernaumban, Zabulonnak és Neftalimnak határában.

14. Hogy bé-tellyesednék, a' mit Esaiás Próféta mondott, ki így szóllott vólt:

15. (*g*) Zabulonnak földe, és Neftalimnak földe, a' Jordánon túl, a' *Tiberiás'* tengere úta felé, *melly* Pogányok' Galileája. (*g*) *Es.* 9: 2.

16. *Az az*, A' setétségben helyheztetett nép láta nagy világosságot; és a' halálnak arnyékában és tartományában helyheztetteknek világosság támada.

17. Az időtől fogva kezde Jésus prédikállani, és ezt mondani: (*h*) Térjetek-meg; mert el-közelített a' mennyeknek országa. (*h*) *Már.* 1: 15.

18. Mikor (*i*) pedig járna Jésus a' Galilea' tengere mellett; láta két atyafiakat: Simont, ki mondatik Péternek, és Andrást, *annak* attyafiát, kik a' hálót akkor vetik vala a' tengerbe; (mert halászok valának.) (*i*) *Már.* 1: 16. *Luk.* 5: 1.

19. És monda nékiek: Kövessetek engemet, és azt mivelem, hogy embereket halászszatok.

20. Azok pedig azonnal (*k*) el-hagyván a' hálókat, követék Jésust. (*k*) *r.* 19: 27.

21. És onnat elébb menvén, láta más két atyafiakat: (*l*) Jakabot, a' Zebedéus' fiát, és Jánost, annak attyafiát a' hajóban az ő attyokkal, Zebedéussal, kik az ő hálóikat kötözgetik vala; és hívá őket. (*l*) *Már.* 1: 19.

22. Amazok pedig azonnal el-hagyván hajójokat és attyokat, követék Jésust.

23. És el-kerülé az egész Galileát Jésus, tanítván azoknak Sinagógáikban, és prédikállván az *Isten'* országának Evangyéliomát, és gyógyítván minden betegséget, és minden erőtlenséget a' kőség között.

24. Akkor el-terjede az ő híre egész Siriában, és hoznak vala ő hozzája minden nyomorúltakat, külömbb-külömbb betegségben és gyötrelemben valókat, ördöngösöket, kórságosokat, és guta-ütötteket; és meg-gyógyítja vala őket.

25. És követé őtet nagy sokaság Galileából, a' tíz városból, Jérusálemből, Júdeából, és a' Jordánon túl-*való-tartományokból.*

V. RÉSZ.

Kik légyenek bóldogok: Krisztus a' parantsolatoknak igaz értelmeket magyarázza.

1 Mikoron pedig látta vólna *Jésus* a' sokaságot; fel-méne egy hegyre: és mikoron le-ült vólna, hozzája menének az ő tanítványi.

2. És szóját meg-nyitván, tanítja vala őket, mondván:

3. (*a*) Bóldogok, a' kik szegények lélekben; mert övék a' mennyeknek országa. (*a*) *'Sólt.* 37: 11. *Luk.* 6: 20.

4. (*b*) Bóldogok, a' kik sírnak; mert ők megvígasztaltatnak. (*b*) *Luk.* 6: 21. 25.

5. Bóldogok az alázatosok; mert ők örökség szerént bírják e' földet.

6. Bóldogok, a' kik éhezik, (*c*) és szomjúhoznak az igazságot; mert ők meg-elégíttetnek.

(*c*) *Esa.* 65: 13. *Ján.* 7: 37. 38.

7. Bóldogok az irgalmasok; mert ők irgalmasságot nyernek.

8. (*d*) Bóldogok, a' kiknek szívek tiszta; mert ők az Istent meg-látják.

(*d*) *'Sólt.* 15: 1. 2. *'Sid.* 12: 14.

9. Bóldogok a' békeségre igyekezők; mert azok Isten' fiainak mondatnak.

10.

10 (e) Bóldogok, a' kik háborúságot szenvednek az igazságért; mert azoké a' mennyeknek országa. (e) 2 *Kór.* 4: 10. 2 *Tim.* 2: 12.

11. Bóldogok lésztek, mikoron titeket szidalmaznak, üldöznek, és minden gonosz hazugságot mondanak ti ellenetek, én (f) éretem. (f) 1 *Pét.* 3: 14. *és* 2: 20.

12. Orüljetek és örvendezzetek; (g) mert a' ti jutalmatok bőséges mennyekben: Mert ekképpen üldözték a' Prófétákat-is, kik ti előttetek *voltak.* (g) *Luk.* 6: 23.

13. Ti vagytok e' földnek savai: (h) hogyha a' só meg-ízetlenül; mivel sózattatik-meg? nem jó azután semmire; hanem hogy ki-vetessék és meg-tapodtassék mindenektől.

(h) *Már.* 9: 50. *Luk.* 14: 34.

14. Ti vagytok e' világnak világossági: Nem rejtethetik-el a' hegyen építtetett város.

15. A' gyertyát is (i) nem azért gyújtják-meg, hogy *el-rejtsék* véka alá; hanem hogy a' gyertyatartóra tegyék, és fényljék mindeneknek, kik a' házban vagynak. (i) *Már.* 4: 21.

16. Úgy fényljék a' ti világosságtok az emberek előtt, (k) hogy lássák a' ti jó tselekedeteiteket, és ditsőítsék a' ti mennyei Atyátokat.

(k) 1 *Pét.* 2: 12.

17. Ne gondoljátok, hogy jöttem a' Törvénynek, és a' Prófétáknak el-törlésekre. Nem jöttem, hogy el-töröljem; hanem inkább hogy *azt* bé-töltsem.

18. (l) Mert bizony mondom néktek, hogy míg az ég, és a' föld el múlik; egy kis jóta, vagy egy pontotska el nem múlik a' Törvényben, míg nem *abban* mindenek bé-tellyesíttetnek.

(l) *Sólt.* 102: 27. *Luk.* 16: 17.

19. (m) Valaki azért e' leg-kissebb parantsolatok közzül egygyet meg-rontánd, és akképpen tanítándja az embereket; a' mennyeknek országában leg-kissebb lészen: Valaki pedig *a' Törvényt* tselekeszi, és *úgy* tanít; a' mennyeknek országában nagy lészen. (m) 5. *Mós.* 27: 15-26

20. Mert mondom tinéktek: (n) hogyha a' ti igazságtok fellyebb nem bővölködéndik az Írástudók' és a' Fariséusok' igazságoknál; semmiképpen nem mehettek-bé a' mennyeknek országába.

(n) *r.* 23: 25. *Luk.* 11: 39.

21. Hallottátok, hogy meg-mondatott a' régieknek: (o) Ne ölj; mert valaki ölend, méltó ítéletre. (o) 2 *Mós.* 21: 14.

22. Én pedig *ezt* mondom néktek: hogy valaki haragszik az ő attyafiára ok nélkül; méltó ítéletre: valaki pedig ezt mondja az ő attyafiának: Ráka! méltó a' Gyülekezetre; valaki ismét ezt mondja: Bolond! méltó a' gyehennának tüzére.

23. Azért ha a' te ajándékodat az óltárhoz akarod vinni, és ott meg-emlékezel arról: hogy a' te atyádfiának vagyon valami *panaszsza* ellened;

24. Hagyd ott az óltár előtt a' te ajándékodat, és menj-el; békéljél-meg először atyádfiával, és az után elő-jövén, *úgy* vigyed-fel a' te (p) ajándékodat (p) *Luk.* 12: 58. *Ef.* 4: 26.

25. Légy jó-akarója a' te ellenségednek hamar, míg véle az úton vagy; hogy a' te ellenséged valami módon téged' a' Bíró' kezébe ne adjon, és a' Bíró ne adjon a' porosztó kezébe, és a' tömlötzbe *ne* vettessél.

26. Bizony mondom néked, hogy ki nem jösz onnét; míg-nem meg-fizetsz mind egy fillérig.

27. Hallottátok, hogy meg-mondatott a' régieknek: (q) Ne paráználkodjál!

(q) 2 *Mós.* 20: 14.

28. Én pedig *ezt* mondom néktek: hogy valaki aszszonyi-állatra tekint *gonosz* kívánságnak okáért; immár paráználkodott azzal az ő szívében.

29. (r) Hogyha a' te jobb szemed azt miveli, hogy te meg-botránkozzál; vájd-ki azt, és vesd-el-tőled: mert jobb néked, hogy egy a' te tagaid közzül el-vesszen, hogy-nem az egész tested a' gyehennára vettessék.

(r) 5 *Mós.* 24: 1. *Már.* 9: 43, 47.

30. És ha a' te jobb-kezed meg-botránkoztat tégedet; vágd-el azt, és vesd-el tőled: jobb tenéked, hogy a' te tagaid közzül egy el-vesszen, hogy nem mint a' te egész tested a' gyehennára vettessék.

31. Meg-mondatott *régen* ez-is: Valaki el-botsátándja az ő feleségét; adjon néki el-válásról-való *bizonyság*-levelet.

32. Én pedig *ezt* mondom néktek: hogy A' ki (s) el-botsátándja feleségét, paráznaság' okának kivüle; paráznává tészi azt: és a' ki *ok-nél, hül* el-botsátatott aszszonyi állatot vészen; paráználkodik. (s) *r.* 19: 7, 9. *Már.* 10: 4. *és* 11. *Luk.* 16: 18. 1 *Kór.* 7: 11.

33. Ismét hallottátok, hogy meg-mondatott a' régieknek: (t) A' te esküvésedben ne hazudj; hanem a' miről meg-esküdltél, az Úrnak azt meg-tellyesítsed. (t) 2 *Mós.* 20: 7. 3 *Mós.* 19: 12.

34. Én pedig *ezt* mondom néktek: hogy (u) semmiképpen ne esküdjetek: se az égre; mert az az Istennek királyi széki: (u) *Jak.* 5: 12.

35. Se a' földre; mert az ő lábainak sámolya: se Jérusálemre; mert nagy Királynak városa.

36. Se a' te fejedre ne esküdjél; mert nem teremtheſz egy fejér, vagy fekete haj-ſzálat.

37. Hanem a' ti beſzédetek légyen: úgy úgy; nem nem; ennek felette valami eſik, a' gonoſztól vagyon.

38. Hallottátok, hogy meg-mondatott: (x) Szemet ſzemért, és fogat fogért. (x) 2*Mós.*21:24.

39. Én pedig *ezt* mondom néktek: hogy a' gonoſznak (y) ne álljatok ellene *gonoſzſzal*; hanem a' ki téged' jobb-felől artzúl üténd, fordítsad a' másik ortzádat-is. (y) *Luk.* 6: 29. *Róm.* 12: 17. 1 *Kór.* 6: 7. 1 *Teſſ.* 5: 15. *Péld.* 24: 29.

40. És a' ki akar te veled törvénykezni, és el-akarja venni a' te alsó ruhádat; engedd néki felső ruhádat-is.

41. És ha ki téged' egy mér-földre kénſzerít menni; menj-el véle kettőre.

42. A' ki tőled kér; (z) adj néki: és a' ki költsön kér tőled; meg ne veſsed.

(z) 5 *Mós.* 15: 8, 19, *Luk.* 6: 35.

43 Hallottátok, hogy meg-mondatott: (aa) Szereſsed felebarátodat, és gyülöljed ellenségedet. (aa) 3 *Mós.* 19: 18.

44. Én pedig *ezt* mondom néktek: Szereſsétek ellenségteket: (bb) áldjátok azokat, a' kik titeket átkoznak: jól tégyetek azokkal, a' kik titeket gyülölnek, és (cc) imádkozzatok azokért, a' kik titeket háborgatnak, és kergetnek titeket; (bb) *Luk.* 6: 27 *Róm.* 12: 20. (cc) *Luk.* 23: 34. *Tsel.* 7: 60. 1 *Kór.* 4: 13. 1 *Pét.* 2: 23.

45. Hogy légyetek a' ti mennyei Atyátoknak fiai, ki az ő Napját fel-támaſztja mind a' gonoſzokra, mind a' jókra: és esőt ád mind az igazaknak, mind a' hamiſsaknak.

46. Mert ha azokat ſzeretitek, a' kik titeket ſzeretnek; mitsoda jutalmát (dd) véſzitek annak? nemde a' fukarok-is nem azont mivelik-é? (dd) *Luk.* 6: 32.

47. És ha tsak a' ti atyátok fiait köſzöntitek *ſzeretettel*; mit tselekeſztek egyebeknél többet? nemde a' Publikánusok-is nem azonképpen mivelnek-é?

48. Légyetek azért ti tökélletesek, mind a' ti mennyei Atyátok tökélletes.

VI. RÉSZ.

Álamisna, könyörgés, böjtölés, meg-botsátás, ſzorgalmatosságnak távoztatása.

1 Eszetekbe vegyétek, hogy alamisnátokat ne oſztogaſsátok emberek előtt, hogy láttassatok azoktól; *ha* különben *tselekeſztek*, a ti mennyei Atyátoknál jutalmatok nem léſzen.

2. Azért mikor alamisnát oſztogatſz; ne tégy annak tzégért ſipoláſsal, mint a' kép-mutatók tselekeſznek a' Sinagógákban, és az útzákon, hogy az emberektől dítséretet nyerjenek. Bizony mondom néktek, hogy el-vették jutalmókat.

3. Mikor pediglen te oſztogatſz alamisnát; ne tudja a' te bal-kezed, mit tselekeſzik jobb-kezed,

4. Hogy a' te alamisnád titkon légyen; a' te Atyád pedig, a' ki *te read* néz titkon, meg-fizeti néked nyilván.

5 És mikor imádkozol; ne légy ollyan, mint a' kép-mutatók, kik örömeſt imádkoznak fenn-állva a' Gyülekezetekben és útzáknak ſzegeletin, hogy az emberektől láttaſsanak. Bizony mondom néktek, hogy el-vették jutalmokat.

6. Te pedig mikor imádkozol; menj-bé a' te titkos házadba, és ajtód' bé-zárolva imádjad a' te Atyádat, a' ki titkon *vagyon*: és a' te Atyád, a' ki *read* néz titkon, meg-adja néked nyilván, *a' mit kérſz.*

7. Mikor pedig imádkoztok; ne légyetek ſok beſzédűek, mint a' Pogányok, kik azt álítják; hogy az ő ſok beſzédek által hallgattatnak-meg.

8. Ne légyetek azért azokhoz haſonlók: mert jól tudja a' ti Atyátok, mi nélkül ſzükölködtök, minekelőtte ti kérnétek ő-tőle.

9. Ti azért így imádkozzatok: (a) Mi Atyánk! ki vagy a' mennyekben, Szenteltetſsék-meg a' te neved.

(a) *Luk.* 11: 2. *'s a' t.*

10. Jöjjön-el a' te orſzágod: Légyen-meg a' te akaratod, mint a' mennyben, *úgy* itt e' földön-is.

11. A' mi mindennapi kenyerünket add-meg minékünk ma.

12. És botsásd meg-minékünk a' mi vétkeinket; miképpen mi-is meg-botsátunk azoknak, a' kik mi ellenünk vétkeztenek.

13. És ne vígy minket a' kísértetbe; de ſzabádíts-meg minket a' gonoſztól. Mert tied az orſzág, és a' hatalom, és a' ditsőſség mind örökké, Amen.

14. Mert ha meg-botsátjátok az emkereknek az ő vétkeiket; meg-botsátja néktek-is a' ti mennyei Atyátok:

15. (b) Ha pediglen meg nem botsátjátok az embereknek az ő vétkeiket; a' ti mennyei Atyátok is nem botsátja-meg a' ti vétkeiteket.

(b) *Már.* 11: 25. *r.* 18: 35.

16. Mikor pedig böjtölitök; ne légyetek feketített ortzával, mint a' kép-mutatók, kik megfeketítik ortzájokat, hogy láttaſsanak az emberektől

rektől bőjtölni. Bizony mondom néktek, el-vették jutalmokat.

17. Te pedig mikor bőjtölsz; kend-meg a' te fejedet, és ortzádat mosd-meg,

18. Hogy ne láttassál az emberektől bőjtölni; hanem a' te Atyádtól, ki titkon *vagyon:* és a' te Atyád, ki néz *reád* titkon, meg-fizet néked nyilván.

19. Ne (*c*) gyüjtsetek kintset e' földön, hol a' rosda és a' moly meg-emészti: és a' hol a' lopók ki-ásnak, és el-lopják *azt;*

(*c*) *Luk.* 12: 33. 1 *Tim.* 6: 19.

20. Hanem gyüjtsetek magatoknak kintset menny-országban; holott sem a' rosda, sem a' moly meg-nem emészti, és holott a' lopók ki-nem ásnak, sem el-nem lopják.

21. Mert a' holott vagyon a' ti kintsetek; ott lészen a' ti szívetek-is.

22. A' testnek lámpása a' szem. Azért ha a' te szemed tiszta lejénd; mind a' te egész tested világos lészen.

23. Ha a' te szemed homályos lejénd; az egész tested-is homályos lészen: Ha azért a' benned-való világosság, homályosság; a' homályosság mennyivel nagyobb *lészen?*

24. Senki (*d*) nem szolgálhat két Úrnak; mert vagy egygyiket gyulöli, és a' másikat szereti: vagy az egygyikhez ragaszkodik, és a' másikat meg-útálja; Nem szolgálhattok Istennek, és e' világi gazdagságnak. (*d*) *Luk.* 16: 13.

25. Annakokáért mondom néktek: Ne légyetek (*e*) szorgalmatosok a' ti életetekről, mit egyetek, vagy mit igyatok; sem a' ti testetekről, mivel öltöztessetek: Nemde-nem nagyobb-é a' lélek, hogy nem az eledel: és a test, hogy-nem az öltözet? (*e*) *Sólt.* 37: 5. *Fil.* 4: 6. 1 *Tim.* 6: 8.

26. (*f*) Tekintsetek az égi madarakra; mert *azok* nem vetnek, sem aratnak, sem a' tsűrbe nem takarnak; mindazáltal a' ti mennyei Atyátok el-tartja azokat: Nemde-nem drágábbak vagytok-é ti azoknál? (*f*) *Luk.* 12: 24

27. Kitsoda pedig az ti közzületek, a' ki akármelly szorgalmatos gondoskodással meg-nevelhetné egy hunggal nagyobbra az ő *testének* magasságát?

28. Az öltözetről-is pedig mit szorgalmatoskodtok? vegyétek eszetekbe a' mezei liliomokat, mimódon nevekednek: nem munkálkodnak és nem fonnak.

29. Mindazáltal, mondom néktek, hogy Salamon-is minden *királyi* ditsőségében nem öltözött úgy, mint ezek közzül egy.

30. Ha az Isten a' mezőnek füvét, melly ha egy nap vagyon, más nap a' kementzébe vettetik, így ruházza; nemde-nem sokkal inkább-é titeket, óh kitsiny hitűek?

31. (*g*) Ne légyetek azért szorgalmatosak, ezt mondván: Mit együnk, mit igyunk, és mivel ruházzuk magunkat? (*g*) 1 *Pét.* 5: 7.

32. (Mert a' Pogányok szokták mind ezeket kérdeni,) mert *jól* tudja a' ti mennyei Atyátok, hogy mind ezek nélkül szükölködtök ti.

33. Hanem (*h*) keressétek először az Istennek országát, és annak igazságát; és mind azok megadatnak néktek. (*h*) *Luk.* 12: 31.

34. Ne légyetek azért szorgalmatosak a' hólnapi napról; mert a' hólnapi nap gondot visel az ő dolgairól. Elég a' napnak az ő minden-napi szorgalmatossága.

VII. RÉSZ.

Nem kell ítélni: 's a' mi szent, az ebeknek adni: Szoros, és széles kapu: hamis Próféták: a' kő-sziklán és fövenyen épittetett ház.

1 Ne (*a*) ítéljetek; hogy *ti-is* ne ítéltessetek.

(*a*) *Luk.* 6. 37. *Róm.* 2: 1. 1 *Kór.* 4: 5.

2. Mert a' minémü ítélettel ítéltek; *ollyannal* ítéltettek: és (*b*) a' minémü mértékkel mértek; *ollyannal* mérnek néktek.

(*b*) *Márk.* 4: 24. *Luk.* 6: 38.

3. (*c*) Miért nézed pedig a' szálkát, a' melly *vagyon* a' te atyádfiának szemében; a' gerendát pedig, melly a' te szemedben *vagyon*, nem vészed eszedbe? (*c*) *Luk.* 6: 41, 42.

4. Vagy mi-módon mondhatod atyádfiának: Hadd vessem-ki a' szálkát szemedből; ha a' te szemedben gerenda vagyon?

5. Te kép-mutató! vesd-ki először azt a' gerendát a' te szemedből, és azután gondolj arra; hogy a' szálkát a' te atyádfia' szeméből ki vesse.

6. Ne adjátok azt, a' mi szent, az ebeknek: se a' disznók' eleikbe ne hánjátok a' ti *drága* gyöngyeiteket; hogy azokat meg-ne tapodják lábaikkal, és reátok fordúlván meg-ne szaggassanak titeket.

7. Kérjetek; (*d*) és meg-adatik tinéktek: keressétek; és meg-találjátok: zörgessetek; és meg-nyittatik néktek. (*d*) *r.* 21. 22. *Már.* 11: 24. *Luk.* 11: 9. *Ján.* 14: 13 *Jak.* 1: 6.

8. Mert minden kérő meg-nyeri *azt*, *a' mit kér:* és a' kereső meg-találja, *a' mit keres;* és a' zörgetőnek meg-nyittatik.

9. Mert kitsoda ti közzületek az ember, ki az ő fiának követ adjon, ha ő-tőle kenyeret kér?

10. És ha halat kér; valyon kígyót ád-é néki?

11. Ha

11. Ha azért ti gonoszok lévén, a' ti fiaitoknak tudtok jó ajándékokat adni; mennyivel inkább a' ti mennyei Atyátok ád jókat azoknak, a' kik ő-tőle kérik?

12. Valamit (*e*) akartok azért, hogy tselekedjenek az emberek ti veletek; azont tselekedjetek ti-is azokkal: mert ez a' Törvény, és a' Próféták. (*e*) *Luk.* 6: 31.

13. Menjetek-bé *(f) az örök életre* a' szoros kapun; mert tágas kapu az, és széles út, a' melly veszedelemre viszen: és sokan vagynak, kik azon járnak. *(f) Luk.* 13: 24.

14. Mert szoros kapu, és keskeny út, a' melly viszen az életre; és kevesen vagynak azok, a' kik azt meg találják.

15. Őrizzétek magatokat a' hamis Prófétáktól, kik hozzátok jőnek juhoknak ruhájokban; de belől ragadozó farkasok.

16. (*g*) Az ő gyümőltseikről esméritek-meg őket; Vallyon szednek-é a' tövisről szőlőt, vagy a' bojtorjánról figét? (*g*) *Luk.* 6: 44, 45.

17. Ekképpen minden jó fa jó gyümőltsöket terem; a' meg-veszett fa pedig hitván gyümőltsöket terem.

18. Nem teremhet a' jó fa hitván gyümőltsöket, sem a' meg-veszett fa jó gyümőltsöket nem teremhet.

19. (*h*) Valamelly fa nem terem jó gyümőltsöt; ki-vágattatik, és a' tűzre vettetik.

(*h*) *Ezék.* 15. *r.* 3: 10. *Luk.* 3: 9. *Ján.* 15: 26.

20. Azért az ő gyümőltseikről esméritek-meg őket.

21. Nem (*i*) minden, a' ki *ezt* mondja nékem Uram, Uram! mégyen-bé menny-országba; hanem a' (*k*) ki tselekeszi az én mennyei Atyámnak akaratját.

(*i*) *Róm.* 2: 13. (*k*) *Jak.* 1: 22.

22. Sokan mondják nékem ama' napon: Uram, Uram! nemde-nem a' te nevedben tanítottunk-é, és nem a' te nevedben üztünk-é ördögöket, és a' te nevedben sok hatalmas dolgokat nem tselekedtünk-é?

23. Akkoron pedig (*l*) vallást tészek nékiek: Soha nem esmértelek titeket, távozzatok-el én tőlem, álnokságnak tselekedői!

(*l*) *Luk.* 13: 26, 27.

24. Valaki (*m*) azért hallja én tőlem e' beszédeket, es azokat meg-tartja; hasonlítom azt a' bölts emberhez, ki az ő házát építette a' kőfziklán. (*m*) *Jer.* 17: 8. *Luk.* 6: 47, 48.

25. Mert el-jött az eső, el-jött az ár-víz, es el-jöttek a' szelek; meg-ütköztek a' házba: de nem romlott-el; mert kő-fziklán építtetett.

26. És valaki hallja én tőlem e' beszédeket, és azokat meg-nem tartja; hasonlatos léfzen a' boland emberhez, ki az ő házát építette fövenyen.

27. Mert el-jött az eső, el-jött az ár-víz, el-jöttek a' szelek; meg-ütköztek a' házba: és el-romlott; és annak romlása lett nagy.

28. És mikor el-végezte vólna Jésus e' beszédeket; (*n*) álmélkodik vala a' sokaság az ő tudományán. (*n*) *Márk.* 1; 22. *Luk.* 4: 32.

29. Mert tanítja vala őket nagy méltósággal; és nem úgy, mint az Irás-tudók.

VIII. RÉSZ.

Egy bél-poklos, a' Százados' szolgája, Péter' napa meg-gyógyíttatnak: egy Irás-tudó Krisztust akarja követni: Tengeri háború tsendesíttetik: a' ki-üzött ördögök mennek a' disznókba.

1 Mikor le-szállott vólna *Jésus* a' hegyről; követé őtet nagy sokaság.

2. És ímé egy (*a*) bél-poklos el-jövén térdre esék ő előtte, és monda: Uram! ha akarod; meg-tisztíthatsz engemet. (*a*) *Már.* 1: 40.

3. És kezét Jésus ki-nyújtván, illeté őtet, és monda: Akarom, tisztúlj meg! Azon órában azért meg-tisztúla annak poklossága.

4. Akkor monda néki Jésus: Meg-lásd, hogy senkinek ne mondjad; hanem menj-el, mutasd-meg a' Papnak, és vidd-fel az ajándékot, (*b*) mellyet parantsolt Móses; hogy az légyen nékiek bizonyságúl. (*b*) 3 *Mós.* 13: 2, *s a t.*

5. Bé-menvén pedig Jésus Kapernaumba, hozzája méne a' Százados, kérvén őtet,

6. És ezt mondván: Uram! az én szolgám otthon *mintegy* el-vettetett *fekszik* guta-ütésben, és felette igen gyötrettetik.

7. Akkor monda nékie Jésus: El-mégyek, és meg-gyógyítom őtet.

8. És felelvén a' Százados monda: Uram! nem vagyok én arra mél'ó, hogy az én házamba jöjj; hanem tsak szóval parantsolj, és meg-gyógyúl az én szolgám.

9. Mert én-is Fejedelemség-alá vettetett ember vagyok, és vagynak az én hadnagyságom alatt-vitézek; és ha ezt mondom egygyiknek: Eredj el! el-mégyen; és a' máfiknak *mondom*: Jöszte! el-jő, és *ha mondom* szolgámnak: Ezt miveld! azt miveli.

10. *Ezeket* pedig mikor (*c*) hallotta vólna Jésus; el-tsudálkozék, és monda az *őtet* követőknek: Bizony mondom néktek, még az Izráel' *népe* között is nem találtam illyen nagy hitet. (*c*) *Luk.* 7: 9.

11. De

11. De mondom néktek, hogy sokan el-jönek Nap-keletről és Nap-nyúgotról, és le-telepednek Abrahámmal, I'sákkal, és Jákóbbal a' mennyország-ban.

12. Ez országnak pedig fiai ki-vettetnek a' kivül-való setétségre; (*d*) holott lészen sirás, és fogaknak tsikorgatások.

(*d*) *v.* 13: 42. *és* 24: 51.

13. És monda Jésus a' Századosnak: Eredj-el, és a' te hited szerént légyen néked. És meggyógyúla annak szolgája azon órában.

14. És mikor ment vólna Jésus a' Péter' házába; látá az ő napát sekünni az ágyban hideglelésben.

15. (*e*) És illeté az ő kezét, és el-hagyá őtet a' hideg-lelés; és fel-kele, és szolgála nékiek.

(*e*) *Már.* 1: 31. *Lúk.* 4: 38.

16. (*f*) És mikor estve vólna, hozának ő hozzá sok ördöngösöket, és *tsak* beszédével kiüzi vala a' *tisztátalan* lelkeket, és minden betegeket gyógyít vala. (*f*) *Már.* 1: 32. *Luk.* 4: 40.

17. Hogy bé-tellyesednék, a' mit Esaiás Próéta mondott vala, így szóllván: ő (*g*) vette el a' mi erőtlenségünket, és a' mi betegségünket ő hordozta. (*g*) *Esa.* 53: 4. *Pét.* 2: 24.

18. Mikoron pedig látta vólna Jésus a' nagy sokaságot maga környül; parantsolá *a' hallgatóknak*, hogy *a' Tibériás' tengerének* túlsó *part*jára mennének.

19. (*h*) És mikor járúlt vólna *Jésushoz* egy Irás-magyarázó, monda néki: Mester! én te utánnad mégyek, valahová mégy. (*h*) *Luk.* 9: 57.

20. És monda Jésus nékie: A' rókáknak barlangjok vagyon, és az égi madaraknak fészkek; de az ember' Fiának (*i*) nintsen, fejét holott lehajtsa. (*i*) *Róm.* 1: 3.

21. Más az ő tanítványi közzül monda néki: Uram! engedd-meg, hogy először menjek-el, és temessem-el az én atyámat.

22. Jésus pedig monda néki: Kövess engemet; hadd temesék-el (*k*) a' halottak az ő halottjaikat. (*k*) *Róm.* 8: 13. 1. *Tim.* 5: 6.

23. (*l*) És mikoron ő a' hajóba ült vólna; követék őtet az ő tanítványi. (*l*) *Már.* 4: 37. 's a't.

24. És ímé nagy-háború támada a' tengeren, annyira, hogy a' hajó el-boríttatnék a' haboktól; ő pedig alusik vala.

25. És a' tanítványok hozzá-járúlván, felkölték őtet, ezt mondván: Uram! tarts-meg minket; *mert* el-veszünk!

26. És monda nékik: Mit féltek óh kitsiny hitűek? És fel-kelvén meg-dorgálá a' szeleket és a' tengert; és lőn nagy tsendesség.

27 Az emberek pedig el-tsudálkozának mondván: Kitsoda ez, hogy mind a' szelek, mind a' tenger engednek néki?

28. És (*m*) mikor jutott vólna ő a' túlsó partra, a' Gergezénusok' tartományokba; jövének ő eleibe két ördöngösök, a' koporsókból ki-jövén: felette igen kegyetlenek, ugy annyira, hogy senki azon az úton el-nem mehetne.

(*m*) *Már.* 5: 1. *'s a' t. Luk.* 8: 26.

29. És ímé kiáltnak vala, mondván: Mitsoda *társalkodás*unk vagyon nékünk te veled Jésus, Istennek Fia? Jöttél ide, hogy minket gyötrenél idő előtt?

30. És vala távol ő tőlök sok disznóknak seregek, melly *ott* eszik vala.

31. Az ördögök pedig kérik vala őtet, mondván: Ha ki-üzz minket; engedd-meg nékünk, hogy menjünk ama' disznóknak seregekbe.

32. És monda nékiek: Menjetek-el! Azok pedig ki-menvén menének a' disznóknak seregekbe; és ímé az egész sereg disznó nagy magas helyről nyakra-főre a' tengerbe rohana, és a' vízbe hala.

33. A' pásztorok pedig el-futának; és a' városba bé-menvén, hírré adák mind ezeket, és az ördöngösökkel mit tselekedett vólna.

34. És ímé mind az egész város ki-méne Jésus' eleibe; és mikor látták vólna őtet, kérék, hogy az ő határokból ki-menne.

IX. RÉSZ.

Krisus a' bűnt meg-botsátja: Mátét hívja: a' János' tanítványinak meg-felel: öt tsudákat tészen: sok gabona, kevés arató.

1 És (*a*) bé menvén a' hajóba, által méne *a' tengeren*, és méne az ő városába

(*a*) *Már.* 2: 3. *Luk.* 5: 18.

2. És ímé hozának néki, egy guta-ütött, ágyban feküvő embert: és mikor látta vólna Jésus azoknak hiteket; monda a' guta-ütött embernek: Bízzál fiam! meg-botsáttattanak néked a' te büneid.

3. És ímé az Irás-tudók közzül némellyek mondának ő magokban: Ez káromlást szóll!

4 És mikor látta vólna Jésus azoknak (*b*) gondolatjokat, monda: Miért gondoltok gonoszt a' ti szíveitekben? (*b*) *Ján.* 2: 25.

5 Mert mellyik könyebb, ezt mondanom-é; Meg botsáttattak néked büneid; vagy ezt mondanom: Kelj-fel, és járj?

6. Hogy pedig meg-tudjátok, hogy az ember' Fiának vagyon hatalma e' földön meg-botsátani a' bűnöket, (akkor monda a' guta-ütött embernek) Kelj fel, vedd-fel a' te ágyadat, és eredj házadhoz!

7. Akkor az fel-kele, és el-méne az ő házához.

8. A' fokaság pedig mikor *ezt* látta vólna; elálmélkodék, és ditsőíté az Istent, hogy illyen hatalmat adott vólna az embereknek.

9. És mikor Jésus onnét el-menne, láta egy embert ülni az adó-szedő helyen, kinek (*c*) neve Máté vala, és monda néki: Kövess engemet! És *az* fel-kelvén követé őtet. (*c*) *r.* 10: 3. *Luk.* 5: 27.

10. És ímé lőn, mikoron Jésus lakodalomhoz ült vólna a' *Máté'* házánál; ímé sok Publikánusok és bűnösök jövének ő hozzája, és egygyütt Jésussal és az ő tanítványival le-telepedének.

11. És mikor *ezt* látták vólna a' Farizéusok, mondának az ő tanítványinak: Mitsoda az oka, hogy ez a' ti Mesteretek a' Publikánusokkal és bűnösökkel eszik?

12. Jésus pedig mikor *ezt* hallotta vólna, monda nékiek: Az egészséges *emberek* nem szükölködnek orvos nélkül; hanem a' betegek.

13. Sőt inkább menjetek-el, és tanúljátok-meg, mi légyen *e' mondás*: (*d*) Irgalmasságot akarok, és nem áldozatot; Mert nem jöttem, hogy az igazakat hívnám, hanem a' bűnösöket a' meg-térésre. (*d*) *Hós.* 6: 6. 1. *Tim.* 1: 15.

14. Akkor (*e*) jövének ő hozzá a' *Keresztelő* János' tanítványi, és mondának: Mi az oka, hogy mi, és a' Farizéusok sokat böjtölünk; a' te tanítványid pedig nem böjtölnek? (*e*) *Már* 2: 18. *'s a' t.*

15. És monda nékik Jésus: Vallyon böjtölhetnek-é (*f*) a' vőlegény' ágyas-házának fiai, míg vélek vagyon a' vőlegény? El-jőnek pedig a' napok, mikor el-vétetik ő tőlök a' vőlegény, és akkor böjtölnek. (*f*) 2. *Kór.* 11: 2.

16. Senki pedig nem földja új posztó fölttal bé a' hitván ruhát; mert annak új posztó fölt'a a' *hitván* ruhát meg-szakasztja, és azután nagyobb szakadás lészen rajta.

17. Sem pedig az új (*g*) bort nem töltik hitván tömlőkbe; mert el-szakadoznak a' tömlők, és a' bor ki-omol, a' tömlők-is el-vesznek; hanem az új bort új tömlőkbe töltik, és mindenik meg-marad. (*g*) *Már.* 2: 22.

18. Mikor (*h*) ezeket mondaná nékiek Jésus; ímé egy ember, ki a' *Sinagógának* Fejedelme vala, el-jövén térdre esék ő előtte, és monda: Az én leányom most hólt-meg; de jere, és vesse a' te kezedet ő reá, és meg-elevenedik.

(*h*) *Már.* 5: 22. *'s a' t.*

19. Akkor fel-kelvén Jésus, követé azt az ő tanítványival egybe.

20. És ímé egy aszszonyi állat, ki tizen-két esztendőtől fogva (*i*) vérnek folyását szenvedi vala, hátúl járúlván illeté az ő ruhájának peremét. (*i*) 3 *Mós.* 15: 25.

21. Mert így gondolkodik vala magában: Ha csak ruháját illetem-is; meg-gyógyúlok.

22. Jésus pedig meg-fordúlván, és ő reá tekintvén, monda: Bízzál (*k*) leányom, a' te hited téged' meg-tartott! És meg-gyógyúla az aszszonyi állat az órától fogva.

(*k*) *Már.* 5: 34. *Luk.* 8: 48.

23. És mikor jutott vólna Jésus a' *Sinagóga* Fejedelmének házához, és látta vólna a' siposokat, és a' háborgó fokaságot;

24. Monda nékik: Menjetek-el innét; mert nem (*l*) hólt meg a' leányzó, hanem alusznak. És tsúfolják vala őtet. (*l*) *Már* 5: 39. *Luk.* 8: 52.

25. És mikor ki-ment vólna a' fokaság a' házból, bé-menvén meg-fogá a' *leányzónak* kezét; és fel-kele a' leányzó.

26. És el-méne e' hír mind az egész tartományba.

27. És mikor el-ment vólna onnét Jésus; követék őtet két vakok, kik kiáltnak vala, ezt mondván: könyörülj rajtunk Dávidnak fia!

28. Mikor pedig házba ment vólna; hozzája menének a' két vakok, és monda nékiek Jésus: Hiszitek-é, hogy én meg-tselekedhetem ezt, *a' mit kértek*? És mondának néki: Hiszszük Uram!

29. Akkor illeté az ő szemeiket, és monda: A' ti hitetek szerént légyen néktek.

30. És meg-nyilatkozának azoknak szemeik; és keményen (*m*) meg-fenyegeté őket Jésus, ezt mondván: Meg-lássátok, hogy ezt senki megne tudja. (*m*) *r.* 12: 16. *Luk.* 5: 14.

31. De azok ki-menvén el-terjesztek az ő hírét, mind az egész tartományban

32. Mikoron (*n*) pedig azok el-mentenek vólna; ímé hozának néki egy ördöngös néma embert. (*n*) *r.* 12: 22. *Luk.* 11: 14.

33. És az ördögöt ki-üzvén, meg-szóllala a' néma; és tsudálkozik vala a' fokaság, ezt mondván: Soha Izráelben illyen dolog nem vólt.

34. A' Farizéusok pedig ezt mondják vala: (*o*) Az ördögök' Fejedelme által üz ördögöket. (*o*) *r* 12: 24. *Már.* 3: 22. *Luk.* 11: 15.

35. És (*p*) járja vala Jésus mind a' városokat és falukat, tanítván az ő Sinagógáikban, és prédikálván az *Isten'* országának Evangyéliomát, és gyógyítván akár-minémű betegséget, és akár-minémű erőtlenséget a' kösség között.

(*p*) *Már.* 6: 6. *Luk.* 13: 22.

36. Mikor (*q*) látta vólna pedig a' fokaságot, könyö-

könyörületességre indúla rajtok, hogy el-fáradtak vólna, és el-szélledtek vólna, mint a' pásztor nélkül-való juhok. (*q*) *Már.* 6:34. *Ján.* 6:5.

37. Akkor monda az ő tanítványinak: (*r*) Az aratás*ra-való gabona* bizony hogy sok; de az arató kevés. (*r*) *Luk.* 10:2. *Ján.* 4:35

38. Kérjétek azért a' *gabona*' aratásának Urát, hogy botsássa-ki az aratókat, az ő *gabonájának* aratására.

X. RÉSZ.

A' Krisſus' tanítványinak neveik: ki-botsáttatások: az üldözők felől meg intetések 's vigasztaltatások.

1 Akkor (*a*) az ő tizen-két tanítványit elő-szólíttván, ada nékiek hatalmat a' tisztátalan lelkek ellen, hogy azokat ki-üznék, és gyógyítanának minden betegséget és minden erőtlenséget. (*a*) *Luk.* 9:1.

2. A' tizen-két Apostoloknak pedig neveik ezek: Élső Simon, ki-mondatik Péternek, és András, az ő attyafia: azután Jakab, a' Zebedéus' fia, és János, az ő attyafia.

3. Filep, és Bertalan, Tamás, és ama' Máté, ki Publikánus vala; Jakab, Alféusnak fia, és Lebbéus, ki vezeték nevéről Taddéusnak hívattatik vala.

4. Kananéabéli Simon, és Júdás Iskáriótes, ki Jésust el-is árúlá.

5. E' tizenkettőt el-küldé Jésus, és meg-parantsolá nékik, mondván: Az útra, melly a' Pogányok közzé visszen, ne menjetek, és a' Samaritánusok' városaiba-is ne menjetek.

6. (*b*) Hanem menjetek inkább az Izráel' házának el-tévelyedett juhaihoz. (*b*) *r.* 15:24.

7. El-menvén pedig, prédikáljatok, és ezt mondjátok: El-közelített a' mennyeknek országa.

8. (*c*) Betegeket gyógyítsatok, poklosokat tisztítsatok, hallottakat támaszszatok, ördögöket üzzetek; ingyen vettétek, ingyen adjátok. (*c*) *Luk.* 10:9, 17. *Tsel.* 8:18, 20.

9. Ne (*d*) szerezzetek aranyat, se ezüstöt, se pénzt a' ti erszényetekbe. (*d*) *Már.* 6:8. *Luk.* 9:3.

10. Se útra-való táskát, se két ruhát, se sarut, se páltzát; mert (*e*) méltó a' munkás az ő táplálására. (*e*) 5*Mós.* 24:14. 1*Kór.* 9:7.

11. Valamelly városba pedig, vagy faluba bémentek, tudakozzátok-meg, ki vólna abban méltó? és ott maradjatok mind addig, míg onnét ki-mentek.

12. Bé-menvén pedig a' házba, (*f*) köszöntsétek a' *ház-népet*. (*f*) *Luk.* 10:5, 6.

13. És ha a' ház méltó lészen; szálljon a' ti békeségtek ő reája; hogyha pedig meltó nem lészen; a' ti békeségtek ti reátok térjen.

14. (*g*) És valaki titeket bé-nem fogadánd, sem pedig beszédeteket nem hallgatándja; ki-menvén a' házból, vagy a' városból, lábaitoknak porát-is verjétek-le. (*g*) *Márk.* 6:11.

15. Bizony mondom néktek, könnyebben lészen a' Sodoma' és Gomora' földének dolga az ítélet' napján, hogy-nem annak a' városnak.

16. Imé (*h*) én el-botsátlak titeket, mint a' juhokat a' farkasok közikbe; légyetek azért okossak, mint a' kígyók, és szelédek, mint a' galambok. (*h*) *Luk.* 10:3. *Rom.* 16:19.

17. Meg-óltalmazzátok magatokat az emberektől; (*i*) mert titeket a' Bírák' székek előtt vádolni fognak, és az ő Gyülekezetekben titeket meg-ostoroznak. (*i*) *r.* 24:9. *Luk.* 21:11, 12.

18. Sőt Tiszt-tartók', és Királyok' eleikbe vitettek én érettem, hogy légyen az nékiek '*Sidóknak*, és a' Pogányoknak bizonyságúl.

19. (*k*) De mikoron eleikbe vitettettek; ne légyetek szorgalmatosok, mi-módon, és mit szólljatok; mert azon órában meg-tanittattatok *arra*, mit szólljatok.

(*k*) *Márk.* 13:11. *Luk.* 12:11. 2 *Mós.* 4:15.

20. Mert nem ti vagytok, a' kik szóllani fogtok; hanem a' ti mennyei Atyátoknak Lelke *az*, a' ki szóllni fog ti általatok.

21. Az atyafiú az ő attyafiát halálra adja, és az atya az ő fiát; és támadnak a' magzatok az ő szüléikre, és azokat meg-ölétik.

22. Lészték *azért* ti-is gyülölségesek mindenek előtt az én nevemért; (*l*) de a' ki végiglen megáll, meg-tartatik. (*l*) *Már.* 13:13. *Luk.* 21:17, 19.

23. Mikor pedig háborgatnak titeket abban a' városban; szaladjatok más városba. Bizony mondom néktek, hogy *mind* el-nem járjátok Izráelnek városit; addig el-közelít *hozzátok* az embernek Fia.

24. (*m*) Nem fellyeb-való a' tanítvány a' Tanítónál, sem a' szolga az ő Uránál.

(*m*) *Luk.* 6:40.

25. Elég a' tanítványnak, ha ollyan lészen, mint az ő Mestere, és a' szolgának, ha ollyan lészen, mint az ő Ura. Ha a' gazdát Belzebubnak hívták; sokkal inkább az ő háza-népét.

26. (*n*) Azért ne féljetek tőlök; mert nintsen semmi olly el-rejtetett dolog, mellynek meg-nem kell jelentetni: és nints olly titok, mellynek meg-nem kell tudatni.

(*n*) *Már.* 4:22. *Luk.* 8:17. *és* 12:2.

27. A' mit néktek a' setétben mondok; a' világ-

világon mondjátok: és a' mit fülbe *súgva* hallotok; a' ház' felirŏl prédikáljátok.

28. És ne féljetek azoktól, kik a' testet ölikmeg, a' lelket pedig nem ölhetik-meg; hanem inkább féljetek attól, a' ki mind a' lelket, mind a' testet el-veszthetni a' gyehennába.

29. Nem-de nem meg-vehetnek-é két verebetskéket egy kis filléren? de még-is csak egy sem esik azok közzül a' földre, a' ti Atyátok' *akaratja* nélkül.

30. Néktek pedig fejeteknek (*o*) haja-szálai-is mind számon vagynak. (*o*) *Luk.* 12:7. *Tsel* 27:34.

31. Ne féljetek azért, ti sok verebetskéknél drágábbak vagytok.

32. Valaki (*p*) azért valláft tészen én rólam az emberek előtt; én-is valláft tészek arról az én mennyei Atyám előtt.

(*p*) *Már.* 8:38. *Luk.* 9:26. *és* 12:8.

33. Valaki pedig meg-tagadánd engemet az emberek előtt; meg-tagadom én-is azt az én mennyei Atyám előtt.

34. (*q*) Ne gondoljátok, hogy azért jöttem vólna, hogy békeséget botsássak e' földre; nem azért jöttem, hogy békeséget botsássak, hanem fegyvert. (*q*) *Luk.* 12:51.

35. Mert jöttem, hogy azt tselekedjem; hogy a' fiú az ő attyának ellensége légyen: a' leányzó az ő annyának, és a' menye az ő napának.

36. (*r*) És hogy az embernek ellensége *légyen* az ő háza-népe. (*r*) *Mik* 7:6.

37. A' (*s*) ki szereti attyát vagy annyát, inkább, hogy-nem engemet; nem méltó *az* én hozzám: és a' ki szereti fiát vagy leányát inkább, hogy-nem engemet; nem méltó *az* én hozzám.

(*s*) 5*Mós.* 13:6, 9. *Luk.* 14:26.

38. (*t*) És a' ki fel-nem vészi az ő keresztét, és úgy nem követ engemet hátúl; nem méltó az én hozzám (*t*) *r.* 16:24, 26. *Már.* 8:34. *Luk.* 9:23, 24. *Ján.* 12:25.

39. A' ki meg-tartja az ő életét; el-veszti azt: és a' ki el-veszti életét én érettem; meg-találja azt.

40. (*u*) A' ki titeket bé-fogad; engem' fogad-bé; és a' ki engem' bé-fogad; azt fogadja bé, a' ki engemet botsátott. (*u*) *Luk.* 10:16.

41. A' ki bé-fogadja a' Prófétát Próféta' nevébe; a' Próféta' jutalmát veszi; és a' ki az igazat bé-fogadja igaznak nevébe; az igaznak jutalmát vészi.

42. És (*x*) a' ki italt ád egynek e' kitsinyek közzül tsak egy pohár hideg vizet tanítványnak nevébe; bizony mondom néktek, nem veszti-el annak jutalmát. (*x*) *r.* 25:40. *Már.* 9:41.

XI. RÉSZ.

Krisztus meg-felel a' János' követinek: prédikáll a' törvény, és Evangyéliom szerént.

1 És mikoron el-végezte vólna az ő tizen-két tanítványinak-való parantsolását; el-méne onnét, hogy tanítana, és prédikállana azoknak városaikban.

2. A' (*a*) *Keresztelő* János pedig, mikor hallotta vólna a' fogságban a' Krisztus' tselekedetit; el-küldvén kettőt az ő tanítványi közzül,

(*a*) *Luk.* 7:18, 19.

3. Meg-kérdé *azok által:* Te vagy-é az, a' ki el-jövendő vala, vagy mást várjunk?

4. És felelvén Jésus monda nékiek: Menjetek-el, és mondjátok-meg Jánosnak, a' mellyeket hallotok és láttok.

5. (*b*) A' vakok szemek világát vészik, és a' sánták járnak, a' poklosok meg-tisztúlnak, és a' siketek hallanak, a' halottak fél-támadnak, és a' szegényeknek az Evangyéliom prédikáltatik.

(*b*) *Esa.* 35:5, 6. *Luk.* 4:18.

6. És bóldog, a' ki én bennem meg-nem botránkozik.

7. Mikor pedig azok el-mentenek vólna; kezde Jésus a' sokaságnak *Keresztelő* János felől szóllani: Mitsoda' látni mentenek vólt ki a' pusztába? hogy *ingadozó* nádat *láfsatok-é*, mellyet a' szél hajtogat?

8. De mit látni mentenek vólt ki? hogy gyenge ruhában öltözött embert *láfsatok-é*? Imé a' kik gyenge ruhákat viselnek, a' Királyok palotáikban vagynak.

9. De mit látni mentenek vólt ki? hogy Prófétát *láfsatok-é?* Bizony mondom néktek, nagyobbat *láttatok* Prófétánál-is.

10. Mert ez az, a' kiről meg-vagyon írva: (*c*) Imé én el-botsátom az én követemet te előtted, ki meg-tisztítja előtted a' te útadat.

(*c*) *Mál.* 3:1. *Már.* 1:2. *Luk.* 7:27.

11. Bizony mondom néktek, hogy nem támadott nagyobb Keresztelő Jánosnál az aszszonyi-állatoktól születtettek közzül; de a' ki legkisebb a' menyeknek országában, nagyobb *az* ő nálánál.

12. A' (*d*) Keresztelő János' idejétől fogva pedig mind ez ideig a' mennyeknek országán erőt tésznek, és az erősek kapják azt, (*d*) *Luk.* 16:16.

13. Mert a' Próféták mindnyájan, és a' Törvény, *Keresztelő* Jánosig prófétáltanak.

14. És ha bé-akarjátok venni, ő amaz (*e*) Illyés, a' ki el-jövendő vala. (*e*) *r.* 17:10, 13 *Mal.* 4:5.

15. A' kinek vagyon füle a' hallásra; hallja.

16 De

16. De (*f*) mihez hasonlítsam e' nem zetséget? Hasonlatos a' gyermekekhez, kik a' piatzon ülnek, és kiáltnak az ő társaiknak. (*f*) *Luk.* 7: 31.

17. És ezt mondják: Sípoltunk néktek, és nem tántzoltatok; síralmas énekeket énekeltünk néktek, és nem sírtatok.

18. Mert el-jött *Keresztelő* János 's nem eszik, sem iszik; és azt mondják: hogy ördög vagyon benne.

19. El-jött az embernek Fia, eszik, és iszik, és ezt mondják felőle; Imhol a' dobzódó, és részeges ember, a' sukaroknak és a' bűnösöknek barátjok. De meg-igazíttatott a' böltseség az ő fiaitól.

20. Akkor (*g*) kezdé Jésus szemekre hányni a' városoknak, a' mellyekben isteni erő által-való leg-több tsudákat tett vala, hogy meg nem tértenek vólna, *mondván*: (*g*) *Luk.* 10: 11-14.

21. Jaj tenéked Korázin! Jaj tenéked Betsaida! Mert ha Tírusban és Sidonban azok az isteni erők lettek vólna, mellyek te benned lettek; régen gyász ruhában, és hamuban *ülvén* megtértek vólna.

22. De mondom néktek, hogy könnyebben lészen dolga Tírusnak és Sidonnak az ítélet' napján, hogy-nem néktek.

23. Te-is Kapernaum! ki az égig fel-magasztaltattál, a' pokolig le-vettetel; mert ha Sodomában azok az isteni erők lettek vólna, mellyek te benned lettek; mind e' mái napig megmaradott vólna.

24. De mondom néktek, (*h*) hogy a' Sodoma' földének könnyebben lészen dolga az ítélet' napján, hogy-nem néked. (*h*) *r.* 10: 15.

25. (*i*) Akkor az időben szólla Jésus, és monda: Hálákat adok tenéked én Atyám, mennynek és földnek Ura! hogy el-rejtetted ezeket a' böltsektől, és az értelmesektől; és azokat megjelentetted a' kis gyermekeknek.

(*i*) *Luk*: 10: 21.

26. Jól vagyon Atyám! mert e' vólt a' te jó kedved.

27. (*k*) Mindenek nékem adattak az én Atyámtól: (*l*) és senki nem esméri a' Fiút, hanem *csak* az Atya; az Atyát-is senki nem esméri, hanem a' Fiú, és a' kinek a' Fiú meg-akarja jelenteni. (*k*) *r.* 28: 18. *Ján.* 3: 35. (*l*) *Ján.* 1: 18.

28. Jöjjetek én hozzám minnyájan, kik megfáradtatok, és meg-terheltettetek! és én megnyúgotlak titeket.

29. Vegyétek-fel az én igámat reátok, és tanúljátok-meg én tőlem, hogy én szelíd és alázatos szívű vagyok; (*m*) és találtok nyúgodalmat a' ti lelkeiteknek. (*m*) *Jer.* 6: 16. 2 *Ján.* 5: 3.

30. Mert az én igám gyönyörűséges, és az terhem könyű.

XII. RÉSZ.

Krisus Ura a' Szombatnak. Száradott kezű, és egy ördöngös meg-gyógyíttatnák. Farizéusok' káromlások. Jó és rothadt fa. Jónás' példája.

1 Az időben, (*a*) mégyen vala Jésus Szombat napon a' vetések között; az ő tanítványi pedig, mivelhogy meg-éheztenek vala, kezdék szaggatni a' búza-fejeket, és azokat enni. (*a*) *Már.* 2: 23. *Luk.* 6: 1. 5. *Mós.* 23: 25.

2. A' Farizéusok pedig mikor *ezt* látták vólna, mondának ő-néki: Imé a' te tanítványid azt tselekeszik, a' mit nem szabad Szombaton tselekedni.

3. Ő pedig monda nékik: Nem olvastátok-é, mit tselekedett (*b*) Dávid, mikor meg-éhezett vólna ő, és a' kik véle valának? (*b*) *Sam.* 24: 6.

4. Mimódon bé-ment az Isten' Házába, és az *Isten' asztalára* tett *szent* kenyereket meg-ette, mellyeket nem vala szabad néki meg-ennie; sem azoknak, kik ő-véle valának, hanem tsak a' (*c*) Papoknak. (*c*) 3 *Mós.* 24: 9.

5. Vagy nem olvastátok-é a' Törvényben, hogy Szombat napokon a' Papok a' Templomban a' Szombatot meg-törik, és nem vétkeznek?

6 Mondom pedig néktek, hogy a' Templomnál nagyobb vagyon itt.

7. Ha tudnátok, mitsoda ez: (*d*) Irgalmasságot kívánok, és nem áldozatot; nem kárhoztattátok vólna *ez* ártatlanokat. (*d*) *r.* 9: 13.

8. Mert a' Szombatnak-is (*e*) Ura, az embernek Fia. (*e*) *Már.* 2: 28.

9. És (*f*) el-menvén onnét, méne az ő Sinagógájokba. (*f*) *Már.* 3: 1. *Luk.* 6: 6.

10. És ímé vala *ott* egy meg-száradott kezű ember; és meg-kérdék ötet mondván: Szabad-é Szombat napon gyógyítani? *tsak* hogy vádolhatnák ötet.

11. Ő pedig monda nékiek: Kitsoda az ti közzületek, a' ki, ha egy juha vagyon, és az Szombat napon a' verembe esik; meg nem ragadja, és ki nem vonja *onnét* azt?

12. Mennyivel drágább pedig az ember a' juhnál? Szabad azért Szombat napokon jót tselekedni.

13. Akkor monda *Jésus* az embernek: Nyújtsdki a' te kezedet. Ez azonnal ki-nyújtá, és ollyan éppé lőn, mint a' máſik.

14. A' Farizéusok pedig ki-menvén tanátsot tartának ő ellene, hogy őtet el-veſztenék.

15. Jésus pedig *ezt* mikor meg-értette vólna; el-méne onnét, és követé őtet nagy ſokaság, 's mind azokat meg-gyógyítja vala:

16. És fenyegeti vala őket, (*f*) hogy őtet ki ne jelentenék. (*f*) *r.* 9: 30, 31. *Luk.* 5: 14.

17. Hogy bé-tellyesednék, a' mit mondott vólt Esaiás Próféta, ki így ſzóllott:

18. (*g*) Imé az én ſzolgám, a' kit én válaſztottam: az én ſzerelmesem, (*h*) kiben az én lelkem meg-nyúgoſzik; az én Lelkemet adom ő beléje és a' Pogány népeknek prédikál ítéletet!

(*g*) *Esa.* 42: 1. (*h*) *r.* 17: 5.

19. Nem verseng és nem kiált, és nem hallja senki az útzákon az ő ſzavát.

20. A' meg törődött nádat nem rontja-el, és a' füſtölgő gyertya-belet nem-óltja-el; míg-nem ítéletet téſzen diadalommal.

21. És az ő nevében reménylenek a' Pogányok.

22. Akkor (*i*) hozának ő eleibe egy ördöngös vakot és némát: és meg gyógyítá azt annyira, hogy a' ki vak, és néma *vala*; látna és ſzóllana.

(*i*) *r.* 9: 32. *Luk.* 11: 14.

23. És el-álmélkodék az egéſz sokaság, és ezt mondja vala: Nem-de nem ez-é Dávidnak ama' Fia?

24. A' Farizéusok pedig mikor ezt hallották vólna, mondának: (*k*) Ez nem egyéb által, hanem az ördögök' Fejedelme által, a' Belzebub által üzi-ki az ördögöket. (*k*) *Luk.* 11: 15. *r.* 9: 34.

25. Jésus pedig mikor azoknak gondolatjokat tudná, monda nékiek: Minden orſzág, valamelly magában meg-hasonlik, el-puſztúl: és egy város-is, vagy ház-nép, a' melly meg-hasonlik magában; meg nem maradhat.

26. Ha pedig a' Sátán a' Sátánt üzi-ki; ő magában meg-hasonlott: mimódon állhat-meg te hát az ő orſzága?

27. És ha én a' Belzebub által üzöm-ki az ördögöket; a' ti fiaitok ki által üzik-ki *azokat*? Azért ők ítélnek-meg titeket.

28. Hogyha pedig az Iſten' Lelke által üzöm-ki az ördögöket; tehát el-érkezett hozzátok az Iſten' orſzága.

29. Mert mimódon mehet-bé valaki a' hatalmasnak házába, és *mimódon* vethet 'sákmányt marhájában, hanem-ha előſzör a' hatalmast megkötözi; úgy vethet 'sákmányt annak háza*béli* *marhájá*ban.

30. A' ki én velem nintsen; én ellenem vagyon az: és a' ki én velem egygyütt nem takar; tékozol az.

31. Annakokáért mondom néktek, (*l*) hogy minden bün, és káromlás meg-botsáttatik az embereknek; de a' *Szent* Lélek ellen-való káromlás nem botsáttatik-meg az embereknek.

(*l*) *Már.* 3: 28. *Luk.* 12: 10. 1 *Ján.* 5: 16.

32. És valaki ſzólland az ember' Fia ellen; meg-botsáttatik néki: de valaki ſzólland a' Szent Lélek ellen; nem botsáttatik-meg néki ſem e' világon, sem a' máson.

33. Vagy légyetek jó fák, (*m*) és teremjetek jó gyümöltsöt; vagy legyetek rothatt fák, és teremjetek hitván gyömöltsöt; mert a' gyümöltsről esmértetik-meg a' fa. (*m*) *r.* 7: 18.

34. Mérges kígyók' nemzetségi, mimódon ſzóllhattok jókat, ha gonoſzok vagytok? mert a' ſzívnek tellyeſségéből ſzóll a' ſzáj.

35. (*n*) A' jó ember az *ő* ſzívének jó kintséből hoz-elő jókat; és a' gonoſz ember az ő *ſzívének* gonoſz kintséből hoz-elő gonoſzokat.

(*n*) *'Sólt.* 40: 11. *Luk.* 6: 45.

36. De mondom néktek: Akármi hivalkodó beſzédet ſzólljanak az emberek; ſzámot adnak arról az ítélet' napján,

37. Mert a' te beſzédidből esmértetel igaznak, és a' te beſzédidből esmértetel hamisnak.

38. Akkor (*o*) felelének némellyek néki az Irás-tudók és a' Farizéusok közzül, mondván: Meſter! akarnánk te tőled látni *valami* jelt.

(*o*) *r.* 16: 1. *Luk.* 11: 29. 1 *Kór.* 1: 22.

39. Ő pedig felelvén, monda nékiek; E' gonoſz és parázna nemzetség jelt kíván; de nem adatik nékik *egyéb* jel, hanem a' Jónás' Prófétának ama' jele.

40. Mert miképpen (*p*) Jónás három éjjel, és három nappal vólt a' tzet-halnak gyomrában; azonképpen az embernek Fia három éjjel, és három nappal léſzen a' földnek gyomrában. (*p*) *Jón.* 2: 1.

41. A' (*q*) Ninivebéliek az ítélet' *napján* feltámadnak e' nemzetséggel egybe, és kárhoztatják ezt, hogy ők meg-tértek a' Jónás' prédikálására; és ímé nagyobb *vagyon* ez' helyen Jónásnál.

(*q*) *Luk.* 11: 32.

42. (*r*) A' Délnek Királyné-aſzſzonya fel-kél az ítélet' *napján* e' nemzetséggel egybe, és kárhoztatja ezt, hogy ő a' földnek határiból el-jött, hogy hallaná a' Salamonnak bőltseſségét; és ímé nagyobb vagyon ez' helyen Salamonnál.

(*r*) 1 *Kír.* 10: 1. *Luk.* 11: 31.

43. Mikoron (*s*) pedig a' tiſztátalan lélek kimégyen valakiből; jár ſzáraz helyeken, keresvén nyúgodalmat, és nem talál.

(*s*) *Luk.* 11: 24.

44. Ak-

44. Akkor ezt mondja: Meg-térek az én házamba, a' honnét ki-jöttem: És mikor *oda* mégyen; találja azt üresen, *szépen* meg-seperve és ékesítve.

45. Akkor el-mégyen, és vészen maga mellé más hét lelkeket, gonoszszabbakat ő magánál, és bé-menvén lakoznak ott: és lészen (*t*) annak az embernek utólsó állapatja gonoszszabb az elsőnél; Igy lészen *dolga* e' gonosz nemzetségnek-is. (*t*) *Sid.* 6: 4-6. 10: 26. 2*Pét.* 2: 20.

46. Mikor (*u*) pedig még szóllana a' sokaságnak; ímé az ő anyja, és attyafiai állanak vala kivül, akarván ő véle szóllani. (*u*) *Már.* 3: 31. *Luk.* 8: 19.

47. És monda néki egy *ember*: Imé a' te anyád és atyádfiai ott-kinn állanak, és te veled akarnak beszélleni.

48. És ő felelvén monda annak, a' ki néki ezt mondotta vala: Kitsoda az én anyám, és kitsodák az én atyámfiai?

49. És ki-nyújtván kezét az ő tanítványira, monda: Imé *ezek* az én anyám, és az én atyámfiai.

50. Mert valaki az én mennyei Atyámnak akaratját tselekeszi; az énnékem az én atyámfia, néném, és anyám.

XIII. RÉSZ.

Krisstus hét példázatban tanít a' menny-országról: meg-vettetik az ő rokonitól.

1 Azon napon ki-menvén Jésus a' házból leüle a' tenger mellett.

2. (*a*) És gyüle ő hozzá nagy sokaság, annyira, hogy a' hajóba *kénszerittetnék* menni, és ott ülni; az egész sokaság pedig a' parton fenn áll vala. (*a*) *Már.* 4: 1. *'s a' t.*

3. És szólla nékik sokat példa-beszédek által, (*b*) mondván: Egy mag-vető *ember* ki-méne vetni. (*b*) *Már.* 4: 3. *Luk.* 8: 4.

4. És mikor a' magot hintené, némelly a' *mag közzül* esék az út-félre; és el-jövének a' madarak, és el-kapdosák azt.

5. Némelly esék a' köves helyre, a' hol nem vala sok főlde, és hamar ki-kele; mivelhogy a' főldben nem vala mélyen.

6. És a' Nap mikor fel kőlt vólna; meg-süté azt: és, mivelhogy nem vala gyökere, ki-szárada.

7. Némelly pedig esék a' tövis közzé; és a' tövisek fel-nevekedvén, meg-fojták azt.

8. Némelly pedig esék a' jó főldbe, és gyümőltsöt terme, némelly száz annyit, némelly hatvan annyit, némelly pedig harmintz annyit.

9. A' kinek vagyon füle a' hallásra; hallja.

10. Akkor hozzá menvén az ő tanítványi, mondának néki: Mi az oka, hogy példa-beszéd által szóllasz e' *népnek*?

11. És ő felelvén monda nékie: Mert néktek adatott, hogy a' mennyek' országának titkait értheszétek; azoknak pedig nem adatott.

12. (*c*) Mert a' kinek vagyon, adatik annak, és inkább bővölködik; de a' kinek nintsen, a' mije vagyon-is, el-vétetik tőle.

(*c*) *r.* 25: 25. *Már.* 4: 25. *Luk.* 8: 18.

13. Azért szóllok példa-beszéd által nékiek; mert látván nem látnák, és hallván nem hallanak, sem értenek.

14. Azért bé-telik ő bennek az Esaiás' prófétálása, melly ezt mondja: (*d*) Hallván halljátok, és nem értitek; és látván látjátok, és által nem láthatjátok. (*d*) *Esa.* 6: 9. *Már.* 4: 12.

15. Mert meg-kövéredett e' népnek szíve, és füleikkel nehezen hallottanak, és szemeiket bé-zárlották, hogy valami módon ne láfsanak szemeikkel, és füleikkel ne halljanak, és szívekkel ne értsenek, meg-ne térjenek; és meggyógyítsam őket.

16. A' ti (*e*) szemeitek pedig bóldogok, hogy látnak; és füleitek, hogy hallanak.

(*e*) *Luk.* 10: 23. *Ján.* 20: 29. 1*Pét.* 1: 8.

17. Mert bizony mondom néktek, hogy sok Próféták és igazak kívánták látni, a' mellyeket ti láttok; és nem láthatták: és hallani, a' mellyeket ti hallotok; de nem hallhatták.

18. (*f*) Halljátok-meg azért ti a' mag-vetőről-való példa-beszéd' *magyarázatját*.

(*f*) *Márk.* 4: 15. *Luk.* 8: 11.

19. Mikor valaki hallja az ígét a' *mennyeknek* országa felől, és nem érti; el-jő a' Gonosz, és el-kapja azt, a' mi annak szívébe vettetett vala. Ez az: a' kiben az út mellé esett a' mag.

20. A' ki (*g*) pedig a' kövesre vetette a' magot, ez az: a' ki az ígét hallja, és azt mindjárt *nagy* örömmel vészi; (*g*) *Márk.* 4: 14, *'s a' t.*

21. De nintsen ő benne gyökere, hanem ideigvaló: és ha háborúság, vagy nyomorúság következik az ígéért; azonnal meg-botránkozik.

22. A' ki pedig a' tövis közzé vetette a' magot, ez az: a' ki az ígét hallja; de e' világnak szorgalmatosága, és a' gazdagságnak tsalárdsága meg-fojtja az ígét, és gyümőltsöt nem terem.

23. A' ki pedig jó főldbe vetette a' magot, ez az: a' ki hallgatja az ígét és érti, és gyümőltsöt hoz: és terem némelly száz annyit, némelly hatvan annyit, némelly pedig harmintz annyit.

24. Más példa-beszédet ada eleikbe nékiek *Jésus* ezt mondván: Hasonlatos a' mennyeknek országa az emberhez, ki az ő főldébe jó magot vetett:

25. És

25. És mikor az emberek alunnának; el-jöve az ő ellensége, és vete konkolyt a' gabona közzé, és el-méne.

26. És mikor fel-nevekedett vólna a' gabona, és gyümőltsöt termett vólna; akkor meg-tettszék a' konkoly-is.

27. A' gazdának szolgái pedig elő-állván mondának néki: Uram! avagy nem tiszta magot vetettél vala-é a' te földedbe? honnét vagyon azért az a' konkoly?

28. És monda nékiek: Valamelly ellenségem mivelte ezt. A' szolgák pedig mondának: Akarod-é tehát, hogy el-menjünk, és öszve-szedjük a' konkolyt?

29. Ő pedig monda: Nem; mert ne-talám öszve-szedvén a' konkolyt azzal egygyütt a' gabonát-is ki-szaggatjátok.

30. Engedjétek, hogy mind a' kettő nevekedjék egygyütt az aratásig, és az aratás' idején meg-hagyom az aratóknak: Szedjétek-öszve először a' konkolyt, és kössétek azt kévékbe, hogy meg-égettessék; (*h*) a' gabonát pedig takarjátok az én tsürömbe. (*h*) *r.* 3: 12.

31. *Ismét* más (*i*) példa-beszédet ada eleikbe, mondván: Hasonlatos a' mennyeknek országa a mustár-maghoz, mellyet az ember vévén el-vét az ő mezejében.

(*i*) *Már.* 4 30. *Luk.* 13: 18, 19.

32. Melly jóllehet minden magoknál kisebb; de mikor fel-nevekedik, a' fűvek közt leg-nagyobb, és végre fa nevekedik belőle, annyira, hogy az égi madarak reá szálljanak, és fészket rakjanak az ágain.

33. (*k*) *Ismét* más példa-beszédet szólla nékiek, *mondván:* Hasonlatos a' mennyeknek országa a' kovászhoz, mellyet az aszszonyi-állat vévén elegyít három mértze lisztben, míg mind megposhad *az.* (*k*) *Luk.* 13: 20, 21.

34. (*l*) Mind ezeket mondá Jésus a' sokaságnak példa-beszéd által: és példa-beszéd nélkül semmit nem szólla nékiek. (*l*) *Már* 4: 33.

35. Hogy bé-telnék, a' mit a' próféta szóllott, mondván: (*m*) Meg-nyitom az én számat példa-beszédek által: ki-mondom azokat, mellyek világ' fundamentomának fel-vettetésétől fogva el-titkoltattak vólt. (*m*) *Sólt.* 78: 2.

36. Akkor el-botsátván a' sokaságot, méne a' házba Jésus, és az ő tanítványi hozzá menvén mondának: Magyarázd-meg nékünk ama' földbe *vetett* konkolyról-való példa-beszédet.

37. És ő felelvén, monda nékik: A' ki a' jó magot veti, az embernek Fia az.

38. A' mező pedig e' világ: a' jó mag az *Isten'* országának fiai; a' konkoly pedig ama' gonoszoknak fiai.

39. Az ellenség pedig, a' ki a' konkolyt vetette, az ördög; (*n*) az aratás, e' világ' vége; az aratók pedig az Angyalok. (*n*) *Jóel.* 3: 13.

40. Miképpen azért a' konkolyt egybe-gyűjtik, és meg-égetik; akképpen lészen e' világnak végén.

41. Az embernek Fia el-botsátja az ő Angyalit, kik öszve szednek az ő országából minden botránkozásokat, és azokat, kik tselekedtek hamisságot.

42. És vetik azokat az égő kementzébe; (*o*) ott lészen sírás, és fog-tsikorgatás.

(*o*) *r.* 8: 12. 22: 12.

43. Akkor az igazak fénylenek, mint (*p*) a' Nap, az ő attyoknak országában. A' kinek vagyon füle a' hallásra; hallja. (*p*) *Dán.* 12: 2, 3.

44. Ismét hasonló a' mennyeknek országa a' mezőben el-rejtetett kintshez, mellyet minekutánna meg-talál az ember; el-rejti azt: és a' talált kintsen-való örömében, el-mégyen (*q*) titkon, és minden marháját el-adván meg-vészi azt a' mezőt. (*q*) *Fil.* 3: 7.

45. Ismét hasonlatos a' mennyeknek országa a' kereskedő emberhez, ki szép drága köveket keres.

46. Ki minekutánna találánd valami drága követ; el mégyen és minden marháját el-adván, meg-vészi azt.

47. Ismét hasonlatos a' mennyeknek országa a' tengerbe vetett gyalomhoz, melly mindenféle állatot bé-takarított:

48. Mellyet, minekutánna meg-tőlt; a' halászok a' partra ki-vontanak, és le-ülvén ki-szedték, a' mi jó abban vólt, az ő edényekbe; a' mi pedig haszontalan állat vólt, ki-vetették.

49. Úgy lészen e' világnak végén-is: El-jönnek az *Istennek* Angyali, és ki-választják a' gonoszokat az igazak közzül.

50. És azokat (*r*) vetik az égő kementzébe; ott lészen sírás, és fog-tsikorgatás. (*r*) *v.* 42.

51. És monda nékiek Jésus: Értitek-é mind ezeket? és ők mondának: Értettük Uram!

52. Ő pedig monda nékiek: Annakokáért minden Irás-tudó, ki a' mennyeknek országában meg-taníttatott, hasonlatos valamelly gazdához, ki az ő élés-házából hoz elő ót, és újat.

53. És mikor el-végezte vólna Jésus e' példa-beszédeket; el-méne onnét.

54 (*s*) És mikor ment vólna az ő hazájába; tanítja vala őket az ő Sinagógájokban, úgy annyira, hogy

hogy álmélkodnának, és ezt mondanák: Honnét vagyon ebben e' bőltseſség, és ez *iſteni* erők? (*s*) *Márk.* 6: 2. *Luk.* 4: 16.

55. Avagy (*t*) nem ez-é amaz Áts-meſter' fia? nemde-nem Máriának hívják-é az ő annyát? és az ő attyafiait Jakabnak, Jósének, Simonnak és Júdásnak? (*t*) *Márk.* 6: 3. *Ján.* 6: 42.

56. És az ő nénnyei-is, nemde-nem nálunk vagynak-é? Honnét *vagynak* azért ennek mind ezek?

57. És meg-botránkoznak vala ő benne; Jéſus pedig monda nékiek: Nintsen (*u*) a' Próféta tiſzteſség nélkül; hanem tsak az ő hazájában, és házában. (*u*) *Már.* 6: 4. 5. *Luk.* 4: 24. *Ján.* 4. 44.

58. És nem tőn ott ſok tsudákat az ő hihetetlenségekért.

XIV. RÉSZ.

Jánosnak feje-vétetik: Kriſtus' tsudái az öt kenyérben, tengeren járásban, gyógyitásokban.

1 Akkor (*a*) az időben Héródes Tetrárka hallá Jéſusnak hírét, (*a*) *Már.* 6: 14. *Luk.* 9: 7.

2. És monda az ő ſzolgáinak: Ez ama' Kereſztelő János, ő támadott-fel a' halálból; és annakokáért tselekeſznek ő benne az erők.

3. Mert (*b*) Héródes meg-fogta vala Jánost, és meg-kötöztetvén őtet, vetette vala a' tömlötzbe, Héródiásért, az ő attyafiának Filep *Király*nak feleségéért.

(*b*) *Már.* 6: 17. *Luk.* 3: 20.

4. Mert ezt mondja vala néki János: Nem ſzabad tenéked azzal élned.

5. És mikor őtet meg akarná ölni; fél vala a' ſokaságtól, mivelhogy őtet úgy tartják vala, mint egy (*c*) Prófétát. (*c*) *r.* 21: 26.

6. Mikor pedig a' Héródes' ſzületésének napját tiſztelnék, tántzola a' Héródiás' leánya ő előttök: és Héródes meg-kedvellé *a' leánynak tántzát.*

7. Azért nagy esküvéſſel fogadást tőn, hogy valamit kérne; meg-adná néki.

8. A' leány pedig az ő annya' tanátsából monda: Hozasd-elő nékem ide egy tálban a' Kereſztelő János' fejét.

9. És meg-ſzomorodék a' Király; de az ő esküvéséért, és a' lakodalmasokért parantsolá elő-hozatni.

10. És el-küldvén *a' hóhért*, fejét véteté Jánosnak a' tömlötzben.

11. És elő-hozák az ő fejét egy tálban, és adatá azt a' leánynak; és *a' leány* bé mutatá az ő annyának.

12. És elő-jövén az ő tanítványi, el-vivék az ő teſtét, és el-temeték azt; és el-menvén meg-mondák azt Jéſusnak.

13. Mikoron (*d*) pedig *ezt* hallotta vólna Jéſus; el-méne onnét hajón a' puſztába magánoſsan; és mikoron *ezt* hallotta vólna a' ſokaság, gyalog követék őtet a' városokból. (*d*) *Már.* 6: 32. *Luk.* 9: 10

14. És ki-menvén Jéſus látá a' nagy ſokaságot; és meg-ſzáná őket, és azoknak betegeiket meggyógyitá.

15. És (*e*) mikor eſtve felé vólna, hozzá menének az ő tanítványi, mondván: Puſzta hely ez, és az idő el-múlt; botsásd-el a' ſokaságot, hogy menjenek-el a' falukba, és végyenek magoknak eleséget. (*e*) 3 *M.* 6: 35. 37. *Luk.* 9: 12. *Ján.* 6: 5.

16. Jéſus pedig monda nékiek: Nem ſzükség, hogy el-menjenek; adjatok ti nékiek enniek.

17. Mondának a' tanítványok ő-néki: Nintsen itt több eleség, öt kenyereknél, és két halaknál.

18. Ő pedig monda: Hozzátok ide nékem azokat.

19. És mikor parantsolta vólna a' ſokaságnak, hogy le-ülnének a' füvön, és vette vólna az öt kenyereket, és a' két halakat; az égre ſzemeit fel-emelvén, (*f*) hálákat ada az *Iſtennek*: és mikor meg-ſzegte vólna a' kenyereket; adá a' tanítványoknak, a' tanítványok pedig a' ſokaságnak. (*f*) 1. *Sám.* 9: 13.

20. És evének mindnyájan, és meg-elégedének; és fel-ſzedék a' maradék darab *kenyereket* tizen-két teli kosárral.

21. A' kik pedig (*g*) ettek vala, valának, mintegy öt ezer férjfiak, aſzſzonyi-állatok nélkül, és gyermekek nélkül. (*g*) *Luk.* 9: 12. 17.

22. És mindjárást kénſzeríté Jéſus az ő tanítványit hajóba ülni, hogy elől el-mennének a' túlsó partra, míg ő el-botsátaná a' ſo aságot.

23. Mikor el-botsátotta vólna azért a' ſokaságot; el-méne a' hegyre magánoſsan imádkozni: (*h*) és mikor immár késő *eſtve* vólna; *tsak* ő maga vala ott. (*h*) *Már.* 6: 46. *Ján.* 6: 16.

24. A' hajó pedig immár a' tengernek közepette vala, és a' haboktól háborgattatik vala; mert a' ſzél ellenekbe fú vala.

25. Az éjtſzakának pedig negyedik réſzén, méne hozzájok Jéſus a' tengeren járván.

26. És mikor látták vólna a' tanítványok, hogy a' tengeren járna; meg-háborodának, mondván: Ez valami el-múlandó állat; és féltekben kiáltnak vala.

27. De azonnal ſzólla nékiek Jéſus, és monda: Bízzatok, én vagyok, ne féljetek!

28. És felelvén néki Péter, monda: Uram! ha te vagy, parantsolj, hogy hozzád meheſſek a' vizeken.

29. Ő pedig monda: Jövel! És mikor ki-szállott vólna a' hajóból Péter; jár vala a' vizeken, hogy Jéſushoz menne.

30. Látván pedig a' nagy ſzelet, meg-réműle: és mikor el-kezdett vólna merűlni, kiálta, mondván: Uram tarts-meg engem'!

31. És mindjárt Jéſus kezét ki-nyújtván megragadá Pétert, és monda néki: óh kitsiny hitü! miért kételkedél?

32. És mikor ők bé-mentek vólna a' hajóba; meg-ſzünék a' ſzél.

33. A' kik pedig a' hajóban valának, elő-jövén imádák ötet, mondván: Bizony Iſten Fia vagy te!

34. És (*i*) mikor által-kőltek-vólna *a' vízen*; menének a' Genezáret' földébe. (*i*) *Már.* 6: 53.

35. És mikor meg-esmérték vólna ötet annak a' helynek lakoſi; el-küldének az egéſz környűlvaló *tartomány*ba, és minden betegeket ő hozzá hozának.

36. És kérik vala ötet, hogy tsak az ő ruhájának perémjét (*k*) illetnék: és valakik illetik vala; meg-gyógyúlnak vala.

(*k*) *Már.* 6: 56. *Ts.* 3: 6. 16.

XV. RÉSZ.

Az emberi tudomány meg-vettetik: mitsoda tiſztátalanitsa-meg az embert: A Kananéabéli aſſzony' leánya meg gyógyittatik, és több betegek-is: tsuda-tétel a' hét kenyérrel.

1 Akkor (*a*) járúlának Jéſushoz *valami* Jérusálembéli Irás-tudók, és Farizéuſok, kik ezt mondák: (*a*) *Már.* 7: 1. 5.

2. Mi az oka, hogy a' te tanítványid a' *régi* Vén embereknek rendeléseket meg-rontják? Mivelhogy nem moſsák-meg kezeiket, mikor enni akarnak.

3. Jéſus pedig felelvén monda nékik: Mi az oka, hogy ti-is az Iſten' parantsolatját meg-rontjátok a' ti rendeléstek által?

4. Mert Iſten parantsolta ezt, mondván: (*b*) Tiſzteljed a' te atyádat és anyádat; (*c*) ismét: Valaki gonoſzt mond attyának vagy annyának; megöletteſsék (*b*) 2*Mós.* 20: 12. (*c*) 2*Mó.* 21. 17. *Es* 29: 13

5. Ti pedig azt mondjátok: Valaki attyának vagy annyának ezt mondja: Valami ajándékot én *Iſtennek* fel-viſzek, tenéked haſznál; *bűn nélkül való léſzen*, ha az ő attyát, vagy annyát ſoha nem tiſztelte-is:

6. És az Iſtennek parantsolatját a' ti rendeléstek által erőtlenné tettétek.

7. Kép-mutatók! Igazán prófétált Eſaiás ti felőletek, ezt mondván:

8. E' nemzetség én hozzám *tsak* ſzájjal közelget, és ajakival tiſztel engemet; az ő ſzívek pedig én tőlem távol vagyon.

9. Híjába tiſztelnek pedig *azzal-is*; ha olly tudományokat tanítnak, mellyek embereknek parantsolati.

10. És a' ſokaságot (*d*) elő-ſzóllitván, monda nékiek: halljátok és értsétek-meg. (*d*) *Már.* 7: 14.

11. Nem fertézteti-meg az embert, a' mi a' ſzáján mégyen bé; hanem a' mi ki-jő a ſzáján, az fertézteti-meg az embert.

12. Akkor hozzá járúlván az ő tanítványi mondának ő néki: Tudod-é hogy a' Farizéusok e' beſzédet hallván, meg-botránkoztanak?

13. Ő pedig felelvén monda: Minden plánta, valamellyet az én mennyei Atyám nem plántált, ki-ſzaggattatik.

14. (*e*) Hagyjatok békét nékiek; a' vakoknak vak vezérek: ha pedig a' vak vezeti a' vakot; mind ketten a' verembe esnek. (*e*) *Esa.* 9: 16. *Luk.* 6: 39.

15. Felelvén pedig Péter monda néki: Magyarázd-meg nékünk e' példa-beſzédet.

16. Jéſus pedig monda: Még-is értelem nélkül vagytok-é ti-is?

17. Nem tudjátok é, hogy a' mi az *ember*' ſzáján bé-mégyen, a' gyomorba mégyen, és *onnét* az árnyék-ſzékbe vett tik?

18. A' mellyek pedig az *embernek* ſzájából ſzármaznak; a' ſzívből jőnek-ki, és azok fertéztetik-meg az embert.

19. (*f*) Mert az *embernek* ſzívéből jőnek-ki a' gonoſz gondolatok, gyilkoſságok, paráznaságok, tiſztátalanságok, lopáſok, hamis tanuságok, rágalmazáſok. (*f*) 1*Mós.* 6: 5. *Pél.* 4: 23. *Jer.* 17: 9.

20. Ezek fertéztetik-meg az embert; mosdatlan kézzel enni pedig, nem fertézteti-meg az embert.

21. És ki-menvén (*g*) onnét Jéſus, méne Tirusnak és 'Sidonnak tartományába. (*g*) *Már.* 7: 24.

22. És ímé egy aſſzonyi-állat, Kanaán' nemzetéből-való, onnét a' tartományból ki-jövén, kiált vala mondván néki: Könyörülj rajtam Uram, Dávidnak Fia! az én leányom az ördögtől gonoſzúl gyötretik.

23. Jéſus pedig ſemmit nem felele néki. Akkor az ő tanítványi járúlván ő hozzá, kérik vala ötet, mondván: Botsásd-el ötet; mert utánunk kiált.

24. Ő pedig felelvén monda: (*h*) Nem botsáttattam én; hanem az Izráel' házának el-veſzett juhaih z. (*h*) *r* 10:6. *Tse.* 3:26. 13:46.

25. És az aſzſzonyi-állat el-jövén, térdre esék Jéſus előtt, és monda: Uram légy ſegítségül nékem!

26. Ő pedig felelvén monda: Nem jó a' fiak' kenyerecket el-venni, és az ebeknek vetni.

27. Az aſzſzonyi-állat pedig monda: Úgy vagyon Uram! mert a' kölykök a' mor'salékokkal élnek, mellyek húllanak az ő Uroknak aſztalokról.

28. Akkor felelvén Jéſus monda néki: Óh aſzſzonyi-állat nagy a' te hited! légyen a' te kívánságod ſzerént És meg gyógyúla az ő leánya a' ſzempillantáſtól fogva.

29. És (*i*) el-menvén onnét Jéſus, méne a' Galiléa' tengere mellé: és mikor a hegyre fel-ment vólna; ott le-üle. (*i*) *Már.* 7: 31.

30. Akkor (*k*) méne ő hozzá nagy ſokaság, és viſznek vala velek ſok sántákat, vakokat, némákat, tsonkákat és ſok egyéb-féle *betegeket*; és a' Jéſus' lábai' eleikbe helyhezteték azokat, és meg-gyógyítá azokat: (*k*) *Esa.* 29: 18. *Luk.* 7: 22.

31. *Úgy annyira*, hogy a' ſokaság álmélkodnék rajta, mikor látnák: hogy a' némák ſzóllnak, a' tsonkák épülnek, a' sánták járnak, a' vakok látnak: és ditsőíték az Izráel Iſtenét.

32. Jéſus pedig (*l*) az ő tanítványit elő-ſzóllítván, monda: A' ſokaságot igen keserülöm; mert immár harmad' napja, hogy velem vagynak, és nintsen, mit egyenek: és nem akarom őket éhen el-botsátani; hogy az úton el-ne fogyatkozzanak. (*l*) *Már.* 7: 1. 3.

33. Akkor mondának néki az ő tanítványi: Hol vehetünk e' puſztában annyi kenyeret, hogy meg-elégítsünk ennyi ſokaságot?

34. Monda azért nékik Jéſus: Hány kenyeretek vagyon? Azok pedig mondának: Hét, és *valami* kevés halatskáink.

35. Akkor parantsolá, hogy a' ſokaság le-telepednék a' földön.

36. És a' hét kenyereket, és a' halakat kezébe vévén, mikoron (*m*) hálákat adott vólna; meg ſzegé, és adá az ő tanítványinak, a' tanítványok pedig a' ſokaságnak. (*m*) 1 *Sám.* 9: 13.

37. És evének mindnyájan, és meg elégedének; és fel-ſzedvén a' maradék darab kenyereket meg-töltének hét kosarakat.

38. Valának pedig, a' kik ettenek vala, négy ezeren, aſzſzonyi-állatok, és gyermek nélkül.

39. És el-botsátván a' ſokaságot, hajóba üle, és méne Magdalának határiba.

XVI. RÉSZ.

A' Farizéusok' kováſzſzától őrizkedni kell. Péternek Kriſtusról vallás-tétele. Kő-ſzikla és az Anyaſzentegyház' kúltsai. A' maga' meg-tagadása, és a' kereſzt melly ſzükséges.

1 És (*a*) mikor hozzája mentenek vólna a' Farizéusok és Sadduczéusok, késértvén kérék őtet, hogy *valami* mennyei jelt mutatna nékiek. (*a*) *r.* 12: 38. *Mar.* 8: 11. *Lu.* 12: 54.

2. Ő pedig felelvén, monda nékiek: Mikor eſtve vagyon, ezt mondjátok, Tiſzta idő *léſzen*; mert az ég veres.

3. És reggel *ezt mondjátok*: Ma háborgó idő *léſzen*; mert a' ſzomorú ég veres. Kép mutatók! az égnek ábrázatja között válaſztást tudtok tenni; az időknek pedig jeleit nem tudjátok *megválaſztani*?

4. (*b*) E' gonoſz és parázna nemzetség jelt kíván; de nem adatik néki *egyéb* jel, hanem a' (*c*) Jónás Prófétának ama' jele. És őket el-hagyván, el-méne. (*b*) *r.* 12: 39. (*c*) *Jón.* 2: 1.

5. És (*d*) mikor az ő tanítványi el-mentenek vólna a' túlsó partra; el-felejtettek vala kenyeret vinni *magokkal*. (*d*) *Már.* 8: 15. *Luk* 12: 1.

6. Jéſus pedig monda nékiek: Meg-láſsátok, hogy meg-óltalmazzátok magatokat a' Farizéusoknak, és Sadduczéusoknak kováſzſzoktól.

7. Ők pedig magok között vetekednek vala, mondván: Kenyereket nem vettünk *velünk*.

8. Jéſus pedig *ezt* mikor meg-értette vólna, monda nékiek: Mit háborgotok magatokban, kitsiny hitűek, hogy kenyereket nem vettetek-é?

9. Még-is nem értitek-é, és nem emlékeztek meg amaz (*e*) öt kenyerekről, *mellyekkel* öt ezer *embert elégítettem-meg*, és hány kosárt töltöttetek-meg? (*e*) *r.* 14: 17. *Már* 6: 38.

10. Sem pedig a' (*f*) hét kenyerekről, *mellyeknel* négy ezer *embert elégítettem-meg*, és hány kosárt töltöttetek-meg? (*f*) *r.* 15: 34.

11. Hogy vagyon ez, hogy nem értitek, hogy én nem ſzólltam néktek a' kenyér felől, *mikor azt mondám*, hogy meg-óltalmazzátok magatokat a' Farizéusoknak és Sadduczéusoknak kováſzſzoktól?

12. Akkor meg-érték, hogy nem arról ſzóllott vólna, hogy a' kenyérnek kováſzſzától, hanem hogy a' Farizéusoknak és Sadduczéusoknak tudományoktól óltalmaznák-meg magokat.

13. Mikor (*g*) pedig ment vólna Jéſus a' Tzézárea' tartományába, *melly* Filep *Király*ról *nevezteték*; meg-kérdé az ő tanítványit, mondván: En-

gemet embernek Fiát, kinek mondanak lenni az emberek? (*g*) *Már.* 8: 27. *Luk.* 9: 18.

14. Azok pedig mondának: Némellyek Keresztelő Jánosnak, némellyek Illyésnek, némellyek pedig Jerémiásnak, vagy egynek a' Próféták közzül.

15 És monda nékiek: Ti pedig kinek mondotok lenni engemet?

16. Felelvén pedig Simon Péter, monda: (*h*) Te vagy ama' Krisztus, az élő Isten' Fia.

(*h*) *Már.* 8: 29. 6: 19. *Ján.* 4: 15. 6: 69.

17. Akkor felelvén Jésus, monda néki: Boldog vagy Simon, Jónának fia! mert a' test és a' vér *ezeket* nem jelentette néked, hanem az én mennyei Atyám.

18. De én-is mondom néked: Te (*i*) Péter vagy, és ezen a' kő-sziklán építem-fel az én Anyaszentegyházamat; és a' pokol' kapui nem vehetnek azon diadalmat. (*i*) *Esa.* 28: 16. *Ján.* 1: 43.

19. És néked adom a' mennyek' országának kúltsait: és (*k*) valamit meg-kötözéndesz a' földön; a' mennyekben-is kötözve leszen: és valamit meg-óldándasz e' földön; a' mennyekben-is óldozva leszen. (*k*) *r.* 18: 18. *Ján.* 20: 23.

20. Akkor meg-tiltá az ő tanítványitól, hogy ne mondanák senkinek, hogy ő vólna ama' Jésus Krisztus.

21. Az (*l*) időtől fogva kezdé Jésus jelenteni az ő tanítványinak, hogy néki Jérusálembe kellene mennie, és sokat szenvednie a' Vénektől, és a' Papi fejedelmektől, és az Irás-tudóktól, és meg-öletnie; de harmad' nap fel-támadnia.

(*l*) *Már.* 8: 31. *Luk.* 9: 22.

22. És Péter meg-fogván Jésust, kezdé dorgálni, mondván: Kedvezz Uram magadnak, ne légyen ez tenéked!

23. Jésus pedig fordúlván monda Péternek: Távozzál-el én tőlem Sátán, bántásomra vagy nékem! mert nem vagy bőlts az Isteni *dolgok*ban; hanem az emberi *dolgok*ban.

24. Akkor monda Jésus az ő tanítványinak: (*m*) Ha ki akar én utánnam jőni; tagadja-meg magát, és végye-fel az ő keresztét, és kövessen engemet.

(*m*) *r.* 10: 38. *Már.* 8: 34. *Luk.* 9: 23.

25. Mert (*n*) valaki akarja az ő életét meg-tartani; el-veszti azt: és valaki el-veszti az ő életét én érettem; meg-találja azt.

(*n*) *Már.* 8: 35. *Luk.* 9: 25. 17. 33. *Ján.* 12: 25.

26. Mert (*o*) mit használ valakinek, ha mind e' világot meg-nyeri-is; ha az ő lelke meg-büntettetik? Vagy mitsoda váltságot adhat akárkis az ő lelkéért? (*o*) *Már.* 8: 36. *Luk.* 9: 25.

27. Mert az embernek Fia el-jövendő az ő Attyának dicsőségével, az ő Angyalival; és akkor meg-fizet (*p*) mindennek az ő tselekedeti szerént. (*p*) *r.* 24: 30. 31. *Sólt* 62: 13. *Róm.* 2: 6.

28. Bizony mondom néktek, vagynak (*q*) némellyek ezek közzül, kik itt állanak, kik a' halált meg-nem kóstolják addig, míg nem látándják az embernek Fiát menni az ő országába.

(*q*) *Már.* 9: 1. *Luk.* 9: 27.

XVII. RÉSZ.

Krisztus' fényes dicsősége a' hegyen: János az Illyés: Apostolok' hihetetlenségek: Krisztus jövendőt mond szenvedéséről és fel támadásáról: meg-adja az adó drachmát.

1 Azután (*a*) hatod' nappal maga mellé vévé Jésus Pétert, Jakabot, és Jánost, ennek attyafiát, és fel-vivé őket magán egy magas hegyre. (*a*) *Már.* 9: 2. *Luk.* 9: 28.

2. És el-változék előttök, és fényes vala az ő ortzája, mint a' Nap; és az ő ruhái fejérek valának, mint a' fényesség.

3. És ímé láták Mósest és Illyést beszélleni ő-véle.

4. Felelvén pedig Péter monda Jésusnak: Uram! jó minékünk itt lakunnk: ha akarod; tsináljunk itt három hajlékokat: néked egygyet, Mósesnek egygyet, és Illyésnek egygyet.

5. És mikor ezeket mondaná *Péter*; ímé nagy fényes köd környül-vévé őket, és ímé a' ködből szó *adaték*, ezt mondván: (*b*) Ez az én szerelmes Fiam, kiben én meg-nyúgodtam; őtet hallgassátok! (*b*) *r.* 3: 17. *Esa.* 42: 1.

6. És mikor *ezt* hallották vólna a' tanítványok; artzal le-esének, és igen meg-rémülének.

7. Akkor Jésus járúlván illeté őket, és monda: Keljetek-fel, és ne féljetek!

8. Fel-emelvén pedig szemeiket, senkit nem látának; hanem tsak Jésust egyedül.

9. És mikor le-szállottak vólna a' hegyről; meg-parantsolá nékik Jésus mondván: Senkinek ne mondjátok, a' mit láttatok, míg nem az embernek Fia halálból fel-támad.

10. Akkor meg-kérdék őtet az ő tanítványi, mondván: Mit mondanak tehát az Irás-tudók, hogy szükség először el-jőnie (*c*) Illyésnek?

(*c*) *r.* 11: 14. *Már.* 9: 11. *Luk.* 1: 17.

11. Jésus pedig felelvén monda nékik: Illyés bizony el-jő először, és mindeneket helyekre állat.

12. De mondom néktek, hogy Illyés immár el-jőtt, kit nem esmérének; hanem azt mivelék véle, a' mit akarának: ezenképpen követ-

vetkezik, hogy az embernek Fia-is szenvedjen ő tőlök.

13. Akkor meg-érték a' tanítványok, hogy Keresztlő János felől mondotta vólna *ezeket* ő-nékiek.

14. És (*d*) mikor mentek vólna a' sokaság közzé; méne ő hozzája egy ember, le-esvén az ő lábai előtt. (*d*) *Már.* 9: 17.

15. És ezt mondván: Uram! könyörülj az én fiamon; mert kórságos és nyavalyásúl gyötretik: mert gyakorta esik a' tüzbe, gyakorta a' vízbe.

16. És vittem őtet a' te tanítványidnak, és nem gyógyíthatták meg-őtet.

17. Felelvén pedig Jésus monda: Óh hihetetlen, és el-fordúlt nemzetség! Vallyon meddig leszek veletek? Vallyon meddig szenvedlek titeket? Hozzátok ide én elömbe a' *beteget.*

18. És meg-dorgálá Jésus az ördögöt, és kiméne belőle; és meg-gyógyúla a' gyermek az órától fogva.

19. Akkor a' tanyítványok Jésushoz menvén külön, mondának néki: Miért hogy mi ki nem üzhettük azt?

20. Jésus pedig monda nékiek: A' ti hihetetlenségtekért; Mert (*e*) bizony mondom néktek: hogy ha annyi hitetek vólna, mint a' mustármag, és ezt mondanátok im'ez hegynek: Menj-el innét amoda; el-menne, és semmi lehetetlen nem vólna néktek. (*e*) *Már.* 11: 23. *Luk.* 17: 6.

21. Ez illyen *ördög*nek neme pedig ki nem üzettethetik; hanem könyörgés és böjtölés által.

22. És (*f*) mikor Galileában vólnának; monda Jésus a' tanítványoknak: Az embernek Fia jövendőbe adattatik az emberek' kezekbe.

(*f*) *r.* 16: 21 20. 18. *Luk.* 9: 44.

23. És meg-ölik őtet; de harmad napon feltámad. És felette igen meg-szomorodának.

24. Mikoron pedig jutottak vólna Kapernaumba; menének Péterhez, a' kik a' két drachmát szedik vala, és mondának: A' ti Mestertek nem adja-é meg *ő magáért* a' két drachmát?

25. És fele le *Péter*: Igen-is *meg-szokta adni.* És mikor bé-ment vólna a' házba; elő-vévé őtet Jésus mondván: Mint tettszik néked Simon? E' földi Királyok, kiktől szoktak venni adót, vagy ravást? Az ő fiaiktól-é, vagy az idegenektől?

26. Monda nékie Péter: Az idegenektől. *És* monda néki Jésus: Tehát a' fiak szabadosok.

27. De hogy őket meg ne botránkoztassuk; menj el a' tenger mellé, vesd-bé a' horgot: és a' melly hal először reá akad; vond-ki, és annak szája fel-nyitván találsz abban egy státert, és azt ki-vévén adjad nékiek én érettem, és te éretted.

XVIII. RÉSZ.

A' kisdedeknek követendő példájok: az egyházi fenyíték' rendeltetése.

1 Azon (*a*) órában menének ő hozzá a' tanítványok, ezt mondván: Kitsoda nagyobb a' mennyeknek országában? (*a*) *Luk.* 9: 46.

2. És mikor egy kis gyermeket szóllított vólna elő Jésus; állatá azt ő eleikbe,

3. És (*b*) monda: Bizony mondom néktek, ha meg nem tértek, és ollyanok nem lésztek, mint a' kis gyermekek; semmiképpen nem mehettek-bé a' mennyeknek országába.

(*b*) *r.* 19: 14. 1 *Kór.* 14: 20. 1 *Pét.* 2: 2.

4. Valaki azért meg-alázza magát, mint e' kis gyermek; az a' mennyeknek országában leg-nagyobb.

5. És valaki egy illyen gyermeknek gondját fel-vészi az én nevemben; énnékem vészi-fel gondomat.

6. Valaki (*c*) pedig meg-botránkoztat valamellyet e' kitsinyek közzül, kik én bennem hisznek; jobb vólna annak, hogy egy malom követ kötnének a' nyakára, és a' tenger' mélységébe vettettnék. (*c*) *Már.* 9: 42. *Luk.* 17: 2.

7. Jaj e' világnak a' botránkozások miatt! Mert szükség, hogy légyenek a' botránkozások; de (*d*) jaj az embernek, a' ki által a' botránkozás lészen. (*d*) *Luk.* 17: 1, 2. *r.* 26: 24.

8. Hogyha (*e*) pedig a' te kezed, vagy lábad azt miveli, hogy meg-botránkozzál; vágd-el azokat, és vesd el-tőled: jobb tenéked az életre menned sántán, avagy tsonkán; hogy-nem két kézzel, avagy két lábbal az örök tüzre vettetnél.

(*e*) 5 *Mós.* 13: 6-8. *r.* 5: 30.

9. És ha te szemed azt miveli, hogy meg-botránkozzál; vájd-ki azt, és vesd-el tőled: jobb néked egy szemmel menned az életre, hogy-nem két szemmel vettetned a' gyehennának tüzére.

10. Meg-láfsátok, hogy valamellyet e' kitsinyek közzül meg ne útáljatok; mert, mondom néktek: hogy ezeknek Angyali mennyországban mindenkor látják az én mennyei Atyámnak ortzáját.

11. Mert (*f*) az embernek Fia azért jött, hogy meg-tartsa azt, a' mi el-veszett vala.

(*f*) *Luk.* 19: 10. *Ts.* 3: 26. 13: 46.

12. (*g*) Mint tettszik néktek: Ha valamelly

embernek száz juha vagyon, és egy el-veszénd azok közzül; nemde nem el-mégyen-é a' hegyekre, és nem meg-keresi-é az el-veszett juhot, elhagyván a' kilentzven-kilentzet? (*g*) *Luk.* 15: 4.

13. Hogyha pedig meg-találándja azt, bizony mondom néktek: hogy inkább örül azon, hogy nem a' kilentzven-kilentzen, mellyek el-nem vesztenek.

14. Ezenképpen nem akarja a' ti mennyei Atyátok, hogy el-veszszen egy-is e' kitsinyek közzül.

15. Ha pedig (*h*) vétkezik te ellened a' te atyádfia; menj-el, és dorgáld meg őtet tsak te közötted, és ő közötte: hogyha szódat fogadja; megnyerted a te atyádfiát. (*h*) *Luk.* 17: 1. 19: 17. *Jak.* 5: 19, 20. 17: 3.

16. Ha pedig szódat nem fogadja; végy melléd még egy, vagy két embert (*i*) hogy két, vagy három bizonyságnak szájából az egész dolog bizonyosabb légyen. (*i*) 5 *Mós.* 19: 15.

17 Hogyha azoknak-is nem fogadja szavokat; mond-meg a' Gyülekezetnek: hogyha a' Gyülekezetnek-is nem fogadja szavát; (*k*) légyen te előtted ollyan, mint valamelly Pogány, vagy fukar. (*k*) 1 *Kór.* 5: 9. 2 *Thess.* 3: 14.

18. Bizony mondom néktek: Valakiket megkötöztök a' földön; (*l*) mennyben is kötözve lesznek és valakiket meg-óldoztok e' földön; óldozva lésznek mennyben-is.

(*l*) *r.* 16: 19. *Ján.* 20: 23.

19. Ismét mondom néktek: Ha kettő ti közzületek egy akaraton lészen e' földön; minden, valamit kérnek, meg-adatik nékiek az én mennyei Atyámtól.

20. Mert valahol ketten, vagy hárman egybegyülnek az én nevemben; ott vagyok ő közöttök.

21. Akkor hozzája menvén Péter, monda: Uram! meg-botsássak-é az én atyámfiának, valamennyiszer én ellenem vétkezik? *Meg-botsássak*-é hétszer?

21. Monda néki Jésus: (*m*) Nem mondom néked, hogy hétszer tsak; hanem hetven-hétszer-is. (*m*) *r.* 6: 14. *Már.* 11: 25. *Luk.* 17: 5.

23. Annak okáért hasonlatos a' mennyeknek országa a' Királyhoz, ki az ő szolgáival akara számot vetni.

24. És mikor számott kezdett vólna vetni; hozzának ő eleibe *egy szolgát*, ki adós vala tíz ezer talentommal.

25. És mikor az meg nem fizethetne; parantsolá annak Ura, hogy el-adnák azt, és feleségét, és gyermekit, és mindenét, a' mije vala, hogy az *adósság* meg-lenne.

26. Le-borúlván azért a' szolga, könyörög vala az ő Urának, ezt mondván: Uram! múljék-el ellenem-való haragod; és mindenekről meg-elégítlek.

27. Könyörülvén azért *rajta* annak a' szolgának Ura; el botsátá őtet, és meg-engedé néki az adóságot.

28. Ki-menvén pedig az a' szolga találá egygyet az ő szolga-társai közzül, ki nékie adós vala száz pénzzel: és meg-ragadván, azt fojtogatja vala ezt mondván: Fizesd-meg, a' mivel tartozol.

29. Le-borúlván azért az ő szolga-társa ő előtte, könyörög vala néki mondván: Múljék-el *tsak most* ellenem-való haragod, és mindenekről meg-elégítlek.

30. Amaz pedig nem akará; hanem el-menvén veté azt a' tömlötzbe, míg-meg nem adná az adóságot.

31. Mikor pedig látták vólna annak szolga-társai, a' mellyek lettek vala; igen meg-szomorodának, és el-menvén mindeneket eleibe adának az ő Uroknak, a' mellyek lettek vala.

32. Akkor elő-hívatván azt az ő Ura, monda nékie: Gonosz szolga! minden adóságodat meg-engedém néked; mivelhogy könyörgél nékem:

33. Nem kellett-é tenéked-is könyörülnöd a' te szolga-társodon, miképpen én-is könyörültem te rajtad?

34. És meg-haragudván az ő Ura, adá azt a' hóhérok' kezekbe, míg-nem mind meg-adná, a' mivel ő-néki tartoznék.

35. Ezenképpen tselekesznek az én mennyei Atyám-is veletek; (*n*) ha meg nem botsátja ki-ki az ő attyafiának ellene való vétkét szíve szerént.

(*n*) *r.* 6: 14. *Már.* 11: 26. *Jak.* 2: 13.

XIX. RÉSZ.

Házasságí el válás: herélt emberek' meg külömböztetések: apró gyermekek' meg áldatások: mi vijzen az örök életre, 's mi vonjzon-el attól.

1 És (*a*) mikoron el-végezte vólna Jésus e' beszédeket; Galileából el-indúla, és méne Júdeának határiba, a' Jordánon által-*kelven*.

(*a*) *Már.* 10: 1.

2. És követé őtet nagy sokaság, és meg gyógyítá azokat ott.

3. Akkor hozzája menének a' Farizéusok; kik kísértvén őtet ezt kérdik vala tőle: szabad-é embernek el-botsátania az ő feleségét akármi vétekért?

4. Ő pedig felelvén monda: Nem olvastátok-é

tok-é, hogy a' Teremtő (b) az első *teremtés*ben férjfiat és aszszonyi-állatot teremtett?

(b) 1 *Mós.* 1:27.

5. És azt mondotta: (c) Annakokáért el-hagyja ember attyát és annyát, és ragaszkodik az ő feleségéhez, és ketten lésznek egy testé;

(c) 1 *Mós.* 2:24. *Már.* 10:6

6. Azért többé immár nem kettő, hanem egy test. A' mit azért Isten egybe szerkeztetett; az ember el-ne válaszsza.

7. Mondának néki: Miért parantsolta tehát Mózes, hogy *a' férjfiú* (d) el-válásról-való bizonyság-levelet adjon *az ő feleségének*, és azt el-botsássa?

(d) 5 *Mós.* 24:1. *Már.* 10:4.

8. Felele nékiek: Móses a' ti szíveteknek keménységéért engedte vólt meg néktek, hogy el-botsássátok a' ti feleségeiteket; de nem úgy vólt eleitől fogva.

9. Mondom (e) pedig néktek, hogy, Valaki el-botsátándja az ő feleségét, hanem-ha parázsnaságért, és mást vejénd; parázna lészen az: és a' ki *ok nélkül* el-botsáttatott aszszonyi állatot vejénd feleségül; *az-is* parázna lészen. (e) *r.* 5:32.

10. Mondának néki az ő tanítványi: Haígy vagyon a' férjfiúnak dolga az ő feleségével; nem jó tehát meg-házasodni.

11. És ő monda nékiek: Nem mindenek vészik-bé ezt a' beszédet; hanem *azok*, a' kiknek adatott.

12. Mert vagynak herélt emberek, kik az ő annyok' méhéből úgy születtek: és vagynak herélt emberek, kik emberektől heréltettek-meg: és vagynak herélt emberek, kik ő magok herélték-meg magokat a' mennyeknek országáért. A' ki bé-veheti *ezt*; végye-bé.

13. Akkor (f) hozának ő-eleibe kis gyermekeket, hogy az ő kezeit vetné azokra, és imádkoznék *érettek*; a' tanítványok pedig dorgálják vala azokat.

(f) *Már.* 10:13.

14. Jésus pedig monda: Hagyjatok békét e' kis gyermekeknek, és ne tiltsátok meg őket, hogy hozzám jőjjenek; mert illyeneké a' mennyeknek országa.

15. És mikor az ő kezeit rájok vetette vólna; el-méne onnét.

16. És ímé egy (g) *ember* hozzája járúlván monda néki: Jó Mesterem! mitsoda jót tselekedjem, hogy az örök életet el-vehessem?

(g) *Már.* 10:17. *Luk.* 18:18-25.

17. És ő monda annak: Miért mondasz engem' jónak? Nintsen senki jó több az egy Istennél. Ha pedig bé akarsz az életre menni; tartsd-meg a' parantsolatokat.

18. Monda az Jésusnak: Mellyeket? Jésus pedig monda: Ne (h) ölj: Ne paráználkodjál: Ne orozz; Hamis vallást ne tégy. (h) 2 *Mós.* 20:13.

19. Tiszteljed atyádat és anyádat; és Szeressed felebaratodat, mint te magadat.

20. Monda néki az ifjú: Mind ezeket megtartottam ifjúságomtól fogva: Mi fogyatkozás vagyon még bennem?

21. Monda néki Jésus: Ha tökélletes akarsz lenni; eredj-el, add-el minden marhádat, és osztogasd a' szegényeknek, és kintsed lészen mennyországban; és jere, és kövess engemet.

22. Mikor hallotta vólna pedig az ifjú e' beszédet, el-méne meg-szomorodva; mert sok jószága vala.

23. Jésus pedig monda az ő tanítványinak: Bizony mondom néktek, hogy a' gazdag nehezen mégyen-bé mennyországba.

24. Ismét pedig mondom néktek, hogy könnyebb a' tevének által-menni a' tőnek fokán, hogy-nem a' gazdagnak Isten' országába menni.

25. *Ezeket* pedig-meg-hallván a' tanítványok, igen meg-háborodának, és mondának: Kitsoda idvezülhet tehát?

26. Jésus pedig *rájok* tekíntvén monda nékiek: Az embereknél ez lehetetlen; de az Istennél (i) mindenek lehetségesek. (i) *Jer.* 32:17. *Jób.* 42:2

27. Akkor (k) Péter felelvén monda néki: Ímé mi mindeneket el-hagytunk, és követtünk tégedet; mi-nt lészen azért dolgunk? (k) *Már.* 10:28.

28. Jésus pedig monda nékiek: Bizony mondom néktek, ti! kik engemet követtetek, amaz újonnan-való születéskor, mikor ülénd az embernek Fia az ő ditsőséges székibe; ti-is ültök tizen-két székekben, és meg-ítélitek (l) az Izráelnek tizenkét nemzetségit. (l) *Jel.* 3 21. *Luk.* 22:30.

29. És valaki el-hagyja házait, attyafiait, ménnyeit, húgait, attyát, annyát, feleleségét, gyermekeit, jószágát az én nevemért; száz annyit vészen, és az örök életet örökség szerént bírja.

30. Sok elsők (m) pedig lésznek utólsók, és *sok* utólsók elsők. (m) *r.* 20:16. *Már.* 10:31.

XX. RÉSZ.

Munkások vitetnek a' szőlőbe: Krisius szenvedését jövendöli: Zebedéus' fiainak kérések: két vakok meg-gyógyittatnak.

1 Mert hasonló a' mennyeknek országa a' Gazdához, ki jó reggel ki-mégyen miveseket fogadni szőlejébe.

2. És

2. És meg-szerződvén a' mivesekkel egy napra tíz-tíz pénzbe, el-küldé őket az ő szőlejébe.

3. És ki menvén három órakor, láta más rendbélieket-is a' piatzon állván hivalkodni.

4. És monda azoknak: Menjetek-el ti-is a' szőlőbe; és a' mi igaz, néktek meg-adom.

5. Azok pedig el-menének. És ismét hat és kilentz órakor ki-menvén szinte azonképpen tselekedék.

6. Tizen-egy órakor pedig ki-menvén találá más rendbélieket állván hivalkodni, és monda nékiek: Miért állotok itt nap-estig hivalkodván?

7. Mondának néki: Mert senki nem fogadott meg-minket. És monda nékiek: Menjetek-el ti-is a' szőlőbe; és a' mi igaz lejénd, el-vészitek.

8. Mikor pedig estve vólna, monda a' szőlőnek Ura az ő Vintzelérének: Hívd-elő a' miveseket, és fizess-meg nékik, el-kezdvén az utólsókon mind az elsőkig.

9. És mikor elő-jöttek vólna, a' kik tizen-egy órakor *mentek vala a' munkára*; azok-is fejenként tíz-tíz pénzt vőnek.

10. El-jövén pedig az elsők, állítják vala, hogy ők többet vennének; de azok-is fejenként tíz-tíz pénzt vőnek.

11. És mikor fel-vették vólna a' pénzt; zúgolódnak vala a' gazda ellen,

12. Ezt mondván: Ez utólsók tsak egy óráig munkálkodtanak, és azokat mi velünk egygyenlőkké tetted, kik a' napnak terhét és hévségét szenvedtük.

13. Ő pedig felelvén monda egynek közzülök: Barátom! semmi boszszút nem tészek rajtad; avagy nem tíz pénzbe szerződtél-é-meg én velem?

14. Vedd fel, a' mi tied, és menj-el; Én pedig az utólsónak-is annyit akarok adni, mint tenéked.

15. (*a*) Avagy nem szabad-é nékem az én *marhámból* azt mivelnem, a' mit akarok? avagy a' te szemed azért-é gonosz, hogy én jó vagyok?

(*a*) *Róm.* 9:21.

16. Ekképpen az (*b*) utolsók elsők lésznek, és az elsők utólsók; (*c*) mert sokan vagynak a' hívatalosok, de kevesen a' választtatnak.

(*b*) *r.* 19:30. (*c*) *r.* 22:14. *Már.* 10:31.

17. És (*d*) fel-menvén Jésus Jérusálembe, maga mellé vévé a' tizen-két tanítványokat tsak magokat az úton, és monda nékiek:

(*d*) *Már.* 10:32. *Luk.* 18:31.

18. Imé fel-mégyünk Jérusálembe; és az embernek Fia el-árúltatik a' Papi fejedelmeknek, és az Irás-tudóknak, és halára kárhoztatják őtet.

19. És adják őtet a' Pogányok' kezekbe, hogy meg-tsúfolják, meg-ostorozzák, (*e*) és megfeszítsék: de harmad' nap fel-támad.

(*e*) *Ján.* 18:31. *Mát.* 10:35.

20. Akkor méne ő hozzá a' Zebedéus' fiainak annyok az ő fiaival egybe, térdre le-esvén, és *akarván* ő-tőle valamit kérni;

21. Jésus pedig monda néki: Mit akarsz? És az monda néki: Parantsoljad, hogy ez én két fiaim üljenek a' te országodban, egygyik jobbkezed felől, a' másik bal-kezed felől.

22. Felelvén pedig Jésus monda: Nem tudjátok, mit kértek. Meg-ihatjátok-é a' poharat, a' mellyet én meg-iszom: és a' kereszttséggel megkereszteltkedhettek-é, a' mellyel én meg-kereszteltkedem? és mondának néki: Meg-mivelhetjük.

23. Akkor monda nékik: Az én poharamat bizonyára meg-iszszátok, és azzal a' kereszttséggel meg-kereszteltkedtek, mellyel én meg-kereszteltkedem: hogy pedig az én jobb, és bal-kezem felől üljetek, nem én adhatom; hanem *adatik azoknak*, a' kiknek az én Atyámtól megkészittetett.

24. És (*f*) mikor ezt hallották vólna a' tíz *tanítvány*ok; meg-háborodának a' két atyafiak felől. (*f*) *Már.* 10:41.

25. Jésus (*g*) pedig elő szóllítván őket, monda: Tudjátok, hogy a' Pogányoknak Fejedelmeik uralkodnak azokon, és a' kik Hatalmasok, hatalmaskodnak azokon. (*g*) *Luk.* 22:25.

26. De nem úgy lészen ti köztetek; hanem a' ki ti köztetek nagy akar lenni, légyen ti szolgátok.

27. (*h*) És valaki ti köztetek akar első lenni; légyen ti szolgátok. (*h*) *r.* 23:11. *Már.* 9:35.

28. (*i*) Mint az embernek Fia nem jött, hogy szolgáljanak néki; hanem hogy (*k*) ő szolgáljon, és (*l*) adja az ő életét váltságúl sokakért.

(*i*) *Fil.* 2:7. (*k*) *Luk.* 22:27. (*l*) *Tim.* 2:6. 1 *Tít.* 2:14. 1 *Pét.* 1:19.

29. És (*m*) mikor Jérikóból ki-mennének; követé őtet nagy sokaság. (*m*) *Már.* 10:46.

30. És ímé két vakok, kik ülnek vala az út mellett, mikor hallották vólna, hogy Jésus azon menne-el; kiáltnak vala, mondván: Uram! (*n*) Dávidnak Fia könyörülj mi rajtunk!

(*n*) *Már.* 10:46-52. *Luk.* 18:35.

31. A' sokaság pedig dorgálja vala őket, hogy hallgatnának; azok pedig annál inkább kiáltnak vala, mondván: Uram, Dávidnak Fia könyörülj mi rajtunk!

32. És

32. És mikor meg-állott vólna Jésus: elő-szóllítá őket, és monda: Mit akartok, hogy tselekedjem veletek?

33. Mondának néki: Uram! hogy a' mi szemeink meg-nyilatkozzanak.

34. És könyörülvén rajtok Jésus, illeté az ő szemeiket; és mindjárt meg-nyilatkozának az ő szemeik, és követék őtet.

XXI. RÉSZ.

Krisztus Szamáron ülvén bé mégyen Jérusálembe, a' vásárlókat ki-üzi a' Templomból: a' fige-fa meg-szárad: kik téssik Isten' akaratját: Isten' fiőleje: Szegelet kő.

1 És (*a*) mikor közelgettek vólna Jérusálemhez, és jutottak vólna Betsagéba, az Olajfáknak hegyéhez; el-külde akkor Jésus kettőt az ő tanítványi közzül. (*a*) *Már.* 11: 1.

2. Ezt mondván nékiek: Menjetek ím' e' faluba, a' melly előttetek vagyon, és mindjárást találtok egy meg kötött szamarat, és az ő vemhét véle egygyütt; oldjátok-el, és hozzátok nékem.

3. És ha valaki néktek valamit szólland; mondjátok: hogy az Úr szükölködik ezek nélkül; és azonnal el-botsátja azokat.

4. Ez pedig mind azért lett, hogy bé-telnék a' Próféta' mondása, ki így szóllott:

5. Mondjátok-meg a' Sion (*b*) leányának: Imé a' te (*c*) Királyod jő néked alázatosan, szamár' hátán ülvén, és tereh-alá szoktatott *szamár'* vemhének hátán. (*b*) *Zak.* 9: 9. *Ján.* 12: 15. (*c*) *Esa.* 62: 11.

6. El-menének pedig az ő tanítványi, és úgy tselekedének, a' mint nékiek parantsolta vala Jésus.

7. És el-hozák a' szamarat és annak vemhét, és az ő *felső* ruháikat azokra teríték, és *Jésust* ülteték azokon fellyül.

8. A' több sokaság pedig ruháit az útra teríti vala; némellyek ágakat szegdelnek vala a' fákról, és *azokat* hintik vala az útra.

9. A' melly sereg pedig elől, és hátúl mégyen vala, kiált vala mondván: (*d*) Légy segítségül *Isten* a' Dávid' fiának! Áldott légyen, a' ki jött az Úrnak nevében! Légy segítségül *Isten*, *ki vagy* a' magasságban! (*d*) *Sólt.* 118: 25. *Már* 11: 9.

10. És mikor bé-ment vólna Jérusálembe; meg-háborodék az egész város, ezt mondván: Kitsoda ez?

11. A' sokaság pedig ezt mondja vala: Ez ama' Jésus, a' Názáretből Galilea' *városából*-való Próféta.

12. És (*e*) bé-méne Jésus az Isten' Templomába, és ki-üzé mind azokat, a' kik árúlnak és vásárolnak vala a' Templomban: és a' pénz-váltóknak asztalaikat, és a' galamb-árrosoknak székeiket felforgatá. (*e*) *Már.* 11: 15. *Luk.* 19: 45.

13. És monda nékiek; Meg-vagyon írva: (*f*) Az én Házam imádkozásnak házának mondatik; (*g*) ti pedig azt latroknak barlangjokká tettétek. (*f*) *Esa.* 56: 7. *Luk.* 19: 46. (*g*) *Jer.* 7: 11.

14. És menének akkor ő hozzá vakok, és sánták a' Templomban, és meg-gyógyítá azokat.

15. Mikoron látták vólna pedig a' Papi Fejedelmek és az Irás-tudók a' tsuda dolgokat, a' mellyeket tselekedett vala, és hallották vólna a' gyermekeket kiáltani a' Templomban, és ezt mondani: Légy segítségül *Isten* a' Dávid' fiának! meg-haraguvának,

16. És mondának néki: Hallod-é, a' mit ezek mondanak? Jésus pedig monda nékiek: Jól hallom; soha nem olvastátok-é *ezt*: A' kitsiny és tsets-szopó gyermekek (*h*) szájok által végezted-el a' dí séretet? (*h*) *Sólt.* 2: 3

17. És őket el-hagyván, ki-méne a' városból Betániába, 's ott marada szálláson.

18. Reggel (*i*) pedig a városba bé-térvén meg-éhezék. (*i*) *Márk.* 11: 12, *'s a' t.*

19 És mikor látott vólna egy fige-fát az út mellett: oda méne a' fához, és nem találá semmit azon; hanem tsak a' leveleit, és monda annak: Soha örökké te rajtad ezután gyümőlts ne teremjen; És azonnal meg-szárada a' fige-fa.

20. Mikor azért ezt látták vólna a' tanítványok; el tsudálkozának, mondván: Mi módon mindjárt meg szárada a' fige-fa?

21. Felelvén pedig Jésus monda nékiek: Bizony mondom néktek, hogy ha hitetek lejénd, és nem kételkedtek: nem tsak illyen *dolgot* tselekesztek, *a' minémű esett e'* fige-fán; hanem ha ezt mondjátok ím' e' (*k*) hegynek: Kelj-fel, és szökjél a' tengerbe; meg-léfzen. (*k*) *r.* 17: 20. *Luk.* 17: 6.

22. És (*l*) valamit kéréndetek könyörgéstekben: ha hiéndetek; el-véfzitek (*l*) *r.* 7: 7. *Már.* 11: 24.

23. És (*m*) mikor ment vólna a' Templomba; a' Papi fejedelmek és a' népnek Vénei hozzája menének, mikor tanitana, és mondának: Mitsoda méltósággal tselekesfzed ezeket, 's ki adta néked e' méltóságot? (*m*) *Már.* 11: 27, *'s a' t. Tsel.* 4: 7.

24. Felelvén pedig Jésus monda nékiek: Én-is kérdelek titeket egy dologra, mellyre ha megfeleltek nékem; én-is meg-mondom néktek, mitsoda méltósággal tselekesfzem ezeket.

25. A' János' kereszt sége honnét vala, menyből-é, vagy emberektől? Amazok pedig ő magokban illyen módon okoskodnak vala: Ha azt mondjuk, hogy mennyből vólt; azonnal ezt mondja nékünk: Miért nem hittetek tehát néki?

26. Ha pedig ezt mondjuk: hogy emberektől vólt; félünk a' köfségtől: mert (*n*) Jánost mindnyájan úgy tartják, mint Prófétát. (*n*) *r.*14;5.

27. És felelvén Jéfusnak mondának: Nem tudjuk. Monda nékik Jésus-is: Én fem mondom-meg néktek, mitsoda méltósággal tselekefzem ezeket.

28. Mint tettfzik pedig tinéktek? Egy embernek vala két fia; és járulván az egygyikhez, monda: Eredj-el fiam! munkálkodjál ma az én fzőlőmben.

29. És az felelvén monda: Nem mégyek; de azután meg-gondolván magát, el-méne

30. És a' máfikhoz járúlván hasonlóképpen fzólla; és az felelvén monda: *Én el-mégyek* Uram! de nem méne-el.

31. E' kettő közzül mellyik tselekedte az attyának akaratját? Mondának néki: Az első. Monda Jésus nékik: Bizony mondom néktek, a' fukarok és a' parázna aſzſzouyi-állatok előlvéſznek titeket az Iſtennek orfzágában;

32. Mert el-jött ti hozzátok *Kereſztelő* János az igazságnak úta, és nem hivétek néki: a' fukarok és a' paráznák hivének néki; Ti pedig, kik ezt láttátok, nem tértetek-meg azután, hogy néki hinnétek.

33. Halljatok más példa-befzédet: (*o*) Vala egy Gazda ember, ki plántála fzőlőt, és azt gyepüvel környül-vévé, és abban emele fajtót, és épite tornyot, és azt munkásokra bízván, ő maga meſzſze földre méne. (*o*) *'Sólt.*8:9. *Esa* 5:1-7.

34. És mikor a' gyümőlts-érésnek ideje el-jött vólna; el-küldé az ő fzolgáit a' munkásokhoz, hogy a' fzőlőnek gyümőltsében hoznának.

35. A' munkások pedig meg-fogván az ő fzolgáit, némellyet azokban meg-verének, némellyet meg-ölének, némellyet pedig meg-kövezének.

36. Ismét más rendbéli fzolgákat botsáta, többeket az előbbieknél; és azokkal-is úgy tselekedének.

37. Utólfzor pedig el-küldé az ő maga fiát, mondván: Meg-betsülik az én fiamat!

38. A' munkások pedig látván a' *Gazdának* fiát, mondának magok közt: (*p*) Ez az örökös, jertek, öljük-meg őtet, és foglaljuk-el az ő örökséget. (*p*) *'Sólt.* 2:2, 8. *Már.* 12:17.

39. És meg-fogván azt, ki-veték a' fzőlőből, és meg-ölék őtet.

40. Mikoron azért meg-jövénd a' fzőlőnek Ura; vallyon mit tselekefzik a' *fzőlőnek* munkáſival?

41. És mondának néki: A' gonofzokat gonofzúl el-veſzti; az ő fzőlejét pedig más rendbéli munkásoknak adja, kik a' fzőlőnek gyümőltsét be-adják, mikor alkalmatos ideje léfzen.

42. Monda nékiek Jésus: Soha nem olvaſtátok-é az Irásokban: (*q*) A' melly követ az épitők meg-vetettek; az lett a' fzegeletnek feje? Az Úrtól lett ez, és tsudálatos dolog mi előttünk. (*q*) *'Sólt.* 118:22. *Esa.* 28:16. *Már.* 12:10.

43. Annakokáért mondom néktek, hogy (*r*) el-vétetik ti tőletek az Iſtennek orfzága, és adatik a' *Pogány* népnek, hogy annak gyümőltsét teremje. (*r*) *Esa.* 55:5. *Tsel.* 13:46.

44. És a' ki efik (*s*) erre a' kőre; meg-romol: a' kire pedig fellyül eséndik, el-rontja azt. (*s*) *Es.*8;15.

45. És mikor hallották volna a' Papi fejedelmek és Farizéusok az ő példa-befzédit; meg-érték, hogy ő rólok mondta vólna.

46. És mikoron akarnák őtet meg-fogni; meg-félemlének a' köfségtől: mert úgy tartják vala őtet, mint Prófétát.

XXII. RÉSZ.

Menyegzőnek példája: Pogányok' hivatalok: kérdések a' Tsáfzár' adajáról, halottak' fel támadásokról, nagyobb parantsolatról: ki fia a' Kriſtus.

1 És felelvén Jésus, ismét fzólla nékiek példa-befzédek által, mondván:

2. (*a*) Hasonlatos a' mennyeknek orfzága a' Királyhoz, ki az ő fiának menyegzői lakodalmat fzerze. (*a*) *Luk.* 14:16, 24. *Jel.* 19:7.

3. És el-küldé az ő fzolgáit, hogy el-hívnák azokat, a' kik a' lakodalomba hívatalosok valának; de nem akarának el-jőni.

4. Ismét el-külde más fzolgákat, mondván: Mondjátok-meg a' hívatalosoknak: Imé az én ebédemet el-kéfzíttettem, az én tulkaim és madaraim meg-ölettettek, és mindenek kéfzek; jertek-el a' lakodalomba.

5. Amazok pedig magokat vonogatván, némelly közzülök az ő jófzágába méne, némelly az ő kereskedéſére;

6. A' többi pedig meg-fogván az ő fzolgáit, boſzfzúsággal illeték, és meg-ölék őtet.

7. A' Király pedig mikor *ezt* hallotta vólna; meg-haraguvék, és az ő hadát el-küldvén, elveſzté a' gyilkosokat, és azoknak városokat fel-gyújtá.

8. Akkor monda az ő fzolgáinak: A' lakodalom ugyan meg-kéfzíttetett; de a' kik hívatalosok valának, nem vóltak méltók.

9. Menjetek-el azért az útaknak fejeire, és valakiket találtok, hívjátok-bé a' lakodalomba.

10. És ki-menvén a' fzolgák az ú akra, mindeneket bé-gyűjtének, valakiket találának, jókat

kat és gonoſzokat elegy; és bé-telék a' lakodalmas ház vendégekkel.

11. És bé-menvén a' Király, hogy meg-tekíntené a' vendégeket, láta ott egy embert, kinek nem vala menyegzői ruhája.

12. És monda nékie: Barátom! mi-módon jöttél ide, holott nintsen menyegzői ruhád? És az meg-némúla.

13. Akkor monda a' Király a' ſzolgáknak: Ennek kezeit és lábait meg-kötözvén vigyétek-el *innét*, és veſsétek a' külső setétségre; (*b*) ott léſzen sírás és fogaknak tsikorgatások. (*b*) *r.* 8:12.

14. Mert sokan vagynak a' hívatalosok; de kevesen a' válaſztattak.

15. Akkor a' Fariséusok el-menvén, tanátsot tartának, hogy meg-fognák őtet az ő beſzédében.

16. (*c*) Azért küldék ő-hozzá az ő tanítványaikat a' Heródes' ſzolgáival, kik így ſzóllának: Meſter! tudjuk, hogy te igaz vagy, és az Iſtennek útát igazán tanítod, és hogy senkivel nem gondolſz; mivelhogy az embereknek ſzemélyekre nem nézſz. (*c*) *Márk.* 12:13. *Luk.* 20:20. 21.

17. Mond-meg azért minékünk, mint tettſzik néked: Kell-é a' Tsáſzárnak adót fizetnünk, vagy nem?

18. És meg-esmérvén Jésus az ő álnokságokat, monda: Mit kísértgettek engemet, képmutatók?

19. Mutaſsatok nékem egy adó-pénzt; És ők mutatának néki egy pénzt

20. És monda nékik: Kijé ez a' Kép, és a' feliben-való írás?

21. Mondának néki: A' Tsáſzáré. Akkor monda nékik: (*d*) Adjátok-meg azért, a' mi a' Tsaſzáré, a' Tsáſzárnak; és a' mi Iſtené, Iſtennek. (*d*) *Már.* 12:17. *Róm.* 13:7.

22. Mikoron azért *ezt* hallották vólna; el-tsudálkozának, és el-hagyván őtet el-menének.

23. Ugyan (*e*) azon napon menének ő hozzá a' Sadduczéusok, kik a' fel-támadáſt tagadják, és kérdéſt tőnek néki,

(*e*) *Márk.* 12:18. *Luk.* 20:27. *Tsel.* 23:8.

24. Ezt mondván: Meſter! Móſes ezt parantsolta: (*f*) Hogyha valaki meg haláud magzatok nélkül; annak attyafia el-végye a' feleségét, mint sógor-aſzſzonyt, és az ő *meg-hólt* attyafiának magot támaſzſzon. (*f*) 5*Mós.* 25:5, 6.

25. Vóltak pedig mi nálunk hét atyafiak; és az első feleséget vévén magának, meg-hala; és mivelhogy nem valának magzati, az ő feleségét hagyta az ő attyafiára.

26. Hasonlatosképpen a' második, és harmadik mind hetediglen.

27. Utolſzor pedig az aſzſzonyi-állat is meg-hala.

28. A' fel-támadás*nak idején* azért mellyiké léſzen az aſzſzonyi állat? mert az mind a' hétnek felesége vólt.

29. És felelvén Jésus monda nékiek: Tévelygetek; mivelhogy nem tudjátok az Irásokat, sem az Iſtennek hatalmát.

30. Mert a' fel-támadás*nak idején* feleleséget nem veſznek, sem házaſságra nem adatnak; hanem ollyanok léſznek, mint az Iſtennek Angyali mennyben.

31. A' halottaknak fel-támadások felől pedig nem olvaſtátok-é, a' mit Iſten mondott néktek, illyen módon:

32. (*g*) Én vagyok Abrahámnak Iſtene, és Iſáknak Iſtene, és Jákóbnak Iſtene; Az Iſten *pedig* nem hóltaknak, hanem élőknek Iſtenek.

(*g*) 2*Mós.* 3:6. *Már.* 12:26, 27. *Tsel.* 7:28.

33. És mikor ezt hallotta vólna a' sokaság; (*h*) el-tsudálkozék az ő tudományán. (*h*) *r.* 7:28.

34. A' (*i*) Farizéusok pedig, mikor hallották vólna, hogy *Jéſus* bé-dugta vólna ſzájokat a' Sadduczéusoknak; egybe gyülének. (*i*) *Már.* 12:28.

35. És meg-kérdé őtet ő közzülök egy Törvény-tudó kisértvén őtet, és mondván:

36. Meſter! mellyik a' nagy parantsolat a' Törvényben?

37. Jésus pedig monda néki: (*k*) Szereſsed a' te Uradat Iſtenedet tellyes ſzívedből, tellyes lelkedből, és tellyes elmédből. (*k*) 5*Mós.* 6:5.

38. Ez az első és nagy parantsolat.

39. A' második pedig hasonlatos ehez: (*l*) Szereſsed felebarátodat, mint te magadat.

(*l*) 3*Mós.* 19:18. *Már.* 12:31. *Róm.* 13:9.

40. E' két parantsolatoktól függ az egéſz Törvény, és a' Próféták' *írások.*

41. Mikor (*m*) pedig a' Farizéusok egybegyültek vólna; kérdé őket Jésus,

(*m*) *Már.* 12:35. *Luk.* 20:41.

42. Ezt mondván: Mi tettſzik néktek ama' Kriſtus felől? ki fia? Mondának néki; Dávidé.

43. Monda nékiek *Jésus*: Mint vagyon tehát, hogy Dávid a' Szent Lélek által őtet Urának hívja, ezt mondván:

44 Monda (*n*) az Úr az én Uramnak; Ülj az én jobb kezem felől, miglen vetem a' te ellenségidet a' te lábaid alá sámolyúl. (*n*) *Sólt.* 110:1.

45. Ha azért Dávid nevezi őtet Urának, mi-módon fia?

46. És senki semmit nem felelhet vala néki sem pedig az naptól ſenki őtet többé *semmiről* nem meré meg-kérdeni.

XXIII. RÉSZ.

A' Farizéusoknak tudományok, életek, jajjok, és az öldöklő Jerusálem le-iratik.

1 Akkor Jésus szólla a' sokaságnak, és az ő tanítványinak',

2. Mondván: A' Móses' (*a*) székiben ülnek az Irás-tudók és a' Farizéusok. (*a*) *Néh.* 8: 4.

3. Mindeneket azért, mellyeket néktek parantsolnak, hogy meg-tartsatok, meg-tartsátok, és meg-tselekedjétek; de az ő tselekedeteik szerént ne tselekedjetek: mert ők mondják, de nem tartják-meg.

4. Mert ők nehéz, és el-hordozhatatlan terheket (*b*) kötöznek egybe, és azokat vetik az embereknek hátokra; de ők azokat tsak újjokkal sem akarják illetni. (*b*) *Luk.* 11: 46.

5. Minden ő tselekedeteiket pedig tsak azért tselekeszik, hogy az emberektől láttassanak; (*c*) mert meg szélesítik az ő homlokokon-való filaktériomokat, és köntösöknek (*d*) perémjeit meghoszszabbítják: (*c*) 5*Mós.* 6: 8. 22: 12. (*d*) 4*M.* 15: 38.

6. És a' lakodalmokban a' fő helyet szeretik, (*e*) és a' gyülekezetekben az elől-uléstt:

(*e*) *Már.* 12: 38. *Luk.* 11: 43.

7. És a' piatzon-való köszöntetéseket, és hogy az emberek így nevezzék: Mester, Meister!

8. Ti pedig ne hívattassatok (*f*) Mestereknek; mert egy a' ti Mestertek, a' Krisztus: ti pedig mindnyájan atyafiak vagytok. (*f*) *Ják.* 2: 3.

9. És *senkit* e' földön Atyátoknak ne nevezzetek; mert egy a' ti (*g*) Atyátok, a' ki mennyben vagyon. (*g*) *Mal.* 1: 6.

10. Ne hívattassatok Doktoroknak-is; mert egy a' ti Doktorotok a' Krisztus.

11. Hanem a' ki köztetek (*h*) leg-nagyobb; légyen ti szolgátok. (*h*) *r.* 20: 26. *Már.* 9: 35.

12. Valaki pedig (*i*) magát fel-magasztalja, meg aláztatik: és a' ki magát meg-alázza; fel-magasztaltatik. (*i*) *Jób.* 22: 29. 1 *Pét.* 5: 5. *Jak.* 4: 6.

13. De (*k*) jaj néktek kép-mutató Irás-tudók és Farizéusok! mert a' mennyeknek országát bézárjátok az emberek előtt; mert ti nem mentek-bé: és a' kik bé akarnának menni; azokat-is nem botsátjátok. (*k*) *Luk.* 11: 52.

14. Jaj (*l*) néktek kép-mutató Irás-tudók és Farizéusok! mert a' *szegény* özvegyeknek házokat meg-emésztitek hoszszú könyörgésnek színe alatt; annakokáért súllyosabb lészen a' ti büntetéstek. (*l*) *Már.* 12: 40. *Luk.* 20: 47. *Tit.* 1: 11.

15. Jaj néktek kép-mutató Irás-tudók, és Farizéusok! mert mind a' tengert, mind a' földet elkerülitek, hogy Pogányból 'Sidót tégyetek; és mikor 'Sidóvá lejénd, azt a' gyehennának fiává tészitek, kétszerte inkább, hogy-nem mint ti *vólnátok.*

16. Jaj néktek vak vezérek! kik ezt mondjátok: Valaki esküszik a' Templomra; semmi az: valaki pedig esküszik a' Templomnak aranyára; bűnös az.

17. Bolondok és vakok! mert mellyik nagyobb, az arany-é, vagy a' Templom, melly szenté tészi az aranyat?

18. És valaki esküszik az óltárra, semmi az; de valaki esküszik az óltárra tett ajándékra, bűnös az.

19. Bolondok és vakok! mert mellyik nagyobb, az ajándék-é, vagy az (*m*) óltár, melly meg-szenteli az ajándékot? (*m*) 2*Mós.* 29: 37.

20. A' ki azért esküszik az óltárra; arra-is esküszik, és mind azokra, mellyek az *óltár*on vagynak.

21. És a' ki eszküszik a' Templomra; mind arra esküszik, mind pedig arra, a' ki a' *Templom*ban (*n*) lakozik. (*n*) 1 *Kir.* 8: 13. 2 *Kór.* 6: 2.

22. És a' ki eszküszik az égre; esküszik az Istennek királyi-székire, és arra, a' ki abban ül.

23. (*o*) Jaj néktek kép-mutató Irás-tudók és Farizéusok! mert meg-dézmáljátok a' méntát, a' kaprot, a' köményt; és el-hagyjátok, a' mi a' Törvényben fő-dolog vólna: az ítéletet, az irgalmasságot, és a' tökélletességet; ezeket kellene tselekedni, amazokat-is el-nem *kellene* hagyni.

(*o*) 1 *Sám* 15: 22. *Luk.* 11: 42.

24. Vak vezérek! kik meg-szűritek a' szúnyogot; a' tevét pedig el-nyelitek.

25. Jaj néktek kép-mutató Irás-tudók, és Farizéusok! (*p*) mert meg-tisztítjátok a' pohárnak és a' tálnak külső részét, belől pedig azok rakvák ragadománnyal és mértékletlenséggel.

(*p*) *Luk.* 11: 39. *Tsel* 23: 3.

26. Vak Farizee! tisztítsd-meg először, a' mi belől vagyon a' pohárban 's a' tálban; hogy a' mi kivül vagyon, az-is tiszta légyen.

27. (*q*) Jaj néktek kép-mutató Irás-tudók és Farizéusok! mert szinte hasonlatosok vagytok a' meg-fejéríttetett koporsókhoz, mellyek kivül ugyan szépeknek tettszenek; belől pedig rakvák holtanak tetemeivel, és minden undoksággal.

(*q*) *Luk.* 11: 44.

28. Ezenképpen ti-is kivül ugyan láttattok az embereknek igazaknak; de belől rakvák vagytok kép-mutatással, és minden *Isten'* törvénye ellen-való bünnel.

29. (*r*) Jaj néktek kép-mutató Irás-tudók és Farizéusok! mivelhogy épitítek a' Prófétáknak kopor-

koporsóikat, és az igazak' temetéseknek helyét ékesgetitek, (*r*) *Luk.* 11: 47.

30. És ezt mondjátok: Ha a' mi atyáinknak idejekben éltünk vólna; nem lettünk vólna nékiek társaik a' Prófétáknak öletésekben

31. Azért ti magatok ellen bizonyságot tésztek, hogy ti fiai vagytok azoknak, kik megölték a' Prófétákat.

32. Ti-is töltsétek-bé a' ti atyáitoknak mértékeket.

33. Kígyók, (*s*) mérges kígyóknak nemzetségi! mi módon távoztathatjátok-el a' gyehennának büntetését? (*s*) *r.* 3: 7. *Luk.* 3: 7.

34. Azokáért ímé én botsátok ti hozzátok Prófétákat és Bőltseket, és Irás-tudókat, és azok közzül némellyeket meg-öltök, és meg-feszítetek: és azok közzül némellyeket meg-ostoroztok a' ti Sinagógáitokban, és kergettek egyik városból a' másikba.

35. Hogy szálljon ti reátok minden igaz vér, melly ki-ontatott e' földön, az igaz (*t*) Ábelnek vérétől fogva mind a' Zakarlásnak, Barakiás' fiának véréig, (*u*) kit meg-öltetek a' Templom között és az oltár között.

(*t*) 1 *Mós.* 4 8. *'Sid.* 11: 4. (*u*) 2 *Krón* 24: 21.

36. Bizony mondom néktek: hogy mind ezek reá következnek e' nemzetségre.

37. (*x*) Jérusálem, Jérusálem! ki meg-ölöd a' Prófétákat, és meg kövezed azokat, kik te hozzád botsáttatnak: mennyiszer akartam egybe-gyüjteni a' te fiaidat, miképpen a' tyúk az ő fiait egybe-gyüjti az ő szárnyai alá; és nem akartatok? (*x*) *Luk.* 13: 34.

38. Imé *azért* a' ti házatok puszta lészen.

39. Mert mondom néktek, hogy ez időtől fogva nem láttok engemet, míg nem *ezt* mondjátok: Áldott, a' ki jött az Úrnak nevében!

XXIV. RÉSZ.

Jérusálem' utólsó veszedelmének és e' Világ' végének jelei.

1 És (*a*) ki-menvén Jésus a' Templomból, akar vala el-menni; és járúlának ő hozzá az ő tanítványi, hogy mutogatnák a Templom' épületit. (*a*) *Már.* 13: 1, 1 *Luk.* 21: 5, 6

2. Jésus pedig monda nékiek: Nem látjátok-é mind ezeket? Bizony mondom néktek, (*b*) Nem marad ebben egy kő más kövön, melly el-nem romlana. (*b*) *Mik.* 3; 12. *Luk.* 19: 43.

3. És mikor az Olaj-fáknak hegyén ülne; menének magánosan ő hozzája az ő tanítványi, és mondának: *Uram!* mond-meg minékünk, mikor lésznek ezek, és mitsoda jele lészen a' te el-jövetelednek és e' Világ' végének?

4. És felelvén Jésus monda nékiek: Meg-lássátok, hogy valaki titeket (*c*) el-ne hitessen.

(*c*) *Efés* 5: 6. 2 *Thess.* 2: 3.

5. Mert sokan fognak el-jőni az én nevemben, kik ezt mondják: En vagyok a' Kristus! és sokakat el-hitetnek.

6. Következik ez-is, hogy halljatok hadakozásokat, és hadakozásoknak híreit: meg-lássátok, hogy meg-ne háborodjatok; mert szükség mind ezeknek meg-lenniek, de még akkor nem lészen vége.

7. Mert támad egygyik nemzetség a' másikra, egygyik ország a' másikra; és lésznek éhségek, dög-halálok, és föld-indúlások minden helyeken.

8. Mind ezek pedig csak kezdeti lésznek a' sok nyomorúságoknak.

9. (*d*) Akkor meg-nyomorítanak titeket, és meg-ölnek: és gyülölségesek lésztek minden népek előtt az én nevemért. (*d*) *r.* 10: 17. *Márk.* 13: 9. *Luk.* 21. 12. *Ján.* 15: 20. *és* 16: 2.

10. És akkor sokan meg-botránkoznak, és egygyik a' másikat el-árúlja és egyik a' másikat gyülöli.

11. És sok (*e*) hamis Próféták támadnak, kik sokakat el-hitetnek. (*e*) *Már.* 13: 6. 2 *Pét.* 2: 1.

12. És mivelhogy a bün igen meg-sokasodik; az atyafiúi szeretet-is igen meg-hidegedik sokakban.

13. De a' ki végiglen meg-marad; az idvezül.

14. És prédikáltatik az *Isten'* országának Evangyélioma az egész földön, hogy *az* minden Pogányoknak bizonyságúl légyen; és ezek után el-jő *Jérusálemnek* vége.

15. Mikoron azért látándjátok ama' pusztító (*f*) útálatosságot, melly a' szent helyen fog állani, melly meg-mondatott Dániel Prófétától: (a' ki olvasa, jól gondolkodjék róla.) (*f*) *Dán.* 9: 27.

16. Akkor a' kik Júdeában *lésznek*; fussanak a' hegyekre.

17. A' ki felső házában *lészen*; ne szálljon alá, hogy valamit házából ki-vigyen.

18. És a' ki a' mezőn lészen; ne térjen haza, hogy az ő ruháit el-vigye.

19. Jaj pedig a' terhes aszszonyi-állatoknak, és a' szoptatóknak azokon a' napokon!

20. Imádkozzatok pedig, hogy télben ne légyen futástok, se Szombat napon.

21. Mert lészen akkor nagy nyomorúság, minémű nem vólt e' világ' kezdetitől fogva ez ideig, ezután-is nem lészen.

22. És ha azok a' napok meg-nem rövidíttettek vólna; mindeneștől-fogva el-veszne minden ember: de a' választtakért meg-rövidíttetnek a' *nyomorúságnak* napjai.

23. Akkor (*g*) ha valaki ezt mondja néktek: Imé itt *vagyon* a' Kriſtus, vagy amott; ne hidjétek. (*g*) *Már.* 13: 21. *Luk.* 21: 8.

24. Mert hamis Kriſtusok és hamis Próféták támadnak, és nagy jeleket és tsudákat téſznek, úgy annyira, hogy el-hiteſsék, ha lehetne, a' válaſztottakat-is.

25. Imé eleve meg-mondottam néktek.

26. Azért (*h*) ha ezt mondándják néktek: Imé a' puſztában vagyon; ne menjetek-ki: Imé a' rejtek házakban; ne hidjétek. (*h*) *Luk.* 17: 21.

27. Mert miként a' villámás ki-jő Nap-keletről, és meg-tettſzik Nap nyúgotra-is; úgy léſzen az ember' Fiának el-jövetele-is.

28. Mert valaholott lejénd a' (*i*) dög; oda gyűlnek a' ſaskeselyűk-is. *Job.* 39: 33.

29. Mindjárást (*k*) pedig azoknak a' napoknak nyomorúsága után, a' Nap meg-homályosodik, és a Hóld nem fénylik: a' tsillagok lehúllanak az égről, és az egeknek hatalmaſsági meg-háborodnak. (*k*) *Esa.* 13: 10. *Ezek.* 32: 7.

30. Akkor meg-tettſzik az ember' Fiának jele az égben, és akkor a' földnek minden nemzetségi (*l*) sírnak, és meg látják az embernek Fiát el-jőni az égnek felhőiben nagy hatalommal és ditsőſséggel. (*l*) *Dán.* 7: 10. *Jel.* 1: 7.

31. És ő el-küldi az ő Angyalit (*m*) trombitának hatalmas ſzavával, és az ő válaſztottit egybe-gyűjtik a' négy ſzelekről, az egeknek egyik végektől fogva a' máſik végekig.

(*m*) 1 *Kir.* 15: 12. 1 *Theſſ.* 4: 16

32. A' fige-fáról pedig végyetek példát: mikoron az ő ága gyenge, és levelezik; tudjátok, hogy közel vagyon a' nyár.

33. Azonképpen ti-is, mikor mind ezeket látándjátok; tudjátok, hogy közel vagyon a' *Kriſtus, és tsak* az ajtó előtt.

34. Bizony mondom néktek, hogy el-nem múlik e' moſtani egy nemzet, míg nem mind ezek meg-léſznek.

35. Az ég és a' föld el-múlnak; (*n*) de az én beſzédim ſemmiképpen el-nem múlnak.

(*n*) *'Sólt* 102: 27. *Esa.* 40: 8. 51: 6. *Már.* 13: 31.

36. Ama' napot pedig, és órát ſenki nem tudja, még a' mennyei Angyalok-is; hanem tsak az én Atyám egyedűl.

37. Minémű *vala* pedig (*o*) a' Nóénak ideje; ollyan léſzen az ember' Fiának el-jövetelének-*is ideje.* (*o*) 1 *Mós.* 6: 5. *és* 7: 8. *Luk* 17 27.

38. Mert mint az özön-víz előtt-való napokban, eſznek és iſznak vala: házasodnak vala és házasitják vala leányikat mind a' napig, melly nap bé-méne Nóé a' Bárkába.

39. És nem tudhaták meg az özön-vizet, míg-nem el-jött vólna, és mindeneket el-törlött vólna; úgy léſzen az ember' Fiának el-jövetele-is.

40. Akkor (*p*) ketten léſznek a' mezőn: az egygyik el-ragadtatik, a' máſik el-hagyatik.

(*p*) *Luk.* 17: 34.

41. Két őrlő aſzſzonyi-állatok léſznek a' malomban: az egygyik el-ragadtatik, a' máſik el-hagyatik.

42. Vígyázzatok (*q*) azért; mert nem tudjátok, melly órában jő-el a' ti Uratok.

(*q*) *r.* 25: 13. *Márk.* 13 33. *Luk.* 12: 40.

43. Azt pedig meg-tudjátok, (*r*) hogy ha a' a' háznak gazdája meg-tudhatná, az éjtſzakának mellyik réſzén jő-el a' lopó; vígyázna, és nem hagyná meg-ásni az ő házát. (*r*) *Luk* 22: 39. 1 *Theſſ.* 5: 2. 2 *Pét.* 3: 10. *Jel.* 3: 3. *és* 16: 15.

44. Azért is légyetek kéſzek; mert a' melly órában nem gondolnátok, abban jő-el az embernek Fia.

45. (*s*) Kitsoda azért hív és bőlts ſzolga, kit az Úr Gondviselővé tett az ő háza-népén, hogy azoknak eledelt adjon alkalmatos időben?

(*s*) *r.* 25: 21. *Luk.* 12: 42-46.

46. Bóldog ſzolga az, a' kit az ő Ura talál az ő tiſzti ſzerént tselekedni, mikoron *haza* jövénd.

47. Bizony mondom nektek, hogy minden jóſzágán gondviselővé téſzi azt.

48. Hogyha pedig ama' gonoſz ſzolga ezt gondolándja az ő ſzívében: El-halaſztja még az én Uram a' haza-jövetelt:

49. És kezdéndi verni az ő ſzolga-társait, és a' réſzegesekkel kezd enni 's inni;

50. Meg-jő annak a' ſzolgának Ura, a' melly napon nem várja, és a' melly órában nem gondolja:

51. És el-ſzakaſztja azt, és a' kép-mutató ſzolgák közzé ſzámlálja; (*t*) ott léſzen sírás és fogtsikorgatás. (*t*) *r.* 8: 12. 13: 47. 25: 30. *Luk.* 13: 28.

XXV. RÉSZ.

A' tíz ſzűzekről: a' ſzolgáknak ki-adott tálentomokról: és az utólsó ítéletről.

1 Akkor hasonló léſzen a' mennyeknek orſzága a' tíz ſzűzekhez, kik az ő lámpásokat kezekbe vévén, a' vőlegénynek eleibe menének.

2. Az öte pedig eſzes vala, az öte bolond.

3. A' kik bolondok valának, mikor az ő lámpásokat kezekbe vevék; nem vivének olajt magokkal.

4. Az eſzesek pedig vittek vala olajt az ő edényekben, az ő lámpásokkal egybe.

5. Mikor pedig a' vőlegény késnék; el-ſzunnyadának mindnyájan, és el-aluvának.

6. Éj-

6. Éjfélkor pedig kiáltás lőn: Ihon jő a' vőlegény! menjetek-ki ő eleibe.

7. Akkor fel-kelének mind azok a' ſzüzek, és el készíték az ő lámpásokat.

8. A' bolond ſzüzek pedig mondának az eſzeseknek: Adjatok nékünk a' ti olajotokból; mert a' mi lámpásink el-aluſznak.

9. Felelének pedig amaz eſzesek, mondván: *Nem adunk*; mert netalám nékünk és néktek nem léſzen elég: Menjetek-el inkább azokhoz, a' kik árúlják *az olajt*, és vegyetek magatoknak.

10. És mikor mennének venni; el-jöve a' vőlegény: és a' kik kéſzek valának; bé-menének ő-véle a' lakodalomba, és bé-zárlaték az ajtó.

11. Az után el-jövének a' több ſzüzek-is, kik ezt mondják vala: Uram, Uram! nyisd-meg nékünk.

12. (*a*) Ő pedig felelvén monda: Bizony mondom néktek, nem esmérlek titeket (*a*) *r.* 7: 23.

13. Vigyázzatok azért; (*b*) mert nem tudjátok ſem a' napját, ſem az órájat, mellyen az embernek Fia el-jő. (*b*) *r.* 24: 42. *Már.* 13: 33, 35.

14. Mert (*c*) *ſzinte úgy vagyon*, mint *mikor* valamelly ember meſzſze földre akarván menni, elő-ſzóllítá az ő ſzolgáit, és minden pénzét kezekbe adá. (*c*) *Luk.* 19: 12, 26.

15. Egynek ada öt talentomot, másnak ket tőtt, harmadiknak pedig egygyet: mindeniknek a' kereskedésben-való értelme ſzerént; és azonnal el méne meſzſze földre.

16. És el-menvén, a' ki öt talentomot vett vala, kereskedék azokkal; és nyere más öt talentomot.

17. Azonképpen a' ki két *talentom*ot vett vala; nyere az-is más két *talentom*ot.

18. A' ki pedig egy *talentom*ot vett vala; el-menvén el-ásá azt a' földbe, és el-rejté az ő Urának pénzét.

19. Sok idő múlva pedig meg-jöve a' ſzolgáknak Urok, és ſzámot vete azokkal.

20. Akkor elő-jövén, a' ki öt talentomot vett vala, hoza más öt talentomot, ezt mondván Uram! énnékem öt talentomot adtál vólt, ímé más öt talentomot nyertem azokon.

21. Monda pedig néki az ő Ura: Jól *vagyon* jámbor és hív ſzólgám! kevesen vóltál hív; sokra bízlak ez után; menj-bé a' te Uradnak örömébe.

22. Elő-jövén az-is, a' ki két talentomot vett vala, monda: Uram! két talentomot adtál vala nékem; ímé két talentomot nyertem azokon.

23. És monda néki az ő Ura: jól *vagyon* jő és hív ſzolgám! kevesen vóltál hív; sokra bízlak ezután: menj bé a' te Urad' örömébe.

24. Elő-jövén az-is, a' ki egy talentomot vett vala, monda: Uram! tudtam, hogy kegyetlen ember vagy te; ki ott-is aratſz, a' hol nem vetettél, és a' hol nem vetettél, ott-is takarſz.

25. Azért félvén *té tőled*, el-mentem, és el-ástam a' te talentomodat a' földbe; ihon a' te pénzed meg vagyon.

26. Felelvén pedig az ő Ura, monda néki: Gonoſz és reſt ſzólga, tudtad: hogy ott-is aratok, a' hol nem vetettem, és ott-is takarok, a' hol nem vetettem.

27 Kellett vólna azért az én pénzemet a' pénzváltóknak adnod; és én meg-jövén nyereséggel vettem vólna el az én pénzemet.

28. Vegyétek-el azért-ő tőle az *egy* talentomot, és adjátok annak, a' kinek tíz talentoma vagyon.

29. (*d*) (Mert mindennek; a' kinek vagyon, adatik, és meg-ſzaporíttatik; a' kinek pedig nints, a' mije vagyon-is, el-vétetik ő tőle.)

(*d*) *r.* 13: 12. *Már.* 4: 25. *Luk.* 8: 18.

30. És a' haſzontalan ſzolgát veſsétek a' külső setétségre; (*e*) ott léſzen ſirás és fogaknak tsikorgatások. (*e*) *r.* 8: 12. *Luk.* 13: 28.

31. Mikoron pedig el-jövénd az embernek Fia az ő ditsőſségével, és mind a' ſzent Angyalok ő véle; akkor ül az ő ditsőſségének királyi ſzékiben.

32. És gyűlnek ő eleibe minden népek, és (*f*) el-válaſztja őket egy-mástól, mint a' páſztor el-válaſztja a' juhokat a' ketskéktől.

(*f*) *r.* 13: 49. *Ezék.* 34: 17, 20.

33. És állatja a' juhokat jobb-keze felől, a' ketskéket pedig bal-keze felől.

34. Akkor ezt mondja a' Király azoknak, a' kik az ő jobb-keze felől *léſznek*: Jertek-el Atyámnak áldottai! birjátok az országot, melly meg-kéſzíttetett néktek e' világ' fundamentomának vettetése előtt.

35. Mert éheztem, és ennem adtatok: ſzomjúhoztam, és innom adtatok: úton-járó vóltam, és bé-fogadtatok engemet:

36. (*g*) Mezítelen *vóltam*, és meg-ruháztatok engemet: beteg vóltam, és meg-látogattatok engemet: fogoly vóltam, és én hozzám jöttetek.

(*g*) *Ezék.* 18: 7.

37. Akkor felelnek néki az igazak, ezt mondván: Uram! mikor láttuk, hogy éheztél vólna, és tápláltunk vólna tégedet; vagy hogy ſzomjúkoztál vólna, és innod adtunk vólna?

38. Mikor láttuk pedig, hogy úton-járó vóltál vólna, és házunkba fogadtunk vólna tégedet?

tégedet? vagy hogy mezítelen vóltál vólna, és meg-ruháztunk vólna?

39. Vagy mikor láttunk téged' betegen, vagy tömlötzben, hogy te hozzád mentünk vólna?

40. És felelvén a' Király ezt mondja nékiek: Bizony mondom néktek, (*h*) a' mit tselekedtetek egygyel ez én kitsiny atyámfiai közzül, én magammal tselekedtétek. (*h*) *Péld.* 19: 17.

41. Akkor fzóll azoknak-is, kik az ő bal-keze felől *lésznek, illyen módon:* Átkoztak! (*i*) menjetekel én tőlem az örök tűzre, melly kéfzíttetett az ördögöknek, és az ő Angyalinak. (*i*) *r.* 7: 23.

42. Mert éheztem, és nem adtatok ennem: fzomjúhoztam, és nem adtatok-innom:

43. Úton járó vóltam, és nem fogadtatok-bé engemet: mezítelelen *vóltam*, és meg nem ruháztatok engemet: beteg *vóltam*, tömlötzben *vóltam;* és meg nem látogattatok engemet.

44. Akkor azok-is felelnek néki, ezt mondván: Uram! mikor láttunk téged' éhezni, vagy fzomjúhozni, vagy úton járni, vagy mezítelene, vagy betegen, vagy a' tömlötzben, és nem fzólgáltunk vólna néked?

45. Akkor felel ő-nékiek, ezt mondván: Bizony mondom néktek, (*k*) mivelhogy *ezeket* nem miveltétek egygyel ez én kitsinyeim közzül; én velem nem miveltétek. (*k*) *Peld* 14: 31.

46. (*l*) És el-mennek ezek az örök gyötrelemre; az igazak pedig az örök életre.

(*l*) *Dán.* 12: 2. *Ján.* 5: 29.

XXVI. RÉSZ.

A Krifius' fzenvedése előtt lett dolgok.

1 És mikor mind (*a*) ezeket a' befzédeket el-végezte vólna Jésus, monda az ő tanítványinak: (*a*) *Már* 14: 1. *Luk.* 22: 1.

2. Tudjátok-é hogy két nap el-múlva a' Húsvétnek innepe léfzen, és az embernek Fia el-árúltatik, hogy meg-fefzítefsék.

3. Akkor (*b*) egybe gyűlének a' Papi Fejedelmek, az Irás-tudók és a' népnek Vénei a' Fő Papnak házába, ki Kajafásnak mondatik vala.

(*b*) *Ts.* 4: 26, 27. *Já* 11: 47.

4. És egyenlőképpen tanátsot tartának, hogy Jésust álnokfággal meg-fognák és meg-ölnék.

5. De ezt mondják vala: Ne *miveljük* az innepen, hogy a' nép között ne légyen támadás.

6. És (*c*) mikor Jésus vólna Betániában a' poklos Simon' házában; (*c*) *Már* 14: 3. *Já.* 11: 2.

7. Ment vala ő hozzája egy afzfzonyi-állat, kinél vala drága kenet alabáftromból *tsinált fzelentséje*, és tőltötte vala az ő fejére, mikor *ő az afztalhoz* le-ült vólna.

8. *Azt* látván pedig az ő tanítványi meg-haraguvának, ezt mondván: Mire-való ez a' hafzontalan tékozlás?

9. Mert el-adhatták vólna nagy árron e' kenetet, és adhatták vólna a' fzegényeknek.

10. Mikor pedig ezt efzébe vette vólna Jésus, monda nékiek: Miért háborgatjátok ez afzfzonyi-állatot? mert jó tselekedetet tselekedett én velem.

11 Mert (*d*) fzegények mindenkor léfznek veletek; de én nem mindenkor léfzek veletek.

(*d*) 5 *Mós.* 15: 11. *Ján.* 12: 8.

12. Mert hogy ez e' kenetet tőltötte az énteftemre; az én temetésemre nézve mivelte.

13 Bizony mondom néktek, Valaholott ez egéfz világon prédikáltatik az Evangyéliom; a' mit ez én velem tselkedék, az-is hirdettetik az ő emlékezetiért.

14. Akkor (*e*) el-menvén egy a' tizen-két tanítványok közzül, ki mondatik vala Iskáriótes Júdásnak, a' Papi fejedelmekhez:

(*e*) *Már.* 14: 10. *Luk.* 22: 4.

15. És monda nékiek: Mit akartok énnékem adni, és én őtet néktek kezetekbe adom? ők pedig rendelének néki harmintz ezüft *pénzt.*

16. Az időtől fogva keres vala alkalmatofságot *Júdás*, hogy őtet el-árúlná.

17 A' (*f*) pogátsás innepnek pedig első *napján*, menének a' tanítványok Jésushoz, ezt mondván nékie: Hol akarod, hogy meg-kéfzítsük néked ételedre a' Húsvéti bárányt?

(*f*) 2 *Mós.* 12: 17. *Már.* 14: 12. *Luk.* 22: 7.

18. Ő pedig monda: Menjetek-el a' városba egy emberhez, és *ezt* mondjátok nékie: A' Meftер ezt mondja: Az én időm közel vagyon; te nálad efzem-meg a' Húsvéti bárányt az én tanítványimmal.

19. És akképpen tselekedének a' tanítványok, a' mint meg-parantsolta vala nékiek Jésus: és meg-kéfzíték a' Húsvéti bárányt.

20. És (*g*) mikoron eftve vólna; le-telepedék a' tizen-két *tanítványokkal.* (*g*) *Már.* 14: 17.

21. És mikoron ennének, monda: Bizony mondom néktek, ti közzületek egy el árúl engemet.

22. És felette igen meg-fzomorodván kezdék egygyenként néki mondani: Én vagyok-é az Uram?

23. Ő pedig felelvén monda: A' ki én velem együtt mártja kezét a' tálba, az árúl-el engemet.

24. Az embernek Fia jóllehet el-mégyen, a' mint meg-vagyon írva ő felőle; de jaj annak az ember-

embernek, a' ki által az embernek Fia el-árúltatik! jobb vólt vólna annak az embernek, ha nem ſzületett vólna.

25. Felelvén pedig Júdás, a' ki őtet el-akarja vala árúlni, monda: Én vagyok-é az, Meſter? monda nékie: Te mondád.

26. És (*h*) mikor ennének; vévé Jéſus a' kenyeret: és mikor hálákat adott vólna; még ſzegé, és adá az ő tanítványinak, 's monda: Vegyétek: egyétek: ez az én teſtem!

(*h*) *Már.* 14: 22. *Luk.* 22: 17. 1 *Kór.* 11: 24.

27. És mikor a' pohárt vette vólna, és hálákat adott vólna; ada nékiek mondván: Igyatok ebből mindnyájan;

28. Mert ez az én vérem, melly új Teſtamentomnak vére: melly ſokaknak bűnök' botsánatjára ki-ontatik.

29. Mondom pedig néktek, hogy nem iſzom ez időtől fogva e' ſzőlő-tőkének gyümöltsében, mind a' napiglan, mellyen ti veletek újat iſzom az én Atyám' országában.

30. És mikor dítséretet éneklettek vólna; kimenének az Olaj-fáknak hegyére.

31. Akkor (*i*) monda nékiek Jéſus: Mindnyájan ti ez éjtſzakán meg-botránkoztok én bennem! mert meg vagyon írva: (*k*) Meg-verem a' páſztort, és el ſzéledeznek a' nyájnak juhai.

(*i*) *Már.* 14: 27. (*k*) *Zak.* 13: 7. *Ján.* 16: 32.

32. Minekutánna (*l*) pedig fel-támadándok; előlvéſzlek titeket Galileába. (*l*) *Már.* 14: 28 *és* 16: 7.

33. Felelvén pedig Péter, monda néki: Ha mindnyájan meg-botránkoznak-is te benned; én ſoha meg-nem botránkozom!

34. Monda néki Jéſus; (*m*) Bizony mondom néked, ez éjtſzakán, minekelőtte a' kakas ſzóllna; háromſzor meg-tagadſz engemet. (*m*) *Ján.* 13: 38.

35. Monda néki Péter: Ha meg-kell is veled halnom; meg nem tagadlak tégedet. Haſonlatosképpen ſzóllának a' több tanítványok-is.

36. Akkor (*n*) méne Jéſus ő-vélek a' faluba, melly Gethſemanénak hívatik, és monda a' tanítványoknak: üljetek-le itt addig, mig el-mégyek, és amott imádkozom. (*n*) *Luk* 22: 39. *Ján* 18: 1.

37. És maga mellé vévén Pétert, és a' Zebedéusnak két fiait, ſzomorkodni kezde, és feletté igen gyötrődni.

38. Akkor monda nékiek Jéſus: Minden felől ſzomorú az én lelkem halálig! maradjatok itt, és vígyázzatok én velem.

39. És egy keveſsé elő-menvén, artzal le-esék, könyörögvén, és ezt mondván: Én Atyám! ha lehetséges; múljék-el e' pohár én tőlem: mindazáltal nem úgy *légyen*, a' mint én akarom; hanem a' mint te.

40. Akkor méne a' tanítványokhoz, és találá őket aluva, és monda Péternek: Igy nem vígyázhattatok-é én velem egy óráig?

41. Vígyázzatok, és imádkozzatok, hogy kéſértetbe ne eſſetek; *mert* jóllehet a' lélek kéſz, de a' teſt erőtelen.

42. Ismét el-méne máſodſzor-is, és könyörge, mondván: Én Atyám! ha el-nem múlhatik én tőlem e' pohár, hogy meg-ne innám azt; légyen a' te akaratod.

43. És mikor meg-tért vólna; találá őket ismét aluva; mert az ő ſzemeik meg-nehezedtenek vala.

44. És nékiek békét hagyván ismét el-méne, és imádkozék harmadſzor-is azon beſzéddel ſzóllván.

45. Akkor méne az ő tanítványihoz, és monda nékiek: Aludjatok immár, és nyúgodjatok! Imé el-közelget az óra, és az embernek Fia adatik a' bűnösöknek kezekbe.

46. Kelljetek-fel, menjünk-el! Imé el-közelget, a' ki engemet el-árúl.

47. És mikor ezeket ſzóllaná; ímé (*o*) Júdás egy a' tizen-kettő közzül el-jöve, és ő-véle egygyütt ſok nép, fegyverekkel és fuſtélyokkal, *kik* a' Papi Fejedelmektől, és a' népnek Véneitől *botsáttattak vala.* (*o*) *Már.* 14: 43.

48. A' ki pedig őtet el-árulta vala, adott vala nékiek jelt, *ezt* mondván: Valakit én megtsókolandok, az a' *Jéſus*; meg-tartsátok azt.

49. Annakokáért mihelyt Jéſushoz jutott vólna, monda *néki*: Egéſséggel Meſter! És megtsókolá őtet.

50. Jéſus pedig monda néki: Barátom! miért jöttél? Akkor járúlának, és kezeiket Jésusra vetvén meg-fogák őtet.

51. És ímé egy azok közzül, kik Jéſuſsal *valának*, kezét nyújtván ki-vonā az ő ſzablyáját; és mikor a' Fő-Papnak ſzolgájához vágott vólna, el-vágá az egygyik fülét.

52. Akkor monda annak Jéſus: Tedd-el a' te ſzablyádat helyére; (*p*) mert valakik fegyvert fognak, fegyverrel kell el-veſzniek. (*p*) 1 *Mós.* 9: 6.

53. Avagy gondolod-é, hogy én nem kérhetném az én Atyámat, hogy moſtan ide én mellém adna többeket tizen-két ſereg Angyaloknál?

54. De mimódon (*q*) telnének-bé az írások; mert így kell lenni? (*q*) *Esa.* 53: 1.

55. Az órában monda Jéſus a' ſeregnek: mint egy latorra úgy jöttetek fegyverekkel, és fu-

fustélyokkal, hogy meg-fognátok engemet; noha minden napon ti nálatok ültem tanítván a' Templomban, és nem fogtatok meg-engemet.

56. Mind ez pedig lett, hogy bé-telnének a' Prófétáknak írásaik. Akkor mind az ő tanítványi el-hagyván őtet, el-futának.

57. Amazok pedig meg-fogván Jésust vivék Kajafáshoz, a' Fő Paphoz; holott az Írás-tudók, és a' Vének egybe-gyültek vala.

58. Péter pedig követi vala őtet távól mind a' Fő-Papnak házáig, és bé-menvén, ül vala a' szolgákkal, hogy látná végét.

59. A' Papi-Fejedelmek pedig, és a' Vének, és mind az egész gyülekezet keresnek vala hamis bizonyságot Jésus ellen, hogy őtet meg-ölnék.

60. És nem találának: És noha sok hamis tanúk jöttek vólna elő; mindazáltal ugyan nem találának. Utólszor pedig két hamis tanúk elő-jövén,

61. Mondának: Ez *ezt* mondotta: (*r*) El-ronthatom az Istennek Templomát, és harmad' napra meg-épithetem azt. (*r*) *Ján.* 2: 19.

62. És fel-kelvén a' Fő-Pap, monda néki: Semmit nem felelsz-é? mitsoda, a' mit te ellened ezek vallanak?

63 (*s*) Jésus pedig hallgat vala: És felelvén a' Fő-Pap monda néki: Az élő Istenre kénszerítelek tégedet, hogy mond-meg minékünk, ha te vagy-é ama' Krisztus, az Istennek Fia?

(*s*) *Esa.* 53: 7. *r.* 27: 12. 14.

64. Monda nékie Jésus: Te mondád; Sőt annakfelette mondom néktek, (*t*) Ez időnek utánna meg-látjátok az embernek Fiát ülni az Istennek hatalmas jobja felől, és el-jőni az égnek felhőiben. (*t*) *r.* 16: 27. *és* 24: 30. 31. *Már.* 13: 26.

65. Akkor a' Fő-Pap meg-szakasztá a' maga ruháit, és monda: Káromlást szólla! mit tészünk több bizonyságokkal; ímé most halljátok az ő káromlását!

66. Mit tettszik néktek? Amazok pedig felelvén mondának; Méltó a' halálra!

67. Akkor (*u*) pökdösének az ő ortzájára, és őtet artzúl tsapdosák; némellyek pedig páltzákkal verék őtet, (*u*) *Esa.* 50: 6. *r.* 27: 30.

68. Ezt mondván: Mond-meg nékünk Krisztel kitsoda vere tégedet?

69. Péter (*x*) pedig ül vala kivül a' palotában, és méne ő hozzája egy szolgáló leányka, ezt mondván: te-is a' Galileabéli Jésussal valál! (*x*) *Már.* 14. 66.

70. Ő pedig meg tagadá mindenek' hállására, mondván: Nem tudom, mit mondasz!

71. És mikor ki-menne Péter a' tornátzba; látá őtet más egy *leányzó*, és monda azoknak, a' kik ott *valának*: Im' ez-is a' Názáretbéli Jésussal vala!

72. Akkor ismét meg-tagadá őtet esküvéssel, *mondván*: Nem esmértem az embert!

73. Egy kevés idő múlva pedig, a kik ott állanak vala, elő-jövének és mondának Péternek: Bizony te-is ő közzülök-való vagy; mert a' te szód is meg-jelent tégedet.

74. Akkor kezdé magát átkozni, és kezde esküdni, hogy nem esmérte vólna az embert; és a' kakas azonnal meg-szóllala.

75. Akkor meg-emlekezék Péter a' Jésusnak beszédiről, ki meg-mondotta vala néki: Minek-előtte a' kakas szóllna; háromszor meg-tagadsz engemet. És ki-menvén, nagy keservesen sira.

XXVII. RÉSZ.

A' Krisztus' szenvedésének, halálának és el temettetésének históriája.

1 Es (*a*) reggel tanátsot tartának mind a' Papi Fejedelmek, és a' nép' Vénei Jésus ellen, hogy őtet meg-ölnék. (*a*) *Már.* 15: 1. *Lu.* 22: 66. *Já.* 18: 28.

2. És őtet kötözve el-vivék, és adák kezébe Pontzius Pilátusnak, a' Tiszt-tartónak.

3. Akkor Júdás, ki őtet el-árúlta vala, látván, hogy őtet halálra kárhoztatták vólna, meg-bánván *dolgát*; viszsza-vivé a' harmintz ezüst *pénzt* a' Papi-Fejedelmeknek és a' Véneknek,

4. Ezt mondván: Vétkeztem, hogy el-árúltam az ártatlan vért! És ők mondának: Mit gondolunk mi azzal? ám te lássad.

5. Ő pedig el-vetvén az ezüst pénzeket a' Templomba; (*b*) fél-felé méne, és fel akasztá magát.

(*b*) 2. *Sám* 17: 23. *Tsel.* 1: 18.

6. A' Papi-Fejedelmek pedig azokat az ezüst pénzeket fel-vévén mondának: Nem szabad ezt a' Templom' kintse közzé tennünk; mert vérnek árra.

7. És tanátsot tartván róla, meg-vévék azon a' fazékasnak ama' mezejét, a' jövevény embereknek temetésekre.

8. Annakokáért hívattatott az a' mező, vér' mezejének mind e' mái napig.

9. (Akkor telék-bé, a' mit mondott vólt Jerémiás Próféta, ezt mondván: (*c*) És vévék a harmintz ezüst *pénzeket*, a' meg-betsültetettnek árrát, ki meg-betsültetett az Izráel' fiaitól.

(*c*) *Zak.* 11: 12. *r.* 26: 15.

10. És adák azokat a' fazékas' mezejének *meg-vételére*, a' mint az Úr rendelte vólt énnékem.)

11. Jésus pedig alla a' Tiszt-tartó' eleibe; és meg-

meg-kérdé őket a' Tiſzt-tartó, ezt mondván: Te vagy-é a' Sidóknak Királyok? És monda nékie Jésus: Te mondod!

12. És mikoron ő vádoltatnék a' Papi-Fejedelmektől, és a' Vénektől; (*d*) ſemmit nem felele. (*d*) *r* 26 63. *Márk.* 15: 5.

13. Akkor monda nékie Pilátus: Nem hallod-é melly ſok tanú-bizonyságot téſznek te ellened?

14. És nem felele nékie egy beſzédére-is, úgy annyira, hogy igen álmélkodnék azon a' Tiſzt-tartó.

15. A' Tiſzt-tartó (*e*) pedig ſzokott vala az Innepen el-botsátani egy foglyot a' köſség' *kedvéért*, a' kit ők kívántanak.

(*e*) *Mát.* 15: 6. *Luk.* 23: 17. *Ján.* 18: 39.

16. Vala pedig akkor nékik egy fő foglyok, ki Barabbásnak neveztetik vala.

17. Mikor azért a' köſség egybe-gyült vólna; monda nékiek Pilátus: Mellyiket akarjátok, hogy el-botsáſsam néktek, Barabbást-é, vagy Jésust, ki mondatik Kriſtusnak?

18. Mert jól tudja vala, hogy irígységből adták vólna őtet kézbe.

19. És mikoron ő a' törvény-tévő ſzékbe ült vólna; külde ő hozzája az ő felesége, ezt izenvén néki: Ne avasd magadat ez igaz *ember*nek dolgában; mert én ſokat ſzenvedtem ma álmomban ő miatta.

20. (*f*) A' Papi-Fejedelmek pedig és a' Vének adák tanátsúl a' köſségnek, hogy Barabbást kérnék-meg, és Jésust el-veſztenék. (*f*) *Már.* 11: 55. *Luk.* 23: 18. *Ján.* 18: 40. *Tsel.* 3: 14.

21. Felelvén pedig a' Tiſzt-tartó monda nékiek: Mellyiket akarjátok a' kettő közzül, hogy el-botsáſsam tinéktek? És ők mondának: Barabbást.

22. Monda nékiek Pilátus: Mit miveljek tehát Jésuſsal, ki mondatik Kriſtusnak? Mondának néki mindnyájan: Feſzíttetſsék-meg!

23. A' Tiſzt-tartó pedig monda: De mitsoda gonoſzt tett? De azok annál inkább kiáltnak vala, mondván: Feſzíttetſsék-meg!

24. Látván pedig Pilátus, hogy ſemmit nem haſználna az ő beſzéde, hanem annál nagyobb háborúság lenne; vizet hozatván meg-mosá az ő kezeit a köſség előtt, ezt mondván: Ártatlan vagyok én ez igaz embernek vérétől; ám ti láſsátok!

25. És felelvén az egéſz köſség monda: Az ő vére mi rajtunk, és a' mi fiainkon!

26. (*g*) Akkor el-botsátá nékiek Barabbást; Jésust pedig meg-oſtoroztatván, kézbe adá, hogy meg-feſzíttetnék, (*g*) *Már.* 15: 15. *Ján.* 19: 1.

27. Akkor a' Tiſzt-tartónak vitézi mikor Jésust ki-vitték vólna a' Palotába; ő hozzá gyűjték az egéſz ſereget.

28. És mikor le-vetkeztették vólna őtet; adának ő reája veres paláſtot:

29. És tövisből tsinált koronát tőnek az ő fejébe, és nád-ſzálat az ő jobb-kezébe, és térdet hajtván ő előtte, tsufolják vala őtet, ezt mondván: Egéſséggel 'Sidóknak Királyok!

30. És mikoron őtet meg-pökdöſték vólna, a' nád-ſzálat kezéből ki-vévén, verik vala *azzal* az ő fejét.

31. És mikor *eléggé* tsúfolták vólna; le-vetkezteték a' *veres* paláſtból, és az ő maga ruháiba fel-öltözteték, és el-vivék őtet, hogy megfeſzítenék.

32. Mikoron (*h*) pedig *oda* ki-mennének; találának egy Czirénébéli embert, kinek neve Simon vala: azt kénſzeríték, hogy az ő kereſztfáját el-vinné. (*h*) *Már.* 15: 21. *Luk.* 23: 26.

33. És mikoron jutottak vólna a' helyre, melly Galgotának, az-az, kaponya' helyének mondatik vala;

34. (*i*) Adának néki innia etzetet epével meg-egyelítve; és mikor meg-kóſtolta vólna, nem akara innia. (*i*) *Már.* 15: 22. *Lu.* 25: 33. *Já.* 19: 17.

35. Minekutánna (*k*) pedig meg-feſzíték őtet; meg-oſzták az ő ruháit, ſorsot vetvén *azokra*, hogy bé-telnék a' Próféta' mondása: (*l*) meg-oſzták magok közt az én ruháimat, és az én köntösömre ſorsot vetének. (*k*) *Már.* 15: 23. (*l*) *'Sólt.* 22: 19.

36. És a' kik ott ülnek vala, vígyáznak vala ő reája.

37. És az ő feje' felibe fel-tévék írva (*m*) az ő halálának okát: EZ A' JÉSUS, A' 'SIDÓKNAK KIRÁLYOK! (*m*) *Luk.* 23: 38. *Ján.* 9: 19.

38. Akkor feſzítének-meg ő-véle egygyütt két latrot; egygyiket jobb-keze felől, a' máſikat bal-keze felől.

39. A' kik pedig ő mellette el-mennek vala; (*n*) ſzidalmazzák vala őtet, az ő fejeket hajtogatván rajta, (*n*) *'Sólt.* 22: 8.

40. És ezt mondván: (*o*) Te, ki az *Isten*' Templomát el-rontod, és harmad' napra meg-építed, ſzabadítsd-meg magadat! ha Iſten' Fia vagy, ſzáj-le a' kereſzt-fáról! (*o*) *r.* 26: 61. *Ján.* 2: 19.

41. Hasonlatosképpen a' Papi-Fejedelmek-is (*p*) tsúfolván őtet az Irás-tudókkal és a' Vénekkel, ezt mondják vala: (*p*) *'Sólt.* 22: 13.

42. Egyebeket meg-tartott; ő magát nem tarthatja-meg: ha Izráel' Királlya; ſzálljon-le most a' kereſzt-fáról, és hiſzünk nékie.

43. (*q*) Bízott az Iſtenben; ſzabadítsa-meg most őtet, ha kedvelli őtet; mert ezt mondotta: Iſtennek Fia vagyok! (*q*) *'Sólt.* 22: 9.

44. A' latrok-is pedig, a' kik ő-véle meg-feszíttettek vala, ugyan azont hányják vala szemére.

45. Hat órától fogva pedig setétség lőn mind az egész tartományban, mind kilentz órakorig.

46. Kilentz órakor pedig fel-kiálta Jésus nagy felszóval, ezt mondván (*r*) Éli Eli, Lama Sabaktani! az-az: Én Istenem, én Istenem! miért hagyál-el engemet? (*r*) *'Sólt.* 22: 2. *Már.* 15: 34. *'Sid.* 5: 7.

47. Némellyek pedig azok közzül, kik ott állanak vala, mikor ezt hallották vólna, ezt mondják vala: Illyést hívja ez.

48. És azonnal egy ő közzülök oda futamodván, mikor egy spongyiát meg-töltött vólna (*s*) etzettel, és valami nád szálra függesztette vólna; adá nékie, hogy innék. (*s*) *Sólt.* 69: 22. *Já.* 19: 29.

49. A' többi pedig ezt mondják vala: Haddel! lássuk, ha el-jő é az Illyés, hogy meg-szabadítsa őtet.

50. Jésus pedig mikor viszontag (*t*) kiáltott vólna nagy fel-szóval, ki-botsátá lelkét.

(*t*) *Luk.* 23: 46. *Ján.* 19: 30.

51. És ímé a' Templomnak (*u*) kárpitja ketté hasada a' felitől fogva mind az alsó részeig, és a' föld meg-indúla, és a' kő-sziklák meg-repedezének: (*u*) *2Krón.* 3: 14. *Már.* 15 38.

52. És a' koporsók meg-nyilatkozának, és sok szenteknek testek, kik el aluttak vala, feltámadának.

53. Kik a' koporsókból ki-jövén Jésusnak fel-támadása után, bé-mentek a' szent városba, és meg-jelentenek sokaknak.

54. A' Százados pedig, és a' kik ő-véle valának őrizvén Jésust, mikor látták vólna a' föld-indúlást, és azokat, a' mellyek lettek vala; igen meg-rémülének, mondván: Bizony Istennek Fia vala ez!

55. Valának pedig ott sok aszszonyi-állatok, kik távol nézik vala *ezeket*, kik követték vala Jésust Galileából, és szolgálnak vala néki.

56. Kik között vala Mária Magdaléna, és Mária Jakabnak és Jósénak annyok, és a' Zebedéus' fiainak annyok.

57. Mikor pedig (*x*) immár estve vólna; el-jöve egy gazdag ember, ki Arimathiából-való vala, kinek neve Jósef vala, ki-is Jésusnak tanítványa vala. (*x*) *Már.* 15: 42. *'s a' t. Ján.* 19: 38.

58. Az hozzája méne Pilátushoz, és meg-kéré Jésusnak testét: és parantsolá Pilátus, hogy meg-adnák az ő testét.

59. És Jósef, mikor a' *Jésus*' testét le-vette vólna, bé-takará azt tiszta gyóltsba:

60. És helyhezteté az ő új koporsójába, mellyet kő-sziklából vágatott vala ki; és nagy követ tévén a' koporsó' szájára, el-méne.

61. Ott vala pedig Mária Magdaléna, és a' másik Mária, kik ülnek vala a' koporsó' ellenébe.

62. Másod' nap pedig, melly a' Húsvétre készülő nap után vala, gyülének a' Papi-Fejedelmek, és a' Farizéusok Pilátushoz,

63. Ezt mondván: Uram! emlékezünk róla, hogy ama' hitető még éltében meg-mondotta: (*y*) Harmad' nap' fel-támadok. (*y*) *Luk.* 9: 22. 18: 33.

64. Parantsold-meg azért, hogy őrizzék a' koporsót harmad' napig, hogy valami módon el-ne jöjjenek az ő tanítványi éjtszakán, és el-lopják őtet, és azt mondják a' kősségnek: Fel-támadott a' halálból; és az utólsó tévelygés gonoszszabb lészen az elsőnél.

65. Monda nékiek Pilátus: Vagynak őrizetre-való vitézitek; menjetek-el, és őrizzétsétek, a' mint tudjátok.

66. Azok pedig el-menvén (*z*) meg-erősíték a' koporsót, a' követ meg-petsételvén, és őrizőket vetvén melléje. (*z*) *Dán.* 6: 17.

XXVIII. RÉSZ.

Krisztus' fel-támaddása, és nyilván meg-jelenése.

1 A' Szombatnak (*a*) pedig végén, mikor virradna a' hétnek első *nap*jára, el-méne Mária Magdaléna, és a' másik Mária, hogy meg-látnák a' koporsót. (*a*) *Már.* 16: 2. *Luk* 24: 1. *Ján.* 20: 1.

2. És ímé nagy föld-indúlás lőn; mert az Úr' (*b*) Angyala, mikor mennyből le-szállott vólna, és oda járúlt vólna, el-vévé a' követ a' *koporsó*' ajtajáról, és fellyül azon ül vala. (*b*) *Ján.* 20: 1.

3. És vala az ő tekínteti, mint egy villámás, és az ő ruhája fejér, (*c*) mint a' hó. (*c*) *Tsel.* 1: 10.

4. Az őrizők pedig az ő-tőle-való félelemnek miatta meg-rettenének, és ollyanok lőnek, mint a' hóltak.

5. Felelvén pedig az Angyal, monda az aszszonyi állatoknak: Ti ne féljetek! mert jól tudom, hogy a' meg-feszíttetett Jésust kerestitek.

6. Nintsen itt; mert fel-támadott, a' mint meg-mondotta: Jöjjetek ide, lássátok a' helyet, a' hol feküdt az Úr! (*d*) *Már* 8: 31.

7. És hamar el-menvén, mondjátok-meg az ő tanítványinak, hogy ő fel-támadott a' halálból; És ímé előttetek mégyen Galileába, ott meglátjátok; ímé meg mondottam néktek,

8. És ki jövén hamar a' koporsóból, nagy félelemmel és örömmel futnak vala, hogy (*e*) meg-mondanák az ő tanítványinak. (*e*) *Ján.* 20: 18.

9. És mikor mennének, hogy meg-mondanák az ő tanítványinak; (*f*) ímé Jésus eleikbe méne

mé:e nékiek, ezt mondván: Egéſséggel! Azok pedig járúlának, és meg-fogák az ő lábait, és térdre esvén tiſztelék őtet. (*f*) *Már.* 16: 9.

10. Akkor monda nékiek Jésus: Ne féljetek! menjetek-el, mondjátok-meg az én atyámfiainak, hogy menjenek (*g*) Galileába; ott engemet meg látnak. (*g*) *Tsel.* 1: 3. 13: 31.

11. És mikor ők el-mentenek vólna; ímé az őrízők közzül némellyek bé-menének a' városba, és meg-beſzélék a' Papi-Fejedelmeknek mind azokat, a' mellyek lettek vala.

12. Akkor azok öſzve-gyúlvén a' Vénekkel egybe, és tanátsot tartván, ſok pénzt adának a' vitézeknek,

13. Ezt mondván: Ezt mondjátok: Az ő tanítványi jöttek-el éjtſzakán, és azok lopták-el őtet, mikor el-aluttunk vólna.

14. Hogyha ezt meg hallja a' Tiſzt-tartó, mi el-hitetjük véle, és titeket bátorságoſsokká téſzünk.

15. Azok pedig a' pénzt fel-vévén úgy tselekedének, a' mint őket meg-tanították vala: És mind e' mái napiglan a' 'Sidóknál el-hírhedék e' beſzéd.

16. A' tizen-egy tanítványok pedig el-menének (*h*) Galileába, a' hegyre, a' hová hagyta vala nékiek Jésus. (*h*) *Már.* 14: 28.

17. És mikor látták vólna őtet, térdre esvén imádák őtet; némellyek pedig kételkednek vala.

18. És *hozzájok* járúlván Jésus, ſzólla nékiek mondván: (*i*) Tellyes hatalom adatott nékem mennyen és földön! (*i*) *'Sólt.* 8: 7. *r.* 11: 27.

19. Azért (*k*) el-menvén tanítsatok minden népeket, meg-kereſztelvén őket Atyának, Fiúnak, és Szent Léleknek nevébe: (*k*) *Már.* 16: 15.

20. Tanítván őket, hogy meg-tartsák mint azokat, mellyeket én parantsoltam néktek. És ímé én ti veletek vagyok minden napon mind e' világ' végezetéig.

AMEN.

SZENT MÁRK' ÍRÁSA SZERÉNT-VALÓ EVANGYÉLIOM.

A' régi Tanítók azt tanítják, hogy ez a' Szent Márk az, a' ki ſzent Péternek tanítványa és úti-társa vólt. Kiről emlékezet vagyon. 1 Pét. 5: 13.

I. RÉSZ.

K. János kereſztel, és prédikáll: Kriſtus meg kereſztteltetik: az ördögtől meg-kísértetik: négy tanítványokat választ: Kapernaumban prédikáll: tsudákat téſzen.

1 Jésus Kriſtusnak, az Iſten' Fiának Evangyéliomának kezdeti.

2. Mint meg-vagyon írva a' Prófétáknál: (*a*) Ímé én el-botsátom az én követemet a' te ortzád előtt, ki meg-kéſzíti a' te útadat te előtted.

(*a*) *Mal.* 3: 1. *Luk* 7: 27.

3. Kiáltó ſzó a' puſztában: Kéſzítsétek-meg az Úrnak útát, egyengeſsétek-meg az ő ösvényit.

4. (*b*) Kereſztel vala János a' puſztában, és prédikálja vala a' meg-térésnek kereſztségét, a' bunöknek botsánatjokra. (*b*) *Mal.* 3: 3.

5. (*c*) És ki-mégyen vala ő hozzája az egéſz Júdeának tartománya, és a' Jérusálembéliek; és mindnyájan meg-kereſztelkednek vala ő-tőle a' Jordán' vizében, az ő bűneikről-vallást tévén.

(*c*) *Már.* 3: 1. *Luk.* 3: 7.

6. A' Jánosnak pedig öltözeti vala teve-ſzőrből, és az ő derekának övedzője bőrből tsinálltatott; és eſzik vala ſáskákat és erdei mézet.

7. És prédikáll vala ezt mondván: Én utánnam jő, a' ki én nálamnál erőſsebb, kinek nem vagyok méltó, hogy le-hajólván meg-óldjam ſarujának kötelét.

8. Én jóllehet kereſzteltelek titeket vízzel; de ő kereſztel titeket Szent Lélekkel.

(*d*) *Mát.* 3: 11. *Luk.* 13: 16 *Ján.* 1: 27, 30.

9. És (*e*) lőn az' napokban; el-jöve Jésus Názáretből, Galileának *városából*, és meg-kereſztelkedék a' Jordánban Jánostól. (*e*) *Mát.* 3: 13.

10. És azonnal fel-jövén a' vízből, látá az egeket meg-nyilatkozni, és a' *Szent* Lelket, mintegy galambot, ő reá le-ſzállani.

11. És ſzózat lőn az égből: (*f*) Te vagy amaz én ſzerelmes Fiam, a' kiben én meg-engeſztelttettem! (*f*) *'Sólt.* 2: 7. *r.* 9: 7. *Mát.* 3: 13.

12. És (*g*) azonnal a' Lélek el ragadá őtet a' puſztába. (*g*) *Mát.* 4: 1, 10. *Luk.* 4: 1.

13. És vólt ott a' puſztában negyven napiglan, és a' Sátán kísérti vala őtet; és vala a' vadakkal: és az Angyalok ſzolgálnak vala ő-néki.

14. Minekutánna pedig János a' tömlötzbe vettetett vólna; (*h*) el-méne Jésus Galileába, prédikállván az Iſten' orſzágának Evangyéliomát.

(*h*) *Mát.* 4: 12. *Luk.* 4: 14. *Ján.* 4: 43.

15. És ezt mondja vala; Bé-tőlt az idő, és el-közelített az Iſten' orſzága; térjetek-meg, és hidjetek az Evangyéliomnak.

16. És (*i*) mikor járna a' Galileának tengere mellett, látá Simont és Andrást, annak attyafiát,

hogy a' tengerbe vetnék az ő hálójokat; (mert halászok valának.) (*i*) *Mát.* 4: 18.

17. És monda nékiek Jésus: Követsetek engemet, és azt mivelem, hogy embereket halászatok.

18. És *ők* mindjárást el-hagyván az ő hálóikat, követék őtet.

19. Akkor elébb menvén onnét egy keveſsé, látá Jakabot, a' Zebedéus' *fiát*, és Jánost, annak attyafiát, kik-is a' hajóban az ő hálóikat kötözgetik vala.

20. És azonnal hívá őket; és *ők* el-hagyván a' hajóban az ő attyokat, Zebedéust a' béres *szolgákkal*, követék őtet:

21. És (*k*) bé-menének Kapernaumba; és azonnal bé menvén Jésus Szombat *napon* a' Sinagógába, tanít vala. (*k*) *Mát.* 4: 13.

22. És (*l*) meg-indúlnak vala az ő tudományán; mert tanítja vala őket úgy, mint a' kinek méltósága vólna, és nem úgy, mint az Irás-tudók. (*l*) *Mát.* 7: 29 *Luk.* 4: 32.

23. (*m*) Vala pedig azoknak Sinagógájokban egy ember, kiben tisz átalan lélek vala, ki felkiálta, (*m*) *Luk.* 4: 33. *'s a' t.*

24. És monda: Áh mi dolgunk vagyon minékünk te veled Názáretbéli Jésus? azért jöttél-é, hogy el-veszesz minket? tudlak tégedet, kitsoda légy, *tudni illik* az Istennek ama' Szente!

25. És meg-dorgálá őtet Jésus, mondván: Némúlj-meg, és menj-ki ez *emberből*.

26. Akkor, mikor a' tiszátalan lélek igen megrángatta vólna azt, és fel-szóval kiáltott vólna; ki-méne belőle.

27. És el-álmélkodának mindnyájan, annyira, hogy ő köztök egymástól kérdenék, ezt mondván: Mitsoda ez? *és* mitsoda új tudomány ez, hogy *illyen nagy* hatalommal parantsol a' tiszátalan lelkeknek-is, és engednek ő néki?

28. El-méne azért azonnal az ő híre mint az egész Galileának vidékire.

29. (*n*) És mindjárást ki-menvén a' Sinagógából, menének Simonnak és Andrásnak házokhoz, Jakabbal és Jánossal egybe. (*n*) *Mát.* 8: 14.

30. A' Simonnak pedig napa feksik vala hideg-lelésben, és mindjárást szólának néki a' felől.

31. Akkor ő járúlván és annak kezét fogván fel-emelé azt; és a' hideg-lelés el-hagyá azt azonnal, és szolgála nékiek.

32. És (*o*) mikor estve vólna, és a' Nap le-kezdett vólna menni; minden betegeseket, és ördöngösöket hoznak vala ő hozzája. (*o*) *Mát.* 8: 15.

33. És mind az egész város gyulc vala az ajtó' eleibe.

34. És sok külömbb-külömbb betegségbe esteket meg-gyógyít vala; és sok ördögöket űze-ki, és nem hagyja vala szóllni az ördögöket; mivelhogy őtet esmérnék.

35. És igen reggel, még éjtszakán, mikor fel-kelt-vólna; ki-méne, és el-méne puszta helyre és ott lakozik vala.

36. És követék őtet Simon és a' kik ő-vele valának.

37. És mikor meg-lelték vólna őtet, mondának néki: Mindenek tégedet keresnek.

38. Akkor monda nékiek: (*p*) Menjünk-el a' közel-való városkákba, hogy ott-is prédikálljak; mert azért jöttem. (*p*) *Luk.* 4: 18.

39. És prédikáll vala azoknak Sinagógájikban mind az egész Galileában, és ördögöket úz vala.

40. És jöve ő hozzája egy (*q*) bél-poklos *ember*, kérvén őtet, és az ő lábánál le-borúlván, és ezt mondván néki: Ha akarod, meg-tisztíthatsz engemet. (*q*) *Mát.* 8: 2. *Luk.* 5: 12.

41. Jésus pedig könyörületességre indúlván, és ki-nyújtván az ő kezét illeté azt, és monda: Akarom, tisztúlj meg!

42. És mikor *ezt* mondotta volna; azonnal el-távozék attól a' poklosság, és meg-tisztúla.

43. És erősen meg-fenyegetvén, el küldé őtet azonnal,

44. És monda néki: Meg-lásd, hogy senkinek semmit ne szóllj; hanem eredj-el, mutasd megmagadat a' Papnak, és vidd-fel a' te tisztúlásodért, a' mit (*r*) Móses parantsolt; hogy ez légyen nékiek bizonyságúl. (*r*) *Mós.* 14: 4.

45. Az pedig ki-menvén kezde sokat szóllani és hírdetni a' dolgot, annyira, hogy immár nem mehetne Jésus nyilván városba; hanem kívul puszta helyeken vala, és mennek vala ő hozzá minden-felől.

II. RÉSZ.

Krisztus a' bün-botsátásban, böjti és innepi dolgokban szabados Úr.

És (*a*) ismét bé-méne Kapernaumba *egynehány* napok el-múlván, és meg-hallák, hogy ő otthon vólna. (*a*) *Mát.* 9: 5. *Luk.* 5: 17.

2. És azonnal sokan gyúlének ő hozzá, *úgy annyira*, hogy immár az ajtó' eleibe-is nem férnének, és prédikállja vala nékiek az igét.

3. (*b*) Akkor jövének ő hozzá, kik hoznak vala egy guta-ütött embert, kit négy ember hoz vala. (*b*) *Mát.* 9: 2. *'s a' t. Luk.* 5: 18

4. És mikor ő hozzá nem férnének a' sokaság miatt; meg-hányák a' *háznak* fedelét, a' mellyben vala, és *annak padlását* fel-bontván, le-eresztek a' nyoszolyát, a' mellyben a' guta-ütött *ember* feküszik vala.

5. Mikor

5. Mikor pedig látta vólna Jésus azoknak hiteket; monda a' guta-ütöttnek: Fiam! meg-botsáttattak néked a' te bűneid.

6. Valának pedig ott ülvén némellyek az Irástudók közzül, kik az ő szívekben *illyen módon* okoskodnak vala:

7. Mi dolog, hogy ez illyen káromlásokat szóll? Kitsoda botsáthatja-meg a' bűnöket; (*c*) hanem tsak egyedül az Isten? (*c*) *Esa.* 43:25.

8. És mikor azonnal által-látta vólna Jésus az ő lelkével azoknak magokban-való illyen okoskodásokat; monda nékiek: Miért gondoljátok ezeket szívetekben?

9. Mellyik könnyebb, ezt mondanom-é a' guta-ütött *embernek*: Meg-botsáttattanak tenéked a' te bűneid; vagy ezt mondanom: Kelj-fel, vedd-fel a' te nyoszolyádat és járj?

10. Hogy pedig meg-tudjátok, hogy az ember' Fiának vagyon méltósága a' bűnnek meg-botsáttására e' földön, (monda a' guta-ütött *embernek*:)

11. Tenéked mondom, Kelj-fel! vedd-fel a' te nyoszolyádat, és eredj házadhoz!

12. Akkor azonnal fel-kele *az*, és fel-vévén nyoszolyáját, ki-méne mindeneknek láttokra, annyira, hogy mindenek álmélkodnának, és ditsőitenék az Istent, mondván: Soha illyen dolgot nem láttunk!

13. És (*d*) ki-méne viszontag a' tenger mellé, és mind az egész sokaság mégyen vala ő hozzája, és tanítja vala őket. (*d*) *Mát.* 9:9.

14. És mikor onnét el-menne, látá (*e*) Lévit, az Alféusnak *fiát* ülni a' vám-szedő helyen, és monda nékie: Kövess engemet! És *az* fel-kelvén, követé őtet. (*e*) *Luk.* 5:27-29.

15. És lőn, mikor Jésus le-telepedett vólna annak házában; a' Publikánusok és bűnösök közzül is sokan egygyütt Jésussal, és az ő tanítványival le-telepedtek vala; mert sokan valának, és őtet követtek vala.

16. És mikor az Irás-tudók és Farizéusok látták vólna őtet *egygyütt* enni a' Publikánusokkal és a' bűnösökkel; mondának az ő tanítványinak: Mi dolog, hogy a' Publikánusokkal 's a' bűnösökkel eszik és iszik?

17. És mikor *ezt* hallotta vólna Jésus, monda nékiek: A' kik egésségesek, nem szukölködnek orvos nélkül; hanem a' kik betegek. Nem (*f*) jöttem, hogy az igazakat hívjam: hanem a' bűnösöket a' meg-térésre (*f*) *Luk.* 5:32. 11. *Tim.* 1:15

18. A' (*g*) Jánosnak pedig és a' Farizéusoknak tanítványi böjtölnek vala; elő-jövének azért és mondának néki: Mi az oka, hogy a' Jánosnak és a' Farizéusoknak tanítványi böjtölnek; a' te tanítványid pedig nem böjtölnek? (*g*) *Mát.* 9:14.

19. És monda nékiek Jésus: Avagy böjtölhetnek-é a' menyegzői lakodalmasok, míg ő-vélek vagyon a' vőlegény? Míg vélek vagyon a' vőlegény, nem böjtölhetnek.

20. El-jőnek pedig a' napok, mikor el-vétetik ő-tőlök a' vőlegény; és akkor azokon a' napokon böjtölnek.

21. De senki nem varja az új posztó fóltot az ó posztóhoz; mert az új posztó fólt az ó posztót magához szakasztja, és annál nagyobb szakadás lészen *rajta*.

22. És senki nem tölti az új bort régi *hitván* tömlőkbe; mert az *új* bor el-szakasztja a' tömlőket, és a' bor el-omol, a' tömlők-is el-vesznek; hanem az új bort új tömlőkbe kell tölteni.

23. (*h*) És lőn, hogy ő Szombat *napon* a' vetések között menne által, és az ő tanítványi mentekben kezdék a' gabona-fejeket szaggatni. (*h*) *Mát.* 12:1

24. Akkor a' Farizéusok mondának néki: Imé, miért mivelik azt Szombat *napon*, a' mit nem szabad mivelni?

25. És ő monda nékiek; Soha nem olvastátok-é, mit mivelt (*i*) Dávid, mikor meg-szükült vólna, és meg-éhezett vólna ő a' véle valókkal egybe? (*i*) *Sám.* 21:6.

26. Mi-módon ment-bé az Isten' Házába az Abiatár' Fő-Papnak idejében, és a' szent kenyereket meg-ette, (*k*) mellyeket nem szabad meg-enni; hanem tsak a' Papoknak, és *mi módon* adta a' véle valóknak-is? (*k*) 3*Mós.* 24:9. *Mát.* 12:4.

27. És monda nékiek: A' Szombat az emberért teremtetett, nem az ember a' Szombatért.

28. Annakokáért az embernek Fia a' Szombatnak-is Ura.

III. RÉSZ.

Egy meg-száradt kezű meg-gyógyíttatik, és sok betegek: a' tanítványok prédikállni küldetnek: mitsoda erő által üzettethetik-ki az ördög: kitsoda a' Krisus' annya és attyafiai.

1 És (*a*) bé-méne viszszontag a' Sinagógába; és vala ott egy meg-száradott kezű ember.

(*a*) *Mát.* 11:9. *Luk* 6:6-9.

2. És figyelmeznek vala reája, ha Szombat *napon* meg-gyógyítaná-é azt, hogy őtet vádolhatnák?

3. Akkor monda a' meg-száradott kezű embernek: Kelj-fel, *állj* középre!

4. És monda azoknak: Szabad-é Szombat *napon* jól, vagy gonoszúl tenni valakivel? az embert meg-tartani, vagy meg-ölni? És ők hallgatnak vala.

5. És mikor haraggal őket el-nézte vólna,

egy-

egyszer'smind bánván, hogy azoknak szívek megkeményedett vólna; monda az embernek: Nyújtsdki a' te kezedet! És *az* ki-nyújtá; és meg-gyógyúla az ő keze, és meg-épüle, mint a' másik.

6. Akkor a' Farizéusok ki-menvén, mindjárt a' Héródes' szolgáival tanátsot tartának ő ellene, hogy őtet el vesztenék.

7. De Jésus az ő tanítványival el-méne a' tenger mellé, és nagy sokaság követé őtet Galileából, és Júdeából:

8. És Jérusálemből, és Idumeából, és a' Jordánon túl-való *tartományból*: és a' kik Tírus és Sidon mellett laknak vala, nagy sokasággal jövének ő hozzája, mikor hallották vólna, a' melly nagy dolgokat tselekednék.

9. Ő pedig meg hagyá az ő tanítványinak, hogy mindenkor egy kis hajót tartanának néki a' tolongás miatt, hogy őtet le-ne tapodnák.

10. Mert sok *ember*eket gyógyított vala meg, úgy annyira, hogy reá rohannának, hogy őtet illetnék, va akik *betegségnek* ostorában vólnának.

11 És a' tisztátalan lelkek mikor őtet látták vólna; járúlnak vala ő hozzája, és kiáltnak vala, ezt mondván: Te vagy Istennek ama' Fia!

12. Ő pedig fenyegeti vala őket igen, hogy őtet ki ne jelentenék.

13. Akkor (*b*) fel-méne a' hegyre, és szóllítá magához, a' kiket akara; és ő-hozzá mennének.

(*b*) *Mát.* 10:1. *r.* 6:7.

14. És választa tizen-kettőt, kik ő-vele lennének, és kiket el-botsátana, hogy prédikállnának:

15. És hatalmok lenne a' betegek gyógyítására, és az ördögöknek ki-üzésére.

16. Elsőt Simont, (kit neveze Péternek.)

17. Jakabot, a' Zebedéus' fiát, és Jánost, a' Jakabnak attyafiát, (és nevezé őket illy névvel, Boanerges, az-az: menydörgésnek fiai.)

18. Andrást és Filepet, Bertalant, *és* Mátét, Tamást és Jakabot, az Alféusnak *fiát*, és Taddéust és Kananéabéli Simont.

19. És az Iskáriótes Júdást, ki-is őtet el-árúlá; és haza menének.

20. Egybe-gyüle pedig ismét a' sokaság, annyira, hogy ingyen nem-is ehetnének,

21. És mikoron *ezeket* hallották vólna az ő attyafiai; el-jövének, hogy meg-fognák őtet: mert azt mondják vala; hogy eszétől el-távozott.

22. Az Irás-tudók pedig, kik Jérusálemből jöttek vala alá, azt mondják vala: (*c*) hogy Belzebub *ördög* vólna véle, és hogy az ördögök' Fejedelmek által uzn -ki az ördögöket. (*c*) *Mát.* 9:34.

23. És mikor őket elő-szóllította vólna; monda nékiek példa-beszédek által: Mi-módon üzheti-ki a' Sátán a' Sátánt?

24. Ha pedig valamelly ország magában meg-hasonlik; meg-nem maradhat az az ország.

25. A' ház-is ha ő magában meg-hasonlik; soha meg-nem állhat az a' ház.

26. Ezenképpen ha a' Sátán-is fel-támad és magában meg-hasonlik; meg-nem állhat, hanem vége lészen.

27. Nem vethet senki 'sákmányt *valamelly* hatalmasnak marhájában, annak házába bé-menvén; hanem-ha először azt a' hatalmast meg-kötözi, és úgy tehet 'sákmányt annak házában,

28. Bizony mondom néktek: (*d*) Meg-botsátatnak minden bűneik az ember' fiainak, és a' káromlások-is, a' mellyeket szólltak; (*d*) *Má.* 12:31.

29. De a' ki a' Szent Lélek ellen szólland káromláft, soha botsánatja nintsen; hanem méltó az örök ítéletre.

30. Mert azt mondják vala: hogy tisztátalan lélek vólna ő benne.

31. El-jövének (*e*) azért az ő attyafiai és az ő annya, és kivül állván küldének ő hozzája, és őtet hívatják vala. (*e*) *Mal.* 12:46.

32. Ül vala pedig ő környüle sokaság, és mondának *azok* néki: Imé a' te anyád és atyádfiai ott kinn keresnek téged'.

33 Akkor felele nékik mondván: Kitsoda az én anyám, vagy az én atyámfiai *kitsodák?*

34. És mikoron el-nézte vólna körös-környül azokat, kik ő körüle ülnek vala, monda: Imé az én anyám, és az én atyámfiai!

35. Mert valaki azt tselekeszi, a' mit akar az Isten; az nékem az én atyámfia, néném, és anyám.

IV. RÉSZ.

A' mag-vetőnek példája, annak magyarázatja: gyertya: a' földbe vetett mag: mustár-mag: Krisus alusik a' hajóban.

1 És (*a*) ismét kezde a' tenger mellett tanítani; és gyüle ő hozzá nagy sokaság, úgy annyira, hogy ő bé-menvén a' hajóba ülne a' tengeren; az egész sokaság pedig a' tenger mellett a' földön vala. (*a*) *Mát.* 13:2

2. És sok dolgokra tanítja vala őket példa-beszédek által, és ezt mondja vala nékiek tanításában:

3. Halljátok-meg: Imé egy mag-vető *ember* ki-méne mag-vetni

4. És a' mag-vetéskor, némelly esék az út mellé; és el-jövének az égi madarak, és meg-evék azt.

5. Némelly pedig esék a' kövesre, a' hol nem vala földe; és hamar ki-nevekedék, mivelhogy nem vala melly földe.

6. Mikor pedig a' Nap fel-támadott vólna; meg-

meg-süté a' meleg: és mivelhogy nem vala gyökere; meg-ſzárada.

7. Némelly pedig esék a' tövis közzé, és felnevekedének a' tövisek, és meg-fojták azt, és gyümöltsöt nem ada.

8. És némelly esék a' jó földbe, és ada nevekedő és bővelkedő gyümöltsöt; és némelly hoza harmintz annyit, némelly hatvan annyit, némelly pedig ſzáz annyit.

9. Akkor monda nékiek; A' kinek vagynak fülei a' hallásra; hallja.

10. És mikor tsak ő maga vólna; meg-kérdék ötet, a' kik ő környüle valának a' tizen-két *tanítvány*okkal, e' példa-beſzédről.

11. És monda nékik: Néktek adatott, hogy az Iſten' orſzágának titkát tudjátok; a' kivül valóknak pedig mind *ezek* példa beſzédekben léſznek

12. (*b*) Hogy látván láſſanak, és által ne láſsák: hallván halljanak, és ne értsenek; hogy valamikor meg-ne térjenek, és meg-botsáttaſſanak nékiek az ő büneik. (*b*) *Esa.* 9: 12. *Mát.* 13: 14.

13. És monda nékiek: Nem értitek-é e' példa-beſzédet? mimódon érthetitek tehát meg a' több példa-beſzéd ket?

14. Az a' mag-vető, az ígét hinti.

15. Azok pedig, a' kik*ben* az út félre *esett a' mag*, a' kiknek hintetik az íge: de minekutánna hallották; azonnal el-jő a' Sátán, 's el-ragadgadja az ő ſzívekbe vettetett ígét.

16. A' kikben pedig a' kövesre esett a' mag, ezek azok: a' kik minekutánna az ígét hallják; azonnal *nagy* örömmel véſzik azt.

17. És nintsen ő bennek gyökere; hanem idő ſzerént valók: azután ha nyomorúság, vagy háborúság következik az igéért; azonnal meg-botránkoznak.

18. A' kik pedig a' tövis közzé vetik a' magot, azok: a' kik az ígét hallgatjak;

19. De (*c*) e' világnak ſzorgalmatoſsági, és a' gazdagságnak tsalárdsága, és egyéb dolgoknak kívánsági, bé-menvén meg-fojtják az ígét: és az haſzontalan léſzen. (*c*) *r.* 10: 23. 1 *Tim.* 6: 17.

20. A' kik pedig jó földbe vetették a' magot, ezek azok: a' kik hallják az ígét, és bé-véſzik; és gyümöltsöt teremnek, némelly harmintz annyit, némelly hatvan annyit, némelly ſzáz annyit.

21. És monda nékiek: Avagy (*d*) azért hozzák-é elő a' gyertyát, hogy a' véka alá tegyék, vagy az ágy alá? avagy nem azért-é, hogy a' gyertya-tartóba tegyék? (*d*) *Mát.* 5: 15.

22. Mert (*e*) nintsen ſemmi olly el-rejtetett dolog, mellynek meg-nem kell jelentetni: avagy olly, melly el-rejtethetnék; hanem *ſzükség*, hogy nyilván-valóvá légyen. (*e*) *Jób.* 12: 22. *Mát.* 10: 26.

23. Ha valakinek vagynak fülei a' hallásra; hallja.

24. És monda nékiek: Jól eſzetekbe vegyétek, a' mit hallotok. (*f*) A' minémü mértékkel mértek; ollyannal mérik *egyebek* tinéktek, és bővebben mérik néktek, kik halljátok. (*f*) *Má.* 7: 2.

25. Mert (*g*) a' kinek vagyon; adatik annak: és a' kinek nintsen; a' mije vagyon, azt-is el-véſzik tőle. (*g*) *Mát* 13: 12. *Luk.* 8: 18. 19: 26.

26. És mondja vala: Úgy vagyon az Iſtennek orſzága, mint mikor az ember a' magot bé-veti a' földbe.

27. És el-aluſzik, és fel-kél éjjel és nappal; és a' mag gyümöltsözik, és fel-húzalkodik ugyan híre nélkül.

28. Mert a' föld ő magától gyümöltsöt terem; előſzör füvet, azután fejet, azután gabonát a' főbe.

29. Mikor pedig a' *gabonának* gyümöltse megmutatja *magát*; azonnal meg-aratja: mert el-jött az aratásnak ideje.

30. És ismét mondja vala: (*h*) Mihez haſonlítsuk az Iſten' orſzágát, és mivel veſsük azt egybe? (*h*) *Mát.* 13: 31.

31. Ollyan, mint a' muſtár-mag, melly mikor a' földbe vettetik; minden-földi magnál kisebb.

32. De minekutánna el-vettetik; fel-nevekedik, és minden kertben vetett fűnél nagyobb; és nagy ágai léſznek, úgyannyira, hogy annak árnyéka alatt az égi madarak féſzket raknak.

33. És (*i*) illyen ſok példa-beſzédekben ſzóllja vala nékiek az ígét, a' mint hallhatják vala.

(*i*) *Mát.* 13: 1. 34.

34. Példa-beſzéd nélkül pedig nem ſzóll vala nékiek; az ő tanítványinak pedig külön mindeneket meg-magyaráz vala.

35. És (*k*) monda nékiek az' napon, mikor késő vólna: Menjünk *a' vízen* túl. (*k*) *r.* 5: 1. *Má.* 8: 23

36. El-botsátván azért a' ſokaságot, el-vivék ötet úgy, a' mint vala a' hajóban; de valának más hajók-is véle.

37. Akkor támada nagy ſzél-véſz, és a' habok bé mennek vala a' hajóba, annyira, hogy immár a' hajó meg-telnék.

38. És ő vala a' hajónak hátulsó réſzében, és aluſzik vala egy fő-allyon; akkor fel-kőlték ötet, 's mondának néki: Meſter! nints-é gondod arra, hogy majd el-veſzünk?

39. Fel ſerkenvén azért meg-dorgálá a' ſzelet, és monda a' tengernek: Hallgaſs, némúlj-meg! Akkor meg-álla a' ſzél, és lőn nagy tsendeſség.

40. És monda nékiek: Miért vagytok illyen félelmesek? hogy vagyon, hogy nintsen hitetek?

41. És igen meg-félemlének, és ezt mondják vala egymásnak: Kitsoda ez, hogy a' szél-is, és a' tenger engednek néki?

V. RÉSZ.

Krisztus egy légyió ördögöt űz-ki: Meg-gyógyít egy aszszonyt vér-folyásából. Fel-támasztja Jairusnak meg-hólt leányát.

1 És (*a*) menének a' tengernek tulsó *part*já-ra, a' Gadarénusoknak tartományokba.

(*a*) *Mát.* 8: 28. *Luk.* 8: 26, *'s a' t.*

2. És mikor Jésus a' hajóból ki-ment vólna; azonnal méne ő eleibe a' koporsókból egy ember, kiben tisztátalan lélek vala:

3. Kinek lakása a' koporsókban vala, és lántzokkal-is senki azt meg-nem tarthatja vala.

4. Mivelhogy gyakorta békókkal és lántzokkal meg-kötöztetett vala; de a' lántzok le-szakadoztak vala róla, és a' békók el-romlottak vala; és senki azt meg-nem enyhíthette vala:

5. És mindenkor éjjel és nappal a' hegyeken, és a' koporsókban vala, kiáltván, és magát metélvén éles kövekkel.

6. Mikor látta vólna pedig Jésust távol; oda futamodék, és előtte le-borúla,

7. És nagy fel-szóval kiáltván monda: Jésus Felséges Istennek Fia, mi dolgom vagyon nékem te veled? Az Istenre kénszerítelek téged', hogy ne kínozz engem'!

8. (Mert ezt mondja vala nékie: Eredj-ki tisztátalan lélek ez emberből!)

9. És meg-kérdé őtet: Kitsoda néked neved? És felele mondván: Légyió nékem nevem; mert sokan vagyunk.

10. És igen kéri vala őtet, hogy ne küldené őket azon a' tartományon kivül.

11. Vala pedig ott a' hegy mellett nagy sereg disznó, melly ott eszik vala.

12. És kérék őtet mindnyájan *azok* az ördögök, mondván: Botsáss minket a' disznókba, hogy azokba menjünk-bé.

13. És azonnal meg-engedé nékiek Jésus. És ki-menvén azok a' tisztátalan lelkek, bé-menének a' disznókba; és a' sereg disznó hanyathomlok nagy magas helyről a' tengerbe rohana, (vala pedig mintegy két ezer *a' disznó*) és a' tengerbe halának.

14 A' kik pedig a' disznókat őrízik vala; elfutának, és meg-mondák a' városban és a' falukban e' dolgot. És azok ki menének, hogy meglátnák, mitsoda dolog vólna, a' mi lett vala.

15. Menének azért Jésushoz, és láták az ördöngöst ülni fel-öltöztetve, és hogy eszen vólna az, a' kiben a' légyió lakott vólna; és meg-félemlének,

16. És a' kik ezt látták vala; meg-beszéllék azoknak, mint lett vólna dolga az ördöngösnek, és a' disznók felől-is.

17. És kezdék Jésust (*b*) kérni, hogy ki-menne az ő határokból. (*b*) *Lúk.* 8: 37.

18. És mikoron ő a' hajóba bé-ment vólna; kéri (*c*) vala őtet, a'ki ördöngös vala, hogy lenne ő-véle.

19. Jésus pedig nem engedé nékie; hanem ezt mondá nékie: Eredj haza a' tieidhez, és beszéld meg nékiek, melly nagy dolgokat tselekedett te veled az Úr, és melly igen könyörült rajtad.

20. El-méne azért *az*, és kezdé a' tíz városokban hírdetni, melly nagy dolgokat tselekedett vólna ő-véle Jésus; és mindenek tsudálkoznak vala rajta. (*c*) *Luk.* 8: 38, 39.

21. És mikor ismét által ment vólna Jésus a' tulsó *part*ra hajón; gyüle nagy sokaság ő hozzája, és vala a' tenger mellett.

22. (*d*) És ímé, el-jöve egy a' Sinagógának Fejedelmi közzül, kinek Jairus vala neve; és mikor látta vólna őtet, lábainál le-borúla. (*d*) *Mát.* 9: 18.

23. És igen kéri vala őtet, mondván: Az én leányom halálán vagyon! jere *kérlek*, és vesd reá kezeidet, hogy gyógyúljon-meg, és éljen.

24. El-méne azért *Jésus* ő-véle; és követi vala őtet nagy sokaság, és őtet meg-szorítják vala.

25. Akkor egy aszszonyi-állat, ki tizen-két esztendőtől fogva vérnek (*e*) folyását szenvedte vala:

26. És sok orvosoktól sokat szenvedett vala, és minden marháját el-költötte vala, de semmit néki nem használtak vala; hanem annál-is inkább meg-nyomorodott vala: (*e*) *Lúk.* 8: 43.

27. Mikor Jésus felől hallott vólna; a' seregben *Jésusnak* háta megül kerüle, és az ő ruháját illeté.

28. Mert ezt mondja vala: Ha tsak ruháit illethetem-is; meg-gyógyúlok.

29. És azonnal meg-szárada az ő vérének feje; és meg érzé testében, hogy meg-gyógyúlt vólna abból a' nyavalyából.

30. És mikoron ő magában azonnal eszébe vette vólna Jésus az *Isteni* erőt, a' melly ki-származott vala ő-tőle; hátra fordúlván a' sokaság között, monda: Kitsoda illeté az én ruháimat?

31. És mondának néki az ő tanítványi: Látod, hogy a' sokaság meg-szorított tégedet; még-is azt kérded: Kitsoda illetett engemet?

32. És ő széllyel néz vala, hogy meg-láthatná azt, a' ki ezt tselekedte vala.

33. Az

33. Az aſzſzonyi-állat pedig félvén és reſzketvén, mikor tudná, mitsoda lett vólna ő rajta; el-jöve, és *az ő labai* előtt *azzal* le-borúla, és néki igazán mindent meg-monda.

34. Ő pedig monda nékie: Leányom! (*f*) a' te hited tégedet meg-tartott; eredj-el békeséggel, és gyógyúlj-meg a' te nyavalyádból.

(*f*) *Luk.* 7: 50.

35. Hogy pedig Jésus *ezeket* még ſzóllaná; eljövének *némellyek* a' Sinagóga' (*g*) Fejedelménck házától, ezt mondván: A' te leányod meghólt; mit fáraſztod tovább a' Meſtert?

(*g*) *Luk.* 8: 49. *v.* 22, 23.

36. Jésus pedig mihelyt e' beſzédet hallá, a' mellyet mondának vala, monda a' Sinagóga' Fejedelmének: Ne félj, tsak hidgy!

37 És nem engedé, hogy ſenki őtet együtt követné; hanem Péter, és Jakab, és János, a' Jakabnak attyafia.

38. Akkor méne a' Sinagóga' Fejedelmének házához, és látá a' nagy zenebonát, a' ſirókat és jajgatókat:

39. És bé-menvén monda nékiek: Mit zajogtok és ſirtok? A' leányzó nem (*h*) hólt-meg; hanem aluſzik. (*h*) *Luk.* 8: 52.

40. És tsúfolják vala őtet; Ő pedig mindeneket ki-küldvén, a' leánynak attyát és annyát *maga mellé* vévé, és azokat, a' kik ő-véle valának: és bé-méne oda, a' hol a' leány fekſzik vala;

41. És meg-fogván a' leánynak kezét monda *néki*: Talitha cumi! az-az: ha meg-magyarázod, Leányzó (néked mondom) kelj-fel!

42. És azonnal fel-kele a' leány, és jár vala; mert tizen-két eſztendős vala: és felette igen el-álmélkodának.

43. Ő pedig keményen meg-parantsolá nékiek, hogy ſenki azt meg-ne tudná; és monda, hogy enni adnának a' leánynak.

VI. RÉSZ.

Jéſus tanít a' Názáreti Sinagógában. El-küldi a' tanítványokat prédikállni. Héródes' ítéleti Kriſtusról; K. János' fejevétele: Kriſtus öt ezer embert étet öt kenyérrel.

1 És (*a*) ki-méne onnét, és méne az ő hazájába; és követék őtet az ő tanítványi.

(*a*) *Mát.* 2: 23, 13: 54. *Luk.* 4: 16.

2 És mikor el-jött vólna a' Szombat; kezde a' Sinagógában tanítani: és ſokan, a' kik hallják vala; meg-indúlnak vala ezt mondván: (*b*) Honnét *vagynak* ennek *mind* ezek? és mitsoda bőltseſség ez, a' melly ennek adatott, hogy illyen nagy *Iſteni* erők léſznek ő általa? (*b*) *Luk.* 2: 41. *Ján.* 6: 42.

3. Avagy nem ez-é amaz áts-meſter, a' Máriának fia, a' Jakabnak, Jósénak, Júdásnak és Simonnak attyafia? Nemde az ő nénnyei-is nem itt mi köztünk vagynak-é? és ő benne megbotránkoznak vala.

4. Jésus pedig ezt mondja vala nékiek: (*c*) Nintsen tiſzteſség nélkül a' Próféta; hanem tsak az ő hazájában, és rokoni között, és az ő házában. (*c*) *Luk.* 4: 24. *Ján.* 4: 44.

5. (*d*) És ott ſemmi *Isteni* erőt nem tselekedhete; hanem minekutánna kevés betegekre vetette vólna kezeit, meg-gyógyítá azokat.

(*d*) *Mát.* 13: 58.

6. És tsudálkozik vala azoknak hitetlenségeken, (*e*) és kerüli vala a' falukat körös-körül tanítván. (*e*) *Mát.* 9: 35. *Luk.* 13: 22.

7. Akkor (*f*) elő-ſzóllítá ama' tizen-két *tanítvány*okat, és kezdé őket kettőnként el-botsátani: és ada nékiek hatalmat a' tiſztátalan lelkeken. (*f*) *Mát.* 10: 1. *Luk.* 6: 13. 9: 1.

8. És meg-parantsolá nékiek, hogy az útra ſemmit ne vinnének; hanem tsak páltzát: ſem táskát, ſem kenyeret, ſem pénzt az ő erſzényekben.

9. Hanem hogy tsak sólyákat vonnának lábaikra, és kettős ruhát ne vennének magokra.

10. És ezt mondja vala nékiek: Valahol ott házba bé-mentek; ott maradjatok mind addig, míg onnét ki-mentek.

11. (*g*) És valakik bé-nem fogadándnak titeket, és nem hallgatándanak titeket; onnét kimenvén, verjétek-le a' ti lábaitokkoz ragadott port, hogy az légyen ő ellenek tanú-bizonyság gyanánt. Bizony mondom néktek, hogy türhetőbb léſzen a' Sodomabélieknek, vagy Gomorabélieknek *dolgok* az ítéletnek napján, hogy nem annak a' városnak *állapotja*.

(*g*) *Mát.* 10: 14. *Luk.* 9: 5. *Tsel.* 13: 51.

12. Ki-menvén azért azok, prédikállják vala hogy meg-térnének *az emberek*.

13. És ſok ördögöket űznek vala ki, és ſok betegeket (*h*) kennek vala meg olajjal; és meggyogyítják vala *azokat*. (*h*) *Jak.* 5: 14.

14. Meg-hallá (*i*) pedig ezeket Héródes Király (mert az ő neve igen híreſsé lett vala) és monda: Ama' János, a' ki kereſztel vala, az támadott-fel a' halálból; és azért léſznek ez erők ő általa. (*i*) *Mát.* 14: 1. *Luk.* 9: 7.

15. Némellyek pedig azt mondják vala: Az Illyés ez; némellyek pedig azt mondják vala: Próféta ez, vagy egy a' Próféták közzül.

16. Mikor azért *ezeket* hallotta vólna Héródes; monda: Ez ama' János, a' kinek én fejét vétetém; ő támadott-fel a' halálból.

17. Mert Héródes el-küldvén *szolgáit*, megfogta vala Jánost, és őtet meg-kötöztetve a' tömlötzbe *vetette* vala, Héródiásért, az ő attyafiának, Filepnek feleségéért; mert azt vette vala magának feleségül.

18. Mert ezt mondja vala János Héródesnek: (*k*) Nem szabad tenéked el-venned a' te atyádfiának feleségét. (*k*) 3 *Mós.* 18: 16.

19. Héródiás pedig ólálkodik vala ő utánna, és igyekezik vala őtet meg-ölni; de nem lehet vala.

20. Mert Héródes féli vala Jánost; mivelhogy tudja vala, hogy igaz (*l*) és szent ember vólna: es betsüli vala őtet, és az ő intésének hallására sok dolgot tselekeszik vala, és örömest hallgatja vala őtet. (*l*) *r.* 11: 32.

21. Mikor azért alkalmatos ideje jött vólna: mikor Héródes az ő születése' (*m*) napján az ő Fő-szolgáinak, a' Hadnagyoknak, és Galilea' Fő-emberinek vatsorát szerzene:

(*m*) 1 *Mós.* 40: 20.

22. És bé-ment vólna a' Hérodiásnak leánya, és *ott* tántzolt vólna, és az tettszett vólna Héródesnek és a' vendégeknek; a' Király monda a' leánynak: Kérj én tőlem, a' mit akarsz; és meg-adom!

23. És (*n*) meg-esküvék néki: Valamit kérendesz én tőlem, meg-adom néked; ha országomnak felét *kéred-is.* (*n*) *Bir.* 11: 30.

24. És az ki-menvén, monda az ő annyának: Mit kérjek? Amaz pedig monda: A' Keresztelő János' fejét.

25. A' *leány* azért vígan azonnal bé-menvén a' Királyhoz, *azt* kéré, mondván: Azt akarom, hogy mindjárt hozasd ide nékem egy tálban a' Keresztelő János' fejét.

26. A' Király pedig igen meg-szomorodék; *mindazáltal* az ő esküvéséért, és azokért, a' kik a' lakodalomban valának, nem akará *annak kérését* meg-vetni.

27. És a' Király azonnal el-küldvén a' hóhért, meg-parantsolá, hogy a' *Keresztelő* János' (*o*) fejét elő-hozná. (*o*) *Luk.* 9: 9.

28. Az annakokáért el-méne, és fejét vévé néki a' tömlötzben, és elő-hozá az ő fejét egy tálban, és adá azt a' leánynak, és a' leány az ő annyának adá.

29. És mikor *ezt* meg-hallották vólna az ő tanítványi; el-jövének, és el-vivék az ő testét, és helyhezteték *azt* koporsóban.

30. Az (*p*) Apostolok pedig haza jövének Jésushoz, és meg-beszéllének néki mindeneket, mind a' mit tselekedtek, mind a' mit tanítottak vólna. (*p*) *Luk.* 9: 10, 17.

31. És monda nékiek: Jertek-el ti magatok fél-felé a' pusztába, és nyúgodjatok-meg egy keveset. Mert sokan valának a' jövők 's menők, és ingyen sem ehetnek vala.

32. (*q*) El-menének azért puszta helyre, hajón tsak ő magok. (*q*) *Mát.* 14: 13. *Luk.* 9: 10.

33. Látá pedig a' sokaság, hogy ők el-mennének, és sokan meg-esmérék őtet: és gyalog minden városokból gyülének oda, és eleiket vévék nékiek, és hozzá gyülének.

34. És (*r*) ki-menvén látá a' nagy sokaságot Jésus, és könyörületességre indúla rajtok; mert ollyanok valának, mint a' pásztor nélkül-való juhok; (*s*) és kezdé őket sok dolgokra tanítani.

(*r*) *Mát.* 9: 36. 14: 14. *Ján.* 6: 5. (*s*) *Luk.* 9: 11.

35. Mikoron (*t*) pedig immár nagy idő vólna, hozzája menének az ő tanítványi, ezt mondván: Puszta ez' hely, és immár nagy idő vagyon!

(*t*) *Mát.* 14: 15. *Luk.* 9: 12.

36. Botsásd-el őket, hogy el-menvén a' környül-való majorokba és falukba, végyenek magoknak kenyeret; mert nintsen, mit egyenek.

37. Ő pedig felelvén monda nékiek: Adjatok enniek ti. Akkor mondának néki: *Hanemha* elmégyünk, hogy vegyünk ezeknek két száz pénz árrú kenyereket, és nékiek adjuk, hogy egyenek.

38. Ő pedig monda nékiek: Hány kenyeretek vagyon? menjetek-el, és lássátok-meg. És azok meg-látván, mondának: (*u*) öt kenyerünk és két halunk *vagyon.*

(*u*) *Mát.* 14: 17. *Luk.* 9: 13. *Ján.* 6: 9.

39. Akkor parantsolá Jésus, hogy mind leültetnék őket a' zöld páfiton, mint szoktak asztalhoz ülni a' lakodalomban.

40. Le-telepedének azért külön-külön seregenként, százanként és ötvenenként.

41. És minekutánna vette vólna az öt kenyereket és a' két halakat; az égre fel-tekintvén, hálákat ada, és meg-szegé a' kenyereket: és adá az ő tanítványinak, hogy azok eleibe adnák; és a' két halat-is el-osztá mindennek.

42. Evének azért mindnyájan; és meg-elégedének.

43. És fel-szedék a' *maradék* darab *kenyereket* tizen-két tellyes kosarakkal, és a' halakból-is.

44. Valának pedig, a' kik ettenek vala, mintegy öt ezer férjfiak.

45. És azonnal kénszerité az ő tanítványit hajóba ülni, és elől el-menni Bethsaidába a' tulsó *part*ra, míg ő el-botsátaná a' sokaságot.

46. És mikoron el-botsátotta vólna őket; elméne a' hegyre imádkozni.

48.

47. (x) Mikoron pedig késő *estve* vólna; vala a' hajó a' tengernek közepin, és ő-maga egyedül a' földön. (x) *Mát.* 14:23. *Ján.* 6:17.

48. És látá őket, hogy a' *hajónak* evedzésében veszekednének; (mert ellenkező szél fú vala) az éjtszakának negyed' részekor hozzájok méne, járván a' tengeren, és akar vala mellőlök el-menni.

49. Azok pedig mikor látták vólna őtet a' tengeren járni; álíták lenni valami el-múlandó látásnak, és kezdének kiáltani.

50. (Mert mindnyájan látják vala őtet, és megháborodának) de azonnal meg-szóllítá őket, és monda: Bátorságosok légyetek, én vagyok, ne féljetek!

51. Akkor bé-méne (y) hozzájok a' hajóba, és meg-álla a' szél; és ők magokban annál inkább álmélkodnak, és tsudálkoznak vala.

52. Mert nem jutott vala eszekbe az öt kenyereknek *tsudája*; mivelhogy az ő szívek meg-keményíttetve vala. (y) *Mát.* 14:24-32.

53. És (z) mikor által-mentenek vólna; a' Genezáret' földére menének, és jutának a' partra.

(z) *Mát.* 14:34.

54. Akkor, mikor ki-mentenek vólna a' hajóból, azonnal őtet meg-esmérék:

55. És mikoron el-futottak vólna mind az egész vidéket; kezdék nyószolyákban a' betegeket szél-lyel hordozni, a' holott hallják vala őtet lenni.

56. És valahová bé-mégyen vala a' falukba, vagy városokba, vagy majorokba; a' betegeket az útzákra tészik vala, és kérik vala őtet, hogy köntösének akar tsak perémjét illethetnék: és valakik illetik vala őtet; meg-gyógyúlnak vala.

VII. RÉSZ.

A' Farizéusoknak, és Irás-tudóknak tudományok és Isténi szolgálatjok: a' Kananéabéli aszszony' hiti: egy nehezen szóllo siket meg-gyógyíttatik.

1 Akkor (a) gyűlének ő hozzája a' Farizéusok, némellyek az Irás-tudók közzűl, kik jöttek vala Jérusálemből. (a) *Mát.* 15:1.

2. És mikoron látták vólna, hogy az ő tanítványi közzűl némellyek meg-fertéztetett (az-az, mosdatlan) kézzel ennének kenyeret; panaszolkodnak vala *arról.*

3. Mert a' Farizéusok és minden 'Sidók, nem esznek; hanemha gyakran meg-mossák kezeiket, ebben a' *régi* Vén *embereknek* rendeléseket követvén.

4. És a' piatzról-is *mikoron haza mennek*; nem esznek, míg meg-nem mosódnak: és sok egyéb dolgok-is vagynak, mellyeket vettek, hogy meg-tartsák: *mint* poharaknak, korsóknak, réz edényeknek, és nyószolyáknak mosatásokat.

5. Azután meg-kérdék őtet a' Farizéusok és az Irás-tudók: Mi az oka: hogy a' te tanítványid nem járnak a' Vén *embereknek* rendelések szerént; hanem mosdatlan kézzel esznek kenyeret?

6. Ő pedig felelvén monda nékiek: Bizony igazán jövendölt Esaiás ti felőletek kép-mutatók felől, mint meg-vagyon írva: (b) E' nép *tsak* ajakakkal tisztel engem'; az ő szívek pedig távól vagyon én tőlem. (b) *Esa.* 29:13. *Ez.* 33:31.

7. Híjába tisztelnek pedig engemet, tanítván olly tudományokat, mellyek embereknek (c) parantsolati. (c) *Kol.* 2:18, 20-23.

8. Mert el-hagyván az Isten' parantsolatját, az emberi rendelést tartjátok-meg: korsóknak és poharaknak mosását; és effféléket egyebeket sokakat tselekedtek.

9. És monda nékiek: Jól vagyon *bátor, hogy* az Isten' parantsolatját el-törlitek, hogy a' ti rendeléstteket tartsátok-meg.

10. Mert Mózes ezt mondja: (d) Tiszteljed atyádat és anyádat: és (e) Valaki szidalmazza atyát vagy annyát; halállal meg-haljon.
(d) *Mós.* 20:12. (e) *Mós.* 21:17. *Luk.* 18:20.

11. Ti pedig ezt mondjátok: Ha valaki ezt mondándja attyának, vagy annyának: A' melly Korbánt (az-az ajándékot) én fel-viszek; néked használ, *az bün nélkül-való.*

12. És nem engeditek, hogy az semmit egyebet tselekedjen az ő attyával, vagy annyával,

13. El-törölvén (f) az Istennek beszédét a' ti rendeléstekkel, mellyet rendeltetek: és ehez hasonlatost sokakat tselekesztek. (f) *Mát.* 15:6.

14. Azért az egész sokaságot elő-szóllítván mónda nékiek: Hallgassatok engem' mindnyájan, és értsétek-meg.

15. Nintsen semmi az emberen kivül, a' melly bé-menvén az emberbe, meg-fertéztethetné őtet; hanem a' mellyek az emberből származnak, azok fertéztetik-meg az embert.

16. Ha valakinek vagynak fülei a' hallásra; halja.

17. És (g) mikoron házba ment vólna-bé a' sokaság közzűl; meg-kérdék őtet az ő tanítványi a' pelda-beszéd felől. (g) *Mát.* 15:15.

18. Akkor monda nékiek: Ti-is illyen tudatlanok vagytok-é? nem értitek-é, hogy valami kivül mégyen-bé az emberbe, nem fertéztetheti az meg az embert?

19. Mert nem mégyen az embernek szívébe;

hanem a' hasába, és az árnyék székre mégyen, melly meg-tisztít minden eledelt.

20. És ezt mondja vala, hogy a' mi az emberből ki-származik; az fertéztetné-meg az embert.

21 Mert (*h*) onnét belől az embereknek szívekből származnak a' gonosz gondolatok, házasság-törések, paráznaságok, gyilkosságok,

(*h*) 1*Mós.* 6: 5. *és* 8: 21. *Példa.* 6: 14.

22. Lopások, fösvénységek, latorságok, álnokság, szemtelenség, gonosz szem, rágalmazás, kevélység, bolondság.

23. Mind ezek a' gonoszságok belől jönek-ki, és meg-fertéztetik az embert.

24. És (*i*) onnét fel-kelvén, méne Tírusnak és Sidonnak határiba: és házba-menvén, nem akarja vala, hogy senki *ötet* meg-tudná; de nem titkolhatá-el magát, (*i*) *Mát.* 15: 21.

25. Mert mikor ő-felőle hírt hallott vólna egy (*k*) aszszonyi-állat, kinek leányában tisztátalan lélek vala; el-jöve, és *artzal* lábainál le-borúla.

26. (Vala pedig az aszszonyi-állat pogány, Siro-Fenicziának tartományából-való, nemzetsége szerént) és kéré ötet, hogy az ördögöt ki-űzné az ő leányából. (*k*) *Mát.* 15: 21-28.

27. Jésus pedig monda nékie: Engedd-meg, hogy meg-elégedjenek először a' fiak; mert nem jó a' fiaknak kenyereket el-venni, és a' kölyköknek vetni.

28. És az felele, és monda nékie: Úgy vagyon Uram! mert a' kölykök az asztal alatt a' gyermekek' mor'salekjokkal szoktanak élni.

29. Akkor monda néki: E' beszédért eredj-el; az ördög ki-ment a' te leányodból.

30. És mikoron az házához ment vólna; úgy találá, hogy az ördög ki ment vólna, és az ő leánya az ágyon fekünnék.

31. Akkor meg-térvén Tírusnak és Sidonnak határiból, méne a' Galilea' tengere mellé, a' tíz városnak határin által.

32. És hozának néki egy nehezen szólló siketet, és kérik vala ötet, hogy vetné kezét arra.

33. És mikoron azt ki-vitte vólna fél-felé a' sokaság közzül; botsátá az ő újjait annak füleibe: és mikoron (*l*) pökött vólna; illeté annak nyelvét. (*l*) *r.* 8: 23.

34. És fel-tekíntvén az égbe, fohászkodék, és monda nékie: Ephata! az-az: Nyilatkozzál-meg!

35. És azonnal meg-nyilatkozának annak fülei, és nyelvének kötele meg-óldaték, és igazán szóll vala.

36. És meg-tíltá ő-tőlök, hogy senkinek ne mondanák; de mennél inkább tiltotta vólna tőlök, annál inkább hírdetik vala.

37. És felette igen álmélkodnak vala, ezt mondván: Mindeneket (*m*) jól tselekedett; azt tselekeszi, hogy mind a' siketek halljanak, mind a' némák szólljanak. (*m*) 1*Mós* 1: 31.

VIII. RÉSZ.

Hét kenyérnek által lett tsuda: Farizéusoknak jel kívánások és kovászszok: egy vak' gyógyúlása: Krisus' jövenndő haldla: Sátán az, a' ki-lelkét meg-akarja tartani.

1 AZ' (*a*) napokban, mikor felette nagy sokaság vólna ő-véle, és nem vólna mit ennének; elő-szóllitá Jésus az ő tanítványit, és monda nékiek: (*a*) *Mát.* 15: 32, *'s a't.*

2. Keserülöm e' sokaságot; mert immár harmad' napja, hogy én velem vagynak, és nintsen, mit egyenek.

3. Ha éhen botsátom-el őket házokhoz, el-fogyatkoznak az úton; mert némellyek ő közzülök meszszűnnen jöttek.

4. Felelének pedig néki az ő tanítványi: Honnét elégíthetné-meg itt ezeket valaki eledellel e' pusztában?

5. És meg-kérdé őket: Hány kenyeretek vagyon? És ők mondának: Hét *vagyon.*

6. Akkor meg-parantsolá a' sokaságnak, hogy le-telepednék a' földre: és kezébe vévén a' hét kenyereket, mikor hálákat adott vólna; megszegé, és adá az ő tanítványinak, hogy eleikbe adnák: és eleibe adák a' sokaságnak.

7. Vala pedig valami kevés halok-is: és mikoron hálákat adott vólna; meg-parantsolá, hogy azokat-is eleikbe adnák.

8. Evének azért, és meg-elégedének, és felszedék a' meg-maradott darab *kenyer*eket, hét kosarakkal.

9. Valának pedig, a' kik ettenek vala, mintegy négy ezeren; és el botsátá őket.

10. És (*b*) azonnal bé menvén a' hajóba az ő tanítványival, méne Dálmanuta-felé. (*b*) *Mát.* 15: 39.

11. (*c*) És el-jövének a' Farizéusok, és kezdének ő-véle versengeni, kérvén ő-tőle mennyei jelt, késértvén ötet. (*c*) *Mát.* 12: 38. *Luk.* 11: 29.

12. És mikor lelkében nagyot fohászkodott vólna; monda: Mi az oka, hogy e' nemzetség jelt kíván? (*d*) Bizony mondom néktek, nem adatik e' nemzetségnek jel. (*d*) *Mát.* 16: 4.

13. És azokat el-hagyván, ismét bé-menvén a' hajóba, el-méne a' túlsó *part*ra.

14. (*e*) El-felejtettek vala pedig a' tanítványok kenyeret vinni magokkal, és nem vala a' hajóban egy kenyereknél több. (*e*) *Mát.* 16: 6.

15. Ak-

15. Akkor parantsólá nékiek mondván: *(f)* Meg-láfsátok, hogy meg-óltalmázzátok magatokat a' Farizéusoknak kováfzfzoktól, és a' Héródes' kováfzfzától. *(f) Mát.* 15: 32.

16. És egymás között vetekednek vala mondván: Nintsenek velünk kenyerek.

17. És mikor *azt* eſzébe vette vólna Jésus, monda nékiek: Mit vetekedtek azon, hogy kenyeretek nintsen? még-is nem veſzitek-é eſzetekbe, és nintsen-é még-is értelmetek? még-is oſtoba-é a' ti ſzívetek?

18. Szemeitek lévén nem láttok-é? és holott füleitek vagynak, nem hallotok-é? és nem emlékeztek-é-meg?

19. *(g)* Mikor amaz öt kenyereket meg-ſzegém az öt ezer *ember*eknek, hány kosarat hozátok-el darab *kényer*ekkel tellyeſeket? Mondának néki: Tizen-kettőt. *(g) Mát.* 14: 20.

20. *(h)* Mikor pedig ama' hét *kenyer*eket a' négy ezer *ember*nek meg-ſzegém, hány kosarakat hozátok-el darab *kenyer*ekkel tellyeseket? És mondának: Hetet. *(h) Mát.* 15: 37.

21. És monda nékiek: Mint vagyon, hogy *ezeket* nem értitek?

22. És méne Bethsaidába; és hozának eleibe egy vakot, és kérék őtet, hogy illetné azt.

23. Akkor meg-fogván a' vaknak kezét, kivivé őtet a' falun kivül, es mikor annak *(i)* ſzemeire pökött vólna, és az ő kezeit reája vetette vólna; meg-kérdé őtet, ha látna-é? *(i) Ján.* 9: 6, 7.

24. Ki mikor az ő ſzemeit fel-emelte vólna, monda: látom az embereket járni, mint valami fákat.

25. Azután ismét veté kezeit annak ſzemeire, és fel-emelteté ismét *az emberrel* az ő ſzemeit; és meg-épüle, te és láta meſzſze és világosan mindeneket.

26. És házához küldé őtet, mondván: Ama' faluba ſe menj, és a' faluban-is ſenkinek *ezt* ne mondjad.

27. És *(k)* bé-méne Jésus az ő tanítványival egybe Tzesáreának faluiba, *melly Tzesárea Filep Királyról neveztetik*; és az úton meg-kérdé az ő tanítványit, mondván nékiek: Kinek mondanak engemet az emberek?

(k) Mát. 16: 13. *Luk.* 9: 18.

28. Azok pedig felelének: Keresztelő Jánosnak; némellyek Illyésnek; némellyek pedig egynek a' Próféták közzül.

29. És ő monda nékiek: Ti pedig kinek mondotok engemet? Felelvén pedig Péter monda nékie: Te vagy ama' Kriſtus!

30. És meg-fenyegeté *őket*, hogy ſenkinek *azt* ő felőle ne mondanák.

31. És kezdé őket tanítani, hogy az *(l)* ember Fiának ſokat kellene ſzenvednie, és megvettetnie a' Vénektől, a' Papi-Fejedelmektől, és az Iráſ-tudóktól, és meg-kellene ölettetnie, és harmad' napra fel-támadnia *(l) Mát.* 16:21. 17 22.

32. És ezt nyilván mondja vala. Akkor Péter meg-fogván őtet kezdé dorgálni.

33. És ő hátra fordúlván, és az ő tanítványira tekíntvén, meg-feddé Pétert, mondván: Eredj-el én tőlem Sátán! mert nem vagy bőlts az Iſten' *dolg*aiban, hanem az emberekéiben.

34. És mikor elő-ſzóllította vólna a' ſokaságot az ő tanítványival egybe: monda nekiek: *(m)* Valaki engemet akar követni; tagadja-meg magát, végye-fel az ő keresztét, és *úgy* köveſsen engemet. *(m) Mát.* 10: 38. *Luk.* 9: 23.

35. Mert *(n)* valaki akarja az ő lelkét meg-tartani; el-veſzti azt: valaki pedig az ő lelkét én érettem és az Evangyéliomért el-veſzti; az megtartja azt. *(n) Mát* 10: 39. *Luk* 9: 24.

36. Mert *(o)* mit haſznál valakinek, ha mind e' világot meg nyerné-is; ha az ő lelkét el-veſzti?

37. Avagy mitsoda váltságot adhat valaki az ő lelkéért? *(o) Mát.* 16: 26. *Luk.* 9: 25.

38. *(p)* Mert valaki e' parázna és bűnös nemzetség közzül ſzégyenl engemet, és az én beſzédimet; az embernek Fia-is ſzégyenli azt, mikor el jövénd az ő Attyának ditsőſségével, a' ſzent Angyalokkal. *(p) Mát.* 10: 33. 2 *Tim.* 2: 2.

IX. RÉSZ.

Kriſtus' ſúlnének ditsőséges el-változása: ki légyen az Illyés: egy néma lélek ki-úzetik': a' kis gyermek példája tanítja az Apoſtolokat az elsőségről: botránkoztatás: a' sónak jósága.

1 És *(a)* monda nékiek: Bizony mondom néktek, vagynak némellyek ezek közzül, a kik itt állanak, kik addig meg nem kóſtolják a' halált; míg-nem meg-látják, hogy az Iſtennek orſzága el-jött hatalommal. *(a) Mát.* 16: 28. *Luk.* 9: 27.

2. *(b)* Hatod' nappal pedig ezután, maga mellé vévé Jésus Pétert, Jakabot és Jánost, és fel-vivé csak őket egy nagy magas hegyre fél felé; és el-változék ő előttök.

(b) Mát. 17: 1-5. *Luk.* 9: 28.

3. És az ő ruhái fényesekké lőnek, igen fejérek, mint a' hó, mellyhez hasonló fejérséget e' földön a' ruha-feſtő nem tsinálhat.

4. És meg-jelenék nékiek Illyés Móſeſsel egybe, kik Jésuſsal beſzéllenek vala.

5. És ſzóllván Péter, monda Jésusnak: Mester! jó vólna minékünk itt laknunk; tsináljunk

azért

azért három hajlékokat, néked egygyet, Mósesnek-is egygyet, és Illyésnek-is egygyet.

6. Mert nem tudja vala, mit ſzóllna; mert meg-rémültenek vala.

7. És felhő támada, melly őket bé-fogá: és a' felhőből ſzó adaték, mondván: Ez amaz (*c*) én ſzerelmes Fiam, őtet hallgaſsátok! (*c*) *Mát.* 3:17.

8. És nagy hírtelen, mikor el-tekíntettek vólna; nemi látának az után ſenkit Jésuſsal egyedet magokkal.

9. (*d*) Mikoron pedig a' hegyről alá-ſzállanának; meg-parantsolá nékiek, hogy ſenkinek ne mondanák, a' mit láttak vala; hanem mikoron az embernek Fia a' halálból fel-támadna.

(*d*) *Mát.* 17: 9. *Luk.* 9: 36.

10. És é' dolgot magoknál tarták, egymástól (*e*) ő köztök arról tudakozván: mi volna az a' halálból fel-támadni? (*e*) *Ján.* 20: 9.

11. És meg-kérdék őtet mondván: Miért mondják az Irás-tudók, hogy előſzör el-kell jönie (*f*) Illyésnek? (*f*) *Mal* 4: 5. *Luk.* 1: 17.

12. Ő pedig felelvén monda nekiek: Illyés bizonyára előſzör el-jövén mindeneket helyekre állat; de a' mint meg-vagyon (*g*) írva az embernek Fia felől, ſzükség, hogy ſokat ſzenvedjen, és ſemminek állíttaſsék. (*g*) *Esa.* 53: 4.

Sólt. 22: 7. *Dán* 9: 25, 26.

13. De mondom néktek, hogy (*h*) Illyés-is el-jött, és azt tselekedték véle, a' mit akartanak, a' mint meg íratott ő felőle. (*h*) *Esa.* 40: 30.

14. És mikor az ő tanítványihoz ment vólna; láta nagy ſokaságot azok körül, és az Irás-tudókat, kik azokkal versengenek vala.

15. És azonnal az egéſz sokaság őtet látván el-álmélkodék; és eleibe menvén, köſzönték őtet.

16. És meg-kérdé az Irás-tudókat: Mit versengetek ti magatok között?

17. (*i*) És felelvén a' sokaság közzül egy, monda: Meſter! az én fiamat ide hoztam te hozzád, kiben néma lélek vagyon. (*i*) *Mát.* 17: 14.

18. És valahol meg-ragadja őtet, ſzaggatja őtet; ő pedig tajtékot túr, a' fogait tsikorgatja, és el-fonnyad: és kérém a' te tanítványidat, hogy ki-üznék azt; de nem teheték.

19. Ő pedig felelvén néki, monda: óh hihetetlen nemzetség! vállyon meddig léſzek ti veletek? meddig ſzenvedlek titeket? hozzátok én hozzám azt.

20. Oda vivék azért azt. Mihelyt pedig *Jésus* meg-láta vólna azt; azonnal a' lélek ſzaggatni kezdé azt: és mikor a' földre le-esett vólna; forgeng vala tajtékot túrván.

21. És meg-kérdé *Jésus* annak attyát: Menyi ideje, hogy ez esett rajta? Ő pedig monda: Gyermekségétől fogva.

22. És gyakorta ejti őtet a' tüzbe és a' vízbe, hogy el-veſzeſse őtet; De ha mit tehetſz, légy ségíségül minékünk, könyörülvén mi rajtunk!

23. Jésus pedig monda néki: Ha hiheted azt; mindenek lehetségesek a' hívőnek.

24. A' gyermeknek attya pedig azonnal kiáltván, köny-hullatáſsal monda: Hiſzek Uram! légy ſegítségül az én hihetetlenségemnek.

25. Mikor pedig Jésus látta vólna, hogy a' ſokaság mind egygyetembe hozzája futna; meg-dorgálá a' tiſztátalan lelket, ezt mondván néki: Te néma és ſiket lélek, én tenéked parantsolom, menj-ki a' *gyermek*ből, és többé ne menj beléje!

26. És mikor kiáltott vólna *a' lélek*, és a' gyermeket igen meg-ſzaggatta vólna; ki-méne *ő belőle*, és *a' gyermek* ollyan lőn, mint a' hólt, úgy annyira, hogy ſokan mondanák: hogy meg-hólt vólna.

27. Jésus pedig meg-fogván annak kezét, fel-emelé azt, és az fel-kele.

28. És mikoron házba ment vólna bé; meg-kérdék őtet külön az ő tanítványi: Miért nem üzhettük mi ki ama *lelket*?

29. *Jésus* pedig monda nékiek: Ez illyen *ördögök*nek nemek nem üzettethetik-ki külömben; hanem könyörgés, és böjtölés által.

30. És (*k*) onnét ki-menvén, egygyütt mennek vala Galileán által: és nem akarja vala *Jésus*, hogy ſenki meg-tudná. (*k*) *Mát.* 17: 22.

31. Mert tanítja vala az ő tanítványit, és ezt mondja vala nekiek: Az embernek Fia adattatik az embereknek kezekbe, és meg-ölik őtet; de minekutánna meg-ölik, harmad' napon fel-tá mad.

32. Ők pedig nem értik vala e' mondást, és félnek vala őtet meg-kérdeni.

33. Méne (*l*) azért Kapernaumba, és haza menvén meg-kérdé őket; Miről vetekedtek vala magatok között az úton?

(*l*) *Mát.* 18: 1. *Luk.* 9: 46.

34. Ők pedig hallgatának; mert ők az úton egymás ellen arról vetekedtek vala: ki *lenne jövendőben ő közöttök* leg-nagyobb?

35. Es mikor le-ült vólna, ſzóllítá a' tizenkét tanítványokat, és monda nékiek: A' ki első akar lenni, mindeneknél utólsóbb légyen, és mindeniteknek ſzólgája.

36. És egy kis gyermeket fogván elő, közöttök meg-állatá, és azt ölébe vévén monda nékiek:

37. Va-

37. Valaki ez illyen kitsiny gyermekek közzül egygyet bé-fogad az én nevembe; engemet fogad-bé: és valaki engemet bé-fogadánd; nem engem' fogad-bé, hanem azt, a' ki engemet el-botsátott.

38. Felele (*m*) pedig nékie János, mondván: Meſter! láttunk egy embert, hogy a' te neved által ördögöket üz, ki nem követ minket; és meg-tiltánk őtet, mivelhogy minket nem követ.

(*m*) *Luk.* 9: 49, 's a' t.

39. Jésus pedig monda: Ne tiltsátok-meg azt; (*n*) mert senki nintsen olly, ki az én nevem által erőt tselekeſzik, hogy könnyen gonoſzúl ſzólhatna én felőlem. (*n*) 1 *Kór.* 12: 3.

40 Mert a' ki nintsen mi ellenünk; mi mellettünk vagyon.

41. Mert valaki innotok adánd néktek, (*o*) *tsak* egy pohár vizet az én nevembe, *az-az*, hogy Kriſtuséi vagytok; bizony mondom néktek, el-nem veſzti jutalmát. (*o*) *Mát.* 10: 42. *Sid.* 6: 10.

42. (*p*) És valaki meg-botránkoztat egygyet e' kitsinyek közzül, a' kik én bennem hiſznek; jobb vólna annak, ha a' nyakára egy malom-kő köttetnék, és a' tengerbe vettetnék. (*p*) *Mát.* 18: 6.

43. (*q*) Hogyha a' te kezed meg-botránkoztat tégedet; vágd-el-azt: jobb tenéked az életre bé-menned tsonkán *inkább*, hogy nem két kezed lévén a' gyehennára menned, a' meg-ólthatatlan tüzre: (*q*) *Mát.* 5: 30.

44. (*r*) Hol az ő férgek meg-nem hal, és tüzök meg-nem óltatik. (*r*) *Esa.* 66: 24. *Luk.* 16: 24.

45. És ha a' te lábad meg-botránkoztat tégedet; vágd-el azt; jobb tenéked sántán bé-menned az életre, hogy-nem két lábad lévén a' gyehnnára vettetned, a' meg-ólthatatlan tüzre:

46. Hol (*s*) az ő férgek meg-nem hal, és tüzök meg-nem óltatik. (*s*) *Esa.* 66: 24.

47. És (*t*) ha a' te ſzemed meg-botránkoztat tégedet; vájd-ki azt: jobb tenéked vakon bé-menned az Iſten' orſzágába, hogy-nem két ſzemmel a' gyehennának tüzére vettetned: (*t*) *Mát.* 5: 29.

48. Holott az ő férgek meg-nem hal, és tüzök meg-nem óltatik.

49. Mert ki-ki tüzzel sózatik-meg; és (*u*) minden áldozat ſóval ſózatik-meg. (*u*) 3 *Mós.* 2: 13.

50. Jó a (*x*) só; ha pedig a só ízetlen léſzen, mivel ſózzátok azt meg? Légyen ti bennetek só, és ti köztetek egymáshoz légyetek békeſségesek.

(*x*) *Mát.* 5: 13.

X. RÉSZ.

A feleség tsak pardznaságért botsáttathatik-el: a' kis gyermekeknek méltóságok: a' gazdag nehezen idvezül: Kriſtus' jövendő halála: Zebedéus fiainak kérések: a' vak Bartiméus' gyógyúlása.

1 És (*a*) mikoron onnét fel-kelt vólna; méne Júdeának határiban, a' Jordánon túl-való *tartományán* által; és gyüle iſmét ő hozzá sokaság, és az ő ſzokása ſzerént ismét tanítja vala őket. (*a*) *Mát.* 19: 1.

2. És a' Farizéusok hozzája járúlván, megkérdék őtet: ha ſzabad vólna-é a' férjfiúnak el-botsátania feleségét? késértvén őtet.

3. Ő pedig felelvén monda nékik: Mit parantsolt néktek Móses?

4. Azok pedig felelének: (*b*) Mófes meg-engedte, hogy el-válásról-való levelet írjunk, és el-botsáſſuk feleséginket. (*b*) 5 *Mós.* 24: 1.

5. És felelvén Jéſus, monda nékiek: A' ti ſziveteknek keménységéért írta *Móses* néktek e' parantsolatot.

6. A' (*c*) teremtésnek pedig kezdetiben férjfiat, és aſzſzonyi állatot teremtett Iſten. (*c*) *Mát.* 19: 4.

7. Azokáért el-hagyja ember attyát és annyát, és ragaſzkodik feleségéhez.

8. És a' kik ketten *vóltanak*, egy teſt léſznek; Azért *ezek* többé nem kettők, hanem egy teſt.

9. A' mit azért Iſten egybe ſzerkeztetett; az ember el-ne válaſzſza.

10. És házban viſzontag az ő tanítványi ugyan ezen dolog felől meg-kérdék őtet.

11. Ő pedig monda nékiek: (*d*) Valaki el-botsátja az ő feleségét, és máſt vejénd; paráználkodik az ellen. (*d*) *Mát.* 5: 32. *Luk.* 16: 18.

12. És ha az aſzſzonyi állat el-hagyja az ő férjét, és máshoz menénd; paráználkodik.

13. Akkor (*e*) hozának néki kitsiny gyermekeket, hogy illetné azokat; a' tanítványok pedig feddik vala azokat, a' kik a' gyermekeket hozzák vala. (*e*) *Mát.* 19: 13. *Luk.* 18: 13.

14. Mellyet mikor látott vólna Jéſus, megharaguvék, és monda nékiek: Engedjétek, hogy jöjjenek én hozzám a' kis gyermekek, és meg-ne tiltsátok őket; mert illyeneké az Iſtennek orſzága.

15. Bizony mondom néktek: Valaki úgy nem véſzi az Iſtennek orſzágát, mint a' kis gyermek; ſemmiképpen nem mégyen oda-bé.

16. És mikor azokat ölébe (*f*) vette vólna; kezeit reájok vetvén, meg-áldá őket. (*f*) *Mát.* 19 15.

17. És mikor ki-akarna menni, hogy útra *indúlna*, mikor egy ember oda futamodott vólna, és lábainál le-borúlt vólna; meg-kérdé őtet: Jó meſter! mit tselekedjem, hogy az örök életet veheſſem?

18. Jéſus pedig monda nékie: Miért mondaſz engem' jónak? Nintsen jó több; hanem tsak egy, *tudni-illik* az Iſten.

19. (*g*) Tudod a' parantsolatokat: Ne paráználkodjál, Ne ölj, Ne orozz, Hamis tanú bizonyságot ne mondj, Senkinek kárt ne tégy, Tiszteljed atyádat és anyádat. (*g*) *Mós.* 20: 13.

20. Amaz felelvén monda néki: Mester! mind ezeket meg-tartottam az én ifjúságomtól fogva.

21. Jésus pedig reá tekíntvén, meg-kedvellé őtet, és monda néki: Egy fogyatkozásod vagyon még; Eredj el: valami marhád vagyon add-el, és adjad a' szegényeknek: és kintsed lészen mennyben; és jere kövess engem', fel-vévén a' keresztet.

22. Ama' pedig meg-szomorodván e' beszéden, el-méne *nagy* szomorúsággal; mert sok jószága vala.

23. És mikor környül el-tekíntett vólna Jésus; monda az ő tanítványinak: Melly nehezen mennek-bé az Istennek országába, a' kiknek gazdagságok vagyon!

24. A' tanítványok pedig el-álmélkodának ezen az ő beszédén; Jésus pedig felelvén ismét, monda nékiek: Fiaim! melly nehéz dolog azoknak, a' kik az ő gazdagságokban bíznak, bé-menniek az Istennek országába!

25. Könnyebb a' tevének a' tőnek fokán általmennie, hogy nem a' gazdagnak Isten' országába menni.

26. Azok pedig annál-is inkább álmélkodnak vala, ezt mondván magokban: Kitsoda idvezülhet tehát?

27. Reájok tekíntvén pedig Jésus, monda: Az embereknél ez lehetetlen, de nem az Istennél; mert az Istennél (*h*) mindenek lehetségesek.

(*h*) *Jerém.* 32: 17. *Luk.* 1: 37.

28. És Péter kezdé *néki* mondani: (*i*) Imé mi mindeneket el-hagytunk, és követtünk tégedet.

(*i*) *Mát.* 19: 27. *Luk.* 5: 11.

29. Felelvén pedig Jésus monda: Bizony mondom néktek, nintsen senki, a' ki el-hagyándja házát, vagy attyafiait, vagy nénnyeit, húgait, vagy attyát, vagy annyát, vagy feleségét, vagy gyermekeit, vagy szántó-földeit én érettem, és az Evangyéliomért;

30. A' ki száz annnyit nem venne mostan ez időben, házakat, atyafiakat, nénnyeit, húgait, annyait, gyermekeket, és szántó földeket, háborúságokkal egybe, és a' jövendő világon örök életet.

31. (*k*) Sok elsők pedig utólsók lésznek; és az útólsók, elsők. (*k*) *Mát.* 19: 30.

32. (*l*) Valának pedig úton, és mennek vala fel Jérusálembe; és Jésus előttök mégyen vala, és álmélkodnak vala, és őtet követvén félnek vala. És ő ismét maga mellé vévén a' tizen-két *tanítványokat*, kezdé nékiek mondani, a' minémű dolgok következnének ő-reája. (*l*) *Mát.* 20: 17.

33. Imé, *úgymond*, fel-mégyünk Jérusálembe, és az embernek Fia el árúltatik a' Papi-Fejedelmeknek és az Irás-tudóknak, és halálra kárhoztatják őtet, és adják őtet a' Pogányoknak kezekbe:

34. És azok meg-tsúfoljak őtet, meg ostorozzák őtet, meg-pökdösik őtet, és meg-ölik őtet; de harmad' napon fel-támad.

35. És (*m*) járúlának ő hozzája Jakab és János, a' Zebedéus' fiai, ezt mondván: Mester! azt akarjuk, hogy a' mit tőled kérünk, meg-adjad minékünk. (*m*) *Mát.* 20: 20-23.

36. Ő pedig monda: Mit akartok, hogy tselekedjem veletek?

37. Azok pedig mondának néki: Ezt engedjed minékünk, hogy egygyikünk jobb-kezed felől, a' másikunk pedig bal-kezed felől üljön a' te ditsőségedben.

38. Jésus pedig monda nékiek: Nem tudjátok, mit kértek; Meg-ihatjátok-é a' poharat, a' mellyet én meg-iszom, és a' melly kereszttséggel én meg-keresztelkedem, meg-keresztelkedhettek-é azzal?

39. Azok pedig mondának: Meg-lehet. Jésus pedig monda nékiek: A' poharat bizony az, hogy meg-iszszátok, a' mellyet én meg-iszom; a' kereszttséggel is, a' mellyel én keresztelkedem, meg-keresztelkedtek.

40. De hogy jobb-kezem felől, és bal-kezem felől üljetek, nem én adhatom azt; hanem *adatik* azoknak, a' kiknek készíttetett.

41. És (*n*) mikoron ezt hallották vólna a' több tíz tanítványok; kezdének haragudni Jakab és János felől. (*n*) *Mát* 20: 24.

42. Jésus pedig elő szóllítván őket, monda nékiek: (*o*) Tudjátok, hogy a' kiknek tettszik a' Pogány népeken-való uralkodás, uralkodnak azokon; és a' kik ő köztök hatalmasok, szabadságok vagyon azokon (*o*) *Luk.* 22: 25.

43. De nem úgy lészen ti köztetek; hanem a' ki akar ti köztetek nagy lenni, ti szolgátok légyen:

44. És a' ki akar ti közzületek első lenni, légyen mindeneknek szolgája.

45. Mert az ember' Fia-is nem jött, hogy néki szolgálnának; hanem hogy ő szolgálna, és adná az ő (*p*) lelkét váltságnak árráúl sokakért.

(*p*) *Mát.* 20: 28.

46. És

46. És (*q*) menének Jérikóba: és mikor kimenne Jérikóból ő, és az ő tanítványi, és nagy fokaság: a' Timéus' fia Bartiméus, ki vak vala, ül vala az úton kóldúlván. (*q*) *Mát.* 20: 29-34.

47. És mikor hallotta vólna, hogy ő vólna ama' Názáretbéli Jésus; kezde kiáltani, és ezt mondani: Jésus Dávidnak Fia, könyörülj én rajtam!

48. És sokan dorgálják vala őtet, hogy hallgatna; ő pedig annál inkább kiált vala: Dávidnak Fia, könyörülj én rajtam!

49. Akkor Jésus, mikor meg-állott vólna, parantsolá, hogy elő-hívnák őtet; hívák azért a' vakot mondván néki: Légy jó hitben, kelj fel! téged' hívat.

50. A' vak pedig el-vetvén felső ruháját, mikor fel-kelt vólna, Jésushoz méne.

51. És felelvén Jésus, monda nékie: Mit kívánsz, hogy tselekedjem veled? A' vak pedig monda nékie: Mester! hogy láfsak.

52. Jésus pedig monda nékie: Eredj-el, (*r*) a' te hited téged' meg-tartott. Azonnal meg-jöve azért az ő szeme' világa, és követi vala Jésust azon az úton. (*r*) *Luk.* 7: 50.

XI. RÉSZ.

Krisztus szamár-háton mégyen bé Jérusálembe: meg-átkoz egy fige fát: meg-tisztítja a' Templomot, hit' ereje: meg-botsátás: menti a' Templom' ki tisztíttatásában-való dolgát.

1 Mikor (*a*) pedig közelgetnének Jérusálemhez, Betsagéhez és Betániához, az Olajfáknak hegyéhez, el-külde kettőt az ő tanítványi közzül, (*a*) *Mát.* 21: 1. *Luk.* 19: 29.

2. És monda nékiek: Menjetek-el ím' e' faluba, a' melly előttetek vagyon: és mindjárást, hogy oda bé-mentek, találtok egy meg-kötött vemhet, mellyen fenki az emberek közzül nem ült; oldjátok-el, *és* hozzátok énnékem.

3. Hogyha valaki néktek ezt mondándja: Miért mivelitek ezt? azt mondjátok: Mert az Úr szükölködik e' nélkül; és azt azonnal ide botsátja.

4. El-menének azért, és találának egy meg-kötött vemhet az ajtón kivül a' kettős útnál, és el-oldák azt.

5. És némelly emberek, kik ott állanak vala, mondának nékiek: Mit miveltek, hogy eloldjátok a' vemhet?

6. Azok pedig felelének azoknak, a' mint Jésus meg-parantsolta vala; és el-botsáták őket.

7. El-hozák azért (*b*) a' vemhet Jésushoz, és az ő felső-ruháikat arra hányák; és reá üle.

(*b*) 2 *Kír.* 9: 13. *Ján.* 12: 14.

8. Sokan pedig felső-ruháikat az útra terítek; némellyek pedig ágakat szegdelnek vala a' fákról, és az útra hányják vala.

9. És a' kik elől-mennek vala, és hátúl követik vala, kiáltnak vala mondván: (*c*) Hosánna! Áldott, a' ki jött az Úrnak nevében!

(*c*) *Sólt.* 118: 25, 26. *Luk.* 19: 38.

10. Áldott a' mi atyánknak, Dávidnak országa, melly jött az Úrnak nevében! Hosánna, *ki* a' magasságos egekben *vagy!*

11. (*d*) És bé-méne Jérusálembe az Úr, és a' Templomba; és mikor mindeneket el-nézett vólna, és már estvéli óra vólna; méne Betániába a' tizen-két *tanítványokkal.* (*d*) *Mát.* 21: 11.

12. És (*e*) másod' napon, mikor Betániából ki-mentenek vólna, meg-éhezék. (*e*) *Mát.* 21: 18.

13. És mikor távol látott vólna egy leveles fige-fát; oda méne, *hogy meg-látná*, ha találna-é valamit rajta: és mikoron oda ment vólna, semmit nem találá a' leveleknél egyebet; mert nem vala még a' fige-érésnek ideje.

14. Akkor Jésus felelvén, monda a' fige-fának: Soha ezután senki ne egyék te rólad gyümöltsöt. És *ezt* hallák az ő tanítványi.

15. Menének (*f*) azért Jérusálembe; és bémenvén Jésus a' Templomba, kezdé azokat kiverni, a' kik árúlnak és vásárlanak vala a' Templomban: és a' pénz-váltóknak asztalaikat, és a' galamb-árosoknak székeiket fel-forgatá:

(*f*) *Mát.* 21: 12. *Luk.* 19: 45.

16. És nem engedi vala, hogy senki valami edényt a' Templomon által-vinne.

17. És (*g*) tanít vala, mondván nékiek: Avagy nintsen é meg-írva; hogy (*h*) az én Házam, imádság' házának hívattatik minden népektől? ti (*i*) pedig azt tettétek latroknak barlangjokká.

(*g*) *Mát.* 21: 13. (*h*) *Esa.* 56 7. (*i*) *Jer.* 7: 11.

18. És *ezt* meg-hallák az Irás-tudók és a' Papi-Fejedelmek, és keresnek vala *módot*, mimódon el-veszténék őtet; mert félik vala őtet, mivelhogy az egész fokaság tsudálkozik vala az ő tudományán.

19. Mikor pedig estve vólna; ki-méne Jésus a' városból.

20. És reggel a' fige-fa mellől el-menvén, láták, hogy gyökereitől meg-száradott vólna.

21. Akkor meg-emlékezvén Péter monda nékie: (*k*) Mester! ímé ama' fige-fa, a' mellyet megátkozál, meg-száradott. (*k*) *Mát.* 21: 19.

22. És felelvén Jésus, monda nékiek: Légyen bizodalmatok Istenben!

23. (*l*) Mert bizony mondom néktek: Valaki *ezt* mondándja ím' e' hegynek: Kelj-fel,

vetteſsél a' tengerbe: és nem kételkedik az ő ſzívében; hanem hiſzi, hogy meg-léſznek azok, a' miket mondott; meg-adatik annak, valamit mondott. (*l*) *Mát.* 17: 20. *Luk* 17: 6.

24. (*m*) Azért mondom néktek: Valamit imádkozástokban kéréndetek, hidjétek, hogy el-véſzitek; és meg-léſzen néktek. (*m*) *Mát.* 7: 7.

25. (*n*) És mikor fel állatok imádkozni; megbotsáſsatok annak, a' ki ellen valami dolgotok vagyon: hogy a' ti mennyei Atyátok-is meg-botsáſsa néktek a' ti vétkeiteket. (*n*) *Mát.* 6: 14

26. Mert ha ti meg-nem botsátándotok; a' ti mennyei Atyátok-is nem botsátja-meg a' ti vétkeiteket.

27. És (*o*) ismét menének Jérusálembe: és mikoron ő a' Templomban járna; menének ő hozzája a' Papi-Fejedelmek, és az Irás-tudók és a' Vének: (*o*) *Mát.* 21: 23. *Luk.* 20: 1, *'s a' t.*

28. És mondának néki: Mitsoda méltósággal tselekeſzed ezeket? és kitsoda adta néked e' méltóságot, hogy ezeket tselekednéd?

29. Jésus pedig felelvén monda nékiek: Én-is valami dolgot kérdek tőletek; feleljetek-meg azért nékem, és meg-mondom *én-is* néktek, mitsoda méltósággal tselekeſzem ezeket.

30. A' János' keresztsége mennyből vala-é, vagy emberektől? feleljetek meg nékem.

31. Azok pedig magokban *illyen módon* okoskodnak vala: Ha azt mondjuk, hogy mennyorſzágból *vólt*, ezt fogja mondani: Miért nem hittetek tehát néki?

32. Ha pedig azt mondjuk, hogy az emberektől *vólt*: (*p*) félünk a' köſségtől; mert mindenek illy' értelemben valának János felől, hogy ő igaz Próféta vólt. (*p*) *Mát.* 14: 5.

33. Akkor felelvén mondának Jésusnak: Nem tudjuk. És Jésus felelvén monda nékiek: Én-is nem mondom-meg, mitsoda méltósággal tselekeſzem ezeket.

XII. RÉSZ.

A' ſzőlőnek példájáról: a' 'Sidóktől meg-vettetett kőről: Tsáfzár' adajáról: fel-támadásról: Törvény' ſummájáról: a' Dávid' fiáról: és egy ſzegény özvegyről-való tanítás.

1 És kezde nékiek példa beſzédek által ſzóllani: Egy ember ſzőlőt (*a*) plántála, és gyepüvel környül-vévé, és vermet ása, és tornyot építe, és a' ſzőlőt bízá a' munkásokra, és *ő maga* meſzſze el-méne. (*a*) *Mát.* 21: 33. *Luk.* 20: 9, *'s a' t.*

2. És mikor alkalmas ideje vólna; el-küldé ſzolgáját a' munkásokhoz, hogy a' munkásoktól bé-venne a' ſzőlőnek gyümőltsében.

3. Azok pedig meg-fogván a' ſzolgát meg-verék: és üreſsen botsáták haza.

4. És ismét más ſzolgáját küldé hozzájok: *azok pedig* ezt-is mikor kövekkel meg-hajigálták vólna; a' fejét meg-ſebesíték, és viſzſzaküldék, minekutánna gyalázattal illették vólna.

5. És viſzontag mást külde, és azt meg-ölék, és ſokakat többeket, némellyeket vervén, némellyeket pedig meg-ölvén.

6. Mikor pedig vólna még egy ſzerelmes fia; el-küldé azt-is utólſzor hozzájok, ezt mondván: Az én fiamat meg-betsülik!

7. A' munkások pedig mondának magok között: Ez az örökös, jertek-el, öljük-meg őtet; és mienk léſzen az örökség.

8. És meg-fogván azt meg-ölék, és ki-veték a' ſzőlőn kivül.

9. Mit tselekeſzik azért a' ſzőlőnek Ura? Eljő, és el-veſzti a' *ſzőlő*-munkásokat, és a' ſzőlőt egyebeknek adja.

10. Avagy nem olvaſtátok-é az Irást-is: A' melly (*b*) követ az építők meg-vetettek; az lett a' ſzegeletnek köve. (*b*) *Mát.* 21: 42. *Luk.* 20: 17.

11. Az Úrtól lett ez, és tsudálatos a' mi ſzemeink előtt.

12. Igyekeznek vala azért őtet meg-fogni; de félnek vala a' köſségtől, mert tudják vala, hogy ő ellenek mondotta vólna e' példa-beſzédet. Azért el-hagyván őtet el-menének.

13. És (*c*) küldének ő hozzája némellyeket a' Farizéusok közzül, és a' Héródes' ſzolgái közzül, hogy őtet meg-fognák a' beſzédben.

(*c*) *Mát.* 22: 15, 22. *Luk.* 20: 20-26.

14. Azok pedig mikor el-jöttenek vólna, mondának nékie: Meſter! tudjuk, hogy te igaz vagy, és ſenkivel nem gondolſz; mert az embereknek ſzemélyekre nem nézſz, hanem az Istennek útát igazán tanítod: Kell-é a' Tsáfzárnak adót fizetnünk, vagy nem? adjunk-é *adót*, vagy ne adjunk?

15. Ő pedig, mivelhogy tudja vala azoknak kép-mutatásokat, monda nékiek: Mit késértetek engemet? hozzatok-elő nékem egy pénzt, hogy láſsam.

16. Azok pedig hozának elő *egy pénzt*, és monda nékiek: Kijé ez ábrázat, és az irás *a' pénzen*? Azok pedig mondának néki: a' Tsáfzáré.

17. És felelvén Jésus monda nékiek: (*d*) Adjátok-meg, a' mi a' Tsáfzáré, a' Tsáfzárnak; és a' mi az Istené, az Istennek: És el-álmélkodának ő rajta. (*d*) *Róm.* 13: 7.

18. Akkor (*e*) jövének ő hozzá Sadduczéusok, kik azt mondják, hogy nintsen fel-támadás; és meg-kérdék őtet mondván: (*e*) *Mát.* 22: 23.

19. Me-

19. Mester! Mózes azt írta minékünk, hogy ha valakinek attyafia meg-hólt, és feleségét meg-hagyándja, és magzatokat nem hagyánd; annak attyafia végye-el a' *meg-hólt attyafiának* feleségét, és támaszszon magot az ő attyafiának.

20. Valának azért hét atyafiak; és az első feleséget vőn, és meg-halván magot nem hagya.

21. És a' második el-vévé annak feleségét, és meg-hala; az-is pedig nem hagya magot: a' harmadik hasonlatosképpen.

22. És mind a' hét el-vette az aszszonyi-állatot, és nem hagytanak magot: leg-utólszor meg hólt az aszszonyi-állat-is.

23. A' fel-támadáskor azért, mikor fel-támadnak, ezek közzül ki felesége lészen az? mert hétnek vólt felesége.

24. Akkor felelvén Jésus monda nékiek: Avagy nem azért tévelygetek-é, hogy nem tudjátok az Irásokat, sem az Istennek hatalmát?

25. Mert mikor a' halálból fel-támadnak, feleséget sem vesznek, házásságra sem adatnak; hanem ollyanok lésznek, mint az Angyalok, kik mennyben *vagynak*.

26. A' halottakról pedig, hogy azok fel-támasztatnak, nem olvastátok-é a' Mózes' könyvében, mimódon szóllott az Isten néki a' tsipkebokorban, ezt mondván: (*f*) Én *vagyok* az Abrahámnak Istene, és Isáknak Istene, és Jákóbnak Istene! (*f*) *Mát.* 22: 32. *Luk.* 20 37.

27. Az Isten nem hóltaknak, hanem élőknek *Istenek*; ti azért igen tévelygetek.

28. És (*g*) mikor elő-állott vólna egy az Irás-tudók közzül, ki hallotta vala az ő vetekedéseket, és tudja vala, hogy ő azoknak jól felelt vólna; meg-kérdé őtet, mondván: Mellyik minden parantsolatolatok között az első? (*g*) *Mát.* 22:34.

29. Jésus pedig felele néki: (*h*) Minden parantsolatok között az első *ez*: Halljad Izráel! A' mi Urunk Istenünk egy Úr.

(*h*) *Mós.* 6: 4. *Luk.* 10: 27.

30. Szeressed azért a' te Uradat Istenedet, tellyes szívedből, tellyes lelkedből, tellyes elmédből, és tellyes erődből. Ez az első parantsolat.

31. És a' második hasonló *ehez*: (*i*) Szeressed a' te felelebarátodat, mint magadat; Nintsen más ezeknél nagyobb parantsolat. (*i*) *Mát.* 22: 39. *Róm.* 13: 9. *Gal.* 5: 14. *Jak.* 2: 8.

32. Akkor monda nékie az Irás-tudó: Jól vagyon Mester! igazán mondád; mert egy az Isten, és nintsen más ő kivüle:

33. És szeretni őtet tellyes szívből, tellyes elméből, tellyes lélekből, és tellyes erőből; és szeretni *embernek* felebarátját, mint magát, sokkal nagyobb minden áldozatoknál.

34. Akkor látván Jésus, hogy bőltsen felelt vólna, monda néki: Nem messze vagy az Isten' országától. És senki többé nem meri vala őtet meg-kérdeni.

35. És (*k*) felelvén Jésus, ezt mondja vala tanítván a' Templomban: Mimódon mondják az Irás-tudók, hogy Kristus a' Dávid' fia?

(*k*) *Mát.* 22: 41.

36. Mert Dávid ő maga mondotta Szent Lélek által: Monda az Úr az én Uramnak: (*l*) Ülj az én jobb-kezem felől, míglen vetem a' te ellenségidet a' te lábaid alá sámolyúl:

37. Ő maga Dávid azért mondja őtet Urának; mimódon azért ő fia? És nagy sokaság örömeſt hallgatja valla őtet. (*l*) *Sólt.* 110: 1.

38. Ó (*m*) pedig mondja vala nékiek az ő tanításában: Őrizzétek meg-magatokat az Irás-tudóktól, kik örömeſt járnak hoszszú köntösökben, és szeretik a' piatzokon-való köszöntetéseket,

(*m*) *Mát.* 23: 6. *Luk.* 11: 43. 20: 46.

39. És a' fő helyeket a' gyülekezetekben, és az elől-való üléseket a' lakodalmokban.

40. (*n*) Kik az özvegyeknek házaikat fel-falják, és külsőképpen hoszszú imádsággal élnek; ezeknek keményebb ítéletek lészen. (*n*) *Mát.* 23: 14.

41. És (*o*) mikoron ült vólna Jésus a' szegények' pénzeknek ládája ellenébe; nézi vala, mimódon a' sokaság hányná a' pénzt a' ládába: a' gazdagok azért sokan sok *pénzt.* hánynak vala.

(*o*) 2 *Kir.* 12: 9. *Luk.* 21: 1.

42. És mikor elő-jött vólna egy szegény özvegy aszszonyi-állat; vete *a' ládába* két fillért, melly *egy pénznek* negyed' része.

43. Ő pedig elő-szóllítván az ő tanítványit, monda nékiek: Bizony mondom néktek, hogy e' szegény özvegy többet vete *a' ládába*, hogynem mind a' többi, kik *pénzt* hányának a' ládába.

44. Mert mindenek abból vetének *pénzt*, a' mivel bővölködnek; ez pedig az ő szegénységéből valamije vólt, mind oda vetè, *tudni-illik* minden ő élését.

XIII. RÉSZ.

Jérusálem' végső romlása által példáztatik e' Világnak végezete.

1 És (*a*) mikor ki-menne a' Templomból; monda nékie egy az ő tanítványi közzül: Mester! nézhetsze minémü kövek ezek, és minémü alkotmányok? (*a*) *Mát.* 24:1. *Luk.* 21:5 *'s a't.*

2. Akkor felelvén Jésus, monda néki: Látod-é e' nagy alkotmányokat? (*b*) Nem marad egy kő más kövön, melly el nem rontatnék.

(*b*) *Lú.* 19:44.

3. És mikor az Olaj-fáknak hegyén úlne a' Templom' ellenében; meg-kérdék őtet külön, Péter, és Jakab, és János és András:

4. Mond-meg minékünk, mikor léſznek ezek, és mitsoda jele léſzen, mikor mind ezek meg-léſznek?

5. Jéſus pedig felelvén nékiek, kezdé mondani: (*c*) Meg-láſsátok, hogy valaki titeket meg ne tsaljon. (*c*) *Jer.* 29: 8. *Mat.* 24: 4. *Luk.* 21: 8.

6. Mert ſokan fognak el-jőni az én nevemben, kik ezt mondják: Én vagyok *a' Kriſtus*; és ſokakat el-hitetnek.

7. Mikoron pedig hallotok hadakat, és hadaknak híreit, meg-ne háborodjatok; mert ſzükség ezeknek meg-lenniek: de még nem *léſzen* akkor vége.

8. Mert támad egy nemzetség más nemzetség ellen, egy orſzág más orſzág ellen: és minden helyeken léſznek föld-indúlások, és léſznek éhel-halások, és háborúságok.

9. A' nyomorúságoknak kezdeti ezek. (*d*) De ti óltalmazzátok-meg magatokat; mert titeket fogva viſznek a' Bírák', tanátsok' és gyülekezetek' eleibe: meg-verettettek, és a' Tiſzt-tartók' és Királyok' eleikbe vitettek én érettem, hogy ez légyen ő ellenek tanú-bizonyságúl. (*d*) *Mat.* 10: 17,

10. És minden pogányok között kell előſzör az Evangyéliomnak prédikáltatnia.

11. Mikor (*e*) pedig titeket fogva vijéndenek; ne légyetek ſzorgalmatosok jó idején arról, mit kelleſsék ſzólnotok: és ne gondolkodjatok; hanem valami adattatik néktek azon órában, azt ſzólljátok; mert nem ti vagytok, kik ſzólltok, hanem a' Szent Lélek. (*e*) *Mát.* 10: 19 *Luk.* 12: 11, 12.

12. Az Atyafiú az ő attyafiát, és az atya az ő fiát halálra adja; (*f*) és a' magzatok támadnak az ő ſzüléik ellen, és azokat meg-öletik.

13. És mindenek előtt gyülölségesek léſztek az én nevemért; de a' ki meg-marad mind végiglen, az meg-tartatik. (*f*) *Mik.* 7: 6.

14. Mikor (*g*) pedig látándjátok ama puſztító útálatoſságot, melly meg-mondatott Dániel Prófétától, melly ott helyheztetik, a' hol nem kellett vólna *helyheztetnie*, (a' ki olvaſſa, jól eſzébe végye:) akkor a' kik Júdeában *léſznek*, a' hegyekre fuſsanak. (*g*) *Dan.* 9: 27. 12: 11.

15. A' ki pedig az ő házának padlásán *lejénd*; alá ne ſzáljon házába: és bé ne menjen, hogy valamit házából ki-vigyen.

16. És a' ki mezőn lejénd; haza ne térjen, hogy az ő köntösét fel-végye.

17. Jaj pedig a' nehézkes aſzſzonyi-állatoknak és ſzoptatóknak az' napokban.

18. Imádkozzatok pedig, hogy a' ti futástok ne légyen télben.

19. Mert olly nyomorúságosok léſznek azok a' napok, mellyekhez hasonlók nem vóltak minden teremtett állatoknak, mellyeket Iſten teremtett, teremtetésektől fogva mind ez ideig; ezután-is nem léſznek.

20. És ha az Úr meg nem rövidítette vólna azokat a' napokat; minden teſt el-veſzne: de a' válaſztottakért, a' kiket válaſztott, meg-rövidítette azokat a' napokat.

21. Akkor pedig ha valaki ezt mondándja néktek: Imhol *vagyon* a' Kriſtus, vagy, amhol *vagyon*; ne hidjétek.

22. Mert támadnak hamis Kriſtusok, és hamis Próféták, és téſznek jeleket és tsudákat, a' válaſztottaknak-is el-hitettetésekre, ha lehetséges dolog vólna.

23. Ti pedig óltalmazzátok-meg magatokat: Imé mindeneket eleve meg-mondottam néktek.

24. De azokban a' napokban annak a' nyomorúságnak utánna, (*h*) a' Nap meg-homályosodik, és a' Hóld nem fenylik: (*h*) *Mát.* 24: 29, 30.

25. És az égnek tsillagi le-húllanak, és a' mennyei hatalmaſságok meg-rendúlnek.

26. És akkor meg-látják az embernek Fiát eljőni a' felhőkben nagy hatalommal és dítsőſséggel.

27. És akkor el-botsátja az ő Angyalit, (*i*) és az ő válaſztottit egybe-gyüjti a' négy ſzelek felől, a' földnek utólsó határától fogva az égnek utólsó határáig. (*i*) *Mát.* 24: 41.

28. A' fige-fáról vegyetek pedig példát: mikor az ő ága immár gyenge, és az ő leveleit kibotſsátja; tudjátok, hogy a' nyár közel vagyon.

29. Azonképpen ti-is, mikor látjátok, hogy ezek meg-léſznek; tudjátok-meg, hogy közel vagyon, *és* tsak az ajtó előtt *az Iſten' orſzága*.

30. Bizony mondom néktek, hogy nem múlik-el ez a' nemzetség addig, míg-nem mind ezek meg-léſznek.

31. Az ég és a' föld el-múlnak; az én beſzédim pedig ſemmiképpen el nem múlnak.

32. De arról a' napról és órárol ſenki ſemmit nem tud, ſem a' mennyei Angyalok, ſem a' Fiú; hanem *tsak egyedül* az Atya.

33. (*k*) Ojjátok-meg magatokat, vígyázzatok és imádkozzatok; mert nem tudjátok, mikor jő-el az az idő.

(*k*) *Mát.* 24: 42. *és* 25: 13. *Th.* 5: 6.

34. Mint

34. Mint (*l*) mikor valamelly ember meſzſze földre indúlván el-hagyta az ő házát; és *minden* hatalmát a' ſzolgákra bízván, és mindennek dolgáról *parantsolván*, az ajtón-állónak meg-parantsolta, hogy vígyázna. (*l*) *Mát.* 25:14 *Luk.* 19:12.

35. Vígyázzatok azért, (mert nem tudjátok, mikor jő haza a' háznak Ura, eſtvén-é, vagy éjfélkor, vagy kakas ſzókor, vagy reggel?)

36. Hogy, ha hírtelen meg-jövénd; ne találjon titeket aluva.

37. A' miket pedig néktek mondok: mindeneknek mondom: Vígyázzatok!

XIV. RÉSZ.

A' Kriſtus' ſzenvedési előtt lett dolgok.

1 Vala (*a*) pedig Húsvét, és két napok-múlva a' Pogátsás Innep; és a' Papi-Fejedelmek, és Irás-tudók keresnek vala *alkalmatoſságot arra*, mimódon őtet álnokſággal meg-fogván meg-ölnék. (*a*) *Mát.* 26: 1. *Luk.* 22: 1. 2. *Ján.* 11: 55.

2. Ezt mondják vala pedig: Ne *miveljük* ez Innepen, hogy a' köſség fel-ne zendüljön.

3. Mikor (*b*) pedig *Jéſus* Betániában vólna, a' poklos Simonnok házában, és le-telepedett vólna *az aſztalnál;* el-jöve egy aſzſzonyi állat, kinél vala drágalátos és igaz nárdusból tsinált kenetnek alabaſtromból tsinált edénye, és fel-ſzegvén az alabaſtrom edényt, ki-tőlté *a' draga kenetet* az ő fejére. (*b*) *Mát.* 26: 6. *Ján.* 11: 2 12: 13

4. Némellyek pedig háborgának-vala ő magok között, mondván: Mit haſznál e' drága kenetnek tékozlása.

5. Mert ezt el-adhatták vólna többen háromſzáz pénznél, és adhatták vólna a' ſzegényeknek; És haraguſznak vala az aſzſzonyi-állatra.

6. Jéſus pedig monda: Hagyjatok békét néki; miért háborgatjátok őtet? jó dolgot tselekedett én velem.

7. Mert (*c*) a' ſzegények mindenkor léſznek veletek, és valamikor akarjátok, jól tehettek ő vélek; de én nem mindenkor léſzek veletek.

(*c*) *Mát.* 15: 11. *Ján.* 12: 8.

8. Ez a' mit tehetett, azt mivelte; mert az én teſtemet eleve meg-kente az én temetésemre.

9. Bizony mondom néktek: valaholott ez Evangyéliom prédikáltatik az egéſz világon; a' mit ő moſt én velem tselekedett, az-is hírdettetik az ő emlékezetire.

10. Akkor (*d*) Iskáriótes Júdás, egy a' tizenkettő közzül, el-méne a' Papi-Fejedelmekhez, hogy őtet azoknak el-árúlná. (*d*) *Mát.* 26: 14.

11. Azok pedig *azt* hallván örülének *rajta*, és fogadák, hogy néki pénzt adnának. Keresvala azért alkalmatoſságot arra, hogy őtet el-árúlhatná.

12. És a' Pogátsás innepnek első napján, mikor a' Húsvéti báránnyal áldoznak vala, mondának néki az ő tanítványi: Hol akarod, hogy el menvén meg-kéſzítsük a' te ételedre a' Húsvéti bárányt?

13 És el-botsátván kettőt az ő tanítványi közzül, monda nékiek: Menjetek-el a' városba, és egy ember jő előtökbe, ki egy korsó vizet viſzen; követsétek azt:

14. És a' hová bé-menénd; mondjátok ezt a' Gazdának: A' Meſter kérdi: Hol vagyon a' ház, mellyben meg-egyem a' Húsvéti bárányt az én tanítványimmal?

15. És ő mutat néktek egy nagy meg-ékesíttetett, és kéſzíttetett vatsoráló házat; ott kéſzítsétek nékünk *a' Húsvéti bárányt.*

16. El-menének azért az ő tanítványi, és eljutának a' városban, és akképpen találák, a' mint nékiek mondotta vala; és el-kéſzíték a' Húsvéti bárányt.

17. És (*e*) mikor eſtve vólna; el-méne a' tizenkét *tanítványokkal.* (*e*) *Mát.* 26: 20.

18. És mikor le-telepedtek vólna, és ennének; monda Jéſus: Bizony mondom néktek, egy ti közzületek el-árúl engemet, a' ki én velem eſzik.

19. És azok kezdének ſzomorkodni, és ő-néki egygyenként mondani: Én vagyok-é? más-is: Én vagyok-é?

20. Ő pedig felelvén monda nékiek: Egy a' tizenkettő közzül, a' ki én velem a' tálba nyúl.

21. Az embernek Fia jóllehet el-mégyen, a' mint meg-vagyon ő felőle írva; de jaj annak az embernek, a' ki által el-árúltatik az embernek Fia! jobb vólt vólna annak az embernek, ha nem ſzületett vólna!

22. És (*f*) mikor ők ennének, és vette vólna Jéſus a' kenyeret, és meg-áldotta vólna; meg-töré, és adá nékiek mondván: Vegyétek, egyétek, ez az én teſtem! (*f*) *Mát.* 26: 26.

23. És a' pohárt vévén, minekutánna hálákat adott vólna; adá nékiek; és ivának abból mindnyájan.

24. És monda nékiek: Ez az én vérem, amaz új Teſtamentomnak vére, melly ſokakért kiontatik!

25. Bizony mondom néktek: Nem iſzom többé a' ſzőlő-tőnek gyümőltsében, mind amaz napiglan, mellyen újat iſzom veletek az Istennek országában.

26. És mikor dítséretet énekeltek vólna; kimenének az Olaj-fáknak hegyére.

27. És (*g*) monda nékiek Jésus: Mindnyájan meg-botránkoztok én bennem ez éjtszakán; mert meg-vagyon írva: Meg-verem a' pásztort; és el-széledenek a' juhok. (*g*) *Mát.* 26: 26. *r.* 16: 7.

28. De minekutánna fel-támadándok, előttetek mégyek Galileába.

29. Péter pedig monda nékie: Ha mindnyájan meg-botránkoznak-is; de én nem.

30. (*h*) És monda nékie Jésus: Bizony mondom néked; ma ez éjtszakán, minekelőtte a' kakas kétszer szóllana, háromszor meg-tagadsz engemet. (*h*) *Mát.* 26: 34. *Lu.* 22: 34. *Ján.* 13: 38.

31. Ő pedig annál inkább mondja vala: Ha nékem veled egygyütt meg kell-is halnom; téged' semmiképpen meg-nem tagadlak. A' többi-is hasonlatosképpen azont mondják vala.

32. Menének azért a' helyre, mellynek neve (*i*) Getsemané; és monda az ő tanítványinak: Üljetek le-itt, míg én imádkozom. (*i*) *Mát.* 26: 36.

33. És maga mellé vévé Pétért, Jakabot és Jánost, és kezde *felette igen* rettegni és gyötrődni.

34. És monda nékiek: Minden-felől szomorú az én lelkem halálig; maradjatok itt, és vígyázzatok!

35. És egy kevessé elő-menvén, a' földre esék, és imádkozék; hogyha lehetséges vólna, múlnek el ő-tőle az-az óra,

36. És monda: Abba, *az-az* Atyám! mindenek lehetségesek néked: ments-meg engem' e' pohártól; mindazáltal nem az én akaratom, hanem a' tied légyen.

37. (*k*) És hozzájok térvén találá őket aluva, és monda Péternek: Simon! alusszol-é? Nem vígyázhattál-é egy óráig? (*k*) *Mát.* 26: 40. *Lu.* 22: 45.

38. Vígyázzatok és imádkozzatok, hogy késértetre ne jussatok: A' lélek jóllehet kész; de a' test erőtelen.

39. És mikor ismét el-ment vólna; könyörge, és azon beszédekkel szólla.

40. És meg-térvén, találá őket ismét aluva; (mert az ő szemeik igen meg-nehezedtek vala) és *ingyen* nem tudják vala, mit kellene néki félkiniek.

41. És el jöve harmadszor-is, és monda nékiek: Aludjatok immár, és nyúgodjatok, elég, el-jött az óra: Ímé adattatik az embernek Fia a' bűnös *emberek*nek kezekbe.

42. Keljetek-fel, menjünk-el; ímé el-közelget, a' ki engemet el-árúl!

43. És (*l*) mindjárást, hogy még szóllna, el-jöve Júdás, ki a' tizenkettő közzül egy vala, és ő-vele nagy sokaság, fegyverekkel és fusztélyokkal, kik a' Papi-Fejedelmektől, Irás-tudóktól, és a' Vénektől botsáttattak vala. (*l*) *Mát.* 26: 47.

44. Adott vala pedig az, a' ki őtet el-árúlá, közönséges jelt ő közöttök, mondván: Valakit én meg-tsókolándok, ő az; fogjátok-meg azt, és vigyétek-el bátorsággal.

45. Mikor azért oda jutott vólna *Júdás*; azonnal járúla ő hozzája, és monda nékie? Mester! Mester! és meg-tsókolá őtet.

46. Azok pedig reája veték kezeiket, és megfogák őtet.

47. És egy az ott állók közzül, az ő szablyáját ki-vonván, a' Fő-Papnak szólgájához tsapa; és el-vágá annak fülét.

48. És felelvén Jésus monda nékiek: Mint egy gonosz ember ellen, úgy jöttetek-é-ki fegyverekkel és fusztélyokkal, hogy engemet meg-fogjatok?

49. Minden napon nálatok valék a' Templomban tanítván, és nem fogátok meg engemet; de szükség, hogy az Irások bé-tellyesedjenek.

50. És el-hagyván őtet, mindnyájan el futának.

51. És egy ifjú követi vala őtet, ki csak gyólts ingbe öltözött vala; és meg-fogák azt az ifiat.

52. Az pedig a'gyólts inget *kezekben* hagyván, mezítelen el-szalada kezekből.

53. És (*m*) vivék Jésust a' Fő-Paphoz; és hozzája gyülének mind a Papi-Fejedelmek, a' Vének és Irás-tudók. (*m*) *Mát.* 26: 57. *Luk* 22: 54.

54. Péter pedig bé-követé őtet távol mind a' Fő-Papnak házáig, és ül vala a' szolgákkal, és melegíti vala *magát* a' tűznél.

55. A' (*n*) Papi-Fejedelmek pedig, és az egész Tanács keresnek vala bizonyságot Jésus ellen, hogy őtet meg-ölnék; és nem találnak vala.

(*n*) *Mát.* 26: 59. *Tsel* 6: 13.

56. Mert sokan hamis tanúságot mondanak vala ő ellene; de azoknak bizonyságaik nem valának egygyenlők.

57. És fel-kelének némellyek, és ő ellene hamis vallásokat tőnek, ezt mondván:

58. Mi hallottuk, hogy ő ezt mondotta: Én el rontom e' kézzel tsinált Templomot, és harmad' napra mást építek, melly kéz nélkül tsinálтatott.

59. De így-is nem vala azoknak bizonyságok illendő.

60. És a' Fő-Pap, mikoron közikbe fel-állott vólna; meg-kérdé Jésust, mondván: Nem felelsz-é semmit? mitsoda ez, a' mit ezek te ellened mondanak?

61.

61. És ő (*o*) hallgat vala, és semmit nem felele; Ismét meg-kérdé őtet a' Fő-Pap, és monda nékie: Te vagy-é ama' Krisztus az Áldott *Istennek* Fia? (*o*) *Esa.* 53: 7. *r.* 15: 5.

62. Jésus (*p*) pedig monda: Én vagyok! és meg-látjátok az embernek Fiát ülni az *Isten'* hatalmasságának jobbján, és el-jönni az égnek felhőivel. (*p*) *Mát.* 24 30. *Luk* 21: 27. 1 *Tim* 4: 16.

63. A' Fő Pap pedig az ő maga ruháit meg-szakasztván, monda: Mit tészünk még-is tanúkkal?

64. Hallátok a' káromlást! mi tettszik néktek? Azok pedig mindnyájan ő ellene sententziát mondának, hogy ő méltó halálra.

65. És kezdék némellyek őtet pökdösni, és az ő ortzáját be kötni, és öklökkel verni őtet, és ezt mondani néki: Mond-meg, ki ütött? A' szolgák pedig artzúl tsapdosák vala őtet.

66. És (*q*) mikor Péter alatt vólna a' palotában; el-jöve egy a' Fő-Papnak szolgáló-leányi közzül.

67. És látván Pétert, ki ott fütözik vala, reá tekintvén monda: Te-is a' Názázetbéli Jésussal valál! (*q*) *Mát.* 26: 58. *Luk.* 22: 55-58.

68. Ő pedig meg-tagadá mondván: Nem esmértem *ötet*, 's nem-is tudom, mit mondasz te. És ki-méne a' tornátzba, és a' kakas megszóllala. (*r*) (*r*) *Mát* 26 71. *Luk.* 22: 56-60.

69. És mikor a' leányzó ismét látta vólna őtet, monda az ott állóknak: Ez egy azok közzül!

70. Ő pedig ismét meg-tagadá. És viszontag egy kevés idő múlva, a' kik ott állanak vala, mondának Péternek: Bizony ő közzülök-való vagy; mert Galileabéli vagy, és a' te szóllásod hasonló!

71. Ő pedig kezde átkozódni és esküdni; *mondván:* Nem esmértem az embert, a' kiről szólltok.

72. És másodszor szólla a' kakas, és (*s*) megemlékezék Péter a' beszédekről, mellyeket Jésus mondott vala néki: Minekelőtte a' kakas szóllana kétszer, háromszor meg-tagadsz engem'. És mikor ki-ment vólna; sira.

(*s*) *Mát.* 26 75. *Luk.* 22: 34, 61, 62. *Ján.* 18: 27.

XV. RÉSZ.

A' Krisztusnak szenvedése, halála és el-temettetése.

1 Mindjárást (*a*) pedig reggel, tanátsot tartván a' Papi-Fejedelmek a' Vénekkel és Irás-tudókkal, és mind az egész Tanátsbéliekkel egybe, Jésust meg-kötözve el vivék, és adák a' Pilátusnak kezébe. (*a*) *Mát.* 27: 1. *Luk.* 22: 66.

2. És (*b*) meg-kérdé őtet Pilátus: Te vagy-é a' 'Sidóknak ama' Királlyok? És ő felelvén monda néki: Te mondod. (*b*) *Mát.* 27: 11. *Luk.* 23: 3. *Ján.* 18: 33.

3. És igen vádolják vala őtet a' Papi-Fejedelmek.

4 Pilátus pedig ismét meg-kérdé őtet, mondván: Nem felelsz-é semmit? Im' melly sokat szóllnak ellened!

5. Jésus pedig semmit nem szólla többet, annyira, hogy Pilátus álmélkodnék rajta.

6. Az Innepen pedig szokott vala nékiek egygyet a' foglyok közzül el-botsátani, valamellyet akartak.

7. Vala pedig egy Barabbás nevü, ki a' háborúság' támasztókkal egygyütt meg-fogatott vala, kik a' háborúság' támasztásban gyilkosságot tselekedtek vala.

8. És a' sokaság kiáltván kezdé kérni *Pilátust*, *hogy úgy tselekednék*, mint *az előtt* mindenkor szokott tselekedni nékiek.

9. Pilátus pedig felele nékiek: mondván: Akarjátok-é, hogy el-botsássam néktek a' 'Sidóknak ama' Királlyokat?

10. (Mert tudja vala hogy irígységből adták vólna kezébe őtet a' Papi-Fejedelmek.)

11. A' Papi-Fejedelmek pedig fel-indíták a' kösséget, hogy Barabbást botsátaná-el inkább nékiek.

12. És Pilátus ismét felelvén monda nékiek: Mit akartok tehát, hogy tselekedjem ezzel, kit mondotok 'Sidók' Királlyának?

13. Azok pedig ismét fel-kiáltának: Feszítsd-meg őtet!

14. Pilátus pedig ezt mondja vala nékiek: Mitsoda gonoszt tselekedett? Azok pedig annál inkább kiáltanak vala: Feszítsd-meg őtet! (*c*)

(*c*) *Mát* 27 26. *Luk.* 23: 4, 14.

15. Pilátus pedig akarván a' kösségnek kedvét keresni; (*d*) el-botsátá nékiek Barabbást, és Jésust meg-ostoroztatván, kézbe adá, hogy meg-feszíttetnék. (*d*) *Luk.* 23: 24, 25.

16. A' vitézek pedig bé-vivék őtet a' palotába, melly a' törvény-tévő ház vala, és mind az egész sereget egybe-gyüjték.

17. És bársonyban öltözteték őtet, és az ő fejébe tévének tövisből font koronát.

18. És kezdék őtet köszönteni, *mondván:* Egészséggel 'Sidóknak Királlyok!

19. És verik vala az ő fejét nád-szállal, 's pökdösik vala őtet, és térdeket meg-hajtván tisztelik vala őtet.

20. És (*e*) mikor *eléggé* tsúfolták vólna őtet; le-vetkezteték a' bársony *ruhából*, és fel-öltözteték az ő maga ruháiba; és ki-vivék, hogy megfeszítenék őtet. (*e*) *Mát.* 27: 31, *'s a' t.*

21. És kénszerité a' mellettek el-menő Czirenéus Simont (ki a' mezőről jő vala, és Alexandernek, és Rufusnak attyok vala) hogy elvinné a' Jésus' kereszt-fáját.

22. És vivék őtet a' Galgotának helyére, melly annyit tészen meg-magyarázva, mint: Kaponyának helye.

23. És adának néki innia mirhával tsinált-tatott bort; ő pedig nem ivék.

24. És mikor meg-feszítették volna őtet; megoszták az ő ruháit, (*f*) sorsot vetvén azokra, ki mennyi részt venne *azokból*. (*f*) *Mát.* 27: 35.

25. Vala pedig három órakor, mikor meg-feszíték őtet.

26. És az ő kárhoztatásának oka meg-íratott vala illyen módon: EZ A' 'SIDÓKNAK AMA' KIRÁLLYOK!

27. Meg-feszíttének pedig ő-véle két latrokat-is, egygyiket jobb-keze felől, a' máſikat bal-keze felől.

28. És bé-telék az Irás, melly *ezt* mondja: (*g*) És a' latrok közzé számláltaték.

(*g*) *Esa.* 53: 12. *Luk.* 22: 37.

29. És a' kik azon el-mennek vala; szidalmazzák vala őtet, az ő fejeket (*h*) hajtogatván, és ezt mondván: Vah! ki el-rontod a' Templomot, és harmad' napra meg-épited;

(*h*) *Mát.* 27: 39. *Luk.* 23: 36. *r.* 14: 58.

30. Tartsd-meg magadat, és szállj-le a' kereszt-fáról!

31. Hasonlatosképpen pedig a' Papi-Fejdelmek-is tsúfolván, ezt mondják vala egygyik a' máſiknak, az Irás-tudókkal egybe: Egyebeket meg-tartott; magát nem tarthatja-meg!

32. Ama' Kriſtus, az Izráelnek Királlya szálljon-le most a' kereszt-fáról, hogy láſsuk, és hidjünk; A' kik meg-feszíttettek vala-is ő-véle, azok-is szidalommal illetik vala őtet

33. És mikor el-jött vólna a' hat óra; setétség lőn az egész tartományban, mind kilentz órakorig.

34. És kilentz órakor kiálta Jésus nagy fel-szóval mondván: (*i*) Eloi, Eloi, Lamma Sabaktani! melly annyit tészen meg-magyarázva, mint: Én Istenem, Én Istenem! miért hagyál-el engemet?

35. Némellyek pedig az ott állók közzül, mikor hallották vólna *az ő szavát*, mondának: Imé, Illyést hívja! (*i*) *Mát.* 27 46. *'Sid.* 5: 7.

36. Oda futamodék pedig egy ember, és spongyiát meg-töltvén etzettel, és azt nád szálra függesztvén innia ada néki, mondván: Hagyjatok békét *néki*, láſsuk, ha el-jő-é Illyés, hogy őtet le-vegye.

37. Jésus pegig nagy fel-szóval kiáltván, meg-hala.

38. És a' Templom' kárpitja két-felé hasada, a' felitől fogva mind az alsó részéig.

39. És mikor látta vólna a' Százados, ki néki ellenében áll vala, hogy ő fel-szóval kiáltva hólt vólna meg, monda: Bizony ez ember Istennek Fia vala!

40. Valának pedig aszszonyi-állatok-is, kik távol nézik vala *ötet*, kik között vala Mária Magdaléna, és Mária a' kisebb Jakabnak, és Jósénak annyok, és Salóme.

41. (*k*) Kik követték vala őtet, és szolgáltak vala néki, még mikor Galileában vólna-is, és más sok aszszonyi-állatok, kik véle fel-mentek vala Jérusálembe. (*k*) *Luk.* 8: 2, 3.

42. És (*l*) mikor ismét estve vólna, (mivelhogy Innep' esti vala, az-az: Szombat előtt való nap. (*l*) *Mát.* 27: 57. *Luk.* 23: 50. *Ján.* 19: 38.

43. Az Arimathiából-való Jó'sef, ki tiszteſséges *és* Tanátsbéli ember vala, ki-is az Istennek országát várja vala, el jövén nagy bátorsággal béméne Piltátushoz, és meg-kéré Jésusnak testét.

44. Pilátus pedig tsudálkozék rajta, ha már meg-hólt vólna: és a' Századost elő-szóllítván, meg-kérdé, ha régen hólt vólna-é meg?

45. És meg-értvén a' dolgot a' Századostól, Jó'sefnek meg-adá a' *Jésus'* testét

46. Jó'sef pedig vőn gyóltsot, és le-vévén Jésust *a' fáról*, bé-takará a' gyóltsba, és helyheztete a' koporsóba, melly kő-sziklából vágattatott vala; és *nagy* követ tőn a' koporsónak szájára.

47. Mária Magdaléna pedig, és Mária, a' Jósénak *annya*, nézik *vala*, a' hová tétetnék.

XVI. RÉSZ.

Kriſtus' fel-támadása, meg-jelenése, a' Kereszteség' szerzése, és mennybe-menetele.

1 És (*a*) mikor el-múlt vólna a' Szombat, Mária Magdaléna, és a' Jakab' *annya*, Mária, és Salóme, vőnek *drága* keneteket, hogy el-menvén meg-kennék őtet. (*a*) *Mát* 28: 1. *Luk.* 24: 1.

2. Annakokáért nagy reggel a' hétnek első napján menének a' koporsóhoz, mikor immár a' Nap fel-kelt vólna.

3. És mondának vala magok között: Kitsoda vészi-el minékünk a' követ a' koporsó' szájáról?

4. És oda tekintvén láták, hogy a' kő el vétetett vólna; mert felette igen nagy vala.

5. Bé-menvén (*b*) azért a' koporsóba, látának egy ifjat ülni jobb-felől, ki fejér ruhába öltöztetett vala; és meg-rémülének. (*b*) *Mát.* 28: 3.

6. És az monda nékiek: Ne féljetek; Ama' Názáret-

záretbéli Jésust keresitek, a' ki meg-feszíttetett vala; fel-támadott, nintsen itt: imhol a' hely, a' hol helyheztették vala őtet.

7. De menjetek-el, és mondjátok-meg az ő tanítványinak és Péternek, hogy ő előttetek mégyen Galileába; (*c*) ott őtet meg-látjátok, a' mint meg-mondotta néktek: (*c*) *Mát.* 28: 7.

8. És nagy hamar el-menvén el-futának a' koporsótól; mert a' félelem és álmelkodás el-fogta vala őket, és senkinek semmit nem szóllnak vala; mert félnek vala

9. És (*d*) mikoron fel-támadott vólna Jésus, reggel, a' hétnek első napján, meg-jelenék először Mária Magdalénának, kiből (*e*) hét ördögöt üzött vala ki. (*d*) *Ján.* 20: 16. (*e*) *Lu.* 8: 2.

10. És az el-menvén, tudtokra adá azoknak, a' kik Jésussal vóltak vala, mikor tsak keserghenének és sirnának.

11. Azok pedig mikor hallották vólna, hogy ő élne, és láttatott vólna ő-tőle, nem hivék;

12. Azután pedig, (*f*) idegen ábrázatban meg-jelenék kettőnek ő közzülök, mikor útra indúlvan mezőre mennének. (*f*) *Luk.* 24: 13.

13. Azok-is el-menének és tudtokra adák a' többinek, kik azoknak-is nem hivének.

14. Utólszor (*g*) mikor ők tizen-egygyen együtt ülnének; meg-jelenté magát nékiek, és az ő hibetetlenségeket, és szíveknek keménységét szemekre hányá, hogy a' kik látták volna őtet, fel-támadtnak lenni, azoknak nem hittenek vólna.

(*g*) *Luk.* 24: 36. *Ján.* 20: 19.

15. És monda nékiek: (*h*) El-menvén mind e' széles világrá, prédikálljátok az Evangyeliomot minden teremtett állatnak. (*h*) *Mát.* 28: 19.

16. A' ki hijénd, és meg-keresztelkedéndik; idvezül: (*i*) a' ki pedig nem hijénd; el-kárhozik.

(*i*) *Ján.* 3: 18. 12: 48.

17. Azokat pedig, a' kik hijéndenek, illyen jelek követik: Az én nevem által (*k*) ördögöket üznek: (*l*) új nyelveken szóllnak:

(*k*) *Tsel.* 16: 18. (*l*) *Tsel.* 2: 4. *és* 10: 46. *és* 19: 6.

18. Kígyókat (*m*) veszsnek-fel: és ha valami mérges állatot isznak-meg; nékiek nem árt: betegekre vetik (*n*) kezeiket; és meg-gyógyúlnak.

(*m*) *Tsel.* 28: 3-6. (*n*) *Tsel.* 28: 8.

19. (*o*) Az Úr annakokáért, minekutánna szóllott vólna nékiek, fel-viteték mennybe, és üle az Istennek jobjára. (*o*) *Luk.* 24: 51. *Tsel.* 1: 9.

20. Azok pedig ki-menvén prédikállának mindenütt, az Úr egygyütt (*p*) tselekedvén ő-vélek, és az ő beszédeket erősítvén a' jelek által, mellyek *azokat* követik vala. (*p*) *Ts.* 14: 3. *'Sid.* 4: 2.

SZENT LUKÁTS'-ÍRÁSA SZERÉNT-VALÓ EVANGYÉLIOM.

E' Sz. Lukáts *Antiokiai Orvos vólt, osztán Pál Apostolnak hív úti-társa, és az Evangyéliomnak prédikálásában szolga-társa: a' mint meg-tettszik Tsel.* 20: 6, 13, 14, 15. *és* 21: 1, 2, 3, *és* 27 *'s* 28. *R. mind végig. Ismét Kól.* 4: 14. 2 *Tim.* 4: 11. *Fil.* 24. *v.*

I. RÉSZ.

A' K. János' születének, születésének, jövendőbéli tisztinek, és a' Krisus' fogantatása meg-jelentetésének Hisztóriája: Szűz Mária Éneke, és Zakariásnak János felől-való prófétziája.

1 Mivelhogy sokan kezdették rend-szerént megírni azoknak a' dolgoknak meg-beszéléseket, mellyek mi nálunk mindenestől fogva bizonyosok.

2. A' mint minékünk előnkbe adták, a' kik eleitől fogva szemmel látói, és szolgái vóltanak az ígének.

3. Azért tettszék énnékem-is, ki mindenestől fogva, mindeneknek jól végekre mentem eleitől fogva, hogy azokról tenéked rend-szerént írnék jó Theofile!

4. Hogy meg-tudhassad azoknak a' dolgoknak valóságos igazságokat, mellyeket hallottál.

5. Vala a' Judéa' Királlyának, Héródésnek idejében egy Pap, kinek Zakariás vala neve, Abiának rendiből-valo; annak pedig felesége, Áron *Pap*nak leányi közzül-való vala, kinek neve Er'sébet vala.

6. Valának pedig mind ketten igazak Isten előtt, kik az Úrnak minden parantsolatiban és rendelésiben feddhetetlenül élnek vala.

7. És nem vala nékiek magzatjok; mivelhogy Er'sébet meddő vólna, és mind ketten immár idős emberek vólnának.

8. Lőn pedig, hogy mikor a' részre osztott Papságnak rendi szerént, az Isten előtt-való szolgálatokban a' Papság Zakariáson vólna;

9. A' Papi tisztnek rendi szerént reá juta a' szer, hogy az Úrnak Templomába bé-menvén, (*a*) jó illatot gerjesztene. (*a*) *Mós.* 30: 7.

10. És a' kösségnek minden sokasága kivül imádkozik vala a' jó illatozásnak idején.

11. Meg-jelenék pedig ő-néki az Úrnak Angyala, állván a' jó illatozásra-való óltárnak jobja felől.

12. És Zakariás *azt* látván, meg-háborodék, és félelem esék ő reája.

13. Monda pedig az Angyal ő-néki: Ne félj Zakaria! mert meg-hallgattatott a' te könyörgésed: és a' te feleséged Er'sébet szül tenéked fiat, és az ő nevét nevezed Jánosnak.

14. És *az* lészē tenéked örömödre, és vígaságodra, és sokan fognak örvendezni az ő születésén.

15. Mert nagy lészen az Úrnak előtte, és bort 's részegitő italt nem iszik: és még az ő annyának méhétől fogva Szent Lélekkel bé-telik:

16. És az Izráel' fiai közzül sokakat meg-térít az ő Urokhoz Istenekhez.

17. (*b*) Mert ez ő előtte fog-járni az Illyés' lelkével és erejével, hogy az atyáknak szíveket a' fiakhoz fordítsa, és az engedetleneket az igazaknak bőltseségekre; hogy az Úrnak készítsen tökélletes népet.

(*b*) *Mal.* 4: 5, 6. *Mát.* 11: 14. *Már.* 9: 11, 12.

18. És monda Zakariás az Angyalnak: Mint esmérhetem én ezt meg? Mert én vén *ember* vagyok, és az én feleségem-is igen idős.

19 És felelvén az Angyal monda nékie: Én vagyok a' Gábriel, ki állok az Istennek előtte; és botsáttattam, hogy szólljak te veled, és ez örvendetes dolgokat meg-jelentsem tenéked.

20. És ímé meg-némúlsz, és nem szóllhatsz, mind a' napiglan, mellyen ezek meg-lésznek; mivelhogy nem hittél az én beszédimnek, mellyek bé-telnek az ő idejekben.

21. És a' kösség várja vala Zakariást; és tsudálják vala, hogy ő a' Templomban késnék.

22. És *ő* minekutánna ki-jött vólna *a' Templomból*, nem szóllhat vala nékiek: és eszekbe vévék, hogy ő látást látott vólna a' Templomban; mert ő csak ínt vala nékiek: és ugyan némán marada.

23. És minekutánna bé-tőltek vólna az ő szolgálatjának napjai; el-méne házához.

24. A' napok után pedig *méhében* fogada Er'sébet az ő felesége, és el-rejté magát öt hónapig, ezt mondván:

25. Igy tselekedék az Úr én velem a: napokban, mellyekben szemeit én reám veté, hogy elvenné én rólam az emberek között-való ama' (*c*) *nagy* gyalázatomat. (*c*) *Mós.* 30: 23. *Esa.* 3: 28.

26. Hatod' hónapban pedig küldeték az Istentől a' Gábriel Angyal, a' Galileának városába, mellynek neve Názáret,

27. (*d*) Egy szüzhöz, melly férjfiúnak jegyeztetett vala, melly *férjfiú*nak neve Jó'sef vala, *ki* a' Dávid' háza-népe közzül-való *vala*; a' szüznek pedig neve *vala* Mária. (*d*) *Mát.* 1: 18. *r.* 12: 4.

28. Bé-menvén azért az Angyal ő hozzája, monda: Örülj te, ki *az Úrnál* ingyen vagy kedves! Az Úr te veled vagyon: *és* te áldott vagy az aszszonyi-állatok között!

29. Az pedig mikor az Angyalt látta vólna, meg-háborodék az ő beszédén, és gondolkodik vala azon, minémü vólna e' köszöntés.

30. És monda néki az Angyal: Ne félj Mária! mert Istennél kegyelemben vagy.

31. És ímé (*e*) méhedben fogadsz, és szülsz fiat: és (*f*) nevezed az ő nevét Jésusnak.

(*e*) *Esa.* 7: 14. (*f*) *Mát.* 1: 2 . *r.* 2: 21.

32. Ez nagy lészen, és a' Magasságban lakozó' Fiának hívattatik, (*g*) és az Úr Isten neki adja a' Dávidnak, az ő attyának székit. (*g*) *Esa.* 9: 6.

33. És uralkodik a' Jákóbnak házán mind örökké, és (*h*) az ő országának vége nem lészen.

(*h*) *Dán.* 7: 14. *Mik.* 4: 7.

34. Monda pedig Mária az Angyalnak: Mimódon lészē ez, holott én férjfiat nem fogok esmérni?

35 És felelvén az Angyal monda nékie: A' Szent Lélek száll te reád, és a' Magasságban lakozó *Istennek* ereje árnyékoz-meg tégedet; annakokáért *az*-is, a' mi te tőled születik, *mivelhogy* Szent' *lészen*, Isten' Fiának hívattatik.

36. És ímé a' te rokonod-is Er'sébet, ő-is az ő vénségében fogadott fiat, és immar hatod' hónapi viselős az, a' ki hívattatik vala meddőnek.

37. (*i*) Mert az Istennél nintsen semmi lehetetlen dolog. (*i*) *Jer.* 32: 17. *Zak.* 8: 6.

38. Monda pedig Mária: Imhol vagyon az Úrnak szolgáló-leánya! légyen nékem a' te beszéded szerént. És el-méne ő tőle az Angyal.

39. És mikor fel-kelt vólna Mária az' napokban; el-méne a' hegyes *tártomány*ba nagy sietséggel Júdának városába:

40. És bé-méne a' Zakariásnak házába, és köszönté Er'sébetet

41. És minekútánna hallotta vólna Er'sébet a' Máriának köszöntését; a' magzat repese az ő méhében, és bé-telék Szent Lélekkel Er'sébet:

42. És fel-szóval kiálta, mondván: Áldott vagy te az aszszonyi-állatok között, és áldott a' te méhednek gyümőltse!

43. És honnét *vagyon* ez nekem, hogy az én Uramnak annya én hozzám jöjjön?

44. Mert

44. Mert ímé, mihelyt a' te köszöntésednek szava az én füleimbe juta; azonnal repesni kezde örvendezéssel a' magzat az én méhemben.

45. És bóldog *az*, a' ki hitt; mert bé-tellyesednek azok, a' mellyeket az Úr nékie mondott.

46. Akkor monda Mária: Magasztalja az én lelkem az Urat:

47. És örvendez az én lelkem az én Meg-tartó Istenemben.

48. Mert meg-tekinté az ő szolgáló-leányának alázatos állapatját; mert ímé engemet ez *időtől* fogva bóldognak mondanak minden nemzetségek.

49. Mert a' Hatalmas *Isten*, én velem nagyságos dolgokat tselekedék: és szent az ő neve.

50. És az ő irgalmassága nemzetségről nemzetségre *vagyon* azokon, kik őtet félik.

51. Hatalmas (*k*) dolgot tselekedék karjának ereje által: *és* a' kevélyeknek szívek' gondolatjának eszét veszté. (*k*) *Es.* 52: 10. *'Sólt.* 33: 10.

52. A' hatalmasokat le vonó az ő székekből, és az alázatosokat fel-magasztalá:

53. (*l*) Az éhezőket minden jókkal bé-tőlté, és a' gazdagogat üresen botsátá. (*l*) 1 *Sám* 2: 5.

54. (*m*) Magához fogadá Izráelt az ő szógáját, hogy meg-emlékeznék az ő irgalmasságáról;

(*m*) *Esa.* 30: 18. *és* 41: 9. *és* 54: 5. *Jer.* 31: 3. 20.

55. (Miképpen szóllott vala a' mi Atyáinknak: (*n*) Abrahámnak és az ő maradékinak) mind örökké. (*n*) 1 *Mós* 17: 19. *és* 22: 16. *'Sólt.* 132: 11.

56. Marada pedig Mária Er sébettel mint-egy három hónapig, és *azután* haza téré.

57. Az Er'sébetnek pedig bé-telék szülésének ideje; és szülé *az ő* fiát.

58 És meg-hallák az ő szomszédi, és az ő rokoni, hogy az Úr nagy kegyelmességet tselekedett vólna ő-véle: és ő-néki örülnek vala.

59. És nyóltzad' napon el-jövének, hogy a' gyermeket környül-metélnék; és az ő attyának nevéről nevezik vala őtet, Zakariásnak.

60. És felelvén az ő anyja, monda: Semmiképpen nem; hanem Jánosnak neveztessék.

61. És mondának ő-néki: Senki nintsen a' te nemzetséged között, a' ki illyen névvel neveztetnék.

62. Intenek vala pedig annak attyának, *hogy meg jelentené*, kinek akarná neveztetni.

63. És minekutánna táblát kért vólna elő, ezt íra mondván: (*o*) János nékie neve. És tsudálkozának rajta mindnyájan. (*o*) *r.* 13 *v.*

64. És meg-nyilatkozék az ő szája azonnal, és az ő nyelve; és szóll vala, áldván az Istent.

65 Támada annakokáért félelem minden ő szomszédjaikban: és a' Júdeának hegy-között-való egész *tartományában* ki-hírdettetének mind ezek a' dolgok

66. És mindenek, a' kik hallák, *azokat* az ő szívekbe el-rejték, ezt mondván: Vallyon kitsoda lészen e' gyermek? Az Úrnak keze vala pedig ő-véle.

67. És Zakariás, az ő attya, bé-tellyesedék Szent Lélekkel, és prófétála, mondván:

68. Áldott az Izráel' Úra Istene! hogy meg-látogatta, és meg-váltotta az ő népét:

69. És fel-emelte az idvességnek szarvát minékünk az ő szolgájának, Dávidnak házában. (*p*)

(*p*) *'Sólt.* 132: 18. *Jer.* 23: 6.

70. A' mint szóllott az ő szent Prófétáinak általok, kik eleitől fogva vóltanak;

71. Hogy (*q*) a' mi ellenségünktől meg-szabadítana, és mind azoknak kezekből, a' kik minket gyülölnek: (*q*) *'Sólt.* 72: 12. 132: 18.

72. Hogy irgalmasságot tselekednék a' mi atyáinkkal, és meg-emlékeznék az ő sz. fogadásáról,

73. És (*r*) esküvéséről, mellyel meg-esküdt a' mi atyánknak, Ábrahámnak, *tudni-illik*, hogy ő meg-adná minékünk; (*r*) 1 *Mós.* 12: 3. *és* 17: 4. *és* 22: 16. *Jer.* 31: 33. *'Sid.* 6: 13.

74. Hogy a' mi ellenségünknek kezekből megszabadúlván, (*s*) félelem nélkül szolgáljunk ő-néki, (*s*) *'Sid.* 9: 14. 1 *Pét.* 1: 15.

75. Szentséggel és igazsággal ő előtte, a' mi életünknek minden idejében.

76. Te pedig kis gyermek, a' magasságos *Isten'* Prófétájának hívattatol! mert az Úrnak előtte járasz, (*t*) hogy az ő útait meg-készítsed.

(*t*) *Mal.* 4: 5.

77. És (*u*) az idvességnek esméretire meg-tanítsad az ő népét, melly vagyon az ő büneiknek botsánatjok által: (*u*) *r.* 3: 3.

78. A' mi Istenünknek nagy irgalmasságáért, (*x*) mellyel meg-látogatott minket a' magasságból-való Tsemete. (*x*) *Zak* 3: 8. *és* 6: 12. *Mal.* 4: 2.

79. Hogy meg-jelenjék azoknak, a' kik a' setétségben és a' halálnak árnyékában vagynak, hogy a'-mi lábainkat igazgassa a' békességnek útára.

80. A' kis gyermek pedig nevekedik, és öröködik vala lelkében; és pusztákban vala mind a' napiglan, mellyben meg-kellene magát az Izráelnek mutatnia.

II. RÉSZ.

A Krístus' születése, 's ennek ki-jelentétése: környül-metéltetése: Simeonnak, és Annának róla lett bizonyság-tételek: kis korában a' Doktorokkal lett vetekedése.

1 Es lőn az' napokban, az Auguſtus Tsáſzártól parantsolat adaték-ki, hogy mind az egéſz föld bé-írattatnék.

2. (E' bé-íratás lett előſzör, mikor Síriában Cziréneus Tiſzt-tartó vólna.)

3. Mennek vala azért mindenek, hogy bé-írattatnának, ki-ki az ő városába.

4. Fel-méne pedig Jó'ſef-is Galileából, Názáretnek városából Júdea' *tartomány*ába, a' Dávid' (*a*) városába, melly Betlehemnek neveztetik; mivelhogy Dávidnak házából, és háza-népe közzül-való vala. (*a*) *Ján.* 7: 42. *Mát.* 1: 1.

5. Hogy bé-írattatnék Máriával, ki néki jegyeztetett vala feleségül, és vala várandós.

6. És lőn, mikoron ott vólnának, hogy bé-telnének a' napok, a' mellyekben ſzülnie kellene néki.

7. Szülé (*b*) azért az ő első-ſzülött Fiát, és bépolálá őtet, és helyhezteté őtet a' jáſzolba; mivelhogy nem vala nékiek helyek a' vendég-fogadó háznál. (*b*) *Mát.* 2: 1. 1: 25.

8. Valának pedig páſztorok azon tartományban, kik kinn a' mezőn hálnak vala, és vígyáznak vala éjtſzakán az ő nyájjok mellett.

9. És ímé az Úr' Angyala hozzájok el-jöve, és az Úrnak ditsőſsége környül-vévé őket, és nagy félelemmel meg-félemlének.

10. És monda az Angyal nékiek: Ne féljetek; mert ímé hírdetek néktek nagy örömet, melly az egéſz népnek *öröme* léſzen.

11. Mert ſzületett néktek ma a' Meg-tartó (ki az Úr Kriſtus,) a' Dávid' városában.

12. Ez pedig néktek a' jele: Találtok egy kis gyermeket bé-polálva fekünni a' jáſzolban.

13. És hírtelenséggel (*c*) jelenék az Angyallal mennyei ſeregeknek ſokságok, kik az Iſtent dítsérik, és ezt mondják vala: (*c*) *Jel.* 5: 11.

14. Ditsőſség a' magaſságos *mennyek*ben az Istennek, és e' földön (*d*) békeſség, és az emberekhez jó akarat! (*d*) *Esa.* 57: 19. *Ef.* 2: 14.

15. És lőn, hogy mikor el-mentek vólna az Angyalok tőlok a' mennybe, mondának a' páſztorok egymásnak: Menjünk-el mind Betlehemig, és láſſuk-meg e' dolgot, mellyet az Úr meg-jelentett minékünk.

16. El-menének azért ſietséggel, és meg-találák Máriát, és Jó'ſefet, és a' kis gyermeket, ki a' jáſzolban fekſzik vala.

17. Mikoron pedig látták vólna; e'-hírdeték azt, a' mi ő-nékiek a' kis gyermek felől mondatott vala.

18. És mindenek, a' kik hallák, tsudálkozának azokon, a' mellyeket a' páſztorok nékiek mondottanak vala.

19. Mária pedig mind ezeket magában tartja vala, és ſzívében forgatja vala.

20. Meg-térének pedig a' paſztorok, ditsőítvén és dítsérvén az Iſtent, mind azok felől, mellyeket hallottak, és láttak vala, a' mint nékiek mondatott vala.

21. És mikor (*e*) el-jött vólna a' nyóltzad'nap, hogy a' kis gyermeket környül-metélnék; nevezék az ő nevét Jéſusnak, mellynek neveztetett vala az Angyaltól, minekelőtte ő fogantatnék az *ő annya*' méhében. (*e*) 1 *Mós.* 17: 12. *Ján.* 7: 22.

22. Es (*f*) mikor bé-töltének vólna Mária tiſztúlásának napjai a' Móses' Törvénye ſzerént; felvivék a' kis gyermeket Jérusálembe, hogy az Úrnak bé-mutatnák őtet. (*f*) 3 *Mós.* 12: 6.

23 (Miképpen meg-vagyon írva az Úrnak Törvényében: (*g*) Minden első ſzülött férjfiú mag az Úrnak ſzenteltetſsék.) (*g*) 2 *Mós.* 13: 2. 4 *Mós.* 8: 16.

24. És hogy áldozatra-valót adnána., a ſzerént, a' mint meg-mondatott az Úr' Törvényében; (*h*) két gerlitzét, vagy két galamb-fiakat. (*h*) 3 *Mó.* 12: 8.

25. És ímé vala Jérusálembe egy ember, kinek Simeon vala neve, és ez igaz, és Iſten-félő ember vala, ki az Izráelnek (*i*) vígaſztaltatását várja vala, és a' Szent Lélek vala ő rajta. (*i*) *Esa.* 40: 9.

26. És Iſtentől Szent Lélek által meg-mondatott vala nékie; hogy halált nem látna addig, míg-nem meg-látná az Úrnak ama' Kriſtusát.

27. *Ez* annakokáért a' *Szent* Léleknek indításából méne a' Templomba. És mikor a' kis gyermek Jésust bé-vinnék az ő ſzülei, hogy érette tselekednének a' Törvénynek ſzokása ſzerént;

28. Akkor ő vévé őtet ölébe, és áldá az Iſtent és monda:

29. Moſtan botsátod-el a' te ſzolgádat Uram békeſséggel, a' te beſzéded ſzerént!

30. Mert látták (*k*) az én ſzemeim a' te Idvezítődet, (*k*) *Sólt.* 98: 2. *Esa.* 52: 10.

31. Mellyet kéſzítettél minden népeknek ſzemeik előtt:

32. A' Pogány népeknek (*l*) meg-világoſsítatásokra-való világoſságot, és a' te népednek, az Izráelnek ditsőſségét. (*l*) *Esa.* 42: 6. *Tsel.* 13: 47

33. Jó'ſef pedig, és az ő annya tsudálkoznak vala azokon, a' mellyeket mondanak vala ő felőle.

34. És meg-áldá őket Simeon, és monda Máriának, annak annyának: Imé vettetett (*m*) ez ſokaknak eſetekre, és ſokaknak fel-támadásokra Izráelben, és jegyűl, kinek ſokan ellene mondanak, (*m*) *Esa.* 8: 14. *Róm.* 9: 33. 1 *Pét.* 2: 8.

35. (Sőt a' te lelkedet-is által-hatja az éles tőr,) hogy meg-jelenteſſenek ſok ſzíveknek gondolati.

36. Vala pedig egy Anna nevü Próféta aſzſzony Fánuel' leánya, Aſernek nemzetségéből-való: Ez ſok időt élt-vala, minekutánna élt vólna az ő férjével hét eſztendeig az ő ſzüzeſségétől fogva.

37. És mikor vólna mintegy nyóltzvan-négy eſztendős özvegy; nem távozik vala-el a' Templomtól, hanem (*n*) éjjel és nappal ſzolgál vala *Iſtennek*, böjtölésekkel, és imádkozásokkal.

38. Ez azért, mikor azon órában oda ment vólna, viſzontag valláſt téſzen vala az Úrról, és ſzóll vala ő felőle mindeneknek, kik Jérusálemben várják vala a' váltságot. (*n*) 1 *Sám.* 1 : 22.

39. Azok pedig minekutánna el-végeztek vólna mindeneket az Úrnak Törvénye ſzerént; meg-térének Galileába, az ő városokba Názáretbe.

40. A' kis gyermek pedig nevekedik, és öröködik vala Lélekben, és tellyesedik vala bőltseſséggel, és az Iſtennek kegyelme vala ő rajta.

41. Mennek vala pedig minden eſztendőnként (*o*) az ő ſzüléi Jérusálembe a' Húsvét innepében. (*o*) 5 *Mós.* 16 : 1, 16.

42. Mikor azért lett vólna *Jésus* tizen-két eſztendős; fel-menének ők Jérusálembe az Innepnek ſzokása ſzerént.

43. És az *Innepnek* napjai el-telvén, mikor ők haza tértenek vólna; el-marada a' gyermek Jéſus Jérusálemben, mellyet nem vőnek eſzekbe sem Jó'ſef, sem az ő annya.

44. Azt álítván pedig, hogy az úti-társaságban vólna; menének egy-napi járó-földet, és keresik vala őtet a' rokonságok és az esmérők között.

45. És mikor őtet nem találták vólna; viſzſza-térének Jérusálembe, keresvén őtet.

46. És lőn, hogy harmad' napon meg-találnák őtet a' Templomban, ki ül vala a' Doktorok között, és hallgatja vala őket és kérdezi vala őket.

47. (*p*) Álmélkodnak vala pedig mindnyájan, a' kik őtet hallgatják vala, az ő értelmén, és az ő feleletein. (*p*) *r.* 4 22 : 32. *Ján.* 7 : 15, 46.

48. És minekutánna őtet látták vólna *az ő ſzüléi*; el-álmélkodának, és monda néki az ő annya: Fiam! miért tselekedtél így mi-velünk? Imé a' te atyád, és én nagy bánattal keresünk vala tégedet!

49. És monda nékiek: Mi dolog, hogy engemet kerestek vala? *avagy* nem tudjátok vala-é, hogy azokban kell nékem foglalatosnak lennem, mellyek az én Atyámnak dolgai?

50. De ők nem érték (*q*) a' beſzédeket, mellyeket ő-nékiek ſzólla. (*q*) *r.* 9 : 45. 18 : 34.

51. És alá-méne vélek, és méne Názáretbe, és engedelmes vala nékiek; és az ő annya mind ezeket elméjében tartja vala.

52. Jéſus pedig gyarapodik vala a' bőltseſségben, teſtének állapatjában, és Iſten 's emberek előtt-való kedveſségben.

III. RÉSZ.

K. János prédikáll és kereſztel: Héródestől tömlötzbe-vettetik: Kriſtus meg-kereſzteltetik; az ő elei elő ſzámláltatnak.

1 A' Tiberius Tsáſzár' birodalmának pedig tizen-ötödik eſztendejében, mikor Júdea' *tartomány*ában Tiſzt-tartó vólna Pontzius Piláttus, és Galileának Negyedes Fejedelme Héródes, Itureának pedig és Trachónitis' tartományának Negyedes Fejedelme az ő attyafia Filep, és Abiléne' tartományának Lisániás vólna Fejedelme.

2. (*a*) Annásnak és Kajafásnak Fő-Papságok alatt, lőn az Úrnak ſzava a' Zakariás' fiához, Jánoshoz a' puſztában. (*a*) *Tsel.* 4 : 6.

3. És méne (*b*) a' Jordán mellett-való minden tartományába, prédikálván a' meg-térésnek kereſztségét, a' bünöknek botsánatjokra.

(*b*) *Mát.* 3 : 1. *Már.* 1 : 4. *Ts.* 13 : 24.

4. Mint meg-vagyon írva az Esaiás Próféta' Beſzédinek könyvében, ki ezt mondja: (*c*) Kiáltó ſzó *vagyon* a' puſztában, kéſzítsétek-meg az Úrnak útát, egygyenegeſsétek az ő ösvényit.

(*c*) *Esa.* 40 : 3. *Mát.* 3 : 3. *Már.* 1 : 3.

5. Minden völgy bé-töltetik, és minden hegy és halom le-nyomatik; és a' mellyek egyenetlenek, egyeneſſek léſznek, és a' darabos útak tiſztákléſznek:

6. És (*d*) minden teſt meg-látja az Iſtennek ſzabadítását. (*d*) *'Sólt.* 98 : 3. *Esa.* 52 : 10.

7. Igy ſzóll vala azért a' sokaságnak, melly mégyen vala, hogy meg-kereſzteltetnék ő-tőle: (*e*) Vipera kígyóknak nemzetségi! kitsoda mutatta-meg néktek, hogy a' reátok következendő haragot el-távoztatnátok? (*e*) *Mát* 3 : 7.

8. Teremjetek azért meg-tért emberhez illendő gyümőltsöket, és ne kezdjétek mondani magatokban: Abrahám minékünk a' mi atyánk! mert mondom néktek, hogy az Iſten ím' e' kövekből-is támaſzthat fiakat Ábrahámnak.

9. Immár (*f*) pedig a' fejſze a' fáknak gyökerekre vettetett; minden fa azért valamelly jó gyü-

gyümöltsöt nem terem, ki-vágattatik, és a' tüzre vettetik. (*f*) *Mát.* 3 : 10. *Ján.* 15 : 6.

10. És meg-kérdé ötet a' fokaság, mondván: Mit tselekedjünk tehát?

11. És felelvén monda nékiek: A' kinek (*g*) két köntöse vagyon, közölje azzal, a' kinek nintsen; és a' kinek vagyon eledele, hasonlatosképpen tselekedjen. (*g*) *Ják.* 2 15. 1 *Ján.* 3 : 17.

12. El-jövének pedig a' Publikánusok-is, hogy meg-kereſztelkednének, és mondának néki: Meſter! mi tselekedjünk?

13. Ő pedig monda nékiek: Semmit többet ne tégyetek; hanem a' mi előtökbe rendeltetett.

14. Meg-kérdék pedig ötet a' vitézek-is, ezt mondván: Mi pedig mit tselekedjünk? És monda nékiek: Senkit meg-ne rontsatok, senki ellen ne patvarkodjatok; és meg-elégedjetek a' ti 'sóldotokkal.

15. És mikor a' köſség várná, és mindenek az ő ſzívekben illyen módon gondolkodnának János felől, hogyha ő vólná-é ama' Kriſtus?

16. Felele János, ezt mondván mindeneknek: (*h*) Én jóllehet vízzel kereſztlek titeket; de el jő, a' ki én nálamnál erősebb, kinek nem vagyok méltó, hogy meg-öldjam sarujának kötőjét; az kereſztel titeket ſzent Lélekkel, és tüzzel. (*h*) *Mát.* 3 : 11. *Ján.* 1 : 26, 27.

17. Kinek az ő (*i*) ſzóró-lapátja kezében vagyon, és meg-tiſztítja az ő ſzérüjét, és a' gabonát az ő tsürébe takarja; a' polyvát pedig megégeti meg-ólthatatlan tüzzel. (*i*) *Mát.* 3 : 12.

18. Egyebekre-is sok dolgokra intvén tanítja vala a' népet.

19. (*k*) Héródes pedig a' Negyedes fejedelem, mikor feddetnék ő tőle Héródiásért, az ő attyafiának, Filepnek, feleségéért, és minden *egyéb* gonoſzságiért, mellyeket tselekedett vala Héródes. (*k*) *Mát.* 14 : 3.

20. Ezt-is tselekedé mind azoknak felette, hogy Jánost a' tömlötzbe veté.

21. Lőn (*l*) pedig, hogy, mikor mind a' köſség kereſztelkednék, és a' Jeſus is meg-kereſztelkedett vólna, és imádkoznék; meg-nyilatkoznék az ég: (*l*) *Mát.* 3 : 13, 16. *Ján.* 1 : 32.

22. És le-ſzállana a' Szent Lélek teſti ábrázatban, mint-egy galamb, ő reája, és ſzózat lenne mennyből ezt mondván: Te vagy amaz én ſzerelmes Fiam, te benned vagyon az én kedvem!

23. Jéſus pedig kezd vala lenni, mintegy harmintz eſztendős, ki (a' mint állítják vala,) (*m*) Jó'ſef fia vala, *ki* Héli *fia vólt.* (*m*) *Mát.* 1 : 1.

24. *Ki vólt* Matthát' *fia*, *ki vólt* Lévijé, *ki vólt* Melkijé, *ki vólt* Jánnáé, *ki vólt* Jó'ſefé.

25. *Ki vólt* Mattathiás' *fia*, *ki vólt* Amósé, *ki vólt* Naumé, *ki-vólt* Eslijé, *ki-vólt* Naggaié.

26. *Ki vólt* Maáté, *ki vólt* Mattathiásé, *ki vólt* Sémeié, *ki vólt* Jó'ſefé, *ki vólt* Júdájé.

27. *Ki vólt* Joannajé, *ki vólt* Rhéſájé, *ki vólt* Zorobábelé, *ki vólt* Saláthielé, *ki vólt* Nérijé.

28. *Ki vólt* Melkijé, *ki vólt* Addijé, *ki vólt* Kosámé, *ki vólt* Elmodámé *ki vólt* Eré.

29. *Ki vólt* Jóséjé, *ki vólt* Eliézeré, *ki vólt* Jórimé, *ki vólt* Mattháté, *ki kólt* Lévijé.

30. *Ki vólt* Simeoné, *ki vólt* Júdájé, *ki vólt* Jó'ſefé, *ki vólt* Jónáné, *ki vólt* Eliákimé.

31. *Ki vólt* Meleájé, *ki vólt* Mainané, *ki vólt* Matthátájé, *ki vólt* Nátáné, *ki vólt* Dávidé.

32. *Ki vólt* Jeſſéjé, *ki vólt* Obedé, *ki vólt* Boózé, *ki vólt* Sálmoné, *ki volt* Naaſsoné.

33. *Ki vólt* Aminadábé, *ki vólt* Arámé, *ki vólt* Efromé, *ki vólt* Fáresé, *ki vólt* Júdájé.

34. *Kivólt* Jákóbé, *ki vólt* Isáké, *ki vólt* Ábrahámé, *ki vólt* (*n*) Tháréjé, *ki vólt* Náchoré.

(*n*) 1 *Mós.* 11 : 10, 's *a' t.*

35. *Ki vólt* Sáruché, *ki vólt* Rágavé, *ki vólt* Fáleké, *ki vólt* Eberé, *ki vólt* Salájé.

36. *Ki vólt* Arfaksádé, *ki vólt* Semé, *ki vólt* Nóéjé, *ki vólt* Lámeché.

37. *Ki vólt* Mathusalájé, *ki vólt* Énoché, *ki vólt* Járedé, *ki vólt* Mahalaléelé, *ki vólt* (*o*) Kajnáné.

(*o*) 1 *Mós.* 5 : 9.

38. *Ki vólt* Hénosé, *ki vólt* (*p*) Sethé, *ki vólt* Ádámé, *ki vólt* Istené. (*p*) 1 *Mós.* 5 : 3. 's *a' t.*

IV. RÉSZ.

Kriſtus kisértete és győzedelme: Názáretben tanítása, és megvettetése: egy ördöngösnek, Péter napjának 's több betegeknek gyógyulások, az ördögöknek ő-róla-való vallás tételek.

1 Jésus pedig (*a*) Szent Lélekkel tellyes lévén meg-téré a' Jordántól, és viteték a' Lélektől a' puſztába. (*a*) *Mát.* 4 : 1. *Már.* 1 : 12.

2. És negyven napig kisérti vala ötet az ördög, és nem evék ſemit azokon a' napokon; de minekutánna azok el-múltak vólna, megéhezék.

3. És monda néki az ördög: Ha Istennek Fia vagy; mondjad e' kőnek, hogy változzék kenyérré.

4. És felele néki Jéſus, mondván: Meg-vagyon írva, hogy az ember nem tsak kenyérrel él; hanem az Istennek minden ígéjével.

5. Mikor azután fel-vitte vólna ötet az ördög egy magas hegyre; meg-mutatá nékie e' földnek minden országit egy ſzempillantásban.

6. És

6. És monda néki az ördög: Tenéked adom mind ezt a' hatalmat, és ezeknek ditsőſségeket; mert énnékem adatott, és annak adom, a' kinek akarom *adni*.

7. Azért ha te imádándaſz engem'; mind ezek tieid léſznek.

8. Felelvén pedig Jésus, monda nékie: Távozzál-el én tőlem Sátán! mert meg-vagyon írva: (*b*) A' te Uradat Iſtenedet imádjad, és csak ő-néki ſzolgálj.

(*b*) 1 *Sám.* 7: 13. *Mát.* 4: 10.

9. Azután vivé őtet Jérusálembe, és helyhezteté őtet a' Templomnak tetejére, és monda nékie: Ha Iſtennek fia vagy; botsásd-alá innét magadat!

10. Mert meg vagyon írva: (*c*) Az ő Angyalinak parantsolt te felőled, hogy őrízzenek tégedet: (*c*) *Sólt.* 91: 11. *Mát.* 4: 6.

11. És kezekben hordoznak tégedet, hogy valamikor meg-ne üſsed a' kőbe a' te lábadat.

12. Felelvén pedig Jésus monda nékie: Megmondatott: (*d*) Ne kísértsed a' te Uradat Istenedet. (*d*) 5 *Mós.* 6: 16. *Mát.* 4: 7.

13. És minekutánna el-végeztetett vólna minden kísértés; el-távozék ő-tőle ideig az ördög.

14. Meg-téré pedig Jésus *Szent* Léleknek erejével Galileába; és ő-néki híre ki-méne az egéſz környül-való tartományban.

15. És ő taníť vala azoknak Sinagógáikban, és mindenek ditsőítik vala őtet.

16. Méne (*e*) azért Názáretbe, a' hol fel-tartatott vala, és bé-méne az ő ſzokása ſzerént Szombat napon a' Sinagógába; és fel-kele, hogy olvasna *Irást*. (*e*) *Mát.* 13: 54.

17. És adák néki az Esaiás' Próféta' könyvét; és mikor meg-nyitotta vólna a' könyvet, találkozék a' helyre, mellyben ez vala írva:

18. (*f*) Az Úrnak Lelke *vagyon* én rajtam: mivelhogy meg-kent engemet; azért küldött engem', hogy a' ſzegényeknek az Evangyéliomot hírdeſsem, hogy meg-gyógyítsam a' töredelmes ſzívüeket, hogy a' foglyoknak ſzabadúlást hírdeſsek, és a' vakoknak ſzemek' megnyilásokat, és a' meg-romlottakat ſzabadon botsáſsam: (*f*) *Esa.* 61: 1. *r.* 7: 22.

19. Hogy hírdeſsem az Úrnak kedves eſztendejét.

20. És bé-hajtván a' könyvet, mikor megadta vólna a' ſzolgának; le-üle: és mindeneknek ſzemeik a' Sinagógában ő reá függeſztettek vala.

21. Kezdé pedig nékik *ezt* mondani: Ma tellyesedett-bé ez írás a' ti hallástokra.

22. És bizonyságot téſznek vala ő felőle mindnyájan, és álmélkodnak vala az ő kedves beſzédin, mellyek ſzármaznak vala az ő ſzájából, és ezt mondják vala: Avagy nem ez-é a' Jósefnek fia?

23. És monda nékiek: Bizonyára ama' példabeſzédet fogjátok énnékem mondani: Orvos, gyógyítsd-meg magadat! Valamellyeket hallottunk (*g*) Kapernaumban, hogy lettenek; itt-is a' te házadban ugyan azonokat tselekedjed.

(*g*) *Mát.* 4: 13. *Márk.* 1: 21-25.

24 Monda pedig: Bizony mondom néktek, (*h*) Egy Próféta-is nem kedves az ő hazájában.

(*h*) *Mát.* 13: 57. *Már.* 6: 4. *Ján.* 4: 44.

25. De igazán mondom néktek: hogy ſok özvegyek valának (*i*) Illyés' idejében Izráel' *orſzágában*, mikor az ég bé-zároltatott vólna három eſztendeig, és hat hónapig, annyira, hogy az egéſz tartományban nagy éhség vólna.

(*i*) 1 *Kir.* 17: 9. *Jak.* 5: 17.

26. De azok közzül egyhez-is nem küldetett Illyés; hanem csak a' Sidon *város*bélieknek Sareptájokba, az özvegy aſzſzonyi-állathoz.

27. És (*k*) az Eliséus Próféta' idejében ſok bél poklosok valának Izráel' *orſzágában*; de azok közzül egy-is nem tiſztúlt-meg, hanem *csak* a' Siriából-való Naamán.

(*k*) 2 *Kir.* 5: 14.

28. És bé-telének mindnyájan haraggal a' Sinagógába, mikor ezeket hallották vólna.

29. És mikor fel-keltek vólna; ki-üzék őtet a' városon kivül: és vivék őtet ſzinte a' hegynek tetejére, mellyen az ő városok épittetett vala, hogy őtet onnét vetnék alá.

30. Ő pedig mikoron közöttök által-ment vólna; el-méne.

31. És (*l*) alá-méne Kapernaumba Galileának városába, és ott taníťja vala őket Szombat napokon. (*l*) *Mát.* 4: 13. *Már.* 1: 21.

32. És (*m*) tsudálkoznak vala az ő tudományán; mert az ő beſzéde hatalmaſsággal vala.

(*m*) *Mát* 7: 29. *Már.* 1: 22. *r.* 2: 47

33. És (*n*) vala a' Sinagógában egy ember, kiben tiſztátalan ördögi lélek vala, ki nagy ſzóval fel-kiálta, (*n*) *Már.* 1: 23, 24.

34. Mondván: Ah! mitsoda közünk vagyon minékünk te veled Názáretbéli Jésus? azért jöttél-é, hogy el-veſzeſs minket? esmérlek téged', ki légy, *tudni-illik*, az Iſtennek ama' Szente.

35. És meg-dorgálá őtet Jésus, mondván: Némúlj-meg, és menj-ki ez emberből! És az ördög azt mikor közzéjek vetette vólna; ki-méne ő belőle, és néki semmit nem árta.

36. És támada félelem mindenekben, és egymással szóllnak 's beszéllnek vala mondván: Mi dolog ez, hogy nagy méltósággal és hatalommal parantsol a' tisztátalan lelkeknek, és ki-mennek?

37. És ki-méne a' hír ő felőle a' környül-való tartománynak minden helyére.

38. Mikor (*o*) pedig fel-kelt vólna Jésus a' Sinagógából, bé-méne a' Simonnak házába; A' Simonnak pedig napa nagy hideg-lelésben feksik vala, és könyörgének néki a' felől.

(*o*) *Mát.* 8: 14, 15. *Már.* 1: 29-31.

39. És Jésus melléje állván, meg-dorgálá a' hideg-lelést; és el-hagyá azt: és *az* mikor mindjárt fel-kelt vólna; szolgála nékiek.

40. És (*p*) mikor immár a' Nap le-menne; mindenek, a' kiknek külömbb-külömbb-féle betegi vólnának, viszik vala azokat ő hozzá; ő pedig mindenikre kezeit vetvén, meg-gyógyítá azokat. (*p*) *Mát.* 8: 16. *Már.* 7: 32.

41. Nagy sokakból pedig ördögök-is mennek vala-ki, kik kiáltanak vala, és *ezt* mondják vala: (*q*) Te vagy ama' Kristus, az Istennek Fia! De ő meg-dorgálván azokat nem hagyja vala szóllniok; mivelhogy tudják vala, hogy ő vólna ama' Kristus. (*q*) *Már.* 3: 11.

42. És mikor a' Nap fel-kelt vólna, ki-menvén méne puszta helyre; és a' sokaság keresi vala őtet, és menének ő hozzá, és tartóztatják vala őtet, hogy ő tőlök ne menne-el.

43. Ő pedig monda: Egyéb városoknak-is kell nékem hírdetnem az Istennek országát; mert (*r*) azért botsáttattam. (*r*) *Esa.* 61: 1.

44. És (*s*) prédikál vala Galileának Sinagógáiban. (*s*) *Már.* 1: 38, 39.

V. RÉSZ.

Kristus tanít a' hajóból: sok halak fogattatnak; Bél-poklos és guta-ütött' meg gyógyúlása; Bűn botsánati hatalom: Mátének hívatala: oka, miért nem böjtölnek az ő tanítványi.

1 És (*a*) lőn, hogy mikor a' sokaság reája szorúlna az Isten' beszédének hallgatásának okáért; ő áll vala a' Genezáret' tavánál:

(*a*) *Mát.* 13: 1, 2. *Már.* 4: 1. *r.* 8; 4.

2. És láta két hajókat a' vízen állani; a' halászok pedig, minekutánna azokból ki-szállottak vólna, mosák vala az ő hálóikat.

3. És bé-menvén egygyik hajóba, melly Simoné vala, kéré őtet, hogy egy keveset a' földtől bellyebb vinné: és mikor le-ült vólna, tanítja vala a' sokaságot a' hajóból.

4 Minekutánna pedig meg-szünt vólna a' szóllástól, monda Simonnak: (*b*) Vigyed a' mélyre, és botsássátok-le a' ti hálóitokat *halfogásra.* (*b*) *Ján.* 21 6.

5. És felelvén Simon, monda nékie: Mester! jóllehet ez egész éjtszakán fáraszttottuk magunkat, és semmit nem fogtunk; mindazáltal a' te parantsolatodra le-vetem a' hálót.

6. És mikor azt mivelték vólna; halaknak nagy sokságát rekeszték-bé; szakadoz vala pedig az ő hálójok.

7. És intenek vala az ő társaiknak, kik a' máslik hajóban valának, hogy el-jönének, és nékiek segítséggel lennének; El-jövének azért, és meg-tőlték mind a' két hajókat, annyira, hogy tsak-nem el-merülnének.

8. Mikor pedig *ezeket* látta vólna Simon Péter; Jésusnak lábai' eleibe esék, mondván: (*c*) Eredj-el én tőlem! mert *én* bűnös ember vagyok, Uram! (*c*) 5 *Mós.* 5: 26.

9. Mert a' félelem el-fogta vala őtet, és mind azokat, kik ő-véle *valának*, a' halaknak fogatások miatt, mellyeket fogtak vala.

10. Hasonlatosképpen Jakabot, és Jánost-is, a' Zebedéusnak fiait, kik valának Simonnak társai. És monda Simonnak Jésus: Ne félj! ennekutánna embereket fogsz.

11. És *ők* mikoron ki-vonták vólna a' hajókat a' földre; (*d*) mindeneket el-hagyván követék őtet. (*d*) *Mát.* 4: 20. 19: 27. *r.* 18: 28.

12. És (*e*) lőn, hogy mikor vólna egy városban; jöve ő-hozzá egy bél-poklosággal tellyes ember, és látván Jésust, artzal le-borúlván kéré őtet, mondván: Uram! ha akarod, meg-tisztíthatsz engemet. (*e*) *Mát.* 8: 2.

13. *Jésus* pedig ki-nyújtván kezét, illeté azt, mondván: Akarom, tisztúlj-meg! És azonnal el-távozék ő-tőle a' bél-poklosság.

14. És ő meg-parantsolá néki: hogy azt senkinek ne mondaná; hanem eredj-el, *úgymond*, mutasd-meg magad' a' Papnak, és vígy áldozatra-*való ajándékot* a' te meg-tisztúlásodért, a' mint (*f*) Móses parantsolta; *hogy az* nékik *légyen* bizonyságúl. (*f*) 3 *Mós.* 13: 2.

15. Annál inkább terjednek vala pedig az ő felőle-való beszédek, és nagy sokaság gyúl vala egybe,

egybe, hogy hallgatná őtet, és ő általa meggyógyúlnának az ő betegségekből.

16. Ő pedig fél-felé menvén, vala a' puſztákban, és imádkozik vala.

17. És lőn némelly napon, mikor tanítana, és ott ülnének a' Farizéusok, és a' Törvénynek Doktorai, kik jöttek vala Galileának és Júdeának minden faluiból, és Jérusálemből; és az Úrnak hatalma vólna ő-véle a' betegeknek gyógyításokra.

18. Imé akkor *jövének* (*g*) valami emberek, kik ágyban hoznak vala egy guta-ütött embert; és igyekeznek vala azt bé-vinni, és Jéſus' eleibe tenni. (*g*) *Mát.* 9: 2. *Tsel.* 9: 33.

19. És mikor nem találtak vólna *helyet*, honnét bé-vihetnék azt a' ſokaság miatt; a' házra hágának, és a' ház' fedele által botsáták azt mind ágyastól közikbe, Jéſus' eleibe.

20 És látván azoknak hiteket, monda: Ember! meg-botsáttattak tenéked a' te bűneid.

21. És kezdének az Irás tudók és a' Farizéusok *magokban* okoskodni illyen módon: Kitsoda ez, hogy illyen káromláſokat ſzóll? Kitsoda botsáthatja-meg a' bűnöket, hanem tsak egyedül az Iſten?

22 Jéſus pedig mikor látta vólna az ő okoskodáſokat, felelvén monda nékiek: Mit okoskodtok a' ti ſzíveitekben?

23. Mellyik könnyebb? mondanom-é: Megbotsáttattak tenéked a' te bűneid? vagy ezt mondanom: Kelj-fel, és járj?

24. Hogy pedig meg-tudjátok, hogy az ember' Fiának vagyon hatalma e' földön meg-botsátani a' bűnöket, (monda a' guta-ütött *embernek*:) Néked mondom, kelj-fel! és fel-vévén nyoſzólyádat, eredj házadhoz.

25. És *az* mikor azonnal fel-kelt vólna azoknak ſzemeik előtt; fel-vévén az ő nyoſzolyáját, mellyben feküdt vala, el-méne házához, ditsőítvén az Iſtent.

26. És az álmélkodás el-fogá mint őket, és ditsőítik vala az Iſtent, és bé-telének félelemmel, mondván: Bizony reménységünkön kivülvaló dolgokat láttunk ma.

27. Ezeknek utánna (*h*) pedig ki-méne, és láta egy Lévi nevű Publikánust, ki az adóſzedő helyen ül vala, és monda nékie: Köveſs engemet! (*h*) *Mát.* 9: 9.

28. És *az* mindeneket el-hagyván fel-kele, és követé őtet.

29. És a' Lévi nagy lakodalmat ſzerze néki az ő házánál; és vala ott Publikánuſoknak nagy ſokaságok, és egyebeknek, kik ő-vélek le-telepedtek vala.

30. A' kik pedig azok közzül Irás-tudók, és Farizéuſok valának, zörgölődnek vala az ő tanítványi ellen ezt mondván: Miért eſztek, és iſztok a' Publikánuſokkal, és a' bűnösökkel?

31. És felelvén Jéſus monda nékiek: Nem ſzükölködnek az egéſségesek orvos nélkül, hanem a' betegek.

32. (*i*) Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam; hanem a' bűnösöket a' meg-térésre.

(*i*) *Mát.* 9: 13. 1 *Tim.* 1: 25.

33. (*k*) Azok pedig mondának néki: Mi az oka, hogy a' János' tanítványi gyakorta böjtölnek és imádkoznak; haſonlatosképpen a' Farizéuſoknak *tanítvány*ik-is; a' te tanítványid pedig eſznek és iſznak.

(*k*) *Mát.* 9: 14.

34. Ő pedig monda nékiek: Avagy mivelhetitek-é azt, hogy a' vőlegénynek baráti böjtöljenek, míg vélek vagyon a' vőlegény?

35. El-jőnek pedig a' napok, mikor el-vétetik ő-tőlök a' vőlegény; akkor böjtölnek az' napokban.

36. Mond vala pedig nékiek példa-beſzéd által-is: Senki nem tóldja az új poſztó fóltot az ó poſztóhoz; mert az újat-is meg-ſzakaſztja, és az ó poſztóhoz nem illik az új.

37. És ſenki nem tölti az új bort ó tömlőkbe; mert az új bor meg-ſzakaſztja a' tömlőket, és a' bor ki-omol, 's a' tömlők-is el-veſznek.

38. Hanem az új bort új tömlőkbe kell tölteni, és mind a' kettő meg-marad.

39. És ſenki, a' ki ó *bort* iſzik, mindjárást új *bort* nem kíván innia; mert azt mondja: Az ó *bor* egeségeſsebb.

VI. RÉSZ.

Vetekedés a' Szombatról: ſzáradt-kezű meg-gyógyíttatik: Neveik az Apoſtoloknak. Betegek gyógyíttatnak: kik bóldogok és bóldogtalanak: Irgalmaſnak kell lenni: nem hirtelen ítélni: Jó fa: Kriſtus' igéjét hallgatni és megtartani.

1 Lőn (*a*) pedig, hogy az elsőhöz haſonló maſod' Szombaton a' vetéſeken menne által: És az ő tanítványi ſzaggatják vala a' gabona-fejeket, és eſznek vala, azokat kezek között törvén.

(*a*) *Mát.* 12: 1. *Ján.* 5: 9.

2. Némellyek pedig a' Farizéusok közzül mondának nékiek: Miért mivelitek azt, a mit nem szabad Szombat *napo*kon mivelni?

3. És felelvén Jésus monda nékiek: Azt sem olvastátok-é, a' mit (*b*) Dávid tselekedett, mikor éheznék ő, és a' kik véle valának?

(*b*) 1 *Sám.* 21: 6. *Mát.* 12: 3, 4.

4. Mimódon bé-ment az Urnak Házába, és a' szent kenyereket vette és meg-ette; és adta azoknak-is, a' kik ő-véle valának; (*c*) mellyeket nem szabad vala meg-enni, hanem tsak a' Papoknak? (*c*) 3 *Mós.* 24: 9. *Mát.* 12: 4.

5. És ezt mondja vala nékiek: Az embernek Fia, Ura a' Szombatnak-is.

6. Lőn (*d*) pedig más Szombaton-is, hogy ő bé-menne a' Sinagógába és tanítana. És vala ott egy ember, kinek jobb-keze meg-száradott vala. (*d*) *Mát.* 12: 9. *Már.* 3: 1-4.

7. És leselkednek vala ő utánna az Irás-tudók és a' Farizéusok, hogy ha Szombat *na*pon meg-gyógyítaná-e *azt*, hogy *ellene* találhatnának vádolást.

8. Ő pedig tudja vala azoknak gondolatjokat; és monda annak az embernek, a' kinek meg száradott vala a' keze: Kelj fel, és állj-elő! Az pedig fel-kelvén elő-álla.

9. Monda azért nékik Jésus: Kérdelek titeket egy dologra: Szabad-é Szombat *napo*kon jól tenni, vagy gonoszúl tenni *valakivel?* az embert meg-tartani, vagy el-veszteni?

10. És mikor azokat mind környül el-nézte vólna; monda az embernek: Nyújtsd-ki a' te kezedet! És az akképpen tselekedék, és az ő keze meg-épüle, mint a' máſik.

11. Azok pedig meg-telének bolgatagsággal, és szóllnak vala egy másal, mit tselekednének Jésussal.

12. És (*e*) lőn azokban a' napokban: el-méne a' hegyre imádkozni, és *ugyan ott* lőn az éjtszakán imádkozván az Istennek.

(*e*) *Mát.* 10: 1.

13. És mikor meg-virradott vólna, elő-szóllítá az ő tanítványit: és mikor azok közzül választott vólna tizen-kettőt, kiket Apostoloknak-is neveze:

14. (Simont, kit neveze Péternek, és Andrást annak attyafiát, Jakabot, és Jánost, Filepet és Bertalant:

15. Mátét és Tamást, Jakabot, az Alféus' *fiát*, és Simont, ki neveztetik Zelótesnek:

16. Júdást, a' Jakab' attyafiát, és Iskáriótes Júdást, ki-is árúló vala)

17. Alá-méne ő-vélek, és meg-álla a' tér-földön, és az ő tanítványinak seregek, és a' kössségnek nagy sokasága az egész Júdeából, és Jérusálemből, és a' Tírusnak és Sidonnak tenger mellet-való *tartomany*ából, kik jöttek vala, hogy hallgatnák őtet, és meg-gyógyúlnának az ő betegségekből;

18. És a' kik gyötretnek vala tisztátalan lelkektől; és meg-gyógyúlnak vala.

19. És az egész sokaság igyekezik vala őtet illetni; mert *Isteni* erő származik vala ő belőle; és mindeneket meg-gyógyít vala.

20. Ő pedig fel-emelvén szemeit az ő tanítványira, ezt mondja vala: Bóldogok *vagytok* (*f*) szegények! mert tietek az Isten' országa.

(*f*) *Mát.* 5: 2, 3.

21. (*g*) Bóldogok *vagytok*, kik most éheztek! mert meg-elégíttettek. (*h*) Bóldogok *vagytok*, kik most sirtok; mert nevetni fogtok.

(*g*) *Esa.* 65: 13. (*h*) *Esa.* 65: 3.

22. (*i*) Bóldogok lésztek, mikor az emberek titeket gyűlölni fognak, és mikor *a' Gyülekezetekből* ki-vetnek, és *titeket* szidalmaznak, és a' ti neveteket, mint gonoszt ki-vetik az embernek Fiáért.

(*i*) *Mát.* 5: 11. 1 *Pét* 2: 19, 20.

23. Örüljetek azon a' napon, és örvendezzetek; mert ímé a' ti jutalmatok bővséges mennyben: mert hasonlatosképpen tselekedtek a' Prófétákkal az ő attyaik.

24. (*k*) De jaj néktek gazdagoknak! mert elvettétek a' ti vígaszta lástokat. (*k*) *Amós.* 6: 1.

25. (*l*) Jaj néktek! kik meg-tőltetek; mert éhezni fogtok. Jaj néktek, kik most nevettek! mert sírni, és jajgatni fogtok. (*l*) *Esa.* 65: 13.

26. Jaj tinéktek! mikor minden emberek jót mondanak ti felőletek; mert hasonlatosképpen tselekedtek a' hamis Prófétákkal az ő attyaik.

27. De tinéktek mondom hallgatóknak: (*m*) Szeressétek a' ti ellenségeiteket: jól tégyetek azokkal, a' kik titeket gyűlölnek.

(*m*) *Mát* 5: 44. *Róm.* 12: 14, 20.

28. Áldjátok azokat, a' kik titeket átkoznak: és imádkozzatok azokért, a' kik titeket háborgatnak.

29, És (*n*) a' ki a' te ortzádat egy felől üti; fordítsd oda néki más felől-is: és attól, a' ki felső ruhádat el-veszi; ne tartsd-meg alsó ruhádat-is. (*n*) *Mát.* 5: 39. *Rom.* 12: 17, 19.

30. Mindennek pedig, a' ki te tőled kér, adj;

adj; és attól, a' ki el-viszi marhádat, ne kérd viszsza.

31. És (*o*) a' mint akarjátok, hogy az emberek ti veletek tselekedjenek; ti-is azonképpen tselekedjetek azokkal. (*o*) *Mát.* 7: 12.

32. (*p*) Mert ha azokat szeretitek, a' kik titeket szeretnek; mitsoda kedvességtek lészen *azért Istennél?* mert a' bünösök-is szeretik azokat, a' kik őket szeretik. (*p*) *Mát.* 5 46.

33. És ha azokkal tésztek jól, a' kik ti veletek jól tésznek; mitsoda kedvességtek lészen *azért Istennél?* mert a' bünösök-is ugyan azont tselekesznek.

34. És (*q*) ha azoknak adtok költsönt, a' kiktől gondoljátok, hogy ismét vehettek; mitsoda kedvességtek vagyon *azért Istennél?* mert a' bünösök-is a' bünösöknek adnak költsönt, hogy hasonlókat végyenek.

(*q*) *Mát.* 5: 42.

35. Annakokáért szeressétek ellenségeiteket, és jól tégyetek, és költsönt adjatok, semmit abból nem várván: és a' ti jutalmatok sok lészen, és amaz Magasságos *Istennek* (*r*) fiai lésztek; mert ő jól-tévő a' hálá-adatlanokkal és gonoszokkal.

(*r*) 5 *Mós.* 15: 8. *'Sólt.* 37: 8. *Mát.* 5: 45.

36. Légyetek azért irgalmasok, mint a' ti Atyátok-is irgalmas.

37. (*s*) Ne ítéljetek; és nem ítéltettek: ne kárhoztassatok; 's nem kárhoztattattok: megbotsássatok; és néktek-is meg-botsáttatik.

(*s*) *Mát.* 7: 1. 1 *Róm.* 2: 1. 1 *Kór.* 4: 3, 5.

38. Adjatok; és néktek-is adattatik: Jó mértéket, meg-nyomatott, meg-rázott, és el-folyó *mértéket* adnak a' ti kebeletekbe; mert azon mértékkel (*t*) mérnek egyebek néktek, a' mellyel ti mértek. (*t*) *Mát.* 15: 14.

39. Mond vala pedig nékiek illyen példa-beszédet: (*u*) Vallyon a' vak vezetheti-é a' vakot? avagy nem mind ketten a' verembe esnek-é?

(*u*) *Esa.* 42: 19. *Mát.* 15: 14.

40. Nem fellyebb-való a' tanítvány az ő Mesterénél; sőt inkább a' tanítvány tökélletes, ha az ő Mesteréhez hasonló.

41. Miért (*x*) nézed pedig a' te atyádfia' szemében-való szálkát; a' gerendát pedig, melly a' te saját szemedben vagyon, nem vészed eszedbe? (*x*) *Mát.* 7: 3, 5.

42. Avagy mimódon mondhatod a' te atyádfiának: Atyámfia! hadd vessem-ki a' szálkát, melly a' te szemedben vagyon; holott te a' te szemedben-való gerendát nem látod? Te kép-mutató! vesd-ki először a' gerendát a' te szemedből, és azután viselj arra gondot, hogy ki-vesséd a' szálkát, melly a' te atyádfia' szemében vagyon.

43. (*y*) Nem jó fa az, a' melly hitván gyümőltsöt terem: és nem gonosz fa az, a' melly jó gyümőltsöt (*z*) terem.

(*y*) *Mát.* 7: 17. (*z*) *Mát.* 12: 33.

44. Mert minden fa az ő tulajdon gyümőltséről esmértetik-meg; mert a' tövisről nem szednek figét, (*aa*) és a' tsipkéről nem szednek szőlőt. (*aa*) *Mát.* 7: 16.

45. (*bb*) A' jó ember az ő szívének jó kintséből hoz-elő jót: és a' gonosz ember az ő szívének gonosz kintséből hoz-elő gonoszt; mert (*cc*) a' szívnek tellyességéből szóll az embernek szája. (*bb*) *Mát.* 12: 35. (*cc*) *Mát.* 7: 21.

46. Miért mondjátok pedig nékem, Uram, Uram! ha (*dd*) nem mivelitek, a' mellyeket mondok? (*dd*) *Mát.* 1: 6. *Róm.* 2: 13.

47. Valaki én hozzám jő, és hallgatja az én beszédimet, és azokat (*ee*) meg-tartja; megmondom néktek mihez hasonló.

(*ee*) *Mát.* 7: 24.

48. Hasonlatos valamelly ház-épitő emberhez, a' ki ásta, és mélyen ki-vágta *a' követ*, és fundamentomot vetett kő-sziklán; minekutánna pedig el-jött az ár-víz, meg-ütközött a' folyó-víz abba a' házba: de azt meg-nem mozdíthatta; mert kő-sziklán fundáltatott.

49. A' ki pedig hallgatta, és meg-nem tartotta; hasonlatos az emberhez, a' ki tsak a' földön épitette házát fundamentom nélkül, mellybe meg-ütközék a' folyó-víz; annakokáért azonnal el-omlott, és lett annak a' háznak nagy romlása.

VII. RÉSZ.

A' Százados' szolgája meg-gyógyittatik: az özvegy-aszszony' fia fel-támasztatik Naimban: János tanitványit küldi Krisztushoz: a' bünös aszszonyi-állat Krisztus' lábait öntözi.

1 Mikoron el-végezte vólna pedig minden ő beszédit a' köség' hallgatására; (*a*) béméne Kapernaumba. (*a*) *Mát.* 8: 5, *'s a' t.*

2. Egy Százados *vitéz*nek pedig szolgája gonosz betegség miatt haló-félben vala, ki néki kedves szolgája vala.

3. *Az* pedig mikor hallott vólna Jésus felől; küldé ő hozzá a' 'Sidóknak Véneit, kérvén őtet, hogy jőne-el, és tartaná-meg az ő szolgáját.

4. Azok pedig mikor Jésushoz mentek vólna; nagy szorgalmatosan kérék ötet, ezt mondván: hogy meltó vólna, kivel e' jót tenné.

5. Mert szereti, *úgymond*, a' mi nemzetségünket, és a' Sinagógát-is ő épitette minékünk.

6. Jésus azért mégyen vala vélek, és mikor immár nem meszsze vólna a' háztól; küldé ő hozzá a' Száz dos barátit, ezt izenvén nékie: Uram! ne fáraszd magadat; mert ugyanis nem vagyok méltó arra, hogy az én házamba jöjj.

7. Annakokáért magamat-is nem ítéltem méltónak, hogy hozzád mennék; hanem (*b*) tsak parantsolj beszédeddel, és meg-gyógyúl az én szolgám. (*b*) *Sólt.* 107: 20. *Mát.* 8: 8.

8. Mert én-is fejedelemség alatt-való ember vagyok, és vitézlők vagynak az én birodalmamban: és ha egygyiknek mondom: Eredjel! el-mégyen; és a' máfiknak *ha mondom:* Jöszte! el-jő; és *ha* szolgámnak *mondom:* Ezt miveld; azt miveli.

9. Ezeket mikor (*c*) hallotta vólna Jésus; álmélkodék azon: és hátra fordúlván, monda az ő utánna-való fokaságnak: Mondom néktek, hogy az Izráelben-is nem találtam illyen nagy hitet. (*c*) *Mát.* 8: 10.

10. És minekutánna haza mentek vólna, a' kiket oda küldött vala; egésségben találák a' szolgát, a' ki beteg vala.

11. És lőn másod' *napon*: mégyen vala a' Nain nevű városba, és az ő tanítványi fokan mennek vala ő-véle, és nagy fokaság.

12. Mikor pedig közelített vólna a' városnak kapujához; ímé egy halottat hoznak vala ki, ki az ő annyának egygyetlen-egy fia *vala*, melly aszszonyi állat özvegy vala, és a' városnak fok népe vala ő-véle.

13. És az Úr ő reája tekíntvén könyörüle rajta, és monda: Ne sírj!

14. És mikor oda járúlt vólna; illeté a' koporsót, (azok pedig, a' kik viszik vala, megállának) és monda: Ifjú! tenéked mondom: (*d*) Kelj-fel.

(*d*) *Tsel.* 9: 40.

15. És fel-üle a' meg-hólt, és kezde szóllni; és *ő* meg-adá azt az annyának.

16. És el-fogá mind azokat a' félelem, és ditsőítik vala az Istent, ezt mondván: Bizony nagy Próféta támadott mi közöttünk, és bizony az Isten meg-tekíntette az ő népét.

17. És ki-méne ő felőle e' hír az egész Júdeába, és a' környül-való minden tartományba.

18. És (*e*) a' János' tanítványi mind ezeket meg-mondák néki, ki az ő tanítványi közzül kettőt elő-szóllítván; (*e*) *Mát.* 11: 2.

19. El-küldé Jésushoz, mondván: Te vagy-é az, a' ki (*f*) el-jövendő vala; vagy mást kell várnunk?

(*f*) *Mal.* 3: 1. *Mát.* 3: 11. 11: 2-6.

20. Mikoron azért azok a' férjfiak hozzája mentenek vólna; mondának: A' Keresztelő János küldött minket te hozzád, és ezt mondja: Te vagy-é az, a' ki el jövendő vala; vagy mást kell várnunk?

21. Azon órában pedig fokakat szabadíta meg a' betegségekből, *Isten'* ostoriból, tisztátalan lelkektől, és fok vakoknak adá meg szemek' világát.

22. És felelvén Jésus monda nékiek: Elmenvén mondjátok-meg Jánosnak, a' mellyeket láttatok és hallottatok: hogy (*g*) a' vakok szemeik' világát vészik, a' sánták járnak, a' bél-poklosok meg-tisztúlnak, a' siketek hallanak, a' halottak fel-támadnak, és a' szegényeknek az Evangyéliom prédikáltatik.

(*g*) *Esa.* 35: 5.

23 És bóldog, valaki én bennem meg-nem botránkozik.

24. Mikor (*h*) pedig el-mentek vólna a' János' követi; kezdé a' fokaságnak János felől ezt mondani: Mitsoda' látni mentetek vólt ki a' puszstába? *hogy* szél miatt hajladozó nádat *láfsatok-é?* (*h*) *Mát.* 11: 7.

25. De mit látni mentetek vólt ki? *hogy* gyenge ruhákba öltözött embert *látnátok-é?* Ímé a' kik drága öltözetben és gyönyörüségben vagynak; a' Királyok palotáikban vagynak.

26. De mitsodát látni mentetek vala ki? *hogy* Prófétát *látnátok-é?* Bizony mondom néktek, hogy nagyobbat *láttatok* Prófétánál-is.

27. Ez az, a' ki felől meg-vagyon írva: (*i*) Ímé el-botsátom az én követemet a' te orczád előtt, ki meg-készíti a' te útadat te előtted.

(*i*) *Mát.* 11: 10. *Ján.* 3: 28.

28. Mert mondom néktek, hogy azok között, kik aszszonyi-állattól születtetnek, nintsen nagyobb Próféta Keresztelő Jánosnál; de a' ki leg-kisebb az Isten' országában, nagyobb ő nálánál.

29. És mikoron ezeket hallották vólna; az egész köség és a' Publikánusok, kik a' János' kere-

kereſztségével kereſztelkedtek vala meg, az Iſtent igazíták.

30. A' Farizéusok pedig, és a' Törvény-tudók az Iſten' tanátsát (*k*) meg-veték ő magok ellen; mivelhogy meg nem kereſztelkedének tőtőle (*k*) *Tsel.* 13: 46.

31. Monda (*l*) pedig az Úr: Mihez haſonlíttsam azért e' nemzetségnek embereit? és mitsoda állathoz hasonlatosok?

(*l*) *Mát.* 11: 16, 17.

32. Haſonlatoſok a' piatzon ülő gyermekekhez, kik egymásnak kiáltanak, és ezt mondják: Sípoltunk tinéktek; és nem ſzöktetek: Siralmas énekeket éneklettünk néktek; és nem ſirtatok.

33. Mert el-jött a' Kereſztelő János, ki ſem evett kenyeret, ſem ivott bort; és ezt mondjátok: Ördög vagyon benne!

34. El-jött az embernek Fia, ki eſzik és iſzik; és ezt mondjátok: Imhol a' tobzódó ember és réſzeges, a' Publikánuſoknak és a' bűnösöknek barátjok.

35. De az *Iſtennek* bőltseſsége meg-igazíttatott minden ő fiaitól.

36. Kéré pedig őtet egy a' Farizéuſok közzül, hogy ő-véle ennék; annakokáért be-menvén a' Farizéus' házába, le-telepedék.

37. És ímé (*m*) egy aſzſzonyi-állat, melly a' városban bűnös vala, mikor meg-értette vólna, hogy ő a' Farizéus' házában le-telepedett vólna lakodalomhoz; *drága* kenetnek alabaſtrom*ból tsinált ſzeientzéjét* elő vévé: (*m*) *Mát.* 26: 6, 7.

38. És az ő lábainál hátúl meg-állván, ſirva kezdé köny-húllatásával mosni Jéſusnak lábait, és az ő fejének hajával törli vala meg, és tsókolgatja vala az ő lábait, és a' *drága* kenettel keni vala.

39. Mikor pedig látta vólna azt a' Farizéus, a' ki őtet bé hívta vala; monda magában: Ez (*n*) ha Próféta vólna; tudná kitsoda, és minémű aſzſzonyi-állat vólna, a' melly őtet illeti; mert bűnös. (*n*) *r.* 15: 2.

40. És felelvén Jéſus monda néki: Simon! vagyon valami beſzédem, mellyet mondjak néked: És az monda: Meſter, mondjad!

41. Egy költsönözö embernek két adóſsa vala: az egygyik adós vala öt ſzáz pénzzel, a' máſik pedig ötvennel.

42. És mikor azok meg nem adhatnák; mind a' kettőnek meg-engedé. E' kettő közzül azért, mond meg, mellyik ſzereti azt inkább?

43. Felelvén pedig Simon, monda: Azt gondolom, *hogy az ſzereti inkább*, a' kinek többet engedett meg. És Jéſus monda néki: Igazán ítélél!

44. És az aſzſzonyi állathoz fordúlván, monda Simonnak: Látod-é ez aſzſzonyi-állatot? Bé-jövék a' te házadba, az én lábaimnak vizet nem adál; e' pedig köny-húllatásával öntözé az én lábaimat, és az ő fejének hajával törlé meg.

45. Engemet meg nem tsokolál; e' pedig az időtől fogva, hogy bé-jöttem, nem ſzünt-meg az én lábaimat tsókolni.

46. Olajjal az én fejemet meg nem kented, e' pedig *drága* kenettel kené-meg az én lábaimat.

47. Annakokáért mondom tenéked, hogy az ő ſok bűnei meg-botsáttattak néki; mert igen ſzeretett: a' kinek pedig kevés botsáttatik-meg, kevesebbé ſzeret.

48. És monda annak: Meg-botsáttattak (*o*) tenéked a' te bűneid.

(*o*) *Mát.* 9: 2. *Már.* 2: 5.

49. És a' kik egygyütt le-telepedtek vala; kezdének ő köztök mondani: Kitsoda ez, hogy a' bűnöket-is meg-botsátja?

50. Monda pedig az aſzſzonyi-állatnak: (*p*) A' te hited tégedet meg-tartott; Eredj-el békeſséggel! (*p*) *Mát.* 9: 22. *Már.* 5: 34.

VIII. RÉSZ.

A' Kriſtusnak némelly aſzſzonyok marhájokból ſáfárkodnak: a' mag vetésnek és gyújtott gyertyának példája: Kriſtus' annya és attyafiai. Meg tsendeſíti a' tengert: ördögös meg-ſzabadíttatik: a' Gadarénusoknak dolgok: Jairus' leánya egy: aſzſzony' vér-folyása meg-gyógyíttatik.

1 És lőn ezután, és ő jár vala városonként, és falunként, prédikállván és hírdetvén az Iſtennek orſzágát, és a' tizen-két *tanítvány*ok véle *valának*.

2. És némelly aſzſzonyi-állatok, kiket meg-ſzabadított vala tiſztátalan lelkektől és betegſégektől; *tudni-illik*, Mária, ki neveztetik vala Magdalénának, (*a*) kiből hét ördögök mentek vala ki. (*a*) *Már.* 16: 9.

3. És Johanna, a' Chúz' felesége, ki Héródes' Gondviſelője vala, és Susánna, és ſok egyéb aſzſzonyi-állatok, kik az ő marháikból ſáfárkodnak vala néki.

4. Mikor pedig nagy ſokaság gyulne egybe, és a' kik minden városokban valának, mennének ő hozzája, (*b*) monda példa-beſzéd által:

(*b*) *Mát.* 13: 3. *Már.* 4: 1. *'s a't.*

5. Egy mag-vető *ember* ki-méne, hogy el-vetné az ő magvát: és a' mag-vetés közbe némelly esék az útra; és el-tapodtaték: és az égi madarak meg-evék azt.

6. És némelly esék a' kő-ſziklára; és mikor ki-kőlt vólna, el-ſzárada; mert nem vala nedveſsége.

7. Némelly esék a' tövis közzé: és mikor egygyütt a' tövisek fel-nőttek vólna; meg-fojták azt.

8. És némelly esék a' jó földbe; és mikor ki-kőlt vólna, ſzáz annyi haſznot hoza. Ezeket mondván kiált vala: A' kinek vaygnak hallásra-való fülei; hallja.

9. Kérdezik vala pedig őtet az ő tanítványi, mondván: Mitsoda vólna e' példa-beſzéd?

10. Ő pedig monda nékiek: (*c*) Tinéktek adatott, hogy az Iſten' orſzágának titkait érsétek, egyebeknek példa-beſzédek által ſzóllok, hogy látván ne láſsanak, és hallván ne értsenek. (*c*) 2 *Kór.* 2: 14. 3: 5.

11. A' példa-beſzéd pedig ez: A' mag, az Iſtennek beſzéde.

12. A' kik pedig (*d*) az útra *estek*, azok ezek: kik hallják; azután el-jő az ördög, és ki-kapja az ígét az ő ſzívekből; hogy ha hijendenének, ne idvezüljenek. (*d*) *Mát.* 13: 18.

13. (*e*) A kik pedig a' kő-ſziklára, *azok ezek*: kik minekutánna hallják az ígét, *nagy* örömmel véſzik azt; de ezeknek nintsen gyökerek, kik *tsak* ideig hiſznek, és a' kísértetnek idején el-ſzakadnak. (*e*) *Mát.* 13: 20.

14. A' melly *mag* pedig a' tövis közzé esett, azok ezek: a' kik hallották; de el-menvén a' ſzorgalmatoſságoktól, gazdagságoktól és e' világi gyönyörüségektől meg-fojtatnak, és gyümőltsöt nem teremnek.

15. A' melly (*f*) pedig a' jó földbe *esett*, azok ezek: a' kik tiſzta és jó ſzívvel a' hallott ígét meg-tartják, és gyümőltsöt teremnek a' békeſséges-türes által. (*f*) *Mát.* 5: 15.

16. Senki pedig (*g*) a' meg-gyújtott gyertyát bé nem fedi valami edénynyel, ſem az ágy alá nem rejti; hanem a' gyertya-tartóba téſzi, hogy a' kik bé-mennek, láſsák a' világot.

(*g*) *Mát.* 10: 26.

17. Mert nintsen olly titok, mellynek meg-nem kell jelentetnie; és nintsen olly el-rejtetett *dolog*, mellynek meg-nem kell tudatnia, és világra kelnie.

18. Meg-láſsátok azért, mimódon hallgatjátok; (*h*) mert a' kinek vagyon, adatik annak: és a' kinek nintsen, még a' mijét gondolnák-is, hogy vagyon; el-vétetik tőle.

(*h*) *Mát* 13: 12. *r.* 19 26.

19. Jövének pedig ő hozzá az ő annya, és az ő attyafiai, és nem lehetnek vala véle ſzembe a' ſokaság miatt.

20. És tudtára adák néki, ezt mondván: A' te anyád és a' te atyádfiai *ott* kinn állanak, kik akarnának tégedet látni.

21. Ő pedig felelvén, monda nékiek: Az én anyám és az én atyámfiai, ezek, kik az Istennek beſzédét hallgatják, és azt tselekeſzik.

22. Lőn (*i*) pedig ez egy napon: bé-méne a' hajóba ő, és az ő tanítványi, és monda nékiek: Menjünk a' tónak túlsó *partjára*. És el-indúlának. (*i*) *Mát.* 8: 23. *'s a't.*

23. Mikor pedig ők eveznének; el-ſzenderedék, és támada a' vízen nagy ſzél-véſz: és kezdenek vala merülni, és a' veſzedelemhez közel valának.

24. Járúlván pedig fel-kőlték őtet, mondván: Meſter, Meſter! el-veſzünk. Ő pedig fel-ſerkenvén meg-dorgálá a' ſzelet, és a' víznek habjait; és meg-ſzünének, és lőn tsendeſség.

25. Monda pedig nékiek: Hol vagyon a' ti hitetek? És félelemmel tsudálkoznak vala, egymásnak *ezt* mondván: Kitsoda ez, hogy a' ſzeleknek-is, a' víznek-is parantsol, és engednek néki?

26. És (*k*) evezének a' Gadarénuſok' tartományokba, melly Galilea' ellenébe vagyon.

(*k*) *Mát.* 8: 28. *'s a' t.*

27. Ő pedig mikor a' földre ki-ment vólna; jöve néki eleibe a' városból egy ember, kiben ördögök valának ſok időktől fogva: és ruhába fel nem öltözik vala, ſem pedig házban nem marad vala; hanem a' koporsókban.

28. Mikor azért *az* látta vólna Jéſust, és fel-kiáltott vólna; *lábai*' eleibe esék ő-nékie, és fel-ſzóval monda: Mitsoda közöm vagyon nékem

nékem te veled Jésus, Felséges Istennek Fia? kérlek téged', ne gyötörj engemet.

29. Mert parantsol vala annak a' tisztátalan léleknek, hogy ki-menne az emberből; mert sok időtől fogva környékezte vala meg őtet: annakokáért láncokkal és békókkal meg-kötöztetve őriztetik vala; de a' kötözések el-szakadozván, az ördögtől puszta helyeken hordoztatik vala.

30. Meg-kérdé pedig őtet Jésus, *ezt* mondván: Kitsoda néked neved? És ő monda: Légyió; mert sok ördögök mentek vala abba bé.

31. És kérik vala őtet, hogy ne parantsolná nékiek, hogy a' mélységbe mennének.

32. Vala pedig ott sok disznóknak nyájja, mellyek eznek vala a' hegyen: és kérik vala őtet, hogy meg-engedné nékiek; hogy azokba mennének. És meg-engedé nékiek.

33. És minekutánna ki-mentek vólna az ördögök az emberből; bé-menének a' disznókba: és a' disznóknak nyájja nagy meredek helyről a' tóba rohana; és oda vesze.

34. Mikoron pedig a' pásztorok látták vólna a' lett dolgot; el-futának, és el-menvén hírré adák a' városban és a' falukban.

35. Ki-menének azért, hogy meg-látnák, a' mi lett vala; és menének Jésushoz, és találák az embert, kiből az ördögök ki-mentek vala, fel-öltözve, és ézén lenni, *ki* Jésus' lábainál *ül vala*; és meg-félemlének.

36. Meg-beszéllék pedig nékiek azok-is, a' kik látták vala, mimódon szabadúlt vólna meg az ördöngös.

37. És kéré őtet a' Gadarénusoknak környülvaló tartományoknak egész sokasága, hogy (*l*) ő közzülök el-menne; mert felette igen félnek vala: ő pedig bé-ülvén a' hajóba, meg-téré.

(*l*) *Mát.* 8: 34. *Tsel.* 16: 39.

38. Kéri vala pedig őtet az az ember, a' kiből az ördögök ki-mentek vala, hogy ő-véle lenne; de el-botsátá őtet Jésus, ezt mondván:

39. Eredj-el házadhoz, és beszéllid-meg, melly nagy jókat tett az Isten te veled. El-méne azért, hirdetvén az egész városban, melly nagy dolgokat tselekedett vólna Jésus ő-véle.

40. És lőn, hogy mikor meg-tért vólna Jésus, a' nép *örömmel* fogadá őtet; mert mindnyájan várják vala őtet.

41. És ímé, (*m*) el-jöve egy ember, kinek Jairus vala neve, ki a' Sinagógának Fejedelme vala: és mikor Jésusnak lábai előtt le-esett vólna; kéri vala őtet, hogy az ő házába menne-bé.

(*m*) *Mát.* 9: 18. *Márk.* 5: 22.

42. Mert vala néki egygyetlen-egy leánya, mintegy tizen-két esztendős, és az halálán vala. Mikor pedig menne; a' sokaság szorongatja vala őtet.

43. És egy aszszonyi-állat, melly vér-folyásban vólt tizen-két esztendőtől fogva, és minden életét az orvosokra költötte vala; de senkitől meg-nem gyógyíttathatott vala:

44. Mikoron hátúl járúlt vólna; illeté az ő köntösének peremjét, és azonnal meg-álla rajta a' vérnek folyása.

45. És monda Jésus: Kitsoda *az*, ki engemet illete? És mikoron mindnyájan azt tagadnák; monda Péter, és a' kik ő-véle valának: Mester! a' sokaság szorongat és nyom-meg tégedet, és azt kérded: Kitsoda *az*, a' ki engemet illete?

46. Jésus pedig monda: Illete engem' valaki; mert én vőm észembe, hogy *Isteni* erő származék-ki én belőlem.

47. Mikor pedig látta vólna az aszszonyi-állat, hogy titkon nem tselekedhetett vólna; reszketve elő-jöve: és néki *lábai* előtt le-esvén, meg-jelenté nékie az egész sokaság előtt, miért illette vólna őtet, és mimódon azonnal meggyógyúlt vólna.

48. És ő monda nékie: (*n*) Bízzál leányom! a' te hited tégedet meg-tartott, eredj-el békességgel!

(*n*) *Már.* 5: 34.

49. Mikor pedig még a' szó szájában vólna; el-jöve egy ember a' Sinagóga' Fejedelmének *házától*, ezt mondván néki: Meg-hólt a' te leányod! ne fáraszd a' Mestert.

50. Jésus pedig mikor *ezt* hallotta vólna; felele nékie: Ne félj, csak hidj; és meg-tartatik.

51. Bé-menvén pedig a' házba, senkit nem botsáta-bé; hanem Pétert, Jakabot, Jánost, és a' leányzónak attyát és annyát.

52. Sírnak vala pedig mindnyájan, és jajgatják vala azt; ő pedig monda: ne sírjatok; nem hólt-meg, hanem alusik.

53. És tsúfolják vala őtet; mivelhogy tudnák, hogy meg-hólt vólna.

54. Ő pedig mindeneket ki-küldvén, és a' leányzónak kezét fogván, kiálta mondván: Leányzó kelj-fel!

55. És meg-téré annak lelke, és azonnal fel-kele; és ő parantsolá, hogy ennie adnának annak.

56. És el-álmélkodának annak szüléi; ő pedig meg-parantsolá, hogy senkinek ne mondanák, a' mi lett vala.

IX. RÉSZ.

Az Apostolok el-küldetnek prédikállni; Héródes' vélekedése Kristus felől: az öt kenyér' tsudája: ki légyen Kristus: kinek kinek magát meg tagadni: Kristust nem kell szégyenleni: ördöngös meg-gyógyíttatik: ki légyen nagyobb: a' Samaritánusok Kristust bé nem veszik: Kristust mint kell követni.

1 Minekutánna (*a*) pedig öszve-hívta vólna *Jésus* az ő tizen-két tanítványit; ada nékiek erőt és hatalmat minden ördögök ellen, és minden betegségnek meg-gyógyítására.

(*a*) *Mát.* 10: 1. *Márk.* 3: 13. 6: 7.

2. És (*b*) el-küldé őket, hogy prédikállanák az Istennek országát, és betegeket gyógyítanának. (*c*)

(*b*) *Mát.* 10: 7. (*c*) *Mát.* 10: 8.

3. És monda nékiek: Semmit az útra ne vigyetek, se páltzát, se táskát, se kenyeret, se pénzt; se két-két ruhátok ne légyen.

4. És valamelly házba bé-menéndetek; ott maradjatok, és onnét menjetek-ki.

5. És (*d*) valakik bé-nem fogadándanak titeket; ki-menvén abból a' városból, még a' port-is verjétek-le lábaitokról, *hogy az légyen* ő ellenek bizonyságúl.

(*d*) *Mát.* 10: 14. *r.* 10: 11.

6. Ki-menvén annakokáért, minden falukba bé-mennek vala, hírdetvén az Evangyéliomot, és gyógyítván mindenütt.

7. Meg-hallá (*e*) pedig Héródes, a' Negyedes Fejedelem mind azokat, a' mellyek lésznek vala ő általa: és *magában* kételkedik vala; mivelhogy némellyek azt mondanák, hogy János támadott vólna fel a' halálból:

(*e*) *Mát.* 14: 1. *Márk.* 6: 14.

8. Némellyek pedig, hogy Illyés jelent-meg; némellyek pedig, hogy a' régi Próféták közzül támadott vólna fel valamellyik.

9. És monda Héródes: Jánosnak én vettem fejét; Kitsoda pedig ez, a' ki felől én illyen dolgokat hallok? És igyekezik vala őtet látni.

10. Meg-térvén (*f*) pedig az Apostolok, megbeszéllék néki, a' mellyeket tselekedtek vala; (*g*) és azokat maga mellé vévén, el-méne félfelé magánosan a' Bethsaida nevű városnak puszta helyére.

(*f*) *Márk.* 6: 30. (*g*) *Mát.* 14: 13.

11. Mellyet mikor a' sokaság meg-értett vólna, követé őtet; ő pedig *örömmel* fogadá őket, és szóll vala nékik az Isten' országa felől: és a' kik gyógyulás nélkül szükölködnek vala; azokat meg-gyógyítja vala. (*h*)

(*h*) *Mát.* 14: 15.

12. A' Nap pedig le-kezdett vala menni, és a' tizen-két *tanítványok* ő hozzá járúlván, mondának néki: Botsásd-el a' sokaságot, hogy el-menvén e' környül-való falukba és majorokba, oda oszoljanak, és eledelt találjanak; mert itt puszta helyen vagyunk.

13. Ő pedig monda nékiek: Adjatok nékiek ti enniek; ők pedig mondának: Nintsen nékünk több öt kenyerünknél, és két halnál; hanemha el-mégyünk, és vészünk mi magunk ez egész sokaságnak eledelt.

14. Mert valának *ott* mint-egy öt ezer férjfiak. Monda pedig az ő tanítványinak: Ültessétek-le őket, minden rendbe ötvent-ötvent.

15. És akképpen tselekedének, és le-telepedének mind azok.

16. Minekutánna pedig vette vólna az öt kenyéreket, és a' két halakat; mennybe felemelvén szemeit, meg-áldá azokat, és meg-szegé 's adá a' tanítványoknak, hogy a' sokaságnak eleibe adnák.

17. Evének azért, és meg-elégedének mindnyájan; és fel-szedék, a' mi darabok maradtak vala ő tőlök, tizen-két kosárral.

18. És (*i*) lőn, mikor ő maga imádkoznék; valának ő-véle a' tanítványok, és meg-kérdé őket, mondván: Kinek mond engemet a' sokaság?

(*i*) *Mát.* 16: 13. *Márk.* 8: 27.

19. Ők pedig felelvén mondának: Keresztelő Jánosnak; némellyek pedig Illyésnek; némellyek pedig, hogy a' régi Próféták közzül támadott-fel valamelly.

20. És monda nékiek: Ti pedig kinek mondotok engemet? Felelvén pedig Péter monda: Az Istennek ama' Krisztusának!

21. Ő pedig meg-fenyegetvén őket, meg-parantsolá; hogy senkinek ezt ne mondanák,

22. Ezt mondván: (*k*) Szükség az ember' Fiának sokat szenvedni, és meg-vettetni a' Vénektől, a' Papi-Fejedelmektől, és Irás-tudóktól: és meg-ölettetni, és harmad' napon fel-támadni. (*l*)

(*k*) *Mát.* 16: 21. *és* 17: 27. (*l*) *Mát.* 10: 38, 39. *r.* 14: 27. *és* 17: 33.

23. Mondja vala pedig mindeneknek: Ha valaki akar engemet követni; tagadja-meg magát, és minden napon végye-fel az ő keresztét, és kövessen engemet.

24. Mert valaki akarja az ő életét meg-tartani; el-veszti azt: valaki pedig el-veszti az ő életét én érettem; az meg-tartja azt. (*m*)

(*m*) *Mát.* 16: 25.

25. Mert

25. Mert mit haſznál valakinek, ha mind e' világot meg-nyeri-is; ő magát pedig el-veſzti, és magában kárt vall? (*n*)

(*n*) *Mát.* 10: 33. 2 *Tim.* 2: 12.

26. Mert a' ki engemet, és az én beſzédimet ſzégyenli; azt az embernek Fia-is ſzégyenli, mikor el-jövénd az ő ditsőſségével, az Atyájával, és a' ſzent Angyalokéval. (*o*) *Mát.* 16: 28.

27. Mondom pedig néktek bizonnyal; hogy vagynak az itt állók közzül némellyek, kik a' halált meg nem kóſtolják, míg-nem meg-látándják az Iſtennek orſzágát.

28. És (*p*) lőn e' beſzédek után mintegy nyóltzad' nappal, Pétert, Jánost és Jakabot mikor maga mellé v tte vólna; fel-méne a' hegyre hogy imádkoznék. (*p*) *Mát.* 17: 1, *'s a' t.*

29. És az imádkozás közben az ő ortzájának ábrázatja el-változék, és az ő ruhája fejér és fénylő lőn.

30. És ímé két férjfiak ſzóllnak 's beſzéllnek vala ő véle, kik valának Móſes és Illyés:

31. Kik ditsőſségben meg-jelenvén, beſzéllik vala az ő halálát, mellyet Jérusálemben kellene néki meg-tellyesíteni.

32. Péter pedig, és a' kik ő-véle valának, álom miatt meg-nehezedtek vala: és mikor fel-ébredtek vólna; láták az ő ditsőſségét, és ama' két férjfiakat, kik ő-véle állanak vala.

33. És lőn, mikor azok el-távoztak vólna ő-tőle; monda Péter Jéſusnak: Meſter! jó minékünk itt lennünk; tsináljunk azért *itt* három hajlékokat: egygyet tenéked, egygyet Móſesnek, és egygyet Illyésnek, nem tudván, mit mondana.

34. És mikor ő ezeket mondaná, felhő támada, melly őket bé-árnyékozá; meg-félemlének pedig, mikor a' felhő őket bé-fogta vólna.

35. És ſzózat lőn a' felhőből, melly ezt mondja vala: Ez amaz én ſzerelmes Fiam, őtet hallgaſsátok!

36. És minekutánna az a' ſzózat lett vólna; találtaték Jéſus tsak ő maga. A' tanítványok pedig veſztegségben lőnek; és ſemmit abban, a' mit láttak vala, ſenkinek akkor nem mondának.

37. És (*q*) lőn máſod' napon, mikor ők a' hegyről le-ſzállottak vólna; ſok nép méne eleibe.

(*q*) *Mát.* 17: 14. *Már.* 9: 17.

38. És ímé egy a' ſokaság közzül fel-kiálta, mondván: Meſter! kérlek téged', tekínts az én fiamra; mert nékem egygyetlen-egygyem.

39. És ímé, a' lélek meg-ragadja őtet, és ő hírtelen kiált, és őtet ſzaggatja annyira, hogy tajtékot túr, és nehezen mégyen-el tőle, ſzaggatván őtet:

40. És kérém a' te tanítványidat, hogy ki-üznék azt; de nem teheték.

41. Felelvén pedig Jéſus monda: Óh hihetetlen és el-fordúlt nemzetség! meddig léſzek köztetek, és meddig türlek titeket? Hozd idé a' te fiadat.

42. Mikor pedig oda vinné; azonközbe az ördög azt a' földhöz üté, és ſzaggatni kezdé: Meg-dorgálá pedig Jéſus a' tiſztátalan lelket, és meg-gyógyítá a' gyermeket; és meg-adá azt az ő attyának.

43. Álmélkodnak vala pedig mindnyájan az Iſtennek nagyságos erején. (*r*) Mikor pedig mindenek álmélkodnának mind azokon, a' mellyeket tselekeſzik vala; monda az ő tanítványinak: (*r*) *Mát.* 17: 22.

44. Vegyétek-bé füleitekbe ezeket a' beſzédeket; Mert az embernek Fia jövendőben adattatik az embereknek kezekbe.

45. Ők pedig nem értik vala e' mondást, és ő-tőlök el-rejtetett vala, annyira, hogy azt nem értenék; és félnek vala meg-kérdeni őtet e' mondás felől.

46. Esék (*s*) pedig vetekedés ő köztök: kitsoda vólna ő közöttök nagyobb? (*s*) *Mát.* 18. 1.

47. Jéſus pedig látván az ő ſzíveknek gondolatját; egy kis gyermeket meg-fogván, maga méllé állatá azt,

48. És monda nékiek: Valaki e' kis gyermeket *magához* fogadándja az én nevemben; engemet fogad magához: és valaki engemet bé-fogad; azt fogadja bé, a' ki engemet el-botsátott: mert a' ki leg-kiſsebb mindnyájan ti köztetek; az nagy léſzen.

49. Felelvén (*t*) pedig János monda: Meſter! látánk egy embert, ki a' te nevedben ördögöket üz vala, és meg-tiltánk őtet; mivelhogy *tégedet* nem követ mi velünk. (*t*) *Már.* 9: 38.

50. És monda néki Jéſus: Ne tiltsátok-meg; mert a' ki nintsen mi ellenünk, mi mellettünk vagyon.

51. Lőn pedig, mikor az idő el-közelgetne, mellyben oda fel-kellene vitetni; magát megbátorítá, hogy Jérusálembe menne.

52. És botsáta követeket az ő ortzája előtt, kik el-menvén bé-menének a' Samaritánuſoknak egy falujokba, hogy néki *ſzállást* ſzerzenének.

53. De *azok* őtet nem fogadák-bé, mivelhogy Jérusálembe menő akaratját jelenti vala.

54. Mikor pedig ezt látták vólna az ő tanítványi, Jakab és János; mondának: Uram! akarod-é, hogy parantsoljuk, hogy tüz szálljon alá az égből, és meg-emészsze ezeket, (*t*) mint Illyés-is tselekedett? (*t*) 2 *Kir.* 1: 10, 12.

55. De Jésus reájok fordúlván meg-dorgálá őket, mondván: Nem tudjátok minémü lélek légyen ti bennetek.

56. (*u*) Mert az embernek Fia nem azért jött, hogy el-veszténé az embereknek lelkeket; hanem hogy meg-tartaná. El-menének azért más faluba. (*u*) *Ján.* 3: 17. 12: 47. 1 *Tim.* 1: 15.

57. Lőn (*z*) pedig, mikor mennének ők; egy ember monda az úton: Követlek tégedet Uram! valahová menéndesz. (*x*) *Mát* 8: 19, 20.

58. És monda nékie: A' rókáknak vagyon barlangjok, és az égi madaraknak fészkek; de nintsen az ember' Fiának, holott le-hajtaná az ő fejét.

59. Monda (*y*) pedig másnak: Kövess engemet! A' pedig monda: Uram! engedd-meg nékem, hogy el menjek először, és temessem-el az én atyámat. (*y*) *Mát.* 8: 21, 22.

60. Monda pedig néki Jésus: Hadd temessék-el a' halottak az ő halottjaikat; Te pedig el-menvén hírdesed az Isten' országát.

61. Monda pedig más-is: Követlek tégedet, Uram! de (*z*) engedd-meg nékem először, hogy végyek bútsút azoktól, a' kik az én házamban vagynak. (*z*) 1 *Kir.* 19: 20

62. Monda pedig néki Jésus: Valaki az ő kezét az eke' szarvára veti, és azokra néz, a' mellyek ő utánna vagynak; nem alkalmatos az Istennek országára.

X. RÉSZ.

Hetven tanitványok küldetnek-ki: a' hihetetlen városoknak jajjok: mint kelljen örülni: ki légyen felebarátunk: Máriának és Márthának külömbözö gondjok.

1 Ezeknek utánna pedig rendele az Úr, más hetven *tanítvány*okat-is, és el-küldé azokat kettőnként az ő ortzája előtt, minden városba, és helyre, a' hová ő menendő vala.

2. Mondja vala azért nékiek: (*a*) Az aratás*ra-való gabona* jóllehet sok; de a' munkások kevesen vagynak: kérjétek azért az aratásnak Urát, hogy botsássa-ki az aratókat az ő gabonájába. (*a*) *Mát.* 9: 37. *Ján.* 4: 35.

3. Menjetek-el; (*b*) ímé én el-botsátlak titeket, mint bárányokat a' farkasok közibe.

(*b*) *Mát.* 10: 16.

4. Ne hordozzatok erszényt, se táskát, se sarut; és az úton (*c*) senkit ne köszöntsetek.

(*c*) 2 *Kir.* 4: 29.

5. (*d*) Valamelly hazba bé-mentek; először ezt mondjátok: Békesség e' háznak!

(*d*) *Mát.* 10: 12.

6. Hogyha lejénd ott valaki békességnek fia; a' ti békességtek azon marad: hogyha nem *lejénd*; ti reátok tér.

7. Ugyan-azon házban maradjatok pedig, azt évén és iván, a' mit ők *előtökbe adnak*: mert méltó a' munkás (*e*) az ő jutalmára. Ne járjatok *egy* háztól *más* bázra.

(*e*) 5 *Mós.* 25: 4. *Mát.* 10: 10. 1 *Tim.* 5: 18.

8. És valamelly városba bé menéndetek, és bé-fogadándanak titeket; azt egyétek, a' mit előtökbe adnak.

9. És gyógyítsátok a' betegeket, a' kik ott lejéndenek, és ezt mondjátok nékik: El-közelített ti hozzátok az Isten' országa!

10. Valamelly városba pedig bé-menéndetek, és titeket bé nem fogadándanak; annak utzáira ki-menvén, ezt mondjátok:

11. (*f*) Még a' port-is, a' melly mi reánk ragadott a' ti városotokból, itt ti köztetek le-törölyük; mindazáltal e' légyen tudtotokra, hogy az Istennek országa el-közelített ti hozzátok.

(*f*) *Mát.* 10: 14. *Tsel.* 13: 51. 18: 6.

12. Mondom pedig néktek, hogy a' Sodomabélieknek állapatjok türhetőbb lészen ama' napon, hogy-nem azé a' városé.

13. Jaj tenéked Korázin! (*g*) Jaj tenéked Bethsaida! mert ha Tírusban és Sidonban lettenek vólna azok az *Isteni* erők, mellyek tebenned lettek; régen 'sákban és hamuban ülve meg-tértek vólna. (*g*) *Mát.* 11: 20, 23.

14. Annakokáért Tírusnak és Sídonnak türhetőbb lészen állapatja az Itéletben, hogy nem tinéktek.

15. És te Kapernaum! melly mind az égig fel-magasztaltattál, mind a' pokolig le-nyomattatol.

16. (*b*) A' ki titeket hallgat; engemet hallgat: és a' ki titeket-meg vét; engemet vét-meg: és a' ki engemet meg-vét; azt veti-meg, a' ki elbotsátott engemet. (*b*) *Mát.* 10: 40. *Már.* 9: 27.

17. Meg-térének pedig a' hetven *tanítványok nagy* örömmel, ezt mondván: Uram! még az ördögök-is engednek minékünk a' te neved által.

18. Ő

18. Ő pedig monda nékiek: Látom vala a Sátánt, miut a' villámást le-húllani az égből.

19. Imé adok néktek hatalmat, hogy a' kígyókon és skorpiókon tapodjatok, és az ellenségnek minden erején; és semmi nem árthat néktek.

20. De azon ne örüljetek, hogy az ördögök néktek engednek; hanem inkább azon örüljetek, hogy a' ti neveitek fel-írattattak mennyben.

21. Azon órában (*i*) örvendeze Jésus lelkében, és monda: Vallást tészek néked, Atyám, mennynek és földnek Ura! hogy ezeket el-rejtetted a' bőlcsektől, és értelmesektől, és meg-jelentetted azokat a' kis gyermekeknek. Jól vagyon Atyám! mert úgy tetszett tenéked.

(*i*) 1 *Kor.* 2: 7&8. *Mát.* 11: 25.

22. Mindenek (*k*) nékem adattak az én Atyámtól: (*l*) és senki nem tudja, kitsoda légyen a' fiú; hanem tsak az Atya: és ki légyen az Atya; hanem tsak a' fiú, és a' kinek meg-akarja jelenteni a' Fiú. (*k*) *Ján.* 3: 35.

(*l*) *Ján.* 1: 18. *és* 6: 44, 46.

23. És fordúlván a' tanítványokra, monda ő magoknak: (*m*) Bóldog szemek, a' mellyek látják azokat, a' mellyeket ti láttok.

(*m*) *Mát.* 13: 16.

24. Mert mondom néktek, hogy sok Próféták és Királyok kívánták látni, a' mellyeket láttok; de nem látták: és hallani, a' mellyeket hallotok; de nem hallották.

25. És (*n*) imé egy Törvény-tudó fel-kele, kísértvén őtet, és mondván: Mester! mit tselekedjem, hogy az örök életet veheßem?

(*n*) *Mát.* 22: 35. *Már.* 12: 28.

26. Ő pedig monda annak: A' Törvényben mi vagyon meg-írva? mint olvasod *azt*?

27. Amaz pedig felelvén monda: Szeresßed (*o*) a' te Uradat Istenedet tellyes szívedből, tellyes lelkedből, és minden erődből és tellyes elmédből; és a' te felebarátodat, mint magadat.

(*o*) 5 *Mós.* 6: 5. *Róm.* 13: 9.

28. Monda pedig annak: Jól feleltél! azt (*p*) miveld; és élsz. (*p*) *Ez* 20: 11. *r.* 11: 28.

29. Ama' pedig akarván magát igazítani, monda Jésusnak: De kitsoda az én felebarátom?

30. Jésus pedig felelvén monda: Egy ember mégyen vala alá Jérusálemből Jérikóba, és találkozék tolvajokra, kik azt meg-fosztván és meg-sebesítvén el-menének, azt hólt elevenen hagyván.

31. Történet szerént pedig mégyen vala alá azon az úton egy Pap, ki azt látván el-kerülé:

32. Hasonlatosképen egy Lévita-is, mikor oda arra a' helyre ment vólna, és azt látta vólna; el-kerülé:

33. Egy Samaritánus-is pedig, mikor az úton menne, juta a' helyre; és azt látván, könyörületességre indúla:

34. És járúlván hozzája be-kötözé annak sebeit, olajt és bort tőltvén azokba; és azt felhelyheztetvén az ő barmára, vivé a' vendégfogadó házhoz, és annak gondját viselé.

35. Másod' napon pedig el-akarván menni, két pénzt ki-vévén adá a' Gazdának, és monda nékie: Viselj gondot erre: és valamit ezen felyül reá-költesz; én mikor meg-téréndek, megadom tenéked.

36. E' három közzül azért, ki láttatik néked, hogy felebarátja vólt annak, a' ki a' tolvajoknak *kezekbe* esett vala?

37. Ama' pedig monda: Az, a' ki könyörült ő rajta; Monda azért nékie Jésus: Eredj el, és te-is akképpen tselekedjél.

38. Lőn pedig, mikor az úton menne; béméne ő egy faluba: egy Mártha nevű aszszonyiállat pedig bé-fogadá őtet házába.

39. És ennek vala néunye, ki neveztetik vala Máriának, ki a' Jésus' lábainál (*p*) le-ülvén, hallgatja vala az ő beszédét; (*p*) *Tsel.* 22: 3.

40. Mártha pedig foglalatos vala a' szüntelenvaló szolgálatban. El-jövén azért, monda: Uram! nintsen-é arra gondod, hogy az én néném elhagyott engemet, hogy tsak én magam szolgáljak? Mondjad azért néki, hogy énnékem segéljen.

41. Felelvén pedig monda nékie Jésus: Mártha, Mártha! szorgalmatos vagy, és sokra igyekezel.

42. De (*q*) egy a' szükséges dolog; Mária pedig a' jobb-részt választotta, melly el-nem vétetik ő tőle. (*q*) *Sólt.* 27: 4. *Préd.* 12: 13.

XI. RÉSZ.

Krisztus tanítja az Apostolokat imádkozni: a' néma ördögöt ki-űzi: kik légyenek bóldogok: a' Sidók jeleket kérnek: a' külső szentségnek mutogatását feddi.

1 És lőn, mikor ő imádkoznék egy helyen, minekutánna el-végezte vólna *a' könyörgést*, monda néki egy az ő tanítványi közzül: Uram! taníts minket imádkozni, miképpen János-is tanította az ő tanítványit.

2. Monda pedig ő-nékiek: (*a*) Mikor imádkoztok,

koztok, ezt mondjátok: Mi ATYÁNK! ki vagy a' mennyekben, Meg-szenteltessék a' te neved: Jöjjön-el a' te országod: Légyen-meg a' te akaratod, miképpen mennyben, azonképpen e' földön-is. (*a*) *Mát.* 6: 9. *r.* 22: 42.

3. A' mi mindennapi kenyerünket add-meg minékünk naponként.

4. És botsásd-meg minékünk a' mi bűneinket, mert mi-is meg botsátunk mindeneknek, a' kik minékünk adósak: És ne vígy minket a' kísértetbe; de szabadíts-meg minket a' gonosztól.

5. És monda nékiek: Ha valakinek közzűletek barátja vagyon, és ahoz mégyen éjfélkor, és ezt mondja nékie: Barátom! adj nénem kőltsön három kenyeret;

6. Mert az én barátom én hozzám jött az útról, és nintsen, mit adjak ennie.

7. És amaz onnét belől felelvén, ezt mondja: Ne bánts engemet; immár az ajtó bé-zároltatott, és az én gyermekim velem vagynak az én háló-házamban: nem kelhetek-fel, és nem adhatok néked.

8. Mondom néktek: ha nem akarna-is felkelvén adni néki, jóllehet amaz barátja légyen; mindazáltal annak szorgalmaztatásáért fel-kél, és ád néki, valamennyi kell.

9. Én-is mondom néktek: (*b*) Kérjetek; és meg-adattatik néktek: keressétek; és meg-találjátok: zörgessetek; és meg-nyittatik néktek.

(*b*) *Mát.* 7: 7. *Ján.* 14: 13.

10. Mert valaki kéri; el-vészi: és a' ki keresi; meg-találja: és a' zörgetőnek meg-nyittatik.

11 (*c*) Kitsoda pedig ti közzűletek, ki atya lévén, *ha* az ő fia kenyeret kér *ő tőle*, követ adna nékie? Vagy ha halat *kér*; vallyon a' hal' helyébe kígyót ád-é nekie? (*c*) *Mát.* 7: 9.

12. Avagy ha *tyúk*-tojományt kér; avagy skorpiót ád-é nékie?

13. Ha azért ti gonoszok lévén, tudtok a' ti fiaitoknak jó adándékokat adni; mennyivel inkább a' ti mennyei Atyátok ád Szent Lelket azoknak, a' kik ő-tőle kéréndik.

14. És (*d*) ördögöt űz vala ki, melly néma vala: és lőn, mikor ki-ment vólna az ördög; megszóllala a' néma, és tsudálkozék *azon* a' sokaság. (*d*) *Mát.* 9: 32. 12: 22.

15. Némellyek pedig azok közzül mondának: (*e*) A' Beelzebul által, az ördögöknek Fejedelmek által űzi-ki az ördögöket.

(*e*) *Mát.* 9: 34. 12: 24.

16. És némellyek késértvén őtet, mennyei (*f*) jelt kívánnak vala ő-tőle. (*f*) *Mát.* 16: 1.

17. (*g*) Ő pedig mivelhogy tudná azoknak gondolatjokat; monda nékiek: Minden ország, a' melly maga ellen meg-hasonlik, el-pusztul; és a' melly ház magával *ellenkezik*, meg-romol.

(*g*) *Mát.* 12: 25. *Már.* 3: 24.

18. Hogyha a' Sátán-is ő magával ellenkezik; mimódon állhat-meg az ő országa? Mert azt mondjátok, hogy én a' Beelzebul által üzöm-ki az ördögöket.

19. Ha én a' Beelzebul által üzöm-ki az ördögöket; a' ti fiaitok ki által üzik-ki? Annakokáért ők lésznek a' ti ítélőitek.

20. Ha pedig Istennek újjával üzöm-ki az ördögöket; kétség-nélkül el érkezett ti hozzátok az Istennek országa.

21. Mikor valamelly erős fegyveres őrízi az ő palotáját; valamije vagyon, békeséggel vagyon:

22. Minekutánna pedig valaki ő nálánál erősebb ő reá jövén, őtet meg-győzéndi; minden fegyverét el-vészi, mellyhez bízik vala: és a' melly marhát attól el-foszttott; el-ofztja.

23. A' ki én velem nintsen; én ellenem vagyon: és a' ki én velem nem takar: tékozol az.

24. (*h*) Mikor a' tisztálan lélek ki-mégyen valakiből; jár száraz helyeken keresvén nyugodalmat: és mikor nem talál; *ezt* mondja: Meg-térek az én házamba, a' honnét ki-jöttem.

(*h*) *Mát.* 12: 43-45.

25. És *haza* menvén találja azt meg-seperve, és fel-ékesítve.

26. Akkor el-mégyen, és maga mellé vészen más hét lelkeket, magánál gonoszabbakat, és bé-menvén lakoznak ott; és (*i*) annak az embernek utólsó állapatja sokkal gonoszszabb lészen az elsőnél. (*i*) 2 *Pét.* 2: 20. *Ján.* 5: 14.

27. Lőn pedig, mikor ezeket mondaná; felemelvén az ő szavát egy aszszonyi-állat a' sokaság közzül, monda nékie: Bóldog méh, a' melly tégedet hordozott, és az emlők, a' mellyeket szoptál!

28. Ő pedig monda: Sőt inkább bóldogok, a' kik hallgatják az Istennek beszédét, és (*k*) meg-tartják azt. (*k*) *Peld.* 8: 32. *Róm.* 2: 13.

29. Mikor pedig a' sokaság gyúlne ő hozzá; kezdé mondani: (*l*) E' nemzetség gonosz: jelt kíván; de jel nem adatik néki, hanem a' Jónas Prófétának amá' jele.

(*l*) *Mát.* 12: 38. *Jan.* 2: 18.

30. Mert

30. Mert miképpen hogy Jónás jelűl vólt a' Ninivébélieknek; azonképpen léſzen az embernek Fia-is e' nemzetségnek.

(*m*) *Mát.* 12. 42.

31. A' Délnek Királyné aſzſzonya fel-kél e' nemzetségnek férjfiaival az ítéletnek *napján*, és kárhoztatja őket; hogy a' földnek határiról el-jött a' Salamon' bőltseſségének (*n*) hallgatására; és ímé itt e' helyben nagyobb vagyon Salamonnál. (*n*) 2 *Krón.* 9: 1. *Mát.* 12: 41.

32. A' Ninivébéli férjfiak fel-kelnek az ítélet' *napján* e' nemzetséggel, és kárhoztatják ezt; (*o*) hogy a' Jónásnak kiáltására meg-tértenek; és ímé itt' e' helyen nagyobb vagyon Jónásnál. (*p*) (*o*) *Jón.* 3: 5. (*p*) *Mát.* 5: 15. 12: 41.

33. Senki pedig a' meg-gyújtott gyertyát nem rejti-el, ſem valami véka alá nem téſzi; hanem a' gyertya-tartóba, hogy a' kik bé-mennek, laſsák a' világoſságot. (*q*)

(*q*) *Mát.* 6: 22.

34. A' teſtnek ſzövétneke a' ſzem: ha azért a' te ſzemed tiſzta lejénd; a' te egéſz teſted-is világos léſzen: ha pedig *a' te ſzemed* tiſztátalan lejénd; a' te teſted-is ſetétes léſzen.

35. Meg-lásd azért, hogy a' világoſság, melly te benned vagyon, ſetétség ne légyen.

36. Annakokáért ha a' te egéſz teſted világos, és ſemmi réſzében homályoſság nem lejénd; ollyan világos léſzen egéſzen, mint mikor a' ſzövétnek meg-világosít tégedet az ő világoſságával.

37. És minekutánna ſzóllott vólna; kéré őtet egy Farizéus, hogy ő nála ebédelnék. Bé-menvén azért le-telepedék.

38. A' Farizéus pedig mikor *ezt* látta vólna; (*r*) el-tsudálkodék *azon*, hogy az ebédnek előtte nem mosdott vólna meg. (*r*) *Már.* 7: 3.

39. Monda pedig az Úr ő-néki: (*s*) Ti Farizéusok! jóllehet a' pohárnak és a' tálnak külső réſzét meg-moſsátok; de a' mi ti bennetek vagyon, rakva ragadománnyal és gonoſzsággal.

(*s*) *Mát.* 23: 25, 27.

40. Bolondok! a' ki azt teremtette, a' mi kivűl vagyon; avagy nem ugyan azon teremtette-é azt-is, a' mi belől vagyon?

41. Sőt inkább azokból, a' mellyek *nálatok* vagynak, adjatok alamisnát; és ímé mindenek tiſztáknak léſznek néktek. (*t*) (*t*) *Mát.* 23: 23.

42. De jaj néktek Farizéusoknak! kik megdézmáljátok a' méntát, rutát, és mindenféle paréjt; de hátra-hagyjátok az ítéletet, és az Istent ſzeretetet. Ezeknek pedig ſzükségképpen meg-kellett vólna lenniek, és amazokat nem kellett vólna el-hagyni. (*u*)

(*u*) *Mát.* 23: 23. 1 *Sám.* 15: 22.

43. Jaj tinéktek Farizéusoknak! mert ſzeretitek az első ülést a' gyülekezetekben, és a' piatzokon-való köſzöntéseket.

44. Jaj néktek Irás-tudók, és kép-mutató Farizéusok! mert ollyanok vagytok, mint a' koporsók, mellyeket nem látnak, és *mellyeket* nem tudnak azok, a' kik azokon járnak.

45. Felelvén pedig egy a' Törvény-tudók közzül, monda nékie: Meſter! mikor ezeket mondod, minket-is boſzſzúsággal illetſz.

46. Ő pedig monda: Jaj néktek-is Törvénytudóknak! (*x*) mert el-hordozhatatlan terhekkel terhelitek-meg az embereket; de ti egy újjotokkal ſem *akarjátok* azokat a' terheket illetni.

(*x*) *Mát.* 33: 4. *Tsel.* 15: 10.

47. Jaj néktek! mert épitítek a' Prófétáknak koporsóikat; a' ti atyáitok ölték pedig meg őket.

48. Bizonyára a' ti bizonyság-tételetekkel a' ti atyáitoknak tselekedeteket jóvá hagyjátok; mert azok ölték-meg őket, ti pedig épitítek azoknak koporsóikat.

49. Annakokáért mondotta az Iſten' bőltseſsége-is: Botsátok ő hozzájok Prófétákat és Apoſtolokat; és azok közzül *némellyeket* meg-ölnek, és *némellyeket* el-üznek, *kergetnek*:

50. Hogy elő-kéretteſsék e' nemzetségtől minden Prófétáknak é' világ' fundamentomának felvettetésétől fogva ki-ontatott vérek,

51. (*y*) Az Ábel' vérétől fogva, mind a' Zakariás' véréig, ki el-veſzett az óltár és a' templom között; bizony mondom néktek, hogy elő-kívántatik e' nemzetségtől.

(*y*) *Mát.* 23: 35. 2 *Krón.* 24: 22.

52. (*z*) Jaj néktek Törvény-tudóknak! mert el-vettétek a' tudománynak kúltsát; ti magatok nem mentetek-bé: a' kik bé akartak menni; azokat-is meg-tiltottátok.

(*z*) *Mát.* 23: 13.

53. Mikor pedig ezeket mondaná nékiek; az Irás-tudók és a' Farizéusok kezdének feletteigen ellene állani, és őtet ſok dolgokra-való feleletre kénſzeríteni,

54. Ő utánna ólálkodván, és igyekezvén válamit az ő ſzájából ki-kapni, hogy őtet vádolhatnák.

XII. RÉSZ.

XII. RÉSZ.

Farizéusoknak kovászszok: kit kell félni: a' bőv majorságú gazdag' példája: e' földi szorgalmatosságot el-kell hagyni: Isten' országát keresni: Krisius' el jövetelére vigyázni: Háborúság az Evangyéliom miatt.

1 És mikor nagy sokaság állana ő környüle, annyira, hogy egymást le-tapodnák; kezdé az ő tanítványinak mondani: (*a*) Leg-először óltalmazzátok-meg magatokat a' Farizéusoknak kovászszoktól, melly a' kép-mutatás.

(*a*) *Mát.* 16: 6. *Márk.* 8: 15.

2. (*b*) Mert semmi olly el-sedezett dolog nintsen, mellynek meg-nem kell nyilatkoztatnia; sem olly titok, mellynek meg-nem kell tudatnia.

(*b*) *Jób.* 12. 22. *Mát.* 10: 26.

3. Annakokáért, a' mellyeket a' setétben mondottatok; a' világosságban hallattatnak: és a' mit fülbe súgtatok a' rejtek házakban; a' házak' tetein prédikálltatik.

4. (*c*) Mondom pedig néktek én barátimnak: Ne féljetek azoktól, a' kik a' testet ölik-meg, és azután többet nem árthatnak.

(*c*) *Mát.* 10: 28. *Ján.* 15: 15.

5. Meg-mondom pedig néktek, kitől féljetek: Féljetek attól, a' ki minekutánna meg-öl, vagyon arra-is hatalma, hogy a' gyehennára vessen. Bizony mondom néktek, hogy ettől féljetek.

6. (*d*) Avagy nem öt verebetskéket vésznek-é két filléren? és egy azok közzül nintsen Istennél el-felejtve.

(*d*) *Mát.* 10: 29.

7. Sőt inkább a' ti fejeteknek haj-szálai-is mind meg-számláltattak. Ne féljetek azért: sok verebetskéknél betsesebbek vagytok.

8. (*e*) Mondom pedig néktek: Valaki engemet valland az emberek előtt; az embernek Fia is vallást tészen arról az Istennek Angyali előtt.

(*e*) *Mát.* 10: 32.

9. A' ki pedig engemet meg-tagadánd az emberek előtt; meg-tagadtatik az Istennek Angyali előtt.

10. (*f*) És ha valaki valamit mondánd az embernek Fia ellen; meg-botsáttatik annak: de annak, a' ki a' Szent Lélek ellen káromlást szólland; meg-nem botsáttatik:

(*f*) *Mát* 12: 31.

11. (*g*) Mikoron pedig vijéndenek titeket a' Sinagógákba, a' Fejedelmek' és Hatalmasságok' eleibe; ne légyetek szorgalmatosak, mimódon, vagy mit szólljatok magatok' óltalmára, avagy mit mondjatok.

(*g*) *Mát.* 10: 19. *r.* 21: 14.

12. Mert a' Szent Lélek azon órában megtanít titeket, mit kelljen mondanotok.

13. Monda pedig néki egy a' sokaság közzül: Mester! mond-meg az én atyámfiának, hogy oszsza-meg velem az örökséget.

14. Ő pedig monda nékie: Ember! kitsoda tett engemet ti köztetek bíróvá, vagy osztóvá?

15. Monda azért nékiek: Meg-lássátok, hogy el-távoztassátok a' telhetetlenséget; mert ha bővölködnek-is valakinek az ő gazdagsági; nem azokból vagyon annak az ő élete.

16. Monda pedig nékiek illyen példa-beszédet: Egy gazdag embernek nagy bővségesen termett vala az ő majorsága;

17. Azért magában okoskodik vala mondván: Mit tselekedjem? mert nintsen hová takarnom az én *jószágom*' termését.

18. És monda: Ezt mivelem: Az én gabonás tsűreimet el-rontom, és nagyobbakat épitek, és azokba takarom az én *jószágomnak* minden hasznát, és az én javaimat.

19. És *ezt* mondom az én lelkemnek: Én lelkem! sok esztendőkre el-tett sok javaid vagynak: nyúgodjál, egyél, igyál, gyönyörködjél!

20. Monda pedig néki az Isten: Bolond! ez éjjel meg-kívánják a' te lelkedet te tőled; a' mellyeket pedig készítettél, kiéi lésznek?

21. Igy vagyon dolga annak, a' ki magának kintset takar; az Istenben pedig nem gazdag.

22. Monda pedig az ő tanítványinak: (*h*) Annakokáért mondom néktek, ne légyetek szorgalmatosok a' ti életetekről, mit egyetek; se a' testről, mivel kelljen bé-fedeztetnetek.

(*h*) *Mát.* 6: 25. *Fil.* 4: 6.

23. A' lélek drágább, hogy nem az eledel; és a' test, hogy-nem az öltözet.

24. Gondoljátok-meg a' hollókat; mert sem vetnek, sem aratnak: kiknek nintsen tár-házok, vagy gabonás tsűrök; mindazáltal (*i*) az Isten el-táplálja azokat: mennyivel drágábbak vagytok ti a' madaraknál?

(*i*) *Sólt.* 147: 9.

25. Kitsoda pedig az ti közzületek, a' ki nagy szorgalmatos gondolkodással-is meg-nagyobbíthatná az ő állapatját egy singnyivel?

26. Annakokáért ha a' mi leg-kisebb dolog, azt sem mivelhetitek; miért vagytok a' több dolgokról szorgalmatosak?

27. Gondoljátok-meg a' liliomokat, mimódon nevekednek: nem fáradoznak és nem fonnak; mondom pedig néktek, hogy Salamon-is min-

minden ő ditsőségében-is nem öltözött úgy, mint ezek közzül egy.

28. Hogyha a' füvet, melly ma a' mezőn vagyon, és holnap a' kemenczébe vettetik, az Isten így ruházza; mennyivel inkább titeket, óh kitsiny hitüek!

29. Ti annakokáért ne tudakozzatok azon, mit kell ennetek, vagy innotok: és ne kételkedjetek.

30. Mert mind ezekről e' világi pogányok szorgalmatosak; a' ti Atyátok pedig tudja, hogy ti azok nélkül szükölködtök.

31. Sőt inkább keressétek az Isten' országát, és mind ezek meg-adattatnak néktek.

32. Ne félj kitsiny sereg! mert tettszett a' ti Atyátoknak, hogy adjon néktek országot.

33. (*k*) Adjátok-el a' ti jószágitokat, és adjatok alamisnát. Szerezzetek magatoknak olly' erszényeket, mellyek meg-nem avúlnak: és menny-országban el-fogyhatatlan kintset, hová a' lopó nem mehet, és *holott* a' moly meg-nem emésztheti. (*k*) *Mát.* 6: 20. *r.* 16 9.

34. Mert a' hol a' ti kintsetek vagyon; ott lészen a' ti szívetek is.

35. (*l*) Légyenek a' ti derekaitok fel-övedezve, és a' szövétnektek meg-gyújtva: (*l*) 1 *Pét.* 1: 13.

36. És ti hasonlatosok *légyetek* azokhoz, a' kik várják, hogy az ő Urok meg-jöjjön a' menyekezőnek lakodalmából: hogy mihelyt megjövénd, és zörgeténd; azonnal meg-nyissák néki.

37. Bóldogok azok a' szolgák! kiket az Úr, mikor haza mégyen, vigyázva talál. Bizony mondom néktek: hogy fel-övedezvén magát, le-ültteti azokat, és elő-jövén szolgál nékiek.

38. (*m*) És ha menénd haza az éjtszakának második részekor, és ha harmadik részekor menénd-is haza, és úgy találja az ő szolgáit; bóldogok azok a' szolgák. (*m*) *Mát.* 24: 42.

39. (*n*) Ezt pedig tudjátok-meg; hogyha tudná a' háznak gazdája, melly órában jő-el a' lopó; vigyázna, és nem hagyná meg-ásni az ő házát. (*n*) *Mát.* 24: 43.

40. Ti-is azért légyetek készek; mert a' melly órában nem gondolnátok, abban jő-el az embernek Fia.

41. Monda pedig nékie Péter: Uram! minékünk mondod-é e' példa-beszédet; vagy mindeneknek *egyebeknek is?*

42. Monda pedig az Úr: (*o*) Kitsoda hív, és bölts sáfár, kit az Úr az ő szolgái között Fővé tészen: hogy alkalmatos időben adjon rendelt eledelt *azoknak?* (*o*) *Mát.* 24: 45.

43. Bóldog szolga az, a' kit az Úr, mikor meg-jövénd, akképpen talál tselekedni.

44. Bizony mondom néktek, hogy minden javain Gondviselővé tészi.

45. Hogyha ezt mondándja az a' szolga az ő szívében: Késére jő-meg az én Uram: és kezdéndi verni a' szolgákat és szolgáló-leányokat, és enni és inni, és részegeskedni;

46. Haza jő annak a' szolgának Úra, a' melly napon nem várja, és a' melly órában nem tudja; és el-választja azt, és annak a' hitetlenek között ád helyet.

47. A' melly szolga pedig tudta az ő Urának akaratját, és magát ahoz nem készítette, és annak akaratja szerént nem tselekedett; sokkal büntettetik-meg.

48. A' ki pedig nem tudta, és büntetésre méltó dolgokat tselekedett; kevesebbel büntettetik. Mindennek pedig, a' kinek sokat adtanak; sokat kívánnak elő tőle: és a' kinél sokat tettenek le; többet kérnek elő tőle.

49. (*p*) Azért jöttem, hogy e' világra tüzet botsássak: és mit akarok, ha immár meg-gerjedett? (*p*) *Mát.* 10: 34.

50. De (*q*) keresztséggel kell nékem meg-kereszteltetnem; és melly igen szorongattatom, míglen *az* el-végezteséik? (*q*) *Mát.* 20: 22.

51. (*r*) Álítjátok-é, hogy én azért jöttem vólna, hogy békeséget adjak e' földön? nem, mondom néktek; sőt inkább, hogy viszsza-vonást. (*r*) *Mát.* 10: 34.

52. Mert ez *időtől* fogva lésznek egy házban öten, kik viszszát-vonnak: három kettő ellen, és kettő három ellen.

53. Meg-hasonlik az atya a' fiú ellen, és a' fiú az atya ellen: az anya az ő leánya ellen, és a' leány az ő annya ellen: a' napa az ő menye ellen, és a' meny az ő napa ellen.

54. Monda vala pedig a' sokaságnak-is: (*s*) Mikor látjátok, hogy Nap-nyúgotról felhő támad; azonnal *ezt* mondjátok: Zápor eső jő. És úgy lészen. (*s*) *Mát.* 16: 2.

55. Es mikor halljátok fúni a' Déli szelet; *ezt* moudjátok: Hévség lészen. És úgy lészen.

56. Kép-mutatók! az égnek és a' földnek ábrázatjáról ítéletet tudtok tenni; ez időről pedig mi dolog, hogy nem tudtok ítéletet tenni?

57. Mi dolog pedig, hogy ti magatoktól-is meg-nem ítélitek *azt*, a' mi igaz?

58. (*t*) Mikor pedig a' te ellenségeddel a' Fejedelem' eleibe mégy; igyekezzél rajta az úton, hogy menekedjél-meg tőle, hogy tégedet

det ne vonjon a' Bíró' eleibe, és a' Bíró adjon téged' a' ſartzoltató' kezébe, és a' ſartzoltató vessen téged' a' tömlötzbe.

(*t*) *Péld.* 25: 8. *Mát.* 5: 25.

59. Mondom tenéked: hogy nem jösz-ki onnét; míg-nem meg-fizetsz mind az utólsó kis fillérig.

XIII. RÉSZ.

Pilátus' kegyetlensége a' Galiléusok ellen: Kriſtus int megtérésre: gyümöltstelen fige-fa: egy meg-görbedt aſszony meg-gyógyíttatik: Jól tenni Szombaton: muſtár-mag: kovász: ſzoros kapú: Jérusálem' jövendő romlása.

1 Jövének ugyan azon időben valami emberek, kik néki hírt mondának a' Galileabéliek felől, kiknek véreket Pilátus egyelítette vala az ő áldozatjokkal.

2. És felelvén Jésus monda nékiek: Gondoljátok-é, hogy e' Galileabéliek bünösebbek vóltanak vólna a' több Galileabélieknél; mivel hogy ezeket ſzenvedték?

3. Nem, mondom néktek; Sőt inkább, ha megnem tértek, mindnyájan hasonlatosképpen elveſztek.

4. Avagy ama' tizen-nyóltz *ember*eket, a' kikre ſzakadott a' torony a' Siloámnál, és megölte azokat, álítjátok-é, hogy minden embereknél, kik Jérusálemben lakoznak, bünösebbek vóltanak vólna?

5. Nem, mondom néktek: Sőt inkább, ha megnem tértek; mindnyajan hasonlatosképpen elveſztek.

6. Mondá pedig e' példa-beſzédet: Vala egy embernek ſzőlőjében plántáltatott fige-fája; és el-méne, hogy keresne azon gyümöltsöt, és nem találá.

7. És monda a' Vintzellérnek: Imé három eſztendeje vagyon, *miólta ide* járok, és keresek gyümöltsöt a' fige-fán, és nem találok: Vágdki azt; miért téſzi a' földet-is hijába-valóvá?

8. És az felelvén (*a*) monda néki: Uram! hagyj békét néki ez eſztendőben-is, míg-nem körös-környül meg-kapálom, és meg-ganéjozom: (*a*) *Esa.* 5: 2-7.

9. És ha gyümöltsöt terem; *jó*: ha hol nem; azután vágd-ki azt.

10. Tanít vala pedig Szombat *napon* egy Sinagógában.

11. És ímé vala *ott* egy aſszonyi-állat, kiben vala betegségnek lelke tizen-nyóltz eſztendőtől fogva: és meg-görbedett vala, annyira, hogy magát fel-nem egyenesíthetné.

12. És mikor azt látta vólna Jésus; elő-ſzólítá, és monda nékie: Aſszonyi-állat, meg-óldattál a' te betegségedből!

13. És reája veté kezeit; és azonnal fel-egyenesedék, és ditsőíti vala az Iſtent.

14. Felelvén pedig a' Sinagógának Fejedelme, haraguván, hogy Szombat *napon* gyógyított vólna Jésus, monda a' ſokaságnak: (*b*) Hat napok vagynak, a' mellyeken munkálódni kell; azokon jöjjetek azért, és gyógyítaſsatok, és nem Szombat napon.

(*b*) 2 *Mós.* 20: 9-5.

15. Felele azért nékie az Úr, és monda: Képmutató, (*c*) Szombat *napon* avagy nem óldja-é el mindenitek az ő ökrét, vagy ſzamarát a' jászoltól, és nem viſzi-é itatni? (*c*) 5 *Mós.* 22: 4.

16. Ezt pedig az Ábrahámnak leányát, kit a' Sátán ímé tizen-nyóltz eſztendőtől fogva megkötözött vala, nem kellett-é meg-óldani a' kötélből Szombat napon?

17. És mikoron ezeket mondaná; meg-ſzégyenülnek vala mindenek, kik magokat néki ellenében vetik vala: és az egéſz köſség örül vala mind azokon a' ditsőſséges dolgokon, a' mellyek ő általa léſznek vala.

18. Monda (*d*) pedig *Jésus:* Mitsodához hasonlatos az Iſtennek orſzága? és mihez hasonlítsam azt? (*d*) *Mát.* 13: 31, 32.

19. Hasonlatos a' muſtár-maghoz, mellyet az ember vévén el-vete az ő kertjében: és fel-nevekedett, és lett nagy fává, és az égi madarak féſzket raktak annak ágain.

20. (*e*) És ismét monda: Mihez hasonlítsam az Iſtennek orſzágát? (*e*) *Mát.* 13: 33.

21. Hasonlatos a' kovászhoz, mellyet az aſszonyi-állat vévén el-rejtett három mérték liſztben, míg-nem egéſzen meg-poshadna.

22. (*f*) Által-mégyen vala azért minden városokon és falukon, tanítván, és Jérusálembe menvén. (*f*) *Mát.* 9: 35. *Márk.* 6: 6.

23. Monda pedig ő-nékie egy ember: Uram! avagy kevesen vagynak-é, a' kik idvezülnek? Ő pedig monda nékiek:

24. Igyekezzetek (*g*) bé-menni a' ſzoros kapun; mert ſokan (mondom néktek:) igyekeznek bé-menni, és nem mehetnek.

(*g*) *Mát* 7: 13. 10: 37-39.

25. *Tudni-illik* minekutánna fel-keléud a' gazda és bé-zárándja az ajtót, és kezdetek kivül állani, és az ajtót zörgetni, *ezt* mondván: Úram, Uram! nyisd-meg nékünk. Ki felelvén ezt mondja néktek: Nem tudom, honnét valók vagytok ti!

26. Ak-

26. Akkor kezdítek mondani: Te előtted ettünk és ittunk, és a' mi útzáinkon tanítottál.

27. És ezt mondja: Mondom néktek, nem tudom, honnét valók vagytok ti. (*h*) Távozzatok-el én tőlem mindnyájan, kik hamiſságot tselekeſztek. (*h*) *Mát.* 7: 23. *és* 25: 41.

28. (*i*) Ott léſzen ſirás és fogak' tsikorgatáſok; mikoron látandjátok Ábrahámot, I'sákot, és Jákóbot, és mind a' Prófétákat az Isten' orſzágában; titeket pedig ki-rekeſztetni. (*i*) *Esa.* 65: 13-15. *Mát.* 8: 11, 12. 13: 42.

29. Akkoron el-jőnek *ſokan* Nap-keletről, és Nap nyúgotról, és Éjſzakról, és Délről; és az Isten' orſzágában le-telepednek.

30. És ímé: (*k*) utólsók *moſt*, a' kik elsők léſznek; és elsők, a' kik utólsók léſznek.

31. Ugyan-azon napon jövének hozzá némellyek a' Farizéusok közzül, kik ezt mondják néki: Eredj-ki, és menj-el innét; mert Héródes meg-akar téged' ölni. (*k*) *Mát.* 19: 30.

32. És monda nékiek: El-menvén mondjátok meg annak a' rókának; Imé ördögöket üzök-ki, és gyógyítok ma és hólnap: és harmad' napon el-végeztetem.

33. Mindazáltal ſzükség nékem ma, és hólnap, és azután, hogy úton járjak; mert nem lehetséges, hogy a' Próféta Jérusálemen kivül veſzſzen-el.

34. (*l*) Jérusálem, Jérusálém! ki meg-ölöd a' Prófétákat, és meg-kövezed azokat, a' kik te hozzád botsáttattak: mennyiſzer akartam egybe-gyüjteni a' te magzatidat; miképpen a' tyúk az ő fiatskáit az ő ſzárnyai alá? és nem akarátok. (*l*) *Mát.* 23: 37, 38. 1 *Th.* 2: 15.

35. Imé (*m*) hagyattatik a' ti házatok puſztán. Bizony mondom pedig néktek: nem láttok engemet, míg nem el-jő *az idő*, mikor ezt mondjátok: Áldott, a' ki jött az Úrnak nevében!

(*m*) *Sólt.* 69: 26. *Mát.* 21: 9. 23: 38.

XIV. RÉSZ.

Víz-kórságos meg-gyógyíttatik Szombat napon: Intetnek a' le-ülendő vendégek aláztatoſságra: Kit kelljen vendéggé hívnunk: Példa a' nagy vatsoráról: hadról: toronyról; mellyben intetünk a' Kriſtusnak követésére.

1 És lőn, mikoron a' fő Farizéusok közzül egynek házához ment vólna Szombat napon kenyeret enni; ők leſelkednek vala ő utánna.

2. És ímé egy víz-kórságos ember vala ő előtte.

3. És felelvén Jéſus monda a' Törvény-tudóknak, és a' Farizéusoknak illyen módon: Szabad-é Szombat *napon* gyógyítani?

4. Ők pedig hallgatának. És ő meg-fogván azt, meg-gyógyítá, és el-botsátá.

5. És felelvén nékiek, monda: Ha (*a*) valakinek közzületek ſzamara, vagy ökre a' verembe eſik; avagy nem vonſza-é-ki azt azonnal Szombat napon? (*a*) 2 *Mós.* 23: 5. *v.* 13: 15.

6. És nem felelhetnek vala ő ellene ſemmit ezekre.

7. Monda pedig példa-beſzédet azoknak, a' kik hívatalosok valának, mikor eſzébe vette vólna, mimódon válogatnák a' fő helyeket, mondván nékiek:

8. Mikor valakitől menyegzői lakodalomba hívattatol; ne ülj a' fő felyre: mert netálám te náladnál tiſzteletesebb ember hívattatott attól.

9. És az, a' ki mind tégedet, mind azt hívta, el-jövén ezt mondja tenéked: Engedd ennek a' helyet; És akkor ſzégyennel az alább-való helyre fogſz ülni.

10. Hanem (*b*) mikor hívattatol; menj-el, és ülj-le az alább-való helyen; hogy mikoron el-jövénd az, a' ki tégedet hívott, ezt mondja tenéked: Baratom ülj fellyebb. Akkor tenéked tiſzteſséged léſzen azok előtt, a' kik te veled egygyütt ülnek. (*b*) *Péld.* 25: 6, 7.

11. Mert (*c*) minden, valaki magát fel-magaſztalja; meg-aláztatik: és a' ki magát megalázza; fel-magaſztaltatik. (*c*) *Mát.* 23: 12.

12. Mond vala pedig annak-is, a' ki őtet hívta vala: Mikor ebédet vagy vatsorát kéſzíteſz; ne hívjad barátidat, ſe atyádfiait, ſe rokonidat, ſe gazdag ſzomſzédidat, hogy ők viſzontag tégedet ne hívjanak, és illyen módon a' jótétemény meg-fizetteſsék.

13. Hanem (*d*) mikor lakodalmat kéſzíteſz; hívjad a' ſzegényeket, tsonka-bonkákat, ſántákat, és vakokat. (*d*) *Nék.* 8: 11. *Pél.* 3: 27.

14. És bóldog léſzeſz, mivelhogy nem fizethetik-meg tenéked a' jó-tétemény; mert megfizettetik tenéked az igazak' fel-támadások*nak idején*.

15. Ezeket pedig mikor hallotta vólna egy azok közzül, a' kik *ő-véle* egygyütt ülnek vala, monda néki: Bóldog az, a' ki ejéndik kenyeret az Isten' orſzágában!

16. Ő pedig monda annak: (*e*) Egy ember kéſzíte nagy vatsorát, és híva ſok vendégeket.

(*e*) *Mát.* 12: 2. *Jel.* 19: 7-9.

17. És el-küldé szolgáját a' vatsorának idején, hogy meg-mondaná a' hívatalosoknak: Jertekel; mert immár mindenek el-készítettek.

18. És mindnyájan egygyenlőképpen kezdék magokat mentegetni. Az első monda: Szántó-földet vettem, és ki kell mennem, hogy azt meg-láfsam; kérlek tégedet, ments-meg engemet.

19. A' másik monda: Öt iga barmot vettem, és el-mégyek, hogy azokat meg-próbáljam; kérlek téged' ments-meg engemet.

20. És más monda: Feleségemet hoztam, és azért nem mehetek.

21. Mikor azért a' szolga haza ment vólna; meg-mondá ezeket az ő Urának: Akkor meg-haragudván a' gazda, monda az ő szolgájának: Eredj-el hamar a' város' útzáira, és szoroffira, és a' szegényeket, tsonka-bonkákat, sántákat és vakokat hozd-bé ide.

22. És monda a' szolga: Uram! meg-lett, a' mint parantsolád; de még-is üres hely vagyon.

23. Akkor monda az Úr a' szolgának: Eredj-el az útakra, és ösvényekre, és kenszeríts bé-jőni *mindeneket*, hogy teljék-bé az én házam.

24. Mert mondom néktek, hogy egy-is a' hívatalos férjfiak közzül nem kostolja-meg az én vatsorámat.

25. Mégyen vala pedig ő-véle nagy sokaság; és hátra fordúlván, monda azoknak:

26. Ha *(f)* valaki én hozzám jő, és nem gyűlöli az ő attyát, annyát, feleségét, magzatit, attyafiait, és húgait, nénnyeit, sőt a' maga lelkét-is; nem lehet én tanítványom.

(f) 5 *Mós.* 13: 6. 33: 9. *Mát.* 10: 37.

27. (*g*) És valaki nem hordozza az ő kereszttét, és követ engemet; nem lehet én tanítványom. (*g*) *Mát.* 10: 38. 16: 24. *Már.* 8: 34.

28. Mert ti közzűletek valaki ha tornyot akar épiteni; avagy nem számlálja-é, le-ülvén először az ő költségét: ha vagyon-é annak elvégezésére-való *költsége*?

29. Hogy, minekutánna a' fundamentomot felvetette, és el nem végezheti azt; meg ne tsufolják őtet mindenek, valakik *azt* láttándják,

30. Ezt mondván: Ez ember el-kezdette vólt az épitést; és nem vihette véghez.

31. Avagy ha valamelly Király el-akar menni, hogy más Királlyal meg-ütközzék; avagy nem tanátskozik-é először le-ülvén, hogyha tíz ezer *ember*rel ki-szállhat az ellen, a' ki ő ellenehúsz ezerrel jött?

32. *Mert ha* különben *tselekeszik*; még mikor ama' távol vagyon, követeket küldvén hozzája, békeséget kér tőle.

33. Ezenképpen azért, valaki közzületek bútsúját nem vészi minden javaitól; nem lehet én tanítványom.

34. (*g*) Jó a' só: Ha pedig a' só meg-ízetlenül; mivel sózzák-meg? (*g*) *Mát.* 5: 13.

35. Sem a' földre, sem a' ganéjra nem jó: kivetik azt. A' kinek vagynak fülei a' hallásra; hallja.

XV. RÉSZ.

Az el veszett juhról, drachmáról, és a' tékozló fiúról vett példában tanitja Krisztus, hogy Isten a' meg-térő bűnösöket magához fogadja.

1 Közelgetnek vala pedig ő hozzá mind a' (*a*) Publikánusok és bünösok, hogy hallgatnák őtet. (*a*) *Mát.* 9: 10: *Már.* 2: 15.

2. És zúgolódnak vala a' Farizéusok, és Irástudók, ezt mondván: Ez a' bűnösöket magához fogadja, és vélek egygyütt észik.

3. Ő pedig szóllá nékiek e' beszédet, mondván:

4. Ha (*b*) valakinek ti közzületek száz juha vagyon, és egygyet azok közzül el-veszténd; avagy nem hagyja-é-el a' kilentzven-kilentzet a' puszтában; és nem mégyen-é annak *meg-keresésére*, a' melly el-veszett, míg-nem azt megtalálja? (*b*) *Mát.* 18: 12, 14.

5. És minekutánna meg-találja; fel-veti az ő vállára örülvén:

6. És haza menvén egybe-hívja barátit és szomszédit, mondván nékiek: Örvendezzetek én velem! mert meg-találtam az én juhomat, a' melly el-veszett vala.

7. Mondom néktek, hogy illyen módon öröm lészen mennyben egy (*c*) meg-térő bünös emberen *nagyobb*, hogy-nem kilentzven-kilentz igazakon, kik nem szükölködnek meg-térés nélkül: (*c*) *r.* 5: 32. 19: 10.

8. Avagy ha valamelly aszszonyi állatnak tíz darachmája vagyon, és egy drachmát el-veszténd; avagy nem gyújt-é gyertyát, és nem sepri-é-meg a' házat, 's nem keresi-é nagy szorgalmatossággal, míg-nem meg találja?

9. És minekutánna meg-találja; nem hívja-é egybe az ő aszszony-barátit és szomszédit? ezt mondván: Örüljetek én velem! mert meg-találám

találtam a' drachmát, mellyet el-veſztettem vala.

10. Ezenképpen mondom néktek: örömök vagyon az Iſten' Angyalinak egy bünös embernek meg-térésén.

11. Monda pedig: Egy embernek vala két fia:

12. És monda az iſjabbik az attyának: Atyám! add-ki énnékem az örökségből az én réſzemet. Annakokáért az meg-oſztá közöttök az örökséget.

13. Nem ſok napok után pedig, mikor mindeneket egybe-takart vólna az ő iſjabbik fia; meſzſze méne idegen tartományba, és ott el-tékozlá *minden* marháját; mivelhogy nagy tékozláſsal élne.

14. Minekutánna pedig mindeneket el-tékozlott vólna; támada nagy éhség abban a' tartományban, és ő meg-kezde fogyatkozni.

15. És el-menvén adá magát annak a' tartománynak egy lakosához, ki el-küldé őtet az ő mezeire, hogy legeltetné a' diſznókat.

16. És kívánja vala meg-tölteni az ő gyomrát a' moslékkal, mellyet eſznek vala a' diſznók; de azt-is ſenki nem adja vala néki.

17. Mikoron pedig magába tért vólna, monda: Az én atyámnak melly ſok béresi bővölködnek kenyerekkel! én pedig éhhel halok-meg?

18. Fel-kelvén el-mégyek az én atyámhoz, és azt mondom nékie: Atyám! vétkeztem az ég ellen, és te ellened!

19. És nem vagyok immár méltó arra, hogy te fiadnak hívattaſſam; tégy engemet ollyanná, mint a' te béresid közzül egy.

20. Fel-kelvén azért el-méne az ő attyához. Mikor pedig (*d*) még távol vólna; meglátá őtet az ő attya, és meg-ſzáná őtet: és hozzája futván esék az ő nyakára, és meg-tsókolgatá őtet. (*d*) *Ts.* 2: 39. *Ef.* 2: 12. 17.

21. Monda pedig néki az ő fia: Atyám! vétkeztem az ég ellen, és te ellened! és nem vagyok immár méltó arra, hogy te fiadnak hívattaſſam!

22. És monda az ő attya az ő ſzolgáinak: Hozzátok-elő amaz én fő öltöző ruhámat, és öltöztеſsétek-fel őtet; és adjatok gyürüt az ő kezébe, és ſarut az ő lábaira.

23. És elő-hozván ama' meg-hizlalt tulkot öljétek-meg, és lakozzunk vígan.

24. Mert az én fiam meg-hólt vala, és fel-támadott; el-veſzett vala, és meg-találtatott. Kezdének azért vígan lakni.

25. Vala pedig az ő nagyobbik fia a' mezőn: ki mikor haza jövén közelgetett vólna a' házhoz; hallá az éneklést, és a' vígadozást.

26. És egygyet a' ſzolgák közzül elő-ſzóllítván, meg-tudakozá, mi dolog vólna az?

27. Az pedig monda néki: A' te ötséd jött-meg: és meg-öleté a' te atyád ama' hizlalt tulkot; mivelhogy egéſségben jött-meg.

28. Meg-haraguvék pedig az, és nem akara bé menni. Az ő attya annakokáért ki-menvén, kéré őtet.

29. Amaz pedig felelvén monda az attyának: Imé, ennyi eſztendőtől fogva ſzolgálok tenéked, és ſoha parantsolatodat meg-nem rontottam; még-is nem adtál nékem tsak egy ketskefiat-is, hogy az én barátimmal vígan laknám.

30. Minekutánna pedig e' te fiad meg-jött vólna, ki minden te marhádat a' paráznákkal költötte-el; meg-öletted ő-néki ama' hizlalt tulkot.

31. Ő pedig monda néki: Fiam! te mindenkor én velem vagy, és minden marhám tied:

32. Víg kedvel kell vala pedig tenéked lenned, és örvendezned kell vala, hogy e' te atyádfia meg-hólt vala; és meg-elevenedett: elveſzett vala; és meg találtatott.

XVI. RÉSZ.

Példája a' bé vádoltatott Sáfárnak: Két Úrnak Szolgálni lehetetlen: Törvény és Próféták, a' Gazdagról és Lázárról.

1 Monda pedig az ő tanítványinak-is: Vala egy gazdag ember, kinek vala egy Sáfára; és az bé-vádoltaték annál, hogy minden javait el-tékozlaná.

2. Hívá azért azt, és monda nékie: Mit hallok felőled? adj ſzámot a' te sáfárságodról; mert nem lehetſz ezután Sáfár.

3. Monda pedig magában a' Sáfár: Mit miveljek; mivelhogy az én Uram el-véſzi én tőlem a' sáfárságot? Nem kapálhatok, a' kóldúlást ſzégyenlem.

4. Tudom, mit kell tennem, hogy mikor a' sáfárságtól meg-foſztatom; bé-fogadjanak engemet házokba.

5. Minekutánna azért az ő Urának minden adósait egybe-gyüjtötte vólna; monda az elsőnek: Mennyivel tartozol az én Uramnak?

6. Az pedig monda: Száz Bátus olájjal. És monda nékie: Végyed a' te ſzám-tartó könyvedet, és le-ülvén hamar írj ötvent.

7. Azután monda másnak: Te pedig mennyivel tartozol? Az pedig monda: Száz Kórus búzával. És monda annak: Végyed a' te számtartó könyvedet, és írj nyóltzvant.

8. És dítséré az Úr a' hamis Sáfárt, hogy ésszesen tselekedett vólna. Mert e' világnak fiai eszesebbek a' világosságnak fiainál az ő nemek szerént.

9. Én-is mondom néktek, szerezzetek (*a*) magatoknák *jó akaró* barátságos embereket, a' hamis gazdagságból; hogy mikoron meg-fogyatkoztok, bé-fogadjanak titeket az örök hajlékokba. (*a*) 1. *Tim.* 6: 19.

10. A' ki hív a' keveſen, a' ſokan-is hív az; és a' ki a' keveſen hamis, a' ſokan-is hamis az.

11. Ha azért a' hamis gazdagságon hívek nem vóltatok; kitsoda bízna reátok igaz *gazdagságot?*

12. És ha a' másén hívek nem vóltatok, a' mi tiétek; kitsoda bízná azt reátok?

13. (*b*) Egy ſzolga-is nem ſzolgálhat két Úrnak; mert vagy az egygyiket gyülöli, és a' máſikat ſzereti; vagy az egygyikhez ragaſzkodik, és a' máſikat meg útálja: Nem ſzolgálhattok az Istennek és a' Mammonnak.

(*b*) *Mát.* 6: 24.

14. Hallják vala pedig mind ezeket a' Farizéusok-is, kik (*c*) fösvények valának, és ötet tsúfolják vala. (*c*) *Mát.* 23: 14.

15. És monda nékiek: Ti vagytok, kik az emberek előtt magatokat igazítjátok; az Isten (*d*) pedig tudja a' ti ſzíveiteket: mert a' mi betsületes az emberek előtt; az Isten előtt útálatos. (*d*) *Tsel.* 1: 24.

16. A' (*e*) Törvény és a' Próféták *Kereſztelő* Jánosig *vagynak*; az időtől fogva az Istennek országa hírdettetik, és minden ember erővel oſtromlja azt. (*e*) *Mát.* 11; 12. 13.

17. (*f*) Könnyebb pedig a' mennynek és a' földnek el-múlni; hogy-nem a' Törvénynek tsak egy pontjának hijába esni.

(*f*) *Mát.* 5: 18. 1. *Pét.* 1: 24.

18. (*g*) Valaki el-botsátja az ő feleségét, és mást vészen; paráználkodik: és a' ki a' férjétől el-botsáttatott aſzſzonyi-állatot vészi feleségűl; paráználkodik. (*g*) 1. *Kor.* 7: 10. *Mát.* 5: 32.

19. Vala pedig (*h*) egy gazdag ember, és öltözik vala bársonyba és bíborba, és minden napon vígan lakik vala. (*h*) *Jób.* 21: 13.

20. Vala pedig egy Lázár nevű kóldús, ki el-vettetett vala az ő háza előtt, és fekélyekkel tellyes vala,

21. És kíván vala meg-elégedni a' mor'salékokkal, mellyek húllanak vala a' gazdagnak aſztaláról; De az ebek-is el-jőnek vala, és nyalják vala az ő ſebeit.

22. Lőn pedig, hogy meg-halna a' kóldús, és vitettetnék az Angyaloktól az Ábrahámnak kebelébe; meg-hala pedig a' gazdag-is, és eltemetteték.

23. És a' pokolban fel-emelvén az ő ſzemeit, mikor vólna a' kínokban; látá Ábrahámot távól, és Lázárt annak kebelében;

24. És ő kiáltván monda: Atyám Ábrahám! könyörülj én rajtam, és botsásd-el Lázárt; hogy mártsa az ő újjának végét a' vízbe, és hívesítse-meg az én nyelvemet; mert (*i*) gyötrettetem e' lángban. (*i*) *Esa.* 66: 24.

25. Monda pedig Ábrahám: Fiam! emlékezzél-meg róla, hogy te a' te javaidat el-vetted a' te életedben; haſonlatosképpen Lázár-is az ő nyavalyáit: moſtan pedig ez vígaſztaltatik; te pedig gyötrettetel.

26. És mind ezeknek felette, mi közöttünk és ti közöttetek nagy közbe-vetés vagyon, annyira, hogy a' kik akarnának innét ti hozzátok által-menni; nem mehetnek, ſem pedig onnét ide nem jöhetnek.

27. Monda pedig *amaz*: Kérlek azért tégedet Atyám! hogy botsásd ötet az én atyámnak házához.

28. Mert vagynak öt atyámfiai, hogy *ezekről* bizonyságot tégyen nékiek; hogy ők-is ide e' gyötrelemnek helyére ne jöjjenek.

29. Monda néki Ábrahám: (*k*) Vagyon Mósesek és Prófétáik; hallgaſsák azokat.

(*k*) *Esa.* 8: 20. 34: 16. *Ján.* 5: 39.

30. Ama' pedig monda: Nem úgy, Atyám Ábrahám! hanem a' halottak közzül ha valamelly ő hozzájok menénd; meg-térnek.

31. Ábrahám pedig monda néki: Ha Mósest, és a' Prófétákat nem hallgatják; annak ſem hiſznek, ha valamelly a' halottak közzül fel-támaſztatnék-is.

XVII. RÉSZ.

Botránkozások: meg botsátás: hit: haſzontalan ſzólgák: tíz poklosok gyógyíttatnak meg: Kristus' el-jövetele: Lót' feleſége.

1 Monda pedig (*a*) a' tanítványoknak: Lehetetlen dolog, hogy botránkozások ne eſſenek; de jaj annak, a' ki által esnek!

(*a*) *Mát.* 18: 6. 7. 1. *Kór.* 11: 19.

2. Jobb annak, ha egy *nehéz* malom követ vet-

vetnek a' nyakába, és ha a' tengerbe vettetik; hogy-nem mint egygyet a' kitsinyek közzül meg-botránkoztasson.

3. Őrízzétek magatokat: (*b*) Ha a' te atyádfia vétkezéndik te ellened; dorgáld-meg őtet: és ha meg-tér; botsáss-meg néki. (*b*) *Mát.* 18: 15.

4. És (*c*) ha egy napon hétszer vétkezik ellened, és egy napon hétszer te hozzád téréndi, ezt mondván: Meg-bántam *tselekedetemet!* meg-botsáss néki. (*c*) *Mát.* 18: 21, 22.

5. És mondának az Apostolok az Úrnak: Neveljed a' mi hitünket!

6. Monda (*d*) pedig az Úr: Ha annyi Hitetek vólna, mennyi a' mustár-mag; és *ezt* mondanátok ím' e' szederj-fának: Szakadj-ki gyökerestől és plántáltassál a' tengerbe! engedne néktek. (*d*) *Mát.* 17: 20. *Ján.* 14: 12.

7. Kitsoda pedig ti közzületek az, a' kinek szántó, avagy *barom*-legeltető szolgája vagyon, ki a' mezőről meg-jött *szolgájának* *ezt* mondaná? mindjárt Jer-elő, ülj-le!

8. Sőt inkább avagy nem *ezt* mondja-é néki: Készíts vatsorámra-valót, és hozzá készülvén szolgálj énnékem, míg én eszem és iszom; és azután te-is egyél és igyál?

9. Avagy meg-köszöni-é annak a' szolgának, hogy azt mivelte, a' mit nékie parantsolt vólt? Nem gondolom.

10. Azonképpen ti-is, ha mind azokat megtselekedénditek-is, a' mellyek néktek parantsoltattak, *ezt* mondjátok: Haszontalan szolgák vagyunk! mert a' mit kellett tselekednünk, azt tselekedtük.

11. És lőn, mikor menne Jérusálembe; általmégyen vala Samaria és Galilea között.

12. És mikor egy faluba menne-bé; jövének ő eleibe tíz bél-poklos férjfiak, kik távól megállának:

13. És fel-emelék szavokat, mondván: Jésus, Mester, könyörülj mi rajtunk!

14. Ki mikor őket látta vólna, monda nékiek: El-menvén (*e*) mutassátok-meg magatokat a' Papoknak. És lőn, hogy mikor oda mennének; megtisztúlának. (*e*) 3*Mós.* 14: 2, *'s a' t.*

15. Egy pedig ő közzülök, mikor látta vólna, hogy meg-gyógyult vólna; meg-téré, ditsőítvén az Istent nagy szóval:

16. És artzal le-borúla az ő lábainál hálákat adván ő-néki; és ez Samariabéli vala.

17. Felelvén pedig Jésus, monda: Avagy nem tízen tisztúlának-é meg? a' kilentze pedig hol *vagyon?*

18. Nem térének hátra, hogy az Istennek ditsőséget adnának; hanem csak ez idegen nemzet.

19. És monda néki: Kelj-fel, és menj-el; a' te hited tégedet meg-tartott!

20. Mikoron pedig meg-kérdetett vólna a' Farizéusoktól: mikor jőne-el az Istennek országa? felele nékiek és monda: Nem jő-el úgy az Istennek országa, hogy ember eszébe vehetné.

21. És nem mondják *ezt:* Imé itt, avagy ímé amott *vagyon!* mert ímé az Istennek országa ti bennetek vagyon.

22. Monda pedig a' tanítványoknak: El-jő az idő, mikor kívántok látni egygyet az ember' Fiának napjai közzül; és nem látjátok.

23. (*f*) És ezt mondják néktek: Imé itt, avagy ímé amott *vagyon; de oda* ne menjetek, és *azt* ne követsétek.

(*f*) *Mát.* 24: 23.

24. Mert miképpen a' fénylő villámás, ez ég alatt-való *egy tartomány*ból, az ég alatt-való *más tartomány*ba fénylik; azonképpen lészen az embernek Fia-is az ő napján.

25. De először sokat kell néki szenvedni; és meg-vettetni e' nemzetségtől.

26. És (*g*) miképpen lett a' Nóé' idejében; azonképpen lészen az ember' Fiának napjaiban-is.

(*g*) *Mát.* 24: 37. 1 *Pét.* 3: 20.

27. Észnek vala, isznak vala, feleségeket vésznek vala, és házasságra adatnak vala, mind a' napig, a' mellyen bé-ment Nóé a' Bárkába; és el-jöve az Özön-víz, és mindeneket el-veszte.

28. Hasonlatosképpen mint a' Lót' idejében-is lett: esznek vala, isznak vala, vesznek vala, adnak vala, plántálnak vala, építnek vala.

29. (*h*) A' melly napon pedig ki-ment Lót Sodomából; tüzes és kénköves eső lett az égből, és mindeneket el-vesztett;

(*h*) *Mát.* 19: 24. 2 *Pét.* 2: 6.

30. Ezenképpen lészen azon a' napon, mellyen az embernek Fia meg-jelenik.

31. Az' napon ha valaki a' háznak felette lészen, és az ő marhája a' házban; ne szálljon-le annak el-vitelére: és a' ki a' mezőn *lészen;* azonképpen ne térjen hátra.

32. Emlékezzetek-meg a' (*i*) Lótnak feleségéről. (*i*) 1 *Mós* 19: 26.

33. Valaki (*k*) igyekezik az ő lelkét meg-tartani; el-veszti azt: és valaki azt el-vesztendi; meg-eleveníti azt. (*k*) *Mát.* 10: 39. *és* 16: 25.

34. Mon-

34. Mondom néktek, (*l*) azon az éjtszakán ketten léfznek egy ágyban; az egygyik fel-ragadtatik, és a' máfik el-hagyatik.

(*l*) *Mát.* 24: 40.

35. Két afzfzonyi-állatok örölnek egygyütt; az egygyik (*m*) fel-ragadtatik, és a' máfik el-hagyattatik. (*m*) *Mát.* 24: 40, 41. 1 *Theff.* 4: 17.

36. Ketten léfznek a' mezőn: az egygyik el-vitettetik, és a' máfik el-hagyattatik.

37. És felelvén mondának néki: Hol, Uram? ő pedig monda nékiek: (*n*) Valahol *lejénd* a' test; oda gyűlnek a' fas-keselyűk.

(*n*) *Jób.* 39: 33. *Mát.* 24: 28.

XVIII. RÉSZ.

Hamis Bíróról és özvegy afzfzonyról: Farizéusról és Publikánusról: Gyermekeké a' menny-országa: mindent el adni, és fzegényeknek adni: Következendő halálát meg-mondja Kriftus; és a vaknak fzeme' világát meg-adja.

1 Monda pedig példa-befzédet-is nékiek *erről*: hogy nékiek (*a*) mindenkor imádkozniok kellene, és nem kellene abban meg-restülniek,

(*a*) *Róm.* 12: 12. 1 *Theff.* 5: 17.

2. Ezt mondván: Vala egy Bíró egy némű-némű városban, ki az Iftent nem féli vala, es fenkit nem betsül vala.

3. Vala pedig abban a' városban egy özvegy afzfzonyi-állat, melly ahoz méne, mondván: Allj bofzfzút én érettem az én ellenségemen.

4. Az pedig nem akará fok ideig; azután pedig monda ő magában: Jóllehet az Iftent nem félem, és fenkit nem betsülök;

5. Mindazáltal, mivelhogy nékem bántásomra vagyon ez özvegy afzfzonyi-állat; megfzabadítom őtet, hogy fzüntelen reám járván ne úntafson engemet.

6. Monda pedig az Úr: Halljátok, mit mond e' hamis Bíró:

7. Az Iften pedig nem áll-é bofzfzút az ő válafztottiért, kik ő hozzá kiáltanak éjjel és nappal; ha érettek-való bofzfzú-állását el-halafztja-is?

8. Mondom néktek, meg-fzabadítja őket hamar. Mindazáltal, az embernek Fia mikoron el-jövénd; avagy talál-é hitet e' földön?

9. Monda pedig némellyeknek-is, kik el-hitték vala magokban, hogy ők igazak vólnának, és egyebeket femminek állítanak vala, illyen példa-befzédet:

10. Két emberek mennek vala fel a' Templomba, hogy imádkoznának; az egygyik Farizéus, és a' máfik Publikánus.

11. A' Farizéus meg-állván, illyen módon imádkozik vala magában: Iften! hálákat adok néked, hogy nem vagyok ollyan, mint egyéb emberek, ragadozók, hamifsak, paráznák; vagy minémű ím' e Publikánus-is.

12. Böjtölök kétfzer egy héten: *igazán* megadom dézmáját minden marhámnak.

13. A' Publikánus pedig távol állván, nem akarja vala fzemeit-is az égre fel-emelni; hanem veri vala melyét, mondván: Iften légy irgalmas nékem bűnösnek!

14. Mondom néktek: alá ment ez az ő házához meg-igazíttatva *inkább*, hogy-nem amaz: (*b*) mert valaki fel-magafztalja magát; megaláztatik: és a' ki meg-alázza magát; fel-magafztatik. (*b*) *Mát.* 23: 12. *Jak.* 4: 6, 10.

15 Hoznak vala (*c*) pedig ő hozzája kis gyermekeket-is, hogy azokat illetné: mikor pedig ezt látták vólna a' tanítványok; meg-dorgálák azokat. (*c* *Mát.* 19: 13.

16. Jésus pedig mikor a' kis gyermekeket magához hívta vólna; monda: Engedjétek, hogy a' kis gyermekek jöjjenek én hozzám, és őket meg-ne tiltsátok; mert illyeneké az Istennek orfzága.

17. Bizony mondom néktek: Valaki úgy nem véfzi az Iftennek orfzágát, mint a' kis gyermek; femmiképpen nem mégyen-bé abba.

18. Akkor (*d*) meg-kérdé ötet egy a' Fő-emberek közzül, ezt mondván: Jó Mefter! mit tselekedjem, hogy az örök életet vehefsem?

(*d*) *Mát.* 19: 16. *Márk.* 10: 17.

19. Monda pedig nékie Jésus: Miért mondafz engemet jónak? Nintsen fenki jó; hanem *tsak* az egy Iften.

20. A' parantsolatokat tudod: Ne paráználkodjál: Ne ölj: Ne orozz: Hamis tanú-bizonyságot ne mondj: Tifzteljed a' te atyádat és a' te anyádat.

21. Az pedig monda: Mind ezeket ifjúságomtól fogva meg-tartottam.

22. Jésus pedig ezeket hallván monda nékie: Még egyben vagyon fogyatkozásod: Valami marhád vagyon; add-el, és ofztogasd a' fzegényeknek, és kintsed léfzen menny-orfzágban: és jere köveſs engemet

23. Az pedig ezeket hallván, igen meg-fzomorodék; mert igen gazdag vala.

24. És mikor látta vólna Jésus, hogy az igen meg-fzomorodott vólna, monda: Melly nehezen mennek-bé az Iftennek orfzágába, a' kiknek pénzek vagyon!

25. Mert

25. Mert könnyebb a' tevének a' tŏ' fokán által-mennie; hogy-nem a' gazdagnak az Isten' országába bé-mennie.

26. A' kik pedig *ezeket* hallották vala; mondának: Kitsoda idvezülhet tehát?

27. (*e*) Ő pedig monda: A' mellyek az emberek előtt lehetetlenek, az Istennek előtte lehetségesek. (*e*) *Jer.* 32: 17. *Zak.* 8: 6.

28. Monda (*f*) pedig Péter: Imé mi mindeneket el-hagytunk, és követtünk tégedet!

(*f*) *Mát.* 4: 20. 19: 27. *Már.* 10: 28. *r.* 5: 11.

29. Ő pedig monda nékiek: Bizony mondom néktek: (*g*) Senki nintsen olly, a' ki el-hagyándja az ő házát, vagy szüléit, vagy attyafiait, vagy feleségét, vagy gyermekit az Isten' országáért; (*g*) 5. *Mós.* 33: 9. *Jób.* 42: 12.

30. A' ki sok jókat nem venne ez időben, a' következendő világon pedig örök életet.

31. *Jésus* (*h*) pedig mikoron maga mellé vette vólna a' tizen-két *tanítvány*okat, monda nékiek: Imé fel-megyünk Jérusálembe, és el-végeztetnek mindenek az ember' Fia felől, a' mellyek meg-írattattak a' Prófétáktól;

(*h*) *Esa.* 53: 2. *r.* 24: 6. 7. *Mát.* 20: 17. *Már.* 9: 12.

32. Mert a' Pogányoknak kezekbe adattatik, és meg-tsúfoltatik, és boszszúságokkal illettetik, és meg-pökdöstetik:

33 És minekutánna ŏtet meg-ostorozzák, meg-ölik; de harmad' napon fel-tamad.

34. Ők pedig ezekben semmit nem értének; és e' beszédek ő tőlök el-rejtettek vala, és nem értek, a' mellyeket mond vala.

35. (*i*) Lőn pedig, mikor ő közelgetne Jérikó' *városához*; egy vak ül vala az út mellett kóldúlván. (*i*) *Mát.* 20: 29. 30. *Már.* 10: 46.

36. Mikor azért *az* hallotta vólna a' mellőle el-menő sokaságot; tudakozik vala, mi dolog vólna az.

37. Meg-mondák pedig nékie, hogy a' Názáretbéli Jésus menne-el azon.

38. És kiálta mondván: Jésus, Dávidnak fia, könyörülj én rajtam!

39. A' kik pedig elől-mentek vala, dorgálják vala ŏtet, hogy hallgatna; ő pedig sokkal inkább kiált vala: Dávidnak fia, könyörülj én rajtam!

40. Jésus pedig mikor meg-állott vólna; parantsolá, hogy hozzája hoznák azt: és mikor oda közelgetett vólna; kérdé ŏtet,

41. Ezt mondván: Mit akarsz, hogy tselekedjem veled? Az pedig monda: Uram! hogy az én szemem' világa meg-jöjjön.

42. És Jésus monda nékie: Láss! a' te hited tégedet meg-tartott.

43. Azonnal azért annak szeme' világa megjöve, és követi vala ŏtet, ditsőítvén az Istent; és az egész sokaság mikor *ezt* látta vólna, ada dítséretet Istennek.

XIX. RÉSZ.

Zakéus hívattatik: Szolgáknak kereskedésre girák adatnak: Jésus bé-mégyen Jérusálembe, sírván meg-mondja a' város' veszedelmét: a' vásárlókat ki-üzi a' Templomból.

1 És bé-menvén Jérikóba, azon mégyen vala el.

2. És ímé *vala* egy ember, ki nevéről hívattatik vala Zakéusnak, ki a' Publikánusoknak Előttök-járójok vala, és az gazdag vala:

3. És igyekezik vala látni, ki vólna a' Jésus; de a' sokaságtól nem láthatja vala, mivelhogy állapatja szerént kis ember vala.

4. És elől el-futván fel-hága egy fige-fára, hogy ŏtet meg-láthatná; mert azon kell vala néki el-menni.

5. Minekutánna pedig oda a' helyre jutot vólna; fel-tekíntvén Jésus látá ŏtet, és monda néki: Zakée! hamar szállj-alá; mert ma nékem a' te házadnál kell maradnom.

6. És sietséggel le-szálla, és (*a*) *nagy* örömmel fogadá ŏtet. (*a*) *r.* 5: 29. *Ts.* 16: 34.

7. És mindenek, mikor ezt látták vólnak; zúgolódnak vala, ezt mondván: hogy ő bűnös emberhez ment vólna bé, hogy szállása *ott* lenne.

8 Zakéus pedig elő-állván monda az Úrnak: Uram! ímé minden jószágomnak felét a' szegényeknek adom: és ha valakitől valamit patvarkodással el-vettem; négy annyit adok helyébe.

9. Monda pedig nékie Jésus: Ma lett idvessége ennek a' háznak; mivelhogy ő-is az Ábrahámnak fia.

10. (*b*) Mert azért jött az embernek fia, hogy meg-kereſſe, és meg-tartsa, a' mi el-veszett vala.

(*b*) *Mát.* 18: 11. *Ts.* 3: 26. 13: 46. 1 *Tim.* 1: 15.

11. És mikor ezeket azok hallották vólna, az úton mentében monda példa-beszédet; mivelhogy közel vólna Jérusálemhez, és mivelhogy azt állítanák, hogy azonnal meg-jelennék az Isten' országa.

12. (*c*) Monda azért: Egy nemes ember elméne messze-való tartományba, hogy venne magának országot, és meg-térne.

(*c*) *Mát.* 25: 14. *'s a' t. Már.* 13: 34.

13. Elő-szóllítván azért a' tíz szolgát, ada nékiek tíz gírát, és monda nékiek: Kereskedjetek, míg meg-jövök.

14. Azon városnak pedig lakosi gyülölik vala őtet, és küldének követeket utánna, ezt mondván: Nem akarjuk, hogy ő uralkodjék mi rajtunk.

15. És lőn, mikor meg-jött vólna az ország' vétele után, hívatá az ő szolgáit magához, a' kiknek a' pénzt adta vala; hogy meg-tudná, ki mint kereskedett vólna.

16. El-jöve pedig az első, ezt mondván: Uram! a' te gírád tíz *gírát* nyert.

17. Ő pedig monda nékie: Jól vagyon jó szolgám! mivelhogy kevesen vóltál hív, légyen birodalmad tíz városokon.

18. És a' második el-jöve, mondván: Uram! a' te gírád öt gírát nyert.

19. Monda ennek-is: Néked-is légyen birodalmad öt városokon.

20. Más-is elő-jöve, mondván: Uram! Imhol vagyon a' te gírád, mellyet külön az én keszkenőmben kötve tartottam.

21. Mert féltem te tőled; mivelhogy kegyetlen ember vagy: el-vészed, a' mit nem *te* tettél-el, és aratod azt-is, a' mit nem *te* vetettél.

22. Monda pedig annak: (*d*) A' te szádból ítéllek-meg tégedet, gonosz szolga! tudtad, hogy én kegyetlen ember vagyok, ki el-vészem, a' mit nem *én* tettem-el, és aratom, a' mit nem *én* vetettem; (*d*) *Mát.* 12: 37.

23. Miért nem adtad azért az én pénzemet a' *pénz váltók* asztalára, és én meg-jövén, nyereséggel vettem vólna azt meg?

24. És az ott állóknak monda: Vegyétek-el ettől a' gírát, és adjátok annak, a' kinek tíz gírája vagyon.

25. És mondának néki: Uram! tíz gírája vagyon *annak.*

26. *És ő monda:* Mert mondom néktek: Mindennek adatik, a' kinek vagyon; (*e*) a' kinek pedig nintsen, még a' mije vagyon-is, el-vétetik tőle. (*e*) *Mát.* 13: 12 25: 29.

27. Sőt ennek felette amaz én ellenségimet-is, kik nem akarták, hogy én ő rajtok uralkodjam, hozzátok ide, és én előttem öljétek-meg őket.

28. És ezeket mondván, mégyen vala elől, fel-menvén Jérusálembe.

29. (*f*) És lőn, mikor közelgetett vólna Betsagéhez, és Betániához, a' hegyhez, melly hívattatik Olaj-fák' *hegyének*; el-külde kettőt az ő tanítványi közzül,

(*f*) *Mát.* 21: 1, *'s a' t.*

30. Ezt mondván: Menjetek-el a' faluba, melly ellenetekbe vagyon: mellybe bé-menvén, találtok egy meg-kötött vemhet, mellyen soha egy ember sem ült; el-óldván azt hozzátok ide.

31. És ha valaki kérdénd titeket: miért óldjátok-el? Ezt mondjátok annak: Mert az Úr szükölködik e' nélkül.

32. És el-menvén, a' kiket el küldött vala; úgy találák, a' mint nékiek mondotta vala.

33. És mikor a' vemhet el-oldanák, mondának nékiek annak gazdái: Miért óldjátok-el a' vemhet?

34. Ők pedig mondának: Mert az Úr szükölködik e' nélkül.

35. (*g*) El-vivék azért azt Jésushoz. És az ő felső-ruháikat a' *szamárnak* vemhére vetvén, Jésust reá helyhezteték.

(*g*) 1 *Kir.* 9: 13. *Ján.* 12: 14.

36. És mikor ő menne: az ő felső (*h*) ruháikat terítik vala az útra. (*h*) *Mát.* 21: 8.

37. És mikor immár közelgetne az Olaj-fák' hegyének lejtőjére; az örvendező tanítványoknak egész sokaságok kezdé dítsérni az Istent felszóval, minden *Isteni* erőkről, a' mellyeket láttak vala,

38. Ezt mondván: (*i*) Áldott a' Király, ki jött az Úrnak nevében! Békesség a' mennyben, és ditsőség a' magasságban!

(*i*) *'Sólt.* 118: 26.

39. És némellyek a' Farizéusok közzül a' sokaságból mondának néki: Mester! dorgáld-meg a' te tanítványidat.

40. És ő felelvén monda nékiek: Mondom néktek, ha ezek meg-szünnek; a' kövek (*k*) fognak kiáltani. (*k*) *Jós.* 24: 27. *Hab.* 2: 11.

41. És mikor el-közelgetett vólna; a' várost látván sira azon,

42. Ezt mondván: (*l*) Vajha akár tsak te eszedbe vehetted vólna, avagy tsak e' te mostani napodon, a' mellyek néked a' te békességedre *valók!* de *azok* most el-rejtettek a' te szemeidtől. (*l*) *Mát.* 23: 37. *Ján.* 1: 11.

43. Mert el-jő az idő te ellened, mellyben a' te ellenségid te környüled palánkot épitnek, és környül-vésznek tégedet, és mindenfelől meg-szorítanak:

44. És téged' a' földdel egyenessé tésznek, és a' te fiaidat ott-benn: és nem hagynak te benned

ned *egy* (*m*) követ *más* kövön; mivelhogy nem betsülted-meg a' te meg-látogatásodnak napját.

(*m*) 1 *Kir.* 9: 7, 8. *Mik.* 3: 12. *Mát.* 24: 2.

45. (*n*) És bé-menvén a' Templomba, kezdé ki-üzni azokat, a' kik árúlnak, és vészнek vala abban,

(*n*) *Mát.* 21: 12. *Ján.* 2: 14.

46. Mondván nékiek Meg-vagyon írva: Az én Házam, imádságnak háza; (*o*) ti pedig tettétek azt latroknak barlangjokká.

(*o*) *Esa.* 56: 7. *Jér.* 7: 11. *Már.* 21: 42.

47. És tanít vala minden napon a' Templomban. (*p*) A' Papi-Fejedelmek pedig és az Irás-tudók, és a' köſségnek Elei, igyekeznek vala ötet el-veſzteni.

(*p*) *Már.* 11: 18. *Ján.* 5: 18.

48. És nem tudják vala, mit tselekednének; mert mind az egéſz köſség ő-tőle függ vala, mivelhogy ötet hallgatnák.

XX. RÉSZ.

A' János' kereſztsége' eredetiről: gyilkos ſzőlő mivesekről: adóról: fel-támadásról: Dávid' fiáról.

1 És lőn (*a*) azoknak a' napoknak egygyikén, mikoron ő a' köſséget tanítaná a' Templomban, és az Evangyéliomot hírdetné; el-jövének a' Papi-Fejedelmek és az Irás-tudók a' Vénekkel egybe,

(*a*) *Mát.* 21. 23. *Ts.* 4: 5, 7. 7: 27.

2. És mondának nékie így ſzóllván: Mondmeg minékünk, mitsoda méltóságból tselekeſzed ezeket; avagy, kitsoda az, a' ki néked ezt a' méltóságot adta?

3. Felelvén pedig monda nékiek: Én-is egy dologra kérdelek titeket. Mondjátok-meg azért nékem:

4. A' Jánosnak kereſztsége mennyből-való vala-é, vagy emberektől?

5. Amazok pedig okoskodnak vala magokban, ezt mondván: Ha azt mondándjuk, hogy mennyből vólt; ezt fogja mondani: Miért tehát, hogy nem hittetek néki?

6. Ha pedig azt mondjuk, hogy emberektől vólt; az egéſz köſség meg-kövez minket: mert el-hitte *a' köſség*, hogy János Próféta vólt.

7. Felelének azért, hogy ők nem tudnák, honnét *vólna*.

8. És Jéſus monda nékiek: Én-is nem mondom-meg tinéktek, mitsoda méltóságból tselekeſzem ezeket.

9. Kezdé pedig a' köſségnek e' példa-beſzédet mondani: (*b*) Egy ember plántála ſzőlőt, és adá azt mivesek' kezekbe: és ſok ideig távol vólt.

(*b*) *Jér.* 2: 21. *Mát.* 21: 33.

10. És idejekorán el-küldé ſzolgáját a' mivesekhez, hogy adnának néki a' ſzőlőnek gyümőltsében; a' mivesek pedig azt meg-vervén elküldék üresen.

11. *Az* pedig más ſzolgáját-is botsátá; de azok azt-is meg-vervén és boſzſzúsggal illetvén, el-küldék üresen.

12. És harmadik *ſzolgáját*-is el-küldé; de azok ezt-is meg-sebesítvén ki-veték.

13. Monda azért a' ſzőlőnek Ura: Mit tselekedjem? El-küldöm az én ſzerelmes fiamat; talám ezt, minekutánna látándják, meg-betsülik.

14. És mikor azt látták vólna a' mivesek; ſzóllának egymás között, ezt mondván: Ez az (*c*) örökös; Jertek, öljük-meg ötet, hogy mienk légyen az örökség.

(*c*) *Sólt.* 2: 8. *Sid.* 1: 2.

15. És minekutánna ki-vetették vólna azt a' ſzőlőből; meg-ölék ötet. Mit tselekeſzik azért a' ſzőlőnek Ura azokkal?

16. El-mégyen és el-veſzti azokat a' miveseket, és a' ſzőlőt egyebeknek adja. *Ezt* pedig mikor hallották vólna; mondának: Távol légyē *az*.

17. És ő reájok tekíntvén monda: Mitsoda tehát az, a' mi meg-vagyon írva: (*d*) A' melly követ az épitők meg-vetettenek, a' lett a' ſzegeletnek fejévé?

(*d*) *Mát.* 21: 42. *Ts.* 4: 11.

18. Valaki arra a' kőre fellyül-eſik; meg-romol: a' kire pedig eſik; meg-rontja azt.

19. És igyekeznek vala a' Papi-Fejedelmek, és az Irás-tudók az ő kezeiket ő reája vetni azon órában; de félének a' köſségtől: mert megérték, hogy ő ellenek mondotta vólna e' példa-beſzédet.

20. Annakokáért ő utánna vígyázván, botsátának leselkedőket, kik igazaknak tettetnék magokat: hogy az ő beſzédében patvart találnának, kogy ötet adhatnák a' Tiſzt-tartónak birodalmába és hatalmába.

21 Kik meg-kérdék ötet, mondván: (*e*) Meſter! tudjuk, hogy te igazán ſzóllaſz, és tanítaſz, és ſzemélyt ſem válogatſz; hanem az Istennek útát igazán tanítod.

(*e*) *Mát.* 22: 16.

22. Illik-é adót fizetnünk minékünk a' Tsáſzárnak, avagy nem?

23 És mikor eſzébe vette vólna azoknak álnokságokat; monda nékiek: Mit kísértetek engemet?

24. Mutaſsatok nékem egy pénzt: ki ábrázatja és neve vagyon rajta? Felelvén pedig mondának; A' Tsáſzáré.

25. Ő pedig monda nékiek: (*f*) Adjátok-

meg azért a' mi a' Tsászáré, a' Tsászárnak; és a' mi az Istené, az Istennek. (*f*) *Róm.* 13: 7.

26. És nem feddhették-meg az ő beszédit a' köség előtt; és tsudálkozván az ő feleletén, hallgatának.

27. Mikor (*g*) pedig a' Sadduczéusok közzül némellyek ő hozzá mentek vólna; (kik tagadják lenni a' fel-támadást) meg-kérdék őtet,

(*g*) *Mát.* 22: 23. *Ts.* 23: 8.

28. Mondván: Mester! (*h*) Mózes meg-írta minékünk: Ha valakinek attyafia meg haland, kinek felesége vólt, és magzatok nélkül haland-meg; hogy annak attyafia el-végye amannak feleségét, és ő attyafiának támaszszon magot. (*h*) 5 *Mós.* 25: 5, 6.

29. Hét atyafiak vóltak azért, kik közzül az első feleséget vévén meg-hólt mágzatok nélkül.

30. A' másik vévé azért azt el; és *az-is* magzatok nélkül hólt-meg.

31. Azután a' harmadik vette-el azt; hasonlatosképpen mind heten: 's nem hagytanak magot, és meg-hóltanak.

32. Mind ezek után pedig meg-hala az aszszonyi-állat-is.

33. A' fel-támadás*nak napj*án azért ezek közzül ki felesége lészen az? mert mind a' hétnek felesége vólt.

34. És felelvén monda nékiek Jésus: E' világnak fiai vésznek magoknak feleségeket, és adatnak házasságra;

35. A' kik pedig méltóknak ítéltetnek, hogy ama' világot el-vegyék, és a' halálból-való fel-támadást; sem feleségeket nem vésznek, sem házasságra nem adatnak.

36. Mert meg sem halhatnak többé; mert hasonlatosok az Angyalokhoz: és az Istennek fiai; mivelhogy fel-támadásnak fiai *azok*.

37. Hogy pedig a' halottak fel-támadnak; (*i*) Mózes-is meg-jelentette a' tsipke-bokornál, mikor az Urat mondja Ábráhám' Istenének, I'sak' Istenének, és Jákób Istenének; (*i*) 2 *Mós.* 3: 6.

38. Az Isten pedig nem a' hóltaknak, hanem az élőknek *Istenek*; mert mindenek élnek ő-néki.

39. Felelvén pedig néki némellyek az Irástudók közzül, mondának: Mester jól szóllál!

40. És többé semmiről nem merik vala őtet meg-kérdeni.

41. Monda (*k*) pedig ő-nékiek: Mimódon mondják, hogy a' Kristus Dávidnak fia?

(*k*) *Mát.* 22: 42. *Már.* 12: 35.

42. Holott Dávid ezt mondja a' 'Sóltároknak könyvében: Monda az Úr az én Uramnak: Ülj az én jobb-kezem felől;

43. Míglen tejéndem a' te ellenségidet a' te lábaidnak sámolyává.

44. Dávid azért Urának mondja őtet; mimódon tehát ő fia?

45. És az egész köségnek hallására monda az ő tanítványinak:

46. Oltalmazzátok-meg magatokat az Irás tudóktól, (*l*) kik hosszú köntösökben akarnak járni, és szeretik a' piatzokon-való köszöntetéseket, és a' gyülekezetekben az első ülést, és a' vatsorákon az elől-ülést: (*l*) *Mát.* 23: 6.

47. (*m*) Kik meg-eszik az özvegyeknek házokat, és külsőképpen hosszú imádkozásokkal élnek; ezeknek nehezebb ítéletek lészen.

(*m*) *Mát.* 23: 14.

XXI. RÉSZ.

Szegény özvegy aszszonynak adakozó vólta: a' Templom' 's Jérusálem' romlásának ideje. Melly jegyek légyenek az utólsó ítélet előtt.

1 És (*a*) mikor oda tekíntett vólna; látá, hogy a' gazdagok hányják az ő ajándékokat a' pénz-tartó ládába. (*a*) *Már.* 12: 41-44.

2. Láta pedig egy szegény özvegy aszszonyi-állatot-is, hogy abba két kis fillérkét vetne.

3. És monda: Igazán mondom néktek, e' szegény özvegy sokkal többet vete *a' ládába*, hogy-nem mint mind a' többi.

4. Mert mind ezek, abból, a' mivel ők bővölködnek, vetettek ajándékot Istennek; e' pedig az ő szegénységéből minden élését, valamelly vala, oda veté.

5. És (*b*) mikor némellyek mondanák a' Templom felől, hogy szép kövekkel és ajándékokkal ékesíttetett vólna meg; monda:

(*b*) *Mát.* 24: 1. *Már.* 13: 1.

6. (*c*) Ezeket látjátok-é? el-jönek a' napok, mellyekben *egy* kő *más* kövön nem marad, melly el nem romalana. (*c*) *Mik.* 3: 12. *r.* 19: 44.

7. Meg-kérdék pedig őtet, *ezt* mondván: Mester! mikor lésznek ezek? és mitsoda jelensége *lészen*, mikor következik, hogy mind ezek meg-légyenek?

8. Ő pedig monda: (*d*) Meg-lássátok, hogy meg ne tsalattassatok; mert sokan jönek-el az én nevemben, kik ezt mondják: Én vagyok *a' Kristus*: és az az idő el-közelget. Ne kövessétek azért azokat. (*d*) *Mát.* 24: 5 *Ef.* 5: 6.

9. És mikor hallándotok hadakat, és pártütéseket; meg ne félemljetek: mert meg-kell elő

először ezeknek lenniek; de nem lészen mindjárást végek.

10. Akkor monda nékiek: *Egy* nemzetség *más* nemzetség ellen támad, és *egygyik* ország a' *máfik* ország ellen.

11. És minden helyeken nagy föld-indúlások léfznek, és éhségek 's dög-halálok, és rettegtetések, és az égből nagy jelek léfznek.

12. (*e*) De mind ezeknek előtte kezeiket reátok vetik, és *titeket* kergetnek, adván a' Gyülekezetek' eleikbe, és tömlötzökbe, Királyok' és tiszt-tartók' eleikbe vitettek az én nevemért. (*e*) *Mát.* 10: 17, 18. 24: 9.

13. *Ezek* pedig tinéktek bizonyságúl léfznek.

14. (*f*) A' ti szíveitekben azért erősen el tökéljétek, hogy nem kell arról jó elein gondolkodnotok, mivel mentsétek magatokat.

(*f*) *Mát.* 10: 19. *Tsel.* 6: 10.

15. Mert én adok tinéktek szájat és bőltességet, mellynek ellene nem szóllhatnak, sem ellene nem állhatnak mind azok, a' kik magokat ellenetekbe vetik.

16. El-árultattok pedig még szüléitektől-is, atyátokfiaitól, és rokonitoktól, és barátitoktól; és meg-öletnek némellyeket ti közzületek:

17. (*g*) És léfztek gyülölségesek mindenek előtt az én nevemért.

(*g*) *Mát.* 10: 22. *Ján.* 15: 4.

18. (*h*) De *tinéktek* fejeteknek hajszála-is nem vész-el.

(*h*) 1 *Sám.* 14: 45. *Mát.* 10: 30.

19. A' ti békefséges-türésteknek általa bírjátok a' ti lelketeket.

20. Mikor pedig látándjátok, hogy a' feregektől környül-vétetik Jérusálem; akkor megtudjátok, hogy el-jött az ő el-puszt ulása.

21. Akkor, a' kik Júdeának *tartományá*ban *léfznek*; fussanak a' hegyekre: és a' kik közepette *léfznek* annak; ki-menjenek abból: és a' kik a' mezőben *léfznek*; ne menjenek-bé abba.

22. Mert azok a' boszszú-állásnak napjai, hogy bé-tellyesedjenek mind azok, (*i*) a' mellyek meg írattattak.

(*i*) *Dán.* 9: 26, 27. *Mát.* 24: 15.

23. Jaj pedig a' nehézkes és szoptató aszszonyi-állatoknak azokban a' napokban! mert léfzen nagy szükség e' tartományban, és harag a' nép között.

24. És el-húllanak fegyvernek éli miatt, és fogva vitetnek minden Pogányok közzé: és Jérusálem tapodtatik a' Pogányoktól; míglen bételnek a' Pogányoknak idejek.

25. (*k*) Akkor léfznek jelek a' Napban, a' Hóldban, és a' tsillagokban: és a' földön a' Pogány népeknek szorongattatások, tanátsokbanvaló meg-fogyatkozásnak miatta; mivelhogy a' tenger és a' hab zúgni fog.

(*k*) *Mát.* 24: 29.

26. Az emberek-is el-ámúlnak a' félelemnek miatta, és azoknak városok' miatt, mellyek e' földnek kerekségére következnek; mert az egeknek hatalmafsági meg-indúlnak.

27. És akkor meg-látják az embernek Fiát el-jőni a' felhőben, hatalommal és nagy dicsőfséggel.

28 Mikor pedig ezek kezdenek meg-lenni, nézzetek-fel, és emeljétek-fel a' ti fejeteket; (*l*) mert el-közelget a' ti váltságtok.

(*l*) *Róm.* 8: 23. *v.* 31.

29. Mondá pedig nékiek e' példa-beszédet: Tekintsétek-meg a' fige-fát, és minden fákat:

30. Mikor immár bimbózni kezdenek, *és azt* látjátok; ti magatoktól meg-tudjátok, hogy közel vagyon a' nyár.

31. Ezenképpen ti-is mikor látjátok, hogy ezek meg-léfznek; tudjátok, hogy közel vagyon az Istennek országa.

32. Bizony mondom néktek, hogy semmiképpen e' nemzetség el-nem múlik, míg-nem mind ezek meg-léfznek.

33. Az ég és a' föld el-múlnak; de az én beszédim semmiképpen el-nem múlnak.

34. Meg-óltalmazzátok pedig magatokat, hogy valamikor meg-ne nehezedjenek a' ti szíveitek (*m*) dobzódásnak, részegségnek, és e' világi szorgalmatosságoknak miatta; és nagy hírtelen reátok jöjjön az a' nap.

(*m*) *Róm.* 13: 13. 1 *Theff.* 5: 6. 1 *Pét.* 4: 7.

35. Mert (*n*) mint egy tőr; úgy vészen-környül mindeneket, kik ez egész földnek színén lakoznak. (*n*) 1 *Theff.* 5: 2. 2 *Pét.* 3: 10.

36. (*o*) Vígyázzatok azért minden időben, kérvén, hogy meltókká tégyen *Isten* titeket, kik el-távoztathafsátok mind ezeket, a' mellyek következnek; és meg-állhafsatok az embernek Fia előtt. (*o*) *Mát.* 24: 42-44.

37 Tanít vala pedig nappal a' Templomban; éjtszakán pedig ki-menvén a' hegyen vala, melly Olaj-fák' *hegyének* neveztetik.

38. És az egész kösség reggel mégyen vala ő hozzá, hogy ötet hallgatná a' Templomban.

XXII. RÉSZ.

Júdás Krisſtust el-árúlja, Krisſtus a' ſzent Vatsorát ſzerzi: buzgóságosan imádkozik, vérrel verítékezik: Pétertől megtagadtatik: tsúfoltatik, veretik: meg-vallja, hogy ő Iſten' fia.

1 EL-közelget (*a*) vala pedig a' Pogátsás innep, melly mondatik Paschának.

(*a*) 2 *Mós.* 12: 15. *Mát.* 26: 2. *Ján.* 11: 55.

2. És a' Papi-Fejedelmek, és az Irás-tudók keresnek vala *módot abban*, mimódon őtet meg-ölhetnék; mert félnek vala a' köſségtől.

3. Bé-méne (*b*) pedig a' Sátán Júdásba, ki vezeték nevéről Iskariótesnek neveztetik vala, ki a' tizen-két *tanítvány*oknak ſzámok közzül vala. (*b*) *Mát.* 26: 14. *Ján.* 13: 2, 27.

4. És el-menvén ſzólla a' Papi-Fejedelmekkel, és a' *Templomnak* Fejedelmivel, mimódon árúlná-el őtet nékiek.

5. Kik örülének, és fogadák; hogy pénzt adnának nékie.

6. És ő fogadást tőn arról: és keres vala alkalmatoſságot, hogy őtet nékiek kezekbe adhatná háborúság nelkül.

7. (*c*) El-jöve pedig a' kovaſztalan Pogátsáknak napja, mellyen meg-kell vala ölteni a' Húsvéti báránynak. (*c*) 2 *Mós.* 12: 17. *Mát.* 14: 12. 26: 17.

8. És el-küldé Pétert és Jánost, mondván: El-menvén kéſzítsétek-meg nékünk a' Húsvéti bárányt, hogy azt együk-meg.

9. Ők pedig mondának nékie: Hol akarod, hogy *azt* meg-kéſzítsük?

10. Ő pedig monda nékiek: Imé, minekutána bé-menéndetek a' városba, elől-találtok egy embert, ki egy korsó vizet viſzen; köveſsétek azt abba a' házba, a' mellybe bémenénd:

11. És mondjátok ezt annak a' ház' gazdájának: Ezt mondja néked a' Meſter: hol vagyon a' vendég-fogadó-ház, a' holott megegyem az én tanítványimmal a' Húsvéti bárányt?

12. És ő mutat néktek *ſzépen* meg-ékesítetett nagy vatsoráló helyet; ott kéſzítsétek-meg.

13. El-menvén pedig, mindeneket úgy találának, a' mint nékiek mondotta vala: és el-kéſzíték a' Húsvéti bárányt.

14. És mikor el-jött vólna az idő; le-telepedék, és a' tizen-két Apoſtolok ő-véle egy-gyetembe.

15. És monda nékiek: *Nagy* kívánsággal kívántam e' Húsvéti bárányt meg-enni veletek, minekelőtte én ſzenvednék.

16. Mert mondom néktek: Én többé abban nem eſzem, míglen bé-tellyesedik az Iſtennek orſzágában.

17. És a' pohárt vévén, minekutánna hálákat adott vólna, monda: Vegyétek ezt, és oſzſzátok-el ti magatoknak;

18. (*d*) Mert mondom néktek: hogy én nem iſzom a' ſzőlő-tőkének gyümőltséből, míglen el-jövénd az Iſtennek orſzága.

(*d*) *Mát.* 26: 29. 1 *Kór.* 11: 23-25.

19. És (*e*) minekutánna a' kenyeret vette vólna, és mikor hálákat adott vólna; meg-ſzegé, és adá nékiek, mondván: Ez az én testem, melly ti érettetek adatik; ezt miveljétek az én emlékezetemre. (*e*) *Mát.* 26: 26.

20. Hasonlatosképpen a' pohárt-is, minekutánna vatsorált vólna, *ezt* mondván: E' pohár amaz új Teſtamentom az én véremben, melly ti érettetek ki-ontatik.

21. (*f*) Mindazáltal ímé annak keze, a' ki engem' el-árúl, én velem vagyon az aſztalnál.

(*f*) *Mát.* 26: 20, 23. *Ján.* 13: 18.

22. És jóllehet az embernek Fia el-mégyen, a' mint el-végeztetett; de jaj annak az embernek, a' ki által el-árúltatik.

23. És ők egymás között kezdék kérdezni egymástól e' dolgot: ki vólna ő közöttök az, a' ki azt mivelné?

24. Támada pedig erről-is közöttök verſengés: mellyik láttatnék köztök nagyobbnak lenni?

25. Ő pedig monda nékiek: (*g*) A' Pogányokon uralkodnak az ő Királlyaik: és a' kiknek azokon birodalmok vagyon; jól-tévőknek hívattatnak. (*g*) *Mát.* 20: 25.

26. Ti pedig nem úgy: hanem a' ki leg-nagyobb ti köztetek; ollyan légyen, mint a' ki leg-kiſsebb: és a' ki fő; *ollyan légyen*, mint a' ki ſzolgál.

27. Mert mellyik nagyobb? az-é, a' ki le-ül, vagy a' ki ſzolgál? avagy nem az-é, a' ki le-ül? (*h*) De én ti köztetek ollyan vagyok, mint a' ki ſzolgál. (*h*) *Mát.* 20: 28. *Ján.* 13: 14.

28. Ti vagytok pedig azok, kik meg-maradtatok én velem az én kiſértetimben.

29. Én azért adok néktek, miképpen az én Atyám adott nékem orſzágot;

30. Hogy egyetek és igyatok az én aſztalomon az én orſzágomban, és üljetek (*i*) ſzékeken,

keken, meg-ítélvén az Izráelnek tizen-két nemzetségit. (*i*) *Mát.* 13: 28. 1 *Kór.* 6: 2.

31. Monda pedig az Úr: Simon, Simon! (*k*) Imé a' Sátán kívánt titeket, hogy meg-rostálna; mint a' gabonát. (*k*) 1 *Pét.* 5: 8.

32. De én imádkoztam éretted, hogy el ne fogyatkozzék a' te hited; te azért idővel megfordúlván, a' te atyádfiait erősítsed.

33. Ő pedig monda nékie: Uram! te veled kész vagyok mind tömlötzre, mind a' halálra menni.

34. Ő pedig monda néki: (*l*) Mondom néked Péter! Ma nem szóll addig a' kakas, míg nem meg-tagadod háromszor, hogy te nem esmértél engemet. (*l*) *Mát.* 26: 34. *Ján.* 13: 38.

35. És monda nékiek; (*m*) Mikor titeket el-botsátálak erszény nélkül, táska nélkül, és saru nélkül; vólt-é valami fogyatkozástok? ők pedig mondának: Semmi nem.

(*m*) *Mát.* 10: 9. *Márk.* 6: 8. *r.* 10: 4.

36. Monda azért nékiek: De mostan a' kinek erszénye vagyon; elő-vegye *azt*, hasonlatosképpen a' táskát-is: és a' kinek nintsen; adja-el felső-ruháját, és végyen szablyát.

37. Mert mondom néktek, hogy még el-kell én bennem végeztetnie ím' ez Irásnak, tudni-illik: (*n*) És a' gonosz emberek közzé számláltatott. Mert a' mellyek én felőlem *írva vagynak*; azoknak végek vagyon. (*n*) *Márk.* 15: 28.

38. Azok pedig mondának: Uram! ímé vagyon két szablya itt. Ő pedig monda nékiek: Elég.

39. És (*o*) ki-menvén, méne az ő szokása szerént az Olaj fáknak hegyére; követék pedig őtet az ő tanítványi-is.

(*o*) *Mát.* 26: 36. *Ján.* 8: 1. 18: 1.

40. Mikor pedig oda a' helyre jutott vólna; monda nékiek: Imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek.

41. És ő el-távozék tőlök, mint a' mennyire kővel el-hajíthatnának; és térdre esvén imádkozék,

42. Ezt mondván: Atyám! ha akarod, távoztasd el én tőlem e' pohárt; mindazáltal nem az én akaratom, hanem a' te *akaratod* légyen.

43. Angyal jelenék pedig meg ő-néki mennyből, ki őtet bátorítaná.

44. És mivelhogy nagy tusakodásban vólna; buzgóságosabban imádkozik vala: és az ő verítéke ollyan vala, mint a' vérnek tsepjei, mellyek a' földre le-húllanak vala.

45. És minekutánna fel-kelt vólna az imádkozástól, és az ő tanítványihoz ment vólna; találá őket aluva a' szomorúságnak miatta.

46. És monda nékiek: Mit alusztok? Keljetek-fel, és imádkozzatok, hogy ne essetek a' kísértetbe.

47. (*p*) És mikoron még ezeket mondaná; ímé a' sokaság, és az, a' ki mondatik vala Júdásnak, egy a' tizen-kettő közzül, előttök mégyen vala, és közelgete Jésushoz, hogy őtet meg-tsókolná. (*p*) *Mát.* 13: 47. *Ján.* 18: 3.

48. Jésus pedig monda nékie: Júda! tsókolással árúlod-é el az embernek Fiát?

49. Látván pedig azok, a' kik ő környüle *valának*, a' mi következnék, mondának néki: Uram! vágjuk-é őket fegyverrel?

50. (*q*) És egy ő közzülök vágá a' Fő-Papnak szolgáját, és el-vágá annak jobb fülét.

(*q*) *Mát* 26: 51. *Márk.* 14: 47.

51. Felelvén pedig Jésus monda: Elég eddig. És illetvén annak fülét, meg-gyógyítá azt.

52. (*r*) Monda pedig Jésus azoknak, kik ő hozzá mentek vala, a' Papi-Fejedelmeknek, a' Templom' Fejedelminek, és a' Véneknek: Mint egy gonosz-tévő ember ellen jöttetek-é szablyákkal és fustélyokkal?

(*r*) *Mát.* 26: 55. *Márk.* 14: 48.

53. Lám minden napon ti köztetek vóltam a' Templomban, és a' ti kezeiteket nem vetettétek én reám; de ez ama' ti órátok, és a' setétségnek hatalma.

54. Meg-fogván (*s*) azért őtet el-vivék, és bé-vivék a' Fő Papnak házába. Péter pedig követi vala távol. (*s*) *Mát.* 26: 57. *Ján.* 18: 12, 13.

55. (*t*) És mikor tüzet gerjesztettek vólna a' palotában, és mind egygyütt le-ültek vólna; Péter-is le-üle ő-vélek. (*t*) *Mát.* 26: 29. *Já.* 18: 15-18

56. És mikor őtet látta vólna egy szolgáló leány, hogy a' tüznél ülne; szemeit reá vetvén monda: Ez-is ő-véle vala!

57. Ő pedig meg-tagadá őtet, mondván: Afszszonyi-állat, nem esmérem őtet!

58. És egy kevésel azután más látván őtet monda: Te-is azok közzül-való vagy! Péter pedig monda: Ember, nem vagyok!

59. És úgymint egy óra múlva, más bizonnyal mondja vala, *ezt* mondván: Bizony ez-is azzal vala; mert Galileából-való ez!

60. Monda pedig Péter: Ember, nem tudom mit mondasz! És azonnal hogy még *ezeket* mondaná, a' kakas szólla.

61. És hátra fordúlván az Úr, tekinte Péterre; és meg-emlékezék Péter az Úr' beszédéről, a'

a' mint néki szóllott vala: (*u*) Minekelőtte a' kakas szólland, háromszor meg-tagadsz engemet. (*u*) *Mát.* 26: 34. *Ján.* 13: 38. 18: 27.

62. És ki-menvén Péter, síra nagy keservesen.

63. És (*x*) azok, a' kik egygyütt őrízik vala Jésust: tsúfolják vala vervén őtet.

64. És mikor *szemeit* bé-fedezték vólna; artzúl tsapdosák vala őtet, és kérdezik vala őtet, mondván: Prófétáld-meg kitsoda az, a' ki tégedet *artzúl* vere? (*x*) *Mát.* 26. 67.

65. És sok egyéb dolgokat szidalmazván mondának vala ő-néki.

66. (*y*) És minek-utánna meg-virradott vólna, egybe-gyüle a' kősség' Véneinek rendek és a' Papi-Fejedelmek, és az Irás-tudók; és vivék őtet az ő gyülekezetekbe,

(*y*) *Sólt.* 22. *Mát.* 27: 1 *Már.* 15: 1. *Ján.* 18: 28.

67. Ezt mondván: Avagy te vagy-é ama' Krístus? mond-meg minékünk. Monda pedig nékiek: Ha meg-mondándom néktek; nem hiszitek:

68. Ha pedig titeket kérdéndelek-is; ugyan nem feleltek énnékem, engemet-is nem botsátotok-el.

69. (*z*) Ez időtől fogva pedig az embernek Fia ül az Isten' hatalmának jobbja felől. (*z*) *Mát.* 26: 64.

70. Mondának pedig mindnyájan: Te azért Istennek Fia vagy-é? ő pedig monda nékiek: Ti mondjátok, hogy én *az* vagyok;

71. Azok pedig mondának: Minek kell még több bizonyság? Mert mi magunk hallottuk az ő szájából.

XXIII. RÉSZ.

A' Héródestől meg-tsúfoltatott, Pilátustól halálra ki-adatott: Jésus firattatik: meg-feszíttetik: szidalmaztatik: meghal, és el-temettetik.

1 És (*a*) minekutánnna fel-kelt vólna az ő egész sokaságok; vivék őtet Pilátushoz.

(*a*) *Mát.* 27: 1. *Már.* 15: 1. *Tsel.* 3: 13.

2. És kezdék őtet vádolni, ezt mondván: Bizonnyal meg-tudtuk, hogy ez a' népet fel-háborítja, és (*b*) meg-tiltja a' Tsászár' adajának fizetését; mivelhogy mondja magát lenni ama' Király Krístusnak.

(*b*) *Mát.* 22. 21. *Márk.* 12: 17. *r.* 20: 25.

3. (*c*) Pilátus pedig meg-kérdé őtet, mondván: Te vagy-é a' 'Sidóknak Királlyok? ő pedig felelvén néki, monda: Te mondod!

(*c*) *Márk.* 15: 2. *Ján.* 18: 37.

4. Monda pedig Pilátus a' Papi-Fejedelmeknek és a' sokaságnak: Semmi bűnt nem találok ez emberben.

5. Azok pedig annál inkább erőt vésznek vala, *ezt* mondván: A' népet fel-zendíti, tanítván az egész Júdeában, el-kezdvén Galileától mind eddig.

6. Pilátus pedig a' Galileának *nevét hallván*; meg-kérdé: ha Galileából-való ember vólna-é?

7. És mikor meg-értette vólna, hogy ő a' Héródes' birodalmához-való vólna; küldé őtet Héródeshez, ki-is azokban a' napokban Jérusálemben vala.

8. Héródes pedig minekutánna látta vólna Jésust, igen meg-örüle; mert sok időtől fogva kívánja vala őtet látni, mivelhogy sok dolgokat hallott vólna ő felőle: és reményli vala, hogy ő valami jelenséget látna, mellyet ő tenne.

9. Kérdezé pedig őtet sok beszéddel; de ő semmit nem felele nékie.

10. Állanak vala pedig a' Papi-Fejedelmek és az Irás-tudók, tellyes igyekezettel vádolván őtet.

11. Héródes pedig az ő szolgáival egybe semminek álítván őtet, és meg-tsúfolván, minekutánna fel-öltöztette vólna fényes ruhába; viszsza-küldé Pilátusnak.

12. És az naptól fogva lőnek barátságosok egymás között Pilátus és Héródes; mert az előtt egymás között ellenségesek valának.

13. Pilátus pedig a' Papi-Fejedelmeket, *egyéb* Fejedelmeket, és a' kősséget egybe-gyűjtvén,

14, Monda nékiek: (*d*) Hoztátok énnékem ez embert, úgymint ki a' népet fel-fordítaná; és ímé, én ti előttetek meg-tudakozván, semmi bűnt nem találtam ez emberben azok közzül, a' mellyekben őtet vádoljátok.

(*d*) *Mat.* 27: 23 *Már.* 15: 14. *Ján.* 18: 38. *és* 19: 4.

15. De még Héródes-is *nem talált*; mert titeket ő hozzá igazítálak: és ímé semmi halálravaló dolgot nem tselekedett ő.

16. Meg-ostorozván azért őtet, el-botsátom.

17. (*e*) Kell vala pedig el-botsátania ő-nékiek az Innepen egy *foglyot*.

(*e*) *Mát.* 27: 15. *Ján.* 18: 39.

18. Fel-kiálta pedig az egész sokaság, ezt mondván: Öld-meg ezt; botsásd-el pedig minékünk Barabbást.

19. Ki valami hasonlásért, és a' városban lett gyilkosságért a' tömlötzbe vettetett vala.

20. Azért ismét Pilátus szólla *nékiek*, akarván el-botsátani Jésust.

21. Azok pedig ellene kiáltnak vala, *ezt* mondván: Feszítsd-fel! Feszítsd-fel őtet!

22. Ő

22. Ő pedig harmadszor-is monda nékiek: Mert mitsoda gonoszt tett? Semmi halálra-való bünt nem találtam ő benne; meg-ostorozván azért őtet el-botsátom.

23. Azok pedig nagy fel-szóval törekednek vala, kérvén, hogy meg-feszíttetnék; és az ő szavok és a' Papi-Fejedelmeknek *szavok* erőt vészen vala.

24. Pilátus pedig ítélé, hogy meg-lenne, a' mit kérnek vala.

25. El-botsátá pedig nékiek azt, a' ki a' hasonlásért és a' gyilkosságért a' tömlötzbe vetettett vala, a' kit meg-kértek vala; Jésust pedig az ő kívánságoknak eresztė.

26. Mikoron (*f*) azért el-vinnék őtet, egy Czirénebéli Simont meg-ragadván, ki a' mezőről jő vala; annak *vállára* adák a' keresztfát, hogy vinné Jésus után. (*f*) *Mát.* 27: 32.

27. Követi vala pedig őtet a' népnek, és aszszonyi-állatoknak nagy sokaságok, melly aszszonyi-állatok jajgatják és siratják vala őtet.

28. Jésus pedig ő reájok fordúlván, monda: Jérusálemnek leányi! ne sirjatok én rajtam; hanem ti magatokon sirjatok, és a' ti magzatitokon.

29. Mert ímé el-jönek a' napok, mellyeken ezt mondják: Bóldogok a' meddők, és a' melly méhek nem szültenek, és az emlők, mellyek nem szoptattak!

30. (*g*) Akkor kezdik mondani a' hegyeknek: Essetek mi reánk! és a' halmoknak: Boritsatok-el minket!

(*g*) *Esa.* 2: 19. *Jel.* 6: 16. *és* 9: 6.

31. Mert ha a' zöldellő fán ezt mivelik; mi esik a' száraz fán?

32. Vitetnek vala pedig két egyéb gonosztévők-is, hogy ő-véle meg-ölettetnének.

33. Mikoron (*h*) azért mentenek vólna a' helyre, melly mondatik Kaponya' *helyének*; ott feszíték-meg őtet, és a' gonosz-tévőket: egygyiket jobb-kéz felől, a' másikat bal-kéz felől. (*h*) *Mát.* 27: 33. *Ján.* 19: 17, 18.

34. Jésus pedig mondja vala: Atyám! botsásd-meg nékiek; mert nem tudják, mit tselekesznek: (*i*) El-osztván pedig az ő ruháit vetének reájok sorsot. (*i*) *Mát.* 27: 35. *Tsel.* 7: 60.

35. És a' köség áll vala nézvén; tsúfolják vala pedig őtet a' Fő-emberek-is azokkal egybe, ezt mondván: Egyebeket meg-tartott, tartsa-meg magát; ha ő az Istennek ama' válaszott Kristusa.

36. Tsúfolják vala pedig őtet a' vitézek-is, oda járúlván és etzettel kínálván őtet:

37. És ezt mondván néki: Ha te vagy a' 'Sidóknak ama' Királlyok; szabadítsd-meg magadat.

38. Vala pedig az ő Tituluſsa-is feje felett meg-írva, Görög, Római és 'Sidó betükkel: EZ A' 'SIDÓKNAK AMA' KIRÁLLYOK!

39. A' gonosz-tévők közzül pedig, kik felfüggesztettek vala; egygyik szidalmazza vala őtet, mondván: Ha te vagy ama' Kristus, szabadítsd-meg magadat, minket-is!

40. Felelvén pedig a' másik meg-dorgálá őtet, mondván: Az Istent sem féled-é te, mivelhogy azon kárhoztatás alatt vagy?

41. Mi ugyan méltán; (mert a' mi tselekedetünknek méltó büntetését veszszük,) e' pedig semmi méltatlan dolgot nem tselekedett.

42. És monda Jésusnak: Uram! emlékezzél-meg én rólam, mikor menéndesz a' te országodba!

43. És monda nékie Jésus: Bizony mondom néked: Ma velem lészesz a' Paraditsomban.

44. Vala (*k*) pedig mintegy hat órakor; és setétség lőn az egész tartományban mind kilentz órakorig. (*k*) *Mát.* 27: 45. *Márk.* 15: 33.

45. És meg-homályosodék a' Nap, és a' Templomnak (*l*) kárpitja közepén ketté hasada.

(*l*) *Mát.* 27: 51.

46. És mikor kiáltott vólna nagy szóval Jésus, monda: (*m*) Atyám! a' te kezeidbe tészem-le az én lelkemet. És (*n*) mikor ezeket mondotta vólna; meg-hala.

(*m*) *'Sólt.* 31: 6. (*n*) *Mát.* 27: 50.

47. Mikor látta vólna pedig a' Százados, a' mi lett vala; ditsőité az Istent, mondván: Bizony ez ember igaz vala!

48. És az egész sokaság, melly e' dolognak látására ment vala oda; látván azokat a' mellyek lettek vala, vervén az ő melyét meg-tér vala.

49. Állanak vala pedig mindnyájan az ő esmérői távol, és az aszszonyi-állatok, kik követték vala őtet Galileából, kik ezeket látják vala.

50. És (*o*) ímé egy ember, kinek Jó'sef vala neve, Tanátsbéli ember, jámbor és igaz férjfiú.

(*o*) *Mát.* 27: 57. *Márk.* 15: 43. *Ján.* 19: 38.

51. Ki nem vala részes azoknak tanátsokban és tselekedetekben: Arimathiából, a' 'Sidók' városából-való; ki ő-is várja vala az Istennek országát.

52. Ez hozzá menvén Pilátushoz: meg-kéré Jésusnak testét:

53. És le-vévén azt, bé-takará (*p*) gyóltsba, és helyhezteté azt koporsóba, melly kőből vágatott vala, mellyben még senki nem helyheztetett vala. (*p*) *Mát.* 26: 12. *Ján.* 19: 40-42.

54. És az nap Innep' esti vala, és következik vala a' Szombat*nak napja.*

55. Az aszszonyi-állatok-is pedig, kik őtet követvén, ő-véle Galileából jöttek vala, megnézék a' koporsót, és mimódon helyheztetett vólna az ő teste.

56. Meg-térvén pedig, készítének drága aromákot és keneteket; és Szombaton nyúgovának a' parantsolat szerént.

XXIV. RÉSZ.

Mint támadott-fel a' Krisius, és fel-támadása hány-képpen jelentetett-meg, és mint vitetett-fel mennybe?

1 A' hétnek (*a*) pedig első *nap*ján, igen jó reggel menének a' koporsóhoz, vivén a' drága keneteket, mellyeket készítettek vala; és némelly egyéb aszszonyi-állatok-is *valának* ő-vélek. (*a*) *Márk.* 16: 1. *Ján* 20: 1.

2. Találák pedig a' követ, hogy el-vétetett vólna a' koporsóról.

3. És bé-menvén nem találák az Úr Jésusnak testét.

4. És lőn, hogy mikor *meg-rémülvén*, abban a' dologban kételkednének; akkor ímé, két férjfiak el-jövének hozzájok, kik fényes öltözetben valának.

5. Mikor pedig meg-rémülven a' földre hajtották vólna ortzájokat; mondának nékiek: Mit kerestek a' hóltak között az élőt?

6. Nintsen itt; hanem fel-támadott: emlékezzetek-meg róla, (*b*) a' mit néktek szóllott, még mikor Galileába vólna,

(*b*) *Mát.* 17: 22, 23.

7. Ezt mondván: Szükség az ember' Fiának adattatnia a' bűnös embereknek kezekbe, és meg-feszíttetnie, és harmad' napon fel-támadnia.

8. Meg-emlékezének azért az ő beszédiről;

9. És meg-térvén a' koporsótól meg-mondák mind ezeket ama' tizen-egy *tanítvány*oknak, és mind a' többinek-is.

10. Valának pedig Mária Magdaléna, és Joanna, és a' Jakab' *annya*, Mária, és egyéb aszszonyi-állatok ő-vélek, a' kik ezeket mondják vala az Apostoloknak.

11. De azoknak beszédek láttaték azoknál, mintegy balgatagságnak, és nem hívének azoknak.

12. (*c*) Péter pedig fel-kelvén, el-futa a' koporsóhoz: és mikor bé-tekíntett vólna; látá tsak az *ott* lévő lepedőket: és el-méne, ő magában tsudálkozván e' dolgon. (*c*) *Ján.* 20: 6.

13. És (*d*) ímé azok közzűl ketten mennek vala ugyan azon napon egy faluba, melly Jérusálemtől hatvan futamatni föld vala, mellynek neve vala Emmaus:

(*d*) *Márk.* 16: 12. *Ján.* 20: 3-6.

14. És szóllnak 's beszéllnek vala magok között mind azokról, a' mellyek lettek vala.

15. És lőn, mikor beszéllgetnének, és egymást kérdeznék; ő-maga Jésus hozzájok méne, és vélek egygyütt mégyen vala az úton.

16. Az ő szemeik pedig meg-tartóztatnak vala, hogy őtet meg-ne esmérnék.

17. Monda pedig ő-nékiek: Mitsoda beszédek ezek, a' mellyeket szólltok 's beszélltek magatok között jártotokban? és *miért* vagytok szomorú ábrázattal?

18. Felelvén pedig az egygyik, kinek neve Kleofás, monda nékie: Tsak te vagy-é jövevény Jérusálemben, és nem tudod-é, a' minémű dolgok lettek abban e' napokon?

19. És monda nékiek: Mitsoda dolgok? Azok pedig mondának néki: A' mellyek *esének* a' Názáretbéli Jésuson, ki Próféta vala, tselekedetekben és beszédekben hatalmas, Isten előtt és az egész község előtt.

20. És mimódon őtet el-adák a' Papi-Fejedelmek és a' mi Fejedelmink, hogy halálra kárhoztatnék; és meg-feszíték őtet.

21. Mi pedig azt reménylyük vala, hogy ő vólna az, a' ki (*e*) meg-szabaditaná az Izráelt; Mind ezeknek felette pedig harmad' napja ma, miólta ezek lettek. (*e*) *Tsel.* 1: 16.

22. De valami aszszonyi-állatok-is, kik mi közzülünk valók, el-tsábítottak minket, kik jó reggel mentenek a' koporsóhoz:

23. És mikor nem találták vólna az ő testét; haza jöttek, azt mondván, hogy Angyaloknak jelenéseket-is látták vólna, kik azt mondják, hogy ő él.

24. És azok közzül némellyek, kik mi velünk valának, el-mentek a' koporsóhoz: és úgy találták, a' mint az aszszonyi-állatok mondották vala; őtet pedig nem látták.

25. És ő monda nékiek: Óh balgatagok és rest

reſt ſzivüek mind azoknak el-hivésére, a' mellyeket a' Próféták ſzólltanak!

26. (*f*) Avagy nem ezeket kellet-é ſzenvednie a' Kriſtusnak, és úgy mennie-bé az ő dicsőſségébe? (*f*) *Esa.* 50: 6. *Pét.* 1: 11.

27. És el-kezdvén (*g*) Mósestől és minden Prófétáktól fogva, magyarázza vala nékiek minden Iráſokban *azokat*, a' mellyek maga felől írattattak-meg. (*g*) 1 *Mós.* 3: 15. 22: 18. 49: 10

28. El-közelítének pedig a' faluhoz, a' mellybe mennek vala: és ő tetteti vala, hogy meſzſzebb menne.

29. De (*h*) kénſzeríték ötet, ezt mondván: Maradj-meg mi velünk; mert immár bé-eſtveledik, és a' Nap el-hanyatlott. Bé-méne azért, hogy ő vélek maradna. (*h*) *Ts.* 16: 15.

30. És lőn, mikor le-ült vólna ő-vélek; a' kenyeret vévén meg-áldá, és azt meg-ſzegvén nékiek adá.

31. Meg-nyilatkozának pedig az ő ſzemeik, és meg-esmérék ötet; de ő el-viteték azok elől.

32. És mondának egymásnak: Avagy nem gerjedez vala-é a' mi ſzívünk mi bennünk, mikor minékünk ſzóllna az úton, és mikor magyarázná nékünk az Iráſokat?

33. És fel-kelvén azon órában, meg-térének Jérusálembe, és meg-találák a' tizen-egy *tanítványokat* egybe-gyülve, és azokat, a' kik vélek valának,

34. Kik ezt mondják vala: Fel-támadott az Úr bizonnyal, és meg-láttatott (*i*) Simontól.

35. És ezek-is meg-beſzéllék, minémű dolgok *lettek vala* az úton, és miképpen meg-esmértetett vala ő-tőlök a' kenyérnek meg-ſzegéséről. (*i*) *Tsel.* 10: 41. 1 *Kor.* 16: 14.

36. És (*k*) mikor ezeket ſzóllanák; meg-álla ő-maga Jéſus ő közöttök, és monda nékiek: Békeſség tinéktek! (*k*) *Már.* 16: 14. *Ján.* 20: 19.

37. Meg-remülvén pedig és el-álmélkodván, álitják vala, hogy valami lelket látnának.

38. És monda nékiek: Miért háborodátok-meg, és miért jőnek ſzívetekbe vetekedéſek?

39. (*l*) Láſsátok-meg az én kezeimet és lábaimat; mert én vagyok: tapogaſsatok-meg engemet, és láſsátok; mert a' léleknek nintsen húſa és tsontja, a' mint látjátok, hogy énnékem vagyon. (*l*) *Ján.* 20: 27.

40. És mikor ezeket mondotta vólna; megmutatá nékiek kezeit és lábait.

41. Mikor pedig még nem hinnék az örömnek miatta, és tsudálkoznának, monda nékiek: Vagyon-é itt valami ennetek-való?

42. Ők pedig adának néki egy darab sült halat, és valami lépes mézet.

43. Mellyeket el-vévé, és ő előttök evék.

44. És monda nékiek: Ezek (*m*) a' beſzédek, mellyeket ſzólltam néktek, mikor még veletek vólnék, hogy ſzükség bé-tellyesedniek mind azoknak, mellyek meg-írattattak a' Móſes' Törvényében, a' Prófétáknál, és a' 'Sóltárokban én felőlem. (*m*) *Mát.* 16: 21.

45. És meg-nyilatkoztatá akkor az ő elméjeket, hogy értenék az Iráſokat.

46. És monda nékiek: Igy vagyon meg-írva, és így kellett ſzenvednie a' Kriſtusnak, és fel-támadnia a' halálból harmad' napon:

47. És prédikálltatnia az ő nevében a' megtérésnek, és (*n*) a' bünök' botsánatjoknak minden Pogányok között, Jérusálemtől elkezdvén. (*n*) *Ts.* 13: 38.

48. Ti vagytok pedig ezeknek bizonyságí.

49. És ímé (*o*) én el-küldöm ti reátok az én Atyámnak ígéretét; ti pedig maradjatok Jérusálem *városában*, míg-nem fel-öltöztettek mennyei erővel. (*o*) *Ján.* 15: 26. *Tsel.* 1: 4.

50. Ki-vivé pedig őket Betániáig; és fel-emelvén az ő kezeit, meg-áldá őket.

51. És (*p*) lőn, mikoron ő áldaná őket; ő tőlök el-ſzakadván, oda fel-vitetik vala mennybe. (*p*) *Már.* 16: 19. *Ján.* 6: 62. *Tsel.* 1: 9.

52. Ők pedig imádván ötet meg-térének Jérusálembe nagy örömmel:

53. És mindenkor a' Templomban valának, dítsérvén és áldván az Iſtent. Amen!

SZENT JÁNOS' ÍRÁSA SZERÉNT-VALÓ EVANGYÉLIOM.

E' Szent János, a' Zebedéus' fia, és a' Kristusnak leg-szerelmeteſebb tanítványa, Páthmós' ſzigetéből a' Domitiánus Tsáſzár' halála után (kitől oda ſzám-kivetésbe küldetett volt) meg jövén Efésusba, minekutánna látta volna a' három első Evangyélisták' íráſit, és azoknak igazságáról bizonyságot tett volna; úgy írta e' Könyvet: mivelhogy látná azt-is, hogy egynehány emlékezetre méltó dolgokat amazok el-hagytak volt. Eusébius írja Ekleſiai Históriája' Könyvének 18 Réſzében.

I. RÉSZ.

A' teſtté lett Ige: János' bizonyság-tétele a' Kriſtusról, és Kereſztsége: Négy tanítványoknak hivatalok: az ég' lajtorjája.

1 Kezdetben (*a*) vala amaz Ige, és az az Ige vala az Iſtennél, és az az Ige Iſten vala.

(*a*) *Péld.* 8: 22. 1 *Ján.* 1: 1.

2. Ez (*b*) *az Ige* kezdetben az Iſtennél vala.

(*c*) (*b*) *r.* 17: 5. (*c*) *Kól.* 1: 16. *'Sid.* 1: 2.

3. Mindenek ez által teremtettek, és ő nála nélkül ſemmi nem teremtetett, valami teremtetett. (*d*) (*d*) 1 *Ján.* 5: 11. *Ef.* 3: 9.

4. Ő benne vala az élet, és az élet vala az embereknek ama' Világoſságok:

5. És (*e*)ez a' Világoſság a' ſetétségben fénylik; de a' ſetétség azt meg nem esmérte.

(*e*) *Mát.* 3: 3.

6. Vala egy ember Iſtentől botsáttatott, kinek neve János *vala.*

7. Ez jött tanú-bizonyságot tenni, *az-az,* hogy ama' Világoſságról bizonyságot tenne; hogy ő általa mindenek hinnének.

8. Nem vala ez ama' Világoſság; hanem *küldetett vólt,* hogy bizonyságot tenne arról a' Világoſságról. (*f*) (*f*) *r.* 8: 12. *és* 6: 4 *és* 12: 46.

9. Ez vala amaz igaz Világoſság, melly meg-világoſít minden e' világra ſzületett embert.

10. E' világon vala, és (*g*) e' világ ő általa teremtetett; de e' világ őtet meg nem esméré.

(*g*) *Kol.* 1: 16 *'Sid.* 1: 2. *és* 11: 3.

11. Az övéi közzé jöve, és az övéi őtet bé-nem vévék.

12. Valakik pedig őtet bé-vévék; ada azoknak illy méltóságot, hogy Iſtennek fiaivá lennének, *tudni-illik* azoknak, a' kik az ő nevében hiſznek:

13. Kik (*h*) nem a' vértől, ſem a' teſtnek akaratjától, ſem a' férjfiúnak indúlatjától; hanem Iſtentől ſzülettettek. (*h*) *Mát.* 1: 18. 1 *Pét.* 1: 23.

14. És az az Ige teſtté lett, és lakozott mi közöttünk: ((*i*) és lattuk az ő ditsőſségét, úgymint az Atyának egygyetlen-egy ſzülöttének ditsőſségét,) (*k*) ki tellyes vala kegyelemmel és igazsággal. (*i*) *Mát.* 17: 2. 2 *Pét.* 1: 17. (*k*) *Kól.* 1: 10. *és* 2: 3, 9.

15. János bizonyságot tett ő róla, és kiáltott mondván: Ez, a' kiről én ſzóllok vala! A' ki én utánnam jött, én nálamnál fellyebb betsültetett; mert én nalamnál méltóságoſabb vala.

16. És az ő tellyeſségéből vettünk mindnyájan kegyelmet-is kegyelemért.

17. Mert a' Törvény Móſes által adatott; *de* a' kegyelem és a' valóság a' Jéſus Kriſtus által lett.

18. Az Iſtent ſoha (*l*) ſenki nem látta; *hanem* amaz egygyetlen-egy ſzületett Fiú, ki az Atyának kebelében vagyon, (*m*) az beſzéllette-meg *minékünk.* (*l*) *r.* 6: 46. 1 *Tim.* 6: 16. 1 *Ján.* 4: 12, 20. (*m*) *Mát.* 11: 27.

19. Ez-is a' Jánosnak (*n*) bizonyság-tétele, mikor a' 'Sidók Jérusálemből küldének ő *hozzá* Papokat és Lévitákat, hogy meg-kérdenék őtet: Te kitsoda vagy? (*n*) *r.* 5: 33.

20. És meg-vallá 's nem tagadá-meg; meg-vallá, hogy ő nem vólna ama' Kriſtus.

21. Akkor meg-kérdék őtet: Mitsoda *vagy* tehát? Illyés vagy-é te? És monda: Nem vagyok. Próféta vagy-é te? És felele: Nem *vagyok.*

22. Mondának azért ő-néki: Kitsoda vagy *tehát,* hogy meg-tudjunk azoknak felelni, a' kik minket el-küldöttek; mit mondaſz magad felől?

23. És

23. *És* monda: (*o*) Én kiáltó szó *vagyok* a' pusztában: Egygyengessétek-meg az Úrnak útát, mint meg-mondotta Esaiás Próféta.

(*o*) *Mát.* 3: 3.

24. A' követek pedig valának a' Farizéusok közzül valók.

25. És meg-kérdék ötet, és mondának néki: Miért kereszteltsz tehát, ha te nem vagy ama' Krisztus, sem Illyés, sem Próféta?

26. *És* felele nékiek János, mondván: Én kereszteltelek vízzel; de ti köztetek vagyon, a' kit ti nem tudtok.

27. Ez az, a' ki én utánnam jő, ki én nálamnál fellyebb betsültetett; kinek sarujának kötőjét hogy meg-óldjam, nem vagyok arra méltó.

28. Ezek lettenek Béthabarában a' Jordánon túl; holott János keresztel vala.

29. Másod' napon látá a' János Jésust ő hozzá menni, és monda: Imé *ez*, az Istennek ama' báránnya, ki el-vészi e' világnak bünét!

30. Ez, a' kiről én *ezt* mondom vala: Én utánnam jő egy férjfiú, ki én nálamnál fellyebb betsültetett; mert én nálamnál meltóságosabb vala.

31. És én nem esmértem ötet; de hogy megjelentessék az Izráelnek, annakokáért jöttem én keresztelni vízzel.

32. És bizonyságot tőn akkor János, ezt mondván: (*p*) Látám az *Istennek* Lelkét leszállani az égből, mint egy galambot; és megnyúgovék ő rajta. (*p*) *Mát.* 3: 13, 16.

33. És én nem esmértem ötet; de a' ki elbotsáta engem', hogy keresztelnék vízzel, az mondotta vala nékem: A' kire látod az *Istennek* Lelkét le-szállani, és rajta meg-nyúgodni; (*q*) az, a' ki keresztel Szent Lélekkel.

(*q*) *Mát.* 3: 11. *Tsel.* 1: 5.

34. Én azért láttam, és bizonyságot tészek róla, hogy ez az Istennek ama' Fia.

35. Másod' napon ismét áll vala János, és az ő tanítványi közzül kettő.

36. És látván Jésust ott járni; monda: Imé *ez*, az Istennek ama' báránnya!

37. És hallván a' két tanítványok az ő szavát, követék Jésust.

38. Hátra fordúlván pedig Jésus, mikor látta volna, hogy *ötet* követik azok; monda nékiek:

39. Mit kerestek? Azok pedig mondának néki: Rabbi (melly ezt tészi, ha meg-magyarázod, Mester,) hol lakozol?

40. *És* monda nékiek: Jertek-el, és lássátok-meg. El-menének *azért*, és meg-láták, holott laknék, és ő-nála maradának az' napon; mert mintegy tíz óra vala.

41. Vala *pedig* András (*r*) a' Simon Péternek attyafia, egygyik a' két tanítványok közzül, kik hallották vala *azokat* Jánostól, és követték vala ötet. (*r*) *Mát.* 4: 18.

42. Meg-találá ez először az ő attyafiát, Simont, és monda nékie: Meg-találtuk a' Messiást, (melly ezt tészi, ha meg-magyarázod, Krisztus.)

43. És vivé ötet Jésushoz. És reája tekíntvén Jésus monda: (*s*) Te vagy Simon, Jónának fia, te hívattatol Kéfásnak, melly ezt tészi, ha meg-magyarázod: Kő-szikla.

(*s*) *Mát.* 16: 18.

44. Azután-való napon akara Jésus menni Galileába, és találá Filepet, és monda nékie: Kövess engemet!

45. Vala pedig Filep Bethsaidából, Andrásnak és Péternek hazájából-való.

46. Találá Filep Natánaelt, és monda nékie: Meg-találtuk *azt*, (*t*) a' ki felől írt Móses a' Törvényben, és a' Próféták, *tudni-illik* a' Názáretbéli Jésust, a' Jó'sefnek Fiát.

(*t*) 1 *Mós.* 3: 15. *és* 22: 18. *és* 49: 10. 5 *Mós.* 18: 18. *Esa.* 4: 2. *és* 40 10. *Jer.* 23: 5. *és* 33: 14, 16. *Ezék.* 34: 23. *és* 37 24. *Dán.* 9: 24. *Zak.* 6: 2.

47. És monda nékie Natánael: Názáretből támadhat-é valami jó? Monda nékie Filep: Jere, és lássd-meg!

48. Látá Jésus Natánaelt ő hozzá menni, és monda ő felőle: Imé *ez* az igaz Izráelita, kiben nintsen álnokság!

49. Monda nékie Natánael: Honnét esmérsz engemet? Felele Jésus, és monda nékie: Minekelőtte Filep tégedet hívna, mikor a' fige-fa alatt vólnál; látlak vala tégedet.

50. Felele Natánael, és monda néki: Rabbi, te vagy az Istennek ama' Fia! te vagy az Izráelnek (*u*) ama' Királlya!

(*u*) *Zak.* 9: 9.

51. Felele Jésus, és monda néki: Mivelhogy *ezt* mondám néked; Láttalak téged' a' fige-fa alatt, hiszed-é? ezeknél nagyobbakat látsz.

52. Annakfelette monda nékie: Bizony bizony mondom néktek: Ennekutánna meglátjátok az eget meg-nyilatkozni, és az Istennek Angyalit fel-menni és le-szállani az embernek Fiára.

II. RÉSZ.

Kriſtus a' vizet borrá változtatja: a' Templomot meg-tiſztitja: arról magát menti: az ő teſte titkos Templom.

1 És harmad' napon menyegző lőn (*a*) Kánában, Galileának *városában*: és ott vala Jésusnak annya. (*a*) *r.* 4: 46, *'s a' t.*

2. El-hívattaték pedig Jésus-is az ő tanítványival egyben, abba a' menyegzőbe.

3. És mikor el-fogyott vólna a' bor, Jésusnak annya monda néki: Nintsen borok.

4. Monda néki Jésus: Mitsoda dolgom *vagyon* nékem te veled aſzſzonyi-állat? nem jött még el az én órám.

5 Monda az ő annya a' ſzolgáknak: Valamit parantsoland néktek; *azt* tselekedjétek.

6. Valának pedig ott hat kő vedrek, mellyek helyheztettek vala (*b*) ott a' 'Sidóknak tiſztúlásokra, mellyek közzül mindenikbe két-két vagy három metréta fér vala. (*b*) *Márk.* 7: 3.

7. És monda nékiek Jésus: Töltsétek-meg e' vedreket vízzel. Meg-tőlték azért azokat ſzíntén teli.

8. És monda nékiek: Merítsetek immár, és vigyétek a' Náſznagynak. El-vivék azért néki:

9. És mikor meg-kóſtolta vólna a' Náſznagy a' vizet, melly borrá változott vólna, (nem tudja vala pedig honnét vólna az; de a' ſzolgák tudják vala, a' kik a' vizet merítették vala,) ſzóllitá a' vőlegényt a' Náſznagy,

10. És monda nékie: Minden *emberek* előſzör jó bort ſzoktanak *a' vendégnek* adni, és minekutánna meg-borosodnak, akkor adnak alább-valót; te *pedig* a' jó bort ekkorra tartottad.

11. E' tsudát tévé előſzör Jésus Kánában, Galilea *városában*, és meg-mutatá az ő ditsősségét; és hívének ő benne az ő tanítványi.

12. Azután alá-méne Kapernaumba ő, és az ő annya, és az ő attyafiai, és az ő tanítványi: és ott nem ſok napig lőnek.

13. Mert közel vala a' 'Sidóknak Húsvétjek; Fel-méne azért Jésus Jérusálembe:

14. És (*c*) találа a' Templomban ökröknek, juhoknak és galamboknak árosit, és a' pénz-váltókat *ott* ülni.

(*c*) *Már.* 11: 15. *Luk.* 19: 45.

15. És kötélből oſtort tsinálván, ki-hajta mindeneket a' Templomból, mind az ökröket, mind a' juhokat: és a' pénz-váltóknak pénzeket el-hinté, és az aſztalokat el-fordítá.

16. És a' galambok árosinak monda: Vigyétek-el ezeket innét, ne tegyétek az én Atyámnak Házát kalmárságnak házává.

17. Meg-emlékezének pedig az ő tanítványi, hogy meg-vagyon írva: (*d*) A' te Házadhoz-való buzgó ſzerelem meg-eméſzte engemet.

(*d*) *'Sólt.* 69: 10.

18. Felelének azért a' 'Sidók és mondának néki: (*e*) Mitsoda jelt mutatſz minékünk, hogy te ezeket tselekeſzed? (*e*) *r.* 4: 48. 6: 30.

19. Felele Jésus és monda nékiek: (*f*) Rontsátok-el e' Templomot, és harmad' napra fel-épitem azt. (*f*) *Mát.* 26: 61.

20. Mondának azért a' 'Sidók: Negyven-hat eſztendeig építtetett e' Templom, és te három napon fel-épitenéd azt?

21. Ő pedig ſzóll vala az ő teſtének Templomáról.

22. Mikor azért fel-támadott vólna a' halálból; meg-emlékezének (*g*) az ő tanítványi, hogy ezt mondotta vólna nékiek: és hivének az Irásnak, és a' beſzédnek, mellyet Jésus mondott vala. (*g*) *Luk.* 24: 8.

23. Mikoron pedig Jérusálemben vólna a' Húsvétnek innepében; ſokan hivének az ő nevében, látván a' jeleket, mellyeket tselekeſzik vala.

24. Jésus pedig nem bízza vala magát azokra; mivelhogy mindeneket jól esmérne:

25. És nem ſzükség vólna, hogy valaki ő-néki valamelly emberről bizonyságot tenne; mivelhogy ő jól tudná, mitsoda vólna az emberben.

III. RÉSZ.

Kriſtusnak, Nikodémuſsal-való beſzéde, mellyben meg-mutatja az örök életnek és kárhozatnak okait: János Kriſtusról bizonyságot téſzen az ő tanítványinak.

1 Vala pedig a' Farizéusok közzül egy ember, kinek neve Nikodémus vala, ki a' fő 'Sidók közzül-való *vala.*

2. Ez méne Jésushoz éjjel, és monda néki: Meſter! tudjuk hogy az Iſtentől jöttél tanító-Meſterül; mert ſenki nem teheti e' jeleket, a' mellyeket te téſzeſz, hanemha Iſten lejénd azzal.

3. Felele Jésus és monda nékie: Bizony bizony mondom néked, ha valaki újonnan nem ſzületéndik; nem láthatja az Iſtennek orſzágát.

4. Monda néki Nikodémus: Mimódon ſzülettethetik az ember, a' ki vén? nemde bémehet-é

mehet-é az ő annyának méhébe másodſzor, hogy ſzületteſsék?

5. Felele Jésus: Bizony bizony mondom néked: Ha valaki nem ſzületéndik víztől és *Szent* Lélektől; nem mehet-bé az Iſten' orſzágába.

6. A' mi ſzülettetett teſttől; test az: és a' mi ſzülettetett Lélektől; lélek az.

7. Ne tsudáljad, hogy azt mondám néked: Szükség néktek újonnan ſzülettetnetek.

8. A' ſzél, a' hová akar *fúni*, fú, és annak zúgását hallod; de nem tudod honnét jő, és hová mégyen: Igy vagyon minden, a' ki *Szent* Lélektől ſzülettetik.

9. Felele Nikodémus, és monda néki: Mimódon lehetnek ezek?

10. Felele Jésus, és monda néki: Te Izráelben Meſter vagy, és ezeket nem tudod-é?

11. Bizony bizony mondom néked, a' mit tudunk, azt mondjuk, és a' mit láttunk, arról téſzünk bizonyságot; de a' mi tanú-bizonyságunkat nem véſzitek-bé.

12. Ha földi dolgokat mondottam néktek, és nem hiſzitek; mimódon hiſzitek: ha mennyeieket mondándok néktek?

13. Mert ſenki nem ment-fel mennybe, hanem az, a' ki le-ſzállott mennyből, *tudni-illik* az embernek Fia, ki a' mennyben vagyon.

14. Miképpen (*a*) pedig fel-emelte Móses a' kígyót a' puſztában; akképpen fel kell magaſztaltatnia az ember' Fiának:

(*a*) 4*Mós.* 21: 9. 2*Kir.* 18: 4. *r.* 12: 32.

15. Hogy valaki hiſzen ő benne, el-ne veſzſzen; hanem örök életet végyen.

16. Mert (*b*) úgy ſzereté Iſten e' világot, hogy az ő egygyetlen egy ſzülött Fiát adná, hogy minden, valaki hiſzen ő benne, el-ne veſzſzen hanem örök életet végyen.

(*b*) *Ján.* 4: 9.

17. Mert (*c*) nem azért botsátotta Iſten az ő Fiát e' világra, hogy kárhoztaſsa e' világot; hanem hogy meg-tartaſsék e' világ ő általa.

(*c*) *Luk.* 9: 56 *r.* 9 39. *és* 12: 47. *Ján.* 4: 14.

18. A' (*d*) ki hiſzen ő benne; el-nem hárhozik: a' ki pedig nem hiſzen; immár el-kárhoztatott: mert nem hitt az Iſtennek egygyetlen egy Fiának nevébe.

(*d*) *r.* 5: 24. *és* 6: 40, 47. *és* 20: 31.

19. Ez pedig a' kárhoztatás: (*e*) hogy Világoſság jött e' világra; de az emberek inkább ſzerették a' ſetétséget, hogy-nem a' Világoſságot: mert az ő tselekedeteik gonoſzak valának.

(*c*) *r.* 1: 5, 9, 10.

20. Mert valaki gonoſzúl tselekeſzik; gyűlöli a' világoſságot, és nem mégyen a' világoſságra, hogy az ő tselekedetei meg-ne feddetteſsenek:

21. A' ki pedig (*f*) igazán tselekeſzik; a' világoſságra mégyen, hogy az ő tselekedetei nyilván valók légyenek, hogy azok Iſten ſzerént valók.

(*f*) *Ef.* 5: 13.

22. Azután méne Jéſus, és az ő tanítványi a' Júdeának földére, és ott múlat vala vélek, és kereſztel vala.

23. Kereſztel vala pedig János-is Enonban, Sálim mellett; mert ott ſok víz vala, és mennek vala *ő hozzá*, és meg-kereſztelkednek vala. (*g*)

(*g*) *Mát.* 14: 3. *Már.* 1: 5.

24. Mert még János nem vettetett vala a' tömlötzbe.

25. Támada annakokáért vetekedéſek a' János' tanítványinak a' 'Sidókkal, a' mosódás felől.

26. És menének Jánoshoz, és mondának néki: Meſter! (*h*) Az, a' ki te veled vala a' Jordánon túl, kiről te bizonyságot tettél, ám kereſztel, és nagy ſokan mennek ő hozzá.

(*h*) *Mát.* 3: 11. *Luk.* 3: 16. *r.* 1: 15, 17, 34.

27. Felele János, és monda: Az ember nem vehet ſemmit magának; hanemha mennyből adattatik nékie.

28. Ti magatok vagytok nékem bizonyságim, hogy én meg-mondottam: Nem vagyok én Kriſtus; (*i*) hanem botsáttattam ő előtte.

(*i*) *r.* 1: 20. *Mal.* 3: 1. *Már.* 1: 2. *Luk.* 1: 17.

29. A' kinek jegyeſe vagyon, vőlegény az; a' vőlegénynek pedig barátja, a' ki fenn-áll, mikoron hallja őtet, örömmel örül a' vőlegénynek ſzaván; Ez az én örömöm azért bé-tölt.

30. Annak nevekednie kell, és énnékem alá-ſzállanom *kell.*

31. A' ki onnét fellyűl jött; mindenek felett vagyon: a' ki a' földről-való; földi az, és földieket ſzóll: a' ki a' mennyből jött; mindeneknek felette vagyon. (*k*)

(*k*) *r.* 5: 19. *és* 8: 26.

32. És a' mit látott, és halott, arról téſzen bizonyságot; de az ő bizonyság-tételét ſenki nem véſzi-bé.

33. A' ki bé-véſzi az ő bizonyság-tételét; az valóba el-hitte, hogy (*l*) az Iſten igaz légyen.

(*l*) *Róm.* 3: 4. 1 *Ján.* 5: 10, 11.

34. Mert

34. Mert a' kit Iſten el-botsátott, az Iſten' beſzédét ſzóllja; mert az Iſten annak nem mértékkel adja az ő Lelkét.

35. Az Atya ſzereti a' fiút, (*m*) és mindeneket adott az ő birodalmába.

(*m*) *Mát.* 11: 27. *r.* 5: 22. *és* 17: 2. *'Sid.* 2: 8.

36. (*n*) A' ki hiſzen a' Fiúban; vagyon annak örök élete: a' ki pedig nem hiſzen a' Fiúnak, nem látja az életet; hanem az Iſtennek haragja marad rajta. (*n*) *Ján.* 5: 10.

IV. RÉSZ.

Kriſtus a' Samariabéli aſzſzonnyal beſzéll, és az igaz imádásról tanít: ő-néki eledele mitsoda: Samariabéliek hiſznek ő benne: Egy udvari Fő emberfiát meg-gyógyítja.

1 Minekutánna azért eſzébe vette vólna az Úr, hogy a' Farizéuſok meg-hallották vólna, (*a*) hogy néki több tanítványi vólnának, és *többeket* kereſztelne, hogy-nem János.

(*a*) *r.* 3: 22, 26.

2. (Jóllehet Jéſus ő maga nem kereſztel vala; hanem az ő tanítványi.)

3. El-hagyá Júdea' *tartományát*, és el-méne ismét Galileába.

4. Kell vala pedig néki által-mennie Samariának *tartományán*.

5. Méne azért Samariának városába, melly neveztetik Sikárnak, (*b*) a' major mellet, mellyet adott vala Jákób az ő fiának, Jó'ſefnek.

(*b*) 1 *Mós.* 33: 19. *és* 48: 22. *Jós.* 24: 32.

6. Vala pedig ott az Jákóbnak forrása; Jéſus azért el-fáradván az úton-való járásban, azon módon le-üle a' forrásnál; *mert* vala mintegy hat óra.

7. *És* el-jöve egy Samariabéli aſzſzony, hogy merítene vizet; *és* monda néki Jéſus: Ádj innom énnékem!

8. Mert az ő tanítványi el-mentenek vala a' városba; hogy eledelt vennének.

9. Monda azért néki az a' Samariabéli aſzſzony: Mimódon kérſz te, holott 'Sidó vagy, én tőlem italt, ki Samariabéli aſzſzony vagyok? mert (*c*) a' 'Sidók nem barátkoznak a' Samariabéliekkel. (*c*) *r.* 8: 48. *Ts.* 10: 28.

10. Felele Jésus és monda néki: Ha tudnád te az Iſtennek amaz ajándékát, és kitsoda légyen az, a' ki ezt mondja néked: Adj innom nékem; te kértél vólna ő tőle, és adott vólna néked élő-vizet.

11. Monda nékie az aſzſzonyi-állat: Uram! nintsen-is, mivel merítened; a' kút pedig *igen* mély: hol vennéd tehát azt az élő vizet?

12. Nemde nagyobb vagy-é te a' mi Atyánknál, Jákóbnál, ki minekünk adta e' kútat, mellyből ivott mind ő, mind az ő fiai, mind barmai?

13. Felele Jéſus, és monda néki: A' ki e' vízben iſzik; ismét meg-ſzomjúhozik:

14. (*d*) Valaki pedig ijándik abban a' vízben, a' mellyet én adok nékie, meg nem ſzomjúhozik örökké; (*d*) hanem az a' víz, mellyet én adok nékie, léſzen ő benne örök életre forró víznek kút-feje. (*d*) *r.* 7: 38.

15. Monda nékie az aſzſzonyi-állat: Uram! adjad nékem azt a' vizet, hogy meg ne ſzomjúhozzam, és ne jöjjek ide meríteni.

16. Monda nékie Jéſus: Menj-el, hívjad a' te férjedet, és jöjj ide!

17. Felele az aſzſzonyi-állat és monda néki: Nintsen férjem. Monda néki Jéſus: Jól mondád, hogy Nintsen férjem;

18. Mert öt férjed vólt: és a' moſtani nem férjed tenéked; ezt igazán mondád.

19. Monda néki az aſzſzonyi-állat: Uram! látom, hogy Próféta vagy te.

20. A' mi Atyáink e' hegyen imádták az Iſtent; ti pedig azt mondjátok, (*e*) hogy Jérusálemben vagyon az a' hely, holott az Iſtent kell imádni. (*e*) 5 *Mós.* 12: 5, 11. 1 *Kir.* 9: 3.

21. Monda néki Jéſus: Aſzſzonyi-állat! el-hidjed, hogy el-jő az óra, mellyben ſem e' hegyen, ſem Jérusálemben nem imádjátok az Atyát.

22. (*f*) Ti azt imádjátok, a' kit nem tudtok; mi azt imádjuk, a' kit tudunk; mert az idveſség a' 'Sidók közzül támadott.

(*f*) 2 *Kir.* 17: 29. *Róm.* 3: 2. *'Sid.* 7: 14.

23. De el jő az óra, és az moſtan vagyon, mikor az igaz imádók imádják az Atyát lélekben és igazságban; mert az Atya illyeneket keres, kik őtet imádják.

24. (*g*) Az Iſten Lélek: és a' kik őtet imádják, ſzükség; hogy lélekben és igazságban imádják. (*g*) 2 *Kór.* 3: 17. *Fil.* 3: 3.

25. Monda néki az aſzſzonyi-állat: Tudom, hogy a' Meſſiás el-jő, ki mondatik Kriſtusnak: és mikoron az el-jő, mindenekre meg-taníť minket.

26. Monda néki Jéſus: Én vagyok *az*, a' ki te veled ſzóllok.

27. Azonközben pedig meg-jövének az ő tanítványi, és tsudálkoznak vala azon, hogy az

az aſzſzonyi-állattal beſzélleне; mindazáltal egy ſem monda: Mit keresſz? Vagy, miért beſzélleſz az aſzſzonyi-állattal?

28. El-hagyá azért az aſzſzonyi-állat az ő vedrét, és el-méne a' városba, és monda a' *városbéli* embereknek:

29. Jertek-el, *és* láſsátok az embert, a' ki meg-monda nékem mindeneket, a' mellyeket én tselekedtem; vallyon nem az-é ama Kriſtus?

30. Ki-menének azért a' városból, és menének ő hozzá.

31. Azzonközben kérik vala őtet az ő tanítványi ezt mondván: Meſter, egyél!

32 Ő pedig monda nékiek: Vagyon nékem eledelem, mellyel éljek, mellyet ti nem tudtok.

33. Mondának azért a' tanítványok egymásnak: Vallyon hozott-é valaki néki eledelt?

34. Monda nékiek Jésus: Az én eledelem ez, hogy annak akaratját tégyem, a' ki engemet el-botsátott, és el-végezzem az ő dolgát

35. Nemde-nem ezt mondjátok-é ti: Még négy hónap vagyon, és *azután* aratás léſzen? Imé, mondom néktek, (*h*) emeljétek-fel a' ti ſzemeiteket, és láſsátok-meg a' tartományokat; mert meg értenek az aratásra.

(*h*) *Mát.* 9: 37. *Luk.* 10: 2.

36. És a' ki arat; jutalmát véſzi, és takar gyümöltsöt az örök életre; hogy mind a' magvető, és mind az aratók egygyütt örúljenek.

37. Mert ebben ama' mondás igaz: Más a' magvető, és más az arató.

38. Én el-botsátálak titeket annak aratására, mellyben ti nem munkálkodtatok: egyebek munkálkodtak; és ti az ő munkájokba állottatok.

39. Abból pedig a' városból ſok Samaritánusok hivének ő benne annak az aſzſzonyiállatnak beſzédéért, ki bizonyságot tett vala *ő róla*, ezt mondván: Bizony mindeneket meg-mondott nékem, a' mellyeket tselekedtem.

40. Mikor azért ő hozzá mentek vólna a' Samariabéliek, kérék őtet, hogy ő nálok maradna; és marada ott két napokon.

41. És ſokkal többen hivének az ő maga beſzédéért.

42. És annak az aſzſzonyi-állatnak ezt mondják vala: Immár nem a' te beſzédedért hiſzünk; mert (*i*) mi magunk hallottuk és tudjuk, hogy ez bizonnyal e' világnak ama' Megtartója, a' Kriſtus. (*i*) *r.* 16: 27. 17: 8.

43. Két napok el-múlva pedig ki-méne onnét, és (*k*) méne Galileába. (*k*) *Mát.* 4: 12, 13.

44 Mert Jésus ő maga bizonyságot tett vala arról, (*l*) hogy a' Prófétának nintsen tiſztessége az ő hazájában. (*l*) *Mát.* 13: 57. *Márk.* 6: 4.

45. Mikor azért ment vólna Galileába, béfogadák őtet a' Galileabéliek; mivelhogy látták vólna mind azokat, a' mellyeket tselekedett vala Jérusálemben az Innep *napon*; mert azok-is el-mentek vala az Innepre.

46. Méne azért Jésus ismét (*m*) Kánába, Galileának *városába*, a' hol a' vizet borrá változtatta vala. Vala pedig Kapernaumban egy Király udvarából-való Fő-ember, kinek fia beteg vala. (*m*) *r.* 2: 1, 11.

47. Ez mikor hallotta vólna, hogy Jésus Júdeából Galileába ment vólna; hozzája méne, és kéré őtet, hogy el-menne, és meg-gyógyítaná az ő fiát; mert immár meg-kezd vala halni.

48. Monda azért nékie Jésus: (*n*) Ha a' jeleket és tsudákat nem látjátok, nem hiſztek.

(*n*) *r.* 6: 30. 1 *Kór.* 1: 22.

49 Monda nékie az a' Király' udvarából-való Fő-ember: Uram! jere, minekelőtte meghaljon az én fiam.

50. Monda néki Jésus: Eredj-el, a' te fiad él. Hive az ember a' beſzédnek, mellyet mondott vala néki Jésus: és el-méne.

51. Mikoron pedig immár menne, az ő ſzolgái eleibe jövének, és tudtára adák néki, *ezt* mondván: A' te fiad él!

52. Meg-tudakozék azért ő-tőlök az óráról, a' mellyben meg-könnyebbedett vólna, és mondának néki: Tegnap *mintegy* hét órakor hagyá-el őtet a' hideg-lelés.

53. Eſzébe vévé azért a' *gyermeknek* attya, hogy a' gyógyúlás az órában lett vólna, a' mellyben Jésus *ezt* mondotta vala néki: A' te fiad él. És hün *mind* ő 's mind az ő egéſz házanépe.

54. E' tsudát tévé Jésus ismét másodszor, mikor Júdeából Galileába ment vólna.

V. RÉSZ.

Kriſtus meg-gyógyítja a' 38 eſztendei beteget: Szombaton-való dolgát menti: a' 'Sidók hihetetlenségéket feddi.

1 Ezeknekutánna vala a' 'Sidóknak Innepek, és fel-méne Jésus Jérusálembe.

2. Vagyon pedig Jérusálemben a' baromvásárnak *piatzán* egy halas-tó, melly 'Sidó nyelven Bethesdának neveztetik, mellynek öt tornátzi vagynak.

3. Ezekben fekszik vala betegeknek, vakoknak, sántáknak, meg-száradott *ember*eknek nagy sokaságok, kik várják vala a' víznek meg-mozdúlását.

4. Mert az *Istenneк* Angyala bizonyos időben le-száll vala a' halas-tóba, és meg-háborítja vala a' vizet: annakokáért valaki először a' vízbe szállhatott annak meg-háboríttatása után; meg-gyógyúl vala, akár minémű betegsége vólna.

5. Vala pedig ott egy ember, ki harmintznyóltz esztendőtől fogva-való betegségben fekszik vala.

6. Ezt mikoron látta vólna Jésus *ott* feküni, és meg-esmérte vólna, hogy sok időtől fogva feküdt vólna a' *betegségben*; monda néki: Akarsz-é meg-gyógyúlni?

7. Felele néki az a' beteg: Uram! nintsen senki, ki engemet a' halas-tóba vinne, mikor a' víz meg-háborodik; hanem míg én oda mégyek, addig én előttem más éri.

8. Monda néki Jésus: Kelj-fel, vedd-fel a' te nyoszolyádat, és járj!

9. És azonnal meg-gyógyúla az az ember: és fel-vévé nyoszolyáját, és jár vala; azon a' napon pedig Szombat vala.

10. A' 'Sidók azért mondának vala annak, a' ki meg-gyógyúlt vala: (*a*) Szombat vagyon; nem szabad néked a' nyoszolyát hordoznod.

(*a*) *Jer.* 17: 21, 22. *Mát.* 12: 2.

11. Felele nékiek: A' ki meg-gyógyíta engemet, az mondá nékem: Vedd-fel a' te nyoszolyádat, és járj!

12. Meg-kérdék azért őtet: Kitsoda az az ember, a' ki *ezt* mondá néked: Vedd-fel a' te nyoszolyádat, és járj?

13. Az pedig, a' ki meg-gyógyúlt vala, nem tudja vala, kitsoda vólna; mert Jésus kiment vala a' sokaság közzül, a' melly azon a' helyen vala.

14. Azután találá őtet Jésus a' Templomban, és monda nékie: Imé meg-gyógyúltál; többé ne vétkezzél, hogy gonoszabbúl ne légyen dolgod!

15. El-méne az az ember, és meg-mondá a' 'Sidóknak: hogy Jésus vólna az, a' ki őtet meggyógyította vala.

16. És annakokáért háborgatják vala a' 'Sidók Jésust, és akarják vala őtet meg-ölni; hogy ezt mivelte vólna Szombaton.

17. Jésus pedig felele nékiek: Az (*b*) én Atyám mind ez ideig munkálódik; én-is munkálódom. (*b*) *r.* 14: 10.

18. (*c*) Annál-is inkább akarják vala azért a' 'Sidók őtet meg-ölni; mivelhogy nem tsak meg-rontotta vólna a' Szombatot, hanem az Istent-is saját Attyának mondotta vólna, Istenhez magát egygyenlővé tévén.

(*c*) *r.* 7: 19, 20.

19. Felele azért Jésus, és monda nékiek: (*d*) Bizony bizony mondom néktek: Nem tselekedhetik a' Fiú ő magától; hanemha látándja az Atyát tselekedni: mert valamellyeket az tselekefzik; ugyan-azonokat hasonlatosképpen a' Fiú-is tselekefzi.

(*d*) *r.* 8: 38. *Esa.* 54: 5.

20. Mert az Atya szereti a' Fiút, és (*e*) mindeneket meg-mutat néki, a' mellyeket ő-maga tselekefzik; ezeknél nagyobb dolgokat mutat-meg nékie, annyira, hogy ti tsudálkozzatok rajta. (*e*) *r.* 1: 2. 3: 3. 7: 6. 8: 28.

21. Mert miképpen az Atya támaszt halottakat, és meg-elevenít; azonképpen a' Fiú-is, a' kiket akar, meg-elevenít.

22. Mert az Atya nem ítél senkit; hanem a' tellyes ítéletet a' Fiúnak adta.

23. Hogy mindenek tiszteljék a' Fiút, miképpen tisztelik az Atyát: a' ki (*f*) nem tiszteli a' Fiút; nem tiszteli az Atyát, a' ki azt elküldötte. (*f*) 1 *Ján.* 2: 23.

24. Bizony bizony mondom néktek: A' ki az én beszédemet hallgatja, és hiszen annak, a' ki engemet el-botsátott, örök élete vagyon, és a' kárhozatra nem mégyen; hanem általment (*g*) a' halálból az életre.

(*g*) *Luk.* 23: 44.

25. Bizony bizony mondom néktek: El-jő az idő, és most vagyon, mikor a' halottak hallják az Isten' Fiának szavát: és a' kik hallándják; élnek.

26. Mert miképpen az Atyának vagyon élete ő magában; azonképpen adta a' Fiúnak-is, hogy légyen élete ő magában:

27. És az ítéletre-is adott nékie méltóságot; mivelhogy embernek Fia.

28. Ne tsudáljátok ezt; Mert el-jő az óra, mellyen mindenek, kik a' koporsókban vagynak, meg-hallják az ő szavát.

29. (*h*) És a' kik jókat tselekedtenek, ki-jőnek az életnek fel-támadására; a' kik pedig gonoſzt tselekedtenek, a' kárhozatnak fel-támadására. (*h*) *Dán.* 12: 2. *Mát.* 25: 46. *Ts.* 24: 15.

30. Nem tselekedhetem én, én magamtól ſemmit: A' mint én hallok, úgy ítélek, és az én ítéletem igaz; (*i*) mert nem kereſem az én akaratomat, hanem az Atyának akaratját, a' ki engem' el botsátott. (*i*) *r.* 6: 38.

31. (*k*) Ha én téſzek én magam felől bizonyságot; az én bizonyság-tételem nem illendő léſzen. (*k*) *r.* 8: 14.

32. (*l*) Más az, a' ki én felőlem bizonyságot téſzen, és tudom, hogy igaz az a' bizonyság, a' mellyet én felőlem téſzen. (*l*) *Mát.* 3: 17. *és* 17: 5.

33. Ti (*m*) el-küldöttetek Jánoshoz; ő-is bizonyságot tett az igazságról. (*m*) *r.* 1: 15. *és* 19: 25.

34. Én pedig nem kereſem az embernek bizonyságát; de ezeket mondom, hogy ti megtartaſſatok.

35. Ő égő és világos ſzövétnek; ti pedig tsak ideig akartatok örülni az ő világának.

36. De (*n*) énnékem vagyon nagyobb bizonyságom a' János' *bizonyság*ánál; mert a' tselekedetek, mellyeket az Atya én reám bizott, hogy azokat el-végezzem; azok, *mondom*, a' tselekedetek, mellyeket én tselekeſzem, bizonyságot téſznek én rólam; hogy az Atya botsátott engemet. (*n*) 1. *Ján.* 5: 9.

37. Az Atya-is, a' ki engem el-botsátott, ő maga bizonyságott tett én rólam; annak ſzavát ſem hallottátok ſoha, ſem pedig (*o*) ábrázatját nem láttátok. (*o*) 5. *Mós.* 4: 12.

38. És az ő beſzéde nem marad ti bennetek; mert a' kit ő el-botsátott, annak ti nem hiſztek.

39. (*p*) Tudakozzátok az Irásokat; mert néktek úgy tettſzik, hogy azokban örök életetek vagyon: és azok, a' mellyek én rólam bizonyságot téſznek. (*p*) *Tsel.* 17: 11.

40. Nem akartok pedig én hozzám jőni, hogy életetek légyen.

41. Az emberektől nem vészek ditsőſséget.

42. De tudom, hogy az Iſtennek ſzerelme nintsen ti bennetek.

43. Én az én Atyámnak nevében jöttem, és nem vésztek-bé engemet: ha más valaki jőne az ő maga nevében; azt bé-vennétek.

44. Mimódon hihettek ti, (*q*) holott egygyik a' mástól vár ditsőſséget; és a' ditsőſséget, melly tsak az Iſtentől ſzármazik, nem keresitek? (*q*) *r.* 12: 43.

45. Ne álítsátok, hogy én vádoljalak titeket az Atyánál: vagyon ki vádoljon titeket, *tudni-illik*, Móses, a' kiben ti reménységteket vetettétek.

46. Mert ha hinnétek Mósesnek; nékem-is hinnétek: (*r*) mert én felőlem írt ő.

(*r*) 1 *Mós.* 3: 15. *és* 12: 3. *és* 18: 18. *és* 49: 10. 5 *Mós.* 18: 15.

47. Hogyha az ő Irásinak nem hiſztek; mimódon hiſztek az én beſzédimnek?

VI. RÉSZ.

Kriſtus öt kenyérrel öt ezer embert étet: jár a' tengeren: beſzéll mennyei kenyérről és vizről, és ezek' vételeknek módjáról.

1 Ezeknek utánna méne Jéſus Galileának Tiberiás *nevű* tengerén túl:

2. És követi vala őtet ſok nép; mert látják vala az ő tsuda-tételit, mellyeket tselekeſzik vala a' betegekkel.

3. Fel-méne pedig Jéſus a' hegyre, és ott le-üle az ő tanítványival;

4. Közel vala pedig (*a*) Húsvét, a' 'Sidóknak Innepek. (*a*) 2 *Mós* 12: 18. 5 *Mós* 16: 1.

5. Mikor azért (*b*) fel-emelte vólna Jéſus ſzemeit, és látta vólna a' ſok népet hozzája gyülni, monda Filepnek: Hol vegyünk kenyereket, hogy ezek egyenek? (*b*) *Mát.* 14: 15.

6. (Ezt pedig mondja vala, kísértvén őtet; mert ő tudja vala, a' mit tselekedendő vólna.)

7. Felele nékie Filep: Két ſzáz pénz árru kenyér nem elég ezeknek, ha mindenik tsak kitsinyt venne-is abból.

8. Monda nékie egy az ő tanítványi közzül, *tudni-illik*, András, a' Simon Péternek attyafia:

9. Vagyon itt egy gyermek, kinek vagyon öt árpa-kenyere, és két halatskája; de (*c*) mitsoda az ennyi ſok népnek? (*c*) 2 *Kir.* 4: 43.

10. Monda pedig Jéſus: Ültesétek-le az embereket; Vala pedig azon a' helyen ſok fű. Le-ülének azért ſzám ſzerént, mintegy öt ezer férjfiak.

11. Vévé pedig azokat a' kenyereket Jéſus, és (*d*) hálákat adván oſztá a' tanítványoknak, a' tanítványok pedig a' le-ült népnek; haſonlatosképpen azokból a' halatskákból-is, a' mennyit akarnak vala. (*d*) 1 *Sám.* 9; 13.

12. Minekutánna pedig eleget ettek vólna; monda *Jésus* az ő tanítványinak: Szedjétek-fel a' maradék darabokat, hogy semmi el-ne veszszen *benne.*

13. Fel-szedék azért, és meg-töltének tizenkét kosarakat darab *kenyer*ekkel az öt árpa-kenyérből, mellyek maradtak vala azoktól, a' kik ettenek vala.

14. Azok annakokáért, mikor látták vólna a' tsudát, mellyet Jésus tett vala, ezt mondják vala: Bizony ez ama' Próféta, a' ki el-jövendő vala e' világra.

15. Jésus azért, mikor eszébe vette vólna, hogy el-akarnának jöni, és őtet el-ragadván Királlyá tenni; el-méne viszontag ő maga a' hegyre.

16. Mikoron *(f)* pedig estve lett vólna; az ő tanítványi szállának a' tengerre:

(f) Mát. 14: 25. *Márk.* 6: 47.

17. És (*g*) a' hajóba bé menvén akarnak vala menni a' tengeren túl Kapernaum felé; immár pedig setét vala, és Jésus nem ment vala ő hozzájok. (*g*) *Mát.* 14 23, *'s a' t.*

18. És a' tenger a' nagy szélnek fúvása miatt háborog vala.

19. Mikor azért bé-mentek vólna, mintegy huszon-öt vagy harmintz futamatra; láták Jésust járni (*h*) a' tengeren, és a' hajóhoz közelgetni: és meg-réműlének.

(*h*) *Márk.* 6: 48.

20. Ő pedig monda nékiek: Én vagyok, ne féljetek!

21. Bé-vévék azért őtet örömest a' hajóba; és a' hajó azonnal el-juta a' tartományba, a' mellybe akarnak vala menni.

22. Másod' napon a' sokaság, melly a' tengeren túl áll vala, mikor látta vólna, hogy nintsen ott több hajó annál az egynél, mellybe a' Jésus' tanítványi bé mentek vala: és hogy Jésus nem ment vólna-bé a' hajóba az ő tanítványival; hanem tsak az ő tanítványi mentek vólna-el:

23. És hogy Tiberiásból jöttek vólna más *valami* hajók azon a' hely mellé, a' hol a' kenyeret ették vala az Úrnak hálá-adásának utánna

24. Mikor azért látta vólna a' sokaság, hogy sem Jésus, sem az ő tanítványi nem vólnának ott; ülének ők-is hajókra, és menének Kapernaumba, keresvén Jésust.

25. És meg-találván őtet a' tengeren túl; mondának néki: Mester! mikor jutottál ide?

26. Felele nékiek Jésus, és monda: Bizony bizony mondom néktek: Keresztek engemet, nem hogy láttátok a' jeleket; hanem hogy ettetek ama' kenyerekben, és meg-tölt vólna hasatok.

27. Munkálódjatok nem az eledelért, a' melly el-vész; hanem az eledelért, melly meg-marad az örök életre, mellyet az embernek Fia ád néktek; (*i*) Mert ezt *e' végre* petsétlette el az Atya, *tudni-illik*, az Isten

(*i*) *Mát.* 3: 17. *Luk.* 3: 22. *r.* 8: 18.

28. Mondának azért néki: Mit tselekedjünk, hogy az Istennek dolgait tselekedjük?

29. Felele Jésus és monda nékiek: (*k*) Ez az Isteni tselekedet, hogy hidjetek abban, a' kit ő el-botsátott. (*k*) 1 *Ján.* 3: 23.

30. Mondának azért nékie: (*l*) Mitsoda jelt mutatsz azért, hogy azt lássuk és hidjünk tenéked? mit tselekeszel? (*l*) *Mát.* 12: 38.

31. A' mi Atyáink ettenek (*m*) Mannát a' pusztában, mint meg-vagyon írva: Mennyei kenyeret ada nékiek, hogy ennének.

(*m*) 2*Mós.* 16: 15. *'Sólt.* 78: 24.

32. Monda azért nékiek Jésus: Bizony bizony mondom néktek: nem adta Móses tinéktek ama' mennyei kenyeret; hanem az én Atyám adja néktek amaz igaz mennyei kenyeret.

33. Mert az Istennek ama' kenyere az, a' ki le-szállott mennyből, és ád életet e' világnak.

34. Mondának azért néki: Uram! adjad minékünk mindenkoron e' kenyeret.

35. Monda pedig nékiek Jésus: Én vagyok az életnek ama' kenyere! (*n*) a' ki én hozzám jő; semmiképpen meg-nem éhezik: és a' ki hiszen én bennem; meg-nem szomjúhozik soha.

(*n*) *Esa.* 55. 1. *r* 4 14. 7: 37, 38.

36. De mondám néktek, hogy láttatok-is engem'; de ugyan nem hisztek.

37. A' mit nékem ád az én Atyám; én hozzám jő: és azt, a' ki én hozzám jő; semmiképpen nem vetem-ki.

38 Mert le-szállottam mennyből, hogy tselekedjem (*o*) nem az én akaratomat; hanem annak akaratiát, a' ki engem' el-küldött.

(*o*) *Mát.* 26: 39. *Márk.* 14: 36. *Luk.* 22: 42.

39. E' pedig annak akaratja, a' ki engem' el-botsátott, *tudni illik*, az Atyáé: hogy valamit nékem adott; abban semmit el-ne veszes-

szessek, hanem fel-támaszszam azt amaz utólsó napon.

40. Ez-is pedig annak akaratja, a' ki engem' el-botsátott: hogy minden, valaki látja a' Fiút és hiszen ő benne, örök élete légyen; és *én* fel-támaszszam azt amaz utólsó napon.

41. Zörgölődnek vala azért a' 'Sidók azon, mivelhogy *ezt* mondotta vala: Én vagyok ama' kenyér, melly a' mennyországból szállott alá.

42. És mondának vala: (*p*) Nem ez-é ama' Jésus, a' Jó'sefnek Fia, kinek mi esmértük mind attyát 's mind annyát? Mimódon mondja azért ő: Mennyből jöttem alá?

(*p*) *Mát.* 13: 55.

43. Felele azért Jésus és monda nékiek: Ne háborogjatok ti köztetek.

44. Senki nem jöhet én hozzám; hanem-ha az Atya, a' ki engem' el-botsátott, vonándja azt; én pedig fel-támasztom azt amaz utólsó napon.

45. Meg vagyon írva a' Prófétáknál: (*q*) És lészne', *úgy mond*, mindnyájan Istentől tanittattak; A' ki azért az Atyától hallott, és tanúlt, az én hozzám jő. (*q*) *Esa.* 54: 13. *Jer.* 31: 31, 33.

46. (*r*) Nem hogy az Atyát látta vólna valaki; hanem tsak az, a' ki Istentől vagyon: ez látta az Atyát. (*r*) *Mát* 11: 27. *r.* 7: 29.

47. Bizony bizony mondom néktek: A' ki én bennem hiszen, örök élete vagyon annak.

48. Én vagyok az életnek ama' kenyere.

49. (*s*) A' ti atyáitok ettenek Mannát a' puszstában, és meg-hóltanak.

(*s*) 2 *Mós.* 16: 15.

50. Ez ama' kenyér, a' ki mennyből jött alá; hogy, a' ki abban eszik, meg-ne halljon.

51. Én vagyok amaz élő kenyér, (*t*) ki mennyből le-szállottam. Ha valaki eszik e' kenyérben; él örökké: a' kenyér pedig, mellyet én adok; az én testem, mellyet én adok e' világ' életéért.

(*t*) *r.* 3: 13. *'Sid* 10: 5, 10.

52. Tusakodnak vala azért a' 'Sidók, egygyik a' másik ellen, ezt mondván: Mimódon adhatja ez minékünk az *ő* testét, hogy azt együk?

53. Monda azért nékiek Jésus: Bizony bizony mondom néktek: Ha nem észitek az emberr' Fiának testét, és nem ijándjátok az ő vérét; nem lészen élet ti bennetek'.

54. A' ki eszi az én testemet, és iszsza az én véremet; örök élete vagyon annak: és én fel-támasztom azt amaz utólsó napon.

55. Mert az én testem bizony étel, és az én vérem bizony ital.

56. A' ki eszi az én testemet, és iszsza az én véremet; az én bennem lakozik, és én-is abban.

57. Miképpen el-botsátott engemet amaz élő Atya, és *mint* én-is élek az Atya által; úgy a' ki engemet ejénd, él az-is én általam.

58. Ez ama' kenyér, a' ki mennyországból jött alá! nem úgy mint a' ti atyáitok ettenek Mannát, és meg-hóltanak. A' ki e' kenyeret ejéndi; él mind örökké.

59. Ezeket mondá a' Sinagógában, mikor tanítana Kapernaumban.

60. Sokan azért az ő tanítványi közzül ezeket hallván mondának: Kemény beszéd ez; kitsoda hallgathatja ötet?

61. Tudván azért Jésus ő magában, hogy az ő tanítványi ezen háborganának, monda nékiek: Ez bánta-é-meg titeket?

62. Ha azért látándjátok az embernek Fiát (*u*) fel-menni oda, a' hol először vólt; *mit mondotok?* (*u*) *Már.* 16: 19. *Ts.* 1: 2. *Ef.* 4: 8, 9.

63. (*x*) A' lélek az, a' melly meg-elevenít, a' test nem haszná semmit: a' beszédek, mellyeket én szóllok néktek, lélek, és élet.

(*x*) 2 *Kor.* 3: 6.

64. De vagynak ti közzületek némellyek, kik nem hiszenek; Mert tudja vala Jésus eleitől fogva, kitsodák vólnának, a' kik nem hiszenek vala, és kitsoda árúlná-el ötet.

65. És ezt mondja vala: Azért mondám néktek, hogy senki nem jöhet én hozzám; hanem-ha adatik néki az én Atyámtól.

66. Az időtől fogva sokan az ő tanítványi közzül (*y*) hátra állának, és azután nem járnak vala ő-véle. (*y*) 1 *Kór.* 1: 25.

67. Monda azért Jésus a' tizen-kettőnek: Nem-de el-akartok-é ti-is menni?

68. Felele azért néki Simon Péter: Uram! kihez mennénk? örök életnek beszéde vagyon nálad:

69. És mi el-hittük, és meg-esmértük, (*z*) hogy te vagy ama' Krisztus az élő Istennek Fia.

(*z*) *Mát.* 16: 16. *Már.* 8: 29. *Luk.* 9: 20.

70. Felele nékiek Jésus: Nemde-nem tizenketten választálak-é titeket? és *míndazáltal* egy ti közzületek Ördög.

71. Szóll vala pedig a' Júdás Iskáriótesről, Simonnak fiáról; mert ez árúlandó vala el-ötet, jóllehet egy vólna a' tizenkettő közzül.

VII. RÉSZ.

Kriſtus titkon mégyen-fel az Innepre: ſokféle ítéletek ő felőle: a' Templomban tanít: a' Papi Fejedelmek' ſzolgái, kik őtet meg akarák fogni, meg-térnek: mellyen a' Farizéusok ő vélek, és Nikodémuſſal feddődnek.

1 Ezeknek utánna jár vala Jéſus Galileában; mert nem akar vala Júdeában járni, mivelhogy a' 'Sidók akarják vala őtet meg-ölni.

2. Közel vala pedig a' 'Sidóknak Sátoros innepek. (*a*) (*a*) 3 *Mós.* 23: 34.

3. Mondának azért néki az ő attyafiai: Menj-el innét, és menj-el Júdeába, hogy a' te tanítványid-is láſsák a' te dolgaidat, a' mellyeket tselekeſzel.

4. Mert ſenki nem tselekeſzik ſemmit titkon, a' ki híres akar lenni: Ha illyen dolgokat tselekeſzel; mutasd-meg magadat e' világnak.

5. Mert az ő attyafiai-is (*b*) nem hiſznek vala ő benne. (*b*) *Már.* 3: 21.

6. Monda azért nékiek Jéſus: Amaz én időm még el-nem jött; a' ti időtök pedig mindenkor jelen vagyon.

7. Nem gyülölhet titeket e' világ; engemet pedig gyülöl: mert én bizonyságot téſzek ő róla, hogy az ő tselekedetei gonoſzok.

8. Ti menjetek-fel ez Innepre, én még nem mégyek-fel ez Innepre; mert amaz én (*c*) időm még-nem tölt-el.

(*c*) *r.* 8: 20.

9. Ezeket pedig mikor nékiek mondotta vólna; marada Galileában.

10. Minekutánna pedig fel-mentek vólna, az ő attyafiai; ő-is fel-méne az Innepre: de nem nyilván; hanem úgymint titkon.

11. A' 'Sidók azért kereſik vala őtet az Innepen, és *ezt* mondják vala; Hol vagyon amaz?

12. És a' köſség között nagy zúgolódás vala ő felőle; mert némellyek ezt mondják vala: Jó (*d*) ember! némellyek ezt mondják vala: Nem, hanem a' népnek hitetője!

(*d*) *Mát.* 21: 46.

13. Mindazáltal ſenki nyilván nem ſzóll vala ő felőle, (*e*) a' 'Sidóktól-való félelemnek miatta. (*e*) *r.* 9: 21. *és* 12: 42. *és* 19: 38.

14. Mikoron pedig immár az Innepnek fele el-múlt vólna; fel méne Jéſus a' Templomba, és tanít vala.

15. És tsudálkoznak vala a' 'Sidók ő rajta, ezt mondván: Mimódon tudja ez az Iráſokat, holott nem tanúlta *azokat*?

16. Felele nékiek Jéſus, és monda: Az én tudományom nem enyim; hanem azé, a' ki engemet el-botsátott.

17. A' ki akarja annak akaratját tselekedni; meg-érti a' tudományról: ha Iſtentől vagyon-é, vagy én, én mágamtól ſzóllok?

18. A' ki ő magától ſzóll; az ő maga saját ditsőſségét keresi: a' ki pedig keresi annak ditsőſségét, a' ki őtet el-küldötte; ez igaz, és nintsen abban hamiſság.

19. Nemde (*f*) nem néktek adta-é Móses a' Törvényt, és ti közzületek ſenki nem tselekeſzi a' Törvényt? Miért akartok engemet meg-ölni? (*f*) 2 *Mós.* 20: 1 *és* 24: 3, 4.

20. Felele a' ſokaság és monda: Ördög vagyon te benned; kitsoda akar téged' meg-ölni?

21. Felele Jéſus és monda nékiek: Egy dolgot tselekedém, és mindnyájan tsudálkoztok rajta.

22. Maga Móses adá néktek a' környül-metélkedést, (nem hogy Mósestől vólna; hanem az (*g*) Atyáktól,) és Szombaton környül-metélitek az embert. (*g*) 1 *Mós.* 17: 27.

3 *Mós* 12 3.

23. Hogyha a' környül-metélkedést véſzi az ember Szombat *napon*, hogy *mindazáltal* a' Móses' Törvénye meg-nem romol; én reám haragúſztok-é, hogy az egéſz embert meg-gyógyítottam Szombaton?

24. (*h*) Ne ítéljetek külső ábrázat ſzerént; hanem igaz ítélettel ítéljetek. (*h*) 5 *Mós.* 1: 17. *Jak.* 2: 1, 4.

25. Mondának vala azért némellyek a' Jérusálembéliek közzül; Nemde-nem ez-é, a' kit meg-akarnak ölni?

26. Imé nyilván ſzóll, és ſemmit nem mernek néki ſzóllni; nemde-nem meg-esmérték-é a' Fő-emberek, hogy bizonyára ez ama' Kriſtus?

27. De jól tudjuk, ez honnét-való; mikor pedig el-jövénd ama' Kriſtus; ſenki nem tudhatja, honnét-való léſzen.

28. Kiált vala azért Jéſus a' Templomban tanítván, és ezt mondván: Engemet-is esmértek, és honnét-való légyek, azt-is tudjátok; (*i*) és én magamtól nem jöttem: de igaz az, a' ki engemet el-küldött, kit ti nem esmértek.

(i) *r.* 5: 43. 8: 42. *Róm.* 3: 4.

29. Én pedig esmérem őtet; mert ő-tőle vagyok, és ő botsátott engemet.

30. Akarják vala azért ötet meg-fogni: de ſenki nem vetheté reá a' kezét; (*k*) mert még nem jött vala el amaz ő órája. (*k*) *r.* 8: 20.

31. A' ſokaság közzül pedig ſokan hivének ő benne, és ezt mondják vala: A' Kriſtus, mikor el-jő, vallyon tehet-é több jeleket azoknál, a' mellyeket ez tett?

32. Meg-hallák a' Farizéuſok, hogy a' kösség ezeket alattomban ſzóllaná ő felőle; és el-küldének a' Farizéuſok és Papi Fejedelmek ſzolgákat, hogy ötet meg-fognák.

33. Monda azért nékiek Jéſus: Egy kevés ideig még veletek léſzek; azután el-mégyek ahoz, a' ki engemet el-küldött.

34. (*l*) Kerestek engemet; és nem találtok-meg: és a' hol én léſzek; ti oda nem jöhettek.

(*l*) *Pél.* 1: 28. *r.* 8: 21. *és* 13: 33

35. Mondának azért a' 'Sidók magok között: Vallyon hová mégyen ez, hogy ötet meg nem találhatjuk? nemde azokhoz mégyen-é, a' kik a' Görögök között el-oſzlattak, és a' Görögöket fogja-é tanítani?

36. Mitsoda beſzéd az, a' mellyet monda: Kerestek engemet; és nem találtok-meg engem': és a' hol én léſzek; ti *oda* nem jöhettek?

37. Az Innepnek (*m*) pedig utólsó nagy napján, meg-álla Jéſus, és kiálta mondván: Ha (*n*) valaki ſzomjúhozik; jöjjön én hozzám, és igyék. (*m*) 3 *Mós.* 23: 36. (*n*) *Esa.* 55: 1.

38. A' ki én bennem hiſzen, mint az Irás mondotta; élő-víznek folyáſi folynak annak hasából.

39. Ezt pedig mondja vala a' *Szent* (*o*) Lélekről, mellyet vejendők valának az ő benne hivők; Mert még nem vala a' Szent Lélek: mert Jéſus még meg nem ditsőíttetett vala.

(*o*) *Esa.* 44: 3. *Jóel.* 2: 28 *Tsel.* 2: 17.

40. Sokan azért a' ſokaság közzül, mikor e' beſzédet hallották vólna, *ezt* mondják vala: Bizony ez (*p*) ama' Prófétá! (*p*) *Mát.* 21: 46.

41. Némellyek *ezt* mondják vala: Ez ama' Kriſtus! Némellyek pedig *ezt* mondják vala: (*q*) Nemde Galileából jő-é-el ama' Kriſtus?

(*q*) *r.* 1: 47. *v.* 52.

42. Nemde-nem az Irás mondja-é, hogy a' Dávid' magvából, és a' (*r*) Betlehem*nek városá*ból, a' hol Dávid lakik vala, jő-el ama' Kriſtus?

(*r*) *Mik.* 5: 2. *Mát.* 2: 6.

43. Haſonlás lőn azért a' köſség között ő miatta.

44. Némellyek pedig ő közzülök akarják vala meg-fogni; de ſenki nem veté kezeit reája.

45. El-menének azért a' ſzólgák a' Papi-Fejedelmekhez, és Farizéuſokhoz, kik mondának nékiek: Miért nem hoztátok-el ötet?

46. Felelének a' ſzolgák: Soha ember úgy nem ſzóllott, mint ez az ember.

47 Felelének azért a' Farizéuſok ő-nékiek: Nemde ti-is el-hitettetek-é?

48. Nemde (*s*) a' Fő emberek, vagy a' Farizéuſok közzül hitt-é ő benne valaki?

(*s*) *Esa.* 33: 18. 1 *Kor.* 1: 20.

49. De e' köfség, melly nem tudja a' Törvényt, átkozott.

50. Monda nékiek Nikodémus, az (*t*), a' ki ő hozzá ment vala éjjel, és azok közzül egy vala. (*t*) *r.* 3: 1, 2. 19: 39.

51. Nemde a' (*u*) mi Törvényünk kárhoztat-é valakit; hanemha előſzör annak ſzavát meghallja, és meg-érti, mit tselekedett?

(*u*) 2 *Mós.* 23: 1. 3 *M.* 19: 15. 5 *Mós.* 19: 15.

52. Felelének és mondának néki: Nemde tis Galiléus vagy-é? tudakozzál róla, és lásd-meg, hogy (*x*) Galileából Próféta nem támadott. (*x*) *r.* 1: 47.

53. És ki-ki el-méne a' maga házához.

VIII. RÉSZ.

Kriſtus a' parázna aſzſzonynak bűneit meg-botsátja: bizonyságot téſzen magáról és az Atyáról, és arról, ki légyen az Abrahám' fia, és az igaz ſzabados.

1 Jéſus pedig el-méne az Olaj-fák' hegyére:

2. És jó reggel viſzontag a' Templomban jelen vala: és mind a' ſokaság méne ő hozzája, és ülvén tánítja vala őket.

3. Vivének pedig ő hozzá az Irás-tudók és a' Farizéuſok egy aſzſzonyi-állatot, kit paráznaságban találtak vala: és mikor azt előállatták vólna középben;

4. Mondának néki: Meſter! Ez aſzſzonyi-állat találtatott ſzintén a' tselekedeten, mikor paráználkodnék.

5. A' Törvényben pedig Móſes (*a*) meg-parantsolta nékünk, hogy ez illyenek kővel veretteſsenek agyon; te azért mit mondaſz?

(*a*) 3 *Mós.* 20: 10.

6. Ezt pedig mondják vala kísértvén ötet, hogy ötet vádolhatnák. Jéſus pedig alá-hajólván, az újjával ír vala a' földön.

7. Mikoron pedig ſzorgalmaztatnák a' kérdéſsel; fel-egyenesedék, és monda nékiek: A' ki ti közzületek bún nélkül-való; (*b*) az veſſen előſzör követ ő reája. (*b*) 5 *Mós.* 17: 7.

8. És

8. És viszontag le-hajólván a' földön ír vala.

9. Mikoron pedig *ezeket* hallották vólna, mivelhogy lelkek' esmérete vádolja vala őket; egymás után ki-menének egygyenként, el-kezdvén a' vénektől mind az utólsóig; és tsak egyedül Jésus marada, és az aszszonyi-állat középben állván.

10. Mikor pedig Jésus fel-egyensítette vólna magát, és senkit nem látna az aszszonyi-állatnál egyebet, monda nékie: Aszszonyi-allat! hol vagynak azok a' te vádolóid? senki nem kárhoztata-é téged'?

11. És az monda: Senki nem, Uram! Monda pedig nékie Jésus: Én-is (c) nem kárhoztatlak téged'; eredj-el, és többé ne vétkezzél!

(c) *Sólt.* 130: 4. *r* 3: 17. 5. 14. 8: 39. 12: 47

12 Ismét szólla azért Jésus nékiek, mondván Én vagyok e' világnak ama' Világosságа! a' ki követ engem', nem jár a setétben; hanem életnek világa lészen annak.

13. A' Farizéusok azért mondának ő-néki: Te tészesz magad felől bizonyságot; a' te bizonyság-tételed nem igaz.

14. Felele Jésus, és monda nékiek: (d) Ha én magam tészek is magam felől bizonyságot; az en bizonyság-tételem igaz: mert tudom, honnét jöttem, és hová mégyek; ti pedig nem tudjátok, honnét jöttem, és hová mégyek.

(d) *r.* 5: 31.

15. Ti test szerént ítéltek, én senkit nem ítélek:

16. Hogyha ítélek-is én; az én ítéletem igaz; mert én egyedül nem vagyok; hanem én, és az Atya, a' ki el-küldött engemet.

17. A' ti Törvénytekben-is pedig (e) megvagyon írva, hogy két embernek bizonyság tétele erős. (e) 5. *Mós* 17: 6. *és* 19: 15.

18. Én vagyok, a' ki bizonyságot tészek magam felől, és bizonyságot tészen én felőlem, a' ki el-botsátott engem', az Atya.

19. Mondának vala azért nékie; Hol vagyon az a' te Atyád? Felele Jésus Sem engemet nem esmértek, sem az én Atyámat; ha engemet esmérnétek; az én Atyámat is esmérnétek.

20. E' beszédeket mondá Jésus a' kints-tartóhelyen, tanítván a' Templomban: és senki nem fogá-meg őtet; (f) mert még el nem jött vala amaz ő órája. (f) *r.* 7: 8. 30.

21. Monda azért ismét nékik Jésus: Én el mégyek; (g) és kerestek engemet, és a' ti bűneite ben meg-haltok: a' hová én mégyek; ti *oda* nem jöhettek. (g) *Ezék.* 33. 8. *r.* 7. 34. 13. 33.

22. Mondának azért a' 'Sidók: Nem de megöli-é magát, hogy ezt mondja: A' hová én mégyek; ti *oda* nem jöhettek?

23. Akkor monda nékiek: (h) Ti innét alól valók vagytok; én onnét fellyül-való vagyok: ti e' világból valók vagytok; én nem vagyok e' világból-való. (h) 1 *Kór.* 15. 47.

24. Azért mondám néktek, hogy meg-haltok a' ti bűneitekben. Mert ha nem hiszitek, hogy én vagyok; meg-haltok a' ti bűneitekben.

25. Mondának azért néki: Te ki vagy? Akkor monda nékiek Jésus: *Az vagyok*, a' minek eleitől fogva mondottam néktek *magamat.*

26. Sokak vólnának, a' mellyeket ti felőletek kellene szóllnom, és meg-ítelnem; de (i) a' ki engemet él-botsátott igaz az, és a' mellyeket én ő-tőle hallottam; azokat szóllom e' világnak (i) *r.* 7. 28. *Rom* 3. 4.

27. *És* nem vévék eszekbe, hogy ő az Atyáról szóllna nékiek.

28. Monda azért nékiek Jésus: Mikoron felmagasztaljátok az embernek Fiát; akkor megesméritek, hogy én vagyok: és én magamtól semmit nem tselekeszem; hanem a' mint tanított engem' az Atya, azokat szóllom.

29 Mert a' ki engem' el-botsátott; én velem vagyon: nem hagyott egyedül engem' az Atya; mert én mindenkor azokat tselekeszem, a' mellyek néki kedvesek.

30. És mikor ezeket mondaná; sokan hivének ő benne.

31. Mond vala azért Jésus azoknak a' 'Sidóknak, a' kik hittek vala néki: Ha ti meg-maradtok az én beszédemben; bizony én tanítványim lésztek:

32. És meg-esméritek az Igazságot, és az Igazság szabadosokká tészen titeket.

33. Felelének nékie: Ábrahám' magva vagyunk, és soha senkinek nem szolgáltunk; mimódon mondod te: Ti szabadosok lésztek?

34 Felele nékiek Jésus: Bizony bizony mondom néktek: Valaki bünt tselekeszik; szolgája (k) a' bünnek.

(k) *Róm.* 6 20. 2 *Pét.* 2: 19.

35. A' szolga pedig nem marad mind örökké a' házban; a' fiú örökké *ott* marad.

36. Azért ha a' Fiú meg-szabadít titeket; bizonynyal szabadosok lésztek.

37. Tudom, hogy Ábrahám' magva vagytok: de engemet meg-akartok ölni; mert az én beszédemnek nintsen helye nálatok.

38. Én

38. Én azt szóllom, a' mit az én Atyámnál láttam; ti-is azt tselekeszitek, a' mit láttatok a' ti atyátoknál.

39. Felelének és mondának nékie: A' mi atyánk Ábrahám! Monda nékiek (*l*) Jésus: Ha Ábrahám' fiai vólnátok; az Ábrahám' tselekedeteit tselekednétek. (*l*) *Róm.* 2: 28.

40. Mostan pedig igyekeztek engemet megölni, olly embert, ki igazságot szólltam néktek, mellyet hallottam Istentől: Ábrahám ezt nem mivelte.

41. Ti a' ti atyátoknak tselekedeteit tselekeszitek. Mondának azért néki: Mi paráznaságból nem nemzettünk; egy Atyánk vagyon, *tudni illik* az Isten.

42. Monda azért nékiek Jésus: Ha az Isten vólna néktek Atyátok, szeretnétek engemet; mert én az Istentől származtam és jöttem: (*m*) mert én magamtól nem jöttem; hanem ő küldött engemet. (*m*) *r.* 5: 43. *és* 7: 28.

43. Miért nem esméritek az én szóllásomat? Mert nem hallhatjátok az én beszédemet.

44. (*n*) Ti az ördög atyától valók vagytok, és a' ti atyátoknak kívánságit akarjátok tellyesíteni. Az eleitől fogva ember-öldöklő vólt, és az igazságban nem állot-meg; mert nintsen ő benne igazság. Valamennyiszer hazugságot szóll, az ő magájéból szóll; mert hazug ő, és hazugságnak attya. (*n*) *Ján.* 3: 8. *Júd.* 6.

45. *Ti* pedig, mivelhogy én igazságot szóllok; nem hiszték énnékem.

46. Kitsoda győzhetne-meg (*o*) engemet ti közzületek a' bűnről? ha igazságot szóllok; miért nem hiszték ti énnékem?

(*o*) 1 *Pét.* 2: 22.

47. (*p*) A' ki Istentől vagyon; hallgatja az Isten' beszédét: azért nem hallgatjátok ti; mert Istentől nem vagytok. (*p*) *Ján.* 4: 6.

48. Felelének azért a' 'Sidók, és mondának néki: Nem igazán mondjuk-é mi, hogy Samaritánus vagy te, (*q*) és ördög vagyon benned?

(*q*) *Luk.* 9: 52, 53. *r.* 10: 20.

49. Felele Jésus: Én bennem ördög nintsen; de tiszteltem az én Atyámat, és ti boszszúsággal illettek engemet.

50. Én pedig nem keresem az én ditsőségemet; vagyon ki kereste, és meg-ítélje.

51. Bizony bizony mondom néktek: (*r*) Valaki az én beszédemet meg-tartándja; soha halált nem lát. (*r*) *r.* 5: 24. 11: 25.

52. Mondának azért néki a' 'Sidók: Most vészszük eszünkbe, hogy ördög vagyon benned: Ábrahám meg-hólt, a' Próféták-is *meg-hóltak*; te pedig *ezt* mondod: A' ki az én beszédemet meg-tartja; a' halált soha meg-nem kóstolja.

53. Nagyobb vagy-é te a' mi atyánknál Ábrahámnál, ki meg-hólt? A' Próféták-is meghóltak; kitsodának állitod te magadat?

54. Felele Jésus: Ha én ditsőitem magamat; az én ditsőségem semmi: az én atyám az, a' ki engemet meg-ditsőit, a' kit mondotok ti Istenteknek,

55. Noha nem esméritek őtet; én pedig esmérem őtet: és ha azt mondándom: hogy nem esmérem őtet; hasonlatos hazug lészek hozzátok: de őtet esmérem és az ő beszédét megtartom.

56. Ábrahám a' ti atyátok nagy kívánsággal kívánta látni (*s*) ezt az én napomat; látta-is, és örvendezett. (*s*) 1 *Mós.* 17: 17. *Luk.* 10: 24.

57. Mondának azért a' 'Sidók: Ötven esztendőd nintsen még, és Ábrahámat láttad?

58. Monda nékiek Jésus: Bizony bizony mondom néktek: minekelőtte Ábrahám vólna; én vagyok.

59. Ragadozának azért (*t*) köveket, hogy ő reá hajigálnák; Jésus pedig el-rejté magát, és ki-méne a' Templomból, által-menvén ő közöttök: és illyen módon el-méne.

(*t*) *Luk.* 4: 29. *r.* 10: 31, 39.

IX. RÉSZ.

A' vakon született; de a' Krisztustól meg gyógyíttatott embernek históriája.

1 És el-menvén láta egy embert, ki születésétől fogva vak vala.

2. És meg-kérdék őtet az ő tanítványi, mondván: Mester! mellyik vétkezett: ez-é, vagy ennek szülei, hogy ez vakon születettnék?

3. Felele Jésus: Sem ez nem vétkezett, sem ennek szülei; hanem *szükség vólt*, hogy az Isten' dolgai meg-jelentessenek ebben.

4. Szükség énnékem (*a*) annak tselekedetit tselekednem, a' ki engemet el-botsátott, míg nappal vagyon; el-jő az éjtszaka, mellyen senki nem tselekedhetik. (*a*) *Esa.* 8: 20. 61: 1-3.

5. Míg e' világon lejéndek; e' világnak Világossága vagyok.

6. Ezt mikoron mondotta vólna; a' földre pöke, és az ő nyálából sárt tsinála, és a' sárt annak a' vaknak szemeire kené,

7. És monda nékie: Menj-el, mosdjál-meg

a' Siloám halas-tóban, (melly annyit téſzen, ha meg-magyarázod, mint, El-küldetett.) Elméne azért, és meg-mosódék, és meg-tére látva.

8. A' ſzomſzédok azért, és a' kik az előtt látták vala azt, hogy vak vólna, mondának vala; Nemde-nem ez vala-é, a' ki ülvén kóldúl vala?

9. Némellyek *ezt* mondják vala: Ez az; némellyek pedig: Hasonlatos, *úgymond*, ahoz. Az pedig ezt mondja vala: Én vagyok az!

10. Mondának azért nékie: Mimódon nyilatkozának-meg a' te ſzemeid?

11. Felele az, és monda: Egy ember, a' ki Jésusnak mondatik, sárt tsinála; és az én ſzemeimet azzal meg-kené, és monda nékem: Menj-el a' Siloám halas-tóra, és mosdjál-meg. És minekutánna el mentem vólna, és meg-mosdottam vólna; az én ſzemem' világa meg-jöve.

12. Mondának azért néki: Hol vagyon az? *És* monda: Nem tudom

13. Vivék őtet a' Farizéusokhoz, azt, a' ki az előtt vak vala.

14. Vala pedig (*b*) Szombat, mikor Jésus a' sárt tsinálta vala, és a' vaknak ſzemeit meg-nyitotta vala. (*b*) *Mát.* 12: 1. *Márk.* 2: 23.

15. Ismét azért meg-kérdék őtet a' Farizéusok-is: mimódon nyíltak vólna meg az ő ſzemei? És az monda nékiek: Sárt kent az én ſzemeimre; és meg-mosdám, és látok.

16. Némellyek azért a' Farizéusok közzül mondának vala: Ez ember nintsen Iſtentől; mert nem tartja-meg a' Szombatot. Némellyek ezt mondják vala: Mimódon (*c*) tehet bűnös ember illyen jeleket? és hasonlás vala ő köztök.

(*c*) *r.* 3: 2. *v.* 33.

17. Ismét mondának a' vaknak: Te mit mondaſz a' felől, hogy meg-nyitotta a' te ſzemeidet? És az monda: Próféta az.

18. Nem hivék azért a' 'Sidók az ember felől, hogy vak vólt vólna, és ſzemei meg-nyíltak vólna; míg-nem hívák annak ſzüléit, annak, a' kinek ſzemei meg-nyíltak vala.

19. És meg-kérdék őket mondván: Ez-é a' ti fiatok, kiről ti azt mondjátok, hogy vakon ſzületett vólt? mimódon lát azért most?

20. Felelének nékiek annak ſzüléi, és mondának: Tudjuk, hogy ez a' mi fiúnk, és hogy vakon ſzületett;

21. De mimódon lát most, nem tudjuk; avagy kitsoda nyitotta-meg az ő ſzemeit, mi nem tudjuk: ideje vagyon hozzá; ő magát kérdjétek-meg, ő maga ſzóll maga felől.

22. Ezeket mondák annak ſzülei, (*d*) mivelhogy félnek vala a' 'Sidóktól; mert immár elvégezték vala a' 'Sidók, hogy valaki Kriſtusnak vallaná Jésust, a' Gyülekezetből ki-rekeſztetnék. (*d*) *r.* 7: 13. 12: 42.

23. Azért mondák annak ſzülei: Elég ideje vagyon; ő magát kérdjétek-meg.

24. Másodſzor-is ſzóllíták azért az embert, a' ki vak vólt, és mondának néki: Adj (*e*) dítsőſséget az Iſtennek! mi tudjuk, hogy ez az ember bűnös. (*e*) *Jós.* 7: 19.

25. Felele azért az, és monda: Azt én nem tudom, ha bűnös é: ez egygyet tudom, hogy vak vóltam, és most látok.

26. Mondának pedig ő-néki ismét: Mit tselekedék veled? mimódon nyitá-meg a' te ſzemeidet?

27. Felele nékiek: Immár meg-mondottam néktek, 's nem hallátok: miért akarjátok ismét hallani? nem-de ő tanítványi akartok-é ti-is lenni?

28. Meg-ſzidalmazák azért azt, és mondának: Te légy ő tanítványa; mi pedig Móses tanítványi vagyunk.

29. Mi tudjuk, hogy Iſten ſzóllott Mósesnek; (*f*) ez pedig honnét légyen, nem tudjuk.

(*f*) *r.* 8: 14.

30. Felele az ember és mondá nékiek: Bizony tsuda ez, hogy nem tudjátok, honnét légyen; holott az én ſzemeimet meg-nyitotta.

31. Tudjuk (*g*) pedig, hogy az Iſten a' bűnösöket meg-nem hallgatja: de a' ki az Iſtent tiſzteli, és annak akaratját tselekeſzi; azt hallgatja-meg.

(*g*) *Péld.* 15: 29. *és* 28: 9. *Esa.* 1: 15.

32. Öröktől fogva nem hallatott, hogy valaki vakon ſzületett embernek ſzemeit meg-nyitotta vólna.

33. Ha Iſtentől nem vólna ez, ſemmit *illyet* nem tselekedhetnék.

34. Felelének és mondának néki: Te mindeneſtől bűnben ſzülettél, és te tanítaſz-é minket? És ki-veték őtet *a' Gyülekezetből.*

35. Meg-hallá Jésus, hogy azt ki-vetették vólna; és mikor meg-találta vólna őtet, monda nékie: Te hiſzſz-é az Iſtennek Fiában?

36. Felele az, és monda: Uram! kitsoda az, hogy hidjek ő benne?

37. Monda pedig nékie Jésus: Láttad-is őtet, és a' ki veled ſzóll, az az.

38. És

38. És az monda: Hiszek, Uram! És imádá őtet.

39. És monda Jésus: (*h*) Hogy ítéletet tégyek; azért jöttem én e' világra: hogy a' kik nem látnak; lássanak: és a' kik látnak; vakok légyenek. (*h*) *r.* 3: 17. *Mát.* 13: 13.

40. Meg-hallák azért ezeket a' Farizéusok közzül némellyek, kik ő-véle valának, és mondának néki: Nem-de mi is vakok vagyunk-é?

41. Monda nékiek Jésus: Ha vakok vólnátok; nem vólna bűnötök: de mivelhogy ezt mondjátok: Látunk; azért a' ti bűnötök megmarad.

X. RÉSZ.

Kristus a' Farizéusokat béreseknek, magát pedig jó pásztornak lenni meg-bizonyítja; melly miatt hasonlás indúl közöttök, és ő hozzá köveket kapdosnak és meg-akarják fogni; de kezekből ki-menekedik.

1 Bizony bizony mondom néktek: A' ki a' juhoknak aklokba nem az ajtón mégyen-bé, hanem másunnét hág-bé; lopó és tolvaj az.

2. A' ki pedig az ajtón mégyen-bé; a' juhoknak pásztora az.

3. Ennek meg-nyitja *az ajtót* az ajtón-álló, és a' juhok annak szavát hallják, és az ő juhait neveken nevezi, és azokat ki-viszi.

4. És mikor ki-botsátja az ő juhait, előttök mégyen: és a' juhok őtet követik; mert az ő szavát esmérik.

5. Idegen *pásztort* pedig nem követnek, hanem el-futnak attól; mert nem esmérik az ideigeneknek szavokat.

6. E' példa-beszédet mondá nékiek Jésus; azok pedig nem értek, mitsoda vólna, a' mit nékiek szólla.

7. Jésus azért ismét monda nékiek: Bizony bizony mondom néktek: Én vagyok a' juhoknak amaz ajtajok.

8. Valakik én előttem jöttenek, lopók és (*a*) tolvajok; de nem hallgatták azokat a' juhok.

9. Én vagyok amaz ajtó: én általam valaki bé-menénd; meg-tartatik: és bé-mégyen 's ki-mégyen, és jó füre találkozik. (*a*) *Jer.* 23: 2.

10. A' lopó nem egyébért; hanem hogy el-lopja, meg-ölje, és el-veszesse *a' juhokat*; én azért jöttem, hogy életek légyen, és bővöl ködjenek.

11. Én vagyok ama' jó pásztor; a' jó (*b*) pásztor az ő életét adja a' juhokért.

(*b*) *Esa.* 40: 11. *Ezék.* 34: 15. *és* 37: 24.

12. A' béres pedig, és a' ki nem pásztor, ki nek nem tulajdoni a' juhok, látván el-jöni a' farkast; el-hagyja a' juhokat és el-fut; a' farkas pedig el-ragadozza, és el-osztja a' juhokat.

13. A' béres pedig el-fut; mert béres, és nintsen néki gondja a' juhokra.

14. Én vagyok ama' jó pásztor; és esmérem az én juhaimat, és esmértetem én-is azoktól.

15. A' mint esmér engemet az Atya; én-is esmérem az Atyát, és az én életemet adom a' juhokért.

16. Más juhaim-is vagynak nékem, mellyek nem ez akolból valók: azokat-is elő kell hoznom; és az én szómat hallgatják. És lészen (*c*) egy akol, *és* egy pásztor. (*c*) *Ezék.* 37: 22.

17. Annakokáért szeret engemet az Atya; mert én az én életemet (*d*) le-tészem, hogy ismét fel-végyem azt. (*d*) *Esa.* 53: 12.

18. Senki nem vészi-el én tőlem azt; (*e*) hanem én *magam* tészem-le azt szabad akaratom szerént: vagyon hatalmam le-tenni azt, és vagyon hatalmam viszontag fel-venni azt. E' parantsolatot vettem az én Atyámtól.

(*e*) *Esa.* 53: 10.

19. Hasonlás támada azért ismét a' 'Sidók között e' beszédekért.

20. Sokan pedig ő közzülök *ezt* mondják vala: (*f*) ördög vagyon benne, és bolondoskodik; Miért hallgatjátok őtet? (*f*) *r.* 7: 20.

21. Némellyek *ezt* mondják vala: E' beszédek nem ördöngös' beszédi: Valljon az ördög meg-nyithatja-é a' vakok' szemeit?

22. Lőn pedig Jérusálemben Egyházi szenteletnek (*g*) Innepe, és tél vala:

(*g*) 1 *Makab.* 4: 56.

23. És jár vala Jésus a' Temlomban (*h*) a' Salamon' Tornátzában. (*h*) *Ts.* 3: 11. 5: 12.

24. Környül-vévék azért őtet a' 'Sidók, és mondának néki: Míg tartod kétségben a' mi lelkünket? ha te vagy ama' Kristus; mond-meg minékünk nyilván.

25. Felele nékiek Jésus: Meg-mondottam néktek, és nem hiszitek; (*i*) a' tselekedetek, mellyeket én tselekeszem az én Atyám' nevében, azok bizonyságot tésznek én rólam.

(*i*) *r.* 5: 36. 9: 32.

26. De ti nem hisztek; mert nem vagytok az én juhaim közzül valók, (*k*) a' mint megmondottam néktek. (*k*) *r.* 8: 47.

27. Az én juhaim az én szómat hallgatják; én-is esmérem azokat, és engemet követnek.

28. És én örök életet adok (*l*) nékiek, és soha el-nem vesznek: és senki ki nem ragadja azokat az én kezemből. (*l*) *r.* 17: 2-3.

29. Az én Atyám, a' ki azokat adta nékem, mindeneknél nagyobb; és ſenki azokat ki nem ragadhatja az én Atyám' kezéből.

30 Én, és Atya (*m*) egy vagyunk.

(*m*) *Era.* 54: 5. *r.* 17: 22.

31. (*n*) Ragadozának azért ismét köveket a' 'Sidók, hogy meg-köveznék ötet. (*n*) *r.* 8: 59.

32. Felele nékiek Jéſus: Sok-jó dolgokat mutattam néktek az én Atyámnak nevében; azok a' dolgok közzül, mellyikért követek-meg?

33. Felelének néki a' 'Sidók mondván: A' jó tselekedetért nem kövezünk-meg téged', hanem a' káromlásért, tudni-illik; mert te ember lévén, Iſtenné téſzed magadat.

34. Felele nékiek Jéſus: Nemde-nem megvagyon-é írva a' ti Törvénytekben: (*o*) Én mondám, Iſtenek vagytok? (*o*) *'Sólt.* 82: 6.

35. Hogyha azért azokat mondotta Iſteneknek, a' kiknek Iſten ſzóllott, és az Irás meg nem hamisíttathatik;

36. *En rólam*, kit az Atya (*p*) meg-ſzentelt, és e' világra el-botsátott, azt mondjátok-é ti: káromlást ſzóllaſz; mivelhogy ezt mondám: Istennek Fia vagyok? (*p*) *r.* 6: 27.

37. Ha az én Atyám' tselekedetit nem tselelelekeſzem; ne hidjetek énnékem:

38. Ha pedig *azokat* tselekeſzem; ha nékem nem akartok-is hinni, hidjetek a' tselekedeteknek, hogy meg-tudjátok és hidjétek: hogy az Atya (*q*) én bennem *vagyon*, és én ő benne.

(*q*) *r.* 14: 11.

39. Ismét azért akarják vala ötet meg-fogni; de ki-méne az ő kezekből.

40 És el méne viſzontag a' Jordánon túl a' helyre, a' hol János kereſztel vala előſzör, és ott marada.

41. Sokan mennek vala pedig ő hozzá, és *ezt* mondják vala: Jóllehet János ſemmi tsudát nem tett; de valamellyeket e' felől mondott, igazak vóltak.

42. És ſokan hivének ott ő benne.

XI. RÉSZ.

Kriſtus a' meg-hólt Lázárt fel-támaſztja: a' Papok' tanátskozásokban Kajafás nem tudva jövendöl a' Kriſtus' haláláról.

1 Beteg vala pedig egy Lázár *nevü ember*, Bethániából, Máriának, és Márthának, annak nénnyének falujokból-*való*.

2. (Mária pedig az vala, (*a*) ki meg-kente vala az Urat kenettel, és meg-törlötte vala az ő lábait hajával; kinek attyafia Lázár beteg vala.) (*a*) *Mát.* 26: 7. *r.* 12: 3.

3. Küldének azért a' *Lazár*nak nénnyei Jéſushoz, mondván: Uram! ímé a' kit ſzeretſz, beteg.

4. Jéſus pedig mikor *ezt* hallotta vólna, monda: E' betegség nem halálos; hanem (*b*) Iſten' ditsőſségére *vagyon*, hogy az által ditsőítteſsék az Iſtennek Fia. (*b*) *r* 9: 3. *v.* 40.

5. Szereti vala pedig Jéſus Márthát, és annak nénnyét, és Lázárt.

6. Mikor meg-hallotta volna azért, hogy *Lázár* beteg; akkor noha két nap marada *ott* a' helyben, a' hol vala;

7. De azután *ezt* mondá a' tanítványoknak: Menjünk-el Júdeába ismét.

8. Mondának néki a' tanítványok: Meſter! moſt-is (*c*) meg akarnak vala téged' kövezni a' 'Sidók, és ismét oda mégy-é? (*c*) *r.* 8: 59.

9. Felele Jéſus: Nemde-nem tizen-két órája vagyon-é a' napnak? A' ki nappal jár, nem ütközik-meg; mert e' világnak világoſságát látja.

10. A' ki pedig éjjel jár, meg-ütközik; mert nintsen annak világoſsága

11. Ezeket mondá; és azután monda nékiek: Lázár a' mi barátunk (*d*) aluſzik; de el-mégyek, hogy fel-költsem ötet. (*d*) *Mát.* 9: 24.

12. Mondának azért az ő tanítványi: Uram! ha aluſzik; meg-gyógyúl.

13. Ezt mondotta vala pedig Jéſus annak haláláról; de a' tanítványok azt állíták, hogy ő alomnak aluvásáról ſzóllna.

14. Akkor azért monda nékik Jéſus nyilván: Lázár meg-hólt!

15. És örülök *azon* ti érettetek (hogy hidjétek) hogy én ott nem vóltam. De menjünk-el ő hozzája.

16. Monda azért Tamás, ki Kettősnek mondatik, az ő tanítvány-társainak: Menjünk-el mi-is, hogy véle együtt haljunk-meg.

17. El-méne azért Jéſus, és *úgy* találá *Lázárt*; hogy immár négy nap feküdt vólna a' koporsóban.

18. (Vala pedig Bethánia Jérusálem mellett, úgymint tizen-öt futamatni *föld*.

19. És ſokan a' 'Sidók közzül ki-mentek vala Márthához és Máriához, hogy őket vígaſztalnák az ő attyokfia felől.

20. Mártha azért mikor hallotta vólna, hogy Jéſus

Jésus jöne, eleibe méne; Mária pedig otthon ül vala.

21. Monda azért Mártha Jésusnak: Uram! ha itt vóltál vólna, az én atyámfia nem hólt vólna meg:

22. De most-is tudom, hogy valamit kérſz az Iſtentől; meg-adja néked.

23. Monda nékie Jésus: Fel-támad a' te atyádfia!

24. Monda nékie Mártha: Tudom, hogy fel-támad a' fel-támadáskor az utólsó napon.

25. Monda nékie Jésus: (*e*) Én vagyok a fel-támadás és az élet! a' ki én bennem hiſzen; ha meg-hal-is, él. (*e*) *r.* 5: 28. 1 *Ján.* 5: 10.

26. És valaki él, és hiſzen én bennem; ſoha meg-nem hal. Hiſzed-é ezt?

27. Monda nékie: Igen-is Uram! Én hiſzem, hogy te vagy ama' (*f*) Kriſtus, az Iſtennek Fia, a' ki e' világra jövendő vala.

(*f*) *Mát.* 16: 16. *r.* 4: 42. *és* 6: 69.

28. És mikor ezeket mondotta vólna; el-méne, és titkon ſzóllítá az ő nénnyét, Máriát, mondván: A' Meſter jelen vagyon, és téged' hív.

29. Az mihelyt ezt hallá; fel-kele hamar, és ő hozzá méne.

30. (Még pedig bé-nem ment vala Jésus a' faluba; hanem a' helyen vala, a' hol Mártha ő eleibe ment vala)

31. A' 'Sidók azért, a' kik ő-véle otthon valának, és őtet vígaſztalják vala, mikor látták vólna, hogy Mária hamar fel-kelt vólna, és ki-ment vólna; ki-menének ő utánna, ezt mondván: A' koporsóhoz mégyen, hogy ott ſirjon.

32. Mária azért mikor oda jutott vólna, a' hol Jésus vala, látván őtet, le-borula az ő lábainál, mondván néki: Uram! ha itt vóltál vólna, nem hólt vólna meg az én atyámfia.

33. Jésus azért mikor látta vólna, hogy Mária ſirna, és a' 'Sidók-is, kik ő-véle egygyütt jöttek vala, ſirnának; meg-buzdúla lelkében, és magában meg-háborodék,

34. És monda: Hol helyheztettétek őtet? És mondának néki: Uram, jere és lásd-meg!

35. *És* Jésus könyvez vala.

36. Mondának azért a' 'Sidók: Imé melly igen ſzereti vala őtet!

37. Némellyek pedig ő közzülök mondának: Nem mivelhette vólna-é ez, ki a' vaknak ſzemeit (*g*) meg-nyitotta, hogy ez-is meg-ne halna?

(*g*) *r.* 9: 6, 7.

38 Jésus azért ismét meg-háborodván magában, méne a' koporsóhoz; Vala pedig az *kőből* vágott koporsó, és követ tettek vala fellyül reája.

39. Monda Jésus: Vegyétek-fel a' követ. Monda néki Mártha, annak nénnye, a' ki meg-hólt vala: Uram! immár ſzagos; mert negyed' napi.

40. Monda néki Jésus: Nem meg-mondám-é néked, hogy ha hiſzſz; (*h*) meg-látod az Iſtennek ditsőſségét?

(*h*) *r.* 9: 3. *v.* 4: *és* 23.

41. Fel-vévék azért a' követ *a' helyről*, a' hol a' meg-hólt helyheztetett vala. Jésus pedig fel emelvén az ő ſzemeit, monda: Atyám! hálákat adok néked, hogy engem' meg-hallgattál.

42. Én pedig tudtam, hogy te mindenkor meg-hallgatſz engemet; de a' környül-álló népért mondám *ezt*, hogy hidjék, hogy én te tőled botsáttattam.

43. És mikor ezeket mondotta vólna, kiálta nagy ſzóval: Lázár, jöjj ki!

44. Akkor, a' ki meg-hólt vala ki-jöve, kezei és lábai kötőkkel kötözve lévén, az ő ortzája pedig (*i*) kezkenővel bé-takartatott vala. *És* monda nékiek Jésus: Oldozzátok-meg őtet, és botsáſſátok-el. (*i*) *r.* 20: 7.

45. Sokan azért a' 'Sidók közzül, kik Máriához mentek vala, és látták vala, a' mellyeket Jésus tselekedett vala, hivének ő benne.

46. Némellyek pedig közzülök el-menének a' Farizéusokhoz, és meg-beſzéllék nékiek, a' mellyeket Jésus tselekedett vala.

47. (*k*) A' Papi-Fejedelmek azért, és a' Farizéusok egybe-gyülének, és mondának: Mit tégyünk? mert ez ember ſok jeleket tészen.

(*k*) *'Sólt.* 2: 2. *Tsel.* 4: 16, 27. *Mát.* 26: 3.

48. Ha ekképpen hagyjuk őtet; mindnyájan hiſznek nékie; és el-jönek a' Rómaiak, és el-törlik mind e' mi helyünket, mind a' népet.

49. Egy pedig ő közzülök, Kajafás, ki abban az eſztendőben Fő-Pap vala, monda nékiek: Ti ſemmit nem tudtok.

50. Meg-nem gondoljátok, hogy jobb minékünk, hogy egy ember meg-haljon a' népért, és az egéſz nép el-ne veſzſzen.

51. Ezt pedig magától nem mondá; hanem mivelhogy abban az eſztendőben Fő-Pap vala,

jövendőt monda, hogy Jésus a' népért meghalna.

52. Nem tsak azért a' népért; hanem hogy az Istennek el-széllyedett fiait-is (*l*) egybe-gyüjtené. (*l*) *Ezék.* 37: 21, 22. *Efés.* 2: 14.

53. A' naptól fogva azért egygyenlőképpen tanátskoznak vala, hogy meg-ölnék őtet.

54. Jésus azért többé nem jár vala nyilván a' 'Sidók között; hanem el-méne onnét a' puszta mellett-való tartományba, a' városba, melly mondatik Efraimnak, és ott lakék az ő tanítványival.

55. Közel vala pedig a' 'Sidóknak (*m*) Húsvétjok, és sokan fel-menének Jérusálembe abból a' tartományból Húsvét előtt; hogy megtisztúlnának. (*m*) 4 *Mós.* 9: 6.

56. (*n*) Keresik vala azért Jésust, és egymással beszéllnek vala a' Templomban állván; Mi tettszik, *úgymond* néktek? hogy nem jönne-é-fel az Innepre? (*n*) *r.* 7: 11.

57. A' Papi-Fejedelmek pedig és a' Farizéusok meg-parantsolták vala, hogy ha valaki tudná, hol vólna; meg-mondana, hogy őtet megfognák.

XII. RÉSZ.

A' Krisfus Máriától meg-kenetik: Jérusálembe szamáron sokaság' örvendezésével bé-mégyen: szomorkodik: mennyből hozzá szózat jő.

A Jésus azért Húsvét előtt hat nappal méne Bethániába, a' hol *lakik* vala az a' Lázár, a' ki meg-hólt vala, kit fel-támasztott vala a halálból.

2. (*a*) Szerzének azért ott néki vatsorát, és Mártha szolgál vala; Lázár pedig egy vala azok közzül, kik ő-véle egygyütt le-ültenek vala.

(*a*) *Mát.* 26: 6. *Luk.* 7: 37.

3. Mária (*b*) azért vévén egy font igaz nárdusból tsinált drága kenetet, meg-kené a' Jésusnak lábait, és meg-törlé lábait az ő hajával; a' ház pedig meg-telék a' kenetnek illatjával.

(*b*) *Márk.* 14: 3. *r.* 11: 2.

4. Monda azért egy az ő tanítványi közzül, Iskariótes Júdás, Simonnak *fia*, a' ki őtet el-akarja vala árúlni:

5. Miért nem adták-el e' kenetet három száz pénzen, és *miért nem* adták a' szegényeknek?

6. Ezt pedig mondá, nem hogy néki a' szegényekre gondja vólna; hanem mivelhogy lopó vala; és (*c*) az erszény nála vala, és a mit abba adnak vala; *azt* hordozza vala.

(*c*) *r.* 13: 29

7. Monda azért Jésus; Hagyj békét néki, az én temetésemnek idejére tartotta ő ezt.

8. Mert (*d*) szegények mindenkor vagynak veletek; én pedig nem mindenkor vagyok.

(*d*) 5 *Mós.* 15: 11. *Mát.* 26: 11. *Tsel.* 1: 9.

9. A' 'Sidók közzül azért sokan meg-tudák, hogy Jésus ott vólna; és *oda* menének nem tsak Jésusért, hanem hogy Lázárt-is látnák, kit fel-támasztott vala a' halálból.

10. Reá tanátskoztak vala pedig a' Papi-Fejedelmek, hogy Lázárt-is meg-ölnék.

11. Mert sokan a' 'Sidók közzül ő érette elmennek vala, és hisznek vala Jésusba.

12. Másod' (*e*) napon pedig a' nagy sokaság, a' melly az Innepre jött vala, mikor hallották vólna, hogy Jésus Jérusálembe jőne;

(*e*) *Mát.* 21: 8.

13. Vőnek pálma ágakat, és eleibe menének és kiáltnak vala: (*f*) Hosánna! Áldott az Izráelnek ama' Királlya, ki jött az Úrnak nevében! (*f*) *'Sólt.* 118: 26.

14. Találván pedig Jésus egy szamarat; arra fel-üle, a' mint meg-vagyon írva:

15. (*g*) Ne félj Sionnak leánya! Imé ama' te Királyod jő, ülvén a' szamár vemhének hátán.

(*g*) *Esa.* 62: 11. *Mát.* 21: 5.

16. Ezeket pedig az ő tanítványi nem érték először; hanem mikor meg-ditsőíttetett vólna Jésus, akkor emlékezének-meg, hogy ezek meg-írattattak ő felőle, és hogy ezeket mivelték ő-véle.

17. Bizonyságot tészen vala pedig a' sokaság, a' melly ő-véle vala, arról, hogy Lázárt a' koporsóból hívta vólna-ki, és azt fel-támasztotta vólna a' halálból.

18. Azért-is méne a' sokaság ő eleibe; mert hallja vala, hogy ezt a' tsudát tette vólna.

19. A' Farizéusok azért mondának ő magokban: Látjátok-é, hogy ti semmit nem használtok? Imé, mind e' világ követi őtet!

20. Valának pedig némellyek Görögök azok között, a' kik szoktak vala fel-menni, hogy imádkoznának az Innepen.

21. Ezek azért menének Filephez, ki Betsaidából Galileának *városából*-való *vala*, és kérék őtet, mondván: Uram! Jésust akarnánk látni.

22. El-méne Filep és meg-mondá Andrásnak: András ismét és Filep egygyütt meg-mondák Jésusnak.

23. Jé-

23. Jéſus pedig felele nékiek mondván: El-jött amaz óra, hogy meg-ditsőítteſsék az embernek Fia.

24. Bizony bizony mondom néktek: Ha a' földbe eſett gabona-mag meg nem rothadánd; csak ő maga marad: ha pedig meg-rothadánd; ſok gyümőltsöt terem.

25. (*k*) A' ki az ő lelkét ſzereti; el-veſzti azt: és a' ki az ő lelkét gyülöli e' világon; az örök eletre meg-tartja azt. (*k*) *Mát.* 10: 36.

26. A' ki nékem ſzolgál; engem' köveſsen: és a' hol én lejéndek; ott léſzen az én ſzolgám-is: és a' ki énnékem ſzolgál; meg-tiſzteli azt az Atya.

27. Moſtan (*l*) az én lelkem meg-háborodott; és mit mondjak? Atyám! tarts-meg engem' ez órától; de azért jöttem ez órára.

(*l*) *Mát.* 26: 38, 39. *Már.* 14: 34, 36.

28. Atyám! ditsőítsd-meg a' te nevedet. Szózat jöve azért az égből, *ezt mondván*: Meg-ditsőítettem, és ismét meg-ditsőítem.

29. A' ſokaság azért, a' melly *ott* áll vala, és hallotta vala; *ezt* mondja vala: hogy menydörgés lőn; némellyek ezt mondják vala: Angyal ſzólla nékie.

30. Felele Jéſus és monda: Nem én érettem lőn e' ſzó; hanem ti érettetek.

31. Moſtan jelen vagyon e' világnak kárhoztatása: moſtan rekeſztetik-ki e' világnak ama' Fejedelme.

32. És én mikor (*k*) fel-emeltetem e' földről, mindeneket én hozzám vonſzok.

(*k*) *r.* 3: 14.

33. (Ezt pedig mondja vala, jelentvén azt, mitsoda halállal halna-meg jövendőben.)

34. Felele néki a' ſokaság: Mi hallottuk a' Törvényből, hogy a' Kriſtus (*l*) mind örökké meg-marad; mimódon mondod tehát te, hogy az ember' Fiának fel kell emeltetnie? kitsoda ez az embernek Fia?

(*l*) 2 *Sám.* 7: 13. *Sólt,* 72: 17. *és* 110: 4. *Ez* 37: 25. *Dán.* 2: 44. *és* 7: 14, 27.

35. Monda azért nékiek Jéſus: Még egy kevés ideig a' világoſság vagyon veletek; járjatok, míg világoſságtok vagyon, hogy a' ſetétség titeket el ne foglaljon; mert a' ki ſetétben jár, nem tudja, hová mégyen.

36. Míg világoſságtok vagyon, hidjetek a' világoſságba, hogy a' világoſságnak fiai légyetek. Ezeket ſzólla Jéſus: és mikor el-ment vólna; el-rejté magát tőlök.

37. Mikoron pedig ennyi jeleket tett vólna ő előttök; nem hiſznek vala ő benne:

38. Hogy az Esaiás Prófétának beſzéde bételnék, a' mellyet mondott: (*m*) Uram! kitsoda hitt a' mi beſzédünknek? és az Úrnak karja kinek jelent-meg? (*m*) *Esa.* 53: 1.

39. Annakokáért nem hihetnek vala; mert ismét ezt mondotta Eſaiás:

40. (*n*) Meg-vakítá az ő ſzemeiket, és meg-keményíté az ő ſzíveket; hogy ne láſsanak ſzemeikkel, se ne értsenek ſzívekkel; és meg-térjenek, és meg-gyógyítsam őket.

(*n*) *Esa.* 6: 10. *Ez.* 12: 2. *Mát.* 13: 14.

41. Ezeket mondá Esaiás, mikoron látá az ő ditsőſségét, és ſzólla ő felőle.

42. Mindazáltal a' Fő-emberek közzül-is ſokan hivének ő benne; (*o*) de a' Farizéuſoktól-való féltekben nem vallják vala, hogy a' Gyülekezetből ki ne vettetnének.

(*o*) *r.* 9: 22. 16: 2.

43. Mert inkább ſzerették az emberek' ditsőſségét, (*p*) hogy-nem az Iſten' ditsőſségét.

(*p*) *r.* 5: 44. *Jak.* 4: 4.

44. Jéſus pedig kiálta és monda: A' ki hiſzen én bennem, nem én bennem hiſzen; hanem abban, a' ki engemet el-botsátott.

45. És (*q*) a' ki engemet lát; azt látja, a' ki engemet el-botsátott.

(*q*) *r.* 10: 30. 14: 9.

46. Én világoſságúl (*r*) jöttem e' világra, hogy ſenki ne maradjon a' ſetétségben, a' ki én bennem hiſzen.

(*r*) *Esa.* 49: 6. *r.* 1: 5, 9.

47. És a' ki hallándja az én beſzédimet, és nem hiſzen; én nem kárhoztatom azt: (*s*) mert nem jöttem, hogy kárhoztaſsam e' világot; hanem hogy meg-tartsam e' világot. (*s*) *r* 3: 17.

48. A' ki meg-vét engemet, és nem véſzi az én beſzédimet; vagyon ki kárhoztaſsa azt: (*t*) a' beſzéd, mellyet én ſzólltam, az ítéli-meg azt amaz utólsó napon. (*t*) *r.* 3: 17. 9: 39.

49. (*u*) Mert én magamtól nem ſzólltam; hanem a' ki el-botsátott engem', az Atya, ő meg-parantsolta nékem, mit ſzólljak, és mit mondjak: (*u*) *r.* 5: 19. 14: 10, 24.

50. És tudom, hogy az ő parantsolatja örök élet. A' mellyeket azért én ſzóllok: a' mint az Atya mondotta nékem; úgy ſzóllom.

XIII. RÉSZ.

Kriſtus tanitványinak lábaikat moſsa: árulóját ki-mutatja: Inti tanitványit atyafiúi ſzeretetre. Péternek a' meg-tagadásban való eſetét meg jövendöli.

1. A'

1 A' (*a*) Húsvétnek pedig innepe előtt, tudván Jéſus, hogy amaz ő órája el-jött vólna, hogy e' világból az Atyához menne; mivelhogy ſzerette vólna az övéit, a' kik e' világon valának, mind végig ſzerette azokat.

(*a*) *Mát.* 26: 2, *Már.* 14: 1. *Luk.* 22: 1.

2. És a' vatsora után, (mikor immár az ördög a' Júdás Iskariótesnek, Simon' *fiának* ſzívébe bé-ötlött vólna, hogy el-árúlná őtet.)

3. Tudván azt Jéſus, hogy az Atya mindeneket néki hatalmába adott vólna, és hogy ő az Iſtentől jött vólna, és az Iſtenhez menne;

4. Fel-kele a' vatsora után, és le-tévé az ő felső-ruháját: és egy kendőt vévén, környúl-köté magát.

5. Azután vizet tőlte a' mendentzébe, és kezdé mosni a' tanítványoknak lábaikat, és megtörleni a' kendővel, mellyel magát környúl-kötötte vala.

6. Méne azért Simon-Péterhez, ki monda nékie: Uram! te mosod-é-meg az én lábaimat?

7. Felele Jéſus, és monda nékie: A' mit én tselekeſzem moſtan, te *azt* nem tudod; ezután pedig meg-tudod.

8. Monda nékie Péter: Az én lábaimat ſoha meg nem mosod! Felele néki Jéſus: Ha meg nem moslak téged'; nem léſzen néked hozzám ſemmi közöd.

9. Monda nékie Simon-Péter: Uram! nem tsak lábaimat, hanem még kezeimet és fejemet-is.

10. Monda néki Jéſus: A' ki meg-feredett, nem ſzükség, hanem tsak hogy lábait moſsa-meg; mert mindeneſtől tiſzta: (*b*) ti-is tiſzták vagytok; de nem mindnyájan. (*b*) *r.* 15: 3.

11. Mert tudja vala azt, a' ki őtet el-árúlná; azért monda: Nem vagytok mindnyájan tiſzták.

12. Minekutánna azért meg-moſta vólna azoknak lábaikat, és az ő felső ruháját magára vette vólna; ismét le-üle és monda nékik: Értitek-é, mit mivelék veletek?

13. Ti engemet *így* hívtok: Meſter és Uram! és igazán mondjátok; mert az vagyok:

14. Annakokáért ha én meg-moſtam a' ti lábaitokat, Úr és Meſter lévén; tinéktek-is meg kell mosnotok egymás' lábait.

15. Mert peldát adtam néktek, hogy a' mint én tselekedtem veletek; *azonképpen* tselekedjetek ti-is.

16. Bizony bizony mondom néktek: (*c*) A' ſzolga nem nagyob az ő Uránál; ſem a' követ nem nagyobb annál, a' ki azt el-küldötte.

(*c*) *Mát.* 10: 24. *Luk.* 6: 40.

17. Ha ezeket tudjátok, bóldogok léſztek; ha tselekeſzitek azokat.

18. Nem mindenitekről ſzóllok: én tudom, kiket válaſztottam; de ſzükség, hogy bé-teljék az Irás: (*d*) A' ki én velem kenyeret eſzik; az ő ſarkát fel-emelte ellenem. (*d*) *Sólt.* 41: 10.

19. Immár moſt meg-mondom néktek, minekelőtte meg-lenne; hogy mikor meg-léſzen, hidjétek, hogy én vagyok a' *Meſſiás.*

20 Bizony, bizony mondom néktek; (*e*) mikor valakit el-küldök, valaki *azt* bé-fogadja; engem' fogad-bé: a' ki pedig engem' bé-fogad; azt fogadja-bé, a' ki engem' el-küldött.

(*e*) *Mát.* 10: 40.

21. Mikor ezeket mondotta vólna Jéſus; meg-háborodék lelkében, és bizonyságot tőn, és monda: Bizony bizony mondom néktek, (*f*) hogy egy ti közzületek engem' el-árúl.

(*f*) *Mát.* 26: 21. *Ts.* 1: 17.

22. A' tanítványok azért néznek vala egymásra, kételkedvén, kiről ſzóllna.

23. Vala pedig egy az ő tanítványi közzül, ki a' Jéſus' kebelében nyúgoſzik vala; az, a' kit Jéſus ſzeret vala.

24 Inte azért ennek Simon-Péter; *hogy* meg-kérdené, ki vólna az, a' kiről ſzóllna.

25. Az pedig a' Jéſus' melyére hajólván, monda néki: Uram! kitsoda *az*?

26. Felele Jéſus: Az, a' kinek én a' mártott falatot adom. És mikor bé-mártotta vólna a' falatot; adá Iskariótes Júdásnak, a' Simon' *fiának.*

27. És a' falat *bé-vételének* utánna, akkor béméne a' Sátán Júdásba. Monda azért Jéſus nékie: A' mit akarſz tselekedni; hamar tselekedjed.

28. Ezt pedig a' le-ültek közzül ſenki nem érté; miért mondotta vólna nékie.

29. Mert némellyek azt állítják vala, mivelhogy az (*g*) erſzény Júdásnál vala, hogy Jéſus ezt mondotta vólna néki: Vedd-meg azokat, a' mellyek nékünk ſzükségeſek az Innepre; vagy hogy a' ſzegényeknek valamit adna. (*g*) *r.* 12: 6.

30. Az annakokáért a' falatot minekutánna el-vette vólna; azonnal ki méne: vala pedig éjtſzaka.

31. Mi-

31. Mikor azért ki-ment vólna; monda Jésus: Mostan ditsőíttetett-meg az embernek Fia! az Isten-is meg-ditsőíttetett ő benne.

32. Hogyha az Isten meg-ditsőíttetett ő benne; az Isten-is meg-ditsőíti őtet ő magában: és ezennel meg-ditsőíti őtet.

33. Fiaim! még egy kevés ideig veletek vagyok. Kerestek engemet; de a' miképpen a' Sidóknak mondám: (*h*) A' hová én mégyek, ti *oda* nem jöhettek; *azonképpen* mondom most néktek-is. (*h*) *r.* 7: 34. 8: 21.

34. Új parantsolatot adok néktek: (*i*) Hogy egymást szeressétek: a' mint én szerettelek titeket; úgy szeressétek ti-is egymást.

(*i*) *Mát.* 22: 39. *r.* 15: 12. 1 *Ján.* 3: 11.

35. Erről esmérik-meg mindenek, hogy én tanítványim vagytok; ha egymást szeretnditek.

36. Monda néki Simon-Péter: Uram! hová mégy? Felele néki Jésus; A' hová én mégyek, most én utánnam nem jöhetsz; (*k*) azután pedig utánnam jösz.

(*k*) *r.* 21: 18, 19.

37. Monda néki Péter: Uram! miért nem mehetek most utánnad? az én lelkemet te éretted adom.

38. Felele néki Jésus: A' te lelkedet adod én érettem? Bizony bizony mondom néked: nem szóll addig (*l*) a' kakas, míg-nem háromszor engemet meg-tagadsz. (*l*) *Márk.* 14: 30.

XIV. RÉSZ.

Krisztus vigasztalja tanitványit, az ő Istenségét és halálának hasznát meg-mondván: Vigasztaló Szent Lelket igérvén, ennek tisztit meg-mondja; és az ő békeségét igéri.

1 Ne báborodjék-meg a' ti szívetek: hisztek az Istenben; hidjetek én bennem-is.

2. Az én Atyámnak házában sok hajlékok vagynak; mert ha külömben *vólna*, meg-mondottam vólna néktek. El-mégyek, hogy megkészítsem néktek a' helyet.

3. És mikoron el-menéndek, és el-készíténdem néktek a' helyet; ismét el-jövök, és felvészlek titeket én magamhoz, (*a*) hogy a' hol én vagyok, ti-is ott légyetek.

(*a*) *r.* 12: 26. 17: 24. 1 *Thess.* 4: 14-17.

4. A' hová pedig én mégyek, tudjátok; az útat-is tudjátok.

5. Monda nékie Tamás: Uram! nem tudjuk, hová mégy; mimódon tudhatjuk azért az útat?

6. Monda néki Jésus: Én vagyok az út, az igazság, és az élet: senki nem mehet az Atyához; hanem én általam.

7. Ha engemet esmérnétek; az én Atyámatis esmérnétek: és immár most esméritek őtet, és láttátok őtet.

8. Monda néki Filep: Uram! mutasd-meg nékünk az Atyát; és elég minékünk.

9. Monda néki Jésus: Ennyi időtől fogva vagyok veletek; még-is nem esmértek-é engemet? Filep! a' (*b*) ki engemet lát, látja az Atyát; mimódon mondod azért te: Mutasdmeg minékünk az Atyát? (*b*) *r.* 8 19. 12: 45.

10. Nem hiszed-é, hogy én az Atyában, és az Atya én bennem vagyon? E' beszédeket, a' mellyeket én szóllok néktek, nem magamtól szóllom; hanem az Atya, a' ki én bennem marad, ő tselekeszi e' tselekedeteket.

11. Hidjetek nékem, (*c*) hogy én az Atyában, és az Atya én bennem *vagyon*; ha nem *hisztek*, a' tselekedetekért hidjetek nékem.

(*c*) *r.* 10: 38.

12. Bizony bizony mondom néktek: A' ki én bennem hiszen; a' minémű tselekedeteket én tselekeszem, az-is ollyanokat tselekeszik, (*d*) és nagyobbakat-is tselekeszik azoknál; mert én az én Atyámhoz mégyek.

(*d*) *Mát.* 21: 11. *Tsel.* 5: 12. *és* 19: 11.

13 És (*e*) valamit kéréndetek az én nevemben; azt meg-tselekeszem, hogy ditsőítessék az Atya a' Fiúban.

(*e*) *Jer.* 29: 12. *Mát.* 7: 7. 15: 7. *és* 16: 23.

14. (*f*) Valamit kéréndetek az én nevemben; én meg-szerzem.

(*f*) *Mát.* 21: 22. 1 *Ján.* 3: 22.

15. Ha engemet szerettek; az én parantsolatimat meg-tartsátok.

16. Én pedig kérem az Atyát; és más Vigasztalót ád néktek, hogy veletek maradjon mind örökké.

17. *Tudni-illik* az igazságnak Lelkét, mellyet e' világ bé-nem vehet; mert nem látja őtet, és nem esméri őtet: ti pedig esméritek őtet; mert bennetek lakik, és bennetek marad.

18. Nem hagylak titeket árváúl; meg-térek hozzátok.

19. Még egy kevés idő *vagyon*, és e' világ nem lát engemet többé: ti pedig meg-láttok engem'; mert én élek, ti-is éltek.

20. Azon a' napon meg-tudjátok ti: hogy én az én Atyámban vagyok, és ti én bennem, én-is ti bennetek.

21. A' ki az én parantsolatimat tudja, és megtartja azokat; az, a' ki szeret engemet: a' ki pedig szeret engemet; az én Atyám-is szereti azt: én-is szeretem azt, és magamat meg-jelentem annak.

22. Monda néki Júdás, nem *amaz* Iskariótes: Uram! mi dolog, hogy magadat nékünk jelented-meg, és nem e' világnak?

23 Felele Jésus és monda néki: A' ki engemet szeret; az (*g*) én beszédemet meg-tartja: az én Atyám-is szereti azt, és ahoz mégyünk, és annál maradunk. (*g*) *r.* 15: 10.

24. A' ki nem szeret engemet; az én beszédemet nem tartja-meg: és a' beszéd, a' mellyet hallotok, nem enyim; hanem azé, a' ki engemet el-botsátott, az Atyáé.

25. Ezeket mondottam néktek ti veletek-létemben.

26. Ama' Vígasztaló Szent Lélek pedig, kit az Atya az én nevemben (*h*) el-botsát, az megtanít titeket mindenekre, és eszetekbe juttatja mind azokat, a' mellyeket mondottam néktek. (*h*) *r.* 15: 26. *és* 16: 7. *Tsel.* 2: 4.

27. (*i*) Békeséget hagyok néktek, amaz én békeségemet adom néktek; nem úgy adom én néktek, mint e' világ adja. Ne háborodjék-meg a' ti szívetek, és ne féljen. (*i*) *Esa.* 54: 13. *Fil.* 4: 7.

28. Hallátok, hogy én mondám néktek: El-mégyek, és meg-térek hozzátok. Ha engemet szeretnétek; örülnétek, mikor azt mondám: El-mégyek az Atyához; mert az Atya nagyobb én nálamnál.

29. Most-is meg-mondám néktek, minekelőtte meg-lenne; (*k*) hogy mikor meg-lészen, hidjetek. (*k*) *r.* 11: 15. *és* 13: 19. 16: 4.

30. Nem szóllok ezután sokat veletek; mert el-jött e' világnak Fejedelme: de én ellenem semmi hatalma nintsen.

31. De hogy meg-tudja e' világ, hogy én az Atyát szeretem, és hogy, a' mint nékem az Atya (*l*) parantsolta, akképpen tselekeszem; keljetek-fel, menjünk-el innét. (*l*) *Sólt.* 40: 8-10. *Sid.* 10: 5.

XV. RÉSZ.

A' szőlő-tőnek és szőlő-veszszőknek hasonlatossága: a' Krisius int a' hiv szeretetre, és a' nyomorúságokban-való türésre önnön maga példájával indit.

1 Én vagyok amaz igaz szőlő-tő, és az én Atyám szőlőben-való munkás.

2. Minden (*a*) szőlő-veszszőt, valamellyén bennem gyümöltsöt nem terem, ki-mettz; és mindent, valamelly gyümöltsöt terem, meg-tiszt; hogy több gyümöltsöt teremjen. (*a*) *Mát.* 3: 10.

3. Immár (*b*) tiszták vagytok a' beszédért, a' mellyet szólltam tinéktek. (*b*) *r.* 13: 10.

4. Maradjatok én bennem, és én-is ti bennetek: miképpen a' szőlő-veszsző nem teremhet gyümöltsöt magától, hanemha a' szőlő-tőkében maradánd; akképpen ti-is *nem teremhettek*, hanemha én bennem maradtok.

5. Én vagyok a' szőlő-tő, ti szőlő-veszszők: az, a' ki én bennem marad, és a' kiben én *maradok*; ez terem sok gyümöltsöt: mert én nálam nélkül semmit nem tselekedhettek.

6. Ha valaki én bennem nem marad; *a' szőlőn* kivül vettetik, és meg-szárad, mint a' szőlő-veszsző (*c*) és egybe-gyüjtetvén azok *a' szőlő-veszszők* a' tüzre-vettetnek, és meg-égnek. (*c*) *Ezék.* 15. *Mát.* 3: 10. 7: 19. *Kol.* 1: 23.

7. Ha én bennem maradtok, és az én beszédim-is ti bennetek maradnak; valamit akartok, (*d*) kérjetek, és meg-adatik néktek. (*d*) *Jer.* 29: 12. *Mát.* 7 7. 21: 22. *r.* 16: 23.

8. Ebben ditsőíttetik az én Atyám: ha sok gyümöltsöt termetek; és úgy lésztek én tanítványim.

9. A' mint szeretett engemet az Atya, *úgy* szerettelek titeket; maradjatok-meg abban az én szeretetemben.

10. (*e*) Ha az én parantsolatimat meg-tartándjátok; az én szeretetemben maradtok-meg: miképpen én-is az én Atyámnak parantsolatit meg-tartottam, és maradok az ő szerelmében. (*e*) *Ján.* 2: 4. 5: 3.

11. Ezeket szólltam néktek; hogy amaz én örömöm ti bennetek maradjon, és a' ti örömötök bé-teljék.

12. Ez az én (*f*) parantsolatom: hogy szeressétek egymást, mint *én* szerettelek titeket. (*f*) 3 *Mós.* 19: 18. 1 *Thess.* 4: 9. 1 *Ján.* 4: 16.

13. Nintsen senkiben nagyobb szeretet annál; mintha valaki az ő életét (*g*) adja az ő barátiért. (*g*) *Róm.* 5: 7, 8. *Efes.* 5: 2. 1 *Ján.* 3: 16.

14. Ti én barátim lésztek; ha azokat tselekedénditek, a' mellyeket én parantsolok néktek.

15. Nem mondalak többé titeket szolgáknak; mert a' szolga nem tudja, mit mivel az ő Ura: titeket pedig mondálak barátimnak; mert mindeneket, a' mellyeket hallottam az én Atyámtól, meg-jelentettem néktek.

16. Nem ti választottatok engem'; hanem én választottalak titeket, és rendeltelek titeket, (*h*) hogy el-menvén gyümöltsöt teremjetek, és

és a' ti gyümöltsötök meg-maradjon; hogy valamit kéréndetek az Atyától az én nevemben, meg-adja néktek. (h) *Mát.* 28: 19. *Kol.* 1: 6.

17. Ezeket parantsolom néktek, hogy ti (i) egymást szeressétek. (i) 1 *Pét.* 4: 8.

18. Ha e' világ titeket gyülöl; tudjátok, hogy engemet gyülölt előbb ti nálatoknál.

19. (k) Ha e' világból valók vólnátok; e' világ, a' mi övé, szeretné azt: de mivelhogy nem e' világból valók vagytok, hanem én választottalak titeket e' világ közzül; azért gyülöl titeket e' világ. (k) *Gal.* 1: 10.

20. Emlékezzetek-meg ama' beszédről, mellyet én mondottam néktek: (l) A' szolga nem nagyobb az ö Uránál. Ha engemet háborgattak; titeket-is háborgatnak: ha az én beszédemet meg-tartották; a' tieteket-is meg-tartják.

(l) *Mát.* 10: 24. *Mát.* 24: 9.

21. De mind ezeket mivelik ti veletek az én nevemért; mert nem esmérik azt, a' ki engemet el-botsátott.

22. Ha (m) *én* nem jöttem vólna, és nem szolltam vólna nékiek, nem vólna bünök; de nintsen most mivel menteniek az ö bünöket.

23. A' ki engemet gyülöl; *az* gyülöli az én Atyámat-is. (m) *Luk.* 12: 47, 48. *Róm.* 4: 15.

24. Ha olly tselekedeteket nem tselekedtem vólna ö közöttök, mellyeket senki nem tselekedett; nem vólna bünök: de most látták, és gyülöltek, mind engem', mind az én Atyámat.

25. De *szükség*, hogy bé-teljék a' mondás, melly az ö Törvényekben meg-íratott: (n) Gyülöltenek engem' ok nélkül.

(n) *Sólt.* 35: 19. *és* 69: 5.

26. Mikoron (o) pedig el-jövénd ama' Vigasztaló, kit én botsátok néktek az Atyától, az igazságnak Lelke, ki az Atyától származik; az bizonyságot tészen én rólam.

(o) *Luk.* 24: 49.

27. De (p) ti-is bizonyságot tésztek; mert (q) eleitől fógva én velem vagytok.

(p) *Tsel.* 1: 8, 21, 22. 5: 32. (q) *Tsel.* 1: 21.

XVI. RÉSZ.

Kristus a' keresztről jövendöl az ö tanitványnak, nékiek Vigasztalót igérvén, kinek tisztit meg-mondja: az övéinek nyomorúságokat hasonlitja a' gyermek-szülö asszonynak fájdalmihoz.

1 Ezeket szólltam néktek, hogy meg ne botránkozzatok.

2. (a) A' Gyülekezetekből ki-vetnek titeket; sőt el-jö az idö, mikor valaki titeket meg-ölénd, álítja, hogy Istent tiszteletet tselekeszik.

(a) *r.* 9: 22. *Ts.* 22: 19, 20.

3. És ezeket tselekeszik veletek; mert nem esmérték sem az Atyát, sem engemet.

4. De ezeket szóllottam néktek, hogy mikor el-jövénd az idö, meg-emlékezzetek róla, hogy én *ezeket* meg mondottam néktek. (b) Ezeket pedig eleitől fogva nem mondottam néktek; mert veletek valék. (b) *Mát.* 9: 15 *Már.* 2: 19. *Luk.* 5: 14.

5. Mostan pedig el-mégyek ahoz, a' ki engem' el-botsátott; és senki közzületek nem kérd-meg-engemet *mondván*: Hová mégy?

6. Hanem mivelhogy ezeket mondám néktek; a' szomorúság el-foglalja szíveteket.

7. De én igazságot szóllok néktek: Jobb néktek, hogy el-menjek; mert ha el nem menéndek, ama' Vigasztaló nem jö ti hozzátok: de ha el-menéndek; el-küldöm azt ti hozzátok.

8. És mikor az el-jövénd, meg-feddi e' világot a' bünről, az igazságról, és az ítéletről.

9. A' bünről *meg-feddi*; mivelhogy nem hiszsznek én bennem:

10. Az igazságról; mert én az Atyához mégyek, és többé nem láttok engemet:

11. Az ítéletről pedig; mivelhogy (c) e' világnak Fejedelme meg-ítéltetett. (c) *Ef.* 2: 2.

12. Még sok *dolgok vagynak*, mellyeket néktek kellene mondanom; de most el nem hordozhatjátok.

13. (d) Mikoron pedig el-jö amaz, az igazságnak Lelke; minden igazságra vezérel titeket. Mert nem szóll ö magától; hanem, a' mellyeket hallánd, *azokat* szóllja: és a' mellyek következendök; *azokat* jelenti meg-nektek.

(d) *r* 14: 26, *Tsel.* 1: 8.

14. Az engemet ditsöíteni fog; mert az enyimből vészi, a' mit néktek jelent.

15. Mindenek, (e) valamellyek az Atyáéi, enyimek; azért mondám: hogy enyimből vészi, a' mit néktek meg jelent. (e) *r.* 17: 10.

16. Egy kevés *ideig* nem láttok engemet: és ismét egy keves *idö* múlva meg-láttok engemet; mert én az Atyához mégyek.

17. Mondának azért *némellyek* az ö tanítványi közzül egymásnak: Mitsoda ez, a' mit nékünk mond: Egy kevés *ideig* nem láttok engemet, és ismét egy kevés *idö* múlva meg-láttok engemet; és: Mert én az Atyához mégyek?

18. Mondának vala azért: Mitsoda, a' mit mond: Egy kevés *ideig*? Nem tudjuk, mit mond.

19. Meg-érté azért Jésus, hogy azok meg-akarnák ötet kérdeni, és monda nékiek: Erről tudakoztok-é ti köztetek, hogy én mondám: Egy kevés *ideig* nem láttok engemet; és ismét egy kevés *idő* múlva meg-láttok engemet?

20. Bizony bizony mondom néktek: Sírtok ti, és jajgattok, e' világ pedig örül; ti pedig szomorkodtok, de a' ti keserűségtek örömre fordúl.

21. *(f)* Az aszszonyi-állatnak, mikoron szül, fájdalma vagyon; mert el-jött az ő órája: de mikor szüli az ő gyermekét, azután nem emlékezik-meg a' fájdalomról; mert örül, hogy ember született e' világra. *(f) Esa.* 26: 17.

22. Tinéktek-is azért most keserűségtek vagyon; de ismet meg-látlak titeket, és örülni fog a' ti szívetek, és a' ti örömötöket senki el-nem vészi tőletek.

23. És azon a' napon nem kérdetek-meg engemet semmiről. Bizony bizony mondom néktek: *(g)* Valamit kéréndetek az Atyától az én nevemben; meg-adja néktek.

(g) Jak. 1: 5. *Mát.* 7: 7.

24. Ez ideig semmit nem kértetek az én nevemben: kérjetek; és el-vészitek, hogy a' ti örömötök tellyes légyen.

25. Ezeket mondottam néktek példa-beszédek által; de el-jő az idő, mikor nem szóllok többé példa-beszédek által; hanem nyilván szóllok néktek az én atyám felől.

26. Azon a' napon az én nevemben kértek; és nem mondom néktek, hogy én kérem az Atyát ti érettetek.

27. Mert az Atya szeret titeket; mert ti-*is* szerettetek engemet, és hittétek, *(h)* hogy én az Istentől jöttem-ki. *(h) r.* 17: 8.

28. Ki-jöttem az Atyától, és jöttem e' világra; ismét el-hagyom e' világot, és el-mégyek az Atyához.

29. Mondának nékie az ő tanítványi: Imé most nyilván szóllasz, és semmi példa-beszédet nem mondasz.

30. Most tudjuk, hogy te *(i)* mindeneket tudsz, és nem szükség tenéked, hogy valaki tégedet meg-kérdjen: erről hiszszük, hogy te az Istentől jöttél-ki. *(i) r.* 21: 17.

31. Felele nékik Jésus: Most ti hiszitek-é *azt*?

32. Imé el-jő az idő; és immár el-jött, mellyben *(k)* el-oszoltok ki-ki az övéihez, és engemet egyedül hagytok; de nem vagyok egyedul: mert az Atya én velem vagyon.

(k) Zak. 13: 2. *Mát.* 26: 31.

33. Ezeket szóllottam néktek, hogy én bennem békeségtek légyen. E' világon nyomorúságtok lészen; de bízzatok: Én meg-győztem e' világot.

XVII. RÉSZ.

A' Krisztusnak az ő Attyához halála előtt-való könyörgése.

1 Ezeket szóllá Jésus, és fel-emelé szemeit az égbe és monda: Atyám! el-jött amaz *(a)* óra; ditsőitsd-meg a' te Fiadat, hogy a' te Fiad-is ditsőitsen tégedet. *(a) Luk.* 18 31. *r.* 12: 23.

2. Miképpen adtál néki *(b)* hatalmat minden testen; hogy valakiket néki adtál, adjon azoknak örök életet. *(b) Mát.* 28: 18. *r.* 5: 27.

3. Ez pedig az örök élet: hogy tégedet egyedül esmérjenek *lenni* igaz Istennek, és a' kit el-botsátottál, a' Jésus Krisztust.

4. Én ditsőitettelek tégedet e' földön; el-végeztem a' dolgot, mellyet én reám bíztál vólt, hogy el végezzem.

5. Most annakokáért ditsőits-meg engemet te Atyám! te magadnálazzal a' ditsőséggel, *(c)* mellyel ditsőségem vólt te nálad, minekelőtte e' világ lenne. *(c) r.* 1: 1, 2.

6. Meg-jelentettem a' te nevedet az embereknek, a' kiket adtál nékem e' világ közzül; tieid valának, és nékem adtad azokat: és a' te beszédedet meg-tartották.

7. Most tudták-meg, hogy mindenek, a' mellyeket nékem adtál, te előtted vagynak.

8. Mert a' melly beszédeket reám bíztál; nékiek adtam: és ők el-vették, és bizonnyal meg-tudták, hogy én te tőled *(d)* jöttem-ki; és el-hitték, hogy én te tőled botsáttattam.

(d) r. 16: 27.

9. Én ő érettek könyörgök; nem e' világért könyörgök; hanem azokért, a' kiket nékem adtál: mert tieid.

10. És énnékem mindenim tieid, *(e)* és a' tieid enyimek; és *én* meg ditsőittettem ő bennek. *(e) r.* 16: 15.

11. És nem vagyok többé e' világon; de ezek e' világon vagynak, és én te hozzád mégyek. Szent Atyám! tarts-meg a' te neved által azokat, a' kiket adtál nékem, hogy egygyek légyenek, mint mi.

12. Mi-

12. Mikor ő-vélek vólnék e' világon; én meg-tartom vala őket a' te nevedben. A' kiket nékem adtál, én meg-őríztem, (*f*) és egy-is azok közzül el-nem veszett; hanem a' veszedelemnek ama' fia, (*g*) hogy az Irás bé-telnék.

(*f*) *r.* 18: 9. (*g*) *'Sólt.* 109: 8.

13. Mostan pedig te hozzád mégyek, és ezeket szóllom e' világon, hogy az én örömöm tellyes légyen ő nálok.

14. Én a' te beszédedet nékiek adtam, és e' világ őket gyülölte; mert nem e' világból-valók, miképpen hogy én-is nem e' világból-való vagyok.

15. Nem kérlek *azon*, hogy e' világból kivégyed őket; hanem hogy (*h*) meg-őrízd őket a' gonosztól. (*h*) 2 *Thess.* 3: 3.

16. Nem e' világból valók; miképpen én-is nem e' világból-való vagyok.

17. Szenteld-meg őket a' te igazságoddal, a' te beszéded igazság!

18. Miképpen engemet el-küldöttél e' világra; *azonképpen* én-is el-küldöttem őket e' világra.

19. És én érettek szentelem-meg magamat; hogy ők-is szenteltettek légyenek valóba.

20. Nem tsak ő érettek könyörgök pedig; hanem azokért-is, a' kik az ő beszédek által hiendők *lésznek* én bennem;

21. Hogy mindnyájan egygyek légyenek: miképpen te Atyám én bennem, és én te benned; hogy ők-is mi bennünk (*i*) egygyek légyenek: hogy el-hidje e' világ, hogy én te tőled botsáttattam. (*i*) *r.* 10: 38.

22. És én a' ditsőséget, mellyet adtál nékem, nékiek adtam; hogy egygyek légyenek, miképpen (*k*) mi-is egy vagyunk. (*k*) *r.* 10: 30.

23. Én ő bennek, és te én bennem; hogy légyenek tökélletesek mind egygyetembe: és hogy meg-tudja e' világ; hogy én te tőled botsáttattam: és hogy te őket szereted; miképpen engemet szerettél.

24. Atyám! a' kiket nékem adtál, (*l*) akarom, hogy a' hol én vagyok, azok-is én velem légyenek: hogy lássák amaz én ditsőségemet, mellyet nékem adtál; mert szerettél engemet e' világ' fundamentomának fel-vettetése előtt.

25. Igaz Atyám! e' világ téged' nem esmért; én pedig esmértelek téged': ezek-is tudják, hogy én te tőled botsáttattam.

26. És a' te nevedet meg-jelentettem nékiek, és meg-jelentem; hogy a' te szerelmed, a' mellyel engemet szerettél, légyen ő bennek, és én-is ő bennek.

XVIII. RÉSZ.

A' Krístus a' kertben meg-fogatik: Kajafáshoz vitetvén Pétertől meg-tagadtatik: és Pilátus' kezébe adatik.

1 Ezeket (*a*) mikor mondotta vólna Jésus; kiméne az ő tanítványival (*b*) a' Kedron patakán túl, hol egy kert vala, mellybe bé-méne ő, és az ő tanítványi.

(*a*) *Mát.* 26: 36. (*b*) 2 *Sám.* 15: 23.

2. Tudja vala pedig azt a' helyet Júdás-is, ki őtet el-árúlja vala; mert gyakorta oda gyúl vala Jésus az ő tanítványival.

3. (*c*) Júdás azért mikor sereget vett vólna *maga mellé*, és a' Papi-Fejedelmektől és Farizéusoktól szolgákat; méne oda lámpásokkal és fáklyákkal és fegyverekkel.

(*c*) *Mát.* 26: 47, *Márk.* 14: 43. *Tsel.* 1: 16.

4. Jésus azért tudván mind azokat, a' mellyek reá következnek vala; elő-állván monda nékiek: Kit kerestek?

5. Felelének néki: A' Názáretbéli Jésust! Monda nékiek Jésus: Én vagyok *az!* Áll vala pedig ő vélek Júdás-is, ki őtet el-árúlja vala.

6. Mihelyt azért ezt mondá nékiek: Én vagyok az; hátra állának, és le-esének a' földre.

7. Másodszor-is azért meg-kérdé őket: Kit kerestek? És azok mondának: A' Názáretbéli Jésust!

8. Felele Jésus: Mondám néktek, hogy én vagyok az. Azért ha engemet kerestek, ezeket botsássátok-el.

9. Hogy bé-telnék az ő beszéde, mellyet mondott vala: Azok közzül, a' kiket nékem adtál, egygyet-is (*d*) el-nem vesztettem.

(*d*) *r.* 17: 12.

10. (*e*) Simon-Péter pedig, kinek vala szablyája, ki-vonó azt, és a' Fő-Papnak szolgáját (*f*) meg-tsapdosá, és el-vágá annak jobb-fülét. Annak a' szolgának pedig neve vala Malkus.

(*e*) *Mát.* 26: 51. *Luk.* 22: 50. (*f*) *Luk.* 3: 2.

11. Monda azért Jésus Péternek: Tedd a' hüvelyébe a' te szablyádat! avagy nem kell-é meg-innom a' pohárt, mellyet az Atya adott énnékem?

12. A' sereg azért, és a' Hadnagy és a' 'Sidóknak szolgáik meg-fogák Jésust, és meg-kötözék őtet:

13. És vivék először (*g*) Annáshoz; (mert vala a' Kajafásnak ipa, ki abban az esztendőben Fő-Pap vala,) és Annás küldé őtet kötözve Kajafáshoz a' Fő-Paphoz. (*g*) *r.* 11: 50.

14. Kajafás pedig az vala, (*h*) a' ki azt adta vala a' 'Sidóknak tanátsúl, hogy jobb vólna egy embernek meg-halni a' köfségért.

(*h*) *Mát* 26: 58. *Már.* 14: 54. *Luk.* 22: 52.

15. (*i*) Követi vala pedig Jésust Simon-Péter, és más tanítvány; az a' tanítvány pedig esméretiben vala a' Fő-Papnak, és egygyütt Jésussal bé-méne a' Fő Papnak házába.

(*i*) *Mát.* 26: 69. *Luk.* 22: 54.

16. Péter pedig áll vala kivül az ajtónál. Kiméne azért ama' máfik tanítvány, a' ki a' Fő-Papnak esméretiben vala, és fzólla az ajtó-őrző leánynak, és bé-vivé Pétert.

17. Szólla azért Péternek az ajtó-őrző leány: Nemde te-is ez ember' tanítványi közzül-való vagy-é? Monda ő: Nem vagyok.

18. Állanak vala pedig *ott* a' fzolgák, és poroſzlók, kik fzenet raktanak vala; mert hideg vala, és melegítik vala magokat: Péter-is pedig ott áll vala vélek, és melegíti vala magát.

19. A' Fő-Pap azért meg-kérdé Jésust az ő tanítványi felől, és az ő tudománya felől.

20. Felele néki Jésus: Én nyilván fzólltam e' világnak: én mindenkoron tanítottam a' Sinagógában és a' Templomban, a' hová gyülnek minden-felől a' 'Sidók; és titkon femmit nem fzólltam.

21. Mit kérdefz engemet? Kérd-meg azokat, a' kik hallották, a' mit nékiek fzólltam: Imé, ezek tudják, mit fzólltam én!

22. Ezeket pedig mikoron ő mondotta vólna, egy a' fzolgák közzül, a' ki *ott* áll vala; Jésust artzúl tsapá, mondván: Úgy felelfz-é a' Fő-Papnak?

23. Felele néki Jésus: Ha gonoſzúl fzólltam; tégy tudományt a' gonoſzról: ha jól *fzólltam*; miért verfz engemet?

24. Küldötte vala azért őtet Annás Kajafáshoz, a' Fő-Paphoz kötözve.

25. (*k*) Áll vala pedig *ott* Simon-Péter-is, és melegíti vala magát; mondának azért néki: Nemde te-is az ő tanítványi közzül-való vagy-é? Meg-tagadá ő, és monda: Nem vagyok!

(*k*) *Mát.* 26: 71. *Márk.* 14: 69.

26. Monda nékie egy a' Fő-Papnak fzolgái közzül, annak rokona, a' kinek Péter a' fülét el vágta vala: Avagy nem láttalak-é én tégedet ő-véle a' kertben?

27. Ismét azért meg-tagadá Péter; és a' kakas azonnal meg-fzólla.

28. El-vivék (*l*) azert Jésust Kajafáftól a' Törvény-házba; vala pedig reggel: és ők nem menének-bé a' Törvény-házba, hogy (*m*) meg-ne fertéztetnének; hanem hogy meg-ennék a' Húsvéti bárányt.

(*l*) *Mát.* 27: 2. (*m*) *Tsel.* 10: 28. *és* 11: 3.

29 Ki-méne azért Pilátus ő hozzájok, és monda: Miben vádoljátok ez embert?

30. Felelének és mondának néki: ha ez gonoſz-tévő ember nem vólna; nem adtuk vólna őtet kezedbe.

31. Monda azért nékiek Pilátus: Vigyétekel ti őtet, és a' ti törvénytek fzerént ítéljétek-meg őtet. Mondának azért ő-néki a' 'Sidók: Minékünk nem fzabad fenkit meg-ölnünk. (*n*)

(*n*) *Mát* 20: 19. *r.* 12: 33.

32. Hogy (*o*) a' Jésusnak befzéde bé-telnék, mellyet mondott vala, jelentvén azt, mitsoda halálával kellene *nékie* meg-halnia.

(*o*) *Márk.* 15: 2. *Luk.* 23: 3. *v.* 37.

33 Bé-méne azért Pilátus vifzont a' Törvényházba, és fzólítá Jésust, és monda néki: Te vagy-é a' 'Sidóknak ama' Királlyok?

34. Felele néki Jésus: Te magadtól mondod-é te ezt, vagy egyebek mondották néked én felőlem?

35. Felele Pilátus: Nemde 'Sidó vagyok-é én? A' te néped és a' Papi-Fejedelmek adtanak téged' az én kezembe: Mit tselekedtél?

36. Felele Jésus: (*p*) Az én orfzágom nem e' világból-való: ha e' világból-való vólna az én orfzágom; az én fzolgáim vitézkednének, hogy ne adatnám a' 'Sidóknak: moſtan pedig az én orfzágom nintsen innét.

(*p*) 1 *Tim.* 6: 13.

37. Monda azért néki Pilátus: Király vagy-é azért te? Felele Jésus: Te mondod, hogy én Király vagyok; én azért fzülettem, és azért jöttem e' világra, hogy bizonyságot tégyek az igazságról. Valaki az igazságtól vagyon, hallgatja az én befzédemet.

38. Monda néki Pilátus: Mitsoda az igazság? És mikor ezt mondotta vólna; ismét kiméne a' 'Sidókhoz, és monda nékiek: Én ő benne femmi bűnt nem találok.

39. (*q*) Néktek pedig fzokáftok, hogy egy *foglyot* ki-botsáfsak néktek a' Húsvét *innepében*; akarjátok-é azért, hogy el-botsáfsam néktek a' 'Sidóknak ama' Királlyokat?

(*q*) *Mát.* 27: 16, 20 *Luk.* 23: 19.

40. Kiáltának azért vifzontag mindnyájan, mond-

mondván: Nem ezt; hanem (*r*) Barabbást. Az a' Barabbás pedig vala tolvaj.

(*r*) *Tsel.* 3: 14.

XIX. RÉSZ.

A' Krisſtus' szenvedésének, haláljának és el-temettetésének hi ſtóridja.

1 Akkor (*a*) azért Pilátus Jésust elő-fogván, meg-ostorozá. (*a*) *Mát.* 27: 26.

2. És a' vitézek tövisből fonván koronát tévék az ő fejébe, és bársony köntösbe öltöztették őtet.

3. És mondának vala: Egésséggel 'Sidóknak Királlyok! És artzúl tsapdosák vala őtet.

4. Ki-méne azért ismét Pilátus, és monda nékiek: Imé, ki-hozom őtet néktek; hogy meg-láſsátok, hogy én (*b*) semmi bünt nem találok ő benne. (*b*) *Már.* 27: 23, 24. *v.* 6.

5. Ki-méne azért Jésus hordozván a' tövis koronát, és a' bársony köntöst. És monda nékik *Pilátus*: Imhol az ember!

6. Mikor azért látták vólna őtet a' Papi-Fejedelmek, és a' szolgák; kiáltnak vala, *ezt* mondván: (*c*) Feszítsd-meg, feszítsd-meg! Monda nékiek Pilátus: Vigyétek-el ti őtet, és feszítsétek-meg; mert én nem találok ő benne bünt. (*c*) *Tsel.* 13: 28.

7. Felelének néki a' 'Sidók: Minékünk Törvényünk vagyon, és (*d*) a' mi Törvényünk szerént meg kell halnia; mert Isten' Fiává tette magát. (*d*) 3 *Mós.* 24: 16. *r.* 5: 18.

8. Mikor azért e' beszédet hallotta vólna Pilátus; inkább meg-rémüle.

9. De ismét bé-méne a' Törvény-házba, és monda Jésusnak: Honnét-való vagy te? Jésus pedig nem felele néki.

10. Monda azért néki Pilátus: Nékem nem szóllasz-é? nem tudod-é, hogy hatalmam vagyon arra, hogy meg feszítselek: és hatalmam vagyon arra, hogy el botsássalak?

11. Felele Jésus, Semmi hatalmad nem vólna én ellenem, ha tenéked onnét fellyül nem adatott vólna; annakokáért nagyobb büne vagyon annak, a' ki engemet a' te kezedbe adott.

12. Attól fogva igyekezik vala Pilátus őtet el-szabadítani; a' 'Sidók pedig kiáltnak vala, mondván: Ha azt el-botsátod; nem lészesz barátja a' Tsászárnak: Valaki magát Királlyá tészi; ellene mond a' Tsászárnak.

13. Pilátus azért mikor hallotta vólna e' beszédet; ki-hozá Jésust, és üle a' törvény-tévő-

székbe, a' helyen, melly Lithóstrotosnak mondatik, 'Sidóúl pedig Gabbathának.

14. Vala pedig Húsvétra-való készületnek *napja*; mintegy hat óra pedig: akkor monda a' 'Sidóknak: Imhol a' ti Királyotok!

15. Azok pedig kiáltnak vala: Vidd-el, vidd-el, feszitsd-meg őtet! Monda nékiek Pilátus: A' ti Királyotokat feszítsem-é-meg? Felelének a' Papi-Fejedelmek: Nintsen Királyunk, hanem Tsászárunk.

16. Akkor azért adá nékiek őtet, hogy meg-feszíttetnék. Vévék azért Jésust, és el-vivék.

17. És (*e*) hordozván az ő kereszt-fáját, juta a' helyre, melly Káponya' *helyének* mondatik, 'Sidóúl pedig Golgothának.

(*e*) *Mát.* 27: 31, 33 *Már.* 15: 22. *Luk.* 23 26, 33.

18. Hol meg-feszíték őtet, és ő-véle egygyütt más két embert: egygyiket egy felől, másikat más felől; középben pedig Jésust.

19. Meg-írá pedig Pilátus a' Titulust-is, és a' kereszt-fára fel-tévé. *E'* vala pedig az írás: NÁZÁRETBÉLI JÉSUS A' 'SIDÓKNAK AMA' KIRÁLLYOK.

20. E' Titulust azért sokan olvasák a' 'Sidók közzül; mert a' város mellett vala a' hely, a' hol meg-feszíttetett vala *Jésus*. Iratott vala pedig 'Sidóúl, Görögül *és* Deákúl.

21. Mondának vala azért Pilátusnak a' 'Sidók' Papi-Fejedelmi: Ne írd *ezt*: 'Sidóknak ama' Királlyok; hanem hogy ő mondotta: 'Sidóknak Királlyok vagyok.

22. Felele Pilátus: A' mit meg-írtam, meg-írtam.

23. (*f*) A' vitézek azért mikor meg-feszítették vólna Jésust; vévék az ő ruháit (és négy részre oszták mindenik vitéznek egy részt) és az ő köntösét-is. Vala pedig az ő köntöse varrás' nélkül-való, felitől fogva mindenestől szőtt.

(*f*) *Mát.* 27: 35. *Már.* 15: 24.

24. Mondának azért ő magokban: Ne hasogassuk ezt el; hanem vessünk sorsot reája, kié légyen; hogy az Irás bé-telnék, melly ezt mondja: (*g*) Meg-oszták ő köztök az én ruháimat, és az én köntösömre sorsot vetének. A' vitézek azért ezeket mivelék.

(*g*) *'Sólt.* 22: 19.

25. Állanak vala pedig a' Jésus kereszt-fája mellett az ő annya, és az ő annyának nénnye, Mária Cleópé, és Mária Magdaléna.

26. Mikoron azért látta vólna Jésus az ő annyát, és a' tanítványt, a' kit szeret-vala, ott állani;

ott állani, monda az ő annyának: Aſzſzonyi-állat, imhol a' te fiad!

27. Annakutánna monda a' tanítványnak: Imhol a' te anyád! És az órától fogva a' tanítvány az aſzſzonyi-állatot házába fogadá.

28. Azután, tudván Jéſus, hogy immár mindenek el-végeztettek; hogy az Irás bé-tellyeſednék, monda: (*h*) Szomjúhozom! (*h*) *Sólt.* 69: 22.

29. Vala azért *ott* le-téve egy edény etzettel teli; Azok pedig ſpongyiát meg-töltének (*i*) etzettel, és isóppal meg-rakván, az ő ſzájához vivék. (*i*) *Mát.* 27: 34, 48.

30. Mikor azért el-vette vólna Jéſus az etzetet, monda: El-végeztetett *minden*! És le-hajtván fejét, ki-botsátá lelkét.

31. A' 'Sidók annakokáért, hogy ne maradnának a' kereſzt-fán a' teſtek Szombaton; mivelhogy Innep-eſti vala, (mert annak a' Szombatnak napja nagy *Innep* vala,) kérék Pilátust, hogy azoknak ſzáraik meg-töretnének, és le-vétetnének.

32. El-jövének azért a' vitézek, és az első *lator*nak meg törék ſzárait, és a' máſiknak-is a' ki meg-feſzíttetett vala Jéſuſsal.

33. Jéſusra pedig mikor jutottak vólna, mikor látták vólna, hogy ő meg-hólt immár; nem törék-meg az ő ſzárait:

34. Hanem egy a' vitézek közzül dárdával meg-öklelé az ő óldalát; és mindjáráſt (*k*) jöve-ki *belőle* vér és víz. (*k*) 1 *Ján.* 5: 6

35. És a' ki látta, bizonyságot téſzen róla, és igaz az ő tanú-bizonysága: az tudja, hogy ő igazat mond; hogy ti-*is* hidjétek.

36. Mert ezek lettenek *azért*, hogy az Irás bé-tellyeſednék: Egy-is az ő (*l*) tetemei közzül, *úgymond*, meg ne rontaſsék.

(*l*) 2 *Mós.* 12: 46.

37. És ismét más Irás *ezt* mondja: (*m*) Meglátják *azt*, a' kit által-ſzegeztenek.

(*m*) *Zák.* 12: 10.

38. Ezeknekutánna (*n*) pedig kére Pilátust az Arimathiabéli Jóſef (ki a' Jéſus' tanítványa vala; de titkon-való a' 'Sidóktól-való félelemnek miatta) hogy a' Jéſus' teſtét le-venné; mellyet meg-engede Pilátus. El-méne azért, és le-vévé a' Jéſus' teſtét.

(*n*) *Mát.* 27: 57.

39. El-jöve pedig Nikodémus-is, (*o*) (a' ki Jéſushoz ment vala éjjel előſzör,) hozván mirhából és áloesből tsnáltatott drága kenetet, mintegy ſzáz fontot. (*o*) *r.* 3: 1, 2.

40. Vévék azért a' Jéſus' teſtét, és bé-takarák azt lepedőkkel, drága kenetekkel egybe, a' mint ſzokáſok a' 'Sidóknak temetni.

41. Azon a' helyen pedig, a' hol meg-feſzíttetett vala *Jéſus*, vala egy kert, és a' kertben (*p*) új koporsó, mellyben ſenki még nem helyheztetett vala. (*p*) *Mát.* 27: 60.

42. Annakokáért a' 'Sidóknak Innepjek' eſtiért, mivelhogy az a' koporsó közel vala, abba helyhezteték Jéſust.

XX. RÉSZ.

A' Kriſtus' fel-támadáſa mint lett, és kiknek jelentetett-meg.

1 A' (*a*) hétnek pedig első napján Mária Magdaléna el-méne reggel, mikor még ſetét vólna, a' koporsóhoz; és látá, hogy a' kő el-vétetett vólna a' koporsóról.

(*a*) *Mát.* 28: 1. *Már.* 16: 1.

2. El-futa azért, és el-méne Simon-Péterhez, és ama' máſik tanítványhoz, a' kit (*b*) Jéſus ſzeret vala, és monda nékiek: El-vitték az Urat a' koporsóból, és nem tudjuk, hová tették őtet. (*b*) *r.* 13: 23. 21: 7, 20.

3. Ki-méne azért Péter, és ama' máſik tanítvány, és menének a' koporsóhoz.

4. Futnak vala pedig mind-ketten egygyütt; de ama' máſik tanítvány a' futásban eleit vévé Péternek, és elébb juta a' koporsóhoz.

5. És le-hajólván, látá *ott* lenni (*c*) a' lepedőket; de nem méne-bé. (*c*) *r.* 19 - 40.

6. (*d*) El-érkezék azért Simon-Péter-is őtet követvén, és bé méne a' koporsóba, és látá *ott* lenni a' lepedőket: (*d*) *Luk.* 24: 12.

7. És a' kezkenőt, melly az ő fején vala, nem a' lepedőkkel le-téve; hanem külön-helyen egybe-takarva.

8. Akkor azért bé-méne ama' máſik tanítvány-is, a' ki előbb jutott vala a' koporsóhoz; és látá, és hün.

9. Mert nem tudják vala még az Irást, hogy fel-kellene néki támadnia a' halálból.

20. Meg-térének azért a' tanítványok az övéikhez.

11. Mária (*e*) pedig ſirván áll vala a' koporsón kivül. Mikor azért ſirna; le-hájla a' koporsóba:

(*e*) *Mát.* 28: 1. *Már.* 16: 5.

12. És láta két Angyalokat fejér *ruhában*, kik közzül egygyik feje felől, a' máſik lábai felől ül vala, a' hol a' Jéſus' teſte feküdt vala.

13. Kik mondának néki: Aſzſzonyi-állat! mit ſirſz? Monda nékiek: El-vitték az én Uramat,

Uramat, és nem tudom, hová tették ötet.

14. És (f) mikoron ezeket mondotta vólna; hátra-fordúla, és látá Jésust állani: és nem tudja vala, hogy Jésus vólna.

(f) *Mát.* 28: 9.

15. Monda nékie Jésus: Aſzſzonyi-állat! mit sírſz? kit keresſz? Amaz azt ſítván, hogy a' kertéſz vólna, monda nékie: Uram! ha te vitted-el ötet, mond-meg nékem, hová tetted; és én el-viſzem ötet.

16. Monda néki Jésus: Mária! Amaz hátra-fordúlván, monda nékie: Rabbóni! az-az, Meſter.

17. Monda nékie Jésus: Ne illeſs engemet; mert nem mentem még fel az én Atyámhoz; de menj-el az én atyámfiaihoz, és mond-meg nékiek: (g) fel-mégyek az én Atyámhoz, és a' ti Atyátokhoz, az én Iſtenemhez, és a' ti Iſtentekhez. (g) *Sid.* 2: 11, 12.

18. El-méne Mária Magdaléna hírdetvén a' tanítványoknak, hogy ő látta az Urat, és *hogy* azokat mondotta vólna nékie.

19. Mikor (h) azért eſtve vólna a' hétnek azon első napján, és az ajtók bé-zárolva vólnának, a' hol a' tanítványok egybe-gyültenek vala a' Sidóktól-való féltekben; el-jöve Jésus, és meg-álla középben, és monda nékiek: Békeſség tinéktek!

(h) *Már.* 16: 14. 1 *Kór.* 15: 5.

20. És mikor ezeket mondotta vólna; megmutatá nékiek az ő kezeit, és óldalát. Örvendezének azért a' tanítványok, hogy látták vólna az Urat.

21. Monda azért ismét nékiek: Békeſség tinéktek! Miképpen el-botsátott engemet az Atya; akképpen (i) én-is el-botsátlak titeket.

(i) *Mát.* 28: 18, 61. *Már.* 16 15.

22. És mikor ezeket mondotta vólna; reájok lehelle, és monda nékiek: (k) Végyetek Szent Lelket.

(k) *Mát.* 16: 19. *és* 18: 18.

23. Valakiknek meg-botsátjátok büneiket; meg-botsáttatnak nékiek: és a' kiknek meg-tartjátok; meg-tartatnak.

24. Tamás pedig egy a' tizen-két *tanítvány*ok közzül, ki mondatik Kettősnek, nem vala ő vélek, mikor Jésus el-jött vala.

25. Mondának azért néki a' több tanítványok: Látánk az Urat. Ő pedig monda nékiek: Hanemha látándom az ő kezein a' ſzegeknek helyeit, és botsátándom az én újomat a' ſzegek' helyébe, és botsátándom az én kezemet az ő óldalába; ſemmiképpen nem hiſzem.

26. Azután azért nyóltzad' nappal ismét valának az ő tanítványi *a' házban* benn, és Tamás-is ő-vélek; el-jöve Jésus az ajtó bé-zárolva, és (l) meg-álla középben, és monda: Békeſség néktek! (l) 1 *Kór.* 15: 5.

27. Azután monda Tamásnak: Hozd idé a' te újodat, és lásd az én kezeimet; és hozd ide a' te kezedet, és botsásd az én óldalamba: és ne légy hihetetlen; hanem hívő.

28. És felele Tamás, és monda nékie: Én Uram, és én Iſtenem!

29. Monda néki Jésus: Mivelhogy láttál engemet, Tamás! és hittél; (m) bóldogok, a' kik nem láttanak, és hittenek. (m) 1 *Pét.* 1: 2.

30. (n) Sok több jeleket-is tett Jésus az ő tanítványi előtt, mellyek e' Könyvben nem írattattak-meg. (n) *v.* 21: 25.

31. Ezek pedig meg-írattattak, hogy hidjétek, hogy a' Jésus Kriſtus Iſtennek Fia, és hogy *azt* hivén, örök életet végyetek az ő neve által.

XXI. RÉSZ.

A' Kriſtus' meg-jelenése, és beſzéde Péterhez.

1 Azután meg-jelentette magát ismét Jésus a' tanítványoknak a' Tiberiás' tengerénél; illyen módon jelentette pedig meg:

2. Valának egygyütt Simon-Péter, és Tamás, ki mondatik Kettősnek, és Natánael, ki Galilea' *városából* Kánából-való vala: és (a) a' Zebedéus' *fiai*, és mások az ő tanítványi közzül ketten. (a) *Mát.* 4: 21.

3. Monda nékiek Simon-Péter: El-mégyek halászni. Mondának néki: Mi-is el-mégyünk veled. El-menének azért, és azonnal hajóba ülének, és azon az éjtszakán ſemmit nem fogának.

4. Mikor pedig immár reggel vólna, meg-álla Jésus a' parton; mindazáltal nem esmérék-meg a' tanítványok, hogy Jésus vólna.

5. Monda azért nékiek Jésus: Fiaim! vagyon-é valami ennetek való? Felelének nékie: Nintsen.

6. És ő monda nékiek: Veſsétek (b) a' hálót a' hajón jobb-felől, és találtok. Oda-veték azért, és azt ki-nem vonhatják vala a' halaknak ſokaságok miatt. (b) *Luk.* 5: 4-7.

7. Monda azért ama' tanítvány, a' kit Jésus ſzeret vala, Péternek: Az Úr ez! Simon-Péter azt mikor hallotta vólna, hogy az Úr vólna, az ingét magára övedzé; (mert mezítelen vala) és botsátá magát a' tengerbe.

8. A' több tanítványok pedig hajón menének; (mert nem messze valának a' földtől: hanem mintegy két-száz singnyire) és vonszák vala a' hálót halakkal *tele*.

9. Minekutánna azért a' földre szállának; láták, hogy szén vólna, és a' *szénen* fellyül hal, és kenyér.

10. Monda nékiek Jésus: Hozzatok a' halakból, a' mellyeket most fogtatok.

11. Ki-jöve Simon-Péter, és a' hálót ki-vonná a' földre, melly teli vala száz ötven-három nagy halakkal: és noha ennyi vala; mindazáltal nem szakadoza-el a' háló.

12. Monda nékiek Jésus: Jöjjetek-el, ebédeljetek. A' tanítványok közzül pedig egy-is nem meré ötet meg-kérdeni: Ki vagy te? mivelhogy tudnák, hogy az Úr vólna.

13. El-jöve azért Jésus, és vévé a' kenyeret, és adá nékiek, és a' halat hasonlatosképpen.

14. Ezzel háromszor jelentetett-meg Jésus az ő tanítványinak, minekutánna fel-támadott vólna a' halálból.

15. Minekutánna azért ebédeltek vólna; monda Simon-Péternek Jésus: Simon, Jónának *fia!* szeretsz-é engemet ezeknél inkább? Monda nékie: Úgy Uram! te tudod, hogy szeretlek téged'. Monda néki: (*c*) Legeltesd az én bárányimat. (*c*) 1 *Pét.* 5: 2.

16. Monda néki ismét másodszor-is: Simon, Jónának *fia*, szeretsz-é engemet? Monda néki: Úgy Uram! te tudod, hogy szeretlek téged'. Monda néki: Legeltesd az én juhaimat.

17 Monda néki harmadszor-is: Simon, Jónának *fia!* szeretsz-é engemet? Meg-szomorodék Péter, hogy harmadszor-is mondotta vólna néki: Szeretsz-é engemet? És monda néki: Uram! te mindeneket tudsz: te tudod, hogy szeretlek tégedet. Monda néki Jésus: Legeltesd az én juhaimat.

18. Bizony bizony mondom néked, mikor ifjabb vólnál; bé-övedzed vala magadat, és oda mégy vala, a' hová akarod vala: mikor pedig meg-vénhesz el; a' te kezeidet ki-terjeszted, és más övedez-bé tégedet, és (*d*) oda viszen, a' hová nem akarnád. (*d*) *Tsel.* 12: 3, 4.

19. (*e*) Ezt pedig mondá jelentvén: mitsoda halállal ditsőítené-meg az Istent. És mikor ezt mondotta vólna, monda néki: Köves engemet! (*e*) 1 *Pét.* 1: 14.

20. Hátra-fordúlván Péter, látá, hogy ama' tanítvány, a' kit szeret vala Jésus, követi ötet, ki-is el-nyúgott vala ama' vatsorán az ő (*f*) melyén, és meg-kérdette vala: Uram! kitsoda az, a' ki téged' el-árúl? (*f*) *r.* 13: 23.

21. Ezt azért mikor látta vólna Péter; monda Jésusnak: Uram! Ez pedig mint *lészen*?

22. Monda néki Jésus: Ha akarnám-is ötet meg-maradni mind addig-is, míg el-jövök; mit gondolnál véle? te köves engemet.

23. Ki-méne azért e' beszéd az Atyafiak közzé, hogy az a' tanítvány nem halna-meg: holott nem mondotta vala néki *azt* Jésus, hogy meg-nem hal; hanem ezt: Ha ötet akarnám meg-maradni mind addig-is, míg el-jövök; mit gondolnál véle?

24. Ez az a' tanítvány, a' ki ezekről bizonyságot tészen, és ezeket írta, és tudjuk, hogy igaz az ő bizonyság-tétele.

25. (*g*) Egyebek-is pedig sokak vagynak, mellyeket Jésus tselekedett: mellyek ha egyenként meg-írattatnának; azt vélem, hogy e' világ sem foghatná-bé a' könyveket, a' mellyek írattatnának. Amen. (*g*) *r.* 20: 30.

A' SZENT APOSTOLOKNAK TSELEKEDETEIKRŐL-VALÓ KÖNYV,

Melly Szent Lukáts által íratott

E' Könyvben azok az emlékezetes dolgok számláltatnak-elő, mellyeket az Apostolok, vagy' mind közönségesen, vagy némellyek (kiváltképpen Pál) külön az Evangyéliomnak terjesztésében tselekedtenek, és szenvedtenek, csak hamar az Úr' mennybe-menetele után.

I. RÉSZ.

Elől-járó beszéd e' Könyvre. Az Úr' mennybe menetelének hi fóriája: Mátyás mint választatott Apostolla Júdás helyett

1 Az első könyvemet írtam (*a*) Theofile! mind azokról, a' mellyeket Jésus kezdett tselekedni, és tanítani, (*a*) *Luk.* 1: 3.

2. Mind a' napiglan, mellyen (minekutánna parantsolatokat adott vólna az Apostoloknak Szent Lélek által, a' kiket választott vala,) oda-fel-viteték.

3. Kiknek ő magát-is az ő szenvedése után meg-jelentette vala elevenen sok bizonyos jelek által, negyven napiglan meg-jelenvén nékiek, és szóllván az Istennek országára-való dolgokról.

4. És

4. És egybe-gyüjtvén őket, meg-hagyá nékiek, hogy el-ne menjenek Jérusálemből; hanem hogy meg várnák az Atyának ígéretét, mellyet, *úgymond*, (*b*) hallottatok én tőlem.

(*b*) *Luk.* 24: 49. *Ján.* 14: 26.

5. Mert János jóllehet kereſztelt vízzel; ti pedig kereſzteltettek (*c*) Szent Lélekkel, nem ſok napok után. (*c*) *Mát.* 3: 11.

6. Mikoron azért azok egybe-gyültenek vólna; meg-kérdék őtet mondván: Uram! avagy nem ez időben épited-é-meg Izráelnek az országot?

7. Monda pedig nékiek: Nem (*d*) ti dolgotok az időket tudnotok, és az alkalmatoſságokat, mellyeket az Atya az ő maga hatalmában helyheztetett,

(*d*) *Mát.* 24: 36.

8. Hanem véſzitek a' Szent Léleknek erejét, minekutánna el-jövénd ti reátok: és léſztek (*e*) nékem tanúim Jérusálemben-is, és egéſz Júdeában, Samariában és e' földnek mind végső határáig. (*e*) *Esa.* 2: 3. *Ján.* 15: 27.

9. És mikoron ezeket mondotta vólna; az ő láttokra (*f*) fel-emelteték, és a' felhő Jésust béfogván, el-ſzakaſztá őtet ſzemeik elől.

(*f*) *Már.* 16: 19. *Luk.* 24: 51.

10. És mikor ő utánna az ő ſzemeiket az égbe függeſztették vólna; ímé, két férjfiak fejér ruhában meg-állának mellettek,

11. Kik mondának-is: Galileabéli férjfiak! mit állatok nézvén mennybe? E' Jésus, a' ki oda fel-viteték ti tőletek menny-orſzágba, akképpen jő-el; a' miképpen (*g*) láttátok őtet felmenni mennyekbe. (*g*) 1 *Theſſ* 1: 10.

12. Akkor meg-térének Jérusálembe a' hegyről, melly hívatik Olaj-fák' *hegyének*, melly Jérusálem mellett vagyon, egy Szombat-*napi* járó földre.

13. És mikoron bé-mentenek vólna; fel-menének *egy* felső-házba, a' hol ſzállások vala: Péternek, Jakabnak, Jánosnak, Andrásnak, Filepnek, Tamásnak, Bertalannak, Mátének, Jakabnak, az Alféus' *fiának*, Simon Zelótesnek, és Júdásnak, a' Jakab' *attyafiának*.

14. Ezek mind egygyetemben foglalatosok valának az imádkozásban és a' könyörgésben, az aſzſzonyi-állatokkal egybe, és Máriával, a' Jésusnak annyával, és az ő attyafiaival.

15. És azokban a' napokban fel-kelvén Péter a' tanítványok között, monda: (mert valának ott *a' helyen* ſzám ſzerént úgymint ſzáz húſz emberek.)

16. Atyámfiai, férjfiak! ſzükség vólt (*h*) bételnie ez Irásnak, mellyet meg-jövendölt a' Szent Lélek a' Dávid' ſzája által Júdás felől, ki vezérek vólt azoknak, a' kik meg-fogták Jésust: (*h*) 'Solt. 41: 10. *Ján.* 13: 18.

17. Ki mi közzénk ſzámláltatik vala, és ennek a' ſzolgálatnak egy réſzét vette vala.

18. Ő annakokáért ſzerze mezőt az ő hamisságának árrából; és alá-ſzakadván ketté-hasadott, (*i*) és minden béle ki-omlott. (*i*) *Mát.* 27: 5.

19. És e' dolog egéſz Jésusálemben lakozóknak lett tudtokra: úgy hogy az a' mező (*k*) nevezteſsék az ő tulajdon nyelveken Akeldamának, az-az, vér' mezejének. (*k*) *Mát.* 27: 8.

20. Mert meg-vagyon írva a' 'Sóltárok' Könyvében: (*l*) Az ő lakó-helye légyen puſzta, és ne légyen ſenki, ki abban laknék. És *ismét*: Az ő püspökségét más végye-el.

(*l*) 'Sólt. 69: 26. 109: 8.

21. Szükség azért a' férjfiak közzül, (kik mi velünk egy gyülekezetben vóltanak, mind addig, míg az Úr Jésus az ő tiſztiben járt mi köztünk:

22. El-kezdvén a' Jánosnak kereſztségétől fogva mind a' napiglan, mellyen mi közzülünk fel-viteték,) hogy az ő fel-támadásának bizonysága légyen, mi velünk egygyetembe egy ezek közzül.

23. Állatának azért elő kettőt, Jó'sefet, ki hívattatik vala Barsabásnak, kinek vezeték neve Juſtus, és Mátyást.

24. És imádkozván mondának: Te Uram! ki mindeneknek ſzíveket tudod; jelentsd-meg, mellyikét válaſztottad e' kettő közzül?

25. Hogy réſzes légyen e' ſzolgálatban és Apoſtolságban, mellytől el-tévelyedék Júdás, hogy az ő helyére menne.

26. Sorsot vetének azért reájok; és esék a' ſors Mátyásra: ki közönséges akaratból a' tizen-egy Apoſtolok közzé ſzámláltaték.

II. RÉSZ.

A' Szent Lélek el-botsáttatik az Apoſtolokra: Péter' hathatós prédikálása.

1 Mikoron pedig (*a*) a' Pünköstnek napja el-jött vólna; valának mindnyájan egy akarattal egygyütt. (*a*) 3 *Mós.* 23: 15.

2. Akkor nagy hírtelenséggel lőn az égből, mintegy ſebesen zúgó ſzélnek zendülése, melly el-telé az egéſz házat, a' mellyben ülnek vala.

3. És látának kettős tüzes nyelveket; és üle mindenikre azok közzül.

4. Meg-telének pedig mindnyájan Szent Lélekkel, és kezdének ſzóllni más nyelveken, a' mint a' *Szent* Lélek ád vala nékiek ſzóllniok.

5. Valáuak pedig Jérusálemben, kik akkor ott lakoznak vala, iſten-félő 'Sidó férjfiak, minden nemzetségek közzűl, kik az ég alatt *laknak.*

6. Mikor pedig e' hír ki-ment vólna; egybegyüle a' ſokaság, és eſzek-veſze: mivelhogy hallaná mind azokat az ő tulajdon nyelvén ſzóllani.

7. Álmélkodnak vala pedig mindnyájan, és tsudálkoznak vala, mondván egygyik a' máſiknak: Nemde-nem Galiléusok-é ímé mindnyájan ezek, a' kik ſzóllnak?

8. Mimódon vagyon azért, hogy halljuk őket a' mi tulajdon nyelvünkön *ſzóllani*, a' mellyben ſzülettettünk?

9. Párthiabéliek, Médiabéliek, Elámiták, és (*b*) kik lakozunk Mesopotámiában, Júdeában, Kappadócziában, Pontusban, és Áſiában:

(*b*) 1 *Mós.* 10: 22.

10. Frigyiában, Pamfiliában, Égyiptomban, és Libiának tartományiban, melly Cziréne mellett vagyon, Rómából-való jövevények mind 'Sidók, mind (*c*) Prosélitusok:

(*c*) *Mát.* 23: 15.

11. Krétabéliek és (*d*) Arabiabéliek, halljuk, hogy ſzóllják a' mi nyelvünkön az Iſtennek nagyságos dolgait. (*d*) *Tit.* 1: 5.

12. Álmélkodnak vala pedig mindnyájan, és kételkednek vala, egymásnak ezt mondván: Vallyon mi léſzen ebből?

13. Némellyek pedig patvarkodván, *ezt* mondják vala: Édes bortól réſzegedtek-meg *ezek.*

14. Péter pedig elő-állván a' tizen-egy *Apoſtolok*kal, fel-emelé az ő ſzavát és ſzólla nékiek; mondván: 'Sidó férjfiak és *ti* minduyájan, kik lakoztok Jérusálemben! ez légyen néktek tudtotokra, és vegyétek fülleitekbe az én beſzédimet;

15. Mert nem réſzegek ezek, a' mint ti állítjátok, holott a' napnak három órája vagyon;

16. De ez az, a' mi meg-mondatott Jóel Prófétától: (*e*) (*e*) *Esa.* 44: 3. *Jóel.* 2: 28.

17. És léſzen az utólsó időkben (ezt mondja az Iſten:) ki-töltök az én Lelkemből minden teſtre, és prófétálnak a' ti fiaitok és a' ti leányitok; és a' ti ifjaitok látásokat látnak, és a' ti véneitek álmokat álmodoznak;

18. Az én ſzolgáimra pedig, és az én ſzolgáló-leányimra tőltök-ki azokban a' napokban az én Lelkemből, és prófétálnak:

19. És téſzek tsudát az égben oda-fel, és jeleket e' földön ide alá: vért, tüzet, és füſtnek gőzölgését.

20. (*f*) A' Nap ſetétséggé változik, és a' Hóld vérré; minekelőtte el-jöjjön az Úrnak ama' nagy és fényes napja.

(*f*) *Jóel.* 2: 31, 32.

21. És léſzen ez, hogy minden, valaki az Úrnak nevét ſegítségül hívándja; meg-tartaſsék.

22. Izráel' nemzetségének férjfiai! halljátok-meg e' beſzédeket: Ama' Názáretbéli Jésust, ki valóban meg-bizonyíttatott Iſtentől ti nálatok hatalmas erőknek, tsuda-tételeknek, és jeleknek általa, mellyeket Iſten tselekedett ő általa ti köztetek, a' mint ti-is tudjátok, *Istentől botsáttatott* férjfiúnak lenni:

23. Azt, *mondom*, ki az Iſtennek el-végezett (*g*) tanátsából és rendeléséből adattaték *halálra*; mikoron vettétek vólna, a' ti gonoſz kegyetlen kezeitekkel, kereſzt-fára függeſztvén meg-öleték: (*g*) *Mát.* 27: 35.

24. Kit az Iſten fel-támaſztott a' halál' fájdalmit meg-óldván; mivelhogy lehetetlen dolog vólna ő-néki attól meg-tartatnia.

25. Mert Dávid ezt mondja ő róla: (*h*) Eleitől fogva minden időben az én Uramra néztem; mert nékem jobb-kezem felől vagyon, hogy meg-ne tántorodjam.

(*h*) *'Sólt.* 16: 8.

26. Annakokáért örvendezett az én ſzívem, és vígadott az én nyelvem; és annak felette az én teſtem reménységben nyúgoſzik.

27. Mert nem hagyod az én életemet a' koporsóban, és nem engeded, hogy a' te Szented rothadást láſson.

28. Meg-jelentetted nékem az életnek útait, és bé-tőlteſz te engemet örömmel a' te ortzád előtt.

29. Atyámfiai, férjfiak! ſzabad nyilván ſzóllanom ti előttetek *Dávid Pátriárkáról*, hogy ő (*i*) meg-hólt, el-temettetett, és az ő koporsója mind e' mái napig mi nálunk vagyon.

(*i*) 1 *Kir.* 2: 10. *r* 13: 30. *'Sólt.* 132: 11.

30. Mivelhogy azért Próféta vólna, és tudná, hogy az Iſten nékie esküvéſsel meg-esküdt vólna, hogy jövendőben az ő ágyékának gyümöltséből támaſztaná a' Kriſtust test ſzerént, kit helyheztetne az ő ſzékiben.

31. Tud-

31. Tudván azt eleitől fogva ſzóllott a' Kriſtusnak fel-támadásáról, hogy (*k*) az ő élete nem hagyatott a' koporsóban, és hogy az ő teſte rothadást nem érzett.

(*k*) *'Sólt.* 16: 10. *r.* 13: 35.

32. Ezt a' Jéſust fel-támaſztotta az Iſten; melly *dolog*nak mi mindnyájan bizonyságivagyunk.

33. Annakokáért az Iſtennek jobb-karja által fel magaſztaltatván, és a' meg-ígért Szent Lelket meg-nyervén az Atyától, ki-töltötte ezt, a' mit ti moſt láttok és hallotok.

34. Mert nem Dávid ment mennyorſzágba, hanem *inkább* ő *ezt* mondja: (*l*) Monda az Úr az én Uramnak: Ülj az én jobb-kezem felől;

(*l*) *'Sólt.* 110: 1. *Ef.* 1: 20.

35. (*m*) Míglen veténdem a' te ellenségidet a' te lábaid alá sámolyúl. (*m*) 1 *Kór.* 13: 25.

36. Bizonnyal tudja azért az Izráelnek egéſz háza, hogy ez az Iſtentől tétetett Úrrá, és Kriſtuſsá: e' Jéſus, *mondom*, a' kit ti megfeſzítétek.

37. Ezeket pedig mikor hallották vólna, ſzívekben (*n*) meg-keseredének, és mondának Péternek, és a több Apoſtoloknak: Mit tseleked jünk Atyámfiai, férjfiak? (*n*) *Zak.* 12: 10.

38. Péter pedig monda nékiek: Térjetekmeg, és kereſztelkedjetek-meg mindnyájan a' Jéſus Kriſtusnak nevébe, a' bűnöknek botsánatj kra: és vészitek a' Szent Léleknek ajándékát.

39. Mert tinéktek lett az ígéret, és a' ti fiaitoknak, és mindeneknek, kik meſzſze *vagynak*: valakiket, tudniillik, a' mi Urunk Iſtenünk elhívánd.

40. Sok egyéb beſzédekkel-is kéri, és inti vala *őket*, mondván: Szakaſzſzátok-el magatokat e' gonoſz nemzetségtől.

41. A' kik azért örömest vévék az ő beſzédét; meg-kereſztelkedének, és meg-ſzaporodának azon a' napon, mintegy három ezer lelkekkel.

42. És foglalatosok valának az Apoſtoloknak tudományokban, *marháiknak* egymáſsal-való közlésében, a' kenyérnek meg-ſzegésében, és a' könyörgésekben.

43. Támada pedig mindenekben félelem, és az Apoſtolok ſok (*o*) tsudákat és jeleket téſznek vala. (*o*) *Már.* 16: 7. *r.* 3: 7.

44. Mindnyájan pedig, a' kik hiſznek vala, egygyütt valának, és mindenek köz vala.

45. És jóſzágokat, marháikat el-adják vala, és (*p*) oſztják vala azokat mindeneknek, mint a' ſzükség mutatja vala. (*p*) *Esa.* 58: 7.

46. És minden-nap egygyenlő akarattal a' Templomban valának, és házanként a' kenyeret meg-ſzegvén, eſznek vala nagy örömmel, és tiſzta ſzívvel,

47. Ditsérvén az Iſtent, kik az egéſz köſség előtt kedveſek valának; Az Úr pedig minden napon ſzaporítja vala a' Gyülekezetet *azokból*, a' kik idvezülendők valának.

III. RÉSZ.

Péter Jánoſsal a' Templomba fel-menvén a' sántát meg-gyógyítja: e' tsudára futott népnek, az idveſségnek Kriſtus által titkait meg jelenti: hálá-adatlanságokat vádolván, és tölök penitentzia-tartást kívánván.

1 Ezeknekutánna Péter és János, egygyütt mennek vala a' Templomba, az imádkozásnak órájakor, *tudni-illik*, kilentz órakor.

2. Egy embert pedig, ki az ő annyának méhétől fogva sánta vólt, hordoznak vala: kit minden napon le-teſznek vala a' Templom' kapujánál, mellyet Ékes *kapu*nak neveznek vala, hogy (*a*) kérne alamisnát azoktól, a' kik bé-mennek vala a' Templomba.

(*a*) *Ján.* 9: 8.

3. Ez mikoron látta vólna, hogy Péter és János a' Templomba akarnának menni; kére ő tőlök alamisnát.

4. Péter pedig mikor az ő ſzemeit reá vetette vólna Jánoſsal egybe, monda: Nézz mi reánk!

5. Az annakokáért figyelmez vala reájok, álítván, hogy valamit venne ő tőlök.

6. Péter pedig monda: Ezüſtöm és aranyam nintsen nekem: a' mim pedig vagyon, azt adom néked: A' Názáretbéli Jéſus Kriſtusnak nevében, *mondom*, kelj-fel és járj!

7. És annak jobb-kezét meg-fogván fel-emelé *ötet*; és azonnal (*b*) meg-erősödének az ő talpai és bokái. (*b*) *Esa.* 35: 6. *r.* 4: 21.

8. És fel-ſzökvén, áll vala lábain, és jár vala, és bé méne ő vélek a' Templomba, járván és ſzökvén, és ditsérvén az Iſtent.

9. És látá azt az egéſz ſokaság, hogy járna, és ditsérné az Iſtent.

10. És meg-esmérék azt, hogy ő vólna az, a' ki alamisna-*kérés*nek okáért ült vala a' Templomnak Ékes kapuján: és meg-telének tsudálattal, és azon-való álmélkodáſſal, a' mi történt vala az emberen.

11. Mikoron pedig el-nem távoznék Pétertől és Jánostól az a' sánta, a' ki meg-gyógyúlt vala; az egész kösség álmélkodván futamodék ő hozzájok (*c*) a' Tornátzba, melly Salamonénak neveztetik *vala*. (*c*) 1 *Kir.* 6: 3.

12. Mellyet mikor látott vólna Péter, monda a' kösségnek: Izráelnek férjfiai! mit tsudálkoztok ezen, vagy miért néztek mi reánk, mintha tulajdon erőnkkel, vagy jámborságunkkal miveltük vólna azt, hogy ez járjon?

13. (*d*) Az Ábrahámnak, Isáknak, és Jákóbnak Istene, a' mi Atyáinknak Istenek, megditsőítette az ő Fiát, Jésust, kit ti el-árúlátok és meg-tagadátok Pilátus előtt; noha ő azt ítélte vólna, hogy el-kell botsátani.

(*d*) *Mát.* 27: 2. 24. *Már.* 15: 11. *Luk.* 23: 18.

14. Ti pedig azt a' (*e*) Szentet, és Igazat meg-tagadátok, és kívánátok, hogy a' gyilkos botsáttatnék-el néktek; (*e*) *Mát.* 27: 10.

15. Az életnek pedig Fejedelmét meg-ölétek, kit az Isten fel-támasztott a' hálálból, melly dolognak mi vagyunk bizonysági.

16. És az ő nevében-való hitnek általa, ezt, a' kit láttok, és esmértek, meg-gyógyította az ő neve: a' hit, *mondom*, a' melly ő általa vagyon, adta ennek ez épeséget mindnyájan a' ti szemetek' láttára.

17. De mostan, Atyámfiai! tudom, hogy tudatlanságból tselekedtétek *mind ezeket*; miképpen a' ti Fejedelmeitek-is.

18. Az Isten pedig, a' mellyeket eleve megmondott vólt minden (*f*) ő Prófétáinak szájok által, hogy *kellene* a' Krisztusnak szenvedni; akképpen töltötte-bé.

(*f*) *Esa.* 50: 6. *Dán.* 9: 26.

19. Bánjátok-meg azért és térjetek-meg, hogy töröltessenek-el a' ti bűneitek; mineknutánna el-jövendenek a' meg-hívesítésnek idei az Úrnak színétől:

20. És el-botsátándja (*g*) azt, a' ki néktek először hírdettetett, a' Jésus Krisztust,

21. Kinek az égtől bé kell fogadtatnia mind az időkig, míglen meg-építtetnek mindenek, melly *idők*ről szóllott az Isten minden ő szent Prófétáinak szájok által, *kik* eleitől fogva *vóltanak*. (*g*) 5 *Mós.* 18: 15. 18. 19.

22. Mert Móses ezt mondotta az Atyáknak: (*h*) Prófétát támaszt néktek az Úr, a' ti Istentek a' ti atyátokfiai közzül, mint engemet; azt hallgassátok mindenekben, a' mellyeket néktek szólland.

(*h*) 5 *Mós.* 11: 18. *r.* 7: 38.

23. Valaki pedig azt a' Prófétát nem hallgatándja; el-veszti azt az ő népe közzül.

24. Minden Próféták-is pedig Sámueltől fogva, és a' kik az után szóllottanak, e' napokról jövendőltenek.

25. Ti vagytok a' Prófétáknak és a' szövetségnek fiai, mellyet Isten szerzett a' mi Atyáinkkal, mikor ezt mondá Abrahámnak: (*i*) És a' te magodban meg-áldatnak e' földnek minden tselédi. (*i*) 1 *Mós.* 22: 18. *Gal.* 3: 8.

26. Az Isten az ő fel-támasztott fiát, a' Jésust néktek botsátá először, hogy meg-áldana titeket, mindent meg-térítvén az ő bűneiből.

IV. RÉSZ.

Péter és János fogságba vettetnek. Péter meg-vallja a' Krisztust nyilván: meg hagyatik nékik, hogy ne prédikálljanak a' Kristus' nevében: A tanítványok könyörögnek Istennek: Sokan jóslágokat el adják, és közre botsátják.

1 Mikoron pedig ők ezeket szóllanák a' kösségnek; oda érkezének a' Papok, a' Templomnak Fejedelme, és (*a*) Sadduczéusok,

(*a*) *r.* 23: 8.

2. Neheztelvén, hogy a' népet tanítanák, és hírdetnék a' Jésus' nevében a' halálból-való (*b*) fel-támadást. (*b*) 1 *Kor.* 15: 21. 23.

3. És meg-fogák őket, és veték őket őrizet alá másod' napig; mert már estve vala.

4. Sokan pedig, a' kik hallották vala az ő beszédeket, hivének; és lőn *azoknak* számok, mintegy öt ezer férjfiak.

5. Másod' napon pedig egybe-gyülének a' Fejedelmek, a' Vének, és a' *kik* Irás-tudók *valának* Jerusálemben;

6. És Annás a' Fő-Pap, Kajafás, János, és Alexander, és valakik valának a' Papi nemből.

7. Mikoron azért állatták vólna őket középben; tudakoznak vala *tőlök*: Mitsoda (*c*) hatalommal, és ki nevében tselekedtétek ti ezt?

(*c*) 2 *Mós.* 2: 14. *Mát.* 21: 23.

8. (*d*) Akkor Péter Szent Lélekkel meg-telvén, mondá nékiek: Népnek Fejedelmei, és Izráelnek Vénei!

(*d*) *Sólt.* 119: 45. 1 *Pét.* 3: 15.

9. Mivelhogy e' mái napon mi tőlünk tudakoztok a' jó-tétemény felől, mellyet a' nyavalyás emberrel *tselekedtünk*, *tudni-illik*, mimódon gyógyúlt-meg;

10. *Azért* tudtotokra légyen mindnyájan tinéktek, és az Izráel' egész népének, hogy a' Názáretbéli Jésus Krisztusnak neve által: a' kit ti meg-feszítettetek, kit Isten fel-támasztott a'

a' halálból; az által áll ez ti előttetek ez épségben.

11. (*e*) Ez ama' kő, a' kit ti építők ſemminek álitottatok, ki lett a' ſzegeletnek fejévé.

(*e*) *Esa.* 8: 14. 28: 16. *Mát* 21: 42. *Már.* 12: 10.

12. És nintsen ſenkiben másban idveſség; mert nem-is adatott emberek között ég alatt más (*f*) név, melly által kellene nékünk megtartatunk. (*f*) *Mát.* 1: 21. *Ján.* 10: 9. 14: 6.

13. Mi or pedig látták vólna Péternek és Jánosnak a' ſzóllásban-való bátorságokat, tudván, hogy irás-tudatlanok és köz-emberek vólnának; tsudálkoznak vala, és esmérik vala, hogy azok Jéſuſsal vóltak vólna.

14. És mikor látnák, hogy a' melly ember meg-gyógyúlt vala, ő-velek egygyütt ott állana; ſemmit nem ſzóllhatnak vala ellenek.

15. Mikoron pedig őket a' Gyülésből ki-küldötték vólna; egymáſsal ſzóllnak, beſzéllnek vala,

16. Ezt mondván: (*g*) Mit tselekedjünk ez emberekkel? mert hogy nyilván-való tsudát tettek légyen ők; mindeneknek, kik Jéruſálemben laknak, tudtokra vagyon, és nem tagadhatjuk. (*g*) *Ján.* 11: 47.

17. De hogy ez tovább ne menjen a' köſség között; fenyítsük-meg őket kemény fenyítékkel, hogy ezután tsak egy embernek ſe ſzóllyanak e' *Jéſus'* nevében.

18. Azért azokat bé-ſzóllítván, meg-parantsolák nékiek, hogy tellyeſséggel ne ſzóllnának és ne tanítanának a' Jéſus' nevében.

19. Péter pedig és János felelvén mondának nékiek: Hogyha (*h*) Iſten előtt igaz légyen, néktek engednünk inkább, hogy nem Iſtennek; ítéljétek-meg. (*h*) *r.* 5: 29. *Dán.* 3: 16: 17.

20. Mert nem lehet, hogy a' mellyeket láttunk és hallottunk; azokat ne ſzólljuk.

21. Amazok pedig nem találván ſemmi módot benne, hogy őket meg-büntetnék; megfenyegetvén őket el-botsáták, a' köſségért; mert mindnyájan ditsőítik vala az Iſtent azért, a' mi lett vala.

22. Mert nagyobb vala negyven eſztendősnél az ember, a' mellyben a' meg-gyógyitásnak tsudája lett vala.

23. Mikor pedig el-botsátották vólna *őket*; menének (*i*) az ő attyokfiaihoz, és meg-beſzélék, a' mit a' Papi Fejedelmek, és a' Vének mondottak vala nékiek. (*i*) *r.* 12: 12.

24. Ezek pedig mikor *ezeket* hallották vólna; egygyenlőképpen ſzavakat fel-emelék Iſtenhez, és mondának: Uram! te vagy az Iſten, ki teremtetted a' mennyet és a' földet, a' tengert, és azokban-való minden állatokat:

25. Ki Dávidnak, a' te ſzolgádnak ſzája által *ezt* mondottad: (*k*) Miért zúgolódnak a' Pogányok, és a' népek *miért* gondolnak hijábavalókat? (*k*) *'Sólt.* 2: 1-2.

26. Fel-állottak a' földnek Királyi, és a' Fejedelmek öſzve-gyültenek egyenlőképpen az Úr ellen, és az ő Kriſtuſa ellen.

27. Mert bizony egybe-gyültenek a' te ſzent Fiad ellen, Jéſus ellen, a' kit (*l*) meg-kentél, Héródes', Pontzius Pilátus', a' Pogányokkal, és az Izráelnek népével; (*l*) *Esa.* 61: 1-2. *Dán.* 9: 24.

28. Hogy azokat véghez vigyék, mellyeket a' te kezed és a' te tanátsod eleve (*m*) el-végezett vólt, hogy kellene tselekedni.

(*m*) *Tsel.* 2: 23.

29. Moſtan azért, Uram! tekints az ő fenyegetéſekre, és adjad a' te ſzolgáidnak, hogy nagy bátorsággal ſzólljják a' te beſzédedet,

30. A' te kezedet ki-nyújtván; hogy gyógyulások, jelek, és tsudák légyenek a' te ſzent Fiadnak, a' Jéſusnak neve által.

31. És minekutánna könyörgöttek vólna; (*n*) meg-mozdúla a' hely, a' hol egybe-gyültenek vala: és bé-telének mindnyájan Szent Lélekkel, és az Iſten' beſzédét nagy bátorsággal ſzólljják vala.

(*n*) *r.* 16: 25. 26.

32. A' ſokaságnak pedig, a' melly hitt vala, ſzívek lelkek egy vala; és ſenki ſemmi marháját nem mondja vala magáénak; hanem nékiek mindenek köz vala.

33. És az Apoſtolok nagy buzgósággal (*o*) téſznek vala bizonyságot az Úr Jéſusnak fel-támadásáról; és mindnyájan felette nagy ſzeretetben valának. (*o*) *Ján.* 15: 27. 17: 26.

34. Mert ő közöttök ſenki nem vala ſzükölködő; mert valakik mezőket, vagy házakat bírnak vala, el-adván azokat, az el-adott marhának árrát elő-hozzák vala:

35. És le-téſzik vala az Apoſtoloknak lábaiknál, és (*p*) el-oſztják vala *azt* mindennek, a' mint kinek-kinek ſzükség vala. (*p*) *r.* 2: 45.

36. Jóſes azért, ki az Apoſtoloktól nevezteteti Barnabásnak (melly annyit téſzen, ha meg-magyarázod, mint: vígaſztalásnak fia,) ki Lévita, *és* nemzetsége ſzerént Czipriai vala:

37. Mivelhogy néki mezeje vala; el-adá *azt*: és az árrát elő-hozá, és az Apoſtoloknak lábaiknál le-tévé.

V. RÉSZ.

V. RÉSZ.

Az Anánids' és Safira' hazugságának büntetéſe, tsuda-tételek, fogságok és ki-ſzabadúlások az Apoſtoloknak: Tánitnak a' Templomban, és vitetnek a' Tanáts' eleibe; Péter' feleleti; Gamáliel' tanátsa.

1 Egy ember-is pedig, kinek neve Ananiás vala, Safirával, az ő feleségével, el-adá az ő örökségét:

2. És meg-tarta *valami réſzt* az árrában, melly dolog az ő feleségének-is tudtára vala; és valami réſzét elő-hozván, az Apoſtoloknak lábaiknál le-tévé.

3. Monda pedig Péter: Anania! miért fogalta-el a' Sátán a' te ſzívedet, hogy hazudnál a' Szent Lélek ellen, és a' mezőnek árrában meg-tartanál?

4. Nemde, ha meg-tartottad vólna *a' mezőt*; nem tied vólt vólna é? és mikor el-adtad, nem a' te hatalmadban vólt-é *az árra*? miért gondoltad ezt a' te ſzívedben? nem embereknek hazudtál, hanem Iſtennek.

5. Minekutánna hallotta vólna pedig Ananiás e' beſzédeket; le-esék, és meg-hala. És mindenekben nagy félelem támada, a' kik ezeket halják vala.

6. Fel-kelvén pedig az ifjak; fogák azt, és ki-vivén el-temeték.

7. És lőn mintegy három óra múlva, mikoron az ő felesége-is, nem tudván, a' mi eſett vala, bé-méne.

8. Monda pedig nékie Péter: Mond-meg nékem: ha ennyi pénzen adtátoké-el a' ti örökségteket? és az monda: Úgy vagyon, annyin *adtuk-el*!

9. Péter pedig monda nékie: Mi dolog, hogy egygyeſekké levétek ebben, hogy az Úrnak Lelkét kísértenétek? Imé azoknak lábaik, a' kik el-temették a' te férjedet, az ajtó előtt *vagynak*, és tégedet-is ki-viſznek.

10. Azonnal pedig (*a*) le-esék az ő lábainál; és meg-hala: és bé-menvén az ifjak találák azt halva, és ki-vivén el-temeték az ő férje mellé.

11. És támada nagy félelem az egéſz Gyülekezetben, és mindenekben, valakik ezeket halják vala. (*a*) *Ján.* 14: 12.

12. (*b*) Az Apoſtolok által pedig ſok jelek és tsudák léſznek vala a' köſség között; és valának egygyenlőképen mindnyájan a' Salamon' Tornátzában: (*b*) *r.* 2: 43.

13. Egyebek közzül pedig ſenki nem meri vala magát ő közzéjek egyelíteni; hanem a' köſség felette igen (*c*) magaſztalja vala őket. (*c*) *r.* 2: 27.

14. Nevekedik vala pedig az Úrban hivőknek, mind férjfiaknak, mind aſzſzonyi-állatoknak ſzámok,

15. Úgy annyira, hogy az útzákra hoznák-ki a' betegeket, és le-tennék azokat ágyakban és nyoſzolyákban; hogy azoknak valamellyikét az *oda* járulandó Péternek tsak árnyéka érné.

16. A' ſzomſzéd városoknak-is pedig köſsége gyül vala Jérusálembe, és hoznak vala betegeket, és tiſztátalan lelkektől gyötretteket; kik (*d*) mind meg-gyógyúlnak vala.

17. Fel-kelvén pedig a' Fő-Pap, és mind azok, kik ő-véle valának, kik a' Sadduczéuſoknak ſzerzetekből valának; bé-telének irígységgel,

(*d*) *Már.* 16: 17. *r.* 8: 7. 16: 18. 19: 12.

18. És meg-fogák az Apoſtolokat, és veték őket a' közönséges tömlötzbe;

19. De (*e*) az Iſtennek Agyala éjtſzakán megnyitá a' tömlötznek ajtaját, és ki-hozván őket, monda: (*e*) *r.* 12: 7. 16: 26.

20. Menjetek-el, és a' Templomban állván hírdeſsétek a' népnek (*f*) ez életnek minden beſzédit. (*f*) *Ján.* 6: 68.

21. *Azok* pedig, mikor *ezt* hallották vólna, bé-menének jó reggel a' Templomba, és tanítnak vala. A' Fő-Pap pedig el-menvén, és a' kik ő-véle valának, Gyülést *tőnek*, és az Izráel' népének egéſz Tanátsát egybe-hívák, és el-küldék *a' ſzolgákat* a' tömlötzbe: hogy azokat elő-hoznák.

22. És mikor el-mentenek vólna a' ſzolgák; nem találák őket a' tömlötzben; *és* viſzſza-térvén, meg-jelenték,

23. *Ezt* mondván: A' tömlötzöt ugyan találtuk nagy erősen bé-zárva, és az őrizőket kivül az ajtó előtt állani; mikor pedig megnyitottuk vólna, ott-ben ſenkit nem találánk.

24. Mikor hallották vólna pedig e' beſzédeket a' Fő Pap, és a' Templom' Fejedelme, és a' Papi-Fejedelmek; gondolkodnak vala azok felől, mitsoda következnék ebből?

25. És el-jövén egy ember monda nékiek: Imé, ama' férjfiak, a' kiket a' tömlötzbe vetettetek vala, a' Templomban állanak és tanítják a' népet.

26. Akkor el-menvén a' Fejedelem a' ſzolgákkal, elő hozá őket; *de* nem erővel (mert (*g*) félnek vala a' köſségtől, hogy meg ne kövezetnének) (*g*) *Mát.* 14: 5. 21: 26.

27. És

27. És elő-hozván őket, állaták a' Tanáts' eleibe, és meg-kérdé őket a' Fő-Pap,

28. Mondván; Nemde-nem (*h*) meg-parantsolánk-é néktek felette igen, hogy ne tanítanátok e' *Jésusnak* nevében? és ímé bé-tőltötétek Jérusálemet a' ti tudományotokkal, és mi reánk akarjátok szállítani annak az embernek véré t. (*h*) *r.* 4: 18. *Mát.* 27: 25.

29. Felelvén pedig Péter és az Apostolok mondának: Az Istennek (*i*) kell inkább engedni, hogy nem az embereknek.

(*i*) *Dán.* 3: 16.

30. (*k*) A' mi Atyáinknak Istene fel-támasztotta Jésust, kit ti meg-ölétek fel-feszítvén a' fára. (*k*) *r.* 3: 13. 10: 39.

31. Ezt (*l*) az Isten az ő jobb-kezével felmagasztalván *tette* Fejedelemmé, és Meg-tartóvá, hogy adjon az Izráelnek meg-térést, és bűnöknek botsánatjokat. (*l*) *Efés.* 1: 21.

32. És mi vagyunk ő-néki ezekről bizonyságai, (*m*) a' mellyeket mondunk; és a' Szent Lélek-is, kit az Isten adott azoknak, a' kik néki engednek. (*m*) *Ján.* 15: 26, 27. *r.* 11: 15.

33. Azok pedig ezeket hallván, fogaikat tsikorgatják vala, és arról tanátskoznak vala, hogy őket meg-ölnék.

34. Fel-kelvén pedig a' Tanátsban egy Farizéus, kinek Gamáliel vala neve, Törvénytudó, kit az egész köfség betsületben tart vala, parantsolá; hogy egy kevefsé az Apostolokat ki-vinnék:

35. És monda azoknak: Izráelnek férjfiai! jól meg-láfsátok, mit tselekefztek ezekkel az emberekkel;

36. Mert ez időnek előtte támadott vólt egy (*n*) Teudás, ki *azt* mondotta vólt, hogy ő valaki vólna, kinek melléje adta vólt magát mintegy négy-száz férjfiaknak számok, ki meg-öletetett; és a' kik néki hittenek, mind el-oszlottak, és semmivé lettek. (*n*) *r.* 21: 38.

37. Ezután támada ama' Galileus Júdás, a' ravásnak idején, és fok népet hitetett maga után; az-is el-vefze: és mind azok, a' kik néki hittek vólt, el-oszlottanak.

38. Most-is *ezt* mondom néktek: Távozzatok-el ez emberektől, és hadjatok békét nékiek; mert ha (*o*) emberektől vagyon e' tanáts és dolog, semmivé lészen: (*o*) *Esa.* 8: 10. *Mát.* 15: 13.

39. Ha pedig Istentől vagyon; ti fel-nem bonthatjátok, hogy ne láttafsatok Isten ellen tusakodni.

40. Engedének azért az ő tanátsának. És mikor az Apostolokat elő-fzóllították vólna; (*p*) meg-oftoroztatván őket, meg-parantsolák nékiek, hogy a' Jésus' nevében ne fzóllnának: és el-botsáták őket. (*p*) *Mát* 10: 17. 23: 34.

41. Ők annakokáért (*q*) örömmel menének-el e' Tanáts elől, hogy méltókká tette *Isten* őket arra, hogy a' Jésusnak nevéért boszfzúsággal illettetnének. (*q*) *Róm.* 5: 3. 8: 18. *Fil* 1: 29.

42. És minden napon a' Templomban és háznál nem fzünnek vala meg-tanítani, és a' Jésus Kriftust hirdetni.

VI. RÉSZ.

Az Apostolok válafztanak hét Diakonusokat, kik között a' hittel tellyes István meg-fogatik, 's vádoltatik.

1 A' napokban pedig, mikor a' tanítványok (*a*) fzaporodának, támada a' Görögök közt panafzolkodás a' 'Sidók ellen, hogy az ő közzülök-való özvegy afzfzonyi-állatok meg-vettetnének a' mindennapi fzolgálatban.

(*a*) *r.* 2: 41, 47. 4: 4. 5: 14, 28.

2. Annakokáért a' tizen-két *Apostolok*, a' tanítványoknak fokaságokat egybe-gyűjtvén, mondának: Nem (*b*) jó minékünk el-hagynunk az Istennek befzédét, és fzolgálnunk *a' fzegényeknek* afztaloknak. (*b*) 2 *Mós.* 18: 17-23.

3. Válafzfzatok azért, Atyámfiai! ti közzületek hét férjfiakat, kiknek (*c*) jó bizonyságok légyen, kik Szent Lélekkel tellyesek légyenek és bőltseségggel, kikre bízzuk ezt a' dolgot.

(*c*) 5 *Mós.* 1: 13. 1 *Tim.* 3: 7, 8.

4. Mi pedig foglalatosak léfzünk a' könyörgésben és az íge' hirdettetésének fzolgálatjában.

5. Tettfzék pedig e' dolog a' jelen-való egész fokaságnak; és válafzták Istvánt, ki hittel és Szent Lélekkel tellyes férjfiú vala, (*d*) Filepet, Prochorust, Nikánort, Timont, Parménást, és Nikolaust, ki Antiochiából-való Prosélitus vala.

(*d*) *r* 11: 24. 21: 8.

6. Kiket állatának az Apostolok' eleikbe; kik mikor imádkoztanak vólna, az ő kezeiket reájok veték.

7. Annakokáért az Isten' befzéde nevekedik vala, és fokasodik vala a' tanítványoknak fzámok Jérusálemben; és a' Papok-is nagy fokan engednek vala a' tudománynak.

8. István pedig mivelhogy tellyes vala hittel, és *Isteni* erővel, a' köfség között nagy tsudákat és jeleket (*e*) tselekefzik vala. (*e*) *Ján.* 14: 12.

9. Támadának pedig némellyek a' Libertinusoknak, Czirénebélieknek, Alexandriabéliek-

nek, és azoknak Sinagógájokból, kik Cziliczia-ból és Ásiából valók valának, kik Istvánnal vetekednek vala.

10. De (*f*) nem állhattanak ellene az ő bőltseſségének, és a' *Szent* Léleknek, a' ki által ſzóll vala. (*f*) *Esa.* 54: 17. *Mát.* 10: 19, 20.

11. Akkor (*g*) rendelének valami embereket, kik azt mondanák: hogy ők hallottanak ő tőle káromló beſzédeket Móses ellen, és az Isten ellen. (*g*) *Mát.* 26: 59.

12. És fel-zendíték a' köſséget, a' Véneket, és az Irás-tudókat: és őtet meg-ſarkalván megfogák, és vivék a' Tanáts-házba:

13. És állatának hamis tanúkat, kik ezt mondanák: Ez ember nem ſzünik-meg káromló beſzédeket ſzóllani, e' ſzent (*h*) hely ellen, és az *Isten'* Törvénye ellen.

(*h*) *Jer.* 26: 11.

14. Mert hallottuk ő-tőle e' mondást: hogy ama' Názáretbéli Jésus ezt a' helyet el-rontja, és el-változtatja a' czeremóniákat, mellyeket adott nékünk Móses.

15. Akkor az ő ſzemeiket reája vetvén, mindenek, kik a' tanátsban valának, láták, hogy ollyan *vólna* az ő ortzája mint az *Isten'* Angyalának ortzája.

VII. RÉSZ.

Istvánnak, az Atyákkal, és az Izrdellel közlött jókat bé-foglaló, magát-mentő beſzéde, és meg-következtetése.

1 Monda pedig a' Fő-Pap: Úgy vagynak-é tehát ezek?

2. Ő pedig monda: Férjfiak atyámfiai és Atyák! halljátok-meg: A' dicsőſségnek Istene meg-jelenék a' mi atyánknak, Ábrahámnak, mikor Mesopotámiában vólna, minekelőtte laknék Karránban,

3. És monda nékie: (*a*) Eredj-ki a' te földedből, a' te nemzetséged közzül, és menj-el arra a' földre, a' mellyet meg-mondok tenéked.

(*a*) 1 *Mós.* 12: 1.

4. Akkor ki-méne a' Kaldéusok' földökből, és lakozék Karránban. És onnét, minekutánna meg hólt az ő attya, ki-hozta őtet e' földre, a' mellyen ti most laktok.

5. És nem adott néki abban örökséget, tsak egy láb-nyomnit-is; jóllehet ígérte vala, hogy azt néki adná örökségül, és az ő magvának ő utánna, holott magzatja nem vólna.

6. Az Isten pedig igy ſzóllott vala: (*b*) A' te magod 'sellér léſzen az idegen földön, hol ſzolgálat alá vettetik, és nyomorgattatik, négyſzáz eſztendeig;

(*b*) 1 *Mós.* 15: 13, 16. *Gál.* 3: 7.

7. De azt a' népet, a' mellynek ſzolgálni fognak, én meg-büntetem, ezt mondja az Isten: és azután ki-jőnek, és ſzolgálnak nékem e' helyen.

8. És adta néki a' (*c*) környül-metélkedésnek ſzövetségét: és ekképpen Ábrahám nemzé Isákot (*d*) és azt környül-metélé nyóltzad' napon; Isák pedig nemzé (*e*) Jákóbot, és Jákób a' tizen-két (*f*) Pátriárkákat.

(*c*) 1 *Mós.* 17: 10. (*d*) 1 *Mós.* 21: 2. (*e*) 1 *Mós.* 25: 26. (*f*) 1 *Mós.* 29: 32-35. *és* 30: 5, 7, 10, 12, 17, 19, 23.

9. A' Pátriárkák pedig (*g*) irígységből indíttatván Jó'sefet el-adák Égyiptomba; de Isten vala ő-véle: (*g*) 1 *Mós.* 37: 28.

10. És meg-ſzabadíta őtet minden nyomorúságiból, és ada nékie kedvet és bőltseſséget Faraó előtt, az Égyiptombeli Király előtt, ki őtet Égyiptomon, és az ő egéſz házán (*h*) Fejedelemmé tévé. (*h*) 1 *Mós.* 41: 40.

11. Következék pedig *nagy* éhség az egéſz Égyiptomra, és Kanaán' földére, és nagy nyomorúság; és nem találnak vala eledelt a' mi atyáink.

12. Mikor hallotta volna pedig Jákób, hogy Égyiptomban gabona vólna; el-küldé előſzör a mi atyáinkat.

13. És a' második *bé-menetelek*ben meg-esmérék (*i*) az ő attyafiai Jó'sefet; és Faraó megtudá a' Jó'sef' nemzetségét. (*i*) 1 *Mós.* 42: 1.

14. És Jó'sef el-küldvén hívatá az ő attyát Jákóbot, és minden nemzetségét, *úgymint* (*k*) hetven-öt embert. (*k*) 1 *Mós* 45: 4. 2 *Mós.* 1: 5.

15. El-méne (*l*) azért Jákób Égyiptomba; és (*m*) meg-hala ő, és a' mi atyáink. (*n*)

(*l*) 1 *Mós.* 46: 27. (*m*) 1 *Mós.* 50: 14. *és* 49: 33. (*n*) 2 *Mós.* 1: 6.

16. Kik el-vitetének Sikembe, és helyheztettetének a' koporsóban, mellyet Ábrahám (*o*) vett vala ezüst pénzen az Emmor fiaitól, ki Sikem' fia vala. (*o*) 1 *Mós.* 24: 13. *és* 33: 19.

17. Mikoron pedig el-közelgetne az ígéretnek ideje, mellyért Isten meg-esküdt vala Ábrahámnak; (*p*) meg-nevekedék a' nép, és megſokasodék Égyiptomban,

(*p*) 2 *Mós.* 1: 7.

18. Mind addig, míg-nem más Király támada, ki-nem esméri vala Jó'sef t.

19. Ez a' mi nemzetségünket álnoksággal kör-

környül-vévén a' mi atyáinkat nyomorgatta, úgy hogy az ő gyermekeiket-is el-hánynák, hogy meg-ne szaporodnának.

20. Akkor születék (q) Mózes, ki Istentől szép ábrázattal fel-ékesíttetett vólt, és tartatott az ő attya' házában három hónapiglan.

(q) 2 *Mós.* 6: 20. 1 *Krón.* 23: 13. *Sid.* 11: 23.

21. És mikor azt el-vetették vólna; a' Faraó' leánya fel-vévé, és fel-tartá azt fia gyanánt.

22. És Mózes tanittaték az Egyiptombelieknek minden bőltseségekre, és hatalmas vala beszédben és tselekedetben.

23. (r) Mikoron pedig negyven esztendős vólna Mózes; gondolá szívében, hogy meg-látogatná az ő attyafiait, az Izráel' fiait.

(r) 2 *Mós.* 2: 11. *'s a' t.*

24. És mikor látná, hogy egy *'Sidó* boszszúsággal illettetnék; meg-óltalmazá azt, és az Égyiptombéli embert meg-ölvén, boszszút álla azért, a' ki boszszúsággal illettetik vala.

25. Azt állítja vala pedig, hogy az ő attyafiai értik, hogy az Isten az ő keze által adna nékiek szabadúlást; de azok nem értik vala.

26. (s) Másod' napon ismét hozzájok méne, mikor azok egybe-vesztének vólna, és ínti vala azokat békeségre, ezt mondván: Férjfiak! atyafiak vagytok ti, miért illetitek egymást boszszúsággal? (s) 2 *Mós.* 2: 13.

27. Az pedig, a' ki az ő felebarátját boszszúsággal illeti vala, semmit nem gondola Mózessel, ezt mondván: Ki tett téged' Fejedelemmé, és Bíróvá mi rajtunk?

28. Nemde meg-akarsz-é te engemet ölni, miképpen tegnap meg-öléd az Égyiptombéli embert?

29. E' beszédre pedig Mózes el-futa, és lőn jövevény a' Mádián' földén, a' hol két fiai születének.

30. Negyven esztendő pedig el-telvén (t) meg-jelenék néki a' Sinai hegynek pusztájában az Úrnak Angyala, a' tsipke-bokornak tüzes lángjában. (t) 2 *Mós.* 3: 1-6.

31. Mózes pedig, mikor *azt* látta vólna, tsudálkozék a' látáson; és mikoron oda menne, hogy azt meg-látná; lőn az Úrnak szava ő hozzája, *ezt mondván*:

32. Én vagyok a' te Atyáidnak amaz Istenek, Ábrahámnak Istene, I'sáknak Istene és Jákóbnak Istene; Mózes pedig meg-rémülvén nem meri vala nézni.

33. Monda pedig néki az Úr: Oldozd-le a' te saruidat lábaidról; mert a' hely, a' mellyben állasz, szent föld.

34. Látván láttam az én népemnek nyomorúságát, melly Égyiptomban *vagyon*, és az ő fohászkodásokat hallottam, és azért szállottam-le, hogy őket meg-szabadítsam; mostan azért jöjj ide, el-küldelek tégedet Égyiptomba.

35. Ezt a' Mósest, a' kit meg-tagadának mondván: Ki tett tégedet Fejedelemmé és Bíróvá? ezt, *mondom*, az Isten Fejedelemül és szabadítóúl botsátá az Angyal által, a' ki megjelent néki a' tsipke bokorban.

36. Ez hozta-ki őket, nagy (u) tsudákat, és jeleket tévén Égyiptomnak földében, és a' veres (x) tengerben, és a' pusztában negyven esztendeig.

(u) 2 *Mós.* 7: 8. (x) 2 *Mós.* 14: 21-28.

37. Ez ama' Mózes, ki az Izráel' fiainak ezt mondotta: Prófétát támaszt néktek az Úr, a' ti Istentek a' ti atyátokfiai közzül; mint engemet, őtet (y) hallgassátok.

(y) *Mát.* 17: 5.

38. Ez az, ki az *Izráel'* (z) Gyülekezetiben vólt a' pusztában, az Angyallal egybe, a' ki néki szóll vala a' Sina' hegyén, és a' mi atyáinkkal: és a' ki az *Istennek* élő-beszédit vette, mellyeket minékünk meg-jelentene.

(z) 5 *Mós.* 18: 15. 18. 19. *Ján.* 1: 46.

39. Kinek nem akartak engedni a' mi atyáink; hanem *azt* meg-veték, és az ő szívekben Égyiptom-felé fordúlának,

40. Ezt mondván Áronnak: (aa) Tsinálj Isteneket minékünk, kik előttünk járjanak; mert ama' Mósesnek, ki minket ki-hozott Égyiptomnak földéből, nem tudjuk, mitsoda dolga történék. (aa) 2 *Mós.* 32: 1.

41. És azokon a' napokon borjú-*képet* öntének, és a' bálványnak áldozának, és gyönyörködének az ő kezeiknek tsinálmányokban.

42. Az Isten pedig el-fordúla *tőlök*, és adá őket az ég' seregének tiszteletire, a' mint megvagyon írva a' Próféták' könyvökben: (bb) Vallyon, Izráelnek háza! áldoztatok-é énnékem véres áldozatokkal és egyéb-féle áldozatokkal a' pusztában negyven esztendeig?

(bb) *Am.* 5: 25. 26. 27.

43. Sőt inkább hordoztátok a' Molok *bálvány*nak sátorát, és a' ti Istenteknek a' Remfánnak tsillagát, melly képeket tsináltatok, hogy azokat imádnátok; Azért el-viszlek titeket Babilónián túl.

44. A' mi atyáinknak vólt *Sátorok*, az *Isten'*

bizonyság-tételének Sátora, a' puſztában, a' mint parantsolta vala az, a' ki mondotta vala Mósesnek, hogy tsinálná azt annak (cc) példájára, a' mellyet látott vala. (cc) 2 *Mós.* 25 : 40.

45. (dd) Mellyet-is a' mi atyáink bé-hoztanak Jósuéval a' Pogányoknak birodalmokba, kiket az Iſten ki-üzött a' mi atyáink elől mind a' Dávidnak idejéig: (dd) *Jós.* 3 : 13. 14.

46. (ee) Ki az Iſtennek kedvében vólt, és könyörgött, hogy a' Jákób' Iſtene' Sátor*ának helyét* meg-találná. (ee) 1 *Sám.* 18 : 12. 2. *Sám.* 7 : 2. 3. *'Sólt.* 132 : 2-5.

47. (ff) Salamon épite pedig néki Házat. (ff) 1 *Kir.* 6 : 1. 1 *Krón.* 17 : 12.

48 De ama' (gg) Felséges *Isten* kézzel tsinált templomokban nem lakik, mint a' Próféta mondja (gg) *Esa.* 66 : 1. 1 *Kir.* 8 : 27. *r.* 17 : 24.

49. A' (hh) mennyország nékem ülő ſzékem; a' föld pedig az én lábaimnak sámolya. Mitsoda házat tsináltok nékem? ezt mondja az Úr; vagy hol vagyon az én nyúgodalmomnak helye? (hh) 2 *Krón.* 6 : 33. *Mát.* 23 : 22.

50. Nem az én kezem épitette-é mind ezeket?

51. Kemény nyakú és (ii) környül-metéletlen ſzívü, és fülü emberek! ti mindenkoron a' Szent Léleknek ellene igyekeztek; mint a' ti atyáitok, ti azonképpen. (ii) 5 *Mós.* 9 : 6. 13. *Néh.* 9 : 16. 17. *Jér.* 6 : 10. *Ezék.* 44 : 9.

52. A' Próféták közzül kit nem kergettek a' ti atyáitok? meg-ölték, *mondom*, azokat, a' kik eleve hírdették amaz Igaznak el-jövetelit, kinek ti moſt árulóivá és gyilkosivá lettetek:

53. Kik a' törvényt (kk) vettétek az Angyalok' ſzolgálatjok által, és meg nem tartottátok. (kk) 2 *Mós.* 19 : 3. *Ján.* 7 : 19. *Gal.* 3 : 19.

54. Mikoron pedig ezeket hallották vólna; az ő ſzívekben dühösködnek vala, és az ő fogaikat tsikorgatják vala ellene.

55. Mivelhogy pedig Szent Lélekkel tellyes vala; a' mennybe függeſztvén az ő ſzemeit, látá az Iſtennek ditsőſségét, és Jéſust állani az Iſtennek jobján,

56. És monda: Imé látok meg-nyilatkozott egeket, és látom, hogy az embernek Fia áll az Iſtennek jobja felől.

57. Fel-kiáltván pedig azok nagy fel-ſzóval, az ő füleiket bé-dugák, és mindnyájan reá rohanának:

58. És (ll) őtet a' városból ki-üzvén kövezik vala; a' tanú-bizonyságok pedig az ő felső ruháikat le-rakták vala egy ifjú lábainál, kinek neve Saulus vala.

(ll) 1 *Kir.* 21 : 13. *Luk.* 4 : 29.

59. Meg-kövezék azért Iſtvánt, ki imádkozik vala, és ezt mondja vala: Uram Jéſus (mm) végyed hozzád az én lelkemet!

(mm) *'Sólt.* 31 : 6. *Luk.* 23 : 46.

60. Térdre esvén pedig nagy fel-ſzóval kiált vala: Uram, (nn) ne tulajdonítsad nékiek e' bünt! És mikor ezt mondotta vólna, el-aluvék.

(nn) *Mát.* 5 : 44. *Luk.* 24 : 34.

VIII. RÉSZ.

Saulus az Anyaſzentegyházat puſztítja: Filep Samariában Kriſtust prédikálja: Simon Mágusnak fösvénysége kárhoztatik: Filep a' Szeretsen Komornyikot meg-keresztheli.

1 Saulusnak-is pedig (a) akaratja vala az *Istvánnak* halálán. És támada az időben nagy háborúság a' Jérusálembéli Gyülekezet ellen: és mindnyájan el-oſzlának Júdeának és Samariának tartományiba, az Apoſtoloktól meg-válva. (a) *r.* 22 : 20.

2. Ki-vivék pedig egygyenlő akarattal az Istvánn*ak testét*, az Iſten-félő férjfiak, és felette nagy ſiráſt tőnek ő rajta.

3. Saulus pedig (b) puſztítja vala az Anyaſzentegyházat minden házakba bé-menvén: és mind férjfiakat, mind aſzſzonyi állatokat erővel vonván hányja vala azokat a' tömlötzbe.

(b) *r.* 9 : 1. 22 : 4. 26 : 9. 1 *Kór* 15 : 9.

4. Azok annakokáért el-oſzolván ſzéllyel-jártanak vala, az *Iſten*' beſzédét hírdetvén.

5. Filep (c) pedig mikor ment vólna Samariának városába; prédikálja vala nékik a' Kriſtust.

(c) *r.* 6 ; 5. 21 : 8.

6. A' ſokaság pedig egyenlőképpen figyelmezik vala azokra, a' mellyeket Filep mond vala, hallván és látván a' jeleket, a' mellyeket tselekeſzik vala.

7. Mert a' tiſztátalan lelkek ſokakból ki-mennek (d) vala, a' kikben valának, kiáltván nagy ſzóval; ſok guta-ütött emberek pedig és sánták gyógyúlának-meg.

(d) *Márk.* 16 : 17. 18.

8. És nagy öröm vala abban a' városban.

9. Egy ember pedig, kinek neve vala Simon, abban a' városban azelőtt gyakorlotta vala az ördögi tudományt, és a' Samariának népét el-ámította vala, ezt mondván: hogy ő valami nagy vólna:

10. Kit hallgatnak vala mindnyájan kitsinytől

től fogva nagyiglan, *ezt* mondván: Ez az Iſtennek ama' nagy ereje!

11. Azért hallgatják vala pedig őtet; mert ſok időtől fogva az ördögi meſterségekkel őket el-ámította vala.

12. Minekutánna pedig hittenek vólna Filepnek, ki azokat hírdeti vala, mellyek az Iſtennek orſzágára, és a' Jéſus Kriſtusnak nevére-*való* dolgok *vólnának*; meg-kereſztelkednek vala, mind férjfiak, mint aſzſzonyi-állatok.

13. Simon pedig ő-is hün, és meg-kereſztelkedvén Fileppel vala: és látván, hogy jelek, és *Iſteni* nagy erők léſznek vala; álmélkodik vala.

14. Mikor pedig hallották vólna az Apoſtolok, a' kik Jérusálemben valának, hogy Samaria bé-vette vólna az Iſten' (*e*) beſzédét; küldék azokhoz Pétert és Jánost. (*e*) *Ján.* 4: 10.

15. Kik mikor oda mentek vólna; könyörgének azokért, hogy Szent Lelket vennének.

16. (Mert *ez* még ſenkinek azok közzül nem adatott vala; hanem tsak meg-kereſztelkedtek vala az Úr Jéſus' nevébe.)

17. Annakutánna kezeiket fejekre veték, és (*f*) vőnek azok Szent Lelket.

(*f*) *r.* 6: 6 13: 3.

18. Mikoron pedig látta vólna Simon, hogy az Apoſtolok' kezeiknek fejekre-való vetteték által adatnék a' Szent Lélek; kínálá őket pénzzel,

19. Ezt mondván: Adjátok nékem-is ez' hatalmat, hogy valakire vetem az én kezeimet; Szent Lelket végyen.

20. Péter pedig monda néki: A' te pénzed veled egybe veſzſzen-el, ki (*g*) azt álitottad, hogy az Iſtennek ajándéka pénzen vétettethetik.

21. Nintsen tenéked réſzed, ſem örökſéged e' dologban; mert a' te ſzíved nem tiſzta az Iſtennek előtte. (*g*) *Máté.* 10: 8.

22. Térj-meg azért a' te gonoſzságodból, és kérjed az Iſtent; talám meg-botsáttatik tenéked a' te ſzívednek gondolatja!

23. Mert látom, hogy te keſerűséges méregben, és (*h*) álnokságnak kötelében helyheztettél.

(*h*) *Péld.* 5: 22.

24. Felelvén pedig Simon monda: Könyörögjetek ti én érettem az Úrnak, hogy valamelly *ezek közzül*, a' mellyeket mondotok, engem' meg ne környékezzen.

25. Amazok annakokáért minekutánna bizonyságot tettek vólna, és hírdették vólna az Iſtennek beſzédét; meg-térének Jérusálembe, és a' Samaritánuſoknak ſok faluikban prédikállák az Evangyéliomot.

26. Az Úrnak pedig Angyala ſzólla Filepnek, mondván: Kelj-fel, és menj-el Dél felé, a' járatlan úton, melly Jérusálemből Gáza' *városába* alá mégyen!

27. Ő annakokáért fel-kelvén el-méne; és ímé (*i*) egy Szeretsen Fő-ember, a' Szeretsen-orſzágnak Királyné-aſzſzonyának, Kandakesnek Komornyikja; ki minden gazdagságával bír vala, és ment vala Jérusálembe imádkozni:

28. Mégyen vala haza, ülvén az ő ſzekerében, és olvaſsa vala Éſaiás Prófétát.

29. Monda pedig az *Iſten'* Lelke Filepnek: Járúlj *oda* és menj közelebb a' ſzekérhez!

30. Filep azért oda futamodván, hallá, hogy az olvasná Éſaiás Prófétát, és monda: Vallyon érted-é, a' mit olvasol?

(*i*) 1 *Kir.* 8: 41. *Ján.* 12: 20.

31. *És* monda az: Mimódon érthetném, hanemha valaki meg-magyaráznä nékem? És kére Filepet, hogy fel-űlne, és ő melléje űlne.

32. Az Irásnak pedig verſe, a' mellyet olvasval, ez vala: (*k*) Miképpen a' júh, úgy viteték a' méſzár-ſzékre: és mint a' bárány az őtet meg-nyírő előtt meg-némúl; azonképpen nem nyitotta-fel az ő ſzáját.

(*k*) *Esa.* 53: 7, 8.

33. Az ő alázatoſságában az ő ítélete el-vétetett; és az ő idejét kitsoda mondhatja-meg? noha el-töröltetik e' földről az ő élete.

34. Felelvén pedig a' Fő-ember Filepnek monda: Kérlek téged', kiről mondja ezt a' Próféta? ő magáról-é; vagy másról valakiről?

35. Akkor (*l*) Filep az ő ſzáját meg-nyitván, és el-kezdvén ez Iráſon, hírdeté nékie a' Jéſust. (*l*) *r.* 6: 5. 21: 8. *Luk.* 24: 45.

36. És mikor mennének az úton, jutának egy vízhez; akkor monda néki a' Fő-ember: Imhol a' víz! mitsoda tilt-meg a' kereſztségtől engemet?

37. Filep pedig monda: Ha tellyes ſzívből hiſzſz; meg-lehet. *Az* pedig felelvén, monda: Hiſzem a' Jéſus Kriſtust (*m*) Iſten' Fiának lenni.

(*m*) *Ján.* 6: 9.

38. És meg-állatá a' ſzekeret, és le-ſzállának mind-ketten a' vízbe, Filep és a' Fő-ember; és *Filep* meg kereſztelé őtet.

39. És mikor a' vízből ki-jöttenek vólna; az Úrnak Lelke el-ragadá Filepet, és többé nem

látá ötet a' Fő-ember; mert mégyen vala az ő útján (*n*) örömmel. (*n*) *Róm* 5: 1-2.

40. Filep pedig találtaték Azótus' *városában*, és az ő útjában menvén hírdeti vala az Evangyéliomot minden városoknak, míglen jutna Czesárea' *városába*.

IX. RÉSZ.

Saulus meg-tér, meg-kereſzteltetik, Damaskusból meg-ſzabadúl: Péter meg gyógyítja a' guta-ütött Enéást, 's a' meg hólt Tábithát fel támaſztja.

1 Saulus pedig még-is (*a*) dühösködvén fenyegetésekkel és öldökléſsel az Úrnak tanítványi ellen, méne a' Fő-Paphoz:

(*a*) *Gal.* 1: 13. 1 *Tim.* 1: 13. 2 *Krón.* 19: 11.

2. És kére ő tőle leveleket Damaskusba a' Sinagógáknak; hogy ha találna valakiket e' tudománynak követőit, vagy férjfiakat, vagy aſzſzonyi-állatokat, fogva hozná Jérusálembe.

3. És mikoron menne, közelgete (*b*) Damaskushoz; és nagy hírtelenséggel mennyei-világoſság környűl-vévé ötet.

(*b*) *r.* 22: 6. *és* 26: 12, 13.

4. És mikor a' földre le-eſett vólna, (*c*) halla ſzózatot, melly ezt mondja vala néki: Saul, Saul! mit kergetſz engemet?

(*c*) *Ezék.* 3: 22, 23. 1 *Kór.* 15: 3.

5. És monda: Kitsoda vagy Uram? Az Úr pedig monda: Én vagyok a' Jéſus, a' kit te kergetſz. Nehéz néked az öſztön ellen rúgodóznod.

6. És az félvén és rettegvén monda: Uram! mit akarſz hogy tselekedjem? Monda az Úr nékie: Kelj-fel és menj-bé a' városba, és megmondják tenéked, mit kelljen tselekedned.

7. (*d*) A' férjfiak pedig, kik Sauluſsal el-indúltak vala, állanak vala el-álmélkodván, kik jóllehet hallják vala a' ſzót; de ſenkit nem látnak vala. (*d*) *Jób.* 4: 16. *Dán.* 10: 7. *r.* 22: 9.

8. Fel-kelvén pedig Saulus a' földről, és felnyitván az ő ſzemeit, ſenkit nem lát vala; azért kézen fogva vezérelvén ötet bé-vivék Damaskusba.

9. Hol vólt, ſemmit nem látván, harmad' napig: és nem evett ſem ivott.

10. Vala pedig egy tanítvány Damaskusban, kinek Anaiás vala neve, kinek monda látásban az Úr: Ananía! És az monda: Imhol vagyok Uram!

11. Akkor az Úr mondá nékie: Kelj-fel, és menj-el az útzára, melly Egyenes *útzának* neveztetik: és kereſd-meg a' Júdásnak házában (e) a' Tarſusbéli Saulust; mert ám imádkozik.

(*e*) *r.* 21. 39. 22: 3.

12. (És látá *Saulus* látásban, hogy az Ananiás nevű férjfiú ő hozzája menne, és az ő kezét reája vetné, hogy látna.)

13. Felele pedig Ananiás: Uram! ſok embertől hallottam e' férjfiú felől, melly (f) ſok boſzſzúsággal illeti a' te ſzenteidet, *kik* Jerusálemben *vagynak*. (*f*) *r.* 22. 4. *Gál.* 1: 13.

14. Sőt itt-is vagyon hatalma a' Papi-Fejedelmektől; hogy mindeneket meg-kötözzön, valakik a' te nevedet ſegítségül hívják.

15. Monda pedig nekie az Úr: Eredj-el; mert ő nékem válaſztott edényem, hogy az én nevemet el-vigye a' Pogányoknak, Királyoknak, és az Izráel' fiainak eleikbe.

16. Mert én meg-mutatom néki, melly ſokat kelljen néki az én nevemért (*g*) ſzenvednie.

(*g*) *r.* 20: 23. 21: 11. 2. *Kor.* 11. 23.

17. (*h*) El-méne azért Ananiás, és bé-méne a' házba, és az ő kezeit Saulusra vetvén monda: Saul atyámfia! az Úr küldött engemet; (a' Jéſus, a' ki meg-jelent néked az úton, a' mellyen jőſz vala) hogy a' te ſzemeid meg-nyiljanak, és bé-tellyeſedjél Szent Lélekkel.

(*h*) *r.* 22: 12-13.

18. És azonnal le-esék az ő ſzeméről *a' hályog*, mint valami halnak a' héja; és mindjárást meg-jöve ſzeme' világa, és fel-kelvén meg-kereſztelkedék.

19. És mikor evett vólna, meg-erősödék. És vala Saulus egynehány napokon a' tanítványokkal, kik Damaskusban valának.

20. És azonnal prédikálá a' Sinagógákban a' Kriſtust, hogy ő Iſtennek Fia vólna.

21. Álmélkodnak vala pedig mindnyájan, valakik az ő tanítását hallják vala, és *ezt* mondják vala: Nemde-nem ez-é, a' ki Jérusálemben háborgatja vala azokat, a' kik ezt a' nevet fegítségül hívják vala? és ide-is azért jött vala, hogy azokat fogva vinné a' Papi-Fejedelmekhez?

22. Saulus pedig annál inkább erőt vészen vala, és ſzégyeníti vala a' 'Sidókat, a' kik Damaskusban laknak vala, ſzent Irás bizonyságinak egybe-való vettetésekkel meg-erősítven; hogy az vólna ama' Kriſtus.

23. Sok idő múlva pedig, a' 'Sidók tanátsot tartának, hogy ötet meg-ölnék.

24. De

24. De meg-érté Saulus, hogy utánna leselkednének; (*i*) őrizik vala pedig a' kapukat mind éjjel nappal, hogy őtet meg-ölhetnék.

(*i*) 2*Kór.* 11: 32, 33.

25. A' tanítványok azért őtet fel-vévén éjjel, (*k*) a' kő-falon botsáták-ki, le-botsátván őtet egy kosárban. (*k*) *Jós.* 2: 15. 1*Sám.* 19: 12.

26. És mikoron Saulus Jérusálemben ment vólna, a' tanítványok mellé akarja vala magát adni; de mindnyájan félnek vala ő tőle, és nem hiſzik vala, hogy ő tanítvány vólna.

27. (*l*) Barnabas pedig, őtet *maga mellé* vévén, vivé az Apoſtolokhoz, és meg-beſzélé nékiek, mimódon az úton látta vólna az Urat, és hogy ſzóllott vólna néki, és hogy Damaskusban nagy bátorsággal tanított vólna a' Jésus nevében. (*l*) *r.* 11: 25. 13: 1--2.

28. Ő-vélek vala azért Jérusálemben:

29. És nagy bátorsággal tanít vala az Úr Jésusnak nevében, és vetekedik vala a' Görögökkel; azok pedig igyekezik vala őtet meg-ölni.

30. Mellyet mikor eſzekbe vették vólna az Atyafiak; vivék őtet Czesareába, és onnét botsáták (*m*) Tarsusba.

(*m*) *r.* 21: 39. 22: 3.

31. A' Gyülekezeteknek azért egéſz Júdeában, Galileában, és Samariában békeſségek vala, és épülnek vala az Úrnak félelmében, és a' Szent Léleknek vígaſztalásában elő-menvén, ſokasodnak vala.

32. Történék pedig, hogy Péter mikor minden *városokat* járna; menne a' Szentekhez-is, kik valának Lidda *városban*.

33. Találá pedig ott egy Eneás nevű embert, ki nyóltz eſztendőtől fogva ágyban fekſzik vala, ki guta-ütött ember vala.

34. És monda nékie Péter: Enea! (*n*) gyógyítson-meg tégedet a' Jésus Kriſtus! kelj-fel, és te magad vesd-meg a' te ágyadat! *Az* pedig azonnal fel-kele.

(*n*) *Mát.* 9: 12. *r.* 3: 6.

35. És láták őtet mindnyájan, a' kik laknak vala Liddában, és (*o*) Saronában, és meg-térének az Úrhoz. (*o*) *Ének.* 2: 1.

36. Joppéban pedig vala egy tanítvány aſzszonyi-állat, kinek neve vala Tábitha, melly (*Görögül Dorkás:*) ha meg-magyarázod, *ezt* téſzi: Vad-ketske. Ez gazdag vala jó tselekedetekkel és alamisnákkal, mellyeket oſztogatott vala.

37. Történék pedig az' napokban, hogy betegség miatt meg-halna, kit mikor meg-moſtak vólna; helyhezteték a' fel-házban.

38. Mivelhogy pedig Lidda Joppéhez közel vala, a' tanítványok meg-hallván, hogy Péter ott vólna; két férjfiakat küldének ő hozzája, kérvén *őtet*, hogy késedelem nélkül hozzátok menne.

39. Fel-kelvén azért Péter el-méne azokkal, kit, mihelyt oda juta, fel-vivének a' felházba: és eleibe állának néki minden özvegy aſzſzonyi-állatok ſirván, és mutogatván a' ruhákat és öltözeteket, mellyeket Dorkás tsinált, míg vélek egygyütt vólt.

40. És (*p*) mindeneket ki-küldvén, Péter térdre esvén imádkozék, és a' *hólt* teſthez fordúlván monda: Tábitha kelj-fel! Az pedig felnyitá az ő ſzemeit, és Pétert látván fel-üle.

(*p*) *Luk.* 7: 14.

41. És Péter kezét néki nyújtván fel-emelé őtet; és ſzóllítván az özvegyeket és a' ſzenteket, elevenen adá nékiek azt.

42. E' *dolog* pedig az egéſz Joppénak tudtára lőn, és ſokan hivének az Úrban.

43. És ſok ideig marada *Péter* Joppéban, egy Simon nevű Szíj-gyártónál.

X. RÉSZ.

Kornélius az Angyal' hagyásából magához hivatja Pétert: ki látásban meg-intetvén, el-mégyen és Kornéliusnak 's az ő háza-népének prédikállja az Evangyéliomot: ezek Szent Lelket vévén meg-keresztelkednek.

1 Vala pedig Czesareában egy ember, kinek neve Kornélius vala, ki Százados vala, a' ſeregből-való, mellyet Olaſz *ſereg*nek nevezneknek vala:

2. Jámbor és Iſten-félő, az ő egéſz háza-népével egybe, és ſok alamisnát oſztogat vala a' köſségnek.

3. Ki mikor ſzüntelen könyörgene Iſtennek; látá látásnak általa nagy nyilván, a' napnak mintegy kilentz óráján, hogy az Iſtennek Angyala bé-menne ő hozzá, és *ezt* mondaná néki: Kornéli!

4. És ő ſzemeit reája függeſztvén és meg-rémülvén monda: Mi dolog Uram? és monda néki: A' te könyörgéſid és alamisnáid fel-mentenek (*a*) Iſtennek eleibe emlékezetnek okáért.

(*a*) *Mát.* 5: 7. *Sid.* 13: 16.

5. Most azért küldj-el valakiket Joppéba; és hívasd Simont, ki neveztetik Péternek:

6. Ő ſzálláson vagyon egy Simon *nevű* Szíjgyártónál, kinek háza a' tenger mellett vagyon;

az

az meg-tanít téged', mint kelljen néked tselekedned.

7. Minekutánna pedig el-ment vólna az Angyal, a' ki ſzóll vala Kornéliuſsal; ſzóllíta kettőt az ő ſzolgái közzül, és egy jámbor vitézlő embert azok közzül, a' kik ſzüntelen ő-véle valának.

8. És mikor mindeneket eleikbe adott vólna; el-küldé őket Joppéba.

9. Másod' napon pedig, mikor azok mennének és közelgetnének a' városhoz; fel-méne (*b*) Péter a' háznak felső réſzére, hogy imádkoznék hat óra tájban. (*b*) *Mát.* 6: 6.

10. Történék pedig, hogy igen meg-éheznék, és akara enni. És mikor kéſzítenék az ételt; az ő elméje el-ragadtaték:

11. És látá, hogy az ég meg-nyilatkozott, és ő hozzá alá-jőne valami edény, mint-egy nagy lepedő négy ſzegeletinél fogva fel-kötetve, melly a' földre botsáttatik vala alá.

12. Mellyben valának mindenféle földi négylábú állatok: vadak, máſzó állatok, és égi madarak.

13. És ſzózat adaték ő hozzája: Kelj-fel Péter, öljed és egyél!

14. Monda pedig Péter: Nem eſzem Uram! mert ſoha nem ettem ſemmi közönségest, vagy (*c*) tiſztátalan állatot.

(*c*) 3 *Mós.* 11: 4. *Ezék.* 4: 14.

15. Akkor ismét ſzó *adaték* ő hozzája másodſzor is: A' mit Iſten (*d*) meg-tiſztított; te azt ne mondjad tiſztátalannak. (*d*) *Róm.* 14: 14.

16. Ez pedig háromſzor lőn; és ismét fel-viteték az edény az égbe.

17. Mikor pedig Péter magában gondolkodnék, mitsoda vólna a' látás, a' mellyet látott vala; ímé, a' férjfiak, a' kiket Kornélius küldött vala, mikor meg-tudakozták vólna a' Simon' házáról, el-érkezének az ajtó eleibe.

18. És *egy embert* ki-ſzóllítván meg tudakozák: ha Simon, ki vezeték nevéről Péternek neveztetnék, ott vólna-é ſzálláson?

19. Mikor pedig Péter gondolkodnék a' látás felől; monda nékie a' *Szent* Lélek: Ímé három férjfiak keresnek tégedet.

20. (*e*) Kelj-fel azért eredj alá, és minden kételkedés nélkül menj-el ő-vélek; mert én küldöttem őket *hozzád.* (*e*) *r.* 11: 12. 15: 7.

21. Alá-menvén azért Péter a' férjfiakhoz, a' kiket Kornélius küldött vala ő hozzá, monda: Ímé: én vagyok, a' kit ti kereſtek; miért jöttetek?

22. És ők mondának: A Kornélius Százados, ki igaz és iſten félő, kinek az egéſz 'Sidó nemzetség jó bizonyság, az Iſtentől a' ſzent Angyal által meg-intetett, hogy tégedet házához hívatna, és tőled valami dolgokról hallana.

23. Bé-híván azért azokat, ſzállására bé-fogadá. Másod' nap pedig el-méne Péter ő-vélek, és a' Joppébéli atyafiak közzül-is némellyek követék őtet.

24. Másod' napon pedig jutának Czesareába. Kornélius pedig várja vala őket, egybe-gyüjtvén az ő rokonit, és jó barátit.

25. Mikor pedig bé-ment vólna Péter; eleibe menvén Kornélius, és az ő lábainál le-esvén, tiſztelé őtet.

26. Péter pedig fel-emelé őtet mondván: (*f*) Kelj-fel; én magam-is ember vagyok.

(*f*) *Jel.* 19: 10.

27. És ő-véle beſzéllgetvén bé-méne, és találá ſok egybe-gyült *embereket*,

28. És monda nékiek: Ti tudjátok, hogy (*g*) tilalmas 'Sidóknak Pogánnyal barátkozni, vagy hozzá menni; de az Iſten meg-mutatá nékem, hogy ſenkit ne mondanék meg-fertéztetett, vagy tiſztátalan *embernek.* (*g*) *Ján.* 4 9.

29. Annakokáért minden ellen-tartás nélkül el-jöttem a' hívatalra; Azt kérdem azért, miért hívattatok engem?

30. Akkor Kornélius monda: Negyed' nappal ez előtt mind ez óráiglan ében vóltam, és kilentz órakor az én házamban imádkozom vala; és ímé egy meg-álla én előttem fényes ruhában,

31 És monda: Kornéli! a' te imádságidat meg hallgatta az Iſten, és a' te alamisnálkodáſid emlékezetben vagynak ő nála.

32. Küldj-el azért Joppéba, és hívasd Simont, kinek vezeték neve Péter; ő ſzállást tart a' Szíj-gyártó Simon' házánál, a' tenger mellett: ki minekutánna el-jövénd; ſzóll teneked.

33. Azonnal azért el-küldöttem te hozzád, és te jól tetted, hogy el-jöttél. Moſtan azért mindnyájan mi az Iſtennek előtte állunk, hogy meg-hallgaſsuk mind azokat, a' mellyeket Iſten néked mondott.

34. Akkor Péter meg-nyitván az ő ſzáját monda: Bizonnyal látom, hogy, az Iſten nem (*h*) ſzemély-válogató! (*h*) 5 *Mós.* 10: 17. *Róm.* 2: 11. *Efes.* 6: 9. *Kol.* 3: 25.

35. Hanem (*i*) minden nemzetségben kedves néki

néki akár-kitsoda, a' ki őtet féli, és igazságot tselekeſzik. (i) *Esa.* 56: 6. *v.* 45.

36. Mellyet meg-jelentett az Iráel' fiainak, hírdetvén békeſséget a' Jésus Kriſtus által, ki mindeneknek Ura.

37. Ti jól tudjátok, a' mi lett egéſz Júdeában, Galileában (k) el-kezdetvén a' kereſztség után, mellyet prédikállott *Kereſztelő* János.

(k) *Esa.* 9: 1, 2. *Mát.* 4: 12. *Luk.* 4: 14.

38. (l) Miképpen a' Názáretbeli Jésust az Isten meg-kente Szent Lélekkel és hatalommal, ki ſzéllyel-járt jól-tévén, és mindeneket, kik ördög' hatalma alatt vóltanak meg-gyógyítván; mert Iſten vala ő-véle.

(l) *Sólt.* 45: 8. *Esa.* 61: 1.

39. És mindeneknek, mellyeket mind a' 'Sidóknak tartományokban, mind Jérusálemben tselekedett, mi bizonyságí vagyunk: kit megölének fel-feſzítvén a' fára.

40. Ezt (m) az Iſten fel-támaſztá harmad' napon: és azt mivelte, hogy ő meg-jelenjék nyilván, (m) *Márk.* 66: 14. *Róm.* 4: 24.

41. Nem mind az egéſz köſségnek; hanem (n) a' bizonyságoknak, kiket ő az előtt válaſztott vala, *tudni-illik* minékünk, kik ettünk és ittunk ő-véle egygyütt, minekutánna fel-támadott a' halálból.

(n) 1 *Kor.* 15: 5. *Luk.* 24: 34.

42. Meg-parantsolta pedig minékünk, hogy hírdetnénk, és bizonyságot tennénk a' népnek, hogy ő az, a' kit Iſten el-rendelt, hogy élőknek és hóltaknak Bírája lenne.

43. Erről minden Próféták-is bizonyságot téſznek, hogy büneinek botsánatját véſzi az ő neve által minden, a' ki hiſzen ő benne.

44. Mikor még ez ígéket ſzóllaná Péter; ſzálla (o) a' Szent Lélek mind azokra, a' kik hallgatják vala e' beſzédet. (o) *r.* 8: 17.

45. A' hívek pedig, kik a' 'Sidók közzül valának, és Péterrel oda mentek vala, el-álmélkodának azon; hogy a' Pogányokra-is ki-töltetett vólna a' Szent Lélek' ajándéka.

46. Mert hallják vala, hogy *külömböző* (p) nyelveken ſzóllnának és magaſztalnák az Iſtent. Akkor felele Péter: (p) *r.* 2: 4. 19: 6.

47. Vallyon meg-tilthatja-é valaki a' vizet, hogy ezek meg-ne kereſztelkedjenek, kik a' Szent Lelket vették, miképpen mi-is?

48. És parantsolá, hogy meg-kereſztelkednének az Úrnak nevébe; Kérék pedig őtet, hogy egynehány napokon nálok maradna.

XI. RÉSZ.

Péter Kornéliuſsal-való dolga felől magát menti: Barnabás Pállal Antiochiába mégyen, holott a' tanitványok leg-előſzör Kereſztyéneknek nevezteték: Agabus a' következendő éhségről jövendőt mond.

1. Meg-hallák pedig az Apoſtolok és az Atyafiak, kik valának Júdeában, hogy (a) a' Pogányok-is bé-vették vólna az Iſtennek beſzédét. (a) *Esa.* 2: 2, 3. *Luk.* 24: 46, 47.

2. Mikoron azért fel-ment vólna Péter Jérusálembe; vetekedének ő-véle, a' *kik* a' 'Sidók közzül *valának*,

3. *Ezt* mondván: A' környül-metéletlen Pogányokhoz mentél, és vélek egygyütt ettél.

4. El-kezdvén pedig Péter, *mindeneket* megbeſzélle nékiek rend ſzerént, mondván:

5. Én (b) Joppé városában imádkozom vala, és én láték látást, mikor elmémben el-ragadtattam vólna, hogy egy edény ſzálla-le, mintegy nagy lepedő négy ſzegeletinél fogva felköttetvén, mellyet az égből botsátnak vala le, és ſzinte én hozzám ſzálla.

(b) *r.* 10: 9, *'s a' t.*

6. Mellyre mikor ſzemeimet függeſztettem vólna, meg-nézém; és láték abban földi négylábú állatokat, vadakat, máſzó-állatokat, és égi madarakat.

7. Hallék pedig ſzót-is, melly ezt mondja vala nékem: Kelj-fel Péter, öljed és egyél!

8. *Én* pedig mondék: Nem *eſzem* Uram! mert ſoha (c) ſemmi közönséges avagy tiſztátalan nem ment az én ſzámba. (c) *r.* 10: 14.

9. Felele pedig nékem másodſzor a' ſzózat az égből: A' mit (d) Iſten tiſztává tett; te ne mondjad tiſztátalannak. (d) 3 *Mós.* 11: 2.

10. És ez háromſzor lett: és ismét mind azok viſzſza fel-vonattatának az égbe.

11. Akkor ímé azonnal három férjfiak érkezének a' házba, mellyben valék, kik Czesareából küldettek vólt én hozzám.

12. Monda (e) pedig nékem a' *Szent* Lélek; hogy el-mennék vélek minden kételkedés nélkül. És hat Atyafiak-is pedig el-jövének én velem, és bé-menénk annak az embernek házába.

(e) *r.* 10: 19, 20. 15: 7.

13. Ki meg-beſzélé nékünk, mimódon látott vólna Angyalt az ő házában, ki eleibe állott vólna, és ezt mondotta vólna néki: Küldj valakiket Joppéba, és hívaſsad Simont, kinek vezeték neve Péter.

14. Ki meg-mondja néked azokat, a' mellyek

által meg-tartaſsál mind te magad, mind a' te egéſz házad-népe.

15. És mikor el-kezdettem vólna a' ſzóllást, a' Szent Lélek ſzálla ő reájok; *(f)* miképpen mi reánk-is előſzör. *(f) r.* 2 4. 19: 6.

16. Meg-emlékezém pedig az Úrnak ama' mondásáról, mikor *ezt* mondaná: (*g*) János kereſztel vízzel; de ti kereſzteltettek Szent Lélekkel. (*g*) *Mát.* 3: 11. *r.* 19: 4.

17. Mivelhogy azért (*h*) hasonló ajándékát adta az Iſten nékiek, mint minékünk, minekutánna hittenek vólna az Úr Jésus Kriſtusban; én mitsoda vóltam, hogy az Iſtent tilthatnám? (*h*) *r.* 15 8, 9.

18. Ezeket minekutánna hallották vólna; megtsendesedének és ditsőíték az Iſtent, mondván: Bizony tehát az Iſten a' Pogányoknak-is adott meg-térést az életre.

19. Azok pedig, a' kik el-oſzlottak vala a' háborúság miatt, melly Iſtvánért támadott vala, (*i*) jutának Fenicziába Cziprusba, és Antiochiába, ſenkinek nem prédikállván az ígét; hanem tsak a' 'Sidóknak. (*i*) *r.* 8. 1, 4.

20. Némellyek pedig ő közzülök, kik Cziprusból és Czirenéből valók valának, mikor Antiochiába mentek vólna; ſzóllának a' Görögöknek, az Úr Jésust hírdetvén.

21. (*k*) Az Úrnak keze vólt pedig vélek; és a' hívőknek nagy ſokaságok téremg az Úrhoz. (*k*) *r.* 2: 47. 5: 14.

22. El-méne pedig e' hír a' Jérusálembéli Gyülekezetbe; el-küldék azért Barnabást, hogy menne ſzinte Antiochiába.

23. Ki mikor oda jutott vólna, és látta vólna az Iſtennek kegyelmeſségét; örvendeze, és inte (*l*) mindeneket, hogy állhatatos ſzívvel meg-maradnának az Úrban. (*l*) *r.* 4: 36.

24. Mert jámbor férjfiú vala *Barnabás*, és tellyes vala Szent Lélekkel és hittel; és nagy ſokaság adá magát az Úr mellé.

25. El-méne pedig Barnabás Tarsusba, hogy meg-keresné Saulust; és mikor meg-találta vólna őtet, vivé Antiochiába.

26. És egéſz eſztendeig forgolódtak ott a' Gyülekezetben, és tanították a' nagy ſokaságot; és a' tanítványok leg-előſzör Antiochiában neveztetének Kereſztyéneknek.

27. A' tájban pedig menének Jérusálemből Antiochiába (*m*) Próféták; (*m*) *r* 13: 1.

28. És egy azok közzül fel-kelvén, kinek Agabus vala neve, meg-jelenté *Szent* Lélek által, hogy az egéſz föld' kerekségében nagy éhség lenne, melly meg-is lőn a' Klaudius Tsáſzár' idejében.

29. A' tanítványok pedig egygyenként, a' mint kinek-kinek érteke vala, el-végezék; hogy *valami* ſegítséget küldenének a' Júdeában lakozó Atyafiaknak.

30. Mellyet (*n*) meg-is tselekedének, küldvén *alamisnát* a' Vénekhez Barnabás és Saulus által. (*n*) *r.* 12: 25. *Róm.* 15: 25, 26.

XII. RÉSZ.

Héródes Jakabot meg-öleti: Pétert tömlőtzbe vetteti, az Angyaltól meg-tsapdoſtatik: a' Gyülekezet' állapatja Jérusálemben: Barnabás és Saulus ismét Antiochiába mennek.

1 Akkor az időben Héródes Király kezde kegyetlenkedni némellyek ellen, kik a' *Kereſztyéni* Gyülekezetekből valának.

2. Meg-ölé pedig Jakabot (*a*) a' Jánosnak attyafiát fegyverrel. (*a*) *Mát.* 4: 21. *Már.* 1: 19.

3. És mikor látná, hogy kedves dolgot *tselekednék* a' 'Sidóknak, Pétert-is meg-fogá: (vala pedig akkor Pogátsás innep.)

4. Kit meg-fogván (*b*) a' tömlőtzbe vete, adván őtet tizen-hat vitézek' kezébe, hogy őtet meg-őríznék, akarván őtet a' népnek ki-hozni Húsvét után. (*b*) *Ján.* 13 36. 2 *Pét.* 1: 14.

5. Pétert azért őrízik vala a' fogságban; a' Gyülekezet pedig ſzüntelen könyörög vala az Iſtennek ő érette.

6. Mikor pedig Héródes őtet ki-akarná hozni; azon éjtſzakán aluſzik vala Péter két vitéz között, két vas lántztzal meg-kötöztetvén, és az őrízők az ajtó előtt őrízik vala a' tömlötzöt.

7. És ímé az Úrnak (*c*) Angyala el-jöve, és a' tömlözben lőn világoſság, és a' Péter' óldalát taſzigálván fel-költé őtet, mondván: Kelj fel hamar! És le-esének a' lántzok az ő kezeiről. (*c*) 1 *Kir.* 19: 7. *r.* 5: 19. 16-26.

8. És monda néki az Angyal: Övedzd-bé magadat, és vond-fel ſarudat: és úgy tselekedék. És monda néki: Vedd reád felső ruhádat, és köveſs engemet.

9. Azért ki-menvén *Péter*, követi vala őtet, és nem tudja vala, hogy valóságos dolog vólna, a' mit az Angyal tselekeſzik vala; hanem azt álítja vala, hogy *valami* látást látna.

10. Mikor pedig által-mentek vólna az első, és második ſtrá'ján, jutának a' Vas-kapuhoz, melly a' városba viſzen, melly ő maga meg-nyílék

nyílék nékik, és ki-menvén egy útzán el-menének; és azonnal el-méne az Angyal ő-tőle.

11. És Péter magát meg-eszmélvén, monda: Most valóba látom, hogy az Úr botsátta-el az ő (*d*) Angyalát, és meg-szabadított engem' a' Héródes' kezéből, és mind attól, a' mit a' 'Sidók én felőlem várnak vala. (*d*) *Dán.* 6: 22.

12. És e' dologról gondolkodván, méne Máriának, a' János' annyának házához, ki (*e*) Márkusnak neveztetik vala; hol sokan valának egybe-gyülve, és könyörögnek vala. (*e*) *Kol.* 4: 10.

13. És mikor Péter zörgetett vólna a' tornátznak ajtaján; ki-futamodék egy Rhódé nevü leányzó, hogy hallgatódzna.

14. Ki meg-esmérvén a' Péter' szavát, örömében nem nyitá-meg a' tornátz' *ajtaját*; hanem bé-futván meg-mondá, hogy Péter állana az ajtó előtt.

15. Azok pedig mondának néki: El-veszett néked eszed! Az pedig erősen állatja vala, hogy úgy vólna. Azok pedig azt mondják vala, hogy a' Péter' Angyala vólna.

16. Péter pedig szünetlen zörget vala. Mikor azért meg-nyitották vólna; láták őtet, és el-álmélkodának.

17. És mikor kézzel (*f*) intett vólna, hogy hallgatnának; meg-beszéllé nékiek, mimódon hozta vólna ki az Úr őtet a' tömlötzből; és monda: Adjátok tudtára ezeket Jakabnak, és az Atyafiaknak. És ki-menvén, másuvá méne onnét. (*f*) *r.* 13: 16. 19: 33. *Márk.* 3: 17.

18. És minekutánna meg-virradott vólna; nagy háborúság támada a' vitézek között azon, mitsoda esett vólna Péteren.

19. Héródes pedig mikor Pétert elő-kérte vólna, és nem találták vólna; az őrizőkre törvényt láttatván, parantsolá, hogy *a' kínra* vinnék *őket*: és mikor Júdeából Czesareába ment vólna; ott lakozék.

20. Héródes pedig gonosz szándékkal vala a' Tírus és Sídon *város*béliekhez; de azok egygyenlő akaratból jövének ő hozzája, és Blástust el-áltatván, ki a' Királynak titkosa vala, kérnek vala békeséget; mivelhogy az ő tartományok a' Király' *tartomány*ából tápláltatik vala.

21. Egy bizonyos napon pedig, Héródes az ő királyi ruhájába fel öltözvén, és az ő székibe ülvén, szóll vala a' kösségnek.

22. A' kösség pedig kiált vala: Isten' szava ez, és nem emberé!

23. Azonnal pedig meg-tsapdosá őtet az Úrnak Angyala; mivelhogy (*g*) nem adott vólna ditsőséget az Istennek: és minekutánna a' férgektől meg-emésztetett vólna; meg-hala.

(*g*) *Jel.* 19: 10.

24. Az Istennek beszéde (*h*) pedig nevekedik vala és szaporodik vala.

(*h*) *Esa.* 55: 10-11. *Jel.* 19: 10.

25. Barnabás pedig és Saulus Jérusálemből meg-térének *Antiochiába*, az ő szolgálatjokat el-töltvén; és magok mellé-vévék Jánost, kinek vezeték neve Márkus vala.

XIII. RÉSZ.

Pált és Barnabást a' Szent Lélek magának ki-választatja, kik el-menvén prédikálljak az Evangyéliomot a' 'Sidóknak és Pogányoknak: Páfusban [illegible] más ördöngös meg-vakíttatik.

1 Valának pedig (*a*) az Antiochiabéli Gyülekezetben valami Próféták és Doktorok, Barnabás és Simeon, ki hívattatik vala Nigernek: és Czirénebéli Lúczius, és Manahen, ki Héródessel a' negyedes Fejedelemmel egygyütt neveltetett vala, és Saulus. (*a*) *Róm.* 16: 21.

2. Mikoron azért azok szolgálnának az Úrnak, és szenvedtetnék magokat; monda a' Szent Lélek: Válasszátok-el nékem Barnabást és Saulust a' munkára, mellyre én őket hívtam.

3. Akkor azért mikor böjtöltek, és imádkoztak vólna, és az ő kezeiket (*b*) reájok vetették vólna; el-botsáták *őket*. (*b*) *r.* 8: 17. 14: 26.

4. Ők annakokáért mikoron ki-botsáttattak vólna a' Szent Lélektől; menének Seleucziába, és onnat evezének Cziprusba.

5. És mikor Salamin *város*ba jutottak vólna; hirdeték az Isten' beszédét a' 'Sidóknak Sinagógáikban. János-is pedig (*c*) vélek vala, és szolgál vala nékiek. (*c*) *r.* 12: 25. 15: 37.

6. És el-járván a' szigetet mind Páfusig, találkozának egy ördöngös hamis Prófétára, ki 'Sidó vala, kinek Bárjésus vala neve:

7. Ki Sergius Pál mellett, a' szigetnek Tiszttartója mellett vala, ki eszes ember vala. Ez magához hívatván Barnabást és Saulust, kívánā hallani az Isten' beszédét.

8. (*d*) Az ördöngös Elimás pedig (mert annyit tészen az ő neve) ellenkezik vala vélek, akarván el-hajtani a' Tiszt-tartót az *igaz* tudomány mellől. (*d*) 2 *Mát.* 7: 11. 2 *Tim.* 3: 8.

9. Saulus pedig (ki Pálnak-is mondatik) megtelvén Szent Lélekkel, szemeit reá vetvén,

10. Monda: Óh (*e*) te minden álnoksággal és gonosz tselekedettel tellyes, ördögnek Fia, min-

den igazságnak ellensége! nem ſzünöl-é-meg az Úrnak *igaz* útait el-fordítani? (*e*) *Róm.* 1: 23.

11. Moſtan azért ímé az Úrnak keze ellened *léſzen*, és vak léſzeſz; nem látod a' Napot ideig. És azonnal esék ő reá hályog és ſetétség, és kerengvén keres vala vezetőket.

12. Akkor a' Tiſzt-tartó mikor látta vólna a' dolgot; hün, el-álmélkodván az Úrnak tudományán.

13. El-menvén pedig Páfusból Pál, és a' kik véle valának; Pamfiliának Perga *nevü városába* menének: János (*f*) pedig fel-menvén tőlök, meg-tére Jérusálembe. (*f*) *r.* 15: 28.

14. Ők pedig mikor Pergából ki-mentek vólna; menének Antiochiába, Piſidiának *városába*, és bé-menvén Szombat napon a' Sinagógába, le-ülének.

15. A' Törvénynek pedig és Próféták' *Irá-ſoknak* olvasása után küldének a' Sinagógának Előtte-járói ő hozzájok, *ezt* mondván: Atyámfiai férjfiak! ha vagyon valami intő beſzédetek a' köſséghez; ſzólljatok.

16. Mikor fel-kelt vólna azért Pál; kezével (*g*) intvén, hogy hallgatnának, monda: Izráelnek férjfiai, és kik félitek az Iſtent, halljátok-meg! (*g*) *r.* 12: 17. 19: 33. 21: 40.

17. Ez Izráel' nemzetségének Iſtene válaſztotta a' mit Atyáinkat, és ez' nemzetséget (*h*) méltóságoſsá tévé, mikor Égyiptomnak földében jövevények vólnának; és onnét ki-hozá őket hatalmas karjának általa.

(*h*) 2 *Mós.* 1: 1. 2 *Mós.* 12: 41, 51.

18. És közel negyven eſztendőnek idejéig türte az ő erköltsöket a' puſztában:

19. És minekutánn hét nemzetséget törlött vólna el a' Kánaán' töldén; azoknak földöket ſors vetés által (*i*) el-oſztá nékiek.

(*i*) *Jós.* 14: 2.

20. És azután mintegy négy ſzáz ötvén eſztendeig, adott nékiek (*k*) Bírákat, mind a' Sámuel Prófétáiglan. (*k*) *Bir.* 2: 16. 3: 9.

21. Annakutánna Királyt (*l*) kérének, és (*m*) adá nékik Sault, a' Kis' fiát, a' Bénjámin' nemzetéből-való férjfiat negyven eſztendeig.

(*l*) 1 *Sám.* 8: 5. *Hós.* 13: 11. (*m*) 1 *Sám.* 10: 1.

22. És azt meg-vetvén, támaſztá nékiek Dávid Királyt, kiről bizonyságot tévén ezt-is mondotta: (*n*) Találtam ſzívem ſzerént-való férjfiat Dávidot, a' Jeſse' *fiát*, ki minden akaratomat véghez viſzi.

(*n*) 1 *Sám.* 13: 14. *'Sólt.* 19: 20, 21.

23. Ennek (*o*) magvából támaſztotta Iſten Izráelnek az ő ígérete ſzerént a' Szabadító Jéſust. (*o*) *Esa.* 9: 6, 7. *Jer.* 23: 5. *Róm.* 1: 3.

24. Minekutánna prédikállotta vólna *Keresztelő* János (*p*) ő előtte a' meg-térésnek Kereſztségét az Izráel' egéſz népének.

(*p*) *Mál.* 3: 1. *Mát.* 3: 1. *Már.* 1: 2, 4. *Luk.* 3: 3.

25. Mikor pedig el-akará végezni János az ő tiſztit, ezt mondotta: (*q*) Kinek állítotok engemet? Nem én vagyok *a' Kriſtus*; hanem ímé én utánnam jő, kinek nem vólnék meltó meg-oldani lábainak saruját. (*q*) *Mát.* 3: 11. *Ján.* 1: 20.

26. Atyámfiai férjfiak, Ábrahám' nemzetének fiai, és kik ti köztetek félik az Iſtent! ez idvesſégnek beſzéde néktek küldetett.

27. Mert a' kik lakoznak vala Jérusálemben, és azoknak Fejei, mikoron ezt nem ésmérnék, őtet kárhoztatván, a' Prófétáknak ſzavaikat, mellyeket minden Szombaton olvasnak, bétöltötték:

28. És (*r*) ſemmi halálra való okot nem találván *ő benne*; kérék Pilátust, hogy meg-öletetnék. (*r*) *Már.* 15: 14. *Ján.* 19: 6.

29. Mikor pedig mindeneket el-végeztek vólna, a' mellyek ő felőle meg-írattak vala; a' fáról le-vévén, helyhezteték a' koporsóba.

30. Az Iſten pedig fel-támaſztá őtet a' halálból:

31. Ki ſok napokon (*s*) meg-láttaték azoktól, kik egygyütt jöttek vala fel ő véle Galileából Jérusálembe, és ő-néki bizonyságai a' köſség között. (*s*) *Mát.* 28: 6. *Már.* 16: 6. *Luk.* 24: 7. *Ján.* 20: 19.

32. Mi-is hírdetjük néktek, hogy azt az ígéretet, mellyet tett az Atyákuak, az Iſten bétöltötte azok' fiaiknak, *az-az*, minékünk; mivelhogy Jéſust fel-támaſztotta,

33. Mint a' második 'Sóltárban-is meg-vagyon írva: (*t*) Én Fiam vagy te, e' mái napon ſzültelek én tégedet!

(*t*) *'Sólt.* 2: 7. *'Sid.* 1: 5. *és* 5: 5.

34. Hogy pedig fel-támaſztotta őtet a' halálból, és hogy többé meg nem hal; arról ezt mondotta: A' (*u*) Dávidnak tett ígéretimet erőſsekké téſzem tinéktek. (*u*) *Esa.* 55: 3.

35. Azért mondja máſutt-is: Nem engeded, hogy a' te Szented meg-rothadjon.

36. Mert Dávid minekutánna az ő (*x*) idejében ſzolgált vólna az Iſten' akaratjának; elalutt, és ment az ő attyaihoz, és meg-rothadott. (*x*) 1 *Kir.* 2: 10. *r.* 2: 29.

37. De

37. De a' kit Iſten fel-támaſztott, meg-nem rothadott.

38. Azért légyen néktek tudtotokra Atyámfiai! hogy ez által hírdettetik néktek a' bünöknek botsánatjok:

39. És mindenekből, mellyekből a' Móses' Törvénye által meg-nem igazíttathattatok, ez által, minden a' ki hiſzen, meg-igazúl.

40. Meg-láſsátok azért, hogy rajtatok ne essék, a' mit a' Próféták meg-mondottak: (y)

(y) *Hab.* 1: 5.

41. Láſsátok-meg ti *Istent* útálók, és tsudálkozzatok 's álmélkodjatok; mert én dolgot tselekeſzem a' ti időtökben: olly dolgot, mellyet nem hiſztek, ha más mondaná néktek.

42. És minekutánna ki-mentenek vólna a' 'Sidók Sinagógájokból; kérék a' Pogányok, hogy a' következendő Szombaton prédikállnák nékiek ezen beſzédeket.

43. És mikor el-oſzlott vólna a' gyülés; ſokan a' 'Sidók közzül és Iſten-félő Proſélitusok közzül követék Pált és Barnabást: kik ſzóllván azoknak, kérik vala őket, hogy meg-maradnának az Iſten' kegyelmében.

44. A' máſik Szombaton pedig, majd mind az egéſz város egybe-gyüle az Iſten' ígéjének hallgatására.

45. És mikor a' ſokaságot látták vólna a' 'Sidók; bé-telének irígységgel, és ellene mondának vala azoknak, a' mellyeket Pál mond vala, ellenkezvén és káromlást ſzóllván.

46. Akkor nagy bátorsággal Pál és Barnabás mondának: (z) Tinéktek kellett előſzör az Istennek ígéjét hírdetnünk; de mivelhogy megvetitek azt, és magatokat méltatlanoknak ítélitek az örök életre, ímé a' Pogányok közzé mégyünk. (z) *Mát.* 10: 5, 6.

47. Mert így parantsolta nékünk az Úr: Azért válaſztottalak, *úgymond*, tégedet, (*aa*) hogy légy a' Pogányoknak világoſságok, hogy légy idveſségekre az embereknek, mind a' földnek végéig.

48. A' Pogányok pedig ezeket hallván örvendezének, és magaſztalják vala az Úrnak beſzédét: és valakik az örök életre válaſztattak valának, hivének. (*aa*) *Esa.* 42: 6. *'Sólt.* 98: 2.

49. Prédikáltatik vala pedig az Úrnak beſzéde abban az egéſz tartományban.

50. A' 'Sidók pedig fel-indíták az Iſten-félő, és tiſztelteſségbéli aſszonyi-állatokat, és a' városnak eleit, és (*bb*) támaſztának háborúságot Pál ellen és Barnabás ellen: és ki-üzék őket az ő határokból. (*bb*) 2 *Tim.* 3: 11.

51. Azok pedig lábaiknak porát (*cc*) le-rázván azokra, el-menének Ikóniumba.

(*cc*) *Mát.* 10: 4. *r.* 18: 6.

52. A' tanítványok pedig örömmel és Szent Lélekkel bé-telnek vala.

XIV. RÉSZ.

Pál és Barnabás Ikóniumból ki-vettetnek: Liſtrában Pál egy sántát meg-gyógyít: meg-tiltja a' nékik kezdett áldozatot: ugyan ott meg-köveztetik: innen, ſok Gyülekezeteket el-járván, meg térnek Antiochiába.

1 Történék pedig Ikóniumban, hogy mind egygyütt mennének-bé a' 'Sidók Sinagógájokba, és prédikállanának, úgy annyira, hogy mind 'Sidók, mind Görögök nagy ſokan hinnének.

2. A' kik pedig a' 'Sidók közzül nem hivének; fel-indíták és meg-haragíták a' Pogányoknak elméjeket az Atyafiak ellen.

3. Azért ſok ideig lakának *ott* ſzabadon prédikállván, és bízván az Úrban, ki (*a*) bizonyságot téſzen vala az ő kegyelmeſségének beſzédéről: és adja vala, hogy jelek és tsudák lennének az ő kezeik által. (*a*) *Márk.* 16: 20.

4. Meg-hasonlék azért a' városnak ſokasága: és némellyek a' 'Sidók mellett, némellyek az Apoſtolok mellett valának.

5. Mikoron pedig a' Pogányok és a' 'Sidók egybe-zendültenek vólna mind a' Fő-emberekkel egybe, hogy boſzſzúsággal illetnék, és megköveznék őket;

6. E' dolgot meg-értvén, (*b*) el-futának Likaóniának városaiba Liſtrába és Derbébe, és a' környül-való tartományba, (*b*) *r.* 8: 1.

7. És ott prédikállják vala az Evangyéliomot.

8. Liſtrában pedig ül vala (*c*) egy ember, kinek lábai erőtelenek valának, ki az ő annyának méhétől fogva sánta vólt, és ſoha nem járt.

(*c*) *Mát.* 11: 5.

9. Ez hallá a' Pál' tanítását: ki mikor ſzemeit reá függeſztette vólna, és látta vólna, hogy hinné meg-gyógyúlását;

10. Monda nagy fel-ſzóval: Állj-fel a' te lábaidra egyenesen! Akkor *az* midőn (*d*) fel-ſzökött vólna; jár vala. (*d*) *Esa.* 35: 6.

11. A' ſokaság pedig mikor látta vólna, a' mit Pál tselekedett vala; fel-kiálta Likaóniai nyelven, mondván: Az Iſtenek (*e*) jöttek mi hozzánk emberi ábrázatban! (*e*) *r.* 28: 6.

12. És hívják vala Barnabást Jupiternek, Pált pedig Merkuriusnak; mert ő vala a' beſzédben elől-járó.

13. A' Jupiternek pedig Papja, melly *Jupiternek temploma* az ő városok előtt helyheztetett vala, mikor koſzorúkkal meg-ékesíttetett bikákat hajtott vólna a' *Templom*' tornátzába; akar vala a' köſséggel áldozni *nékiek.*

14. Mellyet mikor hallottak vólna az Apoſtolok, Barnabás és Pál; az ő köntösöket megſzaggatván, a' köſség közzé futamodának, kiáltván,

15. És *ezt* mondván: Férjfiak! miért mivelitek ezt? mi-is emberek vagyunk, és ollyan indúlatok vagynak bennünk, minémüek ti bennetek, kik azt hírdetjük, hogy ez illyen hitván dolgokat el-hagyván meg-térjetek amaz élő *igaz* Iſtenhez, ki (*f*) teremtette a' mennyet, főldet, tengert, és minden azokban-való állatokat: (*f*) 1*Mós.* 1: 1. *'Sólt.* 146: 6. *Jel.* 14: 7.

16. Ki az el-múlt időkben, engedett minden Pogányokat élni az ő akaratjok ſzerént.

17. Jóllehet (*g*) nem hagyta ő magát tanúbizonyság nélkül lenni, mikor *tudni-illik* mivelünk jól tett, adván mennyből esőt, és termő időket, és bé-tőltvén eledellel, és örömmel a' mi ſzíveinket.

(*g*) *Jer.* 14: 22. *Róm.* 1: 19, 20.

18. És ezeket mondván, nehezen tsendesíték-meg a' ſokaságot, hogy nékik ne áldoznék.

19. Jövének pedig valami 'Sidók Antiochiából, és Ikóniumból, kik a' köſséget el-áltatván; Pált (*h*) meg-kövezvén a' varosból kivonák álítván, hogy meg-hólt vólna.

(*h*) 2 *Kór.* 11: 25.

20. De mikor környül-vették vólna őtet a' tanítványok; fel-kele, és bé-méne a' városba, és másod' napon el-méne Derbébe Barnabáſsal.

21. És mikor annak a' városnak hírdették vólna az Evangyéliomot, és ſokakat tanítottak vólna: meg-térének Liſtrába, Ikóniumba, és Antochiába,

22. A' tanítványoknak elméjeket erősítvén, és (*i*) intvén, hogy meg-maradnának a' hitben, és *ezt mondván*: hogy ſok háborúságok által kellene nékünk az Iſten' orſzágába mennünk.

(*i*) *v.* 11: 23. 1 *Theſſ.* 3: 3.

23. És mikor minden Gyülekezetekben válaſztottak vólna Sényiorokat, és imádkoztak vólna böjtölésekkel egybe; ajánlák őket az Úrnak, a' kiben hittenek vala.

24. És Piſidia' *tartományát* el-járván, menének Pamfiliába;

25. És Pergában minekutánna hírdették vólna az ígét; menének Attália' *városába.*

26. És onnét el-evezének Antiochiába, a' honnét őket az Iſtennek (*k*) kegyelmeſségére bízták vala a' dologra, mellyet el-végeztek vala. (*k*) *r.* 13: 3.

27. És mikor oda jutottak vólna, és a' Gyülekezetet egybe-hívták vólna; meg-beſzéllék, melly nagy dolgokat tselekedett vólna az Iſten ő általok, és hogy a' Pogányoknak kaput nyitott vólna a' hitre.

28. És lakának ott ſok ideig a' tanítványokkal.

XV. RÉSZ.

Az Apoſtoloknak Jérusálemi közönséges Gyülések: Pál Barnabástól el-válván Aſiai Gyülekezeteket meg-látogatja.

1 Némellyek pedig, kik Júdeából-jöttenek vala alá, illyen módon tanítják vala az Atyafiakat: (*a*) Ha környül nem metélkedtek (*b*) a' Mósesnek rend-tartása ſzerént; nem idvezülhettek. (*a*) *Gal.* 5: 1, 2. (*b*) 1*Mós.* 17: 10-12.

2. Mikoron azért Pálnak és Barnabásnak nagy háborúságok és vetekedések lett vólna azok ellen; végezék azt, hogy (*c*) fel-mennének Pál és Barnabás, és némellyek azok közzül az Apoſtolokhoz és Sényiorokhoz Jérusálembe, e' kérdés felől. (*c*) *Gal.* 2: 1.

3. És mikor a' Gyülekezet el-kísérte vólna őket; el-járák Fenitziát és Samariát, beſzéllvén a' Pogányoknak meg-téréseket; és minden Atyafiaknak nagy örömöt mondanak vala.

4. És mikoron Jérusálembe jutottak vólna; a' Gyülekezet, az Apoſtolok, és a' Sényiorok *örömmel* fogadák őket: és beſzéllik vala, az Iſten melly (*d*) nagy dolgokat tselekedett vólna ő általok. (*d*) *r.* 14: 27. *v.* 12.

5. De némellyek *úgymond*, kik a' Farizéusoknak ſzerzetek közzül hittenek, támadtak ollyak, kik azt mondják: hogy *a' Pogányokat* (*e*) környül kellene metélni, és nékiek meg-kellene parantsolni, hogy a' Móses' Törvényét megtartsák. (*e*) *Fil.* 3: 3.

6. Egybe-gyülének azért az Apoſtolok, és a' Sényiorok, hogy e' dolog felől végeznének.

7. És mikor ſok vetekedés lett vólna; felkelvén Péter monda nékiek: Atyámfiai férjfiak! *Jól* tudjátok ti, hogy az Iſten (*f*) mi közzülünk engemet az előtt el-válaſztott, hogy a' Pogányok az én ſzámból hallanák az Evangyéliomnak beſzédét, és hinnének.

(*f*) *r.* 10: 20. *és* 11: 12.

8. És

8. És az Iſten, ki (*g*) a' ſzíveket tudja, bizonyságot tett nékiek *e' dologról;* mert nékiek Szent Lelket adott, mint nékünk.

(*g*) *Róm.* 8: 27.

9. És (*h*) ſemmi külömbséget nem tett mi köztünk, és azok között, meg-tiſztítván azoknak ſzíveket hit által. (*h*) *r.* 10: 43. *Efes.* 3: 6.

10. Moſtan annakokáért, miért kísértitek az Iſtent, a' tanítványok' nyakokba olly (*i*) igát vetvén, mellyet ſem a' mi Atyáink, ſem mi el-nem hordozhattunk? (*i*) *Mát.* 23: 4.

11. Sőt inkább (*k*) az Úr Jésus Kriſtusnak kegyelme által hiſzſzük, hogy meg-tartatunk, miképpen azok-is.

(*k*) *Efes.* 2: 5, 8. *Tit.* 3: 5. *'s a' t.*

12. Veſzteglés lőn azért ez egéſz ſokaság között, és hallgatják vala Barnabást és Pált, kik azt beſzéllik vala, melly nagy jeleket és tsudákat tett vólna Iſten ő általok a' Pogányok között.

13. És minekutánna veſztegségben lettek vólna ők; felele Jakab, mondván: Férjfiak atyámfiai! hallgaſsátok-meg az én ſzómat.

14. Simon meg-beſzéllé, mimódon előſzör az Iſten meg-tekíntette vólna a' Pogányokat, hogy azok közzül népet válaſztana ő magának.

15. És ezzel egygyeznek a' Prófétáknak mondásaik, mint meg-vagyon írva:

16. (*l*) Azután, *úgymond*, meg-térek, és a' Dávidnak le-omlott sátorát meg-épitem: és annak romláſit meg-újítom, és ismét fel-állatom azt; (*l*) *Amós* 9: 11, 12.

17. Hogy az embereknek maradéki meg-kereſsék az Urat, és minden Pogányok-is, mellyek az én nevemről neveztetnek: ezt mondja az Úr, a' ki mind ezeket tselekeſzi.

18. Tudja az Iſten öröktől fogva minden ő tselekedeteit.

19. Azokáért én azt mondom, hogy nem kell azokat meg-háborítani, a' kik a' Pogányok közzül meg-térnek az Iſtenhez;

20. Hanem hogy írjunk azoknak, hogy a' bálványoknak fertelmeſségektől, a' paráznaságtól, a' fúlva-hólt állattól, és a' vértől meg-ól-talmazzák magokat.

21. Mert vagynak Mósesnek *ſzolgái* régi időtől fogva minden városokban, kik az ő tudományát hírdeſsék; mivelhogy a' Sinagógákban minden Szombaton olvaſsák *az ő Irását.*

22. Akkor tettſzék az Apoſtoloknak és a' Sénioroknak, az egéſz Gyülekezettel egybe, hogy magok közzül válaſztott embereket küld-jenek Antiochiába Pállal és Barnabáſsal, *tudni-illik*, Júdást, ki vezeték nevéről Barsabásnak neveztetik, és Silást, kik az Atyafiak között fők valának:

23. És hogy azok által ezeket írnák: Az Apoſtolok, a' Séniorok és az Atyafiak azoknak, kik vagynak Antiochiában, Siriában, és Czilicziában, a' Pogányok közzül-való Atyánkfiainak, köſzönetünket *írjuk!*

24. Mivelhogy hallottuk, hogy (*m*) némellyek mi közzülünk valók ki-menvén, titeket meg-háborítottanak beſzédekkel, a' ti lelketeket meg-tántorítván, kik azt parantsolták, hogy környül-metélkedjetek, és a' *Móses'* Czeremóniáit meg-tartsátok, kiknek mi azt nem hagytuk vólt; (*m*) *Gal.* 2: 4.

25. Tettſzék *azért* minékünk, kik egygyenlő akaratból egybe-gyültünk, hogy válaſztott férjfiakat küldjünk ti hozzátok, a' mi ſzerelmes *Atyánkfiai*val Barnabáſsal és Pállal:

26. Olly' emberekkel, kik (*n*) az ő életeket a' mi Urunk Jésus Kriſtusnak nevéért halálra vetették. (*n*) *r.* 13: 50. 14: 19. 21: 11--13.

27. Küldöttük azért Júdást és Silást, kik beſzéddel-is ugyan azt fogják mondani.

28. Mert tettſzék a' Szent Léleknek, és minékünk, hogy egyéb terhet ne vetnénk ti reátok; hanem e' ſzükséges dolgokat:

29. *Tudni-illik*, hogy (*o*) meg-tartózkaſsátok magatokat azoktól, a' mellyek bálványoknak áldoztattak, és a' vér*nek ételé*től, a' fúlva-hólt állatoktól, és a' paráznaságtól: mellyektől ha meg-óltalmazzátok magatokat; jól téſzitek. Légyetek egéſségben!

(*o*) 2 *Mós.* 20: 3 *r.* 21: 25.

30. Azok annakokáért, mikor őket el-botsátották vólna; menének Antiochiába, és a' ſokaságot egybe-gyüjtvén, meg-adák a' levelet.

31. Kik mikor el-olvaſták vólna azt; örvendezének az intésen.

32. Júdás-is pedig és Silás, mivelhogy ők-is Próféták valának, ſok beſzéddel inték az Atyafiakat és erősíték.

33. És mikoron ott maradtak vólna egy kevés ideig; el-botsáták őket az Atyafiak békeséggel az Apoſtolokhoz.

34. De Silásnak tettſzék ott maradni.

35. Pál-is pedig és Barnabás lakozának Antiochiában, tanítván és prédikállván egyebekkel ſokakkal az Úrnak beſzédét.

36. Egynehány nap múlva pedig monda Pál Barnabásnak: Meg-térvén jer' látogaſsuk-meg a' mi

a' mi Atyánkfiait minden városokban, mellyekben hírdettük az Úrnak beſzédét, *hogy láſsuk*, mint vagynak.

37. Barnabás pedig adja vala tanátsúl, hogy melléjek vennék Jánost, ki vezeték (*p*) nevéről Márkusnak hívattatik vala. (*p*) *Kol.* 4: 10.

38. Pál pedig igaznak és méltónak mondja vala lenni, hogy őtet melléjek ne vennék; mivelhogy tőlök Pamfíliában (*q*) el-ſzakadott vólna, és nékiek nem akart vólna e' dologban útitárſok lenni. (*q*) *r.* 13: 13.

39. Annyira meg-háborodának azért, hogy egymáſtól el-ſzakadnának, és Barnabás Márkust melléje vévén evezne Cziprusba.

40. Pál pedig Silást melléje vévén el-méne, Iſten' kegyelmére bízattatván az Atyafiaktól.

41. És el-járá Siriát és Czilicziát, a' Gyülekezeteket erősítvén.

XVI. RÉSZ.

Pálnak második útja idegen orſzágokra, és ſok rendbéli ül döztetése.

1 Juta pedig *Pál* Derbe *város*ba és Liſtrába; és ímé ott vala egy tanítvány, kinek neve (*a*) Timótheus vala, egy hív 'Sidó aſzſzonyi-állatnak fia, kinek attya Görög vala

(*a*) *Róm.* 16: 21. *Fil.* 2 19. 1 *Theſſ.* 3: 2.

2. Erről *jó* (*b*) bizonyságot téſznek vala az Atyafiak, kik Liſtrában és Ikóniumban valának.

(*b*) *r.* 6: 3 1 *Tim.* 3: 7, 8.

3. Akará azért Pál, hogy az el-menne ő-vele: és ezt minekutánna melléje vette vólna; környúl-metélé (*c*) a' 'Sidókért, kik az' helyekben valának; mert mindnyájan tudják vala, hogy Görög vólt annak az attya.

(*c*) 1 *Kór.* 9: 20, 21.

4. A' városokon azért által-menvén, tanítják vala őket, hogy meg-tartanák a' rendeléseket, mellyeket végeztek vala az Apoſtolok és Sénioſok Jérusálemben.

5. Azért a' Gyülekezetek gyarapodnak vala a' hitben, és ſzám-ſzerént nevekednek vala naponként.

6. El-járván pedig Frigyiának és Galatziának tartományát, meg-tiltatának a' Szent Lélektől; hogy az *Istennek* ígéjét ne hírdetnék Áſiában.

7. Mikoron azért mentek vólna Miſiába, igyekeznek vala menni Bithiniába; de az Iſten' Lelke nem botsátá őket oda.

8. El-hagyván pedig Miſiát, (*d*) menének Troás' *tartomány*ába. (*d*) 2 *Kór.* 2: 12. 2 *Tim.* 4: 13.

9. És éjtſzaka valami látás jelenék Pálnak: Egy Maczedóniabéli férjfiú álla meg ő előtte, 's néki könyörögvén ezt mondja vala: Jere által Maczedóniába, és légy ſegítségül minékünk!

10. Mihelyt pedig e' látást látta vólna; azonnal igyekezénk Maczedóniába menni: mivelhogy bizonyoſképpen értenénk, hogy az Úr hívna minket, hogy azoknak prédikállnánk az Evangyéliomot.

11. El-menvén azért Troásból egyenesen Samothrácziára tartánk, és másod' napon Neápolisba:

12. És onnét Filippibe, melly Maczedónia' tartományának első, *és fő* városa, mellynek lakoſi jövevények valának; lakánk pedig abban a' városban egynéhány napig.

13. És Szombat napon ki-menénk a' városból a' folyó-víz mellé, hol ſzoktak vala imádkozások lennni: hólott mikor le-ültünk vólna; ſzóllánk az aſzſzonyi-állatoknak, a' kik oda gyűltek vala.

14. Egy aſzſzonyi-állat pedig, kinek Lidia vala neve, ki Thiatirának városában bársony áros vala, Iſten-félő, *a' mi tanításunkat* hallgatá: kinek az Úr meg-nyitá ſzívét, hogy figyelmezne azokra, a' mellyeket Pál mond vala.

15. Mikor pedig meg-kereſztelkedett vólna mind háza-népével egybe; kére *minket*, mondván: Ha engem' ítéltetek az Úr' hívei közzűl valónak lenni; jertek az én házamhoz, maradjatok ott. És kénſzeríte minket.

16. Lőn pedig, hogy mikor mennénk az imádkozás*nak helyé*re; egy ſzolgáló-leányka előnkbe jőne, kiben vala jövendő-mondásnak (*e*) *gonoſz* lelke, ki az ő Urainak nagy haſznot ád vala jövendő-mondásával.

(*e*) 1 *Sám.* 28: 7. *r.* 19: 24.

17. Ez, Pált követvén és minket, kiált vala, mondván: Ez emberek ama' nagy Iſtennek ſzolgái, kik tinéktek az idveſségnek útát hírdetik.

18. Ezt pedig ſok napon mivelte; de Pál mivelhogy azt bánja vala, hátra-fordúlván, monda a' léleknek: A' Jésus Kriſtusnak neve által parantsolom (*f*) néked, hogy menj-ki e' leányzóból. Ki-méne azért azon ſzem-pillantásban.

(*f*) *Már.* 16: 17.

19. Látván pedig a' *leányzó*nak Urai, hogy az előbbi kereskedésnek reménysége el-veſzett vólna tőlök; meg-fogván (*g*) Pált és Silást, vonák őket a' piatzra a' Fejedelmek' eleikbe.

(*g*) 2 *Kór.* 6: 4, 5.

20. És

20. És bé-mutatván őket a' Bíráknak, mondának: Ez emberek 'Sidok lévén, háborúságot szereznek a' mi városunkban:

21. És olly Czeremóniákat hírdetnek, mellyeket nem szabad minékünk bé-vennünk, sem azokkal élnünk; mivelhogy Rómaiak vagyunk.

22. Egygyetemben pedig fel-támada a' sokaság ő ellenek, és a' Bírák az ő ruháikat megszaggatván, parantsolák, hogy *azok* (*h*) veszszővel veretnének-meg. (*h*) 2 *Kór.* 11: 25.

23. És míkoron (*i*) sok ütéseket tettek vólna rajtok; a' tömlötzbe veték őket, parantsolván a' tömlötz-tartónak, hogy szorgalmatosan meg-őrízné őket.

(*i*) *Theff.* 2: 2.

24. Ki mikor a' parantsolatot hallotta vólna; veté (*k*) őket a' belső tömlötzbe, és az ő lábaikat kalodába veré. (*k*) *Luk.* 21: 12.

25 Éjfélkor pedig imádkozván Pál és Silás, énekelnek vala Istени dítséreteket; és a' kik *ott* foglyok valának, hallgatják vala őket.

26. Nagy hírtelenséggel pedig nagy föld-indúlás lőn, úgy annyira, hogy a' tömlötznek fundamentomi meg-rendűlnének: és azonnal megnyilatkozának (*l*) minden ajtók, és minden *foglyok*nak kötözéseik el-óldatának.

27. És fel-serkenvén a' tömlötz-tartó, mikor látná, hogy a' tömlötznek ajtai nyitva vagynak; fegyverét ki-vonván akarja vala magát meg-ölni, azt álítván, hogy a' foglyok el-szaladtak vólna. (*l*) *r.* 12: 7-10.

28. Kiálta azért Pál fel-szóval, mondván: Ne veszesd-el magadat; mert mindnyájan itt vagyunk.

29. Az pedig világot kérvén, bé-méne, és rettegve esék Pálhoz és Siláshoz:

30. És ki-hozván őket monda: *Édes* Uraim! mit kell (*m*) nékem tselekednem, hogy idvezüljek? (*m*) *Luk.* 3: 10. *r.* 2: 37. 9: 6.

31. Azok pedig mondának: Hidj (*n*) az Úr Jésus Krístusba; és idvezülsz mind te, mind pedig házad-népe. (*n*) *Ján.* 3: 16, 36.

32. És hírdeték néki az Úrnak beszédét, és mind azoknak, a' kik az ő házánál valának.

33. Ő pedig az éjtszakának azon óráján, vévén azokat, meg-mosá az ő sebeiket; és azonnal meg-kereszteltekedék ő, minden *ő haza-népével* egybe.

34. És mikoron házához vitte vólna őket; asztalt (*o*) teríte nékiek, és igen örvendeze, hogy minden háza-népével egybe hitt vólna az Istennek.

(*o*) *Luk.* 5: 29. 19: 6.

35. És mikor meg-virradott vólna; a' Bírák el-küldék a' szolgákat, kik ezt mondanák: Botsásd el azokat az embereket.

36. Tudtára adá pedig e' dolgot a' tömlötztartó Pálnak: A' Tiszt-tartók küldöttek ide, hogy el-botsássalak titeket; azért ki-menvén menjetek-el békességgel.

37. Pál pedig monda nékiek: Minket megveszszőzvén közönséges helyen minden ok nélkül, holott mi (*p*) Rómaiak légyünk, a' tömlötzbe vetettenek, és mostan immár titkon akarnak ki-küldeni? azt bizony nem *miveljük*; hanem jöjjenek ide, és ők vigyenek-ki minket.

(*p*) *r.* 22: 25-29.

38. Meg-mondák pedig a' Bíráknak a' szolgák e' beszédeket; és meg-félemlének, mikor hallották vólna, hogy Rómaiak vólnának.

39. És oda menvén kérék őket, hogy ki-jönnének a' tömlötzből: és ki-hozván őket, kérék, hogy ki mennének a' városból.

40. Ki-menvén azért a' tömlötzből, bé-menének Lidiához: és mikor látták vólna az Atyafiakat; vígasztalák őket, és ki-menének *a' városból.*

XVII. RÉSZ.

Pál prédikállván Thessalónikában, üldöztetik: vetekedik Athénásban a' Filosofusokkal.

1 Mikor pedig által-mentenek vólna Amfipólison és Apollónián; menének Thessalónikába, hol a' 'Sidóknak Sinagógájok vala.

2. Pál pedig, a' mint néki szokása vala, béméne (*a*) ő hozzájok, és három Szombaton vetekedék vélek az Irásokból, (*a*) *r.* 18: 4.

3. Meg-magyarázván és mutatván, hogy a' Krístusnak (*b*) szükség vólt vólna szenvednie, és fel-támadnia a' halálból: és hogy e' Jésus vólna ama' Krístus, a' kit *úgymond* én hírdetek néktek. (*b*) *'Sólt.* 22: 7. *Luk.* 24: 46.

4. Némellyek azért azok közzül engedének, és adák magokat Pálhoz és Siláshoz, és egygyetembe Isten-felő Görögöknek nagy sokaságok, és sok fő aszszonyi-állatok.

5. De irígységtől fel-indíttatván a' 'Sidók, kik nem hittek vala, és valami piatzon henyélő latrokat mellyek vévén, és sokan meg-seregelvén, fel-háborították a' várost: és a' Jásonnak házát (*c*) meg-ostromolván, akarják vala őket ki-hozni a' köség közzé.

(*c*) *Róm.* 16: 21.

6. És mikor őket nem találták vólna; vonák Jásont és valami atyafiakat a' városnak

Fejedelmi' eleikbe, ezt kiáltván: Ezek (*d*) azok, kik e' világnak állapatját fel-fordították, és moſt imhol vagynak! (*d*) 1 *Kir.* 18: 17. *r.* 16: 20.

7. Kiket Jáſon házába bé-fogadott, kik mindnyájan a' Tsáſzár' parantsoláti ellen tselekeſznek; mivelhogy (*e*) más Királyt mondanak lenni, a' Jéſust. (*e*) *Luk.* 23: 2. *Ján.* 18 36.

8. Fel-indíták pedig a' ſokaságot, és a' város' Fejedelmit azok, a' kik ezeket hallák.

9. *Kik* mindazáltal mikor hallották vólna Jáſonnak és a' többinek magok' mentését; el-botsáták őket.

10. Az Atyafiak pedig azonnal (*f*) éjtſzakán ki-botsáták Pált Siláſsal egygyetembe Bérea *vá-ros*ba; kik mikor oda mentek vólna, bé-menének a' 'Sidóknak Sinagógájokba. (*f*) *r.* 9: 25.

11. Ezek pedig nemeſsebb elméjüek valának a' Theſsalónikabéli '*Sidók*nál, úgymint kik nagy ſerénységgel bé-vévék az *Isten*' beſzédét, minden-napon (*g*) az Iráſokból tudakozván, ha ezek úgy vólnának-é? (*g*) *Luk.* 16: 29.

12. Sokan hivének azért ő közzülök; annak-felette tiſzteſségbéli Görög aſzſzonyi-állatok-is és férjfiak ſokan.

13. Mikor tudtokra eſett vólna azért a' Thessalónikabéli 'Sidóknak, hogy Béreában-is prédikállotta vólna Pál az Istennek beſzédét; oda-is el-menének, és a' köſséget fel-háboríták.

14. De akkor mindjáráſt ki-botsáták az Atyafiak Pált, úgy, mintha a' tengerre menne; Silás pedig és Timótheus ott maradának.

15. A' kik pedig Pálnak gondját fel-vették vala, hogy bátorságos helyre vinnék; el-vivék őtet ſzinte Athénásba: és mikoron parantsolt vólna (*h*) Silásnak és Timótheusnak, hogy mennél hamarább lehetne, ő hozzája mennének; el-menének. (*h*) *r.* 18: 5.

16. Pál pedig mikor Athénásba azokat várná, az ő lelke (*i*) háborog vala ő benne; mivelhogy látná, hogy a' város a' bálványokhoz ragaſzkodott vólna. (*i*) 2 *Mós.* 23: 19, 21. 1 *Kir.* 19: 14.

17. Vetekedik vala azért a' Sinagógában a' 'Sidókkal, és az Isten-félő emberekkel, és a' piatzon-is minden napon mindenekkel, a' kiket elől-talált.

18. Némellyek pedig az Epikuréus és Stoikus Filoſofuſok közzül vetekednek vala ő-véle, és *azok közzül* némellyek ezt mondják vala: Mit akar mondani e' tsátsogó ember? Némellyek pedig: Idegen Istenek' hírdetőjének láttatik lenni; mivelhogy a' Jéſust, és a' fel-támadást hírdeti vala nékiek.

19. És meg-ragadván őtet, vivék az Areopágusra, ezt mondván: Vallyon meg-érthetjük-é, mitsoda légyen ez új tudomány, melyet te hírdetſz?

20. Mert idegen dolgokat beſzélleſz a' mi füleinknek; meg-akarjuk azért érteni, mitsoda tudomány ez.

21. (Az Athenásbéliek pedig mindnyájan, és a' jövevények, kik ott laknak vala, egyéb dologban nem valának foglalatoſok; hanem tsak újságnak beſzéllésében és hallgatásában.)

22. Elő-állván pedig Pál az Areopágusnak közepette, monda: Athénásbéli férjfiak! bizonnyal látom; hogy ti egyebeknél mintegy ſzorgalmatoſsabbak vagytok az Iſteni tiſzteletekben.

23. Mert mikor el-kerülném és ſzemlélném a' ti Iſteni tiſzteleteteket; találkozám egy oltárra-is, mellyre ezt írták vala: Az esméretlen Istennek! A' kit azért ti nem tudván tiſzteltek; azt hírdetem én néktek.

24. Az Isten, a' ki (*k*) teremtette e' világot, és mindeneket, a' mellyek e' *világ*ban vagynak; mivelhogy menynek földnek Ura, kézzel tsinált templomokban nem lakik:

(*k*) *Mós.* 1: 1. 2 *Krón.* 6: 30. *Jel.* 14 7.

25. (*l*) Embereknek kezeiktől-is nem tiſztelletik, mintha valami nélkül ſzükölködnék; holott ő ád mindeneknek életet, lehelletet, és mindeneket. (*l*) '*Sólt.* 50: 9, 13. *Esa.* 42: 5.

26. És az egéſz emberi nemzetséget egy vérből teremtette, hogy lakoznának e' földnek egéſz ſzínén, el-rendelvén az időknek alkalmatoſságit, és az ő lakáſokat meg-határozván;

27. Hogy az Istent meg-keresnék, ha valami módon meg-tapaſztalván őtet (*m*) meg-találhatnák; jóllehet bizony nem meſzſze vagyon mindenikünktől. (*m*) *Rom.* 1: 19-20.

28. Mert ő általa (*n*) élünk, mozgunk és vagyunk; miképpen a' ti *bölts* Poétáitok közzül-is mondották némellyek: Mert az *Isten*nek nemzeti-is vagyunk. (*n*) *Jób.* 12: 10. 33: 4.

29. Mivelhogy azért Istennek nemzete vagyunk, nem kell azt állítanunk; hogy aranyhoz, (*o*) ezüſthöz, vagy kőhöz meſterséges faragáshoz, vagy emberi találmányhoz az Isten haſonlatos vólna. (*o*) *Esa.* 40: 18-25.

30. E' tudatlanságnak idéjét azért el-hallgatván, az Isten moſtan minden emberekuek mindenütt hírdeti; hogy meg-térjenek.

31. Mi-

31. Mivelhogy rendelt egy napot, mellyen igazán meg-ítéli e' földnek kerekségét a' férjfiú által, a' kit (p) arra rendelt, *melly dologról* nyilván-való bizonyságot tett mindeneknek, annak halálból-való fel-támaſztatásával.

(p) r. 10: 42. 2 *Kór.* 5: 10.

32. Mikor pedig hallották vólna a' halottaknak fel-támadásokat; némellyek patvarkodnak vala; némellyek pedig ezt mondják vala: Ezután ismét akarunk e' felől tőled érteni.

33. És illyen módon Pál azok közzül kiméne.

34. Némellyek pedig melléje adván magokat, hivének, kik között vala Areopagíta Diénes, és egy Damaris nevű aſzſzonyi-állat, és egyebek ő-vélek.

XVIII. RÉSZ.

Pál meg-látogat ſok Ekkléſiákat: Apollós nagyobb világot véſzen a' tudományban.

1 Ezek után Pál Athénásból ki-menvén, méne (a) Kórinthusba. (a) 1 *Kór.* 2: 3.

2. És mikoron egy (b) Aquila nevű 'Sidóra, és annak feleségére Prisczillára találkozott vólna, *melly Aquila* Pontusból-való nemzet vala, és nem régen jött vala Olaſz-orſzágból; (mivelhogy Klaudius meg-parantsolta vala, hogy a' 'Sidók mind ki-mennének Rómából,) méne azokhoz. (b) *Róm.* 16: 3-4

3. És mivelhogy azonféle mives vala; azoknál marada, és munkálódik vala; azoknak pedig meſterségek vala sátor-tsinálás.

4. Vetekedik vala (c) pedig minden Szombaton a' 'Sinagógában, és mind a' 'Sidókat, mind a' Görögöket hatható beſzédekkel inti vala. (c) r. 17: 2. 1 *Theſſ.* 2: 2.

5 Mikor pedig el-érkeztenek vólna Macedóniából (d) Silás és Timótheus; gerjedez vala Pál lélekben, bizonyságot tévén a' 'Sidóknak a' Kriſtus Jésusról. (d) r. 17: 15.

6. Azok pedig mikor ezeknek ellene mondanának, és káromlásokat ſzóllnának; az ő ruháit (e) meg-rázván, monda nékiek: A' ti véretek légyen a' ti fejeteken; én tiſzta *vagyok*, és e' naptól fogva a' Pogányok közzé mégyek.

(e) *Mát.* 10: 14. r. 13: 46.

7. És el-menvén onnét, bé-méne egy embernek házába, kinek neve Justus vala, ki Iſten-félő vala, kinek háza a' Sinagóga mellett vala.

8. (f) Krispus pedig a' Sinagógának Fejedelme az Úrban hün egéſz háza-népével egybe; a' Kórinthusbéliek közzül-is ſokan hallván hiſznek vala, és meg-kereſztelkednek vala.

(f) 1 *Kór.* 1: 14.

9. Monda pedig az Úr éjtſzaka látásban Pálnak: Ne félj; hanem ſzóllj, és ne hallgaſs:

10. Mert én te veled vagyok, és ſenki nem támad reád, hogy néked ártson; mert nékem ſok népem vagyon e' városban.

11. Lakék azért ott eſztendeig és hat hónapig, tanítván őket az Iſten' beſzédére.

12. Mikor pedig Achája' *tartományá*nak Tiſzt-tartója vólna Gallió; támadának a' 'Sidók egygyenlő akaratból Pálra, és vivék őtet a' törvény-ſzék' eleibe,

13. Mondván: Ez a' Törvény ellen-való Isteni tiſzteletekre tanítja az embereket.

14. Pál pedig mikor ſzinte ſzóllani akarna; monda Gallió a' 'Sidóknak: Ha (g) valami boſzſzú-tételről, vagy valami gonoſzságról vólna a' panaſz, 'Sidók! az igazság ſzerént meg-hallgatnálak; (g) r. 25: 11.

15. Ha pedig a' kérdés vagyon valami beſzédről, nevekről, vagy a' ti törvényetekről, ti lássátok-meg; mert én az ollyan dolgokban bíró nem akarok lenni.

16. És el-űzé őket a' törvény-ſzék elől.

17. A' Görögök pedig mindnyájan Sosthenest, a' Sinagógának Fejedelmét meg-ragadván, verik vala a' törvény-ſzék előtt; de Gallió azzal ſemmit nem gondol vala.

18. Pál pedig, mikor még azután-is ſok napig ott lett vólna, az Atyafiaktól el-bútsúzván, Síriába eveze, Aquilával és Prisczillával egybe: minekutánna fejét (h) meg-nyírte vólna Kenkris *város*ban; mivelhogy fogadása vala.

(h) 4 *Mós.* 6: 18. r. 21: 23, 24.

19. Juta pedig Efésusba, és azokat ott hagyá; ő pedig bé-menvén a' Sinagógába, a' 'Sidókkal vetekedék.

20. És mikor kérnék, hogy több ideig maradna nálok; nem akara *maradni*.

21. Hanem bútsút vőn tőlök, mondván: Mindenestől fogva Jérusálemben kell nékem lennem az Innepen, melly előttünk vagyon; de ismét meg-jövök hozzátok, ha Iſten (i) akarja. És el-méne Efésusból.

(i) *Róm.* 15: 32. 1 *Kór.* 4: 19. *Jak.* 4: 15.

22. És mikor Czésareába ment vólna, és *Jé-*

rusálembe fel-ment vólna 's köſzöntötte vólna a' Gyülekezetet; méne Antiochiába.

23. És mikor *ott* valami kevés időt el-múllatott vólna; el-méne, és el-járá Galatziának és Frigyiának tartományát, minden tanítványokat erősítvén.

24. Egy 'Sidó pedig, kinek neve (*k*) Apollós vala, Alexandriai nemzet, ékesen ſzólló férjfiú, jöve Efésusba, ki az Irásokban tudós vala:

(*k*) *r.* 19: 1. 1 *Kór.* 1: 12.

25. Ez az Úrnak útára taníttatott vala, és az ő lelkében buzgó lévén-ſzóllja, és tanítja vala nagy ſzorgalmatosan az Úrnak tudományát, ki tsak a' János' Kereſztségét tudja vala.

26. És kezde nagy bátorsággal ſzóllni a' Sinagógában, kinek tanítását mikor hallotta vólna (*l*) Aquila és Prisczilla; melléjek vévék őtet, és nyilvábban meg-taníták őtet az Istennek útára.

(*l*) *v.* 2. *Róm.* 16: 3.

27. És mikor Achájába akarna menni; intvén *ötet* az Atyafiak írának a' tanítványoknak, hogy őtet bé-fogadnák: ki mikor oda jutott vólna; ſokat (*m*) haſznála azoknak, a' kik hittenek vala, az *Isten*' kegyelméből.

(*m*) 1 *Kór.* 3: 6.

28. Mert nagy buzgósággal jobban-jobban meg-győzi vala a' 'Sidókat közönséges helyen; meg-bizonyítván az Irásokból, hogy a' Jésus vólna ama' Kriſtus.

XIX. RÉSZ.

Pál Efésusban kezeit téſzi a' meg-kereſztelkedtekre: tanít és tsudákat téſzen: ördög üzö 'Sidók az ördöngöstöl veretetnek: ördöngös könyvek meg-égettetnek: Demeter támadást indít az Efésuſi Diána' tiſzteſségéért, 's a' maga haſznáért.

1 Lön pedig azonközbe, mikor (*a*) Apollós Kórinthusban vólna, hogy Pál a' felső tartományokat el-járván, érkeznék Efésusba: hol mikor valami tanítványokra találkozott vólna;

(*a*) *r.* 18: 24. 1 *Kór.* 1: 12.

2. Monda nékiek: Vettetek-é Szent Lelket, minekutánna hittetek? Azok pedig mondának néki: Sőt inkább (*b*) azt ſem hallottuk, hogy-ha vagyon-é Szent Lélek. (*b*) *Ján.* 7: 39.

3. Akkor monda nékiek: Mitsodára kereſztelkedtetek tehát? És azok mondának: (*c*) A' János' kereſztségére. (*c*) *r.* 18: 25.

4. Monda pedig Pál: János kereſztelt (*d*) meg-térésnek kereſztségével, az embereket intvén arra, hogy abban hinnének, a' ki ő utánna jövendő vala, tudni-illik a' Kriſtus Jésusban.

(*d*) *Mát.* 3: 11. *Már.* 1: 4.

5. És a' kik *ötet* hallák; meg-kereſztelkedének az Úr Jésusnak nevére.

6. És mikor (*e*) Pál reájok vetette vólna kezeit; ſzálla a' Szent Lélek ő reájok, és ſzóllnak vala *idegen* nyelveken, és prófétálnak vala.

(*e*) *r.* 2: 4. 1 *Tim.* 4: 14

7. Valának pedig mindnyájan ezek a' férjfiak mintegy tizen-ketten.

8. Ő pedig bé-menvén a' Sinagógába, bátorsággal ſzóll vala, három hónapig prédikálván, és intvén *azokat* az Isten' orſzágára-való *dolgokra.*

9. Mikor (*f*) pedig némellyek meg-keményítenék magokat, és engedni nem akarnának; gonoſzúl ſzóllván az *Úrnak* útáról a' köſség előtt: azoktól el-távozván, a' tanítványokat-is el-ſzakaſztá azoktól, minden napon prédikállván egy Tirannusnak oskolájában. (*f*) 2 *Tim.* 1: 15.

10. Ez pedig lőn két eſztendeig; úgy-annyira, hogy mindenek, kik lakoznak vala Áſiában, mind 'Sidók, mind Görögök hallgatnák az Úr Jésusnak beſzédét.

11. Nagy dolgokat (*g*) tselekeſzik vala pedig az Isten a' Pálnak kezei által; (*g*) *Sid.* 2: 4.

12. Annyira, hogy betegekhez-is vinnék az ő testétől ő-néki tsak keſzkenőjét, és korſzóvátját: és azok meg-gyógyúlnának az ő betegségekből, és a' gonoſz lelkek ki-menének belőlök.

13. Kezdettek vala pedig a' 'Sidók közzül valami (*h*) lézegő ördög-üzők az Úr Jésusnak neve által a' gonoſz lelkeket ki-üzni azokból, a' kikben vólnának, ezt mondván: Kénſzerítünk titeket a' Jésus által, kit Pál prédikáll.

(*h*) *Mát.* 12: 27. *r.* 8: 9.

14. Valának pedig egy Skéva nevű 'Sidónak, ki Papoknak fejedelme vala, hét fiai, a' kik ezt mivelik vala.

15. Felelvén pedig a' gonoſz lélek, ezt mondja vala: A' Jésust (*i*) esmérem, Pált-is tudom: ti pedig kitsodák vagytok?

(*i*) *Márk.* 5: 7-9.

16. És reájok támada az ember, a' kiben a' gonoſz lélek vala; és azokat meg-győzvén hatalmat vőn rajtok, annyira, hogy mezítelen, és ſebben ſzaladnának-ki a' házból.

17. És tudtokra lőn e' dolog mindeneknek, mind a' 'Sidóknak, mind a' Görögöknek, kik Efésusban laknak vala; és mindnyájan meg-félemlének, és az Úr Jésusnak neve magaſztaltatik vala.

18. És ſokan azok közzül, a' kik hittek vala, el-

el-jönek vala, és az ő tselekedeteikről vallást tésznek vala, meg-jelentvén *azokat.*

19. Sokan pedig azok közzül, a' kik ördögi meſterséget gyakorlottak vala, az ő könyveiket elő-hozván, mindeneknek láttokra meg-égették vala: melly könyveknek árrokat meg-ſzámlálván, találák ötven ezer pénznek.

20. Ekképpen az Úrnak beſzéde erőſsen nevekedik vala, és hatalmat vészen vala.

21. Ezeknek utánna, el-végezé Pál a' *Szent* Lélek által, hogy Maczedóniát, és Achaját el-járván Jérusálembe menne, ezt mondván: Minekutánna Jérusálemben lejéndek, Rómát-is (*k*) meg-kell nékem látnom.

(*k*) *Róm.* 15: 25--28.

22. El-küldvén pedig Maczedóniába kettőt azok közzül, kik nékik ſzolgálnak vala, *tudni-illik*, Timótheust (*l*) és Eraſtust, ő egy ideig marada Áſiában. (*l*) *Róm.* 21: 23.

23. Támáda (*m*) pedig akkor az időben nagy háborúság az *Úrnak* útáért. (*m*) 2*Kor.* 1: 8.

24. Mert egy Demeter nevű ötvös, ki tsinálván ezüſtből a' Diána' temploma' *formájára kápolnátskákat*, a' meſter-embereknek nagy nyereséget ád vala:

25. Kiket egybe-gyűjtvén, hasonló meſter-emberekkel egybe, monda nékiek: Férjfiak! tudjátok, hogy minékünk minden gazdagságunk e' meſterségből vagyon;

26. Látjátok (*n*) pedig, és halljátok, hogy ama' Pál nem csak az Efésusbéli *köſséget*; hanem közel egéſz Áſiának ſok népét el-áltatván el-fordította: mivelhogy azt mondja, hogy nem Iſtenek azok, a' mellyek kézzel tsinálltatnak. (*n*) *Sólt.* 115: 4, 5.

27. Félő dolog pedig, hogy nem csak ez a' mi meſterségünk veſzſzen-el, ha Páltól meg-hamisíttatik; hanem a' nagy Iſten-aſzſzonynak, a' Diánának temploma-is ſemminek ítélteſsék, és az ő méltósága mindeneſtől el-veſzſzen, kit az egéſz Áſia 's e' világ tiſztel.

28. *Ezeket* mikor hallották vólna; haraggal meg-telvén kiáltnak vala mondván: Nagy az Efésusbéli Diána!

29. És bé-telék az egéſz város háborúsággal, és egygyenlő akaratból a' piatzra rohanának, és meg-fogák (*o*) Gájust és Ariſtarkust, kik Maczedóniából valók valának, és Pálnak útitársai valának. (*o*) *r.* 20: 4. 27: 2.

30. Pál pedig mikor a' köſség közzé akarna menni; nem botsáták őtet ki a' tanítványok.

31. Sőt az Áſiabéli Fő-emberek közzül-is némellyek, kik Pálnak baráti valának, *követeket* küldvén ő hozzája, kérék, hogy a' piatzra ne menne.

32. Azért ki egygyet, ki mást mond vala; mert eſze-veſzett ſokaság vala, és ſokan-nem tudják vala, miért gyűltek vólna öſzve.

33. A' ſokaság közzül pedig elő-állaták Alexandert, kit a' 'Sidók kénſzerítnek vala *elő-állani;* Alexander azért, mikor (*p*) kezével intett vólna, hogy hallgatnának, akara ſzóllani a' köſségnek. (*p*) *r.* 21: 40.

34. Kit mikor meg-esmértek vólna 'Sidónak lenni; mindnyájan egygyenlő ſzóval mintegy két óráig kiálták: Nagy az Efésusbéli Diána!

35. Akkor a' *város'* Iró-deákja mikor megtsendesítette vólna a' köſséget, monda: Efésusbéli férjfiak! kitsoda az emberek közzül, a' ki nem tudná, hogy az Efésus város, a' nagy Diána Iſten-aſzſzonynak, és a' Jupitertől ſzállott *kép*nek óltalmazója?

36. Mivelhogy azért ezeknek ſenki ellene nem ſzóllhat; ſzükség, hogy meg-tsendesedjetek, és ſemmit ne tselekedjetek vakmerőképpen.

37. Mert ez embereket ide hoztátok, kik nem ſzentség-rontók, ſem a' ti Iſten-aſzſzonyotok ellen boſzſzú-beſzédet nem ſzólltak.

38. Ha Demeternek, és az ő hozzá tartozó meſter-embereknek valakivel valami perek vagyon; törvény vagyon, és Bírák vagynak, azok egymáſsal pereljenek.

39. Ha pedig egyéb dolgok felől-való panaſztok vagyon; a' közönséges gyülésben láttaſsék-meg.

40. Mert félő, hogy pártolkodásban ne vádoltaſsunk a' mái napon-való tselekedetekért; mivelhogy ſemmi dolog nintsen, a' melly oka lehetne e' mái támadásnak. És ezeket mikor mondotta vólna; el-botsátá a' ſokaságot.

XX. RÉSZ.

Pálnak úta Görög-orſzágba: Eutikus a' halálból fel-támaſztatik: Pál' intése az Efésuſi Vénekhez, és bútsú-vétele.

1 Minekutánna pedig meg-ſzűnt vólna a' háborúság, és mikor elő-hívta vólna Pál a' tanítványokat; azokat meg-ölelgetvén, el-indúla, hogy menne (*a*) Maczedóniába.

(*a*) 1 *Tim.* 1: 3.

2. Mikor pedig azokat a' tartományokat el-

járta vólna, és azokat bőv beszéddel intette vólna; méne Görög-országba.

3. És *ott* mikor három hónapot múlatott vólna; mivelhogy a' Siriába-való menésének a' 'Sidók lest hánytanak vólna; úgy végezé, hogy Maczedónián térne viszsza.

4. Követi vala pedig őtet mind Ásiáig a' Bérea *város*béli Sopater; a' Thessalónikabéliek közzül pedig, (*b*) Aristarkus, Sekundus, Derbe *város*béli Gájus, és Timótheus; Ásiabéliek pedig Tikikus és Trofimus.

(*b*) *Kol.* 4: 10.

5. Kik mikor elől el-mentenek vólna; meg-várának minket Troásban.

6. Mi pedig a' Húsvét' innepe után Filippiből ki-evezénk: és menénk ő hozzájok Troásba öt nap alatt; hol hét napig lakánk.

7. A' hétnek pedig első napján, a' tanítványokat egybe-gyűjtvén a' kenyérnek (*c*) meg-szegésére, Pál prédikáll vala; mivelhogy másod' napon el-akar vala menni, és a' tanítást meg-nyújtá szinte éjfélkorig. (*c*) *r.* 2: 42, 46.

8. Valának pedig sok szövétnekek *ott* a' felházban, a' hol egybe-gyúltek vala.

9. És egy ifjú, kinek neve Eutikus vala, ül vala az ablakban, kit mikor az álom igen meg-nyomott vólna; mivelhogy Pál sok ideig prédikállana, az álomnak miatta el-tántorodván a' harmadik rend házból alá-esék, és halva vévék-fel.

10. Mikor pedig Pál alá-ment vólna; reá (*d*) borúla, és azt hozzá ölelvén, monda: Ne háborogjatok, mert az ő lelke benne vagyon.

(*d*) 1 *Kir.* 17: 21-23. 2 *Kir.* 4: 34, 35.

11. Mikor annakokáért fel-ment vólna, és a' kenyeret meg-szegvén evett vólna; sok ideig mind virradtáig szólla vélek, és *azután* úgy indúla-el.

12. Fel-hozák pedig az ifjat elevenen, és felette igen meg-örvendezének.

13. Mi pedig a' hajóra menvén, menénk Assonba, hogy ott vennénk-bé Pált; mert úgy végezte vala, hogy addig gyalog jőne.

14. Mikor pedig Assonba hozzánk jött vólna; őtet a' hajóba bé-vévén, menénk Mitiléne *város*ába.

15. És mikor onnét el-eveztünk vólna; másod' nap jutánk Chius' *szigete'* ellenébe; más nap pedig jutánk Sámus *szigetbe*: és mikor Trogiliumban mulattunk vólna; másod' nap menénk Milétumba.

16. Mert el-végezte vala Pál magában, hogy Efésus mellől el-menne; hogy ne kelletnék néki időt múlatni Ásiában: mert (*e*) siet vala, hogy ha lehetne, Pünkösd' napjára Jérusálemben lenne. (*e*) *r.* 21: 4, 12.

17. *Követeket* küldvén azért Milétumból Efésusba, a' Gyülekezetnek Véneit oda hívatá.

18. Kik mikor hozzája mentek vólna; monda nékiek: Ti tudjátok, az első naptól fogva, mellyben Ásiába (*f*) jöttem, mint viseltem magamat ti köztetek abban az egész időben.

(*f*) *r.* 19: 10. 1 *Thess.* 2: 5.

19. Mert szolgáltam az Úrnak nagy alázatossággal, sok köny-hullatással és kisértetekkel, mellyek én rajtam estek a' 'Sidóknak utánnamvaló leselkedések miatt.

20. És semmi előtt nem vonogattam magamat, a' mi néktek haszнotokra-való vólt; hogy azokat néktek ne hírdetném, és hogy ne tanítanálak titeket közönséges helyen, és házanként.

21. Sőt inkább mind a' 'Sidóknak, mind a' Görögöknek hírdettem az Istenhez-való (*g*) megtérést, és a' mi Urunk Jésus Krisztusban-való hitet. (*g*) *Márk.* 1: 15. *Luk.* 24: 47.

22. És mostan ímé én az *Isten'* Lelkétől kénszeríttetvén, Jérusálembe mégyek; és nem tudom, mi következik ott én reám.

23. Hanem hogy (*h*) a' Szent Lélek minden városonként bizonyságot tészen arról, *ezt* mondván: hogy én reám fogság és nyomorúság következik. (*h*) *r.* 21: 11.

24. De semmivel (*i*) nem gondolok, az én életem-is nékem nem drága; csak el-végezhessem örömmel az én futásomat, és a' szolgálatot, mellyet vettem az Úr Jésustól, hogy bizonyságot tégyek az Isten' kegyelmének Evangyéliomáról. (*i*) *Róm.* 8: 35--39. *Fil.* 2: 17.

25. És mostan ímé, én tudom, hogy az én ortzámat többé nem látja egy-is mindnyájatok közzül, kik között által-mentem, prédikállván az Istennek országát.

26. Azért tudományt tészek néktek e' mái napon, hogy én mindeneknek (*k*) vérektől tiszta vagyok. (*k*) *Ezék.* 3: 18--21.

27. Mert nem vonogattam magamat, hogy az Istennek minden akaratját néktek nem hírdettem vólna.

28. (*l*) Viseljetek gondot azért magatokról, és az egész nyájról, mellyben a' Szent Lélek titeket vígyázókká tett, az Isten' Anyaszentegyházának legeltetésére, mellyet tulajdon vérével keresett. (*l*) 1 *Kor.* 9: 7. 1 *Tim.* 4: 16.

29. Mert

29. Mert én tudom azt, hogy az én el-távozáſom után jönek ti közitekbe gonoſz farkaſok, kik nem kedveznek a' nyájnak.

30. (*m*) Ti közzületek-is támadnak ollyak, kik ellenkező dolgokat ſzóllnak, hogy a' tanitványokat el-áltaſsák. (*m*) *Mát.* 26: 21.

31. Azért vígyázzatok, (*n*) meg-emlékezvén arról, hogy én három eſztendeig éjjel és nappal meg nem ſzüntem köny-húllatáſsal inteni mindent. (*n*) *Jel.* 3: 2, 3.

32. Moſtan-is Atyámfiai! ajánlak titeket az Iſtennek, és az ő kegyelmeſsége' beſzédének, ki (*o*) fel-épithet, és meg-adhatja néktek, a' mit örökség ſzerént bírjatok minden ſzentekkel egybe. (*o*) *Fil.* 1: 6.

33. (*p*) Senkinek ezüſtét, vagy aranyát, vagy ruháját nem kívántam. (*p*) 1 *Sám.* 12: 3-5.

34. Sőt inkább ti tudjátok, hogy az én magamnak és velem valóknak táplálására az én (*q*) kezeimmel munkálódtam. (*q*) *Fell.* 18: 3. 1 *Kór.* 4: 12. 1 *Thes.* 2: 9. 2 *Thes.* 3: 8.

35. És mindeneſtől meg-mutattam néktek, hogy ſzükség vólna illyen módon munkálódván az erőtelenekről gondot (*r*) viſelni, és meg-emlékezni az Úr Jéſus' beſzédéről, hogy *tudniillik* ő mondotta: Jobb adni *másnak*, hogy nem venni. (*r*) *Esa.* 4: 28.

36. És mikoron ezeket mondotta vólna; térdre esvén, imádkozék mind azokkal egybe.

37. És mindnyájan felette igen kezdének ſirni, és a' Pálnak (*s*) nyakára esvén tsókolgatják vala őtet, (*s*) *r.* 21: 6.

38. Kik meg-keseredtek vala, kiváltképpen e' beſzédén, a' mellyet mondott vala: hogy ők többé az ő ortzáját nem látnák; És kéſérék őtet a' hajóra.

XXI. RÉSZ.

Agabus jövendöli Pálnak fogságát: melly meg-is tellyeſedék Jérusalemben.

1 Minekutánna pedig el-indúltunk vólna, ő tőlök el-ſzakadván; egyeneſen menénk Kóus *ſziget*be, és máſod' nap Rhódusba, és onnét Patarába.

2. És mikoron találtunk vólna hajót, melly által-menne Feniczére; abba bé-ülvén el-indúlánk.

3. És mikoron kezdettük vólna látni Cziprust, azt bal-kézre hagyván, evezénk Síria felé, és jutánk Tírusba; mert ott akarják vala a' hajóból a' terhet ki-rakni.

4. Maradánk pedig ott hét nap'; minekutánna találtunk vólna *ott* tanitványokat, kik Pálnak mondják vala *Szent* Lélek által, hogy (*a*) ne menne-fel Jérusálembe. (*a*) *r.* 20: 23.

5. De minekutánna a' *hét* napok el-múltak vólna; el-menénk, kéſérven minket mindenek feleségeſtől, gyermekeſtől, míglen a' városból ki-mentünk vólna. És a' tenger' partján térdre esvén imádkozánk:

6. És egymást (*b*) meg-ölelgetvén a' hajóba bé-ülénk; azok pediglen meg-térének az övéikhez. (*b*) *r.* 20: 37. *v.* 19.

7. Mi pedig az evezést el-végezvén, jutánk Tírusból Ptolemais városba: és köſzöntvén az Atyafiakat, maradánk ő nálok egy napon.

8. Máſod' napon pedig ki-menvén Pál és mi, kik ő-véle valánk, menénk Czéſareába: és bémenvén a' Filep Evangyéliſta' házába, (ki egy vala ama' (*c*) hét *Diakonuſok* közzül) maradánk ő nála. (*c*) *r.* 6: 5. 8: 29.

9. Ennek pedig valának négy ſzüz Próféta leányi.

10. És mikoron ott ſok napon múlattunk vólna; alá-jöve Júdeából egy Próféta, kinek neve (*d*) Agabus vala. (*d*) *r.* 11: 28.

11. Ki mikor mi hozzánk jött vólna; vévé a' Pálnak övét, és meg-kötözvén magának kezeit és lábait, monda: Ezt mondja a' Szent Lélek: A' férjfiat, a' kié ez az öv, ekképpen kötözik-meg a' 'Sidók Jérusálemben, és adják a' Pogányoknak kezekbe.

12. Mikoron pedig ezeket hallottuk vólna; kérénk mind mi, mind a' kik ott valának, hogy ne menne-fel Jérusálembe.

13. Akkor felele Pál: (*e*) Mit miveltek ſirván és az én ſzívemet keſergetvén? Mert én nem tsak meg-kötöztetni; hanem meg-halni-is Jérusálemben kéſz vagyok az Úr Jéſusnak nevéért. (*e*) *r.* 20: 24.

14. Mikoron azért a' mi ſzónkat nem fogadná; engedénk nékie, ezt (*f*) mondván: Légyen az Úrnak akaratja! (*f*) *Mát.* 6: 10.

15. E' napok után pedig egybe-kötözvén terhünket fel-menénk Jérusálembe.

16. Jövének pedig mi velünk egygyetemben a' tanitványok közzül-is némellyek Czéſareából, hozván velek *egy embert*, a' kinél ſzálláſunk lenne, Mnáſon nevűt, Czipriait, ki régi tanitvány vala.

17. Mikoron azért Jérusálembe jutottunk vólna;

vólna; örömmel fogadának minket az Atyafiak.

18. Máſod' napon pedig bé-méne Pál mi velünk egygyetemben (*g*) Jakabhoz; és mind a' Vének ott valának. (*g*) *Gal.* 1: 19.

19. Kiket meg-ölelgetvén, meg-beſzéllé rendel, a' mellyeket Iſten tselekedett vólna a' Pogányok között az ő ſzolgálatja által.

20. Azok pedig ezeket hallván ditsőíték az Urat, és mondának nékie: Látod Atyámfia! melly ſok ezer 'Sidók vagynak, kik hittenek: és mindnyájan a' Törvényhez-való buzgósággal fel-gerjedtenek.

21. Hallották pedig egyebeknek ſzavokból, hogy te mind azokat a' 'Sidókat, a' kik a' Pogányok között vagynak a' Móſestől-való el-ſzakadásra tanítod, és azt mondod: hogy nem kell azoknak fiaikat környül-metélniek, ſem pedig a' *Móſes'* Czeremóniái ſzerént járniok.

22. Mitsoda annakokáért? kétség nélkül ſzükség egybe gyülnie a' ſokaságnak; mert meghallják, hogy te ide jöttél.

23. Ezt miveld azért, a' mit néked tanátsúl adunk: Vagynak mi köztünk négy férjfiak, kik fogadáſsal meg-kötelezték magokat.

24. Azokat melléd vévén, menj-fel vélek a' tiſztúlásra, és ő vélek egygyütt kőlts; hogy (*h*) meg-nyíreſsék fejeket, és meg-tudják mindenek, hogy ſemmi nints azokban, a' mellyeket te felőled hírrel hallottanak; hanem te-is úgy járſz, hogy a' Törvényt meg-tartſad.
(*h*) 4 *Mós.* 6: 18. *r.* 18: 18. 1 *Kor.* 9: 20

25. Azok felől pedig, a' kik a' Pogányok közzül hittenek, mi írtunk, és el-végeztük, hogy ſemmit a' félét meg ne tartſanak; hanem hogy meg-óltalmazzák magokat azoktól, a' (*i*) mellyek a' bálványoknak-áldoztattak, és a' vértől és fúlva-hólt állatoktól, és a' paráznaságtól.
(*i*) *r.* 15: 20, 29. 1 *Kor.* 8: 1, 7.

26. Akkor Pál maga mellé vévén azokat a' férjfiakat, máſod' napon ő-vélek meg-tiſztúlván bé-méne a' Templomba, hírré-adván a' tiſztúlás' (*k*) napjainak el-telését, míg-nem mindenikért el-végeztetett az áldozat.
(*k*) 4 *Mós.* 6: 6-15.

27. Mikoron pedig immár a' hét napnak bételése el közelgetne; némelly Áſiabéli 'Sidók, mikor látták vólna őtet a' Templomban, felindíták az egéſz ſokaságot, és őtet meg-fogák.

28. Kik kiáltnak vala: Izráelnek férjfiai, légyetek ſegítségül! Ez amaz ember, a' ki e' nép ellen, a' Törvény ellen, és ez hely ellen tanít mindeneket mindenütt: annak-felette a' Görögöket bé-hozta e' Templomba, és megfertéztette ezt a' ſzent helyet.

29. (Mert látták vala annakelőtte az Efésusbéli (*l*) Trofimust ő-véle a' városban, kit általtanak vala, hogy Pál bé-vitt vólna a' Templomba.) (*l*) *r.* 20: 4. 2 *Tim.* 4: 20.

30. Meg-háborodék azért az egéſz város, és a' nép egybe-zendüle, és Pált (*m*) meg-ragadván vonſzák vala a' Templomból ki; és mindjáráſt bé-zárlák az ajtókat. (*m*) *r.* 26: 21.

31. Mikoron pedig azok akarnák őtet megölni; juta a' hír a' ſeregnek Hadnagyához, hogy az egéſz Jérusálem fel-zendült vólna.

32. Ki azonnal vitézeket és Századosokat vévén melléje, azokhoz futa; azok pedig mikor látták vólna a' Hadnagyot és a' vitézeket; meg-ſzűnének a' Pál' verésétől.

33. Akkor el-közelgetvén a' Hadnagy megfogá Pált, és parantsolá, hogy meg-kötözznek két *vas* lántztzal, és tudakozik vala felőle: ki vólna, és mit vétett vólna?

34. És külömbb-külömbb dolgokat kiáltnak vala a' ſokaság között: és mikor ſemmi bizonyost nem érthetne a' háborúságnak miatta; parantsolá, hogy el-vinnék őtet a' Kaſtélyba.

35. Mikor annakokáért jutott vólna a' gráditshoz; történék, hogy vitetnék a' vitézektől a' népnek erőſzak-tételekért.

36. Mert követi vala *őket* a' népnek ſokasága kiáltván: (*n*) Old-meg őtet! (*n*) *r.* 22: 22.

37. És immáron mikor a' Kaſtélyba bé-vinnék Pált; monda a' Hadnagynak: Szabad-é nékem, valamit ſzóllnom tenéked? Ki monda: Tudſz-é Görög nyelven *ſzóllni*?

38. Avagy nem te vagy-é amaz (*o*) Égyiptombéli, ki egynehány napok előtt támadást indítottál, és ki-vittél a' puſztába négy ezer latrokat? (*o*) *r.* 5: 36.

39. Monda pedig Pál: Én Tarſusbéli (*p*) 'Sidó vagyok, Cziliczának híres-neves városának polgára; de kérlek téged', engedd-meg nékem, hogy ſzólljak e' népnek. (*p*) *r.* 22: 3.

40. Mikoron azért az meg-engedte vólna; Pál állván a' gráditson, kezével inte, hogy hallgatnának: és mikoron nagy tsendeſség lett vólna; kezde ſzóllani 'Sidó nyelvén, *ezeket* mondván:

XXII. RÉSZ.

Pál' maga-mentése, 's annak gyümöltse.

1 Atyámfiai férjfiak és atyák! halljátok-meg az én mentségemet, a' mellyel most magamat előttetek mentem.

2. Mikoron hallották vólna pedig, hogy ő 'Sidó nyelven szóllana nékiek; annál inkább hallgatni kezdének; és monda:

3. Én 'Sidó (*a*) vagyok, Tarsusban, Cziliciának *városában* születtem; fel-neveltettem pedig ebben a' városban a' Gamáliel' lábainál: tanittattam a' mi Atyáink' Törvényeknek egyenes formájára nagy szorgalmatossággal Istenhez-való buzgósággal fel-gerjesztvén; mint szinten ti mindnyájan mostan;

(*a*) 2 *Kór.* 11: 22. *Gal* 1: 14. *r.* 9: 11.

4. Ki e' tudományt (*b*) kergettem mind halálig, meg-kötözvén és tömlötzre vetvén mind férjfiakat, mind aszszonyi-állatokat.

(*b*) *r.* 8: 3. 26: 9. 1 *Kór.* 15: 9. 1 *Tim.* 1: 13.

5. Miképpen a' Fő-Pap-is énnékem bizonyságom, és a' Véneknek egész rendek: (*c*) kiktől leveleket-is vévén az Atyafiakhoz, Damaskusba mégyek vala; hogy el-hoznám azokat-is, a' kik ott vólnának, kötözve Jérusálembe, hogy meg-büntettetnének. (*c*) *r.* 9: 2: 26: 12.

6 Lőn (*d*) pedig; mikoron mennék, és közelgetnék Damaskushoz úgymint délkor, hogy nagy hírtelenséggel az égből nagy világosság venne engem' környül: (*d*) *r.* 9: 3.

7. És le-esém a' földre, és hallék szót, melly ezt mondaná nékem: Saul, Saul! miért üldözsz engemet?

8. Én pedig felelék: Kitsoda vagy Uram? És monda nékem: Én vagyok a' Názáretbéli Jésus, kit te kergetsz.

9. A' kik pedig én velem valának, a' világosságot látták és (*e*) meg-réműltek; de annak szavát, a' ki én velem szóll vala, nem hallották.

(*e*) *Dán.* 10: 7. *r.* 9: 7.

10. *Én* pedig mondék: Mit tselekedjem Uram? Az Úr pedig monda énnékem: Kelj-fel, és menj-el Damaskusba! és ott meg-mondják tenéked mind azokat, a' mellyek el-rendeltettek tenéked, hogy azokat véghez vigyed.

11. Mikoron pedig nem látnék annak a' világosságnak ditsősége miatt; kézen-fogva vezettetvén azoktól, a' kik én velem valának, Damaskusba menék.

12. Egy Ananiás nevű ember pedig, ki a' Törvény szerént Isten-félő, kiről az ott' lakó minden 'Sidók jó bizonyságot tésznek,

13. Én hozzám jövén, és én előmbe állván, monda nékem: Saul atyámfia! végyed a' te szemednek világosságát! És én azon szempillantásban őtet meg-látám.

14. Ő pedig monda nékem: A' mi Atyáinknak Istenek válaszstott téged', hogy meg-tanúlnád az ő akaratját, és meg-látnád (*f*) amaz Igazat, és szót hallanál az ő szájából;

(*f*) *Gal.* 1: 15, 16.

15. Mert lészesz ő-néki tanú-bizonyság minden embereknél, azok felől, a' mellyeket láttál és hallottál.

16. Mostan annakokáért mit késedelmezel? Kelj-fel, és keresztelkedjél-meg, és mosd-el a' te büneidet, az Úrnak nevét segitségül híván.

17. Lőn pedig, mikor (*g*) Jérusálembe megtérvén imádkoznám a' Templomban, hogy el-ragadtatnám lelkemben, (*g*) *r.* 9 28.

18. És látnám az Urat, ki ezt mondá énnékem: (*h*) Siess, és menj-ki hamar Jérusálemből! mert nem vészik itt a' te tanú-bizoyság-tételedet én felőlem. (*h*) *Mát.* 10: 14.

19. És én mondék: Uram! ők jól tudják, hogy én (*i*) tömlötzre vontam, és vertem minden Sinagógákban azokat, a' kik hiszek vala te benned: (*i*) *v.* 4. *Gal.* 1: 13.

20. És mikor ama' te Mártiromodnak, Istvánnak vére ki-ontatnék; én-is ott (*k*) állok vala, és az ő halálára akaratom vólt, és őrizem vala azoknak köntösöket, a' kik őtet meg-ölik vala.

(*k*) *r.* 7: 58. 8: 1.

21. És monda énnékem: Eredj-el! mert (*l*) én tégedet messze küldelek a' Pogányok közzé.

(*l*) *Róm.* 1: 1. *Gal.* 1: 15.

22. Hallgatják vala pedig Pált mind e' beszédig; de ezek után fel-emelék az ő szavokat, mondván: Öld-meg az illyetén *embert*; mert nem illik ő-nékie élnie.

23. Mikoron pedig azok kiáltanának, és az ő köntösöket el-hánynák, és port hánynának az égbe;

24. Parantsolá a' Hadnagy, hogy őtet a' Kastélyba vinnék; és meg-parantsolá, hogy vereséggel vennék-ki belőle; hogy meg-tudhatná mi okáért kiáltanának illyen igen ő ellene.

25. Mikor pedig őtet meg-kötözték vólna kötelekkel; monda Pál az ott álló Századosnak: Szabad-é néktek Római embert, kit meg-nem sententziáztak, meg-ostorozni?

26. Ezt pedig mikoron hallotta vólna a' Százados; hozzája méne a' Hadnagyhoz, és ſzólla nékie, ezt mondván: Meg-lásd, mit tselekeſzel; mert ez ember Római.

27. Hozzá menvén azért a' Hadnagy monda néki: Mond-meg nékem, ha te Római vagy? ő pedig monda: Római vagyok.

28. És felele a' Hadnagy: Én nagy ſumma *pénzen* vettem-meg Rómának ſzabadságát. Pál pedig monda: Én pedig *Római ſzabadságban* ſzületett *polgár-is* vagyok.

29. Mindjárást azért el-távozának ő-tőle, a' kik őtet meg-akarják vala kínozni; sőt még a' Hadnagy-is meg-ijede, mikor meg-értette vala, hogy Római vólna; mivelhogy őtet meg-kötöztette vala.

30. Másod' napon pedig bizonnyal meg-akarván tudni, miben vádoltatnék a' 'Sidóktól, el-botsátá őtet a' fogságból, és parantsolá; hogy a' Papi-Fejedelmek egéſz Tanátsokkal egybe hozzája mennének, és Pált elő-hozatván eleikbe állatá.

XXIII. RÉSZ.

Pál Ananiás Pap' hagyásából artzúl üttetik: Iſtentől vigaſztaltatik: az utánna óldálkodó 'Sidók közzül Tsésareába küldetik-Félix Tiſzt-tartóhoz.

1 És mikoron a' Gyülekezetre vetette vólna az ő ſzemeit Pál, monda: Férjfiak atyámfiai! Én minden jó lelki-esmérettel ſzolgáltam az Iſtennek mind e' máig napiglan.

2. Ananiás pedig a' Fő-Pap parantsolá azoknak, kik ő mellette állanak vala, hogy Pálnak meg-ütnék (*a*) a' ſzáját. (*a*) *Ján.* 18: 22.

3. Akkor Pál monda nékie: Meg-vér az Iſten tégedet, meg-fejéríttetett fal! És te le-ültél, hogy engemet meg-ítélj a' Törvény (*b*) ſzerént, és a' Törvény ellen parantsolod-é, hogy engemet verjenek? (*b*) 5*Mós.* 17: 9.

4. És a' kik ott állanak vala, mondának: Az Iſtennek Fő-Papját ſzidalmazod-é?

5. Monda pedig Pál: Nem tudtam, atyámfiai! hogy az Fő-Pap légyen; mert meg-vagyon írva: (*c*) A' te néped' Fejedelmének gonoſzt ne mondj. (*c*) 2*Mós.* 22: 28.

6. Mikor pedig Pál eſzébe vette vólna, hogy azoknak egygyik réſze Sadduczéusokból-való vólna, a' máſik *réſze* pedig Farizéusokból vólna; fel-kiálta a' gyülekezetben: Férjfiak, atyámfiai! Én Farizéus (*d*) vagyok, és Farizéus' fia; a' halottak' fel-támadásoknak reménységéért vádoltatom. (*d*) *Fil.* 3: 5. *r.* 26: 6.

7. És mikor ezeket mondotta vólna; hasonlás támada a' Farizéusok között, és a' Sadduczéusok között: és a' Gyülés el-oſzla.

8. Mert a' (*e*) Sadduczéusok azt mondják: hogy nintsen fel-támadás, ſem Angyal, ſem lélek; a' Farizéusok pedig mind a' kettőt valljáK.

(*e*) *Mát.* 22: 43. *Márk.* 12: 18.

9. Támada azért nagy kiáltás; És mikor felkeltek vólna az Irás-tudók a' Farizéusok' pártjokról, tusakodnak vala, mondván: Semmi gonoſzságot nem találtunk ez emberben: hogyha a' lélek ſzóllott néki, vagy Angyal; ne tusakodjunk Iſten ellen.

10. És mikor nagy hasonlás támadott vólna, félvén a' Hadnagy, hogy Pál azoktól el-ne ſzaggattatnék; parantsolá, hogy a' vitézek alá-mennének, és őtet közzülök ki-ragadnák, és el-vinnék a' Kaſtélyba.

11. (*f*) A' következendő éjtſzakán pedig az Úr Pál mellé állván monda *nékie:* Jó bizodalomban légy Pál! mert miképpen hogy bizonyságot tettél én felőlem Jerusálemben; azonképpen Rómában-is bizonyságot kell tenned.

(*f*) *r.* 18: 9.

12. És mikor a' Nap fel-kelt vólna; a' 'Sidók közzűl némellyek egybe-adák magokat, és meg-esküvének, ezt mondván: Hogy ſem eſznek, ſem iſznak addig; míg-nem meg-ölik Pált.

13. Többen valának pedig negyvennél, a' kik ekképpen egybe-esküdtenek vala:

14. Kik a' Papi-Fejedelmekhez és a' Vénekhez menének, és mondának: Mi nagy esküvéssel egybe-esküdtünk, hogy (*g*) ſemmit addig ſem eſzünk, ſem iſzunk; míg-nem meg-öljük Pált. (*g*) *Ján.* 16: 2.

15. Azért ti jelentsétek-meg a' Hadnagynak, a' Tanátsnak akaratjából, hogy hólnap őtet hozza ti közzétek, mintha az ő dolgának jobban végére akarnátok menni: mi pedig minekelőtte el-közelgetne; kéſzek vagyunk őtet meg-ölni.

16. Mikoron pedig a' Pál' nénnyének fia meg-hallotta vólna ez álnok tanátsot; elméne, és a' Kaſtélyba bé-menvén tudtára adá Pálnak.

17. Pál pedig egygyet a' Századosok közzűl elő-ſzóllítván monda: Ez iſjat vidd a' Hadnagyhoz; mert valamit akar néki mondani.

18. Amaz annakokáért az iſjat melléje vévén a' Hadnagyhoz vivé, és monda: A' meg-foga-

fogatott Pál engemet hívatván kére, hogy ez ifjat hozzád hoznám; mivelhogy valamit akarna néked mondani.

19. A' Hadnagy pedig az ifjúnak kezét fogván, és fél-felé menvén meg-tudakozá: Mitsoda, a' mit nékem akarsz mondani?

20. És az monda: A' 'Sidók el-végezték, hogy téged' kérjenek, hogy Pált hólnap az ő Gyülekezetekbe vigyed, mintha valamiről jobban akarnának tőle tudakozni.

21. Te pedig nékiek ne engedj; mert ezek közzül többen vagynak negyven férjfiaknál, kik utánna leselkednek, kik erre kötelezték magokat, hogy sem esznek, sem isznak addig, míg-nem meg-ölik őtet: és immár készen vagynak, és tsak azt várják, mitsoda választ adsz nékik.

22. A' Hadnagy azért el-botsátá az ifjat, meg-hagyván néki, hogy senkinek meg-ne mondaná, hogy ezeket néki meg-mondotta vólna.

23. És a' Századosok közzül kettőt elő-szólítván, meg-hagyá; hogy két száz vitézeket készítenének, kik mennének mind Czésarea *városig*: és hetven lovagokat, és két-száz őrízőket, az éjtszakának harmadik órája-után.

24. És, hogy barmokat-is adnának, hogy Pált fel-ültetvén békeséggel vinnék Félix Tiszt-tartóhoz.

25. Levelet-is írván, mellynek summája e' vala:

26. Klaudius Lisiás, a' nemes Félix Tiszt-tartónak egéséget *kíván!*

27. Ezt a' 'Sidóktól meg-fogattatott férjfiat, mikor immár szinte meg-akarnák ölni, oda menvén vitézekkel, meg-szabadítám, meg-értvén, hogy Római vólna:

28. És meg-akarván tudni azt, miért vádolnák őtet, el-vivém őtet az ő Gyülekezetekbe.

29. És meg-értém, hogy vádoltatnék az ő Törvényeknek kérdési felől, és hogy semmi olly vétek nem vólna benne, melly méltó vólna halálra, vagy fogságra.

30. Mikor pedig nékem meg-jelentették vólna, hogy a' 'Sidók e' férjfiú után ólálkodni akarnának; azonnal őtet te hozzád küldöttem, és meg-hagytam az ő vádolóinak-is, hogy a' mi dolgok vagyon ő ellene, te előtted mondják-meg: Légy jó egéségben!

31. A' vitézek azért, a' mint ő-nékik meg-parantsolták vala, Pált fel-vévén, éjtszakán vivék Antipatris *városba*.

32. Másod' napon pedig a' lovagokat ott hagyván, kik ő-véle el-menének, viszsza-térének a' Kastélyba.

33. Kik mikor Czésareába juttottak vólna, és meg-adták vólna a' levelet a' Tiszt-tartónak; Pált-is (*h*) eleibe állaták. (*h*) *Mát.* 10: 18.

34. Mikor pedig el-olvasta vólna *a' levelet* a' Tiszt-tartó, és meg-kérdezte vólna, mitsoda tartományból-való vólna, és meg-értette vólna, hogy Czilicziából-való vólna;

35. Monda: Meg-hallgatlak téged', mikor a' te vádolóid-is el-jönek. És parantsolá, hogy a' Héródes' házában őríznék őtet.

XXIV. RÉSZ.

Pál forgatja ügyét Félix előtt: prédikállja néki a' Krisfiust: mindazáltal az őtet fogságban tartja 's hagyja.

1 Ötöd' nappal pedig azután (*a*) alá-méne a' Fő-Pap Ananiás a' Vénekkel, és egy Tertullus nevü Prókátorral: kik a' Tiszt-tartó eleibe állának Pál ellen. (*a*) *r.* 23. 2.

2. És Pált mikor elő-szóllították vólna; Tertullus kezdé őtet vádolni, *ezt* mondván:

3. Nagyságos Félix! hála-adással mindenestől fogva és mindenütt esmerjük, hogy te általad és a' te bőltseségednek e' nemzetség mellett-való jeles tselekedeti által, nagy jó békességet nyertünk.

4. Hogy pedig téged' sok ideig ne tartóztassalak beszéddel; kérlek tégedet, hogy minket hallgass-meg rövideden, a' te kegyelmeséged szerént.

5. Mert találtuk ez embert dögleletes *embernek lenni*: és ki hasonlást támaszt minden 'Sidók között e' föld' kerekségében: és a' Názárénusok szerzetének Fejedelme.

6. Ki (*b*) a' Templomot-is akarta meg-fertéztetni; kit meg-fogván meg-is akartunk a' mi Törvényünk szerént ítélni. (*b*) *r.* 21: 28.

7. De a' Lisiás Hadnagy el-jövén, nagy erővel ki-vévé őtet a' mi kezünkből:

8. És parantsolá; hogy az ő vádolói te hozzád jönének: kitől te magad, ha meg-kérdezed; mind ezeket meg-értheted, a' mellyekben mi őtet vádoljuk.

9. A' 'Sidók-is pedig ezeket javallák, bizonyítván, hogy ezek úgy vólnának.

10. Felele pedig Pál-mikor a' Tiszt-tartó intett vólna néki, hogy szóllna: mivelhogy tudom hogy sok esztendőtől fogva, te e' népnek Feje-

delme vóltál; annakokáért az én dolgaimat bátorságosabban óltalmazom.

11. Mert te magad meg-értheted, hogy nintsen tizen-két napjának több, miólta fel-mentem Jérusálembe imádkozni.

12. A' Templomban-is pedig engem' nem találtak, hogy senkivel vetekedtem vólna; vagy hogy a' népet egybe-zendítettem vólna, sem a' Sinagógákban, sem a' városban:

13. Meg-sem bizonyíthatják azokat, a' mellyekben most engemet vádólnak.

14. Erről pedig tenéked valláft tészek, hogy én az út szerént, mellyet (*c*) szerzetnek mondanak, úgy szolgálok az én atyáim' Istenének, úgymint ki hiszek mind azoknak, mellyek a' Törvényben és a' Prófétákban meg-vagynak írva. (*c*) *r.* 28: 22.

15. És reménységem vagyon Istenben, hogy jövendőben, (miképpen ezek-is várják) meg-lészen (*d*) a' halottaknak, mind igazaknak, mind hamisaknak, fel-támadások. (*d*) *Jób.* 19: 25, 26.

16. Ebben gyakorlom pedig magamat, hogy botránkozás nélkül-való lelki-esméretem légyen, mind az Isten-előtt, mind az emberek előtt mindenkor.

17. Sok esztendő múlva pedig, el-jövék, hogy az én nemzetségemnek (*e*) alamisnát-osztogatnék, és hogy áldoznám.

(*e*) *Róm* 15: 25. *r.* 11: 30.

18. Ezenközbe (*f*) találának engemet a' Templomban meg-tiszttúlva; de nem sokasággal, sem pedig nem háborúság-támasztásban, valami Ásiabéli 'Sidók: (*f*) *r.* 21: 27.

19. Kiknek ide kellett vólna te előddbe jőniek, és engemet vádolniok; ha valami dolgok vólt vólna én ellenem.

20. Avagy ugyan-ezek mondják-meg: ha valami hamis tselekedetet találtak én bennem, mikor én a' Gyülekezetben állanék;

21. Hanemha ez egy szóért vádolnak, mellyel azt kiáltám, mikor ő közöttök állanék: A' halottak (*g*) fel-támadások felől vádoltatom én titőletek e' mái napon. (*g*) *r.* 23. 6.

22. És mikor ezeket hallotta vólna Félix; el-halasztá a' dolgot, ezt mondván: Minek-utánna jobban meg-tudakozom e' szerzet felől, mikor a' Lisiás Hadnagy alá-jövénd; meg-értem aztán a' ti dolgotokat.

23. És parantsolá a' Századosnak, hogy Pált őrizzék, és meg-óldanák, és senkit az ő baráti közzül meg-ne tiltanának; hogy ne szolgálna ő-néki, vagy hozzá ne menne.

24. Egynehány nap múlva pedig Félix mikor jelen vólna az ő feleségével Drusillával egybe, melly 'Sidó aszszonyi-állat vala; hívatá Pált, és hallgatá őtet a' Jésus Kristusban-való hit felől.

25. Mikor pedig ő szóllana az igazságról, a' mértékletességről, és a' jövendő ítéletről; el-álmélkodván Félix monda: Mostan eredj-el; de mikor alkalmatosságom lészen, hozzám hívatlak tégedet!

26. Reményli vala pedig azt-is, hogy Pál pénzt adna nékie, hogy a' fogságból el-szabadítaná őtet; annakokáért-is gyakorta hívatja vala őtet, és szóll-beszéll vala véle.

27. Mikor pedig két esztendő el-múlt vólna; Félix' helyébe Tiszt-tartó lőn Portzius Festus: és a' 'Sidóknak akarván kedveskedni Félix Pált (*h*) a' fogságban hagyá. (*h*) *r.* 25: 14.

XXV. RÉSZ.

Pál menti magát Festus előtt: a' Tsászárra appellál: Agrippa' eleibe állíttatik.

1 Festus annakokáért minekutánna bé-ment vólna a' tartományba, harmad' napon azután fel-méne Jérusálembe Czésareából.

2. Szóllának pedig ő-néki, a' Fő-Pap, és a' 'Sidók közzül-való Fő-emberek Pál felől, és kérék őtet;

3. Hogy kedveket tenné Pál ellen, hogy őtet Jérusálembe hívatná, hogy leszt vetvén ő-néki, meg-ölhetnék őtet az úton.

4. Festus pedig felele, hogy Pált Czésareában tartanák, és hogy ő hamar oda menne.

5. A' kiktől azért ti köztetek, úgymond, lehet, én velem egygyütt jöjjenek alá: és ha abban a' férjfiúban valami gonoszság vagyon; vádolják őtet.

6. És tíz napnál többet nem múlatván közöttök, mikor Czésareába alá-ment vólna; másod' napon ítélő-székibe üle, és parantsolá, hogy Pált elő-hoznák.

7. Ki mikor elő-jött vólna; környül-állák őtet a' 'Sidók', kik Jérusálemből alá-mentek vala, (*a*) sok és nagy dolgokban vádolván Pált, mellyeknek igazságokat meg-nem mutathatják vala; (*a*) *r.* 24: 1-9.

8. Mivelhogy ő-maga mentségére azt feleli vala, hogy ő sem (*b*) a' 'Sidók Törvénye ellen, sem a' Templom ellen, sem a' Tsászár ellen, semmit nem vétett vólna. (*b*) *r.* 28: 17.

9. Festus

9. Feſtus pedig akarván kedvet keresni magának a' 'Sidóknál, felelvén Pálnak monda: Akarſz-é Jérusálembe fel-menni, és ott ítéltetni-meg ezekről én előttem?

10. Monda pedig Pál: A' Tsáſzárnak ítélőſzéki' eleibe állok, hol kell nékem meg-ítéltetnem; A' 'Sidóknak ſemmit nem vétettem, miképpen te-is jól tudod.

11. (*c*) Mert ha valamiben vétkeztem, és ha valami halálra-való dolgot tselekedtem; nem tartok ellent halálomban: ha pedig azokban ſemmi nintsen, a' mellyekben engemet vádolnak ezek; ſenki engemet barátságért nékik kezekbe nem adhat. A' Tsáſzárra appellálok!

12. Akkor Feſtus a' Gyülekezettel ſzóllván, felele: A' Tsáſzárra appellálál? a' Tsáſzárhoz kell menned! (*c*) *r.* 18: 14.

13. Egynehány napok el-múlván pedig, Agrippa Király és Berniczé Czéſareába menének, hogy köſzöntenék Feſtust.

14. És mikor ſok ideig múlattak vólna ott; Feſtus meg-jelenté a' Királynak a' Pál' dolgát, ezt mondvan: Egy (*d*) férjfiú vagyon, kit Félix hagyott fogva, (*d*) *r.* 24: 27.

15. Ki felől ſzólltak nékem, mikor Jérusálembe mentem vólna, a' Papi-Fejedelmek és a' 'Sidóknak Vénei, kérvén ő ellene-való ſententziát.

16. Kiknek felelék: hogy nem ſzokáſok a' Rómaiaknak, hogy valakit halálra kézbe adjanak; míg-nem (*e*) annak, a' ki vádoltatik előtte lejéndenek a' vádolók, és míg-nem helyt adnak a' vádolás felől-való mentségnek.

17. Mikor azért ide gyültenek vólna; minden haladék nélkül máſod' napon, mikor a' törvény-ſzékbe ültem vólna, elő-hozatám az embert. (*e*) 5 *Mós.* 17: 4, *'s a' t.*

18. Kinek vádolói mikor előttem állanának; ſemmi olly bünt ellene nem mondanak vala, mellyet én álítok vala;

19. Hanem valami kérdéſeket vetnek vala ellene az ő babonaságok felől, és egy némineműű meg-hólt Jéſus felől, kiről Pál azt mondja vala, hogy élne.

20. Én pedig mivelhogy kételkedtem vala az illyen kérdezkedéſek felől; kérdém: ha el-akarna é menni Jérusálembe, és ott ítéltetni-meg ezekről?

21. Mikor pedig Pál appellálta vólna magát, hogy meg-tartatnék a' Tsáſzár' *ſzékinek* eſméretire; parantsolám, kogy tartatnék addig, míg a' Tsáſzárhoz küldeném.

22. Agrippa pedig monda Feſtusnak: Akarnám én-is azt az embert hallgatni. Az pedig monda: Hólnap meg-hallgathatod.

23. Máſod' napon azért mikor el-jött vólna Agrippa és Berniczé nagy pompával, és (*f*) bé-mentek vólna a' hallgatásra rendeltetett házba a' Hadnagyokkal, és a' városnak ſő-fő polgárival; a' Feſtus parantsolatjára elő-hozák Pált.

(*f*) *r.* 27: 3. 28: 16.

24. És ſzólla Feſtus mondván: Agrippa Király, és mindnyájan, kik velünk egybe itt vagytok! Látjátok ez embert, ki felől nékem ſzóllott a' 'Sidóknak minden ſokaságok mind Jérusálemben, mind itt, azt kiáltván: hogy nem kellene ennek tovább élnie.

25. Én pedig mikor bizonyoſan végére mentem vólna, hogy ſemmi (*g*) halálra-való dolgot nem tselekedett: mindazáltal mivelhogy ő appellált a' Tsáſzárra; el-végeztem, hogy el-küldjem őtet. (*g*) *r.* 26: 31.

26. Ki felől mitsoda bizonyost írjak Uramnak, nem tudom; annakokáért hoztam őtet ti előtökbe, és kiváltképpen te előtted Agrippa Király! hogy meg-kérdezvén őtet, tudjak, mit írni.

27. Mert eſztelen dolognak láttatik nékem lenni, el-küldeni fogva, és meg nem jelentsi az ellene-való vétkeket.

XXVI. RÉSZ.

Pál Agrippa előtt ifjúságától fogva-való életét nagy méltóſsággal elő-beſzélli; és ártatlannak ítéltetik.

1 Agrippa pedig monda Pálnak: Meg-engedtetik néked, hogy ſzóllj magad' mentségére. Akkor Pál az ő kezét ki-nyújtván illyen mentséggel éle.

2. Agrippa Király! Bóldognak mondom magamat, hogy mind azok felől, a' mellyekben a' 'Sidóktól vádoltatom, e' mái napon te előtted felelek.

3. Főképpen pedig azért; mert tudom, hogy te tudod a' 'Sidóknak minden rend-tartáſokat és kérdezkedéſeket: Azért kérlek tégedet, hogy engemet hallgaſs-meg békeſségeſen.

4. Annakokáért az én ifjúságomtól fogva-való életemet, és e' melly vólt az én nemzetségem között Jérusálemben eleitől fogva, tudják minden 'Sidók:

5. Úgymint kik ennekelőtte tudták, hogy én eleitől fogva, (ha bizonyságot akarnak róla

tenni,) (*a*) mint Farizéus éltem a' mi hitünknek am a' feddhetetlen szerzete szerént.

(*a*) *Fil.* 3: 5.

6. Mostan pedig a' mi Atyáinknak Istenektől tett (*b*) ígéretnek reménységéért állok itt ítélet' alá vettetvén: (*b*) *Luk.* 24: 27.

7. Mellyre a' mi tizen-két nemzetségink, Istennek éjjel és nappal szüntelen szolgálván, reménylik, hogy jutnak: melly reménységért vádoltatom, Agrippa Király! a' 'Sidóktól.

8. Mitsodát? hihetetlen dolognak tettszik-é néktek, hogy az Isten a' halottakat fel-támasztja?

9. Én (*c*) bizonyára el-végeztem vala magamban, hogy ama' Názáretbéli Jésus' neve ellen *nékem* sokat kellene tselekednem.

10. Mellyet meg-is miveltem Jérusálemben; és a' szentek közzül én sokakat a' tömlötzbe (*c*) rekesztettem, a' Papi-Fejedelmektől hatalmat vévén: és mikor meg-ölettetnének a' szentek; nékem is akaratom vólt ahoz.

(*c*) *r.* 8 3. 9: 1. 22: 4. 1 *Kór.* 15: 9. *Gal.* 1: 13.

11. És minden Sinagógákban gyakorta őket büntetvén, káromlásra kénszerítettem; és felettébb dühösködvén ő ellenek, kergettem *őket* mind az idegen városokig.

12. Ugyan akkor, mikor (*d*) Damaskusba mennék a' Papi-Fejedelmeknek hatalmokkal, és engedelmekből; (*d*) *r.* 9: 3. 2 *Kór.* 12: 2.

13. Délben, Király! az úton látám, hogy a' (*e*) mennyei világosság, melly a' Napnak fényességét meg-halladja vala, környül-vett engemet, és azokat, a' kik én velem egy úton járnak vala. (*e*) *r.* 9: 3. 1 *Kór.* 15: 2.

14. Mikor pedig mi mindnyájan le-estünk vólna a' Földre; hallék szózatot, melly én hozzám szóll vala, és ezt mondja vala 'Sidó nyelven: Saul, Saul! mit üldözsz engemet? nehéz néked az ösztön ellen rúgódoznod.

15. Én pedig mondék: Ki vagy Uram? És az monda: Én vagyok a' Jésus, a' kit te üldözsz.

16. De kelj-fel, és állj lábaidra! mert azért jenlentettem-meg magamat néked; hogy téged' szolgává és bizonysággá tennélek mind azokban, a' mellyeket láttál, és mind azokban, a' mellyekben meg-jelenek néked,

17. Meg-szabadítván tégedet (*f*) e' néptől, és a' Pogányoktól, kik közzé mostan tégedet küldelek; (*f*) *r.* 22: 17-21. *Ef.* 3: 3

18. Hogy meg-nyissad nékiek szemeiket, hogy meg-fordúljanak a' setétségből a' világosságra, és a' Sátánnak hatalmától az Istenhez, hogy bünnek botsánatját, és a' meg-szenteltettek között részt végyenek, az én bennemvaló hitnek általa.

19. Azért, Agrippa Király! nem vóltam engedetlen annak a' mennyei látásnak;

20. Hanem (*g*) először a' Damaskusbéliek-nek, és a' Jérusálembélieknek, és a' Júdeának egész tartományában, azután a' Pogányoknak-is hírdettem, hogy *bűneiket* meg-bánnák és meg-térnének az Istenhez, és meg-tért emberekhez illendő tselekedeteket tselekednének.

(*g*) *r.* 9: 13-31. 22: 17, 21.

21. Ezekért akartak engemet meg-ölni a' 'Sidók, meg-fogván a' Templomban.

22. De Istentől segítséget vévén, mind e' máig napiglan meg-állottam; bizonyságot tévén ezekről mind kitsinynek, mind nagynak, és semmit nem mondok azokon kivül, mellyeket Mózes és a' Próféták meg-jövendőltek:

23. *Tudni-illik*, hogy a' Krisztus szenvedne, és a' halálból-való fel-támadásban első lenne, és prédikállaná e' népnek és a' Pogányoknak (*h*) a' Világosságot. (*h*) *Luk.* 13: 47.

24. Mikor pedig ezeket maga mentségére mondaná; Festus nagy fel-szóval monda: (*i*) Bolondozol te Pál! a' nagy böltseség miatt bolondúltál-meg. (*i*) *Kór.* 1: 18.

25. Pál pedig monda: Nem bolondozom nemes Festé! hanem igaz és józan beszédeket szóllok.

26. Mert tudja ezeket a' Király, kinek előtte bátorságosan-is szóllok; mert nem gondolom, hogy ezeket nem tudná: mert ez nem (*k*) valami szugolyában lett dolog.

(*k*) *Ján.* 18: 20.

27. Hiszsz-é Agrippa Király a' Prófétáknak? tudom hogy hiszel.

28. Ágrippa pedig monda Pálnak: Közelmajd ugyan el-hiteted velem, hogy Keresztyénné légyek.

29. Pál pedig monda: Kívánnám (*l*) az Istentől, hogy mind közel, mind ugyan valóba, nem csak te; hanem mind azok, kik ma engem hallgatnak, lettetek vólna ollyanok, minémű én, ez egy fogságomtól meg-válva. (*l*) 1 *Kór.* 7: 7.

30. És mikor ezeket mondotta vólna; felkele a' Király, és a' Tiszt-tartó, és Bernitze, és a' kik ő vélek egygyütt le-ültek vala.

31. És mikor magoknak mentek vólna félfelé; egymással beszéllnek vala, ezt mondván: Semmi halálra, vagy fogságra méltó dolgot nem tselekedett ez ember.

32. Agrip-

32. Agrippa pedig monda Festusnak: Ez embert *szabadon* el-botsáthatták vólna, ha a' Tsászárra nem appellált vólna.

XXVII. RÉSZ.

Pálnak tengeri útja Róma-felé: hajó-törése, és abból ki-szabadúlása.

1 Minekutánna pedig el-végezték vólna, hogy minékünk Olasz-országba kellene evezznünk; adák mind Pált, mind némelly egyéb foglyokat a' Tsászár' seregéből való Századosnak, kinek Július *vala* neve.

2. (*a*) Bé-ülvén azért egy Adramitténumból-való hajóba, hogy Ásiának határi mellett evezznénk-el; el-indúlánk, és velünk vala a' Maczedóniabéli Aristarkus, ki Thessalónikából-való vala. (*a*) *r.* 19: 29.

3. Másod' napon pedig jutánk Sidonba, és Július nagy (*b*) emberséggel tartván Pált, megengedé; hogy barátihoz menvén ő róla azok viselnének gondot. (*b*) *r.* 28: 16.

4. Onnét pedig el-indúlván Cziprus mellől evezénk-el; mivelhogy a' szelek ellenkeznének velünk.

5. És a' Cziliczia' és Pamfilia' ellenébe-való tengeren el-menvén, jutánk Liczia' *tartományának városába*, Mirába:

6. És ott mikor egy Százados egy Alexandriabéli hajót talált vólna, melly Olasz-országba menne; minket abba szállíta.

7. És mikor sok napokon késön eveznénk, és nehezen jutottunk vólna Knidus mellé: mivelhogy a' szél nem engedi vala; Kréta mellett menénk-el a' Sálmon *hegy* mellől:

8. És a' mellől nehezen el-menvén, jutánk egy helyre, mellyet neveznek, Szép ki-kötő helyeknek, mellyhez közel vala a' Lásea város.

9. Mikor (*c*) pedig sok idő múlt vólna el, és mikor immár a' hajókázás veszedelmes vólna; mivelhogy immár a' bőjt-is el-múlt vólna, Pál inti vala őket, (*c*) 2*Kór.* 11: 25.

10. Ezt mondván nékiek: Férjfiak! én látom, hogy nyomorúsággal, és nem tsak a' hajónak és abban-való terhnek; hanem mi magunknak-is kárával lészen a' hajókázás.

11. De a' Százados inkább hiszen vala a' hajó igazgatónak, és a' kormányos mesternek, hogy nem annak, a' mit Pál mond vala.

12. És mikor a' telelésre-való alkalmatos ki-szálló hely nem vólna; némellyek adák tanátsúl, hogy onnét-is el-menénnek, és megkísértenék, ha valami módon Fénix *város*ra juthatnának, és ott telelhetnének, melly Krétának ki-kötő-helye, melly Dél és Nap-nyúgot felé néz.

13. És mikor a' Déli-szél valami lassan fúni kezdett vólna; állíták, hogy gondolatjokban véghez mehetnének: mikor el-indúltak vólna; nagy közel mennek vala el Kréta mellől.

14. De nem sok idő múlva ütközék abba a' *szigetbe* nagy szél-vész, melly Euróklidonnak neveztetik.

15. És mikor a' hajó el-ragadtatott vólna, és a' szél ellen nem mehetne; a' *szélnek* botsátván *a' hajót*, *úgy* vitetünk vala.

16. És mikor egy kis sziget alá vitettünk vólna, melly *sziget* Klaudának hívattatik; tsak alig kaphatánk-meg a' hajótskát.

17. Mellyet *a' nagy hajóra* fel-vonván, mesterséggel élnek vala, a' hajót meg-övedzvén; és félvén, hogy veszedelmes helybe ne ütköznének, a' vitorlákat le-botsátván, úgy mennek vala.

18. És mikor a' nagy szél-vésznek miatta hányattatnánk; másod' *napon* marhánkat a' hajóból (*d*) ki-hányánk. (*d*) *v.* 38. *Jón.* 1: 5.

19. És harmad' napon mi magunk a' mi kezeinkkel, a' hajóhoz-való szerszámokat ki-hányánk *a' tengerbe.*

20. Mikor pedig sok napig sem a' Napot, sem a' tsillagokat nem láttuk vólna, és nagy szél-vész vólna; életünk felől tovább-való minden reménységünk el-vétetett vala.

21. És mikor immár sokat éheztünk vólna; akkor Pál fel-állván ő közöttök monda: Jóllehet szükség vala, óh férjfiak! hogy az én beszédemnek engedvén Krétától el-ne indúlnánk, és e' nyomorúságot, és kárt el-távoztatnánk:

22. Mindazáltal intelek titeket, hogy jó reménységben légyetek; mert közzületek egy-is el-nem vész, hanem tsak a' hajó.

23. Mert ez éjjel az Istennek Angyala én mellém álla: melly *Istené* vagyok *én*, a' kit tisztelek-is;

24. Ezt mondván: Ne félj Pál! *mert* a' Tsászár' eleibe kell néked vitettetned; és ímé, az Isten néked ajándékon adta mind azokat, a' kik te veled hajókáznak.

25. Annakokáért jó reménységben légyetek férj-

férjfiak! mert hiszek az Istennek, hogy úgy lészen, a' mint nékem szóllott.

26. (*e*) Egy szigetre kell pedig nékünk találkoznunk. (*e*) *r.* 28: 1.

27. Mikor pedig a' tizen-negyedik éjtszaka el-jött vólna, és vitetnénk az Adria' *tengerén*; a' hajósok álítják vala éjfélkor tájban, hogy valami tartomány közelgetne ő hozzájok.

28. És le-botsátván a' tenger' mélységének mérséklőjét, találák húsz ölnyinek lenni *a' mélységet*: és egy keveſsé tovább menvén ismét le-botsátván a' mérséklőt, találák *ott* tizen-öt ölnyinek lenni.

29. És mikor félnének, hogy valami veszedelmes helyre ne jutnának; a' hajónak hátulsó részéből négy vas-matskát vetvén a' tengerbe, várják vala a' Napnak fel-kőltét.

30. A' hajósok pedig a' kis hajót le-botsátván a' tengerre, mikor el-akarnának szaladni, ez okkal, mintha a' hajónak első részéből vas-matskákat akarnának le-hányni;

31. Monda Pál a' Századosnak és a' vitézeknek: Ha ezek a' hajóban nem maradnak; ti meg-nem szabadúlhattok.

32. Akkor a' vitézek el-vágák a' kis hajónak köteleit, és ki hagyák esni azt.

33. Azonközbe míg a' Nap fel-kelne; int vala Pál mindeneket, hogy ennének, ezt mondván: E' mái nap tizen-negyedik *nap*, miólta várakozván étlen vagytok, és semmi *falat* szátokban nem vólt.

34. Azért titeket intelek, hogy egyetek; mert a' ti meg-maradástokra vagyon az. (*f*) Mert egynek-is közzületek *tsak* haja-szála-is nem esik-el fejéről. (*f*) *Mát.* 10: 30.

35. És mikor ezeket mondotta vólna; kenyeret vévén kezébe, hálákat ada (*g*) Istennek mind azok előtt: és mikor meg-szegte vólna azt; kezde enni. (*g*) *Ján.* 6: 11. 1 *Tim.* 4: 3.

36. Mindnyájan pedig mikor immár jó reménységben vólnának; ők-is evének.

37. Valánk pedig mindnyájan a' hajóban kétszázan és hetven-hatan.

38. És mikor meg-elégedtek vólna az eledellel; a' hajót könnyebbítik vala, a' gabonát ki-hányván a' tengerbe.

39. Mikor pedig meg-virradott vólna: földet nem látnak vala; egy tenger' kebelét sajdítnak vala pedig, mellynek partja vólna: mellyre végezték vala, hogy a' hajót ki-vinnék, ha lehetne.

40. A' vas-matskákat azért fel-szedvén, botsáták a' hajót a' tengernek: és meg-botsátván a' kórmányoknak köteleit, és a' vitorlát felvonván, a' szélnek fúvására igyekeznek vala menni a' part-felé.

41. De mikor kettős tengernek helyére találkoztanak vólna; a' hajó meg-akada: és annak az első része mozdíthatatlanúl áll vala; a' hátulsó része pedig (*h*) szakadoz vala a' haboknak erejek miatt. (*h*) 2 *Kór.* 11: 25.

42. A' vitézeknek pedig tanátsok ez vala: hogy a' foglyokat le-vágnák; hogy senki ő közzülök el-ne szaladhatna, minekutánna ki-úsznának.

43. De a' Százados akarván meg-tartani Pált; meg-tiltá őket e' tanátstól, és meg-parantsolá; hogy a' kik úszni tudnának, először a' tengerbe szökdösnének, és a' földre szaladnának:

44. A' többi pedig, némellyek deszkákon, némellyek pedig a' hajó-törésének darabjain. És ekképpen mindnyájan békeséggel a' földre szaladának.

XXVIII. RÉSZ.

A' Barbarusoknak emberségek a' hajó-törést szenvedtekhez: Pálnak a' vipera nem árt: Pál a' Publius' attyát 's egyebeket meg-gyógyít: Rómába jutván a' Zsidóknak meg-beszélli a' maga ügyét, és tanítja az Evangyéliomot két esztendeig.

1 És mikoron békeséggel ki-mentek vólna; meg-tudák, hogy (*a*) Melitának neveztetnék az a' sziget. (*a*) *r.* 27: 26.

2. A' Barbarusok pedig nem kitsiny emberséget tselekedtek vala mi velünk; mert tüzet gerjesztvén bé-fogadának minket mindnyájan, a' rajtunk-való záporért és a' hidegért.

3. Mikor pedig Pál nagy sok venyikét szedett vólna, és a' tüzre tette vólna; egy vipera *kígyó* a' melegből ki-mászván, az ő kezére ragada.

4. Mikor látták vólna pedig a' Barbarusok az ő kezéről függeni a' mérges kígyót; egymásnak mondják vala: Nyilván ez ember gyilkos, kit nem hagya élni a' bosszú-állás, noha a' tengerből meg-szabadúlt.

5. De néki, minekutánna a' kígyót a' tűzbe rázta vólna, (*b*) semmi nyavalyája nem lőn.

(*b*) *Márk.* 16: 18 *Luk.* 10: 19.

6. Azok pedig várják vala, hogy meg-dagadozna, vagy meg-halván nagy hírtelenséggel le-esnék; de mikor sok ideig várták vólna és látnák, hogy semmi nyavalyája nem lészen, el-változtatván *értelmeket*, őtet Istennek (*c*) mondják vala. (*c*) *r.* 14: 11.

7. Ott

7. Ott pedig a' helyen vala majorja a' ſziget' Urának, kinek Publius vala neve, ki minket bé-fogadván harmad' napig ſzállásán nagy emberségesen tarta.

8. Lőn pedig ez, hogy a' Publius' attya hideg-lelés és vér-has' miatt igen nehezen fekünnék; kihez Pál bé-menvén, minekutánna (*d*) könyörgött vólna, kezeit arra vetvén, meg-gyógyítá azt. (*d*) *Ják.* 5: 14, 15.

9. Minekutánna azért ez lett vólna; egyebek-is, kik abban a' ſzigetben betegek valának, ő hozzá jőnek vala, és meg-gyógyúlnak vala.

10. Kik minékünk nagy tiſzteſséget-is tőnek: és mikor onnét el-indúlnának; táplálásunkra valót is adának minékünk.

11. Három hónapnak utánna azért, egy Alexandriába-való hajóban hajókázánk: melly hajó ott a' ſzigetben telelt vala, mellynek tzímere vala Kaſtor és Pollux.

12. És Sirakusába jutván, ott maradánk harmad' napig.

13. Onnét kerülvén jutánk Régiomba: és azután másod' napon mikor a' Déli ſzél-fúna; másod' napra jutánk Puteoli *városba*.

14. Hol mikor valami Atyafiakat találtunk vólna; kérének minket, hogy ott maradnánk heted' napig, és úgy mennénk azután Rómába.

15. Honnét, mikor az Atyafiak a' mi dolgainkat meg-értették vólna; nékünk előnkbe jövének, mind az Appius' piatzáig, és a' három Tabernákig: kiket mikor Pál látott vólna; az Iſtennek hálákat adván, bátorságot vőn.

16. Mikor pedig Rómába jutottunk vólna; a' Százados adá a' foglyokát a' sereg' Fejedelmének: de meg-engedék Pálnak, hogy külön laknék egy vitézlővel, ki őtet őrízné.

17. Lőn pedig ez, hogy harmad' nappal azután egybe-gyüjtené Pál a' 'Sidók között-való Fő-embereket: kik mikor bé-gyültek vólna; monda nékiek: Én atyámfiai férjfiak! jól lehet semmit (*e*) nem vétkeztem a' nép ellen, és a' mi Atyáinknak rend-tartások ellen; mindazáltal fogva adattam Jérusálemben a' Rómaiak' kezekbe: (*e*) *r.* 24: 12. 25: 8.

18. Kik én felőlem meg-értekezvén, akarnak vala engemet el-botsátani; mivelhogy én ben nem (*f*) semmi halálra-való vétek nem vólna. (*f*) *r.* 25: 8. 26: 31.

19. De mikor a' 'Sidók ellenzenék azt; kénſzerítetem a' Tsáſzárra appellálni: nem úgy mintha valamit tudnék, mellyben az én nemzetségemet vádolhatnám.

20. Ennekokáért hívattalak azért titeket, hogy titeket látnálak és veletek ſzóllnék; mert az Izráelnek (*g*) reménységéért vétettem-környül e' vas lántztzal. (*g*) *r.* 23: 6. 24: 41.

21. Azok pedig mondának ő-néki: Mi te
lőled sem levelet nem vettünk Júdeából
pedig az Atyafiak közzül, kik ide jö
is nem jelentett, és nem ſzóllott te fe
mi gonoſzt.

22. Akarjuk pedig érteni tőle
telemben vagy; mert
zetnek mindenütt el

23. Mikor azér
jövének az ő ſzá
zonyság-tétell
felől, igyeke
lyek a' Jés
Törvén
mind
2
ne

Esaiás Próféta

26. Mondvá
mond ezt: (*k*) I
és látván lá

27. Mert
az ő füleikke
meket bé-húnjak,
füleikkel ne halljanak,
meg-ne térjenek, hogy me
(*k*) *Esa.* 6: 9. *Ez.* 12

28. Légyen azért néktek
a' Pogány (*l*) népeknek küldet
idvezítése; és ők hallgatják. (*l*

29. Mikor azért ezeket mondotta
menének a' 'Sidók magok között
kedvén.

30. Marada azért Pál két egéſz
ő tulajdon ſzállásán; és mindenek
vala, a' kik ő hozzá mennek vala,

31. Prédikállván az Iſtennek orſzág
nítván azokat, a' mellyek vagynak
Kriſtus felől, minden ſzabadsággal
tás nélkül.

Az Apoſtoli munkáról írt Kön

VÉGE.

PÁL APOSTOLNAK,

A' RÓMABÉLIEKHEZ ÍRQTT LEVELE.

...lyben tanítja I. *Hogy minden emberek lelki nyavalyások légyenek.* II. *Hogy nem az ön-...celekedetek által; hanem a' Kristusban-való hit által leheſsen meg-igazúlniok,* 2. 3. 4. *R. ...nnét ſzármazzék ez illyen hit.* 9. 10. 11. *R. és mi légyen e' hitnek gyümőltse.* 5. 6. IV. *Int minden-féle jóságos tselekedetekre.* 12. 13. 14. 15. *R.* V. *Köſzönti a' Ró-...ő híveket.* 16. *R.*

...L RÉSZ.

...igazúlásnak módja: a' Pogá-

...ája, hívatala ſzerént ...tt az Iſten' Evan- ...(a) *Tsel.* 13 : 2. ...az ő Prófétái ...*Mós.* 3 : 15. ...nagyából ...' Fi- ...ól- ...nk ...emnek ...okaert, ...ért, (e) *Ef.* 3 : 8. ...lésus Kriſtusnak ...gytok, Iſten' ...: Kegyelem ...i Atyánktól,

... az én Iſtenemnek a' ... mindnyájan ti érettetek, ... mind e' világon híre vagyon. ...agom nékem az Iſten, kinek ...ímmel ſzolgálok, az ő Fia' Evan- ...édikálltatásában; hogy ſzüntelen ...lőletek, (f) 2 *Kór.* 1 : 23. ...nkor az én imádkozásimban kérvén ...hogy ha valami módon már valaha ... út adattatnék énnékem Istennek ..., hogy ti hozzátok mehetnék. ...kívánulak titeket látni, hogy (g) va- ...ajándékot közölhetnék veletek, hogy ...éttetnétek: (g) *r.* 15 : 29. ...z-az, hogy közönséges intéſt ven- ...atok, egymás hiti által, a' ti hitetek, ...tem által. (h) *r.* 15 : 23. (i) akarom pedig, hogy ne tudjátok ...fiai! hogy én gyakorta végeztem-el ...hogy hozzátok menjek; (de mind ... tiltattam,) hogy ti köztetek-is mint a' több Pogányok köztt, valami lelki gyümőltsöt nyerhetnék. (i) 1 *Th.* 2 : 18. *r.* 15 : 22.

14. Mind (k) a' Görögöknek, mind a' Barbarusoknak, mint a' bőltseknek, mind a' bolondoknak köteles vagyok. (k) *Kol.* 1 : 28. 1 *Kór.* 9 : 16.

15. Azért kéſz vagyok néktek-is, kik Rómában vagytok, az Evangyéliomot prédikálni.

16. Mert nem ſzégyenlem (l) a' Kriſtus Evangyéliomát; mert Iſtennek hatalma minden hívőnek idveſségére, 'Sidónak előſzör, azután a' Görögnek-is (l) *'Sólt.* 40 : 10. 2 *Tim.* 1 : 8.

17. Mert az Iſtennek Igazsága az által jelentetik-meg hitből hitbe, miképpen meg-vagyon írva: (m) Az igaz ember hitből él. (m) *Hab.* 1 : 4.

18. Mert nyilván vagyon az Iſtennek haragja mennyből, az embereknek minden hitetlenségek és hamiſságok ellen, kik az igazságot hamisan *fogva* tartják.

19. Mert az, a' mit Iſten felől tudhatnak *az emberek*, nyilván vagyon ő bennek; mert az Iſten (n) meg jelentette nékiek. (n) *Tsel.* 14 : 17.

20. Mert a' mi Iſtenben láthatatlan, *tudni-illik*, az ő örökké-való hatalmaſsága és Iſtensége; e világnak alkotmányából, és a' teremtett állatokból meg-értvén meg-láttatnak e' végre: hogy légyenek *ők* magok menthetetlenek.

21. Mert mikor az Iſtent meg-esmérték vólna; *mindazáltal* nem ditsőítették őtet mint Istent, sem pedig néki hálákat nem adtanak; hanem az (o) ő okoskodásokban hijába-valókká lettenek, és az ő balgatag ſzívek meg setétedett.

22. És mikor magokat bőltseknek vallanák lenni; balgatagokká lettenek. (o) 5 *Mós.* 28 : 28.

23. Mert a' halhatatlan (p) Iſtennek ditsőſségét el-váltóztatták, a' halandó embernek, madaraknak, négy-lábú állatoknak, és máſzó állatoknak kifaragott ábrázatjokra. (p) 2 *Kir.* 17 29.

24. Annakokááért adta Iſten őket az ő ſzívek' kívánságinak tiſztátalanságira; hogy egymásnak teſtét ſzeplősítenék,

25. Kik az Iſten' igazságát hazugságra váltóztatták: és tiſztelték, és ſzolgálták a' teremtett állatokat, hátra-vagyván a' Teremtőt, ki mind örökké áldandó. Amen.

26. Az-

26. Azokáért adta, *mondom*, az Isten őket a' tisztátalan indúlatoknak; mert az ő aszszonynépeik-is el-távoztatták a' terméfzetnek folyását terméfzet ellen-való dologra.

27. Hasonlatosképpen a' férjfiak-is el-hagyván a' terméfzet' folyása szerént-való közösülést az aszszonyi-állattal, fel-gerjedtek az ő bujaságokban egymás ellen, (*q*) a' férjfiak a' férjfiakon éktelen undokságot tselekedvén; hogy az ő tévelygéseknek érdemek szerént-való jutalmát el-vennék ő magokban. (*q*) 3*Mós* 18: 22, 23.

28. És miképpen nem akartak a' meg-esmért Istennel meg-elégedni; *azonképpen* őket adta Isten el-fordúlt elmének, hogy illetlen dolgokat tselekednének.

29. Kik tellyesek minden hamisságg*al*, gonoszsággal, paráznasággal, latorsággal, fösvénységgel: irígységgel rakvák, gyilkosságg*al*, versengéssel, álnokságg*al*, gonosz erkőltstsel:

30. Susárlók, rágalmazók, Istennek gyűlőlői, boszszúságra ingerlők, kevélyek, ditsekedők, gonoszságnak találói, szüléiknek engedetlenek:

31. Balgatagok, szövetségnek rontói, szeretet nélkül-valók, engesztelhetetlenek, irgalmatlanok.

32. Kik jóllehet az Isten' igazságát (*r*) tudják, (hogy a' kik ez illyeneket tselekesznek, méltók légyenek a' halálra,) *mindazáltal* nem tsak azokat tselekesznek; hanem óltalmazzák azokat-is, a' kik azokat tselekesznek.

(*r*) *Hós.* 7: 3. 2 *Pét.* 2: 13

II. RÉSZ.

A' 'Sidók és a' Pogányok egy-aránt a' kárhozat-alá rekesztetnek

1 Annakokáért magad menthetetlen vagy, óh te ember! valaki *mást* kárhoztatsz; mert (*a*) ugyan-azonnal, a' mellyel mást kárhoztatsz, magadat kárhoztatod; mert ugyan-azonokat miveled *te*, ki *egyebeket* kárhoztatsz.

(*a*) 2*Sám.* 12: 5. *Mát.* 7: 1. 1*Kór.* 4: 5.

2. Tudjuk pedig, hogy az Istennek ítélete igazság szerént vagyon azok ellen, a' kik illyen dolgokat tselekesznek.

3. Álítod-é pedig azt óh te ember! ki kárhoztatod azokat, a' kik illyeneket tselekesznek, és te is azokat tselekeszed, hogy az Istennek ítéletét el-távoztatod?

4. Avagy az *Isten'* kegyelmességének, és békeséges türésének és szenvedésének gazdagságát meg-útálod-é? (*b*) Nem tudod-é, hogy az Istennek kegyelmessége téged' meg-térésre indít?

(*b*) 2*Pét.* 3: 9, 15.

5. De a' te kegyelmeséged szerént és meg-térhetetlen szíved szerént, (*c*) gyűjtesz te magadnak haragot a' haragnak napjára, és az Isten' igaz ítéletinek meg-jelenésének napjára.

(*c*) *r.* 9: 22. *Jak.* 5: 3.

6. Ki (*d*) meg-fizet mindennek az ő tselekedeti szerént: (*d*) *Jób.* 34: 11. *'Sólt.* 62: 13.

7. Azoknak, a' kik a' jó (*e*) tselekedetben-való állhatatosságg*al* ditsőséget, tiszteséget és hallhatatlanságot keresnek, *meg-fizet* örök élettel. (*e*) *Mát.* 25: 34, 40.

8. Azoknak pedig, a' kik versenyesek, és a' kik nem engednek (*f*) az igazságnak; hanem engednek a' hamisságnak, *meg-fizet* hírtelen búsúlásal és haraggal. (*f*) 2*Thess.* 1: 8-10.

9. Nyomorúság, és szorongató veszedelem *lészen* minden gonosz tselekedő ember' lelkének, 'Sidónak először, azután Görögnek;

10. Ditsőség pedig, tiszteség, és békeség minden jó tselekedőnek, 'Sidónak először, azután Görögnek.

11. Mert (*g*) nintsen Isten előtt személy' válogatás. (*g*) 5*Mós.* 10: 17. *Gal.* 2: 6.

12. Mert (*h*) valakik a' Törvény nélkül vétkeztenek; a' Törvény nélkül vesznek-el: és valakik a' Törvény alatt vétkeztenek; a' Törvény által kárhoztattatnak.

(*h*) *Luk.* 12: 48.

13. (Mert nem azok Istennek előtte igazak, a' kik a' Törvényt hallják; hanem a' kik a' Törvényt bé-tőltik, azok igazúlnak-meg.

14. Mert mivelhogy a' Pogányok, kiknek *írott* Törvények nintsen, terméfzet szerént a' Törvényhez illendő tselekedeteket tselekesznek; azok noha nékiek Törvények nintsen, mindazáltal ő magoknak Törvények.

15. Úgymint kik meg-jelentik, hogy a' Törvénynek tselekedete az ő szívekbe bé-íratott: kiknek lelkek-esmérete, és az ő gondolatjok, mellyek egymást vádolják, vagy mentik, egygyetembe bizonyságot tészen.)

16. A' napon, mellyen az Úr meg-ítéli az embereknek titkaikat az én Evangyéliomom szerént, a' Jésus (*i*) Krístus által.

(*i*) *Mát.* 25: 31--46.

17. Imé te 'Sidónak neveztetel, és a' Törvényben nyúgoszol-meg, és ditsekedel Istenben:

18. És tudod *az ő* (*k*) akaratját, és választ*ás* tudsz azok között tenni, a' mellyek külömböznek attól; mivelhogy az *Isten'* Törvényéből meg-taníttattál: (*k*) *Mik.* 6: 8.

19. És állítod magadat (l) vakok' vezéreknek, azok' világosságának, kik a' sötétségben *vagynak*: (l) *Jer.* 8: 8, 9.

20. A' balgatagok' tanítójoknak, a' tudatlanok' mestereknek, és hogy a' Törvényben-való böltseséget és igazságra meg-tanítottál.

21. Ki azért mást tanítasz; te (m) magadat nem tanítod-é? ki azt prédikállod: hogy nem kell orozni; orzasz-é?

(m) *Mát.* 23: 3, 4.

22. Ki azt mondod: hogy nem kell paráználkodni; paráználkodol-é? ki a' bálványokat útálod; szentség-törő vagy-é?

23. Ki a' Törvénnyel ditsekedel; a' Törvénynek meg-rontása által az Istent tiszteletlenséggel illeted-é?

24. Mert (n) az Istennek neve ti miattatok a' Pogányok között gyaláztatik, a' mint megvagyon írva. (n) *Esa* 52: 5. *Ezék.* 36: 20, 23.

25. Mert a' környül-metélkedés ugyan használ, ha a' Törvényt meg-tartod: ha pedig a' Törvényt meg-rontod; a' te környül-metélkedésed környül-metélkedetlenségre fordúlt.

26. Ha azért a' környül-metéletlen pogány a' Törvény' parantsolatit meg-tarja; nemde annak környül-metélkedetlensége nem környülmetélkedés gyanánt lészen-é?

27. És a' terméset szerént-való környül-metélkedetlenség, ha a' Törvényt meg-tartja, avagy nem kárhoztat-é téged', ki a' betünek, és a' környül-metélkedésnek általa a' Törvénynek rontója vagy?

28. Mert nem az a' 'Sidó, a' ki kivül annak mutatja magát: sem pedig nem az a' környülmetélkedés, melly kivül vagyon a' testen;

29. Hanem, a' ki *belől* titkon-való 'Sidó, *az az igaz 'Sidó*; és az ember' szívének lélekben 's nem betü szerént-való környül-metéltetése, *az igaz környül-metélkedés*, mellynek dítsérete nem emberektől, hanem Istentől *vagyon*.

III. RÉSZ.

Méltóságok a' 'Sidóknak: azoknak bűneik; meg-igazúlásoknak módja.

1 Mitsoda méltósága vagyon tehát a' 'Sidónak? és mitsoda haszna *vagyon* a' környül-metélkedésnek?

2. *Felette* nagy minden módon. Fő pedig *ez*: hogy az Isten az ő ígéretit ő (a) reájok bízta.

(a) *'Sólt.* 147: 19. *r.* 9: 4. *Kol.* 2: 11.

3. Mert mitsoda, ha szinte némellyek hitetlenek vóltak-is? (b) Vallyon azoknak hitetlenségek, az Istennek ígéretiben-való tökélletes igazságát híjába-valóvá tette-é?

(b) 4 *Mós.* 23: 19. *r.* 9: 6. 2 *Tim.* 2: 13.

4. Távól légyen; Sőt inkább az Isten légyen (c) igaz; minden ember pedig (d) hazug, mint meg vagyon írva: (e) Hogy, *úgymond*, igaznak ítéltesél a' te beszédidben, és győzedelmes légy, mikor az emberek téged' vádolnak.

(c) *Ján.* 3: 33 (d) *'Sólt.* 62: 10. *es* 116: 11 (e) *'Sólt.* 51: 6.

5. Hogyha a' mi hamisságunk az Isten' igazságát támasztja; mit mondunk? Vallyon nem igaz-é az Isten, hogy *minket* büntet? (emberi mód szerént szóllok.)

6. Távól légyen; Mert mimódon lehetne Isten e' világnak (f) ítélő bírája?

(f) 1 *Mós.* 18: 28.

7. Mert ha az Istennek igazsága az én hazugságom által néki ditsőségére vagyon; miért kárhoztattatom tehát én-is, mint bünös ember?

8. Sőt inkább miért nem tselekeszünk gonoszt, hogy abból jó következzék? (miképpen szóllnak gonoszúl mi felőlünk, és miképpen mondják némellyek, hogy mi úgy szóllunk,) kiknek kárhozatjok igaz.

9. Mitsoda tehát? (g) Fellyebb valók vagyunk-é egyebeknél? Nem semmiképpen; mert az előtt meg-mutatánk nyilván, hogy mind a' 'Sidók, mind a' Görögök mindnyájan (h) bün alatt vagynak. (g) *r.* 11: 32. (h) *Gal.* 3: 22.

10. Mint meg vagyon írva: (i) Nintsen tsak egy igaz-is: (i) *'Sólt.* 14: 3. 53: 3.

11. Nintsen ki tudná, nintsen ki meg-keresné az Istent.

12. Mindnyájan *az emberek* (k) el-hajlottak, egygyetembe haszontalanokká lettenek: nintsen ki jót tselekednék, nintsen tsak egy-is.

(k) *'Sólt.* 53: 4.

13. (l) Az ő torkok, mint a' meg-nyilatkozott koporsó: az ő nyelvekkel álnokságot szóllnak: az ő ajakaik alatt (m) áspis *kígyó'* mérge vagyon. (l) *'Sólt.* 5: 10. (m) *'Sólt.* 140: 4.

14. (n) Kiknek szájok átkozódással és boszszúság-szólláskal tellyes. (n) *'Sólt.* 10: 7.

15. Az ő lábaik gyorsak a' vér-ontásra:

16. Az ő útjokban romlás és nyomorgatás *vagyon*,

17. És a' békeségnek útát nem tudják:

18. (o) Nintsen az Isteni félelem ő előttök.

(o) *'Sólt.* 36: 2. *Esa.* 59: 7. *Péld.* 1: 16.

19. Tud-

19. Tudjuk pedig, hogy valamit a' Törvény mond; azoknak mondja, a' kik a' Törvényben vagynak: hogy mindennek szája bé-dugattasék, és ez egész világ méltó légyen Isten előtt a' kárhozatra.

20. Annakokáért a' Törvénynek tselekedetiből, (*p*) egy test-is nem igazúl-meg Istennek előtte; mert a' bűnnek esmérete a' Törvény által *vagyon.* (*p*) *Gal* 2: 16. *r.* 7: 7.

21. Mostan pedig (*q*) meg-jelent az Istennek igazsága a' Törvény nélkül, melly meg-bizonyittatott a' Törvénynek és a' Prófétáknak bizonyságokkal-is. (*q*) *Jer.* 23: 6. *Fil.* 3: 9.

22. Az Isten' igazságát mondom, *hogy meg-jelent* a' Jésus Krisztusban-való hitnek általa, mindenekhez és mindeneken, a' kik hisznek; mert (*r*) nintsen ebben külömbség.

(*r*) *Tsel.* 15: 9. *Gal.* 3: 28.

23. Mert mindenek vétkeztenek, és az Isten' dítsőségétől el-maradtak.

24. Meg-igazúlnak pedig (*s*) ingyen, Isten' kegyelméből a' Jésus Krisztusban lett váltságnak általa. (*s*) *Esa.* 53: 5. *Ef.* 2: 8, 9.

25. Kit (*t*) az Isten rendelt engesztelő-áldozatúl az ő vérében-való hitnek általa, az előbbeni bűnöknek meg-botsátásában-való igazságának meg-mutatására. (*t*) 2 *Kór.* 5: 18.

26. Mellyeket Isten el-szenvedett, hogy az ő igazságát meg-jelentené e' mostani időben; hogy ő igaznak esmértessék, és hogy meg-igazítsa azt, a' ki a' Jésusnak hitiből-való.

27. Hol (*u*) vagyon azért a' ditsekedés? Kirekesztetett. Mitsoda tudomány által? A' tselekedetnek tudománya által-é? Nem; hanem a' hitnek tudománya által. (*u*) 1 *Kór.* 1: 29.

28. Annakokáért, ezt mondjuk bizonyos képpen: hogy az ember meg-igazúl hitnek általa, a' Törvénynek tselekedeti nélkül.

29. Avagy az Isten tsak a' 'Sidóké-é? Avagy nem Istenek-é a' Pogányoknak-is? bizony a' (*x*) Pogányoknak-is Istenek. (*x*) *Esa.* 49: 6.

30. Mert azon-egy Isten igazítja-meg a' 'Sidót hitből, és a' Pogányt hit által.

31. A' Törvényt azért híjába-valóvá tésszük-é a' hit által? távól légyen az; sőt inkább a' Törvényt erősítjük.

IV. RÉSZ.

Meg igazúlás hit által: Ábrahámnak hite.

1 Mitsodát mondhatnánk azért, hogy (*a*) Ábrahám, a' mi atyánk nyert vólna test szerént? (*a*) *Esa.* 51: 2. *v.* 16.

2. Mert ha Ábrahám a' tselekedetekből igazúlt-meg; vagyon, mivel ditsekedjen: de nem Isten előtt.

3. Mert mit mond az Irás? (*b*) Hűn Ábrahám Istennek; és tulajdonittaték néki igazságára. (*b*) 1 *Mós.* 15: 6. *Gal.* 3: 6. *Jak.* 2: 23.

4. Annak pedig, a' ki munkálódik, a' jutalom nem tulajdonittatik ingyen; hanem adósságból.

5. De (*c*) annak, a' ki nem munkálódik; hanem hiszen abban, a' ki meg-igazítja a' hitetlen embert, tulajdonittatik az ő hite igazság gyanánt.

6. Mint Dávid-is bóldognak mondja azt az embert, kinek Isten tulajdonítja az igazságot tselekedetek nélkül. (*c*) *Tit.* 3: 4-5.

7. (*d*) Bóldogok, *ugymond*, a' kiknek megbotsáttattak az ő hamisságaik, és a' kiknek elfedeztettek az ő bűneik. (*d*) *'Sólt.* 32: 1, 2.

8. Bóldog ember, a' kinek nem tulajdonitja Isten a' bűnt.

9. Ez a' bóldogság azért *tsak* a' környül-metélkédés*nek idejére illik-é*, vagy a' környül-metélkedetlenség*nek idejére*-is? Mert azt mondjuk, hogy Ábrahámnak a' hit tulajdonittatott igazságra.

10. Mimódon tulajdonittatott azért? mikor a' környül-metélkedésben vólna é, vagy mikor a' környül-metélkedetlenségben? Nem a' környül-metélkedésben; hanem a' környül-metélkedetlenségben.

11. És a' környül-metélkedésnek (*e*) jelét vette, a' környül-metélkedetlenségben-való hit' igazságának meg-petsételtetésére; hogy mindeneknek, kik a' környül-metélkedetlenségben hinnének, lenne attyok, hogy azoknak-is tulajdonittassék az igazság.

(*e*) 1 *Mós.* 17: 11. *Gal.* 3: 7.

12. És lenne attyok a' 'Sidóknak-is, azoknak *tudni illik*, a' kik nem tsak környül-metélkednek; hanem követik-is a' mi atyánknak Ábrahámnak környül-metélkedetlenségében-való (*f*) hitinek nyomdokát. (*f*) *'Sid.* 11: 8.

13. Mert nem a' Törvénynek általa *adatott* az ígéret Ábrahámnak, avagy az ő magvának, hogy e' világnak örököse lenne; hanem hit' igazságának általa.

14. Mert ha (*g*) azok örökösök, a' kik a' Törvényből *vagynak*; híjába-valóvá lett a' hit, az ígéret-is haszontalanná lett. (*g*) *Gal.* 3: 18.

15. Mert a' Törvény haragot nemz: mert a' hol nintsen a' Törvény; ott nintsen a' törvény ellen-való tselekedet-is.

16. Azért a' hitből vagyon *az örökség*, hogy kegyelemből-való légyen, és hogy erős légyen az ígéret az (*h*) egész magnak. Nem csak annak, a' ki a' Törvényből *vagyon*; hanem annak-is, a' ki az Ábrahám' hitéből *vagyon*, ki mindnyájan minékünk atyánk. (*h*) *Gal.* 3: 6-9, 16, 18, 22-29.

17. (Mint meg-vagyon írva: (*i*) Sok nemzetségnek attyává tettelek tégedet,) az előtt a' kinek hitt, *tudni-illik*, Isten előtt, ki a' holtakat meg-eleveníti: és azokat, a' mellyek nintsenek, elő-szóllítja, mint szintén a' mellyek vagynak. (*i*) 1 *Mós.* 17: 4. '*Sid.* 11: 3.

18. Melly *Ábrahám*-az *emberi* reménységnek felette, reménység allatt hitte, hogy lenne sok nemzetségnek attya, a' mint néki mondatott vala: Illyen (*k*) sok légzen, *úgymond*, a' te magod. (*k*) 1 *Mós.* 15: 5. '*Sid.* 11: 12.

19. És a' hitben erős és állhatatos lévén, nem gondolta az ő már meg-hólt testét, mikor mintegy száz (*l*) esztendős vólna, sem pedig a' Sárának meg-hólt méhét. (*l*) 1 *Mós.* 17: 17.

20. Az Istennek ígéretét-is hihetetlensége által nem visgálta; hanem az ő hitiben erős vólt, adván az Istennek ditsőséget:

21. És mindenestől fogva-el-hitte, hogy *ő*, a' mit ígért vólna, meg-is tselekedhetné.

22. Annakokáért-is tulajdoníttatott (*m*) *ez* ő-néki igazság gyanánt. (*m*) 1 *Mós.* 15: 5, 6.

23. Nem (*n*) tsak ő érette írattatott pedig meg, hogy *ez* tulajdoníttatott néki igazság gyanánt; (*n*) *r.* 15: 4. 1 *Kór.* 10: 11.

24. Hanem mi érettünk-is, kiknek az igazság tulajdoníttatik, azoknak *tudni-illik*, a' kik hiszsznek abban, a' ki (*o*) fel-támasztotta a' mi Urunk Jésust a' halálból: (*o*) *Tsel.* 2: 24.

25. Ki a' mi büneinkért *halálra* adatott, és fel-támadott a' mi igazúlásunkért.

V. RÉSZ.

Hit által-való meg-igazúlásnak gyümöltsei; Adám és Krisus egybe-vettetnek.

1 Meg-igazúlván azért a' hit által, (*a*) békességünk vagyon Istennél, a' mi Urunk Jésus Kristus által: (*a*) *Esa.* 32: 17. *v.* 10.

2. Kinek általa lett hitben (*b*) menetelünk a' kegyelembe-is, mellynek általa állunk, és ditsekedünk az Isten' ditsőségének reménysége alatt. (*b*) *Ef.* 2: 18. 3: 12.

3. Nem tsak *ez* pedig, hanem ditsekedünk a' háborúságokban-is, tudván, hogy a' háborúság (*c*) békességes-türést nemz.

(*c*) *Jak.* 1: 2, 3. 1 *Pét.* 1: 6-7.

4. A' békességes-türés pedig meg-kísértést; a' meg-kísértés pedig reménységet:

5. A' reménység pedig (*d*) meg nem szégyenít; mert az Istennek szerelme ki-ontatott a' mi szívünkbe a' Szent Lélek által, ki minékünk adatott. (*d*) '*Sid.* 6: 18, 19.

6. Mert (*e*) a' Kristus, mikoron még erőtelenek vólnánk, alkalmatos időben a' gonoszokért meg-hólt. (*e*) *Ef.* 2: 1. 1 *Pét.* 3: 18. *Gal.* 4: 4.

7. Bizonyára az (*f*) igazért-is nehezen halmeg az ember: (jóllehet lehetséges, hogy meghaljon az ember az ollyan emberért, a' ki néki hasznos vólna.) (*f*) *Ján.* 15: 13.

8. Az Isten pedig a' mi hozzánk-való szerelmét ebben mutatta-meg: hogy, mikoron még bünösök vólnánk, a' Kristus (*g*) mi érettünk meg-hólt. (*g*) 1 *Pét.* 3: 18.

9. Minekutánna azért meg-igazúltunk az ő vérének általa; sokkal inkább (*h*) meg-tartatunk mostan a' harag ellen ő általa. (*h*) 1: *Th.* 1: 10.

10. Mert ha mikoron ellenségi vóltunk, (*i*) meg-békéllettünk Istennel az ő Fiának halála által; sokkal inkább meg-tartatunk az ő élete által, minekutánna meg-békéllettünk véle.

11. Nem tsak ez pedig; hanem ditsekedünk-is az Istenben, a' mi Urunk Jésus Kristusnak által, ki által mostan e' békéltetést nyertük.

(*i*) 2 *Kór.* 5: 18. *Ef.* 2: 13, 14.

12. Annakokáért, miképpen egy ember által jött e' világra a' bün, és a' bün által a' halál: és akképpen minden emberekre a' halál el-hatott, kiben mindnyájan vétkeztenek.

13. Mert a' Törvényig vala a' bün e' világon; a' bün pedig nem tulajdoníttaték *az embernek*, mikor semmi törvény nintsen.

14. A' halal pedig uralkodott (*k*) Ádámtól fogva Mósesig, azok ellen-is, a' kik nem vétkeztenek vala az Ádám' esetének hasonlatossága szerént, ki ama' következendőnek ábrázatja vala. (*k*) 1 *Kór.* 15: 45-47.

15. De a' mit *Isten* minékünk kegyelméből ajándékozott, nem úgy vagyon, mint a' mi esetünk; mert ha amaz egy *ember*nek esete által sokan hóltak-meg; sokkal inkább az Isten' kegyelme, és a' kegyelemből-való ajándék, melly az egy ember Jésus Kristusé, sokakra el-hatott.

16. Sem pedig a' jó-tétemény nem *úgy vagyon*, mint az egy ember által szállott bün; mert méltók vagyunk egy *esetből* kárhozatra: az *Isten*' kegyelméből-való ajándék pedig, sok bünökből vagyon igazúlásra.

17. Mert

17. Mert ha egy esetnek általa a' halál uralkodott egy ember által; sokkal inkább az életben uralkodnak az egy Jésus Kriſtus által azok, kik ama' gazdag kegyelmet, és az igazságnak ajándékát vészik.

18. Bizonyára azért miképpen egy esetnek általa, *az ítélet* minden embereknek kárhozatjokra *el-áradott*; azonképpen az egy meg-igazúlásnak általa, *a' jó-tétemény el-áradott* minden (*l*) emberekre, életnek igazúlására.

(*l*) *Tsel.* 17. 30.

19. Mert miképpen hogy egy embernek engedetlensége által sokan bűnösökké lettenek; azonképpen egynek engedelmesége által sokan igazakká lésznek.

20. (*m*) A' Törvény pedig bé-jött, hogy (*n*) a' bűn meg-nevekednék; de a' hol meg-nevekedik a' bűn, ott a' kegyelem sokkal inkább bővölködik. (*m*) *r.* 7. 8, 9. (*n*) *Luk.* 7: 47. *Gal.* 3: 19.

21. Hogy miképpen uralkodott vala a' bűn a' halálra; azonképpen a' kegyelem-is uralkodnék az igazság által az örök életre, a' mi Urunk Jésus Kriſtus által.

VI. RÉSZ.

A' meg-igazúltaknak meg szenteltetések.

1 Mit mondunk tehát? meg-maradjunk-é a' bűnben, hogy a' kegyelem annál nagyobb légyen?

2. Távól légyen: a' kik meg-hóltunk a' bűnnek; mi módon élnénk még abban?

3. Avagy nem tudjátok-é, hogy valakik (*a*) meg-kereſztelkedtünk a' Jésus Kriſtusban, az ő halálába kereſztelkedtünk-meg? (*a*) *Gal.* 3: 27.

4. (*b*) El-temettettünk azért ő-véle egygyütt a' Kereſztség által a' halálba: hogy miképpen fel támaſztatott a' Kriſtus a' halálból az Atyának dicsőſségére; azonképpen mi-is új életben járjunk. (*b*) *Kol.* 2: 12. *Ef.* 4: 22, 24. *Kol.* 3: 10 1 *Pét.* 2: 1.

5. Mert (*c*) ha az ő halálának hasonlatoſsága szerént ő beléje óltatván véle egygyé lettünk; bizonyára fel-támadásának *hasonlatoſsága szerént-is ő-véle* egygyé lészünk, (*c*) *r.* 8: 11.

6. Azt tudván: hogy ama' mi ó emberünk ő-véle meg-feſzíttetett, hogy a' bűnnek teſte meg-erőtelenüljön; hogy ez-után ne szolgáljunk mi a' bűnnek.

7. Mert a' ki (*d*) meg-hólt; meg-szabadúlt a' bűntől. (*d*) 1 *Pét.* 4: 1. 2.

8. (*e*) Hogyha meg-hóltunk a' Kriſtuſsal; hiszszük, hogy élünk-is ő-véle. (*e*) 2 *Tim.* 2: 11.

9. Mivelhogy tudjuk, hogy a' Kriſtus, ki fel-támadott a' halálból, többé meg-nem hal, *és* a' halál többé rajta nem uralkodik.

10. Mert hogy meg-hólt; a' bűnnek hólt vólt még egyszer: hogy pedig él; az Istennek él.

11. Ezenképpen gondoljátok, hogy ti-is meghóltatok a' bűnnek; éltek pedig az Istennek, a' mi Urunk Jésus Kriſtus által.

12. Ne uralkodjék (*f*) azért a' bűn a' ti halandó teſtetekben; hogy engedjetek annak az ő kívánságiban. (*f*) 1 *Kór.* 9: 27. *Gal.* 5: 16.

13. Se pedig ne állaſsátok a' ti tagaitokat hamiſságnak fegyvere gyanánt a' bűnnek; hanem állaſsátok magatokat Istennek, mint a' halálból meg-elevenítettek, és a' ti tagaitokat igazságnak fegyvere gyanánt az Istennek.

14. Mert a' bűn ti rajtatok nem uralkodik; mivelhogy nem vagytok a' Törvény alatt, hanem a' Kegyelem alatt.

15. Mitsodát azért? Vétkezzünk-é; mivelhogy nem vagyunk a' Törvény alatt, hanem a' Kegyelem alatt? Távól légyen.

16. Avagy nem tudjátok-é, hogy, a' kinek adjátok magatokat szolgákúl engedelemre; annak vagytok (*g*) szolgái, a' kinek engedtek: vagy a' bűnnek a' halálra, vagy az engedelemnek az igazságra? (*g*) *Ján.* 8: 34. 2 *Pét.* 2: 19.

17. Hálá *légyen* pedig az Istennek, hogy *jóllehet* vóltatok a' bűnnek szolgái; de szívetek szerént engedtetek e' tudomány' formájának, mellyhez ragaszkodtatok tellyeſséggel.

18. És (*h*) meg-szabadíttatván a' bűntől, az igazsághoz köteleztettetek. (*h*) *Gal.* 5: 1.

19. Emberi mód szerént szóllok, a' ti teſteteknek erőtlensége szerént. Azért a' miképpen adtátok a' ti tagaitokat szolgákúl a' tiſztátalanságnak, és hamiſságnak a' hamiſságra; akképpen adjátok most a' ti tagaitokat szolgákúl az igazságnak a' szent életre.

20. Mert mikoron szolgái vólnátok a' bűnnek; az igazságtól szabadosok valátok.

21. Mitsoda haſznot vettetek azért akkor *azokból*, a' mellyeket moſtan szégyenletek? mert azoknak végek halál.

22. Moſtan pedig minekutánna (*i*) meg-szabadúltatok a' bűntől, és Isten' szolgáivá lettetek; annak gyümőltsét vettétek a' szent életet, mellynek vége örök élet. (*i*) *r.* 8: 2.

23. Mert (*k*) a' bűnnek 'sóldja a' halál; az Istennek pedig ajándéka az örök élet a' mi Urunk Jésus Kriſtusban. (*k*) 1 *M.* 2: 17. *Ják.* 1: 15.

VII. RÉSZ.

Fel-ſzabadúlások a' hiveknek a' Törvény alól: a' Törvény' haſznai: a' hiveknek lelki hartzok.

1 Avagy nem tudjátok-é, Atyámfiai! (mert kik a' Törvényben tudósok, azoknak ſzóllok) hogy a' Törvény *tsak addig* uralkodik az emberen, míg él?

2. Mert a' férjfiú' birodalma alá adatott aſzſzonyi állat a' férjfiúhoz (*a*) köttetett a' törvény által, míg a' férjfiú él: hogyha meg-haland a' férjfiú; meg-ſzabadúlt az aſzſzonyi-állat a' férjfiúnak törvényétől. (*a*) 1 *Kór.* 7: 2, 10, 39.

3. Azért az ő férjének életében paráznának mondatik; ha más (*b*) férjfiúhoz mégyen: ha pedig meg-haland az ő férje; meg-ſzabadult attól a' törvénytől, hogy ne légyen parázna, ha más férjfiúhoz mégyen. (*b*) *Mát.* 19: 9.

4. Azért, Atyámfiai! ti-is meg-hóltatok a' Törvénynek (*c*) a' Kriſtus' teſtében, hogy máséi lennétek, *tudni-illik* azéi, a' ki a' halálból feltámaſztatott, hogy gyümöltsöt teremjünk Istennek. (*c*) *Gal.* 2: 19, 20.

5. Mert mikor a' teſtben vólnánk; a' bünnek indúlati a' Törvény által a' mi tagainkban élnek vala, hogy a' halálnak gyümöltsöznének;

6. Moſtan pedig meg-ſzabadúltunk a' Törvénytől, minekutánna meg hólt az, a' kinek kötelében valánk; hogy ſzolgáljunk a' léleknek újságában, és nem a' betűnek óságában.

7. Mit monduńk tehát? A' Törvény bün-é? Távól légyen. Sőt inkább (*d*) a' bünt nem tudtam, hanem a' Törvény által; mert a' *gonoſz* kívánságot-is nem tudtam vólna, ha a' Törvény nem mondotta vólna: (*e*) Ne kívánjad.

(*d*) *r.* 3: 20. *'Sid.* 7: 18. (*e*) 2 *Mós.* 20: 17.

8. De (*f*) a' bün alkalmatoſságot vévén nemzett én bennem minden *gonoſz* kívánságot ama' parantsolat által; mert a' Törvény nélkül a' bün hólt állat. (*f*) *Gal.* 3: 19.

9. Én pedig élek vala régen a' Törvény nélkül; de (*g*) ama' parantsolatnak el-jövetele által a' bün meg-elevenedék *én bennem.* Én pedig meg-halék: (*g*) *Luk.* 12: 47, 48.

10. És találtaték az a' parantsolat, melly életre adatott vala, nékem halálomra *lenni.*

11. Mert a' bün alkalmatoſságot vévén, megtsalt engemet ama' parantsolat által: és az által meg-ölt.

12. Azért a' Törvény ő magában (*h*) ſzent; ama' parantsolat-is ſzent, igaz, és jó.

(*h*) 1 *Tim.* 1: 8.

13. Azért a' jó énnékem halálos lett-e? Távól légyen; sőt inkább a' bün *nékem halálos lett*, mikor (hogy a' bün meg-esmértetnék,) énnékem halált nemzene az által, a' mi jó vólna; hogy ama' parantsolat által a' bün *én bennem* felette igen nagygyá lenne.

14. Mert jól tudjuk, hogy a' Törvény lelki-állat; de én teſti vagyok, és (*i*) rekeſztettem a' bün alá. (*i*) *Esa.* 52: 3.

15. Mert a' mit én tselekeſzem; nem ſzeretem: mert nem azt mivelem, a' mit akarok; hanem a' mit gyülölök, azt tselekeſzem.

16. Ha pedig, a' mit nem akarok, azt mivelem; tehát erre hajlok, hogy a' Törvény jó *légyen.*

17. Moſtan azért már nem én tselekeſzem azt; hanem az én bennem lakozó bün.

18. Mert jól tudom, hogy (*k*) nem lakik én bennem, (az-az, az én teſtemben,) a' jó: mert akaratom vagyon a' jóra; de hogy azt el-végezzem, nem tehetem. (*k*) 1 *Mós.* 6: 5. 8: 21.

19. Mert nem tselekeſzem a' jót, mellyet akarnék; hanem a' gonoſzt tselekeſzem, mellyet nem akarok.

20. Ha pedig én azt tselekeſzem, a' mit nem akarok; nem én mivelem már azt, hanem a' bün, a' melly én bennem lakozik.

21. Meg-találom azért magamban, ki jót akarok tselekedni, e' törvényt: hogy a' bün ugyan hozzám ragadott.

22. Mert gyönyörködöm az Iſten' Törvényében (*l*) a' belső ember ſzerént; (*l*) *Ef.* 3: 16.

23. De látok az én tagaimban más törvényt, melly az én elmémnek törvényével ellenkezik, és engem' rabúl ád a' bün' törvényének, melly az én tagaimban vagyon.

24. Óh én ſzegény ember! kitsoda ſzabadítmeg engemet e' halálnak teſtéből?

25. Hálákat adok Iſtennek a' mi Urunk Jéſus Kriſtus által: Azért jóllehet én az én elmémmel ſzolgálok az Iſten' Törvényének; de teſtemmel a' bün' törvényének.

VIII. RÉSZ.

A' meg-igazúltaknak bizonyos ſzentségek; Intés a' türésre.

1 Semmi kárhoztatások (*a*) nintsen azért immár azoknak, kik a' Jéſus Kriſtusban *vagynak*: kik nem teſt ſzerént járnak; hanem Lélek ſzerént. (*a*) *Gal.* 3: 13. 5: 24, 25.

2. Mert az élet' Lelkének törvénye, a' Jéſus Kriſtusban meg-ſzabadított engemet a' bünnek és a' halálnak törvényétől.

3. Mert

3. Mert (*b*) a' mi a' Törvénynek lehetetlen vala; mivelhogy erőtelen vólna a' testnek miatta: az Isten az ő Fiát el-botsátván a' bűnös testnek hasonlatosságban a' bűnökért a' bűnt kárhoztatá az ő testében; (*b*) *Tsel.* 13: 39.

4. Hogy a' Törvénynek ama' (*c*) kívánsága mi bennünk bé-telnék, kik nem test szerént járunk, hanem Lélek szerént. (*c*) 5*Mós.* 27: 26.

5. Mert a' kik (*d*) test szerént járnak, a' mellyek a' testéi; azokban bőltsek: a' kik pedig Lélek szerént járnak; a' mellyek a' Lélekéi, azokban *böltsek.* (*d*) 1*Kór.* 2: 14.

6. Mert a' testnek bőltseſsége halál; a' Léleknek pedig bőltseſsége, élet és békeſség.

7. Mert (*e*) a' testnek bőltseſsége ellensége Istennek; mert az Isten' Törvényének nem enged: mert nem-is lehet. (*e*) *Jak.* 4: 4.

8. Azért a' kik a' testben vagynak, nem lehet, hogy kedvesek légyenek Istennek.

9. Ti pedig nem vagytok a' testben, hanem a' lélekben; mert (*f*) az Isten' Lelke lakik bennetek. A' kiben nintsen a' Kristus' Lelke; az nem övé. (*f*) 1*Kór.* 3: 16.

10. Hogyha pedig a' Kristus ti bennetek vagyon, jóllehet a' test meg-hal a' bűnért; de a' Lélek élet az igazságért.

11. De ha annak Lelke lakik bennetek, a' ki fel-támaſztotta Jésust a' halálból; ugyan-azon, a' ki fel-támaſztotta a' Kristust a' halálból, megeleveníti a' ti halandó testeiteket-is az ő ti bennetek lakozó Lelke által.

12. Annakokáért, Atyámfiai! adósok vagyunk nem a' testnek, hogy (*g*) test szerént éljünk, *hanem a' léleknek.*

(*g*) *Gal.* 5: 19--21.

13. Mert (*h*) ha test szerént éltek; meg-haltok: de ha a' Lélekkel a' testnek tselekedeteit meg-öldöklitek; éltek. (*h*) 1*Tim.* 5: 6.

14. Mert (*i*) valakik Isten' Lelkétől vezéreltetnek; azok Isten' fiai. (*i*) *Gal.* 5: 18.

15. Mert nem vettétek a' szolgálatnak Lelkét ismét a' félelemre; hanem a' fiúságnak (*a*) Lelkét vettétek, ki által kiáltjuk: Abba, *az-az szerelmes* Atya!

16. *És a'* (*k*) *Szent* Lélek téſzen bizonyságot a' mi lelkünkkel egygyütt, hogy mi Istennek fiai vagyunk.

(*k*) 2*Kór.* 1: 22. 5: 5. *Efés.* 1: 13. 4: 30.

17. Hogyha fiak; tehát örökösök-is: Istennek örökősi; a' Kristusnak pedig örökös társai: ha ő-véle egygyütt szenvedünk; hogy ő-véle egygyütt ditsőüljünk.

18. Mert azt mondom bizonnyal, (*l*) hogy a' mellyeket moſtan szenvedünk; nem hasonlítándók a' ditsőſséghez, melly nékünk meg-jelentetik. (*l*) 2*Kór.* 4: 10, 17. *Fil.* 3: 20.

19. Mert a' teremtett állatok-is nagy szorgalmatoſsággal várják az Isten' fiai' ditsőſségeknek meg-jelenését.

20. Mert a' teremtett állatok híjába-való, és el-múlandó állapat alá vettettek: nem akaratjok szerént; hanem azért, a' ki *azokat e' híjábavalóság* alá vetette,

21. Illy reménység alatt; hogy azok a' teremtett állatok-is meg-szabadúlnak a' rothadandóságnak rabságától, az Isten' fiainak ditsőſséges szabadúlásoknak *napján.*

22. Mert jól tudjuk, hogy minden teremtett állatok egygyetembe fohászkodnak, és egygyütt mind ez ideig *mintegy* (*m*) szüléshez *kéſzülvén* keseregnek. (*m*) *Ján.* 16: 21.

23. Nem tsak *azok* pedig; hanem mi-is, kik a' Léleknek 'sengéjét vettük; mi magunk, mondom, magunkban fohászkodunk, a' fiúságot várván, *tudni-illik*, a' mi testünknek *tellyes* (*n*) váltságát. (*n*) *Luk.* 21: 28. 2*Kór.* 5: 2.

24 Mert (*o*) reménység által tartattunk-meg: a' reménység pedig ha meg-láttatik, nem reménység; mert a' ki mit lát, miért reményli azt?

(*o*) 2*Kór.* 4: 18. 5: 6, 7. *'Sid.* 11: 1.

25. Ha pedig a' mit nem látunk, azt reményljük; *bizonyára* azt békeſséges-türéſsel várjuk.

26. Hasonlatosképpen pedig a' Lélek-is egygyütt segélli a' mi erőtlenségünket: mert mit kelljen kérnünk, a' mint kellene, nem tudjuk; de ő maga a' Lélek esedezik mi érettünk megmondhatatlan fohászkodásokkal.

27. A' ki pedig (*p*) a' szíveket visgálja, tudja, mitsoda a' Léleknek kívánsága; mert Isten szerént esedezik a' szentekért. (*p*) *Jel.* 2: 23.

28. Tudjuk pedig, hogy azoknak, a' kik az Istent szeretik, mindenek (*q*) egyaránt javokra vagynak, *azoknak*, kik az ő végezése szerént hivatalosok. (*q*) *Néh.* 12: 2.

29. Mert a' kiket öröktől fogva tudott; azokat el-is válaſztotta, hogy az ő Fiának ábrázatjához légyenek hasonlatosok: hogy ő (*r*) első-szülött légyen a' sok atyafiak között.

(*r*) *Efés.* 1: 5, 11. *Kol.* 1: 18.

30. A' kiket pedig el-válaſztott; azokat el-is hívta: és a' kiket el-hívott; azokat meg-is igazította: a' kiket pedig meg-igazított; azokat meg-is ditsőítette.

31. Mit mondunk azért ezekre? Ha Isten velünk; kitsoda ellenünk?

32. A' ki pedig az ő (*s*) tulajdon Fiának nem kedvezett, hanem adta azt mi érettünk mindnyájan; mimódon nem adna ingyen az ő Fiával minékünk mindeneket?

(*s*) *Esa.* 53: 5, 6.

33. Kitsoda vádolja az Istennek választottit? Az Isten *az*, a' ki meg-igazít.

34. Kitsoda, a' ki kárhoztatna? Krisztus *az*, a' ki meg-hólt: Sőt a' ki fel-támadott-is; ki az Istennek jobbján-is (*t*) vagyon: ki esedezik-is mi érettünk. (*t*) *'Sid.* 1: 3. 7: 25.

35. Kitsoda szakaszt-el minket a' Krisztus' szerelmétől? nyomorgatás-é, szorongató keserüség-é, üldözés-é, éhség-é, mezítelenség-é, veszedelem-é, fegyver-é?

36. (Mint meg vagyon írva: (*u*) Te éretted minden napon meg-ölettetünk: *és* ollyanok vagyunk, mint a' mészár-székre-való juhok.)

(*u*) *'Sólt.* 44: 23. 1 *Kór.* 4: 9.

37. Sőt inkább (*x*) mind ezekben diadalmasoknál fellyebb-valók vagyunk az által, a' ki minket szeretett. (*x*) *Fil.* 4: 13.

38. Mert én bizonnyal el-hittem, hogy (*y*) sem halál, sem élet, sem Angyalok, sem Fejedelemségek, sem Hatalmaságok, sem jelen-valók, sem következendők, (*y*) *Tsel.* 20: 24.

39. Sem magaság, sem mélység, és semmi egyéb teremtett állat el-nem szakaszthat minket az Istennek szerelmétől, melly vagyon a' mi Urunk Jésus Krisztusban.

IX. RÉSZ.

Isteni gondviselés: kegyelemből-való választás.

1 Igazságot szóllok a' Krisztus által, nem hazudok, (az én lelkem-esmérete-is én velem egybe bizonyságot tészen a' Szent Lélek által.)

2. Hogy énnékem nagy keserüségem vagyon, és az én szívemnek szüntelen-való gyötrelme.

3. Mert kívánnék én a' Krisztustól *el-szakasztatott* átok lenni az én atyámfiaiért, kik nékem test szerént rokonim:

4. Kik (*a*) Izráeliták, kiké a' fiúság, a' ditsőség, a' parantsolatok, a' Törvényeknek rendelések, az *Isteni* tiszteletek, és az (*b*) ígéretek: (*a*) *r.* 2: 17. (*b*) *Efés.* 2: 12.

5. Kikéi az Atyák, kik közzül-való a' Krisztus-is test szerént, ki mindeneknek felette örökké áldandó Isten, Amen!

6. (*c*) Mindazáltal nem lehet, hogy az Istennek beszéde híjába-való vólt vólna; mert nem mindnyájan (*d*) Izráeliták azok, kik Izráeltől valók: (*c*) 4*Mós.* 23: 19. (*d*) *r.* 2: 28.

7. Sem pedig nem mindnyájan fiak, a' kik az Ábrahám' magvából valók; Hanem (*e*) I'sáktól neveztetik, *úgymond az Isten*, tenéked a' te magod. (*e*) 1*Mós.* 21: 12. *Gal.* 4: 23.

8. Az-az: nem a' kik a' testnek fiai, azok az Istennek fiai; hanem az (*f*) ígéretnek fiai esmértetnek *Ábrahám'* magvának.

(*f*) *Gal* 4: 28.

9. Mert az ígéretnek beszéde ez: (*g*) Ez időben el-jövök, és Sárának gyermeke lészen.

(*g*) 1*Mós.* 18: 10. 21: 2.

10. Nem tsak *ez* pedig, hanem Rebeka-is, mikor ugyan-azon egytől fogadott vólna méhében, *tudni-illik* I'sáktól, a' mi atyánktól, *ezt meg-kísértette.*

11. Mert mikor még *a' gyermekek* nem születtek vólna, és semmi jót, vagy gonoszt nem tselekedtek vólna; hogy Istennek az ő választása szerént-való el-végezése, (melly nem a' tselekedetekből, hanem a' hívó *Isten*től vólt,) *az ő erősségében* meg-maradna.

12. Ezt mondá *Isten* néki: (*h*) A' nagyobbik szolgál a' kisebbiknek; (*h*) 1*Mós.* 25: 23.

13. Miképpen meg vagyon írva: (*i*) Jákóbot szerettem; Ésaut pedig gyülöltem.

(*i*) *Mal.* 1: 2.

14. Mit mondunk tehát? Avagy (*k*) hamisság *vagyon-é* Istennél? Távól légyen.

(*k*) *Jób.* 8: 3. 34: 10.

15. Mert Mósesnek ezt mondja: (*l*) Könyörülök azon; a' kinn könyörültem: és kegyelmességet tselekeszem azzal; a' kihez kegyelmes vóltam. (*l*) 2*Mós.* 33: 19.

16. Azért nem azé *a' választás*, a' kinek arra akaratja vagyon: sem azé, a' ki fut; hanem a' könyörülő Istené.

17. Mert ezt mondja az Irás Fáraóról: (*m*) E' végre támasztottalak téged', hogy meg-mutassam te benned az én hatalmamat, és hogy az én nevem hírdettessék az egész földön.

(*m*) 2*Mós.* 9: 16. 14: 4, 17.

18. Annakokáért a' kinn akar *könyörülni*; könyörül: a' kit pedig akar *meg-keményíteni*; meg-keményíti.

19. Mondhatnád azért nékem: Miért haragszik tehát még-is *az Isten?* mert az ő akaratjának kitsoda állott ellene?

20. Sőt

20. Sőt inkább, óh ember! te kitsoda vagy, hogy Iſten ellen versengeſz? Avagy mondja-é a' föld-edény annak, a' ki azt formálja: Miért tsináltál engem' illyen módon?

21. Avagy nintsen-é a' fazékasnak hatalma a' sáron, hogy azon (*n*) sárból tsináljon némelly edényt ékeſségre, némellyet pedig éktelenségre? (*n*) *Esa.* 45 : 9. 2 *Tim.* 2 : 20.

22. Ha pedig meg-akarván mutatni az ő haragját, és meg-jelenteni az ő hatalmát; el-ſzenvedte nagy békeſségesen a' haragnak edényit, mellyek a' veſzedelemre kéſzítettek:

23. És hogy meg-jelentené az ő ditsőſségének gazdagságát a' kegyelem' edényihez, mellyeket kéſzített a' ditsőſségre, *mit mondhatſz ellene?*

24 Kiket el-is hívott, *tudni-illik*, minket, nem tsak a' 'Sidók közzül; hanem a' Pogányok közzül-is.

25. Mint Hóseásnál-is mondja: (*o*) A' népet, a' ki nem enyim vala; én népemnek hívom: és a' melly ſzerelmesem nem vala; én ſzerelmesemnek. (*o*) *Hós.* 2 : 23.

26. (*p*) És léſzen, hogy a' helyen, a' hol ezt mondották nékiek: Nem én népem vagytok ti; ott azok hívattatnak az élő Iſten' fiainak.

(*p*) *Hós.* 1 : 10. 1 *Pét* 2 : 10.

27. Esaiás pedig ezt kiáltja az Izráel felől: (*q*) Ha az Izráel fiainak ſzámok ollyan léſzenis, mint a' tenger' fövenye; *tsak* a' maradéka tartatik-meg. (*q*) *Esa.* 10. 22.

28. Mert a' dolgot el-végezi, és el-ſzakaſztja igazságban; mert rövid dolgot tselekeſzik e' földön az Úr.

29. Mint az előtt-is mondotta Esaiás: (*r*) Ha a' Seregeknek Ura minékünk magot nem hagyott vólna; lettünk vólna miut a' Sodomabéliek, és a' Gomorabéliekhez-lettünk vólna hasonlatosok. (*r*) *Esa.* 1 : 9. 13 : 19.

30. Mit mondunk azért? Azt, hogy a' Pogányok, kik az igazságot nem követik vala, az igazságot meg-találták; azt az igazságot pedig, melly a' hitből vagyon.

31. Az Izráel pedig, melly (*s*) követi vala az igazságnak Törvényét, az igazságnak Törvényére nem jutott. (*s*) *r.* 10 : 2, 3. 11 : 7.

32. Miért? Azért mert *az igazságot* nem a' hitből, hanem a' Törvénynek tselekedetiből *keresték*; mert meg-botránkoztak (*t*) a' botránkozásnak kövébe. (*t*) 1 *Kór.* 1 : 23.

33. Mint meg-vagyon írva: (*u*) Imé vetek Sionban botránkozásnak követ, és meg-ütközésnek kő-ſziklájját: (*x*) és valaki abban hiſzen; meg-nem ſzégyenül.

(*u*) *Esa.* 8. 14. (*x*) *'Sólt.* 2 : 12.

X. RÉSZ.

Két-féle igazság: az Evangyéliomnak tzélja: Pogányok' hivatalok.

1 Atyámfiai! ſzívem ſzerént javát kívánom, és Iſtennek könyörgök az Izráelért, *nékiek* idveſségekre.

2. Mert bizonyságot téſzek ő felőlök, hogy Iſtenhez-való buzgóság vagyon ő bennek; de nem értelemből.

3. Mert az Iſtennek igazságát nem tudván, és az ő-tulajdon igazságokat igyekezvén állatni; az Iſten' igazságának nem adták magokat alája.

4. Mert a' Törvénynek (*a*) vége a' Kriſtus, minden hívő *ember*nek igazságára.

(*a*) *Gal.* 3 : 24.

5. Mert Móses *így* írja-le a' Törvényből-való igazságot: hogy, (*b*) A' ki azokat bé-tölti; él azok által. (*b*) 3 *Mós* 18 : 5. *Ez.* 20 : 11.

6. A' melly igazság pedig a' hitből vagyon, így ſzóll: (*c*) Ne mondjad a' te ſzívedben: Ki mégyen-fel mennyorſzágba? mert ez nem egyéb; hanem Kriſtust a' magaſságból alá-hozni.

(*c*) 5 *Mós.* 30 : 11-14.

7. Avagy, Kitsoda ſzáll-le a' mélységbe? mert ez nem egyéb; hanem Kriſtust a' halálból újonnan ki-hozni.

8. Mit mond tehát? Az íge te melletted a' te ſzádban és a' te ſzívedben vagyon. Ez *pedig* a' hitnek ama' beſzéde, a' mellyet mi prédikállunk,

9. *Tudni-illik*: Hogyha valláſt téſzeſz a' te ſzáddal az Úr Jésusról: és hijénded a te ſzívedben, hogy az Iſten őtet fel-támaſztotta a' halálból; meg-tartatol.

10. Mert ſzívvel hiſzünk az igazságra; ſzájjal téſzünk pedig vallást az idveſségre.

11. Mert ezt mondja az Irás: (*d*) Valaki hiſzen ő benne; meg-nem ſzégyenül.

(*d*) *Esa.* 28 : 16. *r.* 9 : 33.

12. Mert nintsen külömbség, vagy 'Sidó, vagy Görög között; mert mindeneknek ugyanazon egy Úrok, a' ki gaźdag mindenekhez, a' kik őtet segítségül hívják.

13. (*e*) Mert valaki segítségül hívja az Úrnak nevét; meg-tartatik.

(*e*) *Jóel.* 2 : 32. *Tsel.* 2 : 21.

14. Mimódon hívják azért ſegítségül *azt*, a' kiben nem hijéndenek? és mimódon hiſznek *abban*, a' ki felől nem hallándanak? mimódon hallanának pedig prédikálló nélkül?

15. Mimódon prédikállanak pedig, ha nem küldetnek? miképpen meg-vagyon írva: *(f)* Melly ſzépek a' békeſség' hírdetőknek lábaik, *és* a' kik jókat hírdetnek!

(f) Esa. 52: 7. 53: 1.

16. De nem mindenek engedtenek az Evangyéliomnak; Mert Esaiás ezt mondja Uram! kitsoda hitt a' mi beſzédünknek?

17. Azért a' hit a' hallásból vagyon; a' hallás pedig az Iſtennek ígéje által.

18. De mondok; Avagy nem hallották-é? *(g)* Sőt inkább mind a' *ſzéles* földre ki ment az ő hangoſságok, és a' föld' kerekségének határira, az ő beſzédek. *(g)* *'Sólt.* 19: 5.

19. De mondok: Az Izráel avagy nem esmérte-é *az Iſtent*? *Söt* Móſes előſzör ezt mondja: *(h)* Én titeket fel-ingerlek olly *nép* által, melly nem nép; a' tudatlan *goromba* nemzetség által, haragra ingerlek titeket.

(h) 5 *Mós.* 32: 21. *r.* 11: 11.

20. Esaiás pedig nagy bátorsággal ezt mondja: *(i)* Meg-találtanak azok, a' kik engemet nem kerestenek: meg-esmérének azok engemet, a' kik én felőlem nem tudakoztanak.

(i) Esa. 65: 1, 2. *r.* 9: 30.

21. Az Izráelről pedig ezt mondja: Tellyes egéſz napon ki-terjeſztettem az én kezeimét e' verſenyes és ellenkező nemzetséghez.

XI. RÉSZ.

Iſtennek két-féle népe: 'Sidóknak meg-vettetések, ismét hivatalok: e' tudomány mélységes.

1 Avagy (mondok *én*) el-vetette-é azért Iſten az ő népét? Távól légyen; Mert én-is Izráelita, Ábrahám' magvából-való, és Bénjámin' nemzetéből-való vagyok.

2. Nem vetette-el Iſten az ő népét, mellyet öröktől fogva esmért. Avagy nem tudjátok-é, mit mond az Irás Illyésről? mimódon ſzóll Iſtennel az Izráel ellen, ezt mondván:

3. *(a)* Uram! a' te Prófétáidat meg-ölték, a' te óltáridat el-rontották: és tsak én maradtam egyedül; az én lelkemet-is pedig keresik.

(a) 1 *Kir.* 19: 10.

4. De mit mond néki az Iſteni felelet? *(b)* Hagytam magamnak hét ezer férjfiakat, kik nem hajtottak térdet a' Bálnak.

(b) 1 *Kir.* 19: 18. *r.* 9: 27.

5. Ekképpen azért most is az Iſten ſokakat meg-hagyott az ő kegyelméből való válaſztása ſzerént.

6 Hogyha kegyelemből vagyon; tehát nem tselekedetekből; mert úgy a' kegyelem nem vólna kegyelem: hogyha *pedig* a' tselekedetekből; tehát nem kegyelemből: mert úgy a' tselekedet nem *vólna* tselekedet.

7. Mitsodát *mondunk* tehát? Hogy az Izráel, a' mit keres, azt meg nem találta; de a' válaſztattak meg-találták: a' többi pedig meg-keményedtenek,

8. Mint meg-vagyon írva: *(c)* Adott az Iſten nékiek álomnak lelkét; ſzemeket, hogy ne láſsanak, füleket, hogy ne halljanak, mind e' mái napiglan. *(c) Esa.* 29: 10. *Mát.* 13: 14, 15.

9. Dávid is ezt mondja: Az *(d)* ő aſztalok légyen nékiek tőr, háló, botránkozás, és büntetés. *(d)* *'Sólt.* 69: 23.

10. Setétedjenek-meg az ő ſzemeik; hogy ne láſsanak: és az ő hátokat mindenkor görbítsd-meg.

11. Annakokáért (mondok *én*,) úgy ütköztek-é-meg, hogy *mindenestől* el-veſznének? Távól légyen; hanem az ő romláſok által *lett* a' Pogányoknak idveſségek, hogy a' *'Sidókat* irígységre ingerlené az *Iſten*.

12. Hogyha a' *'Sidók*nak romlások, e' világnak gazdagsága: és az ő ſzegénységek *(e)* a' Pogányoknak gazdagságok; mennyivel inkább az ő tellyeſségek? *(e)* 5 *Mós.* 32: 21. *r.* 10: 19.

13. Mert (mellyet néktek mondok Pogányoknak, a' mennyiben én *(f)* a' Pogányoknak Apoſtolok vagyok,) én az én ſzolgálatomat ékesítem; *(f) Tsel.* 9: 15. 13: 2. *Gal.* 1: 16.

14. Hogyha valami módon irígységre fel-indíthatnám az én atyámfiait, és azok közzül valakiket meg-tarthatnék.

15. Mert ha azoknak el-vettetéſek e' világnak *Iſtennel*-való meg-békéllése; hát mi soda léſzen azoknak fel vételek, hanem halálból-való meg-elevenedések?

16 Hogyha a' 'ſenge ſzent; annak az *egéſz* állatja-is *ſzent*: és ha a' gyökér ſzent; az ágak-is *ſzentek*.

17. Hogyha némelly ágak le-törettek, te pedig vad olaj-fa lévén bé-óltattál azok' helyekbe, és *(g)* az olaj-fa' gyökerének és 'ſirjának réſzese lettél; *(g)* *Jer.* 11: 16.

18. Ne kevélykedjél az ágak ellen: ha pedig

dig kevélykedel; *tudjad, hogy* nem te hordozod a' gyökeret, hanem a' gyökér téged'.

19. De te ezt mondod: Az ágak le-rontattak, hogy én bé-óltatnám.

20. Úgy vagyon: A' hihetetlenség által törettek-le: te pedig a' hit által állasz: fel ne fúvalkodjál; hanem félj.

21. Mert ha az Isten (*h*) a' természet szerént-való ágaknak nem kedvezett; *meg-lásd*, mert néked-is nem kedvez. (*h*) *Ján.* 15: 2.

22. Tekintsd-meg azért az Istennek kegyelmességét, és keménységét! azok ellen, a' kik el-estek, keménységét; te hozzád pedig kegyelmességét, ha meg-maradsz a' kegyelemben: mert ha nem; te-is ki-vágattatol.

23. Sőt (*i*) azok-is, ha meg nem maradnak a' hihetetlenségben, bé-óltatnak; mert az Isten ismét bé-ólthatja azokat. (*i*) 2 *Kór.* 3: 16.

24. Mert ha te a' természet szerént-való vad olaj-fából vágattál-ki, és természet ellen bé-óltattál a' szelíd olaj-fába; sokkal inkább bé-óltathatnak az ő saját olaj-fájokba a' természet szerént valók.

25. Mert akarom, hogy tudtotokra légyen Atyámfiai! e' titok, (hogy magatokat el ne hidjétek,) hogy e' meg-keményedés, *melly* rész szerént *vagyon*, tsak addig vagyon az Izráelen; míg (*k*) a' választott Pogányoknak számok bé-telik. (*k*) *Luk.* 21: 24.

26. És így az egész Izráel meg-tartatik, mint (*l*) meg-vagyon írva: El-jő Sionból a' Szabadító, és el-vészi a' Jákóbnak büneit.

(*l*) *Esa.* 27: 9. *Jer.* 31: 31. 2 *Kór.* 3: 16. *'Sid.* 10: 16. *és* 59: 20.

27. És ez nékiek én tőlem a' Szövetség: (*m*) Hogy el-törlöm az ő büneiket.

(*m*) *Jér.* 31: 33. *'Sid.* 8: 12.

28. Annakokáért az Evangyéliomra nézve, ellenségek *a' 'Sidók* ti érettetek; a' választásra nézve pedig szereti *Isten* őket az Atyákért.

29. Mert az Istennek ajándéki, és az ő hívatala ollyanok; hogy soha ő azokat (*n*) meg nem bánja. (*n*) *Esa.* 14: 27. 46: 10. 2 *Tim.* 2: 13.

30. Mert miképpen ti-is régen nem engedtetek Istennek; most pedig kegyelmet találtatok azoknak vakmerőségek által:

31. Azonképpen mostan ők-is nem engedtenek; hogy ők-is kegyelmet nyerjenek az *Istennek* veletek tett kegyelme által.

32. Mert rekesztett Isten mindeneket a' bün alá; hogy mindeneken könyörüljön.

33. Oh Isten' bőltseségének és tudományának mélységes gazdagsága! melly igen megtudhatatlanok az ő ítéleti, és végekre mehetetlenek az ő útai!

34. (*o*) Mert ki mehetett végére az Úr' akaratjának? vagy ki vólt néki tanátsosa?

(*o*) *Jób.* 11: 7. 36: 33. *Esa.* 40: 13. 1 *Kór.* 2: 16.

35. (*p*) Vagy ki adott valamit először néki, hogy azt meg-adná annak? (*p*) *Jób.* 41: 2.

36. Mert ő tőle, ő általa, és ő benne vagynak mindenek: néki *légyen* ditsőség mind örökké, Amen!

XII. RÉSZ.

Intés a' jó tselekedetekre.

1 Kérlek azért titeket Atyámfiai! az Istennek irgalmasságira; hogy állassátok a' ti testeiteket, élő, szent, és Istennek kedves áldozatúl, ama' ti okos tiszteleteteket:

2. És ne szabjátok magatokat e' világhoz, hanem változzatok-el a' ti elméteknek újúlása által; hogy (*a*) kedveljétek az Istennek ama' jó, kedves és tökélletes akaratját.

(*a*) *Ef.* 5: 17. 1 *Thes.* 4: 3. 1 *Tim.* 4: 3.

3. Bizonyára az Istennek nékem adatott ajándéka által parantsolom mindennek, valaki ti köztetek vagyon; hogy feletteb ne bőltselkedjék annál, a' mint kell bőltselkedni; hanem józanon bőltselkedjék, a' mint az Isten mindennek adta a' hitnek (*b*) mértékét.

(*b*) 1 *Kór.* 12: 11. *Ef.* 4: 11.

4. Mert miképpen egy testben sok tagaink vagynak; minden tagoknak pedig nem egy tselekedetek vagyon:

5. Azonképpen sokan egy test vagyunk a' Krístusban; egygyenként pedig mindnyájan egymásnak tagai vagyunk.

6. Mivelhogy azért külömbb-külömbb ajándékink vagynak, a' nékünk adatott kegyelem szerént: akár Irás magyarázás; *magyarázzuk azt* a' hitnek régulája szerént:

7. (*c*) Akár szolgálat; *forgolódjunk* a' szolgálatban: a' ki tanító; a' tanításban:

(*c*) 1 *Pet.* 4: 10, 11.

8. A' ki intő; az intésben: a' ki alamisna osztogató; szelídségben: a' ki elől-járó; szorgalmatossággal járjon: a' ki máson (*d*) könyörülő; vídámsággal *mivelje*. (*d*) 2 *Kór.* 9: 7.

9. (*e*) A' szeretet ne *légyen* tettetes: Iszonyodjatok a' gonosztól, ragaszkodjatok a' jóhoz.

(*e*) *'Sólt.* 97: 10. *Am.* 5: 15.

10. (*f*) Atyafiúi szeretetnek általa egymásnak

nak szerelmére hajlandók *légyetek*: Egymásnak tiszteséggel légyetek. (*f*) *Ef.* 4: 2. *'Sid.* 13: 1. 1 *Pét.* 1: 22. *és* 2: 17.

11. A' *jó* igyekezetekben ne légyetek restek: Lélekben buzgók *légyetek*, Az Úrnak szolgáljatok:

12. A' reménységben (*g*) örvendezzetek: A' háborúságban türők *légyetek*: A' (*h*) könyörgésben szorgalmatosok:

(*g*) *Fil.* 4: 4. 1 *Thes.* 5: 16. (*h*) *Luk.* 18: 1.

13. A' (*i*) Szenteknek szükségekre adakozók *légyetek*: A' (*k*) gazdálkodásnak követői.

(*i*) 1 *Kór.* 16: 1. (*k*) *'Sid.* 13: 2. 1 *Pét.* 4: 9.

14 (*l*) Áldjátok azokat, a' kik titeket kergetnek; jót kívánjatok azoknak, és ne átkozzátok. (*l*) *Mát.* 5: 44. *Tsel.* 7: 60.

15 Örüljetek az örülőkkel: és sírjatok a' sírókkal.

16 Egygyenlő értelemmel légyetek ti közöttetek: (*m*) Kevélyen ne értsetek *magatok felől*; hanem az alázatossághoz szabjátok magatokat: (*n*) Ne légyetek böltsek tsak magatok' értelme szerént. (*m*) *r.* 15: 5. 1 *Pét.* 5: 5. (*n*) *Péld.* 3: 7. *Esa.* 5: 21.

17. (*o*) Senkinek gonosz' helyébe gonoszt ne fizessetek: Minden emberek előtt a' (*p*) tisztességes dolgokról gondot viseljetek.

(*o*) *Péld.* 20: 22. *Mát.* 5: 39. (*p*) 2 *Kór.* 8: 21.

18. Ha lehetséges, a' mennyire ti tőletek lehet; minden emberekkel (*q*) békességesen éljetek. (*q*) *Már.* 9: 50. *'Sid.* 12: 14.

19. Magatokért (*r*) bosszút ne álljatok, Szerelmesim! hanem adjatok helyt az *Isten'* bosszú-állásának; mert meg-vagyon írva: (*s*) Enyim a' bosszú-állás, én meg-fizetek, ezt mondja az Úr. (*r*) *Mát.* 5: 39. (*s*) 5 *Mós.* 32: 35.

20. (*t*) Azért ha éhezik ellenséged; adj ennie: ha szomjúhozik; adj innia: mert ha ezt miveled; az ő fejére eleven szenet gyüjtesz.

(*t*) *Péld.* 25: 21. *Mát.* 5: 44.

21. Ne győzettessél-meg a' gonosztól; hanem inkább a' gonoszt jóval győzd-meg.

XIII. RÉSZ.

Int a' Tiszt-viselőkhöz-való engedelemre, atyafiúi szeretetre, keresztyéni szent életre.

1 Minden lélek a' felső hatalmasságoknak (*a*) engedelmes légyen; mert nintsen hatalmasság, hanem Istentől: és a' melly hatalmasságok vagynak; Istentől rendeltettek.

(*a*) *Tit.* 3: 1. 1 *Pét.* 2: 13.

2. Azért valaki ellene támad a' hatalmasságnak; az Isten' rendelésének támad ellene: a' kik pedig ellene támadnak; ő magok büntetést szereznek magoknak.

3. Mert a' Fejedelmek nem a' jó tselekedőknek; hanem a' gonoszoknak vagynak rettegésekre. Akarsz-é pedig nem félni a' hatalmasságtól? tselekedjél jót; és dítséreted lészen attól.

4. Mert Isten' szolgája, tenéked jódra. Ha gonoszt tselekedsz; félj *tőle*: mert nem ok nélkül viseli a' fegyvert; mert Isten' szolgája 's bosszújának meg-állója azon, a' ki gonoszt tselekedéndik.

5. Szükség azért engedni, nem tsak a' bosszú-állásnak okáért; hanem a' lelki-esmeretért-is.

6. Mert azért fizettek adót-is; mivelhogy Istennek szolgái, kik az *Isteni* szolgálatban foglalatosok.

7. (*b*) Adjátok-meg azért mindeneknek, a' mivel tartoztok: a' kinek adóval; adót: a' kinek vámmal; vámot: a' kinek félelemmel; félelmet: a' kinek tisztességgel; tisztességet.

(*b*) *Mát.* 17: 25-27. 22: 21.

8. Senkinek semmivel ne tartozzatok; hanem hogy egymást szeressétek: mert a' ki egymást szereti; a' Törvényt bé-töltötte.

9. Mert e' *parantsolatok*: (*c*) Ne paráználkodjál: Ne ölj: Ne orozz: Hamis tanúságot ne szóllj: Ne kívánjad: és ha több más parantsolat vagyon; e' beszédben foglaltatik-bé summa szerént, tudni-illik: (*d*) Szeressed felebarátodat, mint te magadat. (*c*) 2 *Mós.* 20: 14. (*d*) 3 *Mós.* 19: 18. *Már.* 12: 31.

10. A' szeretet a' *mi* felebarátunkat nem illeti gonoszszal; Annakokáert (*e*) a' Törvénynek bé-töltése a' szeretet. (*e*) 1 *Tim.* 1: 5.

11. Ezt pedig *tselekedjétek*, meg-gondolván az alkalmatosságot, hogy *tudni-illik*, ideje légyen nékünk az álomból immár fel-serkennünk; Mert most közelebb vagyon mi hozzánk az idvesség, hogy-nem mint, a' mikor hinni kezdettünk.

12. Az éjtszaka el-múlt, a' nap el-közelget; vessük-el azért a' setétségnek tselekedetit, és öltözzünk-fel a' világossághoz illendő öltözetbe.

13. Mint nappal (*f*) ékesen járjunk, nem (*g*) dobzódásokban, és részegekben: nem ágyasházban-való bujálkodásokban, és mértéklettenségben: nem versengésben, és irígységben;

(*f*) 1 *Thes.* 5: 5, 6. (*g*) *Luk.* 21: 34.

14. Hanem öltözzétek-fel az Úr Jésus Krisztust: és a' (*h*) testet ne tápláljátok az ő kívánságiban. (*h*) *Gal.* 5: 16. 1 *Pét.* 2: 11.

XIV.

XIV. RÉSZ.

Kereszteyéni szabadsággal-való élés.

1 A' ki pedig a' hitben (*a*) erőtelen, azt fel-vegyétek; de nem vetekedésekben-való versengésekre. (*a*) *r.* 15: 1. *Gal.* 6: 1, 2.

2. Mert némelly azt hiszi, hogy mindent jó meg-enni; némelly pedig, a' ki *a' hitben* erő telen, paréjt eszik.

3. A' ki *mindent* meg-eszik; meg-ne útálja azt, a' ki nem eszik-meg *mindent*: és a' ki nem eszik-meg *mindent*; ne kárhoztassa azt, a' ki *mindent* meg-eszik: mert az Isten azt fel-vette.

4. Te (*b*) kitsoda vagy, hogy másnak szolgáját kárhoztatod? Az ő tulajdon Urának áll, vagy esik: meg-erősíttetik pedig; mert az Isten meg-erősítheti azt. (*b*) *Jak.*. 4: 12.

5. Némelly (*c*) egy napot más napnál betsületesbnek tart; némelly pedig minden napot *egyaránt* tart. Minden *ember* az ő maga értelme felől bizonyos légyen. (*c*) *Gal.* 4: 10.

6. A' ki egy napot másnál betsületesbnek állít; az Úrért tselekeszi: a' ki pedig nem fellyebb betsül egygyet másnál; az-is az Úrért tselekeszi: A' ki (*d*) eszik; az Úrért eszik, mert Istennek hálákat ád: a' ki nem eszik; az Úrért nem eszik és hálákat ád az Istennek.

(*d*) 1 *Kór.* 10: 30, 31.

7. Mert közzülünk senki nem él ő magának, és senki nem hal ő magának:

8. Mert ha élünk-is; az Úrnak élünk: ha meg-halunk-is; az Úrnak halunk-meg. Akár éljünk azért, akár meg-haljunk, az Úréi vagyunk.

9. Mert azért hólt-meg, és azért támadott, és elevenedett-meg a' Krisztus; hogy mind a' hóltakon, mind az élőkön uralkodjék.

10. Te pedig miért kárhoztatod a' te atyádfiát? avagy te-is miért álitod semminek a' te atyádfiát? Mert mindnyájan elő-állatunk a' Krisztus' (*e*) ítélő-széki' eleibe. (*e*) 2 *Kór.* 5: 10.

11. Mert meg-vagyon írva: (*f*) Élek én, ezt mondja az Úr; mert nékem hajol-meg minden térd, és minden nyelv Istennek tészen vallást.

(*f*) *Esa.* 45: 25. 2 *Kór.* 5: 10.

12. Azért mindenikünk (*g*) ő maga ád számot ő magáról Istennek. (*g*) *Jer.* 17: 10. 1 *Kór.* 3: 8

13. Annakokáért többé egymás felől ítéletet ne tegyünk; hanem ebben légyen inkább ítéletetek: hogy a' ti atyátokfia' eleibe ne tégyetek valami *olly'* dolgot, mellybe meg-ütközzék, vagy meg-botránkozzék.

14. Tudom, és el-hittem az Úr Jésusnak általa, hogy ő magában semmi nintsen tisztátalan; hanem annak tisztátalan valami, a' ki álítja tisztátalannak lenni.

15. De ha a' te atyádfia a' te ételed miatt meg-szomorodik; immár nem szeretet szerént tselekeszel: (*h*) Ne veszesd-el azt a' te ételeddel, a' kiért meg-hólt a' Krisztus. (*h*) 1 *Kór.* 8: 11.

16. Ne káromoltassék azért a' ti jótok;

17. Mert az Isten' országa nem ételben, nem italban áll; hanem igazságban, békeségben, és a' Szent Lélek által-való örömben.

18. Mert a' ki ezekben szolgál a' Krisztusnak; kedves Istennek, és az emberek előtt meg-próbáltatott.

19. Azért köveszük a' békeségre-való dolgokat, és egymásnak épületire valókat.

20. Az ételért ne rontsd-el az Isten' munkáját: (*i*) Mindenek jóllehet tiszták; de gonosz annak az embernek, a' ki botránkozással eszik.

(*i*) *Tit.* 1: 15.

21. (*k*) Jó húst nem enni, bort nem inni; vagy valamit egyebet nem *tselekedni*, a' mellybe a' te atyádfia meg-ütközik, vagy meg-botránkozik, vagy meg-erőtelenül.

(*k*) 1 *Kór.* 8: 13.

22. Tenéked ha hited vagyon; te magadban tartsad Isten előtt: Bóldog ember, a' ki magát nem kárhoztatja (*l*) abban, a' mit jóvá hágy.

(*l*) *Ján.* 3: 21.

23. A' ki pedig kételkedéssel eszik; *lelki-esméretében* kárhoztatott: mert nem hitből eszik: valami pedig hitből nintsen; bün az.

XV. RÉSZ.

A' Krisztus' példájával intetnek az erősek, hogy az erőtleneket erősítsék.

1 Tartozunk pedig mi, kik erősek *vagyunk* ezzel, hogy az erőtleneknek erőtlenségeket hordozzuk, és ne kedveskedjünk magunknak.

2. *Azért* mindenikünk az ő felebarátjának kedveskedjék annak javára, *az-az*, épületére.

3. Mert a' Krisztus nem kedveskedett magának; hanem a' miut meg-vagyon írva: (*a*) Azoknak szidalmak, a' kik téged' szidalmaznak, én reám esének. (*a*) *Sólt.* 69: 20.

4. Mert a' mellyek régen meg-írattattak; a' mi tanúságunkra írattattak-meg, hogy a' békeséges türés által, és az Irásoknak vígasztalások által reménységünk légyen.

5. A' békeséges-türésnek pedig és vígasztalásnak Istene (*b*) adja néktek, hogy egygyenlő aka-

akarattal légyetek ti közöttetek egymáshoz, a' Jésus Kriſtus ſzerént.

(*b*) *r.* 12: 16. 1 *Kór.* 1: 10.

6. Hogy egygyenlőképpen egy ſzájjal ditsőítsétek az Iſtent, és a' mi Urunk Jésus Kriſtusnak Attyát.

7. Azért egymást vegyétek-fel; miképpen a' Kriſtus fel-vett minket az Iſten' ditsőſségére.

8. *Ezt* mondom pedig, hogy a' Jésus Kriſtus ſzolgájok vólt a' Zsidóknak, az Iſtennek igazságáért; hogy az Atyáknak adott ígéreteket meg-erősítené.

9. És hogy a' Pogányok az Iſtent az ő irgalmaſságáért ditsőítsék, mint meg-vagyon írva: (*c*) Annakokáért, *úgymond*, a' Pogányok között vallást téſzek te rólad, és a' te nevednek éneket mondok. (*c*) 2 *Sám.* 22: 50.

10. És ismét ezt mondja: (*d*) Örüljetek Pogányok az ő népével egybe! (*d*) 5 *Mós.* 32: 43.

11. És ismét: (*e*) Dítsérjétek az Urat minden Pogányok, és egygyetemben áldjátok őtet minden nemzetségek! (*e*) *Zsólt.* 117: 3.

12. Viſzontag Esaiás ezt mondja: (*f*) Léſzen a' Jeſsének gyökere, és a' ki fel-keljen, hogy parantsoljon a' Pogányoknak: ő benne bíznak a' Pogányok. (*f*) *Esa.* 11: 1, 10.

13. A' reménységnek Iſtene pedig töltsön-be titeket minden örömmel és békeſséggel a' hitnek általa; hogy reménységgel bővölködjetek, a' Szent Lélek' ereje által.

14. El-hittem pedig én-is ti felőletek, Atyámfiai! hogy ti ſzabad akaratotok ſzerént minden jósággal rakvák vagytok, *és* tellyesek (*g*) minden böltseſséggel; és hogy egymást ti-is inthetnétek. (*g*) 2 *Pét.* 1: 12.

15. Mindazáltal bátorsággal írtam néktek, Atyámfiai! valami réſz-ſzerént mintegy intvén titeket, az ajándékért, melly nékem Iſtentől adatott.

16. E' végre, hogy légyek a' Jésus Kriſtusnak ſzolgája a' Pogányok között munkálkodván az Iſten' Evangyéliomában: hogy a' Pogányoknak áldozatjok légyen kedves, *és* a' Szent Lélek által meg-ſzenteltetett.

17. Vagyon azért miben ditsekedjem a' Jésus Kriſtus által, az Iſteni dolgokban;

18. Mert nem mondhatok ſemmit, mellyet nem a' Kriſtus tselekedett vólna én általam a' Pogányoknak engedelemre-való hozatásokban, ſzóllásban és tselekedetekben:

19. Jegyeknek, és tsuda-tételeknek erejében, az Iſten' Lelkének erejében: úgy annyira; hogy Jérusálemtől, és a' ſzomſzéd *tartományok*tól fogva, mind Illiria-*orſzágig*, bé-töltöttem a' Kriſtus' Evangyéliomának *prédikálltatásában*-*való tiſztemet.*

20. Kívánván az Evangyéliomot ezután-is prédikállni, nem ott, (*h*) a' hol a' Kriſtusnak neve vagyon: hogy ne láttaſsam más *ember'* fundamentomára építeni;

(*h*) 2 *Kór.* 10: 15, 16.

21. Hanem a' mint meg-vagyon írva: (*i*) A' kiknek nem ſzólltak ő felőle; azok látják-meg őtet: és a' kik nem hallottak *ő felőle;* azok értik-meg. (*i*) *Esa.* 52: 15.

22. Ennekokáért-is (*k*) bántattam-meg gyakorta, hogy ti hozzátok ne mehetnék.

(*k*) *r.* 1: 13. 1 *Theſſ.* 2: 17.

23. Moſtan pedig mivelhogy nintsen immár maradásom e' tartományokban, és mivelhogy ſok eſztendőtől (*l*) fogva vagyon kívánságom a' hozzátok-való menetelre, (*l*) *r.* 1: 11.

24. Mikor Hispániába mégyek; el-mégyek ti hozzátok: Mert úgy reménylem, hogy *azon* el-menvén, meg-látlak titeket, és ti tőletek kiſértetem oda; ha előſzör a' ti nyájaſságtokkal valamennyire meg-teléndem.

25. Moſtan pedig mégyek Jérusálembe, hogy a' ſzenteknek ſáfárkodjam.

26. Meg-tettſzett a' Maczedóniabélieknek, és az Achájabélieknek, hogy a' Jérusálembéli ſzegény ſzenteknek valami (*m*) *ſegítséget* adnának. (*m*) 1 *Kór.* 16: 3, 4. 2 *Kór.* 8: 13, 14.

27. Mert tettſzett, *mondom*, ez ő-nékik, és tartoznak nékik. Mert ha a' Pogányok azoknak lelki *jav*okban réſzesek; tartoznak véle, hogy *ők-is* a' teſtiekből ſáfárkodjanak nékiek.

28. Ezt azért minekutánna el-végezem, és ez alamisnát nékiek meg-adándom; el-mégyek azon Hispániában.

29. Tudom pedig, hogy mikor ti hozzátok mégyek; a' Kriſtus' Evangyéliomának tellyes áldásával mégyek.

30. Kérlek pedig titeket, Atyámfiai! a' mi Urunk Jésus Kriſtusra, és a' *Szent* Léleknek ſzerelmére; hogy én velem ugyan (*n*) tusakodjatok *a' ti* Iſten előtt érettem-való imádkozástokban: (*n*) 2 *Kór.* 1: 11. *Efés.* 6: 18, 19.

31. Hogy ſzabadúljak-meg azoktól, kik Júdeában engedetlenek: és hogy ez az én Jérusálembélieknek-való ſzolgálatom légyen kedves a' ſzentek előtt.

32. Hogy

32. (*o*) Hogy örömmel meheſsek hozzátok az Iſtennek akaratjából, és ti veletek egybe meg-újúljak. (*o*) *r.* 1: 10, 11. 1*Kór.* 4: 19.

33. A' békeſségnek pedig Iſtene *légyen* mindnyájan veletek, Amen!

XVI. RÉSZ.

Ajánlja a' levél-vivöt: Köſzönt ſokakat: Iſtennek háldkat ád.

1 Ajánlom pedig tinéktek Fébét, a' mi nénket, ki a' Kenkréa *városbéli* Gyülekezetnek ſzolgálója.

2. Hogy őtet fogadjátok-bé az Úrban, mint illik a' ſzentekhez: és mellette légyetek, valami dologban nálatok nélkül ſzükölködik; mert ő ſokaknak ſzállást adott, énnékem-is.

3. Köſzöntsétek (*a*) Prisczillát és Aquilát, kik nékem ſegítőim vóltak a' Jésus Kriſtusban. (*a*) *Tsel.* 18: 2, 26. 1*Kór.* 16: 9.

4. Kik az én életemért adták az ő fejeket: kiknek nem csak én adok hálákat; hanem minden Pogány Gyülekezetek-is.

5. *Köſzöntsétek* a' Gyülekezetet-is, melly az ő házokban vagyon. Köſzöntsétek az én ſzerelmes Epenétusomat, ki Achájának első 'sengéje a' Kriſtusban.

6. Köſzöntsétek Máriát, ki ſokat munkálkodott mi mellettünk.

7. Köſzöntsétek Andrónikust és Júniát, az én rokonimat, és az én fogoly-társaimat, kik az Apoſtolok közt is híresek; kik-is előbb, mint én, vóltanak a' Kriſtusban.

8. Köſzöntsétek Ampliást, ki nékem ſzerelmesem az Úrban.

9. Köſzöntsétek Orbánt, ki nékünk ſegítőnk vólt a' Kriſtusban, és Stáchist, ki nékem ſzerelmesem.

10. Köſzöntsétek Apellest, ki a' Kriſtusban meg-próbáltatott. Köſzöntsétek azokat, kik az Ariſtobólus' *háza-népe közzül valók.*

11. Köſzöntsétek Heródiont, az én rokonomat. Köſzöntsétek azokat, kik a' Nárcziſsushoz *tartozók közzül valók*, azokat, *mondom*, a' kik az Úrban *vagynak.*

12. Köſzöntsétek Triféнát és Triſósát, kik munkálódnak az Úrban. Köſzöntsétek a' ſzerelmetes Perſist, ki az Úrban ſokat munkálódott.

13. Köſzöntsétek Rúfust, ki válaſztatott az Úrban, és az ő annyát, ki nékem-is anyám.

14. Köſzöntsétek Aſinkritust, Flégont, Hermást, Patrobást, Merkúriust, és az Atyafiakat, kik ő-vélek vagynak.

15. Köſzöntsétek Filologust és Juliát, Néreust, és az ő nénnyét, és Olimpiást, és minden ſzenteket, kik ő-vélek vagynak.

16. Köſzöntsétek egymást ſzent (*b*) tsókolással. Köſzöntenek titeket a' Kriſtus' Gyülekezetei. (*b*) 1*Kór.* 16: 20. 2*Kór.* 13: 12. 1*Pét.* 5: 14.

17. Kérlek pedig titeket, Atyámfiai! hogy vegyétek eſzetekbe, a' kik háborúságnak és botránkozásnak okai vólnának, kik más tudományra tanítanának a' kivül, a' mellyet tanúltatok; (*c*) és azokat el-távoztaſsátok. (*c*) 2*Ján.* 10.

18. Mert a' kik ollyanok; a' mi Urunk Jésus Kriſtusnak nem ſzolgálnak, hanem (*d*) az ő hasoknak: és az ékesen ſzóllásnak, és hízelkedő beſzédnek általa el-tsalják az egygyügyü *embereknek* ſzíveket. (*d*) *Ezék.* 13: 19. *Fil.* 3: 19.

19. Mert a' ti engedelmeſségtek*nek híre* mindenekhez el-jutott. Örvendezek azért néktek; de akarom, hogy bőltsek légyetek a' jó dolgokban, ártatlanok pedig a' gonoſzokban.

20. A' békeſségnek pedig Iſtene meg-rontja a' Sátánt a' ti lábaitok alatt hamar. A' mi Urunk Jésus Kriſtusnak kegyelme *légyen* veletek Amen!

21. Köſzöntenek titeket (*e*) Timótheus, az én ſegítőm, és Lúczius, és Jáson, és Soſipater, az én rokonim. (*e*) *Tsel.* 16: 1. *Fil.* 2: 19.

22. Köſzöntlek titeket az Úrban én Tertzius, ki e' levelet írtam.

23. Köſzönt titeket Gájus, énnékem és az egéſz Gyülekezetnek Gazdája. Köſzönt titeket (*f*) Eraſtus, e' városnak Kints-tartója, és a' Quartus atyafiú. (*f*) *Tsel.* 19: 22. 2*Tim.* 4: 20.

24. A' mi Urunk Jésus Kriſtusnak kegyelme *légyen* mindnyájan veletek. Amen!

25. Annak pedig, a' ki titeket meg-erősíthet az én Evangyéliomom ſzerént, és a' Jésus Kriſtusnak prédikállása ſzerént, a' titoknak meg-jelentéséből, melly örök időktől fogva (*g*) el-rejtetett vólt; (*g*) *Esa.* 3: 9. 2*Tim.* 2: 9 *Tit.* 1: 2. 1*Pét.* 1: 20. *Kol.* 1: 26.

26. Móſtan pedig meg-jelentetett, és a' Próféták' Irásaik által, az örök Iſtennek parantsolatjából, a' hitben-való engedelemnek okáért, minden Pogányoknak meg-magyaráztatott:

27. Annak, *mondom*, a' ki tsak egyedül bőlts Iſten, ditsőſség a' Jésus Kriſtus által mind örökké, Amen!

A' Rómabéliekhez íratott Kórinthusból, és küldetett Kenkréa városbéli Gyülekezetnek Fébé nevü ſzolgálója által.

PÁL APOSTOLNAK A' KÓRINTHUS-BÉLIEKHEZ *ÍROTT* ELSŐ LEVELE.

A' Kórinthusi Gyülekezetben indúlt vétkes szokásoknak 's tévelygéseknek el-töröltetések végett, inti az ott-valókat először az egyenességre, 1, 2, 3, 4. Részb. *Azután a' paráznaságnak el-távoztatására, és annak, a' ki az önnön mostoha annyával fertelmeskedett, ki rekesztetésére*, 5, 6. *R. A' házasságnak meg-betsülésére, 's a' bálványi dolgoknak útálására*, 7, 8, 9, 10. *R. Tanítást tészen az Úr' Vatsorájáról* 11. *R. A' Szent Léleknek külömbb-külömbb ajándékiról*, 12. *R. Az Atyafiúi szeretetről*, 13. *R. Az Egyházi fenyítékről*, 14. *R. A' halottaknnk fel-támadásokról*, 15. *R. Végezetre a' Júdeabéli szegényeknek-való alamisnáról*, 16. *R.*

I. RÉSZ.

Első része e' Levélnek a' szakadásokról.

1 Pál, hívatala szerént Jésus Krisztusnak Apostola, Istennek akaratjából, és a' Sosthenes atyafiú:

2. Az Isten' Gyülekezetének, melly vagyon Kórinthusban (*a*) a' Jésus Krisztusban meg-szenteltetteknek, (*b*) hívatalos szenteknek, mindenekkel egybe, valakik a' mi Urunk Jésus Krisztusnak nevét (*c*) segítségül hívják minden helyen, azoknak *Uroknak mondom*, és a' mi Urunknak. (*a*) *Tsel.* 15: 9. 1 *Thess.* 4: 7. (*b*) *Róm.* 1: 7. *Ef.* 1: 1. *Kol.* 1: 22. 2 *Tim.* 1: 9.
(*c*) 2 *Tim.* 2: 22.

3. Kegyelem néktek és békesség az Istentől a' mi Atyánktól, és az Úr Jésus Krisztustól!

4. Hálákat adok az én Istenemnek mindenkor ti felőletek, az Isten' ajándékáért, a' melly néktek adatott a' Jésus Krisztusban;

5. Hogy mindenekben (*d*) meg-gazdagodtatok ő benne, szóllásban-*való* minden *böltseséggel*, és minden tudománnyal.
(*d*) *Kol.* 1: 10. *ér* 2: 7.

6. A' mint meg-erősíttetet ti bennetek a' Krisztus felől-való bizonyság-tétel,

7. Annyira, hogy semmi ajándék nélkül nem szükölködtök, (*e*) várván a' mi Urunk Jésus Krisztusnak meg-jelenését:
(*e*) *Fil.* 3: 20. *Tit.* 2: 13.

8. Melly *Isten* (*f*) meg-erősít titeket mind végig az ártatlanságban, a' mi Urunk Jésus Krisztusnak napjára. (*f*) 1 *Thess.* 3: 13. 5: 23.

9. Igaz (*g*) *és tökélletes* az Isten, ki által hívattatok az ő Fiának, a' mi Urunk Jésus Krisztusnak társaságába. (*g*) 1 *Thess.* 5: 24. *Ján.* 1: 3.

10. Kérlek pedig titeket, Atyámfiai! a' mi Urunk Jésus Krisztusnak nevére, (*h*) hogy mindnyájan ugyan-azon egygyet szólljátok, és ne légyenek ti köztetek hasonlások; de légyetek egybe-kötöztettek egy akaratnak és egy értelemnek általa. (*h*) *Fil* 2: 2. 3: 15, 16.

11. Mert meg-mondották nékem ti felőletek, Atyámfiai! a' Kloes' háza-népe közzül-valók, hogy versengések vagynak ti köztetek.

12. Ezt mondom pedig, hogy mindenitek ezt mondja: (*i*) Én Pálé vagyok: Én pedig (*k*) Apollósé: Én pedig Kéfásé: Én pedig Krisztusé.
(*i*) *r.* 3: 4. (*k*) *Tsel.* 18: 24. *r.* 3: 5.

13. *Vallyon* részre osztatott-é a' Krisztus? Vallyon Pál feszíttetett-é-meg ti érettetek, avagy a' Pál' nevére keresztelkedtetek-é?

14. Hálákat adok az én Istenemnek, hogy én közzületek egygyet sem kereszteltem; hanem (*l*) Krispust és Gájust. (*l*) *Tsel.* 18: 8. *Róm.* 16: 23.

15. Hogy valaki azt ne mondhatná: hogy én az én nevemre kereszteltem.

16. Kereszteltem pedig a' Stefanának házanépét-is: nem tudom ezen kivül, hogy valakit kereszteltem vólna.

17. Mert nem küldött azért engemet a' Krisztus, hogy keresztteljek; hanem hogy az Evangyéliomot hírdessem: *de* (*m*) nem szóllásbanvaló böltseséggel, hogy a' Krisztusnak keresztje híjába-való ne lenne
(*m*) *r.* 2: 1, 4, 13. 2 *Pét.* 1: 16.

18. Mert a' keresztről-való tudomány, azoknak jóllehet, a' kik el-vesznek, bolondság; (*n*) minékünk pedig, kik meg-tartatunk, Istennek hatalma. (*n*) *Róm* 1: 16.

19. Mert meg-vagyon írva: (*o*) El-törlöm a' böltseknek böltseségeket: és az értelmeseknek értelmeket el-vészem. (*o*) *Esa.* 29: 14.

20. (*p*) Hol vagyon a' bölts? hol vagyon az Irás-tudó? hol vagyon e' világnak *bölts és mélységes dolgainak* tudakozója? Nemde-nem bolondsággá tette-é az Isten e' világnak böltseségét? (*p*) *Jób.* 12: 16, 17, 20. *Esa.* 33. 18.

21. Mert minekutánna az Istennek bölts *teremtésé-*

*tés*ében nem esmérte vólna meg e' világ az Istent az ő bőltseſségéből; tettſzék az Istennek, hogy a' bolond prédikállás által tartsa-meg a' hívőket.

22. Mert a' 'Sidók-is (*q*) jelt kívántak, a' Görögök pedig bőltseſséget keresnek;

23. Mi pedig prédikálljuk a' meg-feſzíttetett Kriſtust: a' 'Sidóknak botránkozást, a' Görögöknek pedig bolondságot; (*q*) *Mát.* 12: 39.

24. De a' hívatalosoknak mind 'Sidóknak, mind Görögöknek, a' Kriſtust, az Isten' (*r*) hatalmát és az Isten' bőltseſségét. (*r*) *Róm.* 1: 16.

25. Mert az Istennek bolondsága bőltsebb az emberek' *bőltseſségek*nél; és az Istennek erőtlensége erőſsebb az emberek' *erőſségek*nél.

26. Mert látjátok a' ti hívataltokat, Atyámfiai! hogy ti nem ſokan (*s*) vagytok bőltsek test ſzerént, nem ſokan hatalmasok, nem ſokan nemesek. (*s*) *Ján.* 7: 48. *Jak.* 2: 5.

27. Hanem a' kik bolondok*nak állíttatnak* e' világon; azokat (*t*) válaſztotta Isten, hogy a' bőltseket meg-ſzégyenítse: és a' kik e' világon erőtelenek*nek állíttatnak*; azokat válaſztotta Isten, hogy az erőſseket meg-ſzégyenítse.

(*t*) *Mát.* 11: 25. 2*Kór.* 10: 5.

28. És a' kik nemtelenek e' világon, és ſemminek állíttatnak; azokat válaſztotta Isten: és azokat, a' mellyek nintsenek; hogy a' mellyek vagynak, azokat el-törölje:

29. Hogy ne ditsekedjék ő előtte egy test-is.

30. De az Istentől vagytok ti a' Jésus Kriſtusban, ki lett minékünk Istentől (*u*) bőltseſség, igazság, ſzentség, és váltság;

(*u*) *Jer.* 23: 5, 6. *Ján.* 17: 19. *Róm.* 8: 1.

31. Hogy a' mint meg-vagyon írva: (*x*) A' ki ditsekedik; az Úrban ditsekedjék.

(*x*) *Jer.* 9: 24. 2*Kór.* 10: 17.

II. RÉSZ.

Az Evangyéliomi tanításnak módja: bőltseſsége az Evangyéliom' tudományának.

1 ÉN azért mikor ti hozzátok mennék, Atyámfiai! nem mentem, hogy az Isten' bizonyság-tételét (*a*) nagy ékesen ſzólláſsal és bőltseſséggel hírdeſsem néktek. (*a*) *r.* 1: 17. 2*Pét.* 1: 16.

2. Mert nem végeztem vólt magamban egyebet valamit tudni ti köztetek, hanem a' Jésus Kriſtust; azt pedig, a' ki meg-feſzíttetett.

3. És én nagy (*b*) erőtlenséggel, félelemmel és rettegéſsel vóltam ti köztetek.

(*b*) *Tsel.* 18: 1-3. 2*Kór.* 10: 10.

4. És az én beſzédem és prédikállásom nem *vólt* emberi bőltseſségnek hitető beſzédiben, hanem inkább a' lelki erőnek meg-mutatásában;

5. Hogy a' ti hitetek ne állana emberi bőltseſségből, hanem Isteni erőből.

6. Bőltseſséget ſzóllunk pedig a' tökélletesek között: nem e' világnak bőltseſségét pedig, ſem pedig nem e' világi Fejedelmek' bőltseſségeket, kik el-töröltetnek;

7. Hanem ſzólljuk az Istennek titkos (*c*) bőltseſségét, amaz el-rejtetett *bőltseſség*et, mellyet Isten el-rendelt vala e' világ előtt a' mi ditsőſségünkre, (*c*) *Róm.*. 16: 25. *r.* 4: 1.

8 Mellyet e' világi Fejedelmek közzül egy-is nem tudott: mert ha tudták vólna; a' ditsőſségnek Urát ſoha meg-nem feſzítették vólna.

9. De prédikálljuk, a' mint meg-vagyon írva: (*d*) A' mellyeket a' ſzem nem látott, ſem a' fül nem hallott, az embernek-is gondolatjába nem mentek, mellyeket az Isten kéſzített az őtet ſzeretőknek. (*d*) *Esa.* 64: 4.

10. Minékünk pedig az Isten meg-jelentette azokat az ő (*e*) Lelke által; Mert a' Lélek mindeneket visgál, még az Istennek mélységit-is.

(*e*) *Mát.* 13: 11. *Ján.* 14: 26. 1*Ján.* 2: 27.

11. Mert (*f*) kitsoda tudhatja az emberek közzül azt, a' mi az emberben vagyon; hanem tsak az embernek ő magának lelke, a' melly ő benne vagyon? azonképpen azt-is, a' mi Istenben vagyon, ſenki nem tudja; hanem az Isten' Lelke.

(*f*) *Péld.* 27: 19. *Jer.* 17: 9.

12. Mi pedig nem e' világnak lelkét vettük, hanem a' Lelket, melly az Istenről *vagyon*; hogy meg-tudhaſsuk azokat, a' mellyeket nékünk ajándékozott az Isten.

13. Mellyeket prédikállunk-is, (*g*) nem ollyan beſzédekkel, mellyekre az emberi bőltseſség tanít; hanem a' mellyekre a' Szent Lélek tanít, a' lelkieket a' lelkiekhez ſzabván.

(*g*) *r.* 1: 17. *v.* 4. 2*Pét.* 1: 16.

14. A' Lelkes (*h*) ember pedig meg-nem foghatja azokat, a' mellyek az Istennek Lelkéjé; mert ő-néki bolondságnak tettſzenek: meg ſem tudhatja *azokat*; mert a' Léleknek ereje által ítéltetnek-meg. (*h*) *Péld.* 28: 5. *Ján.* 3: 6.

15. A' lelki *ember* pedig mindeneket meg-ítél; de ő ſenkitől nem ítéltetik-meg.

16. (*i*) Mert kitsoda tudja az Úrnak akaratját? *és* ki taníthatná őtet? Mi pedig tudjuk a' Kriſtus' akaratját. (*i*) *Róm.* 11: 34.

III. RÉSZ.

Miért tanítson aláztatoſságban, és minémű méltóságos légyen az Egyházi ſzolgálat.

1 ÉN pedig, Atyámfiai! nem ſzóllhattam néktek mint lelkieknek; hanem *ſzólltam* mint

teſtieknek, *az-az*, mint gyermekeknek a' Kriſtusban.

2. (*a*) Téjnek italával tápláltalak titeket, és nem *kemény* eledellel; mert azt még nem ſzenvedhetitek vala el; sőt még moſtan-is nem ſzenvedhetitek. (*a*) *'Sid.* 5: 12. 1 *Pét.* 2: 2.

3. Mert még teſtiek vagytok: Mert mivelhogy ti köztetek (*b*) *vagyon* irígység és versengés és viſzſza-vonások; nem teſtiek vagytok-é, és nem ember ſzerént jártok-é?

(*b*) *Gal.* 5: 9. *Jak.* 3: 16.

4. Mert mikor egygyitek ezt mondja: (*c*) Én Pálé vagyok; a' máſtok pedig: Én Apollósé vagyok; nem teſtiek vagytok-é?

(*c*) *r.* 1: 12.

5. Kitsoda azért Pál, és kitsoda Apollós, hanem ſzolgák, kik által hittetek, és a' mint kinek-kinek az Úr adta?

6. Én (*d*) plántáltam: Apollós öntözött; de Iſten adta annak elő-menetelét. (*d*) *Tsel.* 19: 1-6.

7. Azért ſem a' ki plántál, valami, ſem a' ki öntöz; hanem Iſten, a' ki elő-menetelt ád.

8. Az pedig, a' ki plántál, és az, a' ki öntöz, egygyek; (*e*) mindenik pedig az ő jutalmát véſzi az ő munkája ſzerént. (*e*) *'Sólt.* 62: 13. *Gal.* 6: 5.

9. Mert (*f*) Iſten mellett munkálódó ſzolgák vagyunk; Iſten' majorsága, Iſten' építése vagytok. (*f*) 2 *Kór.* 6: 1.

10. Az Iſtennek nékem adattatott ajándéka ſzerént, mint bőlts meſter fundamentomot vetettem; más épít pedig arra. Meg-láſsa pedig minden, mimódon épít arra.

11. Mert más fundamentomot ſenki nem vethet azon kivül, a' melly egyſzer (*g*) vettetett, melly a' Jésus Kriſtus. (*g*) *Efes.* 2: 20.

12. Hogyha valaki épít e' fundamentomra aranyat, ezüſtöt, drága köveket, fát, ſzénát, pozdorját:

13. Mindennek munkája nyilván léſzen; mert a' nap meg-mutatja: mert a' tüznek általa meg jelentetik; és mindennek munkája miném̃ű légyen, a' tüz meg-próbálja.

14. Ha kinek munkája, a' mellyet épített, meg-marad; jutalmát véſzi.

15. A' kinek munkája meg-ég; kárt vall: ő maga pedig meg-tartatik; de úgymint tüz által.

16. Avagy nem tudjátok-é, hogy ti az Iſtennek (*h*) temploma vagytok, és az Iſten' Lelke lakozik ti bennetek? (*h*) *Róm.* 8: 9. *r.* 6: 19.

17. Ha valaki az Iſten' templomát meg-ſzeplősíti, el-veſzti azt az Iſten; mert az Iſtennek temploma ſzent, melly ti vagytok.

18. Senki magát meg-ne csalja. Ha valaki láttatik *magának* bőltsnek lenni ti köztetek e' világon; bolond légyen, hogy bőlts légyen.

19. Mert e' világ' bőltseſsége Iſten előtt bolondság; mert meg-vagyon írva: (*i*) Meg-fogja a' bőltseket az ő bőltseſségekben. (*i*) *Jób* 5: 13.

20. És ismét: (*k*) Az Úr tudja, hogy a' bőltseknek gondolatjaik híjába-valók.

(*k*) *'Sólt.* 94: 11.

21. Azért ſenki ne ditsekedjék emberekben; mert mindenek tieitek:

22. Akár Pál, akár Apollós, akár Kéfás, akár e' világ, akár az élet, akár a' halál, akár a' jelen-valók, akár a' következendők; mindenek tieitek.

23. Ti pedig a' Kriſtuséi *vagytok*; a' Kriſtus pedig az Iſtené.

IV. RÉSZ.

Az Evangyéliom' igaz hirdetőjének tiſzte mi légyen, az önnön-maga alázatos példájában írja-meg: és Timótheust ajánlja.

1 Úgy ítéljen mi felőlünk az ember, mint a' Kriſtusnak ſzolgái felől, és az Iſten' titkainak (*a*) sáfári felől (*a*) 2 *Kór.* 6: 4. *Kol.* 1: 25.

2. Továbbá pedig a' sáfárokban *ez* kívántatik; hogy minden hívnek találtaſsék.

3. Én pedig keveset gondolok azzal, ha ti tőletek, vagy emberi ítélettől ítéltetem; sőt még én magam-is nem ítélem-meg magamat.

4. Mert ſemmiben nem vádol engem' az én lelkem: de ez által nem igazúlok-meg; hanem az Úr az, a' ki engemet meg-ítél.

5. Azért idő előtt ſemmit (*b*) ne ítéljetek, míg-nem el-jő az Úr, a' ki a' ſetétségnek titkait világra hozza, és a' ſzíveknek tanátsit meg-jelenti; és akkor léſzen mindennek Iſtentől dítsérete.

(*b*) *Mát.* 7: 1. *Róm.* 2: 1.

6. Ezeket pedig, Atyámfiai! némű-némű példában ſzabtam én reám, és Apollósra, ti éretetek; hogy a' mi példánkban tanúljátok-meg, hogy (*c*) annakfelette, a' mint meg-íratott, nem jó bőltselkedni: hogy egygyitek a' máſtok' helyébe egymás ellen ne fúvalkodjatok-fel.

(*c*) *Peld.* 3: 7. *Róm.* 12: 3. *r.* 3: 18.

7. Mert kitsoda ſzakaſzt-ki téged' *mások közzül?* (*d*) Mitsodád vagyon pedig, a' mit nem vettél vólna? hogyha vetted-is, mit kevélykedel, mintha nem vetted vólna?

(*d*) 1 *Krón.* 29: 14. *Ján.* 3: 27. *Jak.* 1: 17.

8. 8. Immár meg-tőltetek, immár el-gazdagodtatok, mi nálunk nélkül orſzágot vettetek! vajha

vajha pedig uralkodhatnátok, hogy mi-is veletek egybe uralkodhatnánk!

9. Mert úgy ítélem, hogy az Isten minket alább-való Apostolokat adott e' világ' szeme' eleibe, úgymint (*d*) halálra valókat; mert lettünk tsudája e' világnak, az Angyaloknak, és az embereknek. (*e*) *'Sólt.* 44: 23. *Róm.* 8: 36.

10. Mi bolondok *vagyunk* a' Krisztusért; ti pedig bőltsek vagytok a' Krisztusban: mi (*f*) erőtelenek; ti pedig erősek: ti dítséretesek; mi gyalázatosok. (*f*) 2 *Kór.* 13: 9.

11. Mind ez ideig mind éhezünk, mind szomjúhozunk, mezitelenek vagyunk, artzúl (*g*) veretünk, és bizonytalan helyeken bújdosunk, (*g*) *Ts.* 23: 2. 2 *Kór.* 4: 8. 11: 27.

12. És fáradozunk, tulajdon kezeinkkel (*h*) munkálkodván: ha (*i*) szidalommal illettetünk; jót kívánunk: ha háborúságot szenvedünk; békeséggel türjük. (*h*) *Tsel.* 20: 34. 1 *Th.* 2: 9. (*i*) *Mát.* 5: 44. *Róm.* 12: 14.

13. Ha gyaláztatunk; imádkozunk: e' világnak seprei lettünk, és mindeneknek el-vetettett állatjok mind ez ideig.

14. Nem azért írom ezeket, hogy titeket meg-szégyenítselek; hanem titeket intelek, mint szerelmes fiaimat.

15. Mert ha tíz ezer tanító mesteritek lennének-is a' Krisztusban; mindazáltal nem sok (*k*) Atyátok vagyon: mert én (*l*) szültelek titeket az Evangyéliom által a' Jésus Krisztusban. (*k*) *Mát.* 23: 9. (*l*) *Tsel.* 18: 11. *Gal.* 4: 19.

16. Kérlek azért titeket, hogy (*m*) légyetek én követőim. (*m*) *Fil.* 3: 17. 1 *Tim.* 1: 6.

17. Azért botsátám hozzátok Timótheust, ki nékem szerelmes fiam, és hív az Úrban: ki tinéktek eszetekbe juttatja, minéműek légyenek az én útaim a' Krisztusban, a' mint mindenütt minden Gyülekezetekben tanítok.

18. Továbbá mintha én *soha* nem mennék ti hozzátok; úgy fúvalkodtak-fel némellyek.

19. De el-mégyek rövid napon ti hozzátok; ha az Úr (*n*) akarándja: és meg-értem, nem beszédeket azoknak, a' kik fel-fúvalkodtak, hanem az *ő beszédeknek* erejét. (*n*) *'Sid.* 6: 3.

20. Mert nem beszédben áll az Istennek országa, hanem a' Léleknek erejében.

21. Mit akartok? Veszszővel menjek-é hozzátok, avagy szeretettel, és lelki alázatossággal?

V. RÉSZ.

A' mostoha annyával fertelmeskedőt ki-rekesztteti a' Gyülekezetből.

1 Bizonnyal hallattatik ti köztetek paráznaság; olly paráznaság pedig, melly még a' Pogányok között-is nem neveztetik; hogy valaki az (*a*) ő attya' feleségét el-végye.

(*a*) 3 *Mós.* 18: 8. 5 *Mós.* 27: 20.

2. Ti pedig fel-fúvalkodtatok, és nem kesergettetek inkább, hogy ti közzületek ki vettetett vólna, a' ki e' bűnt tselekedte.

3. Bizonyára (*b*) én úgymint távol lévén testben, de lélekben jelen lévén, immár mintha jelen vólnék, meg-ítéltem; hogy az, a' ki azt akképpen tselekedte, (*b*) *Kol.* 2: 5.

4. Minekutánna ti, és az én lelkem a' mi Urunk Jésus Krisztusnak nevében egybe-gyültök, a' mi Urunk Jésus Krisztusnak hatalmával:

5. Ez illyen *ember* (*c*) adattassék a' Sátánnak az *ő* testének veszedelmére, hogy a' lélek megtartassék az Úr Jésusnak ama' napján.

(*c*) 1 *Tim.* 1: 20.

6. Nem jó a' ti ditsekedéstek. Avagy nem tudjátok-é, hogy egy (*d*) kitsiny kovász, megposhasztja az egész tésztát? (*d*) *Gal.* 5: 9.

7. Tisztítsátok-ki azért a' régi kovászt, hogy légyetek új tészták, miképpen hogy kovász nélkül valók vagyotk; Mert (*e*) a' mi Húsvéti bárányunk a' Krisztus mi érettünk meg-áldoztatott.

(*e*) *Esa.* 53: 7. *r.* 15: 3.

8. Azért Innepet szenteljünk nem régi kovászban, sem nem gonoszságnak és álnokságnak kovászszában; hanem a' tisztaságnak és igazságnak kovász nélkül-való *kenyerei*ben.

9. Meg-írtam néktek levelemben; hogy a' paráznákkal ne társalkodnátok.

10. De nem mindenestől fogva e' világnak paráznáival, avagy fösvényivel, avagy ragadozóival, avagy bálvány-imádóival; mert ollyan módon ki kellene e' világból mennetek.

11. Mostan pedig írtam néktek, hogy (*f*) ne társalkodjatok *azzal*: ha valaki, holott atyafiúnak neveztetik, parázna, avagy fösvény, avagy bálvány-imádó, avagy szidalmazó, avagy részeges, avagy ragadozó: (*g*) ez illyenekkel *mondom*, hogy ingyen se egyetek.

(*f*) 4 *Mós.* 12: 14. *Pél.* 1 10. (*g*) *Mát.* 18: 17.

12. Mert mitsoda közöm vagyon ahoz, hogy a' kivül valókról-is ítéletet tégyek? avagy nem azokról tésztek-é ti ítéletet, a' kik belől vagynak *az Istennek házában*?

13. A' kivül-valókról pedig az Isten ítéletet tészen. (*h*) Vesssétek-ki azért a' gonosz embert ti közzületek. (*h*) 5 *Mós.* 13: 5. 22: 21.

VI. RÉSZ.

A' Pogányoknak székek előtt-való perlődésekért, és a' bujaságért feddözik.

1 Vagyon-é valaki ti köztetek olly vakmerő, hogy ha törvénykezése vagyon másal; a' hamisak előtt törvénykezik, és nem a' szentek előtt?

2. Avagy nem tudjátok-é, hogy (*a*) a' szentek meg-ítélik e' világot? Hogyha e' világ ti általatok meg-ítéltetik; méltatlanok vagytok-é kisebb dologról való ítéletekre? (*a*) *Mát.* 19: 28.

3. Avagy nem tudjátok-é, hogy az Angyalokat-is meg-ítéljük? nem hogy e' világi életünk' szükségére-való dolgot *nem ítélnénk-meg.*

4. Azért ha törvénykezéstek vagyon azok felől, mellyek e' világi életnek szükségére valók: a' kik a' Gyülekezetben leg-alább-valók; azokat ültessétek a' székbe.

5. Hogy magatokat meg-szégyenljétek, ezt azért írom. Nintsen-é köztetek egy bölts ember-is, a' ki ítéletet tehetne az ő attyafiai között?

6. Hanem az atyafiú attyafiával törvénykezik; még-pedig a' hitetlenek előtt.

7. Azért minden kétség nélkül nagy gyarlóság ez ti bennetek, hogy egymással törvénykeztek. (*b*) Miért nem szenvedtek inkább boszszúságot? Miért nem türitek inkább a' (*c*) kárt? (*b*) *Pél.* 20: 22. 1 *Ts.* 5: 6. (*c*) *Mát.* 5: 39.

8. (*d*) De inkább ti tésztek boszszút és kárt; még-pedig a' ti atyátokfiainak.

(*d*) 1 *Thes.* 4: 6.

9. Avagy nem tudjátok-é, hogy a' hamisak az Isten' országának örökségét nem bírják? Ne tévelyegjetek: (*e*) sem a' paráználkodók, sem a' bálvány-imádók, sem a' házasság-rontók, sem az éktelen puhák, sem a' kik ferjfiakkal tisztátalankodnak: (*e*) *Ef.* 5: 5. *Gal.* 5: 21.

10. Sem a lopók, sem a' fösvények, sem a' részegesek, sem a' szidalmazók, sem a' ragadozók, (*f*) az Isten' országának örökségét nem bírják. (*f*) *Gal.* 5: 19-21. *Jel.* 22: 15.

11. (*g*) Illyenek vóltatok pedig némellyek; de meg-m sattattatok, meg-szenteltettetek, megigazíttattatok az Úr Jésusnak nevében, és a' mi Istenünknek Lelke által. (*g*) *Tít.* 3: 3.

12. Mindenek (*h*) szabadok énnékem; de nem mindenek használnak: mindenek szabadok nékem; de én semmi állatnak hatalmába nem adatom. (*h*) *r.* 10: 23.

13. Az eledelek a' hasnak *rendeltetteк*, és a' has az eledeleknek; az Isten pedig mind ezt, mind amazokat el-törli: a' test pedig (*i*) nem paráznaságnak *rendeltetett*, hanem az Úrnak, és az Úr a' testnek. (*i*) 1 *Thes.* 4: 3.

14. Az Isten pedig az Urat-is fel-támasztotta; minket-is fel-támaszt az ő hatalmasága által.

15. Avagy nem tudjátok-é, hogy a' ti testeitek a' Krisztusnak tagjai? El-szakaszszam-é azért a' Krisztus' tagjait, hogy a' paráznának tagjaivá tégyem? Távól légyen.

16. Avagy nem tudjátok-é, hogy a' ki a' paráznához ragaszkodik; egy test *a' paráznával?* (*k*) Mert ketten lésznek, *úgymond*, egy testté.

(*k*) 1 *Mós.* 2: 24. *Mát.* 19: 5. *Ef.* 5: 31.

17. A' ki pedig ragaszkodik az Úrhoz; egy lélek ő-véle.

18. Távoztassátok-el a' paráznaságot: Minden bün, a' mellyet az ember tselekeszik; a' testen kivül vagyon: de a' ki paráználkodik; az ő maga teste ellen vétkezik.

19. Avagy nem tudjátok-é, hogy a' ti testetek a' bennetek *lakozó* Szent Léleknek (*l*) temploma, mellyet vettetek az Istentől, és hogy nem ti magatokéi vagytok?

(*l*) *r* 3: 16. 2 *Kór.* 6: 16. 1 *Pét.* 2: 5.

20. Mert árron (*m*) vétettetek; Ditsőitsétek azért az Istent a' ti testetekben és a' ti lelketekben, mellyek az Istenéi. (*m*) *r.* 7: 23.

VII. RÉSZ.

A' házasságról, szüzességről, özvegységről tanit.

1 Továbbá azokról a' mellyek felől írtatok nékem, *az én értelmem ez:* Jó a' ferjfiúnak aszszonyi-állatot nem illetni;

2. De a' paráznaságnak el-távoztatásáért minden ferjfiúnak tulajdon felesége légyen, és minden aszszonyi-állatnak tulajdon ferje légyen.

3. A' férj, a' minémű jó-akarattal tartozik az ő feleségének, azt meg-adja annak; hasonlóképpen a' feleség-is az ő férjének.

4. A' feleség nem bír az ő saját testével; hanem a' férje: hasonlatosképpen a' férj nem bír az ő saját testével; hanem az ő felesége.

5. Ne tsaljátok-meg egymást; hanem ha (*a*) egygyenlő akaratból ideig, hogy foglalatosok lehessetek

lehesetek a' böjtölésben, és az imádkozásban; ismét egymáshoz térjetek, hogy a' Sátán meg-ne kísértsen titeket, mivelhogy magatokat meg-nem tartóztathatjátok. (*a*) *Jóel.* 2: 16.

6. Ezt pedig mondom engedelemből, nem (*b*) parantsolat szerént. (*b*) 2 *Mós.* 19: 25.

7. Mert akarnám: ha úgy vólna minden ember, mint én; De mindennek kiváltképpen-való ajándéka vagyon Istentől: némellynek így, némellynek pedig amúgy.

8. Mondom pedig az özvegy férjfiaknak, és az özvegy aszszonyi-állatoknak; hogy jó nékiek, ha úgy maradhatnak, mint én.

9. Hogyha magokat meg-nem tartóztathatják, házasságban éljenek; mert jobb házasságban élni, hogy nem mint égni.

10. Azoknak pedig, a' kik házasságban vagynak, hagyom nem én, hanem az Úr *hagyja*; hogy (*c*) az aszszonyi-állat az ő férjét el-ne hagyja. (*c*) *Mal.* 2: 14. *Mát.* 5 32. 19: 9.

11. Hogyha pedig el-hagyja; maradjon házasság nélkül: vagy az ő férjével békéljék-meg; a' férjfiú-is az ő feleségét el-ne botsássa.

12. Egyebeknek pedig én mondom, nem az Úr: Ha valamelly atyafiúnak hitetlen felesége vagyon, melly ő-véle egygyütt akar lakni; azt (*d*) el-ne botsássa.

(*d*) *Márk.* 10: 11. *Luk.* 16: 18.

13. És a' melly aszszonyi-állatnak hitetlen férje vagyon, és az véle akar lakni; el-ne hagyja az aszszonyi-állat azt.

14. Mert a' hitetlen férjfiú meg-szenteltetett az ő feleségében: és a' hitetlen aszszonyi-állat meg-szenteltetett az ő férjében; mert ha különben vólna, a' ti gyermekeitek tisztátalanok vólnának; de azok szentek.

15. Ha pedig a' hitetlen el-mégyen; ám menjen-el: nem vettetett rabság alá az atyafiú, vagy a' keresztyén aszszonyi-állat ez illyen dolgokban; de békeségre hívott minket az Isten.

16. Mert mit tudsz benne te aszszonyi-állat! hogy ha a' te férjedet (*e*) meg-nyerheted-é? avagy te férjfiú! mit tudsz benne, hogyha a' te feleségedet meg-nyerheted-é *Istennek?*

(*e*) 1 *Pét.* 3: 1.

17. De a' mint kinek-kinek osztogatja Isten *az ő ajándékát*, és a' mint (*f*) kit-kit hívott az Úr; úgy járjon: és minden Gyülekezetekben ekképpen rendelem. (*f*) *Efés.* 4: 1.

18. Környül-metélkedésben hívatott-é valaki? ne kívánja a' *Környül-metélkedetlenséget*; a' környül-metélkedetlenségben hívatott-é valaki? környül ne metélkedjék.

19. (*g*) A' Környül-metélkedés semmi: a' környül-metélkedetlenség-is semmi; hanem az Isten' parantsolatinak meg-tartása *kívántatik.*

(*g*) *Gal.* 5: 6.

20. Minden ember, a' melly (*h*) hívatalban hívattatott, abban maradjon. (*h*) *Efés.* 4: 1.

21. Szolgai állapatban hívattattál-é? ne gondolj véle: de ha (*i*) szabadosá lehetsz; inkább élj azzal. (*i*) *r.* 12: 13. *Kol.* 3 11.

22. Mert a' ki az Úrban hívattatott szolgai állapatban *lévén*; az Úrnak szabadosa: hasonlatosképpen a' ki szabadosságban *lévén* hívattatott; a' Krisztusnak szolgája.

23. (*k*) *Nagy* árron vétettetek; ne légyetek embereknek szolgáik.

(*k*) *r.* 6: 20. 1 *Pét.* 1: 19.

24. Minden ember, a' miben hívattatott, Atyámfiai! abban maradjon-meg Isten előtt.

25. A' szüzek felől pedig nints az Úrtól parantsolatom; de a' mit értek, veletek közlöm, úgymint ki az Úrnak irgalmasságából vettem ezt, hogy hív *szolgája* légyek.

26. Úgy ítélem azért, hogy jó ez, a' jelenvaló szükségnek okáért, tudni-illik: hogy jó az embernek úgy *szüzen* maradni.

27. Feleséghez köttettél-é? ne keress el-válást. Meg-szabadúltál-é a' te feleségedtől? ne keress feleséget.

28. Hogyha feleséget vészesz-is; nem vétkeztél: és ha a' szüz leányzó férjhez ment; nem vétkezett: de ez illyeknek háborúságok lészen a' testben. Én pedig néktek kedveznék.

29. Ezt pedig azért mondom, Atyámfiai! mert a' mi idő még hátra vagyon, igen rövid, annyira, hogy a' kiknek feleségek vagyon-is; úgy tartsák, mintha nem vólna:

30. És a' kik sírnak; mintha nem sírnának: a' kik vígadnak; mintha nem vígadnának: és a' kik (*l*) vésznek valamit; mintha nem bírnák azt.

(*l*) *Ezék.* 7: 12.

31. És a' kik e' világgal élnek, mintha nem élnének; mert el-múlik e' világnak ábrázatja.

32. Akarnám, hogy szorgalmatosság nélkül vólnátok. (*m*) A' ki házasság nélkül vagyon; arra visel gondot, a' mi az Úré: mimódon kedveskedhessék az Úrnak. (*m*) 1 *Tim.* 5: 5.

33. A' ki pedig feleséget vett, e' világiakra visel gondot; hogy kedveskedhessék felségének.

34. Kü-

34. Különböznek ezek; a' férjhez ment aszszonyi-állat és a' szüz leányzó. A' ki férjhez nem ment, szorgalmatos az Úr' dolgaiban; hogy tiszta légyen mind testében, mind lelkében: a' ki pedig férjhez ment; szorgalmatos e' világiakban: mimódon kedveskedhessék az ő férjének.

35. Ezt pedig mondom a' ti hasznotokra; nem hogy tört vesek néktek, hanem hogy ékesen és illendőképpen ragaszkodhassatok az Úrhoz minden szorgalmatosság nélkül.

36. Ha pedig valaki éktelen dolognak állítja, ha az ő leánya idejének virágát el-múlatja, és *ha* úgy kell lenni; a' mit akar, azt tselekedje, nem vétkezik: menjen férjhez.

37. A' ki pedig magában el-végezte, és a' szükség nem kénszeríti; hanem az ő tulajdon akaratjával bír, és ezt el-végezte szívében: hogy meg-tartsa az ő leányát; jól tselekeszik.

38. Azért a' ki el-adja házasságra *leányát*; jól tselekeszik: a' ki pedig nem adja házasságra; jobban tselekeszik.

39. Az (*n*) aszszonyi-állat meg-köteleztetett törvénnyel, míg az ő férje él: ha az ő férje el-aluszik; szabados, hogy el-menjen a' kihez akar, tsak az Úrban: (*n*) *Róm.* 7:2. 2*Kor.* 6:14

40. De bóldogabb lészen, hogy ha úgy marad, az én értelmem szerént; hiszem pedig hogy én bennem-is az Isten' Lelke vagyon.

VIII. RÉSZ.

A' bálványoknak áldoztatott dolgokról.

1 A' *mi* pedig *azokra néz*, a' mellyek a' bálványoknak áldoztatnak; tudjuk mindnyájan, hogy a' felől (*a*) értelmünk vagyon: *De* az értelem fel-fúvalkodtat; a' szeretet pedig épít. (*a*) *Tsel.* 15: 20, 29. *r.* 10: 27, 28.

2. Ha valaki láttatik *magának* valamit tudni; az ollyan ember még semmit (*b*) nem tud, *úgy*, a' mint kellene tudni.. (*b*) *r.* 3: 18 *Gal.* 6: 3.

3. Hanem a' ki az Istent szereti; ez illyen ember Istentől meg-ajándékoztatott vólt értelemmel.

4. (*c*) Az ollyan állatoknak azért meg-ételek felől, a' mellyek a' bálványoknak áldoztatnak, tudjuk: hogy a' bálvány semmi e' világon, és hogy nintsen más Isten, hanem tsak (*d*) egy.

(*c*) *Róm.* 14: 14. (*d*) *r.* 10: 19.

5. Mert noha vagynak ollyak mind a' földön mind az égben, kik Isteneknek neveztetnek; (miképpen hogy sok Istenek, és sok Urak vagynak.)

6. Mindazáltal nékünk (*e*) egy Istenünk vagyon, amaz Atya, a' kitől mindenek; mi-is abban *vagyunk*: és egy (*f*) Úr a' Jésus Krisztus, ki által mindenek *vagynak*; mi-is ő általa.

(*e*) 5*Mós.* 6: 4. (*f*) *Ján.*. 13: 14. *r.* 12: 3.

7. *De* nem mindenekben vagyon ez a' tudomány; mert némellyek mind e' mái napiglan a' bálványt valaminek állítván, mint (*g*) bálványoknak áldoztattat, úgy eszik azt: és azoknak lelki-esméretek, mivelhogy erőtelen, megfertéztetik. (*g*) *r.* 10: 28. *Róm.* 14: 23.

8. Az (*h*) eledel pedig minket Isten előtt kedvesekké nem tészen: mert ha eszünk-is; nem lészünk gazdagabbak: ha nem eszünk-is; nem lészünk szegényebbek. (*h*) *Róm.* 14: 17.

9. De meg-lássátok, hogy valami módon a' ti szabadságtok (*i*) botránkozásokra ne légyen az erőteleneknek. (*i*) *Gal.* 5: 13.

10. Mert ha valaki lát tégedet, ki értelemmel meg-ékesíttettél, hogy a' bálványoknak templomokban le-ülsz; annak lelki-esmérete, a' ki erőtelen, avagy nem bátorkodik-é arra, hogy megegye a' bálványoknak áldoztatott állatokat?

11. És (*k*) a' te értelmeddel a' te erőtelen atyádfia, a' kiért a' Krisztus meg-hólt, el-vész-é?

(*k*) *Róm.* 14: 15.

12. És ekképpen mikor vétkeztek az atyafiak ellen, és sebesítitek az ő erőtelen lelkek-esméretit; a' Krisztus ellen vétkeztek.

13 Annakokáért (*l*) ha az eledel meg-botránkoztatja az én atyámfiát; soha húst nem eszem, hogy az én atyámfia meg-ne botránkozzék.

(*l*) *Róm.* 14: 21. 2 *Kór.* 11: 29.

IX. RÉSZ.

Az Egyházi szolgának táplálására-való jutalmat meg kell adni.

1 A vagy nem Apostol vagyok-é? Nem vagyok-é szabados? Nem (*a*) láttam-é a' mi Urunk Jésus Krisztust? avagy nem én munkáim vagytok-é ti az Úrban?

(*a*) *Tsel.* 22: 14, 18. *r.* 4: 15. 15: 8.

2. Ha egyebeknek nem vagyok Apostolok, de bizony néktek az vagyok; mert az én Apostolságomnak petsété az Úrban ti vagytok.

3. Az én feleletem ez azok ellen, kik engemet tzirkálnak.

4. Avagy nintsen-é arra hatalmunk, hogy együnk vagy igyunk?

5. Avagy nintsen-é hatalmunk arra, hogy a' mi keresztyén feleségünket széllyel hordozzuk; mint a' több Apostolok-is, és az Úrnak attyafiai, és (*b*) Kéfás? (*b*) *Márk.* 8: 14.

6. Avagy

6. Avagy tsak énnékem, és Barnabásnak (*c*) nintsen-é szabadságunk, hogy ne munkálódjunk?

(*c*) 2 *Thess.* 3: 9.

7. Kitsoda vitézkedik valaha a' maga 'sóldján? Kitsoda plántál szőlőt, hogy annnak borában ne innék? avagy kitsoda legeltet nyájat, hogy a' nyájnak tejéből ne élne?

8. Avagy tsak emberi *hasonlatosság* szerént mondom-é ezeket? avagy nem ezeket mondja-é a' Törvény-is?

9. Mert a' Móses' Törvényében meg-vagyon írva: (*d*) Né kösd-fel a' nyomtató ökörnek szádját. Avagy az ökrökre vagyon-é az Istennek gondja?

(*d*) 5 *Mós.* 25: 4.

10. Avagy nem mindeneftől fogva mi érettünk mondja-é *ezt?* Mert mi érettünk íratott *ez* meg, hogy: A' ki (*e*) szánt, reménység alatt kell annak szántania: és a' ki tsépel reménység alatt; az ő reménységében részesnek kell lennie.

(*e*) 2 *Tim.* 2: 6.

11. (*f*) Ha mi tinéktek lelkieket vetettünk; nagy dolog-é, ha mi a' testi *marhá*itokat aratjuk?

(*f*) *Róm.* 15: 27. *Gal* 6: 6.

12. Ha egyebek köztetek az ő szabadságoknak haszнát vészik; miért nem inkább mi? De mi nem éltünk e' szabadsággal; hanem mindeneket el-türünk, hogy a' Krístus' Evangyéliomának folyását meg-ne késlelnénk.

13. Avagy nem tudjátok-é, hogy a' kik a' szent dolgokban munkálódnak; a' Szent helyből (*g*) élnek? *és* a' kik az óltár körül forgolódnak; az óltárral egygyütt vészik-el részeket?

(*g*) 4 *Mós.* 18: 8, 20. 5 *Mós.* 18: 1.

14. Ekképpen (*h*) rendelte az Úr-is azoknak, a' kik az Evangyéliomot prédikállják; hogy az Evangyéliomból éljenek.

(*h*) *Mát.* 10: 10. 1 *Tim.* 5: 18.

15. De én ezek közzül egygyel sem éltem. Ezeket-is pedig nem azért írtam, hogy én velem ekképpen tselekedjenek; mert jobb vólna nékem meg-halnom inkább, hogy nem mint (*i*) valaki hijába-valóvá tenné az én ditsekedésemet.

(*i*) 2 *Kór.* 11: 10.

16. Mert ha prédikállom az Evangyéliomot; azzal nem ditsekedhetem: mert a' szükség kénszerít engem; Jaj pedig nékem, ha az Evangyéliomot nem prédikállom!

17. Mert ha akaratom szerént mivelem ezt; jutalmom vagyon: ha akaratom ellen mivelemis; sáfárságot bízott *Isten* én reám.

18. Mitsoda jutalmam vagyon tehát? *Ez:* hogy mikor prédikállom az Evangyéliomot, a' Krístusnak Evangyéliomát ingyen-valóvá tégyem; hogy az én szabadságommal gonoszúl ne éljek az Evangyéliom*nak prédikálltatásában.*

19. Mert én szabados lévén mindenektől, magamat mindeneknek szolgájokká tettem; hogy többeket nyerhetnék-meg.

20. És a' 'Sidók között úgy tartottam magamat, mint 'Sidó; hogy a' 'Sidókat meg-nyernem: azok között, a' kik a' Törvény alatt vagynak *úgy viseltem magamat*, mintha a' Törvény alatt vólnék; hogy, a' kik a' Törvény alatt vagynak, azokat meg-nyerném.

21. (*k*) A' Törvény nélkül-valók között, mintha én-is Törvény nélkül-való vólnék, (*noha* nem *vagyok* Isten előtt Törvény nélkül-való; hanem a' Krístus' Törvényének alája vettettem,) hogy meg-nyerném a Törvény nélkül-valókat.

(*k*) *Gal.* 2: 3.

22. Az (*l*) erőteleneknek lettem úgymint erőtelen; hogy az erőteleneket meg-nyerném: mindeneknek minden lettem, hogy mindeneftől fogva valakiket meg-nyernék.

(*l*) *Róm.* 15: 1. *Gal.* 6: 1.

23. Ezt pedig mivelem az Evangyéliomért; hogy az Evangyéliomban a' *hallgatókkal* egybe részem légyen.

24. Avagy nem tudjátok-é, hogy a' kik a' tzélban futnak, jóllehet mindnyájan futnak; de egy vészi-el a' jutalmat? úgy fussatok, *azért*; hogy a' jutalmat el-vehessétek.

25. (*m*) A' ki pedig a' pállya-futásban tusakodik; mindenekben maga türtető. Azok ugyan azért, hogy a' veszendő koronát el-vegyék; mi pedig azért, *hogy* a' rothadatlant.

(*m*) 2 *Tim.* 2: 4.

26. Én azért úgy futok, mint nem bizonytalanra; úgy hartzolok, mint nem hijába vágván a' levegő eget.

27. Hanem az én testemet meg-sanyargatom, és (*n*) rabság alá adom; hogy valami módon, holott én prédikállok másoknak, gonosz életű én ne légyek.

(*n*) *Róm.* 6: 19.

X. RÉSZ.

Ismét szóll a' bálványoknak áldoztattakról.

1 Nem akarom pedig, hogy ti ezt ne tudjátok, Atyámfiai! hogy a' mi Atyáink mindnyájan ama' (*a*) köd alatt vóltanak, és mindnyájan a' (*b*) tengeren által-mentenek:

(*a*) 2 *Mós.* 13: 21. (*b*) 4 *Mós.* 9: 18. *Jós.* 4: 23.

2. És mindnyájan Mósesben meg-kereszteltekedtek, a' ködben, és a' tengerben:

3. És mindnyájan egy lelki (*c*) eledelt ettek *mi velünk.* (*c*) 2*Mós.* 16: 15.

4. És mindnyájan egy lelki italt ittanak: mert ittanak a' lelki (*d*) kő-sziklából, melly őket követi vala; a' kő-szikla pedig Kristus vala.

(*d*) 2*Mós.* 17: 6. *'Sólt.* 78: 15.

5. De sokat azok közzül az Isten nem kedvelt; mert a' pusztában (*e*) le-vágattattak.

(*e*) 4*Mós.* 26: 65

6. Ezek pedig mi példáink vóltanak; hogy gonosz dolgokat ne kívánjunk, miképpen azok (*f*) kívántanak. (*f*) *'Sólt.* 106: 14.

7. Bálvány-imádók se légyetek, mint közzülök némellyek; mint meg-vagyon írva: (*g*) Le-üle a' nép enni és inni, és fel-kele játszani.

(*g*) 2 *Mós.* 32: 6.

8. Se pedig ne paráználkodjunk, mint azok közzül némellyek (*h*) paráználkodtak: és egy napon el-estenek huszon-három ezeren.

(*h*) 4 *Mós.* 25: 9.

9. Se a' Kristust ne kísértsük, mint ő közzülök némellyek kísértették, és a' (*i*) kígyók miatt el-vesztenek. (*i*) 4*Mós.* 21: 4, 5

10. Se pedig ne zúgolódjatok, miképpen ő közzülök némellyek (*k*) zúgolódának; és el-ve szének a' pusztító *Angyal* miatt.

(*k*) 4 *Mós.* 14: 36, 37.

11. M ind ezek pedig példában esnek vala rajtok; meg-írattattak pedig a' mi intetésünkre, kikre ez útólsó idők jutottanak.

12. Azért a' ki *magának* láttatik állani; (*l*) meg-lássa, hogy el-ne essék. (*l*) *Róm.* 11: 20.

13. Nem egyéb, hanem csak emberi kísértet esett rajtatok: de (*m*) az Isten igaz, ki nem hágy titeket fellyebb kísértetni annál, a' mint el-szenvedhetitek; sőt a' kísértettel egygyetemben a' *szabadúlásra* útat nyit, hogy *azt* el-szenvedhessétek. (*m*) *Esa.* 27: 8. 2*Pét.* 2: 9.

14. Azért, szerelmesim! távoztassátok-el a' bálvány-imádást.

15. Úgy szóllok, mint tudósoknak; ítéljétek-meg ti, a' mit mondok.

16. A' hálá-adásnak pohara, mellyet meg-szentelünk, avagy nem a' Kristus' vérével-való közösülésünk-é? A' kenyér, a' mellyet meg-szegünk, avagy nem a' Kristus' testével-való közösülésünk-é?

17. Mert egy kenyér, *és* (*n*) egy test vagyunk sokan; mert mindnyájan egy kenyérből eszünk. (*n*) *Róm.* 12: 5. *r.* 12: 27.

18. Tekintsétek-meg a' test szerént-való Izráelt! A' kik az áldozatokban esznek; avagy nintsen-é közök az óltárhoz?

19. Mit mondok azért: hogy (*o*) a' bálvány valami vólna-é? vagy a' bálványoknak áldoztatott valami vólna-é?

(*o*) *r.* 8: 4. *Gal.* 4: 8.

20. Sőt *azt mondom: hogy*, a' mit a' Pogányok áldoznak, az ördögöknek áldoznak, nem az Istennek; nem akarom pedig, hogy ti az ördögöknek közösi légyetek.

21. Nem ihatjátok az Úr' poharát, és (*p*) az ördögöknek poharát: nem lehettek az Úr' asztalának, és az ördögök' asztalának részesi.

(*p*) 5 *Mós.* 32: 17, 18. 2*Kór.* 6: 14, 15.

22. Avagy nem ingereljük-é haragra az Urat? avagy erősebbek vagyunk é ő nálánál?

23. Mindenek (*q*) szabadok énnékem; de nem mindenek használnak: mindenek szabadok énnékem; de nem mindenek épitenek.

(*q*) *r.* 6: 13.

24. Senki ne kereste, a' mi övé; hanem minden *azt kereste*, a' mi másé.

25. Valamit a' mészár-székbe árúlnak; meg-egyétek, semmit nem tudakozván *felőle* a' lelki-esméretért.

26. Mert az Úré (*r*) a' föld, és annak minden gazdagsága. (*r*) *'Sólt.* 50: 12.

27. Ha valaki a' hitetlenek közzül titeket el-hívánd, és el-akartok menni; valamit előtökbe hoznak, meg-egyétek, semmit nem tudakozván *felőle* a' lelki-esméretért.

28. De (*s*) ha valaki néktek ezt mondja: Ez bálványoknak áldoztatott; ne egyétek az *em berért*, a' ki azt mondotta, és a' lelki-esméretért; mert az Úré a' föld, és annak minden gazdagsága. (*s*) *Tsel.* 15: 29. *r.* 8: 1, 17.

29. Nem a' te lelki-esméretedért mondom pedig: hanem annak lelki-esméretiért. Mert az én szabadságom miért szidalmaztatik másnak lelki-esméretitől?

30. És ha én *Isteni* kegyelemből eszem; miért ítéltetem *azért* hitetlennek, a' miért (*t*) én hálákat adok. (*t*) *Róm.* 14: 6. 1*Tim.* 4: 3.

31. (*u*) Azért akár esztek, akár isztok, akár mit tselekesztek; mindeneket az Isten' ditsőssége re miveljetek. (*u*) *Kol.* 3: 17.

32. Meg-ne botránkoztassátok, (*x*) vagy a' Sidókat, vagy a' Görögöket, vagy az Istennek Gyülekezetét. (*x*) *Róm.* 14: 13. 2*Kór.* 6: 3.

33. Miképpen én-is mindenekben (*y*) mindeneknek kedveskedem, nem keresvén az én magam'

gam' haſznát; hanem ſokaknak *haſznokat*, hogy meg-tartaſſanak. (*y*) *r.* 9: 22. *Gal.* 6: 1.

XI. RÉSZ.

Az Iſteni ſzolgálatban való illendő dolgokról, és abban kinek-kinek tiſzteſséges maga-viſeléséről: az Úr' Vatsorájának betsületes, és illendőképpen-való ſzolgáltatásáról.

1 Légyetek én követőim, mint én-is *követője vagyok* a' (*a*) Kriſtusnak.

(*a*) *Fil.* 3: 17. 2 *Theſſ.* 6: 3. 10.

2. Dítsérlek pedig titeket, Atyámfiai! hogy én rólam, mindenestől meg-emlékeztek, és a' minémű rendeléseket ſzabtam köztetek, azokat meg-tartjátok.

3. Akarom pedig, hogy ezt tudjátok, hogy a' (*b*) Kriſtus minden férjfiúnak feje: az aſzſzonyi-állatnak pedig feje a' férjfiú; a' Kriſtusnak pedig feje az Iſten. (*b*) *Éf.* 5: 23. *Ján.* 14: 28

4. Minden férjfiú, a' ki imádkozik, vagy Irást magyaráz bé-fedett fővel; meg-rútítja az ő fejét.

5. Minden aſzſzonyi-állat pedig, a' ki imádkozik, vagy Irást magyaráz mezítelen fővel; az ő fejét meg-rútítja: mert *az* ſzinte annyit tészen, mintha meg-beretváltatott volna *az ő feje.*

6. Mert az aſzſzonyi-állat ha bé-nem fedi az ő fejét; nyíretteſſék-el *az ő haja-is*: (*c*) hogy ha pedig éktelen az aſzſzonyi-állat' fejének meg-nyírettetni, avagy meg-beretváltatni; fedezze-bé az ő fejét. (*c*) 5 *Mós.* 22: 5.

7. Mert a' férjfiúnak nem kell bé-fednie az ő fejét; mivelhogy ő Iſtennek (*d*) képe és ditsőſsége; de az aſzſzonyi-állat a' férjfiú' ditsőſsége. (*d*) 1 *Mós.* 1: 26. 27. *Kol.* 3: 10.

8. Mert nem a' férjfiú vagyon az aſzſzonyi-állatból; hanem az aſzſzonyi-állat a' férjfiúból.

9. Mert nem-is teremtetett a' (*e*) férjfiú az aſzſzonyi-állatért; hanem az aſzſzonyi-állat a' férjfiúért. (*e*) 1 *Mós.* 2: 18.

10. Azért kell az aſzſzonyi-állatnak fején lennie a' *férjfiú'* hatalma' *bizonyságának* az Angyalokért.

11. Mindazáltal ſem a' férjfiú *nem lehet* az aſzſzonyi-állat nélkül, ſem az aſzſzonyi-állat a' férjfiú nélkül, az Úrnak rendelése (*f*) ſzerént.

12. Mert miképpen hogy az aſzſzonyi-állat a' férjfiúból *vagyon*; azonképpen a' férjfiú-is az aſzſzonyi állat által: mind a' ketten pedig Istentől *vagynak.* (*f*) 1 *Mós.* 2: 24.

13. Magatokban ítéljétek meg, hogy ha illendő dolog-é az aſzſzonyi-állatnak mezítelen fővel imádnia az Iſtent?

14. Avagy a' terméſzet-is nem tanít-é-meg erre titeket, hogy a' férjfiunak éktelen dolog nagy hajat viſelni?

15. Az aſzſzonyi-állatnak az ellen viſzontag ékeſségére vagyon a' nagy haj; mert nékie feje' fedezésére adatott a' nagy haj.

16. Hogyha valakinek tettſzik *ezek ellen* (*g*) versengeni; minékünk ollyan ſzokásunk nintsen, ſem az Iſten' Gyülekezeteinek. (*g*) 1 *Tim.* 6: 4.

17. Ezt pedig tudtotokra adom; hogy nem dítsérlek *ebben* titeket, hogy nem haſzonnal, hanem kárral gyültök egybe.

18. Mert előſzör, mikor egybe-gyültök a' Gyülekezetbe, hallom, hogy viſzſza-vonások vagynak közöttetek; valami réſzre pedig hiſzem-is.

19. Mert ſzükség lenniek (*h*) haſonlásoknak-is közöttetek; hogy a' kik állhatatosok, azok megesmértetſenek ti közöttetek. (*h*) *Mát.* 18: 7.

20. Azért mikor egybe gyültök azon helyre; ez nem Úr' Vatsorájának étele.

21. Mert ki-ki mind az ő ſaját vatsoráját éſzi meg elébb: és az étel közben némelly éhezik, némelly pedig réſzeg.

22. És nintsenek-é házaitok az ételre és italra? Avagy az Iſtennek Anyaſzentegyházát megútáljátok-é, és (*i*) azokat ſzégyenítitek-é, a' kiknek nintsen, *mit enniek*? Mit mondjak néktek? Dítsérjelek-é titeket? E' dologban nem dítsérlek. (*i*) *Jak.* 2: 6.

23. Mert én az Úrtól (*k*) vettem, mellyet néktek előtökbe-is adtam: Hogy az Úr Jéſus (*l*) azon éjtſzakán, mellyen él-árúltatek, vette a' kenyeret? (*k*) *Gal.* 1: 12. (*l*) *Mát.* 26: 26.

24. És hálákat adván meg-ſzegte, és ezt mondotta: Vegyétek, egyétek: ez az én teſtem, melly ti érettetek meg-töretik; ezt tselekedjétek az én emlékezetemre.

25. Hasonlátosképpen a' pohárt-is *vette*, minekutánna vatsorált vólna, ezt mondván: E' pohár amaz Új Teſtamentom az én vérem által: Ezt tselekedjétek, valamennyiſzer iſzſzátok, az én emlékezetemre.

26. Mert valamennyiſzer ejénditek e' kenyeret, és ijándjátok e' pohárt; az Úrnak halálát hírdeſsétek, a' míg el-jövénd.

27. Azért valaki ejendi e' kenyeret, és ijándja az Úrnak pohárát méltatlanúl; vétkezik az Úr' teſte és vére ellen.

28. (*m*) Próbálja-meg azért minden ember magát; és úgy egyék abból a' kenyérből, és úgy igyék abból a' pohárból. (*m*) 2 *Kór.* 13: 5.

29. Mert a' ki eszik, és iszik méltatlanúl; kárhozatot eszik, és iszik magának, hogy meg nem betsüli az Úrnak testét.

30. Ezért-*is* vagynak ti köztetek sok erőtelenek és betegek, és el-aluttanak sokan.

31. Mert ha mi magunk ítélnénk-meg magunkat; nem büntettetnénk *Istentől.*

32. De mikor büntettetünk; az Úrtól (*n*) tanittatunk, hogy e' világgal el-ne kárhoztattassunk. (*n*) *'Sid.* 12: 5. 11.

33. Azért, Atyámfiai! mikor egybe-gyültök az ételre; egymást még-várjátok.

34. Hogyha valaki éhezik; otthon egyék, hogy kárhozatra ne gyüljetek egybe. A' több dolgokat pedig el-rendelem, mikor közzétek mégyék.

XII. RÉSZ.

Külömbb-külömbb-féle lelki ajándékok, és azoknak hasznaik.

1 Továbbá a' mi néz a' lelki *ajándék*okra, Atyámfiai! nem akarom, hogy azok felől-is tudatlanok légyetek.

2. Tudjátok, hogy (*a*) *ti* Pogányok vóltatok és a' néma bálványokhoz ragadtattok vala, a' mint vitettek vala. (*a*) *Efés.* 2: 11. 12.

3. Azért tudtotokra adom néktek, hogy senki, (*b*) a' ki Istennek Lelke által szóll; a' Jésust nem átkozza: és senki nem mondhatja a' Jésust (*c*) Úrnak; hanem *csak* a' Szent Lélek által. (*b*) 4 *Mós.* 11: 29. *Mát.* 9: 39. (*c*) *Fil.* 2: 11. 13.

4. Az ajándékokban pedig (*d*) külömbbség vagyon; de ugyan-azon Lélek. (*d*) *Róm.* 12: 6.

5. Az *Egyházi* szolgálatokban-is külömbbségek vagynak; de ugyan-azon Úr.

6. És külömbbségek vagynak az *Isteni* erők*nek ajándéki*ban-is; de ugyan-azon egy Isten, ki mind azokat mindenekben tselekeszi.

7. Mindennek pedig adatik a' Léleknek nyilván-való *ajándék*a haszonra.

8. Mert némellynek az *Isten'* Lelkétől adattatik bőltseségnek beszéde; némellynek pedig tudománynak beszéde, ugyan-azon Lélektől:

9. Némellynek pedig hit ugyan-azon Lélek által; némellynek pedig gyógyitásnak ajándéki, ugyan azon Lélek által:

10. Némellynek pedig *Isteni* erőknek tselekedésére-*való ajándékok*; némellynek pedig (*e*) jövendő-mondás: némellynek pedig a' lelkek' meg-választatásoknak ajándéka; némellynek pedig külömböző nyelvek' nemeinek tudása: némellynek pedig nyelvek' magyarázások;

(*e*) *Ts.* 21: 10. 11.

11. De mind ezeket tselekeszi ugyan-azon (*f*) egy Lélek, osztogatván azokat kiváltképpen mindeneknek, a' mint akarja.

(*f*) *Róm.* 12: 3. 6. 1 *Kór.* 7: 7.

12. Mert miképpen a' test egy, és annak sok tagjai vagynak: az egy testnek minden tagjai pedig noha sokak; mindazáltal azok egy test: ezenképpen vagyon a' Krisztus-is.

13. Mert egy Lélek által mi mindnyájan egy testté keresztelkedtünk: akár 'Sidók, akár (*g*) Görögök, akár szolgák, akár szabadosok; és mindnyájan egy ital által lettünk egy lélekké.

(*g*) *Efés.* 2: 14. 15. *Gal.* 3: 27. 28.

14. Mert a' test nem egy tag; hanem sok *tag*ok.

15. Ha ezt mondja a' láb: Mivelhogy én nem vagyok kéz; azért nem vagyok a' testből-való; avagy nem a' testből való-é azért?

16. És ha ezt mondja a' fül: Mivelhogy nem vagyok én szem; nem vagyok a' testből-való; avagy nem a' testből-való-é azért?

17. Ha az egész test szem; hol a' hallás? ha egészen hallás; hol az illatozás?

18. De az Isten a' tagokat (*h*) helyheztette egygyenként külön-külön a' testben, a' mint akarta. (*h*) *'Sólt.* 139: 13. 15.

19. Hogyha mind azok egy tag vólnának; hol *vólna* a' test?

20. De jóllehet a' tagok sokak; mindazáltal egy test.

21. Nem mondhatja pedig a' szem a' kéznek: Nem szükölködöm te nálad nélkül; vagy a' fő a' lábaknak: Nem kelletek ti énnékem.

22. Sőt sokkal inkább, a' mellyek a' testnek leg-erőtelenebb tagjainak láttatnak; azok igen szükségesek.

23. És a' testnek a' melly *tagjait* álitjuk lenni tiszteletleneknek; azoknak nagyobb tisztességet tészünk: és a' mellyek mi bennünk éktelenek; azoknak nagyobb ékességek vagyon.

24. Mert a' mellyek mi bennünk ékességesek; azoknak nem szükség *az ékesség*: de az Isten így mértékelte a' testet mind egygyetembe; hogy a' melly tiszteség nélkül-való vólna, annak nagyobb tiszteséget adna.

25. Hogy ne légyen hasonlás a' testben; hanem

nem a' tagok egyenlőképpen egymásért szorgalmatosok lévén, a' testet táplálják.

26. És ha (*i*) egy tag szenved; minden tagok egygyetembe bánkódnak: ha egy tag tiszteséggel illettetik; egygyetembe örülnek minden tagok. (*i*) *Róm.* 12: 10, 15, 16.

27. Ti pedig (*k*) a' Krisztus' teste vagytok, és tagjai rész szerént. (*k*) *Róm.* 12: 5. *Ef.* 1: 23.

28. Némellyeket (*l*) pedig rendelt Isten az Anyaszentegyházban: először Apostolokat, azután Prófétákat, harmadszor Doktorokat: Azután *rendelt* Hatalmaságokat: azután gyógyításnak ajándékit, *szegényeknek* segéllőit, *kösségnek* igazgatóit, nyelveknek külömböző nemeit. (*l*) *Ef.* 4: 11, 12.

29. Avagy mindnyájan Apostolok-é *azok?* vagy mindnyájan Próféták-é? Avagy mindnyájan Doktorok-é? vagy mindnyájan Hatalmasságok-é?

30. Vagyon-é mindeniknek gyógyításra-való ajándéka? vallyon mindnyájan szóllnak-é külömbböző nyelveken? vallyon mindnyájan magyaráznak-é Irást?

31. De az ollyan ajándékokra igyekezzetek, a' mellyek hasznosabbak. És még drágalátosabb útat mutatok néktek.

XIII. RÉSZ.

Az atyafiúi szeretetnek dítséretes válta.

1 Ha embereknek, vagy Angyaloknak nyelveken szóllnék-is, a' szeretet pedig nintsen én bennem; ollyá lettem, mint a' zengő értz, és a' pengő-czimbalom.

2. És ha jövendőt tudnék-is mondani, és minden titkokat, és minden bőltseséget tudnék-is; és ha egész hitem vólna-is, úgy-annyira, hogy (*a*) a' hegyeket el-vinném helyekről: ha szeretet nintsen én bennem; semmi vagyok.

(*a*) *Mát.* 17: 20.

3. És ha minden marhámat a' szegények' táplaltatásokra költeném-is: és ha testemet a' tűzre adnám-is; ha szeretet nintsen bennem, semmit az nem használ *nékem.*

4. A' szeretet (*b*) hosszú-türő: kegyes a' szeretet, nem irígykedik a' szeretet: nem tselekeszik álnokúl, nem fúvalkodik-fel:

(*b*) *Péld.* 10: 12.

5. Nem tselekeszik éktelenül, nem (*c*) keresi *tsak* az ő hasznát: nem gerjed hamar haragra, nem gondol gonoszt: (*c*) *Fil.* 2: 4, 21.

6. Nem örül a' hamisságnak; örül pedig az igazságnak:

7. Mindeneket (*d*) el-fedez, mindeneket hiszen, mindeneket reménl, mindeneket el-tür.

(*d*) 1 *Pet.* 4: 8.

8. A' szeretet soha el nem fogy; de a' jövendő-mondások-is el-töröltetnek, a' *külömböző* nyelvek-is meg-szünnek, a' *tanúlásból-való* esméret-is el-töröltetik.

9. Mert rész szerént vagyon bennünk az esméret, rész szerént a' prófetálás.

10. De minekutánna el jövénd a' tökélletes tellyesség; akkor (*e*) el-töröltetik a' mi rész szerént vagyon. (*e*) 1 *Ján.* 3: 2.

11. Mikor gyermek vólnék, úgy szólltam mint gyermek: úgy gondolkodtam mint gyermek: úgy értettem mint gyermek: minekutánna pedig férjfiúvá lettem; el-hagytam a' gyermekhez illendő dolgokat.

12. Mert most látunk (*f*) tükör által és homályos beszéd által; de akkor szemtől szembe: most rész szerént vagyon bennem az esméret; akkor pedig lészen az esméret *úgy*, a' mint tanittatom. (*f*) 2 *Kór.* 5: 7. 1 *Ján.* 3: 2.

13. Azért mostan meg-marad a' hit, a' reménység, a' szeretet, ez három: ezek között pedig leg-nagyobb a' szeretet.

XIV. RÉSZ.

A' lelki ajándékoknak rendekről, és azokkal-való élésnek módjáról.

1 Követsétek a' szeretetet, kívánjátok a' lelki *ajándékokat*; de mindennél inkább, hogy Irást tudjatok magyarázni.

2. Mert a' ki nyelveken szóll; nem embereknek szóll, hanem Istennek: mert senki nem érti, noha *Szent* Lélek által titkos dolgokat szóll.

3. A' ki pedig Irást magyaráz; az embereknek szóll épülésre, intésre, és vígasztalásra.

4. A' ki *idegen* nyelven szóll; magát építi: a' ki pedig Irást magyaráz; az a' Gyülekezetet építi.

5. Jóllehet pedig akarnám, ha (*a*) mindnyájan tudnátok *külömböző* nyelveken szóllani; de inkább, hogy Irást tudnátok magyarázni: mert nagyobb az Irás-magyarázó, hogy-nem a' ki nyelveken szóll; hanemha meg-magyarázza, hogy a' Gyülekezet épüljön.

(*a*) 4 *Mós.* 11: 29.

6. Ha pedig, Atyámfiai! én ti hozzátok mennék és nyelveken szóllanék; mit használnék néktek? hanemha szóllanék néktek vagy jelenés által, vagy tudomány által, vagy prófétzia által, vagy tanítás által.

7. Az oktalan állatok-is, a' mellyek zengenek, mind a' síp, vagy hegedű, ha szép valasz-

tást nem tésznek a' zengésben; mimódon érthetjük meg, a' mit énekelnek vagy a' sippal, vagy a' hegedüvel?

8. Mert ha a' trombita bizonytalan zengést tészen; kitsoda készül a' hartzra?

9. Azonképpen ti-is, ha a' ti nyelvetek által bizonyos jegyző szót nem szólltok; mimódon érthetik-meg, a' mit szólltok? tsak hijába lészen szóllástok.

10. Mint példa reá: Ennyi sok-féle szóllás vagyon e' világon, és egy-is nintsen értelem nélkül.

11. Hogyha azért nem tudándom a' szónak jegyzését; az előtt, a' ki *nékem* szóll, idegen nyelven-való lészek: és a' ki én velem szóll; nékem-is idegen nyelven szólló lészen.

12. Azonképpen ti-is, mivelhogy a' lelki ajándékokat kívánjátok; az Anyaszentegyháznak épületire igyekezzetek, hogy azokban nevekedjetek.

13. Annakokáért, a' ki nyelveken szóll, kérje *Istent*; hogy meg-is magyarázhassa.

14. Mert ha *idegen* nyelven könyörgök *a' Gyülekezetben*, az *Istennek Lelke által-való* indúlatom könyörög; de az én *könyörgésemnek* értelme haszontalan *a' Gyülekezetnek.*

15. Mitsoda tehát? ha imádkozom a' Lélek' indításából; értelemmel-is imádkozzam: ha (*b*) éneklek a' Lélek által; értelemmel-is énekeljek.

(*b*) *Efés.* 5: 19 *Kol.* 3: 16.

16. Mert ha a' *Szent* Lélek által hálákat adsz *Istennek a' Gyülekezetben*; a' tudatlan ember mimódon mond a' te hálá-adásodra Ament? mert nem tudja, mit mondasz.

17. Mert te jóllehet jó móddal adsz hálákat; de más nem épül *abból.*

18. Hálákat adok az én Istenemnek, hogy mindnyájatoknál inkább tudok én *idegen* nyelveken szóllani.

19. De a' Gyülekezetben inkább akarok öt szót szóllani értelemmel, hogy egyebeket-is tanítsak; hogy-nem mint tíz ezer szót *szóllani idegen* nyelvvel.

20. Atyámfiai! (*c*) ne légyetek gyermekek értelemmel; hanem gonoszsággal gyermekek, értelemmel pedig öregek légyetek.

(*c*) *Sólt.* 131: 2. *Mát.* 18: 3. *Ef.* 4: 14.

21. A' Törvényben meg vagyon írva: Annakokáért (*d*) idegen nyelvvel, és idegen ajakakkal szóllok e' népnek; és úgy-is nem hallgatnak engemet, ezt mondja az Úr.

(*d*) 5 *Mós.* 28: 49. *Esa.* 28: 11.

22 Az *idegen* nyelvek azért, jelenségek nem a' hívőknek, hanem a' hitetleneknek; az Irás-magyarázás pedig *jelek* nem a' hitetleneknek, hanem a' hívőknek.

23. Azért ha az egész Gyülekezet egybegyül, és mindnyájan *idegen* nyelveken szóllanak: ha bé-mennek a' tudatlanok, vagy a' hitetlenek; avagy nem azt mondják-é hogy bolondságot tselekesztek?

24. De ha mindnyájan Irást magyaráznak: ha bé-mégyen pedig valamelly hitetlen, vagy tudatlan; mindenektől meg-feddetik, meg-ítéltetik mindenektől.

25. És ollyan módon az ő szívének titkai meg-jelennek *annak*: és le-borúlván artzal, az Istent imádja, és hírdeti mindenütt; hogy bizonnyal az Isten lakik ti köztetek.

26. Mitsoda azért, Atyámfiai? Valamikor egybe-gyültök; némellynek közzületek *ditséretre-való* éneke vagyon, tudománya vagyon, nyelv*ekkel-való szóllásnak ajándéka* vagyon, *Isteni* jelentése vagyon, magyarázásra *való ajándéka* vagyon: Mindenek' épülésre légyenek.

27. Ha *idegen* nyelven akar valaki szólltni; kettő, vagy leg-fellyebb három szólljon egymás után: egy pedig meg-magyarázza.

28. Hogyha nintsen magyarázó; hallgasson a' Gyülekezetben: ő magának szólljon pedig és az Istennek.

29. Az Irás-magyarázók közzül-is ketten, vagy hárman szólljanak; a' többi meg-ítéljék.

30. Hogyha *az Istentől valami* másnak jelentetik-meg a' mellette ülőnek; az első hallgasson.

31. Mert egygyenként mindnyájan magyarázhatjátok az Irást; hogy mindenek tanúljanak, és vígasztalást végyenek.

32. És a' magyarázóknak értelmeik, a' magyarázóknak *ítéletek* alá vettettek.

33. Mert az Isten nem *szeretője* a' viszsza-vonásnak; hanem a' békeségnek: miképpen a' szenteknek minden Gyülekezeteikben.

34. A' ti aszszonyi-népeitek a' Gyülekezetekben hallgassanak; (*e*) mert nem engedtetett nékiek az, hogy szólljanak; hanem hogy engedelmesek légyenek, mint (*f*) a' Törvény-is mondja.

(*e*) 1 *Tim.* 2: 11, 12. (*f*) 1 *Mós.* 3: 16. *Efés.* 5: 22.

35. Hogyha valamit meg-akarnak tanúlni; otthon kérdjék-meg az ő férjeket: mert éktelen

telen dolog, aszszonyi-állatnak szóllni a' Gyülekezetben.

36. Avagy ti tőletek származott-é az Isten' beszéde? avagy csak ti hozzátok jutott-é?

37. Ha valaki láttatik (g) Prófétának lenni, vagy lelki dolgokban tudósnak; végye eszébe, hogy a' mellyeket néktek írok, azok az Úrnak parantsolati. (g) 2Kór. 10: 7.

38. A' ki pedig tudatlan; ám légyen tudatlan!

39. Azért, Atyámfiai! erre igyekezzetek, hogy Irást tudjatok magyarázni: és a' nyelveken-való szóllást-is meg-ne tiltsátok.

40. Mindenek pedig ékesen és jó (h) renddel légyenek *ti köztetek.* (h) *Kol.* 2: 5.

XV. RÉSZ.

A' fel-támadásnak bizonyos voltát állatja, és okát 's módját-is meg-mondja.

1 Imé eszetekbe juttatom néktek, Atyámfiai! az Evangyéliomot, mellyet (a) hírdettem ti néktek: mellyet bé-is vettetek, mellyben állotok-is: (a) *Gal.* 1: 11, 12.

2. (b) Mellynek általa ha meg-tartjátok, a' minémű beszéddel néktek hírdettem; idvezültök-is: hanemha híjába hittetek.

(b) *Róm.* 1: 16.

3. Mert erre tanítottalak főképpen titeket, mellyet én-is (c) tanúltam vala: hogy a' Krisztus meg-hólt a' mi büneinkért, az (d) Irások szerént. (c) *Gal.* 1: 12. (d) *'Sólt.* 22. *Esa.* 53. *Dán* 9. 1 *Pét.* 2: 24.

4. És el-temettetett és fel-támadott harmad' napon az (e) Irások szerént: (e) *Ján.* 20: 9.

5 És meg-jelent (f) Kéfásnak, azután a' (g) tizen-két tanítványoknak.

(f) *Luk.* 24: 34. (g) *Ján.* 20: 19

6. Azután meg-jelentt többnek öt száz Atyafiaknál egyszer'smind, kik közzül sokan élnek e' mái napiglan; némellyek pedig el-aluttak.

7. Azután meg-jelent Jakabnak; azután mind az Apostoloknak.

8. Leg-utólszor pedig mindenek között nékem-is mintegy idétlennek meg-jelent.

9. Mert én az Apostolok között (h) leg-kissebb vagyok; ki nem vagyok méltó arra, hogy Apostolnak neveztessem, azért; mert háborgattam az Isten' Anyaszentegyházát.

(h) *Tsel.* 9: 4. *Efés.* 3: 8. 1 *Tim.* 1: 13.

10. De (i) Isten' kegyelme által vagyok, a' mi vagyok, és az ő kegyelme én hozzám vól híjába-való; hanem többet munkálódtam, hogy nem mint mindnyájan azok: de nem én; hanem az Isten' kegyelme, a' melly én velem *vagyon.* (i) *Róm.* 15: 18, 19. *Efés.* 3: 7.

11. Mind én azért, mind azok így prédikállunk; és így hittetek.

12. Ha azért úgy prédikálljuk, hogy a' Krisztus fel-támadott a' halálból; mimódon mondják némellyek ti köztetek, hogy nintsen a' halottaknak fel támadások?

13. Mert ha a' halottaknak fel-támadások nintsen; a' Krisztus-is nem támadott-fel.

14. Hogy ha a' Krisztus fel-nem támadott; híjába-való kétség nélkül (k) a' mi prédikállásunk, híjába-való a' ti hitetek-is. (k) *Róm.* 4: 25.

15. Annakfelette az Istennek hamis tanúinak-is találtatunk; mivelhogy az Isten felől illyen bizonyságot tettünk, hogy ő fel-támasztotta a' Krisztust: kit fel-nem támasztott; ha a' halottak fel-nem támasztatnak.

16. Mert ha a' halottak fel-nem támasztatnak; a' Krisztus-is nem támasztatott-fel:

17. (l) Ha pedig a' Krisztus fel-nem támasztatott; híjába-való a' ti hitetek: még a' ti büneitekben vagytok. (l) *Róm.* 8: 11.

18. A' kik a' Krisztusban el-aluttak; (m) azokis tehát el-vesztenek. (m) *Dán.* 12: 2.

19. Ha csak e' világon hiszünk a' Krisztusban minden embereknél nyavalyásabbak vagyunk.

20. De a' Krisztus fel-támadott a' halálból: *és* azoknak, a' kik el-aluttanak, lett (n) első 'sengéjek. (n) *Kol.* 1: 18. *Jel.* 1: 5.

21. Mert mivelhogy (o) ember által *vagyon* a' halál; a' halottaknak fel-támadások-is ember által vagyon. (o) 1 *Mós.* 2: 17. *Róm.* 5: 12, 18, 21.

22. Mert miképpen Ádámban mindnyájan meg-halnak; azonképpen a' Krisztusban mindnyájan meg-elevenittetnek:

23. Minden ember pedig (p) az ő rende szerént: Első 'senge a' Krisztus; azután, a' kik a' Krisztuséi, az ő el-jövetelekor *támadnak-fel.*

(p) 1 *Thess.* 4 15-17.

24. Azután vég *lészen;* mikor kezéhez adja *Kristus* az országot az Istennek és az Atyának, mikor el-törlénd minden birodalmat, minden hatalmat, és erőt.

25. Mert kell néki (q) uralkodnia, míg-nem minden ellenségit az ő lábai alá veti *Isten.*

(q) *'Sólt.* 110: 1. *Tsel.* 2: 34, 35. *Efés.* 1: 20.

26. Utólszor *pedig* a' *mi* ellenségünk, a' halál, el-töröltetik.

27. Mert (r) mindeneket vetett *Isten* az ő lábai

lábai alá. Mikor pedig azt mondja *az Irás:* hogy mindenek az ő birodalmába vettettek; nyilván-való dolog, hogy a' kivül *mondja*, a' ki néki mindeneket birodalmába adott.

(*r*) *'Sólt.* 2: 8. *'Sid.* 8: 7.

28. Minekutánna pedig mindenek az ő birodalmába vettetnek; akkor ő maga a' Fiú-is annak alája vettetik, a' ki néki mindeneket birodalmába adott, hogy az Isten mindenekben minden légyen.

29. Mit tésznek tehát azok, a' kik meg-kereszteltetnek, úgymint hóltak, ha a' halottak fel-nem támasztatnak? miért kereszteltetnek-meg tehát, úgy mint hóltak?

30. Mi-is minden szem-pillantásban miért szenvedünk nyomorúságot?

31. Minden nap meg-halok, a' mi ditsekedésünkre *esküszöm*, melly vagyon nékem a' Jésus Krisztusban a' mi Urunkban.

32. Ha *csak* emberi *mód* szerént hartzoltam-meg a' fene-bestiákkal Efésusban; mitsoda haszonnom vagyon abban, ha a' halottak fel-nem támadnak? (*s*) Együnk és igyunk; mert hólnap meg-halunk! (*s*) *Esa.* 22: 13. 56: 12.

33. Ne tévelyegjetek. A' jó erkőltsöt megfertéztetik a' gonosz társaságok.

34. Serkenjetek-fel igazságra, és ne vétkezzetek; mert némellyek az Istent nem esmérik: néktek szégyenűléstekre szóllok.

35. De mondhatná valaki? Mimódon (*t*) támasztatnak-fel a' halottak? minémű testtel jönek pedig ki? (*t*) *Ezék.* 37: 3.

36. Balgatag ember! a' mit te *a' földbe* vetsz; nem elevenedik-meg, hanem ha meg-rothadánd.

37. És a' mit el-vetsz, nem azt veted-el, a' mi azután ki-kél; hanem a' puszta magot, tudni-illik gabonának, vagy egyébnek magvát.

38. De az Isten ád annak testet, a' mint akarta, és minden-féle magnak kiváltképpen-való testet.

39. Nem minden test, azon egy test; hanem más az embereknek testek, más a' barmoknak testek, más a' halaknak, más a' madaraknak.

40. És vagynak mennyei testek, vagynak földi testek; de külömbb ditsőségek vagyon a' mennyeieknek, külömbb a' földieknek:

41. Külömbb a' Napnak ditsősége, és külömbb a' Holdnak ditsősége, és külömbb a' tsillagoknak ditsőségek; mert a' tsillag külömböz a' tsillagtól fényességgel.

42. (*u*) Igy *lészen* a' halottaknak fel-támadások-is. El-vettetik rothadandó *test*; fel-támasztatik rothadatlan. (*u*) *Mát.* 13: 43.

43. El-vettetik gyalázatos *test*; fel-támasztatik ditsőséges: el-vettetik erőtelen *test*, fel-támasztatik hatalmas.

44. El-vettetik lelkes test; fel-támasztatik lelki test: vagyon lelkes test; vagyon lelki test-is.

45. Mert úgy írattatott-meg: Teremtetett az (*x*) első ember Ádám élő állattá; az utólsó Ádám pedig elevenítő lélekké.

(*x*) 1 *Mós.* 2: 7.

46. De a' lelki *test* nem első; hanem a' lelkes *test az első*, második a' lelki *test*.

47. Az első ember a' földből-való *és* földi; a' második ember a' mennyei Úr.

48. A' minémű *vólt* ama' földi; ollyanok a' kik földiek-is: és minémű ama' mennyei; ollyanok *lészsznek*, a' kik mennyeiek-is.

49. És miképpen hordoztuk a' földinek ábrázatját; a' mennyeinek-is hordozzuk (*y*) ábrázatját. (*y*) 2 *Kór.* 4: 10. *Fil.* 3: 21.

50. Ezt mondom pedig, Atyámfiai! hogy a' test és a' vér nem veheti az Isten' országának örökségét: és a' rothadandóság a' rothadatlan természetnek örökségét *nem vészi*.

51. Imé titkos dolgot mondok néktek: Jól-lehet nem mindnyájan alusznak-el; de mindnyájan el-változtatunk.

52. Nagy hírtelen és egy szem-pillantásban az utólsó trombita-szóra; (*z*) (mert szóll a' trombita akkor,) és a' halottak fel-támadnak rothadatlanságban; és mi-*is* el-változunk.

(*z*) *Mát.* 24: 31. 1 *Thess.* 4: 16.

53. Mert szükség, hogy e' rothadandó *test* rothadatlan természetet öltözzön magára, és e' halandó *test* (*aa*) halhatatlanságot öltözzön magára. (*aa*) *Róm.* 8: 11. 2 *Kór.* 5: 4.

54. Minekutánna pedig e' rothadandó *test* öltözéndik rothadatlanságba, és e' halandó *test* öltözéndik halhatatlanságba; akkor lészen, a' mi meg-íratott: (*bb*) El-nyelettetett a' halál szinte a' diadalomig. (*bb*) *Esa.* 25: 8.

55. Hol *vagyon* (*cc*) halál! a' te diadalmad? hol *vagyon*, koporsó! a' te fúlánkod?

(*cc*) *Hós.* 13: 14.

56. A' halálnak pedig fúlánkja a' bün: a' bünnek pedig ereje a' Törvény.

57. De az Istennek *légyen* hálá! ki adott minékünk (*dd*) diadalmat, a' mi Urunk Jésus Krisztusnak általa. (*dd*) 1 *Ján.* 5: 4, 5.

58. Azért

58. Azért, ſzerelmes Atyámfiai! erőſen, és mozdíthatatlanúl álljatok, bővölködvén mindenkor (*ee*) az Úrnak dolgában; mivelhogy tudjátok, hogy a' ti munkátok nem hijába-való az Úrban. (*ee*) *Ján.* 6: 29.

XVI. RÉSZ.

Inti a' Jérusálembéli ſzenteknek-való alamisna' addsra: Timótheust ajánlja nékiek

1 A' mi néz a' (*a*) ſzentek' ſegítségekre-való alamisnára: a' miképpen rendeltem a' Galatziabéli Gyülekezetekben; azonképpen tselekedjetek ti-is. (*a*) *Róm.* 12: 13. 2 *Kór.* 8: 4. 9: 1.

2. A' hétnek minden első *napján* magánál mindenitek tégye-el, a' mit az Iſtennek ajándékából el-akar tenni; hogy ne légyen akkor annak ki-ſzedetése, mikor oda mégyek.

3. Minekutánna pedig oda menéndek; a' kiket (*b*) javaltok leveleitek által, azokat küldöm-el, hogy el-vigyék Jérusálembe a' ti ajándéktokat. (*b*) 2 *Kór.* 8: 16-19.

4. Hogyha méltó dolog léſzen, hogy én-is el-menjek; én velem egygyütt jöjjenek.

5. El-mégyek pedig (*c*) ti hozzátok, mikor Maczedónián által-menéndek. (Mert Maczedónián mégyek-által.) (*c*) 2 *Kór.* 1: 15, 16.

6. Talám pedig ti nálatok meg-maradok, vagy ott-is telelek; hogy ti kísírjetek-el, a' hová menéndek.

7. Mert nem akarlak moſt titeket e' ſietséggel-való által-mentemben meg-látni: de reménylem, hogy valami ideig nálatok maradok; (*d*) ha az Úr engedi. (*d*) *r.* 4: 19. *Sid.* 6: 3.

8. Eféſusban maradok pedig Pünköſtig.

9. Mert énnékem nagy kapu nyittattott, és haſznos; az ellenség-is ſok.

10. Hogyha (*e*) Timótheus oda menénd; meglássátok, hogy ott nálatok batorságos maradása légyen; mert az Úrnak dolgát tselekeſzi ő-is, mint ſzinte én. (*e*) *Fil.* 2: 19, 22.

11. Senki (*f*) azért őtet ſemminek ne álítsa; hanem őtet köveſsétek-el békeſséggel, hogy én hozzám jöheſsen; mert várom őtet az Atyafiakkal egybe. (*f*) 1 *Tim.* 4: 12.

12. A' mi pedig az Apollós atyafiúra néz; igen kértem őtet, hogy hozzátok menne az Atyafiakkal egybe: de ſemmiképpen nem lőn akaratja a' moſt oda menetelre; mindazáltal elmégyen, mikor jó alkalmatoſsága léſzen.

13. (*g*) Vígyázzatok, álljatok-meg a' hitben! úgy tselekedjetek, mint férjfiak, légyetek erőſsek! (*g*) 1 *Pét.* 5: 8, 9.

14. Minden dolgaitok (*h*) atyafiúi ſzeretettel légyenek. (*h*) 1 *Pét.* 4: 8: 11. 1 *Ján* 4: 7.

15. Kérlek pedig titeket Atyámfiai! jól tudjátok, hogy a' Stéfanának háza-népe Achájának első 'ſengéje *a' hitben*, és a' ſzenteknekvaló ſzolgálatra adták magokat;

16. Hogy ti-is az illyeneket meg-betsüljétek, mind azokkal egybe, a' kik ſzolgálnak, és munkálódnak *az Egyházi ſzolgálatban.*

17. Örvendezek pedig a' Stéfana', Fortunátus', és Achájkus' jöveteleknek; mert a' mi-fogyatkozáſom vólt a' ti távól-létetek miatt, ők bé-töltötték.

18. Mert meg-újították mind az én lelkemet, mind a' tiéteket; Meg-betsüljétek azért azokat, a' kik illyenek.

19. Köſzöntenek titeket az Áſiabéli Gyülekezetek. Köſzöntenek titeket az Úrban felette igen Aquila és Priſczilla, a' Gyülekezettel egybe, melly az ő házoknál vagyon.

20. Köſzöntenek titeket mind az Atyafiak. Köſzöntsétek egymást ſzent (*i*) tsókoláſsal. (*i*) *Róm.* 16: 16. 1 *Th.* 5: 26.

21. Köſzönetet (*k*) írok én-is Pál az én ſajátkezemmel. (*k*) *Kol.* 4: 18. 2 *Th.* 3: 17.

22. Valaki nem ſzereti az Úr Jéſus Kriſtust; légyen (*l*) átkozott, és Iſtentől örökké el-vettetett! (*l*) *Gal.* 1: 8, 9.

23. Az Úr Jéſus Kriſtusnak kegyelme *légyen* ti veletek.

24. Az én ſzerelmem *légyen* mindnyájan veletek, a' Jéſus Kriſtusban, Amen!

E' Levél küldetett Filippi városából, Stéfana, Fortunátus, Achájkus, és Timótheus által.

PÁL APOSTOLNAK A' KÓRINTHUSBÉLIEKHEZ ÍROTT MÁSODIK LEVELE.

Mellyben inti a' Gyülekezetet, hogy ama' fertelmes paráznát, ha meg-tért, ismét bé-vegyék közikbe 2 R és magokat őrizzék a' paráznákkal és hitetlenekkel-való társalkodásoktól. 6, 7 R. Ismét ír az alamisna felől. 8, 9 R. Utólszor Apostolságát és anak erejét bizonyítja.

I. RÉSZ.

Pálnak és Kórinthusbélieknek nyomorúságok, és vígasztaltatások: Pálnak maga-viselése.

1 Pál Jésus Kristusnak Apostola Isten' akaratjából, és a' Timótheus (*a*) atyafiú, az Isten' Gyülekezetének, melly Kórinthusban vagyon, minden szentekkel egybe, kik vagynak egész Achájában. (*a*) *Fil.* 1: 1.

2. Kegyelem néktek és békesség Istentől a' mi Atyánktól, és az Úr Jésus Kristustól.

3. Áldott (*b*) az Isten és a' mi Urunk Jésus Kristusnak Attya, az irgalmasságoknak Attya, és minden vígasztalásnak Istene!

(*b*) 1 *Kór.* 1: 3. *Gal* 1: 3. *Ef.* 1: 3. 1 *Pét.* 1: 3.

4. Hogy minket vígasztal minden háborúságunkban; hogy mi-is vígasztalhassunk minden nyomorúságba *esteket*, azzal a' vígasztalással, mellyel minket Isten vígasztal.

5. Mert (*c*) a' mint bővölködnek mi bennünk a' Kristus' szenvedési; úgy bővölkodik a' mi vígasztalásunk-is a' Kristus által. (*c*) *Sólt.* 34: 20.

6. Ha nyomorúságot szenvedünk-is pedig; a' ti vígasztalástokért és idvességtekért *szenvedünk*, melly *vígasztalás* légzen ugyan-azon (*d*) nyomorúságoknak türésekben, mellyeket mi-is szenvedünk: ha vígasztalást vészünk-is; a' ti vígasztalástokért és idvességtekért vészszük: minékünk pedig erős reménységünk vagyon ti felőletek. (*d*) *r.* 4: 17.

7. Mert tudjuk, hogy ti miképpen társaink vagytok a' szenvedésben; azonképpen a' vigasztalásban-is társaink *légztek*.

8. Mert nem akarjuk, hogy ne tudjátok ti, Atyámfiai! a' mi háborúságunkat, melly rajtunk esett Ásiában; hogy mi felette igen erőnk felett meg-terheltettünk vala, annyira, hogy életünk felől-is kétségbe esnénk.

9. Sőt magunk-is magunkban ugyan el-végeztünk vala, hogy meg-kellene halnunk: hogy ne bíznánk (*e*) mi magunkban; hanem Istenben, ki a' halottakat fel-támasztja: (*e*) *Jer.* 15: 5, 7.

10. És a' ki illyen (*f*) nagy halálból minket meg-szabadított és meg-szabadít: kiben vagyon reménységünk, hogy ezután-is meg-szabadúlunk. (*f*) 1 *Kór.* 15: 31.

11. Mivelhogy ti is mi velünk egygyetembe mi érettünk a' (*g*) könyörgésben munkálódtok; hogy a' sok emberek által minékünk *adattatott* ajándék sokak által hálá-adással tiszteltessék mi érettünk. (*g*) *Róm.* 15: 30.

12. Mert a' mi ditsekedésünk ez, *tudni-illik:* a' mi lelkünk-esméretinek bizonysága, hogy Isteni szelídségben és tisztaságban, nem testi bőltseséggel; hanem az Istennek kegyelme által-*való ajándékkal* forgolódtunk e' világon, kiváltképpen pedig ti köztetek.

13. Mert nem külömbet írunk néktek; hanem a' mit olvastok: vagy a' mellyet jól-is esmértek. Reménylem pedig, hogy ti ugyan-ezent esméritek *én bennem* mind halálig;

14. Miképpen hogy valamennyire meg-is esmértétek: hogy mi a' ti ditsekedéstek vagyunk; miképpen ti-is a' mi *ditsekedésünk vagytok*, mind az Úr Jésus' napjáig.

15. És e' bizodalommal (*h*) akartam hozzátok menni először; hogy ez második jó-tétemény lenne nálatok: (*h*) 1 *Kór.* 15: 5.

16. És a' ti várostokon által-menni Maczedóniába, és viszont Maczedóniából ti hozzátok térni, és ti tőletek kísértetni Júdeába.

17. Mikor azért erről gondolkodnám; avagy állhatatlanúl tselekedtem-é? avagy a' mit végezek; emberi mód szerént végezem-é? hogy én nálam légyen az: Úgy, Nem Úgy.

18. Sőt *tudja* az igaz Isten, hogy az én beszédem nem vólt ti nálatok: Úgy, Nem úgy;

19. Mert az Istennek Fia a' Jésus Kristus, ki ti köztetek mi általunk, én általam *mondom*, Silvánus és Timótheus által prédikálltatott, nem vólt: Úgy, Nem úgy; hanem: Úgy vólt ő benne.

20. Mert Istennek valamennyi ígéreti vagynak; ő benne Ugyanok. és ő benne Amenek, az Isten' ditsőssegére, mi általunk.

21. A'

21. A' ki pedig minket meg erősít a' Krisztusban ti veletek egybe, és a' ki (*i*) minket megkent; az Isten az. (*i*) 1 *Ján.* 2: 20. 27.

22. Ki meg-is petsételt minket, és adta a' Léleknek zálogát a' mi szíveinkbe.

23. Én (*k*) pedig az Istent hívom bizonyságúl az én lelkem ellen, hogy én azért nem mentem ez ideig Kórinthusba, hogy néktek kedvezzek. (*k*) *Róm.* 1: 9. 9: 1.

24. Nem hogy uralkodnánk a' ti hiteteken; hanem, mivelhogy szolgái vagyunk a' ti örömötöknek; mert hit által állotok.

II. RÉSZ.

Első Levelében-való keménységét menti: kéri, hogy ama' kirekesztetett embert ismét bé-vegyék a' Gyülekezetbe: Bejelli, melly haszsnosan prédikállott sok helyeken.

1 Azt ítéltem pedig magamban; *hogy így kellene tselekednem,* hogy ismét szomorúsággal ne mennék ti közzétek.

2. Mert ha én szomorúsággal illetlek titeket; kitsoda, a' ki meg-vídámít engemet, hanem az, a' kit én szomorúsággal illetek?

3. Azért írtam vala pedig *az-előtt* néktek, hogy mikor oda mennék; meg-ne szomoríttatnám azok miatt, a' kiknek örülnöm kellene, el-hivén azt (*a*) mindenitek felől, hogy az én örömöm mindnyájatoknak *öröme.*

4. Mert szívemnek nagy háborúságából, és keserüségéből írtam néktek sok siráfsal: nem hogy meg-szomoríttaffatok; hanem hogy megtudjátok az én nagy szeretetemet, mellyel szeretlek titeket. (*a*) *r* 8: 22. *Gal.* 5: 10.

5. Hogyha valaki (*b*) engemet meg-szomorított, nem engemet szomorított-meg; hanem valamennyiben (hogy azt ne nehézítsem,) titeket mindnyájan. (*b*) 1. *Kór.* 5: 1.

6. Elég az illyen *ember*nek e' mindenek által *lett közönséges* dorgálás,

7. Annyira, hogy inkább viszont meg-kelljen engednetek néki, és őtet vígasztalnotok; hogy valami módon a' felettébb-való keserüségtől meg-ne emésztesék ez illyen *ember.*

8. Azért kérlek titeket, hogy erősítsétek-meg ő hozzája-való szerelmeteket.

9. Mert e' végre írtam vólt-is, hogy megtudhatnám a' ti meg-próbáltatástokat; ha mindenekben engedelmesek vagytok-é?

10. A' kinek pedig ti valamit meg engedtek; én-is *meg-engedek*: mert én-is, ha valamit megengedtem, a' kinek meg-engedtem; ti érettetek *miveltem,* a' Krisztus' képében, hogy a' Sátántól el-ne foglaltassunk;

11. Mert jól tudjuk az ő mesterségit.

12. Mikor pedig (*c*) Troásba mentem vólna a' Krisztus' Evangyéliomának prédikálltatására: jóllehet nékem az Úr által kapu nyittatott vala; mindazáltal nem vólt lelkemnek nyúgalma, mivelhogy Titust, az én atyámfiát ott nem találtam vólna: (*c*) *Ts.* 16: 8.

13. Hanem mikor ő tőlök el-bútsúztam vólna; menék Maczedóniába.

14. Hálá légyen pedig az Istennek, ki azt tselekesszi, hogy mindenkor diadalmasok légyünk a' Krisztusban; és az (*d*) ő esméretinek illatját mi általunk minden helyen meg-jelenti.

15 Mert Krisztusnak jó illatja vagyunk Isten' tiszteségére; mind azokban, a' kik idvezülnek, mind azokban, a' kik el-veszsnek. (*d*) *r.* 6: 1.

16. Ezeknek ugyan halálnak illatja a' halálra; amazoknak pedig (*e*) életnek illatja az életre. De ezekre kitsoda alkalmatos? (*e*) *Róm.* 1: 16.

17. Mert nem (*f*) egyelítjük-meg az Istennek beszédét, mint némellyek; hanem tisztán szóllunk a' Krisztus felől, mint Istentől-*való sáfárok* az Isten előtt. (*f*) *r.* 4: 2.

III. RÉSZ.

Ajánlja az ő Apostoli tisztit: egybe veti az Ó Testamentomi Istení szolgálatot az Újjal, és ennek ditsőségesebb vóltát állatja.

1 El-kezdjük-é (*a*) viszontag a' mi magunk' ajánlását? Avagy szükölködünk-é, mint némellyek másnak ajánló levelei nélkül ti nálatok, vagy néktek ajánló leveleitek nélkül *másnál*?

(*a*) *r.* 5: 12. 10: 8. 12.

2. A' mi levelünk (*b*) ti vagytok, melly a' mi szíveinkbe bé-íratott, mellyet értenek, és olvasnák minden emberek. (*b*) 1 *Kór.* 9: 2, 3.

3. Mikor *tudni-illik* meg-esmérik, hogy ti Istennek a' mi szolgálatunk által szereztetett (*c*) levele vagytok, melly nem téntával; hanem az élő Isten' Lelkével íratott: nem kő-táblákra; hanem a' ti szíveteknek hús-tábláira.

(*c*) 2 *Mós.* 34: 1. *Ez.* 11: 19. *r.* 7: 3.

4. Illyen nagy bizodalommal-való ditsekedésünk pedig vagyon a' Krisztus által Isten előtt:

5. Nem hogy alkalmatosak vólnánk mi (*d*) magunktól valaminek gondolására, úgy mint magunktól; hanem hogy alkalmatosak vagyunk, Istentől vagyon: (*d*) *Fil* 2: 13.

6. Ki azt tselekedte, hogy alkalmatos szol-

gái lennénk az Új Teſtamentomnak, nem a' betűnek; hanem a' Léleknek; mert a' betű megöl, a' Lélek pedig meg-elevenít.

7. Hogyha a' halálnak ſzolgálatja, melly betükkel íratott a' kövekre, annyira ditsőſséges vala; hogy az Izráel' fiai nem nézhetnének a' Móses' (*e*) ortzájára az ő ortzájának fényessége miatt, melly el-múlandó vala:

(*e*) 2 *Mós.* 34: 30. 35.

8. Hogyhogy nem lenne inkább a' Léleknek ſzolgálatja ditsőſséges?

9. Mert ha a' kárhozatnak ſzolgálatja ditsőſséges *vólt*; az igazságnak ſzolgálatja ſokkal inkább bővölködik ditsőſséggel.

10. Mert a' melly *Törvény* ditsőſséges vólt; ingyen ditsőſséges ſem vólt ennyiben, a' mi a' fő, és nagy ditsőſségre néz.

11. Mert ha ditsőſséges *vólt*, a' mi el-töröltetik; ſokkal ditsőſségesebb az, a' melly (*f*) megmarad. (*f*) 'Sid. 12: 28.

12. Azért mivel illyen reménységünk vagyon; nagy nyilván és világosan ſzóllunk:

13. És nem *vagyunk* ollyatének, mint Móses, *ki* az ő ortzáját (*g*) bé-fedezi vala; hogy az Izráel' fiai ne láthatnák annak végét, melly el-töröltetik. (*g*) 2 *Mós.* 34: 33. *Kór.* 10: 4.

14. Annakokáért (*h*) meg-tompúltának az ő elméik; mert mind e' mái napiglan, az Ó Teſtamentom' *írás*ának olvasásában ama' fedél felfedetlen marad, melly a' Kriſtus által vétetik-el. (*h*) *Mát.* 13: 14. 15. *Ts.* 28: 26. 27.

15. De mind e' mái napig, mikor a' Mósest olvaſsák, az ő ſzívekre fedél vettetett.

16. Minekutánna pedig meg-tér *az ő ſzívek* az Úrhoz; el-vétetik a' fedél.

17. Az Úr pedig ama' Lélek: (*i*) a' hol pedig az Úrnak ama' Lelke vagyon; ott vagyon a' ſzabadság. (*i*) *Ján.* 4: 24.

18. Mi pedig mindnyájan fel-fedett ortzával az Úrnak ditsőſségét mintegy tükörben látván, azon abrázatra el-változtatunk ditsőſségből ditsőſségbe; úgymint az Úrnak Lelkétől.

IV. RÉSZ.

Mint prédikállta az Evangyéliomot; kiktől légyen az el-rejtve: kints az erőtelen földi edényben: külső és belső ember.

1 Annakokáért mivelhogy illyen ſzolgálatban vagyunk, a' mint a' kegyelmet nyertük, nem reſtelkedünk *tiſztünkben.*

2. Hanem el-vetettük a' rútságnak fedeleit, mivelhogy nem járunk álnokſággal, és nem (*a*) egyelítjük-meg az Iſten' beſzédét; hanem nyilván-való igazsággal kelletjük magunkat, minden embereknek lelkek-esméreteknél, az Iſten előtt.

(*a*) *r.* 2: 17. 6: 4.

3. Hogyha homályos a' mi Evangyéliomunk; azoknak homályos, a' kik el-veſznek.

4. Kiknek elméjeket meg-vakította e' világnak Iſtene, *tudni-illik* a' hitetleneknek; hogy a' Kriſtus' ditsőſséges Evangyéliomának világoſsága ne fényljék nékiek, melly *Kristus* Iſtennek (*b*) ábrázatja.

(*b*) *Ján.* 14: 9. *Kol.* 1: 15. 'Sid. 1: 3.

5. Mert nem magunkat prédikálljuk, hanem a' Jéſus Kriſtust, az Urat; magunkat pedig ti ſzolgáitoknak *lenni* a' Jéſusért.

6. Mert az Iſten, a' ki parantsolta, hogy a' ſetétségből világoſság légyen, *ugyan-ő az*, a' ki fénylett a' mi ſzíveinkben; hogy a' Jéſus Kriſtus' ortzáján-való Iſten' ditsőſségé esméretének világoſságát *közlenénk egyebekkel-is.*

7. E' kintsünk pedig vagyon (*c*) tserép edényekben; hogy annak *a' tserép edényekben lakozó* erőnek nagysága Iſtené légyen, és nem magunktól-való. (*c*) *r.* 5: 1. 1 *Kór.* 2: 5.

8. Mikor mindenütt nyomorgattatunk; de nem ſzoríttatunk-meg: kételkedünk; de mindenestől nem esünk kétségbe:

9. Háborúságot (*d*) ſzenvedünk; de abban el nem hagyatunk: meg-alázтatunk; de el-nem veſzünk, (*d*) *Mik.* 7: 7. 9.

10. Mindenkoron (*e*) az Úr Jésusnak öldököltetését a' mi teſtünkben velünk hordozván; hogy a' Jéſusnak amaz élete-is a' mi teſtünkben megesmérteſsék. (*e*) *Gal.* 6: 17.

11. Mert mi, kik élünk, mindenkor a' Jéſusért (*f*) halálra adatunk; hogy a' Jésusnak élete is meg-esmérteſsék a' mi halandó teſtünkben.

(*f*) *Róm.* 8: 35.

12. Azért a' halál mi bennünk tselekeſzik; az élet pedig ti bennetek.

13. Mivelhogy pedig mi bennünk-is a' hitnek ugyan-azon Lelke vagyon, a' mint írva vagyon: (*g*) Hittem, *úgymond*, és azért ſzólltam; azért mi-is hiſzünk, és azért ſzóllunk,

(*g*) 'Sólt. 116: 10.

14. Tudván ezt: hogy a' ki fel-támaſztotta az Úr Jéſust; minket-is a' Jéſus által fel-támaſzt, és veletek egybe elő-állat.

15. Mert mind ezeket ti érettetek *ſzenvedjük*; hogy *az Iſtennek* ama' gazdag kegyelmeſsé-

ségéből-való ajándéka, sok embereknek hálaadások által, Isten' ditsőségére légyen.

16. Azért nem restelkedünk; sőt annak-felette, ha a' mi külső emberünk meg-romol-is, a' belső mindazáltal minden nap épül.

17. Mert a' mi (*h*) nyomorúságunknak egy szem-pillantásig-való könnyüsége a' ditsőségnek felette igen terhes, és örökké-való állandóságát szerzi minékünk. (*h*) *Sólt.* 30:6. 1 *Pét.* 1:6.

18. Mivelhogy nem azokra nézünk, a' mellyek láttatnak; hanem a' mellyek (*i*) nem láttatnak: mert a' mellyek láttatnak, idő-szerént valók; de a' mellyek nem láttatnak, örökké-valók. (*i*) *Róm.* 8: 24, 25.

V. RÉSZ.

Az idvességnek bizonyos reménységéről: az ő tisztinek hűségés voltáról, és az Evangyéliomnak summájáról: a' Krisztus' tisztiről és a' mi idvességünkről.

1 Mert tudjuk mi, hogy ha e' mi földi házunknak hajléka el-bomol; épületünk lészen Istentől, *tudni illik:* nem kézzel tsinált házunk; hanem örökké-való, mennyben.

2. Mert (*a*) azért fohászkodunk; mivelhogy kívánunk a' mi mennyei házunkba fel-öltöztetni. (*a*) *Róm.* 8: 23. *Fil.* 3: 21.

3. Mert (*b*) fel-is öltözve, és nem mezítelenen találtatunk. (*b*) *Jel.* 3 18. 16: 15.

4. Mert mi, kik e' testnek hajlékában vagyunk, fohászkodunk meg-terheltetvén, mivelhogy nem kívánunk le-vetkeztetni; hanem fel-öltöztetni, hogy (*c*) a' halandóság el-nyeletessék az élettől. (*c*) 1 *Kór.* 5: 53.

5. A' ki pedig minket erre teremtett; az Isten *az*, ki adta-is (*d*) minékünk a' Léleknek zálogát. (*d*) *Róm.* 8: 16. *Efés.* 1 13. 4: 30.

6. Annakokáért mindenkoron nagy bizodalommal vagyunk; mert tudjuk mi, hogy míg e' testben jövevények (*e*) vagyunk, távól vagyunk az Úrtól: (*e*) 1 *Krón.* 29: 15.

7. (Mert hit által járunk *most;* és nem szemmel-való látás által.)

8. Bizodalmunk vagyon pedig, és inkább kívánkozunk ki-költözni e' (*f*) testből, és az Úrhoz menni lakni. (*f*) *Fil.* 1: 23.

9. Annakokáért-is igyekezünk; hogy mind itt lakván e' *testben*, mind el-költözvén e' *testből*, néki kevesek légyünk.

10. Mert mindnyájan nékünk meg-kell jelennünk a' Krisztus' (*g*) ítélő széki előtt; hogy ki-ki (*h*) el-végye *jutalmát annak*, a' mit a' testben tselekedett, ahoz képest, a' mit tselekedett, vagy jót, vagy gonoszt.

(*g*) *Róm.* 14: 10. (*h*) *Jób.* 34: 11. *Gal.* 6: 5.

11. Tudván azért az Úrnak ama' rettenetes napját, az embereket hozzuk (*i*) a' hitre; az Isten előtt pedig nyilván vagyunk. Hiszem pedig, hogy a' ti lelketek-esméreti előtt-is nyilván vagyunk. (*i*) *Júd.* 23.

12. Mert (*k*) nem ajánljuk ismét magunkat néktek; hanem néktek adunk alkalmatosságot a' mi velünk-való ditsekedéstekre; hogy légyen *mit felelnetek* azok ellen, a' kik külső szín-mutatásból keresnek dítséretet, de nem szívből. (*k*) *r.* 3: 1. 10: 8, 12.

13. Mert ha bolondozunk-is; Istennek *bolondozunk:* ha eszünkön vagyunk-is; néktek *vagyunk.*

14. Mert a' Krisztusnak (*l*) ama' szerelme szorongat minket: (*l*) 1 *Ján.* 4: 9-19 *Róm.* 5: 8.

15. Úgymint kik magunkban ezt el-végeztük, hogy ha egy meg-hólt mindenekért; tehát azok mindnyájan meg-hóltak vólt: és hogy ő meghólt mindenekért, hogy a' kik élnek, ezután ne éljenek magoknak; hanem annak, a' kik ő érettek meg-hólt, és fel-támadott.

16. Annakokáért mi (*m*) ezután senkiről nem tészünk ítéletet külső testi ábrázat szerént: sőt a' Krisztust ha test szerént esmértük-is; mindazáltal mostan többé nem *test szerént* esmérjük. (*m*) *Mat.* 12: 50. *Gal.* 5: 6.

17. Azokáért, a' ki a' Krisztusban vagyon; új teremtett állat *légyen:* a' régiek el-múltanak; (*n*) ímé, mindenek meg-újúltanak. (*n*) *Esa* 43: 19. *Jel.* 21: 5.

18. Mind ezek pedig Istentől *vagynak*, ki (*o*) magával minket meg-békéltetett a' Jésus Krisztus által, és adta a' meg-békéltetésnek szolgáltatását nékünk. (*o*) *Kol.* 1: 20.

19. Mert az Isten a' Krisztusban vala, ki megbékéltette magával e' világot, nem tulajdonítván nékiek az ő büneiket: és adta nékünk e' meg-békéltetésnek beszédét.

20. *Mivelhogy* azért a' Krisztus' képében járunk e' követségben, mintha Isten kérne *titeket* mi általunk; kérünk a' Krisztus' képében, hogy békéljetek-meg az Istennel.

21. Mert *az Isten* azt, a' ki (*p*) bűnt nem tud vala, *tévé* mi érettünk bűnné; hogy mi lennénk Isten' igazsága ő benne. (*p*) *Esa.* 53: 9.

VI. RÉSZ.

Szóll még is Apostoli tisztiről, jóságos tselekedetiről, és szenvedéséről: inti hallgatóit, hogy a' hitetlenekkel ne társalkodjanak.

1 Mivelhogy pedig (*a*) egygyütt munkálódó szolgák vagyunk; intünk *titeket*, hogy az Istennek kegyelmeſségét hijába ne vegyétek.

(*a*) 1 *Kór.* 3: 9. *'Sid.* 12: 15.

2. Mert ezt mondja *az Isten*: (*b*) Kellemetes időben hallgattalak meg téged', és az idvesſégnek napján tettem jól te veled; Imé most vagyon az a' kellemetes idő, imé most vagyon az idvesſégnek napja! (*b*) *Esa.* 49: 8

3. Semmi (*c*) dologban senkit meg-nem botránkoztatunk; hogy ne szidalmaztaſsék a' *mi* szolgálatunk: (*c*) *Róm.* 14: 13. 1 *Kór.* 10: 32.

4. Hanem mindenekben úgy viſeljük mi magunkat, mint Istennek (*d*) szolgái: sok türésben, a' nyomorúságokban, a' szükségekben, a' szorongatásokban: (*d*) 1 *Kór.* 4: 1 *Tit.* 1: 7.

5. A' vereségekben, a' tömlötzökben, a' háborúságokban, a' fáradságokban, a' vigyázásokban, a' bőjtölésekben:

6. Tisztaságban, tudományban, szelídségben, jóságban, Szent Lélekben, tettetés nélkül-való szeretetben:

7. Igazságnak beszédében, Istennek erejében, (*e*) az igazságnak bal felől, és jobb-felől-való fegyvereiben, (*e*) *Es.* 59: 17.

8. Ditsőség és gyalázat által, szidalom és dítséret által: úgymint hitetők; noha igazak:

9. Mint esméretlenek; noha esméretesek; mint meg-hóltak; noha imé élünk: úgymint kik (*f*) oſtoroztatunk; de nem öletünk-meg:

(*f*) *'Sólt.* 118: 18.

10. Mint bánkódók; noha mindenkor örvendezők: mint szegények; noha sokakat gazdagítók: mintha semmink nem vólna; noha mindennel bírunk.

11. A' mi szánk meg-nyilatkozott ti hozzátok Kórinthusbéliek! a' mi szívünk el-szélesedett.

12. Nem lakoztok mi bennünk szorosan; de ti vagytok szoroſsák a' ti szíveitekben:

13. Hasonlatos viszontagsággal-való fizetéssel, mint fiaimnak, úgy szóllok; Ti-is a' ti szíveteket *mi hozzánk* terjeſszétek-ki.

14. Ne (*g*) szerkezteſsetek a' hitetlenekkel fele-más igába. Mert mitsoda társasága vagyon az igazságnak a' hamiſsággal? és mitsoda egygyesüléſse vagyon a' világoſságnak a' ſetétséggel? (*g*) *Ef.* 5: 11.

15. És mitsoda egygyeſsége vagyon Kriſtusnak a' Béliállal? avagy mitsoda közi vagyon a' kereſztyénnek a' hitetlenhez?

16 Vagy mitsoda egygyezése vagyon az Isten' templomának a' bálványokkal? Mert ti az élő Istennek (*h*) templomi vagytok, mint az Isten mondotta: Lakozom ő bennek, és bennek járok; és leſszek ő Istenek, és ők léſsznek én népem. (*h*) 1 *Kór.* 3: 7, 14. 3 *Mós.* 26: 12. *Ez.* 37: 27.

17. (*i*) Annakokáért menjetek-ki ő közzülök, és szakaſszátok-el magatokat azoktól, ezt mondja azt Úr: és tisztátalant ne illeſſetek, és én titeket hozzám fogadlak:

(*i*) *Esa.* 52: 11. *Jel.* 18: 4.

18. És léſszek néktek (*k*) Atyátok, és ti léſztek nékem fiaim és leányim; ezt mondja a' Mindenható Úr. (*k*) *Jér.* 31: 1.

VII. RÉSZ.

Hogy minden tisztátalanságtól meg-kelljen tisztúlni. Valamennyire könyebbíti az előbbi kemény intését, és dítséri szófogadó vóltokat.

1 Annakokáért, mivelhogy (*a*) illyen ígéretink vagynak, Szerelmesim! tisztítsuk-meg magunkat a' testnek és a' léleknek minden tisztátalanságától; hogy a' mi szentségünket Isteni félelemben vigyük véghez. (*a*) *Esa.* 1: 16.

2. Végyetek-bé minket: senkinek boſszút nem tettünk, senkit el nem áltattunk, senkit meg nem foſztottunk.

3. Nem azért szóllok, hogy *titeket* vádolnálak; mert ez előtt meg-mondám, hogy ti a' mi szíveinkben vagytok, úgy, hogy kéſzek vagyunk egygyütt *veletek* halni és élni.

4. Nagy bátorságom *vagyon* nékem a' néktek-való szóllásban, nagy dítsékedéſsem *vagyon* nékem ti felőletek: bé-töltem vigaſztaláſsal; (*b*) felette igen bővölködöm örömmel minden mi háborúságunkban. (*b*) *Mát.* 5: 12. *Ts.* 5: 41.

5. Mert mikor mentünk vólna Maczedóniába; semmi nyúgodalma nem vólt a' mi testünknek; hanem (*c*) mindenekben nyomorgattatáſsunk vólt; kivül hartzaink, belől félelmink *vóltanak.* (*c*) *Ts.* 16: 19, 23.

6. De az Isten (*d*) meg-vigaſztalja a' nyomorúltakat; meg-vigaſztala minket a' Títusnak *ide* jövetele által. (*d*) *r.* 1: 3, 4. 2: 4.

7. Nem tsak az ő jövetelével pedig; hanem a' vigaſz-

a' vígaſztaláſsal-is, mellyet ő vett ti tőletek, mikor beſzéllené minékünk a' ti nagy kívánságtokat, a' ti jajgatástokat, és az én hozzám-való buzgóságtokat, annyira, hogy annál-is inkább örűlnék.

8. Mert jóllehet (*e*) keserűséggel illettelek titeket az én *első* levelem által; mindazáltal nem bánom, ha *akkor* bántam-is: mert látom, hogy az a' levél titeket keserűggel illetett, noha ideig. (*e*) *r.* 2: 3, 4.

9. Moſtan örűlök, nem hogy keserűséggel illettettetek; hanem hogy keserűséggel illettettetek a' meg-térésre: mert Iſten ſzerént *való keserűséggel* keseríttettetek-meg, annyira, hogy miattunk ſemmiben kárt nem vallottatok.

10. Mert (*f*) az Iſten ſzerént-való bánat, idveſségre-való meg-térést ſzerez, mellyet ſoha *az ember* meg-nem bán; de a' világi bánat halált ſzerez.

(*f*) 2*Sám.* 12: 13. *Mát.* 26: 75. *Luk.* 18: 13.

11. Mert ímé ez: hogy Iſten ſzerént-való keserűség vólt bennetek, melly nagy ſzorgalmatoſságot ſzerzett bennetek! Sőt magatok mentését, sőt *bűn ellen-való* haragot, sőt félelmet, sőt felette nagy kívánságot, sőt buzgóságot, sőt boſzſzú-állást! Mindeneſtől fogva bizonyságot tettetek arról, hogy ti e' dologban tiſzták vagytok.

12. Bizonyára ha írtam-is tinéktek; nem azért írtam, a' ki a' boſzſzút tette vala: ſem azért, a' ki a' boſzſzút ſzenvedte vala; hanem hogy ti előttetek nyilván-való lenne ama' mi ti érettetek-való ſzorgalmatoſságunk, Iſten előtt.

13. Azokáért vígaſztalást vettünk a' ti vígaſztaláſtokból; de ſokkal inkább örültünk a' Títus' örömén, hogy meg-vídámíttatott az ő lelke mindnyájan ti tőletek:

14. És hogy a' miben ő előtte ti felőletek ditsekedtem; nem maradtam ſzégyenben: de a' miképpen mindeneket igazsággal ſzólltunk néktek; azonképpen a' mi ti felőletek (*g*) Títus előtt való ditsekedésünk igaznak találtatott.

(*g*) *r.* 8: 6, 16.

15. A' Títusnak pedig ſzerelme annál-is inkább fel-gerjedett ti hozzátok; mikor megemlékezik mindnyájatoknak engedelméről: és hogy félelemmel és rettegéſsel fogattátok őtet.

16. Örülök azért, hogy mindenekben bízhatom ti hozzátok.

VIII. RÉSZ.

A' Maczedóniabéliek' példájokkal inti őket alamisnálkodásra, melly kedves Iſtennél.

1 Tudtotokra adjuk pedig tinéktek, Atyámfiai! az Iſtennek jó-tétemányét, mellyet tselekedett (*a*) a' Maczedóniabéli Gyülekezetekkel; (*a*) *Róm.* 15: 25, 26. *Gal.* 2: 10.

2. Hogy az ő reájok próbáúl botsátott nyomorúságokban-is ő-nékiek nagy örömök vólt, és az ő nagy ſzegénységekből nékiek nagy gazdagságok áradott.

3. Mert az ő erejek ſzerént (én vagyok bizonyság,) és erejek felett-is jó akarattal adakoztak,

4. Nagy ſok könyörgésekkel kérvén minket; hogy (*b*) a' ſzentek' ſzükségére-való ſzolgálatnak jó-tétemányét és társaságát fel-vennénk.

(*b*) *Tsel.* 11: 29. *Róm.* 12: 13.

5. De nem *tsak úgy tselekedtek*, a' mint reményljük vala; hanem ő magokat ſzentelték előſzör az Úrnak: *azután* nékünk-is az Iſten' akaratja által;

6. Hogy Títust intenénk: hogy miképpen ennek-előtte el-kezdette; azonképpen el-is végezze ti nálatok-is ezt a' jó-tétemányt.

7. Annakokáért miképpen mindenekkel bővölködtök, *tudni-illik* hittel, *Isten'* beſzédével, tudománnyal, minden ſzorgalmatoſsággal, és hozzánk-való ſzerelmetekkel; *meg-láſsátok*, hogy e' jó-tétemányben-is bővölködjetek.

8. Nem parantsolás ſzerént ſzóllok; hanem egyebek' ſzorgalmatoſságok*nak példájából indíttatván*, hogy a' ti ſzerelmeteknek-is tiſztasága bizonyos légyen mindeneknél.

9. Mert tudjátok a' mi Urunk Jésus Kriſtus' jó-tétemányét, hogy ő ti érettetek ſzegénnyé lett, mikor gazdag vólna; hogy ti az ő ſzegénységével meg-gazdagodnátok.

10. És az én értelmemet e' dologban megmondom: Mert e' néktek haſznotokra vagyon, kik nem tsak a' tselekedetet, hanem a' *jó* akaratot-is még elein az el-múlt eſztendőben elkezdettétek;

11. De moſtan a' tselekedetet-is végezzétekel: hogy miképpen a' kéſz akarat meg vólt; azonképpen meg-légyen valósággal a' tselekedet-is abból, a' mitek vagyon.

12. Mert (*c*) ha előſzör a' kéſz akarat megvagyon; kedves az ember azért, a' mije vagyon: nem azért, a' mije nintsen.

(*c*) *Márk.* 12: 43.

13.

13. Mert nem *azt mondom*, hogy egyebeknek restségre-való alkalmatosság légyen *az alamisnálkodás*, ti néktek pedig fogyatkozástokra *légyen*; hanem hogy hasonlatosképpen, mint a' ti bővségtek azoknak fogyatkozásokat most fel-segélli;

14. Azoknak bővségek-is a' ti fogyatkozástokat fel-segélje; hogy légyen *köztetek* egygyenlőség.

15. Mint meg-vagyon írva: (*d*) A' ki, *úgymond*, sokat szedett vala a' *Mannában*; ugyan nem vólt több: és a' ki keveset szedett; nem vólt kevesebb. (*d*) *2Mós.* 16: 18.

16. Hálá *légyen* pedig az Istennek, ki (*e*) a' Títus' szívébe ugyan-azon szorgalmatosságot óltotta ti érettetek: (*e*) *Gal.* 2: 3.

17. És hogy mind a' mi intésünk ő-nála kedves vólt; mind pedig hogy nagyobb szorgalmatossággal szabad akaratja szerént ment hozzátok.

18 El-küldöttük pedig véle egygyütt amaz atyafiat-is, kinek *nagy* ditsérete vagyon az Evangyéliom' *prédikálltatásá*ban minden Gyülekezetekben.

19. (Nem tsak *ezt mondom* pedig *a' felől*; hanem hogy egygyenlő akaratból választtatott-is a' Gyülekezetektől; hogy nékünk úti-társunk lenne, ez alamisnának el-vételében, melly mi tőlünk sáfároltatik az Úrnak ditsőssége, és a' ti kész akaratotok*nak meg-bizonyítá*sára.)

20. Mert el-akarjuk azt távoztatni, hogy minket valaki ne szidalmazzon ez alamisnaadásban, melly a' mi kezünk által szolgáltatik.

21. Úgymint kik (*f*) gondot viselünk a' tiszteséges dolgokra; nem tsak az Úr előtt, hanem az emberek előtt-is.

(*f*) *Róm.* 12: 17. *Fil.* 4: 8.

22. El-küldöttük pedig vélek a' mi atyánkfiát-is, kit gyakorta sok dolgokban meg-kísértettünk szorgalmatosnak lenni; mostan pedig sokkal szorgalmatosabbnak a' ti hozzátokvaló nagy (*g*) bizodalomért.

(*g*) *Gal* 5: 10.

23. Ha Títus felől *tudakozik valaki*; Én társom ő, és ti köztetek segítőm: ha pedig a' mi Atyánkfiai felől; a' Gyülekezeteknek követei *ők*, *és* a' Krisztus' ditsősége.

24. Azért a' ti szerelmeteknek és a' ti felőletek-való ditsekedésünknek igazságát mutassátok-meg ő hozzájok a' Gyülekezetek előtt.

IX. RÉSZ.

Ismét inti őket az alamisnálkodásra, mellyet áldásnak nevez, és hasonlít a' mag-vetéshez.

1 Mert (*a*) a' szenteknek *segítségekre-való alamisnanak* szolgáltatása felől, hijába-való dolog írnom néktek. (*a*) *Tsel.* 11: 29.

2. Mert jól tudom a' ti kész akaratotokat, melly felől én kérkedem a' Maczedóniabéliek előtt; hogy *tudni-illik* Achája' *tartománya* kész az el-múlt esztendőtől fogva *alamisnát adni*: és a' ti buzgó indúlatotok sokakat fel-indított.

3. El-küldöttem pedig ez Atyafiakat, hogy a' mi felőletek-való ditsekedésünk ebben hijába-való ne lenne, hogy (a' mint mondom vala,) készen légyetek.

4 Hogy ha a' Maczedóniabéliek közzül én velem el-jövéndenek, és titeket készületlenül találándanak; valami módon meg-ne szégyenüljünk (hogy titeket ne mondjalak,) e' mi nagy bátorsággal-való ditsekedésünkben.

5. Azért szükségesnek ítélem lenni, hogy inteném az Atyafiakat, hogy el-mennének először ti hozzátok, és elébb el-végezzék az előtt ígért jó-tételeteknek ki-szedetését; hogy az kész légyen, mint jó-tétemény, és nem mint valami sartzoltatás.

6. Ezt *mondom* pedig: A' ki (*b*) szűkön vét; szűkön-is arat: és a' ki bővön vét; bővön-is arat. (*b*) *Peld.* 11: 24. *Gal.* 6: 2.

7. Ki-ki, a' mint el-gondolta szívében, *úgy* tselekedjen; nem (*c*) szomorúságból, vagy kínszerítésből: mert a' jó kedvü adakozót szereti az Isten. (*c*) *Róm.* 12: 8.

8. Az Isten pedig az ő hatalmassága szerént meg-tselekedheti, hogy a' ti jó kedvetekből-való adakozástoknak haszna ti reátok térjen, hogy mindenekben mindenkor, a' mennyire szükség bővölködvén, mindenekkel-való jó-tételnyel bővölködjetek.

9. Mint *meg*-vagyon írva: (*d*) Osztogatott, *és* adott a' szegényeknek, *és* annak jó-tétemé-nye mind örökké meg-marad. (*d*) *Sólt.* 112: 9.

10. A' ki pedig (*e*) ád magot a' mag-vetőnek; ugyan az-is adjon kenyeret *néktek* eledeltekre, és sokasítsa-meg a' ti vetésteket, és nevelje-meg a' ti jó-tételeteknek gyümöltseit.

(*e*) *Ésa.* 55: 10.

11. Hogy mindenekben meg-gazdagíttassatok minden jó-tételre, melly mi általunk azt tselekeszi, hogy Istennek hálákat adjanak.

12. Mert

12. Mert ez alamisna-adásnak ſzolgáltatása, nem tsak a' ſzenteknek ſzükségeket ſegélli; hanem ſokaknak hálá-adásokra-is vagyon az Iſtennek előtte.

13. Mikor *tudni-illik* ez *alamisna'* ſzolgáltatásának meg-kísértése által az Iſtent dítsérni fogják, a' ti egygyenlő engedelmetek felől a' Kriſtus' Evangyéliomához, és a' ti jó akaratotokból-való ſegítségtek felől, mind ő hozzájok, mint egyebekhez.

14. Azoknak pedig ti érettetek-való könyörgésekre-is vagyon *ez alamisna-adás*, kik könyörögnek ti érettetek, és titeket meg-betsülnek, az Iſtennek ti bennetek bővölködő ajándékáért.

15. Az Iſtennek pedig *légyen* hálá az ő megmondhatatlan ajándékáért!

X. RÉSZ.

A' hamis Apoſtolok, és Pálnak rágalmazói ellen: Fegyvere a' mi vitézségünknek: Pál nem méri magát más' mértékével; hanem a' mellyet Iſten neki adott.

1 Én pedig Pál kérlek titeket a' Kriſtusnak kegyelmeſségére, és engedelmeſségére! ki ti köztetek jelen-létemben alázatos (*a*) vagyok; de távól-létemben bátorságos ti ellenetek.

(*a*) *Mát.* 11: 29.

2. *Erre* kérlek pedig, hogy mikor ott jelen léſzek; ne kénſzerítteſsem bátor lenni azzal a' bátorsággal, mellyet gondolok bátorságosnak lenni némellyek ellen, kik mi felőlünk úgy értenek, mintha test ſzerént járnánk.

3. Mert *noha* e' testben járunk; *mindazáltal* nem test ſzerént hadakozunk.

4. Mert a' mi vitézkedésünknek fegyverei nem teſtiek; hanem Iſten' ereje által erőſsek a' nagy erőſségeknek (*b*) le-rontatásokra.

(*b*) *Jer.* 1: 10.

5. Mikor *tudni-illik* minden *emberi* okoskodásokat el-fordítunk, és minden (*c*) nagyságot, melly fel-emelkedik az Iſtennek esmérete ellen: és az *embereknek* minden gondolatjokat foglyúl-viſzſzük, hogy a' Kriſtusnak engedjenek.

(*c*) *Tsel* 19: 17.

6. És kéſzen tartjuk *a' büntetést*, melly által boſzſzút-álljunk minden vakmerőségen; minekutánna bé-teléndik a' ti engedelmeſségtek.

7. A' mellyek ſzemeitek előtt vagynak, tsak azokat nézitek-é? Ha valaki (*d*) bízik magában, hogy ő a' Kriſtusé; azt viſzontag magában meg-gondolja: hogy miképpen ő a' Kriſtusé; azonképpen mi-is Kriſtuséi *vagyunk*.

(*d*) 1 *Kór.* 14: 37.

8. Mert ha valamiben felettébb ditsekedemis a' mi hatalmunk felől, mellyet az Úr adott minékünk, néktek (*e*) épüléſtekre, nem rontatáſtokra; nem ſzégyenülünk-meg.

(*e*) *r.* 13: 10.

9. Hogy ne láttaſsam tsak ijeſzgetni titeket az én leveleim által.

10. Mert a' Pál' levelei, (így mondnak *némellyek* (*f*) sullyosak és erőſsek; de az ő maga jelen-vólta erőtelen, és beſzéde-is alázatos.

(*f*) *r.* 13: 10. 2 *Pét.* 3: 16.

11. Ezt meg-gondolja, a' ki a' féle: hogy valaminémüek vagyunk a' levelek által-való beſzédben, mikor távól vagyunk; ollyanok léſzünk valóba-is, mikor oda menéndünk.

12. Mert nem (*g*) merjük magunkat egyelíteni, és egybe hasonlítani némellyekkel, a' kik ő magok dítsérik magokat; de nem véſzik eſzekbe, hogy ők magokhoz mérséklik magokat, és ők ő magokhoz hasonlítják magokat.

(*g*) *r.* 3: 1. 5: 12.

13. De mi nem kérkedünk azokkal, a' mellyeket *Iſten nékünk* nem mért; hanem annak a' mérő-regulának (*h*) mértéke ſzerént *ditsekedünk*, mellyet Iſten mért nékünk, hogy *tudni-illik* mi ſzinte hozzátok-is el-jutottunk.

(*h*) *Efés.* 4: 7.

14. Mert nem úgy terjeſztjük magunkat mód nélkül, mintha ti hozzátok-is nem jutottunk vólna; mert ſzinte ti hozzátok-is el-jutottunk a' Kriſtus' Evangyéliomának *prédikálltatásával*.

15. Nem azok felől kérkedvén, mellyek nintsenek a' mi mértékünkben, *tudni-illik*, más embereknek munkájok felől: vagyon pedig reménységünk, hogy minekutánna a' ti hitetek megnevekedik; ti általatok a' minékünk rendelt mértékünkben, meg-bővülünk felette igen.

16. Hogy *a' tartományoknak-is*, mellyek ti rajtatok túl *vagynak*, prédikálljam az Evangyéliomot; nem hogy a' másnak rendeltetett mértékkel, és tsak kéſzſzel kérkedjünk.

17. A' ki pedig (*i*) ditsekedik; az Úrban ditsekedjék. (*i*) *Jer.* 9: 23, 24. 1 *Kór.* 1: 31.

18. Mert nem az kedves, a' ki magát dítséri; hanem az, a' kit az Úr dítsér.

XI. RÉSZ.

Pál illendő okait adja az ő ditsekedésének; mert nem alább-való a' több Apoſtoloknál.

1 Vajha el-szenvednétek egy keveſsé az én balgatagságomat; sőt szenvedjetek el-is engemet!

2. Mert Istени buzgósággal buzgok ti hozzátok; mert én készítettelek titeket, hogy (*a*) mint tiszta szűzet egy férjfiúhoz, *tudni-illik* a' Kriſtushoz szerkezteſselek.

(*a*) 3 *Mós.* 21; 12.

3. De félek, hogy valami módon, mint ama' (*b*) kígyó el-tsalá Évát az ő álnokságával; azonképpen a' ti elméitek meg-szeplősíttetvén *el-hajlottak ne légyenek* a' Kriſtusban-való egygyügyüségtől. (*b*) 1 *Mós.* 3: 4, 5. *Ján.* 8: 44.

4. Bizonyára (*c*) ha valaki menne ti közzétek, és más Jésust prédikállna, mellyet mi nem prédikállottunk; vagy ha más Lelket vennétek, mellyet nem vettetek; vagy más Evangyéliomot *prédikállna*, mellyet bé-nem vettetek; *azt* méltán el-szenvednétek: (*c*) *Gal.* 1: 8, 9.

5. Mert úgy ítélem, hogy én semmivel nem vóltam alább-való a' fő Apoſtoloknál.

6. Hogy ha goromba *vagyok* a' beszédben, mindazáltal nem *vagyok goromba* a' tudományban; de mindeneſtől fogva mindenekben nyilván valókká lettünk ti köztetek.

7. Avagy vétkeztem-é, mikor magamat megaláztam, hogy ti fel-magaſztaltatnátok? és hogy az Isten' Evangyéliomát (*d*) ingyen prédikálltam néktek? (*d*) *r.* 12: 13.

8 Más Gyülekezeteket foſztottam-meg azoktól fizetést vévén, hogy néktek szolgálnék: és mikor ti köztetek vóltam és szűkölködtem; (*e*) nem henyéltem valakinek kárával.

(*e*) *Tsel.* 20: 33. *r.* 12: 13. 1 *Th.* 2: 9.

9. Mert (*f*) az én szükségemet fel-segélleték a' Maczedóniából jött Atyafiak; és mindenekben úgy viseltem magamat, hogy néktek terhetekre ne lennék: ezután-is úgy viselem magamat. (*f*) *Fil.* 4: 10, 15.

10. (*g*) A' Kriſtusnak igazsága úgy légyen én bennem, hogy ez az én ditsekedésem el-nem rekeſztetik tőlem Achajának tartományiban.

(*g*) *Róm.* 9: 1.

11. Miért? Avagy azért-é, hogy nem szeretlek titeket? Tudja az Isten.

12. De a' mit tselekeſzem most, ezután-is azt tselekeſzem; hogy minden alkalmatoſságot el-rekeſzſzek azoktól, a' kik *erre* keresnek alkalmatoſságot; hogy a' miben ditsekednek, ollyanoknak találtaſsanak, mineműek mi *vagyunk*.

13. Mert ez illyen hamis Apoſtolok, álnok (*h*) munkások, kik a' Kriſtus' Apoſtolivá változtatják magokat. (*h*) *Gal.* 1: 6-9. *Fil.* 3 2.

14. Nem tsuda pedig; mert a' Sátán-is el-változtatja magát világoſságnak Angyalává.

15. Nem tsuda azért az-is; ha igazságnak szolgáivá (*i*) változtatják magokat az ő szolgái-is, kiknek végek léſzen az ő tselekedeteik szerént. (*i*) *Tsel.* 16: 16-18.

16. Ismét mondom: Ne állítson engem' valaki eſztelennek: ha pedig annak állítotok; türjetek-el engem' mint eſztelent, hogy egy keveſsé valamivel én-is kérkedjem.

17. A' mit mondok, nem az Úr szerént mondom; hanem eſztelenül e' dolog felől-való kérkedésemben.

18. Mivelhogy ſokan ditsekednek test szerént; én-is ditsekedem.

19. Mert örömest el-türitek az eſzteleneket, ti bőltsek lévén.

20. Mert el-türitek, ha valaki titeket rabságra kötelez: ha valaki meg-eſzen: ha valaki vonſzon rajtatok: ha valaki fel-fúvalkodik ellenetek: ha valaki artzúl vér.

21. A' boſzſzúság-szenvedésre nézve mondom; mivelhogy mi erőtelenek vóltunk. Sőt inkább, ha valami dologgal valaki bátorsággal akar kérkedni, (mint balgatag úgy szóllok,) én-is bátorsággal merek kérkedni.

22. (*k*) 'Sidók-é azok? Én-is a' *vagyok*: Izráeliták-é? Én-is; Ábrahám magva-é? Én-is:

(*k*) *Tsel.* 21: 39. 22: 3. *Fil* 3: 5.

23. Kriſtus' szolgái-é? (balgatagúl szóllok) inkább én: a' fáradságokban bővségesebben én: a' sebekben fellyebb azoknál: a' tömlötzökben inkább én: halálos veſzedelmekben gyakorta.

24. A' 'Sidóktól ötször szenvedtem (*l*) negyven-negyven *tsapást* egy-egy híján.

(*l*) 5 *Mós.* 25: 3.

25. (*m*) Háromſzor verettettem-meg veſzszővel: egyſzer (*n*) köveztettem-meg: háromſzor vóltam a' tengeren veſzedelemben (*o*) hajó-törés miatt: éjjel és nappal a' mélységben *vóltam*. (*m*) *Tsel.* 16: 22. (*n*) *Tsel.* 14: 19.

(*o*) *Tsel.* 27: 9, 41.

26. *Veſzedelmes* útakban gyakorta *vóltam*: folyó-vizeken veſzekedtem, latrok miatt veſzedelemben *vóltam*: veſzedelemben *vóltam* az

az (p) én nemzetségem miatt: veszedelemben a' pogányok miatt, veszedelemben *vóltam* a' városban, veszedelemben a' pusztában, veszedelemben a' tengeren: veszedelemben *vóltam* a' hamis atyafiak között.

(p) *Ts.* 13: 50. 2 *Tim.* 3: 11.

27. (q) Fáradságban és nyomorúságban, vígyázásokban gyakorta, éhségben és szomjúságban, és bőjtölésekben gyakorta: hidegségben és mezítelenségben. (q) *Fil.* 4: 12.

28. Azok nélkül, a' mellyek kivül *esnek*, engemet *szorongat* ama' minden nap' ellenem támadó sokaság, *az-az*: a' minden Gyülekezetek felől-való szorgalmatosság,

29. Kitsoda háborgattatik, hogy én nem háborgattatnám? kitsoda botránkozik-meg, hogy én azon nem kesergenék?

30. Ha ditsekednem kell; az én nyomorúlt el-vetett állapatommal ditsekedem.

31. Az Isten' és a' mi Urunk Jésus Krisztusnak örökké áldandó Attya tudja, hogy én nem hazudok.

32. (r) Damaskusban a' népnek Tiszt-tartója Arétás Király' képében, haddal őrízte a' Damaskusbélieknek városokat, akarván engemet megfogni; (r) *Tsel.* 9: 24, 25.

33. De egy ablakon kosárban botsáttattam-alá a' kő-falon; és úgy szabadúlék-meg ő tőle.

XII. RÉSZ.

Pálnak jelenségi: gyönyörködik erőtelenségiben: ingyen prédikáll nékiek: inti őket, hogy tőle bűnben ne találtassanak.

1 Ditsekednem énnékem nem illik; Mert immár térek a' látásokra, és az Úrnak jelentésire.

2. Tudok egy embert a' Krisztusban, ki ezelőtt tizen-négy esztendővel, (hogyha testben-é; nem tudom: avagy test kivül; nem tudom: Isten tudja,) (a) el-ragadtatott vólt a' harmadik égiglen. (a) *Tsel.* 9: 3. *és* 22: 17.

3. És tudok olly embert; (testben-é, vagy test kivül, nem tudom, Isten tudja,)

4. Hogy el-ragadtatott vólt a' Paraditsomba, és hallott ki-mondhatatlan beszédeket, mellyeket ember meg nem mondhat.

5. Ez illyen dolgokkal ditsekedem: én magam felől pedig nem ditsekedem; hanem (b) tsak az én erőtelenségimről. (b) *r.* 11: 30.

6. Mert ha akarok ditsekedni, nem lészek balgatag; mert igazságot szóllok: de mértékletesen szóllok; hogy valaki ne gondolkodjék én felőlem fellyebb annál, a' minek engemet lát *lenni*, avagy *a' mit* hall tőlem.

7. És hogy az Isteni jelentéseknek nagyságokkal felettébb el ne hinném magamat; adatott énnékem hegyes ösztön, melly az én testembe ragadott, *tudni-illik* a' Sátán' Angyala, hogy (c) engem' tsapdosna, hogy felettébb el ne hidjem magamat. (c) *Jób.* 2: 6.

8. Ezért háromszor könyörgöttem az Úrnak; hogy én tőlem el-távoznék:

9. *És* ezt mondá nékem: Elég néked az én kegyelmem; mert az én erőm erőtlenség által végeztetik-el. Nagy örömöst ditsekedem azért az erőtelenségimmel inkább, hogy lakozzék én bennem a' Krisztus' hatalma.

10. Azokáért gyönyörködöm az erőtelenségekben, a' bosszúságokban, a' Krisztusért-való szorongattatásokban; mert mikor erőtelen vagyok, ugyan akkor erős vagyok.

11. Balgatag vóltam a' ditsekedésben: ti kénszerítettetek engemet arra. Mert néktek kellett vólna engem' ditsérnetek; mert semmiben nem vóltam alább-való a' fő Apostoloknál, noha semmi vagyok.

12. (d) Az én Apostolságomnak bizonyságilettek ti köztetek, sok türés által, jelek, tsudák és erők által. (d) 1 *Kór.* 9: 2.

13. Mert mitsoda az, a' miben alább valók vólnátok a' több Gyülekezeteknél; hanem tsak, hogy én ott nem (e) henyéltem a' ti károtokkal? Engedjétek-meg nékem ezt a' bosszút.

(e) 1 *Kór.* 9: 12. *r.* 11: 9. 1 *Th.* 2: 9.

14. Imé harmadszor-is kész vagyok ti hozzátok menni, és a' ti károtokkal nem henyélek; mert nem (f) keresem a' ti külső gazdagságtokat, hanem ti-magatokat; mert nem a' fiak gyüjtnek az atyáknak kintset, hanem az atyák a' fiaknak. (f) *Tsel.* 20: 33.

15. Én pedig nagy örömest költök, és magamat-is adom a' ti lelketekért: noha, holott én titeket felette igen (g) szeretlek, ti laffabban szerettek engemet. (g) *r.* 6: 12.

16. De ám légyen úgy, hogy titeket én (h) nem nehezítettelek semmivel: de mivelhogy álnok vagyok; álnoksággal fogtalak-meg titeket. (h) *r.* 11: 9. 2 *Th.* 3: 8.

17. Avagy azok közzül valamellyik által, a' kiket hozzátok botsátottam, meg-fosztottalak-é titeket?

18. Kértem (i) Títust, és ő-véle botsátottam-el

amaz atyafiat; avagy valamiben meg-fosztott-é titeket Títus? avagy nem egy lélek' vezérléſe által jártunk-é? avagy nem egy nyomban *jártunk-é?* (*i*) *r.* 8: 16-18, 23.

19. Viſzont azt állítjátok-é, hogy ti előttetek magunkat mentjük? Az Iſten előtt a' Kriſtusban ſzóllunk; mindazáltal mind ezeket, Szerelmeſim! a' ti épülésteként.

20. Mert félek azon, hogy mikor oda menéndek; valami módon nem ollyaténoknak talállak titeket, a' minéműeknek akarnálak: és én-is ollyaténnak (*k*) találtaſsam tőletek, minémünek *lenni engem'* ti nem akarnátok, hogy valami módon ne légyenek versengéſek, irégységek, haragok, vetekedések, rágalmazáſok, fondorlások, fel-fúvalkodáſok, pártolkodáſok;

(*k*) 1 *Kór.* 4: 21.

21. Hogy mikor oda menéndek; ne alázzon-meg az én Iſtenem ti köztetek engemet: és ſiraſſak azok közzül ſokakat, kik annak előtte vétkeztenek, és meg nem tértek a' tiſztátalanságból, paráznaságból, és bujálkodásból, mellyet tselekedtenek.

XIII. RÉSZ.

Inti őket, hogy magokat meg-jóbbitsák, hogy meg-ne kelleſsék látniok, mit teheſſen Kriſtus Pál által: inti ismét békeſségre, egygyeſségre.

1 Harmad' úttal mégyek már hozzátok: (*a*) Két, vagy három tanú-valláſa által minden dolog meg-erősíttetik.

(*a*) 5 *Mós.* 19: 15. *'Sid.* 10: 28.

2. Meg-mondottam, másodſzor-is mondom, mintha jelen vólnék, és távól-lévén moſt-is írom azoknak, kik az-előtt vétkeztenek, mind egyebeknek; hogy ha ismét oda mégyek, nem kedvezek.

3. Mert az én általam ſzólló Kriſtust kísértgetitek, ki ti hozzátok nem erőtelen; hanem erős ti bennetek.

4. Mert noha meg-feſzíttetett vólt az erőtlenségből; mindazáltal él az Iſtennek hatalmából: mert mi-is erőtelenek vagyunk ő-véle; de élünk ő-véle az Iſten' erejéből ti nálatok.

5. Ti-magatokat (*b*) kísértsétek-meg, ha vagytok-é a' hitben; ti magatokat próbáljátok-meg. Avagy nem esméritek-é magatokat, hogy a' Jéſus Kriſtus bennetek vagyon? hanemha meg-vettettek vagytok.

(*b*) 1 *Kór.* 11: 28. *Gal.* 6: 4.

6. De reménylem, hogy meg-esméritek, hogy mi nem vagyunk meg-vettettek.

7. Kívánom pedig az Iſtentől, hogy, ſemmi gonoſzt ne tselekedjetek; nem hogy mi meg-próbáltattaknak találtaſſunk, hanem hogy, a' mi tiſzteſséges dolog, azt tselekedjétek; mi pedig mintegy meg-vettetteknek állíttaſſunk.

8. Mert nem tselekedhetünk ſemmit az igazság ellen; hanem az igazságért.

9. Mert örülünk annak, hogy mi erőtelenek vóltunk, ti pedig erőſsek vóltatok; ugyan-azt-is kívánjuk mi, a' ti épülésteket.

10. Azért írom távól-létemben ezeket, hogy jelen-létemben ne kénſzeritteſſem keménységgel élni a' hatalom ſzerént, mellyet adott nékem az Úr (*c*) építéſre; de nem rontásra.

(*c*) *r.* 10: 8.

11. Végezetre Atyámfiai! légyetek jó egésségben, épüljetek, (*d*) vígaſztaltaſsatok-meg, egy értelemben légyetek, békeſségeſen lakjatok; és a' ſzeretetnek 's a' békeſségnek Iſtene léſzen veletek. (*d*) *Róm.* 16: 16.

12. Köſzöntsétek egymást ſzent (*e*) tsókolással. Köſzöntnek titeket minden ſzentek.

(*e*) *Róm.* 16: 16. 1 *Kór.* 16: 20. 1 *Theſſ.* 5: 26.

13. Az Úr Jéſus Kriſtusnak kegyelme, az Iſtennek ſzerelme, és a' Szent Léleknek veletek-való közösüléſe légyen mindnyájan ti veletek. Amen!

E' Levél küldetett Filippiből, Maczedóniának városából Titus és Lukáts által.

PÁL

PÁL APOSTOLNAK A' GALATZIABÉLIEKHEZ ÍROTT LEVELE.

E' Levélnek Summája majd egy a' Rómabéliekhez írottnak értelmével, tsak hogy ez rövidebb: Azért ezt annak meg-rövidített máſsának mondhatjuk, és az olvasót oda igazítjuk.

I. RÉSZ.

Pál tsudálja, hogy a' Galatziabéliek olly hamar el-hagyják magokat hitetni. Honnét légyen a' Pál Evangyéliuma, és mint vette azt.

1 Pál Apoſtol, (nem emberektől, ſem ember által; hanem (*a*) a Jésus Kriſtus által, és az Atya Iſten által, ki fel-támaſztotta őtet a' halálból. (*a*) *Tsel* 2: 24. *Tit.* 1: 3.

2. És mind az Atyafiak, kik én velem vagynak, a' Galatziabéli Gyülekezeteknek:

3. Kegyelem néktek és békeſség az Atya Istentől, és a' mi Urunk Jésus Kriſtustól!

4. Ki adta ő magát a' mi bűneinkért, hogy (*b*) ki-mentene minket e' jelen-való gonoſz világból, az Iſtennek és a' mi Atyánknak akaratja ſzerént, (*b*) *Mát.* 20: 28. *Luk.* 1: 74.

5 Kinek *légyen* ditsőſség mind örökkön örökké, Amen!

6. Tsudálkozom rajta, hogy ti illy' hamar, el-hagyván azt, a' ki titeket hívott vala a' Kriſtus' kegyelmére, más Evangyéliomra hajlottatok.

7. Holott nintsen más *Evangyéliom;* de némelyek titeket meg-háborítnak, és a' Kriſtus' Evangyéliomát el-akarják fordítani.

8. De ha ſzinte mi-is, avagy a' mennyei Angyal hírdetne tinéktek valamit azon kivül, a' mellyet néktek hírdettünk; légyen átok!

9. A' mint előſzör mondám, most ismét másodſzor-is mondom; Ha (*c*) valaki néktek hírdet valamit azon kivül, a' mellyet vettetek; átok légyen! (*c*) 5 *Mós.* 4: 2. 2 *Kór.* 11: 4.

10. Mert moſtan emberek' vagy Iſten' dolgainak el-hitelekre intelek-é? Avagy embereknek igyekezem-é kedveskedni? Bizonyára, ha még embereknek (*d*) kedvekben vólnék; a' Kriſtus' ſzolgája nem vólnék. (*d*) *Theſſ.* 2: 4.

11. Tudtotokra adom pedig, Atyámfiai! néktek, hogy az az Evangyéliom, mellyet én prédikállottam, nem ember ſzerént-való.

12. Mert én-is (*e*) nem embertől vettem azt, ſem pedig nem taníttattam arra; hanem a' Jésus Kriſtusnak jelentése által *vagyon.*

(*e*) 1 *Kór.* 15: 1, 3.

13. Mert hallottátok, mint forgolódtam én régenten a' 'Sidó törvényben, hogy én felette igen (*f*) háborgattam az Iſten' Anyaſzentegyházát, és azt puſztítottam.

(*f*) *Tsel.* 9: 1. *Fil.* 3: 6.

14. És fellyebb nevekedtem vólt a' 'Sidó törvényben ſokaknál, kik az én nemzetemből velem egygyenlők vóltak; mivel felette nagy buzgóságom vólt a' rendelésekhez, mellyeket az én atyáimtól vettem vala.

15. De mikor az Iſtennek tettſzett, ki az én anyám' méhétől fogva engemet (*g*) el-válaſztott vala, és az ő kegyelméből el-hívott;

(*g*) *Jer.* 1: 5. *Tsel.* 9: 15. 13: 2.

16. Hogy az ő Fiát énnékem meg-jelentené, hogy hírdetném őtet a' (*h*) Pogányok között; azonnal nem tanátskoztam a' teſttel és vérrel:

(*h*) *r.* 2: 7, 8. *Mát.* 16: 17. *Róm.* 1: 5.

17. Sem pedig nem tértem Jérusálembe viſzſza azokhoz, kik én előttem-való Apoſtolok vóltanak; hanem Arabiába mentem, és ismét meg-tértem Damaskusba.

18 Azután három eſztendő múlva Jérusálembe meg-tértem; hogy Pétert meg-látogatnám, és ő-véle vóltam tizen-öt napig.

19. Többet az Apoſtolok közzül nem láttam egygyet-is; hanem Jakabot, az Úr' attyafiát.

20. Ezekben pedig á' miket írok néktek; ímé (*i*) Iſten előtt *vagyok*, nem hazudok.

(*i*) *Róm.* 1: 9. 9: 1.

21. Azután mentem Siriának és Czilicziának tartományiba.

22. Esméretlen valék pedig ábrázatomról a' Júdeában-való Kereſztyéni Gyülekezeteknek;

23. Hanem (*k*) tsak hallották: A' ki, *úgymond*, minket háborgat vala egy időben, moſtan hírdeti azt a' tudományt, mellyet régen puſztít vala. (*k*) *Tsel.* 9: 13, 21.

24. És ditsőítik vala az Iſtent én bennem.

II. RÉSZ.

Titus miért nem metéltetett környül; Pál az ő tudományát nem a' több Apoſtoloktól vette; Pál a' pogányoké, Péter a' 'Sidók Apoſtola: Pál meg-feddi Pétert: a' meg-igazúlás hit által vagyon, 's nem a' Törvényből.

1 Azután tizen-négy (*a*) eſztendő múlva, ismét fel-menék Jérusálembe Barnabáſsal egygyütt, Títust-is velünk el-vivén. (*a*) *Tsel.* 15: 2.

2. Fel-mentem vala pedig *Isteni* (*b*) jelentésből, és eleikbe adám az Evangyéliomot, mellyet a' Pogányok között prédikállok: de tsak külön azoknak, a' kik betsületben vagynak; hogy valami módon híjába ne futnék, vagy híjába ne futottam vólna. (*b*) *Tsel.* 1,: 21.

3. De (*c*) Titus-is, a' ki én velem vala, noha Görög vólna, nem kénſzeríttetett a' környül-metélkedésre: (*c*) *Tit.* 1: 3.

4. Tudni-illik a' futkározó (*d*) hamis atyafiakért, kik mi közzénk bé-jöttek vala alattomban a' Kriſtus Jésusban-való ſzabadságunknak megkísértésére, hogy minket ſzolgálatra köteleznének: (*d*) *Tsel.* 15: 24.

5. Kiknek tsak egy ſzem-pillantáſig ſem engedtünk, hogy magunkat alájok adtuk vólna; hogy az Evangyéliomnak igazsága meg-maradna ti köztetek.

6. Azoktól pedig, a' kik állíttatnak valaminek lenni; (valaminémüek vóltanak régen, én azzal ſemmit nem gondolok: (*e*) az embernek ſzemélyét Iſten nem nézi;) mert a' kik betsületben vagynak, engemet ſemmire nem tanítottak.

(*e*) 5*Mós.* 10: 17. *Jób.* 34: 19.

7. Sőt inkább mikor látták vólna, hogy én reám bízatott a' Pogányok (*f*) között az Evangyéliom' prédikálltatása, mint Péterre a' 'Sidók között: (*f*) *Tsel.* 9: 15. 13: 2. *Efés.* 3: 8

8. (*g*) (Mert a' ki erős vólt Péter által a' 'Sidóknak Apoſtolságára: én általam-is erős vólt a' Pogányok között.) (*g*) *Róm.* 2: 11.

9. És mikor Jakab, Kéfás, és János, kik oſzlopok gyanánt tartatnak, eſzekbe vették vólna az *Istentől* nékem adatott ajándékot; énnékem és Barnabásnak a' társaság' bizonyságára jobb-kezeket adák: hogy mi (*h*) a' Pogányok között; ők pedig a' 'Sidók között *prédikállnák.* (*h*) *Tsel.* 9: 15, 27.

10. Tsak *arra intének*, hogy (*i*) a' ſzegényekről meg-emlékeznénk, mellyre reá-is igyekeztem, hogy tselekedjem.

(*i*) *Róm.* 15: 25. 1 *Kór.* 16: 1.

11. Mikor pedig Péter Antiochiában jött vólna; ſzemtül-ſzembe ellene állottam, mivelhogy méltó vólna a' feddésre.

12. Mert minekelőtte valakik jöttenek vólna Jakabtól; a' Pogányokkal eſzik vala: ha pedig valakik jöttek; meg-vonja 's el-ſzakaſztja vala magát azoktól, félvén a' 'Sidóktól.

13. És ő-véle egygyütt tettetésképpen viselik vala magokat a' több 'Sidók-is, úgy-annyira; hogy Barnabás-is az ő tettetéseknek társaságába el-vonatnék.

14. De mikor láttam vólna, hogy ők nem egyenesen járának, mint az Evangyéliom' igazságához illendő vólna; mondék Péternek mindenek előtt: Ha (*k*) te 'Sidó lévén Pogány módra élſz, és nem 'Sidó módra; miért kénſzeríted a' Pogányokat 'Sidó módra élni? (*k*) *Tsel.* 10: 28.

15. Mi, kik terméſzet ſzerént 'Sidók vagyunk, és nem bűnös Pogányok.

16. Tudván ezt, hogy (*l*) nem igazúl-meg az ember a' Törvénynek tselekedeteiből; hanem a' Jésus Kriſtusban-való hit által: Mi-is *mondom* a' Jésus Kriſtusban hittünk, *hogy* meg-igazúlnánk a' Kriſtusban-való hit által, és nem a' Törvény' tselekedeteiből; annakokáért, mert egy test-is nem igazúl-meg a' Törvénynek tselekedetiből. (*l*) *Tsel.* 13: 38, 39. *'Sid.* 7: 18, 19.

17. Hogyha pedig, mikor a' Kriſtusban igazúlást keresünk, találtattunk mi-is (*m*) bűnösöknek; avagy a' Kriſtus a' bűnnek ſzolgája-é? Távól légyen. (*m*) *Róm.* 3: 19.

18. Mert ha a' mellyeket el-rontottam, azokat ismét fel-építem; én magamat bűnöſsé téſzem.

19. Mert én a' Törvény által a' Törvénynek meg-hóltam; hogy élnék Iſtennek.

20. A' Kriſtuſsal egygyütt meg-feſzíttettem: Élek pedig többé nem én; hanem él én bennem a' Kriſtus: és a' melly életet most élek a' testben; az Iſten' Fiában-való hit által élem, ki ſzeretett engemet, és adta ő magát érettem.

21. Nem törlöm-el az Iſten' kegyelmét: Mert ha a' Törvény által vagyon az igazság; tehát a' Kriſtus ok nélkül hólt-meg.

III. RÉSZ.

Hogy a' meg-igazúlás hitből légyen, az Ábrahám' példájából mutattatik-meg; mire adatott a' Törvény.

1 Óh balgatag Galatziabéliek! kitsoda igézett-meg titeket, hogy ne engednétek az igazságnak? kiknek ſzemeik előtt a' Jésus Kriſtus előſzör *úgy* íratott vólna meg, *mintha* ti köztetek feſzíttetett *vólna* meg?

2. Tsak

2. Tsak *ezt* akarom tőletek meg-tudni: A' Törvény' tselekedeteiből vettétek-é a' *Szent* Lelket, avagy a' hallásból-való hit által?

3. Illy esztelenek vagytok-é, hogy, holott a' *Szent* Lélek által kezdettétek-el *a' hitet*; most test által akartok el-végeztetni.

4. Illyen sokat (*a*) szenvedtetek-é hijába? hogyha hijába. (*a*) 2 *Ján v.* 8.

5. A' ki azért *Szent* Lelket szolgáltat néktek, és ti bennetek erőket tselekeszik; a' Törvény' tselekedetei által-é, vagy a' hallásból-való hit által *szolgáltatja-é azt*?

6. Miképpen (*b*) Ábrahám hitt az Istennek, és az tulajdonittatott néki igazságára.

(*b*) 1 *Mós.* 15: 16. *Róm.* 4: 3. *Ják.* 2: 23.

7. Értitek azért, hogy a' kik a' hitből vagynak; azok az Ábrahámnak fiai.

8. Látván azért az Irás, hogy Isten a' hit által fogja idveziteni a' Pogányokat; még annak előtte örvendetes izenettel hirdette Ábrahámnak: (*c*) Meg-áldatnak, *úgymond*, te benned minden Pogányok! (*c*) 1 *Mos.* 12: 3.

9. Azért a' kik hitből valók; azok áldatnak-meg a' hív Ábrahámmal.

10. Mert valakik a' Törvény' tselekedetiből vagynak; átok alatt vagynak: mert meg-vagyon irva: (*d*) Átkozott! valaki meg-nem marad mind azokban, mellyek meg-irattak a' Törvénynek könyvében, hogy azokat tselekedje.

(*d*) 5 *Mós.* 27: 26. *Jer.* 11: 3. *Jak.* 2: 10.

11. Hogy pedig a' Törvény által senki nem igazúl meg Isten előtt, nyilván vagyon; Mert az (*e*) igaz *ember* hitből él. (*e*) *Hab.* 2: 4. *Róm.* 1: 17. 3: 20. *'Sid.* 10: 38.

12. A' Törvény pedig nintsen hitből; hanem, (*f*) a' melly ember azokat bé-tőlti, él azok által. (*f*) 3 *Mós.* 18: 5. *Ez.* 20: 11.

13. A' Kristus *pedig* meg-váltott minket a' Törvénynek átkától, mikor mi érettünk lett átokká; mert meg-vagyon irvá: (*g*) Átkozott! valaki fán fugg. (*g*) 5 *Mós.* 21: 23.

14. Hogy a' Pogányokban az Ábrahám' áldatása a' Kristus Jésus által légyen, *és* hogy amaz igért (*h*) *Szent* Lelket a' hitnek általa végyük.

(*h*) *Ján.* 15: 26. *Tsel.* 19: 2. 5. 6.

15. Atyámfiai! emberi mód szerént szóllok: Lám az (*h*) embernek el-végezett testamentomát senki erőtelenné nem tészi, és ahoz *semmit* nem ád.

(*h*) *'Sid.* 9: 17.

16. Az Ábrahámnak pedig adattak igéretek, és az ő magvának. Nem mondja: És magoknak, mint sokakról; hanem mint egyről: (*i*) És a' te magodnak, *úgymond*, ki a' Kristus.

(*i*) 1 *Mós.* 12: 7. *és* 15: 5.

17. Azt mondom pedig, hogy a' kötést, mellyet Isten először meg-erősitett a' Kristusra nézve, a' Törvény, melly négy száz harmintz esztendővel kezdetett azután, nem tészi erőtelenné, hogy az ígéretet el-törlené.

18. Mert (*k*) ha a' Törvény által vagyon az örökség; tehát nem az ígéret által: az Ábrahámnak pedig ígéret által ajándékozta Isten *az örökséget*. (*k*) *Róm.* 4: 14.

19. Mitsoda tehát a' Törvény? A' bünöknek okáért adatott, míg el-jőne ama' mag, kinek lett az ígéret; a' melly *Törvény* ki-mondatott az Angyaloktól (*l*) a' közben-járónak keze által. (*l*) *Tsel.* 7: 38.

20. A' közben-járó pedig (*m*) nem egy-é: Az Isten pedig egy. (*m*) 1 *Tim.* 2: 5.

21. A' Törvény azért az Isten' ígéreti ellen *adatott-é*? Távól légyen: Mert ha a' Törvény adatott vólna, hogy meg-elevenítene; bizony a' Törvényből vólna az igazúlás.

22. De (*n*) rekesztett az Irás mindeneket a' bün alá; hogy az ígéret adatnék a' Jésus Kristusban-való hit által a' hívőknek.

(*n*) *Róm.* 3: 10. *és* 11. 32.

23. Minekelőtte pedig el-jött vólna a' hit; a' Törvény alatt őriztetünk vala, kik rekesztettünk vala arra a' hitre, melly ki-nyilatkozandó vala.

24. Azért a' Törvény minékünk a' Kristusra vezérlő (*o*) mesterünk vólt; hogy hit által idvezülnénk.

(*o*) *Mát.* 5: 17. *Róm.* 10: 4.

25. De minekutánna el-jött a' hit; nem vagyunk többé a' vezérlő mester alatt.

26. Mert mindnyájan Isten' fiai vagytok, a' Jésus Kristusban-való hit által.

27. Mert valakik a' Kristusban meg-keresztelkedtetek; a' Kristust (*p*) öltöztétek-fel.

(*p*) *Rom.* 6: 3. 13: 14.

28. Nintsen *sem* 'Sidó, sem Görög: nintsen *sem* szolga, sem szabados: nintsen *sem* férjfiú, sem aszszonyi-állat *között válogatás*; Mert ti mindnyájan egy vagytok a' Jésus Kristusban.

29. Hogyha ti Kristusé vagytok; tehát az Ábrahám' magva vagytok, és az ígéret szerént örökösök.

IV. RÉSZ.

Embernek a' Törvény és Evangyéliom alatt-való állapatja: mint fogadták Pált a' Galatziabéliek: Példázatjok az Ábrahám fiainak.

1 Ezt mondom pedig: Míglen az örökös gyermek; semmit nem külömböz a' szolgától, jóllehet mindeneknek Urok légyen;

2. Hanem Tútorok és Gondviselők alatt vagyon mind az ideig, mellyet annak attya rendelt.

3. Azonképpen mi-is, míg gyermekek voltunk e' világnak (*a*) betűi alatt valánk, szolgálat alá rekesztetvén. (*a*) *r.* 3: 23. *v.* 9.

4. De minekutánna el-jött a' tellyes idő; kibotsátá Isten az ő Fiát, ki aszszonyi-állattól lett, ki a' Törvény alá adta magát;

5. Hogy azokat, a' kik a' Törvény alatt valának, meg-váltaná: hogy fogadott (*b*) fiúságot vennénk. (*b*) *Róm.* 8: 15. 2 *Pet.* 1: 4.

6. Mivelhogy pedig fiak vagytok; ki botsátotta Isten az ő Fiának Lelkét a' ti szíveitekbe, ki ezt kiáltja: Abba! *az-az* Atya.

7. Azért többé nem vagy szolga, hanem fiú: hogyha (*c*) fiú; tehát Istennek örököse-is *vagy* a' Krisztus által. (*c*) *Róm.* 8: 16. 17.

8. Ti pedig még akkor, mikor (*d*) az Istent nem tudnátok, szolgáltok vala azoknak, kik nem természet szerént-való Istenek. (*d*) *Ef.* 2: 12.

9. De mostan mivelhogy meg-esmértétek az Istent, sőt inkább mivelhogy Istentől (*e*) megtaníttattatok; mimódon fordúltok hátra az erőtelen és szegény betükre, mellyeknek újonnan akartok szolgálni? (*e*) 1 *Kór.* 8: 3. 13: 12.

10. A' napokat meg-tartjátok és a' hólnapokat, az időket és az esztendőket.

11. Félek rajta, hogy hijába ne fáradtam légyen ti közöttetek.

12. Légyetek ollyanok, mint én; mert én ollyan *vagyok*, mint ti: Atyámfiai! kérlek titeket: semmi boszszút nem tettetek én rajtam.

13. Tudjátok pedig, hogy én az én testemnek (*f*) erőtlenségével prédikállottam néktek az Evangyéliomot először. (*f*) 1 *Kór.* 2: 3.

14. És az én testemben a' mit meg-kísértettetek, semminek nem állítottátok, sem meg nem útáltátok; hanem engemet mint (*g*) az Istennek Angyalát, mint a' Krisztus Jésust úgy fogadtatok. (*g*) *Mal.* 2: 7. *Már.* 10: 40.

15. A' ti bóldogságtoknak azért melly nagy dítsérete vala? Mert bizonyságot tészek ti felőletek, hogy ti, ha lehetséges vólt vólna, a' ti szemeiteket ki vájtátok vólna, és nékem adtátok vólna.

16. Azért ellenségtekké lettem-é néktek, hogy néktek igazat szóllok?

17. (*h*) Igen szeretnek titeket; de nem jól: sőt inkább minket ki akarnak rekeszteni; hogy azokat szeressétek.

(*h*) *Róm.* 10: 2. 2 *Kór.* 11: 2.

18. De jeles dolog felette igen szeretni a' jó dologban mindenkor, és nem csak akkor, mikor köztetek jelen vagyok.

19. Fiatskáim! kiket újonnam szülök, míglen a' Krisztus ti bennetek meg-ábrázoltassék.

20. Akarnék pedig most ti köztetek lenni, és el-változtatni az én szómat; mert szorgalmatos vagyok felőletek.

21. Mondjátok-meg énnékem, kik a' Törvény alatt akartok lenni; a' Törvényt nem halljátok-é?

22. Mert meg vagyon írva: hogy Ábrahámnak két fia vólt; egygyik (*i*) a' szolgáló-leánytól, a' másik a' szabadostól. (*i*) 1 *Mós.* 16: 15.

23. De az, a' melly a' (*k*) szolgáló-leánytól *vólt*, test szerént született; a' melly pedig a' szabadostól, (*l*) az ígéret által.

(*k*) 1 *Mós.* 16: 15. (*l*) 1 *Mós.* 21: 2. *Ján.* 8: 39.

24. Melly dolgokon más dolog példáztatik; Mert e' két aszszonyi-állatok, ama' két szövetségek: az egygyik, melly a' Sina hegyről-való Hágár, nemz a' szolgálatra.

25. Mert a Hágár a' Sina hegy, melly Arabiában vagyon; szinte azonképpen pedig hasonlatos ahoz a' Jérusálemhez, melly most vagyon, és az ő fiaival egybe szolgálat alá vettetett.

26. Ama' magosságos Jérusálem pedig szabados, melly mindenikünknek annya.

27. Mert meg vagyon írva: (*m*) Örülj magtalan, ki nem szülsz! örvendezz, és kiálts, ki nem szülsz! mert sokkal többen vagynak az elhagyattatottnak magzati, hogy nem annak, a' mellynek férje vagyon. (*m*) *Esa.* 54: 1.

28. Mi azért, Atyámfiai! az Isáknak példája szerént az ígéretnek (*n*) fiai vagyunk.

(*n*) *Róm* 9: 7. 8.

29. De miképpen akkor az, a' ki test szerént született vala, háborgatja vala (*o*) azt, a' ki születtett vala lélek szerént; azonképpen vagyon mostan-is. (*o*) 1 *Mós.* 21: 9. 10.

30. De mit mond az Irás? (*p*) Üzd-ki a' szolgáló-leányt, és az ő fiát; mert nem lészen örö-

örökös a' szolgáló-leány' fia, a' szabados' fiával.

31. Azért Atyámfiai! nem vagyunk a' szolgáló-leány' fiai; hanem a' szabadosé.

V. RÉSZ.

A' Keresztyéni szabadságról; a' testnek és léleknek hartzáról, 's mind kettőnek gyümöltseiről.

1 A' Szabadságban (*a*) azért, mellyel minket Krisztus meg-szabadított, álljatok-meg, és ne kötelezzétek-meg ismét magatokat szolgálatnak igájával. (*a*) 1 *Pét.* 2: 16.

2. Imé, én Pál mondom néktek, hogy ha (*b*) környül-metéltettek; a' Krisztus nektek semmit nem fog használni. (*b*) *Tsel.* 15: 1, 5.

3. Mert bizonyságot tészek ismét minden embernek, a' ki környül-metélkedik; hogy az köteles az egész Törvénynek meg-tartására.

4. A' Krisztus Jésustól ki-rekesztettetek, valakik a' Törvény által akartok idvezülni, és a' kegyelemből ki-estetek.

5. Mert mi lélekben hit által várjuk az igazságnak (*c*) reménységét. (*c*) 2 *Tim.* 4: 8.

6. Mert a' (*d*) Krisztus Jésusban sem a' környül-metélkedés nem használ, sem a' környül-metélkedetlenség; hanem a' hit, melly a' szeretet által tselekeszik. (*d*) 1 *Kór.* 7: 19. *r.* 6: 15.

7. Szépen futtok vala; (*e*) kitsoda tartóztatta-meg titeket hogy ne engednétek az igazságnak? (*e*) *Luk.* 24: 25. *r.* 3: 1.

8. Ez a' hitetés nem attól *vagyon*, a' ki titeket hív.

9. Egy kevés (*f*) kovász az egész tésztát meg-poshasztja. (*f*) 1 *Kór.* 5: 6.

10. Énnékem reménységem vagyon ti felőletek az Úrban; hogy ti nem lésztek külömbb értelemben: de a' ki titeket meg-háborít; elvészi az ő kárhoztatását, valaki lejénd.

11. Én pedig, Atyámfiai! ha a' környül-metélkedést még-is prédikállom; miért szenvedek még-is háborúságot? tehát (*g*) el-töröltetett a' keresztnek botránkozása. (*g*) 1 *Kór.* 1: 23.

12. (*h*) Vajha el-is töröltetnének azok, a' kik titeket háborgatnak! (*h*) *Jós.* 7: 25.

13. Mert ti szabadságra hívattattatok, Atyámfiai! (*i*) tsak-hogy a' szabadságot ne *adjátok* a' testnek *bűnre-való* alkalmatosságúl; hanem szeretetből egymásnak szolgáljatok.

(*i*) 1 *Kór.* 8: 9. 1 *Pét.* 2: 16. *Jud.* 4.

14. Mert az egész Törvény egy beszédbe foglaltatik bé, ebbe, *tudni-illik*: (*k*) Szeresed felebarátodat, mint magadat!

(*k*) 3 *Mós.* 19: 18. *Már.* 12: 31. *Jak.* 2: 8.

15. Hogyha egymást marjátok, és el-nyelitek; meg-lássátok hogy viszontag egymástól meg ne emésztessetek.

16. *Ezt* mondom pedig: hogy (*l*) lélek szerént járjatok, és a' testnek kívánságát véghez ne vigyétek. (*l*) *Róm.* 13: 14. 1 *Pét.* 2: 11.

17. Mert a' (*m*) test a' lélek ellen törekedik; a' lélek pedig a' test ellen: ezek pedig egymással ellenkeznek, hogy azokat ne tselekedhessétek, a' mellyeket akartok. (*m*) *Róm.* 7: 15. *'s a' t.*

18. Hogyha a' Lélektől vezéreltettek; nem vagytok a' Törvény alatt.

19. (*n*) A' testnek pedig tselekedeti nyilván vagynak, mellyek ezek: házasság-törés, parázsnaság, tisztátalanság, bujálkodás,

20. Bálvány-imádas, büvölés-bájolás, haragtartások, versengések, irígységek, haragok, patvarkodások, viszsza-vonások, pár-tütések: (*n*) 1 *Kor.* 1: 11. 3: 3. *Jak.* 3: 14, 16.

21. Gyülölségek, gyilkosságok, részegségek, dobzódások, és ezekhez hasonlók; mellyekről ezt eleve mondom néktek, miképpen azelőttis mondottam: Valakik illyen dolgokat tselekesznek; az Isten' (*o*) országának örökösi nem lésznek. (*o*) 1 *Kór.* 6: 9. *Ef.* 5: 5.

22. De a' (*p*) Léleknek gyümöltse ez: szeretet, öröm, békesség, békességes-tűrés, kegyelmesség, jóság, hit, alázatosság, mértékletesség. (*p*) *Efés.* 5: 9.

23. A' kik illyetének; (*q*) azoknak ellenek nintsen a' Törvény. (*q*) 1 *Tim.* 1: 9, 10.

24. Mert a' kik Krisztuséi; a' testet meg-feszítették az ő indúlatival és kívánságival egybe.

25. Ha (*r*) Lélek szerént élünk; Lélek szerént-is járjunk. (*r*) *Róm.* 8: 5. 1 *Kór.* 2: 14, 15.

26. Ne légyünk hiv ditsőség-kívánók, egymásnak ingerlői, egymásra irígykedők.

VI. RÉSZ.

Azok Isten' fiai, a' kik egymást, és a' Krisztus' keresztét szeretik, és új teremtett állatok.

1 Atyámfiai! ha az ember el-foglaltatik-is *a' Sátántól* valami bűnben; ti, kik lelkiek vagytok, az ollyan embert építsétek-fel alázatosságnak lelkével, még-gondolván magadat; hogy te-is meg ne kísértessél.

2. Egymásnak terhét (*a*) hordozzátok; és úgy töltsétek-bé a' Krisztus' törvényét.

(*a*) *Róm.* 14: 1. 15: 1. 1 *Thess.* 5: 15.

3. Mert ha valaki láttatik magának valaminek *lenni*, holott semmi; ez illyen embert az ő maga gondolatja tsalja meg.

4. Minden ember pedig az ő maga tselekedetét próbálja-meg, és akkor ditsekedése lészen tsak ő magában, és nem másban.

5. Mert (*b*) minden ember az ő tulajdon terhét hordozza. (*b*) *'Sólt.* 62:13. *Jér* 17: 10. 1 *Kór.* 3: 8.

6. (*c*) Az ollyan ember pedig, a' ki tanittatik az *Evangyéliom'* tudományára, közölje minden javait azzal, a' ki őtet tanítja. (*c*) *Róm.* 15: 27. 1 *Kór.* 9: 7, 11, 14. *Fil.* 2: 29.

7. Meg (*d*) ne tsalatkozzatok. Az Isten nem tsúfoltatik-meg: Valamit ember veténd; azt aratja. (*d*) 1 *Kór.* 6: 10. *Luk.* 16: 25.

8. Mert a' ki vét az ő testének; a' testből arat veszedelmet, a' ki pedig vét a' Léleknek; a' Lélekből arat örök életet.

9. (*e*) A' jó tételményben pedig ne restüljünk-meg; mert a' maga idejében aratunk, ha meg-nem restülünk. (*e*) 2 *Thes.* 3: 13.

10. Azért míg időnk vagyon, mindenekkel jól tégyünk, kiváltképen (*f*) pedig a' mi hitünknek tselédével. (*f*) 1 *Tim.* 5: 8.

11. Látjátok, melly hoszszú levelet írtam néktek az én kezemmel!

12. Valakik akarnak szépeknek láttatni a' testben: ugyan-azonok kénszerítnek titeket a' környül-metélkedésre; tsak hogy a' Kristus' kereszteért háborúságot ne szenvedjenek.

13. Mert azok-is, a' kik környül-metélkednek a' Törvényt meg nem tartják; de akarják a' ti környül-metélkedésteket, hogy a' ti testetek felől ditsekedhessenek.

14. Távol légyen pedig én tőlem, hogy ditsekedjem; hanem tsak (*g*) a' mi Urunk Jésus Kristusnak kereszténben: ki által nékem e' világ megfeszíttetett, én-is e' világnak. (*g*) *Róm.* 6: 6.

15. Mert a' Kristus (*h*) Jésusban a' környülmetélkedés-is semmit nem használ, sem a' környül-metélkedetlenség; hanem az új teremtés. (*h*) *Mát.* 12: 50. 2 *Kór.* 5: 16, 17. *Kol.* 3: 11.

16. És (*i*) valakik e' regula szerént járnak; békesség *lészen* azokon és irgalmasság, és az Istennek Izráelén. (*i*) *'Sólt.* 125: 5. *Fil.* 1: 27.

17. Ennekutánna senki nékem bántásomra ne légyen; mert (*k*) én az Úr Jésusnak béllyegeit hordozom az én testemben. (*k*) *Fil.* 3: 10.

18. A' mi Urunk Jésus Kristusnak kegyelme légyen a' ti lelketekkel, Atyámfiai! Ámen!

A' Galatziabéliekhez írattott Rómából.

PÁL APOSTOLNAK AZ EFÉSUSBÉLIEKHEZ ÍROTT LEVELE.

Az Apostol e' Levélben tanít az Istennek a' Kristusban kegyelemből-való Választásáról. 1 R. *'s a' Pogányoknak az Evangyéliomra-való hívatalokról, és a' mi meg igazúlásunkról.* 2, 3, 4 R. *Azután közönségesen mindeneket, és kit-kit az ő állapatjában és tisztiben int jó tselekedetre 's Keresztyéni életre, kiváltképpen szeretetre, és egygyességre* 4, 5, 6 R.

I. RÉSZ.

Az el-vdlasztásnak és fiává-való fogadásnak titkáról tanít, és hogy ezeket jelentse-meg Isten, hallgatóinak kívánja.

1 Pál Jésus Kristusnak Apostola az Isten' akaratja által, (*a*) a' szenteknek, kik Efésusban laknak, és a' Jésus Kristusban-*való* híveknek: (*a*) *Róm.* 1: 7. 1 *Kór.* 1: 2. 2 *Kór.* 1: 1.

2. Kegyelem néktek és békesség az Istentől a' mi Atyánktól, és az Úr Jésus Kristustól!

3. Áldott *légyen* az Isten (*b*) és a' mi Urunk Jésus Kristusnak Attya, ki meg-áldott minket minden lelki áldással, mennyekben a' Kristusban! (*b*) 2 *Kór.* 1: 3. 1 *Pét.* 1: 3.

4. Miképpen (*c*) választott minket ő benne, minekelőtte e' világnak fundamentoma fel-vettetnék, hogy légyünk szentek és feddhetetlenek ő előtte a' szeretet által. (*c*) 2 *Tim.* 2: 9.

5. Ki valasztott minket, kiket fiává fogadna a' Jésus Kristus által ő magában, az ő akaratjának jó kedve szerént:

6. Az ő ditsőséges kegyelmességének dítséretire, mellyből minket ingyen magának kedvessékké tett ama' Szerelmesben.

7. Kiben vagyon váltságunk az ő vére által, *tudni illik*, bűneinknek botsánatjok, az ő kegyelmességének gazdagsága szerént:

8. Mellyet nagy bővséggel közlött velünk, minden böltseséggel és értelemmel,

9. Meg jelentvén minékünk az ő akaratjának titkát az ő ingyen-való jó akaratja szerént, mellyet el-rendelt vala magában:

10 *Tudni-illik*, hogy a' (*d*) tellyes időnek el-jövésében egy testbe szerkeztetne mindeneket a' Kristusban, mind a' kik mennyekben vagynak, mind a' kik e' földön vagynak. (*d*) *Gal.* 4: 4.

11. Abban a' Kristusban, *mondom*, kiben *mi-is* a' Szentek közzé számláltattunk; mivelhogy választattak voltunk annak végezése szerént, ki mindeneket tselekeszik az ő akaratjának tanátsából.

12. Hogy

12. Hogy mi légyünk (*e*) az ő ditsőſségének dítséretire, kik előſzör reménylettünk a' Kriſtusban: (*e*) *Fil.* 1: 11.

13. Kiben ti-is *reménylettetek*, minekutánna az igazságnak beſzédét hallottátok vólna, *tudni illik* a' ti idveſségteknek Evangyéliomát: kiben minekutánna hittetek; (*f*) meg-petsételtettetek az ígéretnek Szent Lelkével:

(*f*) *r.* 4: 30.

14. Ki a' mi örökségünknek (*g*) záloga; míg a' tellyes ſzabadságba bé-helyheztettetünk az ő ditsőſségének dítséretire. (*g*) 2 *Kór.* 1: 22.

15. Annakokáért én-is, mikor (*h*) meg-hallottam volna a' ti bennetek-való hitet, melly vagyon az Úr Jésusban, és minden ſzentekhez-való ſzerelmeteket; (*h*) *Kol.* 1: 4.

16. Nem (*i*) ſzünöm-meg hálákat adni ti éretettek, ti rólatok emlékezvén az én könyörgésemben: (*i*) *Fil.* 1: 3, 4. 1 *Theſſ.* 1: 2.

17. Hogy a' mi Urunk Jésus Kriſtusnak Iſtene, (*k*) a' ditsőſségnek amaz Attya, adja néktek a' bőltseſséghnek és jelentésnek Lelkét, az ő esméretében: (*k*) *Tsel.* 7: 2.

18. És a' ti elméteknek meg-világosíttatott ſzemeit; hogy tudhaſsátok, mi légyen az ő hívatalának (*l*) reménysége, és az ő örökſége' ditsőſségének minémű gazdagsági légyenek a' Szentekben: (*l*) *Gal.* 5: 5.

19. És az ő hatalmaſságának méltóságos nagysága minémű légyen mi bennünk, kik hiſzünk, az ő hatalmas erejének (*m*) hathatósága ſzerént.

(*m*) 1 *Kór.* 2: 5. *r.* 3: 7. *Kol.* 2: 12.

20. Mellyet meg-mutatott a' Kriſtusban; mikor őtet fel-támaſztotta a' halálból, es (*n*) helyheztette *ötet* az ő jobb-keze felől mennyekben

(*n*) *'Sólt.* 110: 1. *'Sid.* 1: 3, 13. 10: 12.

21. Sokkal fellyebb minden birodalomnál, hatalomnál, erőnél és uraságnál, és minden méltóságnál: melly neveztetik nem tsak e' világon, hanem a' következendőben-is.

22. És mindeneket vetett az (*o*) ő lábai alá, és őtet tette mindeneknek felette az Anyaſzentegyháznak fejévé: (*o*) *'Sólt* 8: 7. *'Sid.* 2: 8.

23. Melly ő teſte, és tellyeſsége annak, a' ki mindeneket bé-tölt mindenekkel.

II. RÉSZ.

Embernek állapatja a' Kriſtuson kivül és a' Kriſtusban.

1 ÉS titeket-is *egygyütt meg-elevenített*, mikor a' vétkekben és bünökben (*a*) meghóltatok vólna, (*a*) *Róm.* 5: 6 *Kol.* 2: 13.

2. Mellyekben régen jártatok e' világnak élete ſzerént, a' Fejedelem ſzerént, kinek hatalma vagyon a' levegő égen, és a' lelken, melly most tselekeſzik a' vakmerő emberekben;

3. Mellyekben mi-is mindnyájan forgódtunk régenten a' mi teſtünknek kívánságiban, azokat tselekedvén, mellyek a' teſtnek és a' mi gondolatinknak tettſzenek vala: és valánk terméſzet ſzerént a' haragnak fiai, mint egyebek-is.

4. De az Iſten, gazdag lévén (*b*) az irgalmaſságban, az ő nagy ſzerelméből, mellyel ſzeretett minket: (*b*) *Mik* 7: 18.

5. Mikor a' vétekben meg-hóltunk vólna; minket-is egygyütt meg-elevenített a' Kriſtussal, *kinek* kegyelméből tartattatok-meg:

6. És egygyütt fel-támaſztott, és egygyütt helyheztetett mennyben a' Kriſtus Jésusban;

7. Hogy meg-mutathá a' következendő időkben az ő kegyelmeſségének (*c*) nagy gazdagságit, az ő hozzánk-való kegyelmeſségéből a' Kriſtus Jésusban. (*c*) 1 *Ján.* 3: 1.

8. Mert kegyelemből tartattatok-meg hitnek általa, (és ez nem ti tőletek vagyon; Iſten' (*d*) ajándéka *ez.*) (*d*) *Mát.* 16: 17. *Gal.* 2: 16.

9. Nem a' tselekedetekből, hogy (*e*) ſenki ne kérkedjék; (*e*) *Róm.* 3: 27, 28. 1 *Kór.* 1: 29.

10. Mert az ő alkotmányi vagyunk, kik (*f*) teremtettünk a' Kriſtus Jésusban a' jó-tselekedetekre, mellyeket kéſzített az Iſten, hogy azokban járnánk. (*f*) *r.* 1: 4. *Tit.* 2: 14.

11. Azokáért emlékezzetek-meg arról, hogy ti régen teſtben Pogányok lévén, kik környülmetéletleneknek neveztettek vala attól, a' ki neveztetik környül-metéltnek, melly *környülmetélés* a' teſtben kézzel léſzen;

12. Hogy ti, *mondom*, abban az időben Kriſtus nélkül valók vóltatok, az Izráelnek társaságától (*g*) idegenek, és az ígéretnek ſzövetségitől távol-valók, kiknek reménységtek nem vala, és e' világon Iſten nélkül valók vóltatok.

(*g*) *Róm.* 9: 4, 5. *Kol.* 1: 21.

13 De moſtan a' Kriſtus Jésusban, ti, kik régen (*h*) távol valátok, közel valókká lettetek, a' Kriſtus' vére által. (*h*) *Tsel.* 2: 39

14. Mert ő a' mi békeſségünk, ki mind a' két *nemzetséget* egygyé tette, és a' közbe-vetett ſalnak válaſzát el-rontotta:

15. Az ellenkezéseket, *az-az*, a' parantsolatoknak Törvényét, *melly ſok külső* rend-tartásokban *helyheztetett vólt*, az ő teſtének általa el-törlötte; hogy ama' kettőből ő magában egy új embert teremtene békeſséget ſzerezvén:

16. És mind a' kettőt egy testben meg-békéltetné Istennel a' kereszt-fának általa, az ellenkezéseket meg-ölvén az által.

17. És el-jövén (*i*) hírdetett békeséget tinéktek, kik távol *valatok*, és azoknak, a' kik közel *valának*. (*i*) *Esa.* 57: 19. *Luk.* 24: 47.

18. Mert mind ketten ő általa vagyon (*k*) menetelünk egy Lélek által az Atyához.

(*k*) *Ján.* 10: 9. 14: 6. *Róm.* 5: 2. *r.* 3: 12. *Róm.* 5: 2.

19. Azért immár nem vagytok jövevények és 'sellérek; hanem a' szenteknek polgár-társai, és Istennek (*l*) tselédi: (*l*) *Gal.* 6: 10.

20. Kik fel-építtettetek a' Prófétáknak és Apostoloknak fundamentomokon, mellynek belső szegelet-köve a' Jésus Krisztus:

21. (*m*) Kiben az egész alkotmány szép rendel rakattatván nevekedik; hogy légyen az Úrnak szent temploma. (*m*) *r.* 4: 16.

22. Mellyen ti-is egygyütt velünk építtettek, hogy légyetek Istennek hajléka a' *Szent* Lélekben.

III. RÉSZ.

Inti őket állhatatosságra a' hitben: könyörög érettek, hogy Isten nékiek hiteket meg-erősítse.

1 Ennekokáért vagyok én Pál a' Jésus Krisztusnak (*a*) foglya, ti érettetek Pogányokért. (*a*) *Tsel.* 21: 33. *Kol.* 4: 3. *Filem.* 1.

2. Mert hallottátok az Isten' kegyelmének sáfárlását, melly nékem adatott ti köztetek.

3. Hogy *az Isten* jelentés (*b*) által nékem megjelentette ama' titkot (miképpen az előtt kevés beszéddel meg-írám: (*b*) *Tsel.* 22.

4. Mellynek olvasásából meg-érthetitek, mitsoda légyen az én értelmem a' Krisztus felőlvaló titokban.)

5. Melly *titok* egyéb időkben meg-nem jelent az emberek' fiainak, miképpen mostan megjelentetett (*c*) az ő Szent Apostolinak és Prófétáinak a' Szent Lélek által. (*c*) *Tsel.* 10: 20.

6. Hogy a' Pogányok örökös társaink, és egy testek mi velünk, és az ő ígéretinek a' Krisztusban részesi az Evangyéliom által:

7. Mellynek (*d*) én lettem szolgájává az Isten' kegyelmének ajándékából, melly adatott nékem az ő hatalmasságának ereje szerént.

(*d*) *Róm.* 1: 5. *Kol.* 1: 25, 26. *r.* 1: 19.

8. Énnékem, *mondom*, minden szentek között (*e*) leg-kisebbnek adatott ez ajándék, hogy hírdetném a' (*f*) Pogányok között a' Krisztusnak végére-mehetetlen gazdagságit.

(*e*) 1 *Kór.* 15: 9. (*f*) *Gal.* 1: 16.

9. És hogy meg-nyilatkoztassam mindeneknek, mitsoda légyen a' (*g*) titoknak sáfárlása, melly el-rejtetett vala sok időktől fogva az Istenben, ki mindeneket teremtett a' Jésus Krisztus által. (*g*) *Róm.* 16: 25, 26. 12: 20. *Kol.* 1: 16.

10. Hogy meg-jelentessék most az Anyaszentegyházban a' birodalmaknak, (*h*) és hatalmasságoknak, *mellyek* az égben *vagynak*, az Istennek külömbb-külömbb-képpen való böltsessége. (*h*) 1 *Pét.* 12, 20.

11. Az örök rendelés szerént, mellyet szerzett a' mi Urunk Jésus Krisztusban:

12. Kiben vagyon szabadságunk, és (*i*) bizodalommal-való menetelünk az ő benne-való hit által. (*i*) *Róm.* 5: 2. *Sid.* 4: 16.

13. Azért kérlek, hogy meg-ne restüljetek az én ti érettetek-való nyomorúságim miatt, melly tinéktek ditsőségtekre vagyon.

14. Ezokáért meg-hajtom térdeimet a' mi Urunk Jésus Krisztusnak Attya előtt:

15. (Kiről mind a' mennyekben, mind a' földön-való tellyes tseléd neveztetik.)

16. Hogy adja-meg néktek az ő gazdag ditsőségét, hogy állhatatosan erősödjetek-meg az ő Lelke által a' belső emberben.

17. Hogy lakozzék a' Krisztus (*k*) a' hitnek által a' ti szíveitekben. (*k*) *Kol.* 2: 6, 7.

18. Hogy a' szeretetben (*l*) meg-gyökerezvén és fundamentomot vetvén, meg-tudhassátok minden Szentekkel egybe, minémű légyen az *Isten' jó-vóltának* ama' széllessége, hosszúsága, mélysége, és magassága. (*l*) *Ján.* 3: 16.

19. És meg-tudhassátok a' Krisztusnak ama' (*m*) szerelmét, melly *minden* esméretnél fellyebbvaló; hogy bé-tellyesedjetek az Istennek ama' minden tellyességéig. (*m*) *r.* 5: 2. *Ján.* 10: 11.

20. (*n*) Annak pedig, a' ki véghetetlen bővséggel mindeneket meg-tselekedhetik fellyebb, hogy nem mint kérjük, vagy elménkbe bé fogjuk, a' mi bennünk munkálkodó erő szerént:

(*n*) *Róm.* 16: 25, 27. *Fil.* 2: 13.

21. Annak ditsőség *légyen* az Anyaszentegyházban a' Krisztus Jésus által, minden időben és mind örökkön örökké, Amen!

IV. RÉSZ.

Az Anyaszentegyháznak Feje, tagjainak egységek, egymást segítések: intés jó tselekedetekre.

1 Kérlek azért titeket én, ki fogoly vagyok az Úrban, hogy járjatok úgy, mint (*a*) illik a' ti hívataltokhoz, mellyel hívattattatok:

(*a*) *r.* 3: 1. *Fil.* 1: 7, 13. 1 *Thess.* 2: 12.

2. Mi-

2. (*b*) Minden alázatoſsággal és ſzelídséggel, és lelki kegyeſséggel, el-ſzenvedvén egymást a' ſzeretetnek által.

3. Igyekezvén meg-tartani a' Léleknek egységét, a' békeſségnek kötele által.

4. Egy (*c*) test és egy lélek *vagytok*; miképpen hogy a' ti hívatalatoknak egy reménységére-is hívattattatok.

(*c*) *Róm.* 12: 5. 1 *Kór.* 12: 8.

5. (*d*) Egy az Úr, egy a' Hit, egy a' Keresztség.

(*d*) 5 *Mós.* 4: 39. 1 *Kor.* 8: 6. *Mal.* 2: 10.

6. Egy az Iſten, és mindeneknek Attyok, ki mindenek felett vagyon, és mindeneknek által, és ti bennetek mindenitekben.

7. De mindenikünknek adattatott az ajándék, a' Kriſtuſtól adatott ajándéknak (*e* mértéke ſzerént. (*e*) *Rom.* 12: 3. 1 *Kór.* 10: 13.

8. Annakokáért mondja *az Irás:* (*f*) Felmenvén a' magaſságba, fogva vivé a' fogságot, és ada ajándékokat az embereknek.

(*f*) *'Sólt.* 68: 19.

9. (*g*) Hogy pedig fel-ment; mitsoda az, hanem hogy le-is ſzállott vólt elöſzör a' földnek alsó réſzeire? (*g*) *Ján.* 3: 13. 6: 62.

10. A' ki le-ſzállott vala, ugyan-azon, a' ki fel-is ment, ſokkal fellyebb minden egeknél; hogy mindeneket bé-töltene.

11. És ő adott némellyeket (*h*) Apoſtolokat, némellyeket pedig Prófétákat, némellyeket pedig Evangyéliſtákat, némellyeket pedig Páſztorokat és Doktorokat, (*h*) 1 *Kór.* 12: 28.

12. A' ſzenteknek egy teſtbe-való kötöztetésekre, a' ſzolgálatnak munkájára, a' Kriſtus' (*i*) teſtének épittetésére: (*i*) *Róm.* 12: 5.

13. Míglen jusunk mindnyájan a' hitnek és az Iſten' Fia' esméretének egységére, *míglen léſzünk* tellyes férjfiakká a' meg-öröködött Kriſtus' állapatjának mértéke ſzerént;

14. Hogy ne légyünk többé gyermekek, kik habozzunk és idestova hajtaſsunk a' tudománynak akármi ſzele által, az embereknek álnokságok által, és álnokúl-való el-hitetésére megrögzött tsalárdságok által.

15. Hanem az igazságot követvén ſzeretetben, mindeneſtől fogva nevekedjünk abban (*k*) a' ki fő, *tudni illik* a' Kriſtusban. (*k*) *'Sid.* 13 9.

16. Kiből az egéſz test, ſzép renddel és módal egybe-ſzerkeztettetvén és kötöztetvén minden tagoknak egybe-botsáttatások által, minden tagnak mérték ſzerént-való belső tselekedetének ereje által, a' teſthez illendő nevekedést véſzen magának fel-épittetésére a' ſzeretet által.

17. Ezt mondom annakokáért, és kérlek az Úrban, hogy többé ne járjatok, úgy mint egyéb Pogányok (*l*) járnak, az ő elméjeknek hijábavalóságában: (*l*) *Róm.* 1: 21. 1 *Pét.* 4: 2.

18. Kiknek elméjek meg-homályosodott, és el-idegenült az Iſteni élettől az ő bennek-való tudatlanság miatt, és az ő ſzíveknek keménysége miatt:

19. Kik minekutánna a' külön-való bánattól meg-ſzűntenek; ő magokat (*m*) adták bujálkodásra, és minden tiſztátalanságnak nagy ſerénységgel-való tselekedésére.

(*m*) *Róm.* 24: 26.

20. Ti pedig nem így tanúltátok a' Kriſtust.

21. Hogyha őtet hallgattátok, és ő által megtaníttattatok; (a' mint vagyon az igazság a' Jésusban)

22. *Tudni-illik*, hogy (*n*) le-kell vetkeznetek ama' régi élet ſzerént-való ó embert, melly meg-vész a' tsalárd gonosz kívánságok miatt.

23. És meg-kell újúlnotok a' ti elméteknek lelke ſzerént: (*n*) *Kol.* 2: 11. *és* 3: 9.

24. És fel kell (*o*) öltöznötök amaz új embert, melly Iſten ſzerént teremtetett az igazságra és a' valóságos ſzent életre. (*o*) *Róm.* 6: 4.

25. Azért (*p*) le-vetvén a' hazugságot, ſzólljon igazságot minden *ember* az ő felebarátjával; mert egymásnak tagjai vagyunk.

(*p*) 3 *Mós.* 19: 11. *Zak.* 8: 16.

26. Meg-haraguſztok-é? de ne vétkezzetek: a' Nap le-ne menjen a' ti haragotokon.

27. Se pedig az Ördögnek (*q*) helyet ne adjatok, (*q*) *Jak* 4: 7. 1 *Pét.* 5: 9.

28. A' ki oroz vala: többé ne orozzon: hanem inkább (*r*) munkálkodjék, tselekedvén az ő kezeivel azt, a' mi jó, hogy légyen mit adni, a' kinek ſzükség. (*r*) *Ts.* 20: 35. 1 *Th.* 4. 00.

29. Semmi tiſztátalan (*s*) meg-veſzett beſzéd a' ti ſzátokból ki ne ſzármazzék; hanem a' melly haſznos az épitésre, hogy kedves légyen a' hallgatóknak. (*s*) *r.* 5: 4. *Kol.* 3: 8.

30. És keserűséggel ne illeſsétek az Iſtennek ama' Szent Lelkét, mellynek által (*t*) meg-petsételtettetek a' *tellyes* váltságnak napjára.

(*t*) *Róm.* 8: 16. *Luk.* 21: 28. *r.* 1: 14.

31. Minden mérges beſzéd, hírtelen-való felgerjedés, harag, kiáltás, és káromlás ti közzületek ki-vetteſsék minden gonoſzsággal.

32. Légyetek pedig egymáshoz (*u*) kegyelmesek, irgalmasok, meg-engedvén egymásnak, miképpen az Iſten-is a' Kriſtusban meg-engedett néktek. (*u*) *Kol.* 3: 12, 13.

V. RÉSZ.

Melly jóságos tselekedetekre kelljen az Efésusbélieknek igyekezniek: melly bűnöket el-távoztatniok. Szeretet és hívség a' házasok között, a' Kriſtus' példája ſzerént.

1 Légyetek annakokáért az Iſtennek (*a*) követői, mint ſzerelmes fiak! (*a*) *Luk.* 6: 36.

2. És járjatok (*b*) ſzeretetben, miképpen Kriſtus-is ſzeretett minket, és adta önnön magát mi érettünk ajándékúl és áldozatúl Iſtennek gyönyörűséges illatozásra. (*b*) *Ján.* 13: 34.

3. A' (*c*) paráznaság pedig, és minden tiſztátalanság, avagy fösvénység ingyen ſe nevezteſsék ti köztetek, mint illik a' Szentekhez:

(*c*) *Kol.* 3 5. 1 *Theſſ.* 4: 3.

4. (*d*) És rútság, és bolond beſzéd, és trágárság, mellyek nem illenek; hanem inkább hálá-adás. (*d*) *Mát.* 12: 26. *r.* 4: 29.

5. Mert ezt tudjátok, hogy egy (*e*) paráznának-is, vagy tiſztátalannak, vagy fösvénynek, ki (*f*) bálvány-imádó, nints öröksége a' Kriſtusnak és az Iſtennek orſzágában.

(*e*) 1 *Kór.* 6: 9. (*f*) *Kol.* 3: 5.

6. Senki titeket meg-ne (*g*) tsaljon híjába-való beſzédekkel; *mert* ezekért ſzáll az Iſtennek haragja a' hitetlenségnek fiaira.

(*g*) *Mát.* 24: 4. *Márk.* 13: 5. *Luk.* 21: 8.

7. Annakokáért ne légyen tinéktek társaságtok azokkal;

8. Mert valátok régen ſetétség, moſtan pedig (*h*) világoſság az Úrban: mint világoſságnak fiai, úgy járjatok. (*h*) 1 *Theſſ.* 5: 5.

9. (Mert a' Léleknek gyümöltse minden jóságban, igaz tselekedetben, és igaz mondásban *vagyon.*)

10. Meg-ítélvén, mi légyen (*i*) kedves az Úrnak. (*i*) *Róm.* 12: 2. *v.* 17. 1 *Theſſ* 4: 3.

11. És ne légyen közöſségtek a' ſetétségnek ama' haſzontalan tselekedetivel; hanem inkább meg-is fedjétek *azokat.*

12. Mert a' mellyeket ezek titkon tselekeſznek, éktelen dolog tsak mondani-is.

13. De mindenek, mikor feddetnek, a' világoſságtól meg-jelentetnek; mert a' világoſság az, a' melly mindeneket meg-nyilatkoztat.

14. Annakokáért mondja: (*k*) Serkenj-fel te, ki aluſzol, és kelj-fel a' halálból! és megvilágosodik tenéked a' Kriſtus. (*k*) *Esa.* 60. 1.

15. Meg-láſsátok annakokáért, mi-módon okkal járjatok, nem mint (*l*) bolondok; hanem mint bőltsek. (*l*) *Kol.* 4: 5.

16. Árron-is meg-vegyétek az alkalmatoſságot; mert a' napok gonoſzok.

17. Annakokáért ne légyetek eſztelenek; hanem (*m*) meg-értsétek, mi légyen az Úrnak akaratja. (*m*) *Róm.* 12: 2. *Fil.* 4: 8.

18. És meg-ne (*n*) réſzegedjetek a' bornak miatta, mellyben bujálkodás vagyon; hanem inkább tellyesedjetek-bé *Szent* Lélekkel.

(*n*) *Peld.* 23: 29-31. *Esa.* 5. 11.

19. Szóllván ti magatok között (*o*) éneklések és Iſteni dítséretek által, és lelki énekek által, énekelvén és dítséretet mondván az Úrnak ſzívetekből: (*o*) *Kol.* 3: 16, 17.

20. Hálákat adván mindenkor mindenekről, a' mi Urunk Jésus Kriſtusnak nevében, az Istennek és az Atyának:

21. Egymásnak (*p*) engedelmesek légyetek Iſteni félelemmel. (*p*) 1 *Pét.* 5: 5.

22. Ti (*q*) aſzſzonyi-állatok! a' ti ſaját férjeiteknek engedelmesek légyetek, mint az Úrnak.

(*q*) *Kol.* 3: 18. *Tit.* 3: 5. 1 *Pét.* 3: 1.

23. Mert a' férjfiú (*r*) feje az ő feleségének, mint a' Kriſtus-is feje az Anyaſzentegyháznak: és ugyan ő meg-tartója a' teſtnek.

(*r*) 1 *Kór.* 11: 3. *Kol.* 1: 13.

24. Azért miképpen az Anyaſzentegyház alája vettetett a' Kriſtusnak; azonképpen az (*s*) aſzſzonyi-állatok-is az ő férjeiknek mindenekben. (*s*) 1 *Mós.* 3: 16.

25. Férjfiak! (*t*) ſzereſsétek a' ti feleségeiteket; miképpen a' Kriſtus-is ſzerette az Anyaſzentegyházat, és önnön magát adta azért.

(*t*) *Kol.* 3: 19. *Gal.* 2: 20.

26. Hogy azt meg-ſzentelné, meg-tiſztítván víznek feredőjével az ígének által.

27. Hogy tenné azt magának ditsőſségeſsé, *tudni-illik* (*u*) az Anyaſzentegyházat, mellyben ne lenne makula, avagy sömörgözés, avagy valami a' féle; hanem hogy lenne ſzent, és feddhetetlen. (*u*) *'Sólt.* 47: 14. *Jel.* 21: 2.

28. Úgy kell a' férjfiaknak ſzeretniek az ő feleségeiket, mint az ő tulajdon teſteiket: A' ki ſzereti az ő feleségét; ő magát ſzereti.

29. Mert ſoha ſenki az ő tulajdon teſtét nem gyülölte; hanem inkább neveli, és táplálja azt: miképpen az Úr is az Anyaſzentegyházat.

30. Mert az ő teſtének tagjai vagyunk, az ő teſtéből és az ő tsontjaiból *valók.*

31. (*x*) Annakokáért el-hagyja ember attyát és annyát, és ragaſzkodik az ő feleségéhez, és léſznek ketten egy teſtté.

(*x*) 1 *Mós.* 2: 24.

32. Felette nagy titok ez; ſzóllok pedig a' Kriſtusról és az Anyaſzentegyházról.

33. Azért

33. Azért ti közzületek-is ki-ki az ő feleségét úgy szeresse, mint önnön magát; az aszszonyi-állat pediglen meg-láfsa, hogy az ő férjét betsülettel tiszteljé.

VI. RÉSZ.

Magzatoknak, és szüléknek, szolgáknak, és Uraknak egymáshoz-való tiszték: Istennek minden fegyvere: Tichikus küldetik Efésusba.

1 Ti (*a*) magzatok! engedelmések légyetek az Úrban a' ti szüléiteknek; mert ez az igaz.

(*a*) *Kol.* 3: 20.

2. (*b*) Tiszteljed a' te atyádat és a' te anyádat, (melly első parantsolat az ígérettel egygyetembé:)

(*b*) 2 *Mós.* 20: 12. 5 *Hós.* 5: 16. 27: 26. *Mát.* 15: 4.

3. Hogy jól légyen tenéked dolgod, és hoszszú életü légy e' földön.

4. Ti-is atyák! ne ingerljétek haragra a' ti magzatitokat; hanem neveljétek őket a' tudományban és az Úr' beszédének intésiben.

5. Ti (*c*) szolgák! engedelmesek légyetek azoknak, a' kik néktek Uraitok teſt szerént, félelemmel és rettegéssel, a' ti szíveteknek egyegyüggyüségével, mint a' Krisztusnak:

(*c*) *Kol.* 3: 22. 1 *Tim.* 6: 1. *Fil.* 2: 9. 1 *Pét.* 2: 18.

6. Nem szem előtt szolgálván, mint a' kik embereknek akarnak kedveskedni; hanem mint Krisztus' szolgái, szívetek szerént tselekedvén az Istennek akaratját,

7. (*d*) Jó akarattal szolgálván, mint az Úrnak, és nem embereknek, (*d*) *Tít.* 2: 9, 10.

8. Tudván azt: hogy (*e*) mindenek, a' mi jót tselekedtenek, annak jutalmát vészik az Úrtól, akár szolga légyen, akár szabados. (*e*) 2 *Kór.* 5: 10.

9. Ti-is Urak! ugyan-azonokat tselekedjétek ő-vélek, el-hagyván a' fenyegetéseket, tudván azt, hogy a' ti Uratok-is mennyben vagyon, és hogy nintsen annál (*f*) személy-válogatás.

(*f*) 5 *Mós.* 10: 17.

10. Végezetre, Atyámfiai! légyetek erősek az Úrban, és az ő hatalmas erejében.

11. Öltözzétek-fel (*g*) az Istennek minden fegyverét, hogy meg-állhassatok az Ördögnek álnokszági ellen. (*g*) *Kol.* 3: 12. 1 *Th.* 5: 8.

12. Mert nintsen nékünk tusakodásunk a' vér és a' teſt ellen; hanem a' birodalmak ellen, hatalmasságok ellen, e' világnak Urai ellen, ez élet' setétségének *vezéri ellen* a' lelki gonoszságok ellen, *mellyek* a' magasságban vagynak.

13. Annakokáért vegyétek-fel (*h*) az Istennek minden fegyverét; hogy ellene állhassatok e' veszedelmes időben, és mindeneket el-végezvén meg-állhassatok. (*h*) *Kór.* 10: 4.

14. Álljatok annakokáért, (*i*) a' ti derekatokat bé-övedezvén igaz mondással, és fel-öltözvén igazságnak mely-vasába, (*i*) 1 *Pét.* 1: 13.

15. A' ti lábaitokat a' békeség' Evangyéliomának készületivel meg-saruzván.

16. Annakfelette a' hitnek paisát fel-vévén, hogy (*k*) ama' Gonosznak minden tüzes nyilait meg-olthassátok. (*k*) 1 *Pét.* 5: 8, 9.

17. Az idvességnek (*l*) sisakját-is fel-vegyétek, és a' lelki fegyvert, melly az Istennek beszéde. (*l*) *Esa.* 59: 17. 1 *Th.* 5: 8.

18. Minden kéréssel és könyörgéssel könyörögvén (*m*) mindenkoron a' *Szent* Lélek által, és ugyan-azon dologban vígyázván minden állhatatossággal, és minden szentekért-való könyörgéssel. (*m*) *Róm.* 15: 30.

19. Én (*n*) érettem-is, hogy énnékem adattassék szóllás az én számnak bátorsággal-való meg-nyitásában, hogy meg-jelentheſsem az Evangyéliomnak titkát. (*n*) *Kol.* 4: 2. 2 *Thes.* 3: 1.

20. Mellyért (*o*) követséget viselek e' vas lántzok között-is: hogy, *mondom*, a' felől nagy bátorsággal szóllhassak; a' miképpen nékem szükség szóllanom. (*o*) 1 *Kór.* 4: 1. 2 *Kór.* 5: 20.

21. Hogy pediglen ti-is meg-tudjátok az én dolgaimat, és mit tselekeszem; mindeneket megjelent néktek Tichikus az én szerelmes atyámfia és hív szolga az Úrban.

22. Kit azért küldöttem (*p*) ti hozzátok, hogy meg-tudjátok a' mi dolgainkat, és megvígasztalja a' ti szíveiteket. (*p*) 2 *Tim.* 4: 12.

23. Békeség légyen az Atyafiaknak, és szeretet a' hittel egybe, az Atya Istentől, és az Úr Jésus Krisztustól:

24. Kegyelem *légyen* mind azokkal, kik szeretik a' mi Urunk Jésus Krisztust az *örökké-való* halhatatlanságra. Amen!

E' Levél az Efésusbéliekhez Rómából íratott és Tichikus által küldetett.

PÁL

PÁL APOSTOLNAK A' FILIPPIBÉ-LIEKHEZ *ÍROTT* LEVELE.

E' Levélben kiváltképpen két részekről tanít. I. *Dítséri a' Filippibélieket, hogy a' hitben álhatatosan meg maradnak, és hogy a' hamis tanítóktól magokat nem hagyják el-hitetni* II. *Inti őket, hogy ezután-is állhatatosak légyenek a' hitben, és a' szeretetben naponként nevekedjenek.*

I. RÉSZ.

Hallgatóinak a' szeretetben, és tudomdnyban öregbülést kivdn: fogsága' és el-költözése' hasznát jelenti: a' türésre int.

1 Pál, és Timótheus, a' Jésus Kristusnak szolgái, minden szenteknek a' Kristus Jésusban, kik vagynak Filippi *városában*, a' Püspökökkel és Diakonusokkal egygyetemben.

2. Kegyelem néktek és békesség az Istentől mi atyánktól, és az Úr Jésus Kristustól.

3 Hálákat (*a*) adok az én Istenemnek minden ti rólatok-való emlékezetben:

(*a*) 1 *Thess.* 1: 2.

4. Mindenkoron (*b*) minden én könyörgésemben mindenitekért, *nagy* örömmel könyörögvén:

(*b*) *Ef.* 1: 15. *Kol.* 1: 3, 4 1 *Th.* 1: 2.

5. Hogy ti az Evangyéliomnak *tudomány*ában részesek lettetek, az első naptól fogva, mind ez ideig.

6. El hivén azt, hogy a' ki el-kezdette bennetek a' jó (*c*) dolgot; el-végezi mind a' Jésus Kristusnak napjáig. (*c*) 1 *Kór.* 1: 8. 1 *Th.* 1: 3.

7. Miképpen méltó, hogy én illyen értelemben légyek mindenitek felől, azért; mert elmémben tartlak titeket, mind (*d*) az én fogságomban, mind az Evangyéliomnak óltalmazásában és meg-erősítettetésében; titeket, *mondom*, mindnyájan, kik én velem egygyütt az én örömömben részesek vagytok. (*d*) *Ef.* 3: 1. 4: 1.

8. Mert (*e*) bizonyságom énnékem az Isten, melly igen szeretlek titeket mindnyájan a' Kristus Jésusnak szerelmiben. (*e*) 1 *Thes.* 2: 5.

9. És ezt-is kérem, hogy a' ti szerelmetek még jobban-jobban bővölködjék az esméretben és miden értelemben;

10. Hogy (*f*) meg-ítélhessétek, a' mellyek külömböznek *az igaztól*, hogy légyetek tiszták, és botlás nélkül-való futással siethessetek mind a' Kristusnak napjáig: (*f*) 1 *Th.* 5: 21.

11. Tellyesek lévén az igazságnak gyümöltseivel, mellyek a' Jésus Kristus által vagynak, az Isten' ditsőségére, és dítséretire.

12. Tudtotokra akarom pedig néktek adni, Atyámfiai! hogy az én rajtam esett dolgok inkább az Evangyéliomnak elő-menetetével lettenek,

13. Annyira; hogy az én fogságim a' Kristusban híresek légyenek *a' Tsászárnak* egész udvarában, egyébütt-is mindenütt:

14. És (*g*) némellyek az Úrban-való Atyafiak közzül, alkalmatosságot vévén az én fogságomból nagyobb bátorsággal merjék az igét prédikállani. (*g*) *Efés.* 3: 13. 1 *Th.* 3: 3.

15. Némellyek pedig irígységnek és versengésnek általa; némellyek pedig jó akaratból-is prédikálljják a' Kristust.

16. A' kik pedig versengésből prédikállták a' Kristust nem tisztán, azt állítják; hogy az én fogságomban-való nyomorúságomat meg-nevelik.

17. Némellyek pedig szeretetből *prédikálljják a' Kristust*, tudván azt, hogy én az Evangyéliomnak óltalmazására rendeltettem.

18. Mitsodát annakokáért? Akármi módon, akár kép-mútatás szerént, akár igaz szívvel, a' Kristus prédikálltatik; és ezen örülök én most, ezután-is ezen fogok örülni.

19. Mert tudom, hogy nékem idvességemre léfzen a' ti (*h*) könyörgéstek által, és a' Kristus Jésus' Lelkének szolgáltatása által,

(*h*) *Ef.* 6: 18, 19.

20 Az én figyelmetes várásom, és reménységem szerént hogy (*i*) semmiben meg nem szégyenülök; hanem nagy bátorsággal, miképpen mindenkoron, *azonképpen* most-is fel-magasztaltatik a' Kristus az én testemben, akár életemnek, akár halálomnak általa; (*i*) *Róm.* 5: 5.

21. Mert énnékem mind (*k*) életemben, mind halálomban nyereségem a' Kristus.

(*k*) *r.* 3: 7, 8.

22. Hogyha pediglen szükséges légyen énnékem e' testben élnem; és mellyiket válaszszam, nem tudom.

23. Mert szorongattatom e' kettő között, (*l*) kívánván el-költözni, és lenni a' Kristussal; mert az mindennél jobb. (*l*) 2 *Kór.* 5: 8.

24. De e' testben meg-maradnom szükségesebb ti érettetek.

25. És

25. És ezt bizodalommal tudom, hogy én meg-maradok, és mindnyájan ti veletek egygyütt meg-maradok a' ti (*m*) gyarapodástokra és hiteteknek örömére : (*m*) *Filem.* 22.

26. Hogy bővölködjék a' ti ditsekedéstek a' Krisztus Jésusban én felőlem, az én másodszorvaló jelen-vóltommal ti köztetek.

27. Tsak hogy viseljétek úgy magatokat, a' mint illik a' Krisztus' (*n*) Evangyéliomához, hogy vagy oda menéndek, és látándlak titeket, avagy távol lejéndek; ezt halljam a' ti dolgaitok felől: hogy erősen álltok egy lélekben, és hogy egy akarattal viaskodtok az Evangyéliom' hitinek általa.

(*n*) 1 *Mós.* 17: 1. *Esa.* 4: 1. *Kol.* 1: 10.

28. És hogy semmiben meg-nem félemlettetek az ellenségektől: melly azoknak veszedelmeknek, néktek pedig idvességteknek jelensége; Istentől *vagyon* pedig ez.

29. Mert tinéktek ingyen adattatott a' Krisztusért, nem tsak hogy hidjetek ő benne; hanem hogy szenvedjetek-is(*o* ő érette,(*o*) *Ts.* 5:41.

30. Ugyan-azon tusakodást szenvedvén, a' minémüt (*p*) láttatok én bennem, és most hallotok én felőlem. (*p*) *Tsel.* 16: 12-29.

II. RÉSZ.

Egygyeséségre és aldozatosságra int Krisztus' példájával. Igéri, hogy Timótheust hozzájok küldi: ajánlja Epafróditust.

1 Ha annakokáért valami keresztyéni intés*nek helye* vagyon *bennetek:* ha (*a*) a' szeretetnek valami gyönyörüsége: ha a' *Szent* Léleknek valami társasága: ha valami szívből-való könyörületességek *vagynak bennetek*;

(*a*) *Róm.* 12: 10. *r.* 1: 17.

2. Tellyesítsétek-bé az én örömömet, hogy egygyenlő indúlattal légyetek: egy szerelmetek légyen, egy értelemmel és egy akarattal légyetek.

3. Semmit ne *tselekedjetek* versengés, avagy hijába-való ditsőség által; hanem alázatosságnak általa, minden mást nálánál (*b*) jobbnak ítéljen lenni. (*b*) *Róm.* 12: 10, 16.

4. Ne nézze ki-ki mind (*c*) az ő *haszнait*; hanem minden az egyebek' *haszнokat-is* nézze.

(*c*) 1 *Kór.* 10: 24. 13: 4-7.

5. Annakokáért azon indúlat légyen bennetek, melly vólt a' Krisztus Jésusban-is:

6. Ki mikoron (*d*) Istennek formájában vólna; nem álitá ragadománynak lenni az ő Istennel-való egygyenlőségét, (*d*) *Kol.* 1: 15.

7. Hanem ő magát (*e*) meg-üresité, szolga formát vévén magára: hasonlatossá lett az emberekhez, (*e*) *Sólt.* 8: 6. *Sid.* 2: 9.

8. És emberi ábrázatban találtatott, mint ember: meg-alázta magát, engedelmes lett mind a' haláláig; a' kereszt-fának pedig haláláig.

9. Annakokáért az Isten-is őtet fel-magasztalá, és ajándékoza néki olly' méltóságot, melly minden méltóságnak felette-való méltóság;

10. Hogy a' Jésusnak nevére minden térd (*f*) meg-hajóljon, mennyeieknek, földieknek, és föld alatt valóknak *térdek:*

(*f*) *Esa.* 45 23. *Róm.* 14: 11.

11. És minden nyelv vallja, hogy a' Jésus Krisztus (*g*) Úr, az Atya Isten' ditsőségére.

(*g*) *Ján.* 13: 13. *Tsel.* 2: 36. 1 *Kór.* 8: 6.

12. Annakokáért, Szerelmesim! miképpen mindenkoron engedtetek, nem úgy mint az én jelen-létemben tsak; hanem most sokkal inkább az én távol-létemben, (*h*) félelemmel és rettegésel vigyétek véghez a' ti idvességteket.

(*h*) 1 *Pét.* 1: 17.

13. Mert az Isten az, a' ki azt tselekeszi bennetek; mind hogy akarjátok, mind hogy véghez vigyétek, az ő ingyen-való jó kedvéből.

14. Mindeneket tselekedjetek (*i*) zúgolódások nélkül és versengések nélkül;

(*i*) 1 *Pét.* 4: 9.

15. Hogy légyetek fedhetetlenek és tiszták, Istennek fiai, vádolás nélkül valók, e' gonosz és el-fordúlt nemzetségnek közötte; kik között (*k*) fényletek, mint a' szövétnekek e' világon: (*k*) *Mát.* 5: 14, 48.

16. Kik az életnek beszédével ditsekedtek, hogy (*l*) ditsekedhessem a' Krisztusnak napján; hogy én nem futottam hijába, és nem munkálódtam hijába. (*l*) 1 *Thess* 2: 19.

17. Sőt inkább ha én meg-áldoztatom-is, a' ti hiteteteknek ajándéka és égő áldozatja felett; örülök és örvendezek mindnyájan tinéktek.

18. Azonképpen pedig ti-is örüljetek, és örvendezzetek énnékem.

19. Reménylem pedig az Úr Jésusban, hogy én (*m*) Timótheust rövid nap' el-küldöm hozzátok; hogy én-is jobb szívvel légyek meg-értvén a' ti állapatotokat. (*m*) *Tsel.* 16: 1.

20. Mert senki nintsen én velem, ki ollyan indúlattal vólna, ki ollyan szíve szerént viselne gondot a' ti dolgaitokról.

21. Mert mindenek az ő (*n*) magok *haszнait* keresik, nem azokat, a' mellyek a' Krisztus Jésuséi. (*n*) 1 *Kór.* 10: 24. 13: 5.

22. Tudjátok pedig az ő meg-próbáltatását, hogy miképpen az atyával a' fiú; *akképpen* szolgált én velem az Evagyéliomnak prédikálltatásában.

23. Ezt azért reménylem, hogy hozzátok botsátom, mihelyt meg-látándom az én dolgaimnak állapatjokat.

24. Hiszem pedig az Úrban, hogy én-is hamar hozzátok mégyek.

25. De (*o*) szükségesnek ítélem lenni, hogy Epefrodítust, az én atyámfiát, tisztbéli és vitézkedő társomat, ki néktek követetek, *és* ki nékem szolgáltatta azokat, a' mellyek nélkül szükölködtem, ti hozzátok küldeném; (*o*) *r.* 4: 18.

26. Mivelhogy kíván vala titeket mindnyájan, és felette igen gyötrődik vala azért: mivelhogy hallottátok vólna, hogy ő beteg vólt vólna.

27. És bizony beteg vólt közel halálra: de az Isten könyörült ő rajta; nem csak ő rajta pedig, hanem én rajtam-is, hogy egygyik bánatomra más bánatom ne lenne.

28. Annakokért annál örömestebben botsátottam őtet, hogy mikoron ismét látándjátok őtet; örüljetek, és én-is inkább légyek bánat nélkül.

29. Fogadjátok azért őtet az Úrban minden örömmel: és ez illyeneket (*p*) meg-betsüljétek.

(*p*) 2 *Kór.* 9: 14. *Gal.* 6: 6. 1 *Th.* 5: 12, 13.

30. Mert a' Krisztus dolgáért jutott vala halálra, nem gondolván életével, hogy az én hozzám-való szolgálatotoknak fogyatkozását helyére állatná.

III. RÉSZ.

A' Krisztus' esméretéhez képest mindeneket meg-vét: maga követésére int: a' keresztt' ellenségit siratja.

1 Továbbá Atyámfiai! örüljetek (*a*) az Úrban. Ugyan-azonokat írni néktek én nem restellem; tinéktek pedig bátorságos.

(*a*) *Róm.* 12: 12. *r.* 4: 4. 1 *Pét.* 4: 13.

2. Távoztassátok-el az ebeket, távoztassátok-el a' gonosz munkásokat, távoztassátok-el a' mettzőket.

3. Mert (*b*) mi vagyunk a' környül-metéltettek, kik lélekben szolgálunk az Istennek, és ditsekedünk a' Krisztus Jésusban, 's nem bízunk a' testben. (*b*) 5 *Mós.* 10: 16. 30: 6. *Jer.* 4: 4.

4. Jóllehet vagyon énnékem, mihez bízzam test szerént-is. Ha valakinek láttatik lenni bizodalma a' testben; énnékem sokkal inkább.

5. Környül-metéltettem nyóltzad' napon: az (*c*) Izráelnek nemzetségéből-való *vagyok*, Bénjámin' ágából-való, 'Sidókból-való 'Sidó, szerzet szerént (*d*) Farizéus.

(*c*) 2 *Kór.* 11: 22. (*d*) *Tsel.* 23: 6.

6. A' mi *néz* az *Istenhez-való* buzgóságra; (*e*) háborgattam az Anyaszentegyházat: a' mi a' Törvényben-való igazságra *néz*; feddhetetlen vóltam. (*e*) *Tsel.* 9: 1. 1 *Tim.* 1: 13.

7. De a' mellyek énnékem nyereségek valának; azokat a' Krisztusért kárnak ítélem lenni.

8. Sőt annakfelette bizony mindeneket kárnak állítok lenni az én Uram Jésus Krisztus' esméretének nagy vóltáért: kiért mind ezektől magamat meg-foztottam, és *azokat* ganéjnak állítom lenni, hogy a' Krisztust meg-nyerjem,

9. És találtassam ő benne: mivelhogy nintsen nékem igazságom, melly a' Törvényből vólna; hanem melly (*f*) a' Krisztusban-való hit által vagyon, *az-az*: Istentől-való igazságom hit által.

(*f*) *Róm.* 1: 17. 3: 21. 9: 30.

10. Hogy meg-esmérjem őtet, és az ő feltámadásának erejét: és az (*g*) ő szenvedésiben-való részesülésemet, mikor hasonlatos lészek az ő halálához; (*g*) 1 *Tim.* 2: 11, 12.

11. Ha valami-módon juthatok a' halottaknak fel-támadásokra.

12. Nem hogy immár el-értem vólna a' *tzélt*, avagy hogy immár tökélletes vólnék; hanem igyekezem, hogyha el-érem-é? mellynek okáért-is meg-fogattattam a' Krisztus Jésustól.

13. Atyámfiai! nem álítom, hogy én *a' tzélt* még el-értem vólna.

14. Egy dolog *vagyon* pedig: azokat, a' mellyek hátam' megett (*h*) vagynak, el-felejtvén; azokra pedig igyekezvén, a' mellyek elől vagynak, a' tzél-felé futok, az Istennek a' Krisztus Jésusban-való mennyei hívatala' jutalmának elvételére. (*h*) *Luk.* 9: 62. 2 *Tim.* 4: 7.

15. Valakik annakokáért tökélletesek vagyunk; illyen értelemben légyünk: hogyha valamit külömben értetek; azt-is az Isten megjelenti tinéktek.

16. Mindazáltal a' mire jutottunk; abban egy regula szerént járjunk, és (*i*) egy értelemben légyünk. (*i*) *Rom.* 15: 5 *Gal.* 6: 6.

17. Légyetek mind egygyetembe (*k*) én követőim, Atyámfiai! és vegyétek eszetekbe azokat, a' kik úgy járnak, a' miképpen mi tinéktek példa vagyunk.

(*k*) 1 *Kór.* 4: 16. 1 *Thess.* 1: 6.

18. Mert sokan járnak *másképpen*, kik felől gyakorta mondottam néktek; mostan pedig sírva-is mon-

mondom, hogy a' Kriſtus' kereſztének ellenségi.
19. Kiknek végek veſzedelem, kiknek Iste nek az ő (l) haſok, és az ő dítséretek ő magoknak gyalázatjokra vagyon, kik a' teſtiekben bőltsek. (l) *Róm.* 16: 18.
20. Mert mi mint mennyei polgárok vagyunk honnan a' Meg-tartó Úr Jéſus Kriſtust-is (m) várjuk, (m) 1 *Kór.* 1: 7. *'Sid.* 13: 14.
21. Ki el-változtatja a' mi alázatos teſtünket; hogy hasonlatos légyen az ő ditsőült teſtéhez amaz ő hatalmas ereje ſzerént, mellynek általa mindeneket az ő birodalma alá-is vethet.

IV. RÉSZ.

Minden jóságra és tiſztaságra int: az ő ſzükségére küldetett jó teményről is ſzóll.

1 Annakokáért, ſzerelmes és kívánatos Atyámfiai! én örömöm, és én koronám, ekképpen álljatok az Úrban Szerelmesim!
2. Evódiát kérem, Sintichét-is kérem, hogy ugyan-azon egygyet értsenek az Úrban.
3. Tégedet-is kérlek igaz társom! hogy légy ſegítségül ezeknek, úgymint kik az Evangyéliom' dolgában én velem egygyütt munkálódtanak, Kelemennel-is és több ſegítő társaimmal egybe, kiknek neveik *vagynak* az életnek (a) könyvében. (a) 2 *Mós.* 32: 32. *Jel.* 3: 5. *és* 20: 12. *és* 21: 27. *és* 22: 19.
4. (b) Örüljetek az Úrban mindenkoron! ismét mondom, örüljetek! (b) 1 *Th.* 5: 16. *Ják* 1: 12.
5. A' ti elméteknek mértékletesége nyilván légyen minden embereknél. Az Úr (c) közel vagyon. (c) 1 *Kór.* 10: 11. *'Sid.* 10: 25.
6. Semmiről ne légyetek (d) ſzorgalmatosok; hanem minden könyörgéstekben, és imádságitokban hálá-adáſsal a' ti kéréſitek meg-jelenjenek Iſten előtt. (d) *Mát.* 6: 25.
7. És (e) az Iſtennek békeſsége, melly minden értelemnek felette vagyon, erőſségül léſzen a' ti ſzíveiteknek, és a' ti elméiteknek a' Kriſtus Jéſusban. (e) *Efés.* 2: 14. *Kol.* 1: 20.
8. Továbbá, Atyámfiai! a' mellyek igazak, a' mellyek tiſztaſságosak, a' mellyek igaz tselekedetek, a' mellyek tiſzták, a' mellyek ſzerelmetesek, a' mellyek jó hírűek, és ha mi jóság, és ha valami dítséret; azokról gondolkodjatok.
9. Mellyeket tanúltatok-is, vettetek-is, hallottatok-is, láttatok-is én bennem; azokat tselekedjétek, és a' békeſségnek (f) Iſtene léſzen veletek. (f) 1 *Th.* 5: 23. 2 *Th.* 3: 16.
10. Felette igen örültem pedig az Úrban, hogy immár valaha meg-újúltatok az (g) én felőlem-való gondviſeléstekben: melly dolog felől jóllehet ſzorgalmatosok valátok; de alkalmatoſságotok nem vala. (g) 2 *Kór.* 11: 9. *r.* 2: 25.
11. Nem hogy az én ſzükölködésemre nézve ſzóllnék; mert én meg-tanúltam, hogy a' mellyekben vagyok, azokkal meg-kell elégednem.
12. Tudok (h) pediglen meg-aláztatni, tudok bővölködni-is: mindenütt és mindenekben meg-taníttattam, mind az elég ételre, mind az éhezésre, mind a' bővölködésre, mind a' ſzükölködésre. (h) 1 *Kór.* 4: 11.
13. Mindent (i) tselekedhetem a' Kriſtus által, ki engemet meg-erőſsít. (i) *r.* 1: 29.
14. Mindazáltal jól tettétek, hogy az én nyomorúságimban réſzesekké tettétek magatokat.
15. Tudjátok pedig ti-is Filippibéliek, hogy mikor az Evangyéliom prédikálltatásának kezdetében Matzedóniából ki-mennék; egy Gyülekezet-is nem egygyesült én velem az adásnak és vevésnek dolgában, hanem tsak ti.
16. Mert Theſsalónikában-is *mikor vólnék* egyſzer-is máſszor is; a' mi nélkül ſzükölködtem, énnékem küldöttetek.
17. Nem hogy ajándékot kívánnék; hanem kivánok bővölködő gyümőltsöt a' ti haſznotokra.
18. El-vettem pedig (k) mindeneket, és bővölködöm: bé-tőltem, minekutánna Epafróditustól el-vettem, a' mellyeket *küldöttetek*, drágalátos illatnak ſzagát Iſtennek kedves és kellemetes áldozatot. (k) *'Sid.* 13: 16.
19. Az én Iſtenem pedig meg-tellyesíti néktek, valami nélkül ſzükölködtök, az ő gazdagsági ſzerént ditsőſsége en a' Kriſtus Jéſusban.
20. Az Iſtennek pedig és a' mi Atyánknak ditsőſség mind örökkön örökké, Amen!
21. Köſzöntsétek mind a' Szenteket a' Kriſtus Jéſusban. Köſzöntenek titeket az Atyafiak, a' kik én velem vagynak.
22. Köſzöntenek titeket minden Szentek; mindeneknek felette pedig, a' kik (l) a' Tsaſzár' udvarából valók. (l) *r.* 1: 13.
23. A' mi Urunk Jéſus Kriſtusnak kegyelme *légyen* mindnyáján veletek, Amen!

E' Levél a' Koloſsébéliekhez íratott Rómából és küldetett Epafroditus által.

PÁL APOSTOLNAK A' KOLOSSÉBÉLIEKHEZ ÍROTT LEVELE.

Mellynek Summája egygyez az Efésusbéliekhez írott Levelével, tsak hogy itt inti-is a' Kolossébélieket; hogy meg-ójják magokat a' hamis Tanítóktól, kik a' Törvényt az Evangyéliommal meg-elegyítik vala.

I. RÉSZ.

Köszöneti után, hálát ád Istennek a' Kolossébélieknek hitekért és szeretetekért: meg mondja idvességünk' szerző okát: inti őket a' hitben-való állhatatosságra önnön maga példájával-is.

1 Pál Jésus Krisztusnak Apostola az Istennek akaratja által, és Timótheus atyafiú

2. Azoknak, a' kik vagynak Kolossében a' Krisztusban szent és hív Atyafiaknak: Kegyelem (*a*) néktek és békesség az Istentől, a' mi Atyánktól, és az Úr Jésus Krisztustól. (*a*) *Róm.* 1: 7. *Gal.* 1: 3.

3. Hálákat (*b*) adunk az Istennek, és a' mi Urunk Jésus Krisztus' Attyának, mindenkor ti érettetek könyörögvén: (*b*) *Fil.* 1: 3.

4. Mivelhogy (*c*) hallottuk a' ti hiteteket a' Krisztus Jésusban, és minden Szentekhez-való szeretetemeteket, (*c*) *Ef.* 1: 15. 16. 1 *Th.* 1: 2.

5. A' mennyekben néktek el-tett reménységért: mellyet először hallottatok az igazságnak beszédéből, *melly* az Evangyéliom.

6. Melly el-jutott (*d*) hozzátok, miképpen az egész világra-is: és gyümöltsöt terem; miképpen ti nálatok-is, a' naptól fogva, mellyen hallottátok, es meg-esmértétek az Istennek kegyelmét valóságosan. (*d*) *Már.* 16: 15. *Róm.* 10: 18.

7. Miképpen meg-is tanúltátok Epafrástól a' mi szeretetes szolga-társunktól, ki a' Krisztusnak hív szolgája ti érettetek;

8. Ki meg-is beszéllette nékünk a' ti *Szent* Lélek által való szeretetemeteket.

9. Azokáért mi-is, a' melly naptól fogva *azt* hallottuk, nem (*e*) szününk-meg ti érettetek imádkozni, és kérni; hogy bé-töltetsetek az *Isten'* akaratjának értelmével, minden böltseséggel és lelki értelemmel; (*e*) *Ef.* 1: 15. 16 *Fil.* 1: 3.

10. Hogy járjatok, a' mint az Úrhoz (*f*) méltó, minden engedelemben, minden jó tselekedetekkel gyümöltsöt teremvén, és (*g*) nevekedvén az Isteni esméretre. (*f*) *Ef.* 4: 2.
(*g*) 1 *Kór.* 1: 5.

11. *És* minden erővel meg-erősíttessetek az ő ditsőséges ereje által, minden örömmel-való békeséges szenvedésre és türésre:

12. Hálákat adván az Atyának, ki a' Szentek' örökségének el-vételére a' világosságban, minket alkalmatosokká tett:

13. Ki meg-szabadított minket a' setétségnek hatalmaságából, és az ő szerelmes Fiának (*h*) országába által-vitt. (*h*) *Mát.* 3: 17. 2 *Pét.* 1: 17

14. (*i*) Kiben vagyon váltságunk az ő vére által, *az-az*; bűneinknek botsánatjok:
(*i*) *Efes.* 1: 7. *'Sid.* 9: 12. 14.

15. Ki a' láthatatlan Istennek ábrázatja, *és* minden teremtett állatnak előtte születtetett.

16. (*k*) Mert ő általa teremtettek mindenek, mellyek az égben vagynak, és mellyek a' földön, láthatók és láthatatlanok, akár királyi-székek, akár uraságok, akár birodalmok, akár hatalmaságok; mindenek ő általa és ő reá nézve teremtettek: (*k*) *Ján.* 1: 3. *'Sid.* 1: 2.

17. És ő mindeneknek előtte vagyon, és mindenek ő általa állanak:

18. És ő az Anyaszentegyház' testének Feje, ki a' (*l*) kezdet, *és* a' halottak közzül elsőszülött; hogy mindenek között ő légyen fő.
(*l*) 1 *Kór.* 15: 20.

19. Mert tettszet *az Atyának*, hogy minden (*m*) tellyesség ő benne laknék: (*m*) *Ján.* 1: 14. 16.

20. És hogy az ő kereszténck vére által békeséget szerezvén, ő általa békéltetne-meg mindeneket magával; ő általa, *mondom*, mind a' kik e' földön, mind a' kik a' mennyekben *vagynak*.

21. Annakokáért titeket, kik régen (*n*) idegenek, és ellenségek valátok a' ti elméteknek gonosz tselekedetekre-való *hajlandóságáért*, mostan bizonyára meg-békéltetett, (*n*) *Ef.* 2: 12.

22. Az ő testében való halálának általa; hogy titeket tenne (*o*) szentekké, feddhetetlenekké, és ártatlanokká ő maga előtt:
(*o*) *Luk.* 1: 75. *Ef.* 1: 4. *Tit* 2: 14. 1 *Kó.* 1: 2.

23. Hogyha (*p*) meg-maradtok a' hitben, erősen meg-fundáltatván, és el-nem távoztok az Evangyéliomnak reménységétől, mellyet hallottatok, melly prédikálltatott minden teremtett állatnak, melly az ég alatt vagyon: mellynek én Pál lettem szolgájává. (*p*) *Ján.* 15: 7.

24. Ki moſt örülök a' ti érettetek-való ſzenvedéſimben, és a' Kriſtus' ſzenvedéſének maradékát bé-töltöm az én teſtemben, az ő teſtéért, az-az: (q) az Anyaſzentegyházért.

(q) *Ef.* 5: 25.

25. Mellynek lettem én ſzolgájává (r) az Iſten' sáfárlása ſzerént, melly bízatott én reám ti köztetek, hogy az Iſtennek beſzéde bé-tellyesednék: (r) *Róm.* 1: 5. *Ef.* 3: 2.

26. *Tudni illik* ama' titok, melly (s) el-rejtetett vólt eleitől, és minden időktől fogva; moſtan pedig meg-jelentetett az ő Szenteinek,

(s) *Róm.* 16: 25.

27. A' kiknek akarta az Iſten meg-jelenteni, mitsoda légyen e' ditsőſséges titoknak gazdagsága a' Pogányok között, melly a' Kriſtus ti köztetek, *ki* a' ditsőſségnek ama (t) reménysége:

(t) 1 *Tim.* 4: 1. 1.

28. Kit mi prédikállunk, intvén minden embert, és minden embert tanítván minden bőltseséggel: hogy minden embert tégyünk tökélleteſsé a' Kriſtus Jéſusban.

29. Mellyre igyekezem-is tusakodván az ő ereje ſzerént, melly én bennem hatalmason tselekeſzik.

II. RÉSZ.

A' Kristuson kivül mindenek hijába-valók, nevezet ſzerént a' Környül-metélkedés: ételeknek el-távoztatások: Angyaloknak tiſzteletek. A' rendelésektől Kristus által ſzabadúltunkmeg.

1 Mert akarom, hogy ez tudtotokra légyen, minémü (a) tusakodást ſzenvedjek ti érettetek, és azokért, a' kik *vagynak* Laodiczeában: és mind azokért, kik nem láttanak engemet ſzemély ſzerént e' teſtben; (a) *Fil.* 1: 30.

2. Hogy vígaſztalást végyenek az ő ſzíveik, minekutánna *atyafiúi* ſzeretetnek általa, és bizonyosan el-hitt értelemnek tellyes gazdagságának általa egybe-köttettek az Iſtennek és (b) az Atyának, és a' Kriſtus' titkainak meg-értésére: (b) *Ján.* 17: 3.

3. Kiben vagynak a' bőltseſségnek és esméretnek tellyes kintsei el-rejtetve.

4. Ezt mondom pedig *e' végre*, hogy valaki titeket meg-ne tsaljon hitető beſzéddel.

5. Mert jóllehet (c) teſtben távól vagyok tőletek; mindazáltal lélekben veletek vagyok, örülvén, és látván a' ti rend-tartástokat, és a' Kriſtusban való hiteteknek erőſségét.

(c) 1 *Kór.* 5: 3.

6. A' miképpen azért vettétek az Úr Kriſtus Jésust; *akképpen* járjatok ő benne,

7. Meg-gyökerezvén, és fel-épülvén ő benne, és meg-erősülvén a' hitben; a' miképpen taníttattatok, (d) bővölködvén abban hálá-adáſsal.

(d) 1 *Kór.* 1: 5.

8. Meg-láſsátok, hogy valaki ne légyen olly, a' ki ti bennetek 'sákmányt veſſen az emberi bőltseſségnek, és tsalárdságra rendeltetett hijába-való tudománynak általa, *melly* emberi rendelés ſzerént e' világnak betűi ſzerént, és nem a' Kriſtus ſzerént *vagyon*;

9. Mert ő benne lakozik az Iſtenségnek minden (e) tellyeſsége test ſzerént:

(e) *Ján.* 1: 14. *r.* 1: 19.

10. És ő benne lettetek tellyesekké, ki feje minden birodalomnak, és *minden* hatalmaſságnak;

11. Kiben Környül-is metéltettetek (f) kéz nélkül-való környül-metélléſsel, mikoron a' teſt' bűneinek állatját le-vetkeztétek a' Kriſtusnak környül-metélése által: (f) *Róm.* 2: 29.

12. El-temettettetek ő-véle egygyütt a' Kereſztségnek általa, melly által ő-vele egygyütt fel-is támadtatok az Iſten' (g) erejének hiti által, ki fel-támaſztotta őtet a' halálból.

(g) *Ef.* 1: 19. 3: 7.

13. És titeket, kik (h) meg-hóltatok vala a' bűnökben, és a' ti teſteteknek Környül-metéletlenségében, ő-véle egygyütt meg-elevenített, meg-botsátván tinéktek minden bűneiteket:

(h) *Ef.* 2: 1. 5. 11.

14. És (i) el-törölvén a' Czeremóniáknak ellenünk-való kezünk-írását, melly minékünk ellenünk vala: és azt haſzontalanná tévé, a' kereſzt-fára azt fel-feſzítvén, (i) *Ef.* 2: 15.

15. És (k) meg-foſztván a' birodalmakat, és a' hatalmaſságokat, azokat nyilván mutogatta, diadalmat vévén azokon a' kereſzt-fa által.

(k) 1 *Mós* 3: 15. *Mát.* 12: 29. *Ján.* 12: 31.

16. Senki (l) azért titeket ne kárhoztaſſon az ételért, avagy italért, vagy az innep-napra, vagy az új Hóldnak napjára, vagy a' Szombatokra nézve:

(l) 3 *Mós.* 11: 2. *'s a' t.* *Róm.* 14: 2.

17. Mellyek a' következendő dolgoknak (m) árnyéki; de a' valóság a' Kriſtusé.

(m) *'Sid.* 10: 1.

18. Senki ti tőlétek a' pálmát el-ne tsalja a' tettetes alázatoſság által, és Angyaloknak tiſztelети által, ő magát ollyakba avatván, mel-

lyeket nem látot, és fel-fúvalkodván vakmerőképpen az ő testének értelmével:

19. És nem ragaszkodván a' főhöz, (*n*) mellynek általa az egész test a' tagoknak egybe-botsáttatása, és rakatása által, egybe-foglaltatván és egybe-köttetvén, nevekedik az Isten' nevekedése szerént.

(*n*) *Ef.* 4: 15. 16.

20. Annakokáért ha meg-halván a' Krisztussal, *meg-szabadúltatok* (*o*) e' világnak betűitől; miért terheltek magatokat Czeremóniákkal, mintha e' világban élők vólnátok? (*o*) *Gal.* 2: 19. 4: 9.

21. *Azok mondják*: Ne egyed, ingyen meg se kostold, ingyen se illesd:

22. Mellyek mind el-veszsznek azokkal-való élés által, mellyek embereknek hagyományokból, és tudományokból *vagynak*:

23. Mellyek jóllehet bőltseségnek láttatnak lenni, a' szabad akarat szerént-való Isteni tiszteletben, és az elmének *tettetes* alázatosságában, és abban hogy testeknek nem kedveznek; mindazáltal haszontalanok, *mivelhogy* a' (*p*) testnek hizlalására *valók*, (*p*) 1 *Tim.* 4: 8.

III. RÉSZ.

Intés a' mennyeieknek keresésére: Új és ó ember: Jóságos tselekedetekre int, és a' ház nép között-való tiszteket írja-meg.

1 Annakokáért (*a*) ha fel-támadtatok a' Krisztussal; az oda fel-valókat keressétek, a' hol a' Krisztus vagyon, az Istennek jobján ülvén:

(*a*) *r.* 2: 12. *Ef.* 1: 20.

2. (*b*) Az oda fel-valókra vízseljetek gondot, és nem e' földiekre. (*b*) *Mát.* 6: 33.

3. Mert meg-hóltatok, és a' ti életetek (*c*) el-rejtetett a' Krisztussal az Istennél.

(*c*) *Róm.* 8: 24. 2 *Kór.* 5: 7.

4. Mikoron a' Krisztus, a' mi életünk meg-jelenéndik; akkor ti-is ő-véle egygyütt meg-jelentek ditsőségben.

5. (*d*) Öldököljétek-meg azért a' ti földi tagaitokat: a' parázsnaságot, tisztátalanságot, bujaságot, gonosz kívánságot, és a' fösvénységet, melly (*e*) bálvány-imádás.

(*d*) *Ef.* 4: 22. *és* 5: 3. (*e*) *Ef.* 5: 5.

6. Melly dolgokért jő az Istennek (*f*) haragja az engedetlen fiakra: (*f*) 1 *Kor.* 6: 9. *Gal.* 5: 21

7. Mellyekben ti-is jártok vala régenten, mikoron azokban élnétek.

8. De most (*g*) vessétek-le ti-is mind ezeket: a' haragot, a' hírtelen fel-gerjedést, a' gonoszságot, a' káromlást és beszédeknek tisztátalanságát a' ti szátokból. (*g*) *Róm.* 6: 4. *Sid.* 12: 1. 1 *Pét.* 2: 1. *és* 4: 2

9. (*h*) Ne hazudjatok egymás ellen; mivelhogy le-vetkeztétek amaz ó embert az ő tselekedetivel egybe: (*h*) *Zak.* 8: 16. *Ef.* 4: 25.

10. És (*i*) fel-öltöztétek amaz új embert, mellynek újúlása vagyon annak (*k*) ábrázatjához illendő esméretben, a' ki teremtette azt.

(*i*) *Ef.* 4: 23. (*k*) 1 *Mós.* 1: 27. *és* 9: 6.

11. Hol nintsen Görög és 'Sidó, környúlmetélkedés és környúl-metélkedetlenség: Pogány, Scitha, szolga, és szabados; hanem minden és mindenekben a' Krisztus.

12. Öltözzetek-fel annakokáért mint Istennek választotti, szentek, és szerelmetesek, a' (*l*) könyörületességnek indúlatit, a' kegyelmességet, alázatosságot, szelídséget, tsendeséget:

(*l*) *Ef* 4: 32. *Gal.* 5: 22.

13. (*m*) El-türvén egymást, és meg-engedvén egymásnak, ha valakinek valaki ellen panaszsza vólna: miképpen a' Krisztus-is meg-engedett nektek; azonképpen ti-is. (*m*) *Mát.* 6: 14.

14. Mind ezeknek felette pedig (*n*) öltözzétek-fel a' szeretetet, melly a' tökélletességnek kötele. (*n*) 1 *Th.* 4: 9.

15. És az Istennek békessége uralkodjék a' ti szíveitekben, mellyre hívattattatok-is egy testbe; és légyetek kedvesek.

16. A' Krisztusnak beszéde lakozzék ti bennetek bővséggel minden bőltseséggel: tanítván és intvén egymást ti magatok között, Psalmusokkal, dítséretekkel, és lelki (*o*) énekekkel, nagy kedvvel énekelvén a' ti szívetekben az Úrnak.

(*o*) *Efés.* 5: 19. *Jak.* 5: 13.

17. És (*p*) valamit tselekeszsztek beszéddel, avagy tselekedettel; mindeneket az Úr Jésusnak nevében *tselekedjétek*, hálákat adván Istennek és az Atyának ő általa. (*p*) 1 *Kór.* 10: 31.

18. Ti (*q*) aszszonyi-állatok! a' ti saját férjeiteknek birodalmokban légyetek, a' miképpen illik az Úrban. (*q*) 1 *Mós.* 3: 16. *Ef.* 5: 22.

19. (*r*) Férjfiak! szeressétek a' ti feleségiteket, és ne légyetek azok ellen mérges kedvűek.

(*r*) *Ef.* 5: 25. 1 *Pét.* 3: 7.

20. Ti (*s*) magzatok! engedelmesek légyetek a' ti szüléiteknek mindenekben; mert ez az Úrnak kedves. (*s*) *Ef.* 5: 31. 6: 1. 4.

21. Atyák! ne boszszantsátok a' ti magzatitokat, hogy kétségbe ne essenek.

22. Ti (*t*) szolgák! engedelmesek légyetek mindenekben azoknak, a' kik néktek Uraitok teszt szerént: nem tsak szem előtt szolgálván, mint a' kik embereknek igyekeznek kedves-

ked-

kedni; hanem tiſzta ſzívvel félvén az Iſtent.
(*t*) *Ef.* 6: 5-8. *Tit.* 2: 9. 1 *Pét.* 2: 18.

23. És valamit tselekeſztek; ſzívetek (*u*) ſzerént tselekedjétek, mint az Úrnak, és nem embereknek, (*u*) *Efés.* 6: 6-8.

24. Tudván, hogy ti az Úrtól véſzitek az örökségnek jutalmát; mert az Úr Kriſtusnak ſzolgáltok.

25. A' ki pediglen boſzſzút téſzen; az ő boſzſzú-tételének jutalmát el-véſzi: és nintsen (*x*) személy-válogatás. (*x*) 5*Mós.* 10: 17. *Gal.* 2:6.

IV. RÉSZ.

Urakat és ſzolgákat int egymáshoz való tiſztekre; kiván az ő könyörgésekbe bé-foglaltatni: minémüek légyenek az ő beſzéllgetéseik: Tichikust miért küldötte hozzájok.

1 Ti (*a*) Urak! igazsággal és egygyenlőséggel légyetek a' ti ſzolgáitokhoz, tudván, hogy tinéktek-is Uratok légyen a' mennyekben.
(*a*) *Ef.* 6: 9.

2. A' (*b*) könyörgésekben állhatatosok légyetek, vígyázván azokban hálá-adáſsal:
(*b*) *Luk.* 18: 1. *Róm.* 12: 12.

3. Könyörögvén egyſzer 's mind (*c*) mi érettünk-is, hogy az Iſten meg-nyiſsa minékünk az ő beſzéde' *hírdettetésének* ajtaját, hogy ſzóllhaſsuk a' Kriſtus titkát, mellyért én fogoly-is vagyok; (*c*) *Ef.* 6: 19.

4. Hogy azt-is' nyilván valóvá tégyem, a' miképpen nékem ſzóllanom kell.

5. (*d*) Bőltsen viſeljétek magatokat az idegenekhez, a' jó alkalmatoſságot árron-is meg-váltván: (*d*) *Ef.* 5: 15, 16.

6. A' ti beſzédetek mindenkoron kedveſséggel, *mintegy* sóval meg-sózatott *légyen*; hogy meg-tudhaſsátok, mi módon kelljen néktek mindennek meg-felelnetek.

7. Minden én dolgaimat meg-beſzélli néktek Tichikus az én ſzerelmes atyámfia, és hív ſzolga, és ſzolga-társom az Úrban:

8. Kit annakokáért küldöttem ti hozzátok; hogy meg-értse a' ti dolgaitokat, és meg-vigaſztalja a' ti ſzíveiteket,

9. (*e*) Onéſimuſsal hív és ſzerelmes atyámfiával, ki ti közzületek-való. Mindeneket *azért* tinéktek, a' mellyek itt vagynak, meg-beſzéllenek. (*e*) *Fil.* 10: *v.*

10. Köſzönt titeket Ariſtarchus, az én fogoly társom, és Márkus, a' Barnabás' nénnyének fia, ki felől parantsoltam vólt néktek: hogy ha hozzátok menénd; be-fogadjátok őtet.

11. És Jéſus, ki-hívattatik Juſtusnak, kik a' 'Sidók közzül valók; tsak ezek, a' kik engem' ſegéllettek az Iſtennek orſzágában, *és* vóltanak énnékem vígaſztaltatásomra.

12. Köſzönt titeket Epafrás, ki ti közzületek-való, a' Kriſtusnak ſzolgája, mindenkor tuſakodván ti érettetek a' könyörgésekben, hogy meg-állhaſsatok tökélletesen, és bé-telvén az Iſtennek minden akaratjával.

13. Mert bizonyságot téſzek ő felőle; hogy ő ti felőletek felette igen ſzorgalmatos, és azok felől, kik Laodiczeában, és azok felől, kik Jerapólisban *vagynak*.

14. (*f*) Köſzönt titeket ama' ſzerelmes Orvos Lukáts, és Démás. (*f*) 2 *Tim.* 4: 10, 11.

15. Köſzöntsétek az Atyafiakat, kik *vagynak* Laodiczeában: és Nimfást, és a' Gyülekezetet, melly az ő házában vagyon.

16. És mikoron el-olvaſtatik ti nálatok e' Levél; (*g*) azt miveljétek, hogy a' Laodiczeabéli Gyülekezetben-is el-olvaſtaſsék: és melly *levél* a' Laodiczeabélieké; azt ti-is el-olvaſsátok.
(*g*) 1 *Th.* 5: 27.

17. És meg-mondjátok (*h*) Archippusnak: Meg-láſsad; hogy, a' melly ſzolgálatot az Úrban vettél, azt bé-tőltsed. (*h*) *Tilem.* 2.

18. Köſzönetet írok én-is Pál az én ſaját kezemmel. Meg-emlékezzetek az én fogságimról. Kegyelem *légyen* ti veletek. Amen!

A' Koloſsébéliekhez íratott Rómából, és küldetet Tichikus és Onéſimus által.

PÁL

PÁL APOSTOLNAK A' THESSALÓNIKA-BÉLIEKHEZ ÍROTT ELSŐ LEVELE.

Mellyben I. *inti a' Thessalónikabélieket a' hitben-való állhatatosságra, békeséges-tűrésre, és ékes tselekedetekre* 1. 2. 3. 4 R. II. *Tanít a' Krisztus' el-jöveteléről, ítélet' napjáról, és az utólsó időkről.* 5 R.

I. RÉSZ.

Állhatatosságokat dítséri a' hitben és a' szeretetben, és az ő prédikállásának hasznát, hogy az ő hitek például lett mindeneknek.

1 Pál és Silvánus és Timótheus, a' Thessalónikabéliek' Gyülekezetinek, az Atya Istenben és az Úr Jésus Krisztusban: Kegyelem néktek és békesség az Istentől, a' mi Atyánktól, és az Úr Jésus Krisztustól!

2. Hálákat (*a*) adunk az Istennek mindenkoron mindenitek felől, emlékezvén rólatok a' mi imádságinkban: (*a*) *Fil.* 1: 3.

3. Szüntelen elmémben elő-számlálván a' ti erős hiteteket, és a' ti munkás szerelmeteket, és a' ti tűrő reménységteket a' mi Urunk Jésus Krisztusban, Isten előtt, és a' mi Atyánk előtt:

4. Tudván ezt, szerelmes Atyámfiai! hogy ti az Istentől választattatok.

5. Mert a' mi Evangyéliomunk nem állott ti nálatok tsak beszédben; hanem Isteni erőben-is, mind (*b*) Szent Lélekben, mind pediglen bizonyos hitelben: miképpen tudjátok, minémüek vóltunk ti köztetek, ti érettetek.

(*b*) 2 *Kór.* 6: 6. *r.* 2: 1.

6. És ti mi (*c*) követőink lettetek, és az Úré, minekutánna az ígét bé-vettétek vólna sok nyomorúsággal, a' Szent Léleknek örömével, (*c*) 2 *Th.* 3: 7, 9.

7. Annyira, hogy példák vóltatok minden hivőknek Matzedóniában és Achájában.

8. Mert ti tőletek ki-zendült az Úrnak beszéde nem tsak Matzedóniában, és Achájában; hanem annak felette minden (*d*) helyen a' ti hitetek, melly Istenben vagyon, ki-terjedett, annyira, hogy nem szükség minékünk arról valamit szóllanunk. (*d*) *Róm.* 1: 8.

9. Mert azok ő magok hírdetik mi felőlünk, minémü menetelünk vólt ti közzétek, és mimódon tértetek-meg az Istenhez (*e*) a' bálványokat el-hagyván, hogy szolgálnátok az élő és igaz Istennek: (*e*) 1 *Kór.* 12: 2.

10. És várnátok az ő Fiát mennyekből, kit fel-támasztott a' halálból, *tudni-illik* a' Jésust, ki (*f*) meg-szabadít minket ama' jövendő haragtól. (*f*) *Róm.* 5: 9.

II. RÉSZ.

A jó Egyházi-szolgának és a' Hallgatóknak tükörök.

1 Mert ti magatok tudjátok, Atyámfiai! hogy a' mi ti hozzátok-való bé-menetelünk (*a*) nem vólt hijába-való. (*a*) *r* 1: 5, 9.

2. Sőt inkább mikor már *sok* háborúságot szenvedtünk vólna, és (*b*) boszszúsággal illettettünk vólna Filippiben, a' miképpen tudjátok, bátorságot vevénk a' mi Istenünkben; hogy hírdetnénk ti köztetek az Istennek Evangyéliomát sok tusakodással. (*b*) *Tsel.* 16: 22. *Tse.* 16: 16-40.

3. Mert a' mi intésünk nem vólt tsalárdságból, sem tisztátalanságból, sem pedig (*c*) álnoksággal; (*c*) 2 *Kór.* 6: 6. *és* 7: 2.

4. Hanem a' miképpen tettszettünk Istennek, hogy reánk bizatnék az Evangyélium; akképpen szóllunk, nem úgy mint (*d*) embereknek kedveskedvén; hanem mint Istennek, kinek előtte kedvesek a' mi szíveink. (*d*) *Gal.* 1: 10.

5. Mert soha hízelkedő beszéddel nem éltünk, a' miképpen tudjátok, sem telhetetlenségnek okáért valamit nem mondottunk; (*e*) az Isten bizonyság *erről.* (*e*) *Tim.* 5: 21.

6. Sem pedig az emberektől nem kerestünk ditsőséget, sem ti tőletek, sem másoktól; holott terhetekre lehettünk vólna, mint Krisztusnak (*f*) Apostoli. (*f*) 1 *Kór.* 2: 1. 9: 4.

7. Hanem vóltunk ti köztetek (*g*) egygyügyüek, mint a' dajka szokott dajkálkodni az ő magzatival. (*g*) *v.* 11. 2 *Tim.* 2: 24, 25.

8. Illyen módon szeretvén titeket, kívánjuk vala ti veletek közleni, nem tsak az Istennek Evangyéliomát, hanem a' mi magunk lelkét-is; mivelhogy minékünk szerelmesink vólnátok.

9. Mert meg-emlékezhettek, Atyámfiai! a' mi munkánkról és nyomorúságunkról; mert éjjel és nappal (*h*) munkálkodván, hogy valakit közzületek meg ne terhelnénk, prédikállottunk ti köztetek az Istennek Evangyéliomát.

(*h*) *Tsel.* 20: 24. 1 *Kór.* 4: 12.

10. Ti

10. Ti *vagytok* bizonyságok, és az Isten, melly (*i*) szentül és igazán és ártatlanúl éltünk, ti köztetek, kik hisztek. (*i*) 2 *Thess.* 3: 7.

11. Miképpen tudjátok, mimódon mindeniteket, mint atya az ő fiait, intettük és vígasztaltuk,

12. És kértük; hogy járnátok úgy, a' mint (*k*) méltó vólna Istenhez, ki hív minket az ő országára és ditsőségére.

(*k*) *Efés.* 4: 1. *Fil.* 1: 27. *Kol.* 1: 10.

13. Annakokáért mi-is hálákat adunk Istennek szüntelen, hogy az Isten felől-való beszédet, mellyet hallottatok mi tőlünk, bé-vévén, fogadtátok azt: nem úgy mint embereknek beszédeket; hanem mint Istennek beszédét, (miképpen hogy bizony az,) ki tselekeszik-is bennetek, kik hisztek.

14. Mert ti, Atyámfiai! követői lettetek az Isten' Gyülekezeteinek, mellyek Júdeában vagynak, a' Krisztus Jésusban, úgymint kik ugyan azonokat szenvedtétek ti-is a' ti saját nemzetségtektől, miképpen azok-is a' Sidóktól:

15. Kik (*l*) az Úr Jésust-is meg-ölték, és az ő saját Prófétáikat, és minket-is kergettenek: sem az Istennek nem kellenek, és minden embereknek ellenségi. (*l*) *Tsel* 2: 22, 23. 7: 52.

16. Kik meg-tiltják, hogy a' Pogányoknak ne prédikálljunk, hogy azok idvezülnének: hogy mindenkoron bé-töltsék az ő bűneiket; mert el-foglalta őket a' harag mind örökké.

17. Mi pediglen, Atyámfiai! kik meg-fosztattunk ti tőletek egy kevés ideig, látás szerént, nem lélekben; annál buzgóságosabban igyekeztünk (*m*) látni titeket szemtől szembe nagy kívánsággal. (*m*) *Róm.* 1: 11.

18. Azért akartunk ti hozzátok menni, (én kiváltképpen Pál) egyszer 's kétszer-is; de megbántott minket a' (*n*) Sátán. (*n*) *Róm.* 1: 11, 13.

19. Mert mitsoda a' mi reménységünk, vagy örömünk, vagy koronánk, a' mellyel ditsekedhetnénk? avagy nem ti-é a' mi Urunk Jésus Krisztusnak előtte az ő el-jövetelekor?

20. Mert (*o*) ti vagytok a' mi ditsekedésünk, és a' mi örömünk. (*o*) *Fil.* 2: 16.

III. RÉSZ.

Pál küldi Timótheust, hogy a' Thessalónikabélieket vigasztalja, és hiteket meg-értheſse: örvendez a' Timótheustól hozott jó híren: könyörög a' Thessalónikabéliekért.

1 Annakokáért mivelhogy tovább nem türhetnénk; jónak ítélénk lenni, hogy mi magunk Athénásban maradnánk.

2. És el-küldöttük (*a*) Timótheust a' mi Atyánkfiát, és Istennek szolgáját, és a' mi segéllő társunkat a' Krisztus Evangyéliomának *prédikálltatásában*; hogy titeket meg-erősítene, és intene a' ti hitetek felől:

(*a*) *Tsel.* 16: 1. 1 *Tim.* 1: 2.

3. Hogy senki meg-ne indúljon e' nyomorúságokon; mert ti magatok tudjátok, hogy mi erre (*b*) rendeltettünk.

(*b*) *Ján.* 16: 33. 2 *Tim.* 3: 12.

4. Mert mikor (*c*) ti köztetek vólnánk; megmondottuk vala tinéktek, hogy jövendőben nyomorgattatnánk: melly meg-is esék, és tudjátok.

(*c*) *Tsel.* 17: 1, 15.

5. Annakokáért én-is tovább nem türhetvén, el-küldék, hogy meg-tudnám a' ti hiteteket; hogy valamiképpen meg-ne kísértett vólna titeket ama' kísértő, és (*d*) hijába-való lett vólna a' mi munkánk. (*d*) *r.* 2: 19.

6. A' minap pedig mikor Timótheus ti tőletek mi hozzánk jött vólna, és meg-beszéllette vólna minékünk a' ti hiteteket és a' ti szerelmeteket: és hogy ti a' mi jó emlékezetünket megtartjátok, mindenkor kívánván minket látni, miképpen mi-is titeket.

7. Ezokáért vígasztalást vettünk, Atyámfiai! ti tőletek, minden mi nyomorúságunkban és szükségünkben, a' ti hitetek által.

8. Mert mostan úgy élünk; ha ti erősen állotok az Úrban.

9. Mert mitsoda hálá-adást fizethetünk Istennek ti felőletek az egész örömért, mellyel örülünk ti érettetek a' mi Istenünk előtt,

10. Éjjel és nappal nagy buzgósággal (*e*) kérvén, hogy láthassuk a' ti ortzátokat; és a' mi hija vagyon a' ti hiteteknek, azt bé-töltsük?

(*e*) *Róm.* 1: 10-11. 15: 23. 2 *Tim.* 1: 4.

11. Az Isten pedig és a' mi Atyánk, és a' mi Urunk Jésus Krisztus vezérelje a' mi útunkat ti hozzátok!

12. Az Úr pedig művelje azt, hogy (*f*) bővölködjetek, és bővségesek légyetek egymáshoz-való szeretettel, és mindenekhez; miképpen mi-is ti hozzátok. (*f*) *r.* 5: 15.

13. Hogy a' ti szíveteket (*g*) meg-erősítse az ártatlanságban, Isten előtt és a' mi Atyánk előtt-való szentségben, a' mi Urunk Jésus Krisztusnak el-jövetelére, minden ő Szenteivel egygyetemben. (*g*) 1 *Kór.* 1: 8. *r.* 5: 23.

IV RÉSZ.

Inti őket szent életre: tiltja a' hitetlenek' módjokra-való kívánságtól: a' mi fel-támadásunknak rendit ékesen elő beszédet.

1 Továbbá azért Atyámfiai! kérünk titeket, és intünk az Úr Jésus által, hogy a' mi-

képpen vettétek mi tőlünk, (*a*) miképpen kelljen néktek járnatok, és Istennek kedveskednetek; abban naponként nevekedjetek.

(*a*) *Fil.* 1: 27.

2. Mert tudjátok, minémű parantsolatokat adtunk néktek az Úr Jésus által.

3. Mert ez az Isten' akaratja, *tudni-illik* a' ti meg-szenteltetéstek, hogy meg-óltalmazzátok magatokat (*b*) a' paráznaságtól:

(*b*) *Tsel.* 15: 29. 1 *Kór.* 6: 13.

4. És tudja mindenitek bírni az ő maga edényét szentségben, és tiszteségben.

5. Nem a' kívánságnak indúlatjával, miképpen a' pogányok, kik nem esm rik az Istent.

6. Senki (*c*) meg-ne nyomorítsa, se meg-ne tsalja az ő attyafiát valami dologban; mert mind ezekért boszszú-álló az Úr, miképpen annak előtte-is meg-mondottuk néktek és bizonyságot tettünk. (*c*) 1 *Kór.* 6: 8. *r.* 5: 15.

7. Mert nem hívott minket az Isten (*d*) tisztátalanságra; hanem szentségre.

(*d*) 1 *Kór.* 1: 2.

8. Annakokáért a' ki *ezeket* meg-veti, nem embert vét-meg; hanem Istent, ki adta-is minékünk az ő (*e*) Szent Lelkét.

(*e*) *Tsel.* 9: 17. 1 *Kór.* 7: 40.

9. Az atyafiúi szeretetről pedig nem szükség, hogy írjak néktek; mert meg-taníttattatok ti magatok Istentől, hogy egymást (*f*) szeressétek. (*f*) *Ján.* 13: 34. 1 *Ján.* 3: 23.

10. Mert (*g*) azt-is mivelitek minden Atyafiakkal, kik vagynak egész Maczedóniában; kérünk pedig titeket, Atyámfiai! hogy jobban nevekedjetek: (*g*) *r.* 1: 7.

11. És igyekezzetek tsendesek lenni, és a' ti saját dolgaitokat tselekedni, és munkálkodni tulajdon kezeitekkel; a' miképpen (*h*) meg-mondottuk néktek.

(*h*) 2 *Thess.* 3: 7. *Efés.* 4: 28.

12. Hogy ti magatokat (*i*) tiszteséggesen viseljétek az idegenekhez, és semmi nélkül ne szükölködjetek. (*i*) *Róm.* 12: 17. 1 *Pét.* 2: 12.

13. Nem akarom pedig, hogy tudatlanságban légyetek, Atyámfiai! azok felől, a' kik el-aluttak; hogy ne bánkódjatok mint egyebek, kiknek reménységek nintsen.

14. Mert ha (*k*) hiszszük, hogy a' Jésus meghólt és fel-támadott; azonképpen az Isten-is azokat, a' kik el-aluttanak a' Jésusban, elő-hozza ő-véle. (*k*) *Róm.* 8: 11. *Kol.* 2: 12, 3.

15. Mert ezt mondjuk néktek az Úrnak szavával, hogy mi élők, kik (*l*) meg-maradunk az Úrnak el-jövetelére, nem veszszük elől azokat, a' kik el-aluttanak. (*l*) 1 *Kór.* 15: 22, 51.

16. Mert az Úr unszolásnak kiáltásával, Archangyalnak szavával, és Istennek (*m*) trombitájával, le-száll az égből: és a' kik meg-hóltak vólt a' Krisztusban; fel-támadnak először.

(*m*) *Mát.* 24: 31. 1 *Kór.* 15: 52.

17. Azután mi élők, kik meg-maradtunk vólt, el-ragadtatunk azokkal egygyetembe a' ködökbe, az Úr' eleibe az éltető égbe; és ekképpen (*n*) mindenkoron az Úrral lészünk.

(*n*) *Ján.* 12: 26.

18. Annakokáért vígasztaljátok egymást e' beszédekkel.

V. RÉSZ.

Az utólsó napra-való készületnek módja.

1 Továbbá az időkről, és azoknak tzikkelyeikről, Atyámfiai! (*a*) nem szükség, hogy írjak néktek. (*a*) *Mát.* 24: 3, *'s a't. Ts.* 1: 6, 7.

2. Mert ti magatok jól tudjátok; hogy az Úrnak ama' napja, mint a' (*b*) lopó éjtszakán, azonképpen jő-el. (*b*) *Mát.* 24: 43. 2 *Pét.* 3: 10.

3. Mert mikoron ezt mondják: Békesség és bátorság; akkor nagy hírtelen (*c*) veszedelem jő reájok, mint a' szülésnek fájdalma a' terhes aszszonyi-állatra: és semmiképpen meg-nem menekednek. (*c*) 2 *Thess.* 1: 9.

4. De (*d*) ti, Atyámfiai! nem vagytok a' setétségben, hogy az a' nap titeket, mint a' lopó úgy találjon. (*d*) *Ján.* 12: 35. *Ef.* 5: 8.

5. Mindnyájan ti a' világosságnak fiai vagytok, és a' napnak fiai: nem vagyunk az éjtszakának, sem a' setétségnek *fiai.*

6. Azért ne alugyunk mint egyebek; hanem (*e*) vígyázzunk és józanok légyünk.

(*e*) *Luk* 21: 36. *Róm.* 13: 11.

7. Mert a' kik aluszszanak; éjjel aluszszanak: és a' kik meg-részegednek; éjjel részegek.

8. De mi, kik a' napnak *fiai* vagyunk, józanok légyünk, fel-öltözvén a' hitnek, és (*f*) szeretetnek mely-vasába, és sisak gyanánt az idvességnek reménységébe. (*f*) *Ef.* 6: 17.

9. Mert nem rendelt minket az Isten haragra; hanem az idvességnek el-vételére a' mi Urunk Jésus Krisztusnak által:

10. Ki meg-hólt mi érettünk, hogy vagy vígyázunk, vagy aluszszunk; ő-véle (*g*) egygyütt éljünk.

11. Annakokáért intsétek egymást, és épitsétek egygyitek a' máskokat; miképpen hogy *azt-is* tselekeszitek. (*g*) *Róm.* 14: 7, 8. 2 *Kór.* 5: 15.

12. Kérünk pedig titeket, Atyámfiai! hogy (*h*) betsüljétek, a' kik munkálkodnak ti köztetek,

tek, és néktek előttetek járók az Úrban, és intenek titeket. (*h*) *Róm.* 15: 27. 1 *Tim.* 5: 17.

13. És azokat felette igen ſzerelmeteseknek tartsátok az ő munkájokért: Békeſségesek légyetek ti köztetek egymáſsal.

14 Kérünk pediglen titeket, Atyámfiai! intsétek azokat, a' kik (*i*) rendeletlenül járnak: vigaſztaljátok azokat, a' kik félelmes ſzívüek: (*k*) az erőteleneket ſegéljétek, türők légyetek mindenekhez. (*i*) 2 *Thes.* 3: 12. (*k*) *Gal.* 6: 1, 2.

15. Meg-láſsátok, hogy ſenki (*l*) gonoſzſzal ne légyen ſenkinek a' gonoſzért; hanem a' jótéteményt köveſsétek mindenkoron, mind ti magatok köztt egymáshoz, mind pediglen mindenekhez. (*l*) *Péld.* 17: 13. *és* 20: 22. *Mát.* 5: 38.

16. Mindenkoron örüljetek.

17. Szüntelé (*m*) imádkozzatok. (*m*) *Luk.* 18: 1.

18. Minden dolgaitokban hálákat adjatok; mert ez az Iſtennek akaratja a' Kriſtus Jéſus által ti hozzátok.

19. Az *Iſtennek* Lelkét meg ne óltsátok.

20. Az (*n*) Irásnak magyarázatit meg ne útáljátok. (*n*) 1 *Kór.* 14: 1, 3.

21. Mindeneket (*o*) meg-próbáljatok: a' mi jó; azt meg-tartsátok. (*o*) 1 *Ján.* 4: 1.

22. Mindentől, a' mi gonoſznak láttatik, meg-óltalmazzátok magatokat.

23. A' békeſségnek Iſtene pedig (*p*) ſzenteljen meg-titeket mindeneſtől: és a' ti elmétek épségben, és lelketek 's teſtetek ártatlanságban tartaſsanak-meg a' mi Urunk Jéſus Kriſtusnak el-jövetelére. (*p*) 1 *Kór.* 1: 8. *r.* 3: 13.

24. (*q*) Hív az, a' ki titeket el-hívott; ki azt véghez-is viſzi. (*q*) 1 *Kór.* 1: 9. 10: 13.

25. Atyámfiai! imádkozzatok érettünk.

26. (*r*) Köſzöntsetek minden Atyafiakat ſzent tsókoláſsal. (*r*) *Róm.* 16: 16. 1 *Pét.* 5: 14.

27. Kénſzerítlek titeket az Úrra, hogy e' Levél el-olvaſtaſsék minden (*s*) ſzent Atyafiak előtt. (*s*) *Kol.* 4: 16.

28. A' mi Urunk Jéſus Kriſtusnak kegyelme *légyen* veletek, Amen!

Ez I. *Levél a' Theſſalónikabéliekhez küldetett Athénásból.*

PÁL APOSTOLNAK A' THESSALÓNIKABÉLIEKHEZ ÍROTT MASODIK LEVELE.

Minekutánna egynehány a' Theſſalónikabéliek közzül a' Kriſtusnak ítéletre el-jöveteliről-való tudományt, mellyről Pál írt az első Levélben, nem igazán értették vólna; feddi e' Levélben az ő tévelygéseket: és meg-mondja, hogy az Antikriſtus meg-jelenik 's azután léſzen az ítélet 1. 2 R. *Ezekhez ád intéseket, feddéseket, fenyegetéseket.* 3. R.

I. RÉSZ.

Dítséri a' hitben való öregbüléseket, és álhatatoſságokat: Inti, hogy a' Kriſtus' el-jövetelének várásával vigaſztalják magokat.

1 Pál és Silvánus és Timóthéus, a' Theſſalónikabéliek' Gyülekezetinek, az Iſtenben a' mi Atyánkban, és az Úr Jéſus Kriſtusban!

2. Kegyelem néktek és békeſség az Iſtentől a' mi Atyánktól, és az Úr Jéſus Kriſtustól!

3. Tartozunk (*a*) hálá-adáſsal Iſtennek mindenkoron ti érettetek, Atyámfiai! a' miképpen méltó, hogy felette igen nevekedik a' ti hitetek, és bővölködik mindeniteknek egymáshozvaló ſzerelme, (*a*) 1 *Thes.* 1: 2. *Filem* 4.

4. Annyira, hogy mi magunk (*b*) ditsekedjünk felőletek, az Iſtennek Gyülekezetei előtt, a' ti békeſséges-türéstek felől, és hitetek felől, minden ti üldöztetésitekben, és háborúságitokban, mellyeket ſzenvedtek. (*b*) 1 *Th.* 1: 6. 2: 19.

5. Az Iſten' igaz ítéletének bizonyságára, hogy méltóknak ítélteſsetek az Iſtennek orſzágára, mellyért ſzenvedtek-is.

6. Mert igaz dolog ez az Iſtennek előtte, hogy viſzont fizeſsen azoknak, a' kik titeket nyomorgatnak, nyomorúsággal.

7. Tinéktek pediglen, kik nyomorgattattok, nyugodalommal mi velünk egygyetembe; mikor (*c*) meg-jelenik az Úr Jéſus az égből, az ő hatalmaſságának Angyalival, (*c*) 1 *Thes.* 4: 16.

8. Tüznek (*d*) lángjában, ki boſzſzút-áll azokon, a' kik az Iſtent nem esmérik, és nem engednek a' mi Urunk Jéſus Kriſtus' Evangyéliomának. (*d*) *Esa.* 66: 15, 16. *Róm.* 2: 8.

9. Kik (*e*) meg-büntettetnek örök veſzedelemmel az Úrnak ortzájától, és az ő hatalmas ditsőſségétől. (*e*) *Esa.* 2: 19. *Mát.* 25: 41.

10. Mikoron (*f*) el-jövénd, hogy meg-ditsőíttessék az ő szenteiben, és tsudálatos légyen minden hívekben, (mivelhogy a' mi tanú-bizonyságunknak hitele vólt ti köztetek,) ama' napon.

(*f*) *Júd.* 14. *Jel.* 1 : 7.

11. Minekokáért-is könyörgünk mindenkoron ti érettetek, hogy méltóztasson titeket e' hivatallal a' mi Istenünk: és bé-tőltse az ő jó-váltának minden jó-akaratját, és a' hitnek tselekedetit az ő ereje által;

12. Hogy (*g*) ditsőítteſsék a' mi Urunk Jésus Krisſtusnak neve ti bennetek, és ti-is ő benne, a' mi Istenünknek és az Úr Jésus Krisſtusnak kegyelméből. (*g*) *Ján.* 15 : 8.

II. RÉSZ.

A' Krisſtus el-jövetele előtt meg-jelenik az Antikristus, kinek meg-írja mívóltát: és könyörög a' Thessalónikabéliekért.

1 KÉrünk pedig titeket, Atyámfiai! a' mi Urunk Jésus Krisſtus' el-jövetelére, és a' mi ő hozzá-való egybe-gyüjtetésünkre;

2. Hogy (*a*) hamar a' ti értelmetekből ki ne álljatok, se pedig meg-ne háboríttassatok, se léleknek általa, se beszédnek általa, se Levélnek általa, úgymint mi tőlünk *írattatott Levél által*; mintha a' Krisſtusnak ama' napja közel vólna. (*a*) *Mát.* 24 : 4. 1 *Ján.* 4 : 1.

3. Senki titeket valami módon meg-ne (*b*) tsaljon; mert nem jő-el *az Úrnak napja addig*, míg-nem meg-lészen először a' *hittől-való* szakadás, és míg-meg nem jelentetik ama' bűnös ember, a' veszedelemnek ama' fia.

(*b*) *Mát.* 24 : 23. 24. 1 *Ján.* 2 : 18.

4. Ki magát ellene veti, és fel-emeli mind az ellen, valami mondatik Istennek, avagy Isten gyanánt tiszteltetik: úgy annyira, hogy az Isten' Templomában, mint Isten úgy üljön, Isten gyanánt tartván magát.

5. Avagy nem emlékeztek-é meg róla, hogy még mikor (*c*) ti köztetek vólnék, ezt meg-mondottam tinéktek? (*c*) *Ts.* 17 : 1.

6. Most pediglen mitsoda tartóztatja *ötet*, tudjátok; hogy az meg-jelenteſsék az ő idejében.

7. Mert immáron (*d*) az álnokságnak titka tselekeszik: tsak-hogy a' ki most annak ellene áll, mind addig *ellene áll*; míglen az el-töröltetik.

(*d*) *Jel.* 17 : 5.

8. És akkor meg-jelentetik az Isten' Törvényének amaz ellensége, kit az Úr meg-emészt az ő szájának (*e*) Lelkével, és az ő ditsőséges el-jövetele által el-töröl. (*e*) *Jób.* 4 : 9. *Esa.* 11 : 4.

9. *Azt mondom, hogy el-törli*, a' kinek el-jövetele vagyon (*f*) a' Sátánnak hatalmas ereje által, minden hatalommal, és jelekkel, és hazug tsuda-tételekkel: (*f*) *Ján.* 18 : 41. 42. 2 *Kó.* 4 : 4.

10. És a' hamisságnak minden álnokságával azokban, a' kik (*g*) el-veſznek; mivelhogy az igazságnak szerelmét nem vették-bé az ő idvességekre. (*g*) 2 *Kór.* 2 : 15. 4 : 3.

11. És azért (*h*) botsátja az Isten reájok a' tévelygésnek erejét; hogy hidjenek a' hazugságnak. (*h*) *Róm.* 1 : 24.

12. Hogy kárhoztassanak mind azok, kik nem hittenek az igazságnak; hanem engedtenek a' hamisságnak.

13. Mi pediglen tartozunk hálákat adni mindenkoron ti érettetek az Istennek, Atyámfiai! kik az Úrnak szerelmében vagytok; hogy választott titeket Isten öröktől fogva az idvességre, a' *Szent* Léleknek (*i*) szentelésében, és az igazságnak hitében: (*i*) *Ef.* 1 : 4. 16. 2 *Tim.* 1 : 9.

14. Mellyre hívott titeket a' mi Evangyéliomunknak általa, a' mi Urunk Jésus Krisſtus, ditősségének el-vételére.

15. Annakokáért, Atyámfiai! légyetek állhatatosok, és tartsátok-meg a' néktek adatott tudományt, mellyre taníttattatok vagy beszéd által, vagy a' mi Levelünk által.

16. A' mi (*k*) Urunk Jésus Krisſtus pedig, és az Isten, 's a' mi Atyánk, ki szeretett minket, és adott örök vígasztalást, és jó reménységet kegyelméből; (*k*) *Tit.* 2 : 11. 13.

17. Vígasztalja-meg a' ti szívetiket, és erősítsen-meg titeket minden beszédben és jó tselekedetben.

III. RÉSZ.

Int könyörgésre az Evangyéliomnak terjedéséért; feddi a' rendeletlenül élőket és hivalkodókat. Pál' példája, és köszöneti.

1 VÉgezetre imádkozzatok (*a*) Atyámfiai! mi érettünk, hogy az Úrnak beszéde folyjon, és ditsőíttessék, miképpen ti köztetek-is.

(*a*) *Ef.* 6 : 18. *Kol.* 4 : 3.

2. És hogy (*b*) menekedjünk-meg az alkalmatlan és gonosz emberektől; mert nem mindeneké a' hit. (*b*) *Róm.* 15 : 31.

3. De hív az Úr, ki meg-erősít titeket, és meg-őriz *minden* (*c*) gonosztól.

(*c*) *Ján* 17 : 15.

4. Vagyon pedig bizodalmunk az Úrban ti felőletek, hogy ti, a' mellyeket hagyunk néktek, azokat tselekeszitek most; és ennekutánna-is fogjátok tselekedni.

5. Az Úr pedig igazgaſsa (*d*) a' ti ſzíveiteket, az Iſtennek ſzerelmére, és a' Kriſtusnak békeſséggel-való el-várására. (*d*) 1 *Theſſ.* 5: 23.

6. Hagyjuk pediglen tinéktek, Atyámfiai! a' mi Urunk Jésus Kriſtus' nevének általa, hogy meg-vonjátok magatokat minden atyafiútól, a' ki rendeletlenül viseli magát, és nem a' tanított tudomány ſzerént, mellyet vett mi tőlünk.

7. Mert ti magatok tudjátok, mi módon kellyen minket (*e*) követnetek; mert nem (*f*) rendeletlenül viseltük magunkat ti köztetek.

(*e*) 1 *Kór.* 11: 1. (*f*) *Theſſ.* 4: 11.

8. Sem pedig ſenkinek kenyerét ingyen nem ettük; hanem (*g*) fáradsággal és nyomorúsággal, éjjel és nappal munkálódván; hogy ſenkit közzületek meg-ne terhelnénk.

(*g*) *Tsel.* 18: 3. 20: 34. 1 *Kór.* 4: 12.

9. Nemhogy nékünk az nem vólna (*h*) ſzabad; hanem hogy magunkat (*i*) például adnánk néktek, hogy minket követnétek.

(*h*) 1 *Kór.* 9: 6. *'sa't.* 1 *Th.* 2: 6. (*i*) 1 *Kór.* 4 16: 11: 1.

10. Mert mikor köztetek vólnánk-is, ezt mondjuk vala néktek: Hogy ha valaki nem akar munkálódni; ne-is egyék.

11. Mert halljuk, hogy némellyek ti köztetek rendeletlenül járnak, kik (*k*) ſemmi dolgot nem teſznek; hanem nyughatatlanúl tselekeſznek. (*k*) 1 *Tim.* 5: 13.

12. Azoknak pedig, a' kik e' félék, hagyjuk és kérjük őket a' mi Urunk Jésus Kriſtusra; hogy (*l*) tsendeſséggel munkálódván az ő tulajdon kenyereket egyék. (*l*) 1 *Mós.* 3: 19. *Ef.* 4: 28.

13. Ti pedig Atyámfiai! meg-ne reſtüljetek (*m*) a' jó-tételében. (*m*) *Gal.* 6: 9.

14. Hogyha valaki nem enged a' mi Levelünk által-való beſzédünknek; azt meg-jegyezzétek, és azzal ne (*n*) társalkodjatok, hogy meg-ſzégyenüljön. (*n*) *Mát.* 18: 17.

15. De ne tartsátok mint ellenségteket; hanem intsétek mint atyátokfiát.

16. A' békeſségnek (*o*) Ura pedig adjon néktek örök békeſséget minden helyen. Az Úr légyen mindnyájan ti veletek. (*o*) *Róm.* 15: 33. 16: 20.

17. Köſzönetet írok az én tulajdon kezemmel, én Pál, melly minden én Levelemnek jele; azonképpen írom *ide-is.*

18. A' mi Urunk Jésus Kriſtusnak kegyelme *légyen* mindnyájan veletek, Amen!

E' II. Levél a' Theſſalónikabéliekhez küldetett Athénásból.

PÁL APOSTOLNAK A' TIMÓTHEUSHOZ ÍROTT ELSŐ LEVELE.

I. Ez a' Levél ſok külömbb-külömbb tanúságokat és intéseket foglal-bé a' Lelki tanítóknak, és egyéb híveknek tiſztekről. 6. R. II. Elő-hozza a' Kereſztyéni tudománynak fő-fő ágazatit. 3. R. III. Jövendöt mond a' hittől-való el-ſzakadásról, melly meg-léſzen a' hamis Tanítók által. 4. R.

I. RÉSZ.

Mire vigyázzon inkább a' tanító: kiknek adatott a' Törvény: miért jött-el a' Kriſtus: mint kell vitézkedni.

1 Pál Jésus Kriſtusnak Apoſtola a' mi Megtartó Iſtenünknek, és az Úr Jésus Kriſtusnak, a' mi (*a*) reménységünknek rendeléséből.

(*a*) *Kol.* 1 27.

2. Timótheusnak az én igaz (*b*) fiamnak a' hitben: Kegyelem, irgalmaſság, és békeſség az Iſtentől a' mi Atyánktól, és a' Kriſtus Jésuſtól a' mi Urunktól. (*b*) *Ts.* 16: 1. 1 *Th.* 3: 2.

3. A' miképpen kértelek tégedet, hogy megmaradnál Efésusban, mikor Maczedóniába mennék; *meg-maradj:* hogy meg-mondjad némellyeknek, hogy külömböző tudományt ne tanítsanak.

4. És ne légyenek foglalatosok hijába-való (*c*) beſzédekben, és vég nélkül-való nemzetségeknek ſzámlálásában, mellyek (*d*) kérdéseket támaſztnak inkább, hogy-nem mint Iſtenben-való épülést, melly a' hitnek általa vagyon.

(*c*) *r.* 4: 7. *Tit.* 1: 14. (*d*) *r.* 6: 4, 20.

5. A' parantsolatnak (*e*) vége pediglen a' tiſzta ſzívből, jó lelki-esméretből, és az igaz hitből-való ſzeretet. (*e*) *Róm.* 13: 8, 10. *Gal.* 5: 14.

6. Mellyektől némellyek el-távozván, el-hajlottanak hijába-való beſzédre:

7. Kik a' Törvénynek Doktori akarván, lenni, nem értik, ſem a' mellyeket ſzóllnak, ſem a' mellyeket beſzéddel erősítenek.

8. Tudjuk pedig, hogy a' Törvény (*f*) jó; ha valaki azzal jól él. (*f*) *Róm.* 7: 12.

9. Tudván ezt hogy a' Törvény (*g*) az igaznak nem adatott; hanem a' Törvény' meg-útálóinak és az engedetleneknek, az istenteleneknek és a' bünösöknek, a' latroknak és a' fertelmeseknek, attyok' annyok' öldöklőinek, és a' gyilkosoknak.

(*g*) *Róm.* 13: 3. *Gal.* 3: 19. 5: 23.

10. Paráznáknak, férjfiakkal fertelmeskedőknek, ember-lopóknak, hazugoknak, hamis hitűeknek; és ha mi egyéb vagyon, a' mi az igaz tudománnyal ellenkezik.

11. *Melly vagyon* a' (*h*) bóldog istennek ditsőséges Evangyélioma szerént, mellynek prédikálltatása bízatott én reám.

(*h*) *r.* 6: 15.

12. És hálát adok annak, a' ki engemet erőssé tett, *az-az*, a' Krisztus Jésusnak, a' mi Urunknak, hogy engemet hívnek ítélt lenni, helyheztetvén e' szolgálatban:

13. Ki (*i*) először Isten-káromló, háborgató, és boszszantó valék: de én rajtam könyörült; mert tudatlan miveltem a' hitetlenségben. (*i*) *Tsel.* 8: 3. 9: 1. 22: 4.

14. Felette igen bővölködött pedig a' mi Urunknak kegyelme a' Krisztus Jésusban-való hittel és szeretettel.

15. Igaz beszéd ez, és mindenképpen méltó, mellyhez ragaszkodjunk; hogy a' Krisztus Jésus jött e' világra, hogy a' bünösöket meg-tartaná, kik közzül első én vagyok.

16. De azért könyörült én rajtam, hogy én bennem elsőben meg-mutatná a' Jésus Krisztus minden kegyelmeségét; hogy lennék például az ő benne hívőknek az örök életre.

17. Az örökké-való (*k*) Királynak pedig a' halhatatlan, láthatatlan, egyedül bőltz Istennek tiszteség légyen és ditsőség mind örökkön örökké, Amen! (*k*) *r.* 6: 15, 16.

18. E' parantsolatot ajánlom tenéked fiam Timóthee! hogy a' te felőled-való előbbi (*l*) jövendő mondások szerént vitézkedjél azokra nézve, ama' jó vitézséggel.

(*l*) *Mát.* 9: 13. 1 *Kór.* 4: 17

19. Meg-tartván a' (*m*) hitet és a' jó lelkiesméretet, mellyet némellyek meg-vetvén, a' hitet el-veszteték. (*m*) *Tsel.* 13. 2.

20. Kik közzül-való Himenéus, és Alexander, kiket adtam a' (*n*) Sátánnak; hogy megtanúljják azt, hogy ne háromljanak.

(*n*) 2 *Tim.* 2: 17. *r.* 3: 9.

II. RÉSZ.

Minden rendekért kell könyörögni. Mitsoda ékesítse a' férjeket és feleségeket; az aszszony-népek mint idvezüljenek.

1 Intelek azért mindeneknek előtte, hogy légyenek könyörgések, kérések, imádkozások, hálá-adások minden emberekért:

2. (*a*) A' Királyokért, és minden méltóságban helyheztettekért; hogy tsendes és nyúgodalmas élettel éljünk minden Isteni félelemmel és tiszteséggel. (*a*) *Jer.* 29: 7.

3. Mert ez a' jó és kedves dolog a' mi Megtartó Istenünk előtt:

4. Ki minden embereket (*b*) akar idvezíteni, és hogy az igazságnak esméretire jussanak.

(*b*) *Ez.* 18: 23. 1 *Kór.* 5: 5. 2 *Pét.* 3: 9.

5. Mert (*c*) egy az Isten, egy a' Közben-járó-is Isten között és emberek között, az ember Krisztus Jésus. (*c*) *Ján.* 17: 3. *Gal.* 3: 20.

6. Ki adta önnön-magát váltságúl minden emberekért; *a' Kristus mondom*, a' ki bizonyos időkre rendeltetett tanú-bizonyság vólt.

7. Kiknek én (*d*) rendeltettem, hogy lennék kiáltója és Apostola (igazságot szóllok a' Krisztus által, nem hazudok) Pogányoknak Doktorok, hitben és igazságban.

(*d*) *Tsel.* 9: 15. 2 *Tim.* 1: 11. *Róm.* 1: 9. 9: 1.

8. Akarom azért, hogy a' férjfiak (*e*) imádkozzanak akármelly helyen, fel-emelvén tiszta kezeket minden harag nélkül, és kételkedés nélkül. (*e*) *Ján.* 4: 21.

9 Hasonlatosképpen, hogy az (*f*) aszszonyi-állatok tiszteséges öltözettel, szemérmetességgel, és mértékletességgel ékesítsék magokat, nem hajoknak fodorgatásával, vagy arannyal vagy drága kövekkel, vagy drága öltözetekkel;

(*f*) *Tít.* 2: 3. 1 *Pet.* 3: 3.

10. Hanem (a' mint illik az ollyan aszszonyi-állatokhoz, kik Isteni szolgálathoz kötelezték magokat) jó tselekedetekkel.

11. Az aszszonyi-állat tsendességben tanúljon minden alázatossággal;

12. Mert az (*g*) aszszonyi-állatnak nem engedem, hogy tanitson, sem hogy a' férjfiún birodalmat végyen; hanem hogy légyen tsendességben. (*g*) 1 *Kór.* 14: 34.

13. Mert (*h*) Ádám teremtetett először, azután Éva. (*h*) 1 *Mós.* 12: 7. 2: 22. 1 *Kór.* 11: 8, 9.

14. És Ádám nem (*i*) tsalattatott-meg; hanem az aszszonyi-állat, minekutánna meg-tsalattatott vólna, lett a' bünnek oka.

(*i*) 1 *Mós.* 3: 1-6.

15. Meg-

15. Meg-tartatik mindazáltal a' magzatok' szülésének állapatjában; ha meg-maradnak a' hitben, a' szeretetben, és a' szent életben szelídséggel.

III. RÉSZ.

A' Lelki pásztoroknak és Diakonusoknak mi légyen tisztek. Miért irja ezeket Pál. Titka a' hitnek.

1 Igaz beszéd ez: Ha valaki Püspökséget kíván; jó munkát kíván.

2. Szükség (*a*) azért a' Püspöknek feddhetetlennek lenni, egy feleségü férjfiúnak, vígyázónak, józannak, meg-ékesíttetettnek, gazdálkodónak, a' tanításra alkalmatosnak:

(*a*) *Tit.* 1: 5-9.

3. Nem bor mellett ülőnek, nem verekedőnek, nem nyereség' rútúl-kívánójának; hanem mértékletesnek, idegennek a' hartzolástól, idegennek a' fösvénységtől.

4. Ki az ő házában jól tudjon elől-járni, ki az ő magzatit engedelemben tartóztassa minden tiszteséggel egybe.

5. (Mert a' ki az ő tulajdon házában nem tud elől-járni; mimódon bírhatja az Isten' Anyaszentegyházát?)

6. Nem újnak (*b*) *a' tudományban*; hogy valamimódon fel-fúvalkodván az ördöggel egy kárhozatba ne essék. (*b*) *Kol.* 2: 18.

7. Szükség pedig ő-néki jó bizonságának-is lenni a' kivül-valóktól; hogy szidalomba ne essék, és az ördögnek hálójába.

8. Hasonlatosképpen a' Diakonusoknak (*c*) tisztességeseknek *kell lenniek*, nem két-nyelvüeknek, nem sok borba merülteknek, nem a' nyereség' rútúl-kívánóinak: (*c*) *Th.* 6: 3. *r.* 6: 8-10.

9. Ollyaknak, kik a' hitnek titkát tudják tisztán (*d*) lelki-esmérettel. (*d*) *r.* 1: 19.

10. Ezek pedig először meg-is próbáltassanak; azután szolgáljanak, ha feddhetetlenek.

11. Azonképpen *ezeknek* feleségeiknek tisztességeseknek *kell lenniek*, nem patvarkodóknak; józanoknak, híveknek mindenekben.

12. A' Diakonusok (*e*) egy feleségnek férjei légyenek, kik az ő magzatikat jól bírják, és az ő saját házokat. (*e*) *Tit.* 1: 6.

13. Mert (*f*) a' kik jól szolgálándanak; jó méltóságot szereznek magoknak, és nagy bátorságot a' Krisztus Jésusban-való hit által.

14. Ezeket irom tenéked, reményulvén, hogy hamar hozzád mégyek. (*f*) *Mát.* 25: 21.

15. Hogyha pedig későn menéndek; hogy (*g*) meg-tudhassad *ezekből*, mimódon kellyen az Isten' házában forgolódni, melly az élő Isten' Anyaszentegyháza, oszlopa és erősége az igazságnak. (*g*) 2 *Tim.* 2: 20.

16. És minden versengés nélkül a' mi hitünknek nagy titka ez: Az (*h*) Isten meg-jelent a' testben, meg-igazíttatott Lélekben, meg-láttatott az Angyaloktól, prédikáltatott a' Pogányoknak, hittek ő benne e' világon, fel-vitetett a' ditsőségbe. (*h*) *Ján.* 1: 14.

IV. RÉSZ.

Jövendölés a' következendő időkről. Minden eledel meg-szenteltetett Isten' igéje és könyörgés által: mit kelljen Timótheusnak tanitania.

1 A' *Szent* Lélek pedig nyilván mondja: hogy az (*a*) utólsó időkben el-szakadnak némellyek a' hittől, kik hitető lelkekhez, és ördögi tudományhoz figyelmeznek:

(*a*) 2 *Tim.* 3: 1. 2 *Pét.* 3: 3. *Júd.* 18.

2. És ollyakhoz, kik kép-mutatás által szóllanak hamisságot, kiknek lelkek-esmérete megbéllyegeztetett:

3. Kik (*b*) meg-tíltják a' házasságot, és a' féle eledeleknek meg-ételét, mellyeket Isten teremtett, hogy azokkal hálá-adással éljenek a' hívek, és azok, a' kik meg-esmérték az igazságot. (*b*) *Mát.* 15: 6. 2 *Tim* 3: 2-7.

4. Mert (*c*) az Istennek minden teremtett állatja jó: és semmit meg nem kell vetni; ha hálá-adással élnek azzal. (*c*) 1 *Mós.* 1: 31. *Tit.* 1: 15.

5. Mert meg-szenteltetik az Istennek ígéje által és a' könyörgés által.

6. Ezt ha az Atyafiaknak eleikbe adod; a' Jésus Krisztusnak jó szolgája lészesz: úgymint a' ki neveltettél a' hitnek, és a' jó tudománynak beszédiben, mellyet *szüntelen* követtél.

7. Az alkalmatlan beszédeket pedig, és (*d*) a' hijába-valókat el-távoztasd; hanem gyakoroljad magadat az Isteni-szolgálatban.

(*d*) *r.* 1: 4. 6: 20. 2 *Tim.* 2: 23.

8. Mert a' test' gyakorlásának kevés haszna vagyon; de az Isteni tisztelet (*e*) mindenre haszonos, mellynek ígérete vagyon e' világon, és a' más világon-való meg-ajándékozásáról.

(*e*) 2 *Mós.* 25: 3, 4. 5 *Mós.* 28: 1. *Sólt.* 34: 10.

9. Igaz beszéd ez, és méltó, hogy mindenképpen bé-vétessék.

10. Mert azert fáradunk-is, és szidalmakkal illettetünk; mivelhogy bízunk az élő Istenben, ki (*f*) minden embereknek meg-tartójok, mindeneknek felette pedig a' híveknek.

(*f*) *Sólt.* 36: 7.

11. Ezeket hirdessed, és tanitsad.

12. Senki (*g*) a' te ifjúságodat meg ne útálja; hanem a' híveknek légy példa a' beſzédben, a' nyájaskodásban, a' ſzeretetben, a' lélekben, a' hitben, a' tiſztaságban. (*g*) 1 *Tít.* 2: 15.

13. A' mig oda mégyek; légy figyelmetes az olvasásban, intésben, és tanításban.

14. Meg ne vesd az ajándékot, melly te benned vagyon, melly adattatott tenéked a' próſétálásra, (*h*) a' Tanítók' kezeiknek reád-való vettetések által. (*h*) *Ts.* 6: 6. *r.* 5: 22.

15. Ezekben gyakorljad magadat, ezekben légy; hogy a' te gyarapodásod nyilván-való légyen mindenek között.

16. Gondot-viselj magadról és a' tudományról: maradj-meg ezekben; mert ha azt mivelénded, mind te magadat meg-tartod, mind azokat, a' kik téged' hallgatándanak.

V. RÉSZ.

Mint kelljen mindeneket meg-inteni: az özvegyekről, Vénekről: Intetik Timótheus.

1 A' vén embert (*a*) meg-ne dorgáljad; hanem intsed mint atyádat: az ifjakat mint atyádfiait: (*a*) 3 *Mós.* 19: 32. 1 *Pét.* 5: 1.

2. A' vén aſzſzonyi-állatokat, mint anyáidat; az ifjú aſzſzonyi-állatokat, mint húgaidat minden tiſztasággal.

3. Az özvegy aſzſzonyi-állatokat betsüljed, a' kik valóba özvegyek.

4. Ha valamelly özvegy aſzſzonyi-állatnak vagynak magzati, vagy unokái; tanúlják-meg *azok*, hogy leg előſzör az ő tulajdon tseléd-jekkel tégyenek jól, és (*b*) szüléiknek viſzontag-való ſzolgálattal légyenek; mert ez a' tiſzteſséges dolog, és Iſten előtt kedves. (*b*) 1 *M.* 45: 10, 11.

5. A' melly (*c*) aſzſzonyi-állat pediglen valóba özvegy, és egyedül vagyon; bízik az Iſtenben, és foglalatos a' könyörgésekben, és imádságokban éjjel és nappal. (*c*) *Luk.* 2: 36, 37.

6. A' melly pediglen bujaságban él; *az ollyan* (*d*) élvén meg-hólt. (*d*) *Róm.* 8: 13.

7. Ezeket annakokáért meg-mondjad, hogy légyenek feddhetetlenek.

8. Ha valaki az (*e*) övéiről, és főképpen az ő háza-népéről gondot nem visel; *az* a' hitet megtagadta, és a' hitetlennél alább-való.

(*e*) *Esa.* 58: 7.

9. Az özvegy aſzſzonyi-állatok közzül-válaſztaſsék *a' ſzegények' gondviſelésekre*, nem kisſebb hatvan eſztendősnél, melly egy férjfiúnak vólt felesége:

10. Mellynek a' jó tselekedetekben jó bizonysága vagyon: ha magzatokat nevelt, ha gazdálkodó vólt, ha (*f*) a' ſzenteknek lábaikat megmosta, ha a' nyomorúltaknak ſegítséggel vólt, ha minden jó tselekedetnek *ſzüntelen* követője vólt. (*f*) 1 *Mós.* 18: 4. 19: 2. *Luk.* 7: 38, 44.

11. Az ifjú özvegy aſzſzonyi-állatokat pedig ez illyen tiſztre fel ne végyed; mert minekutánna bujálkodni kezdenek a' Kriſtus ellen, férjhez akarnak menni.

12. Kik azért méltók ſzidalomra: hogy az első hitet meg-vetették.

13 Egygyetembe pedig hivalkodók lévén megtanúlják a' házonként-való járást; Sőt nem tsak hivalkodók, hanem hazudozók, és nyughatatlanok, tsátsogók haſzontalan dolgokról.

14. Akarom azért: hogy az ifjú özvegy aſzſzonyi-állatok (*g*) férjhez menjenek, magzatokat ſzüljenek, házat bírjanak, és ſemmi alkalmatoſságot ne adjanak az ellenségnek a' ſzidalomra. (*g*) 1 *Kór.* 7: 9.

15. Mert már némelly aſzſzonyi-állatok elhajlottak; hogy a' Sátán után járjanak.

16. Hogyha valamelly Kereſztyén férjfiúnak, vagy aſzſzonyi-állatnak vagynak özvegyei; azokat azok tápláljják, és ne terhelteſsék-meg a' Gyülekezet; hogy azoknak, a' kik valóba özvegyek, légyen tápláltatások.

17. Az (*h*) Egyházi-ſzolgák, kik jól forgolódnak; kettős tiſzteſséggel méltóztaſsanak: főképpen pedig azok, a' kik munkálódnak a' beſzédben és a' tanításban. (*h*) *Róm.* 15: 27. 1 *Kór.* 9: 11.

18. Mert ezt mondja az Irás: A' nyomtató (*i*) ökörnek ne kösd-fel a' ſzáját, és: Méltó a' (*k*) munkás az ő jutalmára.

(*i*) 5 *Mós* 25: 4. 1 *Kór.* 9: 9. (*k*) *Mát.* 10: 10.

19 Az Egyházi-ſzolga ellen vádolást bé ne végy; hanem (*l*) két, avagy három tanú bizonyság alatt. (*l*) 5 *Mós.* 17: 6. 19: 15.

20. A' kik *pedig ő közzülök* vétkeznek; mindenek előtt feddjed-meg, hogy egyebek-is félemjenek-meg.

21. Kénſzerítelek (*m*) az Iſten, és az Úr Jéſus Kriſtus előtt, és a' válaſztatott Angyalok előtt, hogy ezeket meg-tartsad egygyiknek a' máſiknál fellyebb-való betsülése nélkül, és ſemmit ne tselekedjél réſzre hajólva.

(*m*) *Róm.* 1: 9. 9: 1. *r.* 6: 13.

22. (*n*) Kezeidet hírtelen ſenkire ne veſsed, és egyebeknek bűneikben réſzes ne légy; te magadat tiſztán tartsad-meg. (*n*) 2 *Tim.* 1: 6.

23. Ne

23. Ne igyál még-is csak vizet; hanem élj kevés (o) borral, a' te gyomrodért, és gyakortavaló betegségidért. (o) 'Sólt. 104: 15.

24. Némelly embereknek büneik elein ki-jelennek, elébb az ő büntetéseknél; némellyeket pedig az ő büneik hátúl követnek.

25. Hasonlatosképpen a' jó tselekedetek-is elein meg-jelennek: és a' mellyek külömbben vagynak, el-nem titkoltathatnak.

VI. RÉSZ.

Szolgák' tiſzti; Veſzedelmes a' fösvénység; ſzóll a' gazdagokról is, és Timótheust el-inti a' hijába-való tudományokról

1 Az iga (a) alatt-való ſzolgák, az ő Uraikhoz minden tiſzteſséggel légyenek; hogy az Istennek neve és a' tudomány ne káromoltaſsék.

2. A' kiknek pedig jámbor Uraik vagynak, azokat meg-ne útálják ez okkal, hogy atyafiak légyenek; hanem inkább ſzolgáljanak, mivelhogy Kereſztyének és ſzerelmetesek légyenek, úgymint kik az *Istennek* jó-tételeményében réſzesek légyenek. Ezeket tanítsad, és *ezekről* tégy intést. (a) *Ef.* 6: 5. *Kol.* 3: 22. *Tit.* 2: 9.

3. Ha valaki (b) külömböző tudományt tanít, és nem enged a' mi Urunk Jésus Kriſtus' jó beſzédinek, és annak a' tudománynak, melly az Istени tiſzteletről vagyon. (b) *Gal.* 1: 6-9. *r.* 1: 3, 4.

4. *Az ollyan* kevély, ſemmit nem tud; hanem kérdésekben és beſzédekben-való tusakodásban bolondoskodik, mellyekből támad irígység, verſengés, káromlások, gonoſz gyanúság,

5. (c) Meg-veſzett elméjü embereknek hijába-való harsolódások, és kik az igazságtól megfoſztattak: kik azt állítják, hogy az Istени ſzolgálat külső kereskedés; azoktól, a' kik illyenek, el-távozzál. (c) 1 *Kór.* 11: 16.

6. Bizonyára pedig nagy (d) kereskedés az Istени ſzolgálat, az elégséggel. (d) 'Sólt. 16: 5.

7. Mert ſemmit nem hoztunk e' világra; kétség nélkül ſemmit ki ſem vihetünk.

8. Hogyha pedig eledelünk és ruházatunk vagyon; azokkal meg-elégedjünk.

9. A' kik pedig (e) meg-akarnak gazdagúlni; esnek kísértetbe és tőrbe, és ſok balgatag és káros kívánságokba, mellyek bé-merítik az embereket a' halálos veſzedelembe.

(e) *Péld.* 15: 27. *és* 28: 20. *Jak.* 5: 1.

10. Mert minden gonoſzságnak gyökere a' pénznek ſzerelme, mellyet némellyek, a' kik kívántak, el-tévelyedtek a' hittől, és ő magokat által-ſzegezték ſok gondokkal.

11. Te pedig, óh Istennek embere! ezeket el-távoztaſsad; köveſsed pedig az igazságot, az Istени ſzolgálatot, a' hitet, a' ſzeretetet, a' békeſséges-türést, a' ſzelídséget.

12. A' hit által-való nemes hartzot hartzoldmeg: ragaſzkodjál az örök élethez, mellyre hívattattál-is, és nemes vallás-tétellel vallást tettél ſok bizonyságok előtt

13. Hagyom neked az Isten (f) előtt, ki megelevenít mindeneket, és a' Jésus Kriſtus előtt, ki a' Pontzius Pilátus alatt bizonyságot tett ama' jó (g) vallás-tételről; (f) *r.* 5: 21. 2 *Tim.* 4: 1.

(g) 5 *Mós.* 32: 39. *Mát.* 27: 11. *Ján.* 18: 37.

14. Hogy meg-tartsad e' parantsolatokat makula nélkül, és feddhetetlenül, a' mi Urunk Jésus Kriſtusnak meg-jelentésének *napjáig*:

15. Kit az ő idejében meg-mutat ama' (h) bóldog és egyedül Hatalmas, a' Királyoknak (i) Királlya, és az Uraknak Ura: (h) *r.* 1: 11, 17.

(i) *Jel* 17: 14. *és* 19: 16.

16. Kinek csak egyedül vagyon halhatatlansága, *és* lakozik hozzá-mehetetlen világoſságban, kit ſenki az emberek közzül nem (k) látott, ſem láthat: kinek tiſzteſség *légyen*, és örökké-való hatalom, Amen! (k) *Ján.* 1: 18.

17. Azoknak, a' kik gazdagok e' világon, megmondjad: hogy fel-ne fúvalkodjanak elméjekben, és (l) reménységeket ne veſsék a' bizonytalan gazdagságokban; hanem az élő Istenben, ki bővséggel meg-ád minékünk mindeneket a' mi tápláltatásunkra: (l) *Már.* 4: 19, 20.

18. Hogy egyebekkel jól tégyenek, hogy gazdagok légyenek jó tselekedetekben, hajlandók légyenek az adakozásra, hajlandók egyebekkel-való nyájaskodásra:

19. Hogy mintegy (m) kintset ſzerezzenek magoknak jövendőre-való jó fundamentomot; hogy el-vegyék az örök életet. (m) *Mát.* 6: 20.

20. Óh Timótheee! a' nálad le-tett ajándékot (n) meg-őrizzed, és (o) el-távoztaſsad a' beſzédekben-való haſzontalan újságokat, és a' hamis nevü tudománynak ellen-vetéſit,

(n) 2 *Tim.* 1: 55. (o) *r.* 1: 4. 2 *Tim.* 2: 16

21. Mellyel némellyek kevélykedvén a' hit mellől el-tévelyedtenek. Kegyelem *légyen* te veled, Amen!

Ez I. Levél Timótheushoz írattott Laodiczeából, melly Pakátziána, Frigyiának fő-városa.

PÁL APOSTOLNAK TIMÓTHEUSHOZ ÍROTT MÁSODIK LEVELE.

Mellyben inti Pál Timótheust, és az ő személyében minket-is mindnyájan, hogy ki-ki az ő hivatalában hív és szorgalmatos légyen: és hogy magát ki-ki őrizze a' hamis Tanítóktól.

I. RÉSZ.

Timótheus' hitét ditséri és inti tisztiben állhatatosságra, 's a' nála le-tett kintsnek meg-őrizésére; és Onesiforust ajánlja.

1 Pál Jésus Krisztusnak Apostola Istennek akaratja által, az életnek ígérete szerént, melly vagyon a' Krisztus Jésusban:

2. Timótheusnak, az én szerelmes fiamnak, kegyelem, irgalmasság, békesség az Atya Istentől, és a' Krisztus Jésustól, a' mi Urunktól!

3. Hálát adok az Istennek, kinek (*a*) szolgálok, az én atyáimtól *vett példa szerént*, tiszta lelki-esmérettel, hogy szüntelen tégedet elmémben tartalak az én éjjeli és nappali könyörgésimben; (*a*) *Tsel.* 22: 3. *és* 24: 16.

4. Mivelhogy (*b*) kívánlak téged' látni, és meg-emlékezem a' te köny-húllatásidról, hogy örömmel bé-tellyesedjem: (*b*) *Róm.* 13: 11.

5. És meg-emlékezem a' hitről, melly te benned kép-mutatás nélkül vagyon, melly *hit* (*c*) lakozott először a' te nagy-anyádban, Lóisban, és a' te anyádban Eunikában; hiszem pedig hogy te benned-is. (*c*) *Tsel.* 16: 1.

6. Melly dolognak okáért intelek tégedet, hogy gerjezd-fel (*d*) az Istennek ajándékát, melly te benned vagyon, az én kezeimnek reádvaló vettetések által.

(*d*) 2 *Thess.* 5: 19. 1 *Tim.* 4: 14.

7. Mert nem adott nékünk az Isten (*e*) félelemnek lelkét; hanem erőnek, és szeretetnek, és józan eiménck lelkét. (*e*) *Róm.* 8: 15

8. Ne szégyenljed azért a' mi Urunkról-való bizonyság-tételt: engemet-is ne szégyenlj, ki ő foglya vagyok; hanem inkább légy részese az Evangyéliom' szenvedésinek, az Istennek hatalma által:

9. Ki meg-tartott minket, és hívott szent (*f*) hívatallal: nem a' mi (*g*) tselekedeteink szerént; hanem az ő végezése és kegyelme szerént, melly adatott minékünk a' Krisztus Jésusban, örök időknek (*h*) előtte. (*f*) 1 *Kór.* 1: 2. (*g*) *Tit.* 3: 5. (*h*) *Róm.* 16: 25.

10. (*i*) Meg-jelentetett pedig most a' mi Meg-tartó Jésus Krisztusunknak el-jövetele által, ki a' halált-is el-törlötte, és az életet, és a' halhatatlánságot világosságra hozta az Evangyéliom által: (*i*) *Róm.* 16: 25. *Ef.* 1: 9. *Tit.* 1: 2.

11. Mellynek én (*k*) lettem Prédikátora és Apostola, és a' Pogányoknak Doktora.

(*k*) *Ts.* 9: 15. *Gal.* 1: 15, 16. 1 *Tim.* 2: 7.

12. Melly dolognak okáért ezeket-is szenvedem; de nem szégyenlem: mert tudom kinek hittem, és bizonyos vagyok benne, hogy az én ő nála (*l*) le-tett kintsemet meg-tarthatja ama' napra. (*l*) *Kol.* 1: 5. 1 *Pet.* 1: 4.

13. Az (*m*) igaz beszédeknek példáját megtartsad, mellyeket én tőlem hallottál hitben és szeretetben, melly vagyon a' Krisztus Jésusban.

(*m*) 1 *Tim.* 3: 16. *r.* 3: 14.

14. A' te nálad (*n*) le-tett drága kintset megtartsad a' Szent Lélek által, ki lakozik mi bennünk. (*n*) 1 *Tim.* 6: 20.

15. Tudod ezt, hogy (*o*) engemet meg-vetettenek mind azok, a' kik Ásiában vagynak: kik közzül való Figellus és Hermógenes.

16. Az Úr légyen irgalmas az Onesiforus' háza-népének; mert gyakorta engemet meg-vídámított, és az én *fogságomban-való* vas láncomat nem szégyenlette. (*o*) *Tsel.* 19: 9, 10.

17. Sőt mikor Rómában vólna; nagy szorgalmatossággal keresett engemet, és meg-talált.

18. Az Úr engedje-meg néki, hogy nyerjen irgalmasságot az Úrnál ama' napon! melly sokat szolgált Efésusban-is, te jól tudod.

II. RÉSZ.

Inti Timótheust a' keresztyéni vitézségben-való állhatatosságra: Krisztus' vitéze: Szántó ember: Pál' Evangyélioma: Erős fundamentom; hasontalan kedvések.

1 Te annakokáért, én fiam! erősödjél-meg a' Krisztus Jésusban-való kegyelem által.

2. És a' mellyeket én tőlem (*a*) hallottál sok bizonyságok között; azokat bizzad hív emberekre, a' kik egyebek' tanittatásokra is alkalmatosok. (*a*) 1 *Kór.* 4: 2. *r.* 1: 13. *Tit.* 1: 5.

3. Te azért a' munkának terhét hordozzad, mint a' Jésus Krisztusnak jó vitéze.

4. (*b*) Senki nem egyelíti magát ez életnek szor-

ſzorgalmatoſságiba, a' ki vitézkedik; hogy annak kedvében leheſsen, a' kitől válaſztatott a' vitézségre. (b) 1 *Kór.* 9: 25.

5. Hogyha tusakodik-is valaki; nem koronáztatik-meg külömben, hanemha igazán tusakodik.

6. A' ſzántó-vető (c) embernek munkálódni kell előſzör, és úgy kell munkájának haſznát el-venni. (c) *Ján.* 4 34. 1 *Kór.* 9: 10.

7. Eſzedbe végyed, a' mellyeket mondok. Adjon azért az Úr néked értelmet mindenekben.

8. Emlékezzél-meg, hogy a' Jésus Kriſtus fel-támadott a' halálból, ki Dávid' magvából való az én Evangyéliomom ſzerént:

9. Mellyért, mintegy gonoſz-tévő ember, nyomorgattatom mind a' fogságig; de az Iſtennek beſzéde nem köttetett-meg.

10. Annakokáért mindeneket el-ſzenvedek (d) a' válaſztattakért; hogy ők-is a' Kriſtus Jésusban-való idveſséget el-vegyék, örök ditsőſséggel egybe. (d) *Kol.* 1: 24.

11. Igaz beſzéd ez: (e) Mert ha ő-véle meghóltunk; ő-véle élünk-is: (e) *Róm.* 8: 17.

12. Ha türünk; ő-véle orſzáglunk-is: ha (f) meg-tagadjuk; ő-is meg-tagad minket:
(f) *Luk.* 9: 26. *Mát.* 10: 33.

13. Ha hitetlenek léſzünk; *ő mindazáltal* meg-marad az ő tökélleteſségében, ő magát megnem (g) tagadhatja. (g) *Róm.* 1: 3. *és* 9: 6.

14. Ezekre emlékezteſs *mindeneket*, bizonyság-tétellel kérvén őket az Úrnak tekintete előtt; hogy a' beſzédekben-való tusakodást ne kövelsék, mellynek ſemmi haſzna nintsen, *sőt* a' hallgatókat el-fordítja.

15. Igyekezzél Iſtennek előtte kedves lenni, *és* olly munkás, ki nem ſzégyenli *a' munkát*, *és* ki igazán hasogaſsa az igazságnak beſzédét.

16. A' haſzontalan dolgok felől-való kiáltásokat pedig meg-tiltsad; mert nagyobb iſtentelenségre nevekednek.

17. És azoknak beſzédek, mint a' fene, elébb-elébb mégyen: kik közzül-való (h) Himenéus és Filétus: (h) 1 *Tim.* 1: 20.

18. Kik az igazság mellől el-tévelyedtenek, azt mondván: hogy immár a' fel-támadás meglett; és el-fordítják némellyek' hiteket.

19. Mindazáltal az Iſtennek erős fundamentoma meg-áll, mellynek petsété ez: Tudja az Úr, kik légyenek az övéi: és távozzék-el a' hamiſságtól (i) minden, valaki nevezi a' Kriſtusnak nevét! (i) *Ján.* 10: 14, 27.

20. A' nagy házban pedig nem tsak arany és ezüst edények vagynak; hanem fa és tserép edények-is: és azok közzül (k) némellyek tiſzteſségre, némellyek pedig gyalázatra valók.
(k) *Róm.* 9: 21.

21. Ha azért valaki magát ezektől tiſztán tartándja; léſzen tiſzteſségre-való edény, megſzenteltetett, és az Úrnak haſznára-való, és minden jó tselekedetre kéſzíttetett.

22. Az iſjúi kívánságokat pedig el-távoztatsad; hanem köveſsed az igazságot, a' hitet, a' ſzeretetet, a' békeſséget, azokkal egygyetembe, kik (l) ſegítségül hívják az Urat tiſzta ſzívből. (l) 1 *Kór.* 1: 2.

23. A' bolond és tudatlan (m) kérdéseket pedig meg-veſsed, tudván, hogy azok háborúſságot nemzenek. (m) 1 *Tim.* 1: 4. *Tít.* 3: 9.

24. Az Úr' ſzolgájának pediglen nem kell háborgania; hanem (n) engedelmesnek kell lennie mindenekhez, alkalmatosnak a' tanításra, türőnek, (n) 1 *Tim.* 3: 2.

25. És ollynak, ki alázatoſsággal tanítsa azokat, kik ellenkező értelemmel vagynak; ha valamikor az Iſten adja azoknak, hogy meg-térvén meg-esmérjék az igazságot:

26. És *meg-ſzabadúlván* az ördögnek tőréből, kitől fogva tartatnak, az ő elméjekben meg-épüljenek, az ő akaratjának tselekedéſére.

III. RÉSZ.

Minémüek léſznek az utólsó időben az emberek: az iſtentelenek napról-napra gonoſzſzabbak: mi haſzna légyen az Irásnak.

1 EZ pedig légyen tudtodra, hogy az (a) utólsó napokban, ártalmas idők léſznek;
(a) 1 *Tim.* 4: 1, 2. 2 *Pet.* 2: 3. *Júd.* 18.

2. Mert léſznek az emberek magoknak (b) ſzeretői, fösvények, ditsekedők, kevélyek, ſzidalmazók, ſzüléiknek engedetlenek, háládatlanok, tiſztátalanok,
(b) *Jel.* 13: 6. 2 *Pét.* 2: 3.

3. Szeretet nélkül-valók, békeſség nélkülvalók, patvarkodók, mértékletlenek, kegyetlenek, a' jóknak nem ſzeretői,

4. (c) Árulók, vakmerők, fel-fúvalkodtak, gyönyörüségnek ſzeretői inkább, hogy-nem mint Iſtennek ſzeretői: (c) *Róm.* 1: 29-32.

5. Kik az Iſteni ſzolgálatnak képét mutat-

ják, de annak erejét meg-tagadják; (*d*) ezeket azért el-távoztaſsad. (*d*) *Tít.* 3: 10.

6. Mert ezek közzűl valók azok, kik az emberek' tselédi közzé bé-ſzínlik magokat, és a' bűnnel meg-terheltetett és ſok-féle kívánságokkal fel-indíttatott aſzſzonyi-állatotskákat megkörnyékezvén meg tsalják:

7. Kik mindenkoron tanúlnak; de ſoha az igazságnak esméretire nem juthatnak.

8. Miképpen pedig (*e*) Jánnes és Jámbres Mósesnek ellene állottak; akképpen ezek-is az igazságnak ellene állanak: meg-veſzett elméjű emberek, a' hit körül meg-vettettek.

(*e*) 2 *Mós.* 7: 11. *Ts.* 13: 8.

9. De tovább nem nevekedhetnek; mert ezeknek eſztelenségek nyilván való léſzen mindenek előtt, mint ſzinte amazoké vólt.

10. Te pedig (*f*) az én tudományomat, az én életemnek módját, az én akaratomat, hitemet, ſzelídségemet, ſzerelmemet, türésemet meg-értetted: (*f*) 1 *Tim.* 4: 6.

11. (*g*) Háborúságimat, nyomorúságimat, mellyek én rajtam eſtenek Antiochiában, Ikóniumban, Liſtrában, minémű háborúságokat ſzenvedtem; de mindenekből meg-ſzabadított engemet az Úr. (*g*) *Ts.* 13: 14, 50. 14: 1. 5. 19. 22.

12. De (*h*) mindenek-is, a' kik ſzentűl akarnak élni a' Kriſtus Jésusban, háborúságot ſzenvednek. (*h*) *Mát.* 10: 38. *Tsel.* 14: 22.

13. A' gonoſz embereknek pedig, és a' hitetőknek elő-mentek léſzen a' gonoſzban, egyebeket el-tsalván; mivelhogy ők-is el-tsalattattak.

14. De te maradj-meg azokban, a' mellyeket tanúltál, és a' mellyek te reád bízattattak, tudván azt, kitől tanúltad.

15. És hogy (*i*) gyermekségedtől fogva tudtad a' Szent Irásokat, mellyek tégedet böltsé tehetnek az idveſségre, a' Kriſtus Jésusban-való hitnek általa. (*i*) *Péld.* 22: 6.

16. A' tellyes (*k*) Irás Iſtentől ihletett, és haſznos a' tanításra, a' feddésre, a' meg-jobbításra, a' fenyítékre, melly igazságban vagyon;

(*k*) 4 *Mós.* 22: 38. 2 *Pét.* 1: 20, 21.

17. Hogy tökélletes légyen az Iſten' emberre, minden (*l*) jó tselekedetre tökélletesen felkéſzíttetett. (*l*) *r.* 2: 21.

IV. RÉSZ.

Timótheust tiſztire inti; Páł' halála közelget: az igazaknak el-tétetett koronа; Páł mindentől el-hagyatott; Iſten egyedűl véle.

1 Kérlek azért (*a*) én az Iſten előtt, és az Úr Jésus Kriſtus előtt, ki meg-ítéli az élőket, és a' hóltakat amaz ő el-jövetelekor, és az ő orſzágában: (*a*) *Róm.* 1: 9. 2 *Kór.* 1: 25. *Gal.* 1: 20.

2. (*b*) Prédikáljad az ígét: rajta légy mind alkalmatos, mind alkalmatlan időben: feddődjél, dorgálódjál: intsed *a' hallgatókat* minden ſzelídséggel és tanításal. (*b*) *Esa.* 58: 1. *Tít.* 1: 13.

3. Mert (*c*) léſzen olly' idő, mellyben az igaz tudományt el-nem ſzenvedik; hanem az ő tulajdon kívánságok ſzerént ő magoknak gyűjtenek Tanítókat, mivelhogy az ő füleik viſzketnek: (*c*) 1 *Tim.* 5: 1-3. *Júd.* 18: 19.

4. És az igazságtól az ő füleiket el-fordítják; fordúlnak pedig (*d*) híjába-való beſzédeknek hallgatásokra. (*d*) 1 *Tim.* 1: 4. 4: 7. 6: 20.

5. De te vígyázz (*e*) mindenekben, ſzenvedj, az Evangyéliſtáknak munkáját tselekedjed, a' te ſzolgálatodat bizonyoſképpen meg-bizonyítsad.

(*e*) 3: 12, 14.

6. Mert én immár (*f*) meg-áldoztatom, és az én halálomnak ideje közel vagyon.

(*f*) *Fil.* 2: 17.

7. (*g*) Ama' nemes hartzot én meg-hartzoltam, futásomat el-végeztem, a' hitet meg-tartottam: (*g*) 1 *Tim.* 6: 12. *Tsel.* 20: 24.

8. Végezetre el-tétetett énnékem az igazságnak koronája, mellyet meg-ád nékem az Úr ama' napon, amaz igaz Bíró: nem tsak nékem pedig; hanem mindeneknek-is, kik várándják amaz ő *ditsőſséges* el-jövetelét.

9. Igyekezzél én hozzám jőni hamar;

10. Mert (*h*) Démás engemet el-hagyott, e' jelen-való világhoz ragaſzkodván, és el-méne Theſsalónikába: Kreſzcens Galatziába, Títus Dalmátziába. (*h*) *Fil.* 24.

11. Tsak egyedűl Lukáts vagyon én velem. Márkust (*i*) melléd vévén, hozd-el veled; mert nékem haſznos a' ſzolgálatra.

(*i*) *Tsel.* 15: 37. *Kol.* 4: 14.

12. Tichikust (*k*) pedig küldöttem Efésusba.

13. Az én felső ruhámat, mellyet hagytam Troásban Kárpusnál, hozd-el, mikor ide jövendeſz, és a' könyveket, kiváltképpen *pedig* a' hártyákat. (*k*) *Tsel.* 20: 4. *Efés.* 6: 21.

14. Az értz-míves Sándor (*l*) ſok gonoſzſzal vólt énnékem; fizeſsen-meg az Úr néki az ő tselekedeti ſzerént: (*l*) 1 *Tim.* 1: 20.

15. Kit te-is el-távoztaſs; mert felette igen ellenek állott a' mi beſzédinknek.

16. Az én első magam-mentésében ſenki én mellettem nem vólt; hanem mindnyájan engemet el-hagytanak: ne (*m*) tulajdoníttaſsék ez *bűnül* ő-nékiek! (*m*) *Luk.* 23: 34.

17. De

17. De az Úr én mellettem állott, és engemet meg-erősített, hogy én általam hinnének az *Evangyéliom'* prédikálltatásának, és hallanák azt minden Pogányok; és meg-ſzabadúltam az oroſzlánnak ſzájából.

18. És meg-őríz engemet az Úr minden gonoſz tselekedettől, és meg-tart az ő mennyeiországára: kinek ditsőſség mind örökön örökké, Amen!

19. Köſzöntsed Priskát és Aquilát, és az (*n*) Oneſiforusnak háza-népét. (*n*) *r.* 1: 16.

20. Eráſtus Kórinthusban maradt; Trófimust pedig hagytam Milétumban betegen.

21. Igyekezzél el-jőni a' tél előtt: Köſzönt tégedet Eubúlus, Púdens, Linus, Claudia, és mind az Atyafiak.

22. Az Úr Jéſus Kriſtus *légyen* a' te lelkeddel: Kegyelem *légyen* ti veletek, Amen!

Timótheushoz, ki az Eféſusbéliek' Gyülekezetinek rendeltetett elsö Püspökje vólt, e' II. Levél íratott Rómából, mikor Pál máſodſzor állattatnék a' Néró Tsáſzár' eleibe.

PÁL APOSTOLNAK TÍTUSHOZ ÍROTT LEVELE.

E' Levél egy értelmű a' Timótheushoz írt elsö Levéllel; azért nézd-meg annak ſummáját.

I. RÉSZ.

Títus minémű Tanitókat rendeljen, és mire intse a' Krétabéliekét.

1 Pál Iſtennek ſzolgája, a' Jéſus Kriſtusnak pedig Apoſtola az Iſten' válaſztottinak hitek ſzerént, és az igazságnak esméreti ſzerént, melly vagyon az Iſteni tiſztelet ſzerént.

2. Az örök életnek reménységére, mellyet ígért az Iſten, a' ki hazudni nem tud, örök időknek előtte; (*a*) meg-jelentetett pedig az ő rendeltetett idejében. (*a*) 4*Mós.*23:19. *Róm.*16:26.

3. Amaz ő beſzédét, a' prédikállás által, melly (*b*) bízattatott én reám a' mi Meg tartó Iſtenünknek parantsolatja ſzerént: Títusnak a' közönséges hitben-való igaz fiamnak:

(*b*) *Tsel.* 20: 24. *Gal.* 1: 1. 1 *Tim.* 1: 2.

4. (*c*) Kegyelem, irgalmaſság, és békeség az Atya Iſtentől, és az Úr Jéſus Kriſtustól a' mi Meg-tartónktól. (*c*) *Filem.* 3. 1 *Pét.* 1: 2.

5. Ezokáért hagytalak tégéd' Krétában, hogy a' mi hátra vagyon, helyére állaſsad, és rendelj váraſonként (*d*) Presbytereket; miképpen én tenéked előddbe rendeltem. (*d*) *Ts.* 14: 23. 2 *Tim.* 2: 2.

6. Ha valaki (*e*) feddhetetlen, egy feleségű férjfiú, kinek iſten-félő magzati vagynak, és nem hajlandók a' bujálkodásra, avagy a' kik nem engedetlenek. (*e*) 1 *Tim.* 3: 2-5. 12.

7. Mert ſzükség a' Püspöknek feddhetetlennek lenni, úgymint Iſten' Sáfárának: nem vakmerőnek az ő maga értelmében, nem haragosnak, nem réſzegesnek, nem verekedőnek, nem nyereség' undokúl-kívánójának;

8. Hanem (*f*) gazdálkodónak, jók' ſzeretőjöknek, mértékletesnek, igaznak, ſzentnek, maga-türtetőnek: (*f*) 1 *Tim.* 3: 2, 3, 15.

9. Amaz igaz beſzéduek, melly a' tanításravaló, ſzorgalmatos meg-tartójának: hogy intheſse-is *a' hallgatókat* a' tiſzta tudomány által, és meg-is győzheſse az ellenkezőket.

10. Mert vagynak ſok engedetlenek, híjábavaló beſzédüek, és *emberek'* elméjeknek el-hitetői; kiváltképpen *pedig* azok, a' kik (*g*) a' környúl-metélkedésből valók. (*g*) *Tsel.* 15: 1.

11. Kiknek bé kell ſzájokat dugni: kik egéſz tselédeket fordítnak-el, tanítván nem ſzükségeseket, rút nyereségnek okáért.

12. Ezt mondotta egy ő közzülök, az ő tulajdon Prófétájok: A' Krétabéliek mindenkoron, hazugok, gonoſz, vadak, reſt-hasak.

13. E' bizonyság igaz; annakokáért (*h*) feddjed őket minden kiméllés nélkül, hogy a' hitben épek légyenek, (*h*) 2 *Tim.* 4: 2.

14. És ne figyelmezzenek a' 'Sidóknak (*i*) híjába-való beſzédeikre, és az igazságot meg-vető embereknek parantsolatikra.

(*i*) *Esa.* 29: 13. *Mát.* 15: 9. 1 *Tim.* 1: 4.

15. Mindenek (*k*) tiſztáknak tiſztáknak; de a' meg-fertéztetteknek, és hitetleneknek ſemmi nem tiſzta; hanem meg-fertéztettetett azoknak mind elméjek, mind lelkek-esmérete.

(*k*) *Róm.* 14: 20. 1 *Tim.* 4: 45.

16. (*l*) Vallják, hogy az Iſtent tudják; de tselekedettel tagadják: mivelhogy útálatoſok, hitetlenek, és minden jó tselekedetre *nézve* megvettettek. (*l*) 2 *Tim.* 3: 2-5.

II. RÉSZ.

Mint intsen minden rendet, és magát mint viſelje: Iſten' kegyelme meg jelent mindenek.

1 Te pedig, azokat ſzólljad, mellyek illenek a tiſzta (*a*) tudományhoz: (*a*) 2 *Tim.* 1: 13.

2. Hogy a' vén emberek józanok légyenek,

tiſzteleteſek, mértékletesek, a' hitben, a' ſzeretetben *és* a' türésben épek.

3. A' vén aſzſzonyi-állatok haſonlatosképpen, hogy (*b*) ſzentséghez illendő öltözettel éljenek: ne *légyenek* ſzidalmazók, ne ſzolgáljanak a' ſok bornak, *légyenek* a' jóságnak tanitói;

(*b*) 1 *Pét.* 3: 3, 4.

4. Hogy az iſjú aſzſzonyi-állatokat bőltsességre tanitsák, hogy az ő férjeiket és magzatikat ſzereſsék:

5. *Hogy* mértékletesek *légyenek*, tiſztáknak, házokban üllők, jók, férjeiknek (*c*) engedelmeſek; hogy az Iſtennek beſzéde ne káromoltaſsék. (*c*) 1 *Mós.* 3: 16. *Ef.* 5: 22. 1 *Pét.* 3: 1.

6. Az iſjakat haſonlatosképpen intsed, hogy légyenek mértékleteſek.

7. Mindenestől fogva te magadat példáúl adjad a' jó tselekedetekben, a' tudományban épséget, és méltóságot *mutaſs*,

8. Tiſzta ígét, feddhetetlent; hogy (*d*) a' ki annak ellene-veti magát, meg-ſzégyenüljön, ſemmi gonoſzt nem tudván ti felőletek ſzóllani.

(*d*) 1 *Pét.* 2: 12, 15. 3: 16.

9. A' (*e*) ſzolgákat *intsed*; hogy az ő Uraiknak engedelmeſek légyenek, hogy mindenekben *azoknak* kedveſek légyenek: ne *légyenek* beſzéddel ellenkezők, (*e*) *Ef.* 6: 5.

10. Semmiben meg nem tsalván őket; hanem minden jó hívséget mutatván, hogy a' mi Meg-tartó Iſtenünknek tudományát ékesitsék mindenekben.

11. Mert meg-jelent az Iſtenek amaz idvezitő kegyelme minden embereknek:

12. Melly minket tanit; hogy (*f*) meg-tagadván a' hitetlenséget, és e' világi kívánságokat, mértékletesen, igazán, és ſzentül éljünk e' jelen-való világon,

(*f*) *Ez.* 33: 11. 1 *Ján.* 2: 16.

13. (*g*) Várván ama' bóldog reménységet, és ama' nagy Iſtennek, és a' mi Meg-tartónknak, a' Jéſus Kriſtusnak ditsőſséges meg-jelenését:

(*g*) 1 *Kór.* 1: 17. *Fil.* 3: 20.

14. Ki (*h*) adta ő magát mi érettünk; hogy meg-váltana minket minden hamiſságtól, és tiſztitana magának kiváltképpen-való népet, jó tselekedetekre igyekezőt. (*h*) *Gal.* 1: 4. 2: 20.

15. Ezeket ſzólljad, *és ezékről légyen* intéſed, és feddéſed minden méltósággal: ſenki (*i*) téged' meg ne útáljon. (*i*) 1 *Tim.* 4: 12.

III. RÉSZ.

Fejedelmeknek engedelmeſség: az idveſség Iſten' kegyelméből vagyon. A' Törvényről verſengőt, és az eretnek embert el-kell távoztatni.

1 Intsed őket, hogy a' Fejedelemségeknek és Hatalmaſságoknak alájok veſsék magokat: hogy (*a*) engedelmeſek légyenek, hogy minden jó tselekedetre kéſzek légyenek:

(*a*) *Róm.* 13: 1, 2. 1 *Pet.* 2: 13.

2. Senkit ne ſzidalmazzanak; hogy a' viaskodástól idegenek légyenek *és* mértékleteſek, minden (*b*) ſzelidséget mutatván minden emberekhez. (*b*) 2 *Tim.* 2: 24, 25. *Sid.* 12: 14.

3. Mert valánk régenten (*c*) mi-is bolondok, hitetlenek, tévelygők, külömbb-külömbb kívánságoknak és gyönyörüségeknek ſzolgáik, gonoſzságban és irigységben élők, gyülölségeſek, és egymásnak gyülölői.

(*c*) 1 *Kór.* 6: 11. *Ef.* 2: 1, 2. *Kol.* 3: 7.

4. De minekutánna (*d*) a' mi Meg-tartó Iſtenünknek jó-vólta és emberekhez-való ſzerelme meg-jelenék; (*d*) *Ján.* 3: 16, 17. *r.* 2: 11.

5. Nem az igazságnak (*e*) tselekedeteiből, mellyeket mi tselekedtünk vólna; hanem az ő irgalmaſságából tartott-meg minket, az újonnan-való ſzületés' feredőjének, és Szent Lélek' meg-újitásának általa: (*e*) 2 *Tim.* 1: 9.

6. Mellyet ki-töltött mi reánk bővséggel a' Jéſus Kriſtusnak, a' mi Meg-tartónknak általa;

7. Hogy az ő kegyelméből meg-igazúlván örökösök (*f*) légyünk az örök életnek reménysége ſzerént. (*f*) *Róm.* 8: 16, 17.

8. Igaz beſzéd ez: és ezeket akarom; hogy erősitsed, hogy igyekezzenek jó tselekedetekkel elől-járni azok, a' kik hittek Iſtennek.

9. Ezek azok a' tiſzteſséges tselekedetek, és embereknek haſznoſok; a' bolond (*g*) kérdéseket pedig, és nemzetségekről-való tudakozáſokat, és a' Törvényben-való verſengéſeket, és viaskodáſokat meg-tiltsad; mert haſzontalanok és hijába-valók. (*g*) 1 *Tim.* 1: 4. 4: 7. 6: 20.

10. (*h*) Az eretnek embert egy, avagy két intés után meg-veſsed, (*g*) *Mát.* 18: 17. 2 *Jan.* 10.

11. Tudván, hogy a' ki illyen; el-fordúlt és vétkezik, úgymint ki az ő maga ítéleti által-is vádoltatik.

12. Mikor Artemást, vagy Tichikust te hozzád küldéndem; ſiess hozzám jőni Nikápolyba; mert ott végeztem, hogy teleljek.

13. A'

13. A' Törvény-tudó Zénást és Apollóst szorgalmatos gondviseléssel hordozzad; hogy valamiben fogyatkozások ne légyen.

14. Meg-tanúlják pedig a' mieink-is, hogy jó (*h*) tselekedetekkel járjanak elől a' szükséges hasznokra, hogy ne légyenek gyümölts nélkul-valók. (*h*) *r.* 2: 14. *v.* 8.

15. Köszöntenek tégedet mind azok, a' kik én velem vagynak. Köszöntsed azokat, a' kik minket szeretnek a' hitben. *Istennek* kegyelme *légyen* mindnyájan veletek, Amen!

Títushoz, ki a' Krétabéliek' Gyülekezeteknek rendeltetett első Püspökje vólt, íratott Maczedóniának Nikápoly' városából.

PÁL APOSTOLNAK FILEMONHOZ
ÍROTT LEVELE.

Pál az el-szökött szolgát Onésimust, kit ő Kristusnak meg-nyert, az ő Urával Filemonnal meg-békélteti, néki botsánatot kér; a' lopott marhának meg-fizetése felöl kezességet ígér érette.

1 Pál Jésus Kristusnak (*a*) foglya, és a' Timótheus atyafiú, Filemonnak, a' mi szerelmesünknek és segítőnknek,
(*a*) *Efés.* 3: 1. *v.* 9.

2. És a' szerelmetes Appiának, (*b*) és Archippusnak, a' mi vitézkedő társunknak, és a' te házadban-való Gyülekezetnek: (*b*) *Kol.* 4: 17.

3. Kegyelem néktek és békesség az Istentől a' mi Atyánktól, és az Úr Jésus Kristustól!

4 Hálákat (*c*) adok az én Istenemnek, mindenkoron emlékezvén te rólad az én imádkozásimban; (*c*) 1 *Thess.* 1: 2. 2 *Thess.* 1: 3.

5. Hogy (*d*) hallom a' te szeretetedet, és hitedet, melly vagyon az Úr Jésushoz és minden szentekhez: (*d*) *Efés.* 1: 15, 16.

6. Hogy a' te marhádnak hitből-való közlése nyilván-való légyen; hogy valami jó ti bennetek a' Kristus Jésus által vagyon, meg-esmértessék.

7. Mert nagy örömünk és vígasztaltatásunk vagyon a' te szerelmedben, hogy a' szenteknek szíveik te általad, Atyámfia! meg-vídámíttattak.

8. Annakokáért jóllehet nagy bátorságom vólna a' Kristusban parantsolni tenéked a' dolog felől:

9. *Mindazáltal* a' szeretetért inkább könyörgök; holott illyen légyek, tudni-illik meg-vénhedett Pál, mostan pedig a' Jésus Kristusnak (*e*) foglya-is. (*e*) *Tsel.* 28: 17, 20, 22.

10. Könyörgök pedig (*f*) Onésimusért az én fiamért, kit az én fogságomban szültem:

11. Ki régen tenéked haszontalan vólt; mostan pedig mind tenéked, mind énnékem hasznos. (*f*) *Kol.* 4: 9. *Jak.* 1: 18.

12. Kit viszsza-küldöttem; te pedig őtet, az-az, az én szívemet bé-fogadjad:

13. Kit én kívánok vala nálam meg-tartani; hogy te helyedben énnékem szolgálna az Evangyéliomnak fogságában:

14. De a' te akaratod nélkül semmit nem akarék tselekedni; hogy ne lenne a' jó-téteményed mintegy kínszerítésből-való, hanem szabad (*g*) akarat szerént. (*g*) 2 *Mós.* 25: 2.

15. Mert talám azért ment vólt el *te tőled* egy ideig; hogy őtet mint örökké-valót fogadnád-bé.

16 Nem úgy immár, mint szolgát; hanem nagyobbat szolgálnál, szerelmes atyafiat, kiváltképpen nékem; mennyivel inkább pedig néked, mind a' testben, 's mind az Úrban.

17. Azért ha engemet barátodnak tartasz; úgy fogadjad őtet, mint engemet:

18. Ha valamiben meg-bántott tégedet, avagy adós; azt énnékem tulajdonítsad.

19. Én Pál írtam az én kezemmel, én megfizetem; hogy azt ne mondjam tenéked: hogy te annakfelette magad-is enyim vagy.

20. Igy *tselekedjél* Atyámfia! e' jó-téteményt végyem-el tőled az Úrban; vídámítsd-meg az én szívemet az Úrban.

21. Bízván a' te engedelmedhez írtam ezt tenéked, tudván, hogy te, a' mit mondok, annál fellyebb-is tselekeszel.

22. Egygyetembe pedig készíts nékem szállást-is; mert reménylem, hogy én a' ti könyörgéstek által néktek ajándékon adattatom.

23. Köszöntenek tégedet, (*h*) Epafrás, (ki énnékem társom a' Kristus Jésusért-való fogságban,) (*h*) *Kol.* 1: 7. 4: 12.

24 (*i*) Márkus, Aristárkus, Démás, és Lukáts, az én segétőim. (*i*) 1 *Pét.* 5: 13.

25. A' mi Urunk Jésus Kristusnak kegyelme *légyen* a' ti lelketekkel, Amen!

Filemonhoz íratott, és küldetett Rómából Onésimus szolga által.

PÁL

PÁL APOSTOLNAK A' 'SIDÓKHOZ ÍROTT LEVELE.

Mellyben tanítja, hogy a' Jésus igaz Isten és ember légyen egy személyben: és hogy ő minékünk Prófétánk, Királyunk, és Fő-Papunk légyen, mellyet a' törvényi áldozatok és tzeremóniák példáztanak: és immár bizonnyal meg-jelent és meg-adatott.

I. RÉSZ.

Krístusnak személlyét, személlyében két természetit írja-meg: bizonyítja ötet igaz Istennek lenni, és az Angyaloknál fellyebb valónak.

1 Minekutánna az Isten sok rendben, és sokképpen szóllott vólna régen az Atyáknak a' Próféták által; ez utólsó időkben szóllott nékünk az ő Fia által.

2. Kit tett mindeneknek örökösévé, ki (*a*) által e' világot-is teremtette. (*a*) *Ján.* 1: 3.

3. Ki mivelhogy a' ditsőségnek fényessége, és annak személyének (*b*) ki-mettzett béllyege, és mindeneket táplál amaz ő hatalmas beszédével; a' mi bűneinkből ő maga által meg-tisztítván, ama' magasságos méltóságnak jobjára ült. (*b*) 2 *Kór.* 4: 4. *r.* 8: 1.

4. Annyival méltóságosabbá lett az Angyaloknál, mennyivel (*c*) méltóságosabb nevet vett azoknál. (*c*) *Fil.* 2: 9. *r.* 5: 5.

5. Mert kinek mondotta valaha az Angyalok közzül: (*d*) Én Fiam vagy te, én ma szültelek tégedet? és ismét: (*e*) Én Áttya lészek ő nékie, és ő Fiam lészen énnékem? (*d*) *'Sólt.* 2: 7. *Tsel.* 13: 13. (*e*) 2 *Sám.* 7: 14. 1 *Krón.* 28: 6.

6. Viszontag pedig mikor bé-hozza az ő elsőszülöttét e' világra, ezt mondja: És (*f*) imádják ötet az Istennek minden Angyali! (*f*) *'Sólt.* 97: 7. *Jel.* 5: 11.

7. Az Angyalokról pedig ezt mondja: Ki teremti az ő (*g*) Angyalit, hogy légyenek lelki állatok, és az ő szolgáit, *mint* tüznek lángját. (*g*) *'Sólt.* 104: 4.

8. A' Fiúról pedig: A' te (*h*) királyi-széked, Isten! mind örökkön örökké: igazságnak páltzája, a' te országodnak páltzája!

(*h*) *'Sólt.* 45: 7. *Ján.* 12: 34.

9. Szeretted az igazságot, és gyűlölted a' hamisságot; annakokáért kent-meg tégedet az Isten, a' te Istened, örömnek olajjával, a' te társaid' felett.

10. És (*i*) te kezdetben, Uram! fundálád a' földet: és a' te kezeidnek mívei az egek.

(*i*) *'Sólt.* 102: 26. *Esa.* 40: 8. 2 *Pé.* 3: 7.

11. Azok el-vesznek, te pedig meg-maradsz: és mind azok, mint a' ruha meg-avúlnak.

12. És mint az öltözetet egybe-hajtod azokat, és el-változnak; te pedig ugyan-azon vagy, és a' te esztendeid el-nem fogynak.

13. Kinek mondotta pedig az Angyalok közzül valaha: (*k*) Ülj az én jobb-kezem felől, míglen veténdem a' te ellenségidet a' te talpaid' alá sámolyúl? (*k*) *'Sólt.* 110: 1.

14. Avagy nem szolgáló lelkek-é mind azok, kik szolgálatra ki-küldettetnek azokért, a' kik az idvességnek örökösi lésznek?

II. RÉSZ.

Krístust kell tellyességgel hallgatnunk, ki minden Angyaloknál fellyebb magasztaltatott. Miért kellett néki emberré lenni, és szenvedni.

1 Annakokáért szükség minékünk annál-is inkább figyelmeznünk azokra, a' mellyeket hallottunk; hogy valaha *azokról* (*a*) el-ne felejtkezzünk. (*a*) *r.* 3: 6.

2. Mert ha az Angyalok által adatott beszéd erős vólt, és minden bün, és vakmerőség az ő jutalmának igaz fizetését el-vette;

3. Mimódon menekedünk-meg mi, ha illy' nagy szabadításunkat meg-veténdjük? melly mikor először az Úr által kezdetett vólna ki-beszélltetni; *azután* azoktól, a' kik ötet hallgatták vala, nékünk meg-erősíttetett:

4. Kiknek *beszédekről* bizonyságot tészen vala Isten a' (*b*) jelek, a' tsudák, és sok-féle erők, és a' Szent Léleknek osztogatási által, az ő akaratja szerént. (*b*) *Már.* 16: 20.

5. Mert nem az Angyalok' birodalmokba vetette (*c*) ama' következendő világot, a' mellyről szóllunk. (*c*) 2 *Pét.* 3: 13.

6. Bizonyságot tett pedig egy ember valahol, ezt mondván: (*d*) Mitsoda az ember, hogy meg-emlékezzél róla: vagy az embernek fia, hogy szemeidet reája vesed?

(*d*) *'Sólt.* 8: 5.

7. Kevéssé tetted alább-valóvá ötet az Angyaloknál: ditsőséggel, és tiszteséggel koronáz-

náztad-meg ötet, és a' te kezeidnek mivein Urrá tetted ötet.

8. Mindeneket vetettél az ő lábai alá. Mert mivelhogy ő-néki mindeneket birodalma alá vetett; ſemmit nem hagyott-el, a mi néki birodalmába nem vettetett vólna. De moſt nem látjuk még, hogy néki mindenek birodalma alá vettettek vólna.

9. De ama' Jéſust látjuk, hogy (*e*) ditsőſséggel és tiſzteſséggel koronáztatott-meg, ki egy kevés ideig az Angyaloknál alább alázta vólt magát, az ő halálában-való ſzenvedésre nézvé: hogy az Iſten' kegyelméből mindenekért megkóſtolná a' halált.

(*e*) *Fil.* 2: 9, 10, 11. *Mát.* 20: 28.

10. Mert illendő vala; hogy az, a' kiért mindenek vagynak, és a' ki által mindenek vagynak, ſok fiakat a' ditsőſségbe vivén, az ő (*f*) idveſségeknek Fejedelmét a' ſzenvedéſek által ſzentelné-fel. (*f*) *Tsel.* 3: 15.

11. Mert mind a' ki meg-ſzentel, mind a' kik meg-ſzenteltetnek, egy (*g*) *terméſzet*ből valók mindnyájan: mellyre nézve nem ſzégyenli azokat attyafiainak hívni, (*g*) *Tsel.* 17: 26.

12. Ezt mondván: (*h*) Hírdetem a' te nevedet az én atyámfiainak; az Anyaſzent-egyháznak közepette dítséretet mondok néked.

(*h*) *'Sólt.* 22: 23, 26.

13 És ismét: (*i*) Én az én bizodalmamat ő benne vetem; És ismét: (*k*) Imhol vagyok én, és a' gyermekek, kiket adott nékem az Iſten!

(*i*) 2 *Sám.* 22: 3. (*k*) *Esa.* 8: 18.

14. Mivelhogy azért a' gyermekek teſtből és vérből valók; ő-is haſonlatosképpen réſzeselett ugyan azonoknak, hogy a' halálnak (*l*) általa el-rontaná azt, a' kinél a' halálnak birodalma vala, az-az, az Ördögöt:

(*l*) 1 *Kór.* 15: 55.

15. És meg-ſzabadítaná, valakik (*m*) a' haláltól-való félelemnek miatta, tellyes életekben rabok valának. (*m*) *Luk.* 1: 74. *Róm.* 8: 15.

16. Mert nem az Angyalokat vette-fel; hanem az Ábrahámnak magvát vette-fel.

17. Annakokáért mindeneſtől fogva (*n*) haſonlatosnak kellett lennie az atyafiakhoz: hogy könyörülő lenne, és hív Fő-Pap az Iſten előttvaló dolgokban, hogy a' népnek bűneit el-törlené. (*n*) *Fil.* 2: 7, 8. *r.* 4: 15.

18. Mert mivelhogy ſzenvedett, mikoron megkísértetett; azoknak-is ſegítséggel lehet, a' kik meg-kísértetnek.

III. RÉSZ.

Kriſtus Móſeſsel egybe-vettettk: a' puſztában meg-keményült 'Sidókat nem kell követnünk.

1 Annakokáért, Atyámfiai, ſzentek, a' mennyei hívatalnak réſzeſi! gondoljátok-meg (*a*) a' mi valláſunknak Apoſtolát és Fő-Papját, a' Kriſtus Jéſust: (*a*) *r.* 4: 14. 6: 20.

2. Ki hív annak, a' ki őtet rendelte; mint (*b*) Móſes-is *hív vólt* az ő egéſz házában.

(*b*) 4 *Mós.* 16: 7.

3. Mert *annyival* nagyobb ditsőſségre ítéltetett ez méltónak lenni Móſesnél; mennyivel nagyobb tiſzteſsége vagyon annak, a' ki (*c*) a' házat építette, a' háznál. (*c*) *Zak.* 6: 12.

4. Mert minden ház építtetik valakitől; a' ki pedig mind ezeket rendelte, Iſten az.

5. És jóllehet Móſes hív *vólt* az ő egéſz házában, mint ſzolga, azoknak bizonyság-tételekre, a' mellyeket azután kellene ſzóllani.

6. De a' Kriſtus mint Fiú *elől-járó* az ő házában, kinek háza mi vagyunk; ha ama' bizodalmat és a' mi dicsekedésünknek reménységét mind végig erőſsen meg-tartjuk.

7. Annakokáért a' mint mondja a' Szent Lélek: (*d*) Ma ha az ő ſzavát hallándjátok;

(*d*) *'Sólt.* 95: 7-11. *r.* 4: 7.

8. Meg ne keményítsétek a' ti ſzíveiteket: miképpen a' boſzſzantás*nak ide*jén, ama' kísértésnek napján (*e*) a' puſztában. (*e*) 2 *Mós.* 17: 2.

9 Hol meg-kísértének engem' a' ti atyáitok, meg-próbálának engemet; noha látták az én tselekedetimet negyven eſztendeig.

10. Melly dologért meg-haragudtam vala e' nemzetségre, és ezt mondom vala: Ezek mindenkor tévelygenek az ő ſzívekben, és az én útaimat nem vették eſzekbe.

11. Kiknek meg-esküdtem az én haragomban; Ha bé-mennek az én nyúgodalmomba.

12. Meg-láſsátok, Atyámfiai! hogy valaha ne légyen közzülétek valakinek gonoſz, és hitetlen ſzíve, hogy az élő Iſtentől el ſzakadnátok.

13 Hanem intsétek (*f*) egymást minden napon, míg neveztetik a' mái nap: hogy valaki ti közzülétek meg ne keményítteſsék a' bűnnek tsalárdsága által. (*f*) *r* 10: 25.

14. Mert a' Kriſtusnak réſzeſivé lettünk, haama' fundamentomot, a' mellyhez támaſzkodunk, erőſsen meg-tartándjuk mind végig;

15. Míg ezt mondják: Ma ha az ő ſzavát hallándjátok; meg ne keményítsétek a' ti ſzíveiteket, mint a' boſzſzantás*nak ide*jén.

16. Mert némellyek, mikor hallották vólna, meg-boſzſzanták *az Urat*; de (*g*) nem mindnyájan azok, a' kik Égyiptomból ki-jöttenek vala Móſes által. (*g*) 4 *Mós.* 14: 24.

17. Kikre haragudott vala pedig meg a' negyven eſztendőben? avagy nem azokra-é, a' kik vétkeztenek vala, kiknek teſteik (*h*) el-hullának a' puſztában? (*h*) 4 *Mós.* 14: 37.

18. Kiknek (*i*) esküdt pedig meg, hogy nem mennek-bé az ő nyúgodalmába, hanem az engedetleneknek? (*i*) 5 *Mós.* 1: 34.

19. Látjuk pedig, hogy nem mehettenek-bé az ő hihetetlenségekért.

IV. RÉSZ.

Hit által mégyen ember az örök nyúgodalomba: Három féle Szombat: Iſten' igéjének ereje: Kriſtus' Fő-Papsága: kegyelem' ſzéki.

1 Féljünk annakokáért, hogy valami-módon a' nyúgodalomba-való bé-menetel felől tett ígéretet hátra-hagyván, ne láttaſsék valaki ti közzületek meg-tsalattatottnak lenni.

2. Mert minékünk-is hírdettetett *az ígéret*, miképen azoknak-is: de nem haſznált ő-nékiek a' hallott beſzéd; mivelhogy azokban, a' kik hallották va'a, hittel (*a*) nem mértékeltetett vólt meg az íge. (*a*) *Már.* 16: 16

3. Mert bé-mégyünk a' nyúgodalomba mi, kik hiſzünk, miképpen mondotta: Annakokáért (*b*) meg-esküvém az én haragomban; Ha bémennek az én nyúgodalmomba: 's e' világ teremtetésének el-végezéſe után-való nyúgodalomba pedig. (*b*) *'Sólt.* 95: 11.

4. Mert ekképpen ſzóllott egy helyen a' hetedik napról; És (*c*) meg-nyúgovék Iſten a' hetedik napon minden ő tselekedeteitől. (*c*) 1 *Mós.* 2: 2. 2 *Mós.* 20: 11. 31: 17.

5. És itt viſzontag: Ha bé-mennek, *úgymond*, az én nyúgodalmomba.

6. Mivelhogy annakokáért ſzükség, hogy valakik bé-menjenek a' nyúgodalomba; a' kiknek pedig előſzor ſzóllott *Iſten*, nem mentenek-bé az ő hitetlenségek miatt.

7. Viſzontag mivelhogy egy napot rendelt, *tudni-illik* Mát, Dávidnál ſzóllván ſok idővel azután, (a' mint mondatott:) (*d*) Ma ha az ő ſzavát halljátok, meg ne keményítsétek a' tiſzíveiteket. (*d*) *'Sólt.* 95: 7, 8. *r.* 3: 7, 15

8. Mert ha őket Jóſué nyúgodalomba helyheztette vólna; ſemmiképpen nem ſzóllott vólna azután más napról.

9. Annakokáért vagyon (*e*) valami Szombatja az Iſten' népének. (*e*) *Jel.* 14: 13.

10. Mert a' ki bé-ment az ő nyúgodalmába; meg-nyúgodott az-is az ő tselekedeteitől, miképpen Iſten-is az övéitől.

11. Igyekezzünk azért bé-menni abba a' nyugodalomba, hogy valaki (*f*) azon hitetlenségnek példájába ne eſsék. (*f*) *r.* 3: 12.

12. Mert az Iſtennek beſzéde élő és ható, és hathatóbb minden (*g*) két-élű fegyvernél: és el-hat az akaratnak és az elménck, a' *tagoknak* egybe-köttetéseknek és a' velőknek oſzlásokig; és meg-ítéli a' gondolatokat, és a' ſzívnek indúlatit. (*g*) *Préd* 12: 11. *Esa* 49: 2.

13. És nintsen ſemmi teremtett állat, melly nyilván-való nem vólna ő előtte; sőt mindenek mezitelenek és meg nyilatkoztattak annak ſzemei előtt, a' kiről a' mi beſzédünk vagyon.

14. Mivelhogy azért nagy Fő-Papunk vagyon, ki az egeket által-hatotta, *tudni-illik* Jéſus az Iſtennek Fia; meg-tartsuk e' vallást.

15. Mert nints olly Fő-Pap, ki a' mi erőtelenségünknek érzésén (*h*) meg nem indúlhatna; hanem olly, ki meg-kísértetett mindenekben haſonlatosképpen, a' bűntől meg-válva. (*h*) *r.* 2: 18.

16. (*i*) Járúljunk azért bizodalommal a' kegyelemnek ſzékihez, hogy irgalmaſságot nyerjünk, és kegyelmet találjunk, az alkalmatos időben-való ſegítségre. (*i*) *Ján.* 16: 23, 24, 27.

V. RÉSZ.

Tiſzti a' Fő-Papnak: Kriſtus nékünk Fő-Papunk, ki az ő tiſztit igazán meg tselekedte.

1 Mert minden Fő-Pap az emberek közzül válaſztatik, és az emberekért rendeltetik az Iſten előtt-való dolgokban: hogy (*a*) ajándékokat és áldozatokat vigyen *Iſten' eleibe* a' bűnökért. (*a*) *r.* 2: 17. 8: 3.

2. Ki elégségeſen ſzánhatná a' tudatlanoknak és tévelygőknek állapatjokat; mivelhogy ő-is környül vétetett légyen erőtlenséggel.

3. És ez *erőtlenség*ért ſzükség légyen, miképpen a' köſségért, azon-képpen önnön magáért-is, *tudni-illik* a' bünökért (*b*) áldozni. (*b*) 3 *Mós.* 16: 3. *'s a' t. Esd.* 6: 20. *r.* 7: 27.

4. És ſenki nem véſzi ő-magának e' tiſztességet; hanem a' ki hívattatik Iſtentől, miképpen (*c*) Áron is. (*c*) 2 *Mós* 28: 1.

5. Akképpen a' Kriſtus is nem tulajdonította magának e' tiſzteſséget, hogy Fő-Pap lenne; hanem az, a' ki ezt mondotta vala néki: (*d*) Én Fiam vagy te, én ma ſzültelek téged! (*d*) *'Sólt.* 2: 7. *Ts.* 13: 33. *r.* 1: 5:

6. Miképp-

6. Miképpen másutt-is mondja: (*e*) Te vagy örökké-való Pap Melkisédeknek rendi szerént.

(*e*) *'Sólt.* 110: 4. *r.* 7: 17.

7. Ki az ő testének napjaiban, mikoron nagy (*f*) kiáltással és köny-hullatásokkal-való könyörgéseket és imádkozásokat vitt vólna annak eleibe, a' ki meg-szabadíthatja vala őtet a' haláltól, és meg-halgattatott vólna, az ő félelméből: (*f*) *Mát.* 26: 39. *Márk.* 14: 36. *Luk.* 22: 42, 44. *Ján* 12: 27.

8. Jóllehet (*g*) Fiú vólna; *mindazáltal* azokból, a' mellyeket szenvedett, meg-tanúlta az engedelmeséget. (*g*) *Fil.* 2: 6. *r.* 3: 6. 4: 14.

9. És meg-szenteltetvén lett (*h*) az örök idvességnek oka mindeneknek, a' kik ő-néki engednek. (*h*) *r.* 2: 10. 7: 25, 28. 9: 12. 10: 14.

10. És neveztetett Istentől Melkisédek' rendi szerént-való Fő-Papnak.

11. Kiről minékünk sokat kell szóllanunk magyarázásra nehéz dolgokat; mivelhogy restekké lettetek a' hallásban:

12. Mert tinéktek, kiknek ez időhöz képest Doktoroknak kell vala lennetek: viszontag az Isten' beszéde' kezdetinek (*i*) betűire kell tanítatnotok: és lettetek ollyakká, kik téj nélkül szükölködjetek, és nem valóságos étel nélkül.

13. Mert minden, a' ki tejet eszik, tudatlan az, az igazságnak beszédében; mert kis gyermek az. (*i*) 1 *Kór.* 3: 1--3.

14. Az öregeké pedig a' valóságos étel; azoké *tudni-illik*, a' kiknek gyakoroltatott érzékenységek vagyon, a' jónak és gonosznak megválasztására, az ő szokásokért.

VI. RÉSZ.

A' 'Sidók' tunyaságokat feddi, fenyegeti, és idején való megjobbúlásra indítja jó reménység alat. Ábrahám' példája Hitnek vas-matskája.

1 Azokáért el-hagyván a' Keresztyénség' kezdetinek beszédét (*a*) a' tökélletes *tudományra* igyekezzünk; nem vetvén viszontag fundamentomot a' meg-hólt tselekedetekből-való meg-térésnek, és Istenben-való hitnek *tudományában*: (*a*) *Efés.* 4: 13.

2. Keresztségeknek, kezeknek másra-való vettetéseknek, halottak' fel-támadásoknak, és az örök ítéletnek tudományában.

3. És ezt miveljük, ha Isten engedéndi.

4. Mert lehetetlen dolog, hogy a' kik egyszer meg-világosíttattak, és meg-kóstolták a' mennyei ajándékot, és részesi lettek a' Szent Léleknek,

5. És meg-kóstolták az Istennek jó beszédét, és a' jövendő világnak ereit;

6 Ha el-esnek, hogy ismét meg-újíttassanak a' meg-térés által; úgymint kik viszontag megfeszítsék ő magoknak az Istennek Fiát, és azt gyalázatra adják.

7. Mert a' föld, a' melly a' gyakorta reá szállott záport bé-iszsza, és terem füvet azoknak hasznokra, a' kik azt mivelik, vészen áldást Istentől:

8. De a' melly töviseket és bojtorjányokat terem; meg-vettetett, és az (*b*) *Istennek* átkához közel vagyon, kinek vége tüzzel-való meg-égetés lészen. (*b*) 1 *Mós.* 3: 17, 18.

9. De reménylünk ti felőletek, Szerelmesim! ezeknél jobbakat, és az idvességhez közelebbvalókat, ha így szóllunk-is.

10. Mert nem hamis az Isten, hogy el-felejtkezzék a' ti (*c*) tselekedeteitekről, és a' ti fáradságos szerelmetekről, mellyet mutattatok az ő nevéhez: hogy *tudni-illik* szolgáltatok és szolgáltok a' szenteknek.

(*c*) *Péld.* 14: 31. *Mát.* 10: 42.

11. Kívánjuk pediglen, hogy közzületek minden ugyan-azon szorgalmatossággal megmutassa a' reménységnek bizonyos vóltát mind végiglen:

12. Hogy ne légyetek restek; hanem követői azoknak, kik a' hitnek és békeséges-türésnek általa örökösök az ígéretekben.

13. Mert az Isten mikor ígéretet tenne Ábrahámnak; mivelhogy senkire *magánál* nagyobbra nem esküdhetnék, magára esküvék,

14. Ezt mondván: (*d*) Bizony meg-áldván meg-áldalak tégedet, és meg-sokasítván megsokasítlak tégedet.

(*d*) 1 *Mós.* 12: 3. *és* 17: 4. *és* 22: 17.

15. És ekképpen, mikor békeségesen várta vólna, meg-nyeré az ígéretet.

16. Mert az emberek magoknál nagyobra esküsznek, és ő-nékiek (*e*) minden versengésnek vége *minden dolognak* meg-erősíttetésére az esküvés. (*e*) 2 *Mós.* 22: 21.

17. Melly dologban az Isten bővségesen akarván meg-mutatni, az ígéret' örökösinek az ő tanátsának változhatatlanságát, ígéretiben esküvést vete közbe;

18. Hogy a' két változhatatlan dolgok által, mellyekben lehetetlen dolog, hogy az Isten hazudjon, erős vígasztaltatásunk lenne *nékünk*, kik e' végre futunk, hogy az előnkbe adott reménységet el-végyük.

19. Melly a' mi lelkünknek, úgymint bátorságos és erős vas-matskája, melly bé-mégyen mind azokig, mellyek (*f*) a' kárpiton belől vagynak. (*f*) 3 *Mós.* 16: 15.

20. A' hová a' mi elől-járónk mi érettünk bément, *tudni-illik* a' Jésus, ki a' Melkisédek' rendi szerént örökké-való Fő-Pappá lett.

VII. RÉSZ.

Krisus' Fő-Papsága nagyobb a' Lévitákénál, Krisus örökkévaló Fő-Pap Melkisédek szerént.

1 Mert e' (*a*) Melkisédek Sálemnek Királlya *vala*, a' nagy Istennek Papja, ki Ábrahámnak eleibe ment vala, mikoron a' Királyoknak le-vágatások után haza menne, és megáldá őtet; (*a*) 1 *Mós.* 14: 18, *'s a' t.*

2. (Kinek (*b*) dézmát-is ada mindenekből Ábrahám,) ki először magyarázat szerént mondatik igazság' Királlyának, azután pedig Sálem' Királlyának-is, az-az, békeség' Királlyának. (*b*) 1 *Mós.* 14: 20.

3. Atya nélkül, anya nélkül, *és* nemzetség nélkül-való: kinek sem napjainak kezdete, sem életének vége nintsen; hanem hasonlíttatván az Istennek Fiához lett örökké-való Pap.

4. Tekintsétek-meg pedig, melly nagy *ember* lett légyen ez, kinek dézmát-is adott Ábrahám Pátriárcha a' nyereségből.

5. Azoknak pedig, kik a' Lévi fiai közzül a' Papi méltóságban vagynak, (*c*) parantsolatjok vagyon; hogy dézmát végyenek a' köfségtől a' Törvény szerént, az-az, az ő attyokfiaitól, jóllehet ők-is az Ábrahám' ágyékából származtak légyenek. (*c*) 4 *Mós.* 18: 21.

6. Az pediglen, a' kinek nemzetsége nem a' Léviták közzül-való, (*d*) dézmát vett Ábrahámtól, és meg-áldotta azt, a' kinek ígéreti valának. (*d*) 1 *Mós.* 12: 3. 14: 20.

7. Minden ellenkezés nélkül pedig, a' ki kissebb, az áldatik meg attól, a' ki nagyobb.

8. És itt ugyan a' halandó emberek szoktanak dézmát venni; ott pedig az, a' kiről bizonyság vagyon, hogy él.

9. És (hogy így szólljak,) Ábrahámban megdézmáltatott a' Lévi-is, ki dézmákat szokott venni;

10. Mert ő még az ő attyának ágyékában vala, mikoron (*e*) eleibe menne Ábrahámnak Melkisédek. (*e*) 1 *Mós.* 14: 18-20.

11. Hogyha pedig (*f*) a' Lévi' nemzetségében-való Papság által vólt a' tökélletesség; (mert ez alatt adatott a' népnek a' Törvény,) mi szükség vólt azután mondani, hogy más Pap támadna a' Melkisédeknek rendi szerént, és nem az Áron *Pap*nak rendi szerént? (*f*) *Gal.* 2: 21.

12. Minekutánna azért e' Papság el-változott; szükség, hogy a' Törvénynek-is változása légyen.

13. Mert *az*, (*g*) a' kiről ezek mondatnak, más nemzetségből-való, mellyből senki nem szolgált az óltárnak. (*g*) *r.* 6: 20.

14. Mert nyilván-való dolog, hogy (*h*) a' Júda' nemzetségéből támadott a' mi Urunk, melly nemzetségre nézve, semmit nem szóllott Móses a' Papságról. (*h*) *Esa.* 11: *Mát.* 1: 3, *'s a' t.*

15. *Melly dolog* annál-is inkább meg-tetszik abból, hogy Melkisédek szerént támad más Pap:

16. Ki nem a' Törvény szerént, (mellynek parantsolatja testi) lett *Pappá;* hanem halhatatlan életnek erejéből.

17. Mert ekképpen tészen bizonyságot: (*i*) Te vagy örökké-való Pap Melkisédeknek rendi szerént. (*i*) *'Sólt.* 110: 4. *r.* 5: 6.

18. Mert az előbbi parantsolat el-töröltetik; mivelhogy erőtelen és haszontalan.

19. Mert (*k*) semmiben nem vitt tökélletességre a' Törvény; hanem a' másunnan vett jobb reménység, mellynek általa közelgetünk Istenhez. (*k*) *Tsel.* 13: 39.

20. És mivelhogy nem (*l*) esküvés nélkül *vagyon.* (*l*) *'Sólt.* 110: 4.

21. Mert amazok esküvés nélkül lettenek Papokká; ez pediglen esküvéssel, az által, a' ki néki ezt mondá: (*m*) Meg-esküdt az Úr, és meg-nem bánja: Te vagy örökké-való Pap Melkisédeknek rendi szerént. (*m*) *'Sólt.* 110: 4.

22. Ennyivel (*n*) drágább Szövetségnek lett Közben-járója a' Jésus. (*n*) 2 *Kór.* 3: 6.

23. És amazok jóllehet sokan lettenek Papokká; mivelhogy a' halálnak miatta *örökké* meg-nem maradhatnának.

24. De ennek, mivelhogy örökké meg-marad, örökké-való Papsága vagyon.

25. Minekokáért meg-is tarthatja mindenestől fogva azokat, a' kik (*o*) ő általa járúlnak Istenhez; mert mindenkoron él, hogy esedezzék ő érettek. (*o*) 1 *Tim.* 2: 5. 1 *Ján.* 2: 1.

26. Mert (*p*) illyen Fő-Pap illet vala minket, szent, ártatlan, szeplő nélkül-való, a' bűnösoktől el-választatott, és ki az e eknél magasságosb vólna. (*p*) *Róm.* 8: 34. *r.* 4: 15.

27. Ki-

27. Kinek ne lenne szükség minden nap mint ama' Fő-Papoknak, (*q*) először az ő magok büneikért áldozni, annakutánna a' kösségnek *büneiért*; mert azt egyszer meg-tselekedte, mikor magát meg-áldozta.

(*q*) 3 *Mós.* 1: 6. 9: 7. 16: 6.

28. Mert a' Törvény Fő-Papokat rendel az erőtelen emberekből; de a' Törvény után-való esküvésnek beszéde (*r*) a' Fiút, ki örökké-*való Papságra* szenteltetett. (*r*) *r.* 2: 10.

VIII. RÉSZ.

A' Kristus' Papságáról-való tudománynak Summája.

1 Azoknak pedig summájok, a' mellyeket mondunk, *ez:* hogy nékünk olly' Fő-Papunk vagyon, ki (*a*) ama' mennyei ditsősséges széknek jobbjára ült: (*a*) *Efés.* 1: 20.

2. A' szent helynek szolgája és ama' valóságos Sátornak, mellyet az Úr szegezett-fel, és nem ember.

3. Mert minden Fő-Pap ajándékoknak, és áldozatoknak fel-vitelekre rendeltetik; azért szükséges vólt, hogy ennek-is lenne, a' mit adna (*b*) áldozatra. (*b*) *Efés.* 5: 2. *r.* 9: 9, 14.

4. Mert ha e' földön vólna, még Pap-is nem vólna; míg (*c*) ama' Papok helyeken maradnának, kik a' Törvény szerént áldoznak ajándékokkal. (*c*) *r.* 7: 14.

5. Úgymint kik mennyei dolgok' példájoknak és árnyékjoknak szolgálnak, a' mint Isten mondotta Mósesnek, mikor a' Sátort el-akarná végezni; (*d*) Meg-lásd, úgy mond, hogy mindeneket tsinálj a' példára, melly mutattatott tenéked a' hegyen.

(*d*) 2 *Mós.* 25: 40. *Tsel.* 7: 44.

6. De most *a' mi Fő-Papunk*, annyival drágább szolgálatot nyert; mennyivel (*e*) drágább Szövetségnek Közben-járója, melly drágább ígéretekkel ékesíttetett-meg.

(*e*) 2 *Kór.* 3: 6.

7. Mert ha amaz első oly' vólt vólna, mellyben semmi fogyatkozás (*f*) nem vólt vólna; semmiképpen nem vólt vólna a' másodiknak helye. (*f*) *r.* 9: 9.

8. Mert vádolván őket *a' Próféta* így szóll: (*g*) Imé napok jőnek, ezt mondja az Úr, és kötök az Izráelnek házával és a' Júdának házával új Szövetséget; (*g*) *Jer.* 31: 31. *r.* 10: 16.

9. Nem a' Szövetség szerént, mellyet szerzettem vólt az ő attyaikkal, a' melly napon az ő kezeket fogám, hogy ki-hoznám őket Égyiptomból; mert ők nem maradának-meg abban az én Szövetségemben, és én meg-vetém őket, ezt mondja az Úr.

10. Annakokáért ez a' Szövetség, a' mellyet kötök az Izráelnek házával a' napok után, ezt mondja az Úr: (*h*) Bé-nyomom az én Törvényimet az ő elméjekbe, és az ő szívekbe bé-írom: és lészek nékik Istenek, és ők lésznek nékem én népem. (*h*) *Esa.* 54: 13. 2 *Kór.* 3: 3. *r.* 10: 16.

11. És nem tanítja ki-ki az ő felebarátját, és ki-ki az ő attyafiát, ezt mondván: Esmérd-meg az Urat; mert mindnyájan meg-esmérnek engemet, az ő közöttök-való kitsinytől fogva, mind az ő közöttök-való nagyiglan.

12. Mert kegyelmes lészek az ő álnokságoknak: és az ő büneikről, és hamisságokról meg (*i*) nem emlékezem többé. (*i*) *Jer.* 31: 34.

13. Mikoron új Szövetséget mondott; az elsőt óvá tette: a' mi pedig óvá lészen, és megvénhesik; közel vagyon ahoz, hogy semmivé légyen.

IX. RÉSZ.

A' régi Sátort a' Menny-országgal egybe-veti, és ennek ditsőségesebb vóltát állatja.

1 Azért bizony az, hogy az első *Szövetségnek*-is vóltanak *Isteni* tiszteletre rendeltetett Czeremóniái, és e' világi (*a*) Szentséges helye. (*a*) 2 *Mós.* 25: 8, *'s a' t.*

2. Mert (*b*) Sátor építtetett vala; az első, a' mellyben vala a' gyertya-tartó, az asztal, a' szent kenyerek, melly *első Sátort*, Szentnek hívtanak. (*b*) 2 *Mós.* 26: 1. 36: 1.

3. A' közép kárpiton belől pedig vala a' Sátor, mellyet neveznek vala Szenteknek Szentének:

4. Mellyben vala az arany temjénező, és a' Szövetségnek Ládája, melly minden-felől aranyal bé-boríttatott vala, (*c*) mellyben vala az arany veder Mannával tele, és az Áronnak megvirágzott veszszeje, és a' Szövetségnek (*d*) Táblái; (*c*) 2 *Mós.* 16: 33 4 *Mós.* 17: 10.

(*d*) 2 *Mós.* 34: 29. 1 *Kir.* 8: 9.

5. A' Ládán (*e*) fellyül pedig, a' ditsősséges Kérubimok, kik árnyékokkal bé-fedezik vala a' Ládának fedelét: mellyekről nem kell mostan szóllanunk egygyenként. (*e*) 2 *Mós.* 25: 18.

6. Minekutánna pedig ezek így rendeltettek, az első Sátorba mindenkoron bé-mentenek a' Papok, kik a' *Czeremóniáknak* (*f*) tiszteletiben foglalatosok. (*f*) 2 *Mós.* 28: 3.

7. A' másikba pedig minden esztendőben (*g*) egyszer tsak maga a' Fő-Pap; vérrel pedig, mellyel áldozik ő magáért, és a' népnek büneiért.

(*g*) 2 *Mós.* 30: 10. 3 *Mós.* 16: 2, 34.

8. Melly által a' Szent Lélek azt jelentette, hogy még nem nyilatkozott-meg a' szenteknek (*h*) útjok; mivelhogy az első Sátor még helyén állana.

(*h*) *Ján.* 14: 6. *r.* 10: 20.

9. Melly példa vala az akkori jelen való időhöz képest, mellyben ajándékokkal, és áldozatokkal áldoznának, mellyek a' lelki-esméretben nem szentelhetik-meg az áldozót.

10. És *helyheztetett vala* ételekben, italokban, és különbb-különbb-féle mosódásokban; és külső rend-tartásokban, mellyek a' meg-jobbításnak idejéig vettettek vala *az Izráelitákra.*

11. Minekutánna pedig a' Krisztus, a' következendő jóknak Fő-Papja el-jött vólna, nagyobb és tökélletesb Sátor által, nem kézzel tsinált, az-az, nem e' külső építésnek *Sátora által:*

12. Sem pedig nem bakoknak, és tulkoknak vérek által; hanem az ő tulajdon vére által ment-bé egyszer a' Szentséges helybe, minekutánna örök váltságot talált vólna.

13. Mert ha a' (*i*) bikáknak és a' bakoknak vérek, és az üszö borjúnak hamva el-hintettetvén a' tisztátalanokra, meg-szentelte őket az ő testeknek tisztaságára;

(*i*) 3*Mós.* 16. 14. 4*Mós.* 19: 2. *r.* 10: 4.

14. Mennyivel inkább a' Krisztusnak (*k*) vére, ki az örökké-való Lélek által, önnön magát ártatlan lévén meg-áldozta az Istennek, megtisztítja a' ti lelketek-esméretit a' meg-hólt tselekedetektől, hogy (*l*) szolgáljatok az élő Istennek. (*k*) 1*Pét.* 1: 19. 1*Ján* 1: 7. *Jel.* 1: 5.

(*l*) *Luk.* 1: 74. *Róm.* 6: 13.

15. És azért az új Testamentomnak Közbenjárója ő, hogy (*m*) meg-halván azoknak a' bűnöknek váltságáért, mellyek vóltanak az első Testamentom alatt, a' hívatalosok az örökkévaló örökségnek ígéretét el-vennék.

(*m*) *Tsel.* 13: 39. *Róm.* 5: 8. 1*Pét.* 3: 18.

16. Mert a' hol a' testamentom vagyon; szükség, hogy a' testamentom-tévőnek halála meglégyen.

17. Mert a' (*n*) testamentom az embernek halálával erős: mert míg él a' testamentom-tévő; addig a' testamentom erőtelen.

(*n*) *Gal.* 3: 15.

18. Innét vagyon, hogy az első *Testamentom*-is nem szenteltetett-meg vér nélkül.

19. Mert mikor Móses a' törvény szerént-való minden parantsolatokat el-olvasta vólna a' kösség előtt; borjúknak és bakoknak véreket vévén, vízzel és veres gyapjúval, és Isóppal egybe, mind a' Könyvet, mind az egész köséget egyszersmind meg-hinté,

20. Mondván: (*o*) Ez a' Testamentomnak vére, mellyet Isten néktek parantsolt.

(*o*) 2*Mós.* 24: 8.

21. Annakfelette pedig a' Sátort-is, és mind a' szent edényeket-is hasonlatosképpen vérrel (*p*) meg-hinté.

(*p*) 2*Mós.* 40: 9. 3*Mós.* 8: 10. 4*Mós.* 7: 1.

22. És mindenek közel vérrel tisztíttatnak-meg a' Törvény szerént: és a' vér-ontás nélkül nem lészen a' botsánat.

23. Annakokáért szükség vólt, hogy a' mennyei dolgoknak példáik illyen állatok által tisztíttassanak-meg; a' mennyeiek pedig drágább *áldozat*okkal, hogy-nem mint azok vóltak.

24. Mert nem kézzel tsinált szentséges helybe ment-bé a' Krisztus, melly példája vólt a' valóságosnak; hanem a' mennyekbe *ment*, hogy meg-jelenjék most Istennek előtte (*q*) mi érettünk;

(*q*) *r.* 6: 20. 1 *Ján.* 1: 2.

25. Sem pedig *nem azért ment-bé*, hogy gyakorta áldozza-meg ő magát; (*r*) miképpen a' Fő-Pap minden esztendőben bé-mégyen a' Szentséges helybe idegen vérrel.

(*r*) 2*Mós.* 30: 10.

26. (Mert ha különben vólna; kellett vólna ő-néki gyakorta szenvedni világ' teremtetésétől fogva:) hanem most egyszer jelent-meg ő magának meg-áldoztatása által, e' világnak utólsó részében, a' bűnnek el-törültetésére:

27. És miképpen hogy (*s*) el-végezett dolog az emberek között, hogy egyszer meg-haljanak, azután pedig ítélet *léjzen*;

(*s*) 1*Mós.* 3: 19. *Jób.* 30: 23.

28. Azonképpen a' Krisztus-is egyszer meg-áldoztatván, (*t*) hogy sokaknak bűneiket el-venné, másodszor bűnért-való áldozat nélkül megláttatik azoktól, a' kik őtet várják azoknak idvességekre. (*t*) *Róm.* 5 6, 8. 1*Pét.* 3: 18.

X. RÉSZ.

Az ó testamentom' áldozati elégtelenek vóltak a' bűnnek el-vételére: a Krisztusé elégséges; mellyért őtet állhatatos hittel kell tisztelni.

1 Mert (*a*) a' Törvény, melly a' következendő jóknak árnyékjok vólt, nem a' valóságoknak ki-mettzett formájok, azokkal az áldozatokkal, mellyeket esztendőnként ugyan-azonokat szüntelen áldoznak; soha meg-nem szentelheti azokat, a' kik azokhoz járúlnak.

2. Mert

2. Mert ha külömben vólt vólna, meg-szüntenek vólna az áldozattól; mivelhogy a' kik áldoztanak, és meg-tisztúltanak vólna (*a*) egyszer, semmi bün azután az ő lelkeket nem vádolta vólna. (*a*) *Kol.* 2: 17. *r.* 8: 5.

3. De ez *áldozat*okban esztendőnként a' bünöknek elő-számláltatások leszen.

4. Mert lehetetlen dolog, hogy a' kosoknak (*b*) és bikáknak vérek el-végye a' bünöket.

(*b*) 3 *Mós.* 16: 14. 4 *Mós.* 19: 4.

5. Minekokáért mikor e' világra bé-jött vólna, ezt mondja: (*c*) Az áldozatot és az ajándékot nem akartad; testet formálál pedig énnékem. (*c*) *Solt.* 40: 7. *Esa.* 1: 11.

6. A' baromnak egészen égő áldozatját, és a' bünért-való áldozatot nem kedvelted.

7. Akkor mondám: Imhol vagyok én! (a' könyvnek kezdetében (*d*) meg-írattatott én felőlem,) hogy a' te akaratodat tselekedjem, Isten! (*d*) 1 *Mos.* 3: 15.

8. Mikor először ezt mondotta vólna: Az áldozatot és az ajándékot, a' baromnak egészen-való meg-égetését, és a' bünért-való áldozatot nem akartad, sem kedvelted, (mellyek a' Törvény szerént áldoztatnak;)

9. Azután ezt mondotta: Imhol vagyok én, hogy tselekedjem, Isten! a' te akaratodat. Eltörli az elsőt, hogy az utólsót állassa.

10. Melly akaratnak általa meg-szenteltettünk (*e*) a' Jésus Krisztus' testének egyszer-való áldozatjának általa. (*e*) *r.* 9: 12, 28.

11. Annakokáért minden Pap elő-áll minden napon szolgálván, és ugyan-azon áldozatokkal áldozván gyakorta, mellyek soha a' bünöket el nem vehetik.

12. Ez pediglen egy áldozattal áldozván a' bünökért, mind örökké (*f*) űl az Istennek jobbján: (*f*) *Ef.* 1: 20. *r.* 12: 2. 1 *Pét.* 3: 22.

13. A' mi ide elő vagyon, azt várván; (*g*) míglen az ő ellenségi az ő talpai alá vetteſsenek.

(*g*) *r.* 1: 13.

14. Mert egygyetlen-egy (*h*) áldozatjával tökélletesekké tette mind örökké azokat, a' kik meg-szenteltetnek. (*h*) *r.* 9: 12, 26.

15. Bizonyságot tészen pedig minékünk *erről* a' Szent Lélek-is; mert minekutánna először ezt mondotta vólna:

16. (*i*) Ez az én Szövetségem, mellyet kötök ő-vélek a' napok után, ezt mondja az Úr: Az én törvényimet adom az ő szívekbe, és azokat bé-írom elméjekbe. (*i*) *Jer.* 31: 33.

17. Azután így szóll: És az ő büneikről és hamisságaikról többé meg nem emlékezem.

18. A' hol pediglen a' bünöknek botsánatjok vagyon; nem kell többé bünért-való áldozat.

19. Mivelhogy azért Atyámfiai! szabadságunk vagyon, az *Istennek* Szentséges helyébe-való bé-menetelre a' Jésus' vére által:

20. Az úton, mellyet szentelt minekünk új és élő *út* gyanánt, a' kárpit által, az-az, az ő teste által.

21. És *mivelhogy vagyon* nagy Papunk, ki az Isten' Házának Fejedelme;

22. Járúljunk igaz szívvel, és hitnek bizonyos bizodalmával, a' gonosz lelki-esmérettől (*k*) meg-tisztúlt szívekkel: (*k*) 1 *Kór.* 6: 11.

23. És meg-mosván testünket (*l*) tiszta vízzel tartsuk-meg a' mi reménységünknek tántorgás nélkül-való vallását; (mert igaz az, a' ki ígéretet tett.) (*l*) *Esa.* 36: 25. 2 *Kór.* 7: 1.

24. És (*m*) egymást betsűljük; hogy magunkat fel-indítsuk az *atyafiúi* szeretetre, és a' jó tselekedetekre: (*m*) *Ján.* 13: 34, 35. *Fil.* 2: 3.

25. El nem hagyván a' mi gyülekezetünket, miképpen szokások némellyeknek; hanem intvén *egymást*, annyival-is inkább: mivelhogy látjátok, hogy ama' (*n* nap el-közelget.

(*n*) *Róm.* 13: 12.

26. Mert ha (*o*) szabad akaratunk szerént vétkezünk az igazságnak esméreti után; nintsen azután a' mi büneinkért áldozat.

(*o*) 4 *Mós.* 15: 30. *Mát.* 12: 31. 2 *Pét.* 2: 20.

27. Hanem az ítéletnek némü-némü rettenetes várása, és a' tüznek lángja, melly meg-emészti az *Istennek* ellenségit.

28. A' ki meg-veti a' Móses' Törvényét; minden irgalmasság nélkül, (*p*) két vagy három tanúnak bizonyságára meg-ölettetik.

(*p*) 5 *Mós.* 19: 15. *Mát.* 18: 16.

29. Mennyivel állítjátok, hogy keményebb büntetésre ítéltetik méltónak lenni, a' ki az Istennek Fiát meg-tapodándja, és a' Szövetségnek vérét, melly által meg-szenteltetett vala, semminek állítándja, és a' kegyelemnek Lelkét boszszúsággal illeténdi?

30. Mert tudjuk azt, a' ki ezt mondotta: (*q*) Én dolgom a' boszszú-állás; én meg fizetem, ezt mondja az Úr. És ismét: Az Úr meg-ítéli, *úgymond*, az ő népét.

(*q*) 5 *Mós.* 32: 35, 36.

31. Rettenetes dolog az élő Istennek kezébe esni.

32. Emlékezzetek-meg pedig ez előtt-való napokról, mellyekben minekutánna meg-világosíttattatok vólt, a' háborúságoknak nagy tusakodását szenvedtétek.

33. Egyképpen ugyan mikor gyalázatokkal és nyomorúságokkal a' piatzra vitettetek elő; egyképpen pedig, mikoron társai lettetek azoknak, a' kik a' nyomorúságos állapatban vagynak.

34. Mert az én fogságimon-is én velem egygyetembe bánkódtatok, és a' ti jószágtoknak (*r*) 'sákmányoltatását nagy örömmel vettétek; mivelhogy tudnátok magatokban, hogy tiuéktek drágább és maradandóbb jószágtok vagyon mennyekben. (*r*) 1 *Thess.* 2: 14.

35. Ne veſsétek-el annakokáért (*s*) a' ti bizodalmatokat, mellynek nagy jutalom' fizetése vagyon. (*s*) *Mát.* 5: 12. 10: 32.

36. Mert szükség néktek a' békeséges-türés: hogy minekutánna az Istennek akaratját tselekedénditek; el-vegyétek az ígéretet.

37. Mert (*t*) még egy kevés, tsak egy kevés idő vagyon: és a' ki el-jövendő; el-jő, és nem késik. (*t*) *Hág.* 2: 6. 1 *Pét.* 1: 6. 2 *Pét.* 3: 9.

38. Az (*u*) igaz ember pedig hit által él: és valaki el-vonándja magát, az ollyant az én lelkem nem kedvelli. (*u*) *Hab.* 2: 4. *Rom.* 1: 17.

39. De mi nem ollyak vagyunk, kik magunkat el-vonjuk veszedelemre: hanem ollyak, kik hidjünk a' mi lelkünk' idvességére.

XI. RÉSZ.

Mi légyen a' hit, és annak tselekedetei, sok példákban mutatja-meg.

1 A' hit pediglen az ollyan dolgoknak valóságok, a' mellyeket reménylünk: és a' melly dolgok nem láttatnak; azoknak bizonyos mutatójok.

2. Mellyért *jó* bizonysággal ékesíttettek-meg a' mi előttünk-való Atyák.

3. Hit által értjük, hogy teremtetett e' (*a*) világ Istennek beszéde által; hogy a' láthatatlanokból láthatók lennének. (*a*) 1 *Mós.* 1: .

4. (*b*) Ábel hit által áldozott Istennek betsesebb áldozattal, hogy-nem mint Káin; mellynek általa bizonyságot vett, hogy igaz vólna; mikor az Isten bizonyságot tenne az ő ajándékiról: és ennek általa, meg-halván (*c*) még-is szóll (*b*) 1 *Mós.* 4: 4, 5, 10 (*c*) *r.* 12: 24.

5. Hit által ragadtatott-el (*d*) Enoch, hogy ne látna halált: és meg nem találtatott; mivelhogy által vitte vala őtet Isten: mert minekelőtte által vitetnék; bizonyságot vett vala, hogy kedves vólt Isten előtt.

(*d*) 1 *Mós.* 5: 24.

6. A' hit (*e*) nélkül pedig lehetetlen dolog, hogy valaki *ő-néki* kedves légyen: mert a' ki Istenhez járúl; ennek hinni kell, hogy vagyon *Isten*, és hogy jutalmat ád azoknak, a' kik őtet keresik. (*e*) 5 *Mós.* 4: 29. *Tsel.* 15: 9.

7. Hitnek általa Istentől meg-intetvén (*f*) Nóé azokról, a' mellyek még nem láttatnak vala, meg-rémülvén készíté a' Bárkát az ő háza-népének meg-tartatására: melly *Bárká*nak általa kárhoztatá e' világot, és a' hitből-való igazságnak örökösévé lett. (*f*) 1 *Mós.* 6: 13, 14.

8. Hitnek általa mikor hívattatott vólna (*g*) Ábrahám; engede az Istennek, hogy el-menne a' helyre, mellyet örökségül vejendő vala: és ki-méne nem tudván, hová menne.

(*g*) 1 *Mós.* 12: 1.

9. Hitnek általa lakék az ígéretnek földén mint idegen (*h*) földön, sátorokban lakván Isákkal és Jákóbbal, ugyan-azon ígeretnek örökösivel. (*h*) 1 *Mós.* 35: 27.

10. Mert vár vala olly (*i*) várost, mellynek fundamentoma vólna, mellynek mestere és teremtője az Isten. (*i*) *r.* 12: 22. *és* 13: 14.

11. Hitnek általa (*k*) Sára-is erőt vőn az ő méhében-való fogadásra, és az ő idejének kivülé szüle; mivelhogy igaznak ítélte azt, a' ki ígéretet tett vala. (*k*) 1 *Mós.* 17: 19.

12. Annakokáért-is egytől, és attól, ugymint meg-hólttól szaporodtanak annyin, mennyi az ég' (*l*) tsillaginak sokságok, és mint a' tenger' partjának fövenye számlálhatatlan.

(*l*) 1 *Mós.* 22: 17. *Róm.* 4: 18.

13. Hit által hóltanak-meg azok mindnyájan, kik az ígéreteket el nem vették vala; hanem távól nézik vala azokat: minekutánna hittenek vólna, és ragaszkodtak vólna azokhoz, és vallást tettek vólna arról, hogy ők (*m*) bújdosók és jövevények vólnának azon a' földön.

(*m*) 1 *Mós.* 1: 13. *Sólt.* 39: 13.

14. Mert a' kik ezeket mondja, nyilván jelentik; hogy ők hazát keresnek.

15. Hogyha arról meg-emlékeztek vólna, (*n*) a' mellyből ki-jöttenek vala; vólt vólna idejek a' haza-térésre. (*n*) 1 *Mós.* 12: 1.

16. De jobb *hazát* kívánnak, tudni-illik mennyeit; annakokáért nem szégyenli az Isten

ő (*o*)

ő (*o*) Istennek hívatni; mert készített vala ő-nékiek várost. (*o*) 2 *Mós.* 3 : 6.

17. Hitnek általa (*p*) áldozá-meg Abrahám I'sákot, mikor kísértetnék, amaz ő egygyetlen-egy fiát, mondom, hogy meg-áldozta az, a' ki az ígéreteket vette vala.

(*p*) 2 *Mós.* 22: 9, 10.

18. Kinek ezt mondotta vala *az Isten:* (*q*) I'sákban neveztetik néked a' te magod.

(*q*) 1 *Mós.* 21 : 12. *Róm.* 9 : 7. *Gal.* 3 : 29.

19. Mikor ő magában ezt el-hitte vólna; hogy az Isten azt halálból-is fel-támaszthatja, melly halálból azt némű-némű hasonlatosság szerént fel-is vévé.

20. Hitnek általa (*r*) áldá-meg I'sák Jákóbot és Esaut jövendő dolgokban.

(*r*) 1 *Mós.* 27 : 28, 39.

21. Hitnek általa áldá-meg (*s*) Jákób halálának idején a' Jó'sefnek mindenik fiát, és imádá *az Istent* az ő istápjának végéhez támaszkodván. (*s*) 1 *Mós.* 48 : 18, 19, 20.

2 *Mós.* 47 : 31.

22. Hitnek általa emlékezék Jó'sef, (*t*) halálához közel lévén, az Izráel' fiainak ki-menetelek felől, és az ő tetemeiről parantsolatot ada. (*t*) 1 *Mós.* 50: 24. 2 *Mós.* 13 : 19.

23. Hitnek általa rejtetett-el (*u*) Móses az ő szüléitől három hónapig, mikoron született vólna; mivelhogy látnák szép gyermeknek lenni, és nem (*x*) rettegék a' Királynak parantsolatját. (*u*) 2 *Mós.* 2 : 2.

(*x*) 2 *Mós.* 1 : 22.

24. Hitnek általa (*y*) nem akart Móses, mikor immár öreg vólna, Faraó' leánya' fiának hívattatni. (*y*) 2 *Mós.* 2 : 10. *'Sólt.* 84 : 11.

25. Mivelhogy ezt inkább választá magának; hogy az Isten' népével egygyütt nyomorúságokkal illettetnék, hogy-nem mint a' bűnnek ideig-való hasznával élne:

26. Úgymint ki nagyobb gazdagságnak ítélte lenni a' Krisztusért-való gyalázatot, hogy-nem mint az Égyiptombélieknek kintseket; mert néz vala a' jutalomnak fizetésére.

27. Hitnek általa (*z*) hagyá-el Égyiptomot, semmit nem félvén a' Királynak haragjától; mert olly erős szívvel vólt, mintha látná azt, a' ki láthatatlan. (*z*) 2 *Mós.* 2 : 15.

28. Hitnek általa (*aa*) tselekedte a' Húsvéti báránynak meg-ételét, és ama' vérnek ki-ontását: hogy a' ki az első-szülötteket öli vala; őket ne illetné. (*aa*) 2 *Mós.* 12 : 21.

29. Hitnek általa mentenek által a' veres (*bb*) tengeren mintegy szárazon, mellyet mikor az Égyiptombéliek meg-kísértettek vólna, el-nyelettetének. (*bb*) 2 *Mós.* 14 : 22.

30. Hitnek általa romlottanak-le a' (*cc*) Jérikónak kő-falai, mikoron azokat kerülték vólna hét napokig. (*cc*) *Jós.* 6 : 20.

31. Hitnek általa nem veszte-el a' hitetlenekkel egygyetembe, ama tisztátalan életü Ráháb, mikoron jó akarattal szállására (*dd*) fogadta vólna a' kémeket. (*dd*) *Jós.* 2 : 1. *és* 6 : 23.

32. És mit szóllok többet? mert nem vólna az idő elég hozzája, ha szóllanék (*ee*) Gedeonról, Bárákról, Sámsonról, Jeftéről, Dávidról, (*ff*) Sámuelről, és a' Prófétákról:

(*ee*) *Bír.* 4 : 6. 6 : 11. *r.* 13 : 5, 24. 1 *Sám.* 17: 45.

(*ff*) 1 *Sám.* 12 : 20.

33. Kik hitnek általa országokat meg-győztenek, igazságot tselekedtenek, az ígéreteket el-vették, oroszlánoknak szájokat bé-dugták:

34. (*gg*) A' tűznek erejét meg-óltották, a' fegyvernek élitől meg-menekedtenek, meg-erősödtenek az erőtlenségből, erőssekké lettek a' viadalban, az idegeneknek táborokat el-futamtatták. (*gg*) 1 *Dán.* 3 : 25.

35. (*hh*) Az aszszonyi-állatok a' fel-támadásnak általa az ő halottjaikat meg-nyerték: némellyeknek bőrök meg-feszíttetett, nem gondolván a' szabadúlással, hogy drágább fel-támadást nyerhetnének.

(*hh*) 1 *Kir.* 17 : 23. 2 *Kir.* 2 : 4, 35.

36. Némellyek viszontag tsúfolásokat és ostorozásokat szenvedtenek; annak-felette (*ii*) kötözéseket és tömlötzöt: (*ii*) *Jer.* 20 : 2.

37. Meg-köveztettek, ketté vágattattak, kísértettek, fegyverrel le-vágattatván meg-hóltanak, bújdostanak juhoknak, és ketskéknek bőrökben, kik el-hagyattattak, szorongattattak, nyomorgattattak:

38. Kikre nem vólt méltó e' világ: pusztában bújdostanak, hegyeken, (*kk*) barlangokban, és föld' hasadékokban. (*kk*) 1 *Kir.* 18 : 13.

39. És mindnyájan ezek, minekutánna jó bizonyságot vettenek vólna a' hitnek általa, az ígéretet nem vették-el;

40. Mivelhogy az Isten mi felőlünk némű-némű jobb dolgot rendelt vólt, hogy mi nálunálkül a' tökéletességre ne jutnának.

XII. RÉSZ.

Int, hogy minden akadályokat hátra-hagyván a' Krisztust követsék, Isten' látogatását békével tűrjék, és egyéb jó dolgokat gyakoroljanak.

1 Annakokáért mi-is; mivelhogy ennyi *sok* bizonyságoknak fellege áll környülünk, minden terhet (*a*) le-vetvén, és minden környülünk-való bűnt, nagy állhatatossággal a' mi előnkbe adatott tzélt ki-futsuk,

(*a*) *Róm.* 6 : 4. *Ef.* 4 : 22.

2. Nézvén a' hitnek Fejedelmére, és el-végezőjére a' Jésusra, ki az ő előtte-való öröm' helyébe szenvedett keresztet, a' gyalázatot meg-útálván, és az Isten' (*b*) székinek jobbjára ült. (*b*) 1 *Pét.* 1 : 11. *r.* 1 : 3.

3. Gondoljátok-meg azért, kitsoda légyen az, a' ki illyen ellene-való szidalmazásokat szenvedett a' bünösöktől, hogy elmétekben el-fogyatkozván, meg-ne fáradjatok;

4. Mert még szintén a' vérig nem tusakodtatok, a' bün ellen tusakodván.

5. El-felejtkeztetek-é pedig az intésről, melly néktek mint fiaknak szóll? (*c*) Fiam ne vesdmeg az Úr' dorgálását, és el-ne fáradj lelkedben, mikor ő-tőle dorgáltatol.

(*c*) *Jób.* 5 : 17. *Péld.* 3 : 11. *Jel.* 3 : 19.

6. Mert a' kit szeret az Úr, meg-dorgálja; (*d*) meg-ostoroz pedig mindent, valakit fiává fogad. (*d*) *Sólt.* 119 : 75. *Jak.* 5 : 11.

7. Ha a' dorgálást el-szenveditek; az Isten ő magát néktek ajánlja, mint fiainak: mert kitsoda olly fiú, kit az atya meg-nem dorgál?

8 Hogyha dorgálás nélkül-valók vagytok, mellyben mindenek részesek; bizonyára fattyak vagytok, és nem fiak.

9. Annak-utánna pedig, a' mi testszerént-való atyáink, minékünk dorgálóink vóltanak, és őket betsülöttük: avagy nem sokkal inkább engednünk kell-é a' lelkek' Attyoknak, hogy éljünk?

10. Mert azok kevés ideig, a' mint nékiek tettszik vala, minket dorgálnak vala; ez pedig a' mi haszunkra *dorgál*, hogy részesi légyünk az ő szentségének.

11. Minden dorgálás pedig mostan jóllehet nem láttatik örvendetesnek, hanem szomorúságosnak lenni; mindazáltal végtére az igazságnak tsendes gyümőltsét adja azoknak, a' kik abban gyakorlották magokat.

12. Azért a' ti le-ereszlett kezeiteket, és reszkető térdeiteket erősítsétek-meg:

13. És (*e*) a' ti lábaitokkal egyenesen járjatok, hogy a' ki sánta, mindenestől fogva el-ne tévelyedjék az útról; hanem hogy meg-gyógyíttassék inkább. (*e*) *Péld.* 4 : 26, 27.

14. Követsétek a' (*f*) békeséget mindenekkel és a' szent életet, melly nélkül senki nem látja az Urat, (*f*) *Róm.* 14 : 18. *Mát.* 5 : 1.

15. Meg-látván: hogy valaki az Istennek kegyelmétől el-ne szakadjon: hogy valami keserű gyökér fel-nevekedvén, meg-ne háborítson, és az által sokan meg-fertéztessenek.

16. Ne légyen senki paráználkodó, avagy el-vetemedett, mint Ésau, ki egy ételen (*g*) el-adta az ő első szülétésének méltóságát.

(*g*) 1 *Mós.* 25 : 33.

17. Mert jól tudjátok, hogy ő azután-is, mikor az áldást viszsza akarná nyerni örökség szerént, meg-vettetett vólt; mert nem talált meg bánásra-való helyet, jóllehet *nagy* (*h*) könyhúllatásokkal kereste vólna az áldást.

(*h*) 1 *Mós.* 27 : 36, 38.

18. Mert nem járúltatok a' tapasztalható (*i*) hegyhez és az égő tűzhöz, a' sürű füsthöz, és a' setétség, és a' szél-vészhez:

(*i*) 2 *Mós.* 19 : 9. *'s a' t.*

19. A' trombita' zengéséhez, és az *Isten'* beszédének szavához, mellyet a' kik hallottak, (*k*) kérték; hogy többé az nékiek ne szóllana.

(*k*) *Mós.* 20 : 19. 5 *Mós.* 5 : 25.

20. (Mert nem szenvedhetik vala-el, a' mit *Isten* parantsol vala: (*l*) Hogy ha oktalan állat illeténdi-is a' hegyet; meg-kövezteséssék, avagy nyilakkal meg-lövöldözteséssék.

(*l*) 2 *Mós.* 19 : 13.

21. Móses-is, (olly igen rettenetes látás vala, a' melly láttatik vala) ezt mondotta: El-ijedék, és el-rémülék.

22. Hanem járúltatok a' Sion' hegyéhez, és az élő Isten' városához, a' (*m*) mennyei Jerusálemhez, és a' sok ezer Angyalokhoz:

(*m*) *Gal.* 4 : 26. *Jel.* 3 : 12. 21 : 10.

23. A' közönséges Gyüléshez és az első szülötteknek Gyülekezetihez, kik (*n*) bé-irattanak mennyben, és a' mindeneknek Bírájokhoz az Istenhez, és a' tökélletesekké lett igazaknak lelkekhez; (*n*) *Luk.* 10 : 20.

24. És az új Testamentomnak Közben járójához a' Jésushoz, és a' reánk hintetett vérhez, melly drágább dolgokat szóll, hogy-nem mint az (*o*) Ábelnek vére. (*o*) 1 *Mós.* 4 : 10. *r.* 11 : 4.

25. Meg-lássátok, hogy meg-ne útáljátok azt, a' ki szóll; Mert ha azok meg-nem menekedtenek,

nek, a' kik meg-vetik vala azt, a' ki az Isten' képében szóll vala e' földön: sokkal inkább mi, ha azt meg-útáljuk, a' ki mennyből vagyon.

26. Kinek szava akkor meg-mozdította a' földet; mostan pedig hírdeti, ezt mondván: (*p*) Még egyszer én meg-mozdítom nem tsak a' földet; hanem az eget-is. (*p*) *Agg.* 2: 7.

27. Hogy pedig ezt *mondja:* Még egyszer; jelenti az állhatatlan dolgoknak, tudni illik a' teremtetteknek el-vételeket, hogy meg-maradjanak, a' mellyek állhatatosok.

28. Annakokáért a' mozdíthatatlan országot fel-vévén, tartsuk-meg a' kegyelmet; mellynek által úgy szolgáljunk Istennek, hogy néki kedvesek legyünk, félelemmel és tisztelettel.

29. Mert a' mi Istenünk (*q*) meg-emésztő tüz.

(*q*) 5 *Mós.* 4: 24. 9: 3.

XIII. RÉSZ.

Külömbb-külömbb-féle jó tselekedetekre int: Levelét könyörgésen 's köszöntésen végezi.

1 AZ (*a*) atyafiúi szeretet meg-maradjon.

(*a*) *Róm.* 12: 13. 1 *Pét.* 4: 9.

2. A' gazdálkodásról el-ne felejtkezzetek; mert ez által némellyek nem tudva (*b*) Angyalokat fogadtanak szállásokra.

(*b*) *Róm.* 12: 13. 1 *Mós.* 18: 2. *és* 13: 1.

3. Meg-emlékezzetek a' foglyokról, mintha ő-vélek egygyütt foglyok vólnátok; és azokról, a' kik nyomorúságokkal terheltetnek, mintha ti-is testben szenvednétek.

4. Tiszteletes mindenek között a' házasság és a' fertelmesség nélkül-való ágyas-ház: a' paráznákat pedig és a' házasság-rontókat az Isten meg-ítéli.

5. A' ti erkölcsötök idegen légyen a' fösvénységtől: elégedjetek-meg a' jelen-valókkal; mert az *Isten* mondotta: (*c*) Nem hagylak-el téged', és nem távozom-el te tőled.

(*c*) 5 *Mós.* 31: 8. *Példa.* 15: 16. 1 *Krón.* 28: 20.

6. Annyira, hogy bátorsággal mondjuk: (*d*) Az Úr énnékem segítségem, nem félek, hogy valamit ártson énnékem az ember!

(*d*) *Sólt.* 118: 6.

7. Meg-emlékezzetek a' ti előttetek-járókról, kik tinéktek szóllották az Istennek beszédét: kiknek követsétek hiteket, meg-gondolván minémű vége vólt az ő életeknek.

8. A' Jésus Krisztus tegnap és ma ugyan-azon *vólt;* mind örökké-is ugyan-azon *lészen.*

9. (*e*) Külömböző és idegen tudományok által ide 's tova ne vonattassatok; mert igen jó *dolog* kegyelemmel meg-erősíttetni a' mi szívünknek, nem eledelekkel, mellyek nem használtanak azoknak, a' kik azokban forgolódtak.

(*e*) 1 *Róm* 26: 17. *Ef.* 4: 14. *Kol.* 2: 16.

10. Vagyon óltárunk, mellyről nem szabad enniek azoknak, a' kik szolgálnak *az ó Testamentomban-való* Sátorban.

11. Mert a' melly állatoknak vérek bé-vitetik a' Fő-Pap által a' bünért a' Szentséges helybe; azoknak (*f*) testek meg-égettetik a' táboron kivül. (*f*) 2 *Mós.* 29: 14. 3 *Mós.* 16: 27.

12. Minekokáért a' Jésus-is, hogy meg-szentelné a' népet az ő tulajdon vére által, szenvedett (*g*) a' kapun kivül; (*g*) *Ján.* 19: 17, 18.

13. Menjünk-ki azért ő hozzája a' táboron kivül az ő gyalázatját hordozván.

14. Mert nintsen itt (*h*) maradandó városunk; hanem jövendőt keresünk.

(*h*) *r.* 11: 10, 16.

15. Ő általa azért szüntelen vigyünk Isten' eleiben dítséretnek áldozatját, az-az, az ő nevéről vallást-tévő (*i*) ajakinknak gyümöltsöket.

(*i*) *Esa.* 57: 19. *Hós.* 14: 3.

16. A' jó-tételről pedig, és marhátoknak másal-való közöltetéséről el-ne felejtkezzetek; mert illyen (*k*) áldozatokban gyönyörködik az Isten. (*k*) *Fil.* 4: 18.

17. Engedjetek a' ti előttetek-járóknak és hallgassátok azokat; mert vígyáznak ők a' ti lelkeitekért (*l*) úgymint szám-adók: hogy örömmel miveljék azt, és nem bánattal; mert az tinéktek nem használ. (*l*) *Ezék.* 3: 17.

18. Imádkozzatok mi érettünk; mert hiszszük hogy minékünk jó lelki-esméretünk vagyon, úgymint kik minden dolgokban igyekezünk tisztességesen forgolódni.

19. Még-is kérlek pedig titeket, hogy azt miveljétek, hogy hamarább hozzátok meheßek.

20 A' békeségnek Istene pedig, ki a' halálból ki-hozta a' juhoknak az örökké-való Testamentomnak vére által-való nagy Pásztorát (*m*) a' mi Urunk Jésust: (*m*) 1 *Pét.* 5: 9.

21. Tégyen titeket tökélletesekké minden jó tselekedetben, az ő akaratjának tselekedésére, tselekedvén ti bennetek azt, a' mi ő előtte kedves, a' Jésus Krisztus által: kinek dítsőség *légyen* mind örökkön örökké, Amen!

22. Kérlek pedig titeket, Atyámfiai! szenvedjétek-el ez intő beszédet; mert rövid beszédekkel írtam néktek.

23. Légyen tudtotokra, hogy a' mi atyánkfia Timótheus meg-szabadúlt: kivel (ha hamar ide jövénd) meg-látogatlak titeket.

24. Köszöntsetek minden ti előttetek-járókat, és minden szenteket. Köszöntenek titeket azok, a' kik Olasz-országból-való *Atyafiak.*

25. Az *Isten'* kegyelme (*n*) *légyen* mindnyájatok veletek, Amen! (*n*) 2 *Tim.* 4: 22.

A' 'Sidókhoz íratott Olasz országból és küldetett Timótheus által.

JAKAB APOSTOLNAK KÖZÖNSÉGES LEVELE.

Mellyben I. *tanít, hogy a' hitet annak gyümöltséből kell meg-mutatni: másként az meg-hólt hit.* II. *Int minden jóságos tselekedetekre, állhatatosságra, kereszt alatt békeséges-türésre, buzgó könyörgésre, nyelvekkel, és Istennek ideig-való ajándékival jól élésre.*

I. RÉSZ.

Intés a' türésre, böltseségnek Istentől-való kérésére: kisértetnek eredete: Minden jó ajándék Istentől onnan fellyül: Haragra késónek kell lennünk: Isten' igéjét hallgatni, meg-tselekedni: Istent tisztelni.

1 Jakab az Istennek, és az Úr Jésus Kristusnak szolgája, az (*a*) el-szélledett tizen-két nemzetségeknek köszönetemet *írom*! (*a*) *Ján.* 7: 35.

2. Nagy öröm gyanánt tartsátok Atyámfiai! mikor külömbb-külömbb kísértetekbe estek,

3. Tudván, hogy a' ti hiteteknek próbáltatása békeséges (*b*) türést nemzi: (*b*) *Róm.* 5: 3.

4. A' békeséges-türésben pedig tökélletes tselekedet vagyon; hogy légyetek tökélletesek és épek minden fogyatkozás nélkül.

5. Hogyha valaki közzületek szükölködik böltseség nélkül; kérje Istentől: ki adja *azt* mindeneknek bővséggel szemre-való hányás nélkül; és meg-adattatik ő-néki.

6. De kérje (*c*) hittel, semmit nem kételkedvén; mert a' ki kételkedik, hasonlatos a' tengernek habjához, melly a' szelektől meg-mozdíttatik, és ide 's tova hányattatik.

(*c*) *Mát.* 7: 7. 21: 22. *Tim.* 2: 8.

7. Ne vélje azért az ollyan ember, hogy ő valamit vészen az Úrtól.

8. (*d*) A' kettős szívü ember állhatatlan minden ő útaiban. (*d*) *'Sólt.* 78: 37. *r.* 4: 8.

9. Ditsekedjék pedig az alázatos atyafiú az ő nagyságában;

10 A' gazdag pedig az ő alázatosságában: mert el-múlik mint a' fünek (*e*) virága.

(*e*) *Esa.* 40: 6, 7, 8. *r.* 4: 14.

11. Mert (*f*) miképpen mikor a' nap *nagy* hévséggel fel-támad; meg-szárad a' fü- és annak virága el-hull, és az ő szép tekintetes ékessége el-vész: azonképpen a' gazdag *ember* is az ő útaiban meg-hervad. (*f*) 1 *Pét.* 1 24.

12. (*g*) Bóldog ember! a' ki kísértetet szenved; mert minekutánna meg-próbáltatik, el-vészi az életnek koronáját, mellyet ígért az Úr az ötet szeretőknek. (*g*) *Jób* 5. 17.

13. Senki mikor kísértetik ne mondja: Az Istentől (*h*) kísértetem; mert az Isten gonoszságokkal nem kísértethetik, és senkit nem kísért.

(*h*) 1 *Kór.* 10: 13.

14. Minden ember pedig kísértetik, mikor az ő tulajdon kívánságától el-vonattatik és meg-tsalattatik.

15. Annakutánná a' kívánság, minekutánna fogadott, szüli a' bünt; a' bün pedig, minekutánna véghez mégyen, nemz halált.

16. Ne tévelyedjetek szerelmes Atyámfiai!

17. Minden jó adomány, és minden tökélletes ajándék onnét fellyül vagyon, melly leszáll a' világosságnak Attyától, kinél nints változás, vagy változásnak árnyéka.

18. Ki akaratja szerént szült minket az igazságnak beszéde általa; hogy lennénk az ő teremtett állatinak némü-némü első 'sengéjek.

19. Azért, szerelmes Atyámfiai! légyen minden ember gyors a' (*i*) hallásra, késedelmes a' szóllásra, késedelmes a' haragra;

(*i*) *Péld.* 17: 27. *Préd.* 5: 1, 2.

20. Mert a' férjfiúnak haragja az Isten' igazságát nem tselekeszi.

21. Annakokáért el-vetvén minden undokságot, és a' gonoszságnak ganéjját, alázatossággal vegyétek-bé a' bé-óltatott beszédet, melly meg tarthatja a' ti lelkeiteket.

22. Légyetek pedig valóba (*k*) meg-tartói az igének, és ne *légyetek* tsak hallgatói, hogy meg-tsaljátok magatokat. (*k*) *Mát.* 7: 21.

23. Mert a' ki tsak hallgatója az igének, és nem tselekedője; az ollyan hasonlatos az emberhez, ki meg-tekínti az ő természet szerént-való ábrázatját, a' tükörben.

24. Mert meg-tekíntette ő-magát, és el-ment; és azonnal el-felejtkezett róla minémü vólt.

25. De

25. De az, a' ki bé-tekínténd a' szabadságnak tökéletes Törvényébe, és (*l*) meg-maradánd *abban*: mivelhogy nem feledékeny hallgató, hanem a' tselekedetnek követője; az bóldog lészen az ő tslekedetében. (*l*) *Mát.* 5: 19.

26. Ha valaki láttatik ti köztetek isten-félőnek lenni, és az ő nyelvét meg nem zabolázza: hanem az ő maga szívét meg-tsalja; ennek híjába-való az ő isteni szolgálatja.

27. A' tiszta és Isten előtt és az Atya előtt szeplő nélkül-való isteni szolgálat ebben áll: (*m*) meg-látogatni az árvákat és özvegyeket az ő nyomorúságokban, és szeplő nélkül meg-tartani magát e' világtól. (*m*) *Jób.* 31: 16, *'s a' t.*

II. RÉSZ.

Személy-válogatás nem illik a' Keresztyéni hithez, mellyet nem elég szóval meg-vallani; hanem tselekedettel kell meg-mutatni.

1 Atyámfiai! a' mi ditsőséges Urunk Jésus Krisztusban-való hitet meg ne elegyítsétek (*a*) személy-válogatással. (*a*) 5 *Mós.* 10: 17. *Péld.* 24: 23. *Márk* 22: 16.

2. Mert ha valaki a' ti gyülekezetetekbe bémégyen, kinek újában arany gyűrű vagyon, és fényes ruhája; bé-menénd pedig a' szegény is rongyos ruhában:

3. És ha tekínténdetek arra, a' kinek fényes ruhája vagyon, és ezt mondjátok néki: Te ülj ide szépen; a' szegénynek pedig ezt mondjátok: Te állj amott, avagy ülj-le ide az én *lábaim alatt való* sámolyra:

4. Avagy nem tettetek-é ti magatokban válaszstást, és nem lettetek-é nem igazán ítélő bírákká?

5. Halljátok-meg Szerelmes Atyámfiai! Avagy nem válaszstotta-é az Isten (*b*) e' világnak szegényeit, hogy lennének gazdagokká a' hitben, és örökösivé az országnak, mellyet ígért azoknak, a' kik őtet szeretik? (*b*) *Luk.* 22: 11.

6. De ti boszszúsággal illettétek a' szegényt. Avagy nem a' gazdagok nyomorítanak-é-meg titeket az ő kegyetlenségek által, és nem azok vonszanak-é titeket a' törvényben?

7. Avagy nem káromoltatik-é ama' ti szép nevetek, a' mellyről neveztettetek?

8. Hogyha a' királyi Törvényt tselekeszitek, az Irás szerént: (*c*) Szeressed a' te felebarátodat, mint tennen magadat; jól mivelitek.

(*c*) 3 *Mós.* 19: 19. *Márk.* 12: 31.

9. Ha pedig szemelyt válogattok; vétkeztek, és (*d*) meg-feddettek a' Törvénytől, mint annak meg-rontói. (*d*) 3 *Mós.* 19: 15.

10. (*e*) Mert valaki az egész Törvényt megtartándja, vétkezéndik pedig egy dologban; az egész Törvénynek meg-rontatásában bűnös.

(*e*) 5 *Mós.* 27: 26. *Mát.* 5: 19.

11. Mert a' ki ezt mondotta: Ne paráználkodjál! ezt-is mondotta: Ne ölj! Hogyha nem paráználkodándol, öléndesz pedig *embert*; a' Törvénynek meg-rontójává lettél.

12. Úgy szólljatok, és úgy tselekedjetek, úgymint, kik (*f*) meg-ítéltettek a' szabadságnak Törvénye által. (*f*) *r.* 1: 25.

13. Mert az ítélet irgalmasság nélkül lészen annak, a' ki nem tselekedett irgalmasságot: és ditsekedik az irgalmasság az ítélet ellen.

14. Mi haszna (*g*) vagyon, Atyámfiai! ha valaki mondja, hogy hiti vagyon; tselekedetei pedig nintsenek? avagy meg-tarthatja-é azt az a' hit? (*g*) *Mát.* 7: 26 *r.* 1: 23.

15. Hogyha pedig a' Keresztyén atyafiak, férfiak vagy aszszonyi-állatok (*h*) mezítelenek lejéndenek, és szükölködéndenek minden napi eledel nélkül; (*h*) *Luk.* 3: 11: 1 *Ján.* 3: 17.

16. Ezt mondja pedig valaki közzülletek azoknak: Menjetek-el békességgel, melegedjetek-meg, és egyetek eleget: mindazáltal (*i*) nem adjátok nékiek, a' mellyek szükségesek vólnának az ő testeknek tápláltatására; mi haszna *vagyon* annak? (*i*) *Esa.* 85: 7.

17. Azonképpen a' hit, ha tselekedetei nintsenek, meg-hólt ő magában.

18. Sőt inkább ezt mondhatja valaki: Tenéked hited vagyon, énnékem tselekedetim vagynak: Mutasd-meg nékem a' te hitedet a' te tselekedetidből; és én-is meg-mutatom néked az én tselekedetimből az én hitemet.

19. Te hiszed, hogy (*k*) az Isten egy; jól tselekeszed: az ördögök-is hiszik, és rettegnek *tőle*. (*k*) 5 *Mós.* 6: 4.

20. Akarod-é pedig te híjába-való ember tudni, hogy a' tselekedetek nélkül-való hit meghólt?

21. Ábrahám, ama' mi atyánk, avagy nem a' tselekedetekből esmértetett-é igaznak lenni, mikor (*l*) I'sákot, az ő fiát meg-áldozta vólna az óltáron? (*l*) 1 *Mós.* 22: 10, 12.

22. Látod, hogy (*m*) a' hit vólt az ő jó tselekedeteinek szolgáltatója, és hogy a' tselekedetekből esmértetett-meg a' hit igaznak lenni?

(*m*) *Sid.* 11: 17.

23. Annakokáért bé-tellyesedett az Irás, melly ezt mondja: Hitt pedig (*n*) Ábrahám

Iſtennek; és tulajdonittatott nékie igazságúl, és Iſten' (*o*) barátjának neveztetett.

(*n*) 1 *Mós.* 15: 6. (*o*) 2 *Kr.* 20: 7. *Esa.* 41: 8.

24. Látjátok annakokáért, hogy a' tselekedetekből esmértetik az ember igaznak lenni, és nem tsak a' hitből?

25. Haſonlatosképpen ama' tiſztátalan (*p*) Ráháb-is avagy nem a' tselekedetekből esmértetett-é igaznak lenni: mikor a' követeket bé-fogadta vólna házába, és más úton botsátotta vólna ki?

(*p*) *Jós.* 2: 1. *'Sid.* 11: 31.

26. Mert miképpen a' teſt a' lélek nélkül meghólt állat; azonképpen a' tselekedetek nélkülvaló hit meg-hólt állat.

III. A É S Z.

Szellidthetetlen a' nyelv. Emberi és mennyei böltseſség.

1 Atyámfiai! ne légyetek ſokan (*a*) Meſterek, tudván azt, hogy sulyosabb ítéletünk léſzen; (*a*) *Mát.* 23: 8.

2. (*b*) Mert ſok dolgokban meg-esünk mindnyájan. A' ki beſzédben meg nem eſik, ez tökélletes ember, úgymint ki az egéſz teſtet-is zabolán tarthatja (*b*) *r*, 1: 26.

3. Imé a' lovaknak ſzájokba zabolát vetünk, hogy nékünk engedjenek, és az ő egéſz teſteket *a' zabolán* ſzéllyel hordozzuk.

4. Imé a' hajók-is noha nagyok, és a' kegyetlen ſzelektől hordoztatnak; mindazáltal egy kis kórmánytól oda hajtatnak, a' hová a' hajósmeſter' igyekezete akarja.

5. Ezenképpen a' nyelv-is kitsiny tag, és nagy dolgokkal hányja magát: Imé egy kitsiny tüz melly nagy erdőt meg-éget!

6. Az *embernek* (*c*) nyelve-is tüz, és minden álnokságnak örvénye; Ezenképpen helyheztetett a' nyelv a' mi tagaink között, melly az egéſz teſtet meg-ſzeplősíti, melly a' gyehennának tüzétől fel-gerjeſztetvén, mind e' világot meg-égeti. (*c*) *Mát.* 15: 19.

7. Mert minden vadaknak, madaraknak, tsúſzó állatoknak, és tengerben-való állatoknak terméſzetek meg-enyhíttetik, és meg-enyhíttetett az emberi terméſzettől;

8. De a' nyelvet az emberek közzül ſenki meg nem enyhítheti: *olly* gonoſz állat *ez*, mellyet meg (*d*) nem enyhíthetſz; tellyes halálos méreggel. (*d*) *'Sólt.* 140: 4.

9. Ez által áldjuk az Iſtent, és az Atyát: és ez által mondunk gonoſzt az embereknek, kik az Iſtennek haſonlatoſságára teremtettek.

10. Azon egy ſzájból ſzármazik áldás és gonoſz mondás: nem kell ezeknek így lenniek, Atyámfiai!

11. Vallyon a' forrás azon-egy folyásból botsát é édes és keserű *vizet*?

12. Avagy, (*e*) Atyámfiai! teremhet-é a' figefa olaj magokat, vagy a' ſzőlő figéket? Azonképpen egy forrás-is nem adhat édes és keſerű vizet. (*e*) *Mát.* 7: 16, 18. *Luk.* 6: 44.

13. Kitsoda ti köztetek bölts és tudós? mutaſsa-meg az ő jó életéből az ő tselekedeteit, böltseſségnek ſzelídségével.

14. Hogyha (*f*) a' keserű irígység vagyon bennetek, és boſzſzankodás a' ti ſzívetekben; ne ditsekedjetek, és ne hazudjatok az igazság ellen. (*f*) *Róm.* 13: 13. *Ef.* 4: 31.

15. Mert nem onnét felyül ſzármazott böltseſség ez; hanem földi, teſti és ördögi.

16. Mert (*g*) a' hol az irígység vagyon, és a' boſzſzankodás; ott háboruság és minden gonoſz tselekedet vagyon. (*g*) 1 *Kór.* 1: 11. 3: 3.

17. A melly böltseſség pedig (*h*) onnét felyül vagyon, előſzör tiſzta az; annakutánna békeſséges, mértékletes, engedelmes, tellyes könyörületeſséggel és jó gyümöltsökkel, ítélet tétel nelkül és tettetés nélkül-való. (*h*) *Kór.* 2: 6, 9.

18. A' kik pedig a' békeſségnek ſzeretői; az igazságnak gyümöltsét békeſségeſen vetik.

IV. R É S Z.

Honnan vagyon a' verſengéseknek eredetek: a' ſzív' aldozatoſidgára, tiſztúlásra, és a' maga-meg-esmérésre int.

1 Honnét vagynak a' háborúságok és viſzſzavonások ti köztetek? *avagy nem* a' gonoſz kívánságokból-é, mellyek (*a*) vitézkednek a' ti tagaitokban? (*a*) *Róm.* 7: 23.

2. Kívántok *valami dolgot*; de azért ugyan nintsen: irígykedtek és nagy ſzorgalmatoſsággal igyekeztek; de ugyan nem kaphatjátok: tusakodtok és hartzoltok; de ugyan nem nyerhetitek-meg, annakokáért: mert nem kéritek *Iſtentől.*

3. Kéritek, és nem véſzitek-el; mert (*b*) nem jól kéritek, hogy a' ti kívánságitokra költsétek azt. (*b*) *'Sólt.* 66: 28. *Mát.* 20: 22.

4. Parázna férjfiak és parázna aſzſzonyi-állatok! avagy nem tudjátok-é, hogy e' világnak (*c*) barátsága gyülölséges Iſten előtt? Valaki azért akar e' világnak barátja lenni; az Iſtennek ellenségévé léſzen. (*c*) 1 *Ján.* 2: 15.

5. Avagy állítjátok-é, hogy az (*d*) Irás hijába mondja: Az irígységre hajlandó a' lélek, a' melly mi bennünk vagyon? (*d*) 4 *Mós.* 11: 29.

6. De

6. De viszont *az Istennek* nagyobb kegyelmét ajánlja *az Írás*; mert ezt mondja: (*e*) Az Isten a' kevélyeknek ellenek áll, az alázatosoknak pedig adja az ő kegyelmét. (*e*) *Luk.* 18: 14.

7. Engedjetek azért Istennek, álljatok ellene az (*f*) ördögnek; és el-fut tőletek.

(*f*) *Ef.* 4: 27. 6: 11, 18. 1 *Pet.* 5: 9.

8. Közelgessetek az Istenhez; és közelget ti hozzátok: (*g*) Tisztítsátok-meg kezeiteket ti bűnösök: és tisztítsátok-meg szíveiteket ti kettős szívűek. (*g*) *Esa.* 1: 15, 16. *Zak.* 1: 3.

9. (*h*) Keseregjetek, gyászoljatok és sírjatok; a' ti nevetségtek síralomra fordúljon, és örömetek keserűségre. (*h*) *Mát.* 5: 4. *r.* 5: 1.

10. (*i*) Alázzátok-meg magatokat az Úrnak előtte; és fel-magasztal titeket. (*i*) 1 *Pét.* 5: 6.

11. Ne szólljatok egymás ellen, Atyámfiai! A' ki szóll az ő attyafia ellen, és a' ki kárhoztatja az ő attyafiát; a' Törvény ellen szóll, és a' Törvényt kárhoztatja: hogyha pedig a' törvényt kárhoztatod; nem meg-tartója, hanem bírája vagy a' Törvénynek.

12. Egy az, a' ki *nékünk* Törvényt ád, ki meg-tarthat, és el-veszthet. (*k*) Kitsoda vagy te, hogy mást ítélsz?

(*k*) *Mát.* 7: 1. *Róm.* 14: 4.

13. Noszа immár ti, kik ezt mondjátok: Ma vagy hólnap (*l*) el mégyünk ama' városba, és ott esztendeig lakunk, és kalmárkodunk, és nyereségünk lészen. (*l*) *Luk.* 12: 18.

14. Kik nem tudjátok mitsoda *következik* másod' napon. Mert (*m*) mitsoda a' ti életetek? ollyan mint a' pára, melly egy kevés ideig tetszik, azután semmivé lészen. (*m*) *Esa.* 40: 6.

15. Holott ezt kellett vólna mondanotok: (*n*) Ha az Úr akarándja, és ha élünk: ím' ezt vagy amazt fogjuk tselekedni; (*n*) *Tsel.* 18: 21.

16. Ti pedig ditsekedtek a' ti kevélységtekkel: minden illyen ditsekedés gonosz.

17. Azért a' ki tudna jót tselekedni, és nem tselekeszi; az ollyan ember bűnös.

V. RÉSZ.

Intetnek a' gazdagok. Türni tanít példával; esküvéstől őrizkedni; betegekért könyörgeni: Ereje a' könyörgésnek, a' bűnöst meg téríteni.

1 NO immár (*a*) gazdagok sírjatok jajgatással, a' ti reátok következendő nyomorúságitokon! (*a*) *Péld.* 11: 28. *Amós.* 6. *Luk.* 6: 24.

2. A' ti gazdagságitok meg-rothadtak, a' ti ruháitokat a' moly meg-ette.

3. A' ti aranyatokat és ezüstötöket a' ro'sda meg-fogta, és azoknak ro'sdájok tészen bizonyságot ti ellenetek; és meg-emészti a' ti testeiteket, mint a' tüz. Kintset (*b*) gyüjtötök *magatoknak* az utólsó napra. (*b*) *Róm.* 2: 5.

4. Imé a' munkásoknak (*c*) bérek, kik a' ti tartományitokat meg-aratták, mellyet tsalárdsággal meg-tartottatok, kiált! és azoknak kiáltások a' kik arattak, a' Seregek' Urának füleibe bé-ment! (*c*) 5 *Mós.* 24: 14, 15.

5. Gyönyörűségben éltetek e' földön, és bujálkodtatok; a' ti szíveiteket legeltettétek, mintegy áldozatnak napján.

6. Kárhoztattátok, meg-öltétek az igazat; noha nem vétett ti ellenetek.

7. Békességesek (*d*) légyetek azért, Atyámfiai! az Úrnak el-jöveteléig: Imé a' szántó-vető ember várja a' földnek drága gyümöltsét, békességesen várván azt, míg reggeli és estvéli eső lészen reája. (*d*) *Luk.* 21: 19.

8. Békességesek légyetek ti-is, *és* erősítsétek-meg a' ti szíveiteket; mert (*e*) az Úrnak el-jövetele el-közelget. (*e*) *Sid.* 10 30.

9. Ne panaszolkodjatok egymás ellen fohászkodással, Atyámfiai! hogy ne vádoltassatok; ímé a' Bíró az ajtó előtt áll!

10. (*f*) Például vegyétek, Atyámfiai! a' háborúságban, és a' békességes-türésben a' (*g*) Prófétákat, kik szólltanak az Úrnak nevében.

(*f*) 5 *Mós.* 5: 12. (*g*) *Tsel.* 7: 52.

11. Imé (*h*) bóldogoknak mondjuk azokat, a' kik háborúságot szenvednek: A' Jóbnak türését hallottátok, és minémü végét adta az Úr *az ő nyomorúságának*, láttátok; mert irgalmas az Úr, és könyörülő. (*h*) *Mát.* 5: 11.

12. Mindeneknek előtte pedig, Atyámfiai! ne (*i*) esküdjetek se az égre, se a' földre, és semmi egyéb esküvéssel; légyen pedig a' ti beszédeteknek *erősíttetése ez*: Úgy vagyon! és *tagadása ez*: Nem úgy vagyon! hogy az *Isten' Törvényének* kárkoztatásába ne essetek.

(*i*) *Mát.* 5: 34, 37.

13. Szenved-é valaki ti köztetek? imádkozzék: Öröme vagyon-é valakinek? (*k*) énekléssel dítsérje *az Istent*: (*k*) *Ef.* 5: 1, 19. *Kol.* 3: 16.

14. Beteg-é valaki ti köztetek? hívassa az Egyházi szolgákat, és imádkozzanak érette, meg-kenvén azt (*l*) olajjal az Úrnak nevébe.

(*l*) *Márk.* 6: 13.

15. És a' hitből származott imádság meg-tartja a' beteget, és fel-segélli őtet az Úr: ha bűnt telekedett; meg-botsáttatik néki.

16. Vall-

16. Valljátok-meg egymásnak bűneiteket, és imádkozzatok egymásért, hogy meg-gyógyíttassatok; mert (*m*) igen hasznos az igaznak buzgóságos könyörgése. (*m*) *Sólt.* 34: 19.

17. Illyés nyomorúságok alá vettetett ember vólt, mint mi, és könyörgéssel kéré, hogy (*n*) eső ne lenne; és nem lőn eső a' földön három esztendeig és hat hónapig.

(*n*) *Luk.* 4: 25.

18. És viszont könyörge; és az égből eső lőn, és a' föld az ő gyümőltsét meg-termé.

19. Atyámfiai! ha valaki ti köztetek el tévelyedik az igazságtól, és (*o*) meg-téríténdi azt valaki; (*o*) *Mát.* 18: 15. *Gal.* 6: 1.

20. Tudja az, a' ki meg-térítette a' bűnös embert az ő tévelygő útáról, hogy meg-tartja annak lelkét a' haláltól, és (*p*) el-fedezi annak bűnének sokságát. (*p*) *Péld.* 10: 12. 1 *Pét.* 4: 8.

PÉTER APOSTOLNAK
KÖZÖNSÉGES ELSŐ LEVELE.

Mellyben I. *tanít a' Kristust meg-esmérni* 1. R. II. *int a' Keresztyéni hitben, még a' keresztek alatt-is, állhatatos meg-maradásra, a' szent életre és Isteni félelemre: és meg-írja, mint kelljen kinek-kinek az ő rendiben magát viselni.* 2. 3. 4. 5. *Részekben.*

I. RÉSZ.

Istennek kegyelme a' Krisusban, melly hittel vétetik-el, és reménységgel biratik, mellyről jövendőltek a' Próféták: Intések a' szent életre, atyafiúi szeretetre.

1 Péter Jésus Krisusnak (*a*) Apostola, a' jövevényeknek, kik el-szélledtek Pontusban, Galatziában, Kappadócziában, Ásiában és Bithiniában: (*a*) *Ján.* 21: 17.

2. Az Atya Istennek rendelése szerént-való választtattaknak, a' *Szent* Léleknek meg-szentelésére, az engedelemmel-*való szolgálatra*, és a' Jésus Krisus' vérének reánk-való áradására: (*b*) Kegyelem és békesség adassék néktek bőségesen! (*b*) *Róm.* 1: 7. 1 *Kór.* 1: 3. *Gal.* 1: 3.

3. (*c*) Áldot *légyen* az Isten és a' mi Urunk Jésus Krisusnak Attya! ki az ő nagy irgalmasságából újonnan szült minket az élő reménységre, a' Jésus Krisusnak halálból-való fel-támadásának általa: (*c*) 2 *Kór.* 1: 3.

4. Az örökségre, melly el-nem veszhet, meg sem motskoltathatik, meg sem hervadhat, melly nékünk mennyekben tartatik:

5. Kik Istennek erejétől őriztettek hit által az idvességre, melly meg-készíttetett; hogy meg-jelenjék az utólsó időben.

6. Mellyben vagyon a' ti örömötök, kik szomorúsággal (*d*) egy kevésé most, (ha úgy kell lenni) a' külömbb-külömbb kísértetekben illettettek. (*d*) 2 *Kór.* 4: 17.

7. Hogy a' ti hiteteknek próbáltatása, melly sokkal drágább az aranynál, melly el-vész; mindazáltal (*e*) meg-próbáltatik a' tüz által, találtassék néktek ditséretetekre, tiszteségtekre, és ditősségtekre lenni, mikor a' Jésus Krisus meg-jelenendik. (*e*) *Péld.* 17: 3.

8. Kit *noha* nem (*f*) láttatok; *mindazáltal* szerettek: *kit* noha most-is nem láttok; mindazáltal ő *benne* bízván örvendeztek meg-mondhatatlan és ditsőséges örömmel,

(*f*) *Ján.* 20: 29.

9. A' ti hiteteknek jutalmát el-vévén, *tudniillik* a' ti lelketeknek idvességét:

10. Melly idvességről kérdezkedtek és tudakoztak (*g*) a' Próféták, kik az *Istennek* reátok következendő kegyelméről jövendőt mondottak,

(*g*) *Dán.* 2: 44. *Hag.* 2: 7.

11. Tudakozván: az időnek mitsoda és minémű tzikkelyére jelentené, a' Krisusnak ő bennek-való jövendő-mondó *Szent* Lelke, hogy következnének a' Krisusra a' szenvedések, és a' ditősség a' *szenvedés* után.

12. Kiknek meg-jelentetett, hogy nem magoknak, hanem minékünk szolgáltak azokban, mellyek most tinéktek hírdettettek azok által, kik néktek prédikállották az Evangyéliomot, a' mennyekből ki-botsáttatott Szent Lélek által, mellyekbe az Angyalok-is nagy kívánsággal kívánnak bé-tekínteni.

13. Annakokáért a' ti elméteknek derekait (*h*) fel-övedezvén, józanon és valóba vessétek reménységteket a' kegyelemben, a' melly tinéktek meg-adatik, mikor a' Jésus Krisus meg-jelenik: (*h*) *Luk.* 12: 35.

14. Mint engedelmes fiak, kik (*i*) ne szabjátok magatokat a' ti tudatlanságtokban-való régi kívánságokhoz; (*i*) *Róm.* 12: 2. *r.* 4: 2, 3.

15. Hanem miképpen hogy szent az, a' ki titeket el-hívott; ti-is szentek légyetek tellyes életetekben.

16. Annak-

16. Annakokáért írattatott-meg: (*k*) Szentek légyetek! mert én szent vagyok.

(*k*) 3 *Mós* 11 : 44.

17. Azért ha Atyának nevezitek azt, a' ki (*l*) személy-válogatás nélkül mindent meg-ítél az ő tselekedeti szerént; félelemmel járjatok a' ti életeteknek rendiben: (*l*) 5 *Mós.* 10 : 17.

18. Úgymint kik tudjátok, hogy nem veszendő *állatokon*, mint aranyon vagy ezüstön (*m*) váltattatok-meg a' ti hijába-való életetekből, mellyet a' ti atyáitoknak tanításiból vettetek vólt: (*m*) 1 *Kór.* 6 : 20.

19. Hanem drágalátos (*n*) véren, tudni-illik a' makula és szeplő nélkül-való báránynak, a' Krisztusnak vérén: (*n*) '*Sid.* 9 : 14. *Jel.* 1 : 5.

20. Ki jóllehet e' világ' fundamentominak felvettetések (*o*) előtt rendeltetett vólt; de megjelentetett az útólsó időkben ti érettetek:

(*o*) *Róm* 16 : 25 *Ef.* 1 : 9.

21. Kik (*p*) ő általa hisztek Istenben, ki feltámasztotta őtet a' halálból, és ditsőséget adott néki, hogy a' ti hitetek és reménységtek Istenben lenne. (*p*) *Tsel.* 3 : 15.

22. A' ti lelkeiteket meg-tisztítván, és *Szent* Lélek által engedvén az igazságnak, a' kép-mutatás nélkül-való (*q*) atyafiúi szeretettel, tiszta szívből egymást igen szeressétek. (*q*) *Róm.* 12 : 10.

23. Mivelhogy (*r*) újonnan születtettetek, nem rothadandó magból; hanem rothadás nélkül-való *mag*ból, az élő és örökké meg-maradandó Istennek beszéde által. (*r*) *Jak.* 1 : 18.

24. Mert minden test ollyan, mint a' fü, és az embernek minden ditsősége mint a' (*s*) fünek virága; meg-szárad a' fü, és annak virága elhull: (*s*) *Jak.* 1 : 10. 1 *Ján.* 3 : 9.

25. De az Úrnak beszéde meg-marad örökké; e' pedig az íge, a' melly néktek prédikálltatott.

II. RÉSZ.

Intés a' Krisztus' esméretiben-való nevekedésre, ki az idvességnek köve: mint kell a' Pogányok között élni: engedni az Uraságnak: szenvedni jó lelki-esmérettel Krisztus' példájára.

1 Annakokáért (*a*) le-vetvén minden gonoszságot, minden álnokságot, kép-mutatásokat, irígységeket, és minden rágalmazásokat:

(*a*) *Kol.* 3 : 8.

2. Mint mostan született gyermekek, az *Isten'* beszédének ama' tiszta tejét kívánjátok, hogy ennek általa nevekedjetek;

3. Mert (*b*) meg-kóstoltátok, hogy kegyelmes az Úr. (*b*) '*Sólt.* 24. 9. '*Sid.* 6 : 5.

4. Kihez járúlván, (ki élő-kő, az embertől jóllehet meg-vettetett; de az Isten előtt betsületes és drága.)

5. Ti is mint élő-kövek épittessetek-fel, hogy légyetek lelki ház, szent Papság, a' lelki áldozatoknak áldoztatásokra, mellyek Istennek kedvesek a' Jésus Krisztus által

6. Annakokáért-is vagyon az Irásban: (*c*) Imé helyheztetek Sionba betsületes, drága, és főszegeletben-való követ! és a' ki abban (*d*) hiszen; meg-nem szégyenül (*c*) *Esa.* 28 : 16.

(*d*) *Sólt.* 2 : 12. 69 : 7. *Esa.* 30 : 18.

7. Néktek azért, kik hisztek, tiszteségtekre vagyon; a' hitetleneknek pedig, a' (*e*) kő, a' mellyet meg vetet ek az épitők, ez lett a' szegeletnek fejévé és ütközetnek kövévé, és botránkozásnak kő-sziklájává:

(*e*) *Mát.* 21 : 42, *Esa.* 8 : 14 *Róm.* 9 : 33.

8. Azoknak *tudni-illik*, a' kik meg-ütköznek az ígében, és hitetlenek; mellyre rendeltettek vólt-is *Istentől.*

9. Ti pedig-választatott nemzetség, királyi (*f*) Papság, szent nép *vagytok*, és olly nép, mellyet *Isten* sajátjának tart; hogy annak hatalmas dolgait hírdessétek, a' ki titeket a' setétségből az ő tsudálatos világosságára hívott.

(*f*) 2 *Mós.* 19 : 6. *Esa.* 61. 6. *Jel.* 5 : 10.

10. Kik régen nem ő (*g*) népei *valátok*; most Isten' népei *vagytok*: kik kegyelmet nem nyertek vala; mostan kegyelmet nyertetek.

(*g*) *Róm.* 9 : 25, 26. *Efés.* 2 : 11, 12.

11 Szerelmesim! kérlek, hogy mint jövevények, és bújdosok *e' földön*, meg-tartóztassátok magatokat a' (*h*) testnek kívánságitól, mellyek vitézkednek a' lélek *ellen.* (*h*) *Róm.* 13 : 14.

12. És a' Pogányok között a' ti életetek (*i*) légyen tiszteséges; hogy a' helyébe, hogy ti ellenetek, mint gonosz-tévő emberek ellen szóllnak, a' jó tselekedetekből, m llyeket látnak, (*k*) ditsőítsék az Istent, mikor *az Isten* őket-is meglátogatja. (*i*) *r.* 3 : 16. (*k*) *Mát.* 5 : 16.

13. Annakokáért (*l*) engedelmesek légyetek minden emberi rendelésnek az Úrért: akár Királynak, úgymint felső méltóságban helyheztetettnek: (*l*) *Róm.* 13 : 1, '*s a' t.*

14. Akár Tiszt-tartóknak, úgymint, kik attól botsáttatnak: mint a' gonosz-tévőknek büntetésekre; mint a' jól-tévőknek dítséretekre.

15. Mert így vagyon az Istennek akaratja; hogy jól tselekedvén, meg-zabolázzátok a' balgatag embereknek tudatlanságokat.

16. Mint szabadosok, és nem mint ollyak, kik

a' (*m*) szabadságnak palástja alatt gonoszságot tselekesznek; hanem mint Istennek szolgái.

(*m*) *Ján.* 8: 32. *Róm.* 6: 18. *Gal.* 5: 13.

17. Mindeneket tiszteljetek: Az atyafiúságot (*n*) szeressétek: Az Istent féljétek: A' Királyt tiszteljétek. (*n*) *r.* 1: 22.

18. Szolgák! (*o*) a' ti Uraitoknak engedelmesek légyetek minden félelemmel, nem tsak a' jóknak, és a' mértékleteseknek; hanem a' keményeknek-is. (*o*) *Efés.* 6: 5. *Kol* 3: 22.

19 Mert (*p*) ez a' kedves dolog: ha valaki ok-nélkül nyomorgattatván el-szenvedi a' nyomorúságokat, tudván, hogy Istentől botsáttattak azok reája. (*p*) *Mát.* 5: 10, 11.

20. Mert mitsoda ditsősége vagyon annak, ha el-szenveditek, mikoron bűnötökért artzúl tsapdosstattok? hanem mikor (*q*) jót tselekedtek, mindazáltal nyomorúságot szenvedtek; az kedves az Istennél. (*q*) *r.* 3: 14. 4 14, 16.

21. Mert erre hívattattatok-is; mert a' Krisstus-is szenvedett ti érettetek, tinéktek példát hagyván, hogy az ő nyomdokit követnétek.

22. (*r*) Ki bűnt nem tett vala, és álnokság nem találtatott az ő szájában.

(*r*) 2 *Kór.* 5: 21. 1 *Ján.* 3: 5.

23. Ki mikor szidalmaztatnék; senkit nem szidalmaz vala: és mikor szenvedne, senkit nem fenyeget vala; hanem annak hagyja vala *a' bosszú-állást*, a' ki igazán ítél.

24. Ki a' mi bűneinket (*s*) hordozta az ő testében a' fán; hogy a' bűnöknek meg-halván, élnénk az igazságnak, kinek sebeivel gyógyúltunk-meg. (*s*) *Esa.* 53: 5.

25. Mert ollyanok valátok, mint a' tévelygő (*t*) juhok; de meg-tértetek most a' ti lelketek' Pásztorához, és Gondviselőjéhez. (*t*) *Esa.* 53: 6.

III. RÉSZ.

Az asszonyoknak engedelmességekről és ékességekről: Férfiaknak tisztekről: minden jó tselekedetekről. Türésről a' keresztt alatt a' Krisstus' példájával, hogy a' lélek meg-tartassék.

1 Hasonlatosképpen az (*a*) asszonyi-állatok engedelmesek légyenek az ő tulajdon férjeknek: hogyha valakik nem engednek-is az ígének; az ő feleségének szent életek által az íge nélkül (*b*) meg-nyeretessenek:

(*a*) *Efés.* 5: 22. (*b*) *Kór.* 7: 16.

2. Minekutánna látándják a' ti tiszta és *Isteni* félelemmel-való életeteket.

3. Melly *asszonyi-állat*oknak (*c*) ékesség ne légyen külső, melly vagyon hajoknak feltekerésében, aranynak viselésében, vagy szép palástoknak öltözetiben; (*c*) 1 *Tim.* 2: 9.

4. Hanem a' szívben el-rejtetett ember, a' szelíd és tsendes léleknek rothadatlanságában, melly az Isten előtt betsületes.

5. Mert ama' szent és Istenben bízó asszonyi-állatok-is, régen illyen módon ékesítik vala magokat, kik az ő férjeiknek engedelmesek valának.

6. Mint Sára engedett Ábrahámnak, őtet (*d*) Urának nevezvén: melly *Sárának* ti leányi lettetek, mikoron jót tselekesztek; ha semmi félelem nem rettegtet-is titeket.

(*d*) 1 *Mós.* 18: 12.

7. A' férjfiak hasonlatosképpen, (*e*) egygyütt éljenek az ő feleségeikkel, mint illik értelmes *emberek*hez: az asszonyi-állati edénynek, mint erőtelenebbnek tiszteséget tévén; mivelhogy, mind egygyütt azokkal örökösi-is *vagytok* a kegyelem' életének, hogy a' ti imádkozástok meg-ne bántassék. (*e*) 1 *Kór.* 7: 3. *Ef.* 5: 25.

8. Továbbá mindnyájan légyetek (*f*) egygyesek, egymásnak nyomorúságán egy-aránt bánkódók, atyafiúi szeretettel fel-ékesíttettek, irgalmasok, kegyelmesek: (*f*) *Rom.* 15: 5.

9. Nem fizetvén (*g*) gonoszszal a' gonoszért, vagy szidalommal a' szidalomért; hanem inkább jót mondván, úgymint kik tudjátok, hogy erre hívattattatok, hogy az áldást örökség szerént el-vegyétek. (*g*) *Mát.* 3 39 25: 34.

10. Mert a' (*h*) ki akarja ez életet szeretni, és akar jó napokat látni; tiltsa-meg az ő nyelvét a' gonosztól, és az ő ajakait, hogy ne szóllyanak álnokságot. (*h*) *Sólt.* 34 34-37. *Jak.* 1: 26.

11. Távozzék-el a' gonosztól, és tselekedjen jót; keresse a' békességet, és kövesse azt.

12. Mert az Úrnak szemei *vagynak* az igazakon, és az ő fülei azoknak könyörgéseken; az Úrnak pedig ortzája azok ellen, a' kik gonoszt tselekesznek.

13 És kitsoda háborgat titeket, ha a' jónak követői lésztek?

14. Hogyha pedig az (*i*) igazságért szenvedtek; bóldogok *lésztek*: azoktól-való féltetekben pedig meg-ne félemjetek, és meg-ne háborodjatok; (*i*) *Mát.* 5: 10. *r.* 4: 14.

15. Hanem az Úr Istent (*k*) szenteljétek a' ti szíveitekben. *Légyetek* pedig mindenkor készek meg-felelni nagy alázatossággal és betsülettel azoknak, a' kik számot akarnak venni a' ti bennetek-való reménységről.

(*k*) *Esa.* 8: 13.

16. Jó (*l*) lelki-esmérettel légyetek, hogy a' helyébe, hogy ti ellenetek, mint gonosz-tévők

ellen

ellen szóllnak, meg-szégyenüljenek, a' kik a' Krisztusban-való jó életeteket szidalmazzák.

(*l*) *Tit.* 2: 7. *r.* 2: 12, 15.

17. Mert jobb, hogy a' jó tselekedetért szenvedjetek, ha az Isten' akaratja úgy akarja; hogy nem a' gonosz tselekedetért.

18. Mert a' Krisztus-is egyszer a' bünökért (*m*) szenvedett, igaz lévén a' hamisságért; hogy minket Istenhez vinne, ki meg-hólt test szerént; de a' Léleknek általa meg-elevenittetett.

(*m*) *Róm.* 5: 6, 8. *'Sid.* 9: 15.

19. Mellyben el-menvén, a' lelkeknek-is, mellyek *vagynak* a' tömlötzben, prédikállott.

20. Kik régen engedetlenek valának, mikor az Istennek türése egyszer a' Nóénak idejében (*n*) várja vala őket, mikor a' Bárka készittetnék, mellyben kevés (az-az nyóltz) lelkek tartattak-meg az *özön*-vízben.

(*n*) 1 *Mós.* 6: 3, 5. *Mát.* 24: 48.

21. Melly *Bárká*hoz hasonló (*o*) Keresztségnek példája mostan minket-is meg-tart (nem az a' *Keresztség*, mellyel a' testnek szennyei el-mosattatnak; hanem a' jó lelki-esméretnek Istennel-való kérdezősdése) a' Jésus Krisztusnak fel-támadása által,

(*o*) *Efés.* 5: 26.

22 Ki az Istennek jobbján vagyon, minekutánna mennyekbe fel-ment: kinek birodalmába vettettek az Angyalok, hatalmasságok és erők.

IV. RÉSZ.

A' testnek kivánságit tiltja: int szeretetre, gazdálkodásra és békességes-türésre a' nyomorúságokban, mellyeket mint Keresztyének szenvednek.

1 Mivelhogy annakokáért a' Krisztus mi értettünk szenvedett a' testben; ti-is ugyan ezen gondolattal fegyverkezzetsetek-fel, *tudni-illik:* hogy, a' ki szenvedett a' testben, megszünt a' büntől;

2. Hogy többé nem az embereknek kivánságok szerént, hanem az Isten' akaratja szerént a' mennyi ideig él, éljen a' testben.

3. Mert (*a*) elég minékünk, hogy a' mi életünknek ez előtt-való idejében, a' Pogányoknak akaratjok szerént éltünk, mikor járnánk bujálkodásokban, *gonosz* kivánságokban, részegségekben, tobzódásokban, torkosságokban, és a' bálványoknak undok tiszteletekben.

(*a*) 1 *Kór.* 6: 11. *Efés.* 4: 17, 22.

4. Melly *dolog*ra nézve a' *Pogányok* jövevényeknek tettszenek magoknak e' *világon*, és káromlást szóllnak; mivelhogy ő-vélek egygyütt hasonló bujálkodásban nem éltek.

5. Kik számot adnak annak, a' ki kész megitélni az élőket és a' hóltakat.

6. Mert azért prédikálltatott az Evangyéliom azoknak-is, a' kik immár meg-hóltak; hogy kárhoztattatnának az emberek szerént testben, élnének pedig Isten szerént lélekben.

7. Mindeneknek végek pedig közel vagyon; légyetek azért józanok és vígyázók, hogy imádkozhassatok.

8. Mindeneknek előtte pedig az egymáshozvaló szeretetre hajlandók légyetek; mert az *atyafiúi* szeretet (*b*) el-fedezi a' vétkeknek sokságokat.

(*b*) *Péld.* 10: 12. *Jak.* 5: 20.

9. (*c*) Gazdálkodók légyetek egymásnak minden (*d*) zúgolódás nélkül.

(*c*) *Róm.* 12: 13. *'Sid.* 13: 2. (*d*) *Fil.* 2: 14.

10. A' mint minden *ember* vette az ajándékot; *azonképpen* (*e*) sáfárkodjatok abból egymásnak, mint az Istennek külömbb-külömbb-féle ajándékának jó sáfári.

(*e*) *Róm.* 12: 6, 8. 2 *Kór.* 8: 11.

11. (*f*) A' ki szóll; *szólljon* mint Istennek beszédét: a' ki szolgál; *szolgáljon* úgy, mint Istentől adatott ajándékok szerént, hogy mindenekben ditsőíttessék az Isten a' Jésus Krisztus által, kinek ditsősége és birodalma vagyon mind örökkön örökké, Amen!

(*f*) *Jer.* 23: 22.

12. Szerelmesim! ne rémüljetek-meg mint idegenek ama tüz által-való késértéstől, melly ti rajtatok lészen a' ti meg-próbáltatástokra; mintha valami idegen dolog esnék rajtatok.

13. Sőt inkább, hogy a' Krisztus' szenvedésinek (*g*) társai vagytok; azon örüljetek: hogy mikor az ő ditsősége meg-jelenik; akkor-is örvendezve vígadjatok.

(*g*) 2 *Kór.* 4: 10. *Fil.* 3: 10, 12.

14. Ha (*h*) szidalommal illetnek titeket a' Krisztus nevéért; bóldogok *vagytok:* mert mind a' ditsősségnek, mind za Istennek Lelke ti rajtatok meg-nyúgoszik: *ki* azokra nézve káromoltatik; ti reátok nézve pedig ditsőíttetik.

(*h*) *Mát.* 5: 10, 11. *r.* 2: 20.

15. Senki azért ti közzületek úgy ne szenvedjen, mint gyilkos, vagy lopó, vagy gonosztévő, vagy más ember' dolgában praktikáló.

16. Ha pedig úgy (*i*) *szenved*, mint Keresztyény; ne szégyenlje, sőt inkább ditsőítse az Istent azért.

(*i*) *Tsel.* 5: 40, 41. *Fil.* 1: 29.

17. Mert ideje, hogy az ítélet el-kezdessék az Istennek házán: (*k*) hogyha pedig mi rajtunk *kezdetik* először; mint lészen azoknak végek, a' kik nem engednek az Isten' Evangyéliomának?

(*k*) *Jer.* 25: 29. *Luk.* 23: 31.

18. És (*l*) ha az igaz csak alig maradhat-meg; az istentelen és bünös ember hol maradhatna-meg? (*l*) *Péld.* 11: 31. *Jer.* 25: 29.

19. Annakokáért a' kik ízenvédnek Istennek akaratjából; ajánlják (*m*) *Istennek* mint hív Teremtőjöknek az ő lelkeket, jót tselekedvén.

(*m*) *Sólt.* 3: 6. *Luk* 23: 46. *Ts.* 7: 59.

V. RÉSZ.

Mint legelteſsék a' Páſztorok a' Kriſtus' nyáját: Ifjak a' véneknek engedjenek: az ördögnek ellene kell állani: könyörgés: köſzöntések.

1 Az Egyházi ſzolgákat, kik ti köztetek vagynak, kérem én, ki ő-vélek egygyütt Egyházi ſzolga *vagyok*, és a' Kriſtus' ſzenvedéſinek (*a*) bizonysága, és az *utólsó napon* meg-jelentendő ditsőſségnek egygyütt társa. (*a*) *Luk.* 24: 46-48.

2. (*b*) Legelteſsétek az Istennek ſeregét, melly a' ti gondviseléstek alatt vagyon, gondot viselvén arról nem kínſzerítésből; hanem örömest: nem kívánván éktelenül a' nyereséget; hanem kéſz indúlattal: (*b*) 1 *Kór.* 9 7.

3. (*c*) Sem pedig úgy, mint uralkodván az *Úrnak* örökségén; hanem úgy, mint kik az *Isten'* ſeregének tükörei légyenek. (*c*) *Mát.* 20 26-28.

4. És mikoron meg-jelenéndik (*d*) ama' Páſztoroknak Fejedelmek; el-vészitek a' ditsőſségnek ama' foñyadhatatlan koronáját. (*d*) *Esa.* 40: 11.

5. Hasonlatosképpen az ifjak engedelmesek légyenek, a' véneknek; és mindnyájan egymásnak (*e*) engedelmesek légyetek. Alázatoſsággal ékesek légyetek bejől; mert az (*f*) Isten a' kevélyeknek ellenek áll, az alázatosoknak pedig adja az ő kegyelmét. (*e*) *Róm.* 12: 16. (*f*) *Péld.* 3: 34.

6. Alázzátok-meg azért magatokat az Istennek hatalmas keze alatt, hogy titeket alkalmatos időben fel-magaſztaljon.

7. Minden (*g*) gondotokat ő reá veſsétek; mert ő-néki gondja vagyon ti rólatok.

(*g*) *Sólt.* 55. *Mát.* 6: 25. *Luk.* 12: 12.

8. Józanok (*h*) légyetek, vígyázzatok; mert a' ti (*i*) ellenségtek az ördög, mint az ordító oroſzlán ſzéllyel jár, keresvén, kit el-nyeljen.

(*h*) *r.* 1: 13. 4: 7. (*i*) *Jób.* 1: 7. *Luk.* 22: 31.

9. Kinek (*k*) ellene álljatok, erősek lévén a' hitben: tudván, hogy a' ti atyátokfiaitól, kik e' világon vagynak, ugyan-azon nyomorúságok tőltetnek-bé. (*k*) *Efés.* 4: 27. 6: 12-18.

10. A' minden kegyelemnek Istene pedig, ki hívott minket az ő örökké-való ditsőſségére a' Jésus Kriſtusban, titeket, kik egy kevéſsé megnyomoríttattatok: azt *mondom, az Isten* tégyen tökélletesekké, erősítsen-meg, tégyen állandókká és állhatatosokká.

11. (*l*) Ő-néki *légyen* ditsőſség és birodalom, örökkön örökké, Amen! (*l*) *r.* 4: 11.

12. Silvánus által, ki (n' mint állítom) tinéktek hív atyátokfia, kevés beſzéddel írtam, intvén *titeket*, és bizonyságot tévén, hogy ez az Istennek igaz kegyelme, a' mellyben állotok.

13. Köſzönt titeket a' ti veletek egygyütt válaſztatott Babilóniabéli Gyülekezet, és (*m*) Márkus az én fiam. (*m*) *Tsel.* 12: 12, 25. 15: 37.

14. (*n*) Köſzöntsétek egymást ſzeretetből-való tsókoláſsal. Békeſség tinéktek mindnyájan, kik a' Kriſtus Jésusban *vagytok*, Amen!

(*n*) *Róm.* 16: 16. 2 *Kór.* 13: 11.

PÉTER APOSTOLNAK KÖZÖNSÉGES MÁSODIK LEVELE.

E' Levélben. I. *Tanít, hogy tsak az Isten' ígéjét tartsa ember igaz tudománynak,* 1. *R. és őrízze magát a' hamis tudománytól, és emberi ſzerzésektől.* 2. *R.* II. *Int az Isteni félelem ſzerént-való Kereſztyéni életre, okait meg-mondván, mellyek közzül egy a' Kristus' el-jövetele az utólsó ítéletre.* 3. *R.*

I. RÉSZ.

Intés, hogy a' hit jó tselekedetekkel ékesitteſsék; hivatalát ki-ki erősitse. Miért inti őket illy' gyakorta: minémű az ő tudománnya: halálához közelit: az Irás Istentől adatott.

1 Simon Péter, Jésus Kriſtus' ſzolgája, és Apoſtola, azoknak, a' kik mi velünk egygyetembe hasonló drágalátos hitet vettenek, a' mi Istenünknek és a' mi Meg-tartó Jésus Kriſtusunknak igazsága által:

2. Kegyelem és békeſség (*a*) bővölködjék rajtatok, az Istennek és a' mi Urunk Jésusnak esméreti által. (*a*) *Júd*, 2. *Ján.* 17: 3.

3. Miképpen hogy az ő Isteni ereje nékünk mindeneket ajándékozott, mellyek az életre és az Isteni ſzolgálatra *valók*, annak esméreti által, ki minket hívott a' ditsőſségre és a' jóságos tselekedetre.

4. Mivelhogy nagy, és drágalátos ígéretek ajándékoztattak minékünk; hogy ezek által az (*b*) Isteni természetnek részeſi lennétek, ki-menekedvén a' romlottságból, melly a' kívánság által vagyon e' világon. (*b*) *Ján.* 1: 12. *Gal.* 3: 26.

5. Minden tellyes-igyekezeteteket pedig erre reá-vetvén, a' ti hitetek mellé ragaſzſzatok jóságos tselekedetet; a' jó tselekedet mellé pedig

6. A' tudományt.

6. A' tudomány mellé pedig mértékletességet, a' mértékletesség mellé pedig türést, a' türés mellé pedig Isteni tisztelettet:

7. Az Isteni tisztelet mellé pedig attyafiakhoz (c) hajlandó szívet, az atyafiakhoz hajlandó szív mellé pedig szeretetet. (c) *Jak.* 1: 27.

8. Mert ezek ha ti bennetek vagynak, és bővölködnek; nem tésznek titeket tudatlanokká és (d) haszontalanokká, a' mi Urunk Jésus Krisztusnak esméretire. (d) *Tit.* 3: 14.

9. Mert a' kiben ezek nintsenek; az (e) vak, és messze semmit nem lát, el-felejtkezvén arról, hogy ő az ő régi büneitől meg-tisztíttatott vólt. (e) 1 *Ján.* 2: 9, 11.

10. Annakokáért, Atyámfiai! igyekezzetek inkább a' ti hívataltokat és választatástokat megerősíteni; mert ha ezeket tselekesszitek, soha meg nem ütköztök.

11. Mert illyen módon adattatik néktek bővséggel a' mi Urunknak, és Meg-tartó Jésus Krisztusunknak örök országába-való bé-menetel.

12. Minekokáért nem szünöm-meg titeket mindenkor inteni ezekről; jóllehet tudósok és erősek vagytok a' jelen-való igazságban.

13. Mert méltó dolognak ítélem lenni, hogy míg ez én *testemnek* sátorában vagyok; fel-ébreszszelek titeket intésnek általa.

14. Mivelhogy tudom, hogy hamar le-tészem ezt az én sátoromat; mint a' mi Urunk Jésus Krisztus nékem (f) meg-jelentette.

(f) *Ján.* 13: 36. 21: 18, 19.

15. Igyekezem pedig azon, hogy ti az én hóltom után gyakorta ezekről meg-emlékezhessetek.

16. Mert nem valami mesterséggel (g) gondolt beszédnek követéséből hírdettük néktek a' mi Urunk Jésus Krisztusnak hatalmát és el-jövetelét; hanem úgy, mint kik szemeinkkel láttuk az az ő meltóságát. (g) 1 *Kór.* 1: 17.

17. Mert vett vala az Atya Istentől tisztességet és ditsőséget; mikor e' nagyságos ditsőségtől illyen szó adatott vólna néki: (h) Ez amaz én szerelmes fiam, kiben én meg-nyúgodtam! (h) *Mát.* 17: 5. *Márk.* 9: 7. *Luk.* 9: 35.

18. És e' szót mi ő felőle mennyből hallottuk; mikor ő-véle egygyütt vólnánk (i) a' szent hegyen. (i) *Mát.* 17: 5.

19. És vagyon igen erős bizonyságunk *e' nélkül-is*, (k) a' Prófétáknak beszédek: mellyet hogy követtek, mint a' setétségben világoskodó lámpást; jól mivelitek, míg a' nap meg-világosodik, és a' hajnal-tsillag fel-támad a' ti szíveitekben. (k) *Luk* 24: 27.

20. Ha azt először meg-tanúlándjátok; hogy a' *Szent* Irásnak prófétziái közzül egy-is (l) nem magyaráztatik kiváltképpen-való magyarázattal. (l) *Róm.* 12: 6.

21. Mert nem ember akaratjából származott régen a' *Prófétáknak* prófétálások; hanem a' Szent (m) Lélektől indíttatván szólltak az Istennek szent emberei. (m) 2 *Tim.* 3: 16.

II. RÉSZ.

Jövendől a' hamis Tanítóknak fokságokról, erkölcsökről, mesterségekről és büntetésekül.

1 Vóltak pedig (a) hamis Próféták-is a' köség között; miképpen ti köztetek is lésznek hamis Doktorok, kik bé-hoznak veszedelmes tévelygéseket, az Urat-is, a' ki őket meg-vette, meg-tagadván, kik ő magoknak hírtelenséggel-való veszedelmet szereznek.

(a) 5 *Mós.* 13: 1. *Ez.* 13 2, 3. *Mát.* 24: 11.

2. És (b) sokan fogják követni azoknak veszedelmeket, kik által az igazságnak úta károm' lattatik. (b) 1 *Tim.* 4: 1 *Tim.* 3: 1-5.

3. És a' telhetetlenségnek miatta, ő magoktól gondolt beszédekkel, belőletek kereskedést szereznek, kiknek az ő kárhoztatások immár régtől fogva készen vagyon, és kiknek veszedelmek nem szunnyad.

4. Mert ha az Isten nem kedvezett (c) az Angyaloknak, kik vétkeztenek vala; hanem a' mélységbe taszítván, a' setétségnek vas-lántzainak adta meg-tartani azokat a' kárhozatra:

(c) *Jób.* 4: 18. *Júd* 6. *Jel.* 12: 9.

5. És ha a' régi Világnak-is nem kedvezett; hanem a' nyóltzadik *embert*, (d) Nóét, az igazságnak prédikátorát meg-tartotta, az istenteleneknek Világokra özön-vizet hozván:

(d) 1 *Mós.* 7: 10-23. 1 *Pét.* 3: 19, 20.

6. És ha (e) a' Sodomabélieknek, és a' Gomorabélieknek városaikat hamuvá tévén, mindeneştől el-fordította: és azt mivelte; hogy a' gonosz életüeknek példák lennének:

(e) 1 *Mós.* 19: 24, 25. *Jer.* 50: 40.

7. És a' gonosz és bujálkodó életü *emberekkel*-való nyájaskodásnak miatta el-fáradott Lótot, ha meg-szabadította:

8. (Mert az igaz *Lót*, mikor azok között laknék, minden napon az ő igaz lelkét, azoknak gonosz tselekedeteket látván és hallván, gyötri vala.)

9. Tudja az Úr *most-is* a' híveket a' kísértetből meg-szabadítani; a' hamisakat pedig az ítélet' napjára a' büntetésre meg-tartani.

10. Mindeneknek felette pedig azokat, a' kik a' testet követvén a' tisztátalan kívánságban járnak, és a' Fejedelemséget meg-útálják; *kik mívelhogy* vakmerők, magoknak kedveskedők, nem rettegik (*f*) a' Méltóságokat szidalommal illetni: (*f*) *Róm.* 13: 1, 2.

11. Holott az (*g*) Angyalok-is, kik erővel és hatalommal nagyobbak, nem szóllnak azok ellen az Úr előtt káromló ítéletet (*g*) *Júd.* 9.

12. De ezek, mint az oktalan állatok, mellyek a' természetnek indúlatjától viseltetnek, és a' végre teremtettek, hogy meg-fogattatván meghaljanak, azokat szidalmazván, a' mellyeket nem tudnak, az ő magoktól talált romlásban elvesznek;

13. Hogy el-vegyék a' hamisságnak jutalmát, úgymint kik *nagy* bóldogságnak állítsák a' mindennapi gyönyörüségeket: undokságok és szeplők, kik mikor veletek egygyütt nyájaskodnak-is, az ő álnokságokban gyönyörködtetik magokat:

14. Kiknek (*h*) szemeik-is rakvák paráznasággal, és kik a' bünből nem tudnak meg-térni, az állhatatlan lelkeket el-hitetvén, kiknek szívek a' telhetetlenségben gyakoroltatott, átkozott fiak! (*h*) *Mát.* 5: 28.

15. Kik az igaz útat el-hagyván el-tévelyedtek, követvén Bálámnak, Bósor' fiának útát, ki a' bünből-való nyereséget kedvellé:

16. De az ő bünének büntetését szenvedé; *mert* a' tereh-alá szoktatott (*i*) néma szamár emberi szóval szóllván, a' Prófétának bolondságát ellenzé. (*i*) 4. *Mós.* 22: 28-32.

17. Ezek, víz nélkül-való (*k*) kút-fejek, fellegek, mellyek a' széltől hányattatnak, kiknek a' setétségnek homályossága örökké tartatik;

(*k*) *Júd.* 12.

18. Mert fel-fúvalkodott híjába-valóságot szóllván a' testnek buja kívánsági által, azokat el-hitetik, a' kik valóba el-szakadtak vala a' bünben élőktől:

19. Szabadságot ígérvén azoknak, holott ők a' bünnek szolgái; mert a' ki kitől meg-győzetetett; annak (*l*) szolgálatjába adta ő magát.

(*l*) *Ján.* 8: 34. *Róm.* 6: 16.

20. Annakokáért ha, minekutánna e' világnak fertelmességit, a' mi Urunknak és Megtartó Jésus Krístusunknak esméreti által el-távoztatták, (*m*) és viszontag azokba elegyíttetvén meg-győzettetnek azoktól; az ollyanoknak utólsó állapatjok gonoszabbá lett az elsőnél.

(*m*) *Mát.* 12: 45.

21. Mert jobb vólt vólna azoknak, hogy meg ne esmérték vólna az igazságnak útát; hogynem mint *annak* esméreti után a' nékik adatott szent tudománytól hátra állani.

22. De az ollyanokon az esik, a' mit szoktak mondani igaz példa-bészédben: Az (*n*) eb reá tért az ő maga okádására, és a' meg-mosódott disznó a' sárnak fertőjébe. (*n*) *Péld.* 26: 11.

III. RÉSZ.

Le írja a' Krístus' el-jövetelét, annak tagadóival és módjával egybe: intés arra-való magunk' készítésére.

1 Ez immár második Levél-íráſom néktek Szerelmesim! mellyel a' ti tiszta elméteket az intés által fel-indítom;

2. Hogy meg-emlékezzetek a' Szent Prófétáktól meg-mondatott beszédekről, és a' mi tudományunkról, kik az Úrnak, és Meg-tartónak Apostoli vagyunk.

3. Ezt mindennek előtte tudván; hogy az (*a*) utólsó időben támadnak tsúfolók, *úgymint* kik az ő tulajdon kívánságok szerént járnak:

(*a*) 1 *Tim.* 4: 1. 2 *Tim.* 3: 1. *Júd.* 13.

4. Kik ezt fogják mondani: (*b*) Hol vagyon az *Úr*' el-jövetelének ígérete? Mert miólta az Atyák el-aluttak; mindenek a' teremtésnek kezdetétől fogva ugyan-azon módon állanak.

(*b*) *Ez* 12: 22, 23.

5. Mert ezt akaratjok szérent nem tudják: hogy az egek régtől fogva az Isten' beszéde által vagynak; azonképpen (*c*) a' föld-is, melly a' vízből és a' vízben áll; (*c*) *Sólt.* 24: 2.

6. Minekokáért a' Világ-is, melly akkor vala vízzel el-boríttatván, el-vesze.

7. (*d*) A' melly föld pedig, és a' melly egek mostan *vagynak*; ugyan-azon *Isten*' beszéde által el-tétetvén, tartatnak tüzre, a' kárhozatnak és a' hitetlen emberek' veszedelmeknek napjára.

(*d*) *Esa.* 30: 8. 51: 6. *Mát.* 24: 35.

8. Ez egy dolognak pedig ne légyetek tudatlani, Szerelmesim! hogy (*e*) egy nap az Úrnál, ollyan, mint ezer esztendő: és ezer esztendő ollyan, mint egy nap. (*e*) *Sólt.* 90: 4.

9. Nem késik az Úr, a' ki az ígéretet tette; (miképpen némellyek késedelemnek állítják *ezt*,) hanem békességesen vár minket, (*f*) nem akarván, hogy valakik el-veszszenek; hanem hogy mindnyájan meg-térésre igyekezzenek.

(*f*) *Ezek.* 18: 32. *és* 33: 11. 1 *Tim.* 2: 4.

10. Eljö

10. El-jő pedig, mint a' (*g*) lopó éjtszakán, az Úrnak ama' napja, mellyen az egek nagy tsikorgással el-múlnak; az éltető állatok pedig hévség miatt meg-olvadnak: e' föld-is, és a' rajta-való alkotmányok meg-égnek.

(*g*) *Mát.* 24: 43. *Jel.* 3: 31.

11. Mivelhogy azért mind ezek meg-olvadnak; minémüeknek kell lennetek tinéktek a' ti szent életetekben, és (*h*) az Istent tiszteletnek dolgaiban?

(*h*) *Jak.* 1: 27.

12. Kik várjátok, és siettek az Isten' napjának el-jövetelire, mellyben az egek meg-égvén meg-olvadnak, és az éltető állatok-is hévség miatt meg-olvadnak.

13. (*i*) Új eget pedig, és új földet várunk az ő igérete szerént, mellyekben lakozik az igazság.

(*i*) *Es.* 65: 17. *és* 66: 22.

14. Annakokáért, Szerelmesim! mivelhogy ezeket várjátok; igyekezzetek azon, hogy makula nélkül és szeplő nélkül valóknak találtassatok ő-tőle, békeségben:

15. És a' mi Urunknak békeséges várását idvességesnek állítsátok; miképpen a' mi szerelmes atyánkfia-is Pál a' néki adatott bőltseség szerént néktek meg-irta:

16. Úgymint ki inkább minden (*k*) Leveleiben szóll ezekről, mellyek között némellyeket nehéz meg-érteni: mellyeket a' tudatlanok és az erőtelenek el-tekernek mint egyéb Irásokat-is ő magok' veszedelmével.

(*k*) *Róm.* 8: 19. 1 *Kór.* 15: 51. 1 *Thess.* 4: 15.

17. Ti azért Szerelmesim! kik *ezeket* elein értitek, meg-óltalmazzátok magatokat; hogy azoknak a' gonoszoknak (*l*) tévelygésektől el-vonattatván, a' ti saját erősségtek mellől el-ne távozzatok;

(*l*) *r.* 1: 19.

18. Hanem nevekedjetek a' kegyelemben, és a' mi Urunknak és Meg-tartó Jésus Krisztusunknak (*m*) esméretiben, kinek *légyen* ditsőség mind mostan, 's mind örökké-való időben, Amen!

(*m*) *Ján.* 17: 3. *Ef.* 4: 15.

JÁNOS APOSTOLNAK KÖZÖNSÉGES

ELSŐ LEVELE.

Mellyben tanít arra, hogy a' kik Krisztus által Isten' fiaiva lettenek, azok minden bűnt és tisztátalanságot el-távoztatván szent, igaz és tiszta életben foglalják magokat, és az Istenhez és felebarátjokhoz-való szeretetüket szorgalmatosan meg mutassák. E' tudománynak bizonyos erősítő okait meg-mutatja, mellyek minket e' meg-mondott jó dolgokra fel-gerjesszenek, és izgassanak.

I. RÉSZ.

Az életnek igéjéről és azzal-való közösülésről: Világosságban járóknak vagyon közök Istennel: meg-vallása és botsánatja a' bűnnek.

1 A' ki vala a' kezdetben, *kinek beszédét* mi hallgattuk, kit a' mi szemeinkkel láttunk, kire néztünk, és kit a' mi kezeink tapasztaltanak, az életnek beszédéről:

2. Mert az élet meg-jelent, és láttuk, és bizonyságot tészünk róla, és hírdetjük néktek amaz (*a*) örök életet, melly az Atyánál vala, és meg-jelent minékünk.

(*a*) *Ján.* 17: 3.

3. A' kit, *mondom*, láttunk, hallgattunk; azt hírdetjük néktek, hogy néktek-is társaságotok légyen mi velünk: és a' mi (*b*) társalkodásunk légyen az Atyával, és az ő Fiával, a' Jésus Krisztussal.

(*b*) 1 *Kór.* 1: 9. *Róm.* 8: 17.

4. És ezeket írjuk tinéktek, hogy (*c*) a' ti örömötök tellyes légyen.

(*c*) *Ján.* 15: 11.

5. Ez azért az izenet, mellyet hallottunk ő tőle, és néktek hírdetünk: Hogy az Isten (*d*) világosság, és ő benne nintsen semmi setétség.

(*d*) *Ján.* 1: 9. *Ján.* 8: 12. *Jak.* 1: 17.

6. Ha azt mondjuk, hogy nékünk társaságunk vagyon ő-véle, és a' setétségben járunk; hazudunk, és igazságot nem tselekeszünk.

7. Hogyha a' világosságban járunk, miképpen hogy ő-is a' világosságban vagyon; viszontagsággal-való társaságunk vagyon véle, és a' Jésus Krisztusnak az ő Fiának (*e*) vére tisztít-meg minket minden bűnünkből.

(*e*) *'Sid.* 9: 14. 1 *Pét.* 1: 19. *Jel.* 1: 5.

8. Ha azt mondjuk: hogy (*f*) nintsen bűn mi bennünk; magunkat meg-tsaljuk, és igazság mi bennünk nintsen.

(*f*) 1 *Kir.* 8: 46. 2 *Kró.* 6: 36.

9. Ha (*g*) meg-valljuk a' mi bűneinket; hív és igaz *az Isten*, hogy meg-botsássa minékünk a' mi bűneinket, és meg-tisztítson minket minden hamisságtól.

(*g*) *'Sólt.* 33: 5. *Péld.* 28: 13.

10. Ha

10. Ha azt mondándjuk: hogy nem vétkeztünk; hazuggá tészszük őtet, és az ő beszédének *semmi helye* nintsen bennünk.

II. RÉSZ.

Krisztus mi szó-szóllónk; keresztyéni élet: az Antikrisztus' tudománya: örök élet: a' Szent Lélek' kenete.

1 Én fiatskáim! ezeket írom néktek; hogy ne vétkezzetek. Hogyha valaki vétkezéndik; vagyon (*a*) Szó-szóllónk az Atyánál az igaz Jésus Krisztus: (*a*) *Róm.* 8: 34.

2. És ő a' mi büneinkért (*b*) engesztelő áldozat; nem tsak a' mi *bün*einkért pedig, hanem az egész világnak büneiért-is.

(*b*) *Róm.* 3: 25. *Kol.* 1: 20. *r.* 4: 10, 14.

3. És ez által tudjuk-meg, hogy őtet esmérjük; ha az ő parantsolatit meg-tartjuk.

4. A' ki ezt mondja: Esmérem őtet: és az ő parantsolatit meg nem tartja; hazug az, és abban nintsen igazság.

5. A' ki pedig meg-tartja az ő beszédét; abban valósággal meg-tellyesedett az Isteni szeretet: ez (*c*) által tudjuk-meg; hogy ő benne vagyunk. (*c*) *Ján.* 13: 35. 1 *Pét.* 2: 21.

6. A' ki azt mondja: hogy ő benne lakozik; annak úgy kell járni, a' miképpen ő járt.

7. Atyámfiai! új parantsolatot nem írok néktek; hanem régi parantsolatot, mellyet eleitől fogva tudtatok: E' régi parantsolat az a' beszéd mellyet hallottatok eleitől fogva.

8. Viszontag (*d*) új parantsolatot írok néktek, melly igaz mind ő reá *a' Krisztusra* nézve, mind ti reátok nézve; mert a' setétség el-múlt, és amaz igaz világosság immár fénylik.

(*d*) *Ján.* 13: 34.

9. A' ki azt mondja: hogy ő a' világosságban vagyon, és az ő attyafiát gyülöli, mind ez ideig setétségben vagyon.

10. (*e*) A' ki szereti az ő attyafiát; a' világosságban marad, és abban nintsen semmi botránkozás. (*e*) *Róm.* 13: 8, 10. *r.* 3: 16.

11. A' ki pedig (*f*) gyülöli az ő attyafiát; a' setétségben jár, és nem tudja, hová mégyen; mert a' setétség meg-vakította az ő szemeit.

(*f*) *r.* 3: 14. 15.

12. *Ezt* írom néktek fiatskáim! mert (*g*) megbotsáttatnak néktek a' ti büneitek az ő nevéért.

(*g*) *Luk.* 24: 47. *Tsel.* 4: 12.

13. Ezt írom néktek atyák! mert esméritek azt, a' ki (*h*) eleitől fogva vagyon. Írom néktek ifjak! mert ama Gonoszt meg-győztétek. Írom néktek gyermekek! mert esméritek az Atyát.

(*h*) *Péld.* 8: 23. *r.* 1: 1.

14. Irtam tinéktek atyák! mivelhogy esméritek azt, a' ki vagyon eleitől-fogva. Irtam néktek ifjak! mivelhogy erőssek vagytok, és az Istennek beszéde lakozik ti bennetek, és ama' Gonoszt meg-győztétek.

15. Ne szeressétek e' (*i*) világot, se azokat, mellyek e' világban vagynak. Ha valaki szereti e' világot; nintsen abban az Atyának szerelme.

(*i*) *Jak.* 4: 4.

16. Mert minden, valami e' világban vagyon, a' testnek kívánsága, szemeknek bujálkodások, és életnek kevélysége; nem az Atyától vagyon, hanem e' világtól.

17. És (*k*) e' világ el-múlik, és az ő kívánsága-is: a' ki pedig az Istennek akaratját tselekeszi; örökké meg-marad. (*k*) 1 *Kór.* 7: 31.

18. Gyermetskék! az utólsó idő el-jött: és miképpen hallottátok, hogy (*l*) az Antikrisztus el jő; mostan-is sok Antikrisztusok kezdettek lenni, a' honnét tudjuk, hogy az utolsó idő jelen vagyon. (*l*) *Mát.* 24: 5.

19. (*m*) Mi közzülünk mentenek-ki; de-nem mi közzülünk valók valának: mert ha mi közzülünk valók vóltak vólna; meg-maradtak vólna mi velünk: de *ez azért lett*, hogy meg-jelentetnék; hogy nem mindenek mi közzülünk valók. (*m*) *Tsel.* 2: 30.

20. De ti (*n*) meg-kenettettetek ama' Szenttől, és mindeneket tudtok. (*n*) 2 *Kór.* 1: 21.

21. Nem azért írtam néktek, hogy az igazságot nem tudnátok; hanem inkább hogy azt tudjátok, és hogy egy hazugság-is nintsen az igazságtól.

22. Kitsoda a' hazug; hanem tsak az, a' ki tagadja a' Jésust ama' Krisztusnak lenni? Ez az Antikrisztus, a' ki tagadja az Atyát és a' Fiút.

23. (*o*) A' ki tagadja a' Fiút; az Atya-is nintsen annál: valaki valláft-tészen a' Fiúról; az Atya is vagyon annál. (*o*) *Mát.* 10: 32, 33.

24. A' mit azért hallottatok eleitől fogva; ti bennetek meg-maradjon. Ha meg-marad bennetek, a' mit eleitől fogva hallottatok; ti-is a' Fiúban és az Atyában maradtok.

25. E' pedig amaz ígéret, a' mellyet ő ígért minékünk, *tudni-illik* az örök élet.

26. Ezeket írtam néktek azok felől, a' kik titeket el-tsalnak;

27. De a' kenet, mellyet ti el-vettetek ő-tőle, meg-marad ti bennetek, és nem szükség, hogy valaki titeket tanítson; hanem miképpen azon kenet, melly igaz, és nem hazug, tanít

titeket mindenekről: és a' miképpen tanított titeket; abban maradjatok.

28. Annakokáért, fiatskáim! maradjatok meg ő benne; hogy mikoron meg-jelenéndik, bizodalmunk légyen, és (*p*) meg-ne szégyenüljünk ő előtte az ő el-jövetelekor. (*p*) *Már.* 8: 38.

29. Ha tudjátok, hogy ő igaz; tudjátok, hogy valaki igazságot tselekeszik; ő-tőle születtetett az.

III. RÉSZ.

Az Isten' fiai bűnt nem tésznek: a' bűn és a' bűnösök az ördögtől vagynak: Atyafiúi szeretet. Summája a' Keresztyéni tudománynak.

1 Lásátok, (*a*) minémű szeretetet adott minékünk az Atya, *tudni illik*, hogy Isten' fiainak hívattasunk! azért nem esmér titeket e' világ; mert nem esméri őtet. (*a*) *Ján.* 1: 12.

2. Szerelmesim! mostan (*b*) Isten' fiai vagyunk; de még nem jelentetett-meg, mitsodák lészünk: tudjuk pedig, hogy mikor ő meg-jelenéndik, hasonlatosok lészünk ő hozzá; mert meg-látjuk őtet, a' mint vagyon. (*b*) *Róm.* 8: 15, 18.

3. Valakinek illyen bizodalma vagyon ő benne, meg-tiszttítja (*c*) az ő magát; miképpen az-is tiszta. (*c*) 2 *Kór.* 7: 1. *r.* 4: 17.

4. Valaki bűnt tselekeszik, a' Törvényt-is megrontja; mert a' bűn (*d*) a' Törvénynek meg-rontatása (*d*) *Róm.* 4: 15. *r.* 5: 17.

5. És tudjátok, hogy ő meg-jelent *e' végre*; hogy a' mi büneinket el-venné, és hogy ő benne (*e*) nintsen bűn. (*e*) *Esa.* 53: 12. 1 *Pét.* 2: 22, 24.

6. Valaki ő-benne (*f*) marad; nem vétkezik: valaki vétkezik; nem látta őtet, és nem esmérte őtet. (*f*) 3 *Ján.* 11.

7. Fiatskáim! senki titeket (*g*) el-ne tsaljon. A' ki igazságot tselekeszik; igaz az: miképpen az-is igaz. (*g*) *r.* 4: 1, 6.

8. A' ki bűnt tselekeszik; az ördögtől vagyon: mert az (*h*) ördög eleitől fogva vétkezik. Azért jelent-meg az Istennek Fia; hogy az ördögnek tselekedeteit el-rontsa. (*h*) *Ján.* 8: 44.

9. Valaki Istentől született; bűnt nem tselekeszik; mert annak magva marad abban: ingyen sem vétkezhetik; mivelhogy Istentől született.

10. Ezen esmértetnek-meg az Istennek fiai, és az ördögnek fiai. Valaki (*i*) igazságot nem tselekeszik; nintsen Istentől: és a' ki nem szereti az ő attyafiát. (*i*) *r.* 2: 29. 4: 7, 8.

11. Mert ez az izenet, mellyet hallotatok eleitől-fogva, hogy (*k*) szeressük egymást. (*k*) *Ján.* 13: 34.

12. Nem úgy, mint Káin, (*l*) ki ama' gonoszтól vala, és meg-ölé az ő attyafiát. Miért ölé meg pedig azt? Mert az ő tselekedetei gonoszok valának; az ő attyafiaéi pedig igazak. (*l*) 1 *Mós.* 4: 8, 9, *Ján.* 8: 44.

13. Ne tsudáljátok, Atyámfiai! ha gyülöl titeket e' világ.

14. Mi tudjuk, hogy a' halálból által-vitettünk az életre; mert szeretjük a' mi atyánkfiait. A' ki nem szereti az ő attyafiát; a' halálban (*m*) marad. (*m*) *r.* 2: 9, 11.

15. Valaki gyülöli az ő attyafiát; gyilkos az: és tudjátok; hogy (*n*) egy gyilkosnak-is nintsen ő magában meg-maradó örök élete (*n*) *Jel* 21: 8.

16. Ezen esmérjük-meg a' szeretetet, (*o*) hogy a' *Kristus* az ő életét adta mi érettünk; minékünk-is azért adnunk kell a' mi életünket a' mi atyánkfiaiért. (*o*) *Ján.* 15: 13. *Ef.* 5: 2.

17. A' kinek pedig vagyon e' világi (*p*) gazdagsága, és látándja az ő attyafiát valami nélkül szükölködni, és bé-zárándja az ő szívét az előtt; mi-módon marad-meg az Istennek szerelme abban? (*p*) 5 *Mós.* 15: 7. *Luk.* 3: 11.

18. Fiatskáim! ne szeressük egymást (*q*) *tsak* beszéddel, és nyelvvel; hanem tselekedettel, és valósággal. (*q*) *Ján.* 2: 14, 16. 1 *Pét.* 1: 22.

19. És ez által esmérjük-meg, hogy mi az igazságtól vagyunk, és ő előtte bátorságosokká tészszük a' mi szíveinket.

20. Mert ha minket kárhoztat a' mi szívünk; hatalmasabb az Isten a' mi szívünknél, és tud mindeneket.

21. Szerelmesim! ha a' mi szívünk minket nem vádol; bizodalmunk (*r*) vagyon az Istennél. (*r*) *'Sid.* 10: 22. *r* 4: 17.

22. És (*s*) valamit kérendünk, el-veszszük ő-tőle; mert az ő parantsolatit meg-tartjuk: és a' mellyek néki kedvesek; azokat tselekeszszük. (*s*) *Jer.* 29: 12, 13. *Mát.* 21: 22. *r.* 4: 14.

23. Ez azért az ő (*t*) tudománya: hogy az ő Fiának, a' Jésus Krisztusnak nevében hidjünk, és szeressük egymást, a' mint (*u*) meg-parantsolta minékünk. (*t*) *Ján.* 6: 29: 13 *és* 17: 3. (*u*) *Ján.* 13: 34.

24. Mert a' ki meg-tartja az ő parantsolatit; ő benne lakozik: az Isten viszontag abban. Ezen esmérjük-meg pedig, hogy ő mi bennünk lakozik, *tudni-illik* az ő Lelkéu, mellyet minékünk adott.

IV. RÉSZ.

A' lelkeket meg-kell próbálnunk: az igaz, és hamis tudománynak jelei: miről esmértetnek meg a' hívek és a' hitetlenek.

1 Szerelmesim! (*a*) ne hidjetek minden lélekneк, hanem meg-próbáljátok a' lelkeket, ha Istentől vagynak-é; mert sok hamis Próféták jöttek e' világra. (*a*) *Mát.* 24: 4, 5, 24.

2. Erről esmérjétek-meg az Isten' lelkét: Valamelly lélek vallja, hogy a' Jésus Krisztus a' testben el-jött; Istentől vagyon az,

3. De valamelly lélek nem vallja, hogy a' Jésus Krisztus a' testben el-jött; Istentől nintsen: hanem (*b*) ez az Antikrisztusnak ama' *lelke*, kiről hallottátok, hogy el-jő, és *hogy* immár mostan e' világon vagyon. (*b*) *r.* 2: 22. 2*Ján.* 7.

4. Ti (*c*) Istentől valók vagytok, fiatskáim! és meg-győztétek őket; mert hatalmasabb, a' ki ti bennetek vagyon, hogy nem a' ki e' világban vagyon. (*c*) *r.* 5: 4, 19.

5. Ők e' világból-valók; azért világiakat szóllnak, és e' világ őket hallgatja.

6. Mi Istentől valók vagyunk: a' ki (*d*) esméri az Istent; hallgat minket: a' ki nintsen Istentől; nem hallgat minket. Erről esmérjükmeg az igazságnak lelkét, és a' hamisságnak lelkét. (*d*(*Ján.* 8: 47. 10: 26.

7. Szerelmesim! szeressük egymást; mert a' szeretet Istentől vagyon: Valaki szereti *attyafiát*; Istentől született, és esméri az Istent.

8. A' ki *pedig* nem szereti, nem esméri az Istent; mert az Isten szeretet.

9. Ebből tettszett-meg az Istennek hozzánkvaló szerelme: (*e*) hogy amaz ő egyetlen egyszülött Fiát el-botsátotta Isten e' világra, hogy éljünk ő általa. (*e*) *Ján.* 3: 16.

10. Ebben vagyon a' szeretet, nem hogy mi szerettük vólna az Istent; hanem hogy ő szeretett minket, és el-botsátotta az ő Fiát, hogy lenne engesztelő *áldozat* a' mi büneinkért.

11. Szerelmesim! ha az Isten minket így szeretett; minékünk-is egymást szeretnünk kell.

12. Az Istent soha (*f*) senki nem látta: ha egymást szeretjük; az Isten mi bennünk lakozik, és az ő szeretete mi bennünk meg-tellyesedett. (*f*) 2*Mós.* 33: 20. *Ján.* 1: 18.

13. Ezen esmérjük-meg, hogy mi ő benne lakozunk, és ő mi bennünk; hogy az ő Lelkéből (*g*) adott minékünk. (*g*) *r.* 2: 27. 3: 24.

14. Mi pedig láttuk, és bizonyságot tészünk arról; hogy az Atya el-botsátotta az ő Fiát e' világnak Meg-tartóját.

15. Valaki vallándja, hogy a' Jésus Istennek Fia; az Isten abban lakozik: és ő-is az Istenben.

16. És mi meg-esmértük, és el-hittük az Istennek hozzánk-való szerelmét. Az Isten szeretet: és a' ki a' szeretetben marad; az Istenben marad, és az Isten abban.

17. Ebben tellyesedett-meg a' szeretet mi hozzánk, hogy az ítéletnek napján bizodalmunk légyen· mert (*h*) a' minémü ő; mi-is *ollyanok* vagyunk e' világon. (*h*) *r.* 3: 3, 16.

18. A' rettegés nintsen a' szeretetben; hanem a' tellyes szeretet ki-rekeszti a' rettegést: mert a' rettegésnek gyötrelme vagyon; a' ki pedig retteg, nem tökélletes a' szeretetben.

19. Mi szeretjük őtet; mert (*i*) ő szeretett először minket. (*i*) *Ján.* 15: 16, 17. *v.* 10.

20. Ha valaki *ezt* mondándja: Szeretem az Istent, és az ő attyafiát gyulőlendi; hazug az: mert (*k*) a' ki nem szereti az ő attyafiát, a' kit látott; mimódon szeretheti az Istent, a' kit nem látott? (*k*) *r.* 2: 4, 9. 5: 3.

21. És illyen (*l*) parantsolatot vettünk ő-tőle: hogy a' ki szereti az Istent; szeresse az ő attyafiát-is. (*l*) *Ján.* 13: 34.

V. RÉSZ.

Újjá születetteknek jeleik: Három bizonyságok az égben, hármak e' földön: Halálos és nem halálra-való bün; bálványoknak távoztatások.

1 Valaki (*a*) hiszi a' Jésust lenni ama' Krisztusnak; Istentől született az: és valaki szereti a' szülőt; azt-is szereti, a' ki attól született.

2. Erről esmérjük meg, hogy mi az Istennek fiait szeretjük: ha mi az Istent szeretjük, és az ő parantsolatit meg-tartjuk. (*a*) *Esa.* 56: 5,

3. Mert (*b*) ez az Isteni szeretet, hogy az ő parantsolatit meg-tartsuk: és az ő parantsolati nem nehezek. (*b*) *Ján.* 14: 15.

4. Mert valami Istentől született; meg-győzi e' világot: és az a' (*c*) diadalom, melly meggyőzi e' világot, *tudni-illik* a' mi hitünk.

(*c*) *Róm.* 8: 47. *r.* 4: 4.

5. Kitsoda, a' ki meg-győzi e' világot; hanem a' ki hiszi, hogy a' Jésus Isten' Fia légyen?

6. Ez az, a' ki jött víznek és vérnek általa, *tudni-illik* a' Jésus Krisztus: nem tsak a' víznek általa; hanem víznek és vérnek általa: és a' lélek az, a' ki bizonyságot tészen arról, hogy a' Lélek igazság.

7. Mert (*d*) hárman vagynak, a' kik bizonyságot tésznek a' menyben: az Atya, az Ige, és a' Szent Lélek, és e' három egy.

(*d*) *Mat.* 3: 16.

8. És

8. És hárman vagynak, a' kik bizonyságot tésznek e' földön: lélek, víz, és vér; és e' hármak egygyenlők a' bizonyság-tételben.

9. Ha az embereknek bizonyságokat bé-vészszük; az Isten' bizonyság-tétele nagyobb: mert ez az Istennek bizonyság-tétele, mellyel (*e*) bizonyságot tett az ő Fia felől. (*e*) *Mát.* 3: 17.

10. A' ki hiszen az Istennek Fiában; vagyon (*f*) bizonysága ő magában: a' ki nem hiszen az Istennek, hazuggá tette őtet; mert nem hitt a' bizonyság-tételnek, mellyet tett Isten az ő Fia felől. (*f*) *Ján.* 3: 16: *Gal.* 4: 6.

11. Ez pedig a' bizonyság-tétel, *tudni-illik:* hogy örök életet adott minékünk az Isten, és ez élet az ő Fiában vagyon.

12. A' kinél a' Fiú vagyon; annak (*g*) élete vagyon: a' kinél nintsen az Istennek Fia; nintsen annak élete. (*g*) *Ján.* 3: 36. *és* 5: 24.

13. Ezeket írtam néktek, kik hisztek az Isten' Fiának nevében; hogy tudjátok, hogy néktek örök életetek vagyon, és hogy hidjetek az Isten' Fiának nevében.

14. És ez az Istennel-való bizodalmunk: hogy ő, valamit (*h*) kéréndünk az ő akaratja szerént, minket meg-hallgat. (*h*) *Mát.* 7: 8. *r.* 3: 22.

15. Hogyha tudjuk, hogy ő meg-hallgat minket, valamit kéréndünk; tudjuk, hogy a' mellyeket ő tőle kértünk, azok meg-vagynak.

16. Ha valaki látándja, hogy az ő attyafia vétkezik nem halálra-való (*i*) bünnel; könyörögjön *érette Istennek*, és ád annak életet: azoknak *mondom*, a' kik halálra nem vétkeztek. Vagyon halálra-való bün; nem mondom, hogy azért könyörögjön. (*i*) *Mát.* 12: 31. *r.* 2: 1.

17. Minden hamisság bün; de vagyon olly bün, melly nem halálra-való.

18. Tudjuk, hogy valaki (*k*) Istentől született, nem vétkezik; hanem *hogy* a' ki Istentől született, meg-tartja magát, és ama' Gonosz nem illeti azt. (*k*) *Mát.* 7: 18. *r.* 3: 9.

19. Tudjuk, hogy mi Istentől valók vagyunk, és hogy az egész világ a' gonoszban helyheztetett.

20. De mi tudjuk, hogy az Isten' Fia el-jött, és adott minékünk (*l*) értelmet; hogy esmérjük azt, a' ki Igaz: és vagyunk abban az Igazban, az ő Fiában a' Jésus Krisztusban. Ez az igaz Isten, és az örök élet. (*l*) *Luk.* 24: 45.

21. Fiatskáim! óltalmazzátok-meg magatokat a' bálványoktól, Amen!

JÁNOS APOSTOLNAK KÖZÖNSÉGES MASODIK LEVELE.

Dítsér e' Levélben egy tiszteletes aszszonyt, ki az ő fiait nevelte Isteni félelemben; egygyetembe inti őket állhatatosságra a' hitben és igaz életben: és hogy a' Kristus' tudományát meg-vetőktől őrizkedjenek.

1 Az Egyházi szolga a' választatott aszszonynak, és az ő fiainak, kiket én szeretek valóba; nem tsak én pedig, hanem mind azokis, kik (*a*) az igazságot tudják: (*a*) *Kol.* 1: 5.

2. Az igazságért, melly meg-marad mi bennünk, és velünk lészen mind örökké.

3. Légyen ti veletek (*b*) kegyelem, irgalmasság, békesség az Atya Istentől, és az Úr Jésus Krisztustól, az Atyának Fiától, az igazsággal és szeretettel. (*b*) 1 *Tim.* 1: 2. 2 *Tim.* 1: 2.

4. Felette igen örvendeztem, hogy a' te fiaid közzül találtam ollyakat, kik igazán járnak, a' mint vettük parantsolatban az Atyától.

5. És mostan kérlek téged', Aszszonyom! (*c*) nem úgy, mint új parantsolatot írván tenéked; hanem a' melly *parantsolatunk* vólt eleitől fogva, hogy egymást (*d*) szeressük.

(*c*) 1 *Ján.* 2: 7, 8. (*d*) *Ján.* 13: 34.

6. E' pedig a' szeretet: hogy járjunk az ő tudománya szerént. Ez a' tudomány, hogy a' mint eleitől fogva hallottátok, akképpen járjatok abban.

7. Mert sok tsalárdok jöttek e' világra, kik (*e*) nem vallják, hogy a' Jésus Krisztus el-jött a' testben. A' ki illyen; tsalárd az, és Antikrisztus.

(*e*) *Mát.* 24: 5, 24. 1 *Ján.* 4: 3.

8. Óltalmazzátok-meg magatokat: (*f*) ne veszetsük-el, a' mit munkálódtunk; hanem hogy tellyes jutalmat végyünk.

(*f*) *Gal.* 3: 4.

9. Valaki által-hágja, és meg-nem marad a' Krisztus' tudományában; Istene annak nintsen: a' ki meg-marad a' Krisztus' tudományában; azé mind az Atya, mind a' Fiú.

10. Ha valaki ti hozzátok mégyen, és e' tudományt nem viszi hozzátok; (*g*) ne fogadjátok azt házatokba, és ingyen se köszönjetek néki. (*g*) *Róm.* 16: 17. 1 *Kór.* 5: 11. *Tit.* 3: 10.

11. Mert a' ki köszön néki; annak gonosz tselekedeteiben részes leszen.

12. Jóllehet sok dolgokról kellett vólna írnom néktek, de nem akartam papirossal és téntával; hanem reménylem, hogy hozzátok mégyek, és szemtől-szembe szóllok, hogy a' mi örömünk tellyes légyen.

13. Köszöntenek tégedet a' te választatott húgodnak fiai. Amen!

JÁNOS APOSTOLNAK KÖZÖNSÉGES HARMADIK LEVELE.

E' Levélben feddi Diótréfesnek kevélységét, és dítséri Gájust gazdálkodó vóltáról.

1 Az Egyházi-szolga a' Szerelmetes Gájusnak, kit én valóba szeretek:

2. Szerelmesem! leg-először azt kívánom, hogy jól légyen dolgod, és jó egésségben légy; miképpen hogy a' te lelkednek jól vagyon dolga.

3. Mert felette igen (*a*) örültem, mikor az Atyafiak ide jöttek vólna, és a' te ártatlan életedről bizonyságot tettek vólna, miképpen hogy ártatlanúl élsz te.. (*a*) 2 *Ján.* 4.

4. Ennél nagyobb örömöm nintsen; mint mikor hallom, hogy az én fiaim ártatlanúl járnak.

5. Szerelmesem! híven tselekeszel, valámit tselekeszel az atyafiakkal, és a' jövevényekkel:

6. Kik az ő bizonyság-tételekkel dítsérték a' Gyülekezet előtt a' te szeretetedet; kiket ha azon szeretettel fogadándasz, mint illik Istenhez, jól (*b*) tselekeszed. (*b*) 1 *Ján.* 3: 23.

7. Mert az ő nevéért mentenek-el, kik semmit nem vettek a' Pogányoktól.

8. Minékünk azért bé-kell fogadnunk ez illyeneket, hogy segéllő társai légyünk az igazságnak.

9. Irtam a'Gyülekezetnek; de Diótréfes, ki ő közöttök elsőséget kíván, (*c*) nem vészen-bé minket.

10. Annakokáért, ha oda menéndek, megjelentem az ő tselekedetit, a' mellyeket tselekeszik, gonosz beszédekkel tsátsogván mi ellenünk: ki ezekkel-is meg-nem elégedvén, ő maga sem fogadja-bé az Atyafiakat: és a' kik bé-akarják *fogadni*; azokat-is meg-tíltja, és a' Gyülekezetből ki-veti. (*c*) *Mát.* 23: 13.

11. Szerelmesem! ne köveſsed (*d*) azt, a' mi gonosz; hanem a' mi jó. A' ki jól tselekeszik; Istentől vagyon az: a' ki pedig gonoszt tselekeszik; nem látta az Istent. (*d*) *Esa.* 1: 16.

12. Demeterről mindenek bizonyságot tésznek; sőt az igazság-is *bizonyságot tészen:* de mi-is bizonyságot tészünk, és tudjátok; hogy (*e*) a' mi bizonyság-tételünk igaz.

(*e*) 1 *Tim.* 3: 7.

13. Sok dolgokról írhatnék: de nem akarok téntával és pennával írni tenéked.

14. Reménylem pedig, hogy hamar meg-látlak téged', és szemtől-szembe szóllunk.

15. Békesség tenéked! Köszöntenek tégedet a' te barátid. Köszöntsed a' mi barátinkat fejenként. Amen!

JÚDÁS APOSTOLNAK KÖZÖNSÉGES LEVELE.

Az Apostol int a' hitben-való állhatatosságra: és a' Gyülekezetekbe bé-tsúszott hamis Tanítóknak tudományokat, társalkodásokat, és veszedelmeket jelenti-meg.

1 Júdás Jésus Krístusnak szolgája, Jakabnak pedig (*a*) attyafia, a' hívatalosoknak, kik az Atya Istentől meg-szenteltettek, és a' Jésus Krístustól meg-tartattak: (*a*) *Már.* 6: 3. *Luk.* 6: 16.

2. Az irgalmasság, a' békesség és szeretet bővségesen adassék néktek!

3. Szerelmesim! mivelhogy szüntelen azon igyekezem, hogy írhassak (*b*) néktek a' *mi* közönséges idvességünkről: *most-is* szükségesképpen kelleték írnom néktek; hogy intenélek, hogy tusakodnátok a' hitért, melly egyszer adatott a' szenteknek. (*b*) *Ján.* 17: 3.

4. Mert bé-jöttek alattomban valami emberek, kik először még régen bé-írattattak e' kárhozatra: kik istentelenek, kik a' mi Istenünknek kegyelmességét el-fordítják bujálkodásra; és amaz egyedül-való Urat 's Istent, és a' mi Urunk Jésus Krístust meg-tagadják.

5. Akarlak pedig titeket *erről* meg-inteni; mivelhogy egyszer azt *immár* tudjátok, hogy az Úr,

mi-

mikor a' népet Égyiptomból meg-ſzabadította vólna; viſzontag azokat, a' kik nem hittek, (c) el-veſztette. (c) 4 *Mós* 14: 29. *'Sólt.* 106: 25.

6. Az Angyalokat-is, a' kik meg-nem tartván az ő eredeteket, (d) el-hagyák a' helyeket, ama' nagy napnak ítéletire, örökké-való kötelekkel, setétségben tartja. (d) *Ján.* 8: 44. 2 *Pét.* 2: 4.

7. Miképpen (e) Sodoma, és Gomora-is, és ezekkel határos városok, mikor azokkal hasonlatosképpen paráználkodtak vólna, és idegen teſt ellen bujálkodnának, az örökké-való tűznek büntetését ſzenvedvén, példáúl adattattak *mindennek.* (e) 2 *Mós.* 19: 24, 25.

8. Hasonlatosképpen ezek-is az álomba elmerülvén, a' teſtet (f) meg-fertéztetik; az Uraságot pedig meg-vetik, és a' méltóságokat ſzidalommal illetik. (f) 2 *Pét.* 2: 10.

9. A' Mihály Archangyal pedig mikor az ördög ellen tusakodván, vetekednék a' Móses' teſtéről, nem mere annak gonoſzt mondani; hanem ezt mondá: (g) Dorgáljon-meg tégedet az Úr. (g) 2 *Pét.* 2: 11, 12. *Zak.* 3: 2.

10. De ezek, a' mellyeket nem tudnak, azokat ſzidalmazzák; (h) a' mellyeket pedig természet ſzerént tudnak, mint az okoſság nélkül-való állatok, azokba rothadnak-meg.

(h) *Tsel.* 19: 9. 2 *Pét.* 2: 12.

11. Jaj azoknak! mert a' (i) Kain' útán indúltak-el, és a' bérnek tsalárdsága miatt, mellyel meg-tsalattatott vólt (k) Bálám, el-ſzakadtak, és (l) Kórénak ellenkezéséhez *hasonló ellenkezés* miatt veſztek-el.

(i) 1 *Mós.* 4: 8. 1 *Ján.* 3: 12. (k) 4 *Mós* 22: 28. (l) 4 *Mós.* 16: 1.

12. Ezek ollyanok, mint a' ſzeplők a' ti Kereſztyéni lakodalmitokban, mikor ti veletek lakoznak minden betsületeſség nélkül magokat hizlalván: kik ollyanok, mint a' víz nélkül-való (m) fellegek, mellyek a' ſzelektől ide 's tova hányattatnak, meg-hervadott, haſzontalan, kétſzer meg-hólt, és tőből ki-ſzaggatott fák: (m) 2 *Pét.* 2: 17.

13. Meg-háborodott tengernek habjai, kik az ő magok rútságát, mintegy tajtékot, hányják-ki: tévelygő tsillagok, kiknek a' setétség' homályoſsága mind örökké tartatik.

14. Prófétált pedig ezekről-is (n) Énoch, ki Ádámtól fogva hetedik vólt, ezt mondván: Imé el-jő az Úr az ő sok ezer ſzenteivel;

(n) 1 *Mós.* 5: 18. *Dán.* 7: 10. *Jel.* 1: 7.

15. Hogy (o) ítéletet tégyen mindenek ellen, és meg-győzze azokat, a' kik azok közzül iſtentelenek, minden tselekedetekről, mellyeket gonoſzúl tselekedtenek, és minden kemény beſzédekről, mellyeket ſzólltak ő ellene az iſtentelen bűnösök. (o) *Mát.* 12: 36. 25: 31.

16. Ezek zúgolódók, panaſzolkodók, az ő kívánságaikban járok: kiknek (p) ſzájok felfúvalkodott-kevély ſzókat ſzólt: kik az embereket betsülik haſznra nézve.

(p) *'Sólt.* 17: 10. 2 *Pet.* 2: 18.

17. Ti pedig, Szerelmesim! meg-emlékezzetek a' beſzédekről, mellyek elein meg-mondattak a' mi Urunk Jésus Kriſtusnak Apoſtoli által:

18. Hogy azt mondották néktek, hogy az utólsó időben léſznek (q) tsúfolók, kik az ő iſtentelen gonoſz kívánságokban járnak.

(q) 1 *Tim.* 4: 1-3.

19. Ezek azok, a' kik magokat el-ſzakaſztják *a' Kereſztyéni Gyülekezettől*, teſti okoſsággal élők, kikben nintsen *Szent* Lélek.

20. Ti pedig, Szerelmesim! a' ti ſzentséges hitetekben fel-építvén magatokat, a' Szent Lélek által könyörögvén,

21. (r) Egymáſt az Iſtennek ſzeretetiben megtartsátok, várván a' mi Urunk Jésus Kriſtusnak irgalmaſságát az örök életre. (r) *Kol.* 1: 23.

22. És némellyeken könyörüljetek, meg-válaſztván azokat egyebektől;

23. Némellyeket pedig rettentéſſel tartsatok-meg, *mintegy* tűznek lángjából kapván-ki *azokat*: útálván még az ollyan ruhát-is, melly azoknak teſtektől illettetett,

24. Annak pedig, a' ki titeket (s) meg-tarthat a' bűntől ártatlanúl, és állathat az ő dítsőſſégének eleibe feddhetetlenségben nagy örömmel;

(s) *Róm.* 14: 4. 16: 25. *Efés.* 3: 20.

25. Az egyedül bőlts Iſtennek a' mi Megtartónknak, ditsőſség, nagyság, erő, és hatalom, moſtan is, és mind örökké. Amen!

SZENT JÁNOSNAK MENNYEI JELENÉSEKRŐL-VALÓ KÖNYVE.

E' Könyvben meg írattatik állapatja az Anyaſzentegyháznak, az időtől fogva, mellyben János e' Könyvet írta (tudni-illik vége-felé a' Dómitziánus Tsáſzár' birodalmának, az-az: Kristus' ſzületése után 96 eſztendőben.) mind e' világ' végéig: Hogy tudni-illik a' hívek az ördögtől, és az istentelenektől keményen háborgattatnak; de mindazáltal ez inségekben-is meg-tartatnak, és végre mennyekbe a' ditsőſségre fel-vétetnek: az istentelenek pedig e' világon iſzonyú büntetésekkel meg-büntettetnek, a' más világon örök kínra vettetnek. Hét Látások írattatnak pedig meg egymás-után. I. *Hét arany gyertya-tartók, és hét tsillagok*, 1. 2. 3. R. II. *Hét petsétekkel bé zárlatott könyv*, 4. 5. 6. 7. R. III. *Hét trombitáló Angyalok*, 8. 9. 10. 11. R. IV. *Egy ſzülő aſzſzony, és Sárkány*, 12. 13. 14. R. V. *Hét arany poharakat tartó hét Angyalok.* 15. 16. R. VI. *Egy hét fejű állaton ülő nagy parázna*, 17. 18. 19. 20. R. VII. *Egy mennyei város*, 21. 22. Rész.

I. RÉSZ.

E' Könyvre Előljáró beſzéd után az írásra parantsolatot vészen, és az első látást látja.

1 A' Jésus Kriſtusnak Jelentése, mellyet adott néki az Iſten, hogy meg-jelentené az ő ſzolgáinak, a' mellyeknek meg-kellene (*a*) hamar lenniek; *ő* pedig el-küldvén azt az ő Angyala által, az ő ſzolgájának Jánosnak meg-jelenté. (*a*) *r.* 22: 6, 7.

2. Ki bizonyságot tett az Iſtennek beſzédéről, és a' Jésus Kriſtusnak bizonyság-tételéről, és valamellyeket (*b*) látott. (*b*) *r.* 6: 9.

3. Bóldog, a' ki olvaſsa, és *bóldogok*, a' kik hallgatják, e' Jövendő-mondásnak beſzédit, és meg-tartják azokat, a' mellyek meg-írattattak abban; mert az idő közel vagyon.

4. János a' hét Gyülekezeteknek, mellyek vagynak Ásiában: Kegyelem néktek és békeség attól, a' Ki (*c*) vagyon, a' Ki vala, és a' Ki el-jövendő, és a' hét lelkektől, mellyek az ő ſzékinek előtte vagynak! (*c*) 2 *Mós.* 3: 14. *r.* 8. *v. és* 4: 8.

5. És a' Jésus Kriſtustól, *ki* amaz hív tanú-bizonyság, a' halottak közzül amaz (*d*) elsőſzülött, és a' föld' Királyinak Fejedelmek, ki ſzeretett minket, és meg-mosott minket a' mi büneinkből az ő (*e*) vére által.

(*d*) 1 *Kór.* 15: 20. (*e*) *Sid.* 9: 14.

6. És tett minket (*f*) Királyokká, és Papokká az Iſtennek, és az ő Attyának; ő-néki *légyen* ditsőſség és hatalom, mind örökkön örökké, Amen! (*f*) 1 *Pét.* 2. 5, *és* 9. *r.* 5: 10.

7. Imé (*g*) el-jő felhőkkel, és minden ſzem meg-látja őtet, még a' kik őtet által-ſzegezték-is; és jajgatással ſírnak ő előtte e' földnek minden nemzetségi. Úgy léſzen, Amen!

(*g*) *Mát.* 24: 30. *Ján.* 19: 37.

8. Én vagyok az Alfa, és az Oméga, *az-az*, (*h*) kezdet és végezet; ezt mondja az Úr, a' Ki vagyon, a' Ki vala, és a' Ki el-jövendő, a' Mindenható. (*h*) *r.* 21: 6.

9. Én János, ki néktek atyátokfia-is vagyok, és társa a' ſzenvedésben, az uralkodásban, és a' Kriſtus Jésusnak türésében, valék a' ſzigetben, melly Páthmosnak nevezteik, az Iſten' beſzédéért, és a' Jésus Kriſtus felől-való bizonyság-tételért.

10. Lélekben el-ragadtattam vala az Úrnak napján, és hallék hátam megett nagy ſzót, mint egy trombitának ſzavát,

11. Melly ezt mondja vala: Én vagyok az Alfa és az Oméga, amaz Első és Utólsó: és A' mit látſz, írd-meg könyben; és küld-el a' hét Gyülekezeteknek, mellyek vagynak Ásiában, Efésusban, Smirnában, Pergamumban, Thiatirában, Sardisban, Filadelfiában, és Laodiczeában.

12. Hátra fordúlék azért, hogy látnám a' ſzót, a' melly nékem ſzóll vala; meg-fordúlván pedig láték hét arany gyertya-tartókat:

13. És a' hét gyertya-tartók között hasonlatoſt (*i*) az embernek Fiához, ki öltözöt vala bokáig-való *ruhába*, és bé-övedezett vala az ő tsetseinél arany övvel; (*i*) *Ez.* 1: 26. *Dán.* 7: 13.

14. Az ő feje pedig, és haja fejérek valának, mint a' fejér gyapjú, *vagy* mint a' hó: és az ő ſzemei, mint a' tüznek lángja;

15. Az ő lábai pedig hasonlatosok valának a' fénylő arany-ſzínű rézhez, mintha kementzében

ben égnének; és annak szava ollyan vala, mint a' sok vizeknek zúgások.

16. Valának pedig az ő jobb-kezében hét tsillagok: és az ő szájából két-élű hegyes tőr származik vala ki: és az ő ortzája *vala*, mint a' Nap, mikor fénylik az ő erejében.

17. Mikor pedig láttam vólna őtet; le-esém az ő lábai előtt, mintegy hólt: és akkor veté reám az ő jobb-kezét, mondván énnékem: Nefélj! én vagyok amaz (*k*) Első és az Utólsó:

(*k*) *Esa.* 41: 4. 44: 6. 48: 12.

18. És ki élek; de meg-hóltam vala: és ímé élek örökkön örökké, Ámen! és bírok (*l*) a' pokolnak és a' halálnak kúltsaival.

(*l*) *Jób.* 12: 14. *r.* 3: 7. 20: 1.

19. Ird-meg, a' mellyeket (*m*) láttál, a' mellyek most vagynak, és a' mellyek ezek után következnek: (*m*) *r.* 4: 1.

20. A' hét tsillagoknak titkát, mellyeket láttál az én jobb-kezemben, és a' hét arany gyertya-tartókat. A' hét tsillagok a' hét Gyülekezetnek Angyali: és a' melly hét gyertya-tartókat láttál; a hét Gyülekezetek.

II. RÉSZ.

A' Krisztus négy Leveleket irat a' Gyülekezetek' Angyalinak.

1 AZ Eféfusbéli Gyülekezet' Angyalának írd-meg: Ezt mondja az, a' ki az ő jobb-kezében tartja a' hét tsillagokat, a' ki jár a' hét arany gyertya-tartók között.

2. Tudom a' te tselekedetidet, és a' te fáradságodat, és türésedet, és hogy a' gonoszokat el nem szenvedheted; és meg-kísértetted azokat, a' kik (*a*) Apostoloknak mondják magokat, holott nem azok, és hazugoknak találtad őket *lenni*: (*a*) 2 *Kor.* 11: 13.

3. És terehvel meg-terheltettél vólt, és el-szenvedted: és az én nevemért munkálódtál, és nem (*b*) fáradtál-el. (*b*) *'Sid.* 12: 5.

4. De vagyon *valami* ellened-való *mondásom*; mert a' te első szeretetedet el-hagytad.

5. Emlékezzél-meg azért, honnét estél-ki, és térj-meg, és az előbbi tselekedeteket tselekedjed: ha pedig nem miveled; hamar el-jövök ellened, és a' te gyertya tartódat helyéből kivetem; ha meg nem téréndesz.

6. De ez jó benned, hogy (*c*) a' Nikolaitáknak tselekedeteket gyülölöd, mellyeket én-is (*d*) gyülölök. (*c*) *v.* 15. (*d*) *'Sólt.* 139: 21, 22.

7. A' kinek vagyon füle, hallja, mit mond a' Lélek a' Gyülekezeteknek: A' győzedelmesnek enni adok az (*e*) élet' fájának *gyümöltsé*ből, melly vagyon az Isten' paraditsomának közepette. (*e*) 1 *Mós.* 2: 9. *r.* 22: 2.

8. A' Smirnabéliek' Gyülekezetek' Angyalának pedig írd-meg: Ezt mondja amaz Első, és Utólsó, a' ki meg-hólt vólt, és él.

9. Tudom a' te tselekedetidet, nyomorúságodat és szegénységedet, (de gazdag vagy) és azoknak káromlásokat, a' kik mondják magokat 'Sidóknak lenni, és nem azok; hanem a' Sátánnak Sinagógája.

10. Semmit ne félj azokban, a' mellyeket szenvedendő vagy. Imé (*f*) következik, hogy a' Sátán egynehányat ti közzületek a' tömlötzbe vesse; hogy meg-próbáltassatok, és lészen tíz napig-való nyomorúságtok: Légy hív mind halálig; és néked adom az életnek koronáját.

(*f*) *Mát.* 10: 17.

11. (*g*) A' kinek füle vagyon, hallja, mit mond a' Lélek a' Gyülekezeteknek: A' ki győzedelmes lészen; meg nem sértetik a' második haláltól. (*g*) *Mát.* 13: 9.

12. A' Pergamumbéli Gyülekezet' Angyalának írd meg: Ezt mondja, a' kinek kezében vagyon ama' két-élű hegyes tőr:

13. Tudom a' te dolgaidat, és hol lakozol, *tudni-illik* a' hol a' sátánnak széki vagyon; és hogy az én nevemet tudod, és az én hitemet nem tagadtad-meg akkor-is, mikor amaz én hív Antipás Mártiromom ti köztetek meg-öleték, a' hól a' Sátán lakozik.

14. De vagyon valami kevés *panaszom* ellened: hogy vagynak a' te Gyülekezetedben, kik a' (*h*) Bálám' tudományát tartják, ki a' Bálák *Királyt* tanítja vala, mimódon vetne botránkozást az Izráel' fiai' eleikbe, hogy ennének azokban, mellyek áldoztatnak a' bálványoknak, és paráználkodnának. (*h*) 4 *Mós.* 24: 14.

15. Azonképpen vagynak ollyak a' te Gyülekezetedben-is, kik a' Nikolaitáknak tudományokat tartják, mellyet gyülöltem.

16. Térj-meg: ha nem; ellened mégyek hamar, és azok ellen vívok az én (*i*) számnak fegyverével. (*i*) *Jób.* 4: 2. *Ef.* 6: 17.

17. A' kinek füle vagyon, hallja, mit mond a' Lélek a' Gyülekezeteknek: A' győzedelmesnek enni adok amaz el-rejtetett Mannából: és adok annak fejér követskét, és a' követskén új írott nevet, mellyet senki nem tud; hanem csak az, a' ki azt el-vészi.

18. A' Thiatirabéli Gyülekezet' Angyalának pedig írd-meg: Ezt mondja az Istennek Fia, kinek (*k*) szemei ollyak, mint a' tűznek lángja,

lángja, és a' kinek lábai ollyanok, mint a' fényl. arany-színü réz. (*k*) *r.* 1: 14, 15.

19. Tudom a' te dolgaidat, és szerelmedet, és *a' szenteknek-való* szolgálatodat, hitedet, türésedet, és tselekedetidet, az utólsókat-is, mellyek többek az elsőknél.

20. De vagyon ellened kevés *panaszom*: hogy meg-engeded (*l*) Jézabelnek, ki magát mondja Próféta aszszonynak, hogy tanítson, és el-tsalja az én szolgáimat, hogy paráználkodjanak, és egyenek a' bálványoknak áldoztattakban. (*l*) 1 *Kir.* 16: 31.

21. És adtam néki időt, hogy meg-térjen az ő paráználkodásából; de nem tért-meg.

22. És ímé vetem őtet ágyba, és azokat, kik ő-vele paráználkodnak, nagy nyomorúságba; ha meg nem térnek az ő *gonosz* tselekedeteikből.

23. És az ő fiait halállal meg-ölöm; és megtudják minden Gyülekezetek, hogy én a' (*m*) veséknek és a' szíveknek visgálójok vagyok, és közzületek kinek-kinek meg-fizetek az ő érdeme szerént. (*m*) 1 *Sam.* 16: 7. *'Sólt.* 7: 10.

24. Tinéktek pedig, és a' több Thiatirabélieknek mondom: valakiknél nintsen e' tudomány, és nem javallák a' Sátánnak mélységes álnokságit, a' mint ők nevezik; nem vetek reátok más terhet.

25. Hanem a' mi nálatok vagyon, azt tartsátok-meg addig, míg el-jövök.

26. Mert a' ki diadalmas lejénd, és meg-őrizendi mind végig az én tselekedetimet; adok annak (*n*) hatalmat a' Pogányokon:

(*n*) *Sólt.* 2: 8, 9.

27. És bírja azokat vas-veszszővel, és mint a' fazékasnak edényei, úgy meg-rontatnak; miképpen én-is vettem az én Atyámtól.

28. És adom annak a' hajnal-tsillagot.

29. A' kinek vagyon füle, hallja, mit mond a' Lélek a' Gyülekezeteknek.

III RÉSZ.

Ir a' Sardisbéli, Filadelfiabéli és a' Laodiceabéli Gyülekezetek' lelki Pásztorinak.

1 A' Sárdis *város*béli Gyülekezet' Angyalának pedig írd-meg; Ezt mondja, a' kinél vagynak az Istení hét lelkek, és a' hét tsillagok: Tudom a' te dolgaidat, *tudni-illik*: hogy mondatol élni; holott meg-hólt légy.

2. Vígyázz, és erősítsd-meg azokat, a' kik meg-maradtak, *és* kik (*a*) halandó félben vagynak; mert nem találtam a' te tselekedetidet Istennek előtte tökélleteseknek lenni.

(*a*) *Jak.* 5: 19, 20.

3. Meg-emlékezzél azért *azokról*, a' mellyeket vettél és hallottál; meg-tartsad *azokat*, és meg-térj. Hogyha nem vígyázándasz; el-mégyek te hozzád, mint a' (*b*) lopó, és meg nem tudhatod, melly órában mégyek te hozzád.

(*b*) *Mat* 24: 43.

4. *Mindazáltal* vagynak Sardisban egynehány emberek, kik meg nem fertéztették az ő ruháikat; annakokáért fejér ruhákban járnak én velem: mert méltók arra.

5. A' ki győzedelmes lészen; fejér ruhákba öltöztetik, és el nem törlöm annak nevét az életnek (*c*) könyvéből; hanem vallást tészek annak nevéről az én Atyám előtt, (*d*) és az ő Angyali előtt. (*c*) *Fil* 4: 3. (*d*) *Mát.* 10. 32.

6. A' kinek füle vagyon, hallja, a' mit a' Lélek mond a' Gyülekezeteknek.

7. A' Filadelfiabéli Gyülekezet' Angyalának pedig írd meg: Ezt mondja ama' Szent és Igaz, kinél a' Dávid' (*e*) kúltsa vagyon: ki meg-nyitja; és senki bé nem zárja: és bé-zárja; és senki meg nem nyitja. (*e*) *Esa.* 22: 22. *r.* 1: 18.

8. Tudom a' te dolgaidat. Imé adtam te elődbe egy meg-nyilt (*f*) ajtót, mellyet senki bé nem zárhat; mert vagyon valami jóság benned, és meg-tartottad az én beszédemet, meg sem tagadtad az én nevemet. (*f*) *Kol.* 4: 3.

9. Imé én adom azokat, a' kik a' Sátán' Sinagógájából valók, azokéból *tudni-illik*, kik mondják magokat Sidóknak, holott nem azok; hanem hazudnak: ímé, *mondom*, azt mivelem, hogy azok el jöjjenek, és artzal le-boruljanak a' te lábaid előtt, és meg-tudják: hogy én szerettelek tégedet.

10. (*g*) Mivelhogy meg-tartottad az én békességre intő beszédemet; azért én-is meg-szabadítlak téged' a' kísértetnek idejéből, melly az egész világra következendő; hogy e' földnek lakosi meg-kísértessenek. (*g*) *Mát.* 10: 22.

11. Imé el-jövök hamar! tartsd-meg azt, a' mi (*h*) nálad vagyon, hogy senki el ne végye a' te koronádat. (*h*) *Sid.* 10: 37. *r* 2: 25.

12. A' ki győzedelmes lészen, azt mivelem; hogy az én Istenemnek Templomában (*i*) oszlop légyen az, és többé onnét ki nem jő: és ő reá fel-írom az én Istenemnek (*k*) nevét, és az én Istenem' városának nevét, *az-az*, az új Jérusálemnek (*l*) *nevét*, melly mennyországból szállalá az én Istenemtől, és az én új nevemet-is.

(*i*) 1 *Kir.* 7: 21. (*k*) *r.* 22: 4. (*l*) *r.* 21: 10.

13. A'

13. A' kinek füle vagyon, hallja, mit mond a' Lélek a' Gyülekezeteknek.

14 A' Laodiczeabéliek' Gyülekezetek' Angyalának pedig írd-meg: Ezt mondja (*m*) az Amen, amaz hív, és igaz bizonyság, az Iſten' teremtésének kezdete: (*m*) *Esa.* 55: 4.

15. Tudom a' te dolgaidat, *tudni-illik*, hogy te ſem hideg nem vagy, ſem hév: vajha hideg volnál, vagy (*n*) hév! (*n*) *Róm.* 12: 11.

16 Annakokáért mivelhogy lágy-meleg vagy, ſem hideg, ſem hév; ki-okádlak tégedet az én ſzámból.

17. Mert ezt mondod: Gazdag vagyok, meggazdagodtam, és ſemmi nélkül nem ſzükölködöm: És nem tudod, hogy te nyomorúlt, nyavalyás, ſzegény, vak, és mezítelen vagy.

18. Adom néked tanátsúl, hogy végy én tőlem tűzben meg-próbáltatott aranyat, hogy gazdag légy: és fejér ruhákat, hogy öltözeted légyen, és ne láttaſsék-ki a' te mezítelenségednek rútsága: és ſzem-gyógyító irrel kend-meg a' te ſzemeidet, hogy láſs.

19. A' kiket (*o*) én ſzeretek; meg-feddem, és meg-dorgálom; légy buzgóságos azért, és térj-meg. (*o*) *Jób.* 5: 17. *Péld.* 3: 12. *'Sid.* 12: 5. 6.

20. Imé az ajtó előtt állok, és zörgetek: valaki hallándja az én ſzómat, és meg-nyitándja az ajtót; bé-mégyek ahoz, és ő-véle vatsorálok, és ő-is én velem.

21. A' ki győzedelmes léſzen; egygyütt ültetem velem (*p*) az én királyi-ſzékembe, mint én-is győzedelmet vettem, és ülök az én Atyámmal az ő királyi-ſzékiben. (*p*) *Mát.* 19: 28. 1 *Kór* 6: 2.

22. A' kinek füle vagyon, hallja, mit mond a' Lélek a' Gyülekezeteknek.

IV. RÉSZ.

A' ſzékben ülő, a' huſzon-négy Vének, hét tűz lámpások, és négy lelkes állatok láttatnak.

1 Ezeknekutánna látám, és ímé egy meg-nyilatkozott ajtó *vala* mennyben; és az első ſzózat, mellyet hallék, mint a' trombitának ſzava, melly én velem ſzóli vala, ezt mondja vala: Jöjj-fel ide! és meg-mutatom tenéked mi-némü dolgoknak kell lenniek ezután.

2. Azonnal azért el-ragadtatám a' Lélektől; és ímé egy királyi ſzék tétetett vala le mennyben, és ül vala a' ſzékben *egy valaki.*

3. A' ki pedig a' ſzékben ül vala, tekintettel haſonlatos *vala* a' Jáſpis és ſardius kő-höz; és a' ſzék környül vala ſzivárvány, melly reá nézve haſonló vala a' smaragdushoz.

4. És a' ſzéknek környüle, huſzon-négy ſzékek valának, és a' ſzékekben láték ülni huſzon-négy Véneket, kik fejér ruhákban öltöztettek vala, és fejeken arany koronák valának.

5. A' királyi-ſzékből pedig jőnek vala ki villámások, és menny-dörgések, és ſzózatok: és hét tűz lámpások égnek vala a' ſzék előtt, mellyek (*a*) a' hét Iſteni lelkek. (*a*) *r.* 1: 4. 3: 1. 5-6.

6. És vala a' ſzék előtt üveg (*b*) tenger, haſonlatos a' kriſtályhoz: és a' ſzéknek közepette és a' ſzéknek környüle négy lelkes állatok, mellyek ſzemekkel tellyesek valának mind elől-hátúl. (*b*) *r.* 15: 2.

7. Az első (*c*) lelkes állat pedig haſonlatos va a oroſzlánhoz, és a' máſodik lelkes állat haſzonlatos *vala* a' borjúhoz, és a' harmadik lelkes állatnak ortzája *vala*, mintegy embernek, és a' negyedik lelkes állat haſonlatos vala a' repülő ſashoz. (*c*) *Ezék.* 1: 5. 14.

8. És a' négy lelkes állatnak külön-külön mindeniknek körös-körül (*d*) hat-hat ſzárnyok vala, és belől rakvák valának ſzemekkel, kik éjjel és nappal ſzünetlen mondják vala: Szent, Szent, Szent az Úr, a' Mindenható Iſten, Ki (*e*) vala, Ki vagyon, és Ki el-jövendő!

(*d*) *Esa.* 6: 2. 3. (*e*) *r.* 1: 4. 8. 11: 17.

9. És mikor a' lelkes állatok ditsőſséget, tiſzteſséget és hálá-adást tulajdonítnák vala annak, a' ki a' ſzékben ül vala, az örökkön és örökké élőnek;

10. A' huſzon-négy Vének a' ſzékben ülő előtt le-borúlnak vala, és imádják vala az örökkön örökké élőt, és az ő koronáikat le-téſzik vala a' ſzék előtt, mondván:

11. (*f*) Méltó vagy Uram! ki végy ditsőſséget, tiſzteſséget, és erőt! mert te teremtettél mindeneket, és a' te akaratodért vagynak, és teremtettek. (*f*) *r.* 5: 12.

V. RÉSZ.

A' bé-petsétlett könyvről, mellyet meg-nyitni tsak a' Bárány méltó, kinek minden teremtett állatok tiſzteſséget téſznek.

1 És láték annak jobb-keze felől, a' ki a' ſzékben ül vala egy könyvet, melly (*a*) mind belől: kivül bé-íratott vala, és hét petsétekkel petsételtetett vala bé. (*a*) *Ezék.* 2 10.

2. És láték egy erős Angyalt, ki nagy ſzóval kiáltja vala: Kitsoda vólna méltó arra, hogy meg-nyitná a' könyvet, és fel-bontaná annak (*b*) petsétit? (*b*) *Esa.* 29: 11.

3. És ſenki nem vala (*c*) ſem mennyen, ſem földön, ſem föld alatt, a' ki a' könyvet meg-nyithatná, és abba nézhetne. (*c*) *Fil.* 2: 10.

4. Én azért igen sírok vala; hogy senki nem találtatnék, ki méltó vólna a' könyvnek megnyitására és el-olvasására, sem pedig hogy abba nézne.

5. Akkor egy a' Vének közzül monda nékem: Ne sírj! Imé diadalmat vett a' (*d*) Júda' nemzetségéből-való Oroszlán, Dávidnak (*e*) ama' gyökere, hogy meg-nyissa a' könyvet, és fel-bontsa annak hét petsétit.

(*d*) 1 *Mós.* 49: 9. 10. (*e*) *Ésa.* 22: 16.

6. Tekinték azért; és ímé a' királyi-szék között, és a' négy lelkes állatok között, és a' Vének között, mintegy meg-öletett bárány állvala: kinek hét szarvai és hét (*f*) szemei valának: mellyek az Istení hét (*g*) lelkek, mellyek az egész földre botsáttattak.

(*f*) *Zak.* 3: 9. 4: 10. (*g*) *r* 4: 5, 6.

7. Az el-jöve, és el-vevé a' könyvet a' székben ülőnek jobjáról.

8. És mikoron a' könyvet el-vette vólna; ama' négy lelkes állatok, és ama' huszon négy Vének le-esének a' Bárány előtt, kiknek mindeniknek kezekben valának hegedük, és arany poharok, tellyesek jó illatokkal, mellyek a' szenteknek (*h*) imádságok. (*h*) *r.* 8: 3.

9. És éneklének új éneket, mondván: Méltó vagy, hogy el-végyed a' könyvet, és meg-nyissad annak petsétit! mert meg-ölettél, és meg-váltottál minket Istennek (*i*) a' te véred által, minden ágazatból és nyelvből, és népből és nemzetségből:

(*i*) *Tsel.* 20: 28. 1 *Kór.* 6: 20. *Ef.* 1: 7. *Kol.* 1: 14.

10. És tettél minket a' mi Istenünknek (*k*) Királyokká és Papokká, és uralkodunk a' földön. (*k*) 2 *Mos.* 19: 6. 1 *Pét.* 2: 5. *r.* 1: 6.

11. És tekinték, és hallám a' királyi-széknek, a' lelkes állatoknak, és a' Véneknek környülök szám-szerént (*l*) száz ezerszer-való ezer, és tíz száz ezer sok Angyaloknak szavokat,

(*l*) *Dán.* 7: 10. *Luk* 2: 13.

12. Kik nagy fel-szóval ezt mondják vala: (*m*) Méltó, hogy ama' meg-öletett Bárány végyen erőt, gazdagságot, böltseséget, hatalmasságot, tiszteséget, ditsőséget és áldást!

(*m*) *Ján.* 1: 29. *Sid* 1: 6. *r.* 4: 11.

13. Sőt minden teremtett állat, melly (*n*) mennyben, földön, föld-alatt, a' tengerben, és minden ezekben-való állat, hallám, hogy ezt mondja vala: A' királyi-székben ülőnek, és a' Báránynak áldás, tészteség, ditsőség és hatalom örökkön örökké! (*n*) *Fil.* 2: 10. *v.* 3.

14. A' négy (*o*) lelkes állatok pedig ezt mondják vala: Amen! és a' huszon-négy Vének el-borúlának, és imádák az örökkön örökké élőt, (*o*) *r.* 4: 6.

VI. RÉSZ.

A' bé-zárlatott könyv hat' petséti renddel fel-szakasztatván az , Isten' ítéleti véghez mennek.

1 És tekintém, mikor a' Bárány az első petsétet fel-szakasztotta vólna, és hallám; hogy a' négy lelkes állatok közzül egy monda hasonlatos szóval a' menny-dörgéshez: Jöjj ide, és lássad!

2. És látám; és ímé *vala ott* egy (*a*) fejér ló, és annak, a' ki azon ül vala, kezében vala kézíve, és adaték néki korona, és ki-jöve mint diadalmas, és hogy azután-is diadalmat venne.

(*a*) *r.* 19: 11, 21.

3. És mikor a' második petsétet fel-szakasztotta vólna, hallám; hogy a' második lelkes állatt ezt mondá: Jöjj ide, és lássad!

4. elő-jöve más (*b*) veres ló, és a' ki azon ül vala, adaték annak olly hatalom: hogy a' békeséget el-venné a' földről, hogy az emberek egymást meg-öljék: és adattaték annak egy nagy fegyver. (*b*) *Zak.* 1: 8. 6: 2.

5. És mikor fel-szakasztotta vólna a' harmadik petsétet, hallám; hogy a' harmadik lelkes állat mondá: Jöjj ide és lássad! Látám azért; és ímé *vala ott* egy fekete (*c*) ló, és annak, a' ki azon ül vala, kezében vala egy mérték.

(*c*) *Zak.* 6: 2.

6. És hallék a' négy lelkes állatok között szózatot, melly ezt mondja vala: A' búzának mértséje egy dénár pénzen, és az árpának három mértzéje egy dénár-pénzen; de a' bort és az olajt ne (*d*) bántsad. (*d*) *r.* 9: 4.

7. És mikor fel-szakasztotta vólna a' negyedik petsétet, hallám, hogy a' negyedik lelkes állat szóllván ezt mondá: Jöjj ide és lássad!

8. És látám; és ímé *vala ott* sárga színű ló, és a' ki rajta ül vala, annak neve vala halál: és a' pokol követi vala azt; és adaték azoknak hatalom a' földnek negyed' részén, hogy (*e*) fegyverrel, éhséggel, halállal, és a' földnek fenevadai által ölnének. (*e*) 3 *Mós.* 16: 22, 25.

9. És mikor meg-nyitotta vólna az ötödik petsétet; látám egy oltár alatt azoknak (*f*) lelkeket, kik meg-ölettettek vala az Istennek beszéde'rt, és a' (*g*) bizonyság-tételért, a' mellyet óltalmaznak vala; (*f*) *r.* 20: 4, 5. (*g*) *r.* 19: 10.

10. Kiáltnak vala pedig nagy szóval mondván: Uram! ki szent és igaz vagy, meddig nem tészesz

teszesz ítéletet, és nem állasz boszszút a' mi vérünkért azokon, a' kik laknak a' földön?

11. Akkor adatának azoknak egygyenként fejér (*h*) ruhák, és mondaték nékiek, hogy még egy kevés ideig nyúgoduának, míglen bé-tellyesedik az ő szolga-társai*nak*, és attyokfiai*nak számok*, kiknek meg-kell öletniek, mint ők-is *meg-ölettek*. (*h*) *r.* 3:5. 7:9.

12. Azután tekintém, mikor a' hatodik petsétet fel-bontotta vólna; és ímé nagy föld-indúlás lőn, és a' Nap (*i*) feketévé lőn, mint a' fekete 'sák, és a' Hóld mindeneftől lőn ollyan, mint a' vér: (*i*) *Jóel.* 2:31. *Tsel.* 2:20.

13. És a' tsillagok az égről hullanak vala a' földre, miképpen a' fige-fának éretlen gyümöltsei hullanak, mikor a' nagy szél rázza.

14. És az (*k*) ég el-takarodék, mint mikor a' könyvet egybe-takarják: és minden hegyek és szigetek helyekből el-menének: (*k*) *Sólt.* 102:27.

15. És a' földnek Királyi, a' Fejedelmek, a' gazdagok, a' Hadnagyok, a' Hatalmasok és mindenek, mind a' szolgák, mind a' szabadosok (*l*) el-rejték magokat a' barlangokba, és a' hegyeknek kő-szikláiban: (*l*) *Esa.* 2:19:11.

16. És mondának a' hegyeknek és a' kő-szikláknak: (*m*) Esetek mi reánk, rejtsetek-el minket annak színe előtt, ki a' székben ül, és a Báránynak haragjától! (*m*) *Esa.* 2:19. *Hós.* 10:8.

17. Mert el jött az ő haragjának ama' nagy napja; és ki maradhat meg ő előtte?

VII. RÉSZ.

Az el-petsételtettekről, és számtalan nép egybe gyüjtettetéséről, és kik légyenek azok.

1 Annakutánna láték négy Angyalt állani a' földnek négy szegeletein, kik a' földnek négy szeleit tartóztatják vala; hogy a' szél ne fúna a' földre, se a' tengerre, se semmi élő fára.

2. És láték más Angyalt fel-jőni Nap-kelet felől, kinek kezében vala az élő Istennek (*a*) petséte: ki nagy fel-szóval kiálta a' négy Angyaloknak, kiknek adatott vala, hogy ártsanak a' földnek és a' tengernek,

(*a*) 2 *Tim.* 2:19.

3. Ezt mondván: (*b*) Ne ártsatok se a' földnek, se a' tengernek, se a' fáknak addig; míg meg-nem petsételjük a' mi Istenünknek szolgáit az ő (*c*) homlokokon.

(*b*) *r.* 9:4. (*c*) *Ezék.* 9:4.

4. És hallám a' meg-petsételtetteknek számokat; (*d*) Száz negyven-négy ezeren *valának*, kik az Izráel' fiainak minden nemzetségekből el-petsételtettek *vala*. (*d*) *r.* 14:1.

5. A' Júda' nemzetségéből tizen-két ezer *vala* el-petsételve: a' Rúben' nemzetségéből tizen-két ezer el-petsételve: a' Gád' nemzetségéből tizen-két ezer el-petsételve.

6. Az Aser' nemzetségéből tizen-két ezer el-petsételve: a' Neftali' nemzetségéből tizen-két-ezer el-petsételve: a' Manasses' nemzetségéből tizen-két ezer el-petsételtetve:

7. A' Simeon nemzetségéből tizen-két ezer el-petsételve: a' Lévi' nemzetségéből tizen-két ezer el-petsételve; az Isakár' nemzetségéből tizen-két-ezer el-petsételve:

8. A' Zebulon' nemzetségéből tizen-két ezer el-petsételve: a' Jó'sef' nemzetségéből tizen-két-ezer el-petsételve: a' Bénjámin' nemzetségéből tizen-két ezer el-petsételve.

9. Azután tekinték; és ímé *vala* nagy sokaság, mellyet senki meg-nem számlálhatna, minden nemzetségből, ágazatból, népek és nyelvek közzül; és állanak vala a' szék előtt, és a' Bárány előtt fejér (*e*) ruhákba öltözve, és az ő kezeikben pálma ágak: (*e*) *r.* 3:5, 6:11.

10. És kiáltnak vala nagy szóval, mondván: Az idvesség a' mi Istenünktől *vagyon*, a' ki (*f*) a' szék-ben ül, és a' Báránytól. (*f*) *r.* 4:3. 5:9.

11. Az Angyalok pedig mindnyájan a' széknek, a' Véneknek és a' négy lelkes állatoknak környülök állanak vala, és szék előtt artzal leborúlának, és imádák az Istent,

12. Ezt mondván: Amen! áldás, ditsőség, bőltsesség, hálá-adás, tiszteség, hatalom és erő a' mi Istenünknek mind örökkön örökké, Amen!

13. Akkor meg-szóllíta engemet egy a' Vének közzül és monda nékem: Ezek, a' kik fejér ruhákba öltöztettek, kitsodák, és honnét jöttek?

14. És mondék néki: Uram! te tudod; És monda nékem: Ezek azok, a' kik jöttek a' nagy nyomorúságból és meg-mosták 's meg-fejérítették ruháikat a' Bárány' vérében.

15. Annakokáért vagynak az Isten' székinek előtte, és szolgálnak néki éjjel és nappal (*g*) az ő Templomában: és a' ki ül a' székben; lakik ő-vélek. (*g*) *r.* 11:19.

16. Nem (*h*) éheznek többé, és nem szomjúhoznak többé, és a' Nap' hévsége, vagy valami egyéb hévség nem árt nékiek;

(*h*) *Sólt.* 121:6. *Esa* 49:10.

17. Mert a' Bárány, a' ki vagyon a' szék' közzepé-

zepében, az (*i*) legelteti őket, és a' vizeknek élő forrásira viszi őket, és el-töröl Isten az ő (*k*) szemeikről minden könyhúllatást.

(*i*) *Sólt.* 23 : 1. (*k*) *Esa* 25 : 8. *r.* 21 : 4.

VIII. RÉSZ.

Hét Angyalok, kiknél hét trombiták: a' szenteknek könyörgések: négy Angyalok trombitálnak, Joj a' hárma után!

1 És mikor fel-bontotta vólna a' hetedik petsétet; lőn nagy tsendesség mennyben, úgymint fél-óráig.

2. És látám ama hét (*a*) Angyalokat, kik az Istennek előtte állanak, és adatának azoknak hét trombiták. (*a*) *r.* 10 : 7.

3. Akkor más Angyal-is jöve elő, és meg-álla az óltár előtt, kinek kezében vala arany temjénező, és adának annak sok illatokat, hogy azokkal áldoznék minden szenteknek (*b*) könyörgésekkel egybe az arany óltáron, melly vala a' szék előtt; (*b*) *r.* 5 : 8.

4. (*c*) Fel-méne pedig a' jó-illatoknak füsti a' szenteknek könyörgésekkel, az Angyalnak kezéből az Isten' eleibe. (*c*) *Sólt.* 141 : 2.

5. Azután vévé az Angyal a' temjénezőt, és meg-tőlte azt az óltárnak szenével, és le-veté a' földre; és lőnek mennydörgések, szózatok, villámások, és föld-indúlások.

6. És a' hét Angyalok, kiknél hét trombita vala, készülének a' trombitáláshoz.

7. Az első Angyal azért trombitála; és lőn kő-eső, és tüz vérrel elegy, és vetteténk a' földre: és az élő-fáknak harmad' része meg-ége, és minden zöldellő fű meg-szárada.

8. És mikor a' második Angyal trombitált vólna; mint egy tüz miatt meg-gerjedett nagy hegy vetteték a' tengerbe, és a' tengernek harmad' része lőn vérré

9. És a' tengerben-való teremtett állatoknak harmad' részek meg-hala, az élő állatok *tudni-illik*, és a' hajóknak harmad' része elveszte.

10. Mikor a' harmadik Angyal trombitált vólna; le-esék az égről egy nagy tsillag, melly ég vala, mintegy szövétnek: és esék a' folyó-vizeknek harmad' részekre, és a' vizeknek forrásira.

11. A' tsillagnak pedig neve üröm; változék azért a' folyó-vizeknek harmad' része ürömmé; és sok emberek meg-halának a' víztől, hogy keserűkké lettek vólna.

12. És mikor a' negyedik Angyal trombitált vólna, meg-vereték a' Napnak harmad' része, a' Hóldnak harmad' része, és a' tsillagoknak harmad' részek, annyira, hogy meg-homályosodnék azoknak harmad' részek, és a' napnak harmad' része nem fénylenék, és az éjtszakának-is hasonlatosképpen.

13. És láték, és hallék az égnek közepette egy Angyalt (*d*) repülni, ki ezt mondja vala nagy szóval: (*e*) Jaj! Jaj! Jaj a' föld' lakosinak, a' három Angyalok' trombitájoknak szavok miatt, a' kik ezután trombitálnak.

(*d*) *r.* 14 : 6. (*e*) *r.* 9 : 12. 11 : 14. 12 : 12.

IX. RÉSZ.

Az ötödik és hatodik Angyalok' trombitálásokra más nyomorúságok következnek.

1 És mikor az ötödik Angyal meg-fúvallotta vólna az ő trombitáját; látám, hogy egy tsillag esett-le az égről a' földre, mellynek adaték (*a*) mélységes kútnak kúlcsa. (*a*) *Luk.* 8 : 31.

2. Meg-nyitá azért a' mélységes kútat; és ki-jöve a' kútnak füsti, mintegy nagy kementzének füsti: és meg-homályosodék a' Nap, és a' levegő ég, a' kútnak füsti miatt.

3. A' füstből pedig támadának sáskák a' földre; és adaték azoknak ollyan hatalom, minémű hatalmok vagyon a' földi skorpióknak.

4. De azoknak meg-parantsolák, hogy a' földnek füvét ne bántanák, és semmi zöldellő állatot, és semmi élő-fát; hanem csak az embereket, a' kiknek homlokokon nintsen az (*b*) Istennek petsétje. (*b*) *Ezék.* 9 : 11. *r.* 6 : 6. 7 : 3.

5. És adaték azoknak, nem hogy meg-ölnék az embereket; hanem hogy gyötrelsenek azok öt hónapig, *és* azoknak gyötrelmek ollyan *légyen*, mint a' skorpió *miatt*-való gyötrelem, mikor meg-marja az embert.

6. Annakokáért a' napokban (*c*) keresik az emberek a' halált; de nem találják-meg azt: és kívánnának meg-halni; de a' halál el-mégyen előlök. (*c*) *Jer.* 8 : 3. *Hós.* 10 : 8. *r.* 6 : 16.

7. (*d*) A' sáskáknak pedig hasonlatosságaik ollyak valának, mint a' viadalhoz készíttetett lovak: és valának az ő fejeken mintegy aranyhoz hasonló koronák, és azoknak ábrázatjok mint az embereknek ábrázatjok: (*d*) 2*Mós.* 10 : 4.

8. És ollyan hajok vala, mint az aszszonyi-állatoknak hajok: és (*e*) a' fogaik, mint az oroszlánoknak fogaik: (*e*) *Jóel.* 1 : 6.

9. És valának páncélyjok-is, mint a' vas-páncélok: és azoknak szárnyaiknak zúgások, mint a' szekereknek zúgások, *vagy* mikor sok lovak szaguldanak a' viadalra

10. Vala pedig ollyan farkok, mint a' skorpiók-

pióknak, és azoknak fúlánkjok vala az ő farkokban: és azoknak hatalmok *vala*, hogy ártsanak az embereknek öt hónapig.

11. Vala pedig ő rajtok Királyúl a' mélységnek Angyala, kinek neve 'Sidóúl: Abaddon; Görögül pedig: Apollion: *az-az Veſztő.*

12. Az egy *(f)* Jaj el-múlék; és ímé ezután még más két Jaj következik. *(f) r.* 8: 13.

13. És mikor a' hatodik *(g)* Angyal trombitált vólna; hallék némü-némü ſzózatot az arany óltárnak négy ſzarvaitól, melly az Iſten előtt vagyon: *(g) r.* 8: 2.

14. Melly *ſzózat* ezt mondja vala a' hatodik Angyalnak, kinél a' trombita vala: Óld-el ama' *(h)* négy Angyalokat, kik a' nagy Eufrátes folyó-víznél meg-kötöztettek. *(h) r.* 7: 1.

15. El-óldatának azért a' négy Angyalok, kik kéſzek minden órára, napra, hónapra és eſztendőre, hogy meg-öljék az embereknek harmad' réſzeket.

16. És vala a' lovag-ſeregnek ſzáma, két ezerſzer-való ſzáz ezer; mert hallám azoknak ſzámokat.

17. És ismét láték lovakat látásban, és hogy azokon ülőknek, tüzes, veres, és kén-kő ſzínü fegyver derekok vólna; és a' lovaknak fejek, mint az oroſzlánoknak fejek: és azoknak ſzájokból tüz, füst, és kén-kő jő vala ki.

18. E' háromtól ölettetének-meg az embereknek harmad' réſzek, *tudni-illik*, a' tüztől, a' füſttől és a' kén-kőtől, mellyek jőnek vala ki azoknak ſzájokból.

19. Mert azoknak hatalmok az ő ſzájokban vagyon, és az ő farkokban; mert az ő farkok hasonlítatosok a' kígyókhoz, mellyeknek ártalomra-való fejek vagyon.

20. A' több emberek pedig, kik meg-nem ölettettek e' tsapásokkal, nem tértenek-el az ő kezek' tsinálmányitól, hogy ne imádnák az ördögöket, és az arany, ezüst, értz, kő, és fa bálványokat, mellyek nem *(i)* látha nak, ſem hallhatnak, ſem járhatnak. *(i) 'Sólt.* 115: 4, 6, 7

21. És meg-nem tértek az ő gyilkoſságokból, ſem az ő ördöngöſségekből, ſem paráználkodásokból, ſem lopásokból.

X. RÉSZ.

Egy Angyal hirdeti mennyből az Antik-iſtus' orſzágának végét: meg éteti Jánoſsal a' meg-nyitott könyvetskét, hogy ismét jövenóljön.

1 És láték más erős Angyalt le-ſzállani mennyből, ki felhővel környül-vétetett vala, kinek ſeje felett vala ſzivárvány; az ő ortzája pedig mint a' *(a)* Nap, és az ő lábai, mint a' tüzes oſzlopok *(b)*.

(a) Mát. 7: 2 *(b) r.* 1: 15.

2. És vala az ő kezében egy meg-nyittatott könyvetske; és veté az ő jobb-lábát a' tengerre, a' bal-lábát pedig a' földre:

3. És kiálta fel-ſzóval, mint mikor az oroſzlán ordít, és mikoron kiáltott vólna; a' hét mennydörgések-is meg-ſzóllalának.

4. Mikor pedig a' hét mennydörgések megſzóllaltak vólna, én azt meg-akarom vala írni; de hallék az égből ſzózatot, melly ezt mondá nékem: Petsételd-bé, a' mellyeket *(c)* a' hét mennydörgések ſzóllának, és azokat megne írjad. *(c) Dán.* 8: 26.

5. És az Angyal, a' kit láték állani a' tengeren és a' földön, fel-emelé kezét az égre:

6. És meg-esküvék arra, a' ki él mind örökkön örökké: a' ki teremtette az eget, és a' benne-valókat: és a' földet, és a' benne-valókat: és a' tengert, és a' benne-valókat; hogy *(d)* idő többé nem léſzen. *(d) Dán.* 12: 7.

7. Hanem a' hetedik Angyal' ſzavának napjaiban, mikor trombitálni kezd, véghez mégyen *(e)* az Iſtennek titka, a' mint meg-mondotta az ő ſzolgáinak, a' Prófétáknak. *(e) r.* 11: 13.

8. És a' ſzózat, mellyet hallottam vala az égből, ismét ſzólla nékem és monda: Menj el, és vedd-el ama' meg-nyittatott könyvetskét, *melly* a' tengeren, és a' földön álló Angyalnak kezében *vagyon*

9. El-menék azért az Angyalhoz és mondék néki: Add nékem a' könyvetskét! És monda nékem: vedd-el, és *(f)* nyeld-el, és meg-keseríti a' te gyomrodat; de a' te ſzádban édes léſzen, mint a' méz. *(f) Ezék.* 3: 1, 3.

10. El-vevém azért a' könyvetskét az Angyal' kezéből, és el-nyelém azt; és az én ſzámban olly édes vala, mint a' méz: de mikor el-nyeltem vólna azt; meg-keseredék az én gyomrom.

11. És monda énnékem: Ismét kelletik néked profétálnod a' népek előtt, pogányok, nyelvek, és ſok Királyok előtt.

XI. RÉSZ.

A' Templom' meg-méretése: két bizonyságí Kriſtusnak az Antikriſtustól meg-öletnek, ismét fel-támadnak: a' hetedik Angyal trombitál: az Iſten' Temploma meg-nyittatik.

1 És adának nékem *kezembe* egy nád-ſzálat, melly hasonlatos vala a' veſzſző-ſzálhoz,

és mellém álla egy Angyal, és monda: Kelj-fel és mérd-meg az Isten' Templomát és az óltárt, és azokat, a' kik a' *Templom*ban imádkoznak!

2. De a' pitvart, melly a' Templomon kivül vagyon, ki hagyjad, és azt meg-ne mérjed; mert a' Pogányoknak adatott: és a' szent várost tapodják (*a*) negyven-két hónapig.

(*a*) *r.* 13: 5.

3. És adom azt amaz én két tanú-bizonyságimnak, kik prófétálnak gyász-ruhákba öltözvén, ezer két-száz hatvan napig.

4. Ezek ama' két (*b*) olaj-fák, és a' két gyertya-tartók, mellyek a' földnek Istene előtt helyheztettettek. (*b*) *Zak* 4: 2, 3, 11, 14.

5. Ha valaki akar nékiek ártani; tüz (*c*) származik az ő szájokból, melly meg-öli az ő ellenségeiket; mert ha valaki akar nékiek ártani, úgy kell annak meg-öletni. (*c*) 2*Kir.* 1: 10, 12, 14.

6. Ezeknek vagyon hatalmok arra, hogy bézárják az eget, hogy az ő prófétálásoknak idejében eső ne légyen; és hatalmok vagyon a' vizeken; hogy azokat vérré változtassák: és meg-verjék a' földet akármi tsapással, (*d*) valamennyiszer akarják. (*d*) 2*Mós.* 7: 19, 20.

7. És mikor el-végezik az ő bizonyság-tételeket; a' (*e*) mélységből fel-jött fene-vad hadakozik ő ellenek, és meg-győzi őket, és meg-öli őket: (*e*) *r.* 13: 1, 7, 11.

8 És az ő hólt testeik feküsznek ama' nagy városnak úttzáin, melly lélek szerént (*f*) Sodomának és Égyiptusnak hivattatik, hol a' mi Urunk-is meg-feszíttetett.

(*f*) *r.* 17: 2, 5. *és* 18: 10.

9. És minden ágazatok, népek, nyelvek és nemzetségek közzül-való *emberek* látják azoknak hólt testeiket, három napon és fel napon; és azoknak hólt testeiket nem engedik tenni koporsókba.

10. És a' földnek lakosi örülnek és örvendeznek rajtok, és ajándékokat küldenek egymásnak; mivelhogy e' két Próféták gyötrötték a' földnek lakosit.

11. De három nap és fél nap után, az életnek lelke meg-adatik Istentől ő beléjek: és lábai ra fel-állanak, és nagy félelem esik azokra, a' kik őket nézték vólt.

12. És hallának nagy szózatot az égből, melly ezt mondja vala nékiek: Jöjjetek-fel ide! És fel-menének az égbe felhőben, és láták őket az ő ellenségeik.

13. És lőn azon órában nagy föld-indulás; és a' városnak tizedik része el-esék, és meg-öletének a' föld-indulásban hét ezer emberek, és a' többi meg-réműlének, és a' mennyei Istennek adának ditsőséget.

14. A' második Jaj el-múlt; és a' (*g*) harmadik Jaj ímé hamar el-jő. (*g*) *r.* 15: 1.

15. És a' hetedik (*h*) Angyal-is trombitála, és nagy szózatok lőnek mennyben, mellyek ezt mondják vala: E' világnak országi lettek a' mi Urunkéi, és az ő Krisztusáéi, ki mind örökkön örökké uralkodik. (*h*) *r.* 10: 5-7.

16. És ama' huszon-négy (*i*) Vének, kik az Istennek előtte ülnek az ő székekben, esének az ő ortzájokra, és imádák az Istent,

(*i*) *r.* 4: 4, 10.

17. Ezt mondván: Hálákat adunk tenéked Uram mindenható Isten! (*k*) Ki vagy, Ki valál, és Ki jövendő vagy; mert a' te nagy birodalmadat kezedhez vetted, és a' te országlásodat el-kezdetted. (*k*) *Sólt.* 2: 8. *r.* 12: 10.

18. És meg-búsúltanak a' Pogányok, és eljött a' te haragod, és a' halottaknak idejek, hogy meg-ítéltessenek; és (*l*) jutalmat adj a' te szolgáidnak, a' Prófétáknak, és a' szenteknek, és a' kik a' te nevedet félik, kitsinyeknek és nagyoknak: és el-veszesed azokat, a' kik a' földet pusztítják. (*l*) *Mát.* 25: 31. *Luk.* 22: 28-30.

19. És meg-nyilatkozék az Isten' Temploma mennyben, és meg-láttaték az ő szövetségének Ládája az ő Templomában; és lőnek villámások és szózatok, és mennydörgések, föld-indulások, és nagy kő-eső.

XII. RÉSZ.

Egy szülni akaró aszszonynak jele, kinek születendő fia után leselkedik egy sárkány, ki a' földre vettetvén, még-is kergeti az aszszonyt.

1 És láttaték nagy jelenség az égben: Egy aszszonyi-állat fel-öltözött vala a' Napba, kinek lábai alatt *vala* a' Hóld: és az ő fejében tizen-két tsillagoknak koronájok:

2. Ki terhes vala, és akarván szülni kiált vala, és kínlódik vala a' szülésben.

3. Láttaték pedig más jelenség az égben; és ímé *vala* egy nagy veres sárkány, kinek hét fejei valának, és tíz szarvai, és az ő fejeiben hét koronák *valának*.

4. Kinek farka utánna vonsza vala az égi tsillagoknak harmad' részeket, és a' földre veté azokat: és álla az a' sárkány a' szülő aszszonyi-állat' eleibe; hogy mikoron szüléndene, annak fiát meg-enné.

5. És szüle fiú magzatot, ki (*a*) vas-veszszővel bíran-

birandó vala minden Pogányokat, és ragadtaték annak fia Istenhez, és az ő székihez.

(*a*) *Sólt.* 2:8, 9.

6. Az aszszonyi-állat pedig el-futa a' pusztába, holott vagyon Istentől készíttetett helye, hogy ott legeltessék őtet ezer (*b*) két száz és hatvan napig. (*b*) *r.* 11:3. *v.* 14.

7. És lőn az égben nagy viaskodás. Mihály és az ő Angyali (*c*) viaskodnak vala a' sárkánnyal és a' sárkány-is tusakodik vala, és az ő Angyali; (*c*) *Dán.* 10:13, 21. *Júd.* 9.

8. De nem vehetének diadalmat, és az ő helyek-is többé nem találtaték mennyben.

9. És vetteték a' nagy (*d*) sárkány, ama' régi kígyó, ki neveztetik Ördögnek és Sátánnak: ki mind az egész föld' kerekségét el-tsalja; vetteték *mondom*, a' földre, és az ő Angyali-is ő-véle le-vetteténck. (*d*) *r.* 20:2, 3.

10. És hallék nagy szózatot az égben, melly ezt mondja vala: Mostan lett a' szabadítás, és az erő, és a' mi Istenünknek országa, és az ő Krisztusának hatalma; mert a' mi atyánkfiainak vádolójok le-vettetett, ki vádolja vala őket éjjel és nappal a' mi Istenünk előtt.

11. De ők meg-győzték azt a' Báránynak (*e*) véréért, és az ő bizonyság-tételeknek beszédéért: és az ő életeket nem kiméllették mind halálig. (*e*) *Róm.* 8:33-39. 16:20.

12. Annakokáért (*f*) örüljetek egek, és kik lakoztok azokban: Jaj a' föld' és tenger' lakosinak! mert le-szállott az ördög ti hozzátok, nagy haraggal tellyes, úgymint ki tudja, hogy kevés ideje vagyon. (*f*) *Sólt.* 96:11-13. *Esa.* 49:13. *r.* 8:13.

13. Mikor azért látta vólni a' sarkány, hogy ő le-vettetett vólna a' földre; kergetni kezdé az aszszonyi állatot, melly a' fiat szülte vala.

14. De adatának az aszszonyi-állatnak két nagy sas szárnyak, hogy a' kígyó előtt el-repülne a' pusztába az ő helyére, hogy tápláltassék ott (*g*) ideig, időkig, és az időnek feléig.

(*g*) *r.* 6: *v.*

15. És botsáta a' kígyó az ő szájából az aszszonyi-állat után vizet, mintegy folyó-vizet, hogy azt a' folyo-vízzel el-ragadtatná.

16. De segítségül lőn a' föld az aszszonyi-állatnak, és meg-nyitá a' föld az ő száját, és el-nyelé a' folyó vizet, mellyet a' sárkány az ő szájából botsátott vala.

17. Meg-haragvék azért a' sárkány az aszszonyi-állatra; és el-méne, hogy hadakoznék egyebekkel, az ő magvából valókkal, az Isten' parantsolatinak meg-őrízőivel, és a' kiknél vala a' Jésus Krisztusnak tanú-bizonyság-tétele.

18. És álla a' tengernek fövenyére.

XIII. RÉSZ.

Meg-iratik egy sok fejű fene-vad, melly nagy részét e' világnak bálványozásra hajtja, mellyet, el jövén más fene-vad, meg-erőssít.

1 És láték (*a*) egy fene-vadat fel jőni a' tengerből, mellynek valának hét fejei, és tíz szarvai: és az ő szarvain valának tíz koronák és az ő fejein a' káromlásnak neve. (*a*) *Dán.* 7:7.

2. És e' fene-vad, mellyet láték, hasonló vala a' párdutzhoz: és az ő lábai, mint a' medvének lábai, és az ő szája, mint az oroszlán szája; és a' sárkány adá (*b*) az ő erejét annak, és az ő székit, és nagy hatalmát. (*b*) *r.* 12:3, 9.

3. És látám, hogy egy az ő fejei közzül mintegy halálos sebbel meg-sebesíttetett; de az ő halálos sebe meg-gyógyíttaték: és tsudálván az egész föld követé a' fene-vadat.

4. És imádák a' sárkányt, a' ki a' hatalmat adta vala a' fene-vadnak; és imádák a' fene vadat-*is*, ezt mondván: Kitsoda hasonló e' fene-vadhoz? ki viaskodhatik ő-véle?

5. És adaték nékie nagy dolgoknak és káromlásoknak szólló szája: és adaték néki hatalom, hogy tselekednék (*c*) negyven-két hónapig.

(*c*) *Dán.* 11:36. *r.* 11:2.

6. Meg-nyitá azért az ő száját Isten ellenvaló káromlásra; hogy szidalmazná az ő nevét, és az ő sátorát, és azokat, a' kik mennyben lakoznak.

7. Az-is adaték néki; hogy (*d*) a' szentek ellen hadakoznék, és őket meg-győzné: és adaték néki hatalom minden nemzetségen, nyelven és népen. (*d*) *Dán.* 7:21. *r.* 11:7.

8. Annakokáért imádják vala őtet a' földnek minden lakosi, a' kiknek nintsen nevek bé-írva a' Bárány' életének (*e*) könyvében, melly meg-öletett e' világ' fundamentomának (*f*) felvettetésétől fogva. (*e*) 2 *Mós.* 32:32. *r.* 21:27.

(*f*) *r.* 17:8.

9. Ha kinek vagyon füle; hallja.

10. Ha valaki fogságba viszen mást; ő-is fogságba mégyen: ha valaki fegyverrel meg-öl mást; fegyverrel kell ő-néki-is meg-ölettetni: Itt tettszik-meg a' szenteknek hitek és békeséges (*g*) türések. (*g*) *r.* 14:12.

11. Azután láték más fene-vadat fel-jőni a' (*h*) földből, mellynek két szarvai valának, mellyek a' Báránynak *szarvaihoz* hasonlók valának; de úgy szólt vala, mint a' sarkány. (*h*) *r.* 11:7.

12. És

12. És az előbbi fene-vadnak minden hatalmaſságát tselekeſzi ez ő előtte, és azt miveli; hogy a' föld, és annak lakoſi imádják amaz (*i*) első fene-vadat, mellynek halálos ſebe meg-gyógyúl vala: (*i*) *r.* 19: 20.

13. És nagy jeleket (*k*) téſzen annyira; hogy tüzet-is hozzon alá az égből a' földre az embereknek láttokra. (*k*) 2 *Theſſ.* 2: 9. *r.* 16: 14,

14. És el-hiteti a' földnek lakoſit, a' jelekért, mellyekre *hatalom* adaték néki, hogy tselekedje *azokat* a' fene-vad előtt, ezt mondván a' föld' lakoſinak: hogy a' fene-vadnak képét meg-tsinálják, melly fegyverrel meg-ſebeſíttetett vala; de meg-elevenedett.

15. És adaték e' hatalom-is néki, hogy a' fene-vadnak képét meg-lelkeſítené, hogy a' fene-vadnak képe-is ſzólljon: és azt mivelné hogy valakik nem imádándják a' fene-vadnak képét; (*l*) meg-öletteſsenek. (*l*) *r.* 19: 20.

16. Ezt-is miveli, hogy mindenek, kitsinyek, nagyok, gazdagok és ſzegények, ſzabadosok és ſzolgák az ő jobb-kezeken, vagy az ő homlokokon meg-béllyegeztteſsenek:

17. És hogy ſenki ſe veheſsen, ſe el-ne adhaſson ſemmit; hanem tsak a' kinn vagyon a' fene-vadnak béllyege, (*m*) vagy neve, vagy nevének ſzáma. (*m*) *r.* 14: 11.

18. Ebben vagyon a' (*n*) bőltseſség, a' kinek értelme vagyon: ſzámlálja-meg a' fene-vadnak ſzámát; mert emberi ſzám, és annak a' ſzáma, hat ſzáz és hatvan-hat. (*n*) *r.* 17: 9.

XIV. RÉSZ.

A Bárány a' fene-vad ellen hartzra jö-ki: új Ének hallatik: és öt Angyalok tiſztekben el-járnak.

1 És tekínték; és ímé egy Bárány áll vala a' Sion' hegyén, és ő-véle (*a*) ſzáz negyvennégy ezeren, kiknek homlokokon írva vala az ő Attyoknak neve.

(*a*) *Ján.* 1: 29. *r.* 7: 4.

2. És hallék ſzózatot az égből, mint ſok vizeknek (*b*) ſzavokat, és mint nagy menny-dörgéshez *hasonló* ſzózatot; és hallám hegedűsöknek ſzavokat, kik az ő hegedűjökkel hegedűlnek vala. (*b*) *r.* 1: 15. 5: 8.

3. És hallék Éneket, mintegy új éneket a' királyi-ſzék előtt, a' négy lelkes állatok előtt, és a' Vének előtt: és ſenki meg-nem tanúlhatja vala azt az Éneket; hanem tsak a' ſzáz negyven-négy ezerek, kik a' földről árron vétettek-meg.

4. Ezek azok, kik aſzſzonyi-állatokkal nem fertéztették-meg magokat; mert ſzűzek: ezek követik a' Bárányt, valahová menénd: ezek árron vétettek-meg az emberek közzül, kik Istennek és a' Báránynak 'sengéi:

5. És kiknek ſzájokban nem találtatott álnokság; mert az Iſtennek ſzéki előtt (*c*) ártatlanok.

(*c*) *'Sólt.* 32: 2. *Sóf.* 3: 13. *Ef.* 5: 27.

6. És láték más Angyalt az ég közepén (*d*) repülni, kinél vala az örökké-való Evangyéliom; hogy a' föld' lakoſinak hírdetné az Evangyéliomot, és minden nemzetségnek, ágazatnak, nyelvnek, és népnek:

(*d*) *r.* 8: 13.

7. Ki ezt mondja vala nagy ſzóval: Féljétek az Iſtent, és néki adjatok ditsőſséget; mert el-jött az ő ítéletinek órája: és imádjátok azt, a' ki teremtette a' (*e*) mennyet, és földet, a' tengert, és a' vizek' forráſit. (*e*) *Tsel.* 14: 15.

8. És más Angyal követé azt, mondván: (*f*) Le-omlott, le-omlott Babilon, ama' (*g*) nagy város! mert az ő paráznaſága' haragjának (*h*) borában adott inniok minden pogány népeknek.

(*f*) *Esa.* 21: 9 (*g*) *r.* 16: 19. *és* 17: 5. *és* 18: 2, 10, 21. (*h*) *r* 17: 2. *és* 18: 3.

9. És harmadik Angyal-is követé azokat mondván nagy ſzóval: Ha valaki imádándja ama' fene-vadat (*i*) és annak képét, és annak béllyegét fel-vejéndi vagy homlokára, vagy kezére;

(*i*) *r.* 13: 1-4, 15, 17.

10. Az-is iſzik az Iſten' haragjának borában, a' borban, melly az ő haragjának poharába tőltetett, és kínoztatik tüzzel, és kén-kővel a' Szent Angyalok előtt, és a' Bárány előtt.

11. És azoknak kínlódásoknak füſti fel-mégyen mind örökkön örökké: és nem léſzen nyugodalmok éjjel és nappal, a' kik imádándják a' fene-vadat és annak képét, és a' ki az ő nevének béllyegét fel-vejéndi.

12. Itt tettſzik-meg a' ſzenteknek türések: itt *tettſzik-meg*, kik tartják meg az Iſten' paparantsolatit, és a' Jésusnak (*k*) hitit.

(*k*) *Mát.* 10: 39.

13. És hallék az égből ſzózatot, melly ezt mondja vala nékem: Ird-meg: Bóldogok léſznek ezután a' halottak, kik az Úrban halnak-meg. Úgy vagyon bizonyára, a' Lélek mondja: mert meg-nyúgoſznak az ő fáradságoktól, és az ő (*l*) tselekedeteiknek jutalma követi őket.

(*l*) *r.* 22: 12. *Theſſ.* 1: 6-10.

14. És tekínték; és ímé vala fejér fényes felhő, és a' felhőn ül vala hasonlatos az embernek fiá-

(*m*) fiához, kinek fejében arany korona vala, és az ő kezében éles sarló. (*m*) *Dán.* 7: 13.

15. És más Angyal ki-jöve a' Templomból, ki nagy szólval kiált vala annak, a' ki a' felhőn ül vala: Indítsad (*n*) sarlódat és aratsz; mert el-jött a' te órád, hogy aratsz; mert a' földnek aratásra-való gabonája meg-száradt.

(*n*) *Joél.* 3: 13. *Mát.* 13: 39.

16. Botsátá azért, a' ki a' felhőn ül vala az ő sarját a' földre: és le-arattaték a' föld.

17. És más Angyal ki-jöve a' mennyekben-való Templomból, és annak-is kezében vala éles sárló.

18. Más Angyal-is jöve-ki az óltártól, kinek hatalma vala a' tüzön, és kiálta nagy felszóval annak, a' kinél vala az éles sarló, ezt mondvan: Botsásd a' te éles sarlódat, és szedd-meg a' föld' szőleinek gerézdit; mert meg értek annak szőlei.

19. Botsátá azért az Angyal az ő éles sárlóját a' földre, és a' földnek szőleit meg-szedé, és veté (*o*) az Isten' haragjának ama' nagy kádjába:

(*o*) *r.* 19: 15.

20. És meg-nyomák a' *szőlőt* a' kádban a' városon kivül, és a' vér ki-foly vala a' kádból a' lovaknak zabolájokig, ezer és hat száz futamatnyira.

XV. RÉSZ.

Az utólsó hét tsapások; a' válaszstattaknak diadalmok, és énekek.

1 És láték mennyben más nagy, és tsudálatos jelt: hét Angyalokat, kiknél valának a' hét (*a*) utólsó tsapások; mert azok által tellyesedett-bé az Istennek haragja.

(*a*) *r.* 11: 14.

2. És láték úgymint üveg (*b*) tengert tüzzel elegyítve; és azokat, a' kik diadalmasok a' fene-vadon, az ő képén és béllyegén, és az ő nevének számán, látám állani az üveg tenger mellett, kiknek kezekben valának az Istennek hegedüi:

(*b*) *r.* 4: 6. 5: 8. 13: 18.

3. És éneklik vala a' (*c*) Mósesnek, az Isten' szolgájának Énekét, és a' Báránynak Énekét, ezt mondván: (*d*) Nagyok és tsudálatosok a' te dolgaid, mindenható Úr Isten! (*e*) igazak és tökélletesek a' te útaid, Óh szenteknek Királlya!

(*c*) 2 *Mós.* 15: 1--19. (*d*) *'Sólt.* 111: 2. *és* 139: 14. (*e*) *'Solt.* 145: 17. *r.* 16: 7.

4. (*f*) Kitsoda nem félne tégedet, Uram! és nem ditsőítené a' te Nevedet? mert tsak egyedül vagy szent. Mert minden Pagányok eljőnek, és te előtted le-hajólnak; mert a' te ítéletid meg-nyilatkoztanak.

(*f*) *Jér.* 10: 7. *r.* 14: 7.

5. És ezeknek utánna tekinték; és ímé meg-nyittaték mennyben (*g*) a' Bizonyság-tétel' sátorának Temploma:

(*g*) *r.* 11: 19.

6. És ki-jövének a' Templomból a' hét Angyalok, kiknél a' hét tsapás vala, tiszta és fejér gyóltsba öltözve, kik arany övekkel övedzettek vala bé a' melyeknél.

7. És egy ama' négy (*h*) lelkes állatok közzül ada a' hét Angyaloknak arany poharakat, mellyek az örökkön örökké élő Istennek haragjával tellyesek valának.

(*h*) *r.* 4: 6-7.

8. És (*i*) meg-telék a' Templom füsttel, az Isten' ditsőségének és erejének miatta; és senki a' Templomba bé nem mehet vala, míg-nem a' hét Angyaloknak hét tsapások bé-tellyesednének.

(*i*) 2 *Kir.* 8: 10. *Esa.* 6: 4.

XVI. RÉSZ.

A' hét Angyalok ki-töltik a' haragnak hét poharait, mellyet nagy tsapások követnek.

1 És hallék nagy szózatot a' Templomból, melly ezt mondja vala a' hét (*a*) Angyaloknak: Menjetek-el, és töltsétek-ki a' földre az Isten' haragjának hét poharait.

(*a*) *r.* 15: 1, 6, 7.

2. El-méne azért az első *Angyal*, és ki-tölté az ő poharát a' földre; és támada gonosz, és (*b*) ártalmas seb az emberek ellen, a' kiken vala a' fene-vad' béllyege, és azok ellen, a' kik imádják vala annak képét.

(*b*) 2 *Mós.* 9: 9-11. *r.* 13: 16.

3. A' másik Angyal-is ki-töltè az ő poharát a' tengerbe: és ollyan lőn *az*, mint a' meg-alutt vér; és minden élő állat meg-hala a' tengerben.

4. A' harmadik Angyal-is ki-töltè az ő poharát (*c*) a' folyó-vizekbe, és a' vizeknek forrásiba; és változának vérré.

(*c*) *r.* 17: 15.

5. És hallám, hogy a' vizeknek Angyala ezt mondja vala: Igaz vagy Uram! Ki (*d*) vagy, Ki valál, és Szent, hogy ezeket meg-büntetted;

(*d*) 2 *Mós.* 3: 14. 9: 27. *r.* 1: 4, 8. 4: 8.

6. Mert (*e*) a' szenteknek és a' Prófetáknak véreket ki-ontották: és vért adál nékik inniok; mert méltók arra.

(*e*) *Mát.* 23: 34, 35.

7. És hallám, hogy más az óltárról ezt mondja vala: Jól vagyon Uram, mindenható Isten! tökélletesek és igazak a' te ítéletid.

8. A' negyedik Angyal-is ki-töltè az ő poharát a' Napra; és adaték annak, hogy az embereket hévséggel gyötrené tüz által;

9. És felette igen nagy hévséget szenvedének az emberek, és az Istennek nevét káromlák.

lák, kinek hatalma vala e' tsapásokon, és nem térének-meg; hogy Istennek ditsőséget adnának.

10. Az ötödik Angyal-is ki-önté az ő poharát ama' (*f*) fene-vadnak székire; és lőn az ő országa setét, és rágják vala az ő nyelveket a' bánatnak miatta. (*f*) *r.* 13: 1-12.

11. És káromlák a' mennyei Istent az ő bánatjoknak és sebeiknek miatta; és meg nem térének az ő *gonosz* tselekedeteikből.

12. A' hatodik Angyal-is ki-önté az ő poharát ama' nagy Eufrátes folyó-vízbe; és megszárada annak vize, hogy a' Nap-kelet felől jövő Királyoknak út készíttetnék.

13. És láték ama' sárkány' (*g*) szájából, és ama fene-vadnak szájából, és ama' hamis Prófétának szájából, három tisztátalan lelkeket, a' békákhoz hasonlatosokat ki-jőni. (*g*) *r.* 12: 3, 4.

14. Mert ördögi lelkek azok, kik (*h*) jeleket tésznek, kik el-mennek a' földnek és az egész világnak Királyihoz, hogy egybe-gyűjtsék azokat a' mindenható Istennek ama' nagy napjának (*b*) viadaljára. (*h*) 2 *Th.* 2: 9. *r.* 19: 17.

15. (Imé el-jövök, mint a' (*i*) lopó. Bóldog, a' ki vígyáz, és őrzi az ő ruháit, hogy mezítelenen ne járjon, és meg ne láttassanak az ő szemérmei.) (*i*) *Mát.* 24: 43, 44. *r.* 3: 3.

16. Egybe-gyűjték azért őket a' helyre, melly 'Sidóúl neveztetik Armageddonnak.

17. A' hetedik Angyal-is ki-önté az ő poharát a' levegő égre, és nagy szózat jöve-ki a' mennyei Templomból a' királyi-széktől, melly ezt mondja vala: Meg-lett!

18. És lőnek *nagy* (*k*) zendülések, villámások, és menny-dörgések: és lőn nagy föld-indúlás, mellyhez hasonló soha nem vólt, miólta az emberek a' földön vagynak, *tudni-illik* illyen nagy föld-indúlás. (*k*) *r.* 8: 5.

19. És ama' nagy város három részre szakada, és a' Pogányoknak városaik el-esének: és a' nagy Babilonról meg-emlékezék az Isten, hogy adna annak innia az ő haragjának (*l*) poharából.

(*l*) *Jer.* 25: 15 *r.* 14: 15.

20. És minden sziget el-múlék, és a' hegyek többé (*m*) nem találtatának. (*m*) *r.* 6: 14.

21. És nagy kő-eső mint egy-egy tálentom szálla az égből az emberekre, és káromlák az Istent az emberek a' kő-esőnek tsapásáért; mert annak tsapása felette nagy vólt.

XVII. RÉSZ.

Meg-iratik a' nagy paráznа, és annak kárhoztattatása, öltözete, pohara: a' fene-vadnak, a' mellyen ül, fejei, szarvai.

1 És jöve én hozzám egy a' hét (*a*) Angyalok közzül, kiknél a' hét pohár vala, es szólla velem, mondván: Jövel! és meg-mutatom néked a' nagy paráznának kárkoztatását, ki a' sok vizeken ül: (*a*) *r.* 15: 6, 7.

2. (*b*) Kivel paráználkodtak a' földnek Királyi, és kinek paráznaságának borával meg-részegedtek a' földnek lakosi. (*b*) *r.* 18: 3, 9

3. És mikor lélekben el-vitt vólna engemet egy pusztába; láték egy aszszonyi-állatot ülni egy veres (*c*) fene vadon, *melly fene-vad* vala tellyes káromlásnak neveivel, mellynek hét feje és tíz szarva vala. (*c*) *r.* 13: 1.

4. Öltözött vala pedig az aszszonyi-állat veres bársonyba, és skárlátba, és meg-ékesíttetett vala arannyal, és drága kövekkel és gyöngyökkel: kinek kezében egy arany pohár vala, melly tele vala az ő paraznaságának (*d*) útálatosságával és tisztálanságával: (*d*) *r.* 18: 2-3.

5. És az ő homlokán illyen név vala megírva: Titok! nagy Babilon, a föld' paráználkodásinak és útálatosságinak annyok.

6. És látám, hogy az aszszonyi-állat részeg vala (*e*) a' szenteknek vérekkel és a' Jésus' Mártirominak vérekkel; és felette nagy tsudálkozással tsudálkozám, mikor láttam vólna az aszszonyi-állatot. (*e*) *r.* 18: 24.

7. És monda nékem az Angyal: Miért tsudálkozol? Én meg-magyarázom tenéked ez aszszonyi-állatnak titkát, és a' fene-vadnak, a' melly őtet hordozza, mellynek hét feje és tíz szarva vagyon.

8. A' melly fene-vadat láttál; vólt, és nintsen: és a' mélységből jő-fel, és mégyen a' veszedelemre: és a' földnek lakosi tsudálkoznak ő rajta, (a' kiknek nevei nintsenek bé-írva az életnek (*f*) könyvében, e' világ' fundamentomának fel-vettetésétől fogva,) látván a' fene-vadat, a' melly vala, és nintsen; mindazáltal vagyon. (*f*) *r.* 13: 8.

9. Itt tettszik-meg az elme, a' mellyben vagyon (*g*) bőltseség. A' hét fő jegyzi a' hét hegyeket, mellyeken az aszszonyi-állat ül. (*g*) *r.* 13: 28.

10. És Királyok-is heten vagynak; az öte el-esett; az egygyik ugyan vagyon, *és* a' másik még el nem jött: és mikor el-jövénd; kevés *ideig* kell annak uralkodnie.

11. A'

11. A' fene-vad pedig, a' melly vala, és nintsen, nyóltzadik az: és a' hét közül-való, és a' veszedelemre mégyen.

12. A' tíz (*h*) szarvak pedig, mellyeket láttál, tíz Királyok, kik még birodalmat nem vettenek; de vésznek hatalmat, mint Királyok egy órában a' fene-vaddal. (*h*) *Dán.* 7: 20. 24.

13. Ezeknek egy tanátsok vagyon: és az ő erejeket és hatalmokat adják a' fene-vadnak.

14. Ezek a' Bárány ellen viaskodnak, és a' Bárány meg-győzi őket; mert (*i*) Uraknak Ura, és Királyoknak Királlya, és az ő-véle valók, hívatalosok, választattak, és hívek.

(*i*) 1 *Tim.* 6: 15. *r.* 19: 16.

15. És monda nékem: A' vizek, a' mellyeket láttál, a' hol a' parázna ül, népek azok, sokaságok, nemzetségek és nyelvek.

16. És a' tíz (*k*) szarvak, mellyeket láttál a' fene-vadon; ezek meg-gyűlölik a' paráznát, és ő magát hagyják, és mezítelenen, és eszik annak húsait, és meg-égetik őtet tüzzel. (*k*) *r.* 18: 18.

17. Mert az Isten adta azoknak szívekbe, hogy azt tselekedjék, a' mi ő-neki kedves: és hogy egy értelemben légyenek, és engedjék az ő birodalmokat a' fene vadnak, míglen bételnek az Isten' beszédi.

18. És az aszonyi-állat, a' mellyet láttál, ama' nagy (*l*) város, mellynek birodalma vagyon a' földnek Királyin (*l*) *r.* 16: 19. *v.* 5.

XVIII. RÉSZ.

Babilonnak le-omlása, és azon minden Királyoknak és kalmároknak jajgatások: és a' szenteknek és a' Prófétáknak nagy örömök.

1 És ezek-után láték más Angyalt le-szállani mennyből, kinek nagy hatalma vala, annyira, hogy a' föld fénylenék annak ditsőségének miatta:

2. És kiálta tellyes erejéből nagy szóval, mondván: Le-omlott, (*a*) le-omlott ama' nagy Babilon! és lett ördögöknek (*b*) lakó-helyekké, minden tisztátalan léleknek tömlötzévé, és minden tisztátalan és gyűlölséges madárnak tömlötzévé. (*a*) *Fell.* 14: 8. (*b*) *Esa.* 3: 21. *és* 34: 14. *Jer.* 50: 39.

3. Mert az ő paráznasága' haragjának (*c*) borában ittanak minden népek: és a' földnek Királyi ő véle paráználkodtak: és a' földnek kalmári az ő gyönyörüséges gazdagságival meggazdagodtanak. (*c*) *Jer.* 51: 7. *r.* 14: 8.

4. És hallék más szózatot mennyből, melly ezt mondja vala: (*d*) Menjetek-ki *Babilon*ból én népem! és ne légyetek részesek az ő bűneiben; hogy az ő büntetésivel ne büntettessetek.

(*d*) 1 *Mós.* 19: 12. *Esa.* 48: 20. *Jer.* 51: 6.

5. Mert az ő bűnei meg-gyülvén szinte az égig hatottanak, és (*e*) meg-emlékezett az Isten az ő gonoszságiról. (*e*) *r.* 16: 19.

6. Fizessetek (*f*) úgy néki, a' mint ő fizetett néktek, és kétszerrel kettőzteissétek-meg néki *a' büntetést* az ő tselekedetei szerént: a' melly pohárból itatott *titeket*; ugyan azonból két annyit adjatok néki innia. (*f*) *Sólt.* 137: 8.

7. Mennél fellyebb emelte vólt magát, és *mennél* nagyobb gyönyörüségben élt; annál nagyobb kínnal, és keserüséges sírással fizessetek néki; mert ezt mondja az ő szívében: Úgy (*g*) ülök, mint Királyné aszszony, és nem vagyok özvegy, és semmi keserüséget nem látok soha.

(*g*) *Esa.* 47: 8. *r.* 17: 4.

8. Ennekokáért (*h*) egy nap jőnek ő reája az ő tsapási: a' halál, a' síralom és az éhség, és tüzzel égettetik-meg; mert erős az Úr Isten, ki meg-bünteti őtet. (*h*) 2 *Thes.* 2: 8.

9. És (*i*) síratják őtet, és jajgatnak ő rajta a' földnek Királyi, a' kik azzal paráználkodtak, és gyönyörüségben éltenek, mikor az ő égésének füstit látándják, (*i*) *Ezék.* 26: 16.

10. Nagy távól állván az ő kínjától-való félelem miatt, és ezt mondván: (*k*) Jaj! Jaj! ama' nagy város Babilon! ama' hatalmas város, kinek egy órában jött-el ítéleti! (*k*) *Jer.* 5: 8.

11 A' földnek (*l*) kalmári-is síratják, és jajgatják őtet; mert az ő árúikat immár senki nem vészi; (*l*) *Ezék.* 27: 36.

12. Az aranynak ezüstnek, drága kőnek, gyöngyöknek, bíbornak, bársonynak, selyemnek, skárlátnak árúit: és minden thiinum fát, minden elefánt-tetem-edényt, és drága fából rézből, vasból, és márvány-kőből tsinált minden edényt;

13. És fa-hajat, drága illatú szerszámot, kenetet, temjént, bort, olajt, 'semlyét, gabonát, barmokat, juhokat, lovakat, szekereket, és rabokat, és embereknek életeket.

14. És a' te lelked' kívánságának gyümöltsi el-távoztak te tőled: és minden 'síros és drága állatok el-távoztak te tőled, és többé azokat meg-nem találód.

15. Ez illyen marháknak, *mondom*, árosi, kik meg-gazdagodtak ő-tőle, távól állanak, az ő kínjától-való félelemnek miatta sírván és jajgatván,

16. És ezt mondván: Jaj! Jaj! Ama' nagy város, melly (*m*) öltözött vala bíborba és bár-

sonyba, és skárlátba, és meg-ékesíttetett vala arannyal, drága kövekkel, és gyöngyökkel, *el-veszett*; mi-módon hagyattattak-el egy órában ennyi gazdagságok? (*m*) *r.* 17: 4-6, 18.

17. És minden hajós mesterek, és a' hajókban járóknak minden sokaságok, és evezők, és valakik a' tengeren kereskednek, távól állanak:

18. És kiáltanak látván az ő égésének (*n*) füstit, és ezt mondják: Mitsoda *város* vólt hasonlatos e' nagy városhoz? (*n*) *r.* 19: 3.

19. És port hányván (*o*) az ő fejekre, kiáltának sírván és jajgatván, és ezt mondván: Jaj! Jaj! hogy ama' nagy város, mellyben meg-gazdagodtak mindenek, a' kiknek hajóik vóltanak a' tengeren; annak drágalátos vóltából, egy órában el-pusztúlt (*o*) *Jós.* 7: 6. *Jób.* 2: 12.

20. Örülj annak veszedelmén menny, Szent Apostolok és Próféták! mert az Isten meg-büntette Babilont, ti (*p*) érettetek-való boszszú-állásában. (*p*) 5 *Mós.* 32: 43. *r.* 19: 2.

21. És egy erős Angyal, egy nagy malom-kőhöz hasonló követ fel-vön, és a' tengerbe veté, ezt mondván: Illyen (*q*) módon nagy sebességgel vettetik-el Babilon, ama' nagy város; és többé meg-nem találtatik!

(*q*) *Jer.* 51: 63, 64.

22. És hegedűsöknek, musikásoknak, siposoknak és trombitásoknak szavok többé te benned nem hallattatik, és semmi mesterségnek mestere nem találtatik többé te benned; és malomnak (*r*) zúgása nem hallattatik te benned többé: (*r*) *Jer.* 25: 10.

23. És szövétneknek világossága többé te benned nem fénylik: és (*s*) vő-legénynek és menny-aszszonynak szava nem hallattatik többé te benned; mert a' te kalmárid valának a' földnek Fejedelmei, és a' te büvölésiddel el-tévelyedtenek minden népek.

(*s*) *Jer.* 7: 34. *és* 16: 9. 25: 10.

24. És abban találtatott (*t*) a' Prófétáknak és a' szenteknek vérek: és mindeneknek, valakik meg-ölettettek a' földön. (*t*) *r.* 17: 6.

XIX. RÉSZ.

Éneklés és öröm mennyekben a' nagy paráznának büntetésén. A Bárány' menyegzője.

1 És ezeknekutánna hállám nagy sokaságnak szavát az égben, melly ezt mondja vala: Halleluja! idvesség ditsőség, tisztesség, és hatalom a' mi Urunkuak Istenünknek!

2. Mert tökélletesek és igazak az ő ítéleti! és ama' nagy paráznát, melly a' földet megdöglette az ő paráznaságával, meg-ítélte, és boszszút-állott ő rajta az ő szolgáinak (*a*) vérekért *ki-keresvén azt* annak kezéből.

(*a*) 5 *Mós.* 32: 43. *r.* 18: 20, 24.

3. És másodszor-is mondának: Halleluja! és annak (*b*) füsti fel-mégyen mind örökkön örökké. (*b*) *Es.* 34: 10. *r.* 14: 11.

4. És le-borúlának ama' huszon-négy Vének és ama' négy lelkes állatok, és a' székben ülő Istent imádák, mondván: Amen! Halleluja!

5. És (*c*) a' széktől szózat jöve-ki, melly ezt mondja vala: Dítsérjétek a' mi Istenünket minden ő szolgái, és kik félitek ötet kitsinyek és nagyok! (*c*) *r.* 4: 2, 3.

6. És hallék úgymint nagy sokaságnak szavát, és úgymint sok vizeknek zúgását, és úgy, mint nagy menny-dörgéseknek szavát, kik ezt mondják vala: Halleluja! (*d*) mert uralkodik ama' Mindenható, a' mi Urunk Istenünk.

(*d*) *r.* 11: 15, 17. 12: 10.

7. Örüljünk és örvendezzünk, és adjunk ditsőséget néki! mert el-jött a' Báránynak (*e*) menyegzője, és az ő felesége el-készítette magát: (*e*) *Mát.* 22: 2. 25: 10.

8. És adatott néki, hogy fel-öltözzék tiszta és fényes (*f*) bíborba; mert a' bíbor a' szenteknek meg-igazúlások. (*f*) *Sólt.* 45: 14, 15.

9. És monda énnékem: Ird-meg: Bóldogok azok! a' kik a' Bárány' menyegzőjének (*g*) vatsorájára hívattattak. És monda nékem: Az Istennek e' beszédi igazak.

(*g*) *Mát.* 22: 2. *r.* 21: 5.

10. És (*h*) le-borúlék annak lábainál, hogy imádnám ötet; de ezt mondá nékem: Meglásd, azt ne *miveld!* te szolga-társod vagyok, és a' te atyádfiaié, kiknél vagyon a' Jésusnak tanú-bizonyság-tétele: Istent imádjad; mert a' Prófétálásnak Lelke a' Jésustól-való tanúbizonyság.

(*h*) *r.* 22: 8. *Tsel.* 10: 26.

11. És látám, hogy az ég meg-nyilatkozott; és ímé *vala* egy (*i*) fejér ló: és a' ki azon ül vala, hívattatik vala Hívnek és Igaznak; és *ki* igazán ítél és viaskodik.

(*i*) *rész.* 6: 2.

12. És az ő szemei ollyanok *valának*, mint a' (*k*) tüznek lángja: és az ő fejében sok koronák: és az ő neve meg-íratott vala, mellyet senki nem tud vala; hanem csak ő maga.

(*k*) *r.* 1: 14.

13. És

13. És öltöztetett vala (*l*) vérrel meg-festetett ruhába, és neveztetik az ő neve: Isten' Igéjének. (*l*) *Esa.* 63: 1, 2. *Ján.* 1: 1.

14. És a' mennyei seregek követik vala őtet fejér lovakon, kik fel-öltöztettek vala fejér és tiszta (*m*) bíborba.

(*m*) *Mát.* 28: 3. *r.* 2: 9.

15. És az ő szájából származik vala éles fegyver, hogy azzal verné a' Pogányokat; mert ő birja azokat (*n*) vas-veszszővel: és ő az, a' ki nyomja a' mindenható Isten' haragjának, és búsulása' borának (*o*) sajtóját.

(*n*) *r.* 2. 26, 27. (*o*) *Esa.* 63: 3. *r.* 14: 19, 20.

16. És az ő ruháján és tomporán meg-vala írva ez ő neve: (*p*) Királyoknak Királlya, és Uraknak Ura! (*p*) 1 *Tim.* 6: 15. *r.* 17: 14.

17. És láték egy Angyalt állani a' Napban, ki kiálta nagy szóval, ezt mondván, minden madaraknak, mellyek repesnek vala az égnek közepette: (*q*) Jöjjetek-el, és gyüljetek-egybe a' nagy Istennek vatsorájára;

(*q*) *Jer.* 12: 9.

18. Hogy egyétek a' Királyoknak húsokat, a' Hadnagyoknak, az erőseknek húsokat, a' lovaknak, és azokon ülőknek húsokat, és minden szabadosoknak és szolgáknak, kitsinyeknek és nagyoknak húsokat.

19. És látám, hogy (*r*) ama' fene-vad, és a' földnek Királyi, és azoknak seregeik egybegyultek, hogy viaskodjanak az ellen, a' ki a' lovon ül vala, és az ő serege ellen.

(*r*) *r.* 13: 1--11.

20. És meg-fogattaték a' fene-vad, és ő-véle egygyütt ama' (*s*) hamis Próféta, a' ki (*t*) tsudákat tett vala ő előtte, mellyekkel el-tsalta azokat, a' kik a' fene-vadnak béllyegét fel-vettek vala, és a' kik imádták annak képét; *és* vetteténck elevenen ők ketten a' kén-kővel égő tüzes tóba. (*s*) 5*Mós.* 13: 1. *Mát.* 24: 24.

(*t*) *r.* 13: 12, 14, 15.

21. És a' többi meg-öletének a' lovon ülőnek fegyverével, melly az ő szájából származik vala, és minden madarak meg-elégedének azoknak húsokkal.

XX. RÉSZ.

Anyaszentegyház' boldogsága e' földön ezer esztendeig.

1 És láték egy Angyalt le-szállani mennyből kinél vala a' mélységnek (*a*) kultsa, és nagy vas-láncz az ő kezében.

(*a*) *r.* 1: 18. 9: 1.

2. És meg-fogá a' sárkányt, (*b*) ama' régi kígyót, ki az ördög és a' Sátán; és meg-köté azt a' lánttzal ezer esztendeig: (*b*) *r.* 12: 3, 9.

3. És veté őtet a' mélységbe, és bé-rekeszté őtet, és fellyül rajta meg-petsétlé, hogy többé el-ne (*c*) hitesse a' népeket, míg bé-telnek az ezer esztendők; mert azután el-kell néki óldoztatnia egy kevés időre.

(*c*) *r.* 16: 14, 16.

4. És láték székeket, és le-ülének azokra, és adaték nékik (*d*) ítélet-tételre-való hatalom. És *látám* azoknak-is (*e*) lelkeket, a' kiknek fejeket vették a' Jésus felől-való bizonyság-tételért, és az Istennek beszédéért: és kik nem imádták a' (*f*) fene-vadat, sem annak képét, és nem vették annak béllyegét sem homlokokra, sem kezekre; és (*g*) élnek és uralkodnak a' Krisztussal ezer esztendeig.

(*d*) *r.* 6: 10. (*e*) *r.* 6: 9. (*f*) *r.* 13: 12. (*g*) *r* 6: 9, 11.

5. A' halottaknak pedig többi meg-nem elevenednek, míg-nem bé-telnek az ezer esztendők: Ez az első fel-támadás.

6. Bóldog és szent, a' kinek része vagyon az első fel-támadásban; mert ezeken nints hatalma a' második halálnak, hanem léfznek az Istennek és Krisztusnak (*h*) Papjai, és uralkodnak ő-véle ezer esztendeig. (*h*) 1 *Pét.* 2: 5, 9.

7. És mikor el-telnek az ezer esztendők; a' Sátán el-óldatik az ő fogságából:

8. És ki-mégyen, hogy el-tsalja a' földnek négy szegeletin lakozó népeket: (*i*) Gógot és a' Magógot, hogy egybe-gyüjtse azokat viadalra, kiknek számok mint a' tenger' fövenye.

(*i*) *Ezék.* 38: 2. 39: 1, 6. *r.* 16: 4.

9. És fel-jövének a' föld' széleſségére, és környül-vévék a' szenteknek táborokat, és a' szerelmetes várost; de Istentől mennyből tüz szálla-alá, melly meg-emészté azokat.

10. És az ördög, a' ki el-tsalja vala őket, vetteték a' tűznek és kén-kőnek tavába: (*k*) hol vagyon ama' fene-vad, és ama hamis Próféta, és kínoztatnak éjjel és nappal mind örökkön örökké. (*k*) *r.* 19: 20.

11. És láték egy nagy fejér királyi-széket, mellyben egy valaki (*l*) ül vala, kinek tekinteti elől el-múlék a' föld és az ég, mellyeknek helyek nem találtaték. (*l*) *r.* 4: 2.

12. És látám a' halottakat, nagyokat és kitsinyeket, állani az Isten előtt: és a' könyvek meg-nyittatának; és más könyv-is nyittaték-meg, melly az életnek *könyve*; (*m*) és meg-ítéltetének

tének a halottak azokból, mellyek a' könyvekbe írattattak vala, az ő tselekedeteik szerént.

(*m*) *Dán* 7: 10. *Fil.* 4: 3.

13. A' tenger-is ki-adá a' halottakat, mellyek ő benne vóltak; a' halál-is, és a' pokol meg-adák a' halottakat, mellyek ő nálok vóltak: és ítélet lőn mindenekről az ő tselekedeteik szerént.

14. A' pokol pedig és halál vettetének a' tűznek tavába, melly a' második halál.

15. És valaki nem találtatott bé-írva az élet' könyvébe: a' tűznek tavába vetteték.

XXI. RÉSZ.

Új ég, és új föld: Mennyei Jérusálem.

1 Ezután láték (*a*) új eget, és új földet; mert az első ég, és az első föld el-múlt vala, és a' tenger többé nem vala.

(*a*) *Esa.* 65: 1. *és* 66: 22. 2*Pét.* 3: 13.

2. És én János látám a' szent várost, az új Jérusálemet, melly az Istentől szálla-alá mennyből, és el-készíttetett mintegy fel-ékesíttetett meny-aszszony a' vőlegénynek.

3. És hallék nagy szózatot mennyből, melly ezt mondja vala: Imé (*b*) az Istennek hajléka az emberekkel vagyon, és ő-vélek lakozik; és ők ő népei lésznek, és az Isten az ő Istenek ő vélek lészen.

(*b*) 2 *Kór.* 6: 16.

4. És az Isten (*c*) el-töröl minden könny-húllatást az ő szemeikről; és a' halál többé nem lészen, sem a' keserüséggel való sírás, sem kiáltás, sem semmi fájdalom nem lészen többé; mert az elsők el-múltanak.

(*c*) *Esa.* 25: *r.* 7: 1.

5. És monda az, a' ki székben ül vala: Imé mindeneket (*d*) meg-újítok! És monda nékem: Ird-meg; mert e' beszédek tökélletesek és igazak.

(*d*) *Esa.* 43: 19. 2 *Kór.* 5: 17.

6. És monda nékem: Meg-lett! Én (*e*) vagyok az Alfa és az Oméga, a' kezdet és végezet. Én a' szomjúhozónak adok az (*f*) élő-víznek forrásából ingyen.

(*e*) *r.* 16: 17. (*f*) *Esa.* 55: 1, 2.

7. A' ki diadalmas lészen; mindenekkel bírni fog, és (*g*) lészek annak Istene, és ő énnékem fiam lészen.

(*g*) *Sid.* 8: 10.

8. A' féleln csaknek pedig és hitetleneknek és átkoztaknak, gyilkosoknak, paráznáknak, büvös-bájosoknak, bálvány-imádóknak, és minden hazugoknak részek a' tűzzel és kén-kővel égő tóban lészen, melly a' második halál.

9. És jöve én hozzám egy ama' hét Angyalok közzül, kiknél valának a' hét utólsó tsapásokkal tellyes hét poharak, és szólla nékem, mondván: Jövel! meg-mutatom néked a' meny-aszszonyt, a' Bárány' feleségét.

10. És fel-vön engemet lélekben egy nagy, és magas hegyre, és meg-mutatá nékem ama' nagy várost, a' Szent Jérusálemet, melly Istentől szállott-alá mennyből.

11. Mellyben vala az Isten' ditsőssége; és mellynek világossága hasonlatos vala a' drágalátos kőhöz, úgymint Kristályhoz, hasonlóképpen fénylő Jáspis kőhöz.

12. És vala nagy és magas kerítése: mellynek tizen-két kapui valának, és a' kapukban tizen-két Angyalok, és fel-írott nevek, mellyek az Izráel' fiainak (*h*) tizen-két nemzetségeknek nevei.

(*h*) *Ezék.* 48: 31-34.

13 Nap-kelet felől három kapu *vala*: Éjszakról három kapu; Délről három kapu; Nap-nyúgotról-is három kapu.

14. És a' város' kerítésének (*i*) tizen-két fundamentomi valának: mellyeken vala a' Bárány' tizen-két Apostolinak nevek.

(*i*) *Efés* 2 20.

15. A' ki pedig én velem szóll vala, annak kezében vala egy-arany veszsző; hogy meg-mérné a' várost, annak kapuit és falait.

16 A' város pedig négy szegeletüen helyheztetett, mellynek hoszszasága annyi, mennyi szélessége. És meg-méré a' várost a' veszsző-szállal tizen-két (*k*) ezer futamatnyira; és annak hoszszasága, szélessége, és magassága egygyenlő.

(*k*) *Ezék.* 48: 16.

17. És meg-méré annak kerítését, száz negyven-négy singre, embernek mértékével, melly az Angyalé.

18. A' kerítésnek pedig rakása vala Jáspisból; a' város pedig tiszta arany, és hasonlatos a' tiszta üveghez.

19. És a' vár s' kerítésének fundamentomi meg-ékesíttettek minden-féle-drágalátos kövekkel. Az első fundamentom *vala* Jáspis: a' másik Safir: a' harmadik Chalczedónius: a' negyedik Smaragd.

20. Az ötödik Sárdonix: a' hatodik Sárdius: a' hetedik Chrisolitus: a' nyóltzadik Berillus: a' kilentzedik Topázius: a' tizedik Chrisoprasus: a' tizen-egygyedik Hiaczinthus: a' tizen-kettődik Amethistus.

21. A' tizen-két kapuk pedig, tizen-két drága kőből vagynak; és egygyenként a' kapuk egy-

egy

egy drága kőből vagynak; és a' városnak piatza tiszta arany, mint az által-látszó üveg.

22. És Templomot nem láttam abban; mert a' Mindenható Úr Isten annak Temploma, és a' Bárány

23. És e' város nem (*l*) szükölködik a' Nap nélkül, vagy a' Hóld nélkül, hogy abban fényleníenek; mert az Istennek ditsőssége meg-fényesítette azt, és annak szövétneke a' Bárány.

(*l*) *Esa.* 60: 19. *Zak.* 14: 7. *r.* 22: 5.

24. És a' Pogányok közzül, a' kik meg-tartattak, járnak annak (*m*) világánál: és a' földnek Királyi az ő ditsőssségeket és tiszteteségeket abba viszik. (*m*) *Esa.* 60: 11.

25. És annak (*n*) kapui nappal bé nem zárlatnak; mert ott éjtszaka nem lészen.

26. És a' Pogányoknak (*n*) ditsőssségek es tiszteteségek abba vitetik. (*n*) *Esa.* 60: 11. *r.* 22: 5.

27. Nem mégyen bé abba semmi, valami megfertéztet, vagy a' ki valami útálatosságot tselekeszik, vagy hazugságot szóll; hanem a' kik bé-iratták a' Bárány' (*o*) életének könyvébe.

(*o*) *Ján.* 10: 11. 27.

XXII. RÉSZ.

A' mennyei Paraditsom le-iratik: e' Könyv bé-rekesztetik.

1 És meg-mutatá nékem azután (*a*) az élet' vizének tiszta folyó-vizét, melly világos vala, mint a' kristály, melly ki-jő vala az Istennek és a' Báránynak székitől. (*a*) *Ez.* 47: 1. *Jóel.* 3: 18.

2. Annak piattzának közepette pedig, és a' folyó-víznek két felén *vala* az életnek (*b*) fája, melly tizen-két gyümöltsöt terem vala; minden hónapban pedig terem vala: és a' fának levelei a' Pogányoknak egéssségekre (*c*) valók *valának*.

(*b*) 1 *Mós.* 2: 9. (*c*) *Ezék.* 47. 12.

3. És semmi átkozott állat nem lészen többé; hanem az Istennek, és a' Báránynak széki lészen abban: és az ő szolgái szolgálnak ő-néki.

4. És látják az ő ortzáját, és az ő (*d*) neve homlokokon *lészen*. (*d*) *r.* 3: 12. 14: 11.

5. És ott (*e*) éjtszaka nem lészen: és nem szükölködnek szövétnek világosága nélkül, sem a' Napnak világosága nélkül; mert az Úr Isten világosítja-meg őket: és országolnak mind örökkön örökké. (*e*) *Esa.* 60: 19.

6. És monda nékem: (*f*) E' beszédek igazak, és tökélletesek: és a' Szent Prófétáknak Ura Istene botsátotta-el az ő Angyalát, hogy meg-jelentse az ő szolgáinak, a' mellyeknek kell meg-leníniek hamar. (*f*) *r.* 19: 9. 21: 5.

7. Imé el-jövök hamar! Bóldog, a' ki meg-tartja e' könyv Prófétálásának beszédit.

8. Én *vagyok* pedig János, ki ezeket hallottam, és láttam: és mikor hallottam, és láttam, vólna *ezeket*; (*g*) le-borúlék az Angyal' lábai előtt, hogy őtet imádnám, a' ki nékem ezeket meg-mutatta vala. (*g*) *r.* 19: 10.

9. *Az* pedig monda nékem: Meg-lásd, hogy azt ne tselekedjed; mert néked szolga-társod vagyok, és a' te Próféta atyádfiainak, és azoknak, kik meg-tartják e' könyvnek beszédit. Az Istent imádjad!

10. Azután monda nékem: Bé ne petsételd e' könyv' (*h*) Prófétálásának beszédit; mert az idő közel vagyon. (*h*) *Dán.* 8: 26. 12: 4.

11. A' ki árt; ártson ezután-is: és a' ki fertelmes; légyen ezután-is fertelmes: és a' ki igaz; igazíttassék-meg ezután-is; és a' ki szent; ezután-is szenteltessék-meg.

12. És ímé, hamar el-jövök; és az én jutalmam én velem *vagyon*, hogy meg-fizessek mindennek, a' mint az ő (*i*) tselekedete lészen.

(*i*) *Sólt.* 62: 13. *Mát.* 16: 27. *Róm.* 2: 6.

13. Én vagyok az (*k*) Alfa és az Oméga, a' kezdet és végezet, amaz Első és Utólsó.

(*k*) *Esa.* 41: 4. 44: 6. 48: 12. *r.* 1: 8.

14. Bóldogok, a' kik meg-tartják az ő parantsolatit; hogy légyen nekik szabadságok az (*l*) életnek fáján, és a' kapukon menjenek-bé a' városba. (*l*) 1 *Mós.* 3: 22-24. *r.* 2: 7.

15. De kinn maradnak (*m*) ez ebek, a' büvös bájosok, a' paráznák, a' gyilkosok, a' bálvány-imádók: és a' ki szereti, és szóllja a' hazugságot. (*m*) 1 *Kór.* 6: 9, 10. *r.* 21: 27.

16. Én Jésus (*n*) botsátottam az én Angyalomat, hogy ezekről bizonyságot tenne tinéktek a' Gyülekezetekben. Én vagyok a' Dávidnak ama' gyökere, és ága: ama' fényes és hajnali tsillag. (*n*) *Esa.* 11: 1, 10. *Róm.* 15: 12.

17. A' Lélek-is, és a' menyasszony ezt mondják: Jövel! a' ki hallja-is, ezt mondja: Jövel! és a' ki (*o*) szomjúhozik; jöjjön-el: és a' ki akarja; végye az életnek vizét ingyen.

(*o*) *Esa.* 55: 1 *Ján.* 7; 37.

18. Egygyütt bizonyságot tészek pedig mindennek, a' ki e' könyv' Prófétálásának beszédét hallja, hogy valaki ezekhez hozzá tészen; e' könyvben meg-iratott tsapásokat vet Isten arra.

19. És

19. És (*p*) ha valaki el-vejénd *valamit* e' könyv' Prófétálásának beszédiből; az Isten annak részét el-törli az életnek könyvéből, és a' szent városból, és azokból, a' mellyek e' könyvben meg-írattattak. (*p*) 5 *Mát.* 4: 2. 12: 32. *Péld.* 30: 6. *r.* 8: 5. 13: 8.

20. Ezt mondja, a' ki ezekről bizonyságot tészen: Bizony hamar (*q*) el-jövök, Amen! Jövel azért Uram Jésus! (*q*) *r.* 1: 7.

21. A' mi Urunk Jésus Kristusnak kegyelme *légyen* mindnyájan ti veletek. Amen!

Az Új Testamentomnak vége.

DÍTSÉRTESSÉK ISTENÜNKNEK NEVE.

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
4116/1951 gyarapodási naplószám

SZENT
DÁVID
KIRÁLYNAK,
ÉS
PRÓFÉTÁNAK
SZÁZ-ÖTVEN
ZSÓLTÁRI

A' FRANCZIA NÓTÁK 'S VERSEK SZERÉNT MAGYAR VERSEKRE FORDÍTTATTAK, ÉS RENDELTETTEK

SZENTZI MOLNÁR ALBERT
ÁLTAL

PO'SONYBAN 'S PESTEN,
FŰSKÚTI LANDERER MIHÁLY,
Kir. privilegiált Nemzeti Könyv-nyomtató, és Könyv-áros' betűivel s költségével.

1804.

2 Sám. 23 : 1.

Dávid, az Iſai fia, a' Jákób' Istenének fel-kentt Királlya, gyönyörüséges ének-ſzerzö vólt Izráelben.

RÉMUS GYÖRGY Deák Verseinek magyarra-való fordíttatása, és MOLNAR ALBERTRE-való alkalmaztatása.

Dávid Királynak más-fél ſzáz 'Sóltárit
Szent Lélek által íratott Énekit,
Gyönyörüséges nótájú Versekre.
Ketten ſzerzették Francziai nyelvre:
ötvenét Clemens Maróth *fordította,*
És a' többit a' Theodórus Béza.
Ezeket oſztán Németek, Olaſzok.
Spanyolok, Belgák, és az Anglusok:
ö nyelveken követték a' Lengyelek:
A Lengyelek után a' tiſztes Tsehek.
Kik Dávid' 'Sóltárit, egymást követvén
Egygyenlö Nótákkal éneklik ſzépen.
Hogy pedig még nem vólna Deák nyelven.
Stépha András *Deákúl ſzerzé épen.*
Kinek gyönyörü ékes vóltát
Még Orféus sem győzné-meg Nótáját,
Midön ezt jól látná a' Molnár Albert,
(A' ki sok országot látott, és Tengert:)
Hogy ennyi sok Kereſztyén nemzet közzül,
Tsak Magyar nép vólna e' Versek nélkül;
Segedelméböl a' kegyes Istennek
A' 'Sóltárt Magyar Versekre formálta,
És a' Franczia Nótákra ſzabta.
Kit töle végy jó neven hív Olvasó,
Hogy Istentöl néked adassék sok jó.

Irta Nassóvia tartományában Sigéna városban
Farkasfalvi Filiczki János, Theologus Deák.
1607. *Esztendöben.*

Ke-

KEGYES OLVASÓ!

vedd eſzedbe im'ezeket:

I. A' 'Sóltárok felett a' *C. M. Clemens Maróthus'* nevét; a' *T. B. Theodórus Bézáét* jegyzik.

II. Minden 'Sóltároknak summája avagy tzélja, rövideden eleibe van írva.

III. A' hoſzſzú Psalmusokban a' vers előtt *Pausának*, az-az meg-ſzünésnek jele ímez: §

IV. A' 'Sóltárok, mellyek egygyenlő Nótájúak, ím'ezek:

Az 5, *és* 64.
14, *és* 53.
17, 63, *és* 70.
18, *és* 144.
24, 62, 95, *és* 111.
28, *és* 109.
30, 76, *és* 139.
31, *és* 71.
33, *és* 67.
36, *és* 68.

A' 46, *és* 82.
51, *és* 69.
60, *és* 108.
65, *és* 72.
66, 98, *és* 118.
74, *és* 116.
77, *és* 86.
78, *és* 90.
100, 131, *és* 142.
117, *és* 127.

140, *és a'* Tíz parantsolat.

V. Az időknek és dolgoknak alkalmatossági ſzerént így énekeld a' 'Sóltárokat, vagy azoknak némelly verseit.

Reggel az 5. 17. 19. 30. 36. 57. 63. 65. 77. 90. 92. 104. 119. v. 74. 127. 130.
Estve. 3. 4. 16. 23. 34 42. 91. 121. 132. 139. 141. 147.
Étel előtt: 8. 67. 144. 147.
Étel után. 22. 23. 103. 111. 138. 145. 146 147.
Adventi: 14. 50. 53. 96.
Karátsoni: 2. 8. 45. 49. 50. 82. 89. 93. 95. 96. 98. 100. 105. 106. 108 113. 117. 132.
Új eſztendői. 65. 67. 72. 81. 95. 97. 103. 104. 122.
Palmárum. 118.
Nagy-Pénteki: 6. 16. 22. 35. 38. 40. 41. 42. 43. 55. 69. 70. 88. 109. 118.
Húsvéti: 16. 21. 27. 40. 43. 45. 49. 68. vers 10. 110. 116. 118.
Áldozói: 2. 8. 20. 21. 24. 45. 47. 68. 97. 99. 110. 113. 132. 150.
Pünkösti. 19. 29. 33. 45. 46. 48. 51. 60. 65. 72. 84. 87. 108. 133. 139. 143.
Penitentia tartásért: 6. 32. 38. 51. 102. 130. 143.
Meg-térés után: 15. 25. 103. 131.
Úr' vatsorájakor: 22. 32. 34. 51. 86. 116. 122. 130, 132. 133. 143.
Úr' vatsorája után: 23. 53. 103. 107. 111. 138. 147. 149.
Ekklésia' békességéért: 74. 80. 102. 122. 129.
Magistratusokról: 20. 21. 61. 75. 82. 101.
Kisértetek ellen: 37. 39. 73. 77. 86.
Betegségkor: 6. 13. 31. 38. 39. 41. 88. 90.
Gyógyúlás után: 30. 86. 116.
Szükségnek idején: 33. 34. 86.
Bőségnek idején, vagy bőségért: 4. 65. 72. 81. 104. 112. 144.
Közönséges ellenség ellen: 12. 17. 56. 62. 64. 83.
Meg-térhetetlen ellenség ellen: 35. 36. 52. 137.
Meg-ſzabadúlásért: 12. 13. 59. 70. 94. 123. 142.
Szabadúlás után: 7. 9. 18. 48. 57. 66. 68. 85. 124. 126.
Vár' 's város' meg-ſzálláskor: 10. 17. 27. 46. 59. 125.
Ellenségtől-való meg-verettetéskor: 44. 74. 79.
Győzedelem után: 46. 76.
Méltatlan ſzenvedéskor: 7. 17. 26. 37. 43. 54. 55. 64. 71. 140.
Rágalmazók ellen: 42. 43. 52. 57. 58. 64. 120. 140.
Házasságra: 127. 128.
Meddőké: 68. 113. 127.
Dög-halálkor: 91.
Temetéskor: 6. 38. 39. 40. 49. 88. 90. 102. 143.

A' 'SÓL-

A' 'SÓLTÁROKRA IGAZÍTÓ TÁBLA.

'Sólt.	A.	Levél.
CV.	*Adjatok hálát az Isten.*	76
CXVIII	*Adjatok hálákat az Úr.*	86
CXLVI	*Áldjad én lelkem! az*	104
CIII	*Áldjad lelkem! Uradat*	74
CIV	*Áldjad lelkem az Urat*	75
CXXXV	*Áldjátok az Úr' nevét*	98
CXLIV	*Áldott az Úr, ki kezemet*	103
XIV	*A' bolond így szóll az ö*	8
LIII	*A' bolond így szóll az ö*	38
XIX	*Az egek beszéllik*	11
LXII	*Az én lelkem szép tsendes.*	43
L	*Az erös Isten uraknak ura*	36
XXXVI	*A' gonosz-tévönek dolgán*	25
LXXXII	*Az Isten áll ö seregében*	61
LXVI	*Az Isten a' mi reménység.*	33
XI	*Az Istenben bízom jó remény.*	7
LXXVII	*Az Istenhez az én szóm.*	55
CXXIV	*Az Izráel ezt nyilván*	94
XCI	*A' ki a' felséges Úrnak*	67
I	*A' ki nem jár hitlenek' taná.*	1
CXXV	*A' kik bíznak az Úr.*	95
CXIX	*Az olly emberek nyilván*	87
LXV	*A' Sionnak hegyén Úr Ist.*	45
XXIV	*Az Úr bír ez egész földdel*	15
XXIII	*Az Úr énnékem örízö pász*	15
XXVII	*Az Úr Isten az én világ*	17
LXXXVII	*Az Úr Isten az ö lakó*	64
CX	*Az Úr Isten monda az én*	83
XCVII	*Az Úr Isten regnál*	70
LXXXIX	*Az Úrnak irgalmát*	65
XCIX	*Az Úr országol, és regnál*	72
XX	*Az Úr tégedet meg-hallg.*	12
CVI	*Az Urat áldjátok; mert jó*	78
CXLVII	*Az Urat dítsérjét. mert*	105
CXVII	*Az Urat minden nemzet.*	86
CXIII	*Az Urat ti ö szolgái!*	84
CXLIX	*Az Úrnak no énekeljetek*	106
	B.	
LXXIII	*Bizonyára jó az Isten*	52
XLI	*Bóldog, a' ki a' nyavalyást*	30
CXXVIII	*Bóldog az ember nyilv.*	96
CXII	*Bóldog ember, a' ki az Ist.*	84
	D.	
CXXXVIII	*Ditsér tégedʼ tellyes*	100
IX	*Dítsérlek tégedʼ Úr Isten!*	5
XXX	*Dítsérlek Uram! tégedet*	19
CVII	*Dítsérjétek az Urat; mert*	79
CL	*Dítsérjétek az Urat, áldjá.*	107
CXXXV.	*Dítsérjétek az Urat;*	99
LXXV	*Dítsérünk tégedʼ Isten!*	54
	E.	
XLV	*Egy szép dolgot hoz elö az*	33
XCII	*Ékes dolog dítsérni Uram*	68
CXXXII	*Emlékezzél-meg Úr Ist.*	97
CXX	*Én az Úr Istenhez kiáltek*	93
CXLII	*Én az Úrhoz fel-kiáltek*	102
CXXIX	*Énifjúságomtól fogván*	96
IV	*Én igazságomnak Istene*	2
XXII	*Én Istenem, én erös Istenem!*	14
XCVI	*Énekeljetek minden népek*	70

'Sólt.	Levél.
XCVIII	*Énekeljetek új éneket* 71
LXXVI	*Esméretes az Úr Isten* 55
C	*E' földön ti minden népek!* 72
	H.
LXXXVI	*Hajtsd hozzám Úr. fül.* 63
CXI	*Hálát adok Uram! néked* 83
LXXVII	*Hallgass én népem az én* 56
LV	*Hallgasd-meg az én könyörg.* 38
XVII	*Hallgasd-meg-igazságomat* 9
LXXX	*Hallgasd-meg Izr. pász.* 59
CII	*Hallgasd-meg Uram! kérés.* 73
CXLIII	*Hallgasd-meg Uram ké.* 103
LXIV	*Hallgasd-meg Uram! kön.* 44
XLIX	*Hallgassátok-meg ezt mind* 35
XLIV	*Hallottuk Isten füleinkkel* 31
XXXVIII	*Haragodnak nagy vólt.* 27
CXXXVII	*Hogy a' Babilóni viz.* 100
LXVIII	*Hogy ha fel-indúl az Ist.* 47
CXXVII	*Hogy ha ember ház. épít* 95
CXIV	*Hogy Izráel ki-jött* 84
XXVIII	*Hozzád kiáltok kegyes* 18
	I.
CXXXIII	*Imé melly jó, és melly* 98
LVII	*Irgalmazz Uram! irgalm.* 40
LXIII	*Isten! te vagy én Istenem* 44
XLIII	*Itélj-meg engemet Úr Ist.* 31
XCV	*Jertek örvendjünk* 69
	K.
LVI	*Kegyelmezz-meg nékem* 39
LXI	*Kiáltásom' halld-meg Isten!* 43
	L.
XXVI	*Légy ítélöm Uram!* 17
	M.
XXXIX	*Magamban el-végezém* 28
CXLV	*Magasztallak tégedʼ én* 104
II	*Miért zúgolódnak a'* 1
LXXIV	*Miért vetsz minket így el* 53
XIII	*Miglen felejtesz-el Uram!* 8
CXXVI	*Mikor a' Siont az Isten* 95
XXXIV	*Mindenkoron áldom az* 23
CI	*Mindennek elötte irgalmas.* 72
LX	*Minket Úr Isten el-hagyál!* 42
XLII	*Mint a' szép hives patakra* 30
X	*Mire távozol tölünk Úr!* 6
LII	*Mit ditsekedel gonoszságban* 37
XXIX	*Mostan ti hatalmasak!* 19
	N.
XLVIII	*Nagy az Úr méltóságáb.* 34
LXXXV	*Nagy kegyesen töl Uram!* 63
XCIII	*Nagy hatalommal regn.* 68
XXXVII.	*Ne boszszankodjál a'* 25
CXV.	*Nem nékünk Uram! nem* 85
CXLVIII	*No dítsérjétek mindny.* 106
XLVII	*No minden népek örvend* 34
XXXIII	*Noszsza Isten-félö szent* 22
	O.
VII.	*Oh én Uram és én Istenem!* 4
XVIII.	*Oh én Uram! ki eröt adsz.* 10
XCIV	*Oh erös boszszú-álló Isten* 69
VIII	*Oh felséges Úr mi kegyes* 5
XXXII	*Oh melly bóldog az olly* 21

'Sólt.	Levél.
III	*Oh melly sokan vagynak* 2
LXXXIV	*Oh seregnek Istene!* 62
CIX	*Oh Úr Isten én ditsöségem* 82
	Ö.
LXXXIV	*Öröködbe Uram! pogá.* 58
CXXII	*Örülök az én szívemben* 94
XXI	*Örvendez Uram! a' Király* 13
LXXXI	*Örvendezzetek az erös* 60
LXVI	*Örvendj egész föld az* 45
	P.
XXXV	*Perelj Uram! perlöimmel* 24
	S.
LXX	*Siess, ments-meg Uram Ist.* 50
CXL	*Szabadíts-meg engem'* 101
XII	*Szabadíts-meg, és tarts-meg* 7
LIX	*Szabadíts-meg engem' Úr!* 41
CXXI	*Szemem' a' hegyekre vetem* 93
CXVI	*Szeretem és áldom az* 85
XXV	*Szívemet hozzád emelem.* 16
	T.
XVI	*Tarts-meg engemet óh* 9
LIV	*Tarts-meg Uram Isten!* 38
LXXI	*Te benned bízom* 50
XC	*Te benned bíztunk eleitöl* 66
CXLI	*Te hozzád kiáltok Úr* 102
CXXX	*Te hozzád tellyes szívböl* 96
CXXIII	*Te hozzád szemeimet* 94
LVIII.	*Te tanátsban ülö személy.* 40
	U.
LXXII	*Uram! a' te ítéletedet* 51
XXXI	*Uram! én tsak te benned* 20
XV	*Uram! ki lészen lakója* 9
LXXXIII	*Uram! ne hallgass illy* 61
CXXXI	*Uram! nem üz nagyra* 97
CXXXIX	*Uram! te meg-visgál.* 100
VI	*Uram! te nagy haragodban* 4
V	*Úr Isten! az én imádságom* 3
LXVII	*Úr Isten áldj-meg jó-vól.* 46
LXXVIII	*Úr Isten! én idvességem* 64
LI	*Úr Isten! kegyelmezz-meg* 36
CVIII	*Úr Isten! kész az én szívem* 81
LXIX	*Úr Isten! segíts és tarts* 49
CXXXIV	*Úrnak szolgái mindny.* 98
	V.
XL	*Várván vártam a' Fels.* 29

A' 'Sólárok mellé rendeltetett egynehány válogatott énekeknek TABLÁJA.

Emeld-fel szíved', füled'	107
Uram! botsásad-el,	108
Úr Isten! melly sokan vagyn.	108
Meg-hagytad nékünk Úr Isten!	109
Hallgasd-meg Úr Isten! kér.	109
Oh én lelkem! dítsérjed Isten.	109
Örül az én szívem az Úrban	110
Magasztalja az én szívem	110
Emlékezzél Úr Isten! hív.	111
Tenéked Uram! hálát adok	111
Könyörögjünk az Istennek szent.	111
Jövel Szent Lélek Isten!	112

AZ ELSŐ 'SÓLTÁR.

Az embernek leg-főbb java: az Isten-félőknek, és Istenteleneknek különböző állapatjok.

A' ki nem jár hitlenek' tanátsán,
És meg-nem áll a' bűnösök' útán,
A' tsúfolóknak nem ül ő székekben;
De gyönyörködik az Úr' törvényében,
És arra gondja mind éjjel nappal:
Ez illy ember nagy bóldog bizonnyal;

2. Mert ő ollyan, mint a' jó termő-fa,
Melly a' víz mellett vagyon plántálva,
Ő idejében meg-hozza gyümőltsét,
És el-nem szokta húllatni levelét;
Ekképpen a' mit ez ember végez,
Minden dolgában mégyen jó véghez.

3. De nem igyen vagynak a' gonoszak;
Hanem mint az apró por, és polyvák,
Mellyek a' széltől széllyel ragadtatnak:
Igy az ítéletben meg-nem állhatnak
A' gonoszok, és kik bűnben élnek,
Az igazak közt helyet nem lelnek.

4. Mert az Isten esméri útokat
Az igazaknak, 's érti dolgokat;
Azért mint örökké ők meg-maradnak:
De a' kik tsak a' gonoszságban járnak,
Azoknak nyilván mind el-vész útok;
Mert Istennek nem kell az ő dolgok.

II. 'SÓLTÁR.

Jövendölés a' Krisſtus' személyéről 's országáról.

Miért zúgolódnak a' pogányok?
Mit forgatnak ő bolond elméjekben?
A' Földi nepeknek mi' szándékok?
Tsak hijába-valót üznek szívekben.
E' világi Királyok egybe-gyülnek,
A' Fejedelmek tanátsot tartnak,
Az Isten ellen erős kötést tésznek,
És az ő Krisſtusára támadnak.

2. Nagy fennyen mondják: Mit késünk ezzel?
Jer' szaggassuk-el ezeknek kötelit,
És minden igájokat rontsuk-el,
Ne viseljünk többé rajtunk effélit!
De az Úr Isten a' magas mennyekben,
Tsak neveti dolgokat azoknak,
Tsúfolja őket ülvén szent székiben,
Kinek ezek semmit nem árthatnak.

3. És végre hogy meg indúl haragja;
Kemény beszéddel kezd szóllni azoknak,
Rettenetesképpen meg-riasztja,
Melly miatt tellyességgel el-bádjadnak.
Hogy mertek, úgymond, ez ellen zúgódni?
A' kit én kentem a' Királyságra,
És Királyi-páltzát én adtam néki,
Az én szent hegyemre, a' Sionra.

¶ 4. Mond e' Királyság: Im' ki-hírdetem
Az ő tanátsát és szent dekrétomát;
A' Felséges Úr monda énnékem:
Én fiam vagy, ma szültelek fiamat!
Kérjed én tőlem a' sok pogányokat,
Kiket örökségül néked adok:
Föld' kerekségin sok tartományokat
Mindenütt én tenéked ajánlok.

5. Rontsd-meg őket te nagy hatalmaddal,
Mint a' földből égetett tserép edényt;
És a' te királyi vas-páltzáddal
Verd-öszve, és törd apró pozdorjánként.
Azért Fejedelmek, Bírák, Királyok!
Ezekből tanúságot végyetek:
És magatokat jól meg-gondoljátok,
Kik e' földön regnáltok, ítéltek;

6. Szolgáljatok e' hatalmas Úrnak,
Igaz félelemmel, jámbor élettel:

Örvendezzetek ő nagy vóltának;
De ezek-is légyenek rettegéſsel.
Tsókoljátok e' néktek küldött Fiat!
Hogy erőſsen meg-ne haragudjék;
El-ne mulaſſátok parantsolatját;
Mert ſzörnyű-képpen el-kel veſznetek.
7. Mert gyakorta, hogy ingyen sem vélnéd,
Mint a' ſebes tüz, fel-gerjed haragja.
Te azért tellyes ſzívvel el-hidjed:
Bóldog, a' ki magát ez Urra bízza!

III. 'SÓLTÁR.

Könyörgése Dávidnak Absolon ellen.

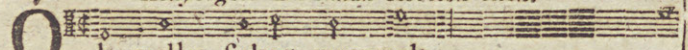
Óh melly ſokan vagynak,

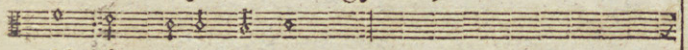
A' kik háborgatnak

Engemet, én Iſtenem!

Nagy sok ellenségim,

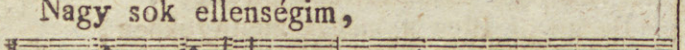
És sok gyülölőim,

Tusakodnak ellenem.

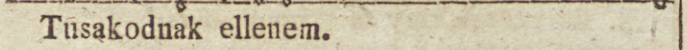
Sokan azt álítják,

Lelkemről azt mondják:

Veſzett ennek ő dolga,

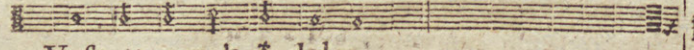
Segitsége nintsen!

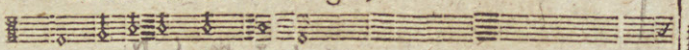
Mert el-hagyta Iſten.

Igy ſzóllnak bolond módra.

2. Mert te én Iſtenem,
Paisom vagy nékem!
Ki életem' meg-mented;
És nagy tiſzteſségre
Fejem' ditsőſségre
Idővel fel-emeled.
Te hozzád Úr Iſten!
Kiáltok ſzüntelen,
És te meg-vídámítaſz;
Meg-hallgatſz kedvedből,
Sion' ſzent hegyéről
Nagy ſegedelmet nyújtaſz.
3. Ha ágyamban nyugſzom;
Tsendesen aluſzom,
Nintsen semmi félelmem:
Midőn fel-serkenek,
Semmin nem kesergek;
Mert Iſten őríz engem'.
Ha ſzáz ezer népek
Mind környül-vennének,
Jobb és bal-kezem felől;
Ha rám ütnének-is,
Nem rettegnék még-is
Semmi veſzedelemtől.
4. Kelj-fel Uram tarts-meg!
Ellenségim' vond-meg,
Meg-törvén ő fogokat:
Mind öſzve paskolod,
És artzúl tsapdosod
Az Iſten' útálókat.
Tsak te vagy az Iſten!
Ki minden ſzükségben
Meg-tudſz ſzabadítani;
Ki a' te sereged',
Meg-tartod, ſzereted,
És meg-ſzoktad áldani.

IV. 'SÓLTÁR.

Dávidnak Könyörgése Saul ellen.

Én igazságomnak Iſtene!

Hallgasd-meg én kiáltásom';

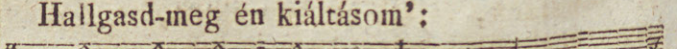
Szánj-meg, és tekínts inségemre;

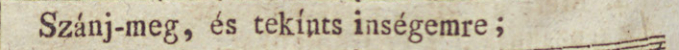
Te vígy engemet tágas helyre,

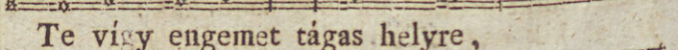
Midőn itt ſzorongattatom.

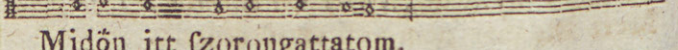
Ti nagy Urak! míglen gyaláztok

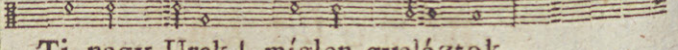
Engemet tiſzteſségemben?

Ez illy hivságban míg maradtok?

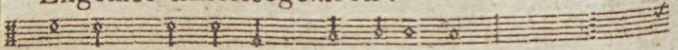
Hazudozásra mit vágyódtok;

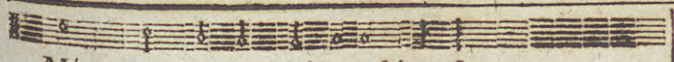

Míg gyönyörködtök ezekben?

2. De vegyétek jól eſzetekbe,
Hogy az Úr Iſten engemet
Bé-vett kedvébe, kegyelmébe:
Ő adta királyi tiſztemet,
És meg-hallja kérésemet.
Rettegjetek hát, és láſſátok,
Hogy ellene ne vétsetek.
Magatokat meg-gondoljátok:
Az ágyas-házban ha nyúgoſztok,
Hogy leheſsen tsendeſségtek.
3. Igazságnak áldozatjával
Áldozzatok az Iſtennek:
Jó élettel és igazsággal,
És az Iſtenben bátorsággal
Bízzatok és örvendjetek.
De sokan mondják azt minékünk:
Ki-vezérl minket a' jóra?
Azért téged' Úr Iſten! kérünk:
Mutasd kegyes ortzádat nékünk,
Jöjjön-el az áldott óra!
4. Mellyel inkább vígaſztalſz engem',
És örvendeztetſz ſzívemben;
Hogy nem kiknek sok muſtjok terem,
Búzájokkal rakva ſok verem,
Kikkel élnek bővségesen.
Azért élek jó békeſségben,
Fekſzem 's aluſzom kedvemre:
Uralkodván lakom földemben
Bátorságos örvendezésben;
Mert az Úr vígyáz éltemre.

V. 'SÓLTÁR.

Könyörgése Dávidnak kergetői ellen.

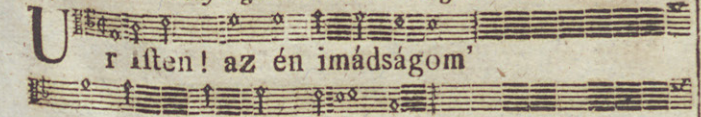

Úr Iſten! az én imádságom'

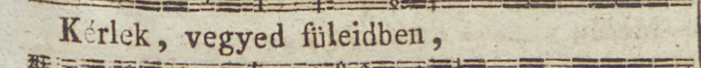

Kérlek, vegyed füleidben,

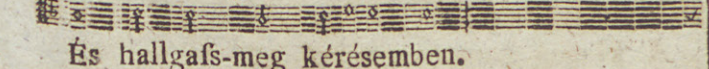

És hallgaſs-meg kérésemben.

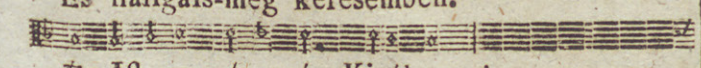

Én Iſtenem és én Királyom!

Értsd-meg mondásom'.

2. Tekintsed-meg esedezésem',
És halld meg kiáltásomat,
Midőn hívlak Királyomat:
Meg-hallgatod én könyörgésem',
Bizonnyal hiſzem.
3. Jó reggel meg-hallgatſz engemet
Uram! még virradta előtt:
Idején a' Nap hogy fel-jött,
Előtted ſzámlálom ügyemet,
Várván kegyelmet.
4. Mert te egygyedül vagy olly Iſten,
Kinek a' gonoſzság nem kell:
És a' ki gonoſz bünben él,
Nem mehet hozzád ſemmiképpen,
Míg él vétekben.
5. A' kábák és az eſztelenek
Nem állhatnak ſzíned előtt;
Gyülölſz minden gonoſz-tévőt,
És tőled távol üzettetnek
Az illyetének.
6. A' kik tsak hazugságot ſzóllnak,
Szörnyen el-veſzted azokat:
És meg-átkozſz gyilkosokat,
Kik embert hamissan meg-tsalnak;
Mint meg-rontatnak.
7. Én pedig nagy jó reménységgel
Bé-mégyek ſzent Templomodban:
És imádlak ſzent házadban,
Nagy jó-vóltodért félelemmel
Szolgállak ſzívvel.
8. Vezérlj Uram! igazságodban,
Ellenségimnek láttokra,
Kik igyekeznek káromra:
Oktaſs, hogy a' te útaidban
Járhaſsak jobban.
9. Mert ſzájokban nintsen igaz ſzó,
Szívek tellyes nyavalyával,
Ő nyelvek ſzóll álnoksággal:
Torkok olly, mint a' nyílt koporsó,
Hol nintsen semmi jó.
10. Büntesd-meg Uram Iſten! őket,
Tedd semmivé tanátsokat:
Rontsd-el ő találmányokat,
Verd-meg veled ellenkezőket,
A' párt-ütőket.
11. És hogy azok mind örüljenek,
A' kik bíznak tsak te benned,
És ſzívből ſzeretik neved';
Engedd, hogy vígan Felségednek
Énekeljenek.
12. Mert az igazat te meg-áldod:
Te nagy irgalmaſságoddal,
Környül-véſzed mint paiſſal:
Minden gonoſz ellen meg-tartod
És oltalmazod.

789001

789001